T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI

SÜLEYMĀN-NĀME (39. CİLT)
(GİRİŞ-METİN-DİL İNCELEMESİ-DİZİN-TIPKIBASIM)

DOKTORA TEZİ

Sinan KAZANCI

BURSA – 2022

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI

SÜLEYMĀN-NĀME (39. CİLT)
(GİRİŞ-METİN-DİL İNCELEMESİ-DİZİN-TIPKIBASIM)

DOKTORA TEZİ

Sinan KAZANCI

Danışman:
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

BURSA – 2022

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum **Süleymān-nāme (39. Cilt) (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin-Tıpkıbasım)** başlıklı bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarihi ve İmza

Adı Soyadı: Sinan KAZANCI
Öğrenci No: 711741006
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Programı: Yeni Türk Dili
Türü: Doktora

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Sinan KAZANCI
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Yeni Türk Dili
Tezin Niteliği : Doktora Tezi
Sayfa Sayısı :
Mezuniyet Tarihi : 27 /06/ 2022
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

SÜLEYMĀN-NĀME (39. CİLT)

(GİRİŞ-METİN-DİL İNCELEMESİ-DİZİN-TIPKIBASIM)

Türkçenin tarihî seyri içerisinde önemli bir yeri olan, Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş özellikleri gösteren XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVI. yüzyılın ilk yarısını sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmek için çalışmaya değer bulduğumuz eser Firdevsî-i Rûmî'nin *Süleymân-nâme*'sinin 39. cildidir. Eser, Manisa İl Halk Kütüphanesi, Akhisar Zeynelzade Koleksiyonu, 45 Ak Ze 226 olarak kayıtlı olup içerisinde toplam altı cilt (37 - 42) vardır. Bunun yanı sıra eserin Topkapı Sarayı Müzesi, Hazine Kitaplığı 1529 numarada kayıtlı 37 - 42. ciltleri içeren bir nüshası daha mevcuttur.

Metnin çeviriyazısını yaparken eski harfli metinler üzerine yapılan çalışmalardan ve sözlüklerden faydalanılmıştır. Arap harfli orijinal metinden Latin harflerine aktarılan metnin dizini Cibakaya programı yardımıyla oluşturulmuş, kelime ve kelime gruplarının öncelikli olarak bağlamdaki anlamları verilmiştir. Dizin oluşturulduktan sonra metin üzerinde dil incelemesi yapılmış; metnin imla, fonetik ve morfolojik özellikleri tablolar hâlinde gösterilmiştir. Giriş bölümünde Firdevsî'nin hayatı ve eserleri, özellikle *Süleymân-nâme*'nin diğer ciltleri ve 39. cilt üzerinde ayrıntılı bilgi verilip metinde anlatılan olayların geniş bir özeti yapılmıştır. Daha sonra çalışmanın tıpkıbasım bölümü hazırlanmıştır.

Yapılan çalışma ile eserin dil hususiyetleri ve söz varlığı bakımından Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş özellikleri gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme, Eski Anadolu Türkçesi, Osmanlı Türkçesi.

ABSTRACT

Author First and Last Name	: Sinan KAZANCI
University	: Uludağ University
Institude	: Social Sciences Institute
Department	: Turkish Language and Literature
Discipline	: New Turkish Language
Nature of the Thesis	: PhD Thesis
Number of Pages	:
Date of Graduation	: 27/06/2022
Thesis Advisor	: Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

SÜLEYMĀN-NĀME (39. VOLUME)

(INTRODUCTION- TEXT-LANGUAGE REVIEW-INDEX-FACSIMILE)

The work, which has an important place in the historical course of Turkish, shows the characteristics of transition from Old Anatolian Turkish to Ottoman Turkish, and which we find worthy of study in order to evaluate the second half of the fifteenth century and the first half of the sixteenth century, is the 9th volume of Firdevsî-i Rûmî's *Süleymân-nâme*. The work is registered as Manisa Provincial Public Library, Akhisar Zeynelzade Collection, 45 Ak Ze 226 and has a total of six volumes (37-42). In addition, there is another copy of the work, which includes volumes 37-42, registered in the Topkapı Palace Museum, Treasury Library number 1529.

While translating the text, studies on old-letter texts and dictionaries were used. The index of the text transferred from the original Arabic script to the Latin letters was created with the help of the Cibakaya program, and the meanings of the words and word groups in the context were given first. After the index was created, language analysis was made on the text; spelling, phonetic and morphological features of the text are shown in tables. In the introduction, detailed information is given on the life and works of Firdevsî, especially the other volumes of *Süleymân-nâme* and the 39th volume, and a broad summary of the events described in the text was given. Later, the facsimile part of the study was prepared.

With the study, it has been determined that the work has transition features from Old Anatolian Turkish to Ottoman Turkish in terms of language characteristics and vocabulary.

Key words: Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme, Old Anatolian Turkish, Ottoman Turkish.

ÖN SÖZ

Tarihi kaynaklardan ve eserlerinden XV. yüzyıl ikinci yarısı ile XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı tespit edilen Firdevsî-i Rûmî, velut bir şair ve yazardır. Farklı konularda, muhteva bakımından zengin pek çok eseri vardır. Bu eserlerinden en tanınmışı ve en hacimli olanı Süleymân-nâme'dir.

Bugüne kadar Firdevsî'nin Süleymân-nâme'si üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların bir devamı olarak tezimizde Firdevsî'nin *Süleymân-nâme*'sinin 39. cildi ele alınmıştır. Öncelikle eserin Manisa ve Topkapı nüshaları temin edilmiş, sonrasında Manisa nüshası esas alınarak çalışma yapılmış, gerekli görülen yerlerde de Topkapı nüshasına başvurulmuştur.

Süleyman-nâme'nin 39. cildi tez konusu olarak belirlenirken yapılan literatür taramasında ciltle alakalı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Daha sonraları cilt üzerinde Aytan ŞAN tarafından yapılmış bir yüksek lisans çalışmasının olduğu tespit edilmiştir fakat ilgili tez, bizim çalışmamızla kıyaslanamayacak kadar sınırlı bir kapsama sahiptir.

Çalışmamız; Giriş, Metin, Dil İncelemesi, Dizin ve Tıpkıbasım olmak üzere toplam beş bölümden oluşmaktadır. Türk dili yâdigârlarından olan ve Firdevsî'nin ifadesiyle,

"Anuñ-ıçun işbu Firdevsī ḥaḳīr

Elli yıl çekdi emek tā oldı pīr

Ol Süleymān-nāme'sini iy kibār

Kendüsinden soñra ḳodı yādigār" (Jafarova, 2015: 10).

yazımı yarım asrı bulan bu nadide eserin bir cüzü, uzun ve meşakkatli bir çalışma sonucunda hazırlanmıştır. Çalışmanın Türk dili ve edebiyatı araştırmalarına katkı sunması beklenmektedir.

Bana "Oğlum" diye hitap edip sorularıma her daim güler yüzle cevap veren, doktorantı olmaktan onur duyduğum kıymetli hocam Prof. Dr. Hatice Şahin'e, yardımlarını esirgemeyen hocalarım Doç. Dr. Himmet Büke'ye, Doç. Dr. Selahattin Bayram'a, Dr. Öğr. Üyesi Nurgül Karayazı'ya, Dr. Öğr. Üyesi Sadık Çetin'e, Dr. Öğr. Üyesi Erdal Aydın'a, Dr. Muhammet Nalbant'a, Dr. Hüseyin Kaba'ya, okul müdürüm Yavuz Aydın'a ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Sinan KAZANCI

Mart 2022, Kuzey Makedonya / Üsküp

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY ii
ÖZET…. ii
ABSTRACT iii
ÖN SÖZ iv
İÇİNDEKİLER v
KISALTMALAR VE İŞARETLER xii
TABLOLAR xiv
BİRİNCİ BÖLÜM 1
GİRİŞ. 1
Firdevsî-i Rûmî'nin Hayatı 1
Firdevsî-i Rûmî'nin Eserleri 3
Firdevsî'nin Süleymân-nâme'si 12
Süleymân-nâme'nin 39. Cildi 25
İKİNCİ BÖLÜM 62
METİN 62
Metin Oluşturulurken Takip Edilen Yol 62
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 261
DİL İNCELEMESİ 261
1. İMLA 261
1.1. Ünlülerin Yazılışı 261
1.1.1. a Ünlüsü 261
1.1.2. e Ünlüsü 264
1.1.3. ı Ünlüsü 266
1.1.4. i Ünlüsü 268
1.1.5. o Ünlüsü 270
1.1.6. ö Ünlüsü 272
1.1.7. u Ünlüsü 273
1.1.8. ü Ünlüsü 275
1.2. Ünsüzlerin Yazılışı 276
1.2.1. ç Ünsüzü 276
1.2.2. g Ünsüzü 277

1.2.3. ñ Ünsüzü 278
1.2.4. p Ünsüzü 278
1.2.5. s Ünsüzü 280
1.2.6. t Ünsüzü 282
1.3. Metnin Bazı İmlâ Hususiyetleri 283
2. SES BİLGİSİ 285
2.1. Ünlüler 285
2.1.1. Ünlü uyumları 286
2.1.1.1. Damak uyumu 286
2.1.1.2. Dudak uyumu 287
2.1.1.2.1. Kelime Tabanlarında 288
2.1.1.2.1.1. Yuvarlaklık ve Yuvarlaklaşma 288
2.1.1.2.1.2. Düzlük ve Düzleşme 289
2.1.1.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma 289
2.1.1.2.2.1. Yapım Eklerinde Yuvarlaklaşma 289
2.1.1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri 289
2.1.1.2.2.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri 290
2.1.1.2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri 290
2.1.1.2.2.2. Zarf-fiil Ekleri 290
2.1.1.2.2.3. Sıfat-fiil Ekleri 290
2.1.1.2.2.2. Çekim Eklerinde Yuvarlaklaşma 291
2.1.1.2.2.2.1. Hâl Ekleri 291
2.1.1.2.2.2.2. İyelik Ekleri 291
2.1.1.2.2.2.3. Şahıs Ekleri 291
2.1.1.2.2.2.4. Bildirme Eki 291
2.1.1.2.2.2.5. Zaman Ekleri 292
2.1.1.2.2.2.5.1. Görülen Geçmiş Zaman 291
2.1.1.2.2.2.5.2. Geniş Zaman 292
2.1.1.2.2.2.6. Kip Ekleri 292
2.1.1.2.2.2.6.1. Emir Kipi 292
2.1.1.2.1.2.1. Düz Ünlü Bulunduran Ekler 293
2.1.1.2.1.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri 292

2.1.1.2.1.2.1.2. Fiilden Fiil Yapım Eki -ıt- 293
2.1.1.2.1.2.1.3. Sıfat Yapan +KI 293
2.1.1.2.1.2.1.4. Sıfat-fiil Ekleri 293
2.1.1.2.1.2.1.5. Zarf-fiil Ekleri 294
2.1.1.2.1.2.1.6. Zaman Ekleri 294
2.1.1.2.1.2.1.7. Kip Ekleri 294
2.1.1.2.3. Hem Düz Hem Yuvarlak Ünlü Bulunduran Ekler 295
2.1.1.2.3.1. İsimden İsim Yapım Eki +lIK 295
2.1.1.2.3.2. Fiilden Fiil Yapım Eki -(I)l- 295
2.1.1.2.3.3. Fiilden Fiil Yapım Eki -(I)n- 295
2.2. Ünsüzler ve Ünsüz uyumu 295
2.3. Ses Olayları 296
2.3.1. Ötümlüleşme 296
2.3.2. Ötümsüzleşme 301
2.3.3. Sızıcılaşma 301
2.3.3.1. Erime 303
2.3.3.2. Yutulma 303
2.3.4. Düşme 304
2.3.4.1. Ünlü Düşmesi 304
2.3.4.2. Ünsüz Düşmesi 306
2.3.5. Türeme 307
2.3.5.1. Ünlü Türemesi 307
2.3.5.2. Ünsüz Türemesi 308
2.3.6. İkizleşme 309
2.3.7. Tekleşme 310
2.3.8. Hece Düşmesi 310
2.3.9. Geçişme 310
2.3.10. Birleşme 311
2.3.11. Göçüşme 311
2.3.12. Ünsüz Kaynaşması 312
3. ŞEKİL BİLGİSİ 312
3.1. YAPIM EKLERİ 312

3.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler 312
3.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler 318
3.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler 321
3.1.3.1. Fiilimsiler 321
3.1.3.1.1. İsim-fiiller (Mastarlar) 321
3.1.3.1.2. Sıfat-fiiller (Partisipler) 322
3.1.3.1.3. Zarf-fiiller (Gerundiumlar) 325
3.1.3.2. Fiilden İsim Yapan Diğer Ekler 330
3.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler 334
3.1.4.1. Çatı Ekleri 334
3.1.4.1.1. Geçişli-Ettirgenlik Ekleri 334
3.1.4.1.2. Edilgenlik Ekleri 336
3.1.4.1.3. Dönüşlülük Eki 337
3.1.4.1.4. İşteşlik Eki 338
3.1.4.2. Fiilden Fiil Yapan Diğer Ekler 338
3.2. ÇEKİM EKLERİ 339
3.2.1. İsim Çekim Ekleri 339
3.2.1.1. Çokluk Ekleri 339
3.2.1.2. İyelik Ekleri 340
3.2.1.3. Hâl Ekleri 343
3.2.1.3.1. Yalın Hâl 343
3.2.1.3.2. İlgi Hâli 343
3.2.1.3.3. Yönelme Hâli 344
3.2.1.3.4. Belirtme Hâli 344
3.2.1.3.5. Bulunma Hâli 346
3.2.1.3.6. Ayrılma Hâli 346
3.2.1.3.7. Eşitlik Hâli 347
3.2.1.3.8. Vasıta Hâli 347
3.2.1.3.9. Yön Gösterme Hâli 348
3.2.1.4. Soru Eki 348
3.2.2. Fiil Çekimi 349
3.2.2.1. Şahıs Ekleri 349

3.2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri....350
3.2.2.2.1. Bildirme Kipleri....350
3.2.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman....350
3.2.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman....352
3.2.2.1.1.3. Gelecek Zaman....354
3.2.2.1.1.4. Şimdiki Zaman....355
3.2.2.1.1.5. Geniş Zaman....357
3.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri....359
3.2.2.2.2.1. İstek Kipi....359
3.2.2.2.2.2. Emir Kipi....362
3.2.2.2.2.3. Gereklilik Kipi....363
3.2.2.2.2.4. Dilek-Şart Kipi....364
3.2.2.3. Birleşik Çekimler....366
3.2.2.3.1. Hikaye....366
3.2.2.3.2. Rivayet....367
3.2.2.3.3. Şart....368
3.2.2.4. Ek Fiil....368
3.2.2.4.1. Geniş Zaman Çekimi (Bildirme Çekimi)....369
3.2.2.4.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi....370
3.2.2.4.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi....371
3.2.2.4.4. Şart Çekimi....372
3.2.2.4.5. Ek Fiilin Sıfat-Fiil Şekli....372
3.2.2.4.6. Ek Fiilin Zarf-fiil Şekli....373
3.3. BİRLEŞİK FİİLLER....373
3.3.1. İsim+Fiil Dizilişinde Olanlar....373
3.3.2. Fiil+Fiil Dizilişinde Olanlar....374
3.3.2.1. Süreklilik Bildirenler....374
3.3.2.2. Tezlik Bildirenler....375
3.3.2.3. Yeterlilik Bildirenler....375
3.3.2.4. Yaklaşma Bildirenler....376
3.3.3. Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller....376
3.4. ZAMİRLER....376

3.4.1. Şahıs Zamirleri 376
3.4.2. Dönüşlülük Zamirleri 377
3.4.3. İşaret Zamirleri 377
3.4.4. Belirsizlik Zamirleri 378
3.4.5. Soru Zamirleri 379
3.5. SIFATLAR 380
3.5.1. Niteleme Sıfatları 380
3.5.2. Belirtme Sıfatları 380
3.5.2.1. İşaret Sıfatları 380
3.5.2.2. Sayı Sıfatları 381
3.5.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları 381
3.5.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları 382
3.5.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları 383
3.5.2.2.4. Soru Sıfatları 383
3.5.2.2.5. Belirsizlik Sıfatları 383
3.6. ZARFLAR 384
3.6.1. Durum Zarfları 384
3.6.2. Zaman Zarfları 385
3.6.3. Yer-Yön Zarfları 386
3.6.4. Miktar Zarfları 386
3.6.5. Soru Zarfları 387
3.7. EDATLAR 387
3.7.1. Bağlama Edatları 387
3.7.2. Son Çekim Edatları 389
3.7.3. Berkitme Edatları 390
3.7.4. Ünleme Edatları 390
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 391
DİZİN. 391
Dizin Oluşturulurken Takip Edilen Yol 391
SONUÇ 967
KAYNAKÇA 971
BEŞİNCİ BÖLÜM 978

TIPKIBASIM 978
ÖZGEÇMİŞ 1116

KISALTMALAR VE İŞARETLER

Kısaltmalar:

Ar.	: Arapça
Bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Far.	: Farsça
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
M.	: Miladi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MN	: Manisa Nüshası
Moğ.	: Moğolca
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
T.	: Türkçe
TDK	: Türk Dil Kurumu
TN	: Topkapı Nüshası
Yay.	: Yayını / Yayınları
Yun.	: Yunanca

İşaretler:

A	: a, e
C	: c, ç
D	: t, d
G	: g, ġ
I	: ı, i, u, ü
I_2	: ı, i
K	: k, ķ
U	: u, ü
Ø	: Telaffuz edilmeyen, fonksiyonu koruyan şekli gösterir.
-	: Fiile bağlanmayı gösterir.
+	: İsme bağlanmayı gösterir.
(?)	: Okunuşunda veya anlamında şüphe edilen kelimeleri gösterir.
>	: Okun içi ilk biçimi gösterir.
>>	: Birden çok ses olayını gösterir.
/	: Varak numarası ile satır numarasını birbirinden ayırır.
/ /	: Fonemi bildirir
1b/1	: / işaretinden önceki bölüm sayfa numarasını, sonraki kısım ise satır numarasını gösterir.
[ ]	: Tahminî olarak tamamlanan kelime veya ekleri gösterir.

TABLOLAR

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا,آ	a, ā, e,	ص	ṣ
ب	b, p	ض	ż
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s̲	ع	ʿ
ج	c, ç	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k, g, ñ
د	d	ل	l
ذ	z̲	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, o, ö, u, ū, ü
ژ	j	ه	h, e, a
س	s	ى	y, ı, i, ī, ā
ش	ş	ء	ʾ

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Firdevsî-i Rûmî'nin Hayatı

Kendi eserlerinden ve çeşitli kaynaklardan edinilen bilgiler Firdevsî-i Rûmî'nin XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşadığını göstermektedir.

Firdevsî'nin asıl adının ne olduğu konusu yakın zamana kadar tartışmalı konular içerisinde yer alıyordu. Çünkü yazarlar hakkında çok önemli bilgilerin elde edildiği tezkirelerde Firdevsî'nin adı yerine mahlasları Firdevsî, Uzun Firdevsî, Firdevsî-i Tavîl, Türk Firdevsî (Canım, 2000: 424; İsen, 1999: 178; İsen, 1994:160; Kâtip Çelebi, 2012: 822; Kutluk, 1997: 64; Çavuşoğlu ve Uğur, 2014: 200b; Köprülü, 1977: 649; Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XI; Perscht, 1864: 18; Kocatürk, 2016: 264; Banarlı, 1997: 503) kullanılmıştır (Kirik, 2018: 5).

Şâirin bizzat kendisi mahlasının "Firdevsî" olduğunu *Kutb-nâme* adlı eserinde şu şekilde belirtir:

"Nî galatdür bu sözüm ki men kimin
Mahlasum Firdevsî ammâ key kemin"[1] (Olgun ve Parmaksızoğlu, 1980: 4).

Adem Gök tarafından *Süleymân-nâme*'nin 37. cildi üzerine yapılan doktora çalışmasında şairin mahlası "Firdevsî" olarak geçmektedir.

Ṭut sözin Firdevsi'nüñ isterisen Firdevs'i ger
Vir ṣalavāt Muṣṭafā'ya cān u dilden şād u gām (Gök, 2019: 125)

Süleymân-nâme'nin 39. cildi üzerine yapmış olduğumuz çalışmanın birçok yerinde de "Firdevsî" mahlası geçmektedir:

Söylegil **Firdevsī** ḥoş emlaḥ kelām
Kim cihāna naẓm-ıla virdüñ niẓām (2a/14)

[1] GİRİŞ bölümünde aynen yapılan atıflar, ilgili çalışmada geçtiği şekliyledir.

Yanar **Firdevsī** ġāyetde ḥabībüñ ᶜışḳ ı nāzından
Ne yanmaḳ ki kül olmışdur raḳībinüñ ᶜitābından (14a/10)

Söz budur ki söyledi **Firdevsī** bes
Vir ṣalavat Muṣṭafā'ya her nefes (23b/2)

Süleymān Ildırım Ḫān'dur ki millet aña dāᶜī
Bu **Firdevsī** seḫundān mūrca sulṭāna tābiᶜ (67b/2)

Kısacası şâir, mahlasını hem *Süleymân-nâme*'nin ciltlerinde hem de diğer eserlerinde yaygın olarak kullanmıştır.

Firdevsî'nin asıl adı ile ilgili olarak kaynaklarda Şerefeddin Mûsa (Blochet, 1932: 224), İlyas b. Hızır (Bursalı M. Tahir, 1978: 105; Babinger, 1982: 35), Orhan bin Genek (t.y.), Şerafeddin İsa veya İlyas (Aksu, 2008: 463), Orhan Çelebi (Tanyıldız, 2005:132) adları geçmektedir (Kirik, 2018: 5). Asuman Akay, Firdevsî'nin *Teşhisü'l-İnsan* adlı eserinin 7b varağını referans göstererek Firdevsî'nin adının Orhan bin Kenek olduğunu söyler (Akay, 1990: X). İlhama Jafarova *Süleymân-nâme*'nin 81. cildinde Firdevsî'nin adının Orhan bin Genek olarak geçtiğini yazar (Jafarova, 2010: 1). Büke ise Fuat Köprülü'nün Firdevsî'nin hayatı ile ilgili verdiği bilgilere ve yapılan son çalışmalara dayanarak Firdevsî'nin asıl adının Orhan olabileceğini ancak Bursalı Mehmet Tahir ve Mehmet Nail Tuman'ın "İlyas Çelebi" olabileceğine dair görüşünün de göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade eder (Büke, 2015: 3-4).

Firdevsî'nin doğum yeri ile ilgili de değişik görüşler bulunmaktadır. Latîfî, Hasan Çelebi, Gelibolulu Âlî, tezkirelerinde Bursa (Canım, 2000: 261; İsen, 1994: 160; Kutluk, 1989: 745) olduğu yazılıdır. Tezkireciler tarafından verilen bu bilgi Fuat Köprülü'ye göre yanlıştır. Köprülü, Firdevsî'nin Bursa'da eğitim aldığını, bundan dolayı da Bursalı olarak zannedildiğini belirtir. Köprülü'ye göre Firdevsî, babasına zeamet olarak verilen bugünkü Bandırma ilçesine bağlı Edincik (Aydıncık)'in Belkıspınarı'nda doğmuştur (Gök, 2019: 7).

Firdevsî'nin adı ve memleketi hususunda bugüne kadar verilen bilgilerdeki tereddütleri ortadan kaldıracak bir bilgi Bekir Direkci'nin *Kitâbu Kıssa-ı Kahramân-ı Kâtil*'in Paris Bibliotheque National nüshası üzerine yapmış olduğu çalışmada geçmektedir. Burada *Süleymân-nâme*'nin henüz yayımlanmamış bir nüshası üzerinde çalışan Prof. Dr. Kemal Yavuz ve Prof. Dr. Orhan Yavuz'un, Direkci'nin yukarıda zikredilen çalışmasına katkı sunmak için, kendisiyle paylaşmış oldukları şu beyitleri nakleder:

…

"İsmüm **Orhan** cismüm etdür üstüẖān
Beyti ābādān olup bāġ üsti ẖan

Şehrümüz **Bālīkesir** sulṭān bilür
Baḥr-ı ṭab'um pür güher ṭālib bulur"

…

Bu beyitlerden Firdevsî'nin asıl adının Orhan, memleketinin de Balıkesir olduğu açık bir şekilde görülmektedir (Direkci, 2020: 77).

Yazarın doğum tarihi olarak Fuat Köprülü tarafından verilen 1453 tarihi, bütün araştırmacılar tarafından kabul gören bir tarihtir (Köprülü, 1997: 649). Ölüm tarihine dair kesin bir bilgi yoktur.

Firdevsî-i Rûmî'nin Eserleri

Velut bir yazar olan Firdevsî, büyük eseri olan *Süleymân-nâme*'den başka birçok eser daha kaleme almıştır. Eserlerinden hareketle çok geniş bir bilgi birikimine ve araştırma yeteneğine sahip olduğu anlaşılan Firdevsî'nin gün yüzüne çıkanlar dışında hâlâ kaynaklarda adı geçip de gün yüzüne çıkmayan eserleri de bulunmaktadır.

Aşağıda Firdevsî'nin *Süleymân-nâme* dışındaki eserleri hakkında bilgi verilecek olup *Süleymân-nâme* ise ayrı bir başlık altında incelenecektir.

Da'vet-nâme

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, 208 numarada kayıtlı olan eser tek nüshadır. Firdevsî eserini sekiz bâb üzere oluşturduğunu söylese de eserde altı bâb vardır.

Eserin telif tarihi ile ilgili olarak Bursalı Tahir Efendi 1487, Fuat Köprülü ise 1481 tarihlerini verir. Telif edildiği yer her iki araştırmacıya göre de Balıkesir'dir. Eserin elde bulunan tek nüshanının istinsah tarihi ise 1702'dir (Büyükkarcı, 1995: 9).

Firdevsî *Kitâb-ı Da'vet-nâme*'yi; *Şemsü'l-maârifi's-sağir*'den, *Mushafü'l-kevâkib*'den, *Dakâyıku'l-hakâyık*'tan ve bunlardan başka dünyada çok ender bulunan güvenilir ve tashihi yapılmış da'vetname kitaplarının Arapça ve Farsça orijinallerinden tercümeler yapmak suretiyle bu kitabı hazırladığını söyler (Büyükkarcı, 1995: 113).

Eserde felekler, melekler ve cinler, büyü ve davet konuları hakkında detaylı bilgiler verilir.

Terceme-i Câme-şûy-nâme

Manisa İl Halk Kütüphanesi 2730 numarada kayıtlı olan bu eser, aslı Nâsir-i Tûsî'ye ait olan Farsça eserin Firdevsî tarafından Türkçeye tercüme edilmesiyle oluşturulmuştur. Bursalı Mehmet Tahir'e göre eser H. 914 (M. 1508/1509) tarihinde Türkçeye tercüme edilmiş ve bir bölüm de mütercim tarafından eklenerek on bölüm hâlinde düzenlenmiştir.

Eser kumaşlarda oluşan lekeler ve bunların temizlenme yöntemleri üzerine ayrıntılı bilgiler içermektedir (Şakar, 2009: VIII).

Kutb-nâme

Eserin bilinen tek nüshası İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Hâlet Efendi kitapları arasında 643 numarada kayıtlıdır.

Firdevsî eserine *Kutb-nâme* adını verdiğini ve eserini H. 909 (M. 1503) yılında yazdığını ebced hesabıyla tarih düşürerek bizzat açıklamıştır.

Kutbnâme kodum ismin söyledim tarih aña

Kutbu'l-aktâb oldı bâki Şah Sultan Bayezid

Eser, aynı yıl Muhammed b. Rasul-i Sarayî tarafından istinsah edilmiştir (Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XVIII-XIX).

Kutb-nâme'de; iman ile küfür, yücelik ile aşağılık, ak ve kara, savaş ve barış, iyilik ve kötülük, kara ve deniz gibi zıt temalara dayanılarak Sultan II. Bayezid'in saltanatı süresince geçen olaylar özetlenirken, bağlaşık filonun 1501'de yaptığı Midilli baskını gerçeğe yakın bir şekilde tasvir edilmektedir (Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XXIII).

Şatranç-nâme-i Kebîr (Şatranç-nâme-i Firdevsî)

Berlin, Münih ve Nuruosmaniye nüshalarından başka bir de Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmalar bölümünde Vat. Turco 320 numarayla kayıtlı bir nüshasının olduğu Büke tarafından tespit edilmiştir (Büke, 2010: 24).

1503 tarihinde Firdevsî tarafından yazılan eser, II. Bayezid'e sunulmuştur. Firdevsî, eserin 7b ve 8a sayfalarında yer alan "Fî Sebeb-i Te'lîf-i Şatrnac-nâme-i Kebîr" başlığı altında eserini yazmadan önce birçok Arapça ve Farsça kitabı inceleyip bunlardan tercümeler yaptığını ifade eder. Ayrıca burada *Kitâb-ı Süleymân-nâme*'den başka 44 eser daha yazdığını söyler. Satrancın sekiz hanesine muvafık olarak da eserini sekiz fasıl üzere manzum ve mensur şekilde telif ve tasnif ettiğini belirtir (Çatıkkaş, 2015: 25-26).

Satrancı bütün yönleriyle hem görsel hem de teorik olarak anlatan bu eser Münih ve Nuruosmaniye nüshaları karşılaştırılarak M. Ata Çatıkkaş tarafından yayımlanmıştır.[2]

Silahşor-nâme

Eser üzerinde çalışma yapan Biçer, *Silahşor-nâme*'nin bilinen iki nüshasının olduğunu, bunlardan birisinin *Musellahnâme-Silahşornâme* adıyla İBB Kütüphanesinde nr. K. 355'te kayıtlı olduğunu, diğerinin de Topkapı Sarayı Müzesinde H. 625'te kayıtlı olduğunu ve *Risale-i Silahşornâme Tercümesi* adıyla kayıt edildiğini

[2] Bk. M. Ata Çatıkkaş, Firdevsî-i Rûmî, Şatranç-nâme-i Kebîr (İnceleme-Metin Dizin), TDK Yayınları, Ankara, 2015.

belirtir. Biçer'e göre 1503 tarihli İBBK nüshası, 1500 tarihli Topkapı nüshasından *Musellah-nâme* adıyla biraz farklı bir şekilde istinsah edilmiş nüshadır. İki nüsha olarak kaleme alınan eserler; yazarı, konusu, bölümleri, dili ve muhtevası bakımından aynıdır. İç içe konulduklarında birbirini tamamladıkları da söylenebilir (Biçer, 2011: 7-8).

Firdevsî-i Rûmî tarafından yazılan/tercüme edilen eser silahların tarihini ve savaş tekniğini anlatan önemli bir kaynaktır. Biçer, ihtiyatlı olmakla birlikte, silahların tarihini anlatan ilk kitabın ve ilk örneğin Firdevsî'nin *Silahşor-nâme*'si olduğunu, *Musellah-nâme* adıyla da bilinen bu eserin Türkçede türünün en iyi örneği olduğunu ifade eder (Biçer, 2011: 5).

Esra Kirik ise bazı araştımacıların *Musallah-nâme* ile *Silahşor-nâme*'nin aynı eser olduğunu ileri sürmüşlerse de bununla ilgili henüz kesin bir bilginin olmadığını, İngiltere Milli Kütüphane Türkçe Yazmaları koleksiyonunda Or. 9682 numarada konusu okçuluk sanatı olan bir *Musallah-nâme*'nin kayıtlı olduğunu belirtir (Kirik, 2018: 9).

Münâzara-i Seyf ü Kalem

Fatih Millet Yazma Eser Kütüphanesi Genel Bölümü, 576 numarada kayıtlı nüsha üzerinde çalışma yapan Tanyıldız, eserin Sebeb-i Telif kısmında H. 908 (M. 1502) tarihinin geçtiğini, ancak metnin sonunda yer alan ferağ kaydında ise H. 909 (M. 1503) tarihinin yazılı olduğunu, bu durumda eserin H. 908 yılında yazıldıktan sonra H. 909'da istinsah edilmiş olabileceğini söyler (Tanyıldız: 2005: 53, 75). Kılıç ile kalemin birbirlerine üstünlüklerini ispat etmek için sembolik olarak yaptıkları münazaraları içeren eser, nazım-nesir karışık olarak yazılmıştır (Tanyıldız, 2005: IV).

Kitâb-ı Hayât ü Memât (Hayât-nâme)

İlk önce Yahya Efendi Kütüphanesinde Firdevsî-i Osmanî adıyla 421-50 numarada kayıtlı olan eser, daha sonra bu kütüphanenin Süleymaniye Kütüphanesine taşınmasıyla Firdevsî-i Osmanî, *Hayât-nâme* adıyla ve 2333 numara ile tekrar kaydedilmiştir. Bu sebepten dolayı yapılan çalışmalarda eser, sanki iki nüshası varmış gibi değerlendirilmiştir. Ancak böyle bir durum söz konusu değildir. Eserin şu an bilinen tek nüshası vardır. Müellif nüshası olmayan bu nüshanın müstensihi de istinsah tarihi de belli değildir (Çalışkan: 2019: 20).

Eserin 4b sayfasında Firdevsî-i Rûmî, ilm-i meşâyihten telif ve İmâm-ı Gazâlî, Muhyiddin Arabî ve Ferîdüddin Attar gibi büyük meşâyihlerin risalelerinden ihtiyar ederek risalesini Türkçeye tercüme ettiğini belirtir (Çalışkan: 2019: 28-29).

İçerik bakımından zengin olan eser; ahlâk, İslâm tasavvufu, nefs, hayat, ölüm, anatomi, ceset, insan, melâike, cennet, cehennem, ahiret gibi çeşitli konularda otuz bâba ayrılmıştır. (Çalışkan: 2019: 29-30).

Hakâyık-nâme (Tuhfetü'l-Hâdî, Hakîkat-nâme)

Eser üzerine yüksek lisans çalışması yapan Araç, *Hakâyık-nâme*'nin yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerde toplam on dört nüshasının olduğunu, tezin metnini kurmada bunlardan altı nüshanın incelemeye esas alındığını ve bu nüshalardan da Milli Kütüphane 2251/1'de kayıtlı, harekeli ve konu başlıkları olan nüshanın esas nüsha olarak tercih edildiğini belirtir (Araç, 2010: 32).

Araç, eserle ilgili birçok bilginin yanlış bilindiğini ve bu yanlış bilgilerin yapılan çalışmalarda sürekli tekrar edildiğini belirttikten sonra bu bilgilerin yanlışlığını nedenleriyle birlikte açıklar[3]. Manzum ve mensur karışık olarak yazılan eser, soru-cevap üzerine kurulmuş, altı bölümden oluşan tasavvufî bir eserdir (Araç, 2010: 19).

Vilâyetnâme (Menâkıb-ı Hacı Bektaş Velî)

Gölpınarlı'ya göre *Vilâyet-nâme*'nin en eski nüshası Hacı Bektaş tekkesinden gelen ve bugün Ankara Kütüphanesinde bulunan nüshadır. Bu nüshanın tıpkı basımı Gölpınarlı tarafından yapılmıştır (Gölpınarlı, 1958: XIX).

Ankara Milli Kütüphane'de *Hacı Bektaş Veli Vilâyetnâmesi*'ne ait yedi yazmaya ait mikrofilmlerin hepsini teker teker inceledikten sonra kendisine Turgut Koca tarafından hediye edilen H.1044 tarihli (yayımda 1944 yazılmış) mürettep bir nüsha üzerinde çalışarak *Manzum Hacı Bektaş Veli Vilâyetnâmesi*'ni hazırlayan Noyan, bu nüshanın baştan birkaç sayfası ile son sayfasının orijinalini giriş bölümünde verir. *Vilâyetnâme*'nin edebiyatçılar tarafından incelenmeye değer özelliklerinin olduğunu belirtir (Noyan, 1996: 7-13).

[3] Bk. Güllü Araç, Uzun Firdevsî ve Hakâyık-nâme'si (İnceleme-Metin-Sözlük), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010.

Noyan'ın üzerinde çalıştığı ve Firdevsî'ye aitliği konusunda tartışmaların olduğu bu nüsha Muharrem bin Ali tarafından Balım Kuli Dede adına H. 1044 tarihinde istinsah edilmiştir (Noyan, 1996: 440). Gölpınarlı, manzum *Vilâyet-nâme* ile Firdevsî'nin *Süleymân-nâme*'sinin üslubunu incelediğini, bunların üslupları bir birliktelik arz ettiği için de manzum *Vilâyet-nâme*'nin Firdevsî-i Rûmî tarafından yazıldığına kanaat getirdiğini söyler (Gölpınarlı, 1958: XXIII). Ali Nihanî tarafından yazılan manzum *Hacı Bektaş Veli Vilâyet-nâmesi*'nin "Der-Beyân-ı Sebeb-i Nazm-ı Kitâb" başlığı altında eserin yazılış sebebi olarak Firdevsî tarafından yazılan *Vilâyet-nâme*'nin zamanla yıpranıp bazı sayfalarındaki yazıların silinmesi üzerine Hacıbektaş'taki dergâhın postnişini Feyzullah Efendi'nin emri ile yazıldığı ifade edilir (Kardaş, 2018: 57).

Gülistan Tercümesi

Farsçadan Türkçeye tercüme edilen sağlık ve temizlik konularını işleyen (O. F. Köprülü, 1996: 129) eserin Firdevsî'ye aitliği tartışmalıdır. Bazı araştırmacılar eserin Firdevsî'ye ait olduğunu (Bursalı Mehmet Tahir 1972: 106; Biçer, 2005: 73), bazıları ise Firdevsî'ye ait olmadığını (Genç, 1995: 19; Jafarova, 2010: 21; Kirik, 2018: 30) ileri sürerler. Fuat Köprülü ise eserin başka bir Firdevsî'ye ait olduğunu belirtir (M. Fuat Köprülü: 1945: 649).

Teşhisü'l-İnsan

Akay; Farsçadan Türkçeye tercüme bir eser olan *Teşhisü'l-İnsan*'ın İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Seminer Kitaplığında bulunduğunu, telif tarihinin de H. 886 (M. 1481) olduğunu belirtir (Akay, 1990: XVIII). Ancak Büke, üniversitenin diğer kitaplıklarını taramasına rağmen adı geçen kitaplıkta böyle bir esere rastlayamadığını, Akay tarafından ayrıntılı bir şekilde verilen eserin daha sonraki tarihlerde başka bir yere taşındığını veya kaybolduğunu belirtir (Büke, 2015: 26).

Firâset-nâme

Firdevsî, *Münazara-i Seyf ü Kalem*'in Sebeb-i Telif bölümünde *Firâset-nâme*'den de bahsetmektedir. (Tanyıldız, 2005: 78). Bazı araştırmacılar eserin nüshasının bulunmadığını (Jafarova, 2010: 5; Ekşioğlu, 2018: 5; Çatıkkaş, 2015: 21) söyleseler de Büke, eserin bir nüshasının Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda, 06 Mil Yz A

5151 arşiv numarasıyla kayıtlı olduğunu; harekeli nesihle, nazım ve nesir karışık olarak yazıldığını, temmet kısmında tam net olmamakla birlikte H. 1109 tarihinin yazılı olduğunu belirtir (Büke, 2015: 27).

İslam dini, tasavvuf ve tarikatlardan bahseden bir eserdir.

Tâli'-i Mevlûd-i Kebîr

Firdevsî'nin *Seyf ü Kalem*'inde adı geçen eserlerindendir (Tanyıldız, 2005: 78). Yine bazı araştırmacılara göre Firdevsî'nin nüshası tespit edilemeyen (Genç, 1995: 19; Jafarova, 2015: 8; Ekşioğlu, 2018: 7; Biçer 2015: 22) bir eseridir. Fakat Araç, eserin nüshasınının Ankara Milli Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Türkçe Yazmaları 06 Hk 3204'te kayıtlı olduğunun ilk olarak kendileri tarafından tespit edildiğini ve nüshanın da taraflarınca görüldüğünü eserden örnek okuma yaparak vermektedir (Araç, 2010: 13). Büke de eserin adının *Münazara-i Seyf ü Kalem* adlı eserde geçmesinin yanı sıra ilk defa kendilerince tespit edilen *Süleymân-nâme*'nin Tavşanlı nüshasında da geçtiğini ve Araç'ın tespit ettiği nüshanın, kendilerince de tespit edildiğini belirterek eserin içeriğine dair malumat verir (Büke, 2010: 29).

Tecnisât-ı Süleymân u Belkıs-nâme

Firdevsî'nin *Seyf ü Kalem*'inde adı geçen eserlerindendir (Tanyıldız, 2005: 78).

Büke'ye göre eserin yapılan çalışmalarda *Tecnisat-ı Süleyman* veya *Süleyman ü Belkısnâme* diye adlandırılışı kesinlikle doğru değildir. Eserin *Tecnisat-ı Süleyman u Belkısname* şeklinde adlandırılmasının doğru olacağı kanaatindedir (Büke, 2015: 31).

Araştırmacılar tarafından nüshasının henüz bulunamadığı (Ekşioğlu, 2018: 7; Sucu, 2020: 21; Genç, 1995: 20; Büke, 2015: 31, Çatıkkaş, 2015: 22) söylenen eserin, Kirik tarafından yapılan araştırmalara göre biri İsveç'te diğeri de Avusturya'da olmak üzere iki nüshası vardır[4].

[4] Bk. Esra Kirik, Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'si-75. Cilt (Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya, 2018.

Hadîs-i Ahsen

Münazara-i Seyf ü Kalem'de adı geçtiği için bazı araştırmacılar tarafından Firdevsî'ye ait böyle bir eserin olduğunu (Ekşioğlu, 2108: 7; Orhan Fuad Köprülü, 1996: 129; Genç, 1995: 20; Jafarova, 2015: 8; Bursalı Mehmed Tahir, 1972: 106) kabul ederler. Büyükkarcı ise böyle bir eserin olmadığını, *Münazara-i Seyf ü Kalem*'de geçen "hadis-i ahsen" ifadesinin eser adı olmaktan ziyade "güzel bir söyleyişle" söz söylemek anlamında alınması gerektiğini belirtir (Büyükkarcı, 1993: 7). Büke, söz konusu eserin adının *Münazara-i Seyf ü Kalem*'den başka hiçbir kaynakta geçmemesinden dolayı eserin varlığı konusunda şüphelidir; ancak *Münazara-i Seyf ü Kalem*'de eser adlarıyla birlikte "hadis-i ahsen" ibaresinin de kırmızı mürekkeple yazılmasından dolayı durumun muğlaklığını koruduğu düşüncesindedir (Büke, 2015: 29). Kirik ise Büyükkarcı'nın görüşüne katıldığını zira üzerinde çalıştıkları *Süleymân-nâme*'nin 75. cildinde "ahsen hadis emlah kelam" ibaresinin sıkça kullanıldığını, hatta bu şekil ifadenin başka eserlerde de olduğunu, üzerinde çalıştıkları üç nüshada yer alan başlıkların ve isimlerin her zaman kırmızı mürekkeple yazılmadığını bazen de kırmızı ile başlayıp siyah mürekkeple yazılmaya devam edildiğini belirttikten sonra şimdiye kadar eserin bulunmayışının görüşlerini desteklediğini ifade eder (Kirik, 2018: 14). *Münazara-i Seyf ü Kalem*'de eserlerin yazıldığı sayfada geçen "ahsen hadis" ibaresinin hem bağlam açısından hem de *Süleymân-nâme*'nin ciltleri üzerine yapılan çalışmalarda bu ifadenin sıkça kullanılmasından (Büke, 2015: 151: 8b/10, 185: 24a/7, 241: 54a/8, 256: 62b/10; Jafarova, 2015: 110: 177a/20, 173: 210a/10; Kirik, 2018: 328: 23a/15, 413: 45b/13, 496: 70b/17) dolayı Büyükkarcı, Büke ve Kirik'in görüşlerinde haklı olduklarını düşünüyoruz.

Şerh-i Hadîs-i Erbaîn

Fatih Millet Yazma Eser Kütüphanesi'nde 297.3 arşiv ve Aefrs6 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan eser beş varaktan oluşmaktadır. Eserin Büke tarafından Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi, 34 Atf 2846/9 arşiv numarası ile bir nüshası daha tespit edilmiştir (Büke, 2015: 32).

Pend-nâme-i Eflâtûn

Pend-nâme-i Eflâtûn'un Firdevsî'ye ait olup olmadığı tartışmalıdır. Bursalı Mehmet Tahir'in Firdevsî'nin eserleri arasında saydığı ve sağlık bilgisine dair küçük bir

tercüme (Bursalı M. Tahir, 1972: 106) olarak nitelendirdiği bu eserin tek nüshası İstanbul Arkeoloji Müzesi, 164 numarada kayıtlı olup 105 varaktır. Çatıkkaş'ın bir çalışmasında eser hakkında detaylı bilgi verilmiştir[5].

Kitâbü'l-Mevâiz

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Bölümü numara 297.9'da kayıtlı olduğu Biçer tarafından (Biçer, 2005: 74) belirtilse de yapılan araştırmalara göre henüz böyle bir esere ulaşılamamıştır.

Barak Baba Risâlesi

Gölpınarlı, Yunus Emre ve Tasavvuf adlı çalışmasında, Barak Baba Risâlesi'nin mütercimi olarak Firdevsî-i Rûmî'yi gösterir (Gölpınarlı, 1992: 253). Ancak böyle bir esere henüz ulaşılamamıştır.

Kur'ân-ı Kerîm'den Tefe'üle Dâir Bir Risâle

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde 297.7 yer ve NEKTY00816 arşiv numarasıyla kayıtlı olan eser, yine kütüphane kayıtlarına göre 89 varaktır (Büke, 2015: 32).

Süleymân-nâme Muhtasarı

İki nüsha olarak tespit edilen eserin bir nüshası İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi 297.9'da AETrh316 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Diğer nüsha ise İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde 297.91'de NEKTY00715 barkod numarasıyla kayıtlıdır (Büke, 2015: 34).

Kasas

İlk kez Büke tarafından tespit edilmiş olup Tavşanlı Zeytinoğlu Halk Kütüphanesi 43 Ze 689/1 arşiv numarasıyla kayıtlı olan *Süleymân-nâme* nüshasının 2a varağında adı geçen bir eserdir (Büke, 2015: 34).

[5] Bk. M. Ata Çatıkkaş, "Türk Firdevsi'si ve Süleymanname-i Kebir", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, s. 25, Ağustos, İstanbul, s. 176.

Firdevsî'nin Süleymân-nâme'si

Süleymân-nâme, Firdevsî'nin diğer eserlerine göre en tanınmış ve hacmi en büyük olan eseridir. Eser üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, Firdevsî'nin eserini farklı adlarla zikrettiği görülür.

"bu **süleymān-nāme**sin şerḥ eyledüm" (Büke, 2015: 151; 8b/10)

"bu **Süleymān-nāme**sin kim" (Ekşioğlu, 2018: 183; T248a, M196a/6)

"bu **Süleymān-nāme-i kebīr**üñ" (Erdem: 2005: 326; 3b/16-17)

"kitāb-ı Süleymān-nāme'nüñ muṣannifi" (Genç, 1995: 28; 2b/5)

"bu **Süleymān-nāme-i kebīr**'üñ" (Jafarova, 2015: 50; 147a/19-20)

"Oḳısun Firdevsī işit bu **Süleymān-nāme**sin" (Özbek Arslan, 2019: 149)

Ayrıca Kirik, Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi Hazine, nr. 1231'de kayıtlı nüshanın ilk sayfasında **Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhisselâm** adının yazılı olduğunu belirtir (Kirik, 2018: 227).

Firdevsî'nin *Süleymân-nâme*'siyle ilgili olarak Latifî'nin *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*'sında "Sulṭân Bâyezîd Ḫân emriyle nâm-ı şerîflerine Süleymân-nâmeyi naẓm ü neşr üzre cem idüp… üçyüz altmış cild kitâb…" (Canım, 2018: 403); Kınalızâde Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*'sında "Merhûm Sultân Bâyezîd Hân nâmına Süleymân-nâme adlu üç yüz seksen cild kitâb te'lîf eylemişdür. Ol şâh-ı 'âlî-cenâb bu cümleden seksen cildin intihâb idüp mâ-'adâsın ihrâk itmekle…" (Sungurhan, 2017: 659); Beyânî'nin *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*'sında "Sultân Bâyezîd Hâna Şeh-nâme diyü üç yüz seksen cild bir kitâb diyüp pâdişâh-ı âlî-cenâb seksen cildini intihâb itdürdükte…" (Sungurhan, 2017: 146); Bursalı Mehmed Tahir Efendi'nin Osmanlı Müellifleri'nin ikinci cildinde "Sultan ikinci Bâyezid'in emri ile Süleyman Aleyhisselâm'ın hayat ve menkıbelerinden bahseden çoğu manzûm olarak yazmağa başladığı Süleymân-nâme'sini tamamlayarak takdim etmişse de her devirde eksik olmayan rakiplerinin kötülemesi ile umduğu kadar kabûle mazhar olamayıp mürekkep olduğu 366 cüzden ancak seksen cüzü seçtiğine müteessir oldu." (Bursalı Mehmed Tâhir, 1972: 105); Franz Babinger'in *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*'nde "Firdevsî II. Bayezid'in istek ve uygun bulması ile pek uzun bir eser olan Süleymân-

nâme'yi yazmıştır… Eserin aslı, zamanın bütün bilgilerini içinde toplıyan 366 cüz'den ibaret imiş… Sultan kendisine sunulan bütün eserden 80 cüzü beğenip ötekinin yok edilmesini emretmiş imiş" (Babinger, 1992: 36) geçen bilgiler değerlendirildiğinde Firdevsî'nin eseri için genel olarak *Süleymân-nâme* adını kullanıldığı sadece Beyânî'nin eseri *Şeh-nâme* olarak adlandırdığı, Firdevsî'nin bu eseri II. Bâyezid'in emriyle/isteğiyle yazmaya başladığı, eserin 360 ya da 380 cilt veya 366 cüz olarak yazıldığı, bu cilt veya cüzlerden ancak 80'inin padişah tarafından seçilip geri kalanının yaktırıldığı anlaşılmaktadır.

Süleymân-nâme üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde Firdevsî'nin cüz-cilt sayılarına dair verdiği bilgilerin tutarsız olduğu, 99 ve 366 sayılarının karışık olarak verildiği görülür.

bu **ṭoḳsan ṭoḳuz** mücelled Kitāb-ı Süleymān-nāme'nüñ (Çelik, 2010: 129)

bu Süleymān-nāme-i kebīrüñ **ṭoḳsan ṭoḳuz** mücelled tevārīḫ-i lā-naẓīrüñ (Erdem, 2005: 326)

"Bu Süleymān-nāmesin kim **üç yüz altmış altı** cild" (Ekşioğlu, 2018: 183)

"…bu **üç yüz altmış altı** mücelled kitāb-ı Süleymān-nāme'nüñ…" (Genç, 1995: 28)

"**Üç yüz altmış altı** cildi eyledüm taṣnīf men" (Usta, 1995: 124)

Büke, Firdevsî'nin "cilt, risale ve cüz" terimleriyle neyi kastettiğinin net olarak anlaşılmadığını, muhtemelen eserin cilt sayısının 99, cüz sayısının da 366 olduğunu belirtir (Büke, 2015: 8).

Hacimli ve birçok sahaya ait bilgiden oluşan ansiklopedik bir eserin yazılması kolay değildir. Firdevsî'nin bu eserini yazabilmek için uzun araştırmalar yaptığı, Hz. Süleymân kıssasına dair ulaşabildiği kaynakları satın aldığı ya da kitapların bir nüshasını kopyaladığı anlaşılmaktadır.

Firdevsî'nin tarihçiliği üzerine bir çalışma yapan Biçer, Firdevsî'nin eserlerinde geçen yazar ve eserleri bir araya getirerek Firdevsî'nin kitaplığının listesini ortaya koyar.

Detaylı bir şekilde incelendiğinde Firdevsî'nin eserlerine kaynaklık eden birçok önemli eserin listede bulunduğu görülecektir[6].

Firdevsî, *Süleymân-nâme*'yi Fatih Sultan Mehmet'in hükümdarlığı zamanında yazmaya başlamış, II. Bayezid devrinde yazmaya devam etmiş ve I. Selim döneminde ise yazmayı tamamlamıştır (Ekşioğlu, 2018: 8-9). Eserin yazımının uzun yıllar sürdüğü ve kendisini yorduğu şu dizelerinde açıkça ifade edilir:

"Anuñçündür bu Firdevsī Süleymān-nāmeyi pes
Çeküp zaḥmet ider taṣnīf yazar dürlü maʿānī" (Genç, 1995: 105)

"Anuñ-ıçun işbu Firdevsī ḥaḳīr
Elli yıl çekdi emek tā oldı pīr

Ol Süleymān-nāme'sini iy kibār
Kendüsinden soñra ḳodı yādigār" (Jafarova, 2015: 10)

"Elli altmış yıl ḳıluban ʿömri ḫarc
Bir Süleymān-nāme itdüm Şāha derc" (Usta, 1995: 450)

Firdevsî'nin bu eseri nasıl yazdığı veya yazdırdığı konusuyla ilgili olarak Köprülü, Lâmi'nin dîvânında yer alan bir kıt'adan hareketle, *Süleymân-nâme*'yi yazdırmak için padişahın emriyle kâtipler görevlendirttiği bilgisini verir (Köprülü, 1993: 657 Aktaran Gök, 2019: 26-27). Firdevsî'nin, Süleymân-nâmelerin birçok yerinde eserini okuyana, dinleyene, eksiklerini giderene ve yazana dua ettiği de görülür.

"bu kitābum oḳıyana yazana naḳṣını ıṣlāḥ idüben düzene ol kemāl ü ʿizzetüñiçün ʿizzet it" (Büke, 2015: 151).

"Oḳuyana diñleyene yazana
Raḥmet it ıṣlāḥ idüben düzene" (Kirik, 2018: 328)

"Ḥaḳ duʿāsın bī-ḳuṣūr eylesün anuñ müstecāb
Oḳuyana diñleyene yazana vü daḥı hem" (Usta, 1995: 124)

[6] Ayrıntılı bilgi için bk. Bekir Biçer, Firdevsî-i Rûmî ve Tarihçiliği, Tablet Kitabevi, Konya, 2006 s. 34-35.

“Bu kitābı yazana diñleyene
Oḳuyuban maᶜnisin añlayana

Raḥmet eyle cümlesine yā Ġafūr
Vir murādın her birine ‿ola şükür” (27a/6-7)

Süleymân-nâme ciltleri incelendiğinde birçoğunun aynı âyet-i kerime ile başladığı görülür. Bu âyet, Neml Sûresinin 30-31. âyetleridir:

“İnnehu min Süleymāne ve innehu bismillāhi’r-raḥmāni’r-rahīm ellā taᶜlū ᶜaleyye ve’tūnī müslimīn”

“Mektup, Süleyman’dan gelmiştir. O, ‘Bismillâhirrahmânirrahîm’ diye başlamakta ve içinde ‘Bana karşı büyüklük taslamayın ve teslimiyet göstererek bana gelin’ denilmektedir.”

Bu ayetten sonra, *Süleymān-name*’nin diğer ciltlerinde olduğu gibi tevhit, naat, dört halifenin övgüsü, devrin hükümdarına yapılan dualar ve övgülerden sonra şairin kendisinden ve eserinden övgüyle bahsedilmesiyle asıl konuya geçilir.

Firdevsî’nin eserini yazmaya başlamadan önce hakkında birçok kaynak tarayarak bilgi topladığı, kâtiplerin tutulduğu ve yukarıda verilen kendi ifadesinden de anlaşılacağı üzere yazımı uzun yıllar süren *Süleymân-nâme*’de çok çeşitli konuları bir arada topladığı görülmektedir.

Bu konular dînî (peygamberler, peygamber kıssaları: Nuh Tufanı, Lut ve Ad kavminin helakı…); dört halife; kutsal kitaplar; ayet ve hadisler; fıkhî konular: iman, inanç, abdest, namaz, kurban; ahlak; çeşitli dinler ve inançlar…); efsanevî/mitolojik varlıklar (Sâm-ı süvâr, Rüstem-i Zâl, Kahramân-ı Kâtil; Sîmurg, Hümâ, Kuknûs kuşu, Rahne kuşu, Rûh kuşu; Kaf Dağı; âb-ı hayat…); metafizik (melekler, şeytanlar, cinler, periler, devler, cadılar…); evren (yıldızlar ve gezegenler: Merrih, Keyvân, Utarid, Şems, Kamer; dağlar, denizler, sular…); toplumsal konular (hükümdarlar, beyler, hanlar, vezirler; yeme-içme, giyim-kuşam…); savaşlar (Hz. Süleymân’ın gerçek ve metafizik varlıklarla yaptığı savaşlar, bu savaşlar için yapılan hazırlıklar) bitkiler (nârinc, turunc, ergavân, zaymerân, fülfül, karanfil, nergis, gül, yâsemîn; hangi bitkinin hangi hastalığa iyi geldiği) olmak üzere çok çeşitlidir.

Süleymân-nâme'nin ciltleri incelendiğinde giriş ve sonuç bölümlerinin diğer bölümlere göre dil ve üslup bakımından daha ağır olduğu görülmektedir. Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerin yoğun olarak kullanıldığı bu bölümlerin dışında kalan yerler dönemine göre oldukça sade bir dille yazılmıştır. Ayrıca, eski geleneğin bir devamı olarak, içerisinde Farsça ibareler geçen bazı başlıkların dilinin de ağır olduğu görülür.

Süleymân-nâme'nin birçok yerinde nesir, nazma yaklaştırılır; seci, aliterasyon ve abartılı ifadelerle anlatıma bir şiir hüviyeti kazandırılır:

"Ḳuşlar ötişüp çaġrışduġından, atlar süheylinden, gürz-ü girān düpüldüsinden, ḳuşlar ḳanadıla oḳlar şıpıldusından, zaḫımnāk merdānlaruñ cān u ciger ṭaġlaşmasından, efġān u zārī ve ṣadādan zemīn ü zemān iñiledi, çarḫ-ı āsumān gümledi.." (Akay, 1990: 27)

"… Cāmasb-ı ekber dirleridi, ᶜilm-i ḥikmetde ve ᶜilm-i heyᵓetde bī-miṣl idi. İkinci bir maḥbūbe ḳızı varıdı ki āfitāb ruḫsārı ileyinde secde ḳılurıdı, pākīze vü pāk-dāmen ü ḥoḳḳa-dehān u servü-ḳadd ü lāle-ḫadd ü maḥbūbetü'z-zamān idi." (Usta, 1995: 112).

"Vüzerā, ümerā, ᶜulemā, ḥükemā, zürefā ve nüdemā yirlü yirinde ḳarār itdiler." (Aksoy, 2000: 239).

Süleymân-nâme'de anlatım bakımından dikkat çeken bir husus da Dede Korkut üslubuna benzer anlatımların bulunmasıdır:

"Süleymān kimdür ki benüm nām u nişānumı cihāndan götüre, yā Tūrān şāhına elem getüre? Emmā ki sen gözet ki, ṣubḥ olıncaya dek ne leşker-i Süleymān'ı ḳoyam şikeste ḳılmaduḳ, ve ne ḳal'a-i Sinob'ı ḳoyam, bend ü zencīre ṣalmaduḳ…" (Akay, 1990: 18-19).

Firdevsî, anlatımda özlü sözlere, atasözlerine ve nasihatlere oldukça fazla yer vermiştir. Bunlar, esere ait ciltlerin manzum veya mensur bütün bölümlerine serpiştirilmiş bir şekilde karşımıza çıkar:

"Baş gidicek pāyidār olmaz ayaḳ" (Akay, 1995: 55)

"Yā Edünyā bin Dāvud, çünki uzun yaşun āḫiri ölümdür." (Jafarova, 2010: 54)

“Hīç kimse ılduz-ıla berāber dirilmez veyā gökden alçaḳ olduġına ᶜār ḳılmaz. Güneşüñ nūrunı günülemek olmaz. Bunuñ bigi bīhūde söz söylemekden, bir hüner göstermek yigrekdür ki buncılayın sözi ḫayra yormaḳ; uyur ejderhānuñ ḳuyruġın başup yatur arşlanuñ ḳulaġın burmaḳ olmaz. Şon peşīmānlıḳ aşşı ḳılmaz.” (47a/11-15)

Süleymân-nâme’nin ciltleri okunurken Firdevsî’nin bazı kelime, kelime grupları ve terkipleri sıkça tekrar ettiği farkedilir. Bunlardan bir kısmı şu şekildedir:

āb-ı ḥayāt, aḥsen, ᶜalā-raġmı rūzigār, ᶜArab u ᶜArbā, ᶜArab-beççe, at süheylinden, ᶜale’ṣ-ṣabaḥ, cebe cevşen, emlaḥ seḫun, emlaḥ kelām, emlaḥ söz, ez-ān-ı cānib , ıldırım-veş, icāzet iste-, ins ü cinnī vaḫş u ṭuyūr u mūr u mār, kāmukār, nā-bekār, raᶜdıveş ḥayḳır-, sāhib-ḳırān, seḫunmendān-ı ḥaḳāyıḳ, zenbīl örici…

Tezkireciler Firdevsî’nin şâirlik yönünün zayıf olduğunu belirtirler (Canım, 2000: 425; Kutluk, 1997: 64 Aktaran Kirik, 2018: 30). Buna rağmen o, kendisini övmekten geri kalmaz ve bir söz ustası olduğunu iddia eder:

“Bu Süleymān-nāme miṣli dinmedi zībā süḫan
Buña hem-tā görmedi kimesne defter diyesin” (Genç, 1995: 27)

“Dürr-i cevher olduġıyçün sözlerüm
Yazup oḳır ḫalḳ idüben iᶜtibār” (Usta, 1995: 422)

Gerek söz varlığı gerekse şekil bilgisi bakımından Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi özellikleri gösteren *Süleymân-nâme*’nin ciltleri bu açıdan değerlendirildiğinde oldukça zengin bir dil malzemesi ile karşılaşılır.

Süleymân-nâme’nin yazmalarının bulunduğu kütüphaneler ve kayıtları

81 cildi tespit edilen *Süleymân-nâme*’nin Türkiye ve yurtdışı kütüphanelerinde birçok nüshası bulunmaktadır. Bu nüshalarla ilgili kayıtlar şu şekildedir:[7]

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

Cilt 5-13: Hazine nr. 1525; 388 varak.

[7] Buradaki bilgiler Esra Kirik’in doktora tezinden alınmıştır (Kirik, 2018: 23-26).

Cilt 14-20: Hazine nr. 1526; 321 varak.

Cilt 25-30: Hazine nr. 1527; 306 varak.

Cilt 31-36: Hazine nr. 1528; 378 varak.

Cilt 37-42: Hazine nr. 1529; 383 varak.

Cilt 43-48: Hazine nr. 1530; 382 varak.

Cilt 49-54: Hazine nr. 1532; 459 varak.

Cilt 55-60: Hazine nr. 1534; 500 varak.

Cilt 61-66: Hazine nr. 1534; 500 varak.

Cilt 67-71: Koğuşlar nr. 892; 470 varak.

Cilt 67-72: Hazine nr. 1535; 595 varak.

Cilt 73-76: Hazine nr. 1536; 469 varak.

Cilt 76: Koğuşlar nr. 892.; 470 varak.

Cilt 77-80: Hazine nr. 1537; 534 varak.

Süleymaniye Kütüphanesi

Cilt 2-4: Hacı Mahmut Efendi nr. 4863; 188 varak.

Cilt 48: Hacı Mahmut Efendi nr. 4863.

Fatih Millet Kütüphanesi

Cilt 81: Ali Emîri Manzum nr. 317; 123 varak.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı

Cilt 31-32: M. Cevdet nr. B. 26.

Cilt 39: M. Cevdet nr. B. 26

Cilt 74: M. Cevdet nr. O. 19

Manisa İl Halk Kütüphanesi

Cilt no (?)[8]: 45 Ak Ze 226; 766 varak.

İstanbul Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları

Cilt (?): S.H.M.H.K Yaz. nr. 361: 127 varak.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi

Cilt 21-23: T.M.. nr. 9884

Cilt 24: Türkçe Yazmalar nr. 9884

Cilt 25: Türkçe Yazmalar nr. 9884

Cilt 26-29: Türkçe Yazmalar nr. 9884

Cilt 33-36: Türkçe Yazmalar nr. 9884; 264 varak.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi

Cilt 71-73: nr. 4000; 100 varak.

Roma Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu

Cilt 3-5: Vaticano Turco nr. 28; 183 varak.

Cilt (?): nr. 188

Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi (Macaristan)

Cilt 2: Török, F5[9]. 1; 303 varak.

Cilt 10: Török, F. 1; varak.

Cilt 7-13: Török, F. 1; 356 varak.

Cilt 17-18: Török, F. 3; varak, 99.

[8] Kıssa-i Süleymân Aleyhi's-selam adıyla bilinen Süleymân-nâme'dir.
[9] Koleksiyonun adıdır.

Cilt 25-30: Török, F. 4; 304 varak.

Cilt 49: Török, F. 5; 80 varak.

Cilt 50: Török, F. 6; 94 varak.

Cilt 51: Török, F.7; 72 varak.

Cilt 52: Török, F. 8; 71 varak.

Cilt 53: Török, F. 9; 76+[1] varak.

Cilt 54: Török, F.10; 79 varak.

Cilt 64-66: Török, F. 11; 275 varak.

Cilt 77: Török, 12; 116 varak.

Cilt 78-80: Török, 13; 314 varak.

Cilt (?)[10]: Török, F. 14; 221 varak.

Dükalık Kütüphanesi (Avusturya)

Cilt 1: Gotha Katalog nr. 11; 357 varak. (Pertch, 1864: 18) Sammlung Ch. A. 241.

Cilt (?): Gotha Katalog nr. 208; 253 varak. (Pertch, 1864: 179) Seetzen: nr. 112.

Cilt (?): Gotha Katalog nr. 241; 357 varak.

Cilt (?): Katalog nr. 242; 48 varak. (Pertch, 1864: 200) Seetzen Kah: 1198

Fransa(Paris) Millî Kütüphanesi (Biblioteque Nationale de France)[11]

Cilt 75: Supplement Turc 1293; 115 varak.

[10] Kataloğu hazırlayan Parlatır ve Hazai, cilt yerinde olmadığı için cilt numarasının tespit edilemediğini belirtmiştir (2007: 75).

[11] Bu eser Blochet'in hazırladığı (1932: 224) katologta taranmış; Biblotech Nationale de France'in internet
Kütüphanesi'nden araştırılarak nüshanın yeri bulunmuştur. Esere ait birer takım fotokopi ve mikrofilm kütüphaneden mail ile istenerek temin edilmiştir. Daha sonra bizzat Fransa'ya eseri yerinde görmek için seyahat edilmiş; araştırma ve gözlem yapılmıştır.

Berlin Devlet Kütüphanesi (Almanya)

Cilt (?): nr. 179, 154 varak. (Pertch, 1889: 199)

Cilt (1-5): nr. Ms. or fol. 4154, 279 varak.

Cilt (?): Sachau 338, 58 varak.

MEB tarafından yayımlanan İslam Ansiklopedisi'nin 4. cildinde, Firdevsî ile ilgili olarak Köprülü'nün vermiş olduğu bilgilerin yayımlanmasının ardından Firdevsî ve eserleri üzerine araştırmalar hız kazanır. Bu çalışmalar şunlardır:

Makaleler

AKAY Asuman, "Süleymân-nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.118, Şubat 1999, ss. 217- 228.

AKAY Asuman Ahmed," Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânâme-i Kebîr'indeki Deyimler", Electronic Turkish Studies, Yıl 9, S. 9, 2014, ss. 103-122.

BÜKE Himmet, "Firdevsî-i Rumî, Hayatı ve Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler", Journal Of Mehmet Akif Ersoy University Social Science Institute, 7(13), 2015, ss. 481-501.

BÜKE Himmet, "Firdevsî-i Rumî'nin Kayıp Eseri: Tāliʿ-i Mevlûd Veya Tāliʿ-i Mevlûd-i Kebir (Bir Yıldızname ve 12 Hayvanlı Türk Takvimi)", Turuk, 4(8), 2016, ss. 66-74.

BÜYÜKKARCI Fatma, "The World of Spirits in Firdevsî-i Tavil's Davetnâme Book of Magic", P: Art & Culture, (12), 2004, ss. 27-45.

ÇATIKKAŞ M. Ata, "Firdevsî-i Rûmî'nin Satranç-nâmesi", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.37, İstanbul, 2006, ss. 186-198.

ÇATIKKAŞ M. Ata, "Türk Firdevsî'si ve Süleymân-nâme-i Kebîr", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S. 25, C. X, İstanbul, 2003, ss.169-178.

DİREKCİ Bekir, "Kitâbu Kıssa-ı Kahramân-ı Kâtil'in Paris Bibliotheque Nationale (Supp. 344) Nüshası Üzerine Bir Değerlendirme", Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 49, Ağustos 2020, ss. 73-91.

ERDEM Mehmet Dursun, “Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi’s-selâm ve Söz Dizimi Özellikleri”, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi, C. 4, Elazığ, 2005b, ss.1-8.

GÜLEÇ Hamdi, “Süleymān-nāme’de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil Üslup ve Motifler”, Bilig, S.36, Kış, 2006, ss. 243-260.

ŞİMŞEK Yaşar, “Süleyman-nâme’nin Dili Üzerine (76. Cilt)”, CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C. 12, S. 3, Manisa, 2014, ss. 264-278.

Yüksek Lisans Tezleri

ABUL Yasemin, *Süleymân-nâme-i Kebir’in 47. Cildi Üzerinde Metin ve İnceleme*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

AYDIN Halis, *Firdevsî-i Rûmî’nin Süleymân-nâme’sinin 68. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir: Hacı Bektaş Velî Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

BABÜR Yusuf, *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr (6-7. Ciltler/İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan: Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

CİHAN Emre, *Firdevsî-i Rûmî’nin Süleymân-Nâme’sinin 71. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir: Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2019.

ÇELİK Zeynep, *Firdevsî-i Rûmî’nin Süleymân-nâme Yazmasının (81. Cilt) (82b-123b yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitütsü, 2010.

GÜRAKAR Nesibe, *Firdevsî-İ Rûmî’nin Süleyman-Nâme-i Kebîr’i (40. Cilt) İnceleme-Metin,* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

JAFAROVA İlhama, *Firdevsi-i Rumi'nin Süleymanname Yazmasının (81.cilt 54b-82a, 28yk.) Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

KÖZ İbrahim, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme Yazmasının (81. Cilt 70, 54 b.yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

ÖZYAŞAMIŞ ŞAKAR Sezer, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleyman-nâme Yazmasının (81.cilt, 28yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitütsü 2003.

ŞİMŞEK Yaşar, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (76. Cilt), Giriş, Ses Bilgisi, Tenkitli Metin, Sözlük*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

TOMBAK Süleyman Anıl, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 67. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir: Hacı Bektaş Velî Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

VANLI Murat, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (8-9. Ciltler) (İnceleme- Metin),* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan: Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

Doktora Tezleri

AKAY Asuman, *Firdevsî- Süleymân-nâme (44. Cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir İnceleme,* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.

AKSOY Mustafa, *Uzun Firdevsî'nin Süleymân-nâmesi'nde Destan Unsurları (39-45. Ciltler)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

AKSU Rabia, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (10. Cilt)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

BÜKE Himmet, *Firdevsî-i Rumî, Süleymannâme (38. Cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini* (Yayınlanmış Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

ÇATIKKAŞ M. Ata, *Süleyman-nâme (72. Cilt),* (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1979.

ERDEM M. Dursun, *Kitāb-ı Kıssa-nāme-i Süleymān Aleyhisselām Üzerine Söz Dizimi Çalışması (74. Cilt)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005a.

EKŞİOĞLU Serap, *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-Nâme-Cilt 11 (Dil İncelemesi-Metin-Dizin),* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2018.

GENÇ Gülnaz, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme (25 ve 26. Ciltler), Giriş-Metin-Sözlük,* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

GÖK Âdem, *Firdevsî-İ Rûmî, Süleymân-Nâme-i Kebîr (37. Cilt), İnceleme, Tenkitli Metin* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

GÜLEÇ Hamdi, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânnâme'si (42. Cilt) Dâsıtân-ı Ceng-i Âheng-i Efrâsiyâb-ı Türk Üzerinde Bir Metin İncelemesi,* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.

JAFAROVA İlhama, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr'i (63. Cilt) İnceleme-Metin-Dizin*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2010.

KİRİK Esra, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-Nâme'si-75. Cilt (Giriş- İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

ÖZBEK ARSLAN Necmiye, *Firdevsî-İ Rûmî Süleymân-Nâme-i Kebîr 11.,12.,13. Ciltler (İnceleme-Metin)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

SUCU Ahmet Özhan, *Firdevsî-İ Rûmî Süleymân-Nâme (67-68. Cilt) İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

USTA Halil İbrahim, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr, İnceleme-Metin-Sözlük (43-44-45-46. Ciltler)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

Süleymân-nâme'nin 39. Cildi

Süleymân-nâme'nin 39. cildinin tespit edilmiş iki nüshası bulunmaktadır. Üzerinde çalıştığımız nüsha, Manisa İl Halk Kütüphanesi, Akhisar Zeynelzade Koleksiyonu, 45 Ak Ze 226 olarak kayıtlı olan ve toplamı 766 yaprak olan nüshadır. Bu nüsha ilk olarak Himmet BÜKE tarafından ortaya çıkarılmıştır[12]. İlk ve son varakları hariç, geri kalan bütün varaklar 21 satırdır. Cildin 15a, 27b, 28a, 52b, 53a, 62a'da olmak üzere toplam altı yerinde vakıf mührü bulunmaktadır. Bu mühürlerden 27b, 28a, 52b, 53a'da bulunan mühürler şekil ve içerik itibariyle aynıdır. 15a ve 62a'da yer alan mühürler ise üzerlerinde tarih yazılı olmasının dışında içerik olarak diğerleriyle aynıdır. Ancak bunlar, diğerlerine göre şekil, büyüklük ve okunurluk bakımından farklılık gösterirler. Bu mühürlerden 15a ve 62a'da "Zeynel b. Ḥacı ᶜAlī Ṣāhib-i Vaḳf-ı Ḥalebī sene 1212" yazılıdır.

Firdevsî, kendisinden çokça himaye gördüğü Osmanlı padişahı II. Bayezid'den sıkça bahseder. Ancak gerek bizim çalışmamızda gerekse *Süleymân-nâme* üzerine yapılan diğer çalışmalarda padişahın adının başında "Ildırım" unvanının bulunması dikkat çekicidir: Ildırım Ḫān Bayezīd / Ildırım Ḫān bin Muḥammed Ḫān (Usta, 1995: 588), Ildırım Ḫān (Genç, 1995: 342), Ildırım Ḫan bin Muḥammed bin Murād (Jafarova, 2010: 406), ıldırım ḫan bāyezīd / ıldırım ḫan bin muḥammed (Büke, 2015: 1043), Ildurum

[12] Bk. Himmet Büke, Firdevsî-İ Rumî, Süleymannâme (38. Cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini (Yayımlanmış Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s. 37.

Ḫan / Ildurum Ḫan Bāyezīd (Ekşioğlu, 2018: 739), Ildırım Ḫān Bāyezīd (Kirik, 2018: 936). Çünkü "Ildırım / Yıldırım" I. Bayezid'in unvanıdır. Ancak bahsedilen padişahın da II. Bayezid olduğu ortadadır. *Süleymân-nâme*'nin birçok cildinin II. Bayezid'in padişahlığı zamanında (1481-1512) yazılmasına rağmen "Ildırım" unvanının II. Bayezid'in adıyla birlikte kullanılmasına tarafımızca bir anlam verilememiştir. 37-42. ciltleri ihtiva eden Manisa nüshasının ciltlerinin sonlarında temmet kaydı bulunmadığından ciltlerin hangi tarihlerde ve kim tarafından istinsah edildiği tespit edilememiştir. Gerek tarihi kaynaklarda geçen bilgilerden gerekse *Süleymân-nâme* ciltlerindeki Firdevsî'nin kendi ifadelerinden *Süleymân-nâme* nüshalarının birçoğunun müstensih nüshası olduğunu düşünmekteyiz.

Metin, nesih hattıyla ve genel olarak harekeli yazılmıştır. Tıpkıbasımda da görüleceği üzere hat oldukça okunaklıdır. Silik ya da karalanmış olmaktan dolayı okunmayan yer yoktur. Sadece birkaç yerde eksiklik ve bazı kelimelerin imlasında hatalar vardır. Bunlar da Topkapı nüshasından faydalanılarak giderilmeye çalışılmıştır.

Başlıklar ile nazım ve nesir bölümlerine geçişi ifade eden kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde yer alan başlıkların yazımı da dikkat çekicidir. Nesir bölümlerinde yer alan uzun başlıklar, nazım bölümlerinde yer alan başlıklara benzetilerek dize uzunluğunu geçmeyecek şekilde alt alta yazılmıştır. Bundan dolayı, çeviriyazı metinde karışıklık oluşturacağı düşüncesiyle yan yana verilmiştir. Nazım bölümlerinin içine yerleştirilen başlıklarda vezin ve kafiyeye uygunluk şartı gözetilmemiştir.

39. cildin ikinci nüshası Topkapı Sarayı Müzesi, Hazine Kitaplığı 1529 numarada kayıtlıdır. Manisa nüshasıyla aynı satır sayısına sahiptir. Nüshanın son varağının sol üst köşesine varak numarası olarak sonradan 384 yazılmıştır. Bu nüsha da 37. ciltten başlayıp 42. cildin sonuna kadar devam etmektedir. 37. cildin başında alt alta "Şāhzāde Sulṭān Bāyezid / otuzyedinci cilddür / altı cild içinde derc / olunmışdur" yazılıdır.

Çalışma için Manisa nüshasının tercih edilmesinde hattının okunaklı olması, tek bir müstensihin kaleminden çıktığının düşünülmesi, karalama ve silik yer olmaması gibi hususlar etkili olmuştur. Bu durum Topkapı nüshasında karışık bir hâl almaktadır. Ciltlerin hatları incelendiğinde birkaç müstensih tarafından yazıldığı fikri uyanmaktadır.

Topkapı nüshasının diğer ciltleri bir yana bırakılıp 39. cildi incelediğinde şu sonuçlara ulaşılır:

1. İlk üç sayfadaki başlıkların altın sarısı mürekkeple yazılmasına karşılık daha sonraki sayfalarda yer alan başlıkların kırmızı mürekkeple yazıldığı,

2. 145b'deki hat ile 146a'daki hattın birbirinden farklı olup farklı bir müstensih ile cildin yazılmaya devam edildiği olasılığı,

3. 184a'dan itibaren hattın tekrar değiştiği,

4. 192b'deki hattın 193a'da yerini farklı bir hatta bıraktığı,

5. 193a'da başlayan hattın öncekilere göre okunurluğunun azaldığı,

6. 204a'dan itibaren tekrar okunaklı bir hat ile yazıldığı tespit edilmiştir.

Ayrıca, üzerinde çalışılan Manisa nüshasında görülen müstensihe ait hususiyetler şu şekilde sıralanabilir[13]:

1. Aruz sebebiyle dile yerleşen medli heceler bulunan kelimelerde görülen ses türemesine örnek birçok kelimenin kullanılması: abanūs, āfitāb, āşikāre, bebür, destigīr, destipūs, destires, girdigāh, gūşumāl, heftiser, heftüser, kāmukār, kāmuyāb, kārısāz, kāruzār, Kirdigār, nāmudār, nūrıbaḫş, pāsipān, pāsupān, püştüpā, raʿdıvār, rezmigāh, rūzigār, servüḳad, ṣubḥıdem, şādukām, şādumān, şebiḫūn, taḫtıgāh, tārumār, tįġızen, tįġuzen, yādigār, zehrināk.

2. Aksoyak tarafından belirtilen müstensihlerin Farsça terkipleri göstermek için metne fazladan "ye" eklenmesi hususu, üzerinde çalıştığımız metinde büyük orada esre (ِ) ile gösterilmiş olup ye ile gösterilmesine dair örnek çok azdır: āb-ı ḥayāt 27a/11, āb-ı memāt 37b/14, 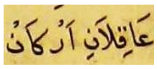 ʿāḳılān-ı erkān 3b/8, çarḫ-ı ṭāsı 56b/13, 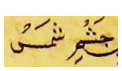 çeşm-i sems 32b/4, 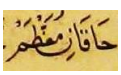 ḥāḳān-ı muʿaẓẓam 23b/15, ʿilm-i

[13] Bkz. Mesut Bayram Düzenli, Camiü'l-Envar Ala Tefsiri'l-İhlas'ta Aruz İmlası Ve Müellifin Aruza Dair Tasarrufları
İsmail Hakkı Aksoyak, Osmanlı Şairlerinin "Aruz Tasarrufları" Ve Araştırmacıların Gereksiz Müdahaleleri

ledün 40a/1, 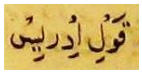 ḳavl-i İdrīs 51b/16, 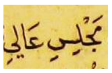 meclis-i ᶜālī 43a/6, 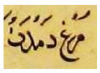 murġ-ı dem 14b/16, 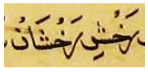 raḫş-ı raḫşān 17a/13, 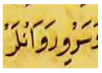 serv-i revānlar 39a/2, 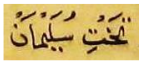 taḫt-ı Süleymān 23b/15.

Aksoyak, bu durumun nedenini, müstensihin kopya ettiği metni görmeden, onu bir başkasının okuması ile kayda geçirmiş olduğu ihtimaline bağlar.

3. Bazı kelimelerin noktalarının unutulmuş olması: 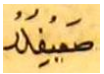 żaᶜīfdür 4b/6, ġırīv 10a/6, yitişüp 13a/15, yad 19a/20, 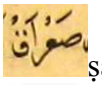 ṣaġrāḳ 31a/5, ẓulümāt 35a/19

Bu ipuçlarından hareketle, *Süleymân-nâme* ciltlerinin birden fazla müstensih tarafından istinsah edildiği görüşü kuvvetlenmektedir.

Süleymân-nâme'nin 39. cildinde beş meclis yer alır. Bu meclisler 191. meclisten 195. meclisin sonuna kadar devam eder.

Süleymân-nâme'nin diğer bütün ciltlerinde görülen ve yukarıda belirtilen söz varlığı ile ses ve şekil bilgisine ait özellikler 39. ciltte de görülmektedir. Bu özellikler çalışmanın dil incelemesi ve dizin bölümlerinde verilmiştir.

Süleymân-nâme'nin diğer ciltlerinde olduğu gibi 39. ciltte de efsanevi, metafizik ve gerçek şahısların bir arada yer aldığı olaylar özgün bir üslupla anlatılır. Bu anlatımlar esnasında tıp, tarih, coğrafya, savaş, savaş hazırlıkları, din, tasavvuf, ahlak gibi birçok konuda okuyucuya bilgi verilir. Nesir bölümlerinde anlatılan konuları özetleyici ya da destekleyici mahiyette şiirler yer alır. Anlatılan konular çeşitli başlıklar altında verilmiştir. Bu başlıklardan bir kısmı Farsçadır. Farsça başlıkların anlamları metin bölümünde dipnotlarla gösterilmiştir. Metnimizdeki başlıklar şu şekildedir:

Süleymān-nāmenüñ Yüz Ṭoḳsan Birinci Meclisinüñ Ẕikrindedür (2a/14)

Dāsitān-ı Ḳāhir bin Sām-ı Süvār (2b/8)
Helāk-Şoden Ḳarḳarhāyī Dīv Be-dest-i Ḳāhir bin Sām-ı Süvār (3b/7)
Māyıs Ḫān ᶜAcāyib Hāküften Ḳāhir Rā (6b/14)

Dāsitān-ı Ceng-i Süleymān ve Āheng-Kerden-i Benī Aşfer Meliki Atġāş Ḫān-ı Aşferī (7b/7)

Der-Beyān-ı Temşilāt-ı Dāsitān-ı Māżī (13b/6)

Der-Beyān-ı Meclis-i Āḫir (13b/16)

Süleymān-nāmenüñ Yüz Ṭoḳsan İkinci Meclisinüñ Ẕikrindedür (14a/6)

Ḳıṣṣaʾ-ı Süleymān ʿAsker-keşīden Berā-yı Ceng-i Benī Aşfer ve Ḳıṣṣaʾ-ı Īşān (14a/12)

Ḳıṣṣa-ı Ḥased-kerden Racīm Taḥt-ı Süleymān ʿaleyhi's-selām (23b/2)

Ḳıṣṣaʾ-ı Rüstem-i Zāl-ı Destān ve Ḳıṣṣaʾ-ı Keyḳubād ve Ḳıṣṣaʾ-ı Sām-ı Süvār (24b/16)

Der-beyān-ı Temşīlāt-ı Dāsitān-ı Māżī (26b/4)

Der-beyān-ı Meclis-i Āḫir (26b/17)

Süleymān-nāmenüñ Yüz Ṭoḳsan Üçünci Meclisinüñ Ẕikrindedür (27a/8)

Āgāh-şoden Sām-ı Süvār (27a/16)

Dāsitān-ı Ceng-gerden Keyḳubād Zāl-ı Destān-ı Rüstem Sām-Süvār Pehlevān (29b/9)

Dāsitān-ı Sām-ı Süvār (30a/19)

Ḳıṣṣaʾ-ı İskender-i Kübrā (33b/9)

Der-beyān-ı Temşilāt-ı Dāsitān-ı Māżī (40a/16)

Der-beyān-ı Meclis-i Āḫir (40b/3)

Süleymān-nāme'nüñ Yüz Ṭoḳsān Dördünci Meclisinüñ Ẕikrindedür (40b/14)

Ḥikāyet-i Efrāsyāb-ı Türk ve Ḳıṣṣaʾ-ı Ġayyūr-ı Cāẕū (41a/2)

Dāsitān-ı Sīmurġ ve Ḳıṣṣaʾ-ı Süleymān ʿam. ve Ser-güẕeşt-i Sīmurġ-ı Ḳāf (50a/13)

Süleymān-nāme'nüñ Yüz Ṭoḳsan Beşinci Meclisinüñ Ẕikrindedür (52b/5)

Dāsitān-ı Sīmurġ-ı Ḳāf ve Ḳıṣṣaʾ-ı Süleymān ʿaleyhi's-selām (52b/11)

Der-beyān-āmed ber-Hüdhüd Ḥażret-i Süleymān ʿam. Āverden-i Nāmeʾ-i Efrāsiyāb (56a/9)

Ḳıṣṣaʾ-ı Ġayyūr-ı Cāẕū İġvā-kerden Şeyṭān-ı Racīm (57b/3)

Dāsitān-ı ʿAyyūr Cāẕū ve Āmeden Ḥażret-i Süleymān ve Ender-Sıfat-ı ʿAsker-i Sāḥirān (63b/17)

Der-Duʿāʾ-ı Firdevsī ve Der-Ḫatm-i Kitāb-i'l-Cildi't-Tāsiʿu's-Selāsün (66b/16)

Der-Duʿāʾ-ı Pādişāh-ı İslām ve'l-Müslimīn (67a/8)

Eser; anlatılanların daha iyi anlaşılması için, manzum bölümler dışarıda bırakılmak kaydıyla ve anlatımdaki genel yapıya fazla dokunulmadan, başlıklar hâlinde aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Dāsitān-ı Ḳāhir bin Sām-ı Süvār

Ḳāhir bin Sām-ı süvār gizemli taraflarını merak ettiği bir şehri görmek istemektedir. Bu sebeple Ḳarḳarhāyī devden kendisini oraya götürmesini ister. Ḳarḳarhāyī dev de bunu fırsat bilerek Sām-ı süvār'ı gökyüzüne çıkarıp öldürmeyi planlar. Sabah olunca Ḳarḳarhāyī, Sām-ı süvār'a bugün çok şeyler göreceğini söyler. Altından yapılmış bir kürsü getirir. Sām bu kürsüye oturur. Ḳarḳarhāyī kürsünün altına girip Sām'ı kürsüyle birlikte gökyüzünün birinci katına çıkarır. Yeryüzü artık bir avuç balçık kadar görünmektedir. Oradan da yukarı çıktıklarında yeryüzü artık görünmez olur. Ḳāhir, gönlünden Sām'ı gökyüzünden yeryüzüne atmayı geçiriyordur. Böylece ondan kurtulacaktır. Sām, Ḳarḳarhāyī'ye kendisini neden bu kadar yükseğe çıkardığını sorar. O da gülerek kendisini öldürmek için buralara kadar getirdiğini söyler. Ḳarḳarhāyī, Sām'a, atasının çokça devin, ifritin başını kestiğini, kanını akıttığını şimdi onların intikamını alacağını söyler.

Helāk-Şoden Ḳarḳarhāyī Dīv Be-dest-i Ḳāhir bin Sām-ı Süvār

Sām da içinden bu dinsiz ve şeytan neslinden olan devin kendisini helak edeceğini, bundan dolayı onun boynunu ikiye bölmeyi geçirir. Kılıcıyla Ḳarḳarhāyī'nin kafasını yarar. Ḳarḳarhāyī çığlık atıp Ḳāhir bin Sām'ı kürsüyle birlikte gökyüzünden yere atar. Ancak kendisi aldığı darbeden dolayı ölür. Ḳāhir bin Sām kürsü ile birlikte takla ata ata yeryüzüne doğru düşerken Allah'a, peygamberlerin isimlerini ve onların özelliklerini bir bir sayarak dua eder; Allah'tan kendisini helak etmemesini ister.

Öte taraftan periler, başlarında Māyıs Ḫān ile birlikte Ḳāhir'i ve Sām'ı aramaya giderler. Şarkı, garbı, bütün âlemi ararlar fakat onlardan bir iz bulamazlar. Onları bulamayınca periler sultanı Perī Ḫān'dan yardım istemeye giderler. Havada giderken bir de bakarlar ki gökyüzünden bir şey gelir. Bu gelen bir dev başıdır. Arkasından da devin gövdesi gelir. Daha sonra bakarlar ki Ḳāhir bin Sām "Yâ Fettâh, yâ Sübhan" diyerek gelmektedir. Ḳāhir'i tutarlar ve yüzüne gül suyu serperler böylece o kendine gelir. Ḳāhir, kendisine yardım edenlerin Perī Ḫān'ın perileri olduğunu anlar. Periler, kendisine gereken hürmeti gösterirler.

Māyıs Ḫān, Ḳāhir'in yanına gelir. Ḳāhir ondan su ister fakat orada su yoktur. Periler, Ḳāhir'i yeryüzüne bir ırmak kenarına indirirler. Burası türlü çiçeklerle bezenmiş güzel bir yerdir.

Ḳāhir buradaki sudan içer ve arkasından iki rekat şükür namazı kılar. Māyıs Ḫān gelir ve Ḳāhir'e gerekli hürmeti göstererek dua eder, hâl ve hatrını sorar. Ḳāhir de gördüğü acayiplikleri, gariplikleri bir bir anlatır. Daha sonra Ḳāhir, babası Sām-ı süvār'dan haber sorar. Māyıs Ḫān da yanındaki perilerle onu aradıklarını fakat bulamadıklarını, atası Sām-ı süvār'ın Berk-ı cāẕū'nun kuyusunda tutsak edildiğini işittiklerini söyler. Bu haber üzerine Māyıs Ḫān, periler ordusundan Hümāyūn Şāh , cinler ordusundan Rūḥ Şah Cind , devler ordusundan da Ca'ca'a devle ve onların topladığı askerlerle Berḳ-ı cāẕū'nun üzerine gittiklerini, kalesini alıp kendisini öldürdüklerini ancak kaledeki kuyunun içinde Sām-ı süvār'ı bulamadıklarını söyler. Babasının haberine üzülen Ḳāhir, bu sefer annesinden haber sorar. Māyıs Ḫān bir süre sessiz kalır ve cevap vermez. Ḳāhir ısrar edince, Māyıs Ḫān anlatmaya başlar. Semendun cenginden dolayı Ḳāhir'in anası Belābür ölür. Bu durumdan kendisini sorumlu tutan Māyıs Ḫān'ın annesi de kendi canına kıyar. Ḳāhir, bütün bu olanlardan babasını sorumlu tutar. Kendisini bulduğu zaman onunla büyük bir savaş yapacağını ve annesinin intikamını ondan alacağını söyler.

Ḳāhir, Māyıs Ḫān'a tekrar babası Sām-ı süvār'dan haberlerinin olup olmadığını sorar. Māyıs Ḫān da kendilerinin bir haberleri olmadığını, bu sorunun cevabını cinler veya devler tayifesinin bilebileceğini söyler. Māyıs Ḫān, Ḳāhir'e, dedesi Hümāyūn Şāh'ın yanına gidip ondan bilgi alabileceğini söyler. Ḳāhir bunu kabul etmez. Māyıs Ḫān bakar ki Ḳāhir de babası Sām-ı süvār gibi nasihat dinlemeyen biridir. Māyıs Ḫān perilerle bu durumu konuşmaya gider. Onlar da farklı farklı önerilerde bulunurlar. En son Māyıs Ḫān'ın söylediği olur. Periler içinde Şāh Peren diye bir peri vardır. Bu periyi Ḳāhir'den gizli olarak dedesi Hümāyūn Şāh'a gönderirler.

Māyıs Ḫān perilerin yanından ayrılıp tekrar Ḳāhir'in yanına gelir. Kendisini babası Sām'ı bulması için görevlendirmesini ister. Ḳāhir bunu ancak Sīmurġ'un yapabileceğini, atası Sām'ın da ölmediğini ve daha çok yaşayacağını söyler.

Ḳāhir böyle deyince Māyıs Ḫān da Sīmurġ'un cezirelerde veya Elburz Dağı'nda olabileceğini söyler. Bu sefer Ḳāhir, cezīretü'l-kübrāya gidelim, der. Māyıs Ḫān, orası için insanoğlundan kimsenin görmediği, varmadığı bir yerdir, der.

Fildişinden bir taht yaparlar. Ḳāhir o tahta oturur. Ḳāhir'i gökyüzüne çıkarırlar. Cezīretü'l-kübrāya doğru giderler. Ḳarḳarhāyī dev de onlarla birliktedir. Ḳāhir'i çok yükseklere çıkarırlar. Artık buradan yeryüzünün tamamı deniz olarak görünüyordur. Ḳāhir yeryüzünü tamamen derya olarak görünce hayretler içinde kalır. Bu durumu Māyıs Ḫān'a sorar. O da yeryüzünün deryalara oranla bir avuç toprak kadar olduğunu söyler.

Māyıs Ḫān ᶜAcāyib Hāküften Ḳāhir Rā

Ḳāhir, Māyıs Ḫān'dan kendisine gördüğü cezirelerden haber vermesini ister. Māyıs Ḫān da cezirelerde gördüklerini anlatmaya başlar. Mağârip deryasında, âdem suretinde ancak gövdesi tavus kuşuna benzeyen bir halk gördüğünden, bunların garip özelliklerinden, bayramlarından bahseder. Yaşadıkları adanın harekete geçip uçup gitmesinden sonra bir başka ada ile birleşmesinden; iki adanın halkının birbirleriyle konuşup görüşmesinden, 40 gün boyunca yenilip içildiğinden bahseder. Bu iki ada halkı arasında kız alıp verme olurmuş. 41. gün adalar tekrar birbirinden ayrılır. Bu iki ada asi birer canavarın üzerinde dururmuş.

Dāsitān-ı Ceng-i Süleymān ve Āheng-Kerden-i Benī Aṣfer Meliki Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī

Burada kıssa Süleymān'a gelir. Süleymān ile Benī Aṣfer melikinin orduları karşı karşıya gelmiştir. Savaş her an başlamak üzeredir. Savaş meydanında Sührāb bin Şeddād bin ᶜĀd, Ḳayṣar-ı Rūm, Yunan sultanı, Yeşeᶜı bin Aṣdaḥaḥ da vardır. Benī Aṣfer meliki, Süleymān'ın azametini görünce çok korkar; vücudu titrer, aklı şaşar. İblīs ve avaneleri de oradadır. Onlar ister ki Benī Aṣfer meliki Süleymān'ı yensin ve hatem-i Süleymān'ı elinden alsın. Benī Aṣfer melikine vesvese veren şeytan gelir ve İblīs'e Benī Aṣfer'in korktuğunu söyler. Ona çokça vesvese vermesine rağmen onu bu korkusundan döndüremediğini söyler. Yabani hayvanlar, karıncalar, yılanlar; sürünenler, uçanlar ve peygamberlik tahtı Süleymān'a yardıma gelmeden bir şeyler yapılmazsa Süleymān'ın saltanatı dünyayı kaplayacaktır.

İblīs bunu duyunca yerinden fırlar ve emir verir. Bütün şeytan nesli peri suretine girer ve savaşa hazır duruma gelir. Benī Aṣfer ordusunun üstünde yer ve ile gök arasını kaplarlar. İblīs, siyah elbise giyen bir insan şeklinde Benī Aṣfer melikinin huzuruna gelir. Kendisini Allah'ın yardım için gönderdiğini söyler. Allah'ın Süleymanlığı Süleymān'dan alıp ona verdiğini söyler. Benī Aṣfer meliki, siyah giyinenin

söylediklerinden kuşkulanır. Ona Süleymanlığı veren neden geri alsın ki diye sorar. Siyah giyinen de Süleymān'ın kendini beğenip gurura kapıldığını bu yüzden Allah'ın Süleymanlığı ondan aldığını söyler. Benī Aşfer meliki de Allah'ın kendisine yardım edip etmeyeceğini sorar. Siyah giyinen de gökyüzüne bakmasını söyler. İblīs (siyah giyinen) hemen Asfer'in üzerine bir sihir okur. Asfer gökyüzüne baktığında görür ki gök ile yer arasını peri ordusu kaplamıştır.

Benī Aşfer meliki Aṭġāş Ḫān, gökyüzündeki şeytan zürriyatını melek ordusu zanneder. Benī Aşfer pehlivanları, Endelüs melikleri önce karşı taraftan bir dövüşçü isteyelim sonra savaşalım derler. Kendi saflarından Ḳanṭarūş-ı Aşferī meydana çıkar ve kendini över.

Ḳanṭarūş'a karşı Süleymān'ın pehlivanlarından Zenṭūr-i ᶜĀdī meydana çıkar. Zenṭūr-i ᶜĀdī, Ḳanṭarūş'ı göğsünden yaralayıp gergedeninden aşağı yıkar ve başını kesmek ister. Tam bu sırada Benī Aşfer askerlerinden Ḳayselān-ı Aşferī bağırarak at sürüp meydana girer. Ḳanṭarūş'un başının kesilmesini önlemek ister. Zenṭūr'la dövüşür. Zenṭūr, Ḳayselān'ı da tepesine vurduğu bir kılıç darbesiyle atından yere yıkar. Bunu gören Benī Aşfer çerisi korkularından altına ederler. Bu defa meydana Benī Aşfer çerisinden Aḳbīḥ Aşferī çıkar. Zenṭūr onu da yenince Ḥazīnūs-ı Aşferī meydana çıkar. Bir kılıç darbesiyle Zenṭūr'un kalkanını ikiye bölüp kafasına kılıcı indirir ve Zenṭūr'u şehit eder. Ḥazīnūs attan inip Zentur'un başını kesmek ister. Bu sırada meydana Bağdat çerisinden Raᶜd bin Berḳ çıkar ve Ḥazīnūs'un önünü keser. Raᶜd öyle bir kılıç darbesi indirir ki Ḥazīnūs'un kalkanı paramparça olur ve kalkan parçaları Ḥazīnūs'un başını ikiye böler. Hatta Ḥazīnūs'un atı dahi dört parça olur. Her iki taraf askerlerinden bir feryad figan kopar. Raᶜd'ın korkusundan dolayı Benī Aşfer çerisinden hiç kimse meydana giremez. Bu sefer meydana Benī Aşfer meliki çıkmak ister fakat onu bırakmazlar. Benī Aşfer çerisinden Temhās meydana çıkar. Temhās öyle bir gürz vurur ki Raᶜd'ın kalkanı paramparça olur. Buna öfkelenen Raᶜd öyle bir kılıç vurur ki Temhās'ın kalkanını ikiye böler, atının boynunu keser. At yere yıkılır, Temhās da yere düşer. Raᶜd, Temhās'ın başını kesmek ister ancak Benī Aşfer meliki hemen birisini daha meydana gönderir. Burada Raᶜd'ın atı elinden boşanınca yaya kalır. Zor durumda kalan Raᶜd'a Rūḫ kuşu yardım eder. Raᶜd'ı gagasıyla, Temhās'ı da pençesiyle yakalar ve Süleymān'ın önüne götürür. Süleymān hüküm verir. Raᶜd'a yeni bir at verirler, Temhās'ı da hapishaneye gönderirler. Daha sonra iki ordu arasında akşam oluncaya kadar çok büyük bir savaş olur. Sīmurġ kuşu, kuşların ululariyla

birlikte savaşa girmek için Süleymān'dan icazet ister ancak alamaz. Savaş akşama kadar devam eder. Süleymān davul vurdurarak savaşı durdurur. Herkes köşesine çekilir. Süleymān ordusuna Ḳarṭūs kırk bin asker ile bekçilik yapar. Benī Aṣfer 'in ordusuna da Aḳbīḥ Erdüvānī kırk bin pehlivanla bekçilik yapar. Benī Aṣfer de otağına çekilir. Sīmurġ kuşu Süleymān'dan kendisine icazet vermediği için incinmiştir. Sīmurġ kuşu, Rūḥ ve Ḳuḳnūs kuşlarını da yanına alarak düşman üzerinde bir dolaştırır. Gökyüzünü kara bulut gibi kaplarlar. Kanatlarının rüzgarı yeryüzünü titretiyordur. Sīmurġ, düşman çadırlarının önünde iki tane kafes görür. Kafeslerin içinde tutsaklar vardır. Kafeslerden birisinde Endelüs melik vardır. Sīmurġ, Rūḥ ve Ḳuḳnūs kuşlarına yere inip o kafesleri almalarını emreder. Kuşlar yere inip kafesleri yerden kaparlar. Yerden Ḳuḳnūs kuşuna ok atarlar. Bunu gören Sīmurġ, yanında olan kuşlara emir verir. Kuşlar düşman üstüne inerek binlerce kişiyi öldürürler. Sīmurġ'un icazetsiz Benī Aṣfer 'in askerlerine saldırmasını duyan Süleymān, Hüdhüd'ü çağırır. Kendisine Sīmurġ'u çağırmasını ister. Hüdhüd, Sīmurġ'a haber verir. Kafesleri Süleymān'a götürürler. Kafeslerden birinde Endelüs meliki vardır. O da Süleymān'ın saltanatını görünce hayran kalır ve Süleymān'a iman getirmeyi gönlünden geçirir. Benī Aṣfer meliki üzgündür. Bunu gören İblīs onu teskin eder. Yarın ikindi vakti ona Allah'ın yardımının göklerden geleceğini söyler. Süleymān'ı kendisine getireceğini söyler. Benī Aṣfer , İblīs'den gidip Süleymān'ın Endelüs melikine ne yaptığını öğrenmesini ister. İblīs bunu kabul eder. Benī Aṣfer meliki baş köşeye geçip oturur ve oradakilere kendisine İblīs'in söylediklerini söyler. Bunun bir vesvese olduğunu Yemlūn Ḥakīm anlar.

Sīmurġ, Rūḥ ve Ḳuḳnūs kuşlarıyla birlikte Endelüs şahının da içinde bulunduğu kafesleri Süleymān dergâhına getirirler. Endelüs meliki ʿAḳrān Şāh, kafesin içinde içeri getirilince, fildişi tahtın üzerinde henüz genç yaşta olan Süleymān'ın oturduğunu görür. Sağ tarafında Loḳmān Ḥakīm ve Āṣaf, sol tarafında da Evyāṣir'le kendisinin veziri olan Feylesof Ḥakīm oturur. Feylesof kendi şahını görünce sevinir. Gidip Süleymān'ın huzuruna çıkar. Ondan, Endelüs melikine dilince imana gelmesi için telkinde bulunmak için izin ister. Süleymān ona müsaade eder. O sırada içeriye selam vererek Sīmurġ kuşu girer. Süleymān kendisine tazim eder. Bir kürsü korlar, Sīmurġ kuşu geçip oturur. Süleymān, Sīmurġ'a neden icazet vermediğini açıklar. Onlara bir zarar gelmesini istemediği için bunu yapmıştır. Sīmurġ yine Süleymān'dan Benī Aṣfer 'e karşı kuşlara cenk için tekrar izin isteğinde bulunur. Süleymān da yarın öğle bitimine kadar insanoğullarının savaşacağını, ikindi vakti de kuşlara müsaade verdiğini söyler.

Sīmurġ bu habere çok memnun kalır. Süleymān ayrıca Endelüs melikini getirdiği için Sīmurġ'a memnuniyetini ifade eder. Sīmurġ yarın kendisine Benī Aṣfer melikini getireceğini söyler. Süleymān da Sīmurġ'dan insanoğlunun şerrine karşı dikkatli olmasını ister. Sīmurġ da kendisinin her zaman için emrinde olduğunu söyler ve kıyamete kadar da saltanatının devamı için Süleyman'a dua eder.

Feylesof-ı Ḥakīm, kafesde bulunan Endelüs melikinin karşısına geçer ve hâlini sorar. O da bilmezliğinden düşman eline geçtiğini ancak şu an Süleymān'ın elinde olduğu için mutlu olduğunu söyler. Feylesof da kendisinin nasihatini tutmadığı için bu hallere düştüğünü söyler. Endelüs meliki de hatalı olduğunu kabul eder ve kendisinden onu affedip azat etmesini ister. Feylesof da eğer imana gelip Müslüman olursa Süleymān tarafından azat edileceğini söyler. Endelüs meliki de Müslüman olacağını ve kalan ömründe Süleymān'a hizmet edeceğini; Süleymān'ın saltanatının çok güçlü olacağını iyice kavradığını söyler. Endelüs melikini Süleymān'ın huzuruna getirirler. Süleymān'ın yanında Loḳmān Ḥakīm de vardır. Endelüs meliki iman eder. Süleymān'ın emriyle bir kaftan getirip Endelüs melikine giydirirler. Bir yere oturturlar. Oturduğu yer Ḳayṣar'a güç gelir. Süleymān'a gönülden kin bağlar.

Endelüs Şāh imana gelince, Süleymān emriyle kafesde ne kadar tutsak Endelüs meliki varsa onlar da serbest bırakılır. Onların da çoğu Müslüman olur. Bunların içerisinde bulunan Sitem Ḫān, Hendelike, İrṭāl ve Aḳdāḥ bin Efātiḥ de Müslüman olurlar, kaftan giyerler. Sofralar gelir; yenilir, içilir hoşça vakit geçirilir.

Şeytan da Süleymān meclisinde olup bitenleri izler ve oradan ayrılarak Benī Aṣfer melikinin yanına gelir. Siyah giyinen bir adam şeklinde melike görünür. Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī ne olduğunu sorar. Şeytan da Süleymān'ın Endelüs melikini kendi dinine davet ettiğini onun da bunu kabul ettiğini ancak yarın ikindi vakti kendisine Allah'ın yardımının yetişeceğini hem Süleymān'ın hem de Endelüs melikinin helak olacağını söyler. Orada bulunan Cāhir adlı bir bey, Benī Aṣfer'e bu işin iyice zorlaştığını, çünkü Endelüs melikinin de artık Süleymān safında olduğunu, Süleymān'ın ordusunda ulu kuşların da savaştığını, Süleymān'a karşı zafer kazanamayacaklarını bunun için de ona tabi olmaları gerektiğini söyler. Benī Aṣfer meliki bu söylenenlere çok sinirlenir. Söyleyenleri öldürmeye kalkar ancak ᶜAngürūş vezir bırakmaz. Onları hapse gönderirler. Şeytanın vesvesesinden dolayı gurura kapılmıştır. Ancak bilmemektedir ki yarın helak olacaktır.

Ḳıṣṣaʾ-ı Süleymān ᶜAsker-keşīden Berā-yı Ceng-i Benī Aṣfer ve Ḳıṣṣaʾ-ı Īşān

Gece geçip sabah olur ve güneş kendisini bütün ihtişamıyla gösterir. Süleymān abdest alıp sabah namazını kılar Tevrat ve Zebur'dan kırkar ayet okur. İbadetten sonra savaş hazırlığını yapar. Otağdan adamlarıyla çıkar. Daha sonra melikler, beyler, dilaverler, serverler, erenler, merdanlar hepsi atlara binerler. Boru sesinden, erenler narasından, fillerin bağrışmasından gökyüzü; atların ayaklarından ise yedi kat yeryüzü inler.

Öte taraftan Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān da gelip dinince dua eyler, cenk için silahlanır.

Endelüs beyleri birbirleriyle buluşup görüşürler. Beylerini serbest bıraktığı ve mülklerini dağıtmadığı için Süleymān safında Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān Aṣferī'ye karşı savaşabileceklerini konuşurlar.

Benī Aṣfer melikinin ordusu ile Süleymān'ın ordusu karşı karşıya gelir. Mahşeri bir kalabalık ile büyük bir savaş başlar.

Aṭġāş Ḫān Aṣferī, Süleymān'ın askerinin kalabalık olduğunu görünce korkuya kapılır. Siyah elbise giyen İblīs de oradadır. Aṭġāş Ḫān'ın korktuğunu anlar. İblīs gelir ve Aṭġāş Ḫān'a neden Süleymān'dan korktuğunu sorar. O da İblīs'e (Aṭġāş Ḫān, İblīs'i, melek-i mukarreb zannediyordur) söylediğinin gerçekleşmediğini, gökyüzü meleklerinin kendisine yardıma gelmediğini söyler. İblīs de öğle vakti eriştikten sonra geleceklerini söyler. İnanmıyorsan felekten yana bir bak der. İblīs bir sihir okur, şeytanın bütün zürriyeti orada hazır olur. Ancak Aṭġāş Ḫān onları melek suretinde görür. Her birisi savaşa hazır vaziyette duruyorlardır. Hatta İblīs birer sihir daha yapar ve askerlerin sağında ve solunda Ḫannās ve Vesvās'ı askerleriyle birlikte melek suretinde görür. Buna çok sevinir ve kahkaha ile güler. Meydana önce Süleymān safında savaşan Ḳurṭūs-i ᶜĀdī çıkar ve erlik hünerin göstererek er diler. Benī Aṣfer safında savaşan ᶜAnḳāb-ı Aṣferī at sürüp meydana çıkar ve birkaç hüner gösterir. ᶜAnḳāb ile Ḳurṭūs arasında yaman bir savaş başlar. Sonunda Ḳurṭūs, ᶜAnḳāb'ı yener ancak öldürmez. ᶜAnḳāb'ı Süleymān'ın huzuruna getirirler. Ḳurṭūs yine filine binerek meydana çıkar ve er talep eder. Endelüs beylerinden Aḳdāḥ, Sitem Ḫān, Ḳafandūz, İrṭāl aralarında anlaşıp Ḳurṭūs'un karşısına çıkıp savaşır gibi yapıp Endelüs melikinin durumunu soracaklardır. Önce İrṭāl savaş meydanına çıkar. Savaşır gibi yaparak İrṭāl

durumu Ḳurṭūs'a anlatır. Ḳurṭūs da Endelüs melikinin iyi durumda olduğunu söyler. Sonra Ḳurṭūs, İrṭāl'i yalancıktan yener. İrṭāl'i alıp Süleymān'ın yanına getirir. İrṭāl'in durumunu Ḳurṭūs, Süleymān'a arz eder. Süleymān İrṭāl'i Endelüs melikinin yanına gönderir. Endelüs meliki İrṭāl'e, hepsinin onun tarafına geçip Benī Aṣfer'e karşı savaşmalarını söyler. İrṭāl, Endelüs melikinin yanından ayrılır ve Benī Aṣfer melikinin yanına gelir. Ona, Süleymān'ın Endelüs melikini helak ettiğini söyler. Oradan da arkadaşlarının yanına gelir. Beylerinin sağlığını onlara bildirir. Sonra İrṭāl ve yanındakiler Ḳurṭūs'un üzerine hücum eder gibi olurlar. Endelüs meliki gelip Süleymān'dan icazet alıp beyleriyle, pehlivanlarıyla Benī Aṣfer askeriyle savaşırlar. Endelüs melikinin beylerinin, askerlerinin Süleymān safında savaştığını gören Benī Aṣfer meliki ah vah eder. Süleymān'dan aman dilemeyi gönlünden geçirdiği sırada İblīs yine siyah elbise giyen bir adam kılığına girerek yanına gelir. İblīs ona yine gözünü açıp yukarı bakmasını söyler. Bakar ki yerle gök arası bütün cin askeri ile doludur. Benī Aṣfer de bunların niçin yardım etmediklerini sorar. O da öğle vaktini beklemesini, şimdi savaştan çekilmeyip savaşa devam etmesini söyler. Benī Aṣfer meliki İblīs'in söylediklerine güvenerek bütün gücüyle savaşmaya devam eder. Dehşet veren bir savaş olur. Kanlar Nil, Ceyhun, Fırat, Tuna gibi akar.

Benī Aṣfer askeri ile Endeslüs askeri çok büyük bir savaş yaparlar. Arkasından Süleymān emreder ve sağ koldan yüzbinlerce askeriyle Sührāb bin Şeddād bin ᶜĀd, sol koldan yüzbinlerce askeriyle Tubaᶜ bin Aṣdaᶜ yürür. Benī Aṣfer çerisine iki koldan girerek savaşmaya başlarlar. Ḳahramān'la, Nerīmān'la savaşırlar. Savaş bütün şiddetiyle devam ederken Sīmurġ kuşu Süleymān'dan izin alır ve kuşların ulularına hükmeder. Hepsi gökyüzünden Benī Aṣfer melikinin ordusunun üzerine, gökyüzünden gelen bir bela gibi çökerler. Benī Aṣfer askerlerini pençelerine alıp gökyüzüne çıkarıp daha sonra da aşağıya bırakarak helak ederler.

Benī Aṣfer meliki bütün bu olanları görünce vehme kapılır. Süleymān'dan aman dilemek ister fakat yine İblīs karşısına gelip dikilir. Benī Aṣfer ona "Ey uğursuz, ne duruyorsun, bana yardım etmeyecek misin?" der. İblīs de ona "Ey melun ben Süleymān'a takat yetiremem. Ben İblīs'im, senin gibi çoklarını kandırdım. Senin gördüğün benim zürriyetimdir." der. Benī Aṣfer meliki anlar ki siyah giyinen İblīs'tir. Benī Aṣfer meliki kandırıldığını anlar ama iş işten geçmiştir artık. Benī Aṣfer meliki ne olacaksa olsun deyip Süleymān askeri üzerine yürürler. Çokça dilaveri yere sererler. En sonunda Benī Aṣfer'in karşısına Ḳurṭūs çıkar. Ḳurṭūs bir gürz darbesiyle Benī Aṣfer

melikini atından yere serer. İnip başını kesmek ister. Bunu gören Benī Aşfer beyleri saldırıp Ḳurṭūs'u öldürmek isterler. Bu durumu gören Sīmurġ kuşu yeryüzüne iner ve bir pençesiyle Benī Aşfer melikinin bir pençesiyle de Ḳurṭūs'un kemerinden tutarak gökyüzüne çıkarır ve onları götürüp Süleymān'ın huzuruna çıkartır. Bunu gören Rūḥ ve Ḳuḳnūs kuşları da yeryüzüne inerek Benī Aşfer meliklerini, Līh dilaverlerini, Ḳıḳçaḳ serverlerini kemerlerinden yakalayıp gökyüzüne kaldırıp Süleymān'ın huzuruna getirirler. Süleymān onları hapse attırır. Benī Aşfer melikini de hapse attırır. Daha sonra Süleymān askeri, ne kadar Benī Aşfer askeri varsa hepsini kılıçtan geçirir, bu büyük orduyu dağıtır. Büyük bir savaş olur.

Süleymān, Benī Aşfer ordusuna galip gelir ancak on binden fazla askeri şehit olur. Yaralıların yarasını sararlar, şehit olanları defnederler. Şehit olanların mezar taşlarına ölüm tarihlerini yazarlar.

Süleymān otağına gelir. Savaş aletlerini üzerinden çıkarıp elbisesini (fahr-ı hil'at) giyinir ve tahtına oturur. Loḳmān Ḥakīm ve Āṣāf bin Berḫıyā gelip dua ederler. ᶜAmāliḳa sultanı, Mısır sultanı, Bağdat halifesi, Rum meliki, Yunan meliki gelip baş koyup dua ederler. Sīmurġ kuşuna Hüdhüd varıp haber verir. O da içeri girer ve Süleymān tahtı önünde baş koyarak fasih bir lisanla Arap dilince Süleymān'a dua eder.

Bütün kuşlar gelip Süleymān'ın tahtının sağ ve sol yanınında ayak üzerinde dururlar. Çoğu da gökyüzünde Süleymān tahtına gölge olacak şekilde dururlar. Tavus kuşu, Ḳuḳnūs kuşu, şahin, ukab, keklik, kerkes kuşları da Süleymān'ın huzurundadır. Orada olan ne varsa hepsi Allah teâlâyı zikredip Süleymān devletine dua eder. Velhasıl Süleymān'ın saltanatının ihtişamı çok büyüktür.

Herkes yerli yerince durduktan sonra Süleymān hükmeder ve ᶜAyyār altı yüz celladıyla gidip Benī Aşfer şahı Aṭġāş Ḫān'ı ve on altı beyini Süleymān'ın huzuruna getirir. Benī Aşfer şahı gördükleri karşısında hayretler içerisinde kalır. Süleymān'ın saltanatı gözünü kamaştırır.

Benī Aşfer meliki Süleymān'ın nasıl bir güce, nasıl bir saltanata sahip olduğunu iyice anlar. Süleymān da Benī Aşfer ve beylerinin düşmüş olduğu duruma bakar ve kendisine zafer bahşeden Allah'a sonsuz şükreder. Loḳmān Ḥakīm'e, Benī Aşfer'e ne yapılması gerektiğini sorunca o da canını, hatemini almaya gelen bu adama aman vermemesini söyler. Süleymān ondan sonra Āṣāf bin Berḫıyā'ya da aynı soruyu sorar.

O da ona güzel bir nasihatte bulunur ve Benī Aşfer'in katlinin yerinde olacağını söyler. Arkasından Evyāşir peygamber söze girer ve Benī Aşfer'i Müslüman olursa azat etmesini aksi hâlde helak etmesini söyler.

Haberci gelip durumu Benī Aşfer melikine iletir. Benī Aşfer meliki de bakar ki Süleymān çok iyimser davranmaktadır. Onun gerçekten bir hak peygamber olduğuna inanır ve iman eder. Kendisine de ömür boyu hizmet eceğini söyler.

Süleymān, Aṭġāş Ḫān'ın Müslüman olmasına çok sevinir. Özel bir kaftan getirterek ona giydirir. Kendisine oturması için güzel bir yer gösterir. Benī Aşfer'in otuz altı pehlivanından otuz ikisi de Müslüman olur. Müslüman olmayanların içinde Aṭġāş Ḫān'ın lalası da vardır. Bunlar gelip Aṭġāş Ḫān'a, nasıl olur da bir Arap çocuğuna kul olursun diye yakınırlar. Aṭġāş Ḫān ayağa kalkar ve Süleymān'a seslenir. Birçok kez pişman olup barışmak, sana kul olmak istedimse de siyah elbise giymiş bir kişi gibi bana görünen İblīs'in her zaman kendisine engel olup onu kandırdığını söyler. Kendisini hezimete uğrayıncaya kadar oyaladığını söyler. ᶜAmāliḳa sultanı Sührāb Şāh da söz alarak siyah elbiselinin aynı şekilde onu da kandırdığını anlatır. Ḳayṣar-ı Rūm da söz alarak o siyah elbiselinin kendisini günde on kez Süleymān edip kandırdığını anlatır. Herkes siyah elbiseliden şikayetlerini dile getirir. İblīs de oradadır. Süleymān'ın Benī Aşfer melikine ne yapacağını gözlemektedir. Süleymān onları dinledikten sonra kendilerine o siyah elbiselinin kim olduğunu bilip bilmediklerini sorar. Onlar da bilmediklerini söyler. Süleymān da onlara bunun İblīs olduğunu ve kimlere neler yaptığını anlatır.

Süleymān, İblīs'in bütün zürriyetini kıracağını söyler. Bunu işiten İblīs çok korkar. Eğer Süleymān'a bir zarar verecek olursam zürriyetimi yok edecek deyip kendi zürriyeti ile görüşmeye gider. Benī Aşfer'in lalası ve ᶜAngürūş vezir idam edilir. Şeytan bunların imansız gittiğine sevinir. Süleymān, Benī Aşfer vilayetini tekrar Aṭġāş Ḫān'a teslim eder. Endelüs melikiyle ikisini görüştürüp barıştırır. Sofralar gelir; yenilir, içilir. Sīmurġ'un önüne de koyun leşi gelir o da yer. Diğer kuşlar da etlerden yerler; dane ile beslenen kuşlara da hububat dökerler; onlar da yerler. Bütün âlem halkı Süleymān'ın ululuğuna hayran kalır. Ancak bu ululuğuna, büyük saltanatına rağmen dünya ona da baki kalmamıştır.

Ḳıṣṣa-ı Ḥased-kerden Racīm Taḫt-ı Süleymān ᶜaleyhi's-selām

Süleymān saltanatında oturup Hakk'a ibadet etmektedir. Benī Aṣfer meliki ile Endelüs melikini kendisine muti etmiştir. Bu durum İblīs'e çok güç gelir ve ah eyler. Ahından gökyüzü siyaha boyanır. Yerin yedi kat dibinde bulunan Genes, Denes, İhdinaş, Yüvesvis, Mışrāṭ, Giyevm, Dülil adındaki zürriyetinin ulularının yanına gider. Onlara, Süleymān'a ne yaptıysa onu bir türlü alt edemediğini, yedi iklim sultanını kendisine ram ettiğini söyler. Taht-ı Süleymān henüz Süleymān'a gelmemiştir. Bir de taht-ı Süleymān'ı gelirse artık onu kimsenin durduramayacağını söyleyerek figân eder.

İblīs bu şekilde figân eyleyince şeytan uluları Davud oğlu Süleymān'a ne yaparak elinden hatemi alıp onu mahvedebiliriz diye sorarlar. İblīs bir planının olduğunu bununla da onu yenemezse artık Süleymān'a muti olmaktan başka çaresinin kalmayacağını söyler. Dünya padişahlarıyla, melikleriyle kendisine karşı zafer elde edemediğini, onu alt etmek için bu sefer ona cadıları musallat edeceğini söyler. Süleymān'ın tahtı gelmeden cadılar Süleymān'ın üzerine garip surette, acayip şekillerde geleler ve Süleymān'a karşı zafer bulalar; sihir ile Süleymān'ın bütün saltanatını yok edeler, der. Ḫannās söz alarak böyle güçlü bir cadının kim olabileceğini sorar. Vesvās söz alır. Rub-u meskun aleminde bulunan ᶜAngürūş, ᶜAnfüvān ve ᶜAyyūr cadıdan bahseder. Eğer ᶜAyyūr cadıyı getirip Süleymān üzerine musallat edebilirlerse Süleymān'ın saltanatını sona erdirebileceklerini, ᶜAyyūr cadının Süleymān'ın parmağından yüzüğü alıp Süleymānlık kılabileceğini, şeytan neslinin de Süleymān'dan kurtulabileceğini söyler. Bunları duyan İblīs çok mutlu olur ancak bilmez ki Süleymān'a Allah yardım etmektedir.

İblīs, Denes'e Benī Aṣfer padişahı Aṭġāş Ḫān'a, Genes'e de Endelüs padişahı ᶜAḳrān Şāh'a vesvese vermesini, bu sayede bunlar birbiriyle müttefik olup Süleymān'a karşı geleceklerdir. İblīs de ᶜAyyūr cadıya varıp vesvese verecek, askeriyle beraber onu Süleymān'ın üzerine getirtecektir. Bu taraftan ise Süleymān, Sinop Kalesi üzerine gitmektedir.

Ḳıṣṣaʾ-ı Rüstem-i Zāl-ı Destān ve Ḳıṣṣaʾ-ı Keyḳubād ve Ḳıṣṣaʾ-ı Sām-ı Süvār

Keyḳubād bir mektup göndererek Rüstem ve babası Zāl'dan yardım ister. Bir pehlivan ona karşı Filistin Kalesi'ni korumakta, Süleymān'a yardım etmekte ve

Keyḳubād'ın askerini perişan etmektedir. Rüstem ve babası Zāl yolda giderlerken bu pehlivanın Sām-ı süvār olup olmayacağını tartışırlar. Zāl-ı Destān o pehlivanın Sām olduğu görüşündedir. Rüstem ise ona inanmaz; ona kimi söyleyeseler Sām zannettiğini söyler. Zāl, Pürzīn'e onun şeklinin nasıl olduğunu sorar. Pürzīn de anlatır. Pürzīn'in anlattıklarından sonra Zāl, bu kişinin Sām-ı süvār olduğuna artık kesin gözüyle bakar. Eğer o gerçekten Sām-ı süvār ise bu onun kendi oğludur. Bundan dolayı Zāl'ın kanı kaynar, sevinir ve kıvanç duyar. Hemen savaş hazırlığı yapmaya koyulurlar. Sīsitān beyleri, Zāvilistān serverleri, Nīmrūz melikleri ve içlerinden seçkin pehlivanlar (Ferāmez, Ṭūsī, Keyyūs, Ferḫār, Ferdār, Zerīr); önde Zāl-ı Destān, sağ tarafta Pürzīn, sol tarafta Ferāmez ve ortada Rüstem hep beraber savaş için yola çıkmışlardır. Sīsitān denilen bir yere gelince dururlar. Orada otağlar kurarlar. Yerler, içerler, dinlenirler. Keyḳubād'a haber götürmek için Pürzīn, kasıd ve yanındakiler yola çıkarlar. Keyḳubād Şāh da ordusuyla birlikte Ceyḫūn Nehri kenarında beklemektedir. Pürzīn ve kasıd gelir Keyḳubād'a Rüstem ve babası Zāl'ın geldiklerini söyler. Rüstem ve babası Zāl-ı Destān gelirler. Keyḳubād Şāh, felekten, talihinden şikayet eder ve Sām'ın elinden dert yanar. Çokça askerini kırıp geçirmiş, onunla bir türlü baş edememiştir. Sām'ın kendisine neler yaptıklarını bir bir anlatır ve ağlar.

Zāl ve Rüstem kendisini teselli ederler. Bir namı belirsiz kimseden (çünkü henüz bu kişinin Sām olup olmadığını kesin olarak kimse bilmemektedir) korkmaması gerektiğini, eğer ölüm kendilerini bulmazsa onu bulup öldüreceklerini söylerler.

Āgāh-Şoden Sām-ı Süvār

Süleymān saltanat tahtında oturmakta, Sām-ı süvār ise Filistin Kalesi önünde cenk etmek için beklemektedir. Keyḳubād ise talihinden dolayı çok şikayetçidir. Zāl-ı Destān ile Rüstem'e bu hālini arz etmiştir. Zāl-ı Destān ve Rüstem tez vakitte Sām-ı süvār'ın üstüne varıp kılıç ile ona cevap verilmesi gerektiğini söylerler. Sīsitān dilaverleri, Zāvilistān serverleri, Nīmrūz vilayeti bahadırları, İran beyleri cem edilir ve atlara binilir. Sām-ı süvār üzerine nasıl gideceklerini birbirlerine sorarlar. Bu taraftan Sām-ı süvār da Keyḳubād'ın gelmesini beklemektedir. Gelmezse o gidecektir. Sām haber almak için bir casus gönderir. Bir müddet sonra gelen casus Rüstem'in geldiğini, yarın Keyḳubād'la buluşup kalenin orada büyük bir savaş yapacaklarını haber verir. Sām bu habere sevinir ve yarın pehlivanın kim olduğu, erliğin nasıl olacağının belli

olacağını söyler. Bir taraftan da sevinmektedir aslında. Çünkü Zāl oğludur, Rüstem ise torunudur.

Bu taraftan Ḳubād Şāh, Rüstem-i Zāl'a, Sām-ı süvār'a bir mektup yazıp kendisinden Sām-süvar'ın kürsüsünü isteme hususunda görüşünü sorar. O da yazmanın vacip olduğunu belki bu sayede mektubun Rüstem'den, Zāl'dan geldiğini işitirse korkup kürsüyü kendisinin gönderebileceğini söyler. Pürzīn bunun mümkün olmayacağını söyler. Kâtip gelir, mektubu yazdırırlar. Mektubu korkusundan kimse götürmek istemez. Pürzīn ayağa kalkar ve kendisinin gidebileceğini söyler. Bu taraftan Sām-ı süvār, Filistin Kalesi önünde, çayır çimen ortasında Süleymān'ın beylerbeyi Yeḥūyāda[c] ile oturuyordur. Karşısında da Züpīn ve Ḳārūn oturuyordur. Ḳārūn, bağlı durumda olan Gīv ve Gūdezer'i Sām'dan serbest bırakmasını ister. Sām da onların savaş meydanında kendisine ayıplı söz söylediğini bundan dolayı onları cezalandırdığını söyler. Daha sonra Sām emreder, Gīv ve Gūdezer'i serbest bırakırlar ve onlara özel kaftan giydirirler. Bunlar gelip Sām'ın elini öperler. Bakarlar ki bu kişi Sām'dır. Sām'ın kim olduğunu ise birkaç kişiden başkası bilmiyordur. Çünkü Sām böyle emretmiştir. Gīv ve Gūdezer, Sām'ın önünde yüzlerini yere sürüp kendilerini affetmesi için Sām'a yalvarırlar.

Ortaya sofra getirilir; yenir, içilir. Keyḳubād ile Rüstem'den söz açılır. Bu arada casus gelir. Zāl ve Rüstem'in Keyḳubād ile buluştuğunu, kendisine Pürzīn ile name gönderdiklerini söyler. Gīv'le Yeḥūyāda[c], Pürzīn'i karşılamaya gider. Onu karşılayıp Sām'ın yanına getirirler. Pürzīn, Sām'ın kademinde baş koyup elini öper ve namesini sunar. Sām da Pürzīn'e yer gösterir. Rüstem'den, Zāl'dan haber sorar. Aldığı iyi haberlere çok sevinir ve yapacağı cenkte Zāl ve Rüstem'e zarar gelmemesi için Allah'a dua eder. Sām emir buyurur. Ortaya sofralar gelir; yenir, içilir. Sonra Sām emriyle Keyḳubād'ın namesini okurlar.

Keyḳubād namede Sām'a kendini büyük görmemesini, onu da yenecek bir er bulunabileceğini, Rüstem ile Destan ile savaşacağını bunlardan dolayı aklını başına alıp kaleyi kendisine teslim etmesini yoksa kılıcından kurtulamayacağını yazar.

Dāsitān-ı Ceng-gerden Keyḳubād Zāl-ı Destān-ı Rüstem Sām-Süvār Pehlevān

Sām, namede geçen sözleri işitince çok sinirlenir ve nameyi alıp parçalar. Derhâl emir buyurarak Keyḳubād'a name yazdırır. Nameye zehirden acı, kılıçtan keskin cevaplar yazdırır. Sām nameye mührünü vurup onu Pürzīn'e verir. Onu Ḳubād'a vermesini, savaşa hazır olduğunu ancak kendisinin Sām olduğunu kimseye söylememesini ister. Böylece babası Zāl ve dedesi Rüstem de kendisiyle düşmanmış gibi savaşacaklardır. Rüstem ve Zāl ile yiyip içerken haberci Pürzīn'in geldiğini söyler. Ḳubād izin verir ve Pürzīn içeriye girer yer öper, dua eder ve nameyi Ḳubād'a sunar. Pürzīn, Ḳubād'a, Sām'ın kılıçtan, gürzden başka laf etmediğini bundan dolayı da büyük bir savaşın kaçınılmaz olduğunu söyler. Ḳubād nameyi okuması için vezirine verir. Vezir de nameyi okur. Bu namede Sām, Allah'ın yüceliğinden bahsettikten sonra Keyḳubād'ın ateşperest olmasından, kendi nazarında onun bir sinek değerinde olduğundan, Rüstem'i yanına aldığından dolayı sevinmemesi gerektiğinden, ünlü pehlivan Ḳahramān'ın kendisini görse kılıcından aman dileyeceğinden, Kaf Dağı'nın eğer bir kulpu olsa onu yerinden koparıp gökyüzüne savurabilecek bir gücü olduğundan vs. bahseder.

Dāsitān-ı Sām-ı Süvār

Namede söylenenlere öfkelenen Keyḳubād, bu Sām'ın kafasını kesmeden kendisinin rahata ermeyeceğini söyler. Hazinesini açtırır. Erlere, pehlivanlara akçeler dağıttırır, onların gönüllerini alır. Yarın büyük bir savaş olacağını söyler.

Zāl-ı Destān ve oğlu Rüstem, Keyḳubād'ın huzuruna gelip tahtının ayağını öpüp dua ettikten sonra Keyḳubād'tan korkmamasını, kendilerinin çok güçlü pehlivanlar olduğunu, âleme kendileri gibi pehlivanın henüz gelmediğini söylerler.

Bunları işiten Keyḳubād Şāh çok mutlu olur ve meclis kurar. Çok ihtişamlı sofralar hazırlanır. Yiyip içip eğlenirler, gönülden gamı, kederi atarlar. Daha sonra herkes otağına, haymesine dağılır ve savaş hazırlığını yaparak sabahın olmasını bekler.

Bu taraftan Sām-ı süvār da Ḳārūn-ı pīl-ten, Züpīn, Gīv, Güderz, Yeḥūyāda[c], Peleng-efken ile oturmuş şarap içiyorlardır. Söz Keyḳubād'a gelince Sām-ı süvār emreyler ve meclis dağılır. Savaş hazırlığına geçilir. Tekbirler getirilir, naralar atılır.

İki taraf da büyük bir savaş hazırlığı yapar. Her iki tarafta da adı duyulmuş pehlivanlar vardır.

Keyḳubād Şāh, Rüstem ve Zāl ile Filistin Kalesi'ne karşı gelirler. Süleymān askeri ile Sām-ı süvār'ın ne zaman geleceğini gözlemeye dururlar. Öte taraftan Sām-ı süvār sabah olunca yerinden kalkar. Temiz sudan abdest alıp Mūsā peygamber şeriatince sabah namazını kılar. Namazdan niyazdan sonra Sām-ı süvār'ın yanına pehlivanlar gelir. Selam verirler ve Sām'ın devletinin devamı için dua ederler. Ḳārūn ona bugün hem oğlunu hem de babasını savaş meydanında göreceğini söyleyince hem üzülür hem de sevinir. Üzülmesinin sebebi savaş meydanında onları öldürme ihtimalinin olmasıdır. Sām-ı süvār'ın bu durumunu gören Ḳārūn ile diğer pehlivanlar ona savaş meydanına kahır ile değil de lütuf ile girmesini, oğluna ve babasına kendini tanıtmasını bundan dolayı da onların mutlu olcaklarını ve böylece kendisine hizmet edeceklerini söylerler. Keyḳubād da kendisinin Sām olduğunu öğrendiğinde kendisine kul olacağını söylediklerinde Sām-ı süvār bunun pehlivanlığa yakışmayacağını, adının karalanmasına neden olacağını, bunun için savaşması gerektiğini söyler. Sām savaş meydanına girecektir oğlu Zāl ve babası Rüstem ile savaşacaktır. Onları attan yıkıp göğüsleri üzerine çıkınca kendisinin Sām olduğunu onlara söyleyecektir. Ancak Keyḳubād'ın askerini kılıçtan geçirip Tūrān halkının kanlarını yere katıp Keyḳubād'ı erlik ile tutup Süleymān'a iletecektir. Kendisinin Süleymān peygamberin candan dostu olduğunu, bundan dolayı da onun dostunun, dostu; düşmanının, düşmanı olduğunu söyler.

Ḳıṣṣaʾ-ı İskender-i Kübrā

Sām-ı süvār, Ḳārūn ve Züpīn ile konuşurken öte taraftan kıssa Süleymān'a gelir. Şeytan, Süleymān'dan hatemi alıncaya kadar kendisine rahatlık olmayacağı için ᶜAyyūr cadıya iğva vermeye giderken; Denes'le Genes de Endelüs melikine iğva vermeye gitmektedir. Süleymān ise Benī Aşfer meliki ile Endeslüs melikini kendisine muti kıldığı için mutludur. Bu mutluluk içerisinde iken Loḳmān Ḥakīm'e kendisine İskender-i Kübrā'dan, ab-ı hayatı nasıl bulamadığından bahsetmesini ister. Loḳmān Ḥakīm anlatmaya başlar. İskender-i Kübrā ile bir kaleye vardıklarında, kaleye Bād-pā'yı gönderirler. Sonra Bād-pā'yı muhteşem bir adam kaleden geri getirir. Bu adamın dilini kimse bilmez. İskender-i Kübrā, Eflāṭūn-ı Keḥḥāl'e emreder. Eflāṭūn-ı Keḥḥāl onun dilini bilir ve onunla konuşur. Sonra Keḥḥāl o kişinin dediklerini İskender'e

açıklar. O görünen kalede oturup Hak tealaya ibadet ettiklerini, geleni gideni misafir ettiklerini söyler. Kaleden gelen adam da onların buraya niçin geldiklerini sorar. Keḥḥāl de İskender'i göstererek cümle memleketlere hükmeden birisi olduğunu, kendilerinin de onun kulları olduğunu, İskender'in ab-ı hayatı istediği için bu bahr-ı zulümat kenarına kadar geldiklerini söyler. Sonra o kale halkı İskenderi görünce kendisini hoş sözlerle karşılarlar. Bu durumu büyüklerine haber vermeye giderler. Meğer ki onlar cadıymış. Hepsi kaleden inip gelir ve İskender'in askerini çevreleyip sihir yaparlar. İskender askerinin bulunduğu yer sihir ile yanmaya başlar. İskender bakar ki ateş askerini yakacaktır. Yanında bulunan Ḫızır'dan bir çare bulmasını ister. O da onların cadı olduğunu, söyleriyle kendisini meftun ettiklerini söyler. Ḫızır, Hakk'a dua edecektir onlar da amin diyeceklerdir. Ḫızır duayı yapar onlar da amin der. Dua Allah indinde kabul olur.

Dua kabul olur ve gökyüzünü bir bulut kaplar. O buluttan bir yağmur yağar. Sihir ateşini söndürür, seller meydana gelir. Yağmur dinince İskender kaleye hücum eder. Karşı gelen bütün cadıları kırıp geçirirler. Kaleyi yerle bir ederler. Oradan on dört gün yürüyerek şâd u kâmîler diyarı denilen bir yere gelirler. Loḳmān Ḥakīm, İskender ve Ḫızır ile birlikte yürürken karşıdan atlı, eşekli birileri gelir. Yaklaşınca onların hep avrat olduklarını görürler. Yanlarından bir şey sormadan geçerler. Bu sefer karşılarına muazzam bir şehir çıkar. Avratlar öküz koşup çift sürmektedirler, odun kesmektedirler. İskender bunların eri olup olmadığını sormak için birilerini gönderir. Onlar da gidip kadınlara kocalarının olup olmadığını, bu işleri neden onların yaptığını sorarlar. Avratlar da onlara kendilerinin kim olduğunu, neden oranın hâlini bilmediklerini sorarlar. Onlar da İskender'in adamı olduklarını söylerler. İskender-i Kübrā'nın ab-ı hayat-ı zulümata gittiğini söylerler. Adamlar avratlara, erlerinin nerede olduklarını sorar. Onlar da karşı görünen şehirde olduklarını söyler. Bu şehrin adına Şâdukâm denilmektedir. İskender oraya da birkaç kişi gönderir. Şehrin şehriyarına kendisinin geldiğini haber vermelerini ister. Onlar şehrin kapısına gelirler. Kapıda duranlar da avrattır. Kapıcılar onları bir saraya götürürler. Saraydakiler de hep avrattır. Şādıkām adındaki beylerinden başka herkes avrattır. Şādukām'a bu gelenlerin İskender'in adamları olduklarını söylerler. Bey de hemen ayağa kalkar ve İskender'i karşılamaya gitmelerini ve ellerinden gelen hizmeti yapmaları gerektiğini söyler. Şādukām gelir, İskender'i alır ve şehrine götürür. İskender için divanlar tutulur, sofralar kurulur; yenir, içilir. İskender, Şādukām'a çok acayip bir kavim olduklarını, ersiz nasıl çoğaldıklarını

sorar. Şādukām da şehirlerinde bir ağaç olduğunu ve o ağacın dibinde bir pınar olduğunu; birisine eş gerekli olduğu zaman gidip o ağaca kurban kestiğini, karnını ağaca sürüp "Havva!" diye çağırırsa kız, "Adem!" diye çağırırsa da erkek doğurduğunu, oradaki su ile de gusül abdesti aldıklarını söyler. Allah'ın emriyle kadın hamile kalır. Erkek doğarsa kırk gün yaşadıktan sonra ölürmüş; kız doğarsa ölmeyip yaşarmış.

İskender ertesi gün oradan ayrılır. Yirmi dört gün sonra hayret-i zulümat denilen bir yere varırlar. Buraya nasıl girileceği, buradaki suyun ab-ı hayat olduğunun nereden bilineceği konusunda Ḫızır'a danışır. Ḫızır da askerin ikiye bölünmesini, yarısının şu anki bulundukları yerde kalmasını, yarısının da ab-ı hayatı aramak için gitmesini, giden kişilerden her kırk kişide bir kişinin yanında bir ölü balık götürmesini, ulaştığı suya o ölü balığı salmasını, balığın dirileceği suyun ab-ı hayat olduğunu söyler. Gereken hazırlıklar Ḫızır'ın söylediği gibi yapılır. İskender, Ḫızır ve Loḳmān Ḥakīm zulümat kenarına gelirler. Daha sonra zulümata girerler. O zamanda Ḫızır'ın bir kamçısı vardır. Kamçıyı önüne atar. Allah'ın emriyle o kamçıdan ışık çıkar. O ışıktan çok uzaklar bile aydınlanırdı. Ḫızır önde İskender ve Loḳmān Ḥakīm de ardından yürür. Yine Ḫızır'ın bir mührü vardır. Üzerine dua okuyup atınca, attığı yerde ateş gibi yanıp ışık verirmiş. Buldukları suya ölü balığı salıp ab-ı hayat mıdır değil midir deneyip dururlar. O karanlık yer kavminden birilerini bulup İskender'e getirirler. İskender onlara kim olduklarını, ne yaptıklarını sorar. Onlar da bu diyar-ı zulümat kavminden olduklarını, yerlerinin yurtlarının bu su olduğunu söylerler. Oradan İskender, adamlara, bu diyarda bir ab-ı hayat suyu olduğunu o suyu içenin Sur üfürülünceye kadar ömür süreceğini, o suyun nerede olduğunu sorar. Adamlar da gülüştükten sonra kendi kavimlerinin işinin gücünün o suyu istemek olduğunu, ancak hiç kimsenin onu bulamadığını söylerler. İskender o kavimden bu haberi alınca üç gün üç gece gezip dolaşır ancak ab-ı hayatı bulamaz.

Bir gece bir yağmur yağar ki herkesi hayretler içerisinde bırakır. Ortalığı sel alıp götürür.

İskender suya çare olunmayacağını anlayınca zulümattan ayrılırlar. Ordusuyla bir yere ulaşırlar ki her taraf değerli taşlarla doludur. Atların ayakları altında dolaşan kıymetli taşların sesleri herkesçe duyuluyordur. Bu taşlardan herkes heybesine doldurur. Oradan da geçip giderler. Birkaç gün sonra bir kavme rastlarlar. Burada kömürden yapılmış muazzam bir kale vardır. Kalenin olduğu yer kumludur. İskender'in

askerlerinden kim o kuma girmek istemişse ortadan kaybolmuştur. Kaleyi geçemeyeceklerini anlayınca Eflāṭūn-ı Keḥḥāl bir mektup yazar. Bir okun ucuna bağlayıp kaleye atar. Oradakiler mektubu alır, okur ve beylerine ileitirler. Onların beyleri de bir mektup yazıp İskender'e gönderir. Bu kavmden bazıları sabahleyin İskender'in meclisine gelirler. Başları papağan başı şeklinde olup boyları insan şeklindedir. Bunların getirdiği nameyi okuması için İskender, Lokman'a verir. Lokman'ın mektupta okuduğu ayetin manasına İskender muttali olur. İskender, Lokman'dan nameyi getiren haberciye kendisinin kaleye varıp şehirlerini görmeyi istediğini söylemesini ister. Haberci de perşembe gecesi kumun kaymadığını o zaman geçip gelmelerini söyler. Perşembe günü gelince kaleye giderler. O şehrin beyi bütün dilleri bilmektedir. İskender'i güzel bir şekilde karşılayıp cennet gibi bir saraya oturturlar. Saraylar birbirine bitişik olarak yapılmıştır. Mezarları da gözlerinin önündedir. Ölümü unutmamaları için. İskender'e ne istediğini sorarlar o da sonsuz hayat istediğini söyler. Onlar da bu söylediğini yapamayacaklarını ancak kendilerine değerli taşlar verebileceklerini söylerler. Onların katında bunlar birer taştır ve onlar için gerekli değildir.

İskender değerli taşlardan alıp döner. O gece orda kaldıktan sonra sabah yola koyulurlar. Birkaç gün yürüdükten sonra Bahtum vilayetine yakın bir yere gelirler. Oradan bir büyük dağ görünür. Rengi gök rengine benziyordur. Birkaç kişiyle o dağın üzerine çıkarlar. Dağın üzerinde sarı yakuttan yapılmış bir ev vardır. Evin içinde bir çeşme ve çeşmenin üstünde de bir kemer vardır. Kemerin üzerine yedi renkten yapılmış bir cevher konulmuştur. Sonra evin içine girerler. Evin içinde bir taht vardır ve tahtın üstünde bir iskelet vardır. Üzerine bir örtü örtülmüştür, çürümesin diye. O örtüyü kim üzerinden almaya kalktıysa helak olmuştur. Çeşmenin suyundan içenler de zehir içmiş gibi can vermiştir. Bu durumda İskender, Loḳmān Ḥakīm'den bu duruma çare bulmasını ister. Loḳmān Ḥakīm ise kendisine iki şeyin garip geldiğini söyler. İskender bunların ne olduğunu sorunca Loḳmān Ḥakīm cevaplar. Birinci garip gelen şey, İskender'in dört yüz yıl ömür sürmesine rağmen hâlâ dünyayı istemesinden dolayı Allah'ın İskender'in bu fiilini uygun görmediği için ölümlülük suyunu karşısına çıkarması; ikincisi ise İskender'in sahip olduğu hazinelerin kimsede olmadığıdır. Taht üzerinde yatan kişi de İskender gibi ab-ı hayatı isteyip de ab-ı mematı bulup ölmüştür.

İskender, Loḳmān Ḥakīm'in sözlerini beğenir. İskender Lokman'a insanların cesetin üzerindeki örtüye dokunduklarında ölmelerinin sebebini sorar. Lokman da

bunun sebebinin elbiseye zehrin tesir etmesinden dolayı olduğunu söyler. Sonra Loḳmān Ḥakīm, cesetin üzerindeki örtüyü bir şekilde kaldırtır. Bakarlar ki başı domuz başına gövdesi insan gövdesine benzeyen bir cesettir. Bunun bir bey olduğunu, Ḫınzīr-serler kavminin beyi olduğunu anlarlar. O sırada Loḳmān Ḥakīm'in gözü çeşmenin üzerinde bulunan kemerdeki yazıya takılır. Oradaki yazıda bu cesetin ölüm hikâyesi yazılıdır. Ab-ı hayatı isteyip de ab-ı mematı bulup yok olduğu yazılıdır.

Loḳmān Ḥakīm kemer üzerindeki bu yazıyı okuduktan sonra İskerder hayretler içerisinde kalır. O sırada ansızın ab-ı memattan bir ses gelir. O ses, İskender'in bu zamana kadar neler yapıp nelere sahip olduğunu, dört yüz yıl ömür sürdüğünü bir de bu yetmezmiş gibi ab-ı hayatı aramaya çıktığını ancak ab-ı hayat yerine ab-ı mematı bulduğunu ve artık ömrünün sonuna geldiğini, bundan da gafil olmaması gerektiğini söyler.

İskender'le Loḳmān Ḥakīm oradan geçip giderler. Ḫıżır onlarla değildir. İskender'in aklından ab-ı hayat hâlâ gitmemiştir. Yolları bir büyük kuleye rast gelir. Kulenin üzerinde âdem heybetli, tavus kuşu kanatlı, gözleri gökyüzünde, elleri duada bir melek vardır. Bu meleğin önünde kedi başı kadar bir taş vardır. Melek, İskender'i görünce ona seslenir. Ona Ẕü'lḳarneyn olduğunu, dünya malını topladığını ancak hâlâ doymadığını, hayatın fani olduğunu bilmesine rağmen ab-ı hayat isteyip Hakk'ın izni olmadan karanlıklar denizine girmesinin kendisine yakışmadığını söyler. Nasibinin bu taş olduğunu söyleyip önündeki taşı İskender'e verip kaybolur. Taşın sırrını çözemezler. Ḫıżır gelip çözer diye ümit ederler. Ḫıżır da zulümat içinde giderken ansızın o zulümat içinde bir su görür. Dalgasından yedi fersah uzunluğundaki her yere ışık saçar; çevre yanı çeşitli çiçeklerle dolu, etrafı ağaçlarla çevrilidir.

(Loḳmān Ḥakīm, Süleymān peygambere anlatmaya devam eder) Ḫıżır peygamberin atı bu suyu görünce içmek istemez. Daha sonra bu su Ḫıżır'ın atının ayağından yana akmaya başlar. Bu sefer at sudan içer. Ḫıżır atını suyun içine salar. Su çok berraktır. Ḫıżır bu suyun ab-ı hayat olabileceğini düşünür. O da atının üzerinden kılıcını suya saplar ve eğilerek sudan içer. Bakar ki kılıcı ağaç şeklinde yeşerir. Bu arada İskender zulümata girmek üzereymiş. Çevresindeki hikmet ehli kişilere zulümata nasıl girmeleri konusunda danışır. Bir kısmı zulümatın kenarında bekleyecek bir kısmı da zulümata girecek şekilde karar kılarlar. Girenler dönmezlerse bekleyenler yurtlarına

varıp akrabalarına zulümata girenlerin helak olduklarını söyleyeceklerdir. Üç yıllık azıklarıyla bahr-ı zulümata girerler.

Ḫızır'ın elinde etrafı aydınlatan bir cevher vardır. Çantasına yedi ölü balık koyar. Bir yere gelirler. Oradaki suda Ḫızır'ın mızrağı yapraklanır ve hurma verir. Bu sefer, çantasındaki balıkları çıkarıp suya bırakır. Balıkların canlanıp pullandıklarını gören Ḫızır, bu suyun ab-ı hayat olduğunu anlar. Ab-ı hayatın kenarına çıkar, atından iner. Ab-ı hayattan doyuncaya kadar içer. Abdest alıp hacet namazı kılar ve Allah'a şükredip, dua eder. Duadan sonra kendisine Allah'tan, ab-ı hayatı ona nasip ettiğine dair bir hitap gelir. Aynı zamanda Allah ona ilm-i ledünü de nasip etmiştir. Ab-ı hayattan İskender'e de bir maşraba nasip olur. Bahr-ı zulümattan ayrılırlar. Dönerlerken Ḫızır'dan çok çeşitli kerametler ortaya çıkar. Bunlar Ḫızır'da kıyamete değin kalacaktır. Bütün bunlara şükür için Ḫızır atından iner. Tekrar dört rekat namaz kılar. Tam kalkıp gideceği sırada tekrar kendisine nida-yı ulûhiyyet gelir. Kendisine sağ tarafında üç pirin olduğunu onlarla görüşüp hayır dualarını alıp nasihatlerini tutması istenir. Ḫızır atına biner belli bir zaman sonra güzel bir yere gelir. Orada incir ve üzüm ağaçları vardır. Burada bir mağara içinde üç pir görür.

Ḥikāyet-i Efrāsyāb-ı Türk ve Ḳıṣṣaʾ-ı Ġayyūr-ı Cāẕū

Loḳmān Ḥakīm bu vesile ile Süleymān'a İskender-i Kübrā'nın kıssasını anlatmış olur. Böylece akşam olur ve Süleymān divanı dağıtır. Süleymān o gece sabah oluncaya kadar Rabb'ine ibadet eder. Sabah olunca kır atına biner oradan göçerler. Süleymān'ın sağ tarafında Loḳmān Ḥakīm, sol tarafında ise Āṣaf bin Berḫıyā yürümektedir. Sīmurġ ve Ḳuḳnūs kuşları da onlara havadan eşlik etmektedir. Günler sonra Sinop Kalesi sınırındaki bakır madeninin olduğu yerde konaklarlar. Orada bir dağlık yer vardır. Ona Ilgaz Dağı derler. Ilgaz Dağı'nın güneşin doğduğu tarafından yana eski ama gayet büyük bir saray vardır. Süleymān gelip Sinop Kalesi'nin kenarına yerleşir. Arap, Mısır, Şam askerleri, Ḳayṣar-ı Rūm ululları, Yunan beyleri, Endelüs'ün seçkinleri, Benī Aşfer melikleri hepsi atından inip oraya yerleşirler. Süleymān'ın tahtı kurulur, o da tahtına geçip oturur. Süleymān odusundaki atlardan, katırlardan, gergedanlardan yer yüzü dolmuştur adeta. Atların kişnemesinden, askerlerin narasından gökyüzü çınlamaktadır.

Hz. Süleymān ikindi vakti girince namazını kılar. Namazdan sonra tahtına geçip oturur. Melikler, vezirler, emirler, âlimler, filozoflar, yakın dostlar hepsi gelip

yerleşirler. Sofralar gelir; yenir, içilir. Süleymān buradaki bakır madeninin kime ait olduğunu sorar. Ḳayṣar-ı Rūm ayağa kalkarak buranın Sinop Kalesi'ne bağlı olduğunu söyler. Eskiden Ḳayṣar-ı Rūm'unmuş daha sonra Efrāsiyāb gelip elinden almıştır. Şimdi Efrāsiyāb'ındır, der. Süleymān, Efrāsiyāb'ın kim olduğunu, hangi vilayete hakim olduğunu sorar. Ḳayṣar-ı Rūm, Efrāsiyāb'ın Tūrān şahı olduğunu, İran mülküne hükmettiğini söyler. Keyḳubād'la düşmandır. Rüstem-i Zāl, Efrāsiyāb'ın karşısında duramaz.

Efrāsiyāb'ın saltanatını, kahramanlığını işiten Süleymān, bu şekilde bir pehlivanın kendi dergahında olması gerektiğini ve hangi dine mensup olduğunu sorar. Ḳayṣar-ı Rūm onun kâfir, putperest olduğunu söyler. Çok kuvvetlidir. İyilik ile davet yapmaz, hakkı batıldan ayırmaz. Efrāsiyāb'a Süleymān'ın engel olup onun şerrini dünyadan kaldırması gerektiğini söyler. Süleymān, Sinop üzerine varacağının Efrāsiyāb'a bir haberci ile iletilmesi gerektiğini söyler. Ya gelip Süleymān'a kul olacaktır ya da Süleymān'ın kılıcıyla yerle bir olacaktır. Süleymān emir buyurur. Loḳmān Ḥakīm de Efrāsiyāb'a Süleymān dilinden bir name yazar. Nameyi bitirince Süleymān'a okur. Süleymān nameyi beğenip över. Nameyi alıp üzerine mührünü vurur. Sīmurġ'a emreder. Hüdhüd'ü bulup getirirler. Hüdhüd gelir ve Süleymān'a övgülerde bulunur.

Süleymān, Hüdhüd'den nameyi Efrāsiyāb'a götürmesini ancak nameyi Efrāsiyāb'ın önüne koyduktan sonra Ebrasiyab'ın ona bir zararı dokunur düşüncesiyle ondan geri durmasını ister. Hüdhüd nameyi alır ancak Süleymān'dan yanına bir şahbazı rehber vermesini ister. Süleymān da bunu hoş karşılar. Orada duran bir gurab da onlarla gitmek ister; Efrāsiyāb'ın yanında bulunan eşini, dostunu görmek istiyordur. Süleymān ona da izin verir.

Hüdhüd, şahbaz ve gurab nameyi Efrāsiyāb'a götürmektedirler. Bu taraftan Efrāsiyāb tahtında oturmuş beylerle, serverlerle içip eğlenmektedir. Konuşurlarken söz Süleymān'a gelir. Efrāsiyāb, Süleymān'ın Benī Aşfer'le arasındaki mücadelenin sonucunu sorar. Efrāsiyāb'ın hususi veziri Süleymān'ın cümlesini kendisine ram ettiğini ve şimdi de Sinop Kalesi'ni almaya geldiğini işittiğini söyler. Bunları işiten Efrāsiyāb çok sinirlenir, kükrer ve kendisinin nasıl bir kahraman olduğunu, Tūrān askerlerinin kanlarını yere kattığını söyler. Süleymān da kimdir ki kalesini ondan alacaktır. Süleymān onun gözünde bir fareden farksızdır.

Bu taraftan Hüdhüd ile şahbaz Belah şehrinin payitahtında oturan Efrāsiyāb'a gelirler. Şehir çok kalabalıktır. Şehrin içinde daire şeklinde çok güzel bir köşk vardır. Efrāsiyāb fildişinden yapılmış tahtında oturmakta, etrafında Tūrān beyleri, Acem ileri gelenleri gelenleri vardır. Yenilip içilmekte, zevk ü safa sürülmektedir. Efrāsiyāb da tahtında oturmuş şarap içmektedir.

Hüdhüd ve şahbaz gökyüzünden Efrāsiyāb'ın şehrini görürler. Hüdhüd, Süleymān'ın namesini Efrāsiyāb'a vermeye gider. Şahbaz ve gurab gökyüzünde beklerler. Efrāsiyāb da tahtında otururken Süleymān'ın kim olduğunu sorar. Vezirlerden biri Süleymān'ın rüzgâra, yere, ateşe, kuşlara, meleklere ve daha bir çok şeye hükmettiğini söyler.

Efrāsiyāb'ın kardeşi Uᶜzirat, Süleymān'ı öve öve anlatır. Buna çok sinirlenen Efrāsiyāb, Uᶜzirat'a kardeşi olmasaydı öfkesinden dolayı kendisini ikiye bölüp kanını içeceğini söyler. Şimşek gibi çakıp gök gürültüsü gibi gürlediği sırada gözüne Hüdhüd ilişir. Hüdhüd gökyüzünden iner ve Efrāsiyāb'ın karşısındaki ağacın dalına konar. Daha sonra vezirler, emirler hepsi Hüdhüd'ü görürler. Uᶜzirat söylediklerinin yalan olmadığını işte bu gelenin Süleymān'ın habercisi Hüdhüd olduğunu ve ağzındaki namenin de Süleymān'a ait olduğunu söyler. Hüdhüd, Efrāsiyāb'ın kendisini gördüğünü anlar. Ağaç dalından uçup gelir Efrāsiyāb'ın tahtının yanına iner. Süleymān'ın namesini Efrāsiyāb'ın tahtının kenarına koyar ve geri gider. Sonra uçup ilk önce konduğu servi dalına tekrar konar. Şahbaz ile gurab da uçup gelirler ve onun yanındaki çınar ağacının dalına konarlar. Efrāsiyāb, Hüdhüd'ün edebini çok beğenir. Efrāsiyāb, Hüdhüd'ün verdiği nameyi okuması için Uᶜzirat'a verir. Uᶜzirat okur, anlar ve namede yazılanları söyler.

Süleymān'ın namesinde Allah'ın özellikleri, kudretinin her şeye yettiği; Allah'ın kendisine hatemi lutfettiği, bu sayede Allah'ın her şeyi kendisine kul ettiği yazılıdır. Ayrıca namede, Efrāsiyāb'ın kendisini büyük görmemesi, imana gelip kendisine kul olması aksi hâlde dünyayı kendisine dar edeceği yazılıdır.

Nameyi işiten Efrāsiyāb çok hiddetlenir ve yıldırım gibi gürler.

O da kendisinin nasıl bir yiğit olduğunu, nelere sahip olduğunu, kimlere korku saldığını, şöhretinin nerelerde duyulduğunu ve daha birçok özelliğini uzun uzadıya sayıp döker.

Efrāsiyāb kendi özelliklerini sayıp döktükten sonra kardeşi Uᶜzirat, Efrāsiyāb'a, Süleymān'ın ona karşı koyacak takati olmadığını; asker toplayıp üzerine varmalarını ve Sinop Kalesi üzerindeki şerrini ortadan kaldırmaları gerektiğini söyler. Onun hükmettiği şeylere sihir yapanların, cadıların ve insanların da hükmettiğini; yiğitse kendilerinin karşısına çıkması gerektiğini söyler. Efrāsiyāb'tan yazıcıya emir verdirip name yazdırmasını ister. Uzirat'ın bu sözleri Efrāsiyāb'ın hoşuna gider.

Efrāsiyāb emir buyurur ve bir kâtip gelir. Efrāsiyāb'ın ağzından Süleymān'a içerisinde kılıçtan keskin sözlerin bulunduğu bir mektup yazar. Efrāsiyāb mektubu mühürler ve tahtının kenarına koyar. Hüdhüd nameyi görür ve cevaben bir namenin yazıldığını anlar. Hüdhüd uçup gelir ve edep ile nameyi ağzına alır. Sonra uçarak havaya yükselir. Hüdhüd'le beraber olan gurab, şahine Efrāsiyāb'ın ne dediğini sorar. O da âdem dilini bilmediğini söyler. Oradan kuzgun, Efrāsiyāb'ın Süleymān'ın namesini okuyunca çok sinirlendiğini benzinin sararmasından ve yüksek sesle bağırmasından anladığını söyler. Kuzgun havadan Efrāsiyāb'ın ağzına dışkısını yapacağını söyler. Kuzgun, Efrāsiyāb'dan yana havalanıp öter. Ötüşü Efrāsiyāb'ın ilgisini çeker. Daha sonra Efrāsiyāb emir verir, kâtipler name yazar ve üzerlerine Efrāsiyāb nişanı vurulur ve Tūrān beylerine, vilayet beylerine gönderilir. Efrāsiyāb on gün içerisinde toplanıp gelmelerini ister. Sonra dönüp beylerine kendisini öven sözler söyler. Kendisinin üzerinde korkudan kuşların uçamayacağını söyleyip okunu ve yayını alıp kuzgunu gözetir. Kuzgun da Efrāsiyāb yukarı bakarken iyice ayarlayıp dışkısını yapar. Dışkısı doğruca Efrāsiyāb'ın ağzına dolar. Ağzı dolan Efrāsiyāb az kalsın nefessizlikten ölecek olur. Kendisine su verirler yüzünü, gözünü yıkar ancak kuzgunun necisinden de yutar. Buna çok sinirlenir. Hazinelerini açtırıp herkese savaş için ne lazımsa dağıttırır. Onlara savaş için iyice hazırlanmalarını on birinci gün Süleymān'ın üzerine gideceğini, Süleymān'ın kanını içip elinden Süleymānlık hatemini alacağını, âleme Süleymān olacağını söyler. On gün içinde bütün Tūrān beyleri toplanıp gelirler. Herkes savaş hazırlığını yapmıştır.

Sabah olur. Efrāsiyāb'ın kilisesinde çan çalınır. Efrāsiyāb atına biner. Arkasından savaş davulu çalar. Efrāsiyāb beraberindeki çok kalabalık Tūrān askeriyle Süleymān'la savaşmak için Sinop Kalesi'ne doğru yola çıkar.

Efrāsiyāb'ın ordusunun savaşa giderkenki heybeti yeri göğü titretmektedir.

Dāsitān-ı Sīmurġ ve Ḳıṣṣaʾ-ı Süleymān ʿam. ve Ser-güẕeşt-i Sīmurġ-ı Ḳāf

Bu taraftan Süleymān tahtında, serverleri de etrafında diz çöküp oturmaktadır. Süleymān, Sīmurġ'dan mecliste oturanlara başından geçen işidilmedik bir kıssa anlatmasını ister. Sīmurġ da Nesr-i tâyir'in kendisine anlattığı kıssayı anlatmaya başlar. Sīmurġ, Nesr-i tâyir'in gördüğü âlemleri görmek için kanat açıp uçar. Sīmurġ'un yanında ikisi kardeşi olmak üzere altı Sīmurġ kuşu daha vardır. Kendisine yoldaştırlar. Bunlar Nesr-i tâyir'den karınları acıktığı için ayrılırlar. Gökyüzünden yeryüzüne av gözetmek için baktıklarında bir dereden gökyüzüne kara bir duman çıktığını görürler. Derenin başına indiklerinde yedi başlı bir devin derenin içinde yattığını görürler. Altı başı uyumakta, bir başı ise uyanıktır. Uyanık olan başı ile etrafı gözlemektedir. Gövdesi kara bir dağa benzemektedir. Ağzından çıkan nefes cehennem ateşi gibi alev vermektedir. Her birisi ejderhanın bir başına inip gıdalanmayı kararlaştırırlar. Sīmurġ'un kardeşleri olan iki Sīmurġ kuşu tecrübesizliklerinden dolayı ejderhanın ağzından çıkan demindeki zehrin yüzlerine dokunmasıyla ölürler. O ejderhayı öldürürler fakat Simug'un da iki kardeşi ölmüştür. Bu iki kardeşinin acısı hâlâ Sīmurġ'un içerisindedir.

Süleymān, Sīmurġ'a, kardeşleri nasıl savaşsaydı ejderhanın onları yemeyeceğini sorar. Sīmurġ da Sīmurġ âleminde evren ve ejderhanın çok olduğunu ve kendilerinin de genellikle ejderle beslendiklerini söyler. Evrenler, Sīmurġ kuşlarının kendilerinin düşmanı olduğunu bilirler. Onları avlamak için onlarla savaşırken ejderlerin nefeslerinden çıkan zehirli ateşten kaçınmak ve ona göre tedbir almak çok önemlidir. Bundan dolayı ejderha avlamaya gittiklerinde kanatlarını, yanmaması için ıslatırlarmış. Avlayacakları ejderhanın ilk önce ağzını pençeleriyle kavrayıp kapatırlarmış sonra da öldürürlermiş. Kardeşleri güçsüz olduğundan bunu yapamayıp ejderhanın ateşinde helak olmuşlardır.

Süleymān, Sīmurġ'a, bu ejderhaların nasıl ve nereden geldiklerini sorar. O da Sīmurġ âleminde yılan, çıyan veya ejderhanın olmadığını söyler. Orada sığın geyiği vardır. Ve bu sığın geyiği ejderha doğurmaktadır. Süleymān, Loḳmān Ḥakīm'e Sīmurġ'un ne garip şeyler söylediğini söyler. Loḳmān Ḥakīm, ejderha hakkında çok söz söylendiğini ifade ettikten sonra bununla ilgili olarak İdris aleyhisselamın konuyla ilgili iki naklini anlatır. Gergedenden doğan ejderhada şah mührü olur. Doğduğunda o mührün üzerinde bir perde vardır. Ejderha kırk günlük olunca perde kalkar ve mühür

görünür. O mühür, ateşi kendine çeker. Bahr-ı zulümattaki adalarda bulunan bulutların içinde ejderhalar vardır. Bunları geyikler doğurur. Kırk gün olunca Allah ejderhaların şerrini yeryüzünden deffetmek için göklerin meleklerine emreder. Onlar da ejderhaları zincire vurup bazısını Yecüc ülkesine, bazısını ᶜAnḳā âlemine iletirler.

Süleymān, Sīmurġ'a gıdayı aldıktan sonra nereye gittiklerini sorar. Sīmurġ kuşu cevap verir. Kırk gün gece gündüz gökyüzünde ilerlerler. Artık Sīmurġ âlemi bir kalbur kadar görünür. Oradan da uçmaya devam ederler ve artık yeryüzü görünmez olur. Uçmaya yine devam ederler ve bakarlar ki yeryüzünden ve denizlerden hiçbir eser yoktur artık. Gökyüzü çok parlaktır, gece ile gündüz ayırt edilememektedir. Bu kadar uzun bir yolculuktan sonra çok acıkırlar ve Allah'a niyazda bulunurlar.

Dāsitān-ı Sīmurġ-ı Ḳāf ve Ḳıṣṣaʾ-ı Süleymān ᶜaleyhi's-selām

Süleymān, şimdiye kadar bu şekilde acayip ve garip bir kıssa duymadığını bu kıssasını Sīmurġ'tan tamamlamasını ister. Sīmurġ (ᶜAnḳā) dua edip anlatmaya devam eder.

O kadar yükselmişlerdir ki çıktıkları yerde melek sesi işitirler ve daha yukarısına çıkmaya takatleri kalmaz. Bu sefer yeryüzüne doğru hızla inmeye başlaşlarlar. Yeryüzünde dağları zebercetten olan bir âleme inerler ve bir ağaç üzerine konarlar. Orada sarı güvercine benzeyen güzel kuşlar vardır. Kendilerinin azametini gören bu kuşlar kaçarlar. Sīmurġ, kuş diliyle onları geri çağırır. O kuşlar, Sīmurġ kuşlarına nereden geldiklerini sorarlar. Onlar gibi bir kuş görmediklerini söylerler. Onlar da Sīmurġ âleminden geldiklerini, Hakk'ın başka âlemleri var mıdır diye gökyüzünde yükseldiklerini, meleklerin tesbihini işitecek kadar yükselince de çok yükselmelerinden dolayı takatleri kalmadığı için tekrar yeryüzüne indiklerini ancak kendi âlemlerini kaybettiklerini söylerler. Sīmurġ kuşları sarı güvercine benzeyen kuşlara kendi âlemlerinin adını sorarlar. Onlar da bu âleme Hümā âlemi dendiğini bu âlemde Hümā'dan başka kuş cinsi olmadığını söylerler. Sīmurġ kuşları onların ne ile beslendiğini sorarlar. Onlar da rüzgârla gıdalandıklarını söylerler ve gıda için orada sinekten başka canlı olmadığını söylerler. Ancak denizlerde balık ve ejdeha bulunduğunu, bunları göstermek için de kendilerine kılavuzluk edebileceklerini söylerler.

Böylece gıdalanmak için onlarla beraber uçarlar. Hümā âleminin çevresine gelirler. Uçup yükselirler ve bakarlar ki denizin ortasında hiç ada yoktur. Sadece denizin ortasında birbiriyle bitişmeyen bir kemer görürler. Sīmurġ'un birisi süzülüp o kemerin üzerine iner. Meğer ki o bir yengeçmiş. Sīmurġ'un eşi olan bu Sīmurġ'u yengeç kıskaçlarıyla sıkıp öldürür ve timsah başı gibi olan başını çıkarıp Sīmurġ'u bir lokma gibi ağzına alıp yutar. Eşinin ölümüne Sīmurġ çok üzülür.

Eşinin o yengeç tarafından öldürülmesine feryat eden Sīmurġ, denizden büyük bir ejderhanın başını yukarı çıkardığını görür. Eşinin acısı ile deniz yüzüne inip o ejderhayı pençelerine alır ve Hümā âleminin üzerinden geçip daha önce kondukları ağacın dalına konar ve ejderhayı parça parça edip yer. Rızkını veren Allah'a şükreder. Sīmurġ, kendisine daha önce kılavuzluk yapan kuşlardan kendisini Sīmurġ âlemine götürmelerini ister. Kırk elli civarında Hümā kuşu Sīmurġ'a yoldaş olurlar ve bir Sīmurġ âlemine gelirler. Sīmurġ orada kendisine bir eş bulamaz. Oradan da gökyüzüne doğru üç ay daha uçarlar ve kürre-i nesime ulaşırlar. Sīmurġ acıkır zira azığı bitmiştir. Diğer kuşların ise böyle bir derdi yoktur. Çünkü onların gıdası kürre-i nesimdir. Sīmurġ, beraberindekilerle birlikte yeryüzüne yiyecek bulmak için inmeye başlar. İnerlerken birçok âlemler görürler. Sonunda bir âleme gelirler ki bu âlemin yedi denizi ve şehri vardır. Çok sıcak bir âlem olduğundan Sīmurġ aşırı terler. Beraberinde gelen kuşlar havada kalıp yeryüzüne inmemişlerdir. Bu âlemin ne âlemi olduğunu anlamak için etraflarına bakarlar. Derken bir bölük kuş gelir. Gayet düzgün olan burunlarında bin bir delik vardır. Her birisinin gövdesi kara dağ gibidir. Kanatları çok büyük olup kapkaradır. Burunlarının deliğinden giren rüzgâr ses çıkarır. Bu kuşlar Sīmurġ'un yanına gelip nereden geldiğini, onun gibi bir kuş görmediklerini, melek olup olmadığını, Hakk'a hizmet için mi oraya geldiğini sorarlar. Sīmurġ da kendisine Sīmurġ dendiğini, ᶜAnḳā âleminden geldiğini, Hak teâlânın başka âlemleri var mı diye merak edip dolaştığını söyler.

Sīmurġ başından geçenleri anlattıktan sonra o kuşlara bu âlemin ne âlemi olduğunu ve onlara ne tür bir kuş dendiğini söylemelerini ister. Kuşlar, bu âlemin Ḳuḳnūs âlemi olduğunu, kendilerinin de Ḳuḳnūs kuşu olduğunu söylerler. Kendilerinin bu âlemden başka âlem bilmediklerini eğer onlarla birlikte kalırsa onu kendilerine padişah olarak seçeceklerini söylerler. Sīmurġ ve beraberindekiler orada belli bir zaman kalırlar. Ancak Hümā kuşları Sīmurġ'a gelip kendilerinin vatanlarından uzakta kaldıklarını ve buranın havasının sıcak olduğunu, biraz daha kalırlarsa helak

olacaklarını söylerler. Böylece oradan ayrılırlar. Ḳuḳnūs kuşları da onlarla birlikte çeşitli âlemleri görelim diye giderler. Gökyüzünde çokça yükselirler. Artık yeryüzünü göremez olurlar. Gökyüzünde uçmaya devam ederler duman âlemine gelirler. Oradan uçmaya yine devam ederler. Ancak artık hem azıkları kalmamıştır hem de takatleri tükenmiştir. Kürre-i nesime ulaşmışlardır. Oradan artık yeryüzüne inmeye başlarlar. Yine bir âleme gelirler ki ne Ḳuḳnūs ne Sīmurġ ne de Hümā âlemine benzer. İçerisinde türlü türlü canavarlar, acayip kuşlar, akarsular, sünbül ve yasemin otları vardır. Orada bulunan bir dağın tepesine inerler. Havada uçan yeşil renkli, ağzı burnu kızıl küçük kuşlar görürler . Onları yanlarına çağırıp bu âlemin ne âlemi olduğunu sorarlar. Onlar da bu âlemin rub-ı meskûn âlemi olduğunu söylerler. Oranın insanoğlu ile dolu olduğunu, karaları ve denizleri olduğunu söylerler. Bu sözleri işiten Sīmurġ kuşları Elburz Dağı'nı, Ḳuḳnūs kuşları Hindistan memleketini mekân tutarlar. Hümā kuşları bu âlemi beğenmedikleri için yer ile gök arasında uçup durmaktadırlar. Gıdaları kürre-i nesimdir. Hava yüzünde yumurtlar, hava yüzünde dururlar. Ölmedikten sonra yere düşmezler. Ḳuḳnūs kuşları o vakitten beri Hindistan'dadır. Sīmurġ'un da iki yavrusu olmuştur ancak bu âlemin havası onlara iyi gelmeği için kanatları büyümemiştir. Dolayısıyla da uçmaya takatleri yoktur. Sīmurġ da bu durumdan kendisini kurtaracak bir Süleymān beklediğini, bu Süleymān'ın kendisini Kaf âlemine götürürse orada Sīmurġ âlemini bulabileceğini söyler. Süleymān'a yetiştiği için ümitlidir. Süleymān onu Sīmurġ alemine geri götürebilir.

Der-beyān-āmed ber-Hüdhüd Ḥażret-i Süleymān ʿam. Āverden-i Nāmeʾ-i Efrāsiyāb

Sīmurġ başından geçenleri anlatır. Simug'un casusu gurab gelir ve kuş diliyle Hüdhüd ve ukkabın geliyor olduğunu haber verir. Hemen arkasından da Hüdhüd, ukkab ve gurab havadan yer yüzüne inerler. Kuşların safında Süleymān'ın divanında yerlerini alırlar. Hüdhüd'ün Efrāsiyāb'dan getirdiği name ağzındadır. Sīmurġ, Süleymān'a Hüdhüd'ün geldiğini, nameyi sunmak için izin istediğini söyler. Ardından Hüdhüd yüzünü yere eğmiş bir şekilde nameyi Süleymān'ın tahtının kenarına koyar ve geri geri yerine geçer. Yüzünü yerden kaldırıp Süleymān'ın devletinin ayakta kalması için dua eder.

Süleymān, Loḳmān Ḥakīm'e Efrāsiyāb'dan gelen nameyi okutur.

Efrāsiyāb namesinde kendini övüp göklere çıkarır. Karşısına çıkabilecek hiçbir kimsenin olmadığını söyler. Süleymān'a çokluğuna, ordusuna güvenmemesini, tahtı ile hatemini ona teslim etmesini aksi hâlde tacıyla tahtıyla ülkesini başına geçireceğini söyler.

Süleymān, Efrāsiyāb'ın namesini işitince çok öfkelenir ve on iki kabilenin beylerine Sinop Kalesi üzerine Efrāsiyāb'la savaşmaya gidileceği emrini verir. Herkes savaş için gereken hazırlıklarını yapıp, ihlas ile Rablerine ibadet edip diz çöküp beklemeye dururlar.

Ḳıṣṣaʾ-ı Ġayyūr-ı Cāẕū İġvā-kerden Şeyṭān-ı Racīm

Süleymān ordusu cenge hazırlanmıştır artık. Bütün kuşlar ve kuşların ululuları gökyüzüne yükselirler. Efrāsiyāb'ın ordusundan bir kişiyi yakalayıp Süleymān'a getirmek isterler. Ondan Efrāsiyāb'ın ordusu hakkında bilgi almak için.

Bu taraftan kıssa ᶜAyyūr-ı cāẕū'ya gelir. Rivayet olunur ki Ḍaḥḥāk-i mārī zamanında bir cadı vardır. Bu cadıya Ḫūnḫārī cadı derlermiş. Bu cadı sihir yapmayı İblīs'den önce öğrenmiştir. Ancak İblīs sihirde öyle ilerlemiştir ki Babil şehrinde onun gibi sihirbaz yoktur. Hārūn ve Mārūn'dan da kırk sihir talimi almıştır. Ḫūnḫārī cadı, Ḍaḥḥāk-i mārī 'nin tacını tahtını elinden almak için onunla kırk gün savaşmıştır. Ḍaḥḥāk, cihandaki bütün sihirbazları Ḫūnḫārī cadıya karşı savaştırsa da Ḫūnḫārī hepsini yener. Aziz kalan Ḍaḥḥāk kız kardeşini Ḫūnḫārī cadıya verir. Bundan sonra Ḍaḥḥāk-i mārī , Ḫūnḫārī cadının yapmış olduğu sihirle Cemşid Şāh'ı bulup getirir. Ḫūnḫārī cadı da onu helak eder. Böylece adalete, dine, diyanete zarar vermiş olur. Ḫūnḫārī cadının omuzunda iki tane ejderha ortaya çıkar. Onlara gıdalanmaları için günde iki tane insan beyni verirlermiş, bu insanların kanlarını da Ḫūnḫārī cadıya verirlermiş. Bundan dolayı lakabı Ḫūnḫārī'dir. Asıl ismi ise ᶜĀric'dir. Māric'in oğlu olup atası Yāfet neslinden insandır. Atasının aslı ise şeytan nesline çıkar. ᶜAcāyibü'l-Maḫlūḳāt-ı Kebīr'de sihrin ilk defa Māric zamanında ortaya çıktığı yazılıdır. Fakat sihir ᶜĀric zamanında şöhret bulmuştur. Ḍaḥḥāk'ın kızkardeşi ile evlenen Ḫūnḫārī'nin dört çocuğu olur. Bunlar ᶜAngūrī, ᶜAyyūr, ᶜAfvān ve Ḳattāl cadılardır. Ḳattāl, Müslümanlara çokça zarar verdiği için Ḫalīl Raḥmān duası ile Hak teâlâ onu helak etmiştir. Diğer üç oğlu ise Süleymān zamanına kadar yaşamıştır. ᶜAyyūr cadı, Elburz Dağı'nın tepesine yerleşir. Büyük ve süslü bir kalesi vardır. Kalenin çevresinde cehennem vadisi gibi hendekler vardır. O hendeklerin içinde neft gözeleri vardır.

ᶜAyyūr cadı o gözelere ateş atarmış. Bunlardan çıkan ateş gökyüzüne kadar çıkarmış. Ve bu gözeler hiç tükenmeden yanmaya devam edermiş. Bundan dolayı o kaleye kimse yol bulup saldıramazmış.

ᶜAyyūr'un oturduğu kalenin adı Ateş Kalesi'dir. Yüzbinlerce cadı sihir öğrenmek için ondan ders alırmış. Bir gün ᶜAyyūr cadı, sihirbazlar ile meclis kurmuş oturuyordur. Şarap yerine insan insan kanı içiyorlardır. Geçmiş dünya padişahları üzerine konuşurlarken birisi dünya sarayına Cemşid Şāh gibi bir padişah gelmediğini söyler. ᶜAyyūr da Ḍaḥḥāk-i mārī̄ gibi bir sultanın gelmediğini söyler. Bu sefer ᶜAyyūr'un veziri Ḳanṭūr cadı, cihana birçok sultan geldiğini ancak şimdiki asırda Mekke diyarında Davud peygamber oğlu Süleymān vardır. Allah ona Süleymānlık vermiştir. İnsanlar, cinler, kuşlar, karıncalar, yılanlar; uçanlar sürünenler ne varsa onun hükmüne fermandır. Keşke Süleymān'ın üzerine varsak onun tacını tahtını yerler bir edip elinden Süleymānlığı alıp biz de bir zaman hoş vakit geçirsek, der.

ᶜAyyūr cadı Ḳanṭūr'un sözüne inanmaz. Böyle biri olsaydı ben onu alt edip onun yerine geçerdim, der. Amma ki Süleymān hatemini kimse bulamamış , Sīmurġ'la da kimse görüşmemiştir, der.

Şeytan da ᶜAyyūr'un meclisindedir ve onları dinlemektedir. Onların Süleymān'dan haberleri olmamalarına sevinir ve kendini belli ederek zürriyeti ile beraber ᶜAyyūr'un divanına girerler. ᶜAyyūr şeytanla dosttur ancak uzun zamandır görüşmemişlerdir. ᶜAyyūr, şeytanı görünce tahtından iner ve şeytanın yanına gelir, eğilerek selam verir. Birbirlerinin hâlini hatrını sorarlar. ᶜAyyūr meclis kurdurur; yerler içerler. Sarhoş oluncaya dek içerler. Konuşurlarken söz Davud oğlu Süleymān'a gelir. Süleymān'dan söz açılınca İblīs ayağa kalkar ve yaka silkeyerek, gözyaşı dökerek Süleymān'dan şikâyetlerini bir bir sıralar, onunla yaşadığı her şeyi anlatır. Amacı ᶜAyyūr'u Süleymān'ın üzerine salmak, Süleymān'ın tacını tahtını dağıttırıp yüzüğünü elinden aldırtmaktır.

ᶜAyyūr, şeytandan Süleymān adını işitip hatemi duyunca sevinir. Ona Süleymān'ı nerede bulacağını sorar. Şeytan, ᶜAyyūr'a, Süleymān'ın sultan olma hikâyesini, savaşlarını, kimlerin ona tabi olduğunu, Süleymān'ın saltanatının çok hızlı genişlediğini böyle giderse her şeyin onun emrine gireceğini anlatır.

ᶜAyyūr, şeytanın sözünden sonra Süleymān'ın yüzüğünü ele geçirmeyi çok ister. Emir buyurur ve sekiz günde cadı ordusu hazırlanır. Dokuzuncu günde ᶜAyyūr, şeytan ile birlikte tahtına oturur ve seksen cadı onları alıp uçarlar. Geri kalan ordunun bir kısmı küplere, bir kısmı kaplanlara, ejderhalara, timsahlara, domuzlara binip gökyüne uçarlar. Cadı askerlerinden gökyüzü görünmez olur.

Bu taraftan Denes'le Genes Süleymān'ın olduğu yere gelir. Süleymān'ın yeri göğü inleten ordusu Sinop'tadır. Süleymān da kızıl atlastan kurulan otağındadır.

Denes'le Genes, Süleymān'ın ordusundaki azameti görünce bu zamana değin gelen bütün Süleymānları unuturlar. Melek şeklinde Süleymān'ın ordusunun içine inerler ve önce Endelüs melikinin otağına konarlar. Genes sihirle ᶜAḳrān'ın beynine girer ve vesvese verir. Denes'in de vesveseleriyle ᶜAḳrān Şāh tekrar gönlünden nasıl olur da bir Endelüs şahı, Arap oğluna çoban olur diye geçirir. Yerinden bir hışımla kalkar, özel odasına geçer ve vezirlerini çağırır. Onlara atasının hatem-i Süleymān'dan dolayı canından olduğunu, kendisinin de bu hatemden dolayı Süleymān'la savaşıp yenildiğini ve düştüğü zor durumları anlatır. Süleymān kendisini Benī Aṣfer 'den kurtarmıştır ancak gönlünün ata dede dinini terk ederek Müslüman olmak istemediğini söyler. Süleymān dinini terk edip ordusuyla birlikte onunla savaşmak ister. Ya hatemi alıp cihanda sultan olacaktır ya da bu yolda ölüp yok olacaktır.

Onu dinleyen beyleri, vezirleri, pehlivanları bu sözlerini beğenirler. Hepsi Süleymān'a karşı müttefik olurlar. ᶜAḳrān Şāh 'ın baş veziri, melikine, Benī Aṣfer ile ittifak edip Süleymān'a birlikte saldırmasının zafer getireceğini zira Süleymān'ın ordusunun çok güçlü olduğunu söyler.

ᶜAḳrān Şāh , vezirin bu şekil tedbir almaya yönelik konuşmasını beğenir ve Aṭġāş Ḫān'la eline fırsat geçinceye kadar dost gibi davranmak aklına yatar. Fırsat eline geçince de Aṭġāş Ḫān'ın başını keseceğini düşünür. ᶜAḳrān Şāh , bu aklı kendisine veren vezirine gizli bir şekilde Aṭġāş Ḫān'a gidip ᶜAḳrān Şāh'ın Süleymān'a asi olduğunu onu da yanında görmek istediğini söylemesini emreder. Bu duruma muttali olan Denes'le Genes sevinirler ve derhal Aṭġāş Ḫān'ın otağına gelirler. Genes'le Denes bir melek şekline bürünüp Aṭġāş Ḫān'ın başucunda durup beklerler. Aṭġāş Ḫān bir ara gözlerini açınca iki şey görür. Şaşırır, vehme kapılır ve tekrar uyur gibi yaparak gözlerini kapatır. Uyuyor gibi yaparak onları dinleyecektir. Denes'le Genes onun uyanık olduğunu bilirler ve onu ayartmak için konuşmaya başlarlar. Genes, Denes'e,

ey melek-i azam Allah sana hatem-i Süleymān'ı alıp bu padişaha vermeni emreder. Süleymānlık kılsın, her şeyi hükmüne alsın diye. Genes de Denes'e Allah'ın sebepsiz hiçbir şey yapmayacağını, bu durumda ᶜAḳrān Şāh 'ın Süleymān'a asi olup ona saldıracağını, onu yenerek parmağından yüzüğü alıp âleme dört yüz yıl Süleymān olacağını söyler. Denes'le Genes böyle konuştuktan sonra oradan kaybolurlar. Bu sözlerle ᶜAḳrān Şāh 'ın içini bir fesatlık bürür. Yerinden kalkar ve otağına geçer. Hususi vezirleini çağırtır. Az önce başından geçenleri onlara anlatır. Vezirler de beylerinin anlattıklarına inanırlar. Nasıl tedbir alacaklarını, ne yapacaklarını düşünürken bir kapıcı başı içeri girer ve ᶜAḳrān Şāh'a, Benī Aṣfer melikinin hususi vezirinin geldiğini, içeri girmek için izin istediğini söyler. ᶜAḳrān Şāh müsaade verir. Miᶜrāḳ vezir içeri girer edeple selam verip dua ettikten sonra ᶜAḳrān Şāh, Miᶜrāḳ veziri karşısına oturması için buyur eder. Miᶜrāḳ, ᶜAḳrān Şāh 'a, Endelüs melikinin Süleymān için düşündüklerini söyler. Aṭġāş Ḫān, Endelüs melikinin Süleymān'a asi olduğunu öğrenince ziyadesiyle mutlu olur. Denes'le Genes'i melek sanıp onların sözlerinin doğru olduğuna inanıp sevinir ve gururlu bir şekilde beylerine seslenir. Onlara tanık oldukları üzere meleklerin söylediğinin doğru çıktığını, bahtının tekrar güldüğünü, ancak bu sırrı kimseye söylememelerini tembihler. Süleymān'ın yarın Sinop Kalesi'ne varıp savaşacağını, askerlerinin savaşta aciz duruma düşeceğini çünkü yarın gece sağ taraftan Endelüs şahının, sol taraftan da kendisinin ordularıyla yürüyüp Süleymān'a gece baskını yapacaklarını böylece Süleymān'ın bütün planlarının altüst olacağını söyler. Arkasından Miᶜrāḳ vezire, özel kaftan giydirip ᶜAḳrān Şāh'a gönderir. ᶜAḳrān Şāh , Miᶜrāḳ'ın ona söylediklerinden hoşnut olur. Kısaca, iki melik Süleymān'a baskın yapmak için anlaşmışlardır.

Dāsitān-ı ᶜAyyūr Cāẕū ve Āmeden Ḥażret-i Süleymān ve Ender-Sıfat-ı ᶜAsker-i Sāḥirān

Bu taraftan ᶜAyyūr cadı, sihirbaz askerleri ile Sinop Kalesi'nin güneyindeki bir dağın üzerine inerler. ᶜAyyūr cadı, İblīs'e şimdi ne yapacakları konusunda danışır. Ona asker gönderip ondan hatemi istesek, hatemi bize verirse onunla bütün askerlerini helak etsek, der. ᶜAyyūr böyle söyleyince İblīs, ᶜAyyūr'a uyanık olmasını, Süleymān'ın yanında çok fazla askerinin olduğunu ona ancak gece baskını yaparlarsa zafer kazanabileceklerini söyler. Elçi göndermenin bir faydasının olmayacağını, Süleymān'ın istemekle ona hatemi vermeyeceğini, hatemi ancak bileğinin gücüyle alabileceğini söyler. Şimdi bir casus gönderip Süleymān'ın nerede olduğunu öğrenelim,

ona göre savaş hazırlığı yapalım, der. Denes'le Genes de gelir. Kimlere nasıl vesvese verip onları nasıl kandırdıklarını anlatırlar. Daha sonra Süleymān'la savaşa gitmek için gökyüzüne yükselirler. ᶜAyyūr cadı emreder. Alemler çekilir, davullar öter, borular, çanlar çalınır. Gürültü bütün gökyüzünü kaplar. Büyük cadı önderleri ve onların askerleri bir bir geçerler. Cadıların askerleri cihanı doldurmuştur adeta.

ᶜAyyūr bu kadar cadı askerini görünce gücüne mağrur olur. Şeytana dönüp Süleymān'a ordusunun zafer bulup bulmayacağını sorar. Şeytan, ᶜAyyūr'un bir sihirle hemen Süleymān olduğunu düşünmesine hayıflanır. Ancak ᶜAyyūr'a dönüp saltanatının ihtişamı karşısında hayranlık duyduğunu, onun Süleymān'a karşı gerçekten zafer kazanacağınız söyler.

ᶜAyyūr, tekrar şeytana şimdi nasıl davranmaları gerektiğini sorar. Şeytan da Denes ve Genes'in kendisinin vezirleri olduğunu, onların Benī Aṣfer melikine ve Endeslüs melikine vesvese verdiğini yarın gece Sinop Kalesi'ni ele geçirmek için gelen Süleymān'a birlikte saldıracaklarını, kendilerinin de yarın gece oraya varacaklarını, havadan savaşı karıştırıp Süleymān'ı yenip böylece Süleymānlığı ondan alacaklarını acak Süleymān'ın kendisi olacağını, ᶜAyyūr'un da veziri olacağını söyler. ᶜAyyūr böyle diyende şeytan, Süleymānlığın kendisine layık olduğunu çünkü her bakımdan ondan üstün olduğunu söyler. ᶜAyyūr da savaşan askerin kendi askeri olduğunu, o olmasa Süleymān'a karşılık verilemeyeceğini söyler. Şeytan da kurduğu oyun bozulmasın diye işi yokuşa sürmez.

ᶜAyyūr cadı ile şeytan gerekli savaş hazırlıklarını yapıp Sinop Kalesi'ne yakın bir yere gelirler. Berk-ı cazu'yu casusluk için gönderirler. Hem Sinop Kalesi'ni almak için gelen Süleymān'ın askerinden hem de Benī Aṣfer meliki ile Endeslüs melikinin Süleymān'a saldırdığından haber getirsin diye. ᶜAyyūr'un emri ile Berḳ-ı cāẕū timsahlara, kaplanlara binip giderler ve gelip Sinop Kalesi'ne yönelirler. Ancak o anda Sīmurġ kuşu, Rūḥ kuşu ve Ḳuḳnūs kuşuyla birlikte kuşların ululuları etrafa korku verecek şekilde Elburz'un tepesine doğru ilerliyorlardır. Özellikle Sīmurġ'un hâli dehşet vericidir. Sīmurġ'un heybetinden melekler ürküp arşa kaçmakta, kanadının gürültüsünden yıldırımlar saklanmakta, avazından gökyüzü gümbürdemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM
METİN

Metin Oluşturulurken Takip Edilen Yol

1. Metin, *Süleymân-nâme*'nin Manisa İl Halk Kütüphanesi, Akhisar Zeynelzade Koleksiyonu, 45 Ak Ze 226 olarak kayıtlı olan ve toplamı 766 yaprak olan nüshasının 385 ile 519 sayfaları arasında yer alan 39. cildinin transkribe edilmesiyle oluşturulmuştur.

2. Sayfalara ve satırlara erişim kolaylığını sağlamak için bütün sayfalar ikiye bölünüp varak ve satır numaralandırılması yapılmıştır. Ayrıca metnin daha kolay okunabilmesi için sayflalar büyütülmüş ve bu sayfalara parlaklık verilmiştir.

3. Dipnotlarda metne esas olan Manisa nüshası için MN, Topkapı nüshası için ise TN kısaltması kullanılmıştır.

4. Metnin okunması sırasında yaşanan zorluklarda TN'den yararlanılmış, eksikler ya da hatalı yerler bu nüshadan giderilmeye çalışılmıştır. Manisa nüshasında eksik olan yerleri belirtmek için -MN işareti kullanılmıştır.

5. Metin bölümü hazırlanırken İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı makalesinde yer alan görüşler dikkate alınmıştır.

6. Metnin daha iyi okunup anlaşılabilmesi için çeviriyazıda büyük harf kullanımı ve noktalama işaretlerini kullanma yoluna gidilmiştir. Güncel olan TDK yazım ve noktalama kurallarına göre metnin kurulmasına çalışılmıştır. Yalnızca manzum bölümlerde özel isimlere gelen çekim eklerini ayırmada kesme işaretinin dışında başka bir noktalama işareti kullanılmamıştır.

7. *b* ile olarak imla edilen zarf-fiil eki Türkçenin fonetik özelliği dikkate alınarak hep *p*'li okunmuştur.

8. Vezin gereği zihaf yapılması gereken yerler italik yazılarak belirtilmiştir.

9. *ile, içün* edatları; cevheri fiille oluşmuş *idi, imiş, ise, iken* yapıları metinde kendisinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmışsa bunlar transkribe metinde araya kısa çizgi konularak ayrılmış ve ünlü uyumuna uygun şekilde okunmuştur. Birleşik

yazımlarda “y” kaynaştırma harfi kullanılmış ise bu *y* iki çizgi arasında (-y-) gösterilmiştir. *ṭur- / dur-* fiiline geniş zaman eki getirilerek oluşturulan *ṭurur / durur* yapısı da kendisinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmışsa araya çizgi konularak ayrılmıştır. Bu yapı hep zaman “*ṭurur/* durur” şeklinde kalın sıradan olarak okunmuştur. Dizinde kendisinden önceki kelimeyle birlikte verilmiştir. Farsça kaideye göre oluşan birleşik kelimelerin arasına da kısa çizgi (-) konulmuştur.

10. Varak numaraları ve yapılan tamirler köşeli parantez [ ] içerisinde gösterilmiştir.

11. Metinde manzum bölümlerde yer alan başlıklar nazma benzetilerek yazıldığı için beyit gibi alt alta yazılmıştır. Bu başlıklar, karışıklığı önlemek için, oluşturulan yeni metinde tek satır şeklinde verilmiştir. Metinde kırmızı mürekkeple kalın bir şekilde yazılan başlıklar kalın punto ile belirtilmiştir.

12. Metinde geçen ayet ve hadisler italik olarak transkribe edilip anlamları dipnotta belirtilmiştir.

13. Kelime tekrarları, kelime veya mısra eksiklikleri, vezin bozuklukları dipnotlarda belirtilmiştir.

14. Kelimeler genel olarak metinde imla edildiği hâliyle metne alınmaya çalışılmış ancak çok zaruri durumlarda düzeltme yoluna gidilmiştir. Dizin bölümünde kelimenin orijinal hâli parantez içerisinde belirtilmiştir.

15. Atıf vavı ile kurulan Farsça tamlamaların metnimizde atıf vavı yanında esre ile hareke edilerek oluşturulmuş birçok örneğine rastlanmıştır. Bunlar orijinal metinde nasıl geçiyorsa aynı şekilde metne alınmıştır.

16. Metinde geçen manzum kısımların vezinleri, manzum kısmın hemen üstünde köşeli parantez içerisinde verilmiştir.

17. Metinde ünlü düşmesinin olduğu yerleri göstermek için kesme işareti (’) kullanılmış; manzum bölümlerde ulama yapıldığını göstermek için de yatay yay (‿) işareti kullanılmıştır.

18. Okunmasında tereddüt görülen yerler metne orijinal hâliyle alınmıştır.

[1b] [1] *İnnehu min Süleymāne ve innehu bismillāhi'r-raḥmāni'r-rahīm ellā taᶜlū ᶜaleyye ve'tūnī müslimīn*[14]

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Keyf ü kemdendür münezzeh ol Ḫuẕā cān-āferīn
Ḥükm ıraḳ lemmā vü lemden Ḥayy u Rabbü'l-ālemīn

Zī-teᶜāl Allāh tebārek ki ◡ itdi īcād ol Ḳadīr
3 ᶜArş u ferş ü ins ü cinn ü bād u āteş āb u ṭīn

Ṣāniᶜ oldur ẕü'l-Celāl ü Ḳādir oldur lā-yezāl
Mübdiᶜ oldur ber-kemāl ü Nāṣir ü Ḥāfıẓ Muᶜīn

4 Ġāfir ü Sātir ᶜuyūb u ᶜĀlim ü Vāḳıf ġuyūb
Nācī-i sāyir-ẕünūb u Ḫālıḳ u ḫuld-ı berīn

Ne ḫo cevher ne ġaraż āfetle ◡ ıraḳ andan maraż
5 Küllü şeydür ol münezzeh şāh-ı şāhān bihterīn

Sırrıdur anuñ maṣūn taṣrīḥ ide mi ifṣa ◡ anı
Rāzı pinhān oldı anuñ telviḥ īmādan mübīn

6 Ḳādir ol ki ḫāki ādem bādı ᶜĪsā ḳıluban
Nārı gülzār itdi ābı baḥruñ içre dürr-i şemīn[15]

Aḥmed ü Maḥmūd u Ḥāmid ol Muḥammed Muṣṭafā
7 Maṭlaᶜ-ı ṣubḥ-ı nübüvvet āfitābü'l-mürselīn

Hem ḥabīb-ü Ḥażret-i Ḫālıḳ imāmü's-sābıḳ ol

[14] Kur'ân, Neml 30-31: "Mektup, Süleyman'dan gelmiştir. O, 'Bismillâhirrahmânirrahîm' diye başlamakta ve içinde 'Bana karşı büyüklük taslamayın ve teslimiyet göstererek bana gelin' denilmektedir."
[15] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Hem nebiyy-i ḫātem ‿efḍal hem resūl-i ber-güzīn

8 Sākin oldı bir sükūnda ḳāyil ‿oldı bī-zamān
Ḫizmeti kerrūbiyān itdi öpüben naᶜlinin

İtdi ‿imāmlıḳ enbiyāya geçdi çünki Sidre'ye
9 Ṭarriḳū diyüp öñünce peyk-idi Cibrīl-Emīn

Şāfiᶜ-i rūz-ı ḳıyāmet ḫāzin-i esrār-ı vaḥy
Ḫusrev-ü ᶜarş-ı āşiyān-ı kibriyā mesned-nişīn[16]

10 *Ḳābe ḳavseyn*[17] itdi menzil ḳurb-ı Ḥaḳ taḥṣīl idüp
Ḫāk-i pāyi oldı küḥlī *ḳāṣırātü't-ṭarfi*[18] ᶜayn

Ṣıdḳına şāhid-durur İncīl ü Tevrāt u Zebūr
11 Ki ‿oldı Furḳān aña nāzil itdi ‿anuñla pāk-i dīn

Mücrimīne āyet-i *lā-taḳneṭū*[19] besdür şifā
Ḫāṣṣa kim Aḥmed-durur ol şefīᶜü'l-müẕnibīn[20]

12 Dāne-i ᶜisyāna ḳaṣd itdüñse ger ḥırṣ-ıla[21]
Tevbe ḳıl Firdevsi ‿ola ol Ḥaḳ rıżāsı tā ḳarīn

Baḥr-ı ṭūfāndan ne pervā Nūh olıcaḳ keştī-bān
13 Tīġ-ı düşmāndan ne ġam Aḥmed penāh-ı bihterīn

Çün cihāna pāk-i cūdı başdısa anuñ ḳadem

---

16 Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.
17 Kur'ân, Necm 9: "Araları **iki yay aralığı** kadar veya daha da yakın oldu."
18 Kur'ân, Rahmân 56: "Orada, bakışlarını yalnız **eşlerine çevirmiş**, daha önce ne insan ve ne de cinlerin dokunmuş olduğu eşler vardır."
19 Kur'ân, Zümer 53: "De ki: 'Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden **ümidinizi kesmeyin**. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.'"
20 şefīᶜü'l-müẕnibīn: TN 144b/11; şefīᶜa'l-müẕnibīn MN. Dize vezne uymamaktadır.
21 Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Ṭāḳ-ı Kisrā oldı münşaḳ ditredi çarḥ-heftümīn

[2a]

1 Çār-ı yār-ı Bekri'ṣ-Ṣıddīḳ ol-durur dindār-ı pīr[22]
Şāh-ı ᶜādildür ᶜÖmer ᶜOs̱mān olur vaḥy-i emīn

Şāh vilāyetdür ᶜAlī ḥayyi'l-vefiyyi'l-Murtażā
2 Ḳāżī-yi dīn-i nebī-yi zümretü'l-müsterḥimīn

Hel etā[23] vaṣfında geldi *lā-fetā*[24] ḥaḳḳı-durur
Kāşif-i sırr-ı ḫilāfet ol emīre'l-müᵓminīn

3 Çeşm-i nūr-ı Murtażā-durur Ḥasan ḫulḳ-ı ḥasen
Dergehinüñ tozı-durur nūr-ı çeşmi ḥūr-ı ᶜīn

Şāh Ḥüseyin pāk-i cāndur rūḥ-u Aḥmed bī-gümān
4 Teşne-leb gitdi cihāndan ol imām-ı enverīn

Ḳurret-i Ḫaydar ᶜAlī'nüñ vāh firāḳı yaḳdı cān
Āh belā-yı Kerbelā'nuñ göñlümüz itdi ḫazīn

5 Tā ḳıyāmet āline evlādına Firdevsi'den
Ṣad taḥiyyet dāyimā ṣallū ᶜaleyhim ecmaᶜīn

Şāh-ı şāhān āl-i ᶜOs̱mān Ildırım Ḫān Bāyezīd
6 Vāris̱-i milk-i cihān u ẓıll-ı Ḫuz̲ā taḫt-nişīn

Dāyireᵓ-i çetr anuñdur noḳṭa-i ḳuṭb-ı felek
Āyīne-i reᵓy anuñdur maṭlaᶜ-ı ṣubḥ-u yaḳīn

7 Ḳaṣrınuñ köşki-durur ṭāḳ-ı felek ᶜālī bülend

---

[22] Dize vezne uymamaktadır.
[23] Kur'ân, İnsân 1: "İnsanoğlu, var edilip bahse değer bir şey olana kadar, şüphesiz, uzun bir zaman **geçmemiş midir**?"
[24] Lā fetā illā ᶜAlī lā seyfe illā Z̲ülfikār (Hadîs-i şerîf): "Ali'den kahraman yiğit yoktur; Zülfikâr'dan üstün kılıç yoktur."

Būsitānı bāġıdur bāġı behişt ḫuld-ı berīn

Dergehinüñ ḫizmetidür maḳṣadı Dārā-yı rāy
8 Ṣūret-i elḳābıdur naḳş-ı nigīni vü hem nigīn[25]

Bendesinüñ kemteridür Zāl-ı Rüstem Erdüvān
Çākerinüñ aḫḳarı Efrāsiyāb-u hod-bīn

9 Ṭāliᶜüñdendür müşerref nüh-felek rūy-ı cihān
Ṭalᶜatuñdandur münevver taḫt-ıla tāc u nigīn

Ol serīr-i salṭanatda çār-bāliş içre şāh
10 Şemse beñzer ki ola raḫşānı çarḫuñ içre cā-zemīn [26]

Ḫalḳa dergāh-ı ḥavādīṯden-durur sedd-i sedīd
Milke inṣāf veḳāyiᶜden ḥaṣīn u key ḥaṣīn[27]

11 Tā mütevālid ola dāyim bu ◡ināṯ u bu ẕükūr
Tā müterādif ola şāhum bu şühūr-ıla sinīn[28]

Devletile bāḳī ṭurup Ildırım Ḫān şehriyār
12 Her belādan ḥıfẓ ide Ḫāfıẓ Naṣīr ü ol Muᶜīn

Şiᶜridür Firdevsi'nüñ ḳulzüm sözi dürr i güher
Cevher-i kāmil gerek[29] ki ḳıymetin bile hemīn

13 Teng-destem men ḥaḳīrem līki sözüm dür-durur
Men ḥelāl-zādeyem şiᶜrüm velī siḥr-i mübīn[30]

[25] Dize vezne uymamaktadır.
[26] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.
[27] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.
[28] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.
[29] gerek: TN 145a/12; gerekdür MN
[30] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Şāh Süleymān ḳıṣṣasından güş ḳıl kim şehriyār
14 Söz diyem ki ḳıla kāmil ekmel ‿olan āferīn

Süleymān-nāmenüñ Yüz Ṭoḳsan Birinci Meclisinüñ Ẕikrindedür
[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Söylegil Firdevsī ḥoş emlaḥ kelām
15 Kim cihāna naẓm-ıla virdüñ niẓām

Siḥr-i muṭlaḳ söyler ‿oldı ḥażretüñ
16 Şiᶜre revnāḳ virmek ‿olur şanᶜatuñ

Söyledüñ ġarrā ḳaṣīdeyle ġazel
Kim götürür ruḳᶜala başda güzel

17 Baġladuñ[31] dīvān gerçi muᶜteber
Līki ᶜārif dimez ‿aña hīç hüner

Kim hüner bir şehri bünyād eylemek
18 Maᶜrifetle anı ābād eylemek

Tā şehir ola Süleymān-ı ḳaṣır
Ḳala bāḳī döndügünce māh u ᶜaṣr

19 Kim cihānda ādemüñ adı ḳalur
Şāhı gider ᶜadl-ile dādı ḳalur

Cehd ide-gör bāḳī ḳala yaḫşı ad
20 Ḫayr-ıla yād eyleye biliş ü yad

Furṣatuñ fevt itmeyüp söyle sözüñ

[31] baġladuñ: TN 145a/17; بَغَادُك MN

Dem gele ki ḫāk ola gözüñ yüzüñ

21 Cān göge gider çürür yirde cisim
Ādemī ölür ᶜadem ḳalur isim

Līki ad ol işiden taḥsīn ide

[2b]

1 Ādem ‿ol ki diñleyen nefrīn ide

Ad Ḫalīl'üñ adı gör[32] kim ögilür
Dimezem Nemrūd adı kim sögülür

2 Yā seḫāvet ehli ol adı ḳazan
Baḫşiş it niᶜmet yidür ḳaynat ḳazan

Yā ġanī olmaduñ-ısa iy faḳīr
3 Di kelāmuñ söylegil pes lā-naẓīr

N'ola ‿elüñde yoḳsa zerle sīm direm
Nuṭḳuñuzdur dürr i[33] gevher men direm

4 Söz güherdür anı nā-dān bilemez
Ġayr-ı ṣarrāf cevheri farḳ eylemez

Ṭal maᶜānī baḥrına Firdevsī bes
5 Ṣaç naẓım dürrīn cihāna pīş ü pes

Ḥāṣṣa kim ola Süleymān cevheri
Maᶜnī dürrīn īṣār ide defteri

6 Līki oldı Ildırım Ḫān'a mezīd

[32] gör: TN 145b/1; gerek MN
[33] i: TN 145b/3; - MN

Bu kitāb kim oldur[ur] Şāh Bāyezīd

Ḥaḳ teᶜālā devletin ḳılsun yüce
7 Ki ‿ol-durur ᶜālem içinde şāh ḫoca

Bendesidür şāᶜir-i Firdevsi de
Şāh maḥmūd bu ḥaḳīri Ṭūs ide

8 Diñle imdi ḳıṣṣa nedür şehriyār
Vir ṣalāvāt Muṣṭafā'ya yādigār

Dāsitān-ı Ḳāhir bin Sām-ı Süvār

9) Ḥakīm ḳavlince bu muᶜteber ve dil-pezīr kitāb-ı Süleymān-nāme'nüñ muṣannifi Firdevsī, bendeᵓ-i nā-tüvān, efkende; 10) Loḳmān Ḥakīm ḳavlinde ve Eflāṭūn-ı Yūnānī naḳlinden ki bu Süleyman-nāme'nüñ muḳaddemā anlar muṣannifleri, müᵓellifleridür. 11) Bes, ol iki kāmil üstādlaruñ aḳvāli üzerine kitāblarında mesṭūr olan naḳilleri üzerine şöyle emlaḥ ḥikāyet 12) eydürler kim bizüm ḳıṣṣamuz Süleymān ḥażreti ḳalb i cenāḥ ārāste ḳılup ṭurmaḳda ez-ān-ı cānib Ḳāhir bin Sām-u süvār'a 13) geldi ki nite ol zamān kim Ḳāhir bin Sām ol şehri görmege ṭālib olup ḫaber kim ṣordı, varup şehri 14) görmege çāre istedi. Pes, müşkilāt ḥal olup Ḳarḳarhāyī dīv eyle diyicek Ḳāhir bin Sām-süvār'uñ göñline 15) bu yörendi kim ol şehri varup göre; anuñ ṭılsımātı, ġarāyibātı, ᶜacāyibātı sırrına muṭṭaliᶜ ola. Andan dönüp 16) Ḳarḳarhāyī dīve eyitdi kim: "Yā Ḳarḳarhāyī dīv, nice ola kim beni ol şehre iltesin, görem." didi. Ḳarḳarhāyī dīv furṣat 17) bulup göñlünden eyitdi kim: "Ben buña furṣat bulursam felek yüzinde buluram." diyüp başladı ol şehrüñ evṣāf-ı 18) ḥamīdesin ẕikr itmege. Ḳāhir bin Sām-ı süvār'ı helāk itmege fikr eyledi. Daḫı göñline Ḳāhir'üñ ol ḳadar 19) girdi kim Ḳāhir, biñ cān-ıla şehr-i muᶜallaḳı görmege cān virdi. Pes, Ḳarḳarhāyī dīv eyitdi kim: "Yā Sām-ı 20) süvār oġlı, benüm ṭāḳatüm yitmez kim seni ol şehre iledem ammā kim seni alup felek yüzine çıḳam. Ol ḳadar kim 21) birinci felegüñ altına varam, daḫı seni ol şehrüñ üzerine getürüp ḳoyam, başuma gelürse görem." didi.

[3a]

1) Ḳarḳarhāyī dīv eyle diyicek Ḳāhir bin Sām, be-ġāyet şād olup ol gün Ḳarḳarhāyī ile yiyüp içdiler, ḫoş geçdiler. 2) Tā kim ᶜalā-raġmı rūzigār gice geçüp ṣubḥıdem yitdi.

Nażm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Çün seḥer ki yitdi atdı ṭañ yiri
3 Ṭurdı yirden ins ü cinn ü cān perī

ᶜĀlemi itdi münevver āfitāb
Kim göründi rubᶜ-ı meskūn kişveri

4 **Neşir**

Ḥaḳīm ḳavlince ol gün seḥer kim yitdi. Ḳāhir bin Sām yirinden ṭurup Ḫālıḳ'a ᶜibādet itdi. Daḫı 5) namāzdan fāriġ olıcaḳ Ḳarḳarhāyī dīv şād olup göñlinde geçürdi kim Ḳāhir bin Sām'ı felek yüzine götüreyim, 6) daḫı felekden yire onı helāk ideyim, didi. Daḫı yirinden ṭurup Ḳāhir'e gelüp didi kim: "Yā Ḳāhir bin Sām-ı süvār, bugün 7) gerekdür kim şehr-i muᶜallaḳı teferrüc ḳılasın, benī ᶜādemden kimse görmedügin görüp āgāh 8) olasın." didi. Ḳāhir daḫı yirinden ṭurup ḳılıcı ḥamāyil ḳılup gürzin biline şoḳup ḳalḳanı omuzına ṣalup 9) etek[34] bile ṣalup ḳaġan arṣlanveş ṭurdı. Daḫı Ḳarḳarhāyī dīv daḫı bir zerrīn kürsī getürdi. Ḳāhir bin Sām 10) ol kürsīye geçüp oturdı. Daḫı kürsīnüñ altına girüp Ḳarḳarhāyī dīv götürdi; eyle kim felegüñ 11) birinci ḳatına yitürdi. Ḳāhir yir yüzine baḳup gördi kim bu yirüñ yüzin deryā dutmış. Yir yüzi deñizler 12) içre bir avuç balçıḳ miṣāl görinürdi. Ḳāhir, Ḳarḳarhāyī dīve suᵓāl eyledi kim: "Niçün yir yüzi deryā görinür?". 13) Cevāb virdi kim: "Yā Ḳāhir, yir yüzi deryālar içre, bir göl içre, bir pāre balçıḳ ḳadar yoḳdur. Anuñçun hep deryā 14) görinür." didi. Daḫı dīv felekden yaña yine çıḳmaġa başladı. Buġur dīv anca felekden yaña gitdi kim 15) deryālar daḫı görünmez oldı, yirüñ gögüñ arasını ṭuman ṭutdı. Buġur, Ḳarḳarhāyī dīv gördi kim 16) felege ol ḳadar çıḳmış kim yirüñ yüzin rubᶜ-ı meskūn ᶜālemi görünmez oldı. Daḫı göñlinden geçürdi 17) kim:

[34] İki defa yazılmıştır.

“Vaḳitdür kim Ḳāhir’i yir yüzine atam; ḫurd ola, helāk ola, şerrinden ḫalāṣ bulam.” didi. Buġur, Ḳāhir 18) daḫı gördi kim bu dīv kendüzin ġāyet yüksege irgürdi. Eyle kim felegüñ birinci ḳatına 19) çıḳardı. Ne şehr-i muᶜallaḳ görinür ne ḫod ṭaġları, şaḥrāları belürür. Buġur, Ḳāhir suᵓāl itdi ki: “Yā 20) Ḳarḳarhāyī dīv, beni neᶜaceb yüksege alup gitdüñ? Ḳanı hīç şehr-i muᶜallaḳ görünmez?” didi. Ḳāhir 21) eyle diyicek, Ḳarḳarhāyī dīv ḳahḳaha-y-ıla gülüp didi kim: “Yā Ḳāhir, gözüñ açduñ mı, ölecegüñ bildüñ mi,

[3b]

1) n’olacaġuñ añladuñ mı? İy bī-çāre Ḳāhir bin Sām-ı süvār, nice dīvlerüñ başını senüñ atañ Sām kesüp-durur, 2) ᶜömri yayın yaşup-durur ve nice biñ ᶜifrītlerin daḫı ḳanlarını yire sīl idüp kendülerin depeleyüp-durur. İmdi bugün, 3) ol dem-durur kim ol dīvlerüñ, ᶜifrītlerüñ ḳanların sen Ḳāhir’den alsam gerekdür, vücūduñ felek yüzinden yir yüzine 4) ṣalsam gerekdür.

Nażm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Böyle diyüp nerre-dīv oldı küşād
Ḳahḳahāyla güldi ġāyet key ziyād

5 Yaᶜnī furṣat buldı ol dem Ḳāhir’e
Ḳāᵓil ‿ olmaz ḥükm-i Ḫālıḳ Ḳādir’e

Her kişi reᵓyince ger tedbīr ider
6 Olmaz ‿ ammā ol olur taḳdīr ider

Şādılıḳ eyleyü Ḳarḳarhāyī dīv
Naᶜralar urup iderdi ol Ġırīv

7 Diñle imdi n’olısardur ḳıṣṣaᵓı
Vir ṣalavāt defᶜ idüben ġuṣṣaᵓı

Helāk-Şoden Ḳarḳarhāyī Dīv Be-Dest-i Ḳāhir bin Sām-ı Süvār[35]

8) Ḥakīm ḳavlince nāḳılān-ı iḫvān ve ᶜāḳılān-ı erkān eydürler kim ol zamān kim 9) Ḳarḳarhāyī dīv eyle diyicek, Ḳāhir bin Sām-ı süvār daḫı bilmez kim ol melᶜūn kendüzine ḳaṣd eyledi. Gönlinde 10) didi kim: "Çünkim bu bī-dīn, nesl-i şeyāṭīn baña ḳaṣd-ı helāk itmege ḳaṣd eyledi. Ben daḫı bunuñ ḳılıc-ıla 11) gerdenin iki böleyim." diyüp defᶜi tīġı çıḳarup Ḳarḳarhā'yuñ ḳafāsında eyle urdı kim ḫıyār mānendi şaḳ 12) olup dīv ḫayḳırdı. Götürdi, kürsīle Ḳāhir'i felek yüzinden yire atdı. Kendüzi daḫı cān cehenneme virdi. 13) Leş dönüp yire inerdi. Bu yañadan Ḳāhir daḫı gāh başı aşaġa ayaġı yuḳaru, gāh başı yuḳaru ayaġı aşaġa dönüp 14) havā-yı fenādan aşaġa inerdi, dolābveş dönerdi ve Ḳāhir, Ḥaḳ teᶜālāya tevekkül ḳılup bu vech-ile münācāt 15) ider, ḳāżıye'l-ḥācāta ḥālini ᶜarż ḳılurdı.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Yüz dutuban Ḫālıḳ'a Ḳāhir hemān
16 Ḫoş niyāz eyledi eydür Müsteᶜān

ᶜArş-ı aᶜẓam ḥürmetiçün yā İlāh
Levḥ-i ᶜālī ᶜizzetiçün pādişāh

17 Ol kerāmet virdügüñ Ādem ḥaḳı
Sācid-i ervāḥ olduġı ḫoş dem ḥaḳı

Nūḥ içün *tennūrı*[36] ṭūfān eyledi
18 Berr ü baḥrı baḥr-ı ᶜummān eyledi

Kaᶜbeᵓi bünyād iden miᶜmār içün
Nāzil ‿olan ṣuḥf-ıla esrār-içün

[35] Ḳarḳarhâyî devin Ḳāhir bin Sām-ı süvār tarafından yok edilmesi
[36] Kur'an, Hud 40: "Buyruğumuz gelip **tandır**dan sular kaynamağa başlayınca, 'Her cinsten birer çifti ve aleyhine hüküm verilmiş olanın dışında kalan çoluk çocuğunu ve inananları gemiye bindir' dedik. Pek az kimse onunla beraber inanmıştı."

19 Odı bustān eyledi ismi Ḫalīl
Ḫaṣm-ı Nemrūdı ‿eyledüñ ḫor u ẕelīl

O Kelīm'üñ ḥaḳ aña virdüñ ᶜaṣā
20 Muᶜciz-ile ‿oldı elinde ejdehā

Āheni mūm eyleyen Dāvūd içün
Mübtelānuñ bulduġı maḳṣūd-ıçun

21 Şeh Süleymān ḥażretinüñ mühriçün
Mührine ‿ölen enbiyānuñ mihriçün

İşbu dem men ᶜabdüñi itme helāk

[4a]

1 Ḳılma yā Rab menzilümi ḳaᶜr-ı ḥāk

Ḳıl ᶜināyet Sām-süvār'ı[37] ben görem
Şeh Süleymān ḫiẕmetine yüz sürem

2 Böyle diyüp Ḳāhir ‿itdi bes niyāz
Ḥācetin ḳıldı ḳabūl ol kārısāz

Gūş-ı hūşı baña dut ki bu zamān
3 Şerḥ ideyüm[38] bir ġarāyib dāsitān

Neṣir

Ḥakīm ḳavlince Ḳāhir bin Sām bu vech-ile felek yüzinden muᶜallaḳ olup 4) yir yüzine gitmekde, Ḫālıḳ'a münācāt itmekde. Bizüm ḳıṣṣamuz ol yañadan perīler şāhına[39] ki geldi. Nite ol 5) zamān kim perīler cinsi daḫı Māyıs[40] Ḫān perīle kim Sām'ı Ḳāhir'i kim aramaġa gitdilerdi. ᶜAlā-raġmı rūzigār leyl ü 6) nehār teftīş

[37] Sām-süvār'ı: Sām-u süvār'ı
[38] ideyüm: TN 147a/3; idem MN
[39] şāhına: TN 147a/4; şāhı MN
[40] Māyıs:

ḳılup ᶜālemi seyrān idüp şarḳı, ġarbı devrān idüp ne Sām-ı süvār'dan ḫaber bildiler ne ḫod Ḳāhir'den 7) bir eşer bildiler. ᶜĀciz olup dönüp perīler sulṭānı Perī Ḫān'dan yaña ᶜazm idüp giderlerdi, ḳanad açup 8) uçup be-ḳudret-i Rabbānī ol yire irişüp geçüp giderlerdi kim Ḳāhir daḫı felek yüzinden rūy-ı zemīn üzre 9) inerdi. Nā-gehān perīler daḫı Ḳāhir'i gök yüzünden gördiler ki bir nesne inüp gelür. Ammā kim 10) üstün bigi yelebiyüp şevḳlenür. Perīnüñ biri ḳarşu varup dutup gördiler kim bir altun kürsī. 11) "ᶜAcabā nedür ola kim göklerden duşḳun[41] mı gelür ola, ne ḥāldür?" diyince, bir kürsī ardınca bir dīv 12) başı gelüp indi. Perīnüñ biri daḫı eline alup gördi kim bir ᶜacāyib heybetlü dīv başı. Bu nedür 13) dirken nā-gehān bir ṭaġ gibi ḳara, mināreleyin ziftden ḳara bir ᶜacāyib dīv leşi geldi. Birḳaç perī 14) dutmaḳ diledi. Velākin aġır olduġı cihetden muḳayyed olmayup leş gitdi. Buġur, perīler bildiler kim felek 15) yüzinde dīv mi öldürdiler? ᶜAcabā dīvler cengidür, nedür diyüp söyleşürken gördiler kim bu havā-yı fenādan 16) bir ᶜacāyib nesne daḫı gelürdi. İy ᶜaceb ne ola diyüp taᶜaccüb iderken gördiler kim bir ādem 17) oġlı muᶜallaḳa dönüp gelür. Yā Fettāḥ, yā Deyyān, yā Sübḥān diyüp münācāt ider. Yakın gelincek bildiler kim 18) āvāzından Ḳāhir bin Sām-durur. Yire perīler ḳapup alup ol kürsīnüñ üzerinde ḳoyup yüzine gül-āb 19) ṣaçdılar. Ḳāhir'üñ ᶜaḳlı başına gelüp gözin açup bu perīleri bilüp Māyıs Ḫān'ı seçüp gördi 20) kim Perī Ḫān'uñ perīleridür kim kendüzin yine ol dīv getürdügi kürsīnüñ üzerine 21) ḳoyup götürmişler. Cümlesi havā yüzinde ḳanad ḳanada çatup pervāza ḳalḳup ṭurmışlar. Ḳāhir bin Sām-ı süvār

[4b]

1) kendünüñ ḫalāṣın görüp havā yüzinde bir vücūd muᶜallaḳa dönüp inerken perī çerisi kendüzüni ṭutup ol kürsīnüñ 2) üzerine çıḳarup ᶜizzet, ḥürmet itdüklerin göricek şükr-i Yezdān eyledi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

[41] duşḳun: . Kelime TN 147a/11'de de aynı şekilde yazılıdır. Tarama Sözlüğü'nde bulunmayıp Derleme Sözlüğü'nde ise ona benzer olarak "tuşkun" şekli mevcuttur. Kelime dizin bölümüne "duşkun" olarak alınıp "tuşkun" kelimesinin anlamıyla karşılanmıştır.

3 Cān u dilden itdi Ḳāhir Ḫālıḳ'a bī-ḥad şükür
Oḳudı esmāʾ-i ḥüsnā eyleyüp bī-ʿad ẕikir

Cān u dilden ḳıṣṣaʾı güş eyler-iseñ şehriyār
4 Vir ṣalavat Muṣṭafā'ya ol şefīʿi ḳıl fikir

Neşir

Ḥakīm ḳavlince Ḳāhir, Ḥaḳ teʿālāya ẕikr idüp andan Māyıs Ḫān gelüp 5) Ḳāhir-ile görüşdi. Ḳāhir didi kim: "Yā Māyıs Ḫān, baña şu getürüñ ki içem." Māyıs Ḫān eytdi: "Şu yoḳ-durur, yir 6) yüzine indürelüm." didi. Ḳāhir eytdi: "Benüm yüregüm şusuzluḳdan żaʿīfdür[42], çāre ḳıluñ." didi. Perīler daḫı Ḳāhir'i defʿi yir 7) yüzine indürdiler, bir ırmaḳ kenārına ḳondurdular kim cennet miṣāl dürlü reyāḥīn bitmişdi; lāle, erġavān, sünbül ve żaymurān[43] 8) ṭutmışdı. Nergis, benefşeler āb-ı revān kenārını dersü örtmişdi.

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

İrişüp faṣl-ı rebīʿ olmış-ıdı eyyām-ı gül
9 Bülbül ‿efġān eyledükçe ġonce dir gülzāra gül

Bāġ-ı gülüstān rāġ olupdı lāle-zār[44]
Mevsim-i nev-rūzı görüp cūş idüp çevreʾ-i gül

[10] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince bu vech-ile laṭīf āb-ı revān kenārınuñ içine getüricek Ḳāhir ol ṣudan içdi. İki 11) rekʿat şükür namāzın ḳıldı. Daḫı evrād oḳuyup Ḫalīl, Mūsā şeriʿatince namāz ḳılduḳdan ṣoñra Māyıs Ḫān 12) gelüp Ḳāhir'üñ öñünde yüz yire sürüp devletine duʿā, eyyām-ı rifʿatine şenā ḳıldı. Aḥvālinden suʾāl eyledi. Ḳāhir 13) daḫı söyledi gördügi ʿacāyibātı, ġarāyibātı bir bir söyledi. Andan

---

[42] żaʿīfdür: 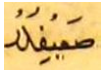

[43] żaymurān: TN 147b/8; żamīrān MN

[44] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

şoñra dönüp Ḳāhir, atası Sām-ı 14) süvār'dan, ol pehlevān-ı rüzigārdan, ḫaber şordı. Māyıs Ḫān, Sām'uñ cāẕūlar ḳalᶜasında cāh-ı ᶜaḳīm içre 15) baᶜżılar helāk olduġundan, baᶜżılar ġāyib oldı diyüp ḫaber virdüklerinden. Andan şoñra dīvler 16) sulṭānı Caᶜcaᶜa, perīler sulṭānı Hümāyūn Ḫān, cinnīler sulṭānı Rūḥ Şāh Cind, ittifāḳ ḳılup her birisi biraz 17) leşker-ile ᶜālem-i eṭrāfı seyrān idüp yā Sām'dan ne ḫod oġlı Ḳāhir'den nişān bulasın, getürüp āgāh ḳılasın 18) diyüp daḫı ḳavl eyleyüp beni daḫı perīler çerisile bu ṭarafa gönderdilerdi. Ġarbı, şarḳı geşt eyledüm, bulımadum. Budur kim 19) gelüp geçerken bir altun kürsī felek yüzünden geldügin gördük. Şoñra dīvüñ başı geldi. ᶜĀḳıbet 20) ḫażretüñ felek yüzinden gelüp inerken görüp taᶜaccüb ḳılduḳ.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Çoḳ şükür ki ölmedin gördük mübārek yüzüñi
21 Semᶜümüz ṭutup işitdük ḫānum ‿emlaḥ sözüñi

Ḥaḳ teᶜālādan dilegüm bu-durur iy şeh cihān
Tā ḳıyāmet her ḫaṭādan saḳlaya Ḥaḳ özüñi

[5a]

[1] **Neṯr**

Ḥakīm ḳavlince Māyıs Ḫān bu duᶜāᵓı ḳılup Ḳāhir'e ziyāde ᶜizzet eyledi. Ḳāhir daḫı atası Sām'dan ḫaber açup 2) ṣaġlıġından ḫaber şordı. Māyıs Ḫān cevāp virüp didi kim: "Yā Ḳāhir bin Sām, Sām-u süvār ġāyib oldı. Berḳ-ı cāẕū'nuñ 3) ḳuyusında dutsaḳ işitdük. Perīler çerisinde Hümāyūn Şāh, cān ḳavminle Rūḥ Şāh Cind, dīvler çerisinle Caᶜcaᶜa dīv 4) ᶜasker çeküp Berḳ-ı cāẕı'nuñ üzerine varduḳ. Ḳalᶜasın alduḳ, kendüzin helāk eyledük. Ḳuyunuñ için 5) pāk itdük. Sām-u süvār'dan eṯer bulmaduḳ, ḳanda gitdügin bilmedük." diyüp ḫaber virdi. Ḳāhir bin Sām, atası 6) Sām-u süvār'uñ ġāyiblıġından ḫaberdār olıcaḳ, ġamgīn olup anasından ḫaber açdı. Didi ki: "Ol benüm gözlerüm 7) nūrı, ᶜömrüm sürūrı, ḥasretüm odında yanan cigeri ġamgīn anamuñ ḥāli nedür?" didi. Ḳāhir eyle diyicek, Māyıs Ḫān daḫı başın 8) aşaġa ḳoyup ṭurdı. Bir zamān ḫāmūş oldı. Çün Ḳāhir gördi kim Māyıs Ḫān cevāb viremez. Göñline 9) ġam yörenüp didi kim: "Yā Māyıs Ḫān, atam Sām-ı süvār'dan saña ḫaber şordum, ḫaber virdüñ bī-

tekellüf. Saña 10) şimdi anam şordumsa niçün ᶜāciz ve dem-beste ḳalup dursun? Söyleseñne!" didi. Ḳāhir eyle diyicek Māyıs Ḫān daḫı 11) başladı. Semendūn cengi ucından Sām-ı süvār anasına zaḥmet gelüp anası Hümāyūn daḫı kendünüñ cānına ḳıyup 12) anası Belābür helāk olduġın söyledi, mevtinden Ḳāhir'i ḫaberdār eyledi. Ḳāhir kim anasınuñ mevtinden, atası Sām-ı 13) süvār'uñ meşaḳḳatinden kim āgāh olıcaḳ be-ġāyet incindi, göñli içre ᶜahd eyledi kim eger cihān 14) sarāyında atası Sām-ı süvār'ı ḥayātda, kāyināt da bulacaḳ olursa ᶜaẓīm ceng ḳıla, cihānı gözlerine teng ḳıla. Tā kim ana- 15) sınuñ intiḳāmın ala.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Anasınuñ mevtin añup aġladı
Atasına ḳaḳıyup kīn baġladı

16 Ḳaṣd ḳıldı atasıla ceng ide
İntiḳāmçun[45] tīġ çeküp āheng ide

Gürk beççe[46] gürk-ile istedi ceng
17 Līki arṣlan ḳılmaz evren-ile ceng

Şīr beçe gerçi olur ṣoñra şīr
Līki olmaz cümle arṣlan daḫı bir

18 Ḳanı Ḳāhir ḳandaġı Sām-ı süvār
Rüstem-ile Gīv ide mi kāruzār

Virmeye Merrīḥ'e Gehram hīç cevāb
19 Azmaġ-ıla bir ola mı miḥrāb[47]

[45] intiḳāmçun: 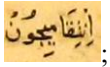 ; TN 148a/16
[46] beççe: TN 148a/16; beçe MN
[47] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Ḳaḥbe zenle bir ola mı ser-firāz
Bir ola mı bāz-ıla keklik ü ḳaz

20 Sām'a beñzer gelmedi ṣāḥib-ḳırān
Söz bu-durur vir ṣalavāt cāvidān

Neṯr

Ḥakīm ḳavlince, Ḳāhir 21) göñlinde bu fikre varup bu beyti ḳılup daḫı başın ḳaldırup dönüp Māyıs Ḫān perīye eyitdi kim:

[5b]

1) "Yā Māyıs Ḫān, iy ᶜaceb anadan[48] ḫod çıḳmışuz yā benüm atam Sām-ı süvār'dan ḫaber bilmedüñüz mi, bulmasına çāre ḳılmaduñuz mı?" 2) didi. Cevāb virdi kim: "Yā pehlevān-zāde, Sām-ı süvār'dan ḫaber bilmedük, bildilerse cinnīler cinnīsi veyāḫūd dīvler 3) ṭāyifesi bilüp-dururlar. Hele bu dem luṭf idüp dedeñ Hümāyūn Şāh'a dek varalum, şehr-i zerrīn dergāhına girelüm, 4) Rūḥ Şāh Cind'üñ daḫı ḫalvetine girelüm. Ola kim Sām-ı süvār'dan biz varınca ḫaber bildiler ola." didi. Ḳāhir bin Sām- 5) süvār eyitdi: "Yā Māyıs Ḫān, ben atam Sām-ı süvār'ı bulmayınca, ḳandalığın bilmeyince dedem Hümāyūn'a gitmegüm yoḳdur. 6) Ne yüz-ile aña varam? Eger kim vālidem ḥayātda olaydı varmaḳ lāzım olurdı. Çünkim anam dünyādan 7) āḫirete rıḥlet eyledi. Baña lāzım gelen oldur kim atam Sām'ı bulam, ḫizmetinde olam." didi. Māyıs Ḫān gördi kim 8) Ḳāhir hemān atası Sām-ı süvār-veş naṣīḥat ḳabul ḳılmaz, Hümāyūn Şāh'a varmaġa rāżī olmaz. Melūl maḥzūn 9) olup fermān senüñdür diyüp duᶜā eyledi. Andan ḫalvete varup perīler-ile meşveret eyledi. Didi kim: 10) "Nice ola kim Ḳāhir'i ġāfilin dedesine iledevüz?" Baᶜżı perīler didiler kim: "Ḳāhir'i götürüp gidelüm ḫaber-ile 11) iledelüm." Baᶜżılar didi kim: "Cümlemüzi ṭutıcaḳ helāk ider." "Baᶜżısı didiler kim: "Mest ḳılup yā dārūyla bī-hūş 12) idüp götürelüm." Māyıs Ḫān aña daḫı rıżā virmedi. ᶜĀḳıbetü'l-emr Māyıs Ḫān eyitdi: "Çāresi budur kim 13) birüñüz varup Perī Ḫān'a müjde ḳılasız. Biz daḫı Ḳāhir'i cezāyirler seyr itdürüp gidüp ᶜāḳıbetü'l-emr Ḥarrat, 14) Ḳebrād ḳulumuz olsun. Hümāyūn Şāh, Rūḥ Şāh, Caᶜcaᶜa bu üç melik çerisinle gelüp üzerümüze ḳonuñuz.15) Ġāfilin, Ḳāhir kendünüñ üstine geldi ṣansun. Rūḥ Şāh-ıla Perī Ḫān

[48] anadan: TN148b/1; ana MN

saña Ḳāhir ḳatında ġażab eylesünler 16) kim ‘Niçün baña oġlumı ṭoġru getürmedüñ?’ diyü ḥabs eylesün. Ḳāhir dilek ḳılmayınca ḳoyu virmesün. 17) Tā kim Ḳāhir bu fikri bilmeye, beni ṣoñra helāk ḳılmaya” didi. Bu reʾyi Māyıs Ḫān idicek, perīler ser-hengleri 18) taḥsīn ḳıldılar. Daḫı perīlerüñ içinden Şāh Peren dirler biri vardı kim ḳanad açup kim uçardı. Şülüş 19) sāʿat geçmedin rubʿ-ı meskūnı seyrān, heft-kişverüñ için devrān iderdi.

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

20 Hīç perīde yoġ-udı anca perī
Bir nefes içre gezerdi bu yiri

Şarḳı ġarbı geşt iderdi bir nefes
21 Ḳaṣd-ıla kim açadı pāl ü perin

Neşr

Ḥakīm ḳavlince Şāh Peren perī, birḳaç perīlerle Ḳāhir’den nihānī

[6a]

1) dedesi Hümāyūn Şāh’a gönderdiler. Gitdi, andan Māyıs Ḫān dönüp Ḳāhir bin Sāma geldi. Ḳāhir eytdi: “Yā Māyıs 2) Ḫān, ne dirsin ne fikr idersin? Beni cehd ḳılup atam Sām-ı süvār’ı bulmaġa, anuñla beni muṣāḥib ḳılmaġa çāre eylegil. 3) Tā kim emegüñ żāyiʿ olmaya.” didi. Māyıs Ḫān duʿā ḳılup eyitdi kim: “Yā şāh-ı cān ve pehlevān-ı ṣāḥib-ḳıran, her ne kim 4) fermān iderseñ emrüñe meʾmūruz, ḥükmüñe çākerüz. Buyur, emrüñe musaḫḫaruz ammā kim Sām’ı ḳanda bulacaġumuz 5) bilmezüz. Bir ḫaber alsavuz, aña göre ʿamel ḳılsavuz.” didi. Ḳāhir eyitdi: “Baña, Sīmurġ’uñ yuvasına gitmek gerekdür 6) kim andan ḫaber bilürse Sīmurġ bilür, bu müşkilātı ol ḥal ḳılur. Ben bilürem ki Sām-ı süvār ölmemişdür, pehlivān-ı 7) Süleymān olacaḳdur. Anuñ naẓarında ʿadūlar yine ḳılıç ṣalacaḳdur, bunca yıllar Sām ʿömür sürecekdür.

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

8 Ölmedi atam bilürem kāmukār

ᶜĀlem ‿içre diridür Sām-ı süvār

Ṣalacaḳdur Ḳamḳam'ı düşmāna ol
Ṣāh Süleymān birle sürüp rūzigār

Ṭoġru söz budur ki ölmedi atam
Herze yimek cehliñüz iy nā-bekār

[10] **Neṯr**

Eyle olsa bunca melekūtuñ sözleri güẕāf degüldür, men bilürem. Baña Sām'ı bulmaġa, ṣalıġın almaġa yoldaşlıḳ 11) ḳıluñ." didi. Ḳāhir bin Sām-süvār eyle diyicek, buġur Māyıs Ḫān eyitdi: "Yā pehlevān-zāde, müşkil-güşāde, çün dirisi 12) Sām-ı süvār'uñ ḳandalıġın kimesne bilmez. İllā kim Sīmurġ ḳuşı daḫı cezīrelerde olur. Baᶜżı dir cezīreᵓ-i kübrāda 13) olur, baᶜżı dirler kim cezīreᵓ-i Hindūstān'da olur, baᶜżı dirler kim kūh-u Elburz'uñ ḳullesinde olur. Velākin cezīreᵓ-i 14) kübrāda çoḳ kerre görmişlerdür, teferrüc ḳılmışlardur." didi. Ḳāhir eyitdi: "Cezīretüᵓl-kübrāya varalum, bulmazsavuz anda 15) bir tedbīr daḫı ḳılavuz." didi. Andan Māyıs Ḫān daḫı perīlerle meşveret eyledi kim cezīreleri teferrüc ḳıla ḳıla alup 16) cezīretü'l-kübrāya iledeler, vaᶜde gün ol cezīrede olalar. Tā kim perīler sulṭānı anda gelüp Ḳāhir'i bula." Pes, 17) Māyıs yine Ḳāhir'üñ naẓarına gelüp didi ki: "Yā şāh-ı cihān, pehlevān-ı zamān; cezīretü'l-kübrāya gidelüm, daḫı 18) ol cezīrenüñ yollarında bī-ḥad cezīreler vardur. Çoḳluḳ ᶜacāyib ġarāyibler göreceksin kim benī ādemden kimesne 19) görmemişdür, gemilerle daḫı aña kimesne varmamışdur.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

ᶜĀlem ‿içre görmedügin ādemi
Göreceksin atduġuñca ḳademi

ᶜÖmrüñ ‿içre çoḳ ᶜacāyib göresin
Geşt iderken perr ü baḥr u ᶜālemi

[21] **Neşr**

Ḥaḳīm ḳavlince Māyıs Ḫān eyle diyicek, Ḳāhir şād olup didi kim: “Yā Māyıs Ḫān, gerekdür kim

[6b]

1) ol cezīreleri küllī baña gösteresin; teferrüc ḳılup seyrān idem, gün miṣāli cezāyir içre devrān idem.” didi. 2) Daḫı maᶜa’l-ḳıṣṣa; ol gün anda olup yaraḳ görüp bir ᶜāc abanūsdan taḫt düzdiler, ḳırḳ dört gūşelü. Ṭūl-i 3) ᶜarżı ḳorḳı erişdi. Her bir gūşesinde bir ayaġı var-ıdı. ᶜĀcdan abanūs taḫtuñ üzerinde ol zerrīn kürsī 4) ḳodılar. Geçüp Ḳāhir oturdı. Daḫı ol taḫtı, ḳırḳ dört perī gelüp ḳırḳ dört gūşesinden dutup omuzlarına 5) urup götürdiler. Taḫt-ıla Ḳāhir’i felegüñ yüzine çıḳardılar. Daḫı ᶜazīm cezīretü’l-kübrā ḳılup gitdiler. Ḳarḳarhāyī dīv 6) daḫı Ḳāhir’e bende olup bilesince gitdi. Maᶜa’l-ḳıṣṣa, felek yüzine Ḳāhir’i perīler ol ḳadar çıḳardılar kim yirüñ 7) yüzi cümle deryā göründi. Buġur, Ḳāhir baḳup Māyıs Ḫān’a suᵓāl eyledi. Didi kim: “Yā Māyıs Ḫān, beni 8) Ḳarḳarhāyī dīv götürüp havā yüzine gidicek, bu rūy-ı zemīn üzre kim naẓar ḳıldum, cümle ālemi ṣu gördüm. 9) Müteḥayyīr ḳaldum. Nitekim şimdi daḫı görürem aṣlı nedür kim yir yüzi cümle deryā görine?” didi. Māyıs Ḫān aña cevāb 10) virdi kim yā Ḳāhir bin Sām-ı süvār yir yüzinden deryā çoḳ-durur. Felek yüzinden baḳıncaḳ cemīᶜ altmış bir deryā kim 11) vardur. Ḥāyili gider daḫı cümlesi görinür. Cümlesinüñ içinde ḫāk-i zemīn, bir ṣaḥrāda bir avuç toz ḳadar yoḳdur 12) kim deryā yirden artuḳ-durur.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

ᶜĀlemi deryā dutupdur bī-gümān
13 Yirden ‿artuḳ-durur ‿añlaġıl ᶜayān

Şu içinde ḫāküñ ‿iy şeh miṣli bu
Yazıda bir beyżaçe ola hemān

[14] **Māyıs Ḫān ᶜAcāyib Hāküften Ḳāhir Rā**[49]

[49] Mâyıs Hân’ın Kâhir’e harikalardan bahsetmesi

Ḥakīm ḳavlince Māyıs Ḫān eyle diyicek, buġur Ḳāhir bin Sām-süvār eyitdi: “Yā Māyıs 15) Ḫān, maᶜlūm oldı ki bu ᶜādemī, sizüñ cinsiñüz kim perī ṭāyifesidür. ᶜĀlem-i kāyināt içre ᶜacāyibāt 16) çoḳluḳ görmişsin bi’l-lāhi’l-ᶜaẕīm. Bāña gördügüñ cezīrelerden ḫaber vir ki diñleyelüm, ᶜibret alalum; 17) ḳudret-i İlāhī, fikr-i Ḥaḳḳ’ı ẕikr idelüm.” didi. Ḳāhir bin Sām-süvār eyle diyicek, Māyıs Ḫān daḫı dile gelüp 18) birḳaç ᶜacāyibāt ḫaberler söyledi. Nite eydür: “Yā Ḳāhir, deryālaruñ nihāyeti yoḳdur. Ammā kim bir vaḳt maġribi vilāyetine 19) vardum. Maġrib deryāsı içre ḳanad açup uçup giderken birḳaç cezīrede ᶜacebü’l-ᶜaceb gördüm.” didi. Ḳāhir 20) eyitdi: “Ne gördüñ?”. Māyıs Ḫān cevāb virdi kim: “Yā Ḳāhir, bir gün bu maġārib deryāsınuñ cezīresinden ırdum 21) ki şimālinden yaña anda bir şehir gördüm. Bināsı ṭaşı mercāndan, ᶜaḳīḳden; ḫalḳınuñ gice şamᶜdānı, gevher-i

[7a]

1) şeb-çırāḳdandı. Velākin ol ḫalḳuñ şekli ādem ve ammā kim gevdesi ṭāvūs ḳuşı gibi āvāze virürdi. 2) Perī ṣūretinde anlaruñ içinde yürüdüm. Kimesne beni görmezdi; ben anları gördüm, teferrüc ḳılup ṭururdum. 3) Gāh olur kim yir yüzinde dururlar-ıdı gāh olur kim ḳuş bigi aġaçdan aġaca uçup ḳonarlar-ıdı 4) ve anlaruñ yidügi çetük miṯāli bir cānavardı kim vaż‘ı hemān çetüge beñzer ammā kim ḳulaġından 5) ḳuyruġına degin ḳanadı var-ıdı yarasa ḳanadı bigi. Uçarlar ḳuş miṯāl, dizlerinden misk ḥāżır olur. Ol 6) ḳavm, ol çetükleri dutup yirler. Bir daḫı ol cezīrede, yā Ḳāhir bin Sām-ı süvār geyikleri vardur kim 7) ulu ḳızıl aḳ ḳuyruḳları at ḳuyruġına beñzer. Bu arada ziyāde çoḳ olur. Anuñ daḫı ḳanadları vardur, uçarlar. 8) İllā kim az uçarlar, birbirile durmazlar, düşerler. Velākin anuñ bigi ṣuçıraşurlar kim bir dem içre yirden kendüzin 9) götürüp felekden yaña ṣuçırayup atıncaḳ, ḳırḳ arış yir miḳdārı felek yüzine çıḳarlar. Yine ḳırḳ arış 10) miḳdārı yirde düşerler. Daḫı ziyāde ḳanadlarınuñ ḳuvveti yoḳdur. Anlaruñ göbeklerinden misküñ 11) ḥāṣı taḥṣīl olur. Ol ḳavm ol geyiklerin etin yimezler.

Naẓm

[Fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Bir ᶜaceb maḫlūḳ olur anlar hemīn
12 Kim yaratmış anları Ḫālıḳ Muᶜīn

Ṣāniᶜuñ çoḳ aña hemān ḳudreti
Ḳudret-ile ṭolıdur ᶜarş u zemīn

[13] **Neşr**

Ve daḫı yā Ḳāhir bin Sām-ı süvār, bir gün ol ḳavmüñ ᶜıydları oldı. Eyyām-ı Nevrūz iricek anı 14) gördüm ki bu ḫalḳ cümlesi yaraḳda oldılar. Bir vaḳtden ṣoñra bu ada ḥarekete gelüp deprendi. Ben 15) ḳorḳdum, bu ḫalāyıḳ sākin oldılar, hīç ṭınmadılar. Bu aṭa daḫı yüridi. Şol bir cānavar yürür bigi deñiz 16) mevclendi. Üç gün üç gice gidicek bir ṭaġ daḫı belürdi. Ḳanad açup uçup gördüm 17) ki anuñ vażᶜı daḫı bir ṭaġa beñzer. Aṭa gider kim her heyᵓet de buña beñzer. Hīç birbirinüñ 18) ṭavīllıġından tefāvüt yoġ-udı bu aṭanuñ. Ḳanad açup uçup adaya kim varup ḳondum. Anuñ daḫı ḫalāyıḳı 19) ᶜalāyıḳın, cānavarların ancılayın gördüm. Şehirlerin daḫı birbirinden farḳı yoḳ. Bu iki aṭa birbirinüñ yanlarına 20) gelüp bütün oldı. Eyle kim birbirinüñ ḫalḳı gelüp evvel bunlar anlara varup ol yañadan daḫı 21) anlar bunlara gelüp görüşdiler, birbirine nevāḥat ḳılup ḳırḳ gün tamām yidiler, içdiler,

[7b]

1) ḫoş geçdiler. Ḳırḳ birinci gün oluncaḳ birbirinden firāḳ-ıla ayrılışup perrīlerden anlara ḳız virilüp oġul alupdı[50]. 2) Anlardan daḫı bunlara ḳızlar virilüp oġul everdiler. Ḳırḳ birinci gün ol aṭa daḫı ḥarekete gelüp yine geldügi yire 3) gitdi, bu aṭa daḫı geldügi yire gitdi. Ben görüp taᶜaccüb eyledüm. Andan deryāya ṭalup gördüm ki ol iki 4) aṭalar, iki ᶜāṣīī cānavarlaruñ üzerinde-y-imiş kim her birisinüñ vażᶜ-ı endāmı baġa ṣūretindedi. Zamān-ıla üzerlerinde toz ṭoprāḳ 5) örtülüp aġaçlar bitüp şehirler daḫı bünyād olmış; içinde ḫalāyıḳlar, cānavarlar durmış.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Gör neᶜaẓam yaradurmış cānavardan Ḥaḳ teᶜāl

[50] alupdı: ; TN 150b/1

6 Ḳadd i ḳāmet içre ‿olurmış her biri ᶜaẕam ḫayāl

Ṣāniᶜ ol ki ṣunᶜıdur ġāyet cihān yoḳdur ᶜaded
Ḫālıḳ ‿oldur ḫilḳatidür bī-ḥisāb māl-*ā*-māl

[7] **Dāsitān-ı Ceng-i Süleymān ve Āheng-Kerden Benī Aṣfer Meliki Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī**[51]

Ḥakīm ḳavlince Ḳāhir bin Sām bunda seyirde; bizüm ḳışṣamuz ez-ān-ı cānib Süleymān'a geldi. Nite 8) ol zamān kim Benī Aṣfer meliki birle sulṭān öyügi öñünde kim muḳābil, muᶜārıż olup iki 9) düşmān çerisi birbirine ḳarşu alaylar baġlayup meymene ve meysere ḳalb i cenāḥ ol ṣabāḥ ārāste ḳılup muḳābil ve muᶜārıż 10) olup kim ṭuruşdular. Pehlevānlar ḳalḳanların döşine ṣalup at ᶜinānın çeküp ceng itmege ḫāżır oluban iki ṭarafdan 11) server-i selāṭīnler kim gözedürler. Bugün meydān içre ḳanḳı merdān gire, erlik hünerin ᶜarż ḳıla, baş u cān ala[52], 12) diyüben meydān içre kim göz urdılar, ellerin ḳılıç ḳabżalarına urdılar. Süleymān ᶜaskeri, Benī Aṣfer çerisi, iki düşmān ḫalḳınuñ 13) her birisi; uşaġı, irisi birbirin kim gördiler nite Aṣferī melik. Süleymān'uñ ol ᶜaẕametin, şevketin tāc u 14) taḫt u devlet-i rifᶜatin yir yüzinde ṣaġ u ṣol. Pes, melik-i ᶜālem, sulṭān-ı ᶜaẕam kim birisi sulṭān-ı ḳaṣır ve ikinci, Sührāb 15) bin Şeddād bin ᶜĀd ve üçünci, Ḳayṣar-ı Rūm; dördünci, Yūnān sulṭānı; beşinci, Yeşeᶜı bin Aṣdaḥaḥ. Baġdād meliki görüp her birisinüñ 16) leşker-i cemᶜiyyet-i şöhret-i mehābetin göricek ve andan ṣoñra yine Süleymān'uñ ḳafāsında havā-y-ıla bulut arasında ol aṭyār 17) ululaın ḳanad ḳanada çatup gök yüzünde bulut ḳaplar bigi ḳapladuġın göricek be-ġāyet taᶜaccüb ḳıldı. Göñline ḫayret 18) yörendi, gözine ᶜibret göründi, gevdesine lerzān düşdi, ᶜaḳlı şaşdı. Diledi kim Süleymān'a iṭāᶜat, dīnine 19) girüp Ḥaḳḳ'a ṭāᶜat idüp tā ölünce ḫiẕmet eyleye. Ammā kim ol iki cihān ḫalḳınuñ düşmanı İblīs-i laᶜīn, 20) ol şeyṭān-ı bī-dīn, daḫı kendünüñ ẕürriyātı Genes'le, Denes'le, İhdinaṣ'la, Yüves'le, Vis'le, Ḫannās'la, Vesvās-ıla, 21) Mıṣrāṭ-ıla, Ṣırāṭ-ıla bir yire cemᶜ olup felek yüzine aġup felekden yüzine baḳışup Süleymān derdinden

[8a]

[51] Hz. Süleyman'ın savaşı ve Benî Aşfer meliki Atgâş Hân-ı Aşferî'nin niyetinin hikâyesi
[52] ala: İki defa yazılmıştır.

1) cān u ciger yaḳışup ṭururlardı. Süleymān leşkerinle Benī Aṣfer çerisine göz urdılar. Gözleşürdi kim Süleymān'a, Benī Aṣfer 2) çerisi nuṣret bula, Süleymān leşkeri hezīmet ola. Ḫātem-i Süleymān'ı, Benī Aṣfer meliki elinden ala, Süleymān'uñ mübārek vücūdı 3) ḫāke yeksān ola-y-ıdı. Ammā kim gördiler kim Benī Aṣfer çerisi Süleymān leşkerinden ḳorḳdılar. Benī Aṣfer meliki 4) Süleymān'a dönmek diler. Bu ẓann-ıla ṭururken Benī Aṣfer melikinüñ gevdesindeki vesves ḳılan şeyṭān gelüp İblīs öñinde 5) baş ḳoyup eydür: "Hīç bilür misin ḥāl nedür?" İblīs didi kim: "Nedür? Eydür!" Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān, Süleymān'dan 6) ḳorḳdı. Ne ḳadar kim vesvese virdüm, cemī[c] ṭamarlarına girdüm ammā ki başarımadum. Ne çāre ki var-ısa eylegil yoḳsa 7) hemān Süleymān'a döndi, dīnine girdi. İşümüz ayaġa vardı artuḳ. Süleymān'a bir bölük gelüp muḳābil, mu[c]ārıż 8) olmaz, ḫātemin elinden almaz. Ḥuṣūṣā kim daḫı Süleymān'a nübüvvet taḥtı gelmedin vuḥūş u mūr u mār, cerrende, perrende 9) leşkeri tābi[c] olmadın, küllī düşmān çerisi aña nuṣret bulmayıcaḳ, nübüvvet taḥtı gelincek Süleymān'uñ salṭanatı artup 10) dünyāyı dutup Süleymān olıcaḳ! Buña kimse muẓaffer mi olur?

Naẓm

[fā[c]ilātün / fā[c]ilātün / fā[c]ilün]

Böyle diyüp ol zaman şeyṭān racīm
11 İtdi feryād aġladı İblīs delim

Diñle imdi dil ü cāndan ṣaḥ kelām
Līki virgil ḫoş ṣalavāt yarlıġaya ol Raḥīm[53]

12 **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince İblīs-i la[c]īn bu sözi işidüp cān başına şıçrayup def[c]i ḥükm eyledi. Ne ḳadar zürriyāt-ı 13) şeyāṭīn var-ısa perīler ṣūretine girdiler, her birisi pür yaraḳ oldılar, havā yüzinde durdılar. Ammā kim kimse görmez. Benī Aṣfer 14) çerisinüñ üzerinde, yirle gök arasında ṭuruncaḳ, İblīs-i la[c]īn bir siyāh-pūş ādem şekline girüp bir şeb-reng 15) ḳatıra süvār olup Benī Aṣfer çerisinüñ öñine

[53] Dize vezne uymamaktadır.

geldi. Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān muḳābelesine gelüp başınla 16) tevażżu eyledi. Benī Aṣfer meliki görüp eydür: “Men ente? Kimsin?” didi. Yaḳın gelüp eydür: “Yā Benī Aṣfer meliki, beni saña 17) gögi yaradan Allāh teᶜālā gönderdi. Didi kim: “Var, Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī’ye benden selām it. Digil kim 18) Süleymān’dan Süleymānlıġı aldum, Benī Aṣfer melikine virdüm. Tā ḥattā melekūt çerisin aña yardum gönderdüm. İmdi 19) Süleymān’uñ tāc u taḫtı, ḫātemi saña naṣīb olacaḳdur, furṣat senüñdür.” didi. Siyāh-pūş eyle diyicek, Benī Aṣfer 20) meliki Aṭġāş Ḫān eydür: “Yā siyāh-pūş, neden maᶜlūm bu senüñ sözüñ ṣaḥīḥ idügi kim iᶜtimād, pendiñe 21) iᶜtiḳād ḳılavuz?” didi. “Bir daḫı bu kim Süleymān’uñ Süleymānlıġı niçün elinden ala, aña viren pādişāh?” didi. Siyāh-

[8b]

1) pūş eyitdi: “Süleymān’a Süleymānlıḳ geldi, kendüzin gördi, ḫoş oldı, ġurūra virdi. Ġurūr yeli tāc u taḫtı 2) yile virdi ve bir daḫı Süleymān, Süleymānlıġa lāyıḳ degüldi; bir ᶜArab beçe-y-idi. Bunca ulu sulṭānlar Süleymān’a gönderdi, 3) aña ḫizmet ḳılmaġa. Begenmedi. Ḫaḳ teᶜālā daḫı aña Süleymānlıḳ revā görmedi. Saña Süleymānlıḳ virdügi budur kim 4) cihān milkinde Benī Aṣfer melikligi ḳadar ulu beglik yoḳdur. Cemīᶜ selāṭīn serverlerden leşkeri, mülk ü 5) mālı[54], vilāyeti, salṭanatı, şevketi artuḳdur. Ol cihetden saña Süleymānlıḳ virdi, furṣat senüñdür. Hemān ceng 6) cidāl ḳılmaḳ gerekdür.” didi. Yine Benī Aṣfer meliki eydür: “Neden maᶜlūm ol kim ol gögi ḫilḳat ḳılan Allāh baña 7) ᶜināyet, hidāyet ḳıla?” didi. İblīs eyitdi kim: “Gözüñ açup felekden yaña naẓar ḳılġıl!” didi. Naẓar eyledi. 8) İblīs bir siḥir oḳudı. Melik[55] Aṣfer’üñ üzerine oḳudı. Benī Aṣfer meliki felekden yaña naẓar ḳılup gördi kim 9) gög-ile yir arası perī çerisinle ṭolmış. Ḳanad çatup her birisi ceng āletin dutup ṭururlar.

[10] **Naẓm**

[mefāᶜīlün / mefāᶜīlün / mefāᶜīlün / meᶜūlün]

Naẓar ḳıldı havā üzre görür bī-ḥad melekler
Ṣanasız cennet-i ṭāvūs açup şeh-per yelekler

[54] mālı TN 151b/5; māl MN
[55] Melik: TN 151b/9; Melek MN

11 Semāᶜ urup ider cevlān dutup yir gök arasın
Ḳamu şöyle güzeller kim aña ᶜāşıḳ melekler

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince Benī Aṣfer 12) meliki Aṭġāş Ḫān, gök yüzündeki şeyāṭīn ẕürriyātı çerisin, melekūt leşkerin ṣanup siyāh-pūş sözine inanup 13) rāst ṣanup maġrūr olup daḫı Benī Aṣfer meliklerine, Endelüs beglerine, maġrib-zemīn dil-āverlerine ḥükm eyledi kim 14) Süleymān'uñ üzerlerine ḫurūc ideler. Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī böyle diyicek Benī Aṣfer pehlevānları, Endelüs 15) begleri peleng bigi gümreşüp arṣlan bigi añraşup didiler kim: "İy melik-i Benī Aṣfer, sulṭān-ı heft-i kişver, 16) muḳaddem başı şāhlar ḳānūnunca raḫş sürüp meydāna girelüm, cevlān ḳılalum. Düşmenden ser-heng ṭaleb idüp 17) ceng idelüm. Süleymān ser-henglerin dileyüp Süleymān-ıla ṣavaş idelüm." diyüp Ḳanṭarūş-ı Aṣferī altmış 18) arış ḳadd ü ḳāmetile pūlāda ġarḳ olup bir zinde gergedāna süvār olup ṭaraba taḥtası miṯāl ḳılıç, ḥamāyil ḳılup 19) seng-i āsiyāblayın āhen ḳalḳan döşine ṣalup sütunlayın süñüsin ḳolına ṣarup gergedānı meydāna ṣarup 20) cevlān urdı ve ışığın başından çıḳarup ṣaçların silküp yüzin Süleymān'dan yaña dönüp ḳaba ḳaba çağırup 21) didi kim:

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Naᶜra urup böyle didi Ḳanṭarūş
Ki ‿ejdehāyam yedi başlu ‿ider ḫurūş

[9a]

1 Ḳılıcumdan gökde Merrīḫ üşenür
Heybetümden yirde ‿esed ḳan ḳaşanur

Gürz ursam çarḫ-ı yüzin durġuram
2 Depme ursam Ḳāf'ı ṣudan ırġuram

Nüh felekdür gözüme ṭoḳuz kelek

Çarḫ-ı ejderdür[56] gözümde bir siñek

3 Cengüme ḳarşu ṭuramaz Ḳahramān
Heybetümden ditreşür ḫalḳ-ı zaman

Ḳanı kimdür cengüme ḳarşu ṭura
4 Bī-dirīġ ol tīġuma cānın vire

Böyle diyüp urdı naᶜra Ḳanṭarūş
Vir ṣalavāt Muṣṭafā'ya ol ḫamūş

[5] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince Ḳanṭarūş-ı Aṣferī eyle diyicek buġur Süleymān pehlevānlarından Zenṭūr-i ᶜĀdī, fīl meydāna sürüp 6) rumḥı başı üzerine çevirüp revān sürüp Ḳanṭarūş-ı Aṣferī'ye rumḥı ṣundı. Ḳanṭarūş ḳalḳan muḳābil dutdı, ṣavdı. Ġażaba 7) gelüp süñü ṣundı. Zenṭūr-i ᶜĀdī siper muḳābil dutdı, menᶜ eyledi. Bir ol, bir bu on yedi ḥamle uruşdular; neheng peleng 8) miṣāl uruşdular, ejderhā miṣāli ṭuruşdular. Āḫirinde Zenṭūr-i ᶜĀdī ġażaba gelüp süñü ṣundı, ġāfilin Ḳanṭarūş-ı 9) Aṣferī gögsinde mıḫladı, gergedeninden yıḳdı. Diledi kim ol şeh-bāz inüp başın kese, ᶜömri yayın yaṣaydı. 10) Anı gördi. Benī Aṣfer ᶜaskerinden Ḳayselān-ı Aṣferī ġurunbūş ḳılup pūlād gürz-i girān başı üzre ṣalup 11) at ṣürdi. Yil bigi Zenṭūr-i ᶜĀdī'ye irişüp bī-meḥābā gürz ḥavāle ḳıldı, ḳalḳan ḳarşu virdi, ṣavdı. 12) Zenṭūr-i ᶜĀdī daḫı süñü ṣundı, Ḳayselān daḫı ḳılıc-ıla çaldı, menᶜ eyledi. Zenṭūr-i ᶜĀdī ġażaba gelüp tīġ çeküp 13) fīl sürüp Ḳayselān'a tīġ ḥavāle ḳıldı. Ḳayselān ḳalḳan muḳābil dutdı velākinne ḳalḳan alacığı Türkmān tīġı 14) inüp ḳalḳanı iki dilüp Ḳayselān depesine zaḫm irgürdi, atdan yıḳıldı. Benī Aṣfer çerisi anı görüp ḳıyaḳı ḳopdı. 15) Aḳbīḥ Aṣferī seksen dört arış ḳadd ü ḳāmetile at meydāna ṣürüp Zenṭūr-ı ᶜĀdī'ye gürz ḥavāle ḳıldı, gürzüni 16) hezār dikkat-ile menᶜ eyledi. Anı görüp Aḳbīḥ Aṣferī ḳaḳıdı, yıldırım-veş şaḳıdı. Pūlād süñüsün ele alup 17) at sürüp Zenṭūr-ı ᶜĀdīye süñü ḥavāle ḳıldı. Zenṭūr berāber ḳalḳan dutdı, ṣavdı gelüp at yelinle geçüp 18) giderken Aḳbīḥ'üñ süñüsün Zenṭūr-ı ᶜĀdī ol pehlevān-ı şeddādī ḳuvvet ḳılup

[56] çarḫ-ı ejderdür: TN 152a/4; çarḫ-ı ezderdür MN

elinden aldı. Ġayret-ile, ḳuvvet-ile Aḳbīḥ'üñ 19) gögsinde şançup cebe vü cevşenle atından alup süñü ucında götürüp cevlān urdı. Anı görüp 20) Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī çevre beglerine naẓar eyledi. Ḥazīnūs-ı Aṣferī at meydāna sürüp naᶜra ḥayḳırup 21) ṭaraba taḫtası miṣāli ḳılıcın çıḳardı. Daḫı Zenṭūr-i ᶜĀdī'nüñ üzerine sürdi. Zenṭūr-ı ᶜĀdī, Aḳbīḥ'i

[9b]

1) süñü ucundan ḳapup ḳalḳan ele alup muḳābil oldı. Velākin Ḥazīnūs Kāfir eyle dutup çaldı kim ḳalḳanı iki 2) dilüp ḳılıç ḳafāsını şaḳ idüp Zenṭūr-ı ᶜĀdī'yi ol melᶜūn şehīd eyledi. Diledi kim atdan inüp başın kese. 3) Baġdād çerisinden Raᶜd bin Berḳ, ol pehlevān-ı şarḳ ı ġarb, at sürüp meydāna varup Ḫazīnūs Kāfir'üñ öñün 4) aldı. Eyitdi: "İy nā-bekār, ḳılıç daḫı nice çalınur, baş daḫı nice kesilür gör diyüben üzengi üzerine ḳalḳup 5) ṭaraba taḫtası miṣāl Mıṣrī ḳılıcın çeküp eyle dutup ḳuvvet-ile çaldı kim egerçi kim Ḥazīnūs Kāfir yedi toplu 6) pūlād ḳalḳan ḳarşu dutdı velākinne ḳalḳan Raᶜd bin Berḳ ḳılıcıdur. Ḳalḳan şuḳḳaları Ḥazīnūs Kāfir'üñ başına 7) irüp iki dildi. Başından gögsi döşine indi. Eyer ḳaşına inüp atı daḫı iki dilüp at daḫı kendisi dört 8) pāre oldı ḳılıç yalmanı. Ḫāke irdi ḳıyaḳı. Süleymān çerisinden ḳopdı ġirīv i feryād, Benī Aṣfer çerisinden ḳopdı. 9) Velākin Raᶜd'uñ erligine iki cānibden pehlevānlar, merd-i meydānlar taḥsīn eyledi. Raᶜd'uñ ḳorḳusundan Benī Aṣfer10) çerisinden kimse girmedi. Benī Aṣfer şāhı ḳaḳıdı, ġażaba geldi. Diledi kim meydāna kendüzi meydāna gele. 11) Ḳomadılar. Temhās-ı Aṣferī, ol Benī Aṣfer serveri, at sürüp gürz-i girān ḳolına alup berḳ-var irüp Raᶜd 12) bin Berḳ'a, ol pehlevān-u ġarb u şarḳa gürz urdı. Raᶜd bin Berḳ ḳalḳan muḳābil dutdı. Velākin Raᶜd'uñ altıda 13) atuñ beli büküldi, ayaḳları yire batdı ṭopuġına degin. Gürz āvāzesi āfāḳa, ḥūr u cinān ᶜIraḳ'a irişdi. Raᶜd bin 14) Berḳ hezār zor-ıla ol ḍarbı şavdı. İllā kim ḳalḳan perrān olup ṭaġıldı, ḫurd u ḫaşḫāş oldı. Ceyş-i 15) Aṣferī görüp ün urdılar. Raᶜd bin Berḳ görüp ḳaḳıdı, yıldırım-veş şaḳıdı. Daḫı tīġ-ı Mıṣrī eline alup 16) Temhās-ı Aṣferī'yi depere dutup eyle çaldı kim ḳalḳanın iki iki dildi. Başın ḳaçurdı, ḳılıç atınuñ gerdenine uġradı, şaḳ 17) eyledi. At düşdi, Temhās yıḳıldı. Raᶜd diledi kim inüp gögsine ḳona, başın kese. Ammā kim Benī Aṣfer meliki 18) ḳul şaldı, "Ḳomañ!" didi ᶜalem depretdi. Raᶜduñ üzerine ġulu ḳıldılar. Raᶜd daḫı atdan inmiş-idi. At licāmı elinden 19) çıḳdı, yayan ḳaldı. Süleymān'dan yaña yayan ḳaçmaḳ dileyince havā yüzinden Sīmurġ ḳuşı görüp Rūḥ ḳuşına 20) dilince söyledi. Rūḥ ḳuşı ḳanad şaḳıtdı, havā yüzünden yir

yüzine indi. Bir minḳār-ıla Raʿd'ı kemerinden götürdi; ṣol 21) pençesinle Temhās'ı ḳapdı. İkisin bile götürüp Süleymān naẓarına yitürdi. Süleymān ḥükm eyledi. Raʿd'a bir ḫāṣ u tāze

[10a]

1) raḫṣ-ı Süleymānī[57] virdiler, bindi. Temhās'ı ḫabs-ḫāneye ṣaldı. Andan Süleymān ḥükm eyledi. Saġ ḳoldan 2) Sührāb Şāh, Ḳayṣar-ı Rūm ʿaskeri yürüdi; ṣol ḳoldan Tubaʿ bin Aṣdaʿ, Baġdād çerisi ve Yūnān şāhı 3) leşkeri yürüdi. On iki sıbṭuñ begleri irte olup yirlerinden ṭurdılar. Ammā kim ol dört server-i 4) selāṭīn, on iki kez yüz biñ leşkeri çeküp Benī Aṣfer çerisine muḳābil, muʿārıż olup iki düşmān 5) çerisi deryā-yı ʿummān bigi çalḳanuban ḳulzümleyin cūş idüp birbirine ḳarşu ün urup at, fīl, gergedān 6) sürüp hücūm itdiler. Tīġ u teberler ʿüryān ḳılup gürz ṣaluḳlar döşlere. Alup ġırīv[58] ḳılup at sürüp 7) birbirine baḥrı revānlayın gürleyü irdiler, ḳarışup cenge cevlān ḳılışdılar, süñüler ṣunuşup sīne 8) ve yaġrınlar süñüşdüler, gürz ve ṣalıḳlar birle farḳ üzre dögüşdüler, tīġ u teberler ṣalışup başlar biçişdiler, 9) ḳanlar ṣaçışdılar ki erenler ad u ṣan gözleyüp dürüşdüler, göti erenler cengi görüp 10) öñ ṣāfdan sıvışdılar. Ceng erenleri ġayret ü ḥamiyyet ḳılup Sām-u süvār'layın cenge aşup 11) ḳılışdılar; ceng, ḳānun, rezm ehli kenāra varup ṣıḳışdılar. Ol dem içinde bir ceng-i Süleymānī rezm-i 12) sulṭānı aşup ḫāḳānī oldı kim Merrīḥ-i felek aḥsent āferīn eyledi.

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

13 İtdi ‿iki düşmān çerisi anda ceng
Ki ‿oldı ḳandan seng-i ḫāra laʿl reng

Kūs-ı ḥarbī ötdügünce gümleyüp
14 Ṭās-ı çarḫuñ gümler-idi hem-çü jeng

---

[57] raḫṣ-ı Süleymānī TN 153a/3; MN

[58] ġırīv:

Tīġ-zenler şalduġunca ḫaşma tīġ
Gökde Merrīḥ olur-ıdı zār u deng

15 Ṭaġda arşlan çāk iderdi zehresin
Ṣaf-şiken ejder miṣāl itdükçe ceng

Yedi ḳat yir tozdı ‿ayaḳdan ḳaldı bir
16 At naᶜlından ḫurd u ḫaşḫāş oldı seng

Kesdi başı dökdi ḳan Mıṣrī ḳılıç
Deldi yürek aldı cān Hindī ḥadeng

17 Ḳan buḫārından ḳızardı gökde gün
Yirde ḳandan ġarḳ olur baḥr-ı Fireng

Ḳan deñiz oldı cezīre püşteler
18 Ḳanda er at yüzer-idi çün neheng

Ādem ‿etinden ṭoyup ṭaġda esed
Ḳan içüp ḳanıḳdı ṭaşda her peleng

19 Diñle imdi ḳıṣṣa nedür yār-ı cān
Vir ṣalavāt Muṣṭafā'ya ferhe-nāk[59]

Neşir

Ḥakīm ḳavlince ol 20) gün tā aḫşam olınca ceng-i ᶜaẓīm oldı. Dört kerre Benī Aṣfer çerisi Süleymān leşkerin ṣıyup Süleymān 21) ᶜalemi dibine getürdi. Dört kerre daḫı Süleymān leşkeri Benī Aṣfer çerisin ṣıyup Benī Aṣfer şāhı

[10b]

[59] ferhe-nāk: "feraḥ-nāk" kelimesi vezin gereği bu şekilde () yazılmış olabilir. Ancak kelimenin her iki nüshada da güzel he ile yazılması ihtiyatî yaklaşmayı gerektiriyor. Kelime TN 153a/19'da ise şu şekildedir:

1) Aṭġāş Ḫān'uñ üzerine döñdiler. Sīmurġ, Süleymān'dan icāzet istedi kim murġān ululları daḫı cenge girelerdi. 2) Süleymān icāzet virmedi ammā kim vaḳt-ı şām olunca Benī Aṣfer çerisin ṣıdılar, sancaġından sürdiler, delim çalış erin 3) ḳırdılar, anca beglerüñ ᶜömri defterin dürdiler. Benī Aṣfer çerisi, Endelüs ᶜaskeri daḫı yine ġayret ḳılup Süleymān çerisi 4) biñ zor-ıla ceng idüp ġayret ü ḥamiyyet ḳılup tīġ, gürz üzerlerinden ayırdılar vaḳt-ı şām daḫı irdi. 5) Süleymān buyurdı. Ṭabl-ı āsāyiş çalınup iki leşker birbirinden cüẕā oldı. Süleymān peyġamber, ol sulṭān-ı ekber, 6) at ᶜinānın döndürdi. Sekīneᵊi ᶜulemā öñce götürüp gelüp otaġına ḳondı. Begler daḫı, server-i selāṭīnler daḫı 7) selāmlayup otaḳlu otaġına varup ḳondılar. Ḳırḳ biñ er-ile Ḳurṭūs-i ᶜĀdi, ol pehlevān-ı şeddādī, 8) düşmān ṭarafına ḳaravul ṭurdı. Bu yañadan daḫı Benī Aṣfer meliki Aṭġaş Ḫān Aṣferī çerisin alup ḳırḳ biñ Aṣfer 9) pehlevānlar-ıla Aḳbīḥ Erdüvān'ı ḳaravula ḳoyup gelüp otaġına indi. Begler daḫı yir yirin varup ḫayme ve bārigāhlarına 10) ḳondılar ammā kim bu aralıḳda Sīmurġ ḳuşı, Süleymān'dan rencīde olmuşdı kim cenge icāzet virmedügine. Rūḥ 11) ḳuşların yanına alup eydür: "Gelüñ düşmān üzerinden geçelüm, teferrüc ḳılalum." didi. Daḫı Sīmurġ öñlerince 12) ṣaġ u ṣolda Rūḥ ḳuşları, Ḳuḳnūs ḳuşları kim her biri ḳanadların açmışdı, felek yüzin ḳara bulut[60] gibi 13) bürümişlerdi. Ḳanadları yillerinden yir yüzündeki ḫār u ḫāşāk, bād-ı cān bigi dönerdi. Hücūm idüp Aṣfer çerisinüñ üzerinde 14) uçup giderken ḳanadlarınuñ yillerinden ḫaymeler yıḳıldı, ṭavīleden atlar ürkdi, fīller beliñledi, çeri 15) içine ḳorḳu girdi. Her birisi, uşaġı irisi "Beni ḳapa!" diyüp ḳorḳularından otaḳlarına, ḫaymelerine girdiler. Leşker 16) ḫalḳınuñ içine velvele, ḳanadlar yillerinden yir yüzine zelzele düşdi. Sīmurġ daḫı gök yüzinden yir yüzine naẓar 17) ḳılup gördi kim bir çadır öñinde bir ᶜaẓīm demürden ḳafes durur. İçinde bir melik-ṣıfat kimsene oturur. 18) Ḳarşusında bir ḳafes daḫı var. İçinde on dört dutsaḳ dururlar. Çevresin alup Benī Aṣfer begleri ḳılıç, gürz 19) ṭayanup beklerler. Sīmurġ, ḫāṣılı bilemedi kim bu ḳafes içindeki Endelüs melikidür, bu yanındaġı begler nidendür 20) kim dutsaḳ-durur? Rūḥ ḳuşına emr eyledi, birisin pençesine alup götürdi. Ḳuḳnūs ḳuşı daḫı inüp 21) Endelüs melikinüñ ḳafaşın aldı, götürdi. Buña bir oḳ atdılar. Sīmurġ görüp ḳaḳıyup yanında olan ḳuşlarına

[11a]

[60] bulut: TN 153b/12; bulup MN

1) ḥükm eyledi. İnüp her birisini dutup daḫı yine ol ādemleri havāya çıḳarup havādan yirdeki ṭuran ādemleri 2) inüp urup helāk eylediler. Bir dem içre nice biñ ādem dutup nice biñ ādem urup tārumār itdiler. Çerisi 3) ürkdi, ḳaçdı. Benī Aṣfer melikinüñ üzerine, "Bre hay, nedür?" diyince indiler. Süleymān mekrinden Sīmurġ, ḳuşlar-ıla 4) gelüp Endelüs melikin ḳafaṣla aldı. Ol ulu ḳuşlar uçup yire geçüp ādemi ādem-ile atup helāk ider, didi. 5) Endelüs meliki daḫı buyurdı. Avcılar gelüp oḳlar atdılar, birḳaç ḳuşlar zaḫnāk oldı. İllā kim çoḳluḳ 6) ādem helāk itdiler. Ol yañadan Süleymān'a ḫaber oldı. Süleymān incindi, Hüdhüd'i ḳıġırdı. Didi kim: "Var 7) Sīmurġ'a digil. Benüm icāzetümsüz ceng itmek olmaz. Gelsün gitsün yarın aña icāzet virem." didi. 8) Hüdhüd ḳanad açup uçup gelüp Sīmurġ'a ḫaber virdi. Sīmurġ daḫı icāzet virem didügine şād olup 9) dönüp ol iki ḳafaṣı alup ol iki aṭyār ulusına götürdüp havā-yı fenāda uçup giderler. Ol demür 10) ḳafaṣlar kim her birisinüñ içine ḳırḳ ādem ṣıġardı. Biñ ādem yirinden götürmezdi. Rūḫ ḳuşları, Ḳuḳnūs 11) ḳuşları, zaġan, tavuḳ yavrusun götürdiler, Süleymān naẓarına getürdiler. Cemī[c] leşkeri ḫalḳ görüp 12) heybet aldılardı. Süleymān kim "Nelere ḥükm ider?" didiler. Endelüs meliki daḫı kendüzin Süleymān 13) ḳuşları gelüp götürdügün göricek şād olup göñlünden didi kim: "Bir pādişāhuñ emrine bunuñ 14) bigi [c]aẓīm aṭyār ululuları fermān-ber ola. Aña [c]āṣī olanuñ devleti ölür. Men aña īmān 15) getüreyim; ortadan şeki, gümānı götüreyim. Ḳabul iderse ḳulını tā ölünce ḫiẕmet ideyin." didi. Bu fikr-ile 16) ḳafaṣ içinde oturdı. Ḳafaṣı Ḳuḳnūs ḳuşı götürdi. Ol yañadan Benī Aṣfer meliki görüp ḳorḳdı. 17) Siyāh-pūşı gözleyüp didi kim: "Ḳanı nā-gehān şeyṭān ḥāżır oldı?". Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī didi kim: 18) "Yā siyāh-pūş, ḳanı ol gök yüzündeki çeriler melekūtdur, niçün bu Süleymān'dan gelen ḳuşları men[c] 19) eylemedi? Endelüs melikin ḳafaṣla alup gitdiler. Beni melāmet odına yaḳup cigerüm kebāb itdiler." didi. 20) İblīs eyitdi: "Yā Benī Aṣfer meliki, senüñ nuṣretüñ Süleymān'a yarın öyle zevālinde-durur. Ḥaḳḳ'uñ emri olma- 21) yınca benüm elümden gelmez kim bir iş idem. Niçün melūl olursun? Yarın yine cenge

[11b]

1) muḳābil, mu[c]ārıż olmaġıl. Ammā kim öyle zevāline dek ceng-i sulṭānī itgil. Pehlevānlar ceng eylesünler. Vaḳtā kim 2) ḍuḫā yaḳın gele. Ol dem melekūt-ı semāvāt-ı lü[o]lüden size inecekdür, saña yardum ḳılacaḳdur. Süleymān'ı saña dirisile 3) getürem. Ḫātemin elinden alasın, Süleymān olasın. Süleymān'uñ vücūdın ḫāke yeksān ḳılasın. Ne ġam yirsin 4) Süleymān-ıçun?" didi, inandurdı.

Buġur Aṣfer meliki eydür: “Var gör, Süleymān Endelüs melikine n’eyler? Sen meleksin, 5) seni kimesne göremez. Ne olursa gelüp baña ḫaber virgil!” didi. İblīs didi kim: “Başum üzerine vereyim.” 6) didi. Benī Aṣfer meliki şād olup ṣadra geçüp oturdı. Yemlūn Ḥakīm, ᶜAnker vezīr, Ḳabsūn beglerbegi, Ḳarṭū-yı Aṣferī cemīᶜ 7) begleri, yigleri gelüp yirlü yirinde ḳarār itdiler. Ḫon gelüp yinildi. Meclis āleti ortaya getürdiler 8) Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī didi kim: “İy Benī Aṣfer melikleri ve Endelüs begleri, āgāh oluñ kim baña gögi 9) ḫilḳat iden Allāh’dan melek-i muḳarreb geldi, saña Süleymānlıḳ virdi, melekūt-ı semāvātı baña çeri gönderdi diyü muştuladı.” 10) İblīs sözün söyledi. Yemlūn Ḥakīm diñleyüp vesvese-i şeyṭāndur bu, Süleymān’ı dutmaḳ gümāndur. Diledi kim beyān 11) ḳıla ve illā kim Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī be-ġāyet güm-rāh idi öldüre diyü dınmadı. Sükūt eylediler. Bāḳī vüzerā, 12) nüdemā, ümerā rāst ṣanup şād olup sevündiler. Ol melᶜūn Süleymān ola ṣandılar.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

13 Şeh sözin gūş itdi Yemlūn-u Ḥakīm
Bildi anı aldamış şeyṭān racīm

Merd-i daᶜvī itdügince Aṣferī
14 Ṣandı gerçek ol laᶜīnüñ leşkeri

Bilmez ‿ anı ḳarġa şāhin olmaya
Ḳartaluñ çaylaḳ şikārın almaya

15 Ne Süleymān ḫātemin kāfir alur
Ne Benī Aṣfer Süleymānlıḳ ḳılur

Ne ḥo raḥmet bulısar Ḥaḳdan racīm
16 Ne ḥo[61] müʾmin menzili olur cahīm[62]

[61] ḥo: TN 154b/16; - MN
[62] Dize vezne uymamaktadır.

Söz budur ki söyle Firdevsi i yār
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya āşikār

[17] **Neşr**

Ḥakīm ḳavlince Benī Aşfer meliki Aṭġāş Ḫān-ı Aşferī bunda meclisde ᶜıyş u nūşda bizüm ḳışşamuz 18) ez-ān-ı cānib Süleymān'a geldi. Nite çünkim Sīmurġ, Rūḥ ḳuşunla, Ḳuḳnūslarla, Endelüs şāhı ḳafaşın götürüp havā 19) yüzünden götürüp Süleymān dergāhına kim geldiler. Yir yüzine, dergāh ḳapusına ḳondılar. Andan ol iki demür ḳafaşları 20) dergāh ḳapusında yir yüzine ḳodılar. Süleymān ḥācibleri biñden ziyāde ādem gelüp her birisine yapışup yirinden 21) ırmadılar. Anı görüp ᶜĀdī pehlevānlarından ᶜAnter-i ᶜĀdī oġlı Gehram bin Baḥş atalu oġullu ikisi bile evvel Endelüs meliki

[12a]

1) ᶜAkrān Şāh'ı ḳafaşla getürüp Süleymān dergāhından içerü girdiler. Cümle pehlevānlar ol iki pehlevāna āferīn itdiler, ḳafaş 2) getürüp Süleymān naẓarında ḳodılar. Endelüs meliki ᶜAḳrān Şāh daḫı ḳafaş-ıla içerü giricek naẓar ḳılup gördi kim bir ᶜāc 3) abanūsī taḫtuñ üzerinde Süleymān-ı zamān henüz nev-cüvān oturur. İki bölük şaçı, ᶜalevī tācı zerrīnden aşaġa dökülmiş ammā 4) kim tāc üzerinde ᶜimāme şarınmış. Şaġ ṭarafında Loḳmān Ḥakīm, Āṣaf'la oturur; şol yanında Evyāşir'le kendünüñ 5) vezīri Feylesūf oturur. Feylesūf Ḥakīm kendünüñ şāhın görüp bilüp şād olup yirinden ṭurup Süleymān naẓarında 6) baş ḳoyup didi kim: "Yā Süleymān-ı zamān, çoḳ şükür ol Ḫallāḳ-ı ᶜāleme ve Rezzāḳ-ı benī ādeme kim senüñ devletüñde Endelüs şāhı 7) daḫı ḳademüñde gördüm. Bir daḫı şükrüm budur kim ol Benī Aşfer meliki helāk eylemedin şaġ esen ḫāk-i pāyüñe gelmek 8) buña müyesser oldı. Yā Süleymān-ı zamān, emr iderseñ, melike, dilince söyleyem. Ümīd-vāram ki īmāna gele, Müsülmān ola. 9) Olunca ḥażretüñe ḫizmet ḳıla, tāc u devlet, saᶜādet bula." didi. Süleymān didi kim: "N'ola söyleş, gör. İḫtiyār elinde durur." 10) didi. Feylesūf sürüp ḳatına geldi. Bu eşnādaken Sīmurġ ḳuşı daḫı içerü girdi, selām virdi. Süleymān ᶜaleyk aldı. 11) Süleymān, taᶜẓīm ḳılup ᶜizzet eyledi. Altun [63] şeklinde kürsī ḳodılar, geçüp oturdı. Süleymān didi kim: "Yā Sīmurġ-ı mübārek, 12)

[63] Kelime TN 155a/11'de de aynı şekilde yazılıdır.

gönlüñe ġam yörenmesün kim saña ceng itmege icāzet virmedügüm budur kim ādemī-zādda yaraḳ çoḳdur. Me-bādā kim saña yāḫūd 13) ḳuşlaruñ bir sevgülüsine oḳ yitişe yā tüfeng yitişe helāk ola diyüp icāzet virmedüm." didi. Sīmurġ eyitdi: "Yā Süleymān-ı 14) zamān, ḥażretüñ icāzet virsün. Bir dem içre ol Aşfer çerisin ṭaġıdalum. Bir heybet-i ᶜaraşaṭ-ıla, şecāᶜat-ile üzerlerine felek 15) yüzinden ḳanad açup inelüm ki sen daḫı gözlegil kim ceng-i murġān nice olur?" didi. Süleymān didi kim: "Yarın öyle 16) zevāline dek benī ādem ceng eylesün. Vaḳt-ı ḍuḥā kim yitişe, ceng-i murġān ola, icāzetdür." didi. Sīmurġ ḳuşı işidüp şād 17) oldı. Daḫı dönüp Süleymān eyitdi: "Yā Sīmurġ, bu Endelüs melikin getürdüñ be-ġāyet şādumān oldum, müşerref ḳılduñ." didi. Sīmurġ 18) eyitdi: "Yā Süleymān-ı zamān ve iy şāh-ı cihān, benüm daḫı fikrüm firāsetüm vardur. Gördüm ki bir demür ḳafaş, bir kafaş daḫı 19) yatıda göricek bildüm kim Endelüs melikinüñ ḳafaşıdur. Zīrā kim Endelüs meliki dutsaḳdur diyü ādem-i zād dilinden 20) işidürdüm. Budur kim anı ḳapturup ḥażretüñe getürdüm. İnşāa'llāh[u] teᶜālā yarın Benī Aşfer melikin daḫı at-ıla ṭon-ıla ḳapup 21) ḥāk-i pāyüñe getürem." didi. Süleymān didi kim: "Yā Sīmurġ, ne kim dirseñüz elüñüzden gelür ammā kerem ḳılasın kendüzüñ ādem-i zād

[12b]

1) şerrinden, oḳdan saḳınasın." didi. Sīmurġ eyitdi:

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Sīmurġ eydür iy emīr-i şehriyār-ı nīk-i baḫt[64]
2 Kim ḳamerdür saña tāc u ᶜarş u kürsī daḫı taḫt

Her ne dirseñ başum ◡üzre ḥükmüñe fermān olam
Tā ḳıyāmet devlet-ile żabṭ ide gör salṭanat

3 **Neṯr**

Ḥakīm ḳavlince Sīmurġ böyle diyicek Süleymān ḫoş görüp taḥsīn eyledi. Andan Feylesūf-ı Ḥakīm, Endelüs şāhınuñ 4) ḳafaşı ḳatına gelüp didi kim: "Yā şāh-ı Endelüs, ḥālüñ nedür?" didi. Eyitdi: "Yā Ḥakīm bilmezlik ḳıldum, düşmān

[64] Dize vezne uymamaktadır.

eline girdüm, ḳafaṣda ᶜömrüm 5) geçdi. Budur kim uş Süleymān Taṭar'ına geldüm; ammā şādam ki düşmān elinde olmadum. Süleymān elinde olursam ġam degüldür." 6) didi. Feylesūf didi kim: "Yā şāh-ı Endelüs eger kim ezelden benüm sözüm, naṣīḥatum dutsa-y-ıduñ saña bu elem gelmez-idi, düşmān 7) saña furṣat bulmazdı ammā kim benüm sözüm yine dutasın, tāc u taḫtuñ yine elüñde ola, Endelüs melikinüñ 8) yine sulṭān olasın." didi. Sözi işidüp şād olup didi kim: "Yā Ḥakīm sen ne dirseñ sözüñe uyam, naṣīḥatuñ 9) ḳulaġuma ḳoyaram. Cān u dilden saña dostum, tek benüm cānumı āzād eylegil." didi. Feylesūf eyitdi: "Ben seni Süleymān'dan 10) dilek eyledüm, iḫtiyāruñ elüñe virdi. Eger īmāna gelesin, Müsülmān olasın, Süleymān seni azād ider, tāc u taḫtuñ 11) saña virüp göñlüñi şād ider." didi. Endelüs meliki ᶜAḳrān Şāh işidüp didi kim: "Söz ki döndüm ne kim dirseñ 12) fermān-berem. Süleymān'a digil; eger baña amān, ᶜömürden zamān vire; Müsülmān olam tā ölüncene ḫiẕmet daḫı ḳıluram. Süleymān'uñ 13) salṭanatı ḳuvvet dutacaġın cümle selāṭīn māt idüp utacaġın bildüm. Bir meliküñ kim ḥükmine Sīmurġ ḳuşı gele, 14) fermān-ber ola. Aña kim ᶜadū olursa kendünüñ helākine sebeb, kendüzünüñ bilmezligi olur. Ben bildüm ki 15) Süleymān Ḥaḳ resūldür, melik-i aᶜẓamdur, ne dirse fermān-berem." didi. Feylesūf Ḥakīm daḫı Endelüs şāhınuñ 16) sözin alup Süleymān taḫtınuñ öñine gelüp baş ḳoyup ᶜizzet birle feṣāḥat-ıla, belāġat-ıla Endelüs melikinüñ sözin 17) söyledi. Īmāna gelecegin, Süleymān'a tābiᶜ olacaġın göñlünden geçürdügin ᶜarż eyledi. Süleymān işidüp şād olup emr 18) eyledi. Ḳafaṣuñ ḳapusın açdılar, ᶜAḳrān Şāh'ı çıḳarup Süleymān'uñ taḫtıgāh-ı pāyine iletdiler. Taḫt pāyin öpüp devām-ı devlete 19) duᶜā ḳılup didi kim: "Yā Süleymān-ı zamān ve iy şāh-ı cihān, benüm feryāduma irişdüñ. Şimdi düşmān elinden alup ḫāk-i pāyüñe 20) getürdiler. Eger kim ᶜömürden zamān, ḳılıçdan amān virürseñ, ᶜömrüm olduḳça ḫāk-i pāyüñe yüz sürem." didi. Süleymān 21) didi kim: "Yā Endelüs meliki, īmāna gelürseñ gine memleketüñi saña alı-virem, tāc u taḫt senüñ ola." didi.

[13a]

1) "Yā Süleymān ne dimek gerek kim Müsülmān olam? Süleymān'a Loḳmān Ḥakīm işāret eyledi, īmān telḳīn eyledi. Endelüs şāhı 2) daḫı dile gelüp didi kim: "Lā-ilāhe illa'llāh; Mūsā Kelīmu'llāh, Dāvūd ḫalīfetu'llāh ve Süleymān emīru'llāh diyüp īmāna gelüp Müsülmān 3) oldı. Süleymān ᶜam. buyurdı. Ḫilᶜat-i ḫāṣ getürdiler, selāṭīnler ṣaffında yer gösterdiler. Sührāb Şāh'dan aşaġa,

ḳaṣr-ı 4) Rūm'dan yuḳaru oturdı ammā kim Ḳayṣar'a bu güç geldi, Süleymān'a göñülden kīn baġladı ammā kim Endelüs melikidür. Maġrib-zemīn 5) pādişāhları "İy Ḳayṣar pāk ḳavlüñ var-ıdı, bedel anuñ idi." İllā kim Ḳayṣar bilmezlik eyledi, kīn dutdı. Bilmedi kim başı gider 6) kīn ucından.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

İtme kibr vü olma saḳın kīne-sāz
Kīne ehli buşanursa it kīne-dār[65]

7 Kibr ü kīn dutan ādem er degil
Söz budur ki dimişemdür şehriyār

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince Endelüs 8) şāh īmāna gelince Süleymān ḥükm eyledi. Ol ḳafaṣda daḫı ne ḳadar dutsaḳ Endelüs melikleri var-ısa getürdüp 9) azād eyledi. Ekṯeri anlaruñ Müsülmān oldılar. Sitem Ḫān Endelüsī'le Hendelike Endelüsī, İrṭāl-i Endelüsī, Aḳdāḥ 10) bin Efātiḥ bu dört melik Müsülmān oldılar, ḫilᶜat geydiler. Andan ḫon-ı Süleymānī geldi; yinildi, içildi, ḫoş geçildi. 11) Bu yañadan kim şeyṭān-ı laᶜīn gelüp Süleymān dergāhında ḫāżır idi. Gördi kim Endelüs meliki daḫı Müsülmān oldı, 12) dört melik-ile Süleymān dīnine girdi. İblīs-i laᶜīn ḫacīl olup gelüp Benī Aṣfer melikine yitdi, bir 13) siyāh-pūş şekline girüp göründi. Benī Aṣfer meliki ṣordı kim: " Ḫāl nedür?" cevāp virdi kim: 14) "Yā Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī, Endelüs melikin ol ᶜArab beçe Süleymān kendü dīnine daᶜvet eyledi. 15) Ol daḫı ḳabūl eyledi ammā şüphe yoḳdur kim yarın vaḳt-ı ḍuḥā gelincek saña nuṣret-i Ḥaḳ yitişüp[66] saña Ḥaḳ furṣat 16) virecekdür. Süleymān daḫı, Endelüs meliki daḫı elüñde helāk olacakdur. Bu söz-ile Benī Aṣfer Şāh'ın 17) şād eyledi ammā kim Cāhir adlu beglerden eytdi: "Yā sulṭān-ı Benī Aṣfer, iş müşkül olupdur. İḫtiyāṭdan 18) berī olmaġıl kim ḥāl bir dürlü daḫı oldı." didi. Benī Aṣfer meliki didi kim: "Nice ḥāl oldı?" Cevāb virdi kim: "Yā

[65] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

[66] yitişüp:

19) melik-i Aṣfer, Endelüs melikinüñ ṣaġlıġın, Süleymān dergāhında muḳarreb olduġın bilüñ. Anuñ ne ḳadar 20) begleri, yigleri, serverleri var-ısa leşker-ile dönüp Süleymān'a iṭāᶜat ideler diyüp ḳorḳaram ve bir daḫı bu kim 21) bu leşkere ferḍā kim furṣat bulavuz. Bu ulu ḳuşlaruñ ᶜaẓametin, şevketin gördüñüz. Bunlardan ḫalāṣ

[13b]

1) olmaḳ ḫaylī elem-durur. Devletüñe maġrūr olmaġıl, gel Süleymān'a tābiᶜ olalum. Biz Süleymān'a ẓafer bulamazuz." didiler. Beglerden 2) ᶜuḳalālar eyle diyicek Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī vāy kim ḳaḳıdı, yıldırım-veş şaḳıdı. Ḳaṣd ḳıldı kim ol begleri dutup 3) cümlesin ol gice helāk eyleye. ᶜAngürūş vezīr ḳomadı. Ḥabse ṣaldılar, dīvān ṭaġıldı. Ol melᶜūn şeyṭān iġvāsı 4) maġrūrlıġıla Süleymān'a yarın furṣat buluram diyüp ḫaberi yoḳdur kim helāk olacaḳdur.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Devlete maġrūr oluban ol laᶜīn
İtdi kibr vü ṭutdı ol sulṭāna kīn

Bilmedi kim er durupdur anı bes
Dīv ü şeyṭānu'r-racīm ü erbaᶜīn

Der-Beyān-ı Temşilāt-ı Dāsitān-ı Māżī[67]

[mefāᶜīlün / mefāᶜīlün / feᶜūlün]

Eger sözüm işidürseñ i server
Saña senden diyem şīrīn ḫaberler

Cihān milki vücūduñdur çü taḥḳīḳ
Rūḥuñ şāh-ı Süleymān eyle taṣdīḳ

[67] Geçmiş hikâyenin temsilleri hakkında

8 Bu nefs emmāredür[68] Şeh Endelüsī
İder mekr vü ḳılur ḥīle füsūsī

Ḳatı güm-rāh olup-durur çü kāfir[69]
9 Eger itmek dilerseñ saña çāker

Riyāżāt çekdür aña her nefesde
Zebūn eyle ḳanāᶜatden ḳafesde

10 Melik ᶜAḳrān bigi ola musaḫḫar
Çünki sulṭān ola nefs aña çāker[70]

Kesilmese bu nefsüñ ger hevesden
11 Ḫalāṣ olmaz müdām ḳahr u ḳafaṣdan

Kemāl ehli olup bil rifᶜatüñi
Yiñüp nefsi idüñ Ḥaḳ ḫiẕmetini

12 Olursa fażlına fiᶜlüñ muvāfıḳ
Olasın ḳurb-ı Ḥaḳ fażlına lāyıḳ

İderseñ gönlüñi pāk riyādan[71]
13 Münevver ḳıla nūr-ı kibriyādan

Ṣalarsañ ḫāke bu ḳalb-i kebīri
Hevā-yı nefsüñ olasın esīri

14 Kişi nefsüñ esīri olsa hem kem
Olur *bel hüm eḍal*den[72] ḫilᶜati hem

[68] nefs emmāredür: TN 156b/7; nefs-i emmāredür MN
[69] kāfir TN 156b/8; kāfer MN
[70] Dize vezne uymamaktadır.
[71] Dize vezne uymamaktadır.
[72] Kur'ân, A'raf 179: "Andolsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var

Yaraşmaz nefs-ile fiᶜl-i ẕemīme
15 Beşerken beñzeyesin sen behīme

ᶜAzīz-iken özüñ ḳılma ki maḳhūr
Ki derd-ile ‿olmayasın ṣoñra mehcūr

16 Uyup nefse gözetmegil hevāyı
Dürüş kim bulasın ḳurb-ı Ḫuẕā'yı

Der-Beyān-ı Meclis-i Āḫir[73]
[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

17 Ḥaḳḳ'a minnet ṣad hezārān bī-şümār
Virdi mühlet virdi ᶜömr-i rūzigār

Ki ‿oldı yüz ṭoḳsan bir meclisde bes[74]
18 Āḫir ‿itdüm söyleyüben ḫoş nefes

Baᶜde-zān mühlet virse ᶜömre[75] ecel
Tende ṣıḥḥat bulsam irmese ḫalel

19 Hem-çü şekker söyleyem şīrīn cevāb
Diñleye ḳıṣṣa ᶜacāyib kāmuyāb

Kim Süleymān-nāme-veş tārīḫ eṣaḥ
20 Kimse teʾlīf itmemişdür añla ṣaḥ

Ne Süleymān miṣli var server daḫı

---

ettik.İşte bunlar hayvanlar gibi, **hatta daha da aşağıdadırlar**. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir."

eḍal TN 156b/13; MN

[73] Son meclis hakkında

[74] Dize her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

[75] ᶜömre: TN 156b/17; ᶜömr MN

Ne kitābı miṣli söz defter daḫı

21 İy cemāᶜat çün irişdi vaḳt-ı şām
Söz nihāyet buldı meclis oldı tām

Allāh ‿eger irgürürse yarına

[14a]

1 Emr-i Ḥaḳla dil ire dil-dārına

Söyleyem nedür vuḳūᶜ olmış ḫaber
Ki ‿ide taḥsīn ṣad hezārān nāmever

2 Müstemiᶜden budur ‿ammā ki murād
Ḫayr-ıla Firdevsi'yi eyleye yād

İy Kerīm ü iy Raḥīm ü Müsteᶜān[76]
3 V'iy zemīn-ile yaradan gök zamān

Nuṭfeken Firdevsi'yi gūyā iden
Maᶜrifet virüp sözün zībā iden

4 O nübüvvet ḫātemi ‿Aḥmed nūrıçun
Ḳāsım u Hāşim Muḥammed nūrıçun

Çün didüñ *lā-taḳneṭū*[77] ḳılup kerem
5 Cürmi ᶜafv it cennete tā kim girem

Oḳıyanuñ diñleyenüñ yā İlāh
ᶜAfv eyle her ne kim itdi günāh

[76] Müsteᶜān TN18a/2; Müsteğān MN
[77] Kur'ân, Zümer 53: De ki: "Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden **ümidinizi kesmeyin**. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

6 Söz nihāyet buldı oldı vaḳt-ı şām
Vir ṣalavat Muṣṭafā'ya ve's-selām

Süleymān-nāmenüñ Yüz Ṭoḳsan İkinci Meclisinüñ Ẕikrindedür
[mefā^{c}īlün / mefā^{c}īlün / mefā^{c}īlün / mefā^{c}īlün]

7 Yüzüñ çünki ^{c}ayān oldı çıḳup zülfüñ niḳābından
Güneş şarḳa şürū^{c} itdi ḳamer enva^{c} ḥicābından

8 Gözüñ nūn u ḳaşuñ rādur iki zülfüñ iki cīmdür[78]
Lebüñ mīm ü elif boyuñ oḳur ḥüsnüñ kitābından

Utandı gökdeki ^{c}Īsā alıñdı yirdeki zemzem
9 Ḥayāt ḳaçdı ẓulümāta ṭuṭaġuñ ^{c}ayn-ı ābından

Felekdür ^{c}ışḳuña ḫayrān melekdür luṭfuña ^{c}āşıḳ
Güneş pervāne-veş yandı yüzüñüñ şem^{c}-i tābından

10 Yanar Firdevsī ġāyetde ḥabībüñ ^{c}ışḳı nārından[79]
Ne yanmaḳ ki kül olmışdur raḳībinüñ ^{c}itābından

Cihān cennet miṣāl oldı bahār irdi eyā bülbül
11 Naġam ḳıl ki gelüp güller ṭura nergis duḫānından

Çü meclis germ olur ġāyet kemāl ehli-durur müştāḳ
Süleymān nāmesin oḳı ḫaber vir ḳıṣṣa bābından

12 Velī luṭf it Muḥammed'çün ṣalavat vir bu dem ġāyet
Ki tā dūr olmayasın Ḥaḳ te^{c}ālānuñ ṣevābından

[78] TN 157a/7; Gözüñ nun ḳaşuñ rādur iki zülfüñ iki cīm MN

[79] nārından:TN 157a/9; MN

Ḳıṣṣaʾ-ı Süleymān ᶜAsker-keşīden Berā-yı Ceng-i Benī Aşfer ve Ḳıṣṣaʾ-ı Īşān[80]

13) Loḳmān Ḥakīm ḳavlince seḫun-mendān-ı ḥaḳāyıḳ ol vechile ṣaḥīḥ ḥikāyet 14) eydürler ki ve Eflāṭūn-ı Yūnānī naḳlince ṣarrafān-ı cevāhir ol ṭarīḳle emlaḥ rivāyet ḳılup eydürler ki nite Benī 15) Aşfer meliki lāf-ı güẕāf urmaḳda ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz Süleymān ḥażretine geldi kim cemīᶜ leşker yaraḳda müheyyā olup ṣubḥıdem 16) geçmege ḥāżır olmışken ᶜale'ṣ-ṣabaḥ daḫı oldı.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Çün seḥer vaḳti irüp ötdi ḫurūs
17 Pās-bān söyündürür şemᶜ ü fanūs

Çarḫ-ı çārumdan ṭoġar şems-i cihān
Naᶜra urup kişnedi esb-i şeb-veş[81]

18 **Neṯir**

Çünkim ol gice geçüp ᶜale's-sabaḥ kim oldı. Zamānuñ ᶜabūs, ḳamṭarīr-ṣıfat behişt ābāda döndi. Ḥabeş şāhı ser-nügūn 19) ḳaçup sulṭān-ı şems taḫt-ı felekde zerrīn külāh urundı. Süleymān ḥażreti ṣubḥıdem yirinden ṭurup pāk ṣudan 20) ābdest alup ṣubḥ namāzın ḳılup evrād oḳuyup Tevrāt-ı Mūsā'dan, Zebūr-ı Dāvūd'dan ḳırḳ āyet oḳudı. Namāzdan niyāzdan 21) fāriġ olıncaḳ libāçe giyüp zerrīn tāc urundı. Yigirmi dört pāre ālet-i cengi üzerinde ārāyiş ḳılup seyf, ḥamāyil ḳuşanup

[14b]

1) Tevrāt'ı, Zebūr'ı ṣaġ ṣol ḥamāyil ṭaḳınup otaḳdan ḥāṣlarıla ṭaşra çıḳdı. Āmirāḫor daḫı beglerile, yiglerile, Loḳmān 2) Ḥakīm ile Āṣāf, Evyāṯir'le, Nāṯin'le ḳarşu gelüp ᶜizzet birle selāmladılar. Bir Aşḳar [82], Düldül-ṣıfat, bād-pāy, āhen-nāḫun 3) ata süvār oldı. Andan on iki biñ ᶜulemā Sekīneʾi, Tevrāt-ı

[80] Hz. Süleyman'ın Benî Asfer'le yapacağı savaşa asker toplaması ve İşan'ın hikâyesi

[81] şeb-veş: 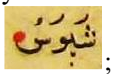; TN 157a/17

[82] Kelime TN 157b/2'de de aynı şekilde yazılıdır.

Mūsā'yı başları üzerine götürdiler. Ādem Ṣafī'den tā Süleymān'a gelince 4) cemīᶜ peyġāmberlerüñ ervāḥlarına ṣalavat getürdiler. Benī İsrāʾīl'üñ on iki sıbṭuñ begleri, ᶜArab-ᶜarba yegleri, ᶜAmāliḳa serverleri 5) Ḳayṣar-ı Rūm dil-āverleri, Baġdād erenleri, Yūnān merdānları cümlesi süvār olup ᶜalemler çeküp ṭabl-ı nefīrler çalup boru ṣurnālar 6) urup ṣaġ ṭarafda Sührāb Şāh-ıla Ḳayṣar-ı Rūm aşdı, ṣol yañadan Tubaᶜ bin Aṣdaᶜ'la, Yūnān sulṭānı aşdılar. Endelüs şāhı 7) ᶜAḳrān Şāh daḫı Birsitem Ḫān bād-pāy ata binüp Süleymānī ᶜalem çeküp kendüzile bile ḥabs olan otuz altı Endelüs pehlevānlarıla 8) birer ata süvār olup Süleymān'uñ önüñce aşardı. On iki sıbṭuñ begleri daḫı Süleymān'uñ ṣaġ u ṣol ṭarafda leşkerlü 9) leşker-ile ālāyı bağlayup giderler. Atlar ayaġından yir yüzin penbe bigi ditdiler. Cebe, cevşen, kīş, ḳurban çıġşaşmasından; 10) erenler naᶜrasından; atlar süheylinden, fīller çıġrışmasından; ṭabl, kūs ṣadāsından, nefīr ü nāy ġavġāsından felek ṭāsı 11) gümledi; atlar ayaḳlarından yidi ḳat yir iñledi. Sīmurġ daḫı aṭyār ululārıla, Rūḥ ḳuşlarıla, 12) Ḳuḳnūs cinlerile, ḳanad ḳanada çatup Süleymān ᶜaskerile ᶜAmāliḳa, Baġdād erenlerile Ḳayṣar-ı Rūm çerisinüñ üzerlerinde cevlān 13) ururlardı, ᶜadū ḳanların dökmege cāndan iverlerdi. Yir yüzin ādem çerisi bürüdi, gög-ile yir arasını murġān çerisi ṭutdı. 14) Ḳuş ḳanadından gök yüzi görünmez oldı.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ṭoldı ᶜālem içine yüñle yelek
15 Çeşm-i şeh-perden görünmedi pelek

Ḳuş ününden virdi yanḳu āsümān
Uçmaġa yir bulamaz perden melek

16 Ḫāki insān bürüdi murġān gögi
Murġ-ı demden gök ḳızardı oldı ‿ عسك[83]

[83] Kelime TN 157b/18'de de şu şekilde yazılıdır: عسكر

Rūḥ u Ḳuḳnūs açduġunca perr ü bāl
17 Gökde Merrīḥ ḳorḳudan oldı helek

Diñle imdi ḳıṣṣa nedür kāmukār
Vir ṣalavat Muṣṭafāya yādigār

[18] **Neṯr**

Ḥakīm ḳavlince çünkim Süleymān çerisi gelüp meydānuñ yirine kim geldi. Ez-ān-ı cānib Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān 19) ṣubḥıdem kim ṭurdı. Dīnince nār-ı nūra nevāziş ḳılup daḫı yigirmi dört pāre ceng āletin üzerine ārāyide eyledi. Andan bir bād-pāy, 20) müşg-dem, şeb-reng raḫş çekdiler. Āhen-pūş Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī daḫı ḳılıç ḳuşanup sīnesine ṣabır ṣalup 21) ol raḫş-ı āhen-pūşa süvār oldı. Benī Aṣfer melikleri ḳarşu gelüp ᶜizzetleşdiler ammā kim Endelüs begleri maġrib-zemīn yigleri

[15a]

1) Endelüs şāhı ḫalāṣ olduġun bilüp birin ikin baş ḳoşup ṭanışdılar. Didiler kim: “Eger Süleymān bizüm milkimüzi helāk itmedi-y-ise 2) yāḫūd gözümüz mübārek yüzin görse bizüm daḫı ittifāḳumuz hemān ol evvel kim ceng iderken Süleymān’a varup ṭapavuz, milkimüze 3) bulışup anuñ emrile Benī Aṣfer melikinüñ leşkerine ḳılıç uravuz.” didiler. Ammā kim Benī Aṣfer çerisi, uşaġı ve irisi Süleymān 4) çerisile cān u dilden ceng itmege rāġıb oldılar. Ol ᶜadedsüz leşkeri çeküp daḫı Süleymān üzerine yürüdi. Ṣaġ ḳoldan 5) Benī Aṣfer çerisi yürüdi. Līh, Çiḥ, Rūs, Ḥaẕar çerisinle Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān yürüdi. Ol yañadan ciyş-i Süleymān geldi. 6) Bu yañadan Benī Aṣfer çerisi vardı. Baḥr-ı Nebṭīşleyin gürleyü birbirine irişdiler. Yirler iñledi, gökler gümledi. 7) Andan ser ᶜaskerler at sürüp iki cānibden deryālayın gelen çeriyi sedd-i Sikender bigi ṭurġurdılar. Ṣaf ālāyı baġlayup yemīn 8) yesār rāst ḳıldılar. Çeri ṭurıcaḳ yil mevc urup girdi, ġubārī iki ᶜasker üzerinden irdi. İki ᶜasker birbirin 9) gördi. Ḥorāṣān-ıçun her birisi ün uruşdular. Şöyle kim hevl-i heybetinden yirler gökler iñledi vü gümledi, vuḥūş u 10) ṭuyūr u mūr u mār bañladı. Buġur ser-ᶜaskerler ṣāf düzüp sancaḳ ᶜalem şuḳḳaların mihterler çözüp dıraḫt-istān diküp 11) dibinde ṭabl u naḳāralar urdılar, ṣūrna vü nefīrler çaldılar, şāhları yolına cān u baş oynar. Serverler, serverler ṣaffına varup 12) ṭuruşdular. İki ᶜasker birbirinle ṭuruşunca

bir ᶜacāyib vaḳt oldı kim at, pīl süheyli, er ġırīvi, ᶜarṣaᵊ-ı ᶜaraṣātdan nişān 13) virürdi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ḳavm-i maḥşer miṣli ṭurup ol zamān iki çeri
At naᶜlı ḫāki bürür şuḳḳa gökde ḫāveri[84]

14 Gāv u ḥūtuñ deldi baġrın yirde naᶜluñ mıḫı ‿ucı
Nīzeler ucı felekde çıḳarur çeşm Ülker'i

Şeh Süleymān ᶜaskerinden itdi ġāyet iḫtiyāṭ
15 Anda Aṭġāş Ḫān kāfir ol laᶜīn ü Aṣferī

Neṣir

Ḥakīm ḳavlince Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān Aṣferī yine Süleymān ᶜaskerin 16) göricek be-ġāyet vehm aldı. İblīs-i laᶜīn siyāh-pūş şekil ḥāżır oldı, göründi. Gördi kim Benī Aṣfer melikinüñ beñzi 17) ṣararmış, dudaġı depsermiş. Bildi kim yine Süleymān çerisinden ḳorḳmış. İblīs didi kim: "Yā melik Benī Aṣfer, iy sulṭān-ı 18) server, niçün bu ᶜArab beçeden ḳorḳduñ?" didi. Melik-i Aṣfer eyitdi kim: "Yā melik-i muḳarreb, hīç senüñ sözüñ baña 19) ḫoş gelmedi. Çünkim baña melekūt-ı semāvāt yardum idecekdür. Niçün itmediler kim Sīmurġ gelüp Endelüs melikin 20) Rūh ḳuşlarına ḳapdurmayup baña yardım ḳılsalar ne?" didi. İblīs didi kim: "Yā melik-i Aṣfer, bugün öyleye degin furṣat 21) Süleymān'uñdur. Öyle vaḳti olıcaḳ melekūt-ı semāvāt gelüp saña yardım ḳılacaḳdur. İnanmaz-ısañ felekden yaña baḳup görgil." didi.

[15b]

1) Daḫı bir siḥr oḳudı, gökden yaña baḳdı. Cemīᶜ ẕürriyāt-ı şeyāṭīn ḥāżır oldılar. Benī Aṣfer meliki felekden yaña baḳup gördi kim 2) ḳanadlar açup melek ṣūret kimesneler felek yüzinde ḳat-ender-ḳat olup ṭurmışlar. Her birisi ellerin ḳılıç ḳabżasına 3) urmışlar. Benī Aṣfer meliki görüp şād olup girçek ṣandılar. Andan

[84] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

İblīs bir siḥir daḫı oḳudı, ṣaġ ṣol urdı. 4) Ṣaġ ṭarafda Ḫannās-ı laᶜīn ẕürriyātı, ṣol ṭarafda Vesvās-ı bī-dīn leşkeri ḥāżır olup ṭurdılar. Her birisi bir dürlü şekilde. 5) Andan İblīs didi kim: "Yā Benī Aṣfer meliki, naẓar ḳılġıl ṣaġ u ṣolına leşkerüñ!" didi. Melik-i Aṣfer görüp taᶜaccüb ḳılup 6) şādumān olup ḳahḳahā-y-ıla güldi. İblīs çerisin melekūt ṣandı. Andan buyurdı. Endelüs beglerin maġrib-zemīn 7) beglerin ve Aṣfer serverleri, Deşt-i Ḳıfçaḳ dil-āverleri raḫş-ı raḫşān sürdiler, iki düşmān çerisinden gözetdiler kim 8) meydāna kim gire, erlik hünerin kim göstere? Ol kimesne kim meydāna girdi Ḳurṭūs-i ᶜĀdī, ol pehlevān-ı şeddādī, 9) yüz otuz dört arış ḳadd ü ḳāmetile pīl süvār olup eline biñ yüz otuz altı baṭman gürzi alup omuzına 10) urup bir ṭaġ fīl-i Mengelūsī, ikinci ṭaġ kendüsi, üçünci ṭaġ daḫı gürzi omuzında üç ṭaġ biri 11) birinüñ üzerine ᶜayyūḳa çıḳmışdı. Pīle ḳullāb urup meydāna sürdi. Daḫı sedd-i Sikender bigi ṭurdı. Andan 12) başından künbed bigi ışığın çıḳardı. Gök bigi gürleyüp deñiz bigi gümledi. Āvāz-ı bülend-ile bir naᶜra urdı. Eyle kim 13) ol pehlevānuñ naᶜrasından ṭoḳuz ḳat felek ṭasları çıñladı, yir gök zelzeleye gelüp ṭaġa ṭaşa 14) velvele düşdi, ancanuñ ᶜaḳlı şaşdı. Andan pīl birle meydānuñ bu başından ol başına varup erlik hünerin ᶜarż 15) eyledi. Oḳ atmaḳ, ḳılıç şalmaḳ, süñü oynatmaḳ ne kim erlige mensūb hünerdür gösterdi kim Merrīḥ-i felek aḥsent eyledi. Daḫı 16) arḳasın Süleymān leşkerinden yaña dönüp yönün Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān'dan yaña dönüp arṣlan bigi añradı, er diledi. 17) Didi kim:

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Didi ben Ḳurṭūs-iᶜĀdī pehlevānam ber-güzīn
Heybetümden gökde Merrīḥ açmadı ḳorḳup gözin

18 Ḳahramān-u Nerrimān[85] Destān-u Rüstem-pīl-ten
Cengüme ḳarşu ṭuramaz saḳınur cümle özin

Neṯir

[85] Nerrimān: TN-158b/18; Nerīmān MN

Ḥakīm ḳavlince Ḳurṭūs-i ᶜĀdī, 19) ol pehlevān-ı şeddādī, bu vech-ile daᶜvā-yı merdī ḳılıncaḳ Benī Aṣfer leşkerinden ᶜAnḳāb-ı Aṣferī, ol cihān dil-āveri, 20) at sürüp ᶜazm-i meydān eyledi. Birḳaç luᶜb u hüner gösterdi, daḫı gelüp Ḳurṭūs-i ᶜĀdī'ye muḳābil, muᶜārıż oldı. 21) Ḳurṭūs daḫı naẓar ḳılup gördi kim Benī Aṣfer cānibinden bir pehlevān ḳāmeti birġūze, dişleri bedene beñzer ve başı

[16a]

1) bir ḳara kümbete, gözleri yanar külḫāna beñzer, ḳolları çınāra, parmaḳları dügere beñzer ve bāzūları bezīr-ḫāne diregi 2) bigi. Gözlerinüñ ṣarusı yedi ṭasdan geçmiş aġu bigi. Gevdesinüñ ḳılları dikene beñzer. Ellerinüñ ayaları ḫırmāna beñzer. 3) Andan āvāz-ı bülend idüp çaġırdı, didi kim: "Yā pehlevān-ı Süleymān, yā ᶜArab-ᶜarbā dil-āverleri, āgāh oluñ kim ben daḫı Benī Aṣfer 4) serverleri içinde ᶜAnḳāb-ı Aṣferī'yem. Ġāfil-mebāş kim başuñ almaġa, tenüñ ḫāke yeksān ḳılmaġa geldüm.

[5] **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Böyle diyüp urdı naᶜra gümledi ṭās-ı felek
Ṣems esed beliñledi gökde deñizlerde semek

6 Ṣan ḳıyāmet ḳopdı urdı anda İsrāfīl ṣūr
Kim ṣadāsından cihān ḫalḳı ḳamu oldı helāk

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince Ḳurṭūs-i ᶜĀdī, 7) ᶜAnḳab-ı Aṣferī'nüñ lāfın işidüp ġażaba gelüp ḳaḳıdı. Ol ṭaġ gürzine ḫırmen ḳadar pūlād ḳalḳanın muḳābil dutdı. 8) Ḳalḳan göbegine Ḳurṭūs-i ᶜĀdī bir gürz eyle urdı kim ṣadāsından yir gök zelzeleye gelüp felekler ṭāsı güm güm ötdi. 9) ᶜAnḳāb server hezār-bār ḥīle ile menᶜ eyledi. Daḫı ṭaraba taḥtası miṯāl ḳılıç çeküp Ḳurṭūs-i ᶜĀdī'nüñ ḳafāsında 10) çaldı. Ḳurṭūs-i ᶜĀdī gürzüni muḳābil dutdı. Ḳılıç gürze doḳunup buz pāresi bigi pārelendi. ᶜAnḳāb geçe varınca 11) ᶜAnḳāb'uñ ḳafāsından farḳına bir gürz eyle urdı kim iki ayaḳ rikābdan çıḳup ᶜAnḳāb arḳası üzerine yıḳıldı. 12) Ḳurṭūs-i ᶜĀdī inüp iki elin ḳafāsında baġladı, cān u cigerin ṭaġladı. Bād-pā segirdüp Ḳurṭūs elinden ᶜAnḳāb'ı alup 13) Süleymān naẓarına getürdi. Ḳurṭūs-u ᶜĀdī ṣıçrayup yine pīline süvār olup meydāna girüp er ṭaleb eyledi. Andan 14)

Endelüs beglerinden, maġrib-zemīn yiglerinden Aḳdāḥ bin Fātiḥ, Sitem Ḫān Endelüsī'le Ḳafandūz-ı Endelüsī'le İrṭāl-i 15) Endelüsī meşveret ḳılup didiler kim: "Gelüñ birimüz Ḳurṭūs-i ᶜĀdī'ye muḳābil durup ceng ider bigi olup Endelüs meliki 16) ḥālinden suᵓāl ḳılalum. Eger kim Süleymān ḳatında muḳarreb ḥażret oldısa, bir uġurdan Endelüs çerisinle 17) varup Süleymān'a ṭapalum. Benī Aṣfer melikine ḳılıç urup baḫt ḳapusın düşmāndan yaña yapalum." didiler. Aḳdāḥ bin Fātiḥ 18) eyle diyicek İrṭāl-i Endelüs didi kim: "Ben varayım ḫaber bulayım." didi. Daḫı at sürüp meydāna vardı. Ol 19) yañadan Ḳurṭūs-i ᶜĀdī daḫı gördi kim altmış arış ḳadd ü ḳāmet, pür-şecāᶜat bir pehlevān-ı cihān muḳābil, muᶜārıż geldi. Ḳurṭūs-i 20) ᶜĀdī ḳarşu vardı, gürz ḥavāle ḳıldı. İrṭāl selām virdi, ᶜaleyk aldı. Didi kim: "Yā pehlevān-ı cihān, ben 21) senüñle ceng itmege geldüm velākin Benī Aṣfer melikinden ḳorḳup saña muḳābil olmaḳ ṣūretinde geldüm baña ḫaber vir kim

[16b]

1) Endelüs melikin Süleymān n'eyledi? Bizüm Endelüs meliki nice oldıġın bilmege geldüm eger kim Süleymān dergāhında azād olup 2) şādılıḳda ise bizüm Endelüs begleri ittifāḳumuz budur kim Süleymān'a ṭapavuz, Benī Aṣfer çerisine ḳılıç uravuz." didi. Ḳurṭūs-i 3) ᶜĀdī eyitdi: "Meliküñüz ḥāli ḫoş. Sancaġ virdi, ḫilᶜat geyürdi. Pehlevānlar-ıla sancaḳ dibinde, Süleymānī ᶜaleminüñ dibinde ṭururlar." 4) didi. Ḳurṭūs eyle diyicek İrṭāl eyitdi: "Yā Ḳurṭūs, senüñle ceng ider bigi olalum. Baña iñen ḳıymaġıl, yıḳar bigi olup 5) Süleymān'a göndergil gözümle göreyim. Gine beni ḫalāṣ eylegil, varup ḫaber virem." didi. Ḳurṭūs daḫı gürz ḥavāle eyledi, İrṭāl bin Ṭāl 6) Endelüsī ḳalḳan muḳābil dutdı. Gürz inüp ḳalḳan ṭaġıtdı. Geçe varınca Ḳurṭūs-i ᶜĀdī bir püşt-pāy urdı, elin baġladı; 7) alup Süleymān'a gelüp ḥālin ᶜarż eyledi. Süleymān gönderdi. Varup Endelüs melikin görüp ḫāk-i pāyine yüz sürdi, pehlevānlar-ıla 8) güreşdi, şāh-ı Endelüs'e beglerüñ ittifāḳın ḫaber virdi. Endelüs meliki eyitdi: "Var digil beglere, benüm Süleymān devletinde 9) ḥālüm ḫoşdur. Gerekdür kim cümleñüz bir uġurdan ittifāḳ ḳılup baña gelüñ, dönüp Benī Aṣfer çerisine ḳılıç uruñ Süleymān devletinde 10) saᶜādete irüñ."

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ġayret ‿idüp düşmen-ile ceng idüp nuṣret buluñ
Kim ᶜömür[86] ‿olur ġanīmet ṣaġlıġı niᶜmet bilüñ

11 Cān u dilden ḳılıç ‿urup ḫaṣma ḳıluñ intiḳām
Ben melikden elüm ‿öpüp at-ıla ḫilᶜat aluñ

Neṯir

Ḥaḳīm ḳavlince Endelüs meliki 12) böyle diyicek İrṭāl bin Ṭāl daḫı meydāna girdi, er ṭaleb eyledi. Ol yañadan Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān görüp ḳaḳıdı. 13) Gör bu Endelüsī kim gelüp ᶜāḳ olup bizden er ṭaleb idicek Hindeş-i Aṣferī meydāna vardı. Muḳābil olıcaḳ dönüp ḳaçup 14) geldi. Benī Aṣfer melikinüñ ḳademinde baş ḳodı, didi kim: "Şehā, ḥīle ḳıldum, baş ḳurtarmaġ-ıçun Süleymān'a ṭapdum, cenge girmege 15) gelür bigi ḳaçdum, geldüm. Hem gördüm ki melik-i Endelüs Süleymān helāk eylemiş." didi. Benī Aṣfer meliki işidüp şād oldı. 16) Andan Ḳurtūs-i ᶜĀdī meydāna gelüp er ṭaleb eyledi. Hendeş muḳābil oldı, bir gürz urup helāk eyledi. Birbirinüñ 17) ardınca bir nice pehlevān ḫurd u ḫaşḫāş eyledi, kimesne muḳābil olmadı. Andan İrṭāl bin Ṭāl gelüp yoldaşlarına 18) bulaşup beglerinüñ saġlıġından ḫaber virdi. Cümlesi işidüp şād olup daḫı cümlesi ittifāḳ ḳılup ḳılıç çıḳarup 19) Ḳurṭūs-i ᶜĀdī'nüñ üzerine sekiz kez yüz biñ er ġulu ḳılup ceng ider bigi oldılar. Ḳurṭūs daḫı ḫurda bilürdi, 20) ḳaçmadı. Ol yañadan Endelüs meliki görüp Süleymān'dan icāzet alup pehlevānlar-ıla şecāᶜat-ile muḳābil, muᶜārıż geldi. 21) Endelüs çerisi daḫı begleri yakın gelicek bilüp ḳarşu durup ṭapu ḳılup ᶜizzetleşüp daḫı dönüp Benī Aṣfer çerisine ḳılıç urdılar.

[17a]

1) Ḳurṭūs-i ᶜĀdī, ol pehlevān-ı şeddādī, daḫı cümlesinüñ öñlerince kūh-ı Elburz miṯāl gürz elinde, medḥ-i Süleymān dilinde, 2) raᶜdıvār ḫayḳırup daḫı Endelüs pehlevānları, merd-i meydānları, maġrib-zemīn ṣāḥib-ḳıranları, aḫter, bāḫter arṣlanları 3) dönüp ḳılıç çeküp ġayrete gelüp ḫamiyyet ḳılup ün urup ölüm ḫavfın göñülden sürüp on iki kez yüz 4) biñ er alup Benī Aṣfer leşkerine ḳarışup ḳatışup tīġ, gürz, gönder urdılar. Bu yañadan Benī Aṣfer meliki daḫı gördi kim 5) Endelüs leşkeri şāhına buluşup ittifāḳ idüp kendiye ᶜāṣī olup Süleymān

[86] ᶜömür: ᶜömr

ᶜaskerin arḳalanup ceng i cidāl idüp 6) kendünüñ çerisine ḳılıç urdılar. Āh idüp vālih olup diledi kim Süleymān'dan amān dileye, İblīs-i laᶜīn 7) siyāh-püş şekil ḥāżır olup didi kim: "Gözüñ aç, yuḳaru baḳ." didi. Baḳdı kim felek yüzinde gird-ā-gird cin 8) çerisi ceng yaraġınla ṭururlar. Yirle gök arası ṭolmış. İblīs didi kim: "Gördüñ mi ne ḳadar çeriñ var-durur? Bir işārete 9) mevḳūfdur kim Süleymān'uñ altın üstine döndürürlerdi. Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī didi kim: "Yā niçün yardım itmezler? 10) Meded ḳılsaña!" didi. Şeyṭān-ı laᶜīn, ol bī-dīn, eyitdi: "Vaḳt degüldür henüz. Sen ᶜaskerüñle cenge meşġūl 11) olġıl, cengden ḥālī olmaġıl. Öyle vaḳti olıncaḳ ben daḫı işāret ḳılam, ceng ü cidāl Süleymān leşkerin pāy-māl ḳıla." didi 12) Benī Aṣfer meliki rāst ṣanup ᶜalem depretdi, ün urdı. ᶜAskerine: "Ḳomañ!" didi. Cemīᶜ Benī Aṣfer çerisi, uşaġı 13) ve irisi ḳılıç ᶜuryān ḳılup raḫş-ı raḫşān sürüp Endelüs ᶜaskerine muḳābil ṭuruşup ceng iderler. Şöyle kim 14) ḳılıç şıbıldısından, gürz güpüldüsünden, teberler düpüldüsinden; at, fīl, gergeden süheylinden; er ġirīvinden; ṭabl u 15) dühül gürüldüsünden, ṣurnā vü nefīr fırıldusından zemīn ü zamān ve çarḫ-ı āsümān iñledi vü gümledi vuḥūş u ṭuyūr 16) mūr u mār beliñledi. On sekiz kez yüz biñ bir ḳavilde, yigirmi dört kez yüz biñ ḳılıç ḳınından çıḳup rezmigāh 17) içi elmās şuᶜlesinden ṭondı. Ol ḳadar er ḳırıldı kim ḳan seyl bigi yürüdi, ḫūn buḫārı havāya aġdı, ḳara bulut bigi 18) ḳat-ender-ḳat olup ṭurdı. At ṭırnaġından gird i ġubār, be-evc-i āsümāna irdi. Oġul atadan, ata oġuldan bī-ḫaber 19) oldı. Boz at, ḳır at tozdan yek reng oldı. Ādem ḳatından dil-āverler pīr ü pelengleyin benek benek oldı. 20) Bir ᶜacāyib ceng oldı kim ḳılıçlar, cebeler, çevşenler şuᶜlesinden çarḫ-ı ᶜaẓamda güneş ṭondı; er ḳanından, at 21) ḳanından her ṭaraf Nil, Ceyḥūn, Furat miṣli Tuna bigi ḳan revān oldı.

Naẓm

[17b]

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

1 İki düşmān erleri ceng itdiler
Merrīḥ'i Keyvān-ıla denk itdiler

Çaġ çaġ ‿atduḳça eren tīġ ı ḫadeng

2 Kirpiye döndi ḳadīd-i ḫaşm[87]-ı ceng

Şaf-şikenler atduġunca zenberek
Cān alıcı yaġdururdı derd ü merk

3 Ün çıḳardı göklere zenbūr-veş
Ḳan yaġardı ṭopraġa yaġmur-veş

Cān bedenden cümle uçdı ᶜarşa dek
4 Baş havādan indi yire ferşe dek

Ḳan buḥārı gün ḳızartdı hem-çü laᶜl
At ayaġı yir tozından düşdi naᶜl

5 Gürz şalıḳdan büküldi er peli
Pehlevānlar ḳan döker atlar yeli

Eyle bī-ḥad oldı kim ceng-i girān
6 ᶜĀlem ‿içre olmadı ceng-i ḳıran

Diñle imdi işbu cengüñ aşlını
Vir şalavāt oḳıyavuz faşlını

[7] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince bir dem içre Endelüs çerisi, Benī Aşfer çerisinle bir ceng-i girān itdiler kim felek yüzinde murġ āferīn, 8) Züḥal taḥsīn eyledi. Andan Süleymān ḥükm eyledi. Şaġ ḳoldan Sührāb bin Şeddād bin ᶜĀd yürüdi on altı kez yüz biñ 9) ᶜAmāliḳa çerisinle. Şol ḳoldan Baġdād meliki Tubaᶜ bin Aşdaᶜ yürüdi yedi kez yüz biñ Baġdād erenlerile. İki cānibden 10) Benī Aşfer çerisine iki ḳoldan girdiler, irdiler, cenge ṭurdı[lar][88]. Benī Aşfer çerisinüñ bir yanın götürdiler; Ḳahramān'a, Nerīmān'a ceng 11) itdiler. Benī Aşfer erinüñ gözlerine cihānı

[87] ḳadīd-i ḫaşm: TN 160b/1; ḫaşm-ı ḳadīd MN
[88] ṭurdı[lar]: TN 160b/10'da da aynı şekilde yazılıdır.

teng itdiler. Bir ᶜaẕīm ceng itdiler kim zemīn ü zamān, çarḫ-ı āsümān döneli ṭuralı 12) ancılayın bir ceng aşup ṭurmadı. İki cānibden her mīr ü sipāh ḥāll ü ḥālince dürüşdi, uruşdı, ḳarışdı. 13) Niceler erlig-ile ṭurup ve ancalar ālūdelıḳla yüzin düşdi. Niceler daḫı ḳılıç yüzinden giñ yire ḳaçdılar, yüz şuyın 14) yire şaçdı[lar][89] ve anca dilīr ü dil-āverler, mübāriz mihterler ad u şan gözleyüp ġayret ü ḥamiyyet ḳılup baş u cān 15) oynadı. Her biri ḳaṭre-y-iken cān-ıla cūşa gelüp baḥr-vār olup ḳaynadı. Andan şoñra Süleymān'dan Sīmurġ kuşı daḫı 16) icāzet alup aṭyār ulularına ḥükm eyledi. Her biri ḳanad açup uçup her birisi kükredi, raᶜd-veş ḥayḳırdılar. 17) Daḫı havā-yı fenā yüzinden süzilüp indiler. Benī Aşfer leşkerinüñ üzerine ḳażā-yı āsümānī bigi yitdiler. Ayaḳla ādemīye 18) ḳaynaḳ urup götürdiler, felek-i ᶜayyūḳa çıḳarup göge yaḳın yitürdiler. Daḫı gök yüzinden yir yüzindeki Benī Aşfer 19) çerisin atup urup helāk itdiler. Ādemi ādem-ile atup baᶜżısın daḫı ḳaynaḳ urup iki yırtdılar. BaᶜżI daḫı yir yüzinde 20) ḳaynaḳ birle pençesinle şıḳup ḫurd u ḫaşḫāş iderlerdi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

21 Çünki ḳuşlar kāfire çaynaḳ urur
Didüp ‿etin bağrına ḳaynaḳ urur

Gökde Merrīḥ'üñ 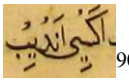[90] pes

[18a]

1 Ḫayret ‿ile ağzına barmaḳ urur

Rūḥ u Ḳuḳnūs alsa ḫaşmı pençeye
Çāk idüp bağrın yiyüp tırnaḳ urur

2 Yırtduġınca çāk idüben düşmeni
Eyle ṭut şāhīn bāz ᶜaḳᶜaḳ urur

Neşir

[89] şaçdı[lar]: TN 160b/13'de de aynı şekilde yazılıdır.
[90] İlgili yer TN 160b/21'de de aynı şekilde yazılıdır.

Ḥakīm ḳavlince Benī Aṣfer 3) meliki Atġaş Ḫān, Süleymān leşkerinüñ ᶜibretin, Endelüs ᶜaskerinüñ ḥamiyyetini ceng ü cidālin göricek ve havā 4) yüzindeki ḳuşlaruñ şecāᶜatini, ādemi ādem-ile atduġın kim gördi, be-ġāyet vehme vardı. Diledi kim amān 5) isteye. Yine İblīs-i laᶜīn ḳarşusına geldi, göründi. Benī Aṣfer meliki didi kim: "İy şūm, ne ṭurursun? 6) Çerimi helāk itdiler, baña yardım ḳılmaz mısın?" didi. İblīs didi kim: "Yā melᶜūn, ne ṭāḳatüm ola kim Süleymān'a 7) cevāb virem kim bir ᶜālimüñ duᶜāsıla ve Tevrāt'uñ berekātıla benüm çerimi aña mı iltürler? Ben İblīs'em, nice senüñ bigi 8) aldadum. Gördügüñ ẕürriyātumdur, göre hīç kimsene var mı?" didi. Benī Aṣfer meliki baḳup nesne görmedi. 9) Bildi kim bu siyāh-pūş, İblīs-i bī-dīn imiş. Cān başına şıçradı. Diledi kim amān dileye. Ammā kim ne amān! 10) Gördi kim kendünüñ leşkeri şınmış, tārümār olmış. Gökden ḳuşlar inüp ādemi ḳaparlar, felek yüzinde pençe 11) urup iki yırtarlar, gök yüzünden yir yüzine atarlar. Yir yüzündeki ādem-i zād çerisi ḫod kendine ḳılıç çeküp çerisi şınup 12) felek-i bisāṭı üzerinde şāhımāt eyledi. Gördi kim olacaḳ oldı, şoñ peşīmānlıḳ aṣṣı ḳılmaz. Ölüm ḫavfın göñülden 13) sürüp milk ü māldan, ḫānumāndan, tāc u taḫtdan, raḫt u baḫtdan el yudı. Erenler adın gözledi, ser-keşler 14) izin izledi, ġayret ü ḥamiyyet idüp ad u şan gözleyüp Benī Aṣfer meliklerine; Lih, Ḳıḳçaḳ dil-āverlerine adlu ad-ıla çaġırup 15) at süre. Süleymān ᶜaskerinden yaña döndi. On iki kez yüz biñ adlu Aṣfer sipāhına ün şalup döndürdiler. 16) Seyf şalıḳ urup ᶜasker-i Süleymān'ı sancaġa varınca sürdiler ᶜAmāliḳa dil-āverlerinden, Baġdād erenlerinden, Endelüs 17) dil-āverlerinden ḫaylī ādem helāk itdiler. ᶜAlem-i Süleymān'a varınca sürdiler. Delim eri atdan sernügūn indürdiler. 18) Ancaları seyf, şalıḳ odına yandurdılar. Ammā kim ᶜālemüñ pehlevānı, cihānuñ merd-i meydānı Ḳurṭūs-i ᶜĀdī, pehlevān-ı 19) şeddādī, ceng içinde Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī'nüñ yüzine çıḳa geldi. Rū-be-rū ṭuruşdılar. Ḳurṭūs-i ᶜĀdī'yi 20) bilüp Ḳurṭūsī ᶜĀdi daḫı Benī Aṣfer melikin ḫaşm añladı. Defᶜi gürz ḥavāle ḳıldı. Benī Aṣfer meliki pūlād ḳalḳan berāber dutdı. 21) Līkin ḥarb-i Ḳurṭūs-i ᶜĀdī'dür, pehlevān murādıdur. Gürz inüp ḳalḳana ṭoḳundı, ḳalḳan meliküñ ḳafāsına ṭoḳundı.

[18b]

1) Gözi ḳarardı, iki ayaḳ rikābdan çıḳdı, atdan yıḳıldı. Ḳurṭūs-i ᶜĀdī atdan şıçrayup meliküñ gögsine ḳonıcaḳ kim başın 2) kese, Benī Aṣfer begleri görüp Ḳurṭūs-i ᶜĀdī'nüñ üzerine ġulüv ḳıldılar kim helāk idelerdi. Felek yüzinde

Sīmurġ ḳuşı 3) görüp ġışġırup havā yüzinden yire inüp bir nicesinle Benī Aşfer melikin kemerinden dutup bir nicesinle Ḳurṭūsī 4) ᶜĀdī kemerinden ṭutup götürdi, felek yüzine çıḳardı. Daḫı sürüp Süleymān peyġāmberüñ, ol sulṭān-ı ekberüñ, 5) naẓarına getürdi. Sīmurġ ḳuşınuñ ḳuvvetine, şecāᶜatine Rūḥ ḳuşları, Ḳuḳnūs ḳuşları ġayrete gelüp ḳanad 6) açuşup uçuşup yir yüzine inüp her birisi pençe urup Benī Aşfer meliklerin, Lih dil-āverlerin, Ḳıḳçaḳ serverlerin 7) kemer-gāhlarından dutup atlarından ayırup felek yüzine ḳaldurup ceng ider serverlerinden server ḳomayup alup 8) Süleymān naẓarına getürdiler. Süleymān görüp şād olup Bād-pāy'a ışmarladı, ḥabs eyledi. Andan şoñra Süleymān Bād-ı pāy 9) ᶜAyyār'a, Benī melikin ışmarladı. Benī Aşfer meliki daḫı ḥabs oluncaḳ Ḥaḳ teᶜālānuñ ᶜināyeti, Sekīne'nüñ berekātı, Süleymān'uñ 10) muᶜcizātı birle Süleymān çerisi, Benī Aşfer çerisin şıyup, ḳovup ḳılıçdan geçürdiler. Anca dil-āverler seyf yüzinde 11) gelmez yola gönderdiler, bir dem içre talan itdiler. Bir ṭarafdan ḳuşlar, bir yañadan ādem-i zād, ol ᶜaẓīm çeriyi 12) ṭaġıtdılar. Aşdan başdan, küşteler, püşteler ṭurġurdılar. Anca mīr ü sipāhīnüñ ᶜömri defterin dürdiler. 13) Anca biñ mübārizleri tīġ-ıla, aṭyār pençesinle ala getürdiler. Ḳuşlar ḳaynaġından, ādem leşkerinden, erenler başlarından gök 14) yüzi görünmezdi; pehlevānlar ġırīvinden zemīn ü zamān iñlerdi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

15 Cenge girüp açduġunca ḳuş yilek
Yirde cin beliñledi gökde melek

Ḳaynaḳ ‿urup dökdügünce ‿erden ḳanı
16 Ḳurşaġında loḳma ‿olurdı er teni

Ādem ‿etinden ṭoyupdı yir biti
Leşle başı ṭaşır-ıdı ṭarı biti[91]

17 Yirde insān ceng iderdi gökde ḳuş

[91] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Ḳorḳudan Merrīḥ olur gökde ḫamūş

Tīġızenler ṣaf söküp ḳıldı ṣavaş
Ṣaf-şikenler ḳılıc-ıla kesdi baş

Küştelerden kūh-ı Ḳāf'a çıḳdı ‿eren
Küştelerden yapılur ḳalᶜa beden

Ḳan deñizler oldı aḳdı çün baḥır
Ḳan buḫārından ḳızardı meh mihir

Ger dilerseñ şerḥ idevüz ḳıṣṣaᵓı
Vir ṣalavāt defᶜ ḳılġıl ġuṣṣaᵓı

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince çünkim Benī Aṣfer çerisi hezīmet oldı, Süleymānīler nuṣret buldı. 21) Furṣat viren Allāh[a][92] Süleymān ḥażreti çoḳ şükürler itdi. On biñden ziyāde ceng eri Süleymān çerisinden ṭopraġa düşdi.

[19a]

1) İy nicelerüñ başı tenden cüẕā oldı, niceler daḫı baş kesüp ḫilᶜat geydi. Ancalaruñ daḫı ḳavmi, ḳardaşı olup 2) yas dutdı kim şād u ḥurrem kimi mātem dutdı. Fi'l-cümle ceng ġāyete, düşmān hezīmete irişicek seyl-i ḫūn ᶜummāna, āh u 3) efġān-ı düşmān āsümāna yiticek, erenler başlarından oma ṭurıcaḳ Süleymān peyġāmber, ol sulṭān-ı ekber, emr eyledi. 4) Sekīneᵓ-i Tābūt ᶜulemā döndürdiler, ḫaymeye gelüp ḳondurdılar. Süleymān daḫı devlet-ile gelüp atdan indi. Cemīᶜ begler, yigler 5) daḫı ceng yirine varup ölenleri defn idüp zaḫımluların baġlayup ḫuşk-bend ḳılup döndiler. Ammā kim ᶜĀdīlerden 6) Hindūş ᶜĀdī ve Baġdādīlerden Kebkebūş Baġdādī ve Yūnānīlerden Seyf-i Ḳāṭıᶜ ve Rūmīlerden Ḳayselān-ı Rūmī. Bu dört 7) pehlevān ḳılıç yüzinde düşüp Süleymān yolına şehīd olmışlar. Gelüp Süleymān'a ᶜarż eylediler. Süleymān acıyup ḥükm eyledi. 8) Varup getürdiler. Gül-āb-ıla yuyup ḳara aṭlasdan kefen ṣarup ḳara yirüñ ḳarnın yarup defn itdiler. Hicesi ṭaşlarına tārīḫ 9) yazdılar, ᶜamūd üzre pūlād tīġ-

[92] Allāh[a]: TN 162a/1'de de eksik yazılmıştır.

ıla ḳazdılar. Süleymān'a, ne tārīḫinde gelüp ol Benī Aşfer çerisinle Aṭġāş Ḫān'la nice 10) ceng itdügin, māt itdügin, Sīmurġ'a ḳapdurduġın zehī Süleymān kim aña Ḳaf'dan Sīmurġ gelüp fermān-ber olduġın beyān itdiler. 11) Tā kim şoñ gelenlere örnek ola, ᶜibret alalar. Bileler kim Süleymān nice ulu sulṭān-ımış kim cemīᶜ maḫlūḳāt aña fermān-ber-iken, ecel 12) aña daḫı irüp ecele dermān bulamadı.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ḥāl-i ᶜālem bu-durur añla hemān
13 Bāḳī ḳalmaz kimseye milk-i cihān

Çoḳ Süleymān geldi milk-i ᶜāleme
Ḥākim ‿oldı ümmete[93] vü ᶜāleme

14 Gökde taḫtın götürüp bād-ı şimāl
Şarḳa ġarba ḥükm ‿iderdi māh u sāl

Dīv ü ᶜifrīt emrine fermān-ıdı
15 Yetmiş ‿iki millete sulṭān-ıdı

Hefter-i evren dutardı sözüni
Taḫtına şehler sürerdi yüzüni

16 Dergehinde ḥācibi Cemşīd idi
Ḫizmet ‿iden pādişāh ḫurşīd idi

Dilegince devr iderken bu felek
17 Ḥaḳ selāmın aña virürken melek

[93] ümmete: ; TN 162a/14

Āḫir ‿aña daḫı ḳalmadı cihān
Kim görüpdür çoḳ Süleymānlar cihān

18 Çoḳ Süleymān yüzine güldi felek
Çoḳ Süleymān mühriyi yutdı semek

Dut Süleymān olduñ elde mühür[94]
19 Aṣṣı ne irse ecel itse ḳahır

Çāker ‿olsa n'ola ins ü şeyṭanat
Nefᶜine bāḳī degül çün salṭanat

20 Çün cihānda olısar biliş ü yad[95]
Çün gider ādem ḳalur ālemde ad

Dür-fişān olup ṣoñuñda ḳo nişān
21 Tā nişānuñ birle ‿añalar dür-fişān

Hem-çünān Firdevsi ḳo bir yādigār
Ḫalḳ ide tārīḫ añuben rūzigār

[19b]

1 Diñle imdi ḳıṣṣa ḳanda ḳaldı bes
Vir ṣalavat gūş idüben diñle pes

Neşir

Ḥakīm ḳavlince Süleymān 2) ḥażreti gelüp otaġına ḳondı, ceng āletin egninden çıḳarup faḫr-ı ḫilᶜat geyindi, başına şāhāne tāc-ı 3) zerrīni urundı, taḫt-ı ᶜāc abanūs üzerine çıḳup oturdı. Mih-terān daḫı altun gümüş ṣandelīler ṣaġ ṣol 4) dīvān-ḫāne içinde zeyn idüp tertīb üzerine ḳodılar. Andan Loḳmān Ḥakīm, dānā, Āṣāf bin Berḫıyā 5) peyġāmber ve Feylesūf-u Ḥakīm gelüp duᶜā ḳıldılar: "Ġazā mübārek-bād yā Süleymān" didiler. Ṣoñra ᶜAmāliḳa sulṭānı 6) Sührāb Şāh ve

[94] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

[95] yad:

Mışır sulṭānı Celāle'd-dīn ve Baġdād ḫalīfesi Tubaᶜ bin Aṣdaᶜ, Rūm meliki Ḳayṣar-ı Rūm, Yūnān meliki 7) Ḳaṭāṭ Ḫān, Endelüs meliki ᶜAḳrān Şāh gelüp Süleymān Taṭar'ında baş ḳoyup devām-ı devletine duᶜā idüp "Ġazā 8) mübārek-bād, dāyimā ferḫunde devlet, saᶜādet, yār-bād" didiler. Süleymān daḫı anlara ᶜizzet ḳılup işāret eyledi. 9) Ṣaġ ṣol taḫt-ı zerrīn üzerinde yirlü yirinde ḳarār ḳılup oturdılar. Andan ṣonra on iki sıbṭuñ ᶜulemāsı, 10) fuḍalāsı ṣaġ u ṣol Süleymān'uñ taḫtı kenārında āc abanūs ṣandelīler üzerinde geçüp muḳīm oldılar. Buġur dīvān-ı 11) Süleymānī ṭurdı. Yigirmi sekiz kez yüz biñ ādem-i zād melikleri iki ṭaraf ṭurup orta yeri açuḳ dutdılar. Bir zerrīn 12) şāh-nişīn getürüp ṣaġ ṭarafda ḳodılar. Süleymān taḫtına yaḳın iki yanında daḫı iki ᶜāc abanūsdan şeklinde 13) kürsīler ḳodılar. Andan Sīmurġ ḳuşına Hüdhüd varup Süleymān aġzından oḳudı. Sīmurġ durup ḳanadın açup uçup 14) içerü gelüp Süleymān taḫtı öñünde baş ḳoyup faṣīḥ lisān-ıla ᶜArap dilince Süleymān'a duᶜā ḳılup didi kim: 15)

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Devlet ü taḫtuñ ziyāde eylesün Mevlā begüm
Kem ḳuluñuñ manṣıbı olsun tamām dünyā begüm

16 Tā ḳıyāmet devlet-ile biñ yaşayup sür ᶜömür
Ḫażretüñe ḫiẕmet ‿itsün ṭayr-ıla ᶜAnḳa begüm

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince Süleymān 17) Sīmurġ dilince kendüye duᶜāsın gūş ḳılup faṣīḥ lisānına taḥsīn eyledi. Andan Sīmurġ varup ol altun 18) kürsīnüñ üzerinde ayaġ üzre ḳarār eyledi. Şankim bir melekdür, taḫt üzerinde oturur yāḫūd 19) melek-i ḳudsīdür kim ṭūbī budağında oturur. Envāᶜ rengīn yüñleri reng-ā-reng olup gün pür-tābı ṭoḳunduḳça 20) elvān elvān, envāᶜ envāᶜ reng görünürdi. Ṣaġ ṭarafdağı kürsīde Rūḥ ḳuşı gelüp bir ṭağ 21) bigi ḳarār eyledi ve ṣol ṭarafdağı kürsīde Ḳuḳnūs ḳuşı gelüp ḳarār eyledi. Bāḳī yırtıcı, ṭartıcı

[20a]

1) ḳuşlar yirlü yirinde ayaġ üzerinde ṭurdılar. Ekşerī daḫı ḳanad ḳanada çatup Süleymān dergāhınuñ üzerinde 2) sāye-bān olup çift çift-ile ṭurdılar. Süleymān üzre gölge oldılar. Dāne yiyen murġān daḫı bir ṭarafa ṭurmışlardı. 3) Naẓar Süleymān'uñ mübārek cemāline ḳılup ḥükm-i ḥükūmetine ḳulaḳ urmışlardı. Ṭāvus ḳuşı Cemşīd Şāh-veş nūr-ı baḫş tācını 4) başına şāhāne urunup lāciverdī zer-bāfti libāsın arḳasına alup melek-i ḳudsī bigi mülevven, münaḳḳaş yüñlerin zeyn 5) idüp[96] gāh rūḥān-veş cevlān, gāh āhū-yı ḫas[97] misāl ᶜanber-efşānlıḳ iderdi. Ḳuḳnūs ḳuşı daḫı ḳara 6) bulut bigi ṭuruban burnunuñ Ṣūr-ı İsrāfīl-veş biñ bir delüginden elḥān-ı Dāvūd-veş āvāzeler-ile nefḫ-i ᶜĪsī 7) bigi cānlara ṣadāsından cān baġışlardı ve şāhīn ile ᶜuḳāb daḫı Rüstem-āne bebr reng cevşenin tezyīn ḳılup çeşm-i 8) şehlāsın süzüben *şaḳḳa'l-ḳamer*[98] bigi minḳārından dil depredüp ḫaṭṭ-ı reyḥān, sipīd i siyāh reng yüñlerin tezyīn 9) ḳılup Sīmurġ ḳuşınuñ ṣaġ ṣol ṭarafında otururlardı. Ṣaġ ṣol maḳāmlu maḳāmında ḳarār ḳılurlardı. Baᶜżıları 10) daḫı gök yüzünde cevlānı Süleymān üzerine sāye-bān iderlerdi. Ṭurrāc, teẕerv ve tīhū daḫı ḥāciyāne libāscuḳların 11) geyüben şām seḥer Allāh teᶜālāya ẕikr idüben "Ḥaḳ Hū" diyüp ṣadāgāh, Süleymān devletine duᶜā iderlerdi. Keklik daḫı 12) mūy-ı siyāhın boynı altına gerden-bend idüben Ḫıṭā-yı Ḫoten ḫūbları bigi gözlerine sürme-i Işfahānī çeküben 13) laᶜlīn lebler-ile tevḥīd, evrād oḳuyuban ḫınnālu ayaḳların biñ bir dürlü şīve ve nāz-ıla ḥarekete gelüp Süleymān'uñ 14) rifᶜatine alḳış ḳılurdı. Kerkesler daḫı Ḫorāsān pīrleri bigi aḳ libāslar giyüp aḳ ᶜimāmeler ṣarınup rūzigār- 15) dīde pīrler bigi çarḫ-ı ġaddāruñ vefāsuzlıġına baḳuban Süleymān salṭanatın ẕikr iderlerdi. "Nice nice Süleymān gördüñ!" 16) diyüben rūzigāruñ bī-beḳālıġına ḫayrān olurlardı. Hüdhüd daḫı kim peyk-i Süleymān-ıdı, cāsūs-u ḥāḳān-ıdı. 17) Ṭāvūs-veş başına tāc-ı faḫrī urunup ḳāḳımī cübbesin Hindiyāne ḥācılar bigi egnine aluban ṣaġ ḳanadcuġı 18) yuḳaru-y-iken bigi ḳaldurup ṣol ḳanadcuġın yir yüzine döşenüp yüzcügezin yire sürüp Süleymān'a 19) duᶜā ve şenā iderdi. Gāh ḳanad açup uçup ṭaġ, ṣaḥrālar geçüp cüst ü cū ḳılup gördi ki ḥādiseden gelüp 20) Süleymān'ı āgāh iderdi. Fi'l-cümle, ḳıṣṣaᵓı dırāz ḳılmayalum. İnsān begleri, aṭyār ululları yirlü

---

[96] idüp: TN 163a/5; MN

[97] āhū-yı ḫas: TN 163a/5-6; 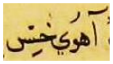 MN

[98] Kur'ân, Kamer 1 : "Kıyamet yaklaştı ve **ay yarıldı**."

yirinde ṭurdılar, naẓar 21) ḳılup yüzlerin yire urdılar çünkim dīvān-ı Süleymānī ṭurdı.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Bencileyin salṭanatla ḳurdı dīvān şehriyār

[20b]

1 Ḳavm-i maḥşer miṣli millet cemᶜ idüpdi bī-şümār

Ḫāki insān bürümişdi gökleri murġān Peren
Yir bulmazdı esmege gökde vü yirde rūzigār[99]

[2] **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince dīvān-ı Süleymānī, eyvān-ı ḥāḳānī, ṭurıcaḳ server-i selāṭīnler, pehlevān-ı cihān-girler, 3) maḳāmlu maḳāmında oturıcaḳ zerrīn çıbuḳlu çavuşlar, gümüş degeneklü ḥācılar ayaġ üzerinde ṣaġ ṣol ṭurıcaḳ 4) andan Süleymān ḥükm eyledi. Bād-ı pāy ᶜAyyār altı yüz cellādlarıla varup Benī Aṣfer şāhı Aṭġāş Ḫān'ı getürdiler. 5) On altı Benī Aṣfer beglerile elleri baġlu, cigerleri ṭaġlu siyāset meydānına ṭurġurdılar. Benī Aṣfer meliki daḫı dergāhdan 6) içerü kim girdi, naẓar ṣalup gördi kim bu ictimāᶜī insān vasaṭında dört biñ dört yüz ḳırḳ dört ṭanāblu, 7) altun mıḫlu, ḳızıl aṭlāsdan bir bārigāh.Ṭāḳı evc-i Keyvān'a irişmiş, tanāb-ı mīḫları gāh māhī gözine girmiş 8) on sekiz kez yüz biñ sipāhī bu bārigāhı girde-pīç itmiş. Rūz-i maḥşerden nişān virür bārigāh üzerinde şeş-ḫāne 9) bir taḫt-ı zerrīn ᶜāc abanūsla tertīb i tezyīn olmış, üzerinde bir nev-cüvān oturur. Başında imāmeᵓ-i Ḫalīl, dilinde ẕikr-i 10) Celīl, elinde ᶜaṣā-yı Mūsā, barmaġında ḫātem-i nübüvvet. Taḫtuñ ṣaġ cānibinde on iki biñ Benī İsrāᵓīl peyġāmberleri oturur 11) kim her birisinüñ vilāyeti ẓāhir, muᶜcizātı rūşen olmış kim Evyāṣir Nuᶜmān bin ᶜĀd ve Āṣaf bin Berḫıyā 12) ve ṣādıḳ Ḳaḥn bigi. Ṣol yañada ᶜāc kürsīler üzerinde on iki biñ ᶜulemā, fuḍalā otururlar kim ᶜilm içinde māhir, her 13) fende ḳādir ᶜilimler-ile rūşen gün bigi. Anlaruñ altında zerrīn kürsīlerde eḳālim begleri Sührāb Şāh 14) ve Baġdād ḫalīfesi Tubaᶜ bin Aṣdaᶜ ve

[99] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Ḳayṣar-ı Rūm ve Yūnān şāhı ve Endelüs şāhı bigi melikler taḫt-ı zerrīn 15) üzerinde oturdılar. Ḳafālarında pehlevānları ayaġ üzerinde ṭururlar. Anlaruñ ᶜaḳabince on iki sıbṭuñ melikleri gümiş 16) ruḫām taḫtlar üzerinde otururlar. Bunlaruñ altında daḫı pūlād kürsīlerde Ḳurṭūs-i ᶜĀdī, ᶜAnter bin Gühram ve Raᶜd bin Berḳ 17) bigi pehlevānlar yir yirincük urup ṭururlar. Anlaruñ ḳafāsında on iki biñ ġulām-ı ḫāṣ ṭururlar. Kimi ḫançer kimi tīġ u teber 18) kimi gürz-i girān dutarlar.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ḫāki insān bürümiş[100] dersü tamām
Gök yüzin murġān çerisi çün ġamām

19 Gök yüzin dutmış ḳamu şehper yelek
Pāl[101] ü perden nā-bedīd olmış felek

Yir ayaḳdan göge tozmış çün ġubār
20 Çarḫı perrān[102] pürümiş[103] hem-çün buḫār

Yirde ‿eren cevşen geyer pullu semek
Gökde murġān cilve ḳılur çün melek

21 Şöyle bī-ḥad ictimāᶜī ṣaf-şiken
Ṣānkim ‿anda cemiᶜ cümle tīġızen

Neṯir

Ḥaḳīm ḳavlince Benī Aṣfer meliki

[21a]

1) Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī, Süleymān'uñ salṭanatın, şevketin görincek be-ġāyet vehm aldı. Bildi kim Süleymān kimdür? Buġur 2) Süleymān daḫı, ᶜaleyhi's-

[100] bürümiş: TN 163b/18; MN
[101] pāl: TN 163b/19
[102] perrān: TN 163b/20; perān MN
[103] pürümiş: bürümiş TN 163b/20

selām, naẓar ḳılup gördi kim ġurūr-ıla dimāġı fesāda veren tāc u devletine, taḫtına, raḫtına ġarre 3) olan, Süleymānlıḳ daᶜvāsın iden, ḫātem-i Süleymān'a ḳaṣd ḳılan, Benī Aṣfer melikinüñ devleti başından düşmiş, belā zenbūrı 4) üzerine üşmiş, elleri ḳafāsında bağlu, cigeri ṭağlu, gözleri yaşı çağlu, otuz altı pehlevān ve melikler-ile 5) siyāset meydānında ṭurur. Süleymān ᶜaleyhi's-selām düşmānın siyāsetde; kendüzin tāc-ı devletde, feṭḥ-i nuṣretde 6) göricek, nuṣret viren Allāh teᶜālāya, celle celālühü, bī-ḥad şükr eyledi. Daḫı dönüp Loḳmān Ḥakīm'e didi kim: "Yā Loḳmān-ı 7) ekber, Ḥaḳ teᶜālāya minnet ve sipās kim Benī Aṣfer melikin bize virdi. Devletüm eli dutuban, nuṣretüm yili, belāsın 8) üzerümden ırdı. İmdi ne dirsin? Bu ᶜāṣīyi nic'idelüm kim devlete, saᶜādete lāyıḳ ola?" diyince Loḳmān ibni 9) ᶜĀd, ol ḥakīm-i üstād, Süleymānuñ devām-ı devletine duᶜā ve eyyām-ı rifᶜatine ṣenā ḳılup didi kim: "İy şāh-ı cihān, v'ey Süleymān-ı 10) zamān, şükür ol Yezdān-ı pāk'e, Ḫallāḳ-ı ᶜālem'e kim ᶜālī ḥażretüñe feṭḥ-i nuṣret, düşmenüñe hezīmet, belā vü miḥnet ve meşaḳḳat 11) rūzi ḳıldı. Benī Aṣfer meliki itdügin kimesne itmemişdür. Başuñ, cānuñ, ḫātemüñ ḳaṣdına geldi. Endelüs şāhına neler ḳıldı.

[12] **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Bu degül mi ol laᶜīn ü Aṣferī
Ḫātemüñ ḳaṣdına çeken ᶜaskeri

13 Çekdi leşker işbu kāfir itdi ḳaṣd
Gele senden milk ü taḫt u efseri

Ḳanını dökmek gerek bu düşmenüñ
14 Cümle melᶜūnuñ budur bed aḫteri

Yā Süleymān bu pelīde virme ‿amān
Tā peşimān olmayasın sen giri

15 Böyle didi anda Loḳmān ibni ᶜĀd
Oldı sākin vir ṣalavat serseri

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince Loḳmān Ḥakīm 16) eyle diyicek yine Süleymān, ḫocası Āṣaf'a eydür: "Yā Āṣaf bin Berḫıyā, ᶜālī ḥażretüñ daḫı ne dirsin? Tāc u taḫtumuñ revnaḳısız, 17) her biriñüz ne dirsiz? Benī Aṣfer melikin helāk idelüm mi, yoḳsa āzād mı ḳılalum?" didi. Āṣaf bin Berḫıyā, ol ᶜāḳıl ü dānā, 18) didi kim: "Yā Süleymān-ı zamān, ᶜāḳıl oldur kim düşmāna mühlet virmeye. ᶜAdūnuñ miṯāli yedi başlu ejderhāya beñzer. Zehri bigi 19) vücūdından göñlünden gitmek mümkin degüldür. ᶜAdūnuñ varlıġından ᶜadem olduġı efḍaldür. ᶜAdūya emān, ᶜömürden zamān 20) viren kāmil degül, cāhil echeldür.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Çünkim ‿Allāh virdi saña furṣatı
21 Düşmenüñe virme ḫānum mühleti

Biñ yıl ‿ılan besler-iseñ şehd-ile
Zehri saçar saña bulsa vüsᶜati

[21b]

1 Ḳılıç ‿urup düşmenüñ eyle helāk
Tīġ-ıla ‿alınur cihānuñ milketi

Furṣatında düşmene mühlet viren
2 Bil ki başdan gidiserdür devleti

Böyle diyüp pīr Āṣ*āf* bin Berḫıyā
Sākin ‿oldı vir ṣalavat key ḳatı

[3] **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince Āṣāf eyle diyicek Feylesūf Ḥakīm eydür: "Yā Süleymān-ı zamān ve iy şāh-ı ḥāḳān, āgāh ol kim dünyā 4) meliklerinüñ içlerinde Benī Aṣfer meliki bigi güm-rāh, azġun melik yoḳdur. Bunuñ emṯāli ḥīle-engīz, nā-bekār

yoḳdur. Bunuñ 5) fikr-i fāsidi çoġ-udı, ḳaṣdı ḫātem idi. Gerekdür kim bunuñ ᶜömrüni ḫatm ḳılasın, ᶜadūnuñ helākin ġanīmet bilesin, düşmānı 6) ḫor görmeyesin kim bir kemçe ḳor bir şehri tamām yaḳup ḥarḳ ider. Ṭama ṭama göl olur, ṭutup bir vilāyet ḫalḳın ġarḳ ider 7) yā Süleymān! Bu ᶜāṣīden ġāfil-mebāş!

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ġāfil ‿olma düşmenüñden ḳıl ḥaẕer
8 Ki ‿efᶜīdür düşmān saña zehrin saçar

Ḫaşmına mühlet viren ᶜāḳıl degül
Ki ‿aḥmaḳ ‿olan düşmeninden luṭf umaz[104]

9 Bisleseñ zaḳḳūm aġacın ḳand-ıla
Vaḳti gelse yine zaḳḳūmı irer

Fi'l-meṣel düşmān olur zaḳḳūm bes
10 Ṣanma zaḳḳūm aġacı virür şeker

Düşmenüñ yüz postunı gāh ṭoldurup
Kim dirilüp itmeye saña żarar

11 **Neṣir**

Ḫakīm ḳavlince Feylesūf eyle diyicek Evyāṣir peyġāmber ᶜaleyhi's-selām eyitdi kim: "Yā Süleymān minnet ol Ḫallāḳ-ı 12) ᶜāleme ve Rezzāḳ-ı ādeme saña Süleymānlıḳ rūzī ḳıldı. ᶜĀlemüñ sulṭānı, cihānuñ ḫāḳānı olduñ. Cemīᶜ maḫlūḳāt saña 13) çāker, heft-kişver ḫalḳı saña fermān-ber olacaḳdur. Benī Aṣfer meliki kimdür kim andan ḥaẕer ḳılasın! Eger kim bu bī- 14) dīn-i şeyṭān-ı laᶜīn ġurūr-ıla tāc u taḫtın yile virdise, ḫaṭālar ḳıldısa sen Süleymān ḥilim, vaḳār birle ᶜināyet 15) naẕarı ḳılup eger kim īmāna gelürse, ᶜaṭā vü kerem ḳılup cānın āzād eylegil, memleketin baḫşīş eylegil. Tā ölünce 16) ḥażretüñe ḳul ola. Eger kim

[104] umaz: "ummaz" kelimesi vezin gereği bu şekilde yazılmış olabilir.

īmāna gelmezse, Müsülmān olmazsa bī-dīn kāfirüñ helāki ḫāk, vücūdı çāk, dostları 17) ġamnāk olduġı yegdür.” didi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

İtdügin itmek kişi erlik degül
18 Ser kesen üslūbı serverlik degül

Ḳıl yavuzluḳ idene eylük tamām
Tā ki ḫoşnūd ola senden ḫāṣ u ᶜām

19 Pādişāhlar ḳanını dökme saḳın
ᶜÖmre noḳsān irgürür ᶜayne’l-yaḳīn

Bu Benī Aṣfer Ş*ā*h’ın āzād ḳıl
20 Cürmini ᶜafv eyleyüben şādi ḳıl

Kim olunca ḳapuña ola ġulām
Söz budur ki söylemişem ve’s-selām

[21] **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince Evyāṯir peyġāmber öyle diyicek Süleymān ᶜaleyhi’s-selām eyitdi eger kim: “Ḳılıcumdan emān

[22a]

1) isterse īmāna gele, Müsülmān ola yine Aṣfer melikine sulṭān ola. Eger kim ser-keşlik iderse ḫāke 2) yeksān ola.” didi. Süleymān eyle diyicek Bād-ı pāy daḫı eline nacaḳ alup pepr ü peleng miṯāl gümrenüp gelüp 3) Benī Aṣfer melikine Süleymān’uñ sözin dilince beyān eyledi. Benī Aṣfer meliki Aṭġāş Ḫān daḫı gördi kim Süleymān-ı zamān, ol 4) sulṭān-ı ḥāḳān, kendünüñ günāhına ḳalmayup ḫaşma ġażab ḳılmayup vüzerā sözine uymayup ᶜadl insāf ḳılup 5) iḫtiyārı eline şundı, mürüvvet aldı. Bildi kim Süleymān ḥażreti Ḥaḳ resūldür, ḥakdur. Aṣıl kendiye siyāh-pūş 6) gelüp görinen, felek yüzinde perī şeklinde çerisin gösteren şeyṭān-ı laᶜīn imiş. Bes, Ḥaḳ teᶜālā Aṭġāş Ḫān’a 7) īmān rūzī

ḳıldı. Göñülden, cāndan dile gelüp didi kim: “Yā Süleymān-ı zamān ve iy şāh-ı cihān çünkim ᶜālī̄ ḥażretüñ benüm 8) itdügüm cürme ḳalmadı, vüzerā sözile helāk ḳılmadı, ben daḫı cān u dilden ḥażretüñe ḳul olayım, tā ölünce dergāhında 9) ḳullaruñ bigi ḫiẕmet ḳılam.” didi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ḳılıcuñdan çünki buldum mühleti
10 Ḥażretüñe cāndan ‿idem ḫiẕmeti

ᶜÖmrüm ‿olduḳça ḳapuñda ḳul olam
Dergehüñde bulam ‿āḫir devleti

11 Zī̄-saᶜādet sen Süleymān işigin
Yasdanup şevketde bula ḫiẕmeti

Çün ḫalāṣ itdüñ beni iḫlāṣ-ıla
12 Alḳış ‿idüp oḳıyam ve’t-Tebbeti

Ḳapuña ḫiẕmet ḳılan görmez elem
Devlet ‿anuñ saña ḳıla ᶜizzeti

13 Böyle diyüp ol Benī̄ Aṣfer melik
Oldı sākin vir ṣalavat key ḳatı

Neṯir

Ḥakī̄m ḳavlince Aṭġāş Ḫān-ı 14) Aṣferī̄ böyle diyüp Müsülmān olıcaḳ Süleymān şādumān olup ḫilᶜat-i ḫāṣ geyürdi, server-i selāṭī̄nler ṣaffında 15) yir gösterdi. Endelüs şāhından aşaġa, bāḳī̄ server-i selāṭī̄nden yuḳaru geçüp oturdı. Andan ol otuz altı 16) pehlevānlaruñ otuz ikisi īmāna geldiler, Müsülmān oldılar. Velākin Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī̄’nüñ bir lālāsı var-ıdı. 17) Güm-rāh kişidi. Delim ᶜömür sürmişdi ve bir daḫı īmāna gelmeyüp Aṭġāş Ḫān’a eytdiler: 18)

“Yidi ataya sulṭān oġlı sulṭān-ıduñ, Benī Aṣfer melikine cān-ıduñ. Şimdi gelüp bir ᶜArab beçe muġaylān 19) dikenin yaḳıcı, demürci oġlı zenbīl öriciye ḳul olduñ. Daḫı ata dede dīnin terk eyledüñ diyüp dürrihāt, 20) hezliyyāt söylediler. Eyle kim Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī utandığından ayaġ üzerine ḳalḳup didi kim: “Yā Süleymān-ı 21) zamān ve iy şāh-ı cihān, ben ḳuluñ nice kez kim peşīmān olup ḥażretüñe ṭapmaġa, düşmenlik ḳapusın yapmaġa kim

[22b]

1) ḳaṣd iderdüm, ᶜālī ḥażretüñle barışmaġa kim cehd iderdüm. Bu iki melᶜūn ḳomazlardı. Bir daḫı bu kim bir siyāh- 2) pūş dāyim gelüp görinürdi, felek yüzinden baña ᶜasker gösterürdi. “Süleymānlıḳ senüñdür, ḫātem saña lāyıḳdur. 3) Gögi yaradan Allāh, Süleymān’dan Süleymanlıġı aldı, saña virdi. Uş gökden saña melekūt-ı semāvāt ᶜaskerin 4) gönderdi.” diyüp baña iġvā virürdi. Ben daḫı didüm ki: “Yā niçün bu çeri gelüp yardum eylemez kim Süleymān[105] 5) hezīmet ola; ḫātemi andan alam, Süleymān olam.” dirdüm ol siyāh-pūş eydürdi kim: “Ṣabr eylegil, vaḳti henüz gelmedi. 6) Sāᶜat-i saᶜd gözlerüz.” diyü beni ol ḳadar aldadı kim tā hezīmet olınca. Ṣoñra gördüm ki ne ᶜasker var ne 7) siyāh-pūş vardur. Bilmedüm kim ol siyāh-pūş melᶜūn kim-durur?” didi. Aṣfer melik eyle diyicek ᶜAmāliḳa 8) sulṭānı Sührāb eyitdi: “Āh ol siyāh-pūş elinden kim her gün benüm yanumdan gitmezdi. Her gāh kim Süleymān 9) ḥażretinle dostlıḳ ḳılup baña naṣīḥat yüzinden dirdi kim: “Süleymānlıḳ senüñdür, ḫātem elüñe girür, diyü beni aldardı.” 10) didi. Ḳayṣar-ı Rūm daḫı feryād ḳılup eydür: “Āh ol siyāh-pūş elinden, benüm ḫod hīç ḳatumdan gitmezdi. Dürlü dürlü 11) herzeler yiyüp beni günde on kez Süleymān iderdi” didi. Maᶜa’l-ḳıṣṣa, ḥāżır olan server-i selāṭīnler daḫı 12) siyāh-pūşdan şikāyet iderler kim ol ḥālde İblīs daḫı anda ḥāżırdı. Süleymān, Benī Aṣfer melikin n’ider, n’eyler 13) diyüp gözlerdi. Buġur Süleymān ḥażreti daḫı server-i selāṭīnlerüñ ne kim diñledi, ol siyāh- 14) pūş, racīm, laᶜīn idügin añladı. Daḫı didi kim: “İy tāc u taḫtumuñ revnaḳı server-i selāṭīnler, hīç 15) bildüñüz mi kim ol siyāh-pūş laᶜīn kimdür?” didiler kim: “Yoḳ bilmedük; farḳ ḳılmaduñ.” 16) Süleymān didi kim:

Naẓm

[105] Süleymān: 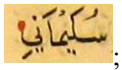; TN 165b/5’de de aynı şekilde yazılıdır.

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Didi budur ol laᶜīn ü kūr i ker
17 Ādemi ‿uçmaḳdan çıḳaran ḫor-ḫar

Şīt'i nālān eyleyen işbu-durur
Nūḥ'ı giryān eyleyen işbu-durur

18 Āh ‿elinden bu laᶜīnüñ ṣad hezār
Vesveseyle günde biñ ḳılur figār

Kimse mekrinden bulamaz hīç rehā
19 Līki mürsel enbiyā vü etḳıyā

Ḥaḳ Süleymānlıḳ virelden saña pes
Bu laᶜīn olmadı rāżī bir nefes

20 Līki ben de nesline idem ḳahır
Dīv ü ᶜifrīt özine idem ḫaber

Bu laᶜīnüñ z̲ürriyātın ḳırayun
Ādemüñ dādın da alı vireyün[106]

21 Böyle diyüp Şeh Süleymān kāmukār
Vir ṣalavat sākin ‿oldı ṣad hezār

Ne̲sir

Ḥakīm ḳavlince Süleymān ḥażreti

[23a]

1) ᶜaleyhi's-selām şeyṭān, laᶜīn, bī-dīn ḥaḳḳında eyle diyicek, racīm vāy kim ḳorḳdı. Didi kim: "Vāḳıᶜ-durur. 2) Eger kim bu Süleymān'a bir żarar irgürecek olursam benüm z̲ürriyātum ayaḳda yitürecekdür, beni daḫı ele getürecekdür." 3)

[106] vireyün: TN 165b/20'den tamamlanmıştır. - MN

diyü ol melᶜūn ḫor u ḫacīl olup kendünüñ żürriyātıla meşveret ḳılmaġa gitdi. Andan Süleymān ḥükm 4) eyledi. Ol güm-rāh lālāyı ve ᶜAngürūş vezīri bād-ı pāy alup dār aġacı diküp ber-dār eyledi. Dünyādan āḫirete 5) īmānsuz gitdiler. Racīm görüp eydür: "Yārenler daḫı dünyādan benüm iġvāmla āḫirete īmānsuz gitdiler. 6) Benī Aṣfer melikine itdügüm ḫiżmet iñen ᶜabes gitmedi" diyüp şādılıḳlar eyledi. Andan Süleymān ḥażreti 7) Benī Aṣfer vilāyetin Aṭġāş Ḫān'a teslīm eyledi. Berāt-ı hümāyūn yazdılar daḫı Endelüs melikinle ikisin görüşdürdi, 8) barışdurdı. Endelüs meliki ᶜAḳrān Şāh da Benī Aṣfer meliki ᶜözür diledi, nevāḫt[107] ḳıldı. Buġur ḫon-ı Süleymān geldi; 9) yinildi, içildi. Sīmurġ öñine daḫı ḳoyun leşleri geldi, yedi. Aṭyār ululları pençe urup ol gevdeleri 10) yirlerdi, iki iki ayırup ṭartarlardı ve dāne yiyen ḳuşlara daḫı ḥubūbāt dökdiler. Uşbu dāneleri yidiler[108]. Ḫalḳ-ı ᶜālem 11) görüp taᶜaccüb iderlerdi, Süleymān'uñ ululuġına ḫayrān ḳalurlardı. İy Süleymān kim aña daḫı dünyā bāḳī ḳalmadı.

12 **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Şāh Süleymān ḳuruban dīvān ᶜaẓīm
Taḫtı üzre otururdı ki selīm

13 Taḫtı ⌣ iḥāṭa itmiş-idi enbiyā
Ṣaff-ıla ⌣ ayaġın ṭururdı evliyā

Şāh-ı şāhān ḥusrev-i gerden-keşān
14 Emrine çāker olurdı her zamān

Emrine meᵓmūr idi Sīmurġ anuñ
Ḥükmine maḥkūm-ıdı[109] her murġ anuñ

[107] nevāḫt: TN 166a/8; nevāḥat MN

[108] yidiler: TN 166a/10; yidi MN

[109] maḥkūm-ıdı: TN 166a/14; maḥkūmdı MN

15 Baḥr u berde biñ bir ‿ümmet ne ki var
İns ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u mār

Ger çerende[110] yā perende[111] ḫāṣ u ᶜām
16 Şeh Süleymān[112] çāker-idi ṣubḥ u şām

Ḫizmetine yüz sürürdi her melek
Dilegince devr iderdi nüh felek

17 Rūḥ-ı Ḳudsī getürüp Ḥaḳ'dan selām
Vaḳtehā ḫizmet ḳılurdı nīk-nām

Gökde taḫtın götürürdi bād anuñ
18 Ṭāᶜat-ıla pīşesidi dād anuñ

Döneliden işbu çarḫ-ı āsümān
Aña hem-tā gelmedi bir şeh cihān

19 Hem nebiyy-i mürsel-idi ol imām
Hem emīr-i aᶜżam ‿idi ol hümām

Yetmiş ‿iki millet ‿itdi ḫizmetin
20 Biñ bir ‿ümmet bildi anuñ ᶜizzetin

Ger nebāta ger cemāda maᶜdene
Ḥākim ‿oldı cümle kāna meskene

21 Aña daḫı ḳalmadı āḫir cihān
Saña daḫı ṣanma ḳala iy cüvān

Çoḳ Süleymān ḫātemin yutdı balıḳ

[110] çerende: TN 166a/15; cerrende MN
[111] perende: TN 166a/15; perrende MN
[112] Süleymān: TN 166a/16; Süleymān'a MN

[23b]

1 Çoḳ Sikender tācın ‿aldı çarḫ bayıḳ

ᶜĀḳıl-ısañ bu fenāyı eyle terk
Ḫiẕmet-i Ḥaḳ itmege bil bağla berk

2 Söz budur ki söyledi Firdevs*ī* bes
Vir ṣalavat Muṣṭafā'ya her nefes

Ḳıṣṣa-ı Ḥased-Kerden Racīm Taḫt-ı Süleymān ᶜAleyhi's-Selām[113]

3) Ḥakīm ḳavlince Süleymān ḥażreti bunda salṭanatla oturmaḳda, Ḥaḳḳ'a ṭāᶜat itmekde, 4) Benī Aṣfer melikin ve Endelüs melikin kendiye muṭīᶜ ḳılup fermān-ber ḳılmaḳda ammā kim bizüm ḳışṣamuz ez-ān-ı cānib 5) şeyṭān-ı laᶜīne, İblīs-i bī-dīn'e geldi. Nite ol zamān kim Süleymān ḥażreti ᶜam. Benī Aṣfer melikin kendiye 6) rām eyledi ve cemīᶜ beglerin kendiye musaḥḥar, emrine fermān ḳılıcaḳ ve Benī Aṣfer meliki 7) Aṭġāş Ḫān -ı Aṣferī daḫı Müsülmān olıcaḳ İblīs-i mekkār, ol nā-bekāra, ġāyet güç geldi. Āh eyledi. 8) Āhından felek yüzin siyāh eyledi. Daḫı yedinci ḳat yirüñ altına varup Genes'le Denes'e, İhdinaṣ'la, 9) Yüvesvis'le, Mışrāṭ-ıla, Gīvem-ile, Dülil'le mā-ḥaṣal cemīᶜ ẕürriyātınuñ bed-ḫūluları[114] bir yire cemᶜ olup didi kim: 10) "İy benüm ẕürriyātum ululara, bī-dīn-i insāna dāyim kibr-ile kīn dutanlar, āgāh oluñ kim ol Dāvūd oġlı 11) Süleymān durduġunca ḳuvvet dutdı, baḫt-ı devleti artdı. Ḳanḳı melik kim iġvā virüp Süleymān'uñ üzerine 12) kim musallaṭ eyledümse, ᶜāḳıbet bu demürci oġlı zenbīl örüci aña ġālib gelüp emrine çāker, ḥükmine 13) fermān-ber eyledi. Sührāb bigi ᶜAmāliḳa sulṭānı, Ḳayṣar-ı Rūm bigi melik-i Rūm, Baġdād meliki bigi, ḫalīfe Yūnān 14) meliki bigi, Endelüs meliki nām-dār, Benī Aṣfer meliki bigi baḫtiyār, tācıdār, sulṭān-ı Mışır bigi, kām-kār bu yedi 15) sulṭān-ı aᶜẓam, ḫāḳān-ı muᶜaẓẓam ḥükmine maḥkūm oldılar, çārunā-çār iṭāᶜat itdiler. Henüz taḫt-ı Süleymān, 16) Süleymān'a gelmedi; Süleymān, Süleymān olmadı ve iy eger kim taḫt-ı nübüvvet gele, cin berr ü baḥrı leşkeri, 17) vuḥūş u mūr u mārān ᶜaskeri cemᶜ olup taḫt-ı Süleymān-ıla yil felekde kim götürür, maġārible 18) meşārıḳa kim yitdi, ol vaḳt Süleymān'a kim furṣat bula, veyāḫūd kim cevāb

[113] Şeytanın Hz. Süleyman'ın tahtını kıskanmasının hikâyesi
[114] bed-ḫūluları: TN 166b/9; tedḫūları MN

virecekdür? Ḫayf, 19) dirīġ, āh kim ẕürriyātum ayaġ altında helāk-i ḫāk olacaḳdur" diyü efġān eyledi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

20 Bu Süleymān bulalı Ḥaḳ'dan dilek
Çāker ‿ oldı ins ü cin rūh u melek

O nübüvvet ḫāteminle şad dirīġ
21 Dīv ü ᶜifrīt aşlını ider helek[115]

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince İblīs pür telbīs eyle nevḥa vü zār idicek

[24a]

1) cemīᶜ şeyāṭīn uluları, bed-ḫūları didiler kim: "Yā server-i laᶜīn ve bihter-i bīdīn, yā ne olmaḳ gerekdür kim 2) bu Dāvūd oġlına furṣat bulavuz, ḫātemi elinden alavuz, vücūdın ḫāke yeksān ḳılavuz?" didiler. İblīs eyitdi: "Bir fikrüm 3) daḫı vardur. Eger kim anuñla Süleymān'a furṣat buldum-ısa buldum, bulmadumsa ḥaḳīḳat Süleymān'a artuḳ ẓafer 4) bulacaḳ degülem. Vāz gelem, nāçār Süleymān'a muṭīᶜ olam." didi. Ḫannās, Vesvās kim vezīr-i İblīs-i laᶜīn'dür. Eytdiler kim: 5) "Ne tedbīr eyledük, görelüm aşlı nedür?" didiler. İblīs eytdi: "Dünyā pādişāhlarınla Süleymān'a furṣat bulmadum, Benī Aṣfer 6) çerisin getürdüm, Endelüs ᶜaskerin getürdüm, maġrib-zemīn leşkerin getürdüm, çāre olmadı. ᶜĀdīleri ḥavāle ḳıldum, 7) becerimedüm. Ammā kim gerekdür kim Süleymān'a cāẕūlar ḥavāle ḳılam ki taḫtı Süleymān'a gelmedin yir-ile gök 8) arasında Süleymān'uñ üzerine cāẕū ᶜaskeri gele. Envāᶜ-ı maḫlūḳāt muḫtelif ṣūretde, ᶜacīb heyᵓetde. Tā kim Süleymān'uñ 9) çerisine ẓafer bulalar; siḥir-ile Süleymān'uñ tāc u salṭanatı, şevketi, raḫtı, baḫtı saᶜādetin zevāle, ḫāke mübeddel ḳılalar; 10) siḥir-ile yirle gök arasından gelüp Süleymān leşkerinüñ üzerine ġulu ḳılup tārümār ideler." didi. İblīs 11) eyle fikir ḳılıncaḳ Ḫannās eyitdi: "Maᶜḳūl kelām söyledüñ, yaḫşı tedbīr eyledüñ. Ammā kim anuñ bigi

[115] helek: "helāk" kelimesi kafiye gereği bu şeklinde yazılmıştır.

cāẕū 12) ᶜālem-i eṭrāfda, maġārib i meşārıḳda kim ola?" didi. Vesvās eytdi: "Rubᶜ-u meskūn içre üç cāẕū vardur: 13) Birisi maġrib-zemīnde olur kim ᶜAngūr cāẕūdur. Ḳırḳ kez yüz biñ cāzū andan sebaḳ alur ve ikinci maşrıḳda 14) ᶜAnfüvān cāẕū vardur ki otuz kez yüz biñ cāẕū andan sebaḳ alur. Üçünci kūh-ı Elburz ḳullesinde olur. 15) ᶜAyyūr cāẕūdur ki anuñ daḫı naẓarında yigirmi kez yüz biñ cāẕū vardur ki anuñ bigi seḫḫāredür ki 16) gökdeki ayı inek idüp ṣaġarlar ve ādemi ḫımār idüp binerler ve göge siḥirle bulut aġdururlar 17) ve ᶜasker üzerine yılan çıyan yaġdururlar. Eger kim ᶜAyyūr cāẕūyı varup getürevüz, Süleymān üzerine 18) kim musallaṭ ḳılavuz, Süleymān'ı daḫı ᶜaskerin daḫı helāk ide, tāc u taḫtın elinden ala, Süleymān yüzügün 19) barmaġına ṣala, cihānda Süleymānlıḳ ḳıla, şeyāṭīn nesli Süleymān elinden ḫalāṣ ola, sen İblīs daḫı 20) ol cāẕū ḳatında ḫāṣ ola." Böyle diyicek İblīs-i laᶜīn şād oldı, cemīᶜ ġuṣṣadan āzād oldı. 21) Ammā ki bilmedi ol laᶜīn; Allāh teᶜālānuñ takdīrinden ṭaşra iş yoġ-udı. Añlamadı[116] ki Süleymān'da naẓar-ı

[24b]

1) ᶜināyet-i ilāhī vardur.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Böyle tedbīr itdi anda gerçi şeyṭāni'r-racīm
Bilmedi kim bozısardur taḳdīri ḥükm-i Raḥīm

2 Şeh Süleymān ḥażretinden göresiz derd ü elem
İdiserdür aşlıña her dem ᶜaẕāb-ıla elem

Neşir

Ḥakīm ḳavlince İblīs-i laᶜīn 3) bu sözi ki işitdi. Denes'le Genes'[e][117] eyitdi ki: "Yā Denes, sen, var Süleymān ᶜaskerinüñ beglerinden Benī Aşfer pādişāhı 4) Aṭġaş Ḫān-ı Aşferī'nüñ göñline girüp vesvese virüp iġvā ḳılup ve Genes daḫı Endelüs pādişāhı 5) ᶜAḳrān Şāh'uñ göñline girüp vesvese, iġvā virmek ile ikiñüz

---

[116] añlamadı: 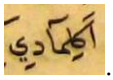. Kelime TN 167a/21'de de aynı şekilde yazılıdır.

[117] Genes'[e]: TN 167b/3'te de eksik yazılmıştır.

daḫı ol ḳadar cehd idüñ ki 6) ol iki pādişāhı birbirile müttefiḳ olup Süleymān'a ḳaṣd ideler. Ben daḫı ᶜAyyūr cāzūya varup iġvā virüp 7) göñline girem yirinden ḳoparam leşker-i cāẕūyı çeküp Süleymān üzerine getürem. Gök yüzinden 8) cāẕū ᶜaskeri ceng ide, yir yüzinden ol iki pādişāh ceng idüp Süleymān'ı ortadan götüreler, ḫātemin elinden alup 9) kendüyi ᶜaskerile helāk idüp yitüreler, Süleymān taḫtına ᶜAyyūr cāẕū ol iki melik taḫt üzerine geçüp bile 10) oturalar, ser-cümlesi benüm-ile meşveret ḳılup ādemī-zādı cihān sarāyından götüreler." diyüp ol melᶜūn bu tedbīr idüp 11) Denes'i, Aṣfer şāhına gönderüp Genes'i, Endelüs pādişāhına gönderüp kendüzi bāḳī ḳalan ẕürriyāt-ı şeyāṭīn-ile 12) dem çeküp uçup gerü Elburz cānibine gitdi. Şeyṭān-ı laᶜīn; ᶜAyyūr cāẕūya gitmekde, Denes'le Genes ol iki pādişāha 13) iġvā virmege gelmekde ammā kim ḳıṣṣamuz ez-ān-ı cānib Süleymān ḥażretine geldi kim Sinob Ḳalᶜası üzerine 14) nice vardı, beyān ḳılalum.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ger dilerseñ söyleyem şīrīn peyām
15 Şerḥ idem aḥsen seḫun emlaḥ kelām

Cān u dilden vir ṣalavāt Aḥmed'e
Yarlıġaya ḥażretüñ Rabbü'l-enām

[16] **Ḳıṣṣaʾ-ı Rüstem-i Zāl-ı Destān ve Ḳıṣṣaʾ-ı Keyḳubād ve Ḳıṣṣaʾ-ı Sām-ı Süvār**

Ḥakīm ḳavlince Süleymān ḥażreti bunda ve şeyṭān, racīm ḥasedde ammā kim 17) bizüm ḳıṣṣamuz Rüstem-i Zāl-ıla Destān'a geldi kim Keyḳubād Şāh nāme gönderüp 18) Sām-ı süvār'dan ᶜāciz olup bir pehlevān geldi. Bilinmez kim-durur; Süleymān'a yardım ḳılur, Felesṭīn Ḳalᶜası'nı[118] 19) benden ḳorur. Leşkerüm ṭaġıtdı. Gelüñ bu pehlevāna cevāb virüñ." didi. Rüstem atası Zāl daḫı Keyḳubād 20) Şāh'uñ emrine imtisāl gösterüp Sīsitān çerisin çeküp pehlevānlarıla Keyḳubād'a ṭoġru geçüp giderlerdi. 21) Atlar üzerinden erlik

[118] Ḳalᶜasını: TN 167b/18; Ḳalġasını MN

daᶜvīsin ḳılup Sām-ı süvār'dan söz açup söylerlerdi. Rüstem didi kim: "Eger kim

[25a]

1) ben ol dem Keyḳubād naẓarına varam, ol pehlevānı atdan yıḳup cānın alam." didi. Ḳaçan kim Rüstem-i Destān, ol pehlevān-ı 2) cihān, şöyle diyicek Zāl-ı Destān daḫı ġayrete gelüp didi: "Yā ciger-gūşem, ġam yime kim buncılayın luᶜb u hüner cihān 3) sarāyında tā Cemşīd Şāh'dan, Keyḳubād Şāh'a gelince Kürşāb-ı cihān-gīr'den ve Ḳahramān-ı ḳātil'den ve Kerīmān-ı tācıdār'dan 4) ve Nerīmān-ı ḳalᶜa-güşā'ydan ġayrı kimsene itmedi. İllā kim atam Sām-ı süvār'dan ġayrı kimesne degüldür. İy pehlevān utanacaḳ 5) söz söylemegil! Vaḳt ola kim bu didükleri pehlevān-ı ṣāḥib-ḳırān Sām-ı süvār ola. Yoḳsa bu cihān milkinde 6) pehlevānlıḳ bizüm ceddimüze ṣunulupdur. Bizüm ecdādumuzdan ġayrı bu luᶜb u hüneri kimse ḳılmamışdur, on iki kez 7) yüz biñ eri ṣımamışdur." diyicek, Rüstem ḳaḳıdı. Eydür: "Yā Zāl-ı Destān, ḳanı Sām-ı süvār? Sen daḫı kimi dirlerse Sām'ı 8) ṣanursın. Sām-ı süvār olsa Ḳārūn bilürdi, Züpīn bilüp baña ḫaber ḳılurdı. Pürzīn ḫod bunda ṭurur, ṣor saña ne 9) didi? Andan Zāl-ı Destān dönüp Pürzīn'e eydür: "Yā pehlevān, ṭoġrı söyle kim ol pehlevānuñ şekli, şemāyili necidür?" 10) Pürzīn didi kim: "Yā Zāl-ı Destān; ṣūretde, şekilde, ḳadd ü ḳāmetde be-ᶜaynihī Sām-ı süvār'a, ol pehlevān-ı 11) rüzigāra, beñzer. Nite yüz on beş arış ḳadd ü ḳāmeti var. Yedi başlu evren bigi heybeti var. Yaġrını yaṣṣı, 12) yüzi köhne şekil, illā ki cevāb-ı ṭabᶜı ḳuvvetde, şecāᶜatde, heyᵓetde, heybetde, firāsetde, şecāᶜatde[119] seḫāvetde, melāḥatde, ẓarāfetde, 13) leṭāfetde kināyetde muṭlaḳ hemān Sām-ı süvār kendidür. Ammā kim ol degül, velākin Sām'a beñzer yiri çoḳ.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

14 Bu cihāndur bunda çoḳdur pehlevān-ı ber-güzīn
Nice biñ Sām-ı süvār geldi ṭutup rūy-ı zemīn

Ādeme beñzer olur nice biñ görmişüz[120]

[119] şecāᶜatde: İki defa yazılmıştır.
[120] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

15 Līki vardur farḳı lā-büd ḳıl naẓar añla özin

Neşir

Ḥakīm ḳavlince Pürzīn pehlevān eyle diyicek Zāl yaḳīn bildi kim 16) elbetde Sām-ı süvār'dur. Cigerinde atalıḳ ḳanı ḳaynadı, cānı sevindi, ḳıvandı. Tīz yaraḳ görüp gitmek ardınca 17) oldılar. Andan ṣoñra tīz yaraḳlar getürüp ḳılıçlar açdurup cebe cevşenler pür ḳılup ḫayme ve ḫargāhlar ḳurup 18) Sīsitān beglerini ve Zāvilistān yiglerini cemᶜ idüp üç gün yaraḳ görüp dördünci gün ᶜale'ṣ-ṣabāḥdan 19) Rüstem-i cihān-gīr yirinden ṭurup bebr-ü beyān derisinden Kerīmān cübbesin egnine alup biline Kerīmān ḫançerin 20) ṣoḳundı. Ḳahramān-ı ḳātil ḳılıcın ḳuşandı, başına ḳaplan reᵓsinden tolġasın geyindi, üç siñirlü ḳatı yayın 21) ḳurdı; ḳurban aġzına ḳayın aġacı, ᶜAnḳa yeleklü, āhen ḳaplu oḳların kīş aġzına dize-ḳodı; ṣaġ u ṣol Tevrāt,

[25b]

1) Zebūr ḥamāyillerin ṭaḳındı. Daḫı raḫşına süvār olup atası Zāl daḫı müretteb olup şeb-reng siyāh Ḳayṭās 2) atına süvār olup ejderhā bigi ᶜalemlerin çeküp otaġ öñine kim ṭurdı. Sīsitān begleri ve Zāvilistān 3) serverleri ve Nīmrūz melikleri yidi biñ leşker-ile on dört dil-āver pehlevānla; Ferāmerz-ile, Ṭūsī'le, Keyyūs-ıla, Ferḫār-ı 4) pīl-efkin'le, Ferdār-ı tīġ-zen'le, Zerīr bile, Muᶜallaḳa cemīᶜ pehlevānlarıla ᶜalem çeküp kūs-u ḥarbī çalınup nāy-ı rūyīni ötdi. 5) Ṣaġ ṭarafında Pürzīn yürüdi, ṣol yañasında Rüstem'üñ Ferāmerz yürüdi, öñünce Zāl-ı Destān daḫı giderdi. 6) Keyḳubād Şāh vezīr-ile ḳāṣıd ṣaġında aşardı. Elini ḳāṣıduñ arḳasına ḳoyup Sām-ı süvār'uñ şeklinden ḫaber ṣordı. Ḳāṣıd daḫı 7) benüm żannumda bu gelen Sām-ı süvār'dur diyüp Zāl'ı inándurdı. Zāl şādumān olup diñler idi, göñlün tesellī ḳılurdı. 8) Ammā kim Rüstem daḫı Pürzīn'le Sām'dan ḫaber açup oturuşın, ṭuruşın teftīş iderdi, anuñ pehlevānlıġına ḫayrān 9) ḳalurdı. Bu vech-ile ol gün yürüdüler, gelüp Sīsitān kenārında ḳondılar. Ḫayme ve ḫargāh dutulup otaḳlar ḳurulup 10) sāye-bān serā-perdeler çekildi. Andan Rüstem dīvān ḳurdı. Zerrīn kürsī üzerine atası Zāl oturdı, gümüş kürsī üzerine 11) Rüstem oturdı. Keyḳūbād elçisi daḫı gelüp ᶜāc abanūs ṣandel üzerinde Pürzīn'le oturdılar. Buġur Sīsitān 12) begleri ve Zāvilistān yigleri, Nīmrūz begleri oturup ḳarār idicek ḫon-ı Destān-ı Rüstem elvān niᶜam gelüp yinildi, 13) içildi. Ṣufralar götürülüp ᶜaḳabince şeker şerbet gelüp içildi; duᶜā dinildi. Daḫı Keyḳūbād'dan söz açıldı 14) Pürzīn ayaġ üzerine ṭurup Ḳubād'a

ḫaber vire, ceng yaraġın göre. Rüstem-i Destān 15) varıncaḳ Sām-ıla ceng ideler. Andan Rüstem-i Dāsitān daḫı aġır ḫilᶜat geyürüp ḳāṣıdı daḫı, Pürzīn'i daḫı bilesince 16) gelen on iki serverleri daḫı ḫilᶜatlayup icāzet virdiler. Yirlerinden ḳalḳup raḫşlarına süvār olup bir 17) ḳaç gün içinde gelüp Keyḳubād'a yitdiler. Bu yañadan Keyḳubād Şāh daḫı on sekiz kez yüz biñ çeri cemᶜ 18) eyleyüp Ceyḫūn kenārında oturmışdı. Gözlerdi kim Rüstem gele; Pürzīn, ḳāṣıd-ıla gelüp muḳaddem ḫaber ḳılaydı. 19) Bu fikr-ile otururken nā-gehān bir cāsūs gelüp ḫaber getürdi kim: "Müjde-bād kim Pürzīn ve ḳāṣıd geldiler." didi. 20) Keyḳubād şād olup ḥükm eyledi. İçerü girdiler, yüzlerin yire sürdiler. Duᶜā ḳılup andan Rüstem'üñ atası 21) Zāl-ıla gelü yorur diyüp Ḳubād'a s̱enā ḳıldılar. Ḳubād şād olup oġlı Keykāvus'a emr eyledi. ᶜAcem serverlerinden dört

[26a]

1) yüz ṭabl, ᶜalem issi mübārizler-ile raḫşlarına süvār olup dört günlük yol Rüstem'e ᶜizzet iḳbāl gösterüp varup 2) buluşup görüşüp yiye içe, ḳona göçe alup Keyḳubād'a geldiler. Bu yañadan Keyḳubād Şāh daḫı bildi kim Rüstem geldi. Dīvān 3) ārāyide ḳılup taᶜẓīm gösterdi. Rüstem'le atası Zāl-ı Destān, on iki pehlevānlar daḫı gelüp ᶜaẓīm pīşkeşler çeküp 4) Ḳubād Şāh'uñ ellerin öpdüler, ᶜözür dilediler. Andan Keyḳubād Şāh daḫı nevāḥat ḳılup ḫilᶜat-i ḫāṣ geyürüp her birisine 5) istimālet virüp daḫı Keyḳubād feryād ḳılup felekden, ṭāliᶜinden şikāyet, Sām elinden aġlayup didi kim:

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

6 Ṭāliᶜinden aġlayuban Keyḳubād
İtdi feryād ol zamān ġāyet ziyād

Didi āh kim işbu çarḫ-ı nüh felek
7 ᶜAkse döndi virmedi baña dilek

Bir belürsüz pehlevān merdek pelīd
Leşkerüm ḳırdı idüp ḳahr-ı şedīd

8 Heyʾet ‿içre ṣankim ‿ol Sām-ı süvār
Heybet-ile itse cengi kāruzār

Nice Destān nice Rüstem Ḳahramān
9 Ḳarşu ṭurmaz idicek ceng-i girān

Yüz biñ ‿eri yalıñuz ḳırar geçer
Heftüser ejder-durur kanlar içer

10 Bunca yüz biñ serverüm var ṣaf-şiken
At binüp ḳılıç ṣalıcı tīġ-ı zer

Yüz biñ ola tīr-endāzlarum[121]
11 Yüz biñ ‿ola gürz vurur serverlerüm

Cümlesile ‿üstine vardum oldı ceng
Küllüsin ḳırdı bir dem itdi heng

12 Baḥra beñzer leşkerüm buzca ṣıdı
Yir götürmez erlerüm tuzca ḳodı

Sām'a[122] beñzer gerçi ol ʿAnter degül
13 Yidi başlu ‿evren anı dutar degül

Gökde Merrīḫ inse yire itse ceng
Ḳılıcından ḳan ḳaşanup olsa deng

14 Cān alıcı ḥükmüm ‿olsa gelsedi
Ḳurtılayduḳ cānın ‿anuñ alsadı

[121] Dize, her iki nüshada da eksik yazılmıştır.

[122] Sām'a: TN 169a/12; MN

Yoḳsa buña ādemī virmez cevāb
15 Güne güne cānuma ḳılur ᶜazāb

Böyle diyüp aġladı şāh-ı Ḳubād
Vir ṣalavat Muṣṭafāya key ziyād

[16] **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince Ḳubād Şāh ṭāliᶜinden bu vech-ile şikāyet, başına geleni rivāyet idicek Dāsitān-ı Zāl 17) ve Rüstem-i ferḫunde-cemāl, ol iki pehlevān-ı ḳattāl, yirlerinden ṭurup didiler kim: "Yā şāh-ı pehlevān, Ḥaḳ teᶜālā devletüñ 18) ırmasun, tāc u taḫtuñ revnaḳısın. Cihān milki ᶜadlüñ-ile niẓam dutup-durur. Bir nām ı nişānı belürsüz kimseden 19) neye ḫavf idersin? Eger kim ecelden mühlet, zamāndan vüsᶜat bulursavuz, yigirmi dört pāre ceng āletin üzerümüze[123] müretteb 20) ḳılalum, tīġumuz ḳuşanalum, ḫançerimüz terkeşümüz ṭaḳınalum, Sīmurġ yüñlerin şoḳınalum, pūlād süñüyü ele alalum, ḳan 21) içici ḳılıcumuz çıḳarup meydāna girüp anuñ ḳafāsında oynadalum.

Naẓm

[26b]

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

1 Mīşede ‿arṣlan olsa ṣuda yā neheng
Ṭaġda evren olsa yā ṭaşda peleng

Ṭaġda ṭaşda ṣayd idevüz tīr-ile
2 Ḳuruda yaşda ṭutavuz dirile

Gökde Merrīḫ olsa yirde ejder ‿ol
Ḳāf Ṭaġı'nda dīv-ise yā heft-ser ‿ol

3 Göge çıḳsa oḳla ‿anuñ cānın alam
Ḳāf'a ḳaçsa tīġ-ıla iki bölem

[123] üzerümüze: . Kelime TN 169a/19'da da aynı şekilde yazılıdır.

Böyle diyüp Zāl-ı Destān ol zamān
Sākin ‿oldı urdı lāfı vir ṣalavat cāvidān[124]

Der-beyān-ı Temṯīlāt-ı Dāsitān-ı Māżī

Gūş-u hūşı baña ṭut dirüp ᶜaḳıl
Tā ki senden şerḥ ideyin bir naḳil[125]

Bu vücūduñdur diyārı ol ᶜArab
Ki ‿anda ‿olan vardur tenüñde itme ᶜaceb

Hem Felesṭīn Ḳalᶜası gönlüñ-durur
Diñle sözüm bu ṭabᶜdan dür-durur

Sām-süvār'ı[126] pehlevāndur iᶜtiḳād
Ḥıfẓ idendür göñlüñ ‿ile iᶜtimād

Rūḥ olur şāh-ı Süleymān bī-gümān
Kim müşerrefdür añunla ten cihān

Nefs-i emmāre-durur Şeh Keyḳubād
Tābiᶜī nefsüñ ḳuvā-yı ‿ehl-i fesād

Rüstem-i Destān olur dīv ü racīm
Tābiᶜī Ḫannās ider vesves delim

Cehd ḳıl göñlüñe şeyṭān girmeye
Beyt-i Ḥaḳḳ'a dīv i ᶜifrīt irmeye

Ger tevekkül Ḥaḳḳ'a itseñ key ziyād
Göñlüñe yol bulımaz dīv ü fesād

[124] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup mevcut olan vezne göre bir cüz fazlalık vardır.
[125] Beytin ikinci dizesi MN'de eksik olup TN 169b/4'ten tamamlanmıştır.
[126] Sām-süvār'ı: Sām-u süvār'ı

Beyt-i Ḥaḳḳ'ı[127] itmegil put-ḫāne sen
Mescid-i Ḥaḳḳ'ı ‿ itmegil mey-ḫāne sen

Māsivādan ḳaṭ[ᶜ] idüp eyle güzer
Ḳurb-ı Ḥaḳḳ'a tā iresin nāmever

Çek riyāżāt ḳılıcını hem-çü Sām
Ki ‿ol Ḳubād-ı nefs ola cānuña rām

Çünki nefsi saña fermān idesin
Mü[ᵓ]min ‿ü ṣāliḥ Müsülmān idesin

Ṭutına nefsüñ senüñ ḫūy-ı melek
[ᶜ]Arş ola cevlen-gehüñ nice felek

Ḫizmet ‿ol sulṭāna ḳıl muḫtācı yoḳ
Ẓulm-ile hergiz ilinde bācı yoḳ

Milk anuñ kim milketine yoḳ zevāl
Salṭanatda var kemāli ber-kemāl

Pāk-i żāt-ı nūru *Allāhü'ṣ-Ṣamed*[128]
Hem ṣıfātı *Ḳulhüva'llāhu Aḥad*[129]

Ol Ḫużāvend-i cihāndur lem-yezel
Lā-mekān ü lā-şerīk ü bī-bedel

Andan ‿umar raḥmeti Firdevsi pes
[ᶜ]Afv idüp cürmin vire Firdevsi bes

---

[127] Ḥaḳḳ'ı: TN 169b/10; MN
[128] Kur'ân, İhlâs 2: "Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)"
[129] Kur'ân, İhlâs 1: "De ki: 'O, Allah'tır, bir tektir.'"

17 Ṭāᶜatından ḥālī olma bir zamān
Vir ṣalavat Muṣṭafā'ya şādumān

Der-beyān-ı Meclis-i Āḫir[130]

18 Ḥaḳḳa minnet ki ‿ol-durur Rabbü'l-enām
Ki ‿oldı yüz ṭoḳsan iki meclis tamām

Rāstın ‿idüp itmemişdür kiẕb-i ṭarḥ
19 Kim Süleymān ḳıṣṣasıdur hep eṣaḥ
Çün ᶜināyet itdi Ḥaḳ ᶜazze ve cel
Virdi mühlet irmedi derd ü ecel

20 İẕn-i Ḥaḳ'la buluban emn ü emān
Söyledüm meclis tamām oldı hemān

Söz nihāyet buldı irdi vaḳt-ı şām
21 Meclisi taġıtmaḳ ‿ister ḫāṣ u ᶜām

İrgürürse yarına Allāh özüm
İẕn-i Ḥaḳ'la söyleyem cümle sözüm

[27a]

1 Yaᶜni ‿ecelden virse Allāh mühleti
Şeh Süleymān'dan açavuz ṣoḥbeti

Şerḥ idevüz bir ᶜacāyib dāsitān
2 Hīç işitmedük olalar dositān

Ehl-i ᶜirfān bildi hem şeh kāmuyāb
Buña hem-tā dinmedi emlaḥ kitāb

3 Müstemiᶜden bu-durur maḳṣūdumuz
Ḫayr-ıla ‿aña ᶜafv ide Maᶜbūd'umuz

[130] Son meclis hakkında

Fātiḥa’yla kim aña Firdevsi’yi
Ḥaḳ teᶜālā vire ‿aña Firdevsi’yi

İy Ḫuẕāvend-i cihān Ḫallāḳ-ı ḫalḳ
Lā-şerīk ü lā-mekān Ḫannān-ı Ḥaḳ
Enbiyānuñ ḫatmi Ahmed ḥaḳḳıçun
Muṣṭafā Ḳāsım Muḥammed ḥaḳḳıçun

Çün didüñ *lā-taḳneṭū*[131] iy pādişāh
Tevbe yā Rab cürme ᶜafv it her günah

Bu kitābı yazana diñleyene
Oḳuyuban maᶜnisin añlayana

Raḥmet ‿eyle cümlesine yā Ġafūr
Vir murādın her birine ‿ola şükür

Söz tamām oldı mecālis dāḫı pes
Vir ṣalavat iy cemāᶜat her nefes

Süleymān-nāmenüñ Yüz Ṭoḳsan Üçünci Meclisinüñ Ẕikrindedür

[mefāᶜilün / mefāᶜilün / feᶜūlün]

Didüm niçün yüzüñ gözden nihāndur
Didi n’idem perī resmi çünāndur

Didüm götür niḳābı gün yüzüñden
Didi görmek melek yüzin gümāndur

Didüm itdüñ cihānı gözüme ṭar

[131] Kur’ân, Zümer 53: “De ki: ‘Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden **ümidinizi kesmeyin**. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.’”

Didi ṭınma lebüm tengi dehāndur

11 Didüm minnet idem gelseñ kenāra
Didi daᶜvet kabūl oldı hemāndur

Didüm laᶜlüñ mi-dür āb-ı ḥayāt ol
12 Didi ṣormaḳ ne ḥācet kim ᶜayāndur

Didüm mūr-ı süḫan-dānam naẓar ḳıl
Didi ben de Süleymān'am zamāndur

13 Didüm ḳahr-ı celālüñden meded āh
Didi ᶜāşık işi dāyim fiġāndur

Didüm Firdevsi'yi nice bilürsin
14 Didi bir köhne şāh-ı dür-fişāndur

Didüm diyem Süleymān'ı rivāyet
Didi luṭf it dilüñ güher-fişāndur

15 Didüm yoḳdur buña hem-tā eṣaḥ söz
Didi oldur ᶜayān dilde beyāndur

Didüm vir Aḥmed'e cāndan ṣalavāt
16 Didi n'ola ḥabīb-i dü-cihāndur

Āgāh-Şoden Sām-ı Süvār[132]

Loḳmān ibni ᶜĀd, ol ḥakīm üstād, 17) naḳlince seḥun-mendān-ı ḥaḳāyıḳ ve çehre-küşāyān-ı ṣuver-i deḳāyıḳ Eflāṭūn-ı Yūnānī bu kitābuñ ṣāḥib-i tercümesi 18) ve yetmiş iki dilüñ tercümānı ḳavlince ṣarrāfān-ı cevāhir-i ẓarāfet ve ṭavvāfān-ı aᶜrāf-ı feṣāḥat ol vechile bu kitāb-ı 19) Süleymān-nāme'den naḳil eṣaḥ böyle ḳılurlar ki Süleymān ḥażreti, dīvān-ı salṭanatda, Sām-u süvār Felesṭīn

[132] Sâm-ı süvâr'ın haberdar olması

20) Ḳalᶜası öñünde ceng itmege niyyetde ammā ki bizüm ḳışṣamuz ᶜAcem sulṭānı Keyḳubād'a geldi ki Sām elinden 21) ṭāliᶜine yirinüp felekden bu vech-ile şikāyet idüp Zāl-ı Destān-ıla Rüstem'e ḥālin ḥikāyet itdise Rüstem'le

[27b]

1) atası Zāl daḫı bu vech-ile merd-i daᶜvī ḳılup ol belürsüz pehlevān kimdür ki saña bunuñ bigi iş 2) ide ve ᶜaskerüñ ḳıra? İmdi bu nesneᵓi götürimezüz. ᶜAsker cemᶜ eyle; üstüne varalum, ḳılıc-ıla aña cevāb virelüm diyüp 3) Sīsitān dil-āverlerin ve Zāvilistān serverlerin ve Nīm-rūz vilāyeti bahādurların cemᶜ itdiler. Andan Keyḳubād ḳatında 4) olan Īrān beglerin cemᶜ idüp on iki kez yüz biñ raḫş-süvār, tīġ-zen deftere alınup dinildi. Andan "Sām-ı 5) süvār üzerine ne vech-ile varalum?" diyü rāy-ı tedbīr itmekde, Rüstem-i Destān, Keyḳubād Şāh-ıla böyle diyüp 6) söyleşmekde, bizüm ḳışṣamuz bu yañadan Sām-u süvār'a geldi. Nite ol zamān kim Keyḳubād'uñ ᶜaskerin 7) kim ṭaġıtdı? Andan dönüp Süleymān'a kim nāme gönderdi? Sām-ı süvār kürsīsin kim aldı? Sām-ı süvār kürsīsinüñ 8) aṣlı budur kim her pehlevān kim eger Zāl'dur eger Rüstem-i Destān'dur ol kürsīde otursa, üç yüz altmış pāre 9) kūy-ile otuz pāre şehre ḥükm iderdi. Günde biñ miṣḳāl altun aña vaẓīfe idi. Yedi iḳlīm-i sulṭān kim olursa 10) anuñ begleri bigisi olurdı. Ḳaçan kim düşmān gelse muḳaddem ol dururdı, cenge muḳaddem ol giderdi. Sām-ı süvār'dan 11) ṣoñra Zāl ol kürsīde oturdı. Zāl'uñ oġlı Rüstem yiticek, Efrāsiyāb-ıla ceng ḳılıcaḳ, Zāl 12) yirini aña virdi. Cihān pehlevānlıġı Rüstem adına oḳundı. ᶜĀlemüñ pehlevānı, ṣāḥib-ḳırānı, Zāl-ıla Rüstem-idi. Pes, Sām-süvār'dan 13) istedi kim Süleymān'dan yaña gide idi. Bir cāsūs gelüp ḫaber getürdi kim yā Sām-ı süvār cihān pehlevānı yine Ḳubād Şāh 14) leşker cemᶜ eyledi. Rüstem, Zāl-ıla Pürzīn'i gönderdi kim Pürzīn, ḳāṣıd-ıla kim ḫaber bile yā getüre; bunca yük, māl ü menāl, 15) ḳumāş göndermiş kim gele, didiler. Sām-u süvār, ol pehlevān-ı rūzigār, buncılayın çeri bilincek lāzım geldi kim 16) ṣabır ḳıla. Vaḳt ola kim gidicek: "Keyḳubād ḳalᶜanuñ üzerine gele." didi. Bes, Sām-ı süvār daḫı bir cāsūs ṣaldı 17) kim Rüstem ve Zāl-ı Destān ol iki pehlevānlar gelürler mi gelmezler mi? Eger kim gelürlerse ceng 18) ḳıla, maḳṣūdın göre; eger kim gelmezlerse Keyḳubād'uñ bu kerre üzerine vara, çerisin ṭaġıda, helāk ide. 19) Cemīᶜ mālın alup Süleymān'dan yaña gide. Bes, Sām-u süvār daḫı cāsūs gönderdi. Kendüzi ᶜīş u nūşa meşġūl oldı 20) kim cāsūs gele diyüp intiẓār-ıla otururken nā-gehān ḳapuda ġalebe oldı. Sām, "Görüñ,

nedür?" diyicek cāsūs 21) gelüp duᶜā ḳılup didi kim: "Müjde-bād yā cihān şāhı Sām-ı süvār-ı pehlevān-ı rūzigār, ḥāẓır olġıl Rüstem geldi.

[28a]

1) Keyḳubād'la buluşup yarın ḳalᶜa üzerinde gelüp ceng-i sulṭānī ḳılıcaḳlardur." diyüp ḫaber virdi. Sām-u süvār 2) işidüp şād olup didi kim: "Yarın olsun göreler kim pehlevān kimdür, erlik oyunı nicedür?" didi. 3) Velākin cān u göñülden sevindi. Oġlı Zāl'ı göre ve ciger-gūşesi Rüstem'i göre, ᶜömür dem süre hem kendüzin bildire idi.

[4] **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Çün oġuldur atadan pes yādigār
Hem bu cānuñ vaṣlasıdur āşikār

Kimdür ‿ol kim oġlını sevmez begüm
Yüzüni görmeklige ivmez begüm

Muḳbil ‿ü ṣāliḥ oluncaḳ bir veled
Fātiḥa'yla yād ider ceddin[133] ebed

Lī̈ki ‿atadan ḳopa oġlan nā-ḫalef
Sī̈nine sögüp ider mālın telef

İnnemā evlādüküm[134] dir çünki Ḥaḳ
Var teᶜalluḳdan kesil oḳu sebaḳ

Biñde bir muḳbil oġlan pür-hüner[135]
Ele girmez şād ola māder peder

[133] ceddin: TN 171a/6; cedden MN
[134] Kur'ân, Tegâbun 15: "Mallarınız ve **çocuklarınız ancak** birer imtihandır; Allah katında ise büyük bir mükâfat vardır."
[135] Dize vezne uymamaktadır.

Söz budur ki söyledi Firdevsi bes
Vir ṣalavat Muṣṭafā'ya sözi kes

[9] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince Sām-ı süvār bunda yaraḳda. Ol yañadan Ḳubād Şāh vezīri dönüp Rüstem-i Zāl'a eydür: 10) "Ne dirsiz, bir nāme gönderelüm ol nām ı nişānı yoḳ pehlevāndan Sām-u süvār kürsīsin isteyelüm mi yāḫūd 11) hemān ṣabāḥdan varalum mı?" didi. Rüstem-i Zāl daḫı dile gelüp didiler kim: "Göndermek vācibdür. Vaḳt ol kim 12) Rüstem'den, Zāl'dan geldügin işidicek ḳorḳa göndere, belkim saña ḳul ola, Süleymān'dan yüz döndüre." 13) didiler. Ammā kim Pürzīn eyitdi yā Ḳubād Şāh, mümkin degüldür kim Süleymān'dan yüz çevüre yāḫūd Sām-u süvār kürsīsin 14) göndere. Ammā kim nāme yazuñ, ḳayırmaz imtiḥān ḳıluñ." didi, Keyḳubād Şāh buyurdı. Defʿi kātib ilerü gelüp Sām-u süvār'a 15) bir nāme yazdı. Hem ḳorḳutdı hem istimāletledi[136]. Nāmeʿi tamām ḳılup Keyḳubād'uñ eline şundı. Ḳubād Şāh didi kim: "Kim vara, 16) bu nāmeʿi ol belürsüz, cihānsuz, yüzsüz siyāha vire?" didi. Hīç kimse ḳorḳusından varmaġa rāżī olmadılar. Pürzīn 17) yirinden ṭurup didi kim: "Şāhā, ben ḳuluñdan ġayrı kimse aña varmaz, senüñ cevābuñ virüp cevāb alamaz. Ben 18) varayın." didi. Pürzīn'üñ sözi Keyḳubād Şāh'a ḫoş geldi. Didi kim: "Yā Pürzīn, ol ḳaltabānuñ, bī-nām u 19) nişānuñ, kendüden pehlevānuñ, gerçi kim be-ġāyet ṭabancasın yidüñ ammā kim henüz ḳorḳmazsın. Var kim 20) saña destūrdur. İllā ki saḳın yine aña dönüp baña ḳılıç urmaġıl." didi. Pürzīn didi kim: "Ol şoñ 21) işdür" diyüp laṭīfe eyledi. Eyitdi: "Şāhā, ben senüñ rāst, muḫlīş ḳuluñam. Rüstem-i Destān kimüñse ben daḫı,

[28b]

1) pāk-i Yezdān ḥaḳḳı, anuñ ceddinden yüz döndürmezem, aña düşmān olmazam." didi. Ḳasem yād eyledi, Keyḳubād añlamadı. Ammā 2) kim Pürzīn gider olıncaḳ Keyḳubād Şāh buyurdı. Vüzerādan bir ʿāḳıl vezir, yazılan nāmeʿi şundılar. "Yarın degül 3) bir gün, ceng-i sulṭāndur. Eger saña tābiʿ, muṭīʿ olmazsa." didi. Pürzīn nāmeʿi alup döndi. Keyḳubād daḫı ceng yaraġında 4) oldı. Bu yañadan Sām-ı süvār, ol pehlevān-ı rūzigār, şehriyar, kām-kār Felesṭīn

[136] istimāletledi: ; 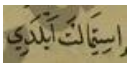 TN 171a/15

Ḳalᶜası'nuñ öñünde çayır u 5) çemen sünbül ü semen arasında otaġ ḳurup Süleymān'uñ beglerbegisi Yeḥūyādaᶜ-ıla oturmışdı. Ḳarşusında Züpīn-i 6) ḫaşm-efken, ve Ḳārūn-ı pīl-ten oturmışlardı gümüşden şandelīler üzerinde. Buġur Ḳārūn ayaġ üzre ḳalḳup 7) didi: "Yā Sām-ı süvār, iy pehlevān-ı rūzigār, oġluñ Zāl-ı Destān geldügi, ciger-gūşeñ Rüstem-i Tehemten geldügi 8) gibi dilek ḳıluruz. Kim anuñ ḫaşmları kim senüñ daḫı ḫaşmuñdur. Gīv ü Gūdezer'le bendden çıḳarup āzād ḳılasın." didi. 9) Dilek eyledi. Buġur Ḳārūn dilek idince Yeḥūyādaᶜ beglerbegi ve Züpīn daḫı ayaġ üzerine ṭurdılar. Sām'uñ gelüp 10) ḳademinde baş ḳodılar, dilek eylediler. Sām daḫı sözlerin şımadı didi kim: " Anlara incindüm ki[137] meydān içinde baña olmayacaḳ keleci 11) ḳıldılar. Merd-i merdān olanlar yañlış söz söylemek, ᶜayıblu kelāmı dile almaḳ erlik degildür." didi. Buyurdı; 12) ikisin daḫı çıḳardılar, ḫilᶜat-i ḫāṣ geyürdiler. Gīv daḫı Gūdezer daḫı gelüp Sām'uñ elini öpdiler. Gördiler bu 13) oturan ḫod Sām-ı süvār-durur. Daḫı bilmemişlerdi zīrā kim Sām-ı süvār eyle yasaḳ ḳılmış-ıdı kim hīç kendüzin Sām'dur 14) diyü kimse bilmeye. Yeḥūyādaᶜ-ıla Süleymān, Loḳmān, Bād-pāy, Ḳārūn, Züpīn, Pürzīn bilürdi, daḫı kimse 15) bilmezdi çünkim. Gīv ü Gūdezer gelürler. Sām-u süvār didi kim: "Zinhār dimeñüz! Görelüm beni bilürler mi?" didi. 16) Gīv ü Gūdezer gelüp gördiler kim bu oturan pehlevān Sām-u süvār-durur. İkisi daḫı yaḳın gelüp taḥḳīḳ bilüp daḫı 17) yüzlerin yire sürüp didiler:

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Bildiler kim bu-durur Sām-u süvār
18 Pehlevān u ber-güzīn ü nām-ever

Şād olup baş ḳodılar ayaġına
Şükr iderler girdiler otaġına

19 Didiler kim Ḥaḳḳ'a minnet bī-şümār
Kim yüzüñi gördük ‿iy Sām-u süvār

[137] Anlara incindüm ki: TN 171b/10'dan tamamlanmıştır. - MN

Virdi ‿ecelden mühlet-i ᶜömri zamān
20 Kim mübārek yüzüñi gördüm ᶜayān

Lī̈ki ḫayfā ṣad hezārān āh dirīġ
Bilmedin ṭapuña çekdük tīr ü tīġ

21 Öldürürseñ bizi ‿olur itden biter
Bilmedük çekdük saña tīġ u teber

Lī̈ki luṭf it pehlevān eyle kerem

[29a]

1 Ṣuçumuzı ᶜafv idüñ iy muḫterem

Böyle diyüp Gīv'le Gūdezer mīr[138]
İsteyüp ᶜöẕrin yire yüzin sürir

[2] **Neṣir**

Ḥakīm ḳavlince çünkim Gīv'le Gūdezer, Sām'dan ᶜöẕür dileyüp böyle diyicek cān u göñülden ᶜafv idüp 3) gelüp elini öpdiler. Birer ḫilᶜat geyürdi, yir gösterdi. Ḳārūn-ıla Züpīn'den aşaġa geçüp oturdılar. Andan ṣoñra 4) ḫon geldi. Yinildi, içildi; Keyḳubād-ıla Rüstem'den söz açıldı. Nā-gehān cāsūs gelüp ḫaber virdi kim: 5) "Pehlevān-ı cihān, müjde-bād kim Zāl daḫı Rüstem daḫı gelüp Keyḳubād-ıla buluşdular, saña Pürzīn-ile nāme gönderdiler. 6) Uş yaḳın geldi." didi. Sām şād olup iḳlīm ḫarācı deger ḫilᶜat geydirdi. Tīz buyurdı. Yeḥūyādaᶜ, Gīv'le ḳarşu 7) vardılar. Ol yañadan Pürzīn daḫı nāme alup yola kim girdi. Felesṭīn Ḳalᶜası'na yaḳın gelincek Gīv'le, Yeḥūyādaᶜ 8) ḳarşu varup görüşdiler, ḥāl i ḫāṭır ṣoruşdılar. Andan Sām-u süvār'a geldiler. Pürzīn gelüp Sām'uñ ḳademinde baş 9) ḳoyup el öpüp mübārek nāmesin şundı. Sām, nāmeᵒi alup Pürzīn'e yir gösterdi. Oturdı, ḥāl i ḫāṭır ṣordı. 10) Rüstem'üñ, Zāl'uñ; efᵉālin, ḥālin kendüzinden ḫaber ne vech-ile ṣorduġun, kendüzin bilmediklerinden ḫaber kim ṣordı. Bir bir Pürzīn 11) daḫı ḫaber virdi. Sām-ı süvār oġlı Zāl'uñ ḫaberin

[138] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

işidüp ciger-gūşesi Rüstem'üñ aḥvālin bilüp şādumān olup 12) daḫı eyitdi: "Yā pehlevānlar, hemān Ḥaḳ teᶜālādan dilerüm ki benüm cengüm içinde Zāl-ı Destān'a ve Rüstem-i cihān pehlevān'a żarar degmeye." 13) didi. Daḫı buyurdı ḫon geldi. Envāᶜ ṭaᶜāmlar çekildi; yinildi, içildi. Andan Sām buyurdı. Meclis altı geldi. Ḫānende, 14) gūyendeler ṣafda oturdı. Daḫı Sām-u süvār birḳaç ḳadeḥ kim nūş eyledi. Emr itdi. Keyḳubād'uñ nāmesin oḳudular. Yazılmış kim:

15 **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Böyle dimiş nāmesinde Keyḳubād
Kim be-nām-ı nārı nūr-ā-nūr ziyād

16 Ben ki şāham Keyḳubād āteş-perest
Nāme gönderdüm oḳı iy pīl-mest

Milk-i Īrān ḫānıyam men şehriyār
17 Dilegümce devrin ◡ider rūzigār

Ġāfilin gerçi şıduñ ᶜaskerlerüm
Ṭaġıdan sen ser kesüp serverlerüm

18 Pehlevānsın lā dimezem ḥażretüñ
Ḳahramān'dan artuḳ ◡ola ḳuvvetüñ

Līki bu dem ġāfil ◡olmañuz işit
19 Terk idüp yavuzlıġı eylügi it

Görme özüñ ḫod-bīn olma ziyād
Çün cihānda pehlevān āgāh-bād

20 Esb-i tündi beñzedürler yavaşa
Yavuz ◡oluncaḳ ururlar yavaşa

Hem-çü tevsen görme ᶜālemde özüñ
21 Saña daḫı er bulınur aç gözüñ

Rüstem-i Destān gelüpdür ḳatuma
Cānuñ ‿almaḳ ḳaṣdına bindüm atuma[139]

[29b]

1 Sencileyin çoḳ bahādur nökeri
Ver başına şıya yüz biñ ᶜaskeri

Şöyle bil ki yā bahādur pehlevān
2 Ḳılıcumdan istemezseñ ger amān

Rüstem ‿elinde olasın sen helāk
Yā ḫo Destān ide cūduñ yirde ḫāk

3 Gökdeki Merrīḥ olursañ ehl-i ceng
Çeşmüñe vāsiᶜ cihānı ḳıla teng

Ṭaġda arṣlan olsañ ṣuda neheng[140]
4 Baḥr u berre döke ḳanuñ lāle-reng

Ḳāf Ṭaġı'nda dīv olursañ yirde cin
Cānuñ ‿alup ḳılıc-ıla ḳaza sin

5 Gökde ‿uçar şāhin olursañ yā ḫo bāz
Teber atup ḳanuñ döke iy serifrāz[141]

Heftüser ejder olursañ yā peleng
6 Rüstem-ile idemezsin anda ceng

Līki ᶜaḳluñ başa dirüp bu zamān

[139] Dize vezne uymamaktadır.
[140] Dize her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.
[141] Dize her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Ḳalᶜaᵓı vir ḳılıcumdan bul emān

7 Ser-keş olma bu rengi ovar er
Görme özüñ göz gide söyle var[142]

Ger sözümi pehlevān kim ṭutasın
8 Milk ü māluñ hep senüñdür utasın

Böyle diyüp nāmesinde Keyḳubād
Āḫir ‿itmiş vir ṣalavāt key ziyād

9 **Dāsitān-ı Ceng-kerden Keyḳubād Zāl-ı Destān-ı Rüstem Sām-ı Süvār Pehlevān**[143]

Ḥakīm ḳavlince çünkim Sām-u süvār, nāmeᵓ-i Ḳubād'da ol ḳılıçdan iti sözleri kim işitdi. 10) Be-ġāyet ġażaba gelüp nāmeᵓi alup çāk eyledi. Daḫı tīz buyurdı. Yeḥūyādaᶜ 11) beglerbegi Keyḳubād'a, Sām dilinden bir ᶜacāyib nāme yazdı. Zehirden acı, ḳılıçdan iti cevāblar düzdi. Nāmeᵓi tamām ḳılup 12) dürüp Sām'a ṣundı. Sām daḫı nāmeye mühür urup Pürzīn'üñ eline ṣundı. Didi kim: "Yā Pürzīn cehd ḳıl kim 13) benüm ḳarārum ḳalmadı. Yarın Ḳubād'ı geçürüp ḳalᶜanuñ üzerine getürgil. Ben daḫı ḫāżıram. Birisi gün 14) ceng ḳılalum." didi. Pürzīn didi kim: "Be-çeşm!" Yine Sām didi kim: " Zinhār beni bildürmegil! İᶜtiḳād itdürgil kim 15) ben Sām degülem. Benümle tā kim Rüstem daḫı, Zāl daḫı ḫaṣm-āne ceng ḳılarlar." didi. Pürzīn, nāmeᵓ-i Sām'ı alup Ḳubād'a 16) gitdi. Bu yañadan Ḳubād daḫı Pürzīn'e intiẓār olup ṣoḥbet ḳurup Rüstem'le, Zāl'la ᶜıyş u nūş iderken 17) nā-gehān ḫācib gelüp didi kim: "Pürzīn geldi." didi. İcāzet virdi. İçerü geldi, yir öpdi, duᶜā ḳıldı. 18) Sām'uñ nāmesin ṣundı. Didi kim: "Yā Ḳubād Şāh, ol pehlevānuñ ḳılıçdan, gürzden ġayrı sözi yoḳdur. Çāresi 19) budur kim ceng-i ḳırān. Anı bend-gerdān ḳılasın." didi. Nāmeᵓi Ḳubād alup vezīre ṣundı. Vezīr daḫı nāmeᵓi alup 20) müṭālaᶜa ḳılup mażmūnına muṭṭaliᶜ olup bilüp oḳudı kim:

[142] Beyit her iki nüshada da vezne uymamaktadır.
[143] Keykubâd ve Zâl-ı Destân-ı Rüstem'in Sâm-ı süvâr pehlivana karşı mücadelesi

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

21 Böyle dimiş nāmede Sām-u süvār
Kim be-nāmı nām-ı evvel Kirdigār

Vāḥid ‿oldur saçdı aña nüh felek

[30a]

1 Ḫālıḳ ‿oldur yaradan ᶜarş u melek

Pādişāhdur lā-şerīk ü lā-vezīr
Lā-mekān u lā-yenām u lā-müşīr
2 Evvel ‿oldur āḫir ‿oldur hem ezel
Milkine yoḳdur anuñ ḳaṭᶜā ḫalel

Ẕerre ẕerre cümle şey şāhid aña
3 Ḥamd idüp ider ḳamu vāḥid aña

Cümle maḥlūḳ emrine meᵓmūr anuñ
Biñ Süleymān dergehinde mūr anuñ

4 Ḳādir ‿ol ki baña virdi ḳuvveti
Nāṣir ‿ol kim saña buldum nuṣreti

Bilürem kim ḥaḳdur *Allāhü'ṣ-Ṣamed*[144]
5 Pāk-i ẕātı *Ḳulhüva'l-lāhu Aḥad*[145]

Ḥażretüñdür Keyḳubād āteş-perest
Sen üyezsin ben daḫı bir pīl-mest

6 Ger cihān milki ṭola şāh-ı Ḳubād

[144] Kur'ân, İhlas 2: "Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)"
[145] Kur'ân, İhlas 1: "De ki: 'O, Allah'tır, bir tektir.'"

Cenge leşker ḳoyaram biñ biñ fesād

Rüstemī yüz biñ olup geyse demür
Cümlemüz arṣlan ḳatında ‿olmaya mūr

Rüstem-i Destān-ıla olma ki şād
Cümlesin ḳıram anuñ ᶜömri ‿ola bād

Şol bahādur pehlevānam āşikār
Merriḫ ‿itmez ḥażretümle kāruzār

Cengümi dünyāda görse Ḳahramān
Ḳılıcumdan isteyedi pes emān

Yidi ḳat gögi ḳuşadan mār-ı felek
Gözüme ẕerre görinür çün siñek

Kūh-ı Ḳāf'ı ḳulbı olsa ṭutadum
Ḳoparup ṣudan semāya atadum

Öñce ḳaḳsam ṣuya ‿öküzi ṭalduram
Omuz ‿ursam çarḫı ᶜarşa ḳalduram

Gürz ‿urup Elburz'ı ‿edem ḫaşḫāş ı ḫurd
Ḳomayup zinde idem cümleᵊi mürd

Cengüme ṭuş olsa esedle ‿ejdehā
Tīġum odı yaḳıban[146] bulmaz rehā

Ben var-iken Rüstem ü Destān nedür
ᶜAzrāyil'em ḳurd-ıla ḳaplan nedür

[146] yaḳıban: MN; TN 173a/12

İmdi tīz ṭut leşkerüñ çek gel baña
Kim göresin n'eyleyem ben de saña

Baña çāker olmaz-ısañ bes hemān
Ḳılıcumdan bulasın ṣanma emān

Yā budur ki baña çāker olasın
Ḥükmümi dutup musaḫḫar olasın

Yā budur kim başuñı tīġla kesem
Bu Felesṭīn burcına[147] getürüp aṣam[148]

Yā budur ki ḳanuñı dökem yire
Yire geçsün er yigidi[149] kim yire

Ġāfil olma yā Ḳubād açġıl gözüñ
Germe gögsüñ görme iñen kendüzüñ

Böyle diyüp nāmede Sām-u süvār
Āḫir itmiş sözlerin şöyle ki var

Nāme sözin işidüben Keyḳubād
Ḳaḳıdı vü şaḳıdı vü key ziyād

Digil imdi ḳıṣṣa nedür iy yerā
Vir ṣalavat cān-ıla peyġāmbere

Dāsitān-ı Sām-ı Süvār

Ḥakīm ḳavlince ḳaçan kim Īrān sulṭānı, 20) ᶜAcem pādişāhı Sām-u süvār nāmesinde bu zehirden acı ve ḳılıçdan kesgün keleciyi kim işitdi, 21) ġażaba

[147] burcına: TN 173a/15; purcına MN
[148] Dize, her iki nüshada da vezne uymamaktadır.
[149] yigidi: TN 173a/16; yegidi MN

gelüp ḳaḳıdı, ḫışm-ıla yıldırım bigi şaḳıdı. Daḫı eyitdi kim: “Zerdeşilük[150] nārı ḥaḳḳıçun ol cihāna

[30b]

1) nūr virici güneşüñ himmetile, Rüstme-i Zāl-ı Destān ḳuvvetile, on sekiz kez yüz biñ erüñ cemᶜiyyetile ol belürsüz, 2) nām ı nişānı yoḳ siyāhuñ başını kesmeyince, ol adı şanı yoḳ siyāhuñ dirisin yüzüp şaman toldurup 3) ḳalᶜa ḳapusına aşmayınca ḳomayam.” diyüp ḥükm itdi ki Ḥusrev ḫazīne açdı. Bādem çiçegi gibi aḳ aḳçaları ḳara gün 4) defᶜ itmeg-içün pehlevānlar üzerine şaçdılar. Andan Rüstem-i cihān-gīre atası Zāl emīre yedi iḳlīm ḫaracı deger yarar 5) ḫilᶜat geyürdi. Andan cemīᶜ ṣāḥib-ḳırānlara, merd-i merdānelere, pehlevānlara, şāh-ı cihānlara istimālat ḳılup kimine 6) tīġ ü teber, kimine zerrīn siper, kimine ḳur kemer, kimine māl u genc, kimine maḥbūb maḫbūbe, kimine iḳlīm ve il inᶜām itdi 7) ve kimine ṭatlu dil virüp göñlin ārām itdi. Fi’l-cümle cemīᶜ ser-keşlerüñ, Sīsitān serverlerinüñ, Nīmrūz dil-āverlerinüñ, 8) Īrān-ı zemīn erlerinüñ ḥāẓırların tesellī ḳılup māl ve niᶜmet-ile ṭoyurup her birine istimālat virüp eyitdi ki: “İy 9) pehlevānlar, tīġuzen ṣaf-şiken dil-āverler! Āgāh oluñ, yarın ceng-i sulṭānīdür. Yā Felestīn Ḳalᶜası’n alsam 10) gerek, Sām-u süvār’ı ele getürüp başın kessem gerek ya bu ġayretden ben ciger-ḫūn olup feṯḥ-i devletden ümīd üzsem 11) gerekdür.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Yā budur ki dilegünce devr ide çarḫ-ı felek
Düşmenümüñ ᶜālem ‿içre cümlesin idem helek[151]

12 Yā budur ki tāc u taḫtum düşmen ‿almadan ala
Ben Ḳubād’a ağlaşa insān u cin murġ u melek

Neṯir

[150] Zerdeşilük: Kelime TN 173a/21’de ise şu şekilde yazılıdır: 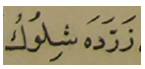
[151] helek: “helāk” kelimesi kafiye gereği bu şeklinde yazılmıştır.

Ḥakīm ḳavlince Keyḳubād Şāh 13) öyle diyicek, Zāl-ı Destān, oġlı Rüstem'le ilerü gelüp taḫt-ı pā öpüp şāh devletine duᶜā ḳılup eyitdiler ki: 14) "Yā şāh-ı Ḳubād, itmegil feryād! Ne ġam yirsin düşmān-ıçun ki biz ol pehlevānlaruz ki ṭaġda arslān, ṭaşda peleng oluruz; 15) beriyyede evren, şuda neheng oluruz. Ḳahramānlar ḳahrumuzdan ḳan ḳaşanur; gökdeki Merrīḥ burca ḳaçup 16) cengümüzden üşenür. Eger ki oġlum Rüstem-i Tehemten birle ḳuluñ Zāl'ı, destān-ı cihān pehlevānı, raḫş-ı raḫşān 17) sürüp yüz kez yüz biñ düşmān leşkerine girüp yedi başlu evren bigi ḳan içmek içün ellü elümüze 18) şaluḳ alsaḳ yāḫū tīġ küştelerden yir yüzi püşte oluban ḳan buḥārından felek yüzin şafaḳ bigi bağlaya mīᶜ. Eger kim 19) ceng içün biñ bir irṭāl gürzi at, ṭavar, fīlden[152] çıḳaravuz. Ḳāf'uñ ḳafāsın ṭaġıduban yedi ḳat yeri götüren 20) öküzüñ maġzın çıḳaravuz.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Bizce ᶜālemde bahādur gelmedi bir pehlevān
21 Gelmedi gelmez cihāna görmedi ceng-i cihān

Oḳumuz ᶜAnḳā-yı Ḳāf'a şıñdurup per dökdürür
Tīġumuzdan burca ḳaçup Merrīḫ ‿ister uş emān

[31a]

[1] **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince Rüstem-i nev-pehlevān ve atası Zāl-ı Destān böyle diyicek Ḳubād Şāh, şād olup 2) meclis ḳurdı. Ḫon-ı Keyḳubād geldi. Nite yetmiş yedi ḫon-salār selāṭīn serverler güne ḥarīr pīşgīrler şalup 3) aṭlaş şufralar yayup ṭuş ṭuşına altun gümüş sinīlerde, zeberced şaḥanlar, lāciverdī çanaḳlar-ıla, envāᶜ dürlü 4) ṭabaḳlarla niᶜmetler ḳoyup "Şalā!" diyüp yidiler, şükrüni didiler. Andan bezm ḳurup zerrīn badyalar urup yāḳūtī şarāb-ıla 5) pür-ḳulūb pāk-i aşlı ḫūb sīm ü sāḳ sāḳīler ayaġın ṭurup laᶜlīn ṣaġraḳ[153] gümüş ṣaġraḳlar-ıla alup yāḳūt-ı revān 6) birle ṭurup billūrīn bilekleri ṣıġayup ṣaġ ṣol seyyārların seyr ḳılup selāṭīn

[152] fīlden TN 173b/19; fīlinden MN

[153] ṣaġrāḳ:

serverlere rāḥatü'l-ervāh 7) şundılar. Andan sāzendeler, gūyendeler meclis yüzine şaf birle oturup kim ḳānūn, erġanūn kim çeng, [154] 8) kim şeştā[155] ve berbūṭ kim def ve ney ilerü getürdiler, birbirine düzdiler, zaḫm urup güş-māl virdiler, çalup seyr ḳıldılar. 9) Cān u dilden ġam ve ġuṣṣaları sürdiler. Andan bülbül, ḳumrı, tūṭī, ṭurāc elḥānlu gūyendeler eyitdiler, meclisi kerem itdiler, 10) şāh-ıla selāṭīn ʿıyş u nūş ḳılup ḫoş geçdiler.

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

Ṣıġayup gümüş bilek sāḳī ṭutar altun ḳadeḥ
11 Rāḥatü'l-ervāḥ şundı beglere olup feraḥ

Zühre vü zehrā-ṣıfat muṭrib çalar berbūṭ ı çeng
Güş iden ney nūş iden mey dilde ḳalmadı teraḥ

[12] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince Keyḳubād Şāh ol gice ṣubḥ oluncaya dek yiyüp içmekde ḫoş geçmekde ammā ki Rüstem'le atası Zāl 13) daḫı şāh meclisinden çıḳup otaḳlu otaġına gelüp Īrān-ı zemīn pehlevānları daḫı ḫaymelü ḫaymesine geldiler, 14) ceng yaraġına meşġūl oldılar, nite bād-pāy Ṭāzī atların eyerleyüp ḳaza ḳodılar, üç siñirlü ḳatı yayların 15) ḳurup ḳurbāna ḳoyup üç ḳanadlu, demür ḳaynaḳlu, laʿlīn dudaḳlu, büllūr tenlü oḳların kīş aġzına dize ḳodılar, 16) ḳan içici Şirāzī, Mışır ḳılıçların açdurup cebe ve cevşenlerin geyindiler, zirih-pūş olup başlarına 17) ḳurd ışıḳ urdılar, bir eksüksüz düşmān yaraġın tamām gördiler, daḫı ṣabaḥa muntaẓır olup durdılar.

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

---

[154] Kelime TN 174a/8'de ise şu şekilde yazılıdır:

[155] şeştā: TN 174a/8; MN

18 İki düşmen leşkeri ḳonışup o gice pes[156]
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ olmasını gözedürler her nefes

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Düzedüp cengüñ yaraġın bī-ḳuṣūr
19 Düşmene bulmaḳ dilerler destires

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince bu yañadan daḫı Sām-ı süvār pehlevān, Ḳārūn-ı pīl- 20) ten-ile, Züpīn-ile, Gīv-ile, Güderz-ile Yaḥuyādaᶜ beglerbegile, Peleng-efken'le oturmışlardı. Meclisi ḳurup şarāb-ı erġavānı ortaya[157] 21) getürmişlerdi. Rāḥatü'l-ervāḥdan içerek ᶜalā-raġmı rūzigār ḫoş geçerek Keyḳubād Şāh'dan söz açıldı, söz

[31b]

1) içinden ceng olacaḳ aḫbār saçıldı. Andan Sām-u süvār ḥükm eyledi. Meclis tamām ṭaġıtdılar. Pehlevānlar yirlü yirinden 2) ṭurdılar, ceng yaraġın gördiler, ālet-i ḥarbi müheyyā ḳıldılar. Andan Felesṭīn Ḳalᶜası'nuñ cemīᶜ eksügin gördiler. 3) Ṭop tüfenglerin, zenbereklerin yir yirin ḫāżır ḳıldılar ve mancılıḳlarına ṭaşlar ve ṭop ḳovanlarına güherçile ḳoyup pür itdiler. 4) Burçlar üzerine pās-bānlar çıḳdılar erliklerinde nöbetçi erleri fānūslar[158] yaḳdılar, nevbet döndiler, Allāh'a tekbīr getürüp 5) geçmiş peyġamberler ervāḥına ṣalavat virüp Süleymān devletine gül-bāng itdiler, āteş-perestler dīnine ṭaᶜn idüp naᶜralar 6) ḥayḳırup düşmān gözine vāsiᶜ cihānı teng itdiler.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ġāziler gül-bāng iderdi ẕikr-i Ḥaḳ tekbīr-ile
7 Kāfirān meclis ḳurup nūş ider şeh mīr-ile[159]

---

[156] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

[157] ortaya: TN 174a/21; MN

[158] fānūslar: ; TN 174b/5'de "fennūslar" şeklinde yazılıdır.

[159] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Pīr ü bernā ne ki var müʾmin Yahūdī Ermenī
Ḳılıcın biler ḳurar yayın düzedür tīr-ile

[8] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince çünkim ol gice iki düşmān leşkeri müheyyā olup ki ṭurdılar, ṣabāḥ olmasına intiẓār olup 9) ṣubḥ-dem ḳaçan ola diyü naẓar urdılar. Çünki güneş ol ṣubḥ-dem ki nūrānī ʿālemīn Ḳāf ḳafāsına tāc ki urdı, 10) melik-i Ḫıṭay bigi Ḥabeş melikinden ḫarāc aldı.

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

Çün seḥer vaḳti yitüp irdi ṣabāḥ
11 Müʾezzin ezān oḳıyup itdi sabāḥ

Ṭurdı ol dem pehlevān Sām-ı süvār
Ṭaḳınup tīġı geyer cevşen silāḥ

[12] **Neşir**

Ḳaçan kim ol gice geçdi, ʿale'ṣ-ṣabāḥ ki oldı, güneş nūrı cihān milkine māl-ā-māl ṭoldı. Hemān ki Ḳubād Şāh 13) āteş-perestler dīninince namāz ḳılup dīninince ʿibādet idüp yirinden ṭurup cebe, cevşen geyüp ḳolına ḳollıḳ, başına ışıḳ 14) urunup ḫalvet otaġından dīvān-ḫāneye çıḳdı. Andan Keyḳubād'uñ ḥāṣları gelüp Berṭūs vezīr, Bālūs 15) ḥakīm, Cālūs ḥakīm, Bīdġarūs ḥakīm, ḳırḳ dört ehl-i ḥikmet vezīrler-ile ḫalvet ḳapusına seyf ṭayanup durmışlardı. 16) Keyḳubād Şāh'ı görüp duʿā vü ṣenā ḳılup eyitdiler ki

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

İy emīr-i şāh-ı Īrān Keyḳubād
17 Devletüñ efzūn ola ʿömrüñ ziyād

Ḫaşmunuñ başı kesilsün hem-çü şemᶜ
Ḥāsidüñ bağrı ḳararsun çün cesād

[18] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince vezīrler, emīrler Keyḳubād'a bu vech-ile ḥamd ü şenā ḳılıcaḳ şād olup defᶜi buyurdı. At çekdiler 19) nice at, kūh-peyker, berḳ-siper, bād-pā, ḫāre-sīm, müşg-dem, peleng [160], bebr-zāde ḳulaġından dırnaġına pūlād-pūş 20) Keyḳubād Şāh süvār olup vezīrler de bārigāh öñine geldiler. Gördiler kim oġlı Keykāvus Şāh-ıla 21) Īrān pehlevānlarından Ṣālūn, Ḳālūn, Añlaş, Aḳvās-ı Ḳāhirī, Aḳrabḳī, Ḫāṭūr-ı Ḫāverī, ᶜArḳān-ı Kūhī, Ḳahrām-ı Cebelī

[32a]

1) Ḳamḳamūr-ı tīġ-zen, Şeprevān-ı Cürcān, Teġarġur-ı ṣaf-şiken, Nāḳūr-ı Şirāz, Bihzād-ı Ferruḥ, Ṣaṭvān-ı ᶜAcem, Anṭūn-ı Sīvāz-ı 2) Ṭanṭūn; Īrān, Tūrān dil-āverleri, ᶜAcem cihāngīrleri, sāyir biñ dört yüz pehlevānlar-ıla āhen-pūş olup ṣāf 3) baġlayup Ḳubād Şāh bārigāhına ḳarşu süvār olup süñüler tayanup şāha muntaẓır ṭurdılar. Keyḳubād'a irüp anlara ᶜizzet selāmın 4) virüp dil açup dillerince Ḳubād'a duᶜā ḳıldılar, Felesṭīn Ḳalᶜası'n yaġmaya çaġrışdılar. Andan Keyḳubād öñünce 5) yürüyüp bārigāh öñünden selāṭīnler ṣaffına geldi. Ḳamu ḳarşu gelüp baş urdı, ṣaġ u ṣol yürüdi. Keyḳubādī 6) sancaḳlar, ᶜalemler götürülüp ṭabl u dühüller urulup çadırdan çıḳup ḳalᶜaya ḳarşu yürüdiler. Bu ṭarafdan Rüstem-i cihān 7) pehlevān, atası Zāl her birisi āhen-pūş, pulād-pūş olup yigirmi dört pāre ceng āletine müstaġraḳ olup Rüstem 8) raḫşına süvār olup atası Zāl-ı Destān gergedānına süvār olup atalu oġullu ikisi daḫı ceng atına müstaġraḳ 9) olup Sīsitān pehlevānlarından Ṭuḥlıb, ᶜAccālī, Aᶜḳāb, İᶜlāḳ, Fiṭṭīsī, Efvāḳ, Ḳaṭṭān, Ḳaḍbān bilesince 10) olup andan ṣoñra Nīmrūz serverlerinden Ḳayṭūnī, Ḳusṭānī, Laḫlaḫayī, Maᶜḳalī, Menherāyī, Miᶜlāḳ, Maḥcemayī, 11) Maḥcerayī bilesince alup her birisine istimālat virüp eyitdiler ki: "İy pehlevānlar, merd-i meydānlar, bugün ol gündür ki 12) atalu oġullu meydāna girsevüz gerek, ol nāmı, nişānı yoḳ siyāhuñ gögsine pūlād süñüyi vursavuz gerek, 13) ḫançer-ile başın kessevüz Felesṭīn Ḳalᶜası'n alup burcuna aṣavuz gerek.

[160] Kelime, TN 174b/19'da da aynı şekilde yazılıdır.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ol bahādur ger olursa pehlevān Sām-ı süvār
Gökde yā Merrīḥ olup itse bizümle kāruzār

Cenge girüp tīġ uruncaḳ ol bahādur farḳına
Ḳahramān olsa eger andan götürem ben ṭamar

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince Rüstem atası Zāl-ı Destān bu vech-ile lāf urup 16) at u fīl gergedān süvār olup cebe, cevşene müstaġraḳ Sām-u süvār'ı ᶜalemler götürüp yedi biñ yidi yüz 17) yetmiş yedi Sīsitān serverlerile Nīmrūz dil-āverlerile sürüp Keyḳubād Şāh'a gelüp ṭapu ḳılup duᶜā itdiler. 18) Ṣaġ yanında oġlı Keykāvus, Zāl-ı Destān ṭurdı; ṣol ḳolında şāhuñ ᶜammūsı Zerīr pehlevān-ıla Rüstem-i cihāngīr, 19) sedd-i İskenderī bigi ṭurdılar. Ceng yirine iricek biñ iki yüz altun çomaḳlu çavuşlar raḫş sürüp sīl-i 20) ġarīmleyin ṣāf-ıla giden ᶜaskeri sedd-i İskender bigi ṭurġurdılar. Ṣaf alaylar ḳurdılar, ḳoşunlar düzüp 21) ṭurdılar. Meymene ve meysere ḳalb u cenāḥ ārāste ḳılup rāst itdiler. Keyḫusrev ᶜalemleri felege ḳaldurdılar.

[32b]

1) Kūs-u ḥarbī çaldılar; borı, ṣūrnālar, nefīrler ötdürüp atlar süheylinden, erenler naᶜrasından, fīl gergedān çaġrışmasından 2) yidi ḳat felegüñ ṭāsı āvāze virüben güm güm ötdi. Atlar ayaġınuñ ġubārundan gögüñ içi 3) baḥr-ı ḳaṭrana döndi. Aġ u ḳızıl benefşe ᶜalem şuḳḳasından zemīn ü zamān lāle-zāra döndi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Yidi ḳat yir tozdı ‿ayaḳdan ḳaldı pīr
Gök sekiz ḳat oldı tozdan ḳaçdı tīr

Nīzeler ‿ucı çıḳardı çeşm-i şems
Yil ᶜalemden esmege bulmadı yir

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince Keyḳubād Şāh, Rüstem-i pehlevān-ıla ve Zāl-ı Destān-ıla ḳaçan kim 6) leşkerin ceng yirine getürüp Felesṭīn Ḳalᶜası'na muḳābil, muᶜārıż; at, fīl başın çeküp ki ṭurdılar. Süleymān 7) leşkerile ol siyāh dil-āver ḳalᶜadan ne vech-ile çıḳar gelür diyü naẓar meydāna şaldılar. Bular bunda bizüm ḳışṣamuz 8) ez-ān-ı cānib Sām-u süvār-ı cihān pehlevān'a geldi. Çünkim ol pehlevān-ı rūzigār, nerre-şīr süvār, pehlevān-ı cihān, 9) İbni Nerīmān bin Kerīmān, āl-i Ḳahramān bin Ḳātil, ol ṣāḥib-ḳırān, server-i Süleymān ṣubḥıdem olduġın 10) ki gördi ᶜUḳḳāb bigi yirinden ṭurdı, pāk ṣudan abdest alup Mūsā peyġamber şerīᶜatince ṣubḥ namāzın ḳılup 11) seccādeye yüz sürdi. Evrād oḳuyup dīv i şeyṭān boynın ṭoḳıyup namāzdan, niyāzdan fāriġ oluncaḳ 12) Ḳārūn-ı pīl-ten, Züpīn-i cihāngīr, Gīv-i dilāver, Pürzīn-i cihān-sūz, Peleng-efken diz-dār-ıla Süleymān beglerbigisi Yehūyādaᶜ 13) āhen-pūş olup ḫalvet-i Sām'a girüp selām virüp devām-ı devletine duᶜā ḳıldılar. Andan Ḳārūn-u pīl-ten eyitdi: 14) "İy pehlevān-ı rūzigār, emīr Sām-ı süvār müjde olsun ki bugün erenler meydānı içinde oġluñ Zāl-ı Destān'ı, 15) ciger-gūşeñ Rüstem pehlevānı göreceksin, ḥasret defᶜ olup vuṣlata ireceksin." diyü söyleyicek, 16) Sām-ı süvār'uñ gözleri nemnāk ammā ki ḳalbi marażnāk olup gāh bir zamān ġamgīn olup ḫayrete vardı. 17) Gāh bir zamān ḫandān olup şükr-i Yezdān ḳılup seccādeye yüz urdı. Buġur, Ḳārūn-u pīl-ten, pehlevān-ı 18) ṣaf-şiken, eyitdi kim: "Yā pehlevān-ı cihān, sebeb nedür ki gāh ġamgīn gāh şād olduñ?". Cevāb virdi ki: 19) "Yā Ḳārūn, şād olduġum oldur ki oġlum Zāl-u Destān-ıla ciger-gūşem Rüstem yüzin görsem gerek. 20) Ammā ki ġamgīn olduġum budur ki merd-i meydān içinde kendüm bildürmeyüp kendülerin kendülere bildürmeg-içün ḳafālarına 21) tīġ u ḫançer, gürz-i girān ursam gerek. Ḫavf iderem anlar daḫı ġayret ḳılup benümle itişse gerek. Ḳażā-yı āsümān

[33a]

1) yitişe, elümden bir ḫaṭā çıḳa, ciger-gūşelerimüñ cismine zaḫm irişüp helāk olalar." diyicek Ḳārūn-ı pīl-ten-ile pehlevānlar 2) eyitdiler: "İy āl-i Ḳahramān, ḳahır yüzinden doġmasañ luṭf yüzinden meydāna girseñ, ciger-gūşelerüñ āşinālıḳ virseñ, muḥabbet 3) ḳuşaġın berk, ceng i cidāli terk eyleseñ. Rüstem daḫı atası Zāl-ı Destān ḥażretüñi Sām-ı süvār idügin bileler ḫāk-i pāyüñe yüz 4) sürüp şād olup ḫiẓmet ḳılalar. Keyḳubād Şāh daḫı ṭapuñı Sām-ı süvār idügin bile, iḫtiyārın elüñe virüp cān u dilden 5) ḥażretüñe ḳul ola ki sen Sām-u

süvār'uñ cengine yedi başlu evren daḫı doyamaz; Merrīḫ-i felek daḫı cengüñe girmege özine 6) bayamaz."

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Gökde Merrīḫ itmeye sizüñle ceng
İtse vāsiᶜ çarḫ ola çeşmine teng

7 Ṭaġda arṣlan ṣaydumuzdur ṭaşda mār
Ḳuruda ‿ejder fīl ger ṣuda neheng

Neṯir

Ḥakīm ḳavlince Ḳārūn-ı pīlten-ile 8) Züpīn pehlevān eyle diyicek Sām-u süvār eyitdi: "İy pehlevānlar, merd-i merdānlar, āgāh oluñ ki biñ yıllıḳ eyü adı 9) pehlevānuñ bir nefes bilmezlik itse, adı ṣınur. Zīrā ki ne ḳadar kişi cihān pehlevānı daḫı olursa, erenler meydānı 10) içinde kendüye muḳārin pehlevān görse, ser-firāz-ı cihān cengine girse, nām u nāmūs, adı ṣanu gözlemek gerek, 11) erenler çıġırın izlemek gerek. Ol meydāna giren pehlevāna muḳābil, muᶜārıż olup ṭurmaḳ gerek. Eger ol er dileyüp 12) meydāna giren pehlevān ṣolup oġlı daḫı ölürse, farḳına gürz-i girān urmaḳ gerek. Egerçi ki cihān pehlevānları 13) ḍarb-ıla urup oġlın yāḫū atasın ki yıḳar, egerçi ki başın kesüp gögsine ki çıḳar, ata oġula ḳaçan ḳıya ki oġlın 14) helāk idüp ḥasret odına kendü cigerin ṭaġlaya. Ammā ki oġul ser-keşlik itse ataya lāzımdur ki oġlı ellerin 15) ḳafāsında baġlaya. İmdi ben daḫı bildürmedin oġlum Zāl-ı Destān-ıla ve ciger-gūşem Rüstem-i cihān pehlevān-ıla buluşup 16) ceng ideyin, ikisin daḫı ḍarb ve ḥarb-ile yıḳmaġa āheng ideyin. Tā ki ṣoñra dimeyeler ki egerçi kim Sām-ı süvār, pehlevān-ı 17) cihāndur. Ammā ki şimdiki ᶜaṣırda fertūt olmış pīr-i fānīdür. Cihān-dest-i pehlevān olmaḳ bize lāyıḳdur ki hem 18) nev-cüvānuz hem pehlevānuz diyüp merd-i daᶜvī ideler, nefsüme güç gele. Efḍali budur; erenler meydānına bugün 19) girem oġlum Zāl-ı Destān'ı ve ciger-gūşem Rüstem-i pehlevān'a gürz-i girān uram, erlig-ile erenleri atdan 20) yıḳam, ḫançer çeküp gögüsleri üstine çıḳam, andan ṣoñra kendümi anlara ıẓhār idüp Sām-u süvār 21)

idügim bildürem, öpüp ḳuçup her birisin bağruma başup yirden ḳalduram, andan ṣoñra anları daḫı sizüñ bigi[161]

[33b]

1) baña muṭīʿ fermān ḳılam, daḫı yalıñuz Keyḳubād'uñ on dört kez yüz biñ leşkerine ḳılıç uram, Tūrān ḫalḳınuñ 2) ḳanların ḳara yire ḳarup Keyḳubād'ı erlig-ile dutam, Süleymān ḥażretine iltem. Zīrā ki şimdi ben aña dostluḳ ṣūretin 3) gösterem ki ol āteş-perest, ben Yezdān-perestem; Süleymān peyġāmbere dostam ve bir daḫı bu ki Keyḳubād, Süleymān 4) ḳalʿası üzerine gelmiş, ol peyġāmbere ʿāṣī olmış. İmdi ben Süleymān peyġāmberüñ cān u dilden ḳulıyam; cān u dilden dostuna 5) dost, düşmānına düşmānam.

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

Şeh Süleymān'dur şeh-i maḥmūdumuz
6 Ḫizmetin itmek edā maḳṣūdumuz

Çün nebiyy-i mürsel ‿oldur bī-gümān
Emrine meʾmūr ider maʿbūdumuz

7 Ol nebīnüñ ṣıdḳına şāhid benem
Münkir-ise n'ola ger mefsūdumuz

Mence yoḳdur bir bahādur şīr-i ner
8 Tīġımuñ zaḫmın yiyen[162] meşhūdumuz

Ol melik dergāhında olduḳ bende çün
Ḫizmet idem ki ‿oldı şeh mescūdumuz

9 Böyle diyüp pehlevān sākin olur
Vir ṣalavāt Ḥaḳḳ'a bu mevʿūdumuz

[161] sizüñ bigi: İki defa yazılmıştır.
[162] yiyen: TN 176b/8; yiyem MN

Ḳıṣṣaʾ-ı İskender-i Kübrā

10) Ḥakīm ḳavlince Sām-ı süvār bunda pehlevānlar-ıla Ḳārūn-u pīl-ten ve Züpīn pehlevān-ıla cevāb virmekde ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz 11) ez-ān-ı cānib Süleymān ḥażretine geldi ki racīm, laᶜīn; Süleymān'uñ salṭanatın görüp ḥased iltüp ben bu ḫātemi Süleymān 12) elinden aldurmayınca rāḥatlıġum yoḳdur ki diyüp ᶜAyyūr cāẕūya gitmekde ve Denes ve Genes ki vüzerāʾ-i 13) şeyṭāndur ve ümerāʾ-i melāᶜīndür. Benī Aṣfer'le Endelūs melikine iġvā virmege niyyet itmekde ammā ki Süleymān ḥażreti, 14) ᶜaleyhi's-selām, Benī Aṣfer melikile Endelüs melikin kendüye muṭīᶜ fermān-ber ḳılup daḫı ol şāẕulıġ-ıla Loḳmān 15) Ḥakīm'üñ yüzine baḳdı. Eydür: "Yā ḥakīm-i cihān-dīde ve ᶜömr-i eṭvāl-i cihān-dīde, luṭf idüp yine İskender-i Kübrā'nuñ 16) sergüzeştinden ve baḥr-ı ẓulümāta girüp teferrüc itdügi kūh-ı deştden ḫaber vir, işidelüm ve āb-ı ḥayātı ne vechile ṭaleb idüp 17) ele getürmedügin bilelüm." diyicek Loḳmān-ı ekber cevāb virüp eyitdi kim: "Yā Süleymān-ı zamān, āgāh ol ki ol 18) zamān ki İskender-i Kübrā ile ol muᶜteber ḳalᶜaʾı gördük, Bād-pā'yı muḳaddem gönderdük. Bād-pā daḫı seḥer yeli bigi gitdi. 19) Anı gördük ki Bād-pā'yı bir muḫteşem kişi alup getürdi. Andan ol şaḫṣuñ dilini kimse bilmedi. İskender-i Kübrā 20) kemīneye andan Eflāṭūn-ı Keḥḥāl'e emr itdi, dilin bilüp söyleşdi. Ne didi dilince? Eyitdi ki: "Ne ḳavimdensiz?". Eyitdi ki: 21) Ḥaḳ teᶜālānuñ ḳullarındanuz. Şol ḳarşuda görinen ḳalᶜada oluruz. Her gün Ḥaḳ teᶜālāya ᶜibādet ḳıluruz. Geleni gideni

[34a]

1) mihmān iderüz ve ammā siz ne ḳavmdensiz ki şöyle bī-ḥadd, bī-şümār leşker çeküp bu baḥr-ı ẓulümāta girüp geldüñüz?". Eflāṭūn-ı 2) Keḥḥāl daḫı İskender-i Kübrā'yı gösterüp eyitdi ki: "Buña İskender-i Ẕü'lḳarneyn dirlerdi. Eḳālime ḥükm ider; virür, 3) alur. Bizler ki ḳullarıyuz ve bu görünen ᶜasker cemīᶜsi bu şāhuñ fermān-berindedür." diyüp āb-ı ḥayāt isteyüp bu 4) baḥr-ı ẓulümāt kenārına geldi diyü ḫaber virince, bir bölük ḳavm daḫı geldi. Ḳalᶜadan ki leşker tozun görüp iḫtiyāṭ 5) ḳılup ḫaber almaġa ol ḳavm daḫı gelicek, muḳaddem gelen bir muḫteşem anlara ḫaber virdi. Andan ol ḳavm İskender-i Kübrā'yı görüp 6) kim-idügin bilüp ᶜizzet ḳılup ser-cümlesi ṭapu ḳılup Sikender'üñ devām-ı devletine duᶜā, ol şāh-ı serverüñ eyyām-ı rifᶜatine şenā 7) ḳılup eyitdiler ki: "İy şāh-ı heft-kişver; şād geldüñ, şādi getürdüñ. Saᶜādetlü sāyeñi diyārumuza şalduñ. Varalum ulularumuza 8) ḫaber virelüm, ḥażretüñi bildirelüm, niᶜmet nüzūl birle gelüp ḫizmet ḳılalum." diyüp ol ḳavm ḳalᶜalarına gitdiler kim meger

kim 9) anlar cāẕūlardan imiş, ol ḳalᶜada olurlar imiş. Biñ yedi yüz sāḥir perī dirilüp İskender Şāh kim idügin 10) bilüp İskender-i Kübrā-y-ıla leşkerine ḳaṣd itdiler. N'itdiler? Dersü ḳalᶜadan inüp süre gelüp şāhuñ leşkerini 11) çepçevre alup siḥir ḳıldılar. İskender çerisin ḳonup oturduġı yiri çepçevre siḥir-ile od dutdı, yandı. Yana yana 12) çadır u ḫaymelere irdi. İskender çerisi anı görüp ürküp İskender üzre ḳaçdılar, ġulu ḳıldılar. İskender 13) ġuluyı işidüp naẓar ḳıldı. Gördi kim deryālayın ḳonup çeri çevresinden od ṭutup süre üzerine gelür. 14) İskender-i Kübrā ol zamān ol ḥāli görüp ḫayrān olup eydür: "İy Ḫıżr-ı zamān bu ne ḥāldür?".

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

15 Bu ne āteş baḥrıdur kim leşkeri yaḳup yanar
Ben bu aṣlı görmemişem ᶜālem ‿içre daḫı nār

Çāre ḳıl ki işbu odı ḥażretüñ söyündüre
16 Yoḫsa cümle leşkerümi yaḳuban kül itdi vār

Neṯir

Bes, İskender-i Kübrā eyle diyicek andan Ḫıżr-ı zamān eydür: "Demin 17) gelüp gidenler cāẕūlardı. Gelüp seni söz-ile meftūn itdiler, gitdiler. Buġur siḥir ḳılup saña ḳaṣd itdiler ve hem Ḥaḳ teᶜālāya 18) ṣıġınup el getürelüm. Ben duᶜā ḳılayın, siz āmīn di. Ola kim Ḥaḳ teᶜālā bizleri cāẕū siḥrinden ḫalāṣ ḳıla." 19) didi. Bes, yā Süleymān! İskender-i Kübrā'ya, Ḫıżr-ı zamān eyle diyicek yüz Ḥaḳḳ'a dönüp el getürüp Ḫıżır duᶜā ḳıldı. 20) Şāh "Āmīn" didi. Duᶜā, Ḥaḳ ḥażretinde müstecāb oldı nite.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ḫıżr-ı ḫāżır el getürüp itdi çünkim ol duᶜā
21 Ḥaḳ teᶜāl İskender'üñ bu ḥācetin ḳıldı revā

Diñle imdi ḳıṣṣa nedür cān u dilden şerḥ idem

Lī̆ki virgil sen ṣalavat pes be-cān-ı Muṣṭafā

[34b]

[1] **Neṯir**

Ol zamān Ḫıżr'uñ ve Sikender'üñ duᶜāsı kim müstecāb oldı. Andan Ḥaḳ teᶜāl emrile havādan bir bulut peydā oldı. 2) Şöyle kim gök yüzün ḳapladı. Andan ol bulutdan bir ᶜacāyib vehmināk yaġmur yaġdı. Ol siḥir odun söyündürüp sī̆ller 3) yürüdi. Yaġmur diñicek, İskender-i Kübrā buyurdı. On altı kez yüz biñ er süvār olup cāzūlaruñ ḳalᶜasın gözleyüp deryā 4) misāl mevc urup Ḫıżr-ıla Sikender çeri çeküp ḳarşu görinen ḳalᶜaya gitdiler. Tā kim od siḥrin iden cāẕūlar daḫı gördiler kim 5) siḥirleri odı gürleyüp yanarken, bir ḳatı yaġmur olup söyündi. Andan deryālayın çeri süvār olup sürdi. Ḳalᶜalarına gider 6) bigi yedi yüz cāẕū ol ḥāli görüp ḳalᶜalarına irüp girüp siḥirle ḳalᶜaların berkidince, İskender daḫı 7) on altı kez yüz biñ er-ile deryālayın gürleyü gümleyü irdiler, ḳalᶜada cāẕūları gördiler, dersü ġırī̆v ḳılup yürüyüş 8) itdiler. Sikender leşkerinüñ heybetinden şaşdılar, siḥir ḳılmayup düşdiler. İskender serverler-ile süre ḳalᶜanuñ ḳapusına 9) irdiler, gördiler. Ḳarşu gelen cāẕūları ḳırdılar. Ḳışṣaᵓı dirāz ḳılmayalum. Ḳalᶜaᵓı alup biñ yedi yüz cāẕūyı dersü ḳırup 10) ḳalᶜaᵓı tā bünyādına dek yıḳup yaḳup ḫarāb ḳıldılar. Ol gün ol gice daḫı anda olup yarındası güç ḳılup gitdük. 11) On dört gün yürüyüp şād u kāmī̆ler diyārına irdük. Sikender Ḫıżr-ıla, vezī̆rlerle, muḳarreblerle ve ben Loḳmān Ḥakī̆m bile çeri 12) öñünce giderken gördük ki ḳarşudan birḳaç atlu ve eşeklü kim biner kim yürür gelürler. Ançа kim yaḳın 13) iricek İskender'le vezī̆rler gördük kim ḳarşudan gelenler hep ᶜavratlar. Ersüz dirilüp ḳanda gider ola, 14) ṣoralum mı ṣormayalum mı diyüp geçdiler. Ḳarşularından bir muᶜaẓẓam şehir daḫı göründi. Anca kim bir yire irdiler gördiler. 15) İki ᶜavrat öküzler ḳoşup çift sürerler. İskender eydür: "Ne ᶜaceb, ᶜavratlar sürer çifti!" diyince gördiler kim iki 16) ᶜavrat daḫı ṭurup odun keserler. İskender anı göricek eydür: "Yürüñ, şol ᶜavratlara ṣoruñ. Ḳanı erleri kim 17) odunı kendüleri keserler ve çifti kendüler sürer." didi. Andan vardılar ol odun kesen ᶜavratlar ḳatına varup selām 18) virdiler. Ol ᶜavratlar daḫı bu varanları göricek evvel naẓar vehm aldılar, baltaların elden ṣaldılar. Bunlar eyitdiler: "İy ḫātūn 19) kişiler, ḳanı erlerüñüz kim odunı siz kesersiz, çifti daḫı siz sürersiz?" didiler. Bunlar böyle diyicek ol 20) ᶜavratlar daḫı özlerin dirüp birbirine baḳışup tebessüm ḳılup eyitdiler: "İy serverler siz ne kişilersiz kim bu diyāruñ ḥālin bilmezsiz?". 21) Bunlar eydür:

“Biz İskender-i Kübrā’nuñ ādemīleriyüz. İskender-i Kübrā āb-ı ḥayāt-ı ẓulümāta gide yorur. Sizleri şöyle ᶜavrat

[35a]

1) göricek bizi gönderdi kim sizleri, sizden şoravuz.” didiler. Andan ol odun kesen ᶜavratlar: “İy serverler İskender-i Kübrā

[2] **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Didiler kim iy emīr-i tācıver
İçümüzde yoḳdur ‿añla hīç er

3 Cümlemüz ᶜavrat-durur ersüz tamām
Böyle ḫilḳat eyledi Rabbü’l-enām

Şeh Sikender işidüp ḫayrān olur
4 Ḳudret-i Ḥaḳḳ’ı görüp vālih ḳalur

Bildi Ḥaḳḳ’uñ ḳudretidür āşikār
Kim menīsüz ürer ‿insān kāmukār

5 Ḫayrete vardı tamāmet tācıver
Vir ṣalavat Muṣṭafā’ya mā-ḥażar

Neṯir

Bunlar, ol ᶜavratlardan ol 6) ḫaberi işidüp ġāyet ᶜaceblediler. Andan eyitdiler: “İy ḫātūnlar, begüñüz şimdi ḳandadur?”. Eyitdiler: “Taḫtıgāhında.”. Bunlar eydür: 7) “Taḫtıgāhı ḳandadur?”. Eyitdiler: “Şol ḳarşu görinen şehir, muntaẓam şehir, yarımuzuñ taḫtıgāhıdur. Anda olur. Adına Şādukām dirler.” didiler. 8) Bunlar daḫı ᶜavratlar ḫaberin alup evvel āḫir ḫaber virdiler. İskender işidüp Ḫālıḳ’uñ ḳudretin, ḥikmetin taḥsīn ḳılup 9) birligin daḫı rūşen itdi. Andan İskender-i Kübrā birḳaç kişi gönderdi. Eyitdi: “Yürüñ bu zenānlaruñ şehriyārına varuñ. 10) Geldigümüz bildirüñ. Ne yüz gösterür size? Biz daḫı aña göre idelüm anlara iᶜtibārı.” didi. İskender ḥükm 11) bunlar daḫı ᶜuḳāb mānendi gitdiler.

Şādukām şehrine yitdiler. Tā kim şehrüñ ḳapusına irişdiler. Gördiler kim ḳapucıları 12) ᶜavrat. Ol ḳapucı ᶜavratlar bunları evvel naẓar göricek vehm alup eyitdiler: “Ne kişilersiz kim sizcileyin kimesne 13) gördügümüz yoḳdur?”. Bunlar eydür: “Biz İskender-i Kübrā ādemīleriyüz Şādıkām’a ilçilige geldük.” didiler. Bunlar daḫı anları 14) alup begleri sarāyına gelüp Şādıkām’a ḫaber itdiler. Şādukām daḫı İskender-i Kübrā ḫaberin işidüp şād u ḥurrem 15) olup buyurdı. Bunları getürdiler. Gördiler ki bir muᶜteber ḳaṣra girüp bir ᶜacāyib dīvān gördiler. Nite bir taḫt urulu. 16) Üzerine tācıdār bir melik oturmış. Ḳafāsında ḳafā-dārlar ṭurmış. Ḳaṣr içi ṭolu mīr ü sipāhīler, sāz u selebler 17) kim ṭurmış kim oturmış. Velī cümlesi ᶜavrat kim bir eri yoḳdur. Şādukām daḫı bunları göricek saṭvet ṣalābetlerin 18) begenüp vezīrleri ᶜavratlar eydür: “Cihānda er olıcaḳ bunlaruñ bigi olsa.” didi. Bunlar daḫı revān Şādukām’a ḳarşu 19) baş ḳoyup duᶜā ḳılup eyitdiler: “İy sulṭān-ı zamān, İskender-i Kübrā ẓulümāt[163] diyārına gide yorur. Āb-ı ḥayāt-ıçun uş 20) şehrüñe yaḳın irdi, bilmiş oluñ.” didiler. Şādukām daḫı bunlardan ol sözi işidicek, revān ayaġ üzerine ṭurup 21) ḳol baş üzre urup eydür: “Ol İskender’e yüz sürüyü ḳarşu ṭuralum, alalum şehrimüze gelelüm, elden geldügince

[35b]

1) ḫiẕmet ḳılalum.” diyüp Şādukām, mīr ü sipāh-ıla süvār olup o kişileri öñe ṣalup İskender-i Kübrā’ya ḳarşu gitdiler, yitdiler. 2) Bu cānibden daḫı İskender serverler-ile ol revān ᶜavratları görüp ᶜacebleşüp ᶜizzetleşdiler. Andan Şādukām, İskender’i merḥabālayup 3) alup şehrine geldi. Ḳaṣrına İskender’i daᶜvet ḳıldı. Şāh şehirden ṭaşra ḳondı. Andan altı kez yüz biñ çeri irüp 4) ol şehri çevre alup ḳondılar. Şādukām ḳavmile ciyş-i İskender’i görüp ḫayrān ḳaldı. Andan Şādukām delim niᶜmet nüzūl 5) alup İskender’e gelüp ḫiẕmet ḳıldı. İskender serīrine oturup altı kez yüz biñ er dīvān dutdı kim ṭurdı kim 6) oturdı. Muraṣṣaᶜ ṣandelī ḳodılar, Şādukām daḫı İskender’e ḳarşu oturup bir zamān yidiler, içdiler. Andan İskender-i Kübrā eydür: “İy 7) emīr-i zenān, ne ᶜaceb bu diyārıñuz? Ḳavmi ḳamu ᶜavrat, hīç er yoḳ. Faṣl: Birbiriñüzden yā nice olursuz, ürersiz?” didi. 8) Andan Şādukām eydür: “İy İskender-i zamān, bu şehrimüzde bir aġaç vardur; ġāyet ulu. Ḫazān yili aña hīç güzend irgürmez, 9) yaz u ḳış şöyle sebz

[163] ẓulümāt: ظُلُمَاتٌ

ser-bülend-ṭurur. Ol aġaç biz ḳavmüñ ḳıblegāhıdur. Andan ol aġaç dibinde bir bıñar vardur. 10) Şöyle kim ṣuyı ḳut-ı revān olur. Yā Sikender, biz ḳavimden ḳaçan birisine ᶜayāl gerek olsa ol aġaca varur, bir ḳoyun 11) ḳurbān ḳılur. Andan ḳarnın ol aġaca sürer. "Yā Ḥavvā!" diyü çaġırursa bir ḳız ṭoġurur; "Yā Ādem!" diyü çaġırursa er oġlan 12) ṭoġurur ve daḫı ol aġaca ḳarnın süricek ol bıñar ṣuyından daḫı içer hem ġusl ḳılur. Ḥaḳ teᶜālā emr-ile ḥāmile 13) olur. Ṭoḳuz ay tamām olıncaḳ ṭoġurur. Oġlan ṭoġursa ḳırḳ gün diri olur, ölür. Ḳız ṭoġursa ḳalur.

[14] **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Yaşamaz oġlan ṭoġuncaḳ ᶜömr sürmez bī-şümār
Lī ki dişi ṭoġsa yaşar ᶜömr sürer kāmukār

15 Ḫilḳatümüz aṣlı bu ki yā Sikender oldı şerḥ
Buña hem-tā Ḫālıḳ'uñ ḥaḳ ḳudretinde bī-ḳarār

Neṯir

Andan İskender-i Kübrā, 16) Şādıkām'dan ol ᶜavrat ne vech-ile faṣl olduġın işidüp Ḥaḳ teᶜālānuñ kemāl-i ḳudretine taḥsīn ḳılup Sādukām 17) birle ol gün yiyüp içüp yarındası vidāᶜ idüp güç ḳılup gitdük. Yigirmi dört gün daḫı yürüdük, ḥayret-i ẓulümāta 18) irdük. Iraḳ yirden ḳarañulıġı göründi. Becid sürüp yaḳın irüp bir ulu ṣu üzerinde ḳonduḳ. İskender-i Kübrā 19) ṭanışdı kim ḳarañuluḳ içine ne vech-ile gire? Ḫıżr'a ṣordı. Ne didi? Eydür: "İy Ḫıżr-ı zamān, bu ḳarañulıġa nice girmek 20) gerek? Hem āb-ı ḥayātı daḫı bulıcaḳ neden bilevüz kim āb-ı ḥayātdur?" didi. Andan Ḫıżr-ı zinde eydür: "Yā Sikender, leşkeri iki bölelüm. 21) Yarısı bunda orduda otursun; yarusın alalum, gezelüm. Āb-ı ḥayāt bulanumuz ordu bekleyene getürsün." didi.

[36a]

1) Andan "Yā Sikender, her ḳırḳ kişide bir kişi bir ölü balıḳ götürsün. İrdügi ṣuya ol ölü balıġı ḳarşu ṣalsun. Balıḳ her ḳanḳı 2) ṣuda dirilürse, ol ṣu ᶜayne'l-ḥayātdur." didi. Andan İskender buyurdı. Daḫı çeri ol gün, ol gice, 3) ol ṣu üzre, ol buyruġı ḳılup ḳırḳ kişi bir balıḳ bulup āb-ı ḥayāt-ıçun daḫı kim ṭulum kim ḳırba ḥāżır ḳıldılar. 4) Ol gün daḫı gitdi. Andan çīn-i seḥer İskender yirinden ṭurup sāz u seleb-ile ṭonanup süvār oldı. Andan ser 5) ᶜasker daḫı ol altı kez yüz

biñ çerinüñ iki yüz biñi orduda ḳodılar. Dört kez yüz biñ eri yaraḳ ḳıldılar. 6) At yeginlerin, gergeden zindelerin bindiler. Ḳırḳ kişiye bir balıḳlu dilāveri baş ḳıldılar. Andan İskender-i Kübrā 7) ḳırḳ dört biñ ḫāṣ ḳulı ḳafāsınca alup vezīrler, selāṭīn ṣāḥib-serīrler yanınca Ḫıżr-ı zinde ve ben żaᶜīf birle ẓulümāt 8) kenārına gelüp ṭurduḳ. Andan leşkeri ṣaf ṣaf ḳılup birbirine virüp ḳolaylaşdılar. Andan Ḫıżır eydür: 9) "Yā İskender, di imdi. ᶜAḳabunca "Yüri!" diyüp ẓulümāta girüp ḳulaġuz olup gitdük. Nice yā Süleymān, Ḫıżr'uñ ol zamān 10) bir ḳamçısı var-ıdı. Duᶜā oḳuyup ḳarşusına ṣaldı. Ḥaḳ teᶜālā emrile ol ḳamçıdan şuᶜle urdı. At yarışı yir yüzi 11) ol şuᶜleden görinürdi. Ḫıżr-ı zinde ol şuᶜleye yürürdi. Ardınca İskender bile yürürdük. Bir bu ve bir daḫı bu kim 12) Ḫıżr'uñ bir mühresi vardı. Üzerine, duᶜā oḳuyup mühreᵓi atardı. Mühre, Dımışḳī ṭas miṣāli öterdi. At yarışı yire 13) yiterdi. Düşdügi yirde mühre meşᶜaleleyin[164] od gibi yanup şuᶜle virürdi. Ḫıżr-ı zamān mühreᵓi atduġı yirden 14) düşdügi yire dek görürdi. Gördügi yir şu ola ölü balıġı bıraġup tecrübe ḳılurdı. Andan İskender-i Kübrā 15) selāṭīn-i serverlerle Ḫıżır ardınca yürürdük. Bāḳī leşker ṣaġ u ṣol ḳol ḳola virişüp ṣaf ṣaf yürür ammā 16) yürüdügümüz yeri tefaḥḥuṣ ḳılurlardı. Bulduḳları ṣuya balıḳ ṣalı virürlerdi, dirilmezdi. Girü alurlardı yürürlerdi. Ḳıṣṣaᵓı 17) dirāz itmeyelüm. Bir gün bir gice ẓulümāt içinde gezdük. Yarındası ḳarañuluḳ ḳavminden birḳaç kişi bulup İskender'e 18) getürdiler. İskender-i Kübrā ol ḳavme eydür: "Ne ḳavmsüz, bu ẓulümāt içinde n'idersiz?" didi. Ol ḳavm eyitdiler: "Bu diyār-ı 19) ẓulümāt ḳavmiyüz. Yirimüz, yurdumuz süyümüzdür." didiler. Andan İskender eydür: "Yā ḳavm, bu diyārıñuzda bir ᶜayn var-ımış. 20) Adı ᶜayne'l-ḥayātdur. Anuñ ṣuyından içen Ṣūr-ı İsrāfīl urmayınca ölmez-imiş. Ol ᶜayn ḳanda ḳandadur bilür misiz? didi. Ol 21) ḳavm gülüşdiler. Andan eyitdiler: "İy dil-āver bu diyār ḳavminüñ dün gün, işi güci ol ᶜayne'l-ḥayātı istemekdür.

[36b]

1) Kimse bulmaġa anı çāre bulmadı. Belürsüz olup bulunmadı gitdi. Ve daḫı İskender-i Kübrā ol ḳavmden, ol ḫaberi işidüp 2) gitdi. Ẓulümāt içre üç gün üç gice yürüyüp gezdük, āb-ı ḥayāt bulunmadı.

Naẓm

[164] meşᶜaleleyin: TN 179a/13; meşġaleleyin MN

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

3 Çoḳ ṭaleb ḳıldı Sikender isteyüp āb-ı ḥayāt
Tā ḳıyāmet ᶜömr sürüp bula ecelden ol necāt

Çāre ḳılup bulmayıcaḳ oldı ġamgīn tāc-ver
4 Derd-i mevtden ditreyüp cānı çekerdi ıẓṭırāb

Neṯir

Ol gice yaġmur, İskender çerisine bir iş ḳıldı kim gözler görmiş, diller ḫaberin 5) virmiş degüldür. Şöyle kim çeri tārumār oldı, ḫāṣ ve ᶜām cümle şaşdı.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

6 Bir ᶜaceb yaġmur yaġdı ġāyet ḳatı[165]
Ġarḳa leşker vardı ol dem aldı sīl-āb er atı

Kükredi Raᶜd-ı felek gümledi deryā ol zamān
7 Ṣan ḳıyāmet ḳopdı ḳırar ḫalḳı[166] irdi āfeti

Neṯir

İskender gördi kim ṣuya çāre bulınmadı buġur dönüp ẓulümātdan 8) çıḳmaḳ ardınca oldı. Sürdi, leşker-ile bir yire irişdük. Şöyle kim cümle yāḳūt, fīrūze, laᶜl ü güherdi. At ayaġında ol 9) ḳıymetī[167] ṭaş şöyle çaġladı kim ḫāṣ u ᶜām işitdi. Andan İskender ṭabl urup be-āvāz-ı bülend-ile çaġırdı kim: "Yā ḳavm, at ayaġında 10) çaġlayan ṭaşdan götüren daḫı peşīmān götürmeyen de peşīmān ola." didi. İskender-i Kübrā çaġırduġın mīr, sipāhī 11) işidüp eyitdiler: "Çünki bu ṭaşdan götüren peşīmān olur. N'idelüm götürüp kim?". Eydür: "Götüren, götürmeyen daḫı peşīmān olur. 12) Götürmedin peşīmān olunca götürelüm olalum diyü ol ḳıymetī ṭaşdan, ḳaşdan götürdiler. Kim ḳoynın kim yeñin kim

---

165 Dize her iki nüshada da vezne uymamaktadır.

166 ḫalḳı: TN 179b/7; ḫalḳ MN

167 ḳıymetī: TN 179b/9; MN

etegin 13) kim ḳurbānın kim at tobrasın ṭoldurdılar. Gitdük, beşinci gün bir yire geldük. Ẓulümāt içinde ḳonduḳ. Bir dürlü ḳavm gördük 14) ki ḳumrı bigi ḳaynaşurlar. Ġāyet çoḳluḳ. Bir ṣaᶜb ḳalᶜa var muḥkem ve ᶜālī ve muᶜaẓẓam. Kömürden yapılmış ammā ki 15) yiri ḳum, mīl. Bir at ḳoşumı ola. Ḳalᶜanuñ bir cānibinden ol ḳum āb-ı revān olup aḳar. İskender çerisinden her kim ol ḳuma 16) girmek ḳaṣd itdise ḳuma batup nā-bedīd oldı. Gördiler ki ḳalᶜaya geçmege çāre yoḳ. Ammā ki tedbīr anı idüp 17) ḳalᶜa begine Eflāṭūn-ı Keḥḥāl mektūb yazup bir oḳa baġlayup pehlevānlardan bir tīr-endāze verdiler. Yedi siñirlü yay-ıla yedi 18) yeleklü bir oḳ pertāb ḳılup atdı. Rāst oḳ ḳalᶜaya düşdi. Oḳı alup beglerine iltüp ne dilce olduġın bilüp 19) oḳuyup anlar daḫı biti yazup İskender'e elçile gönderdiler. Beg-ile ḳavmi geçüp ṣubḥ-dem İskender-i Kübrā meclisinde ḥāżır oldılar. Naẓar 20) ḳılup gördiler ki başları ṭūṭī şeklinde ammā ki ḳadd ü ḳāmeti, vażᶜ-ı endāmı ādem şekil, el ayaḳ yirlü yirinde ve bir ᶜaceb 21) daḫı bu ki nāṭık insānı gibi söyler. Hemān ṣadāsı ṭūṭī āvāzına beñzer ve bir ᶜacāyiblıġı bu ki yüzinüñ ve boynınuñ ve ḳafāsınuñ

[37a]

1) yüñleri var. Ṭūṭī yüzündeki yüñler gibi yeşil ve belinde bir futası var aġaç yapraġından ve arḳasında geydügi daḫı aġaç yapraġından 2) meviz yapraġı şeklinde ammā ġāyet büyük. Bes, nāmeᵓi İskender-i Kübrā'ya ṣundı. Eflāṭūn-ı Keḥḥāl nāmeᵓi İskender-i Kübrā 3) eline virdi. Yetmiş iki dilden ṭaşra olmaġın ᶜacz gösterüp bege virdi. ᶜİnāyet-i Ḥaḳ birle "Yā Süleymān, bu ḥaḳīr Loḳmān gördüm mektūbda 4) yazılmış ki: "*Bismillāhi ẕe'l-menni ve'ṭ-ṭavli mine'l-faḳīri ila'l-lāhi illā Allāh Sikenderü'l-muᶜtezzü billāhi innā mesākinü leyset lenā emvāl ırciᶜ* 5) *ᶜannā*."[168] Bes bunuñ maᶜnīsine İskender-i Kübrā muṭṭaliᶜ olup baña eyitdi ki: "Yā Loḳmān-ı ekber, bu ḳāṣıda söyle ki benüm murādum 6) bu ki bu ḳavmden geçem ve ḳalᶜaya varam, şehirlerini görem; dirliklerine, meẕheblerine, muṭṭaliᶜ olam. Andan İskender sözin 7) ḳāṣıda söyledüm. Eyitdiler ki: "Şenbe gicesi ki olsa bu ḳum ḳaynamaz üzerinden geçilür.". "Bes, gelecek şenbe gicesi ḳum üzerinden 8) geçüp gelüñ, ḳābildür." didi. Çünki şenbe gicesi geldi. Ḳırḳ biñ er-ile ve ḳırḳ ᶜādī pehlevān-ıla geçüp ol ḳalᶜaya varduḳ. Melikler-ile 9) muḥteşemleri ḳarşu gelüp İskender'i ol şehr içine iletdiler ve bir ᶜaceb daḫı bu ki ol şehrüñ meliki cemīᶜ dili bilür. İskender-i 10) Kübrā-y-ıla

[168] Minnet ve kudret sahibi Allah'ın adıyla. Fakir kuldan Allah'a, ancak Allah'a. Allah'la izzetli olmuş İskender. Biz miskinleriz; malımız yok, bize onu geri ver.

söyleşdi. İskender'i cennet miṡāl sarāya ḳondurdı. Andan İskender anlaruñ şehrine naẓar itdi. Gördi kim 11) sarāylar yapmışlar, ḳamusı birbirine berāber. Ġūrları, ḳapuları ileyinde. İskender anlardan suʾāl itdi ki: "Ne sebebden böyle 12) idersiz?". Eyitdiler ki: "Sarāylarımuz berāberlığı ḳonşularumuz incinmemeg-içündür ve hem sinlemüz[169] gözümüz öñünde ola tā ki ölümi 13) aña duravuz, tā ki Ḫallāḳ'uñ yavuzrağından olmayavuz. İskender: "Ḫalḳuñ yavuzrağı kimdür?". Eyitdiler: "Oldur ki dünyā 14) işin düze, āḫiret işin düzmeye.". İskender'e eyitdiler: "Ḥācetüñ nedür?". Eyitdi: ""Ömr-i cāvidānī.". Bunlar eyitdiler: "Ol bizüm elümüzden 15) gelmez; velīkin bizüm cevāhirümüz vardur, size virelüm.". İskender'üñ elin alup bir ırmaġa getürdiler. Cemīʿ ṭaşlar cevāhir idi. 16) "Bu nesneler sizüñ olsun." didiler. "Ki bular bizüm ḳatumuzda ṭaşdur, bize ḥācet degüldür."

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

17 Ḳurb-ı Ḥaḳ'dan ġayrı nesne olmadı maḳṣūdumuz
La'l i cevher sevgüsin[170] virmedi hīç maʿbūdumuz

La'l i cevher ne ki varsa yā Sikender ol senüñ
18 Māla meyl iden cihānda ol bizüm mefsūdumuz

Neṡir

Yā Süleymān, çünkim İskender anlaruñ sözin işitdi, kelāmın taṣdīḳ 19) idüp laʿl i cevāhirden alup döndi. Ol gice anda yatup ʿale'ṣ-ṣabāḥ göçüp gitdük. Birḳaç gün giderek ẓulümāt serḥaddine 20) yaḳın Baḫtum vilāyetine ḳırḳ günlük yol ḳala ki ser-ḥaddi, ẓulümātdur. Bir ʿaẓīm ṭaġ göründi. Lāciverden rengi gök yüzine beñzer. Ol 21) ṭaġuñ birḳaç ḥāṣlar-ıla üstine çıḳduḳ. Bir ṣaru yāḳutdan bir ev gördük kim içinde bir çeşme var ve ol çeşme üstinde

[37b]

---

[169] sinlemüz: MN, TN 180a/12

[170] sevgüsin: TN 180a/17; MN

1) bir kemer var. Heft rengden yapılmış ol ᶜaẕīm kemerüñ üzerinde bir gevher ḳomışlar. Anuñ bigi şeb-çırāġ kim şuᶜlesi ol ṣuya düşmiş, ᶜaksinden 2) ol ev içi aydın olmış. Çünkim ol gevheri ve ol ṣaru yāḳutdan evi kim gördük taᶜaccüb ḳılup içerüsine girdük. 3) Bir altun taḫt var; ġāyet muṭavvel. Ol taḫt üzerinde bir ḳadīd yatur. Altında kāfūrdan bir döşek peydā itmişler, üzerinde yatur ve 4) üzerine yine ḳızıl altundan bir cār örtmişler zamān-ıla çürimesin diyü. Ve daḫı yā Süleymān, çünkim İskender-i Kübrā-y-ıla anuñ yaḳınına 5) varduḳ. Cārını üzerinden götürmege ḥuddāmdan şāh[a][171] her kim ki ḥükm itse el yoḳayan cān virüp helāk oldı. Her kim ol 6) çeşmeden daḫı içdise zehir içmiş bigi çatlayup cān virdi. Ḥükemā ol şaḫṣuñ cārın gidermekde ᶜacze varıcaḳ, yüz 7) bu duᶜācıya dutup İskender-i Kübrā eyitdi ki: "Yā Loḳmān-ı ekber; İskender-i Kübrā olam, ben de gelem bu ḳadīdüñ cārın giderüp 8) şeklin görmek olmaya baña ᶜār degül mi kim ve senüñ bigi üstādum ola ki Loḳmān-ı ekbersin; ḥikmetüñe, ᶜilmüñe ḥalel 9) degül mi? Buña dermān itseñne![172]" diyicek cevāb virdüm ki: "Yā İskender-i Kübrā, iki nesne baña ġāyet ᶜaceb geldi. Ol cihetden 10) sükūta varup ḫayretdeyem.". Suᵓāl itdi ki: "Nedür?". Cevāb virdüm ki: "Evvel ᶜaceb Ḥaḳ teᶜālā Sikender ᶜabdini, meliki 11) ile ādemden ẓuhūra getürüp ḳudretini ıẓhār itdügi ve saña dört yüz yıl yaḳın ᶜömür virüp salṭanatla cihān milkini 12) musaḫḫar itdügüñ ol baḫşayanda, baḫşīş-i ᶜizzetine lāyıḳ, virdügi niᶜmete muṭābıḳ, şükr ü ṭāᶜat ve ḳanāᶜat ḳılmaduġuñ 13) ecilden dünyāya ḥarīṣ olup āb-ı ḥayāt ṭaleb itdüñse Ḥaḳ teᶜālā bu fiᶜliñi revā görmeyüp āb-ı ḥayāt yirine uş 14) āb-ı memāt rūzī ḳıldı. Bu çeşme, çeşmeᵓ-i memātdur. Her kim nūş itdi helāk oldı. Ve ikinci taᶜaccübüm budur ki bu dört yüz yıl 15) ᶜömür içinde defīneler açup ki ḫazīneler cemᶜ itdüñ. Ser-cümlenüñ ḳıymeti bu lāciverdī ṭaġça yoḳdur ki ḫāṣ lāciverd ḳıymetde 16) altun-ıla birebirdür. Ve bir daḫı bu gevher-i şeb-çırāḳ ki görürsin yedi mīl yere degin şuᶜle virmişdür. Ḳanḳı pādişāh 17) ḫazīnesinde vardur? Ve bir daḫı bu ḳadīd ki zerrīn taḫt üzerinde cār örtmişler yatur ve zerrīnden zirih 18) şeklinde ki düzedüp üzerinde cār örtmişler. Yaḳīn budur ki bu da pādişāh-ıdı ki ḳadīmü'l-eyyām gelüp bu baḥr-ı 19) ẓulümāta[173]

[171] şāh[a]: TN 180b/5'te de eksik yazılmıştır.

[172] itseñne: MN; 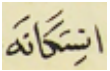 TN 180b/9

[173] ẓulümāta:

girüp āb-ı ḥayātı sencileyin bulmayup āḫir bu memāt çeşmesine gelüp helāk olmışdur ḥayāt ṣanup.

20 **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Yā Sikender şöyle bil ki bī-gümān
Didigümdür şek degüldür bes hemān

21 Var-durur tārīḫ anuñ görmek gerek
Şüphemüz ḥal ola tā ki bes ᶜayān

Neṯir

Yā Süleymān, İskender-i Kübrā

[38a]

1) bu sözümi taṣdīḳ ḳılup "Aḥsen." didikden ṣoñra yine suᵓāl itdi ki: "Yā ḥakīm, ne kim didüñse, rāst buyurduñ ammā ki bu pādişāhuñ 2) örtüsine el yoḳayan niçün helāk olur?". Cevāb virdüm ki: "Bu lāciverdden ṭaġ ki vardur; zehrüñ bir cinsi lāciverddür kim kimsene bir dirhem 3) ḫāṣ lāciverdī içse ḳuṣdurur; üç dirhem yise öldürür. Ġāyet mużırdur. Ḥuṣūṣā kim bunuñ içinden memāt çeşmesi çıḳmış ola. Bes, 4) bu zehir-nāk çeşmeᵓ-i memātuñ buḫārından ve lāciverdī gögüñ havāsı teᵓsīrinden rūzigār müddet-ile bu ḳubbeye ve bu cāra eṯer itmiş. İmtiḫān 5) itmek dilerseñ mühendislerden birine ḥükm it. Bu şeb-çırāġı yirinden ḳoparup alsunlar.". Bes, Sikender-i Kübrā eyle idüp mühendislere 6) ḥükm itdi ki şeb-çırāġı yirinden alalar. El yoḳayan kimsene helāk oldı. Andan İskender baña eytdi ki: "Yā Loḳmān, bu şeb-çırāġı ve bu 7) cārı, ḳadīd üzerinden giderevüz, şekl i şemāyilin görüp ḥāline muṭṭaliᶜ olavuz." diyicek tiryāk-i ekber getürüp mühendislerüñ birḳaçına 8) içürüp ve gevdesine sürüp emr itdi. Cārı giderdiler. Naẓar ḳılup gördük ki bu altun taḫt üzerinde yatan ḳadīdüñ başı ḫınzīr 9) başına beñzer velākin gevdesi ādem gibi el ayaḳ yirinde. Cārın yine örtüp bildük ki bu melikdür ki Ḫınzīr-serler cihān 10) sarāyın dutduġı vaḳt ol devürde salṭanat taḫtında muḳarrer olmışdur. Āb-ı ḥayāt ṭaleb ide gelüp bunda ölmişdür, diyü fikr 11) iderken nā-gehān ol kemerde yedi saṭır ḥaṭṭa gözüm ṭuş oldı. Ḫınzīr-serler dilince yazılmış ki Merrīḫ devrinde Ḫınzīr-serler 12) ḳavmine

sulṭāndum. Biñ yıl ᶜömür sürdüm ve biñ server-i selāṭīn taḫtından indürdüm ve biñ yirde genc-ḫāne yıġdum. Cihānda ᶜömre 13) ṭoymadum. ᶜĀḳıbet, āb-ı ḥayāt ṭaleb idüp baḥr-ı ẓulümāta girdüm. Elüme girmeyüp bu kūh-istān üzerine çıḳdum. Bu ᶜayne'l-memātdan bir 14) āvāz geldi: "Yā Ḫınzīr-serler meliki, senüñ ecelüñ bundadur ve ṣuyuñ daḫı bu ṣudur kim içersin. Çünkim bu[174] āvāzı işitdüm 15) egerçi ki dehşet itdüm ve illā ki içmesine göñlüm teḳāżā itdi. Şöyle ki içdüm āb-ı ḥayāt ṣanup marīż olup yatdum. 16) Beglerüme emr itdüm ki benüm üzerüme bir ᶜālī ḳubbe yapup ve ol gevher-i şeb çırāḳ ki bu baḥr-ı ẓulümāt içinde öñümce 17) meşᶜale gibi götürürlerdi ve dört kez yüz biñ erüm ki anuñ şuᶜlesince giderdi giceler gündüz gibi. 18) Ve baḥr-ı ẓulümātuñ ẓulümātı içine yedi fersaḫ yire şuᶜle virürdi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

19 Ol güher bu-durur şöyle ki var[175]
Bu kemer üstinde ṭurur āşikār

İy benüm ḳabrüm gören şāh-ı cihān
20 Bil ki bāḳī ḳalmayısar bu zamān

Şöyle bil ki yaşasañ biñ yıl ᶜömür
Ḫiẓmet ‿itse cümle şeyᵓ zeyd ü ᶜömür

21 Yüz yıl ‿itseñ sen ṭaleb āb-ı ḥayāt
Bencileyin bulasın ᶜayne'l-memāt

Bu cihān bāḳī degüldür şehriyār

[38b]

1 Ġarre olma devletüñe kāmukār

---

[174] bu:

[175] Dize her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Bu ölümüm saña bil ᶜibret yiter
ᶜĀḳıl-ısañ bu ölüm ḥikmet yiter

2 Böyle diyüp anda tārīḫ içre pes
Yā Süleymān āḫir ‿itmiş ol nefes

Neṯir

Ḳaçan kim bu tārīḫ oḳudum 3) İskender-i Kübrā işidüp ḫayrete varınca, nā-gehān bu āb-ı memātdan bir ᶜaẓīm āvāz geldi ki: "Yā İskender-i Kübrā, cihānı şarḳdan ġarba 4) ṭutduñ, biñ bir server-i selāṭīnleri tāc u taḫtından indürüp şāh māt idüp meliklerin ṭutduñ ve sedd-i Yeᵓcūc'ı yapduñ. Ḳaydafa milkin 5) baḥr-ı Nebṭīş[176] kesüp ġarḳa virdüñ ve bulut taḫtuñ götürdi. ᶜĀlemi Ḳāf'dan Ḳāf'a gezüp gördüñ rubᶜ-ı meskūnuñ gencin cemᶜ idüp bir yire 6) dirdüñ. Dört yüz yıl ᶜömür sürdüñ. Henüz daḫı milke ve māla, ᶜömre ṭoymaduñ. Şimdi āb-ı ḥayāt ṭaleb idüp baḥr-ı zulümāta daḫı gelüp girdüñ. 7) Ġāfil-mebāş ki ᶜömrüñ āḫirine irdüñ.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Böyle diyüp çeşmeden geldi nidā
8 Ḫayrete virdi Sikender iy fetā

Dehşet aldı ol ṣadādan iy emīr
Ḥāṣıl itdi ol zamān derd ü ᶜanā

[9] **Neṯir**

Andan İskender'le geçüp gitdük. Ammā ki İskender varduġunca dehşet-i ḫavfından ol derd artdı. Ol cānibden Ḫıżır ᶜam. 10) daḫı gelmedügine ḥāli, aḥvāli ne olduġın bilmedük. Ḫıżır bārī gelse, āb-ı ḥayātdan buldısa bir nişān getürse, bu dertden 11) ḫalāṣ olunsa diyü baḥr-ı ẓulümāt içinde İskender-i Kübrā

[176] baḥr-ı Nebṭīş: 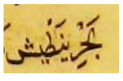 ; 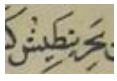 TN 181b/5

henüz āb-ı ḥayāt içem diyü ümīẕle giderdi. Ol ḥālde daḫı 12) ḥayātdan ümīzi ḳaṭ^{c} itmemişdi. ^{c}Āḳıbet yolumuz bir ^{c}aẓīm ḳulleye uġradı. Naẓar ḳılup gördük ki bir ^{c}aẓīm ḳulle. Bu ḳulle- 13) nüñ üzerinde bir ferişteh. Ādem hey^{ɔ}etlü, ṭāvus ḳuşı ḳanatlu, çār-ı ẓulümāt içinde örü ṭurmış, gözi gökde, iki eli 14) du^{c}āda. Velī öñünde bir ṭaş var çetük başı ḳadar ola. Çünkim ferişteh ol İskender'i[177] gördi eyitdi ki: 15) Yā İskender-i Kübrā, Ẕü'l-ḳarneyn[178] olduñ, cihān mālın cem^{c} itdüñ. Daḫı ṭoymaduñ mı? ^{c}Ömür fānīdıġın bilürken İbrāhīm 16) peyġāmber şerī^{c}atince Ḫālıḳ'a ṭā^{c}at ḳılurken āb-ı ḥayāt ṭaleb idüp iẕn-i Ḥaḳ olmadın baḫr-ı ẓulümāta girmek, senüñ nübüvvetüñe 17) muṭābıḳ, ^{c}aḳluña başīretüñe lāyıḳ degüldür. Velī çünkim bu araya geldüñ, baḫr-ı ẓulümāta ki girdüñ āb-ı ḥayāt göline. 18) Naṣībüñ işbu ṭaşdur diyüp ol ṭaşı İskender'e virüp ferişteh ġayb oldı. İskender ol 19) ṭaşuñ sırrını ḥükümlerin teftīş itdi. Ne ma^{c}dendür ve ne cevherdendür farḳ idemedük. Daḫı Ḫıżr-ı nebī 20) gele diyü ümīẕ-vār-ıla ṭurduḳ. Bu ṭarafdan Ḫıżır daḫı ol zamān ki ẓulümāt içinde gevher-i şeb-çırāġı 21) götürüp giderken şu^{c}lesinde ẓulümāt[179] diyārın seyr iderken nā-gehān ẓulümāt içinde bir ṣu göründi.

[39a]

1) Anuñ gibi ṣu ki mevcinden yedi fersaḫ her cānibe şu^{c}le virürdi ve gökdeki yılduzlaruñ şavḳ-ı ^{c}aḳsin ol ṣu içine 2) düşmiş ve çevre yanı yāsemin, sünbül, za^{c}ferān, żaymurān[180], şaḳāyıḳ, nergis, gülzār bürimiş ve serv-i revānlar revān kenārında 3) dersü bitmişler. Bir cennet miṣāl yerdür ki ol revān olup aḳan āb-ı revān, selsebīl kevṯere beñzer.

Naẓm

[fā^{c}ilātün / fā^{c}ilātün / fā^{c}ilün]

4 Bir ^{c}aceb cennet miṣāl olmış o yir

---

[177] ferişteh ol İskender'i: 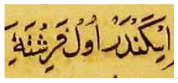. TN 181b/14'te de aynı şekilde yazılıdır.

[178] Ẕü'l-ḳarneyn: 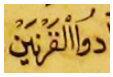

[179] ẓulümāt:

[180] żaymurān: TN 182a/2; MN

Sebzevātı gül benefşe ‿olmış serīr

Hem-çü ṭurna gözi aḳar ol bıñar

5 ᶜÖmr-i bāḳī bula içse anı pīr

Neşir

Yā Süleymān, Ḫıżır peyġāmberüñ atı ol ṣuyı göricek içmege çekinür. Ḫıżır ḳomaz, 6) at yine ṣuya tekrār çekilür. Ḫıżır yine ḳomaz. Buġur ol ṣu ṭurduġı yirinden Ḫıżır'uñ atı ayaġından yaña revāne olup aḳar. 7) Ḫıżır anı görüp ṣu kendüden yaña aḳduġından ḥikmet añlayup ṣuya ḳarşu varup atın ṣuya ḳoyup at ᶜinānın 8) gevşeltdi. Tā kim at ṣu içdi. Ḫıżır atını ṣu içine depdi. Naẓar ḳıldı. Gördi ki eyle ṣāfī tābbünāk ṣudur ki 9) içindeki ḳum ḳayır gözükür. Andan Ḫıżır eyitdi: "Bu ṣu tehī degül. Vaḳt ola kim āb-ı ḥayāt bu ola. Ne ḫoşdur." diyüp 10) elindeki süñüsin ṣu içine ṣançup at üzerinde ḳol ṣunup ol ṣudan içdi. At daḫı ḳanup ṣudan serin ḳaldurdı. 11) Andan Ḫıżır daḫı ṣundı kim süñüsin yirinden alup ḳopara. Gördi kim süñüsin bitmiş, ol ḳurı aġaç yeşermiş. Meger kim 12) ol süñü ḫurmā aġacıydı. Ḫurmā daḫı virmiş pürlenmiş budaḳlanmış. Meger kim İskender-i Kübrā ẓulümāta girmelü olıncaḳ 13) ḥükemā-y-ıla meşveret ḳıldı ki ẓulümāta ne vech-ile gireler ki çıḳması āsān ola. Tedbīr bunı gördük ki üç yüz 14) bahādur pehlevānlar, üç yüz ᶜArabī ḳulunlı ata binerler ve ᶜaskerüñ öñünce muḳaddem yürüyeler. Bu üç yüz yundlaruñ ḳulununı 15) ẓulümāt baḥrı kenārında baġlayu ḳoyup üzerlerine üç biñ kişile Mışır sulṭānın müvekkel ḳoduḳ ve çerinüñ 16) ḫastasından, şikestesinden anda bile ḳoyup eytdük ki: "Eger āb-ı ḥayāt elümüze girürse sizlere daḫı 17) naṣībüñüz getürelüm ve eger ki maḥrūm ḳalursavuz daḫı seyr-i sefer içre "*Es-seferu ḳuṭiᶜatü mine'n-nār*"[181] mūcibince zaḥmet, 18) meşaḳḳat çeken bizler olavuz. Sizler ḥużūr-ıla burada muḳīm oluñ ve bir daḫı Ḫuẕāvend-i ᶜālem bir, iş ikidür. Tedbīrümüzi 19) taḳdīr-i Ḥaḳ bozarsa ẓulümātda āb-ı ḥayāt bulmaḳ muḳadder degülse ki nā-ümīẕ maḥrūm olduġumuzdan ġayrı ẓulümāt maḫlūḳātınuñ 20) cebbārlarına ṭuş gelüp bu yolda helāk olursavuz, sizler daḫı ṣaġ esenlik-ile vilāyetlü vilāyetiñize varup eglendügümüzden 21) helāk olduġumuz bilesiz, aḳrabālarumuza ḫaber ḳılasız diyüp üç yıllıḳ azuġ-ıla baḥr-ı zulümātuñ içine girdük

[39b]

[181] "Sefer, ateşten bir parçadır." (Hadis-i Şerif)

1) ve bir daḫı gevher-i şeb-çırāḳ ki aña cām-ı gītī-nümā dirler idi, yedi fersaḫ yola dek köz gibi şuᶜle virürdi. İskender, Ḫızır peyġamberüñ 2) eline virdi ve bir daḫı yedi ölmiş balıḳ ḳurusın cild-bendine şaldı. Bu ṭarīḳ üzre Ḫızır muḳaddem gevher-i şeb-çırāġı eline 3) alup giderdi. ᶜAsker-i İskender ol gevher şuᶜlesine baḥr-ı zulümāt içre giderlerdi ve ölmiş yedi balıġı Ḫızır'a anuñçun götürdidüm ki 4) muḳaddem ᶜasker öñünce giderken ḳanḳı ṣuya ki irişürse ol süñüsin içine ṣança. Eger defᶜi yapraḳlanup ḫurmā virürse, ol 5) balıġuñ birin daḫı ṣu içine ṣala. Ḥayāt bulursa bile kim taḥḳīḳ āb-ı ḥayāt ṣuyıdur. İskender şāha ḫaber ḳıla ve daḫı gevher-i 6) şeb-çırāġı Ḫızır eline anuñçun virdürdüm ki peyġamberdür; ḳademi mübārek ve işin oñarıcı Ḥaḳ tebārekdür. Hem Benī Ḥuẕā hem rehber-i İskender-i 7) Kübrā ve hem ṭāliᶜin dutdum ki Ḫızır, āb-ı ḥayātı bulur. Bize daḫı naṣīb ola diyü ümīẕ-vār olduḳ. Anuñçun Ḫıżr'ı, ᶜaskere 8) pīşrev ḳılduḳ ve bir daḫı ol üç yüz yundı, üç yüz pehlevānlara bindürdüp ḳulunların iki ḳodurduḳ ki ẓulümāt 9) serḥaddine girüp murādumuzca gitdigümüzden ṣoñra yine ki geldigümüz yire ki dönmelü olavuz. Ḥayvānāt cinsinde insāna 10) merkep olanlarda dişi ḳışraḳ ḳadar zihni, idrāki, ḥissi artuḳ yoḳdur ve vaḳtā ki ḳulunından ayru düşse, gitdügi 11) yiri bilür. Elbetde varup ḳuluncuġunı bulur. Bes, bu ṭarīḳ-ıla baḥr-ı ẓulümāta girmişdük çünkim Ḫızır nebī ᶜam., āb-ı ḥayāt 12) içinde kim nīzesi yapraḳlandı, ḫurmā virdi. Bu yañadan ol cilbendindeki balıḳları çıḳardı. Daḫı ol ṣuya ṣalup 13) gördi ki ol āb-ı revāna düşdigi dem, revān cānlanup arḳasına pul binüp gözleri nūrlanup, 14) güherlenüp ḥayāt ṣuyı içinde ḳanatlanup yüzmege başlar. Çünkim ol ḳuru balıḳları daḫı Ḥaḳ teᶜālānuñ ḥükmile 15) cānlanup ṣu içinde cünbiş ü ḥareket ḳılduḳların Ḫızır göricek taḥḳīḳ bilür kim içdügi ṣu āb-ı ḥayātdur. Ḫācetin maḳbūl 16) ḳılan ḳāżıye'l-ḥācātdur. Andan ḥayāt kenārına çıḳar, atından iner, şeb-çırāġı ḳıble cānibine ḳor, atını ḳaza ḳor. Andan āb-ı 17) ḥayātdan ṭoyuncaya içüp tāze ābdest alup iki rekᶜat ḥācet namāzın ḳılup evvel rekᶜatında Ṣuḥf-ı Ādem oḳur; ikinci 18) rekᶜatında Ṣuhf-ı İbrāhim oḳur; üçünci rekᶜatda Tevrāt-ı Mūsā oḳur ve dördünci rekᶜatında Zebūr-ı Dāvūd oḳur. Andan ṣoñra 19) geçmiş peyġāberler ervāḥına ṣalavat getürüp çünki āb-ı ḥayāt naṣīb iden Ḳayyūm çünki

ḥayāt üzre ḥayāt viren[182] *Allāhü'* 20) *ṣ-Ṣamedüñ lem yelidi ve lem yūledüñ*[183] lā-şerīk ü lā-mekān u lā-vezīr Aḥad'uñ şükrüni yirine getürüp duᶜādan niyāzdan ve namāzdan 21) fāriġ olup tekrār duᶜā ḳılup el yüze sürince, nā-gehān cānib-i Ḥaḳ'dan ḫiṭāb-ı ᶜizzet yitişdi ki: "Yā Ḫıżır saña

[40a]

1) āb-ı ḥayātı naṣīb ḳıldum. Tā ḳıyāmete dek zinde olasın ve ᶜilm-i ledün saña naṣīb itdüm." diyüp nidā işidüp tekrār Ḫıżır secdeᵊ-i 2) şükr itdi. Andan bir altun maşraba-y-ıla āb-ı ḥayātdan İskender'e naṣīb olup baḥr-ı zulümāt içine dönüp gelüp giderken 3) her cānibine ki Ḫıżır naẓar ḳılur görür ki baḥr-ı zulümāt içi gündüz gibi olmış. Egerçi ıraḳda ẓulümāt görinür ammā ki kendüzi 4) her ne cānibe giderse aġzından nefes çıḳdıḳça bir nūr ẓāhir olur ve andan ṣoñra yüz-i nūrından ᶜālem münevver olur. 5) Ve bir ᶜaceb daḫı bu ki atınuñ aġzından her nefes ki çıḳar bir yeşil buḫār olur. Ammā ki güneş şaᶜşaᶜası gibi mevc olur. Ve üçünci 6) ᶜacāyib daḫı bu ki kendünüñ gözi nereye yitüşürse, atınuñ ayaġı daḫı ol araya başar. Ve dördünci ᶜacāyibi daḫı bu kim 7) atınuñ ayaġı nereye başarsa sünbül, nesrīn biter. Bes, Ḫıżır, Ḥaḳ teᶜālā virdigi kerāmet i faẓīlet āb-ı ḥayāt ḳıyāmete dek ölmez. 8) Ḥayāt viren Rāzıḳ'a tekrār şükr idüp atından inüp süñüsin yire ṣança ḳodı. Tekrār dört rekᶜat namāz ḳıldı. Duᶜā 9) ḳılup şükr-i Ḥaḳḳ'ı yirine getürdi. Ve andan ṣoñra diledi ki ḳalḳup gide. Nā-gehān nidā-yı ulūhiyyet yitişdi ki: "Yā Ḫıżır, dön beri! Ṣaġ 10) cānibüñde üç pīr vardur. Saña anlar muntaẓırdur; buluşup ḫayr duᶜāların al, naṣīḥatlerin dut.". Ḳaçan kim bu nidāyı Ḫıżır işidüp 11) ḳudret atına süvār olup ṣaġ cānibine biraz yir ki gider. Gelüp bir laṭīf mekāna yiter. Ser-cümlesi laṭīf enācīr aġaçları ve engūr 12) aġaçları. Naẓar ḳılup üç pīr-i ᶜazīz görür ki bir ġār içinde kāfūr döşenüp otururlar. Velī eyle pīrler ki başları 13) iki dizleri arasına gitmiş, ḳaşları uzayup burunları üzerine dökülüp ve gözleri ḳapaḳları uzayup gözlerini bürimiş. 14) Hemān ḥayātlarından birer nefes bāḳī ḳalmış ki alışup virişürler.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

---

[182] viren: TN 182b/19; MN

[183] Kur'an, İhlas 2-3: "Allah her şeyden müstağni ve her şey O'na muhtaçtır. O doğurmamış ve doğmamıştır."

15 Böyle diyüp ol ḥakīm ü ḫurde-dān u ḫoş-nefes
Ḫıżr-ı ḫāżır'dan rivāyet itdi şāha ol nefes

Diñle imdi ḳıṣṣa nedür şerḥ ideyin bī-gümān
16 ᶜÖmr[184] mühlet bulmış-iken dimedin ecel de bes

Der-beyān-ı Temṣilāt-ı Dāsitān-ı Māżī[185]
[mefāᶜīlün / mefāᶜīlün / feᶜūlün]

İşit sözüm eyā kāmil hünerler
17 Saña senden idem naḳl u ḫaberler

Vücūduñ baḥr-ı ẓulmetdür bilesin
Şeh İskender o cān[186] fikrüñ idesin

18 Ḫıżır miṣlī-durur mürşīd-ü kāmil
Elinde gevheridür ᶜaḳl u ᶜāḳıl

Sikender leşkeri-durur teᶜalluḳ
19 Saña tābiᶜ-durur ider temelluḳ

Ḫuẕā'nuñ dergehidür āb-ı ḥayvān
Teᶜalluḳdan kesilmese[187] ehl-i ᶜirfān

20 Ḳaçan Ḥaḳḳ'uñ irişe dergehine ol[188]
Ya gösterdi[189] Ḫıżır mürşid aña yol

---

[184] ᶜömr: TN 183a/16; MN
[185] Geçmiş hikâyenin temsilleri hakkında
[186] o cān: TN 183a/17
[187] kesilmese: ; 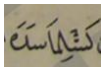 TN 183a/19
[188] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.
[189] gösterdi: TN 183a/20; gösterdüm MN

Eger bilmek dilerseñ işbu rāzı
21 Teᶜalluḳdan kesilüp itme bāzı

Beşersin itmegil fiᶜl-i ẕemīme
Çün insānsın ne beñzersin behīme

[40b]

1 Fenā-yı ẓulmetin terk it sefer ḳıl
Beḳā milkin isteyüp güẕer ḳıl[190]

Sikender-veş çekerseñ nefs-i ẓulmet
2 Bulamazsın ḥayāt-ı milk-i cennet

Ḫıżır-veş defᶜ iderseñ bu hevāyı
Gümānsuz bulasın ḳurb-ı Ḫuẕā'yı

3 **Der-beyān-ı Meclis-i Āḫir**[191]
[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ḥaḳḳ'a minnet ol-durur Raḥmān Raḥīm
Ḫālıḳ-ı Rezzāḳ-ı ᶜālem Ḥayy ᶜAẓīm

4 Kim hidāyet virdi artdı vüsᶜati
Söyledük meclis diyüben temmeti

Ṣad hezārān şükr-i bī-ḥad Ḥaḳḳ'a hem
5 Yüz-ile seksen üç meclis buldı tam[192]

Naẓmıyı didük anuñ emlaḥ kelām
Neşrini itdüm ḥadīṣ aḥsen tamām

6 Ol Ḫuẕāvend irgürürse yarına

[190] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.
[191] Son meclis hakkında
[192] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.

Ṭuş olursaḳ dil-berüñ dil-dārına

Şerḥ idevüz Şeh Süleymān ḳıṣṣasın
7 Müstemiᶜden giderüp dil ġuṣṣasın

Līki bu dem meclisüm oldı tamām
Şām irişdi ṭaġılısar ḫāṣ u ᶜām

8 Bu cemāᶜatden velī oldur murād
Ḫayr-ıla Firdevsi'yi eyleye yād

Ḥaḳ teᶜālā raḥmet ‿itsün bes aña
9 Fātiḥa'yla rūḥumuz dāyim aña

Yā İlāhī lem-yezelsin lā-mekān
Lā-yefūt u lā-yemūt u bī-nişān

10 Ḫālıḳ ı Ḳayyūm u Ḳādir ḥażretüñ
Rāzıḳ'ısın cümle ḫalḳuñ milletüñ

Aḥmed ü Ḳāsım Muḫammed nūrıçun
11 Hāşim ‿i Maḥmūd u Aḥmed nūrıçun

Luṭf idüp Firdevsi'ye firdevsi vir
Ḥażretüñden ġayr aña yoḳ destigīr

12 Bu kitābum oḳıyana vü yazana[193]
Ḫaṭṭını ıṣlāḥ idüben düzene

Raḥmet ‿eyle cümlesine yā İlāh
13 ᶜAffuñ ‿eyle her ne ki ‿itdi ‿añlar günāh

[193] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.

Raḥmeti Ḥaḳ’dan dilerseñ bā-ṣafā
Vir ṣalavat sen be-cān-ı Muṣṭafā

[14] **Süleymān-nāme’nüñ Yüz Ṭoḳsān Dördünci Meclisinüñ Ẕikrindedür**
[mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün]

N’idem men ki bugün yār yād olupdur
Raḳīb āh kim işidüp şād olupdur

15 Senüñ şīrīn cemālüñi görelden
Bu ʿışḳuñda özüm Ferhād olupdur

16 Meni leylā ṣaçuñ mecnūn idelden
Gözüm ḳan yaş işüm feryād olupdur

Gözüm yaşı Furat olsa ʿaceb mi
17 Ki ḥüsn-ile yüzüñ Baġdād olupdur

Yıḳaldan göñlümi cevrüñ al-ıla
Dil-i düşmen ḳamu ābād olupdur

18 Menem baş oynayan ʿışḳuñda bugün
Ki yoḳsa ġayrıya ʿışḳ ād olupdur

Meni şākird idelden ʿışḳuñ ‿iy dost
19 Dilüm medḥuñ dimekde ‿üstād olupdur

Baña senden vefā gelmek ne mümkin
Velī n’idem göñül üftād olupdur

20 Eṣer ḳılmaz saña aġladuġum hīç
Meger göñlüñ ḳatı pūlād olupdur

Ṭolaşdı zülfüñe Firdevsī göñli

21 Ḫalāṣı yoḳ ṭapuñ ṣayyād olupdur

Lebüñ ḫātem ṭapuñ ṣāh-ı Süleymān
Menem müruñ işüm inşād olupdur

[41a]

1 İşit mūr-ı süḫan-verden ḥikāyet
Süleymān ḳıṣṣası mī̇ᶜād olupdur

Ṣalāvat vir velī̇ Aḥmed resūle
2 Daḫı āline hem evlād olupdur

Ḥikāyet-i Efrāsyāb-ı Türk ve Ḳıṣṣaᵓ-ı ᶜAyyūr[194]-ı Cāẕū

Loḳmān Ḥakī̇m ḳavlince nāḳılān-ı 3) muḫtār ve Eflāṭūn-ı Yūnānī̇, yetmiş iki dilüñ tercümānı, naḳlince ol vech-ile ṣaḥī̇ḥ ḥikāyet ḳılup eydürler ki 4) çünkim Loḳmān Ḥakī̇m ol zamān ki İskender-i Kübrā ḳıṣṣasın bu araya ki getürdi, ẕikr 5) olundı, vaḳt-ı şām daḫı yitdi. Süleymān dī̇vānı ṭaġıtdı. Ḫalvet-i ḫāṣa varup ṣubḥ oluncaya dek 6) Ḫālıḳ'a ᶜibādet itdi. Çünkim ol gice geçüp ᶜale'ṣ-ṣabāḥ oldı, ḫıng-ı İsḥāḳ'a süvār olup 7) göçdi. On iki biñ enbiyā ᶜasker öñünce giderlerdi ve ᶜulemā başları üzerinde sekī̇ne götürüp 8) giderlerdi. Geçmiş peyġāmber ervāḥına ṣalavāt getürürlerdi ve Süleymān'uñ ṣaġ ṭarafında Loḳmān-ı 9) Ḥakī̇m ve ṣol cānibinde Āṣaf bin Berḫıyā yürürdi ve server ü selāṭī̇nler ᶜalemlü ᶜalemile aşardı. 10) Ḳuşlar daḫı gök yüzinde pervāz urup bile giderlerdi. Sī̇murġ, Ḳuḳnūs ḳuşı ḳuşlar öñünce 11) yürürdi. Tā ki ᶜalā-raġmı rūzigār bir nice günden ṣoñra Sinob Ḳalᶜası ṣınurında baḳır maᶜdenine 12) gelüp ḳondılar. Ol maᶜden kenārında bir kūh-istān var-ıdı. Şimdiki ḥālde aña Ilġaz Ṭaġı dirler. 13) Anuñ şems-i ṭulūᶜından yaña bir köhne ḳaṣır var-ıdı. Ġāyet ᶜaẕī̇mdi. Çevresi yazu-y-ıdı. Çünkim 14) Süleymān ḥażreti ᶜaleyhi's-selām ol burc-ı bāruya gelüp ḫalḳı görüp ḳalᶜaᵓ-ı köhne kenārında ḳondı. 15) Tā on dört kez yüz biñ ᶜArab-ᶜarbā çerisi; Mıṣır, Şām leşkeri, Ḳayṣar-ı Rūm ulusı; Yūnān 16) begleri; Endelüs yigleri; Benī̇ Aṣfer melikleri atlu atından inüp ol ṣaḥrāya ḳondı. Süleymānī̇ otaḳ 17) uruldı, dī̇vān-ı sulṭānī̇ ḳuruldı. Süleymān ḥażreti ᶜaleyhi's-selām salṭanat taḫtı üzerine çıḳup 18) ḳarār eyledi. Ol eḳālim-i mülūkdan daḫı

194 ᶜAyyūr: Ġayyūr

otaġlu otaġına varup ḳondı. Ādem ġulusından zehreler[195] çāk 19) oldı. At, ester, fīl, gergeden birle yir yüzi ṭoldı. At süheylinden, er naᶜrasından ṭās-ı gerdūn 20) çıñladı. Aṣḥāb-ı Kehf beliñledi. Öküz, balıḳ, pūlād-pūş erenleri götürmeyüp iñledi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

21 At nalın götürmeyüben iñledi gāv ı semek
Naᶜralardan gümledi gök ötüben ṭās-ı felek

Yirde ayaḳdan bulmadı bir cin ide tā ḳarār[196]

[41b]

1 Yirde gökde esmedi yil şeh-per ‿açmadı melek

Neşir

Ḥakīm ḳavlince Süleymān 2) ᶜaṣır vaḳti olıncaḳ ᶜaṣır namāzın ḳıldı, Ḫālıḳ'a şükr eyledi. Namāzdan fāriġ olıncaḳ salṭanat 3) üzerine çıḳup ḳarār eyledi. Ādemī-zād melikleri dergāh-ı Süleymānī'ye, dīvān-ı sulṭānīye, cemᶜ olup 4) geldiler, dīvān ṭurdı[lar][197]. Vüzerā vü ümerā, ᶜulemā, ḥükemā, ẓurefā vü nüdemā yirlü yirinde ḳarār itdiler kim 5) oturdı kim ṭurdı. Ḫon daḫı geldi; yinildi, içildi. ᶜĀḳıbet bu ḳaṣr-ı köhneden 6) ḫaber açıldı. Buġur Ḳayṣar-ı Rūm'a, Süleymān ḥażreti baş ḳaldurup eydür: "Yā Ḳayṣar-ı Rūm, bu nuḥās 7) maᶜdeni kimüñdür, bu vilāyete kim ḥākimdür?" didi. Ḳayṣar-ı Rūm ayaġ üzerine ṭurup devām-ı devletine 8) Süleymān'uñ duᶜā ve şenā ḳılup didi kim: "Yā şāh-ı cihān, bu vilāyet-i nuḥḥāsdur; Sinob Ḳalᶜası'nuñ 9) diyārına tābiᶜ-durur. Zamān-ı evvelde Ḳayṣar-ı Rūm ḥükm iderdi. Atam zamānında Efrāsiyāb 10) gelüp atamuñ elinden almış. Şimdiki ḥālde Efrāsiyāb'uñdur." didi. Süleymān işidüp 11) eyitdi kim: "Efrāsiyāb kim-durur, ne vilāyete ḥākim-durur?". Ḳayṣar-ı Rūm eydür: "Efrāsiyāb, 12) Tūrān şāhıdur. ᶜAcem milki anuñ taḫt-ı yedinde-durur. Keyḳubād-ıla yaġı-durur. Rüstem-i Zāl, 13) Efrāsiyāb'a cevāb viremez, anuñ

---

[195] zehreler:

[196] Dize, her iki nüshada da vezne uymamaktadır.

[197] ṭurdı[lar]: 184b/4'te de eksik yazılmıştır.

ḳorḳusından yedi başlu evrenler milkine giremezler. 14) Bugün ᶜālem içinde Efrāsiyāb, Tūrān şāhıdur. Bir bahādur pehlevāndur kim naᶜra ursa 15) Raᶜd-ı felek ḳan ḳaşanur; cenge girse Ḳahramān'a yılan ḳuşandurur. Bir arşlandur kim 16) Rüstem-i Zāl anuñ ḳatında ṭavşandur.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Bir bahādur pehlevān kim ol emīr Efrāsiyāb
17 Yidi ḳat gök ḳuşadan ejder gözinde bir ẕübāb

Ḳıyḳımından ḳan ḳaşana Ḳahramān görse anı
Üzerinden giçse döker gökde per şāhin ᶜuḳāb

18 Gökdeki Merrīḥ i Keyvān görse anuñ āhengini[198]
Beñzi ṣaru çarḫa gire hem-çü şemᶜ-i āfitāb

Ol ḳadar bī-ḥad bahādur cemᶜ idüp çekmiş çeri
19 Kātib-i çarḫ-ı ᶜUṭarid itmeye anı ḥisāb

Diñle imdi cān u dille bu Süleymān ḳıṣṣasın
Vir ṣalavat Aḥmed'e Ḥaḳ'dan bulasız tā ṣevāb

[20] **Neṣir**

Ḥakīm ḳavlince Süleymān ḥażreti, ᶜaleyhi's-selām, Efrāsiyāb'uñ 21) bu vech-ile salṭanatını, ṣalābetini, şecāᶜatini gūş idicek, bir zamān baş aşaġa ṣalup daḫı baş ḳaldurup

[42a]

1) eydür: "Yā Ḳayṣar-ı Rūm, bu vech-ile cihān pehlevānı olıcaḳ benüm dergāhumda gerek-idi. 2) ᶜAcabā ne dīne ṭapar?" didi. Ḳayṣar-ı Rūm eyitdi: "Yā Süleymān, Efrāsiyāb bir ᶜaceb aṣıl nā-bekār kāfir 3)-durur, put-perest-durur. Ammā kim ġāyetde ḳuvvetlü, ṣalābetlü kimesne-durur. Felege gelen 4)

[198] Dize, her iki nüshada da benzer şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

ejderhā-yı çarḫa siñek dimez. Ḳuvvetine yedi başlu evren ṭāḳat getürmez. Eylük-ile daᶜvet 5) ḳılmaġı bilmez, ḥaḳḳı bāṭıldan farḳ ḳılmaz. Hemān anuñ çāresi bu-durur kim Ḥaḳ teᶜālā sen Süleymān'a 6) anı keşān ber-keşān getüre, şerrini cihān sarāyından götüre." didi. Süleymān eyitdi: 7) "Bizüm Sinob üzre varacaġum[-uz][199] aña ḳāṣıd gönderüp iᶜlām itmek gerekdür. Yā gelüp baña 8) çāker ola yā ḫod çerisile gelüp ceng idüp ḳılıcumdan ḫāke berāber ola. Devlete, salṭanata 9) lāyıḳ budur kim Sinob'a geldügümden Efrāsiyāb'ı āgāh ḳılam." didi. Daḫı buyurdı. Loḳmān 10) Ḥakīm, Efrāsiyāb'a Süleymān dilinden bir nāme yazdı. İçinde ḥikmet, gevher- 11) engīz, dil-āviz sözler yazdı. Dürr-i meknūn sözleri incü bigi düzdi. Nāmeᵓi tamām 12) idicek ayaġ üzerine ḳalḳup Süleymān'a oḳudı. Süleymān diñleyüp nāmenüñ inşāsın 13) begenüp taḥsīn eyledi. Daḫı nāmeᵓi alup dürüp üzerine mühr-i ḫātem urup Sīmurġ'a 14) ḥükm eyledi. Hüdhüd'i bulup getürdiler. Hüdhüd, peyk-i Süleymān olup ḳanad açup 15) içerü girüp ṣaġ ḳanadın ḳaldurup ṣol ḳanadın yire sürüp yüzüni taḫt-ı pāye sürüp 16) tevażżuᶜ ḳılup daḫı baş ḳaldurup ayaġ üzerine ṭurup dilince Süleymān'a duᶜā ḳılup 17) didi kim:

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Tā ḳıyāmet ṭurduġınca mihr i meh encüm felek
Ḥükmünüñ maḥkūmı olsun ins ü cin murġ[200] [u][201] melek

18 Gökde murġān taḫtuñ ‿üzre şeh-per ‿idüp sāye-bān
Nāmeñi her bir emīre eyledi Hüdhüd belek

Neṯir[202]

19) Ḥakīm ḳavlince Süleymān ḥażreti, ᶜaleyhi's-selām, Hüdhüd'üñ bu vech-ile medh-i laṭīfin 20) diñleyüp āferīnleyüp eydür: "Yā Hüdhüd, bu benüm elümdeki

199 varacaġum[-uz]: TN 185a/7'de de eksik yazılmıştır.

200 murġ: ; TN 185a/17'de de aynı şekilde yazılıdır.

201 [u]: TN 185a/17'de de eksik yazılmıştır.

202 "neṯir" yazılması gerekirken "" yazılmıştır.

nāmeʾi alġıl, Efrāsiyāb taḫtıgāhına 21) varġıl, nāmeʾi öñünde ḳoyup uçup ḳarşusında ṭurġıl. Ammā ki ḥaẕer ḳıl kim

[42b]

1) ol ʿāṣīnüñ żararı degmeye." didi. Daḫı nāmeʾi Hüdhüd'e şundı. Hüdhüd daḫı nāmeʾi ʿizzet-ile 2) alup andan taḫt kenārında ʿizzet-ile ḳoyup eyitdi kim: "Yā Süleymān, iy şāh-ı cihān, 3) ḥükmüñe fermānem, peyk-i revānam. Ammā baña bir şahbāz rehber ḳoşġıl kim benümle bile uça, 4) baña nigeh-bān ola, beni yırtıcı ṭartıcı ḳuşlardan ṣaḳına." didi. Süleymān, Hüdhüd'üñ bu sözüni 5) ḫoş müvecceh görüp şahbāzlaruñ ulusın aña rehber ḳanad-dār ḳoşdı. Meger kim bir ġurāb 6) anda ḥāżır idi. İlerü gelüp eydür: "Yā nebiyya'llāh, kerem ḳılup beni daḫı bile gitmege icāzet vir kim 7) varam Efrāsiyāb taḫtıgāhında işüm, yoldaşum var-durur görem. Hem bunlara ḳulaġuz 8) olam kim benüm maḳāmum Efrāsiyāb taḫtıgāhındadur." diyicek Süleymān aña daḫı icāzet virdi. 9) Hüdhüd, şāhīn, ġurāb üçi ḳanad açup uçup yir yüzinden felege çıḳup gitdiler, 10) ʿazm-i Efrāsiyāb itdiler. Ammā kim şāh-bāz dāyim Hüdhüd'üñ altı yanında uçardı, ġurāb 11) üstine çıḳardı. Buġur Hüdhüd suʾāl eyledi kim yā şeh-bāz-ı ser-firāz; senüñ ḳuvvetüñ ʿaẕīm, 12) şecāʿatüñ delīm, niçün benüm altı yanumda uçarsın? Ġurāb ḫod bir rū-siyāh keẕẕāb 13) mühmelāt ḫor hem-çün kilāb niçün benüm üstümden gitmez, üzerümde uçar?" didi. 14) Şahbāz didi kim: "Yā Hüdhüd, senüñ aġuzuñda Süleymān bigi mürsel peyġāmberüñ ve resūl-i 15) muṭahharuñ, sulṭān-ı ekberüñ nāmesi vardur kim ol nāmenüñ içinde ʿālemi "Kün!"[203] dimekden 16) ıẓhār idenüñ, ferşi, sākin ʿarşı dar idenüñ ismi vardur. Ol Ḫallāḳ-ı ʿālemüñ, 17) Rezzāḳ-ı ṭayr ı ādemüñ ismi üzerinde uçmaḳ baña ḫoş gelmez. Allāh teʿālānuñ, celle celālühü, adına 18) ʿizzet ḳılup uçmazam. Ḳuzġun ol ʿizzet-i ismi bilmez; rū-siyāhdur bāṭılı, ḥaḳḳı farḳ ḳılmaz.

[19] **Naẓm**

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

Çünki şāhuñ nāmesinde vardur ‿ismi Ḥaḳ teʿāl
İsm-i Ḥaḳḳ'uñ üzerine uçuban açup da bāl

[203] Kur'an, Bakara 117: "Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah'tır. O, bir işin olmasını dilerse, ona ancak "**ol**" der ve olur."

20 Ḥaḳḳ’a ᶜizzet itmeyenlerdür Yahūdī Ermenī
Nite ᶜizzet itmemegi ḫorlamaḳdur çün vebāl

Neşir

21) Ḥakīm ḳavlince Hüdhüd, şahbāz-ıla ġurāb gelüp Süleymān’uñ nāmesin getürmekde havā-yı

[43a]

1) fenā yüzinden uçup nāmeᵓi Efrāsiyāb’a yitürmek ḳaṣdında. Ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān-ı cānib 2) Efrāsiyāb’a geldi. Nite Efrāsiyāb Şāh, ol cebbār-nefs ve güm-rāh; Tūrān taḫtıgāhı şehrinde 3) salṭanat taḫtı üzerinde ḳarār itmişdi. Rūzigār şerrinden, düşmān hücūmından ġāfil olup 4) ġurūr-ıla dimāġını fesāda virüp kevn-i fesāduñ nuḫūsetin, devr-i sitemkāruñ şüdūdetin 5) unutmışdı. Ḳaṣr u sarāy dīvān-ḫānesinde dīvān-ı ᶜaẓīm ḳurup Tūrān beglerile, ᶜAcem server- 6) lerile, Şirāz u Semerḳand yiglerile, Ḫorzum, Ṣıfāhān dilāverlerile meclis-i ᶜālī ḳurup sīmin-ten 7) māh-rū sāḳīler, billūr cāmdan altun ḳadeḥ içre şarāb-ı ergūvānī ḳoyup nūş iderlerdi. 8) ᶜAlā-raġmı rūzigār ḫāṭırların mey-ile ḫoş iderlerdi. Çünkim şarāb başa çıḳdı, Efrāsiyāb 9) başı ḳızdı. Sözden söz açıldı, Süleymān sözi açıldı. Efrāsiyāb eytdi: ᶜAceb Süleymān-ıla 10) Benī Aşfer meliki Endelüs şāhınuñ ḥāli neye vardı; cengi cidāli anuñla ne ḥāle irgürdiler?” 11) didi. Vezīr-i ḫās eytdi: “Şāhā, işitdüm ki Süleymān cümlesin rām idüp ᶜazm-i Sinob 12) ḳılup şāhuñ ḳalᶜası üzerine[204] gelür, didiler. Ḳayṣar-ı Rūm ḳulaġuz olup Ebā ᶜan ced 13) bizümdür. Sinob Ḳalᶜası’nı alı vir nuḫās maᶜdeni senüñ olsun, dimiş diyü işitdük. 14) Baᶜżılar dir kim Süleymān Ḳayṣar sözüni istimāᶜ itmemiş. Baᶜżılar dir kim çerisin 15) çeküp Sinob nāḥiyesine yürümüş, dirler; vāḳiᶜīn bilmezüz.” diyüp duᶜā ḳıldı. Efrāsiyāb-ı Türk, 16) ol melik-i gürd ve ḳarı ḳurd bu sözi güş idincek göñlüne ḫoş gelmedi. 17) Vāy kim ḳaḳıdı, raᶜd-ı felek bigi şakıdı. Daḫı dönüp eyitdi: “İy benüm beglerüm, yiglerüm, server ü 18) selāṭīnlerüm; bilürsiz kim ᶜālem içre ben Efrāsiyāb ne vech-ile pehlevānam. Zāl-ı Destān benüm 19) adum işitse ḳan ḳaşanur; Ḳubād Şāh taḫtıgāhında benden uşanur; Rüsem daḫı baña kīn 20) ḳuşaġın ḳuşanur. Ammā ki aña daḫı bir ṭabanca urmışam, bilür beni. Ol Efrāsiyāb’am ki 21) Tūrān milkin ḫarāb itdüm, İrān milkine ḳatdum. Menūçehre-yi Nūrz’a sīlī urdum.

---

[204] üzerine: TN 186a/13; 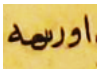 MN

[43b]

1) Tūrān çerisinüñ ḳanların ḳara yire ḳatdum. Süleymāncuġaz kim olur kim baña gele, 2) yā ḳalᶜam elümden ala! Biñ ᶜArab beçe benüm gözümde mūşca yoḳdur. Biñ Sīmurġ ḳuşı gözümde 3) serçe degüldür ve biñ Süleymān-ı dehir ḳatumda bir żaᶜīf[205] serçe degüldür.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Çünki benven pehlevān Efrāsiyāb
Per döker ger uçsa üstümden ġurāb

Ḳılıcumla ṭutmışam Tūrān ilin
Ḫançerümle almışam Īrān ilin

Ṭaġda arslan avlaram ṣuda neheng
Gökde ᶜuḳḳāb oluram yirde neheng

Bunca yoḳdur bir bahādur ser-firāz
Şīr ü merd ü şīr ü gīr ü kīne-sāz

Ser ḳor ‿öñümde benüm her ser-keşān
Ḳılıcumdan Merrīḥ ‿ister emn ü emān

Ol demürci ‿oġlı Süleymān kim-durur
Zenbīl ‿örüci ᶜArab ḥākim-durur

Kim benümle ‿olup muḳābil ceng ide
Kim görüpdür körpe şīre heng ide

Göresin kim aña n'idem bu demin
Ḫatm idüp ᶜömrinüñ ‿alup ḫātemin

---

[205] żaᶜīf: ضَعِيف

Böyle diyüp urdı lāf Efrāsiyāb
Vir ṣalavat Muṣṭafā'ya bul ṣevāb

[10] **Neṣir**

Ḥakīm ḳavlince Efrāsiyāb bu vech-ile lāf ururken ol 11) yañadan Hüdhüd-ile şahbāz Belaḫ şehrinüñ taḫtıgāhı Efrāsiyāb'a gelüp yitdiler. Gördiler kim bir ḥacer 12) vasaṭında, bir laṭīf şehr-i vāsiᶜ içinde mā-ḥaleḳa'llāh ādem ṭolu. Şehir kenārında, güneş maṭlaᶜına 13) ḳarşu bir ḳaṣr-ı ᶜālī binā olmış kim biñ altı yüz ᶜamūd üzerinde bir köşk-i zībā kim şekli 14) göñül şekli gibi müstedīr. Yapusınuñ ṭaşı yedi dürlü mermerden. Ancılayın mermer kim āyīneleyin 15) içinde yüz görünür ve yine ḳaṣruñ yanında ḥavlı ortasında bir ᶜacāyib ḳalᶜa yapmışlar, 16) ḳubbeᵊ-i ṣaḥrādan nişān virür. Ḳubbenüñ şimālinden bir baġ içre cennet bağı gibi serv-i revānlar bitmiş. 17) Uzanup ġāyet felege çıḳmış, ayaḳlarında āb-ı ḥayāt miṣāli şular revān olup aḳmış. Baġ u 18) bustānı, gülüstānı, erġavān, żaymurān arasında Efrāsiyāb ᶜāc zerrīn ābānūs taḫt üzerinde oturmış, 19) taḫt çevresinde Tūrān begleri ᶜAcem yigleri cemᶜ olup dirilmiş, ṣankim maḥşer ḳavmidür; 20) ölü ḳalmayup dirilmiş. Elvān elvān niᶜmetlerini ol lāle-ḥad, servüḳad gül-ᶜizār maḥbūblar, 21) maṭlūblar, merġūblar niyāz u nāz-ıla ellerine altun sāġar alup gün bigi devr ḳılup oturan

[44a]

1) Tūrān beglere rāḥatü'l-ervāḥ olup ṣunarlar. Efrāsiyāb-ı Türk daḫı altmış altı arış ḳadd ü ḳāmetile taḫt 2) üzerine oturmış şarāb nūş ider.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Taḫt-ı zerrīn üzre Şāh Efrāsiyāb
3 Oturur öñünde gezer[206] āsiyāb

Meclisinüñ ṣaġında ṭurup muṭribān
Kim çalar çeng ü çeġāne kim rebāb

[206] gezer: TN 187a/3; MN

4 Ol gümüş bileklüler altun ḳadeḥ
Rāḥatü'l-ervāḥ diyüp ṣunar şarāb

Raḳṣ urur raḳḳāṣ-ı ḥasnā çün melek
5 Çarḫ urur pervāne-veş odda kebāb

Mey-ile maḥbūb ṣafāsın sürüben
Ẕevḳ ide gör olmadın cismüñ türāb

[6] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince Hüdhüd, şahbāz felek yüzünden Belḫ'i, Efrāsiyāb'uñ 7) şehrini, bāġ ve rāġ u deştini, tāc u taḫtını, ᶜaẓametini göricek Hüdhüd eyitdi: "Yā şahbāz, siz 8) bunda ṭuruñuz, pervāza ḳalḳuñuz. Ben varup Süleymān'uñ nāmesini Efrāsiyāb'a vireyim. Ḫiẓmet-i 9) Süleymānī yirine varsun." didi. Şahbāz, ġurāb; Efrāsiyāb'uñ berāberliġında ṭurdılar, ḳanad açup 10) pervāz urdılar. Hüdhüd ḳanad süzüp bāġ üzerine indi, Efrāsiyāb'uñ gözine ḳarşu 11) bir serv aġacınuñ üstüne ḳondı. Buġur Efrāsiyāb elinde cām ṭutup Süleymān 12) kim-durur dirken, ġurūr-ıla otururken vüzerādan birisi eyitdi: "Yā Efrāsiyāb, 13) bu Süleymān kim ᶜArab[207]-ᶜarbā içinde ḳopdı, Ḥaḳḳ'a ṭapdı. Egerçi kim ulu pādişāh degüldür; 14) ammā kim anuñ dört dürlü salṭanatı, ᶜaẓameti söylenür kim hīç ᶜaḳıldan ḫāric fużalā 15) ḳabul itmez." didi. Efrāsiyāb-ı Türk didi ki: "Nice?". Vezīr eydür: "Evvel bu kim pīl-i Süleymān'a 16) muṭīᶜ olmış, maġrib zemīnde Şütür Ḳalᶜası kim ḳalᶜaᵊ-ı Ḳaṭrān dirler yile ḥükm 17) eylemiş. Yil maġribden ol ḳalᶜaᵊı, yir i yurd-ıla bāġ u bustān-ıla, gülüstān-ıla pāsupān ḫalḳasıla 18) getürmiş, bir gece içre medīne içine getürmiş. Cemīᶜ ᶜArab[208]-ᶜarbā görüp 19) Süleymān'a yil musaḫḫar olduġun hep bilmişler, istiḳbāl ḳılmışlar. İkinci, Tubaᶜ bin Aşdaᶜ kim 20) senüñ emrüñde idi, Baġdād meliki idi. Saña ᶜāṣīᶜ olup ḳızın ol ᶜArab peççeye 21) virmiş. ᶜĀḳıbet Süleymān'a daḫı ᶜāṣīᶜ olup muḳābil, muᶜārıż çeri çeküp dürüşmiş.

[44b]

---

[207] ᶜArab:

[208] ᶜArab:

1) Süleymān'a ġālib olmışken Süleymān yire ḥükm eylemiş. Yir Tubaᶜ çerisin, Baġdād leşkerin 2) ḳahr idüp yutmış, helāk itmiş. Yir daḫı Süleymān'uñ emrinde olduġın Baġdād meliki Tubaᶜ bilüp 3) Süleymān'a çār-nā-çār iṭāᶜat eylemiş. Üçünci, Süleymān'a Keyḳubād Şāh beşer deñizinüñ içindeki Keyḥusrev'üñ 4) cām-ı gītī-nümāsın istemiş kim ādem oġlanı ol deryādan ol cām-ı gītī-nümāyı 5) çıḳarmaḳ muḥāl-idi. Süleymān melek-i müvekkel-i baḥrı daᶜvet ḳılup ol cām-ı gītī-nümāyı bir gice 6) içre getürmiş. Keyḳubād'uñ elçisi görmiş varup Keyḳubād'a ḫaber virmiş. Ammā kim 7) Süleymān cām-ı gītī-nümāyı Keyḳubād'a virmemiş. Dördünci, Yine Ḳubād Şāh kürreᵊ-i nārdan baña 8) Süleymān od getürüp göndersün? Tā kim aña od daḫı fermān ıdıġın bilür dimiş. Süleymān 9) melek-i müvekkele āteşi getürdüp baḫr-ı āteşden od getürmiş, Ḳubād'a göndermiş. Ḳubād daḫı 10) ol od-ıla bir nice biñ ārī ili şu eylemiş. Nite şöyle kim ol odı bir bıñaruñ çeşmeᵊ-i 11) çeşmin bulup miḳdārınca aña kürreᵊ-i nārdan, Süleymān gönderdigi nārı ḳatmış. Ne ḫod 12) ol od, ol bıñaruñ şuyını yaḳup göyündürmiş ne ḫod ol şu, ol odı 13) söyündüri bilürmiş kim ol oduñ ḥāṣṣı yaġmūr yaġıncaḳ şuᶜlelenürmiş. Beşinci: Yine Süleymān'a 14) Sīmurġ ḳuşı, aṭyār ululları felekden yaña Süleymān üzerine gölge olurlarımış, 15) ḫiẕmet-i Süleymānī'ye yüz sürerlermiş. Ol Süleymān eydürmiş: "Ben cihāna sulṭān oluram ins ü cinne, 16) vuḥūş u ṭuyūra, mūr u māra, cerrendeye ve perrendeye fermān ḳıluram. Yil taḫtum felekde getürecekdür; 17) maġāribe, meşārıḳa yitürecekdür." dir-imiş.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ḥaḳ teᶜālā rūḥ baḫş eyleyelden Ādem'e[209]
18 Secde ḳılaldan melāyik alnı nūrında heme

Çün Süleymān nesli ādem gelmedi dünyāya pes
İns ü cinne ḥükm idüben ḳıla fermān ᶜāleme

19 On iki biñ enbiyā vü evliyā vü etḳıyā

[209] Dize, her iki nüshada da benzer şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.

Meclisinde cümle ḥāżır himmet ‿ider maḥreme

Yirde insān ḫiẕmet ‿ider ṭuruban dīvānına
20 Gökde murġān şeh-per ‿açup sāye-bān-ber aᶜẓama

Hem nebiyy-i mürsel ‿oldur hem emīr-i kāmil ‿ol
Ol cihetden anı ḥākim ḳıldı Allāh ḫāteme

21 Böyle didi Uᶜzirat Efrāsiyāb'uñ özine
Oldı sākin vir ṣalavat Muṣṭafā'ya ġam yime

Neṯir

[45a]

1) Ḥakīm ḳavlince vezīr-i ḫāṣṣı kim Efrāsiyāb'uñ gine ḳarındaşıdur adına Uᶜzirat 2) dirlerdi. Çün Süleymān'dan, ᶜaleyhi's-selām, bu vech-ile ḫaber viricek ḳahḳahā-y-ıla gülüp eydür: 3) "Yā ḳarındaşum Uᶜzirat, iy bī-devlet, eger kim bir ḳarından çıḳmış, bir yirden ḳopmış ḳarındaşum 4) her ḥālüme ḥāldaşum olmaya-y-ıduñ, ṭapduġum dīn ḥaḳḳıçun bu yalan sözlerüñden ötürü 5) ḳılıcumla seni iki biçerdüm, ḳara ḳanuñı ḳana ḳana içer-idüm. Bir ᶜArab beçeᵒi ol ḳadar medḥ 6) eyledüñ kim Cemşīd-i şāh'dan, Ḍaḥḥāk-i Mārī'den, Firīdūn-i Ferrūh'dan, İskender-i Kübrā'dan 7) daḫı ziyāde ṭutduñ. Ādem oġlanın muṭīᶜ olduġun ḳoduñ; yili, ṭopraġı, odı, ṣuyı aña 8) fermān-ber eyledüñ. Ḥuṣūṣā kim Sīmurġ ḳuşı kim aña ᶜAnḳā'dur. Dünyāda kimseye musaḫḫar 9) olmadı kim yedi başlu evren ᶜAnḳā'nuñ şikārıdur. Ṭaġdan arşlan, peleng; deñizden 10) ṣuᶜbān ı neheng ḳalanın ḳoduñ, ol ᶜArab beçeye Sīmurġ'ı daḫı çāker eyledüñ. Bu maᶜḳūl 11) kelām degüldür diyüp ġaḍaba gelüp berḳ gibi berḳıyup raᶜd bigi ḳaḳınca nā-gehān 12) gözi Hüdhüd'e ṭuş geldi. Gördi kim bir ibik ḳuşı gelüp gökden endi, 13) ḳarşusında bir aġaç üzerinde ḳondı. Aġuzında nāmesi var mühürlü. Efrāsiyāb 14) taᶜaccüb ḳıldı. Andan vüzerā, ümerā gördiler. Efrāsiyāb'uñ ḳarındaşı Uᶜzirat didi kim: Şāhā, 15) benüm sözüm ḥāşā ki yalan ola; uşbu gelen Hüdhüd, peyk-i Süleymān'dur. Bu nāme Süleymānuñ'dur. 16) İnanmazsañuz icāzet vir varup nāmeᵒi alup ḥażretüñe getürem kim Hüdhüd ḳorḳar ola." 17) didi. Efrāsiyāb ḫışm idüp eydür: "Bir meliküñ kim ḳāṣıdı Hüdhüd ola, ol 18) gelen Hüdhüd nāmeᵒi daḫı getüri bilür. Eger bir yabanda

bulmış kāġıd gelse, kāġıdı oḳumazsa 19) diyince ol yañadan Hüdhüd gözledi; gördi kim Efrāsiyāb-ı Türk kendüyi görmiş. Defᶜi 20) servi aġacı buṭaġından ḳanad açdı uçdı, Efrāsiyāb'uñ taḫt-ı pāyine gelüp indi. Serīr 21) üzre ḳondı. Daḫı ṣaġ ḳanadın yilken bigi yuḳaru ᶜulvīye ḳaldurdı, ṣol ḳanadın yire sürüp

[45b]

1) süflīye indürdi. Daḫı yüzin yire sürüyü sürüyü gögsi üzre yürüyüp taḫt kenārına gelüp 2) nāmeᵓ-i Süleymān'ı taḫt kenārında ḳodı. Daḫı ḳıçın ḳıçın gidüp ḳonduġı yire varup 3) ḳanad açup uçup varup gine ol servinüñ gelüp ḳonduġı budaḳ üzerinde 4) oturdı. Yönüni Efrāsiyāb'dan yaña döndürdi. Havādan şāh-bāz, ġurāb daḫı görüp gelüp 5) ḳanad büküp ol servinüñ yanında bir çınār aġacı var-ıdı. Şahbāz-ıla ġurāb aña inüp 6) ḳondılar. Efrāsiyāb, Hüdhüd'üñ edebin görüben taᶜaccüb ḳılup nāmeᵓi eline alup daḫı dönüp 7) beglerine eydür: "Yā Tūrān serverleri, ᶜAcem dilāverleri, bu Hüdhüd ḳāṣıd ıduġın, bir melikden 8) geldügin ne ḫoş kendüzin bildürdi, edeb-ile yirine varup ḳondı. Yönüni daḫı neden 9) yaña döndi?

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Zī-melik kim Hüdhüd ‿olmış kātibi
Şaḥ nebīdür gerçi ḳuşlar ḳāṣıdı

10 Olmayadı n'oladı yaġı baña
Eylüg-ile añadum ol ᶜābidi

Neṯir

11) Ḥakīm ḳavlince Efrāsiyāb-ı Türk eyle diyicek vüzerā, ḥükemā, ᶜulemā eydürler: "Yā şāh-ı cihān, Hüdhüd'üñ 12) edebinde ḥikmet, ᶜibret çoḳdur ammā kim bilsevüz nāme kimüñdür, nāmede ne yazılmışdur? Ol 13) vaḳt müşkülümüz āsān olur." didi. Efrāsiyāb nāmenüñ mührün götürüp Uᶜzirat vezīr-i 14) ḫāṣ eline şundı. Vezīr daḫı edeb-ile yirinden ṭurup taḫt kenārına varup nāmeᵓ-i Süleymān'ı 15) alup yirine gelüp muṭṭāliᶜ ḳılup nāmenüñ mefhūmını bilüp oḳuyup beyān eyledi. Didi kim: 16) "Şeh-nāmeᵓi saña ᶜArab-ᶜarbā içinde ḳoyan Dāvūd peyġāmber oġlı, İbrāhīm-i Ḫalīl aṣlı, Yaᶜḳūb 17) Yehūdā nesli, Ḳuds-i

mübārek sulṭānı, Rūm, Yūnān ḥāḳānı, Süleymān-ı zamān göndermiş.” Nāmede şöyle 18) yazmış kim:

Naẓım

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Şeh Süleymān nāmesinde ol zamān
Böyle dimiş nām-ı ‿ezel Ḥaḳ lā-mekān

Ḫālıḳ-ı Rezzāḳ-ı ᶜālem lem-yezel
Ḳādir ‿ü Ḳayyūm ‿u Ḥay’dur bī-ḫalel

Lā- yefūt u lā-şerīk ü lā-müşīr
Lā-yemūt u lā-yenām u lā-vezīr

Ḫāki gūyā eyleyen Ḳādir’dür ‿ol
Çarḫı aᶜlā eyleyen nāẓırdur ‿ol

Ḫāki ādem odı bustān iden ‿ol
Lafẓ-ı *Kün’*den[210] çarḫ-ı devrān iden ‿ol

Vāḥid ‿ol kim sācid ‿aña nüh felek

[46a]

Ḥāmid ‿ol kim medḥ ‿ider ins ü melek

Ḥayy u Bāḳī ol ki ‿aña yoḳdur memāt
Ḥikmetidür mürdeye virür ḥayāt

Ẕerre ẕerre ne ki varsa cümle şey
Birligine şāhid ‿ü Ḥāmid’le Ḥay

[210] Kur’an, Yâsîn 82: “Bir şeyi dilediği zaman, O'nun buyruğu sadece, o şeye "**Ol**" demektir, hemen olur.”

Nāya ḳand ü kāna gevher baḫş ider
Baḥr-ı emvācı deñizde naḳş ider

Şeh ki şāhān emrinüñ meʾmūrıdur
Bu Süleymān dergehinüñ mūrıdur

İstese İskender'e sed yapdurur
Dilese Cimşīd'ine cām ḳapdurur

Şeh Firīdūn dergehinde fer degül
Ḳudreti Ḳāf'ında ᶜAnḳā per degül

Ḳādir ‿oldur ḳudretidür bī-şümār
Ḥākim ‿oldur ḥikmetidür bī-ḳarār

Ol Ḫudā'dur baña viren ḫātemi
Ḫātemüm ḳabzında ḳoyan ᶜālemi

Cümle ḫalḳı baña çāker itdi Ḥaḳ
İns ü cinnī hem musaḫḫar itdi Ḥaḳ

Gökde yiller götiriser taḫtumı
Yirde cinnī ṭaşıyısar raḫtumı

Şemᶜümüñ pervānesi ḫurşīd olur
Cemᶜümüñ kem mūnisi Cemşīd olur

Ḫizmetüme yüz sürer şehler ziyād
Kem ḳulumuñ nökeridür Keyḳubād

Ḥükmümüñ maḥkūmıdur Sīmurġ-ı Ḳāf
Ki ‿emrüme başın egüpdür hem-çü Ḳāf

Taḫtumı ‿ider iḥāṭa insān benüm

Üstüme murġān ṭutar sayvan benüm

ᶜĀlemi Ḳāf'dan Ḳaf'a gezsem gerek
Postını ḥāsidlerüñ yüzsem gerek

Biñ bir ‿ümmet olısar fermān-berüm
Şarḳı ġarbı dutısar server benüm

Bu yaḳında göresin Rabbü'l-ᶜibād
Emr ide taḫtum götüre gökde bād

Şāh-ı Mārān idiserdür ḫiẕmetüm
Ki evrende ḥükm idiser ḫiẕmetüm[211]

Şāhı olam yetmiş ‿iki milletüñ
Ḫānı olam işbu fānī milketüñ

Yüz yigirmi dört ṣıfat maḫlūḳ hem
Baḥr u berde ne ki var biñ bir ümem

Ḥükmümüñ ḳabżında ḳodı Ḥaḳ teᶜāl
Ki‿itdi ḫātem bana rūzī ẕü'l-Celāl

Taḫtı baña virdi Rabbü'l-ᶜālemīn
Kim benüm ola ḳamu rūy-ı zemīn

İmdi yā sulṭān-ı Tūrān añla sen
Bir naṣīḥat virem ‿oñat diñle sen

Çünki nāmum oḳudup diñleyesin
Bu Süleymān nuṣḥını añlayasın

[211] Dize vezne uymamaktadır.

Nuṣḥum ‿oldur iy emīr Efrāsiyāb
Germe gögsüñ görme özüñ çün ġurāb

Emrüme çāker ‿olup īmāna gel
Gerdenüñe ṭaḳ kefen dīvāna gel

Pehlevānsın gerçi sen de pīl-mest
Līkin ‿olur dest-i ber-bālā-yı dest

Dime benven pehlevān Efrāsiyāb
Kim ḳatumda sen degülsin bir ẕübāb

Ṭapma ‿oda kāfir olup āteş-perest
Yoḫsa uram saña tīġı ḍarb-ı dest

Ya budur ki ḥükmümüñ meʿmūrı ol
Bu Süleymān dergehinüñ mūrı ol

Ḥaḳḳ'ı bir bilüp ṭutup Ḥaḳ yolını
Küfr-ile incitme Allāh ḳulını

[46b]

Ger Müsülmān olasın işbu zamān
Ḳılıcumdan bulasın emn ü emān

Yoḳ dir-iseñ başuñı tīġla kesem
Ḳalʿaʿ-ı Sinob'uñ ‿üstünde aṣam

Sen dime kim ḳuvvetüm var serverem
Heybet ‿içre yidi başlu ejderem

Ṭaşda evren durısañ yāḫū peleng
Ṣuda tinnīn olsañ yāḫū neheng[212]

[212] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Ṭaġda ṭaşda ḳomayuban şayd idem
4 Ḳuruda vü yaşda seni ḳayd idem

Merr̄iḫ ü Keyvān olursañ gökde ger
Dökdürem ḳanuñ uram t̄ir ü teber

5 Yidi ḳat cevşen geyüp binseñ ata
Cānuñ ‿alam aġlaşa ḳavm u ata

Ger dir-iseñ leşkerüm çoḳdur ziyād
6 Altın ‿üstin döndüre emrümle bād

Kūh-ı Ḳāf'ı ṭaġıda şarşar disem
Yiri yirde ditredür şarşar disem

7 Biñden ‿artuḳ var bahādur erlerüm
Her biri ᶜād̄i cihān serverlerüm

Baḥr-ı ᶜummāna girüp bunlar geçer
8 Yüz biñ eri yepyelik[213] ḳırup geçer

Her birinüñ ḳaddi Ḳāf Elburz olur
Kim degirmen ṭaşı elinde gürz olur

9 Öñce ḳaḳsa r̄ize ‿olur kāv̄i semek
Sille şalsa bozılur çarḫ-ı felek

Naᶜra urup ḳabżaya şalarsa kef
10 Ḳorḳuban beliñleye Aṣḥāb-ı Kehf

Baḳsa yirden göge ḫışm-ıla yayaḳ
Merr̄iḫ ü Keyvān bula ḳorḳup yayaḳ

[213] yepyelik: MN; 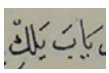 TN 189b/8

11 Cengini görseñ eger Efrāsiyāb
Bir sikel siñek olur deryā ẕübāb

Sen benümle idemezsin cenge heng
12 İtseñ ‿idem ᶜālemi gözüñe teng

Efḍal ‿oldur ṭutasın bu pendi sen
Kendü ‿elüñle urma ‿ayaġa bendi sen

13 Nuṣḥumı ṭutup benüm endīşe ḳıl
Endīşeyle ‿iş itmesini pīşe ḳıl

Devletüñe lāyıḳ ‿işler ḳılasın
14 Ṣoñ peşīmān aṣṣı ḳılmaz bilesin

Sen çetüksin ḳılıcumdur ejdehā
Körpe ejderden bula mı hīç rehā

15 Daᶜvetüm eyle ḳabūl īmāna gel
Ḫiẕmetüm emrin gözet dīvāna gel

Nice ‿olursun kāfir ‿u āteş-perest
16 Nice ‿içersin ḫamr ‿içün[214] iy pīl-i mest

Sünnī ‿olup īmāna gelgil Ḥaḳḳ'ı bil
Bāṭıl ‿işi terk idüben Ḥaḳḳ'ı bil

17 Yoḫsa ḫāżır ol ki ‿idem senüñle ceng
Kim ‿ola vāsiᶜ cihān cismüñe teng

Söz budur ki söylemişem muḫtasar
18 ᶜĀḳıl ‿ol ki devlete lāyıḳ ider

[214] ḫamr içün: TN 189b/16; ḫamrı MN

Böyle diyüp Şeh Süleymān nāmede
Āḫir ‿itmiş oḳunur hhengâmede

19 Böyle dimiş nāmede Efrāsiyāb
Vir ṣalavat Aḥmed'e bulup s̱evāb

Neṯir

20) Ḥakīm ḳavlince Uᶜzirat kim nāmeᵊ-i Süleymān'ı oḳudı. Efrāsiyāb diñleyüp nāme sözine 21) ḳaḳıdı, ıldırım bigi ṣaḳıdı. Raᶜd miṯāl ḥayḳıruban, berḳ gibi berḳıyuban deñizleyin kükredi.

[47a]

1) Eyle kim ṭoḳuz ḳat felegi ḳuşadup içine alan ejdehā ḳorḳusından añrar-iken siñerdi. 2) Andan ṣaġ elin ṣaġ dizi üzerinde ḳoyup ṣol elin daḫı ṣol girdigāhında[215] koyup 3) ġażaba gelüben aġız açup Süleymān ḥaḳḳında ṣecāᶜat yayın ḳuruban ġayret oḳların 4) atup ḳafāsında urup gāh kemānī lāfı yine yaṣdı. Nite eyitdi kim ol ᶜArab 5) beçe muġaylan dikenin yaḳıcı ve kömür yaḳıcı demürci Dāvūd oġlı zenbīl örüci kendin 6) görüci Süleymāncuḳ dünle ṭoġup dün büyüyen oġlancuḳdur kim baña bunuñ gibi 7) verhemlü nāme gönderüp baña ululuġını gösterür ve yol erkān mı bildürür? Tūrān'dan 8) ḫarāc-ı bāc ister, ḳalᶜam[216] üzerinde n'ister? Bu sözi ol Süleymāncük leşkerile mi söyler, yoḳsa 9) gencile ve memlekātıla mı söyler? Men ṣol ṭavṣancılam ki Süleymān-ı zamān degül, Hüdhüd 10) degül, cihānuñ ṣāhinleri benüm elümde ṭurna bigidür. Yā ṣol deryāyam ki ṣāhlar 11) ḳatumda ṭoprāḳdan kem-durur. Çākerüm, zebūnum Zāl-ıla Rüstem-durur. Hīç kimse ılduz-ıla 12) berāber dirilmez veyā gökden alçaḳ olduġına ᶜār ḳılmaz. Güneşüñ nūrunı günülemek 13) olmaz. Bunuñ bigi bī-hūde söz söylemekden, bir hüner göstermek yigrekdür ki 14) buncılayın sözi ḫayra yormaḳ; uyur ejderhānuñ ḳuyruġın başup yatur arṣlanuñ 15) ḳulaġın burmaḳ olmaz. Ṣon peşīmānlıḳ aṣṣı ḳılmaz. ᶜArab beglerinüñ ne begligi ola, ne 16) erligi ne genci, mālı ola, ne iḳlīmi ola. Ṣāhlıḳdan hemān naṣībleri lāf u güẕāf ururlar. 17) Andan ġayrı

---

[215] girdigāhında TN 190a/2; 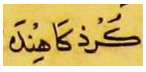 MN

[216] ḳalᶜam:

nesne ellerinden gelmez. Tūrān milkini, çarḫı ḳuşadan yedi başlu evren 18) daḫı elümden almaz. ᶜAcem vilāyetini, Tūrān memleketi benüm gencümle ṭolmış-durur ki hīç 19) bir melike ol ḳadar genc müyesser olmamışdur. Benüm cebbem ve silāḥum ve ḫazīnelerüm 20) dükelin cemᶜ idersem pīller çekmez. Eger ḳılıcumuñ, çuḳalumuñ ḥisābın disem gökdeki 21) ılduzlardan çoḳ-durur ve benüm leşkerümi yirler götürmez, gürzüme kimse ṭāḳat getürmez.

[47b]

1) Benüm ḳorḳumdan Keyḳubād taḫtı üstünde rāḥatlıġ-ıla ārām ḳılup oturmaz. Altun, gümüş, 2) baḳır çıḳan maᶜdenler benüm ṭaġlarumdadur. Elvān elvān miyveler, niᶜmetler benüm būstānumdadur. Cennet 3) gülleri benüm bāġumda-durur. Ol güher çıḳan, incü biten baḥr-ı ḳulzüm benüm deñizümde, ırmaġumda-durur. 4) Cihānuñ arḳası şimdi benümle ṭoġrılmışdur. Benüm ceng-i meydānum yiri ḳan-ıla yoġurulmış-durur. 5) ᶜŪd u ᶜanber deñizi benüm ilümdedür. Altunuñ gümüşüñ ḫod ḥisābı yoḳdur. Miftāḥ-ı meᶜādin hep 6) elümdedür. Cemīᶜ dertlere dermān olan otlar benüm vilāyetümdedür. Dükeli düşmāna ḳılıc-ıla 7) cevāb viren ḳuvvetlü pehlevānlar benüm taḫt-ı ḥükūmetümdedür. Ben ol şāham ki Īrān-ı zemīn'den 8) tā maġārib serḥaddine ve Ḳaradeñiz'den, deşt diyārından tā aġaç deñizine varınca benüm vilāyetümdür. 9) İçinde ne ḳadar hüner-mendler ne ḳadar ulular var-ısa benüm elümde. Tūrān pehlevānları, ᶜAcem 10) merdānları benüm çākerümdür, baña rām olup-dururlar. Şehr-i Medāyin'den tā Sinob'a varınca, 11) Ḳaradeñiz'den Aḳdeñiz'e varınca ḳalᶜadaki şehr içindeki pāsbānlar benüm adum çaġırurlar. 12) Bunca vilāyetüñ şāhları benüm tācum geyerler ve benüm ᶜalemlerüm çekerler ve baña ḳulluḳ 13) ḳılurlar. Ben ol Efrāsiyāb'am cihān içre hem pehlevān-ı cihān hem melik-i Tūrān hem sulṭān-ı 14) ṣāḥib-ḳıran bilürler. Faġfūr-ı Çīn gibi pādişāhuñ ḳızı benüm sarāyumda-durur. Andan bir arṣlan 15) oġlum vardur kim ḳılıc-ıla ṭaġda arṣlanlaruñ, ādem-ile ṭaş uranlaruñ baġrın ezer; ḳuruda 16) peleng, deñizde neheng ṣayd ider. Ben ol Efrāsiyāb'am ki üzerümden ᶜAnḳā-yı felek uçsa 17) per döker. İlümden arṣlan geçerse der döker. Ḳahramān-ı Kerīmān ḳatumdan geçerse 18) ser döker. Biñ Keyḳubād ḳatumda zār u ḥor degildür; biñ Süleymān gözlerümde ẕerre mūr degüldür.

[19] **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Pehlevānam ᶜālem ‿içre ber-güzīn
Ṭutısaram tīġ-ıla yirüñ yüzin

20 Dünyede er yoḳ-durur Rüstem ḳadar
Cevşenin yırtdum ṭutup şalġam ḳadar

Nice Destān çeşmüme ᶜAnter degül
21 Terre gelmez şalġam‿u mantar degül

Pehlevānam adıla Efrāsiyāb
Per döker üstümden ‿uçsa ger ᶜuḳāb

[48a]

1 Cenge girüp elüme alsam ᶜamūd
Ḳomayam müfsid teninde hīç vücūd

Ḳuvvet ‿idüp ṣalar ‿olsam men ṣalıḳ[217]
2 Yir yarılup ḫurda ‿ola öküz balıḳ

Ceng ‿idüp ḫaşmāne çeksem Mıṣr-ı tīġ
Ḳan buḫārından ḳarara gökde mīᶜ

3 Naᶜramuzdan Kefh-i Aṣḥāb uyanuḳ
Tīġum ‿odından şafaḳ gökde yanuḳ

Ḫançerümden ser ṣaḳınup ser-keşān
4 Kim idüp gökde gözler Keh-keşān[218]

Ḫaşma elden ceng ‿içinde tīr siper
Çarḫ-ı Merrīḫ idinür başa siper

5 Hem bahādur pehlevānam nerre-şīr

---

[217] ṣalıḳ: TN 191a/1; ṣalaḳ MN

[218] Keh-keşān: ; TN 191a/4

Hem melik Tūrān'a şāham ben emīr

Ol ᶜArab beçe demürci ‿oġlı ṣabī
6 Ki ‿oldı maᶜrūf ol Süleymān-ı nebī

Kim-durur leşker çeküben heng ide
Ben bahādur pehlevānla ceng ide

7 Böyle diyüp urdı lāf Efrāsiyāb
Vir ṣalavat Muṣṭafā'ya bul ṣevāb

Neşir

8) Ḥakīm ḳavlince Efrāsiyāb böyle diyicek ḳarındaşı Uᶜzirat eyitdi: "Yā şāh-ı cihān, Süleymān'uñ 9) ne ṭāḳati vardur kim saña muḳābil, muᶜārıż ola? Ammā kim nāmesine göre cevāb virüp 10) daḫı ᶜasākir cemᶜ idüp üzerine varalum. Sinob Ḳalᶜası'nuñ üzerinden şerrini ıralum. 11) Süleymān henüz cüvāndur, kendüzin beg oldum ṣanur. Yile ḥükm iderse ança sāḥirler 12) gördüm ki küpe süvār olup yiller esdürüp ᶜālemi ṭūfān idürürler. Oda ḥükm 13) iderem dirse, cāẕūlar var kim ᶜālemi od deryāsı bigi gösterür. Ṣuya ḥükm iderem 14) dirse, deşt elinde ādemīler siḥirle göge bulut aġdururlar, yaġmur yaġdururlar. Eger kim 15) ḳuşlar baña fermān oldı dirse, ādeme cümle vuḥūş, ṭuyūr mūr u mār fermān-durur. Ṭoġan 16) oldur; ḳuş öldürür. Tāzīleri, segünleri[219], şikāra ṣalup āhū, gürk, oşaḳ ve sıġın 17) öldürüp öldürdür. Hüner budur kim muḳābil, muᶜārıż ola, gelüp bizümle ceng ide 18) yoḫsa Hüdhüd-ile nāme göndermek ne nesne-durur? ᶜArab vilāyetinde ḳāṣıd gögercin-19) durur; cemīᶜ çeri beglerine nāmeᵓi gögercinle gönderürler. Gögercin varup düşmene 20) irüp gözciler gözedüp gögercin ayaġından nāmeᵓi alup ḫaber itse oḳuyup ḫaber 21) bildürürler. Süleymān'ı gör kim anuñ sözinden incinürsin. ᶜArab aṣlı delü olur. Kendüzin

[48b]

[219] segünleri: 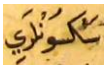

1) bilmeze özin bildürürler, cihān ḫalḳını aña güldürürler. Buyur, yazıcı nāme yazsun.” didi. Efrāsiyāb 2) buġur ḳarındaşınuñ sözin begendi. Buyurdı; kātib devāt ḳalem getürdi. Süleymān’a, Efrāsiyāb-ı 3) Türk aġzından nāme yazdı. Ḳılıçdan iti keskün sözler yazup tamām idüp nāmeʾi dürüp 4) getürüp Efrāsiyāb’a virüp Efrāsiyāb üzerine mühür urdı. Daḫı nāmeʾi taḫt kenārında 5) ḳodı. Gözedür kim Hüdhüd nice gelüp nāmeʾi alur? Hüdhüd daḫı nāmenüñ yazılduġın 6) gördi. Bildi kim Efrāsiyāb cevāb nāme yazdı. Defʿi serīrinüñ üzerinden uçup 7) ilerü vardı. Taḫt kenārına ḳonup baş yire sürüp edeb-ile nāmeʾi aġzına aldı. Daḫı uçdı, 8) havāya dügdi. Ol yañadan ġurāb, şāhine eydür: “Hīç bilür misin Efrāsiyāb n’eyledi, 9) ne didi?”. Şāhin eydür: “Ben ādem dilin bilmezem kim Efrāsiyāb ne didügin fehm idem. Ammā kim 10) Süleymān dilimüzce söyler, anuñla söyleşür.” didi. Andan ḳuzġun eydür: “Efrāsiyāb, Süleymān’uñ nāmesi 11) oḳunıcaḳ bildüm ki ḳaḳıdı. Zīrā kim beñzi ṣaman rengine döndi. Ḳaḳıduġından ḳatı ḳatı 12) çaġırup söylerdi kim bile kim nāme içre ne vech-ile herze yiyüp ṭurur. Ammā nice-durur kim 13) Efrāsiyāb’uñ havā yüzinden rāst gözleyüp ol maġāra bigi aġzına yestehleyem.” didi. 14) Şāhin eytdi: “Eger kim sen bu nezāketi Efrāsiyāb’a geçecek olursañ hezārān āferīn. 15) Daḫı ne ancaḳ olur.” didi. Andan ḳuzġun ötmege başladı. Efrāsiyāb’uñ üzerinden yaña havāya 16) ḳalḳup ötdi. Efrāsiyāb incindi. “Bu Ḳuzġunı ḳanda bulduḳ?” diyüp başladı. Hüdhüd’üñ 17) mektūb alup gitdügin görüp daḫı ḥükm eyledi. Kātibler nāme yazdılar, Tūrān 18) beglerine cemʿ olmaḳ içün siyāset-nāmeler yazdılar. Tūrān teʾkīdile nāmeler tamām olıncaḳ 19) üzerlerine nişān-ı Efrāsiyāb urulup daḫı peyklere virüp vilāyet beglerine gönderdi kim 20) on gün içre cemʿ olup geleler. Peykler nāmeler-ile gitdiler. Buġur Efrāsiyāb baş ḳaldurup 21) eydür: İy benüm beglerüm, yiglerüm; bu demürci oġlı, zenbīl örüci ʿArab beçe benüm üzerüme ḳorḳmadın

[49a]

1) nice geldi ola? Ben ḫod Efrāsiyāb-ı gürdem[220], ceng-i cihān görmiş eski ḳurdam. Benüm üzerümden 2) ḳorḳusından ʿuḳḳāb uçmaz; uçarsa per döker diyince, Efrāsiyāb oḳun yayın ele alup 3) ḳuzġunı gözetdi kim ata. Ḳuzġun rāst Efrāsiyāb yuḳaru baḳar-iken gök yüzünden 4) gözleyüp terāzūlayup yestehledi. Rāst Efrāsiyāb’uñ ḳuzġun necisi aġzına gelüp aġzı 5) ṭoldı, nefesi

[220] Efrāsiyāb-ı gürdem: TN 192a/1; Efrāsiyāb gürdem MN

ṭutuldı. Cān acıġından nefesin alamayup taḫt üzerinden ṭuru gelüp ḳadem- 6) ḫāneye ḳaçdı. Ne çıḳacaḳ nefes ḳaldı. Zebūn olup uṣṣı gitdi. Az ḳaldı kim cān vire. 7) Biñ edeb-ile ᶜāḳıbet şu virdiler. Şu-y-ıla içmege ḳuzġunuñ necisin yutdı, yüzin gözin yudı. 8) Elin urup: "Āh gördüñ mi Süleymān'uñ ḳuzġunı ne yaramazlıḳ eyledi!" diyüp ḫışma geldi. 9) Ġayretinden cigeri ḫon oluban şecāᶜat cevheri, erlik ṭamarı içinden berḳ uruban 10) ıldırım gibi şaḳıdı. Daḫı deñiz gibi gümleyüben gök gibi kükredi, gürledi; Merrīḫ 11) bigi ḳaḳıdı. Emr eyledi. Ḫazīneler açup ḥāżır olan beglere, yiglere; cebe, cevşen, 12) ışıḳ, ḳolçaḳ, ḳılıç, ḳalḳan, teber ve süñü, ḫançer; bozdoġan ve gürz, ᶜamūd ulaşdurdı. 13) Pehlevānlara ḫāṣ ḫilᶜat geyürdi, dilāverleri māl, niᶜmet-ile ṭoyurdı ve her birisine 14) istimālet virdi kim çerilü çeriñüzi cemᶜ eyleñüz, bir eksüksüz düşmān yaraġın 15) görüñüz. On birinci günde göçerem, varup Süleymāncuġaz çerisinüñ ḳanın içerem, 16) elinden Süleymānlıḳ ḫātemin alup ᶜālemde Süleymān olup ḫoş geçerüm diyüben Efrāsiyāb beglerine 17) tenbīh eyledi. Maᶜa'l-ḳıṣṣa sözi dırāz ḳılmayalum. On gün içre cemīᶜ Tūrān begleri cemᶜ 18) olup geldiler, ceng yaraġ-ıla ḥāẓır oldılar. Çerilü çerisin getürüp Efrāsiyāb'uñ taḫtıgāhını 19) ḳuşatdılar ve her bir melik gelüp destipūs ḳılup ᶜaẓīm pīş-keşler çekdiler. Andan Efrāsiyāb 20) emr eyledi. Otaġını şehirden ṭaşra ḳurdılar. Beglere, "Yarın göçdür." diyüp ḫaber virdiler. 21) Andan ol Tūrān leşkerinüñ yigleri daḫı dergāh-ı Efrāsiyāb'a çıḳup her birisi atlu atına

[49b]

1) süvār olup otaġlu otaġına gelüp leşkere göç ḫaberin virüp cevşenlü cevşenlerin 2) geyüben başlarına ışıḳ urdılar, billerine ḫançer şoḳdılar ve ḳılıçların ḥamāyil-vār ḳuşandılar, 3) otuz altı pāre ceng āletin üstlerine geyinüp gömgök pūlād demüre ġarḳ oldılar, 4) üç siñirlü ḳatı yayların ḳurdılar, üç ḳanadlu ḳayın aġacından oḳların ḳurban aġzına 5) kīş aġzına ᶜuḳḳāb yeleklüsin dize ḳodılar. Andan şoñra ol ᶜacem atların Aşḳār 6) ve Düldül-ṣıfat, perī-peyker āhū-yı nāḫun tāzīlere zerrīn eyerler urdılar. Cemīᶜ ceng yaraġın gördiler. 7) Ṣabaḥuñ intiẓārıla ṭurdılar. Çünkim ol gice geçüp ṣabaḥ oldı.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

8 Çünkim ‿ol gice geçüp oldı seḥer ki atdı ṭañ

Şeh Süleymān-ı müʾezzin virdi temcīd itdi bañ

At süheyl urup ḳayadan ṭaġda gümrendi neheng
9 Añradı bebr-ile arṣlan gümledi gök bañ bañ[221]

Pāsibān ḥarb itdi fānūs çaldı rāhib-i çelīpa[222]
Kūs-u ḥarbī ötdi ‿āvāze virdi kilse üzre çañ

10 Pehlevānlar geydi cevşen daḳınup ḫançerle tīġ
Cenge ḥāżır oldı ḳamu ‿olmadılar anda uṣañ

Diñle imdi işbu cengi aṣlı birle şerḥ idem[223]
11 Vir ṣalavat Aḥmed'e ‿ammā enbiyānuñ ḫatmin ‿añ

Neşir

Ḥakīm ḳavlince ʿale'ṣ-ṣabaḥ 12) olup ṭañ kim atdı. Efrāsiyāb kilsesinde çañ çalınup nāḳūṣ kim ötdi. Tūrān 13) begleri yirlerinden ṭurı gelüp atlarına süvār olup leşkerlü leşkerin alup Efrāsiyāb 14) otaġını çevre alup ṣāf ṭutup ṭurdılar. Ol yañadan Efrāsiyāb-ı Türk daḫı yirinden ṭurdı, 15) başına tāc-ı şehri urdı, biline buz pāresi gibi bir ḳılıç ḥamāyil ḳuşandı, üç siñirlü 16) elegüm ṣaġma miṣāl Ṭımışḳī yayın ḳurdı; pūlād peykānlu, Sīmurġ yeleklü oḳların 17) kīş aġzına ṣaldı, bezir-ḫāne sütunı bigi süñüsin eline aldı. Daḫı ʿaraṣātıla[224] 18) ṣalābetile yirinden ṭurup ṣıçrayup yirden raḫşına süvār oldı. Kūs-u ḥarbī 19) ötdi, ṭabl u dühül yüzi urılup cihān için velvele, ʿalāla ṭutdı. Ol sekiz 20) kez yüz biñ Tūrān çerisin çeküp daḫı ʿazm-i Süleymān ḳılup gitdi. Sinob Ḳalʿası'na 21) ṭoġru yürütdi. Atlar naʿlinden yir yüzi demür pūlād oluban mıḫdan yirler yüzinüñ ṭaşı,

[50a]

---

[221] bañ bañ: ; TN 192b/9

[222] Dize vezne uymamaktadır.

[223] idem: TN 197b/10; MN

[224] ʿaraṣātıla: 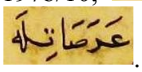. Kelime TN 192b/17'de de aynı şekilde yazılıdır.

1) aġacı, otı didilüp öküz arḳası didilüp balıḳ ṣırtı dörpiye döndi, süñüler kāvī 2) ᶜalemleri ucından felek ejderhāsı oḳlu kirpiye döndi. Altun başlu sancaḳlardan gök 3) yüzündeki aya berāber olmışdı ve süñüler yalmanı gökdeki ulduzlara şuᶜle virüp şuᶜlelerden 4) güş-ı cihānı ṭutmışdı. Ḳılıç, balçaḳ yalmanından nacaḳ, bozdoġan, ᶜamūd ışıḳlıḳ ışığından 5) ṣanasın kim kevkeb yüzin yir yüzine düşmiş-idi. Atlar süheylinden, pīller naᶜrasından 6) yedi felegüñ ṭāsı çıñlayup Utarid'i, Merrīḫ'i ḳulaġın küs āvāzı ker[225] iderdi. 7) Efrāsiyāb'uñ ṣaġ yanında ḳarındaşı Uᶜzirat aşardı, ṣol ṭarafında Gehram bin Behrām pehlevān 8) aşardı.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Buncılayın leşker-ile ‿Efrāsiyāb
Çekdi leşker ḫaşma bula feṭḥ-i bāb

9 Yirde ‿ayaḳdan çalışup geçmez demür
Gökde ‿uçup geçmez süñülerden ẕübāb

At nalından yir yüzidi gök demür
10 Er deminden ḳızdı gökde āfitāb

At mıḫından ḫūt u cevşen yırtılup
Nīze ucından çıḳdı çeşm-i āfitāb

11 Fīl-pādan[226] tozdı ẓulmet ṭoldı çarḫ
Çalışup itmez ᶜUṭārid'e ḥisāb

Buncılayın salṭanatla gitdi bes
12 Şāh-ı Tūrān tācıver mālik-riḳāb

---

[225] ker:

[226] fīl-pādan:

Diñle imdi cān u dilden ḳıṣṣaʾı

Aḥmede ‿ammā vir ṣalāvat bul ş̱evāb

[13] **Dāsitān-ı Sīmurġ ve Ḳıṣṣaʾ-ı Süleymān ʿam. ve Ser-güẕeşt-i Sīmurġ-ı Ḳāf**

Ḥakīm ḳavlince Tūrān sulṭānı Efrāsiyāb, ol melik-i 14) devrān, mālik-i riḳāb bu vech-ile ʿaẓīm leşker çeküp 15) Süleymān hażretile ceng itmege, Sinob Ḳalʿası üzerine kim ʿazm idüp gitmekde, 16) lāf urup merd-i daʿvī itmekde ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān-ı cānib Süleymān ḥażretine geldi. 17) Nite ol zamān kim nāme yazup ʿuḳḳābla Efrāsiyāb kim göndermiş-idi, nübüvvet taḫtı 18) üzerinde oturmış-ıdı, server ü selāṭīnler ṣaflu ṣaffında oturmışlardı, pehlevānlar pūlād 19) kürsīler üzerinde diz çöküp ṭurmışlardı. Sīmurġ ḳuşı daḫı Süleymān taḫtı 20) kenārında altun nişāme[227] üzerinde cennet ṭāvūsı gibi kendüzin zeyn eyleyüp 21) Süleymān'a duʿā ḳılup meger kim Süleymān ḥażreti Sīmurġ'a naẓar ḳılup eyitdi: "Yā Sīmurġ-ı

[50b]

1) Ḳāf, bi'llāhi'l-ʿaẓīm senüñ ser-güẕeştinden bize ḫaber vir ki baña andan ʿacībraḳ ḳıṣṣa gelmedi." didi. Andan 2) Sīmurġ daḫı duʿā ḳılup eyitdi ki: "Yā Süleymān çünkim Nesr-i Ṭāyir bize başından geçen ḳıṣṣaʾı, Süleymān 3) bin Cān'dan ḥikāyet eyledi ve gördügi ʿālemleri ki rivāyet eyledi. Bes, ʿilme'l-yaḳīn bildük ki bu Sīmurġ-ı 4) ʿālemde[228] ġayrı daḫı ʿālemler var-ımış. Bes, bu benümle varan Sīmurġ'lar iki baḫş oldılar. Bir bilügi eytdi ki: 5) "Çünkim bildüñ ki bu ʿālemden ġayrı daḫı Allāh teʿālānuñ ʿālemleri var-ımış. Eyle olsa ʿālemümüzden 6) çıḳup Nesr-i ṭāyir gibi zaḥmet çekmek ne ḥācet?" diyüp dönüp gitdiler. Ammā kim benüm göñlüme 7) bu geldi kim ṭāḳatüm yitdügince ḳanad açup uçam ol Nesr-i ṭāyir gördügi ʿālemleri varup geçem. 8) Eyle olsa yā nebiyya'llāh baña tābiʿ olan Sīmurġ'lardan dört Sīmurġ ḳuşın yoldaş itdüm ve iki Sīmurġ 9) daḫı ḳarındaşum var-ıdı. Yedi Sīmurġ olup ittifāḳ itdük ki ol ʿālemlere geçevüz. Ammā ki ḳarnımuzı 10) ṭoḳ ḳılup açlıḳ bizi żaʿīf[229] itmedi

---

[227] nişāme: ; TN 193a/20

[228] ʿālemde TN 193b/4; 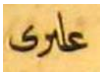 MN

[229] żaʿīf:

diyüp Nesr-i ṭāyir'le vidāᶜlaşup gitdük. Ḳanad açup felek 11) yüzine çıḳduḳ, yir yüzinde şikār gözetdük. Anı gördük ki nāgāh iki ṭaġuñ ḳullesi birbirine 12) ḳavuşmalı olmış. Yirde cehennem deresi miṯāl bir derede bir ᶜacāyib dütün çıḳar ki felege ḳara bulud 13) gibi çıḳar. "ᶜAcabā nedür?" diyüp derenüñ aġzına indük. Gördük ki bir yedi başlu evrendür kim 14) bu dereye ṭopṭolu olup yatur. Altı başı uyur. Bir başını felege dikmiş, uyumaz. Ammā kim 15) anuñ bigi ᶜaẓīm ejderhādur ki gevdesi bir ḳara ṭaġa beñzer. Aġzından ki dem çıḳar, şanki 16) cehennem odıdur; ᶜalev virür. Her nereye ki ṭoḳunursa ḳarāru ṭutup yaḳar. Ḳaçan kim yedimüz daḫı 17) ol evreni gördük, bir zamān pervāza ḳalḳup durduḳ. Andan yoldaşlara eytdüm ki: "Yā Sīmurġān, 18) ejderhānuñ-ısa başı yedi ve bizüm-ise bir. İmdi bu heft-ser ejderhāyı helāk itmek dilerseñüz, 19) yidimüz daḫı yedi başına inüp çengel urup helāk ḳılup ġıdā alalum." didük. "Yā Süleymān, 20) egerçi kim bu tedbīr ḳılduḳ, yedimüz de ki ejderhānuñ başları üzerine ki indük. Ḳaynaḳ urduḳ, 21) çaynaḳ ki çalduḳ ejdehānuñ. Beşimüz, beşinüñ başların pāreledi. Ammā ki benüm ḳarındaşlarum

[51a]

1) ejdehā görmemişlerdi, evren cenginden ġāfillerdi. Ejdehānuñ aġzın ḳaynaġa alamamışlar. Üzerine dem 2) şaçup zehri yüzlerine ṭoḳunmış, ol iki ḳarındaşcıġum ol evren elinde helāk oldı. 3) Egerçi kim ol evreni helāk eyledük, nefsümüz ġıdāsın alduḳ ammā ki yā nebiyya'llāh ol ḳarındaşlarumuñ 4) acıġı içümden çıḳmadı. uñ

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

İşbu ḳardaş acıġıdur key ḳatı
5 Key yaḳar bu cān u cismi ḥasreti

Geçmiş ‿atadan ḳarındaş gelmeye
Bundan ‿özge var mı çarḫuñ şiddeti

6 **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince Sīmurġ böyle diyüp ḳarındaşları ḥasretinden 7) āh u vāh idicek Süleymān ḥażreti eytdi: "Yā Sīmurġ, o ḳarındaşcuḳlaruñ senüñ ne vech-ile ejderhā-y-ıla 8) ceng ide idi ki anları evren helāk itmeyeydi.". Sīmurġ eytdi:

“Yā nebiyya’llāh, bu S̄imurġ ᶜāleminde 9) evren ve ejderhā ġāyet çoġ olur. Ekşer ġıdāmuz ejderhādur. Ammā ḳaçan kim ejderhāyı görseñ 10) ḳanad açup ki üzerine ki varuruz. Yılana, yılancıl varur gibi. Evren daḫı bizi bilür, düşmānıduġumuz 11) fikir ḳılur. Ḳaṣd ider ki zehri atup bizi yaḳa. Bes, biz daḫı ejderhānuñ zehrini gözedürüz. 12) Şol ceng içinde t̄ir-endāz düşmānuñ oḳun gözetdügi gibi. Nite şöyle kim ejderhā zehrin 13) ṣaçıncaḳ defᶜi yolından ırıluruz, zehri doḳunmaz veyāḫūd irişürse ḳanad gererüz ḳanada 14) aluruz. Eger kim ḳanadumuza ṭuş gele, ḳanadumuz ki ışlaḳ bulunmaya perr ü bālumuzı yaḳar 15) söyündürmezsevüz. Ekşer vaḳt kim ejderhāya varavuz; ḳanadlarumuzı ṣuya ışladuruz, 16) aġzumuza daḫı ṣu aluruz; āteşin demi söyündürmeg-içün. Ammā ki yā nebiyya’llāh, ejderhā daḫı bir 17) degüldür. Şol ejderhā ki ṣuya yaḳındur, ṣu içer. Anuñ demindeki od çıḳmaz; çıḳarsa daḫı 18) belümüzi yaḳmaz. Ammā şol evren ki ṣusuzluḳ yirde vāḳıᶜ olur. Anuñ gibi ejderhāyı ḳırḳ gün 19) ṣu içmese, ḳırḳ birinci gün çıḳan nefesi tā ṣu içinceye dek her deminden od ṣaçılur ve her 20) nereye kim ṭoḳunursa yaḳar. Bes, ol ejderhā daḫı yā nebiyya’llāh ṣusuzluḳ dereye düşmişdi. 21) Egerçi bilürdük ki ejderhānuñ demi āteşidür. Ammā ittifāḳ şöyle itmiş-idük ki ejderhānuñ

[51b]

1) üzerine ki inüp irevüz, yüz-be-yüz ki başlu başın görevüz, mecāl virmeyüp aġzını ḳaynaġa 2) alup çeñesini ṣıḳavuz. Tā kim ejdehā bizüm perr ü bālumuz yaḳmaya. Egerçi kim biz bu tedb̄ir itdük 3) ammā ki ol ḳarındaşlarumuñ ḳuvveti yitmemiş ki çeñesin ṣıḳalar. Ol sebebden ejderhā demine 4) düşüp helāk oldılar.”

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Bir ᶜacāyib evren-idi ol ılan
Kim miṣālin görmedi çeşm-i cihān

Aña beñzer görmedüm ṣüᶜbān hem

Meger var ola caḥīm içre hemān[230]

[6] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince Sīmurġ böyle diyicek andan Süleymān ḥażreti 7) yine suʾāl ḳılup eytdi ki: “Yā Sīmurġ, bu evren ve ejderhā ki çoġ olur dirsin; ol 8) yirde mi dirilür veyāḥūd āḫar yirden mi gelürler?” andan Sīmurġ eytdi: “Yā nebiyya’llāh, ol ʿālem-i Sīmurġ’da 9) ne ılan, çıyan vardur ve ne ḫod. Anda ṣıġın geyigi vardur ki ejdehā ṭoġura. Ammā nāgāh anı 10) görürüz ki Raʿd-ı felek ḥayḳırur; ʿālem yüzinden ḳara buluṭ ḳopar, yaġmur yaġar, şimşek şaḳır; 11) gürüldi, çatıldı olup ıldırımlar oynar ve bād-ı bī-cān gibi yiller eser. Ne cānibde olursa 12) bilürüz ki evren ejdehāsı geldi. Bes, varup ol ejdehāyı bulup ġıdā idinürüz ammā ki 13) bilmezüz buluṭ ejdehāyı ne yirden ḳapdı getürdi?” diyicek Süleymān ḥażreti taʿaccüb ḳılur. Dönüp 14) Loḳmān Ḥakīm’e eytdi: “Yā ḥakīmü’z-zamān, Sīmurġ-ı Ḳāf ne ʿaceb söz söyledi? Ol 15) ejderhāları bu ʿāleme iltdügine sebeb ne-durur, gördüñ mi?” didi. Loḳmān cevāb virüp 16) eytdi ki: “Yā Süleymān, ejderhānuñ ḥaḳḳında söz çoḳdur. Baʿżı[231] ḥükemā dir ki ḳavl-i İdrīs- 17) dür ki eydür: “Şol ejderhā ki gergedenden ṭoġar, şāh mühresi olur. Ol şāh mührenüñ 18) üzerinde perde vardur. Ḳırḳ gün tamām olmayınca şāh mühre gözükmez. Ḳaçan kim şāh 19) mühre peydā olup görüne, gine nār ol şāh mührenüñ mıḳnāṭısıdur. Cezm idüp kendüye 20) çeker kim yā ṣaman ḳapar gibi ve mıḳnāṭıs ṭaşı, demüri kendüye çeker[232] gibi çeker, 21) felege alup çıḳarur, ḥarḳ idüp yaḳar. Bir ḳavli de budur ki şāh mühre yanduġı gibi

[52a]

1) ol ejderhā atılup baʿżı yiri ḥarḳ idüp gider. Ḳavli budur bir ḳul daḫı ejderhānuñ 2) buluṭ mıḳnāṭısıdur vaḳtā ki buluṭ ṭuş gele ḳapar, nāra yaḳın gelincek ḥarḳ 3) idüp yaḳar ve baʿżılar dimişdür ki baḥr-ı ẓulümātda adalar vardur ki ol bulutlaruñ içinde 4) ejderhālar var. Ammā ki ṣaḥīḥ ehl-i meẕheb sünneti budur ki vaḳtā kim ejderhāyı geyik ṭoġurur. 5) Ḳırḳ gün tamām

[230] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.

[231] baʿżı: 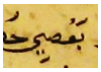

[232] çeker:

oluncaḳ ol yirden anuñ şerrini defᶜ itmeg-içün Ḥaḳ teᶜalā yidi göklerüñ 6) ferişte-lerine emr ider. Ol ejderhāyı zencīre alup baᶜżını Yecüc milketine iltürler, baᶜżını 7) ᶜAnḳā ālemine eledürler; bāḳīsin Ḫuẕā-yı Rabbü'l-ᶜālemīn bilür.

Naẓım

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

8 Bildigümüz bu ḳadardur şehriyār
Ġaybı kimse bilmez ‿illā Kirdigār

Böyle diyüp oldı ḫāmūş ol ḥakīm
9 Vir ṣalāvat Muṣṭafā'ya yādigār

Neşir

Ḥakīm ḳavlince Loḳmān 10) Ḥakīm böyle diyicek, yaḳīn bildi ki ᶜAnḳā ᶜālemine varan ejdehā, rubᶜ-u meskūn ᶜāleminden 11) varurmış. Andan Süleymān ḥażreti Sīmurġ'a eydür: "Yā ᶜAnḳā-yı Ḳāf çünkim ġıdā alduñuz, nereye 12) gitdüñüz? Ḫaber virgil." didi. Cevāb virüp didi kim: "Yā nebiyya'llāh, çünkim ejdehāyı 13) depeledük, ġıdā ki alduḳ ammā ki ḳanad açup uçduḳ. Ḳırḳ gün gice ve gündüz felek yüzine çıḳup 14) gitdük. Şol ḳadar gök yüzüne uçup çıḳduḳ ki Sīmurġ ᶜālemi bize bir ġalbur ḳadar 15) görinürdi. Andan bir nice gün daḫı uçduḳ gördük ki yir yüzi görünmez. ᶜĀlem ṭūfān 16) oldı. Andan bir nice gün daḫı uçduḳ, yir yüzine naẓar ḳılduḳ. Gördük ki yir yüzinden 17) ve deryādan nişān belürmez. Ammā ki gök yüzinüñ ıldızları gözümüze rūşen görinür ve bir 18) ᶜaceb daḫı bu ki gök yüzi ġāyet rūşen. Şöyle ki giceyle gündüz farḳ olmaz. 19) Gice olduġın andan bildük ki ay ṭoġar ve gündüzi andan bilürdük ki gün ṭoġardı. 20) Velākin kendüzin issi olur ve gice ġāyet ṣovuḳ olurdı. Velākin açlıḳdan ġāyet 21) buñaldük. Şöyle ki uçmaġa ṭāḳatümüz ḳalmadı. Andan göñlümüzden Allāh'a taẓarruᶜ itdük.

[Naẓm]

[52b]

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

1 Fātiḥa’yla bu faḳīri kim aña
Ḥācetini neyse virsün Ḥaḳ aña

Deyni varsa deyni Allāh ödeye
2 ᶜĀşık-ısa ḫūbı gelsün odaya

Manşıbından itdise ᶜazl anı şāh
Ḥaḳ tebārek yārı ḳıla bula cāh

3 İy Kerīm-i ẕü’l-Celāl kim lem-Yezel
V’iy Raḥīm ü pādişāh-ı bī-bedel

Dü cihānuñ faḫrı Ḳāsım ḥürmeti
4 Aḥmed ‿ü Maḥmūd ‿u Hāşim ᶜizzeti

Her ne kim Firdevsi eyledi günāh
ᶜAfv it ‿anı luṭf idüben pādişāh

5 **Süleymān-nāme’nüñ Yüz Ṭoḳsan Beşinci Meclisinüñ Ẕikrindedür**
[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

İy yüzi gül ṣaçı sünbül ḫāli fülfül ġam-küsār
Çeşm-i fettān laᶜli ḥayvān ġonce ḫandān gül-ᶜiẕār

6 Serv-i nāz u dil-nüvāz u mihri az u cevri çoḳ
Laᶜli emsem derdüme ‿emsem dime epsem iy nigār

7 Servi-ḳadsin lāle-ḥadsin sīm bedensin zer-niṡār
Kāmukār u nāmudār u baḫtiyār u şehriyār

Sence maḥbūb aşlı merġūb āh ki bir maṭlūb yoḳ

8 Ḥüsni aḥsen ḥūyı tevsen zülfi sūsen müşg-bār[233]

İşi āl u yañaġı āl cānum ‿al u pūse vir
Pādişāhum alma āhum ger günāhum bī-şümār

9 Bu cemāl ü bu kemāl ü bu maḳāl ü nuṭḳa baḳ
İtme ḳahru eyle mihrü ki ola meh-rū āşikār

Kān-ı devlet ehl-i mürvet[234] eyle himmet ḥażretüñ
10 Ḳavli ṣādıḳ saña āşıḳ bu ḫalāyıḳ ne ki var

İy ḳıyāmet ḥüsni āfet bir ḥikāyet diñlegil
Şāh-ı maḥmūd ibni Dāvūd añla mevcūd anı ‿i yār

11 Ki ‿o Süleymān işbu devrān içre cānān bitdise
Ḫoş ḥikāyet ola ġāyet vir ṣalavat bī-şümār

Dāsitān-ı Sīmurġ-ı Ḳāf ve Ḳıṣṣaʾ-ı Süleymān ᶜAleyhi's-Selām

12) Loḳmān ibni ᶜĀd, ol ḥakīm-i üstād, naḳlince ve Eflāṭūn-ı Yūnānī ve 13) yetmiş iki diliñ tercümānı, nāḳılān-ı muḫtār ve muḥaddiṯān-ı aḫbār ol vech-ile ṣaḥīḥ ḥikāyet ḳılup eydürler ki 14) çünkim Sīmurġ-ı Ḳāf ḳıṣṣaʾı kim bu araya getürdi. Süleymān ḥażreti diñleyüp hezār-bār taḥsīn-i belīġ 15) buyurduḳdan soñra eytdi kim: "Yā Sīmurġ-ı ᶜAnḳā ve iy elfāẓ-ı dürer-bār-ı gökçek, ḥüsn ü zībā ne ᶜaceb 16) şīrīn, nāzük, nādiri'l-vuḳūᶜ, ᶜacāyib, ġarāyib dāsitān ẕikr eyledüñ ki Süleymānluġumca ben bunuñ emṯāli 17) emlaḥ ḥikāyet, ṣaḥīḥ rivāyet diñlemedüm bi'llāhi'l-ᶜaẓīm. İşbu ser-güẕeştüñi tamām eyle, diñleyüp müşerref olalum." 18) diyicek ᶜAnḳā duᶜā ḳılup eytdi ki:

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]
İy emīr-i ins ü cinn ü v'iy şeh-i vaḫş u ṭuyūr

[233] müşg-bār:
[234] mürvet: TN 196a/21; mürüvvet MN

19 Tā ḳıyāmet devletüñe irmesün ḫusrān ḫusūr[235]

Sen Süleymān dergehinde faḫr ider ᶜAnḳā-yı Ḳāf
Ḫiẕmetüñe yüz sürüp ola seḫundān-ı miṯl-i mūr[236]

[20] **Neṯir**

Yā Süleymān, çünkim melegüñ sözin işitdüm, ṭāḳatüm daḫı 21) ḳalmadı ki bir arış yuḳaru çıḳam. Hemān-dem gök yüzünden yir yüzine inmege başladum tā ki varduġunça

[53a]

1) süzülüp gök yüzünden yir yüzine iner-idük ammā ki inmesin çıḳmadan tīz inerdük. 2) Tā ki felekden bir ay miḳdārı inmeg-ile yir yüzinde bir ᶜālem göründi ki daḫı yaḳın inicek 3) zebercedden ṭaġları, ḳulleleri göründi. Çünki ol ṭaġ ḳullesine indük, bir ᶜaẓīm aġaç üzerine 4) ḳonduḳ. Bizi ol ᶜāleme yitişdüren pādişāha şükr itdük. Andan ol ᶜāleme naẓar itdük. 5) Gördük kim bir ᶜāleme gelmişüz; Sīmurġ ᶜālemi gibi degül. Ammā ki ol ᶜālemde daḫı yedi deryā ve yedi 6) eḳālim içinde bir bölük ḳuşcuġazlar, şaru gögercin şeklinde. Ammā ki ḳadd ü ḳāmetleri mevzūn 7) ve ḳuyruḳları ḳanadları uzun. Bizüm ᶜaẓametümüz görüp ḳaçdılar. Andan manṭıḳu't-ṭayrca çağırup 8) eytdük kim: "Biz bu vilāyete ġarīb geldük." Çünkim sözümüz işitdiler, birḳaçı dönüp geldiler. 9) Şecer ṭalı üzerine ḳarşumuza ḳondılar. Baş ḳoyup eytdiler ki: "Ne diyārdan geldüñüz? 10) Melek misiz, yā murġān cinsī misiz ki biz buᶜālemde sizcileyin heybetlü, şalābetlü, ḳuvvetlü gördügümüz 11) yoḳdur?". Andan cevāb virüp eytdük: "Biz bir ᶜālemden gelürüz ki aña ᶜālem-i Sīmurġ dirler ve bundan 12) ġayrı Ḥaḳ teᶜālānuñ ᶜālemi var mı diyüp üç ay miḳdārı felek yüzine çıḳup 13) uçduḳ. Birinci ḳat felege yitdük. Melekūt tesābiḥīn ḳulaġuzumuzla işitdük. 14) Şol ḳadar yüksek gitdük ki uçmaġa ṭāḳatümüz ḳalmadugı sebebden gine mekānumuz 15) ṭaleb idüp yir yüzine indük. Ammā ki ālemümüz yavu ḳılduk. İndügümüz ᶜālem ol 16) ᶜālem degül. İmdi bize ḫaber virüñ ki bu ᶜālem ne ᶜālemdür? Ve biz daḫı sizcileyin murġān 17) cinsi gördügümüz yoḳ. Manṭıḳu't-ṭayrca size kimler dirler ve adlaruñuz nedür?" 18) diyüp çeşm-i gūş oldı. Bes, manṭıḳu't-ṭayrca ḫaber virüp eydiler ki: "Bu āleme,

---

[235] ḫusūr: MN; 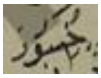 TN 196b/9

[236] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

ᶜālem-i Hümā dirler. 19) Bu memleketde Hümā'dan ġayrı daḫı ḳuş cinsi yoḳdur.". Andan eytdük ki: "Ġıdāñuz nedür? Bize diyü virüñ, 20) biz daḫı ġıdālanalum. Bize ḳonuḳluḳ eyleñ." didük. Eytdiler ki: "Bizüm ġıdāmuz nesīm yilidür 21) ve yir yüzine daḫı inmezüz. Ammā kim eger ġıdā isterseñüz bu ᶜālemde hīç cānlu yoḳdur

[53b]

1) ẕübāb ve mekesden ġayrı. Ammā ki deñizlerde ziyāde balıḳlar vardur, ejderhāları daḫı vardur. Eger 2) anları şikār idebilürseñüz size ġıdā olur. Gelüñ gösterelüm, ḳulaġuzluḳ idelüm. 3) Mihmānumuzsuz; żiyāfet ḳılup ḫiẕmet idelüm." didi.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

4 ᶜĀḳıl ‿ol mihmānına ḫiẕmet ḳıla
Ḫoş żiyāfet eyleyüp ᶜizzet ḳıla

Cāhil ‿ol kim ḳonuġun gözlemeye
5 Ḫiẕmet ‿ide döne ‿aña himmet ḳıla

Neṯir

Yā Süleymān, çünkim Hümā 6) ḳuşları bize ol cevābı virdi. Nefsümüze ġıdā virmeg-içün uçduḳ. Anlar daḫı ḳulaġuzlıḳ eyledi. 7) Tā kim ol Hümā āleminüñ muḥīṭi kenārına varduḳ. Andan deñiz-ile gök ortasından ḳanad açup 8) pervāza ṭurduḳ, çevre yaña göz urduḳ. Anı gördük ki bu deryā-yı muḥīṭuñ vasaṭında hīç cezīre 9) gözükmez; illā ki iki kemer gözükür. Şu içinden çıḳup birbirile bitişmeyüp ṭurur. ᶜAcabā 10) nedür dirken benüm erkek çiftüm Sīmurġ, havā yüzünden süzülüp kemer üzerine indi. 11) Ḳaçan kim ḳondı, ol ḫod yengeç imiş ḫarçeng, ᶜaẓīm neheng imiş. Ḳışac-ıla işüm Sīmurġ'ı 12) eyle ṭutup şıḳdı ki ᶜömr-i ᶜazīzi āḫir idüp cān-ı şīrīni ol acı deñiz üzerinde 13) ḳışaç çengeli içinde yile virdi. Andan çengel-ile ḫarceng başın çıḳarup maġāra gibi aġzın 14) açdı. Bir loḳma gibi Sīmurġ'ı aġzına alup yutdı. Anuñ öldügine āh itdüm. Āhum duḫānından 15) felek yüzin siyāh itdüm.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Benden ‿özge yoḳ-durur çarḫuñ küçürek hīç işi
16 Kim eşinden ayru düşüp yalıñuz ḳala kişi

Yalıñuzluḳ kimseye yaraşmaz ‿illā Ḫālıḳ'a
Kim Aḥad'dur kim Ṣamed'dür yoḳdur ‿anuñ beñdeşi

[17] **Neṯir**

Yā Süleymān, çünkim işümi ol yengeç yedi. Nice zamān feryād u āh 18) itdüm, ᶜāḳıbet anı gördüm ki deñiz içinden bir ᶜaẓīm ejderhā baş yuḳaru çıḳardı. Hemān-dem 19) ol acuġ-ıla deñiz yüzine inüp ejdehāyı ḳaynaġuma aldum, ılancıl ılan urup alup 20) gider gibi. ᶜĀlem-i Hümā üzerinden alup ol evvelki müntehā şecerüñ üzerine vardum. Ḳanad 21) büküp süzülüp aġaç üzerine indüm. Bir müntehā ᶜaẓīm ṭal üzerine ḳondum. İşüm acuġ-ıla

[54a]

1) ol ᶜaẓīm nehenge pençe urup ditdüm, loḳma loḳma eyleyüp yiyüp yutdum, pāyumdan artuġın yabana 2) atdum. Rızḳumı viren Rezzāḳ-ı ᶜālem'e şükr itdüm. Andan bu Hümā ḳuşlarına, ki baña ḳulaġuz olmışlardı, 3) eytdüm ki: "Hīç siz baña mūnis olacaḳ kimse yoḳ mı ki yalıñuzlıḳ Allāh'a yaraşur; Vāḥid ü 4) lā-şerīkdür. N'olaydı birḳaçıñuz baña mūnis olayduñuz? Varup Sīmurġ ᶜālemine gide-y-idük. 5) Ol ᶜālemi daḫı teferrüc ḳıla-y-ıduñuz." diyicek ḳırḳ elli miḳdārı Hümā baña muvāfıḳ olup yoldaş 6) olmaġa rıżā virdi. Andan ol ejderhānuñ bir pāresin ḳaynaġuma alup ġıdā götürüp 7) gitdük. Uçduḳ şol ḳaṣd üzerine ki ᶜālem-i Sīmurġ'a varup bir ġayrı eş bulup ᶜömür 8) sürem. Ammā ki taḳdīr-i Rabbānī tedbīrimi bozup rāst göstermedi. Nite üç ay tamām yā Süleymān 9) gine ol felek yüzine ol hümālar-ıla uçup gitdük. Şol ḳadar oldı ki kürreᵊ-i nesīme 10) yitdük. Andan acıḳduḳ daḫı ġāyet buñaldum illā Hümā ḳuşlarınuñ derdi yoġ-udı. Zīrā ki anlaruñ 11) ġıdāsı kürreᵊ-i nesīmdi. Çünki ben ḫāżır olan ġıdāyı düketdüm, ṭāḳatüm ṭāḳ oldı. Andan 12) diledüm ki yir yüzine inem, ümīẕ var ki Sīmurġ ᶜālemini bulam. Bunuñ üzerine niyyet idüp 13) Hümā'larla yir yüzine inerdük. Gāh pervāza ḳalḳup dönerdük. ᶜĀḳıbet şol ḳadar indük ki 14) yir yüzi deryā gibi göründi. Şol bir cām miṯāl bir nice

zamān daḫı yir yüzine inicek ᶜālemler 15) göründi. Mā-ḥaṣal yā Süleymān ḳıṣṣaᵓı dirāz ḳılmayalum. Bir ᶜāleme gelüp indük ki anuñ daḫı 16) yedi deryāsı ve yedi iḳlīmi var. Ammā ki aġaçları abanūs ve issi otlar aġaçları bitmiş ve ırmaḳları 17) revān olup aḳar. Ammā bir issi ᶜālemdür ki vücūdum ᶜaraḳa ġarḳ oldı. Andan bir müntehā 18) şecer ṭalına inüp ḳondum. Velikin bu Hümā ḳuşları yir yüzine inmediler, aġaca daḫı ḳonmadılar, 19) pervāza ṭurdılar. Andan bu ᶜāleme naẓar ḳılup gördük ki bu ᶜālem daḫı bir ᶜālemdür ki ne Hümā ᶜālemine 20) beñzer ne ᶜālem-i Sīmurġ'a beñzer. "ᶜAcabā bu ne ᶜālemdür?" diyü fikr iderken nā-gehān anı 21) gördük ki bir bölük ḳuşlar geldi. Ġāyet muᶜteber ulu burunlarında biñ bir delügi var

[54b]

1) ve kendüler daḫı ol ḳadar uludur ki her birisinüñ gevdesi ḳara ṭaġa beñzer ve ḳanadları 2) baḥr-ı ẓulümātdan çıḳan ḳara buluṭlar mānendi. Her birisinüñ ḳanadı yir yüzin bürür ve bir daḫı ᶜaceb 3) bu ki yā Süleymān, burnınuñ delüklerine yil girür. Erġanūn gibi biñ bir delüginden āvāze virür. Çünkim 4) yaḳın gelüp bizi gördiler, çün taᶜaccüb ḳılup ṭurdılar. Andan birisi ilerü gelüp manṭıḳu'ṭ-ṭayr 5) dilince selām virüp eytdi ki: "Yā murġ-ı ᶜacīb, ne ḫon şekl i şemāyilüñ var? Ne ᶜālemden 6) geldüñ ki biz senüñ mānendi şāh-ı murġān gördügümüz yoḳ? Yoḳsa kerrūbīyūn 7) melek misin? Bunda Ḥaḳ ḫiẕmetine mi geldüñ?" didi. Cevāb virüp eytdüm ki: "Yā murġān, 8) baña Sīmurġ dirler. 'kūh-ı Ḳāf' ᶜālemi dirler bir ᶜālemden gelürin ki aña '"ᶜālem-i ᶜAnḳā' dirler. Bir 9) nice Sīmurġ'lar ittifāk itdük ki ᶜacabā Ḥaḳ teᶜālānuñ bu ᶜālem-i ᶜAnḳā'dan ġayrı ᶜālemi 10) var mı, yoḳ mı? Bir nicemüz didi ki: "Bir ġayrı ᶜālem var-ımışsa bir nişān işideydük.". Birimüz 11) eytdi ki: "Ben bir Nesr-i ṭāyir gördüm ki Süleymān bin Cān-ıla bu rubᶜ-ı meskūn ᶜālemine inmiş, 12) nice bunuñ emṣāli ᶜālemler görmiş." diyüp ḫaber virince, o Nesr-i Ṭāyir'e varduḳ. Mā-ḥaṣal, 13) Nesr-i Ṭāyir'üñ sözüni ve başından geçen ser-güẕeştini ser-cümlesin ḥikāyet ve Hümā ᶜālemin 14) daḫı rivāyet ve işümden, yoldaşumdan cüdā düşdügümi taḳrīr ḳılup devr elinden 15) şikāyet eyledüm. Ḳaçan kim ol ᶜaẓīm ḳuşlar benüm sözümi işitdiler. Taᶜaccüb ḳılup 16) gelüp benüm-ile görüşdüler, ḫāṭır ṣoruşdular. Andan birḳaçı varup fīl ü gergeden 17) ḳaynaḳlarına alup getürdiler. Beni żiyāfet itdiler çü ne ki ṭaᶜāmdan murādumca yidüm. 18) Andan eytdiler ki: "Bu senüñ-ile gelen ḳuşcuġazlara ḥubūbāt mı getürelüm ki anlar daḫı 19) żiyāfet ola?" didi. Cevāb virdüm ki

anlaruñ ġıdāsı kürre'-i nesīmdür ve dillerince 20) Ḫālıḳ'ı tesbīḥ itmekden ġayrı söz bilmezler; gicede ve gündüzde.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

21 Anlaruñ ‿ismi-durur bilgil Hümā
Cümlenüñ tesbīḥidür nām-ı Ḫudā

Yire ḳonmaz gök yüzünde ‿olur bular

[55a]

1 Kürreº-i bād-ı nesīm olur ġıdā

Neṯir

Ḳaçan kim nebiyyāllāh bu sözi ki 2) işitdiler, be-ġāyet taᶜaccüb itdiler. Andan ben eytdüm: "Yā murġān, size ḥālümüzi taḳrīr eyledük, ne ᶜālemden geldügümüzi 3) söyledük ammā siz daḫı ḫaber virüñ bu ᶜālem ne ᶜālemdür ve sizlere ne cins murġān dirler?". Cevāb 4) virdiler: "Bu ᶜāleme, ''ᶜālem-i Ḳuḳnūs' dirler ve bizüm cinsimüz Ḳuḳnūs'lar ṭopṭoludur. Bu sen didügüñ 5) ᶜālemleri biz işitmedük. Bu ᶜālemden ġayrı daḫı ᶜālem var-ıdugın daḫı fikr itmedük. Hemān 6) kār-ı kesbümüz bu ᶜālemüñ kūh-istānında pīl, bebr ü neheng çoġ olur. Anları şikār 7) idüp nefsümüze ġıdā virürüz; dilimüzce Ḫālıḳ'uñ şükrin ḳıluruz. Ammā ki sen bunda 8) muḳīm olup ḳalursañ saña ölünce ḫiẕmet ḳılalum ve seni aramuzda pādişāh naṣb 9) idelüm, ser-cümlemüz emrüñe fermān olalum." didiler. Bir nice gün anlaruñ-ıla ol ᶜālemi 10) seyrān eyledüm. Ammā ki ziyāde eglenicek ol bilece gelüp giden Hümā ḳuşcuġazları rencīde-dil 11) olup baña eytdiler ki: "Yā Sīmurġ, biz senüñ sözüñe uyduḳ, vaṭanumuzdan cüdā düşdük. 12) Bu ᶜālemüñ havāsı daḫı ġāyet issi, bizüm ġıdāmuz kürre'-i nesīmdür. Bize bu ᶜālemde dirlik ḳalmayup 13) helāk oluruz. Gel bizümle muvāfaḳat ḳıl. Bize pīşrev olġıl; uçup felek yüzine çıḳalum. 14) Vaḳt ola ki ᶜalemümüz görevüz, ᶜālemlü ᶜālemümüze varup iş dost bulup ᶜömür sürevüz." didiler. 15) Anlar eyle diyicek ben daḫı sözlerinden çıḳmayup gider olduḳ. Sefer niyyet idüp gider oluncaḳ 16) ḳırḳ elli miḳdārı Ḳuḳnūs ḳuşları bizümle bile gelmege niyyet itdiler. "Ol ᶜālemleri teferrüc 17) iderüz." diyüp sefer yaraġın gördiler. Yaraḳları daḫı bu kim her biri birer fīl,

birer gergedān 18) yidüklerinden ṣoñra her birisi birer fīl birer gergedān ḳaynaḳlarına alup götürdiler. Ben daḫı 19) nefsüme ġıdā virüp ṣoñra ṣaġ ḳaynaġuma bir neheng ve ṣol ḳaynaġuma bir pīl alup 20) ḳanad açup hümālar-ıla ve Ḳuḳnūslar-ıla felek yüzine uçduḳ. Ol ḳadar yüksek uçduḳ ki 21) ol ᶜālem görünmez oldı. Ammā ki yir yüzi deñiz ortasında bir ġalbur miḳdārı görinürdi.

[55b]

1) Bir nice gün daḫı uçup yir yüzine naẓar itdük. Andan yir yüzine naẓar idüp gördük ki yir 2) yüzi hīç görünmez. ᶜĀlem yüzi deryā ve üstümüz āsümān gözükür ve bir nice gün daḫı 3) uçup naẓar ḳılup gördük ki ne yir yüzi görinür ve ne deryā görinür. Ammā ki ᶜālem-i 4) ṭuman görinür. Bir nice gün daḫı gitdük tā kim zevādemüz dükendi, ṭāḳatümüz 5) ḳalmadı. Tā kim kürreᵓ-i nesīme irişdük; bildük ki andan yuḳaru çıḳmaġa ṭāḳatümüz yoḳdur. 6) Andan yir yüzine inmege başladuḳ. Göñlümüzden bu geçer ki Hümā ᶜālemin bulam ve Ḳuḳnūs 7) ḳuşları kendü ᶜālemin isterler. Nāgāh bir nice gün iner-iken yir yüzi daḫı maᶜlūm 8) oldı. Bir göl ṣuyı ortasında yedi ḳat ḳulle gibi göründi. Çünkim daḫı yaḳın 9) irdük. Bir ᶜālem göründi ki ne Ḳuḳnūs ᶜālemine beñzer ve ne Sīmurġ ᶜālemine beñzer ve ne 10) Hümā ᶜālemine beñzer. Dürlü dürlü cānavarlar ṭaġlarında yürüyüp ve envāᶜ dürlü ᶜacāyib ġarāyib 11) ḳuşlar pervāz ururlar ve āb-ı revānları cennet ırmaġı gibi revān olup aḳar ve giyāhı 12) sünbül ve semen ve zaᶜferān bitmiş. Yir yüzüni sebzeᵓ-i ḥaḍrā örtmiş. Çünkim gelüp bu ṭaġ 13) ḳullesinde ḳarar ḳılduḳ. Anı gördük ki ṭonı yeşil, aġzı burnı ḳızıl uşacuḳ 14) ḳuşcuġazlar pervāz urup uçarlar. Ammā kim faṣīḥ elhānları var. Laᶜlīn ṭuṭaḳlarından 15) şekker-efşānlıḳlar iderler. Anlaruñ birḳaçın ḳatumuza daᶜvet idüp suᵓāl itdük: 16) "Bu ᶜālem, ne ᶜālemdür?". Cevāb virdiler ki: "Bu ᶜāleme, 'rubᶜ-ı meskūn ᶜālemi' dirler. Nesl-i ᶜĀdem-ile 17) māl-ā-māldür ve baḥr u berri vardur. Biñ bir dürlü ümmet vardur ve ādemī neslinden yüz yigirmi 18) dört dürlü maḫlūḳat vardur. Ḳaçan kim bu sözi alduḳ, Allāh'uñ emrine rıżā virdük. Kūh-ı 19) Elburz'uñ daḫı bu vilāyeti degilüz. Kūh-u Elburz'uñ ḳullesinde maḳām ṭutduḳ. Ḳuḳnūs ḳuşları 20) Hindūstān memleketinde mekān ṭutdılar. Ammā ki Hümā ḳuşları bu ᶜālemi begenmeyüp 21) yir yüzine inmediler. Ol vaḳtden berü yirle gök ortasında pervāz itmekde durur[lar].

[56a]

1) Ġıdāları havā yüzinde kürreʾ-i nesīmdür. Havā yüzünde yumurdlar ve havā yüzünde ṭururlar. 2) Ölmeyince yire düşmezler ve daḫı Ḳuḳnūs ḳuşları ol vaḳtden berü Hindūstān'da 3) nesilleri vardı. Ben daḫı yā Süleymān iki yavru yavrularum. Ammā ki bu ᶜālemüñ havāsı 4) muḫālif düşmegin ḳanadları yitilüp bitmedi, uçmaġa ṭāḳatleri yitmedi. Ben daḫı şol 5) ümīẕle oturdum ki bu eski cihāna bir tāze Süleymān gele, nübüvvet taḫtına süvār olup 6) Ḳāf ᶜālemine gidicek beni daḫı bile alup gide. Tā kim varup ālem-i Sīmurġ'ı bulam. 7) Çoḳ şükür Allāh'a[237] ki sen Süleymān ḥażretine yitişdüm. Ümīẕ-vāram ki Sīmurġ ᶜālemine girü varam.

8 **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Var ümīẕüm şeksüzin Ḳāf'a varam
Devletüñde ol diyārı ben görem

9 Böyle diyüp sākin ◡ oldı murġ-ı Ḳāf
Vir ṣalāvat Aḥmed'e daḫı direm

Der-Beyān-Āmed Ber-Hüdhüd Ḥażret-i Süleymān ᶜam. Āverden-i Nāmeʾ-i Efrāsiyāb[238]

10) Ḥakīm ḳavlince çünkim Sīmurġ-ı Ḳāf ser-güẕeştinden ḳıṣṣaʾı 11) bu araya kim getürdi. Anı gördiler ġurāb ki cāsusıdur. Per açup uçup Sīmurġ naẓarına 12) geldi. Yüz yire sürdi. Manṭıḳu't-ṭayrca eytdi ki: "Hüdhüd ve ᶜuḳḳāb geli yorur." diyince 13) nāgāh anı gördiler ki Hüdhüd ve ᶜuḳḳāb ve hem-rāhı ġurāb her birisi perr ü bāl açışup 14) birbirini geçişüp havā-yı fenādan süzülüp yire indiler. Ḳuşlar ṣaffında divān-ı Süleymānī'ye ḳondılar. 15) Hüdhüd'üñ nāme'-i Efrāsiyāb aġzında, tāc-ı Edhemī'si başında ve ḫırḳaʾ-i şāhīsi egninde. 16) Andan Sīmurġ-ı Ḳāf, Ḥażret-i Süleymān'a, Hüdhüd'üñ geldügin ᶜarż idüp nāmeʾi taḫt 17) merkezine iltmege icāzet istedi. Andan Hüdhüd, per açup uçup taḫt-ı pāye çıḳup 18) daḫı ṣaġ ḳanadcuġın ġāzīler ᶜalemi gibi yuḳaru ḳaldurup

[237] Allāh'a: TN 199b/19; Allāh MN
[238] Hüdhüd kuşunun Efrasiyab'ın mektubunu Hz. Süleyman'a getirmesinin hikâyesi

ve ṣol ḳanadın daḫı seccāde[ʾ]-i 19) zühhād gibi yir yüzine ṣaldı. Seyir üzre yüzin süriyürek nübüvvet taḫt-ı kenārında 20) nāme[ʾ]-i Efrāsiyāb ḳoyup daḫı ḳıçın ḳıçın daḫı yine yirine geldi. Daḫı yüzin yirden 21) götürüp serīrden ser ḳaldurup Süleymān'uñ devām-ı devletine ve eyyām-ı rif[ʿ]atine du[ʿ]ā vü ṣenā

[56b]

1) ḳılup eytdi ve manṭıḳu'ṭ-ṭayrca didi ki:

Naẓm

[fā[ʿ]ilātün / fā[ʿ]ilātün / fā[ʿ]ilātün / fā[ʿ]ilün]

Didi şāhā devlet-ile müstedām ol müstedām
2 Baḫt-ı [ʿ]izz ü şevket-ile şādukām ol şādukām

İns ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u māra ḥükm idüp
Tā ḳıyāmet ṣıḥḥat-ıla şeh hümām ol şeh hümām

3 **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince Hüdhüd bu du[ʿ]āyı kim ḳıldı. Andan nāme[ʾ]-i Efrāsiyāb 4) Ḥażret-i Süleymān'a [ʿ]arż, geçen mācerāyı, taḳrīr olan ḥikāyeti eytdi. Süleymān nebī güş idüp 5) *fetebesseme żaḥīken*[239] mūcibince tebessüm itdi, daḫı ḥükm itdi. Loḳmān Ḥakīm nāme[ʾ]-i Efrāsiyāb'ı oḳudı.

6 **Naẓm**

[fā[ʿ]ilātün / fā[ʿ]ilātün / fā[ʿ]ilün]

Böyle dimiş nāmede Efrāsiyāb
Kim benem āteş-perest ol kāmuyāb

7 Yidi ‿ataya pādişāham pehlevān
Tīġ urucı düşmene ṣāḥib-ḳırān

[239] Kur'an, Neml 19: "Süleyman, onun bu sözüne **tebessüm ile gülerek** dedi ki: "Ey Rabbim! Beni; bana ve ana-babama verdiğin nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk et ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat!"

Nār-ı nūrdan umaram ben himmeti
8 Zerdehūşuñ[240] olmamışdur ümmeti

Tīġızendür gökde Merrīḫ rezmüme
Ceng-i zendür Zühre muṭrib bezmüme

9 Sille ṣalsam bozula ẕāt-ı felek
Püşt ü pā ursam olur kāvī semek

Gürz ururbut Ḳāf'ı ṣıyam ṣırçaca
10 Ḳāf-ı ᶜAnḳā yoḳ gözümde serçece

Ne felekdür gözlerüme bir kelek
ᶜArş-ı ejderdür ḳatumda bir siñek

11 Ḫançerümden ḳaçdı Merrīḫ pusıya
Heybetümden girdi balıḳ bu ṣuya

Püf der-isem söyine şems-i çırāġ
12 Muşt ururam yıḳıla gerdūn u taġ

Dem ururam ḳoparam ṭūfān-ı Nūḥ
Naᶜra ursam yañılur tesbīḥ-i rūḥ

13 Çarḫ-ı ṭāsı oḳumuz kefgīr ider
Püşt ü kāvī nīzemüz ġalbīr ider

Rüstem ‿ü Destān-ıla Pürzīn i Gīv
14 Ḳorḳusundan ḳan ḳaşanur iy ḫıdīv[241]

---

[240] Zerdehūşuñ: Kelime TN 200a/21'de de aynı şekilde yazılıdır:

[241] ḫıdīv: ; TN 200b/6'da da aynı şekilde yazılıdır.

Cenge girüp ṣalar ‿olsam ṣalığı
Öldürem bir ḍarb-ıla öküz balığı

Kimse yoḳdur baña hem-tā nerre-şīr
Heybetümden şems-i arslan dökdi[242] şīr

Şarḳı ġarbı ṭutıcaḳ server benem
Dem çeküp ḳanlar ‿içen ejder benüm

Biñ Süleymān gözlerümde ola mūr
Cümle cānlar emrüme meʾmūr u ḥūr

İy demürci ‿oġlı Süleymān aç gözüñ
Zenbil ‿örici ʿArab devşür özüñ

Sen nesin kim ilüme baṣduñ ḳadem
Ġāfil ‿olma cūduñı ḳıldum ʿadem

Kim didi kim milkim ‿içre giresin
Ḳalʿamuñ ṣınurı üzre iresin

Serçe şāhin āşiyānın ṭutmaya
Ülfet-i şeh-bāz-ıla ḳaz ötmeye

Sen çetüksin olmışam ben de peleng
Sen bebürsün olmışam ben de neheng

Mūrcasın sen heft-i ser-evren özüm
Sen Süleymān ben de şeh Tūrān Urūm

Cemʿ iderseñ n'ola ʿAnḳā şāh-bāz
Ṭaġıdam devletle ursam ṭabl u bāz

[242] dökdi: Kelime TN 200b/7'de de aynı şekilde yazılıdır.

N’ola ger çoḳ olsa[243] ḳoyun sürüsi

[57a]

1 Biñine yiter ḳaṣṣābuñ birisi[244]

N’ola ᶜasker dirse aᶜdā key cihān
Leşkerinden ṭola tā milk-i cihān

2 Ṣayd idem S̄imurġ’uñı ṣayyād-veş
Ḳayd idem çoḳ leşkerüñ cellād-veş

Yā kefen ṭaḳ gerdenüñe gel bana
3 Kim ᶜArab milkin virem girü saña

Taḫtuñ-ıla ḫātemüñ vir armaġan
Ḳılıcumda virmeyesin tā ki cān

4 Yoḳsa leşker çeke vardum üstüñe
Kim uram düşmānı ḳılıç dostuña

Oḳuyup nāmem ‿iderseñ ger ᶜamel
5 Devletüñe gelmeye hergiz ḫalel

Ger naṣī̄ḥat ṭutmaz-ısañ yā ᶜArab
Tāc u taḫtuñla ilüñ ḳılam ḫarāb

6 Böyle diyüp nāmede Efrāsiyāb
Āḫir ‿itmiş sözlerin ‿evi ḫarāb

Şeh Süleymān işidüp ḳaḳır ḳatı
7 Ildırım-veş ol zamān şaḳır ḳatı

[243] olsa: TN 200b/13; olursa MN
[244] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Diñle imdi ḳıṣṣa nedür yār-ı cān
Vir ṣalavat Muṣṭafā'ya ol zamān

[8] **Neṣir**

Ḥakīm ḳavlince çünkim Süleymān ḥażreti, ᶜaleyhi's-selām, 9) Efrāsiyāb'uñ nāmesin kim gūş itdi, ġāyet de ġaḍaba gelüp on iki sıbtuñ beglerine emr itdi ki: 10) "Ceng-i Efrāsiyāb'a cemᶜ olup Sinob Ḳalᶜası üzerinde ceng-i Süleymānī'dür." diyü tenbīh idüp 11) server-i selāṭīnler daḫı ceng yaraġın ḥāżır müheyyā ḳıldılar. Andan Süleymān ṭutup[245] ḫaymelü ḫaymesine 12) gelüp cebe vü cevşenlerini giyüp başlarına ışıḳların urunup ve billerine ḫançer ṣoḳunup 13) ḳılıçların ḥamāyil bağlanup ḳollarına ḳolçaḳ urundular. Otuz altı pāre ceng āletin üstlerine 14) giyüp gömgök demür büründüler. Üç siñirlü Dımışḳī yayların ḳuruban üç ḳanatlu, bir ayaḳlu, laᶜlīn 15) ṭuṭaḳlu, billūr tenlü, gümüş bileklü, Sīmurġ yeleklü ḳayın aġacı oḳların ḳurbana ḳoyup 16) kīş aġzına dize ḳodılar ve ᶜAşḳar, Düldül ṣıfatlu; pīl ḳuvvetlü; gergeden şevketlü, 17) berḳ rū, āhen-nāḫūn yürigen yügrük eşkin atlara, zeyn ᶜinān urup licāmından eyer 18) ḳaşına ḳaza ḳodılar ve ᶜulemā daḫı ḫaşma nuṣret bulmaġ-ıçun on iki biñ muᶜcizātı ẓāhir olmış 19) enbiyā iḫlās-ıla Ḥaḳḳ'a ṭāᶜat ḳılup ḳıbleye ḳarşu diz çöküp oturdular. Ādem Ṣafī 20) ve Nūḥ nebī, İbrāhīm Ḫalīl ve Mūsā-yı Kelīm ve Dāvūd ervāḥına ṣalavāt getürdiler. 21) Süleymān ḥażreti daḫı ḫalvet-i ḫāṣına varup ᶜibādet-i Ḥaḳḳ'a yüz sürüp Tevrāt, Zebūr oḳuyup[246]

[57b]

1) tīġ-ı tevḥīd-ile dīv i şeyṭān boynın ṭoḳuyup namāz ı niyāza meşġūl oldı.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

2 Ḥażret-i şāh-ı Süleymān ṣubḥa dek ḳıldı namāz
Ḳāżıye'l-ḥācāt'a nāliş birle itdi çoḳ niyāz

Çünki ḥāżır oldı cümle serverān ı ser-keşān

[245] ṭutup: 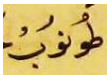
[246] okuyup: TN 201a/13; - MN

3 Gördiler düşmen yarağın ṣaf-şiken her ser-firāz

Ḳıṣṣaʾ-ı ᶜAyyūr[247]-ı Cāẕū İġvā-kerden Şeyṭān-ı Racīm[248]

4) Ḥakīm ḳavlince çünkim leşker-i Süleymān cenge ḥāżır oldılar. Sīmurġ-ı Ḳāf daḫı Ḳuḳnūs-ıla 5) ve Raḫne ḳuşıla ve murġ-ı rūḫ-ıla ve cemīᶜ aṭyār ulularıla şāhin ve şehbāz sunḳur-ıla ᶜāciz-i 6) ḳartal ve balaban ve ṭayr ve yırtıcı bile ol gice seḥer-gāh pervāza ḳalḳup uçdılar, felek yüzine 7) per açup pervāz urup geçdiler. Hem şikār ideler hem Efrāsiyāb çerisin görüp ḫaber 8) bileler, Süleymān'a dil getüreler ādem ḳapup. Ammā bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān-ı cānib ᶜAyyūr-ı cāẕū'ya 9) geldi. Nite rivāyet ṣaḥīḥ budur ki Ḍaḥḥāk-i mārī zamānında bir cāẕū vardı kim aña Ḫūnḫārī 10) cāẕū dirlerdi. Şöyle kim siḥri, İblīs'den ibtidā ol cāẕū ögrenmişdi; velī 11) siḥirde ol laᶜīn şöyle şöhret bulup sāḥir olmışdı ki ᶜālemüñ cāẕūsına siḥri 12) taᶜlīm iden vilāyet-i Bābil'de anca sāḥir yoġ-udı. Bir gün Hārūn, Mārūn cāhına varup 13) anlardan daḫı tamām ḳırḳ siḥir taᶜlīmin aldı. Ol ḳadar ki Ḍaḥḥāk-i mārī'nüñ tācını 14) elinden almaġ-ıçun on kerre yüz biñ cāẕū leşkeri cemᶜ idüp Ḍaḥḥāk-ile ḳırḳ gün 15) ceng eyledi. Ne ḳadar ki Ḍaḥḥāk-i mārī daḫı cihānda sāḥirler var-ısa cümlesin cemᶜ idüp 16) Ḫūnḫārī cāẕū-y-ıla muḳābil, muᶜārıż ki oldılar, cemīᶜisin Ḫūnḫārī cāẕū 17) helāk idüp ḳanların içdi. ᶜĀḳıbet Ḍaḥḥāk-i cāẕū ᶜāciz ḳalup[249] ḳız ḳarındaşını 18) Ḫūnḫārī cāẕūya barışdı. Andan ṣoñra Ḍaḥḥāk-i mārī, Ḫūnḫārī cāẕū siḥir ḳuvvetile 19) Cemşid Şāh'ı daḫı bulup aña getürdi, helāk idüp işin bitürdi, salṭanat 20) taḫtına geçüp oturdı. Ammā ki cāẕū sözile ᶜamel ḳılup ᶜāmil olup ẓulümle cihān 21) milkin ḫarāb idüp ᶜadl ve ᶜināyet-i dīnī ve dināyeti aradan götürdi. Ol

[58a]

1) ejdehālar ki omuzunda bitmiş idi. Günde iki ādem beynisi anlara ġıdā virürler idi ve ḳanlarını ṭaslara 2) ḳoyup Ḫūnḫārī cūẕūya iletürler idi. Ġıdāsı ḳan olduġı sebebden laḳabı Ḫūnḫārī idi. 3) Ammā ki aṣıl ismi ᶜĀric idi. Māric oġlı idi kim çün atası Yāfet neslinden 4) ādem idi. Atası daḫı aṣlı idi ki anuñ aṣlı şeyāṭīn nesline çıḳardı. ᶜAcāyibü' 5) l-Maḥlūḳāt-ı Kebīr'de gördüm ki ibtidāyī siḥir

[247] ᶜAyyūr: Ġayyūr

[248] Şeytanın Ayyûr cadıyı yoldan çıkarmasının hikâyesi

[249] ḳalup: ; - TN 201b/9

Māric zamānında ẓāhir[250] oldı ammā ki 6) ᶜĀric zamānında şöhret buldı. Ḳaçan kim Ḍaḥḥāk devrinde Ḫūnḫārī cāẕū evlenüp 7) Ḍaḥḥāk ḳız ḳarındaşını aldı. Dört oġlı vücūda geldi kim evvelki oġlı ᶜAngūrī 8) cāẕūdur; ikinci ᶜAyyūr-ı cāẕū'dur; üçünci ᶜAfvān cāẕūdur; dördünci Ḳattāl cāẕūdur ki 9) Müsülmānları ziyāde incitdügi sebebden Ḫalīl Raḥmān duᶜāsıla Ḥaḳ teᶜālā ol melᶜūnı 10) ıldırım odına yaḳup ḥelāk eyledi, şerrinden yir yüzüni pāk eyledi. Ammā kim üç oġlı 11) tā Süleymān zamānına degin bāḳī ḳaldı. Maᶜa'l-ḳıṣṣa ᶜAyyūr-u cāẕū, kūh-u Elburz'uñ ḳullesinde 12) muḳīm olmış idi. Bir ᶜālī bülend muṣannaᶜ ḳalᶜası var-ıdı. Çevresinde ol ḳalᶜanuñ 13) vādī-yi cehennem bigi ḳudretden derk-i ḫandaḳı var-ıdı ki ol ḫandegüñ içinde yir yirin 14) cā-be-cā neft̠ çeşmeleri var-ıdı. Bu cāẕū ol çeşmelere od atup od nefti ṭutup 15) ᶜalevi felege çıḳmış idi. Ne neft çeşmesi dükenürdi ne od neft çeşmesin 16) yaḳmaġ-ıla göyündüri bilürdi ne ḫod neft çeşmesi aḳmaġ-ıla odı söyündüri bilür-idi. 17) Kimse ol ḳalᶜaya ceng ile yol bulup içerü giremezdi. Ol ḳalᶜanuñ ṭūl-u 18) arżı elli mīl var-ıdı. Çevresi ḫandegüñ iç yanı od ṭaşınla yapılmış muḥkem yüce ḥiṣār-ıdı.

[19] **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

ᶜĀşıḳuñ ᶜahdi bigi muḥkem ḥiṣār-aᶜlā ḳanı
Çün Sikender Seddi berk edvār-ı çarḫ-sezā ḳanı

20 Ḫandeki ḳaᶜrında yatur s̱evr ü ḥūt-ı baḥrı‿anuñ
Ḳalᶜası burcında ṭoġar mihr ü meh her cā ḳanı

Neṣir

21) Ḥakīm ḳavlince ᶜAyyūr-ı cāẕū, ḳalᶜaᵓ-ı Āteş'de muḳīm olurdı. Otuz kez yüz biñ

[58b]

1) cāẕū siḥir ögrenmek içün andan sebaḳ alurdı. Bes ol ḥīnde bir gün ᶜAyyūr cāẕū sāḥirler, 2) bihterler-ile meclis ḳurup oturmışdı. Şarāb yirine ādem ḳanların

[250] ẓāhir:

orta yire getürmişler idi. 3) Ādem ḳanın insān ḳafālarından içerlerdi. Geçmiş dünyā pādişāhlarından söyleşüp ḫaberler açarlardı. 4) Baᶜzı cāẕū eytdi ki: “Cihān sarāyına Cemşid Şāh gibi pādişāh gelmedi ki cihān ḫalḳı 5) anuñ ḥükminde-y-idi, ins ü cin taḫt-ı yedinde. ᶜAyyūr-u cāẕū eytdi: “Cihān milkine 6) Ḍaḥḥāk-i mārī gibi sulṭān gelmedi ki hīç bir melik ḳalmadı ki ḥükmüne fermān olmadı. 7) Ḥuşūşā ki biñ yıl ᶜömür sürdi ki bu biñ yıl içinde devlet-ile taḫtında ḳarār ḳıldı. ᶜAyyūr-ı 8) cāẕū eyle diyicek vezīri Ḳanṭūr-u cāẕū eytdi ki: “Yā sāḥirān, iy mihter-i kāfirān, 9) cihān sarāyın Firīdūn-i Ferrūḥ gibi, İskender-i Kübrā gibi ādemī-zāddan; Cimcime gibi dīv-zāddan, 10) Ḳamḳam’a gibi nice sulṭānlar gelüp gitdiler kim cemīᶜsi cihān sarāyınuñ ḫalḳına ḥükm itdiler. 11) Ammā ki şimdiki ᶜaṣırda Mekke diyārında Ḳuds-i mübārek kenārında cihān sarāyında ᶜArab-ᶜarbā içinde, 12) İbrāhīm Ḫalīl aṣlından, Yaᶜḳūb Yehūdā neslinden, Dāvūd peyġāmber oġlı Süleymān’a Ḥaḳ teᶜālā 13) Süleymānlıḳ virmiş, nübüvvet ḫātemin eline almış, ādemī-zād leşkeri ḳatına cemᶜ olmış. Ḥattā eydürler ki 14) Sīmurġ ḳuşı cemīᶜ ḳuşlar ile dāyim ḫiẕmetine gelüp yüz sürü virmiş. Havā yüzünde, issi günler 15) içinde ol Süleymān’a gölge olmaġ-ıçun Atyār ululları ḳanad ḳanada çatup ol Süleymān 16) üzerine gölge olurlar-ımış ve daḫı ol Süleymān bu daᶜvāyı ḳılurmış kim: “Ḥaḳ teᶜālā 17) bāña nübüvvet ḫātemin ki iḥsān eyledi; ins ü cinni vuḥūş u ṭuyūrı mūr u mārı, cerrende ve perrendeʾi 18) ḥükmüme fermān eyledi. Yil taḫtumı götürse gerek, maġāribe, meşārıḳa yitürse gerek. 19) Şeyāṭīn neslini helāk idiserem, yir yüzin şerlerinden pāk idiserem.” diyüp duᶜā ḳılurmış 20) ḥattā Mışır sulṭānı Celāle’d-dīn ve Baġdād meliki Tubaᶜ ibni Aşdaᶜ ve ᶜAmāliḳa sulṭānı Sührāb 21) Şāh ve Endelüs meliki ᶜAḳrān Şāh, Benī Aşfer meliki Aṭġāş Ḫān-ı Aşferī ve Yūnān sulṭānı

[59a]

1) Ḳuṭāṭ Ḫān-ı Yūnānī ve ᶜArab-ᶜarbā begleri, Mekke ve Medīne serverleri, Ḳuds-ü mübārek dilāverleri 2) cümlesi ol Süleymān meclisine dirilmişler diyü işitdüm. Geçmiş pādişāhlardan ḳıṣṣasından Süleymān’uñ 3) genc ü māl ü ḫazīnesi bunuñ idi. N’olaydı kim ol Süleymān’uñ üzerine cāẕū leşkerin 4) çeküp vara-y-ıduḳ, tāc u taḫtın ḫātemin elinden ala-y-ıduḳ, ādemī-zād leşkerin ura-y-ıduḳ, 5) Süleymān taḫtına geçüp Süleymānlıḳ ḳılup ins ü cinne fermān ḳılup ḥükm ü ḥükūmet idüp ādemī-zād 6) ḳanlarını içe-y-idük, insān vilāyetinde bir

zamān salṭanat ile ḫoş geçindük furṣatı ġanīmet bileydük, 7) devletüñde her birümüz şāh olayduḳ.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Bizce sāḥir yoḳ-durur ᶜālemde çün cāẕū pelīd
8 Himmet ‿it kim siḥr-ile ᶜālem ṭutavuz çün şedīd

Siḥr idicek ayı ‿inek ādemi işek iderüz
Mekr idincek berr ü baḫrı idiserüz nā-nedīd

[9] **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince Ḳanṭūr-u cāẕū böyle diyicek, ᶜAyyūr cāẕū anuñ 10) bu sözüne inanmadı. Süleymān'a, Süleymānlıḳ virilüp nübüvvet ḫātemi eline girdügine göñli ḳanmadı. Eytdi kim: 11) "Eger ol ᶜArab beçeye Süleymānlıḳ şunuldıġı, nübüvvet ḫātemi eline girdügi, dünyā begleri ḳatına cemᶜ olduġı, 12) Sīmurġ ḳuşı daḫı aṭyār ulularıla ḳatına geldügi ẓāhir gerçek ise; cāẕū leşkerini çeküp 13) üzerine varaydum, ḫātemin elinden alup tāc u taḫtın ṭaġıdup köşk ü sarāyın oda yaḳup 14) ādemī-zād memleketin yaḳup āṣīlerinüñ tīġ-ıla billerinden iki biçeydüm, siḥir ḳuvvetile ḳanların ḳana 15) ḳana içeydüm, ins ü cinne Süleymānlıḳ ḳılup bir zamān bu ᶜālemde ḫoş geçeydüm, gāh taḫtumı leşkerümle 16) yil-i felekde götürüp maġāribe, meşārıḳa geçeydüm, gāh cāẕūlar[251] leşker-ile küplere süvār 17) olup siḥir ḳuvvetile kūh-u Elburz ṭaġlarında uçaydum. Ammā ki bu söz vāḳiᶜ degüldür. Süleymān 18) ḫātemi ucundan ins ü cin ortasında, Ādem-i Ṣafī zamānından tā bu devre gelince, ceng ve cidāl 19) ve lāf u merīd, daᶜvā-yı ḳīl ü ḳāl çoḳ olmışdur. Ammā ki Süleymān ḫātemin kimse bulmadı, kimse 20) daḫı cihāna Süleymān olmadı, ne ḫod Sīmurġ'a buluşmış[252] kimse gördüm ne Süleymān ḫātemin bilür kimseye irdüm.

---

[251] cāzūlar: 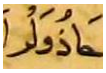

[252] buluşmış: 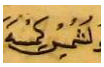

[21] **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ne Süleymān ḫātemin görmiş-durur çeşm-i felek
Ne ḫo ᶜAnḳā gördi kimse ins ü cinden ne melek

[59b]

1 Bir yalan aḫbar-durur eydür cihān ḫalḳı ḳıyās
Yoḳsa ṣaḥ bildüm ki yoḳdur cümlesidür ṭūl emek

Neṯir

2) Ḥakīm ḳavlince ᶜAyyūr-ı cāẕū, ol mekkār-ı bed-ḫū, ol nā-bekār-ı zişt-rū, bu vech-ile lāf 3) urunca, nā-gehān şeyṭān-ı laᶜīn-i bī-dīn daḫı ᶜAyyūr-ı cāẕū'nuñ ser vaḳtine irmiş idi, 4) sāḥirlerüñ gözlerinden nihān cām manẓarasında ṭurmış idi, ḳulaḳ ᶜAyyūr cāẕū sözine 5) urmış idi. Bunlaruñ Süleymān'dan bī-ḫaber idügin bilüp şād olup defᶜi kendüzin 6) ẓāhir[253] ḳılup ẕürriyātı[254] ile ᶜAyyūr-u cāẕū dīvānına girdi. Cāẕū daḫı şeyṭānı bilürdi, 7) birbirine dāyim dostluḳ ḳılurdı. Ammā ki Süleymān zamānı gelince geldügi yoġ-udı. ᶜAyyūr-ı cāẕū, 8) şeyṭānı görmege müştāḳ olmışdı. Bes, racīmi, cāẕū görüp yirinden ᶜizzet içün ṭurup 9) taḫtından aşaġa inüp yaḳın varup yüz yire sürüp el ele urup görüşdüler, birbirinüñ 10) ḫālin ḫāṭırın şoruşdular. Andan gelüp taḫtına geçüp oturdı. Diz-be-diz ḳarar ḳılup teklīf, 11) taᶜẓīm ortadan götürdiler. Andan şeyṭānuñ vezīrleri çün nesl-i şeyāṭīnüñ āmirleri içün 12) altun, gümüş, şandel ḳodılar, yir yirin geçüp oturdılar. Andan cāẕū ḥükm eyledi. Rabṭ-ı Yābis 13) buḫūrāt getürüp altun, gümüş micmerlerde buḫūr itdiler. Baᶜżı ki ġıdā-yı rūḥān-ıçun buḫūr dütsü 14) itdiler. Anlar kim cāẕū neslidür, ādemī-zād aṣlıdur; ekl-i şarāb itdiler. Şunlar kim şeyāṭīn neslidür 15) ġıdā-y-ıçun ᶜūd kāfūr dütüzdiler. Andan meclis āletin ortaya getürdiler. Ādem ḳafālarından, baġa 16) ḳabuklarından baᶜżı şarāb ve baᶜżı ḫūn-ı merdüm-i memzūcı ṭamaᶜ ḳılup içdiler, germiyyet ḥāṣıl 17) idüp ḫoş

---

[253] ẓāhir:

[254] ẕürriyātı:

geçdiler. Şarāb başa çıḳıcaḳ[255] sözden söz açdılar söyleyirek. Çün söz sözden[256] 18) seçildi, Süleymān ibni Dāvūd'dan söz açıldı. Başladı İblīs-i laᶜīn, pür-telbīs-i bī-dīn, yirinden 19) ṭurup el yaḳasına urup çāk gözlerin nem-nāk eyleyüp Süleymān'dan şikāyet, geçen mācerāyı 20) ḥikāyet, ḫātemin ḫavāṣın rivāyet eyledi. Zamān-ı māżīde olan ceng ü cidāl, Süleymān-ıla 21) kendü arasındaġı ḳīl ü ḳāli, cemīᶜ aḥvāli beyān, eẓheru mine'ş-şems[257] ᶜayān revān söyledi.

[60a]

1) Şöyle kim ᶜAyyūr-ı cāzū leşkerin dire, Süleymān üzerine vara, tāc u taḫtın, yüzügin elinden 2) ala, şeyṭānı vezīr idinüp ᶜālemde Süleymānlıḳ ḳıla, bayḳuş-iken şāhin, sunḳur ola, cehennem iti cāẕū- 3) y-iken raḥmet bulup maġfūr ola.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

O Süleymān ḳaṣdı budur ki ‿eyledüm ṣaḥ āşikār
4 Ġāfil ‿olma ḫażretinden iy laᶜīn-i nā-bekār

Böyle diyüp anda şeyṭān oldı sākin ol zamān
Diñle imdi ḳıṣṣa nedür vir ṣalavat yār-ı cān

[5] **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince ᶜAyyūr-ı cāẕū, Süleymān adın işidüp ḫātem-içün 6) gelüp şād olup diş ışıdup eytdi kim: "Yā server-i şeyāṭīn, mihter-i melāᶜīn, bu ẕikir 7) itdügüñ Süleymān kim Süleymān yüzügin barmaġına aldı; insāna, murġāna ḥükm ḳıldı dirsin. 8) Şimdiki ḥālde şol ᶜArab beçe muġaylān dikenin yaḳıcı, şeyāṭīn evin yıḳıcı, deve güdüci, beriyye ḳumunla 9) faḫr idici, deşt-i yabana gidici, zenbīl örüci, demürci Dāvūd oġlı ḳandadur ki varam tāc u taḫtını 10) elinden alup ḳanını ṭopraġa ḳaram, yüzügin barmaġından alam, ben daḫı ins ü cinne Süleymānlıḳ ḳılam, cāẕū leşkerine 11) insān çerisin tālān itdürem, Mekkeᵊi ve Medīneᵊi yıḳup Ḳuds-i mübāregi vīrān idem!" diyicek racīm 12)

[255] çıḳıcaḳ: TN 203b/17; MN

[256] sözden:

[257] eẓheru mine'ş-şems: "Güneşten daha açık" anlamında bir söz.

eydür: “Yā server-i sāḥirān, mihter-i kāfirān; ol Süleymāncügez Ḳuds-i mübārek yirinden ki ḳopdı, Allāh’ı bir 13) bilüp Ḥaḳḳ’a ṭapdı, atası Dāvūd şerī[c]atin ṭutdı, Mūsā peyġāmber ṭarīḳına gitdi, vaḳti on 14) yaşına kim irdi, Ḥaḳ te[c]ālā aña nübüvvet ḫātemin virdi, salṭanat milkine eli irdi ve çünkim 15) atası Dāvūd öldi, [c]Arab milki aña mīrāṯ ḳaldı, da[c]vā-yı salṭanat ḳıldı, Süleymānlıġı daḫı ẓāhir oldı. 16) Ol Mışır sulṭānı geldi. Andan Baġdād melīki Tuba[c] muṭī[c] oldı. Ṣoñra Sührāb Şāh-ıla ceng 17) itdi, [c]Amāliḳa ḳavmi gözlerine cihānı teng itdi. Andan ṣoñra Ḳayṣar-ı Rūm üzre yürüdi, atlar 18) ayaġından çıḳan toz cihānı bürüdi, Ḳayṣar-ı Rūm ile ceng ü cidāl eyledi. [c]Āḳıbet, Ḳayṣarı ṭutup 19) kendüye fermān ḳılup mekr ü āl eyledi. Def[c]a Yūnān melīki üzerine varup memleketini 20) urup ceng oyunı içinde şāhını māt idüp kendüye geñsüzin ḳul itdi. 21) Anuñ salṭanatın işidüp Benī Aṣfer melīki ḳurudan leşker çeküp vardı ve Endelüs meliki leşker-ile

[60b]

1) gemilere binüp deñizden geldi. İkisi daḫı Süleymān-ıla buluşup ceng ḳıldı. [c]Āḳıbet Süleymān muẓaffer 2) düşüp ol iki sulṭānı ṭutdı, kendüye ḳul itdi. İmdi ben bilürem ki bu Süleymān’dan muḳaddem gelen 3) Süleymānlar gibi [c]ālem milkine Süleymān olacaḳdur, ḫalāyıḳın kendüye fermān ḳılacaḳdur, benüm 4) ẕürriyātum ayaḳda ḳalacaḳdur. Pes, bu Süleymān’uñ taḫt henüz eline girmedin, yil taḫtına merkeb olup 5) maġāribe, meşāriḳa leşker-ile varmadın, yetmiş iki millet, yüz yigirmi dört dürlü maḫlūḳat, 6) baḥr u ber içindeki biñ bir dürlü mevcūdāt ḳul olup Süleymānlıḳ salṭanatına eli irmedin, bu yedi başlu 7) evren ḳanatlanup uçmadın, yedi yirden yedi baş çıḳarup yedi iḳlīmüñ ādemlerin yudup ḳanların 8) içmedin, cāẕū leşkerin cem[c] idüp üzerine varalum, ḳanını ṭopraġa ḳaralum, şeyāṭīn nesli üzerinden 9) insān neslinüñ şerrīn ıralum.

Naẓm

[fā[c]ilātün / fā[c]ilātün / fā[c]ilātün / fā[c]ilün]

Ol demürci ‿oġlı Süleymān’dan aluban ḫātemi
10 Şeh Süleymānlıḳ ḳıluban ṭutmaḳ ‿ister [c]ālemi

Dīv ü şeyṭān leşkerinden cem[c] idüben bī-şümār
Sürelüm milk-i cihāndan öldürüp nesl-i ‿Ādemi

11 İçelüm ādem ḳafāsından şarābı şād olup
Yiyelüm insān etinden ter kebāb-ı eṭ^{c}amı

Tīġ ü ḫançer birle ‿idelüm ḫākinüñ neslin ḫarāb
12 Yirlerin ṭutsun şeyāṭīn nesli nār-ı a^{c}ẓamı

Ḫākinüñ alsa yirin cāyiz-durur nār aṣlı kim
Süflīden ^{c}ulvī cihānda yigdür ‿añla bu demi

[13] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince racīm-i la^{c}īn böyle diyicek ^{c}Ayyūr-ı cāẕū[-yı][258] bī-dīn 14) bu sözi müvecceh görüp Süleymān yüzügüne ^{e}āşıḳ olup cān virüp ḥükm eyledi. Sekiz güne dek 15) leşker-i cāẕū cem^{c} oldı. Andan buyurdı, ^{c}āc-ı abanūsdan bir taḫt ḳuruldı. Fevḳ-ı taḫtı naḳş idüp 16) lāciverd-ile, altun-ıla yazdılar. Şeyṭān-ı la^{c}īn ile ikisi taḫta çıḳup oturdılar. Vezīrleri, emīrleri taḫt-ı 17) pāda ayaġ üzerine ṭurdılar. Bāḳī otuz kere yüz biñ cāẕū leşkeri siḥr āletlerile ceng 18) yaraġın gördiler. Ṭoḳuzuncı gün oluncaḳ seksen cāẕū gelüp taḫt-ı ^{c}Ayyūr'ı şeyāṭīn ile götürüp 19) uçdılar. Bāḳī leşker ba^{c}żı küplere süvār olup ba^{c}żı siḥr-ile pelenglere ba^{c}żı ejderhālara ve ba^{c}żı 20) nehenglere ve ba^{c}żı ḫınzīrlere süvār olup taḫt çevresince felek yüzine uçdılar. Yirden fevḳa'l-^{c}alāya 21) geçdiler. Andan ḫurūc idüp ^{c}azm-i Süleymān ḳılup gitdiler. Cāẕū leşkerinden gök yüzi görünmez

[61a]

1) oldı. Nefesden gün yüzi ṭondı şankim. Siḥr ^{c}alāmetinden gün ḳaçup yirde öküze, balıġa gizlenüp 2) ay inek olup yire indi.

Naẓm

[fā^{c}ilātün / fā^{c}ilātün / fā^{c}ilātün / fā^{c}ilün]

Ṭoldı cāẕū leşkerinden bu zemīn-ile zamān
3 Gümledi ṭās-ı felek gün-ile ṭoldı cihān[259]

[258] ^{c}Ayyūr-ı cāẕū[-yı]: TN 204a/5'te de eksik yazılmıştır.
[259] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Siḥr-ile güneş ṭutuldı girdi[260] s̲evrüñ şāḫına
Ay belürsüz oldı gökde ṣanki leng oldı hemān

[4] **Neṣir**

Ḥakīm ḳavlince ᶜAyyūr cāz̲ū, İblīs-i laᶜīn-i bī-dīn-ile Süleymān'a 5) ṭoġru gelüp gitmekde ammā bizüm ḳıṣṣamuz bu cānibden Denes'le Genes'e geldi. Çünkim dem çeküp şeyāṭīn 6) yanından gitdiler gelüben Süleymān leşkerine yitdiler. Gördiler kim Süleymān nebī Sinob ṣahrāsında ḳonmış, 7) yir yüzüni Süleymān leşkeri bürimiş, ādem oġlusından gāv u semek beliñlemiş, at süheylinden, pīller naᶜrasından 8) ṭās-ı gerdūn güm güm idüp çıñlamış, pīller ḳıjġırmasından ᶜaḳl u Zühre çāk olup ḳuşlar Sīmurġ ḳuşıla 9) felek yüzünde sāye-bān ṭutmış, çifti çift-ile aṭyār ululları ḳanad ḳanada çatmışlar ṭururlar, Süleymān 10) üzerinde pervāz ururlar ve yine yir yüzinde leşker içinde ḳızıl aṭlāsdan bir otaġ ḳurulmış, insān ol otaġ çevre- 11) sine dirilmiş.

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Bir ᶜaceb dīvān ṭutmış Şāh Süleymān kāmukār
Ki ‿anca dīvān ḳurmadı Cemşīd-i Behmen nāmudār

12 On iki biñ enbiyā vü on iki biñ evliyā
O nübüvvet taḫtın ‿itmiş külli ‿iḥāṭa bī-şümār

Sīm ü zerrīn kürsilerde oturur şāh-ı şihār
13 Ḳayṣar ‿u Faġfūr u Dārā Ḫusrev ‿ü ḫāḳān kibār

Baḥr u berre ṭolmış ‿insān şarḳ u ġarbı ṭutmış ‿ins
Ṣan ḳıyāmet günidür maḥşer yirinde ḫalḳ i yār

14 Gök yüzin murġān bürimiş nüh felek ṭolmış yilek

[260] girdi: 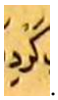. TN 205a/3'te de aynı şekilde yazılıdır.

Bāl ü perden gün görünmez şuᶜle vire āşikār

Ḳuş ṣadāsından çıñladur çarḫ-ı gerdūn ṭāsda[261]
Ki ◡ oldı Zühre zehresi çāk incinür Merrīḥ-vār

Ḫāki ādem bürümiş gök yüzüni şehperle bāl
Yirde ◡ ayaḳdan göçemez mūr perden ◡ esmez rūzigār

[16] **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince Denes'le Genes; Süleymān'uñ ᶜaẓametin, leşkerin göricek 17) salṭanatını taᶜaccüb itdiler. Şöyle kim muḳaddem gelen Süleymānlaruñ şevketin, ṣalābetin unutdular. Andan ḫalḳ-ı insānīden 18) penhān, melāyike çeşminde ᶜayān, vaḥş u ṭuyūrdan nihān sürüp ikisi bile leşker içine gelüp 19) indiler. Evvel Endelüs meliki otaġına ḳondılar. Andan Genes, Endelüs meliki ᶜAḳrān Şāh'uñ siḥr-ile 20) aġzından dimāġına girdi, vesvese ḳıldı. Gönline iġvā-y-ıla ol ḳadar ilḳā itdi ki Denes'le 21) Yüves'üñ vesvesesi ᶜAḳrān Şāh-ı Endelüsī'nüñ dimāġını fesāda virdi, azdurdı, Süleymān'dan bizdürdi,

[61b]

1) īmān ḫaṭṭın gönül levḥinden tīġ-i şirk-ile ḳazdurdı. Nite gönline bu ġurūrı virdi kim ᶜAḳrān 2) Şāh gizlü gönlinde eytdi ki: "Ben ḫod Endelüs milketinüñ vālīsiyem, maġrib-zemīn pādişāhlarınuñ 3) ulusıyam. Sebeb nedür ki bir ᶜArab beçeye gelüp fermān olam, Endelüs'üñ sulṭānıken ᶜArab beçenüñ 4) çūbānı olam. ᶜAle'l-ḫuṣūṣ ki benüm atam demürci oġlı Süleymān'uñ ucundan helāk olmış ola ve andan 5) ṣoñra benüm bunca leşkerümi Süleymān yüzügine ṭamaᶜ itdügüm ecilden ḳırdurdum, Benī Aṣfer pādişāhına 6) tāc u taḫtın irdürdüm. Ḫānumāndan çıḳdum. Āḫir ḫabs daḫı oldum. Bunca muṣībetler çekmiş iken 7) ḳanı benüm ġayretüm ki Süleymān'uñ itdügin yirine ḳoyup intikāmum almayam veyāḫūd Benī Aṣfer melikinüñ 8) ḳanın yire aḳıdup başın bedeninden cüẕā ḳılmayam?" diyüp fikre vardı. Denes ki vesvese ile 9) dimāġın baġladı, ġayret odı Endelüs şāhınuñ cigerin ṭaġladı, tīz yirinden ṭurup dīvānın 10) ṭaġıdup ḫalvet-i ḫāṣına vardı, vezīrlerin ḳıġırdı: "Hīç bilür misiz ki bu benüm gönlümden 11) ne geçdi?". Eytdiler: "Şāhā, buyur işidüp diñleyelüm, aña göre bir rāy idüp

[261] Dize, her iki nüshada da vezne uymamaktadır.

biz daḫı bir iş idelüm.”. 12) Endelüs şāhı bir āh itdi, duḫān-ıla ᶜālem yüzin siyāh itdi, henüz söylemedin ᶜāḳılların serinden 13) āgāh itdi. Eytdi kim: “İy Endelüs ᶜāḳılları, ᶜaḳl u rāy ulusı kāmilleri, hīç bilür misiz bu 14) Süleymāncuġaz ucundan benüm başuma ne vāḳıᶜa geldi? Evvel bu kim benüm atam Endelüs sulṭānı 15) iken ḫātem-i Süleymān’a ṭamaᶜ itdügi sebebden ḫānumāndan, baş u cāndan çıḳdı. İkinci ben daḫı 16) Süleymān yüzügüni alam, cihānda Süleymān olam diyüp leşkerüm cemᶜ eyleyüp gemiye girdüm. Maġrib 17) zemīnden geçüp serḥadd-i Rūṣ’a irdüm, Benī Aṣfer leşkerine irişdüm. Ḫātem ucundan anuñla 18) ceng idüben ṭuruşdum. ᶜĀḳıbet ḫātem ucundan işüm ḫātem oldı. Eyü adumı yoydı. Benī Aṣfer 19) meliki beni ṭutup ḳafaṣa ḳoydı, māl ü gencümi aldı, baña cefālar ḳıldı. Egerçi ki Süleymān 20) andan intiḳāmum alı-virdi, velī n’eyleyem ki benüm göñlüm ata dede dīnin terk idüp Müsülmān olduġum 21) istemez, Süleymān’a ḳul olup fermān Endelüs şāhıken çūbān olduġum istemez. İsterem ki

[62a]

1) Süleymān dīnini terk idem, ġayret ḳuşaġın bilüme berk idem, bir gice çerim cemᶜ idüp Süleymān leşkerine 2) şebḫūn ḳılam, ādem ḳanını yir yüzinde Ceyḫūn ḳılam, yā Süleymān’dan ḫātem-i intiḳāmum alam, cihānda Süleymān olam, 3) yāḫūd ṭāliᶜ yārī ḳılmazsa bu yolda ölem, ḫāke yeksān olam ki biñ yıl ᶜālemde ġayretsüzlük ile 4) dirilmekden ölmek yegdür.” diyüp

Naẓm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Ṣaf-şiken böyle virüpdür baña pendi iy ölüm
5 Kim cihānda yavuz ‿addan yeg-durur ere ölüm

Yā budur düşmān yolına cān u başum terk idem
Yāḫūd ‿oldur milk ü mālına ᶜadūnun irelüm

[6] **Neṯir**

Ḥakīm ḳavlince Endelüs meliki ᶜAḳrān Şāh böyle diyicek buġur 7) vüzerā, ümerā, Endelüs beglerinden, maġrib-zemīn yiglerinden, Endelüs pehlevānlarından şāh sözüni ki 8) işitdiler. Ser-cümlesi şāhuñ sözüni begenüp

taḥsīn eylediler. Süleymān'dan incinmişlerdi, Benī Aşfer 9) şāhından da ḳocunmışlardı ve ekserī daḫı Müsülmān olduḳlarına peşimān olmışlardı. Gördiler kim 10) şāhları Süleymān'a ᶜāḳ ᶜāṣī olmış. Ġayretinden cigeri ḫūn Süleymān çerisini şebḫūn itmek 11) diler. Cemīᶜisi bu ittifāḳ üzerine müttefiḳ olup Süleymānçun kīn ḳuşaġın ḳuşandılar, 12) Süleymān'dan ne ḳorḳup ne üşendiler. Ammā vezīr-i ḫāṣı eyitdi ki: "Yā şāh-ı Endelüs var-ısa sende 13) ᶜaḳl-ıla rāy uş[262] devletüñe, saᶜadetüñe lāyıḳ tedbīr budur kim Benī Aşfer meliki Aṭġāş 14) Ḫān-ı Aşferī ile dost olasın. İkiñüz ittifāḳ[263] idüp Süleymān'a şebḫūn ḳılasız. Tā kim 15) Süleymān leşkerine muẓaffer düşüp manṣūr olasız. Zīrā kim Süleymān'uñ leşkeri ᶜaẓīmdür, 16) pehlevānları delimdür ki çeri aña şebḫūn daḫı itse żafer bulmaz ve ᶜāḳıl kimesne düşmānını 17) ḫor görmez kim mūrcalar arṣlana üşüp zebūn iderler ve siñekler fīle üşseler ciger-gūn iderler.

[18] **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Şeh Süleymān leşkeridür bī-şümār
Ṣaf-şikendür cümlesi çü ‿İsfendiyār

19 Yüz biñ ‿ola pehlevān-ı ser-keşān
Ḳan döküci pehlevān ṣaḥib-ḳırān

Biñden ‿artuḳ var-durur ᶜĀdī dilīr
20 Ṣaf-şiken ḳalᶜa-güşā vü nerre-şīr

Atı leşkerden ziyāde bī-ḳuṣūr[264]
Gök yüzün ṭutmış-durur murġān ṭuyūr

21 Ḫizmetine yüz sürer ᶜAnḳā ᶜUḳāb

---

[262] uş:

[263] ittifāḳ:

[264] ḳuṣūr 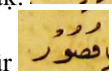

Gökde şeh-perden görünmez āfitāb

Ṭartıcı murġān ṭutup yirüñ yüzin

[62b]

1 Yırtıcı gökde bürüdi gün yüzin

Ḫāki insān bürümişdi çarḫı bāl
Gökde yil bulmadı yir yirde nümāl

2 Burḳa[c] olmış gün yüzine gökde per
Bağlamış ṣad yirde tīġ-ıla teber

Şeh Süleymān leşkerinden şehriyār
3 Ġāfil ‿olma ḳıl ḥaẕer şöyle ki var

Böyle diyüp ol emīr ü ol vezīr
Vir ṣalavat Muṣṭafā'ya lā-naẓīr

[4] **Neşir**

Çünkim vezīr-i [c]aẓam şāh-ı Endelüs'e bu rāyı tedbīr idicek, 5) şāh daḫı anuñ dānişin dil-pezīr görüp ḳaṣd itdi kim Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī'le müdārā 6) ḳılup dostluḳ ide, furṣat el virince düşmān olup başın kese. Andan emr itdi. Ol 7) vezīr Süleymān'dan nihānī Aṣfer pādişāhına vara, bu sırrı ḫalvetinde aña söyleye, Endelüs pādişāhınuñ 8) Süleymān'a [c]āṣī olduġın beyān eyleye ve Aṣfer melikin daḫı uydura. Ma[c]a'l-ḳıṣṣa, Denes'le 9) Genes bu ḥāle muṭṭali[c] olup Denes, Genes'üñ iġvāsına taḥsīn ḳılup andan ikisi bile ol 10) evelden dem çeküp çıḳup uçup Aṣfer meliki otaġına geçüp gelince nıṣfu'l-leyl daḫı 11) irmiş idi, Benī Aṣfer meliki ḫalvet-i ḫāṣında uyḳuya varmış idi. Yanındaġı ḫāṣlar daḫı yirlü 12) yirinde uyurdı. Bes, Genes'le Denes birer melek şekline girüp Aṣfer şāhınuñ 13) taḫt-ı ḳafāsında ṭurdılar. Andan Genes ol ḳadar ṣabr itdi ki pādişāh ilk uyḳusunı 14) aldı, gözin uyḳudan ki açdı, [c]aḳlın başına dirüp naẓar ḳılup başı ucunda iki 15) görüp ta[c]accüb idüp vehme varup kendüyi yine uyurlıġa urdı. "[c]Acabā düşüm mi ki 16) āşikāre mi ki bu görünen melek mi ki yā perī mi ki ṣabr ideyin, göreyin ki bunlar ne cünbüşde 17) ve ḥareketde ve ne sözde ve ne kelimātda

dururlar?” didi bunlara çeşm-i güş idüp ḳulaḳ 18) urdı. Denes’le Genes daḫı pādişāhuñ uyanduġın bilüp iġvā ḳılup Genes, Denes’e 19) eytdi ki: “Yā melek-i ᶜaẓam, Ḥaḳ teᶜālā ḫod saña şöyle emr itdi ki ḫātem-i Süleymān’ı alup 20) bu pādişāha viresin. Tā ki cihānda Süleymānlıḳ ḳıla, cinn ü vaḥş u ṭuyūr mūr u mār, cerrende ve perrende 21) ḥükmine muṭīᶜ ola. Pes, varup Süleymān ḫātemin alup bu pādişāha teslīm itseñe.”. Genes

[63a]

1) eytdi: “Ḥaḳ teᶜālā müsebbibe’l-esbābdur; sebebsüz nesne ḳılmaz. Bes, emr-i Ḥaḳ budur ki Endelüs 2) şāhı ᶜAḳrān Şāh-ı Endelüsī, Süleymān’a ᶜāṣī olacaḳdur, bu Aṣfer milketile iḳtifā idüp 3) Süleymān’a şebḫūn idecekdür ammā ki Süleymān bu Benī Aṣfer meliki elinde helāk olacaḳdur, 4) ḫātem-i Süleymān’ı kendü Süleymān barmaġından kendü eliyle alacaḳdur, ᶜāleme dört yüz yıl Süleymān 5) olacaḳdur, cemīᶜ begler bunuñ emrine fermān olacaḳdur. Yarın gice bu şebḫūn olsa 6) gerek, ᶜAyyūr cāẕū daḫı gelüp bunlara yardım ḳılsa gerek. Şimdi vaḳti degildür, gel 7) gidelüm. Üçünci gün gene gelevüz Süleymānlıḳ ḳutlulayavuz.” diyüp söyleşürek ġayb olup 8) gitdiler, Benī Aṣfer melikin vālih ü ḫayrān itdiler. Bu yañadan pādişāh cāme-ḫābdan başın 9) ḳaldurdı; ne ḳadar kim gözledi, göremedi; ne ḳadar kim fikr itdi, bu sırra iremedi. Ammā kim 10) bu sözler dimāġın fesāda virdi, yirinden defᶜi ṭurdı. Vezīrler ḫalvet-i ḫāṣına geldi. Andan 11) taḫta geçüp oturdı. Ḥükm eyledi. Cemīᶜ ḫāṣ vezīrler ḫalvet-i ḫāṣına geldi. Andan 12) vezīrlere geçen mācerāyı birbir söyledi. Dünle Genes ne didise beyān eyledi. Vüzerā daḫı anları 13) melek ṣanup sözlerine inanup yumlarına güvendiler; beglerini Süleymān ola ṣandılar. Bu şāẕılıḳ 14) ile oturup rāy iderken Endelüs melikine nice tedbīr idelüm, nicesine ādem gönderelüm 15) diyüp fikr iderken nāgāh bir ḥācib içerü girüp duᶜā ḳılup yüz yire sürüp 16) eytdi kim: “Şehā, Benī Aṣfer melikinüñ vezīri Miᶜrāḳ-ı Aṣferī ki vezīr-i ḫāṣıdur. Otaḳ 17) ḳapusında ṭurup içerü girmege icāzet ister.” didi. Şāh işidüp şād olup 18) icāzet virdi. Miᶜrāḳ vezīr dergāhdan içerü girdi, yüz yire urdı, duᶜā vü ṣenā 19) eyledi. Andan şāh buyurdı. Ḳarşusına bir ṣandel ḳoyup geçüp Miᶜrāḳ vezīr oturdı. 20) Buġur, şāh-ı Endelüs milkinden ḫaber ṣordılar. Ḳıṣṣaᵓı dırāz ḳılmayalum. Endelüs şāhınuñ 21) sırrından Benī Aṣfer melikin vāḳıf eyledi evvel, min-āḫir mācerāyı söyledi. Aṭġāş Ḫān-ı

[63b]

1) Aṣferī, Endelüs melikin Süleymān'a ᶜāṣī olduġın bilicek be-ġāyet şād oldı. Denes'le 2) Genes'i daḫı melek ṣanup sözleri rāst geldügine güvenüp ol ḥurremlıġ-ıla tebessüm 3) ḳıldı. Kendüyi Süleymān olam ṣandı, salṭanatına ṭayandı. Andan ġurūr-ıla baş ḳaldurup 4) eytdi kim: "İy Benī Aṣfer begleri, bütün Tuna vilāyetinüñ yigleri gördüñüz mi ki ol meleklerüñ 5) sözleri vāḳıᶜ oldı, devlet baña yüz ṭutup ṭāliᶜ yāri ḳıldı. İmdi bu sırrı göñlüñüzde 6) ṣaḳlañuz; ıẓhār eylemeñ, kimesneye söyleyüp tekrār āşikāre eylemeñ. İttifāḳı şöyle 7) olsun ki Süleymān, Sinob Ḳalᶜası'nı varup yarın eşecekdür, çerisini ceng idüp zebūn 8) olacaḳdur. Çünkim yarın gice ola ṣaġ ṭarafdan ḳarındaşum Endelüs pādişāhı yürüsün, 9) ṣol ṭarafdan Benī Aṣfer leşkerile ben yürüyeyin. Şebiḫūn ḳılup Süleymān leşkerin başalum, 10) düşmenüñ ḳurulu yayın yaşalum, bize ḳılıç çekenlerüñ başın keselüm, Sinob Ḳalᶜası burcına 11) aşalum." diyüp Miᶜrāḳ vezīre ḫilᶜat-i ḫāṣ geyürdi. Miᶜrāḳ daḫı gelüp Endelüs 12) melikine ᶜahd ü peymān, nice olduġın rāz u penhān, nice söylendügin beyān eyledi. ᶜAḳrān 13) Şāh-ı Endelüsī işidüp şād oldı. Cemīᶜ beglerin, vezīrlerin getürdüp ᶜahd ü peymān 14) ile ḳavl ü ḳarār idüp şebiḫūn yaraġında oldılar. Maᶜa'l-ḳıṣṣa ol iki melik Süleymān'a ᶜāṣī 15) olup şebiḫūn niyyetine kīn ḳuşaġın ḳuşandılar, rāy-ı tedbīrlerine inanup şebiḫūn yaraġına boşandılar.

16 **Naẓm**

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Cümle server pehlevān gerden-keşān
Ḥāżır ‿oldı eyleye ceng-i girān

17 Güş-u hūşı baña ṭut kim yā emīr
Söyleyevüz size emlaḥ dasitan

Dāsitān-ı ᶜAyyūr Cāẕū ve Āmeden Ḥażret-i Süleymān ve Ender-Sıfat-ı ᶜAsker-i Sāḥirān[265]

18) Ḥakīm ḳavlince bunlar nihān-ı ittifāḳda, yaraḳda ammā ki bizüm 19) ḳıṣṣamuz ᶜAyyūr cāẕū'ya geldi. Nite çünkim ᶜAyyūr cāẕū, sāḥir leşkerile gidüp

[265] Ayyûr cadının hikâyesi, Hz. Süleyman'ın gelişi ve büyücülerin özellikleri

20) havā yüzünden siḥir ḳuvvetile uçup deşt-i beyābāna geçüp Sinob Ḳalᶜası'nuñ 21) cānibine Ḳaradeñiz kenārına gelüp Kefe'nüñ ṣaġ ṭarafında deşt iḳlīminüñ ṣolında

[64a]

1) bir ṭaġ üzre gökden indiler, ḳondılar. Daḫı ᶜAyyūr-ı cāẕū, İblīs'e didi kim: "Yā racīm, 2) nic'idelüm? Süleymān'dan ḫaber bilsevüz, hem aña elçi göndersevüz, ḫātemi dilesevüz. Virdise ḫod 3) ḫātem elümde olıcaḳ, cemīᶜ ādem-i zād leşkerin helāk idevüz. Velākin şimdiki ḥālde 4) elçi gönderilsün." diyicek İblīs-i laᶜīn-i bī-dīn cevāb virüp eydür: "Yā server-i sāḥirān, 5) ser-defter-i cāẕūyān, āgāh olasın kim Süleymān'uñ yanında leşkeri bī-ḥad-durur. Aña ġāfil 6) varup giceyle şebiḫūn itmek gerekdür kim Süleymān'a ẓafer bulasın. Süleymān'a elçi 7) göndermeden ise ġāfil varmaḳ evlā-durur. Ol saña ḫātemi virecek degüldür; ḍarb-ı dest 8) almaġa çāre eylegil. Bu dem bir cāsūs gönderelüm varup Süleymān'uñ ḳandalıġın bilsün, ḫaber getürsün. 9) Aña göre biz daḫı yaraḳ görelüm." didi. Racīmüñ bu sözin ḫoş görüp "Cāsūs gönderelüm." 10) diyince, nā-gehān Denes'le Genes melᶜūn gelüp ṭapu ḳılup racīmle ᶜAyyūr-ı cāẕū'nuñ ḳademinde 11) baş ḳodılar; itdükleri işlerden telbīs-ile iġvā virüp cünbüşlerinden söylediler. Cemīᶜi ol 12) ḳażıyyeden beyān eylediler. Benī Aşfer melikin, Endelüs melikin azdurup Ḥaḳ'dan bezdürüp 13) dīninden döndürüp kāfir eyleyüp Süleymān'a ḳaṣd eyledüklerini beyān eylediler. Süleymān'ı 14) bir gice şebiḫūn ḳılacaġın ittifāḳ itdüklerin söylediler. Racīm, ᶜAyyūr cāẕū-y-ıla 15) diñleyüp rumūzı añlayup daḫı ḥükm itdiler. Cāẕū çerisinüñ yaraġın yatın gördiler. 16) Bes, ᶜAyyūr-ı cāẕū ḥükm idince, cāẕū serverlerinden cümlesi çerilü çerisin cemᶜ eyledi. 17) Yaraġ u yat-ıla ṣaf ṣaf ṭurdılar. İblīs-i laᶜīn daḫı ᶜAyyūr-ı cāẕū-y-ıla taḫt-ı āc üzerinde 18) oturdılar. Cāẕūlar serverlerinden seksen cāẕū, taḫtı omuzlarında siḥr-ile götürüp 19) küplere süvār olup yir yüzünden yuḳaru havāda, bir mīl miḳdārı yirde ṭurdılar. Leşker-i 20) sāḥirlere, ᶜasker-i kāfirlere göz urdılar. Andan ᶜAyyūr-u cāẕū ḥükm eyledi. 21) Ṣūr uruldı, on iki biñ ḳara ᶜalemler çekildi, on biñ kūs ötdi, on iki biñ

[64b]

1) on iki çalındı, on iki biñ borı ötdi, on iki biñ ṣūrna on iki biñ قرابه[266] 2) ve on iki biñ nāḳūs çalındı. Ġulġule evc-i āsümāna yitişdi. Evvel Berḳ-ı cāẕū

[266] Kelime TN 208b/1'de de aynı şekilde yazılıdır.

yüz biñ merdüm 3) süvārlar-ıla, cāẕū leşker-ile müsellaḥ ve müzeyyen gelüp geçdiler kim her birisinüñ ellerinde 4) demürden ṭaraḳlar var-ıdı kim yir yüzine siḥr oḳuyup atıcaḳ rūy-ı zemīnde demürden ṭaġlar, 5) mīşeler olurdı. İkinci: Gine Ṣafṣaḥaʾ-i cāẕū iki yüz biñ cāẕū ʿasker-ile gelüp geçdi kim 6) her birisi pelenge süvār-ıdı, nehenge süvār-ıdı. Ellerinde neft-ile od ṭutarlardı. Siḥr-ile kim 7) yir yüzine düşmān üzerine[267] od atsalar kāyināt için yaḳup cihān sarāyın ṭolu od gösterürlerdi. 8) Üçünci, üç yüz biñ cāẕū çerisinle Ḳoysūn-u cāẕū[268] gelüp geçdi kim her bir cāẕūnuñ 9) ellerinde ṭās-ıla ṭolu siḥr-ile olmış şular ṭutdılar kim her birisinüñ ṭāsı kim yire 10) düşse cihān içre ḳuru yir ḳalmaz, baḥr-ı ʿummān olurdı. Dördünci: Dört kez yüz biñ 11) leşker-i cāẕū-y-ıla Demdīki[269] cāẕū gelüp geçdi kim cümlesi ejderhāya süvār-ıdı. Her bir 12) cāẕūnuñ elinde bir at ḳuyruġı var-ıdı kim siḥr-ile yir yüzine bıraḳsa cihān içi oddan 13) ejderhā olurdı, ādem-i zāduñ zehresi çāk olurdı. Beşinci: Anuñ ʿaḳabince beş yüz biñ 14) cāẕū çerisinle Daġdaġa cāẕū gelüp geçdi kim her birisi ḫınzīre süvār-ıdı. Ellerinde 15) ṭāslar ṭolusı ziftler götürürler-idi. Ḳaralar geymişlerdi. Ḳaçan kim bir ṭāsı zift-ile yire ursa 16) ʿālem içi ʿummān baḥrına dönüp ādem ādemi, göz gözi görmezdi. Yir yüzinde baḥr-ı ʿummān 17) bigi mevc ururdı, zift dütüninden cihān ḳarañuluḳ olurdı. Altıncı, anuñ ʿaḳabince Ahdeheʾ-i 18) cāẕū altı kez yüz biñ cāẕū leşkerinle gelüp geçdi kim her birisi meymūna süvār-ıdı. Ellerinde 19) birer ṭaġarcuḳ ḳarınca var-ıdı. Vaḳtā kim bunlaruñ biri yir yüzine siḥr-ile oḳuyup daḫı 20) ḳarıncaları bıraḳsa her bir ḳarınca bir peleng yā neheng yā arşlan yā ḳurd yā bebür olurdı, 21) cihān milki yırtıcı cānavardan ṭolardı. Yedinci, anuñ ʿaḳabince yedi kez yüz biñ

[65a]

1) cāẕū çerisinle Maʿreke cāẕū gelüp geçdi kim her bir cāẕūnuñ ellerinde kürek var-ıdı. 2) Vaḳtā kim bunlar siḥr oḳuyup kürek çekelerdi. Cihān içre bād-ı ṣarṣar ḳopup cihān 3) içi yillerden ṭolardı, ṭaġ yir yüzinde panpuḳ gibi atılurdı.

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

---

[267] üzerine: TN 208b/7; - MN

[268] Ḳoysūn-u cāẕū: قبسون حاذو

[269] Demdīki: دمديكه

4 Bir ᶜaceb çoḳluḳ çeri kim yoḳ şumār
Gökde esmez cāẕūlardan rūzigār

Ḳapladı yirüñ yüzin cāẕū ġażūb
5 Ṭutdı eflāk içini sāḥirle küp

Siḥr oḳurlar gökde ay inek olur
Mekr iderler yirde ins eşek olur

6 Çün bular efsūn oḳur çatup da ḳaş
Yaşı ḳurı ḳurıyı ‿iderlerdi yaş

Dürlü dürlü şekle girmiş her biri
7 Siḥr-ile ᶜummān ider anlar yeri

Eyle bī-ḥad gelmiş ‿anda sāḥirān
Kim ṭolu cāẕū çerisinden cihān

8 Baᶜżısı yirde yürür eşkāli ḥoş
Baᶜżı ‿uçar siḥr-ile gökde hem-çü ḳuş

Neṯir

9) Ḥakīm ḳavlince ol zamān kim ᶜAyyūr-ı cāẕū kendünüñ bu vech-ile sāḥirler leşkerini 10) göricek be-ġāyet devletine, siḥr-i ḳuvvetine maġrūr olup daḫı dönüp racīme eydür: “İy 11) server-i şeyāṭīn, mihter-i melāᶜīn, benüm çerim ol Süleymāncuġa ẓafer bula; tācı, taḫtı, 12) ḫātemi bu ᶜAyyūr[270], Süleymān’dan ala mı? Nice bilürsin bu leşkerümi, nice görürsin?” didi. 13) Racīm göñlünden eydür: “Hey! Süleymān’a biñ biñ cāẕū ẓafer bulamaz. Ammā kim bu melᶜūn 14) daḫı siḥr-ile az ḳalup Süleymān ola yazmış. Nice maġrūrdur göre ya bu ad-ıla yāḫūd Süleymān 15) baña fāyide yoḳ degüldür.” dönüp ᶜAyyūr’a eydür: “Yā ᶜAyyūr-ı cāẕū, senüñ salṭanat-ı esḥāruñ 16) görelden Süleymān gözümden çıḳdı. Ḥaḳīḳat sen Süleymān’a ẓafer bulursın, elinden Süleymānlıḳ 17) yüzügin

[270] ᶜAyyūr: Ġayyūr

alursın. Ammā kim bilmezem ṣoñra sen daḫı Süleymān bigi baña ᶜāḳ ᶜāṣī 18) olmayasın. Benüm meşveretümsüz cihānda bir iş itmeyesüz.” didi. ᶜAyyūr cāẕū, İblīsüñ 19) sözin işidüp gelüp eydür: “Gönlinde bu melᶜūn-ı racīmi gördüm ki baña vezīr 20) olmaḳ beni hükmünde ḳılmaḳ ister. Hele Süleymān mühri elüme girsün, ben bilürem ki 21) senüñ ẕürriyātuña ne binālar yapduram.” didi. Daḫı āşikāre sözi bu oldı kim eydür:

[65b]

1) Yā reᵓīs-i şeyāṭīn ve İblīs-i melāᶜīn, benüm elüme Süleymān yüzügi girsün, gözüm ol salṭanatı 2) görsün; ḳatumda senden ḫāṣ olmaya kim cāẕūlaruñ ulusı, sāḥirlerüñ yüzi şulusı, 3) kāfirlerüñ baḫtlusısın. Ammā kim bu dem n’itmek gerek, n’eylemek gerek? Baña ḫaber virgil.” didi. 4) Racīm eydür: “Genes, Denes kim benüm vezīrlerümdür. Benī Aṣfer melikine ve Endelüs şāhına 5) anuñ bigi iġvā virmişler kim cehd ideler, ol mülūk-i selāṭīn bu gice degül yarın 6) gice Sinob Ḳalᶜası’nuñ üzerinde şebḫūn ideler. Biz daḫı yarın gice varup Süleymān’uñ 7) leşkerin urup havā-yı fenādan gözedi duralum. Görelüm ol iki mülūk şebiḫūn kim 8) ideler, biz daḫı havā-yı fenādan Süleymān leşkeri üzerine siḥr-ile leşker-i cāẕū-yı cenge 9) ḳarışduralum. Süleymān çerisin alsun, ol pādişāhlara virsün. Gök yüzünden biz helāk 10) idelüm, Süleymān’uñ varca çerisin ṭaġıdalum. Andan alalum cihān ḫalḳına Süleymān 11) olalum, Süleymānlıḳ ḳılalum. Didügüñ nedür? Müşterek belki olmaz. Ben Süleymān oluram, 12) sen vezīr-i Āṣaf bin Berḫıyā yirinde otur. Vüzerāt mesnedi senüñ ola.” didi. Racīm 13) eydür: “Süleymānlıḳ baña lāyıḳdur kim senden ᶜömürde ulu racīm, esḥār-ı cāẕūyān içre 14) sāḥirlerüñ maᶜlūmıdur kim ḫocayam, siḥrüñ maᶜdeniyem. Ben olmasam ᶜālemde esḥār olmayadı.” 15) ᶜAyyūr-ı cāẕū eydür: “Süleymānlıḳ baña lāyıḳdur kim leşker benümdür, ceng iden server benümdür. 16) Ben varmayınca Süleymān’a cevāb mı virilür?” didi, verhem eyledi. İblīs gönlünde kendüye 17) didi kim: “Bu dem ṣabır ḫoşdur murādınca cevāb vireyim.” didi. “Semiᶜnā.” diyüp 18) ᶜAyyūruñ gönlince oldı. ᶜAyyūr cāẕū şād olup gönlünde kendüye eydür: “Gördüñ mi 19) İblīs-i melᶜūn baña Süleymānlıḳ viricegin bilüp-durur anuñçun baña muṭīᶜ ve çāker 20) olup-durur.” diyüp ol melᶜūn muṭlaḳ kendüzin Süleymān tavuġ-iken ṭoġan dilkü-y-iken 21) arṣlan oldum ṣandı.

Naẕm

[fāᶜilātün / fāᶜilātün / fāᶜilün]

Mūr-iken özin Süleymān ṣandı ol

[66a]

1 Serçeken özin balaban ṣandı ol

Zī-çetük olmaḳ diler ṭaşda peleng
Zī-şeġāl olmaḳ diler[271] ṣuda neheng

2 Ne ḫo serçe olısar şehbāz u bāz
Ne ḫo cāẕū Şeh Süleymān ser-firāz

Terbiyetle ṣırça cevher olmaya
3 Terbiyetle dilki şehper olmaya

Ne Süleymān'a bulur cāẕū ḫalel
Ne ider şeyṭāna raḥmet lem-Yezel

[4] **Neşir**

Ḥakīm ḳavlince ᶜAyyūr-ı cāẕū birle racīm, laᶜīn leşkerüñ 5) yaraġın görüp şād olup daḫı ol gün anda ārām ḳılup Süleymān cānibinden yaña Berḳ-ı 6) cāẕū'yı ḳırḳ dört cāẕū serverler-ile cāsūslıġa gönderdiler kim varup Süleymān'uñ 7) Sinob Ḳalᶜası üzerinde leşkerini göreler, şol ḳadar ṣabır ḳılalar kim Süleymān ol iki 8) mülūk-i selāṭīn ḫurūc idicek gelüp ḫaber ḳılalar. Tā kim cāẕū çerisi daḫı varup 9) havā yüzünden siḥr-i ibṭāl-ile Süleymān çerisin helāk ideler. Bes, ᶜAyyūr-ı cāẕū emri birle 10) Berḳ-ı cāẕū nehenglere, pelenglere siḥr-ile süvār olup dem çeküp uçup gitdiler, gelüp 11) Sinob üzerine teveccüh itdiler. Meger kim ol ḥīnde Sīmurġ ḳuşı, Rūḥ ḳuşunla, 12) Ḳuḳnūs ḳuşunla üç dört biñ aṭyār ulularıla kūh-ı Elburz ḳullesine ṭoġru varup 13) kimi neheng, kimi gergeden, kimi fīl ḳapup Sīmurġ ḳuşı daḫı başlu bir evren şikār 14) ḳılup nicesin urup ılancı ılan ṣarḳıdur bigi felek yüzünden aġız açup görenüñ 15) beñzi ḳanı uçup ṭartıcı, yırtıcı ḳuşlar heybetinden ḳaçup gök yüzin ḳuşlar ḳanadından 16) yilek

[271] diler: TN 210a/1; - MN

ṭutmışdı, yedinci ḳat gökdeki melāʾike S̄imurġ ḳuşı heybetinden ürküp 17) ʿarşa ḳaçup gitmişdi, ḳanadı ġıjıldusından Raʿd-ı felek bulutlara siñmişdi, 18) āvāzı naʿrasından çarḫ-ı āsümān ṭāsı gümleyüp öküz, balıḳ beliñleyüp Hārūt, 19) Mārūt efġānı diñmişdi.

Naẓm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

Gūş-u hūşı baña ṭut ṣāḥib-hüner
20 Saña senden naḳl ola bir ḫoş ḫaber

Kendü nefsüñden virem saña miṯāl
Ḥażretüñdür bilesin ṣāḥib-kemāl

21 Bu vücūduñ Ḳāf olur ʿAnḳā'da rūḥ
Tābiʿī̄ nefsüñ ḳuvāsı ḳıl ṣulūḥ

Şeh Süleymān ḥażreti dergāh-ı Ḥaḳ

[66b]

1 Cehd ḳıl kim ḥal ola müşkül sebaḳ

Terk iderseñ bu hevā-yı nefsi bes
Dergeh-i Ḥaḳ'dan bulursın destires

2 Eyle ʿAnḳā gibi Ḳāf-ı cūdı terk
Ḥaḳḳ'a irişmege bağla bili berk

Bu hevā-y-ıla hevesden ḳıl güẕer
3 Ki ‿irişesin ḳurb-ı Ḥaḳḳ'a mā-ḥażar

Bir daḫı var tā ki senden ḫoş miṯāl
Şerḥ ideyin güş iderseñ ber-kemāl

4 Bu cihān cismüñ-durur iy pür-hüner

Fi’l-miṣāl rūḥuñ Süleymān tācıver

Tābiᶜī ᶜaḳluñ ḳuvāsı pīş ü kem
ᶜAḳl u fehm idrākiledür ẕihn i vehm

Ḳalᶜaᵓ-ı Sinob olur cāẕū pür-ġażab
Nefs-i emmāre olur cāẕū pür-ġażab[272]

Tābiᶜ-i cāẕū-y-ıla şeyṭān racīm
Ḫātem-i tenzīl-i Ḥaḳ’dur iy kerīm

Ṣuḥf-u Ḥaḳ’la ider ‿olsañ ger ᶜamel
Dīv ü şeytān gönlüñe virmez ḫalel

Ḳāżıye’l-ḥācāt’a ḳıl ṭāᶜat delim
Gönlüñe yol bulmaya sāḥir racīm

Ṣuḥf-ı ḫātem birle nefsi çāker ‿it
Vir riyāżat güşumālin ebter ‿it

Nefsüñi itseñ Süleymān bī-gümān
Cennet-ile bulasın ḥūr-ı cinān

Cehd ḳıl nefsüñ ṭuta ḫūy-ı melek
Kim ola cevlān-gehüñ ᶜulvī felek

Māsivādan geç teᶜalluḳdan kesil
Mā vü menden geç temelluḳdan kesil

Ḫiẕmet ‿eyle bir emīre yoḳ miṣāl
Ṭāᶜat ‿eyle ol Ḫuẕā’ya yoḳ zevāl

[272] Beyit, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Şāh-ı şāhān ol ki yoḳ muḫtācı hīç
Milk-i bāḳī ḫalḳınuñ yoḳ bācı hīç

12 Lā-şerīk ü lā-yemūt ol Ḥay-durur
Lā-yenām u lā-yefūt ol Ḥay-durur

Ḥayy u Ḳayyūm oldur ‿āḫir bī-ḫalel
13 Milketinüñ naḳṣı yoḳ olmaz ẕelel

Sedd-i ḫar-puştı Sikender tācı-dur
Taḫt-ı mīḫı Şeh Süleymān bācı-dur

14 Biñ Sikender emrine meʾmūr anuñ
Yüz Süleymān emrine meʾmūr anuñ

Cümle şāhān dergehinüñ bendesi
15 Ḥusrev i ḫān bābınuñ efkendesi

Mālik ‿ol ki milkine yoḳ-dur zevāl
Ḫālıḳ ‿ol ki lā-şerīk ü lā-yezāl

16 **Der-Duʿāʾ-ı Firdevsī ve Der-Ḫatm-i Kitāb-i'l-Cildi't-Tāsiʿü'ş-Şelāşün**[273]
İlāhī, her bendenüñ bir yüzden ʿizzeti var; her bī-devletüñ 17) bir nevʿ faṣıldan bir dürlü devleti var. İlāhī, her kāmilde bir nevʿa 18) çālāgüñ var ve her murdārda daḫı bir yoldan pāklik var kim her ṣūret bir maʿnāsuz 19) olmaz ve her maʿnī bir ṣūretsüz bulunmaz. Zīrā ki ṣuret maʿnāsuz olsa āla beñzer. 20) Ṣūret-i maʿnī ki ṣūretsüz ola bir ḫayāle beñzer. İlāhī, luṭf u ināyetüñ olmasa 21) bu Firdevsī'nüñ ne miḳdārı ola-y-ıdı ki buncılayın kitāb teʾlīf idebileydi.

[67a]

1) İlāhī, taḳdīrüñde muḳadder olmasa, bu ḥaḳīrüñ ne kemāl-i maʿrifeti var-ıdı ki bu otuz ṭoḳuzuncı 2) mücelled kitābı söyleyüp ḳaleme, raḳama getürebileydi. İlāhī, ol risālet-i Aḥmed'üñ nūrı 3) ḥaḳḳıçun ilāhī, ol server-i enbiyā Maḥmūd u

[273] Firdevsî'nin duası ve kitabın otuz dokuzuncu cildinin sonu

Muḥammed nūrı ḥaḳḳıçun bu Süleymān-nāme'nüñ 4) iḫtitāmın müyesser eyle, Firdevsi'nüñ ᶜafv idüp günāhını[274] firdevs-i cenneti muḳadder eyle.

5 **Naẓm**

[müstefᶜilün / müstefᶜilün / müstefᶜilün / müstefᶜilün]

Cürmüme tevbe her zamān estaġfiru'l-lāhi'l-ᶜaẓīm
ᶜAfv eylegil iy Müsteᶜān estaġfiru'l-lāhi'l-ᶜaẓīm

6 İtdüm n'idem bī-ḥad ḫaṭā yüzüm siyeh misg-i Ḫıṭā
Yā Rabbī tevbe ḳıl ᶜaṭā estaġfiru'l-lāhi'l-ᶜaẓīm

Her dem göñül ḫūn oldı āh iki gözüm Tuna oldı
7 Ḫālüm diger-gūn oldı estaġfiru'l-lāhi'l-ᶜaẓīm

İy nefs-i miskīn tevbe ḳıl var ola mü'min tevbe ḳıl
Cā itmesi-çin tevbe ḳıl estaġfiru'l-lāhi'l-ᶜaẓīm

8 Firdevsi'dür ġāyetde pīr Firdevsī vir ol destigīr
Her cürmine ol tevbe dir estaġfiru'l-lāhi'l-ᶜaẓīm

Der-Duᶜāᵓ-ı Pādişāh-ı İslām ve'l-Müslimīn

9) Şükr ü bī-ḥad ol Kerīm ü Ḳādir ü Ḫallāḳ'a kim bu Kitāb-ı Süleymān-nāmeᵒ-i Kebīr'üñ otuz 10) ṭoḳuzuncı cildini itmām itmesin müyesser itdi ve ḥamd ü bī-ḥad ol Ġāfir u Raḥmāni'r-Raḥīm 11) pādişāha kim biñ sekiz yüz otuz altı meclisüñ bu ṭoḳsan beşinci meclisin daḫı 12) āḫir itmekligi muḳadder itdi. Baᶜde-zān inşā'allāh bāḳīsin daḫı ẓıll-ı Īzid Sulṭān 13) Bāyezīd bin Muḥammed Ḫān'uñ, āl-i ᶜOs̱mān'uñ, ḥān-ı ḥāḳānuñ, Keyḫusrev-i devrān'uñ, 14) İskender-i zamān'uñ, Süleymān-ı cihān'uñ aṭālallāh devām-ı devletinde ve eyyām-ı rifᶜatinde tamām 15) idevüz. Neş̱rini aḥsenü'l-ḥadīş̱; naẓmını emlaḥu'l-kelām söyleyevüz. Tā kim ol 16) ẓıll-ı Sübḥān'uñ, şāh-ı şāhanuñ, nām-ı nīgūsı bu cihān

[274] günāhını: TN 210a/4; - MN

içinde bu kitāb-ı Süleymān-nāme 17) birle ᶜālemde yādigār ola ve bu Firdevsī ḥaḳīrden tārīḫ rūzigār ola.

Naẓm

[mefāᶜīlün / mefāᶜīlün / mefāᶜīlün / feᶜūlün]

18 Şehinşeh Ildırım sulṭān-ı kāmil şems-i ṭāliᶜ
Selāṭīn-i cihān çāker melekler aña rāciᶜ

Çü ẓıllu'llāh arż oldı ẕāt-ı pāk anuñ[275]
19 Yüzinden nūr olursa n'ola ger encüm meṭāliᶜ[276]

Ne ḫāndur pāk-i ẕātına anuñ yoḳ miṣl-i şābi
Ne kāmildür ki cūdına şebīhle[277] yoḳ mużāriᶜ

20 Duᶜāsı virdin ‿ider dāyimā eṣḥāb-ı ḫalvet
Ṣenāsı ẕikrin ‿ider cümle ‿anuñ ehl-i ṣavāmiᶜ

Sikender'dür musaḫḫar şarḳ u ġarb iḳlīm-i sābiᶜ
21 Süleymān'dur muṭīᶜ-i ḫalḳ-ı ᶜālem çarḫ-ı tāsiᶜ

Felekde nice kim zühre çalar cengini ‿ider ᶜıyş
Feleklerde nitekim ders oḳur Bürcīs-i sāmiᶜ

[67b]

1 Ḥasūduñ cānına gelsün ḳażāyıla meşāyib
ᶜAduñuñ başına olsun ḳader raḥmet veḳāyiᶜ

2 Süleymān Ildırım Ḫān'dur ki millet aña dāᶜi
Bu Firdevsī seḫundān mūrca sulṭāna tābiᶜ

[275] Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.
[276] meṭāliᶜ TN 210a/19; muṭāliᶜ MN
[277] şebīhle: TN 210a/19; şebīh-ile MN

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİL İNCELEMESİ

1. İMLA

1.1. Ünlülerin Yazılışı[278]

1.1.1. a ünlüsü

Ön seste

/a/ ünlüsünün ön sesteki yaygın kullanımı üstünlü elif (ا́) iledir. Metinde kullanımına daha çok alıntı kelimelerde rastladığımız medli elif (ا̃), az da olsa Türkçe kelimelerde de kullanılmıştır. Aynı zamanda medli elif ile yazılan kelime, üstünlü elif ile de yazılarak alternanslı bir şekilde kullanılmıştır.

Üstünlü elif (ا́) ile

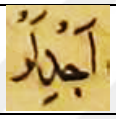	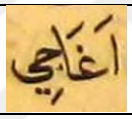	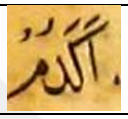
açdılar 12b/18 (nesir)	aġacı 57a/15 (nesir)	añadum 45b/10 (nazım)
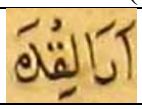	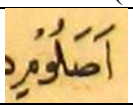	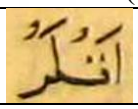
aralıḳda 10b/10 (nesir)	aṣalum 63b/11 (nesir)	atlar 60a/17 (nesir)

Medli elif (ا̃) ile

Metnimizde ön seste bulunan /a/ ünlüsünün medli elif ile yazımında belirli bir düzen yoktur. Hem nazım bölümlerinde hem de nesir bölümlerinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak bazı nazım bölümlerinde hecenin uzun okunması gerektiğini belirtmek için medli elifin (ا̃) kullanıldığı görülür.

	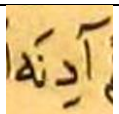	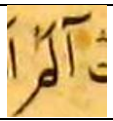
acıġı 51a/4 (nesir)	adına 27b/12 (nesir)	alam 46b/5 (nazım-vezin gereği)

[278] Metnimizde ünlülerin nazım ve nesir bölümlerinde yer alan kelimelerdeki yazılışlarının bazen farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bundan dolayı, tablolarda verilen kelime örneklerinin metnin hangi bölümünden alındığı belirtilmiştir.

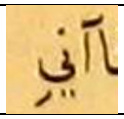	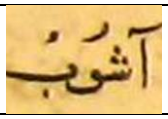	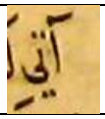
anı 1b/5 (nazım-gerek yok)	aşup 10a/12 (nesir)	atı 62a/20 (nazım-vezin gereği)

İkili (alternanslı) kullanım

Aynı kelimenin hem medli elif (آ) ile hem de üstünlü elif (ا) ile yazıldığı yerler de vardır.

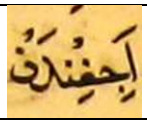		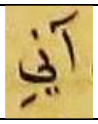
acığından 49a/5 (nesir)	acığı 51a/4 (nesir)	anı 29b/19 (nesir)
	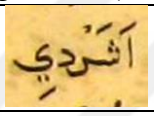	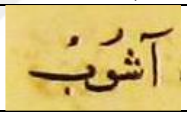
anı 9a/10 (nesir)	aşardı 41a/9 (nesir)	aşup 10a/10 (nesir)

Süleymân-nâme'nin 75. cildi üzerine tez çalışması yapan Kirik, çalışmış olduğu metinde medli elifle yazılan sözcükler ile sonu ötümlü ünsüzlerle biten sözcüklerde, Türkçede uzun ünlüler üzerine yapılan çalışmaları da referans göstererek, uzun ünlülerin olduğunu, ancak bazen medli elif ile yazılması gereken kelimelerin üstünlü elif ile yazıldığını bunun da müstensih dikkatsizliği şeklinde yorumlanabileceğini belirtir (Kirik, 2018: 43-44).

İç seste

/a/ ünlüsünün iç sesteki yaygın kullanımı üstün (◌َ) ve üstünlü elif (ا) iledir. Bunun yanısıra, çok az da olsa, /a/ sesini karşılamak için dik üstünlü elif (ٰ) ile üstünlü he (ہ) kullanılmıştır. Dik üstünlü elif daha çok alıntı kelimelerde kullanılmış olup Türkçe kelimelerde özellikle "baş" kelimesinde kullanılmıştır. Üstünlü he (ہ)'nin iç seste kullanıldığı Türkçe kelime sayısı ise çok azdır.

Üstün (◌َ) ile

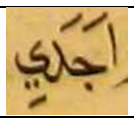	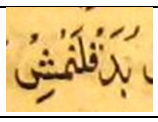	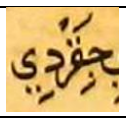
açadı 5b/21 (nazım)	budaḳlanmış 39a/2 (nesir)	çıḳardı 39b/12 (nesir)

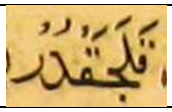	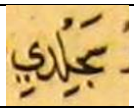	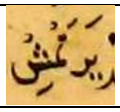
ḳalacaḳdur 60b/4 (nesir)	saçıldı 31b/1 (nesir)	yaratmış 7a/12 (nazım)

Üstünlü elif (ا) ile

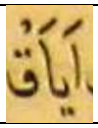	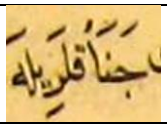	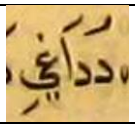
ayaḳ 18b/1 (nesir)	çanaḳlar-ıla 31a/3 (nesir)	dudaġı 15a/17 (nesir)
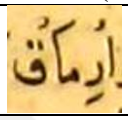	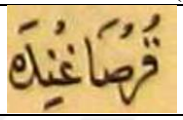	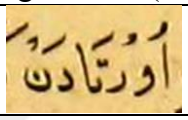
ırmaḳ 4b/7 (nesir)	ḳurşaġında 18b/16 (nazım)	ortadan 24b/8 (nesir)

Dik üstünlü elif (ٰا) ile

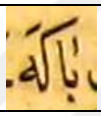		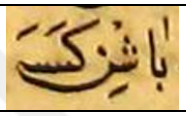
baña 46a/6 (nazım-vezin gereği)	başı 62b/14 (nesir)	başın 9b/17 (nesir)
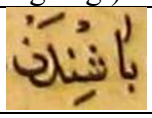		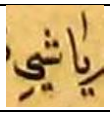
başından 8b/20 (nesir)	yañağı 52b/8 (nazım-vezin gereği)	yaşı 40b/16 (nazım-vezin gereği)

Üstünlü he (ہ) ile

/a/ ünlüsünün, üstünlü he ile iç seste kullanımına dair çok az örnek vardır.

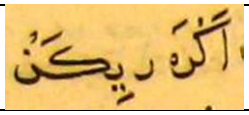	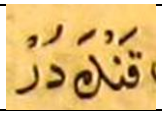	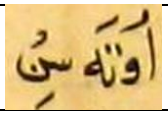
añrar-iken 47a/1 (nesir)	ḳandadur 35a/6 (nesir)	utasın 29b/8 (nazım)

Son seste

Üstünlü elif (ا) ile

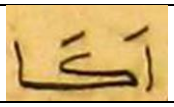	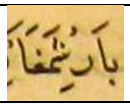	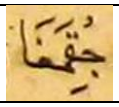
aña 40b/9 (nazım)	barışmaġa 22b/1 (nesir)	çıḳmaġa 3a/14 (nesir)
	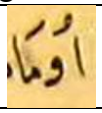	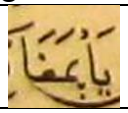
ḳara 16a/1 (nesir)	oma 19a/3 (nesir)	yapmaġa 22a/21 (nesir)

Üstünlü he (ہَ) ile

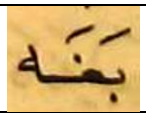	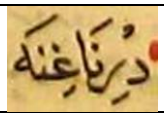	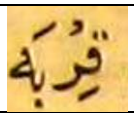
baġa 59b/15 (nesir)	dırnaġına 31b/19 (nesir)	ḳırba 36a/3 (nesir)
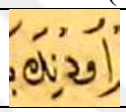	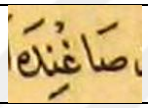	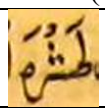
odında 5a/7 (nesir)	ṣaġında 25b/6 (nesir)	ṭaşra 37a/3 (nesir)

Dik üstünlü elif (ٰا) ile

Metnimizde dik üstünlü elifin Türkçe kelimelerin son sesinde kullanımına dair çok az örnek mevcuttur. Bu durum alıntı kelimeler için de geçerlidir.

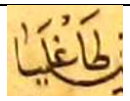	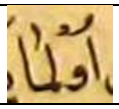	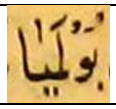
ṭaġlaya 33a/14 (nesir)	olma 30a/16 (nazım-vezin gereği)	bulmaya 66b/7 (nazım-vezin gereği)

1.1.2. e ünlüsü

Ön Seste

Üstünlü elif (ٔا) ile

Metnimizde /e/ ünlüsünün ön seste kullanımı hep üstünlü elif iledir.

	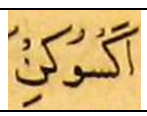	
eger 5a/13 (nesir)	eksügin 31b/2 (nesir)	el 29a/9 (nesir)
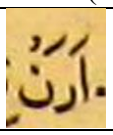	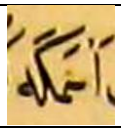	

eren 17b/1 (nazım)	esmege 20b/1 (nazım)	eyer 9b/7 (nesir)

İç Seste

Üstün (◌َ) ile

Metnimizde /e/ ünlüsünün iç sesteki kullanımı yaygın olarak üstün iledir.

	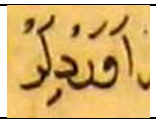	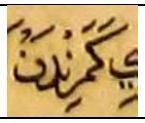
benek 17a/19 (nesir)	everdiler 7b/2 (nesir)	kemerinden 9b/20 (nesir)
	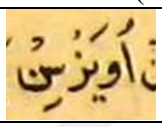	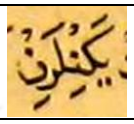
tenüñ 16a/4 (nesir)	üyezsin 30a/5 (nazım)	yeginlerin 36a/6 (nazım)

Üstünlü elif (◌ٰ) ile

Metnimizde /e/ ünlüsünün iç seste üstünlü elif ile kullanımına dair örnek sayısı azdır.

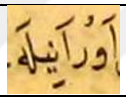	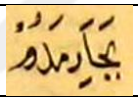	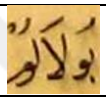
evren-ile 5a/17 (nazım)	becerimedüm 24a/7 (nesir)	bölelüm 35b/20 (nesir)
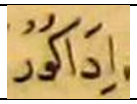	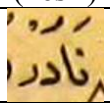	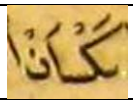
ide-gör 2a/19 (nazım)	nedür 14a/1 (nazım)	seksen 40b/5 (nazım)

Son Seste

Üstünlü elif (◌ٰ) ile

Metnimizde üstünlü elifin son seste kullanımına dair çok az örnek vardır.

	
ne 1b/4, 66a/2 (nazım-vezin gereği)	nite 23b/5 (nesir)

Üstünlü he (ہ) ile

Metnimizde /e/ sesinin sondaki yaygın kullanımı üstünlü he iledir.

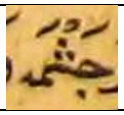	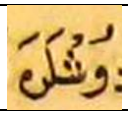	
çeşme 37a/21 (nesir)	döşlere 10a/6 (nesir)	eyle 9b/16 (nesir)
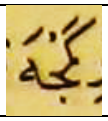	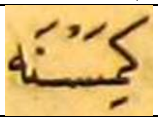	
kemçe 21b/6 (nesir)	kimesne 35a/12 (nesir)	ne 11b/15 (nazım)

Dik üstünlü elif (ٰا) ile

Metnimizde /e/ ünlüsünün dik üstünlü elif ile kullanımına dair sadece iki örnek vardır. Bu örnekler de metnin nazım bölümlerinde olup vezin gereğidir.

	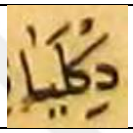
ne 1b/4 (nazım)	diñleye 13b/19 (nazım)

1.1.3. ı ünlüsü

Metnimizde, Türkçeye özgü olan bu ünlü ile başlayan kelime sayısı çok azdır. Bunlar da genellikle aynı kelimelerin farklı yerlerde kullanılmış şekilleridir.

Ön Seste

Esreli elif (إ) ile

	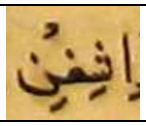	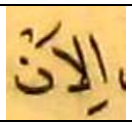
ırak 1b/4 (nazım)	ışığın 8b/20 (nesir)	ılan 66a/14 (nesir)
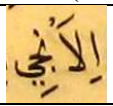	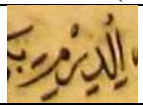	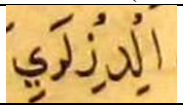
ılancı 66a/14 (nesir)	ıldırım 46b/21 (nesir)	ıldızları 52a/17 (nesir)

Esreli elif ye (إي) ile

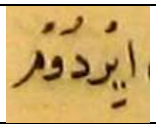	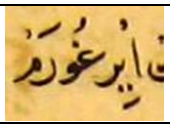	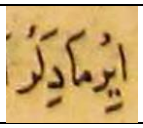
ırdum 6b/20 (nesir)	ırġuram 9a/2 (nazım)	ırmadılar 11b/21 (nesir)
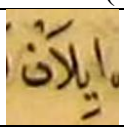	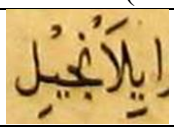	
ılan 21a/21 (nesir)	ılancıl 53b/19 (nesir)	

İç Seste

Esre (ِ) ile

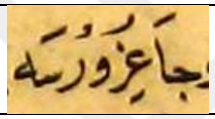	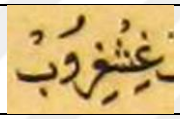	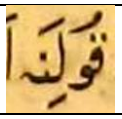
çağırursa 35b/11 (nesir)	ġışġırup 18b/3 (nesir)	ḳolına 9b/11 (nesir)
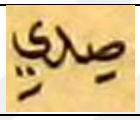	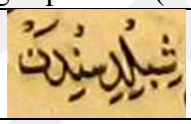	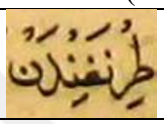
ṣıdı 26a/12 (nazım)	ṣıbıldısından 17a/14 (nesir)	ṭırnağından 17a/18 (nesir)

Son Seste

Esre (ِ) ile

/ı/ ünlüsünün son seste kulanımına dair çok az örnek vardır.

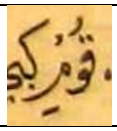	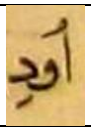	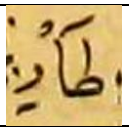
ḳumrı 36b/14 (nesir)	odı 3b/19 (nazım)	ṭarı 18b/16 (nazım)

Esreli ye (يِ) ile

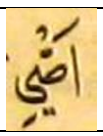	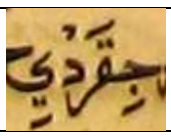	
aṣṣı 18a/12 (nesir)	çıḳardı 3a/19 (nesir)	ḳanḳı 23b/11 (nesir)

		
ḳatı 21b/2 (nazım)	oḳı 29a/16 (nazım)	yalmanı 9b/8 (nesir)

Dik esreli ye (ِي) ile

/ı/ ünlüsünün dik esreli ye ile kullanımına dair metnimizde sadece iki örnek vardır.

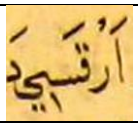	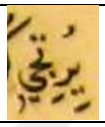
arḳası 50a/1 (nesir)	yırtıcı 62b/1 (nazım)

1.1.4. i ünlüsü

Ön Seste

Esreli elif (ا) ile

Metnimizde /i/ sesinin ön seste esreli elif ile kullanımı daha çok nesir olan bölümlerdedir.

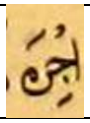	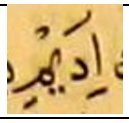	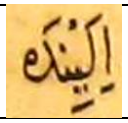
içre 1b/6 (nazım)	ideyim 3a/6 (nesir)	ileyinde 37a/11 (nesir)
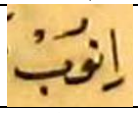	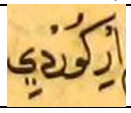	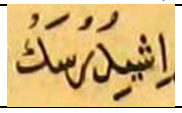
inüp 9a/14 (nesir)	irgürdi 9a/14 (nesir)	işidürseñ 13b/6 (nazım)

Esreli elif ye (ايِ) ile

Metnimizde /i/ sesinin ön seste esreli elif ye ile kullanımı genellikle manzum bölümlerde olup vezin gereğidir. Nesir olan bölümlerde ise çok az kullanılmıştır.

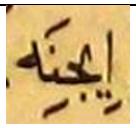	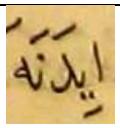	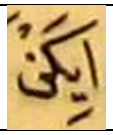
içine 14b/14 (nazım)	idene 21b/18 (nazım)	iñen 30a/17 (nazım)
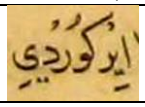	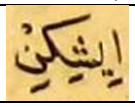	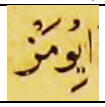
irgürdi 3a/18 (nesir)	işigin 22a/11 (nazım)	ivmez 28a/5 (nesir)

İç Seste

Esre (ِ) ile

Metnimizde /i/ sesinin esre ile iç seste kullanımı genellikle nesir olan bölümlerdedir.

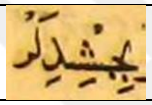	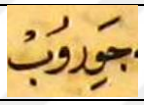	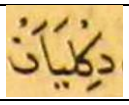
biçişdiler 10a/8 (nesir)	çevirüp 9a/6 (nesir)	diñleyen 2b/1 (nazım)
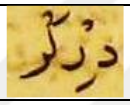	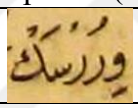	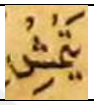
dirler 44a/16	virürseñ 12b/20 (nesir)	yetmiş 23a/19 (nazım)

Esreli ye (ِي) ile

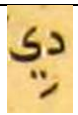	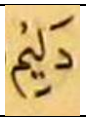	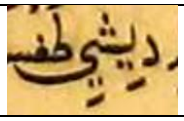
di 2b/3 (nazım)	delim 18a/17 (nesir)	dişi 35b/14 (nazım)
		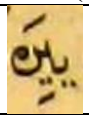
gice 37a/7 (nesir)	yil 15a/8 (nesir)	yire 17b/4 (nazım)

Son Seste

Esre (ِ) ile

/i/ ünlüsünün son seste esre ile kullanımına dair çok az örnek vardır.

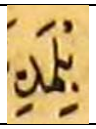	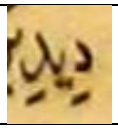	
bilmedi 13b/5 (nazım)	didi 15b/17 (nazım)	gibi 39b/1 (nesir)

Esreli he (ﻫِ) ile

/i/ ünlüsünün son seste esreli he ile kullanımına dair sadece bir örnek vardır. O da vezin gereği kullanılmıştır.

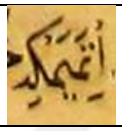
itmemegi 42b/20 (nazım)

Esreli ye (ﻳِ) ile

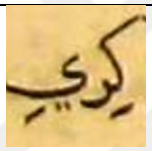		
giri 21a/14 (nazım)	iti 29b/9 (nesir)	kimi 19a/2 (nesir)
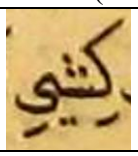		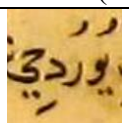
kişi 21b/17 (nazım)	yili 35b/8 (nesir)	yürüdi 7a/15 (nesir)

Dik esreli ye (ﻳِ) ile

	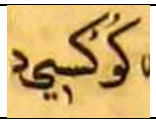	
gibi 43b/14 (nesir)	gögsi 9b/7 (nesir)	ili 44b/10 (nesir)
		
iki 46a/13 (nazım)	iki 64b/1 (nesir)	kişi 53b/16 (nazım)

1.1.5. o ünlüsü

Ön Seste

Ötreli elif vav (اُو) ile

Metnimizde /o/ sesinin ilk seste yaygın kullanımı ötreli elif vav iledir.

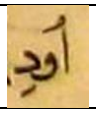	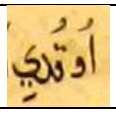	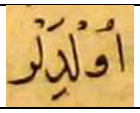
odı 3b/19 (nazım)	oḳudı 4b/3 (nazım)	oldılar 7a/15 (nesir)
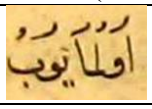	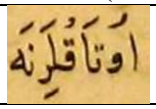	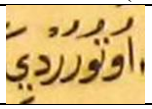
olmayup 4a/14 (nesir)	otaḳlarına 10b/15 (nesir)	otururdı 23a/12 (nazım)

Ötreli elif (اُ) ile

/o/ sesinin ön seste ötreli elif ile kullanımına dair çok az örnek vardır.

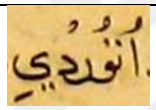	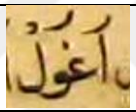	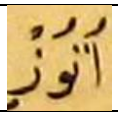
oturdı 3a/10 (nesir)	oġul 17a/18 (nesir)	otuz 22a/16 (nesir)

İç Seste

Ötre (ُ) ile

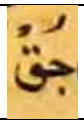	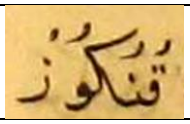	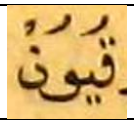
çoḳ 7a/12 (nazım)	ḳonuñuz 5b/14 (nesir)	ḳoyun 35b/10 (nesir)
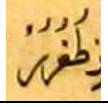	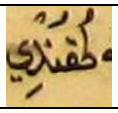	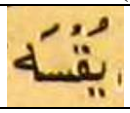
ṭoġurur 35b/12 (nesir)	ṭoḳundı 18a/21 (nesir)	yoḳsa 2b/3 (nazım)

Ötreli vav (وُ) ile

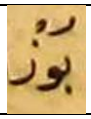	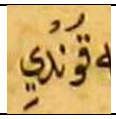	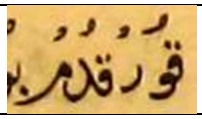
boz 17a/19 (nesir)	ḳondı 10b/6 (nesir)	ḳorḳdum 7a/15 (nesir)

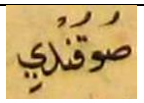	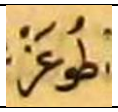	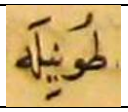
şoḳundı 25a/20 (nesir)	ṭoġar 14a/17 (nazım)	ṭon-ıla 12a/20 (nesir)

Son seste

Ötreli vav (ۇ) ile

/o/ sesinin son seste ötreli vav ile kullanımına dair çok az örnek vardır.

		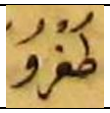
ḳo- 19a/20 (nazım)	oḳu- 28a/7 (nazım)	ṭoġru 24b/20 (nesir)

1.1.6. ö ünlüsü

Ön Seste

Ötreli elif vav (اُو) ile

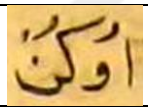	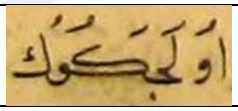	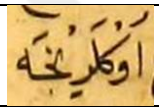
ögün 9b/3 (nesir)	ölecegüñ 3a/21 (nesir)	öñlerince 10b/11 (nesir)
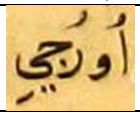	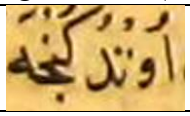	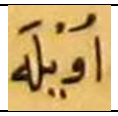
örüci 23b/12 (nesir)	ötdügünce 10a/13 (nazım)	öyle 11a/20 (nesir)

Ötreli elif (اُ) ile

/ö/ sesinin ön seste ötreli elif ile kullanımına dair çok az örnek vardır.

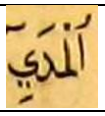	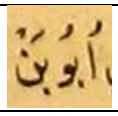	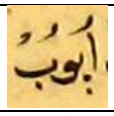
ölmedi 6a/8 (nazım)	öpüben 1b/8 (nazım)	öpüp 29a/9 (nesir)

İç Seste

Ötre (ُ) ile

/ö/ sesinin iç seste ötre gösterilmesine dair örnek sayısı azdır.

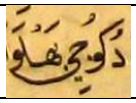	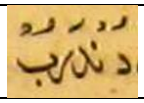	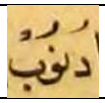
döküci 62a/19 (nazım)	döndürdi 10b/6 (nesir)	dönüp 15b/16 (nesir)
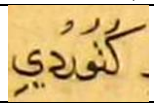	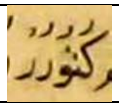	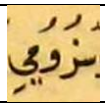
götürdi 3a/10 (nesne)	götürür 2a/16 (nazım)	sözümi 29b/7 (nazım)

Ötreli vav (ۇ) ile

/ö/ sesinin iç seste yaygın olarak kullanımı ötreli vav iledir.

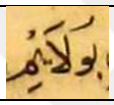	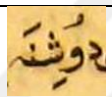	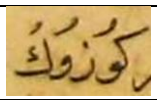
böleyim 3b/11 (nesir)	döşine 9b/7 (nesir)	gözüñ 3a/21 (nesir)
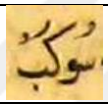	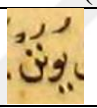	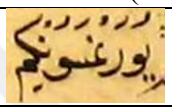
sögüp 28a/6 (nazım)	yönün 15b/16 (nesir)	yörenmesün kim 12a/12 (nesir)

1.1.7. u ünlüsü

Ön Seste

/u/ ünlüsünün ön seste yaygın kullanımı ötreli elif vav iledir.

Ötreli elif vav (اُو) ile

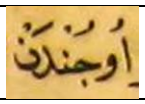	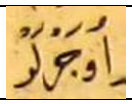	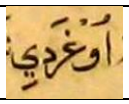
ucundan 9b/1 (nesir)	uçarlar 7a/8 (nesir)	uġradı 9b/16 (nesir)
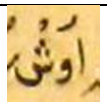	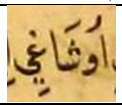	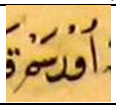
uş 12b/5 (nesir)	uşaġı 10b/15 (nesir)	ursam 9a/2 (nazım)

Ötreli elif (اُ) ile

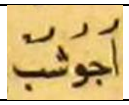	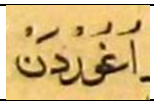	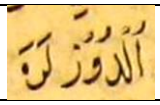
uçuşup 18b/6 (nesir)	uġurdan 16a/16 (nesir)	ulduzlara 50a/3 (nesir)
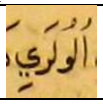	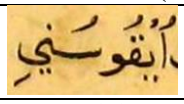	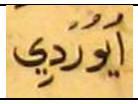
ululları 10b/1 (nesir)	uyḳusunı 62b/13 (nesir)	uyurdı 62b/12 (nesir)

İç Seste

/u/ ünlüsünün iç sesteki yaygın olarak kullanımı ötreli vav iledir. Ancak az da olsa ötre ile de kullanılmıştır.

Ötreli vav (ۇ) ile

	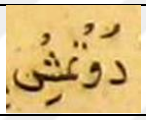	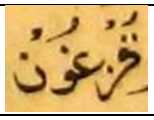
buz 16a/10 (nesir)	dutmış 3a/11 (nesir)	ḳuzġun 42b/18 (nesir)
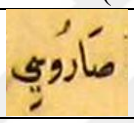	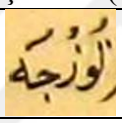	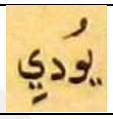
ṣarusı 16a/2 (nesir)	tuzca 26a/12 (nazım)	yudı 18a/13 (nesir)

Ötre (ُ) ile

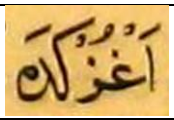		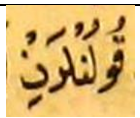
aġuzuñda 42b/14 (nesir)	dutup 8b/11 (nazım)	ḳulunların 39b/8 (nesir)
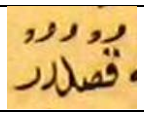	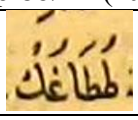	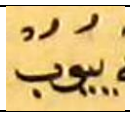
ḳuşdurur 38a/3 (nesir)	ṭuṭaġuñ 14a/9 (nazım)	yuyup 19a/8 (nesir)

Son Seste

Metnimizde /u/ sesinin sondaki kullanımı yalnız ötreli vav ile olup çok az kelimede kullanıldığı görülür.

Ötreli vav (ۇ) ile

	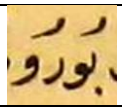	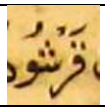
ağu 16a/2 (nesir)	boru 14b/5 (nesir)	ḳarşu 9b/6 (nesir)
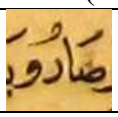	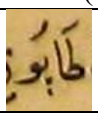	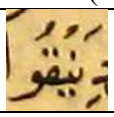
ṣaru 37a/21 (nesir)	ṭapu 16b/21 (nesir)	yanḳu 14b/15 (nazım)

1.1.8. ü ünlüsü

/ü/ sesi ön seste sadece ötreli elif vav ile kullanılmıştır.

Ön Seste

Ötreli elif vav (اُو) ile

		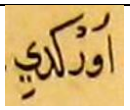
üç 5b/14 (nesir)	ün 9b/15 (nesir)	ürkdi 11a/3 (nesir)
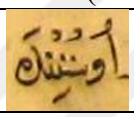	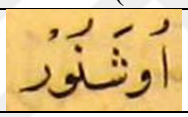	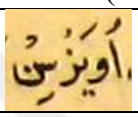
üstinde 37a/21 (nesir)	üşenür 9a/1 (nazım)	üyezsin 30a/5 (nazım)

İç Seste

İç seste /ü/ sesi hem ötre ile hem de ötreli vav ile yaygın bir şekilde kullanılmıştır.

Ötre (ُ) ile

		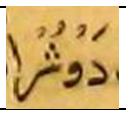
büküldi 9b/13 (nesir)	çetük 7a/4 (nesir)	devşür- 56b/17 (nazım)
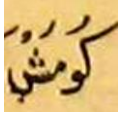	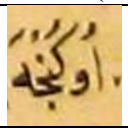	
gümüş 25b/10 (nesir)	öñünce 1b/9 (nazım)	ṭulum 36a/3 (nesir)

Ötreli vav (ۇ) ile

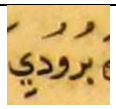	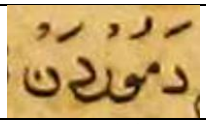	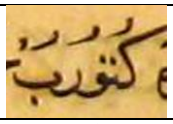
bürüdi 62b/1 (nazım)	demürden 10b/17 (nesir)	götürüp 9a/19 (nesir)
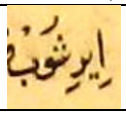	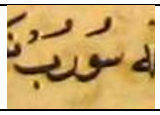	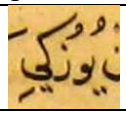
irişüp 4b/8 (nazım)	sürüp 9a/19 (nesir)	yüzügi 65b/1 (nesir)

Son Seste

Ötreli vav (ۇ) ile

Metnimizde /ü/ sesinin son seste kullanımına dair az da olsa örnekler vardır.

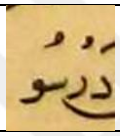	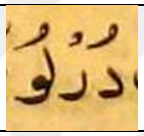	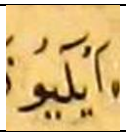
dersü 20b/19 (nesir)	dürlü 43b/14 (nesir)	eyleyü 3b/6 (nazım)
		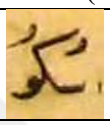
girü 36a/16 (nesir)	ölü 36a/14 (nesir)	süñü 9a/19 (nesir)

1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

1.2.1. ç ünsüzü

Metnimizde /ç/ ünsüzü, klişeleşmiş olarak, hem Türkçe kelimelerde hem de alıntı kelimelerde (*çāk* 18a/1dışında) ön, iç ve son seslerin tamamında Uygur imlasının bir yansıması olarak hep cim (ج) harfi ile gösterilmiştir.

Ön Seste

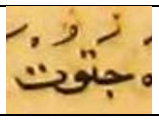	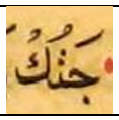	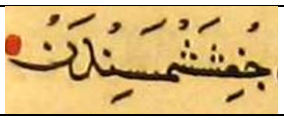
çatup 7b/17	çetük 38b/14	çığşaşmasından 14b/9
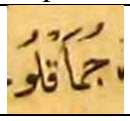	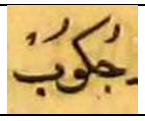	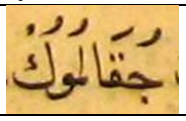
çomaḳlu 32a/19	çöküp 50a/19	çuḳalumuñ 47a/2

İç Seste

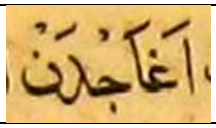	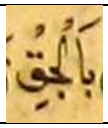	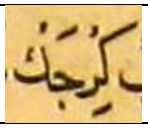
ağaçdan 7a/3	balçıḳ 3a/13	girçek 15b/3
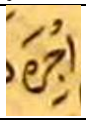	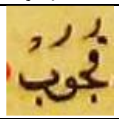	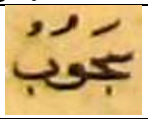
içre 34a/15	ḳuçup 33a/21	seçüp 4a/19

Son Seste

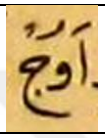		
avuç 3a/12	iç 58a/18	ḳılıç 6a/7
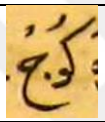	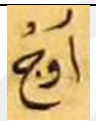	
göç 49b/1	üç 31a/14	yengeç 53b/17

1.2.2. g ünsüzü

/g/ ünsüzü metnimizde ön, iç ve son seslerde daima kef (ك) harfi ile gösterilmiştir.

Ön Seste

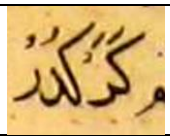	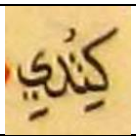	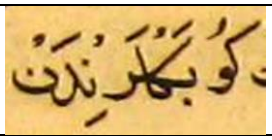
gerekdür 3b/3	gitdi 29b/16	göbeklerinden 7a/10
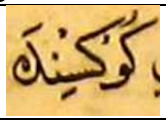	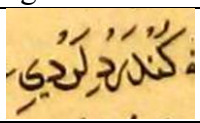	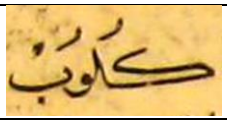
gögsinde 9a/9	gönderdilerdi 4b/17	gülüp 45a/2

İç Seste

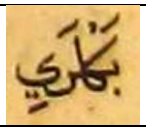	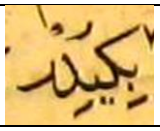	
begleri 8b/15	bigidür 47a/10	dögüşdüler 10a/8
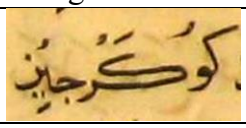	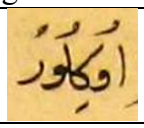	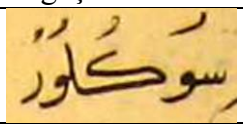
gögercin 48a/18	ögilür 2b/1	sögülür 2b/1

Son Seste

/g/ ünsüzünün son seste kullanımına dair metnimizde sadece bir örnek vardır.

beg 48a/11

1.2.3. ñ ünsüzü

/ñ/ ünsüzü de /g/ ünsüzünde olduğu gibi metnimizde daima kef (ك) harfi ile gösterilmiştir.

İç Seste

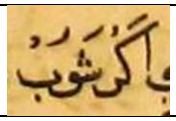	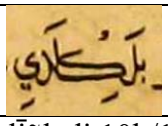	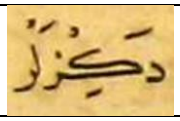
añraşup 8b/15	belīñledi 10b/14	deñizler 3a/11
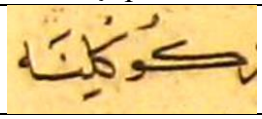	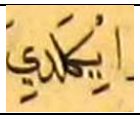	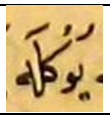
göñline 5a/8	iñledi 15a/6	yüñle 14b/14

Son Seste

		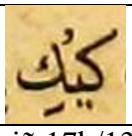
bañ 49b/8	biñ 10b/4	giñ 17b/13

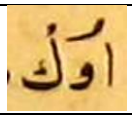	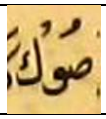	
öñ 10a/10	ṣoñ 19a/11	tañ 49b/8

1.2.4. p ünsüzü

/p/ (پ) ünsüzünün metnimizdeki kullanımı yaygın değildir. Genellikle /b/ (ب) ünsüzü ile karşılanmıştır.

Ön Seste

Metnimizde /p/ (پ) ünsüzünün ön seste kullanımına dair çok az örnek vardır. Bu örnekler de /b/ (ب) ünsüzü ile karşılanmıştır.

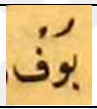	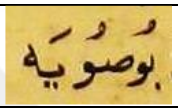
püf 56b/11	puṣuya 56b/11

İç Seste

/p/ (پ) ünsüzü *depretdi* 17a/12, *körpe* 43b/8 ve *toplu* 9b/5 kelimeleri dışında iç seste hep /p/ ile yazılmıştır.

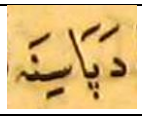	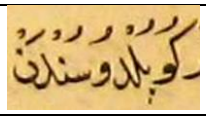	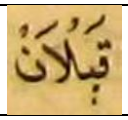
depesine 9a/14	güpüldüsünden 17a/14	ḳaplan 25a/20
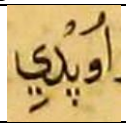	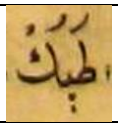	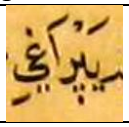
öpdi 29b/17	tapuñ 40b/21	yapraġı 37a/2

Son Seste

/p/ (پ) ünsüzü son seste hep /b/ (ب) ünsüzü ile karşılanmıştır.

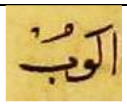	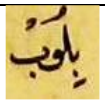	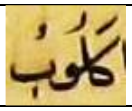
alup 9b/15	bilüp 34a/10	gelüp 16a/8
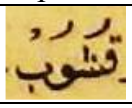	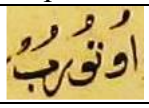	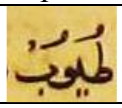
ḳoşup 34b/15	oturup 63a/14	ṭoyup 10a/18

1.2.5. s ünsüzü

/s/ ünsüzü genel olarak kalın sıradan kelimelerde sad (ص) ile ince sıradan kelimelerde ise sin (س) ile gösterilmiştir. Bazen de kalın sıradan kelimelerde sin harfinin, ince sıradan kelimelerde ise sad harfinin kullanıldığı görülür:

	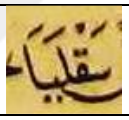
saḳınasın 12b/1	saḳlaya 4b/21
	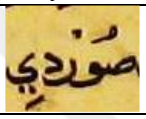
sancaḳ 15a/10	ṣürdi 9a/11

Ön Seste

Sad (ص) ile

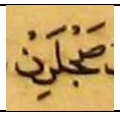	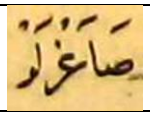	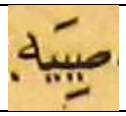
ṣaçların 8b/20	ṣaġarlar 24a/16	ṣıya 29b/1
		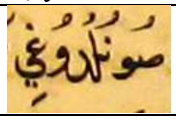
ṣol 19b/3	ṣu 44b/10	ṣunulduġı 59a/11

Sin (س) ile

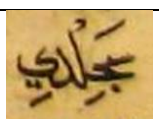	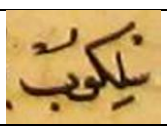	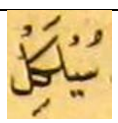
seçildi 59b/18	silküp 8b/20	söylegil 2b/3

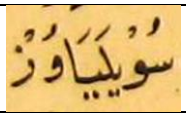	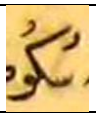	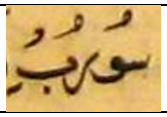
söyleyevüz 67a/15	süñü 9a/8	sürüp 61a/18

İç Seste

Türkçe kelimelerde iç seste /s/ sesi genel olarak sin (س) ile karşılanmış olup sad (ص) harfinin kullanımı oldukça sınırlıdır.

Sad (ص) ile

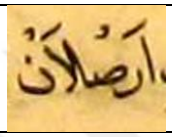	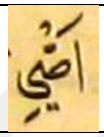	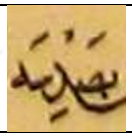
arṣlan 5a/17	aṣṣı 18a/12	baṣdısa 1b/13
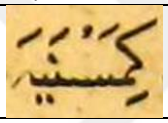	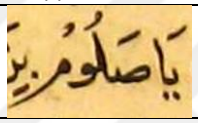	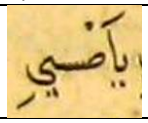
kimesne 63b/6	yaṣalum 63b/10	yaṣṣı 25a/11

Sin (س) ile

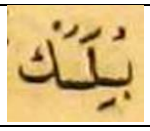	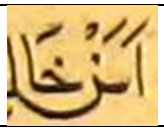	
bisleseñ 21b/9	esen 12a/7	isteyüp 36b/3
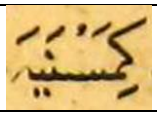	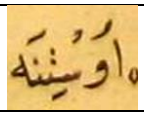	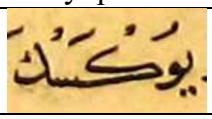
kimesne 63b/6	üstine 33a/20	yüksek 53a/14

Son Seste

Metnimizde /s/'nin son seste kullanımına dair sadece iki örnek tespit edilmiştir. Bu kullanımlar da sin (س) harfiyledir.

	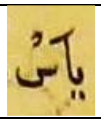
kes- 28a/8	yas 19a/2

1.2.6. t ünsüzü

/t/ ünsüzü genel olarak kalın sıradan kelimelerde tı (ط) ile, ince sıradan kelimelerde ise te (ت) ile yazılmıştır. Kalın sıradan olmasına rağmen aşağıdaki kelimelerin te (ت) ile yazıldığı tespit edilmiştir.

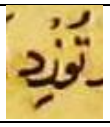	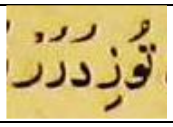	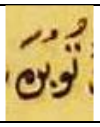
tozdı 10a/15	tozı-durur 2a/3	tobra 36b/13
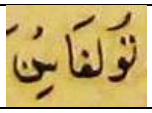	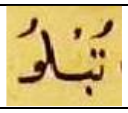	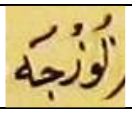
tolġasın 25a/20	toplu 9b/5	tuzca 26a/12

Bir kelime ise alternanslı kullanılmıştır:

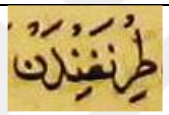	
ṭırnağından 17a/18	tırnaḳ 18a/1

Ön Seste

Metnimizde *tek* 12b/9 kelimesi dışında /t/ ile başlayan Türkçe kelimelerin tamamı kalın sıradan olup tı (ط) ile yazılmıştır.

Tı (ط) ile

		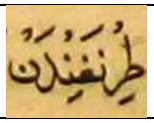
ṭaġ 4a/13	ṭal 2b/4	ṭırnağından 17a/18
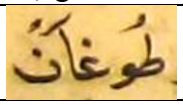		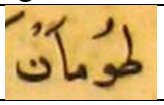
ṭoġan 48a/15	ṭolu 43b/12	ṭuman 55b/4

İç Seste

İç seste çoğunlukla te (ت) kullanılmış olup tı (ط)'nın kullanımına dair örnek çok azdır.

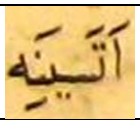	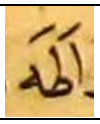	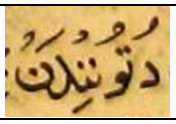
atasına 5a/15	aṭa 7a/15	dütüninden 64b/17
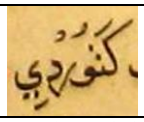		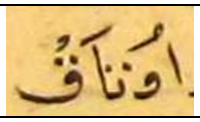
getürdi 33b/19	ḳatıra 8a/15	otaḳ 63a/16

Son Seste

Son seste genel olarak te (ت) kullanılmış olup sadece *buluṭ 51b/10* kelimesinin yazımında son seste tı (ط)'nın kullanıldığı görülür.

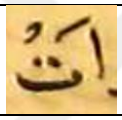	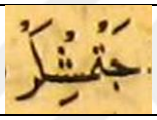	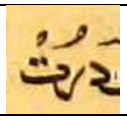
at 64b/12	çatmışlar 61a/9	dört 13a/10
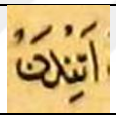	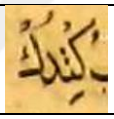	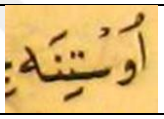
etinden 60b/11	gitdüñ 38b/9	üstine 42b/11

1.3. Metnin Bazı İmlâ Hususiyetleri

1. Atıf vavı yerine kesresinin kullanılması

Atıf vavı ile kurulması gereken bazı tamlamaların kesre ile kurulduğu görülür.

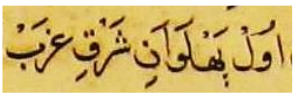 ol pehlevān-ı şarḳ **ı** ġarb 9b/3

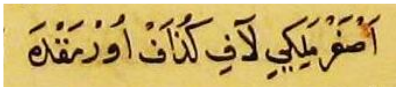 Aşfer meliki lāf **ı** güẕāf urmaḳda 14a/15

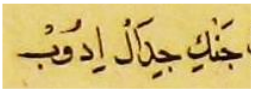 ceng **i** cidāl idüp 17a/5

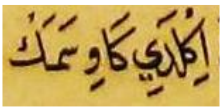 iñledi gāv **ı** semek 41a/21

2. İzafet kesresi yerine vav ya da ötreli vavın kullanılması

İzafet kesresi ile kurulması gereken bazı tamlamaların vav ya da ötreli vav ile kurulduğu görülür.

 Ḫusrev-**ü** ʿarş-ı āşiyān 1b/9

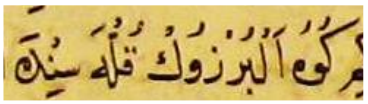 kūh-**u** Elburz'uñ ḳullesinde 6a/13

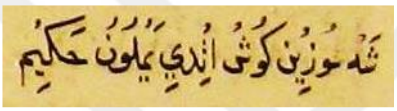 Yemlūn-**u** Ḥakīm 11b/13

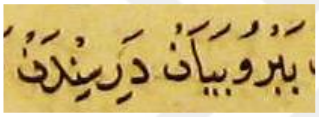 bebr-**ü** beyān derisinden 25a/19

Metnimizde birçok örneği bulunan birinci ve ikinci maddedeki hususlar, gerek düzlük-yuvarlaklık uyumunun gelişimiyle gerekse ilerleyici benzeşme ile ilgili çok önemli kanıtlardır. Aynı zamanda bunlar, müstensihin, söylendiği ya da duyduğu gibi yazdığının yani konuşma dilinin yazı diline yaklaştığının/yansıdığının önemli birer göstergesidirler.

3. Farklı şekillerde yazılan aynı anlamlı kelimeler

Metnimizde birçok Türkçe veya alıntı kelimenin farklı şekillerde yazıldığı görülür.

 buḫār 20b/20 ~ buḥār 17b/4

 ḫāk 21b/16 ḥāke 24a/9

 ḥāżır 42b/6 ~ ḫāẓır 27b/21 ~ ḫāżır 13a/11

 taġ 56b/12 ~ ṭaġ 4a/13

 ṭoḳıyup 32b/11 ~ 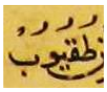 ṭoḳuyup 57b/1

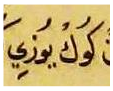 gök yüzi 14b/14 ~ 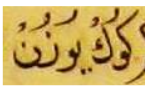 gök yüzün 34b/2

Yukarıda örneklerle izah edilmeye çalışılan hususlarla ilgili ne kadar kelime ya da kelime gurubu varsa hepsi orijinal nüshada geçtiği şekliyle transkribe edilmiş ve Dizin bölümüne de madde başı olarak alınıp birbirine gönderme yapılmıştır.

2. SES BİLGİSİ

Ses bilgisi (fonetik), dilin ses ve konuşma ile ilgili bölümünü oluşturan bir bilim dalıdır. Bir dilin yapı ve işleyişindeki bütün özellikler, dilin sese dönüşme niteliği demek olan ses bilgisinde kendini gösterir (Korkmaz, 2021: 13).

Süleymân-nâme'nin yazıldığı dönem Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemine rastlar. Bundan dolayı eserde, hem Eski Anadolu Türkçesinin hem de Osmanlı Türkçesinin ses özellikleri bir arada görülmektedir.

2.1. Ünlüler

Süleymân-nâme'de tespit edilen ünlüler a, e, ı, i, o, ö, u, ü ünlüleridir. İmla nedeniyle tespiti mümkün olmayan (Şahin, 2011: 41) kapalı /ė/ ünlüsüne rastlanmamıştır. Metinde uzun ünlülerin kullanımına dair de kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bir ünlü üzerinden bu durumu şu şekilde açıklayabiliriz:

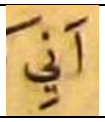	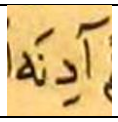	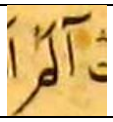
anı 9a/19 (nesir)	adına 27b/12 (nesir)	alam 46b/5 (nazım-vezin gereği kapalı hece lazım)
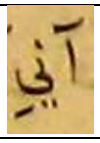	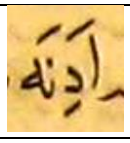	
anı 2a/18 (nazım-vezin gereği kapalı hece lazım)	adına 35a/7 (nesir)	22b/5 alam (nesir)
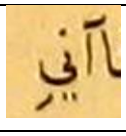	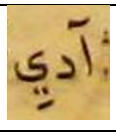	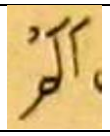

anı 1b/5 (nazım-vezin gereği ihtiyaç yok)	adı 2a/19 (nazım- vezin gereği kapalı hece lazım)	26b/3 alam (nazım-vezin gereği açık hece lazım)

Yukarıdaki tabloda üç kelimenin (ad, anı, al-) metnin hem nazım hem de nesir bölümlerinden alınmış halleri verilmiştir. Tabloya bakıldığında baştaki /a/ sesinin yazımı hususunda belli bir istikrarın olmadığı görülür. Bu durumda metnimizde uzun ünlü kullanıldığını söylemek doğru olmaz.

2.1.1. Ünlü Uyumları

Türkçenin bilinen tarihi seyri içerisindeki en önemli hususiyetlerinden birisi ünlü uyumları konusundaki istikrarıdır. Türkçede bir kelimede birbirine aykırı ünlüler bulunmaz; bir kelimenin ünlüleri arasında açık bir uygunluk göze çarpar (Ergin, 2009: 70).

Türkçe kelimelerde damak uyumu ve dudak uyumu olmak üzere iki tür ünlü uyumu söz konusudur.

2.1.1.1. Damak Uyumu

Kalınlık-incelik uyumu olarak da bilinen bu uyum, Türkçede kalın ünlü ile başlayan kelimelerin kalın ünlülerle, ince ünlüyle başlayan kelimelerin de ince ünlülerle devam etmesi kuralına dayanır. Bir kelimede hem kalın, hem ince ünlü bulunamaz (Ergin, 2009: 70).

Metnimizde, imladan dolayı okunuşu tam olarak tespit edilemeyen *ᶜalev 50b/16 ve inan- 8b/12*[279] kelimeleri bir tarafa bırakılırsa Türkçe kelimelerde damak uyumunun tam olduğu görülür.

acıyup 19a/7	aġlaşa 30b/12	anuñçun 39b/3
arasındaġı 59b/21	balaban 57b/6	buldum-ısa 24a/3
çıḳardılar 6b/5	dinildi 25b/13	dir-iseñ 46b/1
düşmiş-idi 50a/5	erligine 9b/9	gög-ile 8b/9
gögercin 48a/19	gümledi 14b/11	ışığından 50a/4

[279] Şahin, bu kelimenin *ınan-* ya da *inan-* şeklinde yazıldığını tespit etmenin imladan dolayı mümkün olmadığını ifade eder (Şahin, 2011: 42).

içlerinde 21b/4	itişse 32b/21	itmeg-içün 30b/4
ḳılıc-ıla 3b/10	ḳurṣaġında 18b/16	ḳurtarmaġ-ıçun 16b/14
oḳuyuban 27a/6	olur-ıdı 10a/14	ölmez-imiş 36a/20
özge 51a/5	ṣalığı 56b/14	sögülür 2b/1
ṭaşlarına 19a/8	var-ımış 36a/19	yoldaşlıḳ 6a/10

Metnimizde, Türkçe kelimelerde damak uyumu dışına çıkan ek *-ken* zarf-fiil ekidir. Bununla birlikte, sadece bir kelimede (buñal**dük** 52a/21), çokluk 1. şahıs görülen geçmiş zaman çekiminin uyum dışında olduğu görülür.

ḳılur**ken** 38b/16	olmış**ken** 14a/16	oturur**ken** 25b/19
ṭurur**ken** 8a/4	urur**ken** 43b/10	yanar**ken** 35b/4

Metnimizde damak uyumu dışında kalan eklerin daha çok alıntı kelimelere gelen Türkçe eklerde olduğu görülmektedir. Gerek Türkçe kelimelerde gerekse alıntı kelimelerde yaşanan bu durumu Duman, belli ağız katmanlarının veya bölgelerinin söyleyiş örnekleri olarak kabul etmek gerektiğini, dolayısıyla da bilimsel neşirlerde bu türlü örneklerin görmezlikten gelinerek Türkçenin tarihî fonetiği ve morfolojisi açısından çok değerli olan bu malzemelerin eserde tekdüzeliği sağlamak için feda edilmemesi gerektiğini ifade eder (Duman, 2013: 20). Bu hususla ilgili metnimizdeki örnekler şunlardır:

ʿacāyib**lığı** 36b/21	ālūde**lıḳ**la 17b/13	ʿacīb**raḳ** 50b/1
berāber**lığı** 37a/12	ġāyib**lığ**ından 5a/6	Süleymān**cügez** 60a/12
Süleymān**cük** 47a/8	ṭavīl**lığ**ından 7a/18	

2.1.1.2. Dudak Uyumu

Türkçede düz ünlü ile (a, e, ı, i) başlayan bir kelimenin düz ünlülerle, yuvarlak ünlü ile (o, ö, u, ü) başlayan bir kelimenin de ya düz-geniş (a, e) ya da dar-yuvarlak (o, ö) ünlüleri ile devam etmesine dudak uyumu denir.

Damak uyumu kadar köklü ve eski olmayan dudak uyumu Eski Anadolu Türkçesinde zayıftır. Dolayısıyla bu durum, Eski Anadolu Türkçesinin en önemli fonetik hadiselerinden biri olmuştur (Köktekin, 2011: 75). Ünlülerdeki genel yuvarlaklaşma eğilimi ve bazı eklerin devamlı düz veya yuvarlak ünlü ile kalıplaşması uyumu bozan asıl etkenlerdendir (Şahin, 2011: 42).

Kendisini kelime tabanları ve bu tabanlara gelen eklerde önemli bir şekilde hissettiren damak uyumsuzluğunun metnimizdeki durumu şu şekildedir:

2.1.1.2.1. Kelime Tabanlarında

2.1.1.2.1.1. Yuvarlaklık ve Yuvarlaklaşma

Eski Türkçeden beri belli bir nedene bağlı olmadan devam eden yuvarlaklık:

aġu 16a/2	azuḳ 39a/21	altun 4a/10
artuḳ 29a/18	berü 55b/21	dilkü 65b/20
eksük 31a/17	getür- 2b/21	girü 36a/16
ılduz 47a/11	içerü 25b/20	incü 42a/11
ḳarañu 35b/18	ḳarşu 14b/2	kendü 63a/4
ḳonşu 37a/12	ḳonuḳ 53a/20	yanḳu 14b/15

Batı Türkçesinde, Eski Türkçede kelime sonlarında bulunan /G/ sesinin erimesi dolayısıyla meydana gelen yuvaklaşmalar:

adlıġ >> adlu 13a/17	gizlig >> gizlü 61b/2	ḳamaġ >> ḳamu 8b/11
ḳapıġ >> ḳapu 11b/19	ṣarıġ >> ṣaru 37a/21	ṭapıġ >> ṭapu 16b/21

/G/ sesinin erimesine rağmen yuvarlaklaşmayıp dudak uyumunu koruyan kelimeler de vardır:

asıġ >> aşşı 18a/12	çerig > çeri 10b/14	irig > iri 7b/13
ḳatıġ > ḳatı	tirig > diri 35b/13	

Dudak ünsüzlerinin kendisinden sonra gelen ünlüyü yuvarlaklaştırması:

demür 57a/14	demürci 60a/9	ḳabuḳ 59b/16
ṣovuḳ 52a/20	ṭopuḳ 9b/13	yavuz 29a/20

2.1.1.2.1.2. Düzlük ve Düzleşme

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumuna giren ya da alternanslı kullanılan birçok örnek vardır:

çevür- 28a/13 çevir- 9a/6	dilkü 65b/20 dilki 66a/3	ılduz 47a/11 ıldız 52a/17 yıldız 39a/1
içün 3b/17 için 5b/19	kendü 33a/14 kendi 23b/5	ḳuru 39b/14 ḳurı 39a/11

2.1.1.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

Eski Türkçeden beri yuvarlak olan eklere, Eski Anadolu Türkçesi devresinde de yeni yuvarlak ünlülü eklerin eklenmesiyle yuvarlak ünlülü eklerin sayısı iyice artmış, özellikle çekim ve işletme eklerindeki yardımcı ünlüleri yuvarlaklaştırma konusunda çok ileri gidilmiştir (Savran, 2018: 95).

2.1.1.2.2.1. Yapım Eklerinde Yuvarlaklaşma

2.1.1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

başl**u**[280] 8b/21	er**süz** 34b/13	fırıl**du** 17a/15
īmān**suz** 23a/5	ġayret**süzlük** 62a/3	ḳanad**cuġ**ı 20a/17
ḳarındaş**cuḳ**laruñ 51a/7	ḳulun**cuḳ** 39b/11	ḳuş**cuġaz** 53a/6
libās**cuḳ**ların 20a/10	oġlan**cuḳ**dur 47a/6	siñir**lü** 25a/20
ṣūret**süz** 66b/19	ṣu**suz** 51a/18	top**lu** 9b/5

[280] +lu isimden isim yapım ekinin metinde bir yerde düz ünlülü olarak kullanıldığı görülür: ḳulun+**lı** 39a/14

yavuz**luḳ** 21b/18	yelek**lü** 25a/21	yüz**cügez** 28a/10

2.1.1.2.2.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri

art**uḳ** 8a/7	az**ġun** 21b/4	böl**ük** 12a/3
ḳorḳ**u** 47b/1	sev**gü** 12a/13	yaġ**mur** 34b/2

2.1.1.2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

dök**ül**- 12a/3	ır**ġur**- 9a/2	ir**gür**- 23a/2
ḳon**dur**- 4b/7	yet**ür**- 58b/18	yi**dür**- 2b/2
şun**ul**- 59a/11	ṭoġ**ur**- 35b/11	

2.1.1.2.2.2. Zarf-fiil Ekleri

ağlay**uban**[281] 26a/6	at**duḳça** 17b/1	bağlay**u** 39a/15
bil**üp** 36b/18	dök**dügünce** 18b/15	dut**uban** 3b/15
eyle**dükçe** 4b/9	gürley**ü** 34b/7	oḳuy**up** 4b/11
ol**up** 66a/10	öp**üben** 1b/8	şal**duġunca** 10a/14
söyley**üben** 13b/18	yırt**duġınca** 18a/2	yit**dügince** 50b/7
yiy**üp** 48b/12		

2.1.1.2.2.3. Sıfat-fiil Ekleri

at**duġ**ı 36a/13	di**dük**leri 25a/5	düş**düg**i 36a/14
gör**düg**i 36a/14	ḳıl**duḳ**dan 4b/11	ol**duġ**ı 4a/14

[281] *-uban* zarf-fiil ekinin metnimizde sadece bir kelimede *-ıban* (yaḳıban 30a/12) şeklinde geçmiş olabileceğini düşünüyoruz. Ancak kelimenin imlasındaki eksiklikten dolayı bunu net olarak söyleyemiyoruz.

2.1.1.2.2. Çekim Eklerinde Yuvarlaklaşma

2.1.1.2.2.1. Hâl Ekleri

Yuvarlak ünlülü hâl eki olarak metnimizde sadece ilgi hâli eki kullanılmıştır.

anası**nuñ** 5a/12	birisi**nüñ**	gök yüzi**nüñ** 52a/17
ḳanadları**nuñ** 7a/10	kendü**nüñ** 5b/15	ḳuyu**nuñ** 5a/4

2.1.1.2.2.2. İyelik Ekleri

adlar**uñuz** 53a/17	ara**muz**da 55a/8	cins**iñüz** 6b/15
diyār**ıñuz** 35b/7	el**üñüz**den 12a/21	ᶜışḳ**uñ**a 14a/9
ġıdā**ñuz** 53a/19	iki**ñüz**[282] 24b/5	iş**ümüz** 8a/7
ḳılıc**umuz** 26a/21	ḳarn**ımuz**ı 50b/9	söz**üñ** 2a/20
yedi**müz** 50b/16	yir**imüz** 36a/19	

2.1.1.2.2.3. Şahıs Ekleri

Metnimizde 1. ve 2. çokluk şahıs ekleri daima yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

aldu**ñuz** 52a/11	bilmez**üz** 6a/5	çıḳmış**uz** 5b/1
geldi**ñüz** 34a/1	gör**üñüz** 49a/15	ilede**vüz** 5b/10
ḳıla**vuz** 6a/15	ḳon**uñuz** 5b/14	şaḳla**ñuz** 63b/6

2.1.1.2.2.4. Bildirme Eki

-DUr bildirme eki metnimizde daima yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

bu-**durur** 4b/21	diri**dür** 6a/8	gün**dür** 32a/11

[282] Çokluk 2. şahıs iyelik ekinin metinde sadece bir yerde düz ünlülü olarak kullanıldığı görülür: vilāyet**iñiz**e 39a/20.

ḳışşası**dur** 26b/19	ol**dur** 1b/3	yoḳ-**durur** 53b/15

2.1.1.2.2.2.5. Zaman Ekleri

2.1.1.2.2.2.5.1. Görülen Geçmiş Zaman

Metnimizde *gel**di**ñüz* 34a/1 örneği dışında görülen geçmiş zamanın teklik 1. ve 2. şahıs ile çokluk 2. şahıs çekimlerinde zaman ekinin ünlüsü daima yuvarlak olarak kullanılmıştır.

başd**u**ñ 56b/17	gel**dü**m 16b/15	gel**dü**ñüz 53a/9
git**dü**k 35b/17	ḳılma**du**ñuz 5b/1	ol**du**ḳ 33b/8
söyle**dü**ñ 24a/11	var**du**m 6b/19	

2.1.1.2.2.2.5.2. Geniş Zaman

Geniş zaman çekiminde kullanılan *-Ur* eki metnimizde sadece bir yerde (*sür**ir*** 29a/1*)* kafiyeden dolayı düz ünlülü olarak kullanılmıştır. Bunun dışındaki bütün kullanımlar yuvarlak ünlülüdür.

bul**ur**sam 2b/17	gör**ür**em 6b/9	irgür**ür** 21b/19
ḳaşan**ur** 9a/1	otur**ur** 10b/17	vur**ur** 26a/11

2.1.1.2.2.2.6. Kip Ekleri

2.1.1.2.2.2.6.1. Emir Kipi

Emir çekiminin 1. çokluk şahıs çekiminde kullanılan *-(y)AlUm* eki ile 3. şahıslarında kullanılan *-sUn* ve *-sUnlar* ekleri metnimizde daima yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

al**sun**lar 38a/5	bil**elüm** 33b/17	diñley**elüm** 61b/11
eyle**sün**ler 5b/15	gel**sün** 52b/2	kesil**sün** 31b/17
şal**sun** 36a/1	şormay**alum** 34b/14	ṭap**alum** 16a/17

2.1.1.2.1.2.1. Düz Ünlü Bulunduran Ekler

2.1.1.2.1.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+cI$_2$

Kullanımı çok yaygın değildir. Genellikle aynı kelimelerde kullanılmıştır.

göz**ci**ler 48a/20	ḳapu**cı** 35a/12	duᶜā**cı**ya 37b/7
ılan**cı** 66a/14	demür**ci** 22a/19	

+(I)ncI$_2$

altı**ncı** 64b/17	ṭoḳuz**uncı** 60b/18	beş**inci** 7b/15
bir**inci** 51a/19	üç**ünci** 7b/15	dörd**ünci** 58a/8

2.1.1.2.1.2.1.2. Fiilden Fiil Yapım Eki: -ıt-

Metnimizde sadece iki kelimede kullanılmıştır.

aḳ**ıd**up 61b/8	ṣarḳ**ıd**ur 66a/14

2.1.1.2.1.2.1.3. Sıfat Yapan +KI$_2$

Ekin metnimizde hep düz ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

elinde**ki** süñüsin şu içine şançup 39a/10	ḳanı ol gök yüzünde**ki** çeriler 11a/18	Utandı gökde**ki** ᶜİsā alıñdı yirde**ki** zemzem 14a/8
bu yanında**ğı** begler 10b/19	kendü arasında**ğı** ḳīl ü ḳāli 59b/21	Yanında**ğı** ḫāṣlar daḫı yirlü yirinde uyurdı. 62b/11-12

2.1.1.2.1.2.1.4. Sıfat-fiil Ekleri

Sıfat-fiil eklerinden olan *-miş* eki, metnimizde sadece yedi yerde ve aynı kelimede kullanılmıştır. Ekin kalın sıradan şekline ise rastlanmamıştır.

yedi ṭasdan geç**miş** ağu 16a/2

2.1.1.2.1.2.1.5. Zarf-fiil Ekleri

Metnimizde düz ünlülü olarak kullanılan zarf-fiil ekleri şunlardır:

bil**medin** 28b/20	bulmay**ıcaḳ** 8a/9	gel**ince** 13a/8
diy**icek** 52b/18	gör**icek** 21a/6	gör**incek** 21a/1
ḳorḳ**madın** 48b/21	ol**ıncaḳ** 14a/21	ölmey**ince** 56a/2
ṭut**ıcaḳ** 5b/11	varmay**ınca** 65b/16	var**ınca** 5b/4

2.1.1.2.1.2.1.6. Zaman Ekleri

Teklik 3. şahıs çekiminde daima *-dı, -di* şeklinde düz ünlülü olarak kullanılırken 3. çokluk şahıs çekiminde düz ve yuvarlak ünlülü (çıḳar**dı**lar 6b/6, getür**di**ler 11b/7, uruş**du**lar 15a/9, görüş**dü**ler 59b/9) olarak alternanslı şekilde kullanılmıştır.

Teklik ve çokluk 3. şahıs çekiminde kullanılan *-mış, -miş* eki metnimizde sadece üç yerde yuvarlak ünlülü olarak kullanılmış (ol**muş**dı 10b/10, otur**muş** 35a/16, yürü**müş** 43a/15), bunların dışında ise daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

al**dı** 9a/18	çat**mış**lar 61a/9	düş**miş** 37b/1
dur**dı**lar 8a/13	eyle**di** 2b/18	ört**miş**ler 37b/18
ṭol**mış** 17a/8	yaḳ**dı** 2a/4	yitür**di**ler 17b/18

2.1.1.2.1.2.1.7. Kip Ekleri

Genellikle teklik 2. şahıs çekimlerinde kullanılan kuvvetlendirme eki *-GIl* ile istek çekiminde kullanılan *-sIn* teklik 2. şahıs eki metnimizde daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

ala**sın** 11b/3	añla**ġıl** 6b/13	beñzeye**sin** 13b/15
di**gil** 30a/8	duta**sın** 12b/7	ola**sın** 3a/8
olma**ġıl** 11b/1	olmaya**sın** 13b/15	söyle**gil** 2a/14

2.1.1.2.3. Hem Düz Hem Yuvarlak Ünlü Bulunduran Ekler

2.1.1.2.3.1. İsimden İsim Yapım Eki: +lIK

Süleymān**lıḳ** 8b/5	yavuz**luḳ** 21b/18	ḳulaġuz**lıḳ** 53b/6
beg**lik** 8b/4	gün**lük** 26a/1	beg**lig**i 47a/15

2.1.1.2.3.2. Fiilden Fiil Yapım Eki: -Il-

gönder**il**sün 64a/4	götür**ül**üp 25b/13	ır**ıl**uruz 51a/13
ḳur**ul**dı 41a/17	ṭut**ul**dı 49a/5	ur**ıl**up 49b/19
ur**ul**dı 41a/17	vir**il**üp 7b/1	yar**ıl**up 48a/2

2.1.1.2.3.3. Fiilden Fiil Yapım Eki: -In-

çal**ın**ur 9b/4	gör**in**ür 30a/9	bul**ın**madı 36b/7
bul**un**madı 36b/1	gör**ün**di 53a/2	

2.2. Ünsüzler ve Ünsüz Uyumu

Eski Anadolu Türkçesi yazı dilindeki ünsüzlerin genel Türkçeden pek farklı olduğu söylenemez. Yalnızca ses gelişmesi ya da değişmesi yoluyla oluşan birkaç farklı ünsüz meydana gelmiştir (Akar, 2018: 120). Bu bağlamda metnimizde yer alan ünsüzler şunlardır: b, c, ç, d, f, g, ġ, h, ḥ, ḫ, j, k, ḳ, l, m, n, ñ, p, r, s, ş, t, ṭ, v, y, z.

Eski Türkçede ötümlülük-ötümsüzlük bakımından ünsüzler arasında bir uyum yoktur. Aynı uyumsuzluk Eski Anadolu Türkçesinde de devam etmiştir (Şahin, 2011: 45). Bu durumun nedeni imladaki klişeleşmedir. Metnimizde de bu durum istisnasız olarak aynı şekildedir.

+dA Bulunma Hâli Eki

aralıḳ**da** 10b/10	baş**da** 2a/16	gök**de** 9a/1

ḳafaṣ**da** 12b/4	nefes**de** 13b/9	ṣūret**de** 25a/10

+dAn Ayrılma Hâli Eki

at**dan** 9b/18	buyurduḳ**dan** 52b/15	cihet**den** 44b/20
felek**den** 3a/14	gök**den** 15b/1	ṣāf**dan** 10a/10

-dI Görülen Geçmiş Zaman Eki

at**dı** 3a/2	çaġrış**dı**lar 32a/4	çıḳ**du**m 38a/13
dut**dı** 16b/6	git**di** 36b/6	iç**di**ler 7a/21
işit**di**ler 62a/8	it**dü**m 38a/15	yırt**du**m 47b/20

+dUr Bildirme Eki

gerek**dür** 24a/1	göç**dür** 49a/20	ḥayāt**dur** 36a/2
ṭaş**dur** 38b/18	yigrek**dür** 47a/13	yoḳ**dur** 6b/18

2.3. Ses Olayları

Ses olaylarının temelinde, en az çaba harcama kanunu yatar; oluşumlarında rastgelelik yoktur. Dildeki ses olaylarının çoğunluğu, seslerin birbirini çekmesi ve itmesi neticesinde olur (Coşkun, 2017: 57). Dilin canlı bir yapıya sahip oluşu bu durumu kaçınılmaz kılar. Metnimizde karşılaştığımız ses olayları şunlardır:

2.3.1. Ötümlüleşme

Sedalılaşma, tonlulaşma gibi adlarla da anılan ötümlüleşme Türkçede p, ç, t, k ünsüzlerinin b, c, d, g ünsüzlerine değişimi şeklinde kendini gösterir. Bu ses olayı kelimenin başında, ortasında veya sonunda meydana gelebilir. Oğuzcayı diğer Orta Türkçe şivelerinden ayıran en önemli fonetik özelliklerden biri kelime başında ünsüzlerin ötümlüleşmesidir (Şahin, 2011: 47).

t- > d-, ṭ- > d-

Metnimizde kelime başındaki /t-/, /ṭ-/ seslerinin ötümlüleşerek /d-/'ye dönüştüğü görülür. Bu durum ince sıradan kelimelerde çok daha fazladır.

daḫı 2b/18	dile 6b/17	döşek 37b/3
degin 15a/20	dilek 23b/20	döşenüp 20a/18
degirmen 46b/8	dilkü 65b/20	döşine 9b/7
degül 21a/20	diñleyelüm 61b/11	döndürdi 10b/6
deldi 10a/16	dirdüñ 38b/6	dördünci 7b/15
delim 42b/12	diregi 16a/1	dört 9b/7
delü 48a/21	diri 35b/13	dükeli 47b/6
delügi 54a/21	dirilüp 34a/9	düketdüm 54a/11
demin 34a/16	dirlik 55a/12	dün 47a/6
demür 57a/14	diş 60a/6	dünle 47a/6
deñiz 15b/12	dişi 35b/14	dürlü 4b/7
depesine 9a/14	ditreşdi 1b/13	dürüşdi 17b/12
deriñ 58a/13	dize 25a/21	düşse 64b/10
derisinden 25a/19	dizleri 40a/13	düşüm 62b/15
deve 60a/8	doyamaz 33a/5	dütün 50b/12
didi 3a/8	dögüşdüler 10a/8	düzdiler 6b/2

Kalın sıradan olan kelimelerin bir kısmında kelime başındaki /ṭ/'lerin korunduğu görülür.

ṭaġda 10a/15	ṭağılısar 40b/7	ṭağladı 61b/9
ṭalup 7b/3	ṭoġrı 25a/9	ṭoġru 5b/16
ṭoġursa 35b/13	ṭoḳuz 47a/1	ṭolaşdı 40b/20

ṭoldı 49a/5	ṭoldurdılar 36b/13	ṭolu 43b/12
ṭonanup 36a/4	ṭondı 61a/1	ṭonı 55b/13
ṭoyurup 30b/8	ṭuman 3a/15	

Metnimizde bazı kelimelerin başında /ṭ/ ve /d/'nin alternanslı olarak kullanıldığı da görülür.

ṭoġardı 52a/19	doġmasañ 33a/2
ṭoḳundı 18a/21	doḳunup 16a/10
ṭoyuncaya 39b/17	doyamaz 33a/5
ṭaḳınup 14b/1	daḳınup 49b/10
ṭar 27a/10	dar 42b/16
ṭırnaġından 17a/18	dırnaġına 31b/19
ṭınmadılar 7a/15	dınmadı 11b/11
ṭurġurdılar 15a/7	durġuram 9a/1
ṭutup 18b/4	dutup 18b/3

İki ünlü arasında kalan /t/ sesi ötümlüleşerek /d/'ye dönüşmüştür.

gi**d**elüm 5b/10	i**d**ecekdür 63a/3	ile**d**eler 6a/16
işi**d**eydük 54b/10	oyna**d**alum 26a/21	

k- > g-, ḳ- > ġ-, -ḳ > -ġ

Eski Anadolu Türkçesinin kelime başında *t- > d-* ötümlüleşmesi gibi yaygın olan bir ses hadisesi de *k- > g-* ötümlüleşmesidir. Bu ötümlüleşme kelime başında bulunan sedasız art damak ünsüzü ḳ, Eski Anadolu Türkçesinde hiçbir değişikliğe uğramamıştır (Güner, 2003: 97). Metnimizde ince sıradan *t- > d-* ötümlüleşmesiyle ilgili şu örnekler vardır.

k- > g-

geçerken 4b/19	girmege 63a/17	gördük 28b/19
gice 31a/18	girü 36a/16	görüşdiler 7a/21
geçüp 41a/6	gitdiler 42b/9	götürdüñ 12a/17
geldüm 16b/15	gizlenüp 61a/1	göz 29b/7
gerek 35b/10	göçerem 49a/15	gözetürler 7b/11
getürem 45a/16	gögsinde 9a/19	güç 33a/18
geymişlerdi 64b/15	gök 8a/14	güldi 19a/18
geyik 52a/4	göl 55b/8	gün 52a/13
geyindiler 31a/16	gölge 20a/2	gündüz 38a/17
gezsem 46a/10	göñlinde 61b/2	güreşdi 16b/8

Genel kabule göre, EAT'de ince sıradan kelimelerin başındaki /k/'ler ötümlüleşmeden kullanılmıştır. Ancak bu konuda bazı görüş ayrılıkları da vardır. Çünkü Arap alfabesinin kullanıldığı eski yazıda /k/ ile /g/ sesi aynı harf ile (ك) gösterilmiştir. Bazı müellifler /k/ ile /g/'yi ayırt etmek için kef harfinin üstüne (ڭ) veya altına üç nokta koysa da bu kullanım yaygınlaşmamış olduğundan karışıklık devam etmiştir.

Genel kabule göre metnimizde *k- > g-* ötümlüleşmesi olmayan kelimeler şunlardır:

keklik 20a/11	kendisi 9b/7	kendüsi 15b/10
kesdi 10a/6	kez 62a/14	key 57a/1
kimse 13b/20	kimsin 8a/16	kirpiye 17b/2
kişi 21b/17	kişnedi 14a/17	kömür 47a/5

Metnimizde kalın sıradan kelimelerin başında bulunan /ķ/'lar ötümlüleşmeyerek kendisini korumuştur.

ķaçan 25a/1	ķanı 11a/17	ķatıra 8a/15
ķaçurdı 9b/16	ķanķı 36a/1	ķıl- 1b/12
ķaġan 3a/9	ķapaķları 40a/13	ķılıç 6a/7
ķaldı 10a/15	ķapuña 22a/12	ķılışdılar 10a/7
ķalķan 16b/6	ķara 16a/1	ķırķ 36a/3
ķamu 49b/10	ķarındaşı 45a/14	ķızıl 20b/7
ķan 30b/18	ķarşu 7b/19	ķorķmış 15a/17
ķanda 34b/13	ķaş 65a/6	

Metnimizde *ayaķ* kelimesininden sonra ünlü ile başlayan bir kelime geldiğinde kelime sonunda yer alan /ķ/'lar hep ötümlüleşmiştir. *Aķ*, *çoķ* ve *yaraķ* kelimelerinde ise bu durum alternanslı bir şekilde görülür.

aya**ġ** üzre 19b/18	a**ġ** u ķızıl 32b/3 ~ a**ķ** akçaları 30b/3
ço**ġ** olur 51a/9 ~ ço**ķ** olmışdur 59a/19	yara**ġ** u yat-ıla 64a/17 ~ yara**ķ** oldılar 8a/13

Sadece bir yerde *sancaķ* kelimesinin kendisinden sonra ünlü ile başlayan bir kelime gelmediği hâlde kelime sonunda bulunan /ķ/'nın ötümlüleştiği görülür.

sanca**ġ** virdi 16b/3

Metnimizde /K/ ünsüzleriyle biten kelimelerin ünlü ile başlayan bir ek aldığında genel olarak ötümlüleştiği görülür. Sadece bir kelimede (ķıya**ķ**ı 9a/14, 9b/8) ötümlüleşmenin olmadığı görülür.

acı**ġ**ı 51a/4	eksü**g**in 31b/2	ṭırna**ġ**ından 17a/18

balı**ġ**a 61a/1	gö**g**e 17b/18	ṭopu**ġ**ına 9b/13
begli**g**i 47a/15	işi**g**in 22a/11	uşa**ġ**ı 7b/13
buṭa**ġ**ından 45a/20	ḳanadcu**ġ**ı 20a/17	varlı**ġ**ından 21a/19
çetü**g**e 7a/4	ḳayana**ġ**uma 53b/1	yaña**ġ**ı 52b/8
delü**g**i 54a/21	ḳonu**ġ**un 53b/4	yükse**g**e 3a/18
dırna**ġ**ına 31b/19	ṣaġlı**ġ**ından 5a/2	

-p- > -b-

Bu ses olayı metnimizde sadece iki kelimede görülür.

di**b**ine 10a/21	gi**b**i 4a/13

2.3.2. Ötümsüzleşme

Çok sık karşılaşılan bir ses olayı değildir (Köktekin, 2011: 73). Ötümlü ünsüzlerin yerini ötümsüz ünsüzlere bırakması şeklinde gerçekleşir. Metnimizde iki kelimede görülür.

eşid- >> işitdük 4b/21	izde- >> istedi 5a/16

2.3.3. Sızıcılaşma

Patlayıcı ünsüzlerin çeşitli sebeplerle sızıcı ünsüze dönüşmesi (Korkmaz, 1992: 135) şeklinde gerçekleşen bu ses olayınının metnimizdeki durumu şu şekildedir.

b- > m-

Bu ses olayı Batı Türkçesinin Eski Anadolu devresinde karşımıza çıkar (Ergin, 2009: 90). Metnimizde sadece birinci teklik şahıs zamiri olan *ben* kelimesinde görülür. *Ben* kelimesinin *men* kelimesiyle birlikte alternanslı olarak kullanıldığı görülür. Ancak kullanımı *ben* kelimesi kadar yaygın değildir.

ben > men 2a/13

b- > v-, -b- > -v-, -b > -v

Eski Türkçede gerek kelime başında gerekse kelime içinde yer alan /b/ sesi sızıcılaşarak bazı kelimelerde /v/ sesine dönüşmüştür. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

bar- > varup 2b/13	bar > var 10b/18	bir- > virdüñ 3b/19
ab > avcılar 11a/5	eb > ev 37a/21	çabış > çavuş 32a/19
seb- > sevmez 28a/5	tebe > deve	yabız > yavuz 29a/20

-d- > -y-, -d > -y

Kelime içinde ve kelime sonunda gerçekleşen bu ses olayı ile ilgili metnimizdeki örnekler şunlardır:

adaḳ >> ayaḳları 9b/13	adur- >> ayırdılar 10b/4	bedü- >> büyü- 47a/6
bedük >> büyük 37a/2	bod > boyuñ 14a/8	edgü >> eyü 33a/8
ḳod- > ḳoyaram 12b/9	ḳudruḳ > ḳuyruḳları 7a/7	ḳuduġ > ḳuyu 5a/3
ṭod- > ṭoyup 10a/18 ~ doyamaz 33a/5	udı- >> uyur 47a/14	yadaġ >> yayan 9b/19

-ġ- > -v-

Kelime içerisinde gerçekleşen bu fonetik hadisenin metnimizdeki örnekleri şunlardır:

ḳaġuş- > ḳavuşmalı 50b/12	ḳaraġul >> ḳaravul 10b/8
şoġıḳ >> şovuḳ 52a/20	ṭaġuḳ >> ṭavuḳ 65b/20

-ḳ- > -ḫ-

Kelime başındaki *ḳ- > ḫ-* değişikliğinin geçmişine ait örnekleri Eski Uygur Türkçesine kadar dayanmaktadır (Güner, 2003: 18). Bu ses olayı, Eski Anadolu Türkçesinde daha çok kelime içinde görülür. Metnimizdeki örnekleri şunlardır.

taḳı > daḫı 36a/2	yaḳşı > yaḫşı 2a/19	aḳşam > aḫşam 10a/20

Metnimizde yer alan bir kelime ise alternaslı olarak kullanılmıştır.

yoḫsa 34a/16	yoḳsa 2b/3[283]

Günümüz Türkiye Türkçesinde /h/ sesine dönüşmüş olan kelime başındaki /ḳ/'ların metnimizde yer alan iki kelimede kendisini koruduğu görülür.

ḳanı 3a/20	ḳanḳı 7b/11

2.3.3.1. Erime

Kelime içinde ünlüden sonra gelen bir ünsüzün ünlüyü uzatarak kaybolmasıdır. Bu hadise Eski Anadolu Türkçesinde çoğunlukla /G/ sesinin erimesi sonucunda gerçekleşir (Şahin, 2011: 47). Metnimizde /G/ sesinin erimesiyle ilgili örnekler şunlardır:

atlıġ >> atlu 34b/12	adrıġ >> ayru 39b/10 ~ ayrılışup 7b/1	ḳamıġ >> ḳamu 8b/11
ḳatıġ >> ḳatı 34b/5	ḳurıġ >> ḳuru 39b/14 ~ ḳurı 39a/11	ḳuduġ >> ḳuyununñ 5a/4
şarıġ >> şaru 37a/21	tirig >> diri 35b/13	ṭapuġ >> ṭapu 16b/21
türlüg >> dürlü 4b/7	uluġ >> ulu 7a/7	şub >> şu 4b/5

2.3.3.2. Yutulma

Daha çok iki heceli kelimelerde görülen bu ses olayı, ikinci hecenin başında yer alan /G/ sesinin herhangi bir sesi değiştirmeden ortadan kaybolmasıyla ilgilidir. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

edgü >> eyü 33a/8	bolġan >> olan 2a/14	kergek >> gerek 2b/1

[283] Kelimenin "yoḳsa" şekli "yoḫsa"ya nispetle daha yaygın olarak kullanılmıştır.

körgen >> gören 38a/19	ḳulġaḳ > ḳulaḳ 20a/3	ṭırnġaḳ >> dırnaġına 31b/19

2.3.4. Düşme

Çeşitli fonetik etkiler neticesinde kelimelerin ön, iç ve son seslerinde bulunan ses veya seslerin düşmesidir (Korkmaz, 1992: 49). Bu ses olayını şu başlıklar altında verebiliriz:

2.3.4.1. Ünlü Düşmesi

Genellikle kelimelere getirilen ekler nedeniyle ya da kelimeden sonra gelen bazı yapıların kelimeye ekleşmesi neticesinde ortaya çıkan bir ses olayıdır. Bu ses olayını kalıcı ve geçici olarak iki şekilde değerlendirmek mümkündür (Ekşioğlu: 2018: 37).

Metnimizde genellikle orta hece ünlüsünün düşmesiyle meydana gelen örnekler şunlardır:

aġız+ı > aġzına 18a/1	alın+ı > alnı 44b/18	ayır-u > ayru 39b/10
baġır+ı > baġrın 15a/14	beñiz+e- > beñzer 2a/10	besi+le- > besler-iseñ 21a/21
biribiri > birbirile 7a/8	birile > birle 6a/9	boyun+ı > boynı 20a/12
burun+ı > burnınuñ 54b/3	çevir-e > çevre 9a/20	dirilik > dirliklerine 37a/6
egin+i > egninden 19b/2	eyülük > eylük 21b/18	gögüs+i > gögsinde 9a/9
göñül+ü > göñlüñe 26b/9	ḳarın+ı > ḳarnımuzı 50b/9	nereden > nerden 44b/7
oġulan > oġlan 28a/6	oyun+a- > oynar 15a/11	uġur+a- > uġradı 9b/6
üzere > üzre 4a/8	yaḳış-ı >> yaḫşı 24a/11	yürür-ük > yügrük 57a/17

Bazı kelimeler alternanslı olarak kullanılmıştır.

eyitdi 2b/16 ~ eytdi 46b/6	iletdiler 37a/9 ~ iltmege 56a/17

Bazı kelimelerde orta hece ünlüsünün düşmediği görülür.

omuzına 15b/9	yalıñuz 26a/9

Bazı yapıların kendisinden önce gelen kelimeye ekleşmesiyle meydana gelen ünlü düşmeleri metnimizde şu şekildedir:

Cevheri Fiil (i- fiili)

Metnimizde *i-* fiilinin çekimli şekillerinden olan *i-di, i-miş, i-se, i-ken* yapılarının kendisinden önceki kelimeyle ekleştiği durumlarda *i-* fiilinin düştüğü görülür.

beşer iken > beşerken 13b/15	degül ise > degülse 39a/19	döner idi > dönerdi 3b/14
gelür ise > gelürse 2b/21	ḳılur imiş > ḳılurmış 58b/16	olmış iken > olmışken 14a/16
olur ise > olursa 5a/14	söyleşür iken > söyleşürken 4a/15	var idi > vardı 36a/12
varur imiş > varurmış 52a/11	ṭutmış idi > ṭutmışdı 4b/8	

Metnimizde *i-* fiilinin çekiminde kullanılan yapıların kendisinden önce gelen ve ünlüyle biten bir kelimeyle ekleşirken bazen araya yardımcı ses aldığı, bazen de *i-* fiilini düşürerek doğrudan birleştiği görülür.

ḥükminde-y-idi 58b/5	itmedi-y-ise 15a/1	ḳaṭre-y-iken 17b/15
ola-y-ıdı 66b/21	üzerinde-y-imiş 7b/4	açadı 5b/21
alsadı 26a/14	añadum 45b/10	götürdidüm 39b/3
pīşesidi 23a/18	ṣūretindedi 7b/4	

i- fiilinin ünsüzle biten bazı kelimelerde ise kendisini koruyarak ekleştiği görülür.

bulmış-iken 40a/16	dir-imiş 44b/17	eyler-iseñ 4b/3
itmiş-idi 23a/13	olmaduñ-ısa 2b/2	var-ımış 36a/19

“ile” Edatının Ekleşmesi Hâlinde

anuñ ile > anuñla 1b/11	salṭanat ile > salṭanatla 23b/3	yir ile > yirle 8a/14

“içün” Edatının Ekleşmesi Hâlinde

anuñ içün > anuñçun 3a/13	intiḳām içün > intiḳāmçun 5a/6	Süleymān içün > Süleymānçun 62a/11
mühri içün > mühriçün 3b/21	Muḥammed içün > Muḥammedçün 14a/12	

Kendisinden önceki kelimeyle birleşen “içün” edatının, baştaki /i/ sesini koruduğu da görülür.

maḳṣūd-ıçun 3b/20	esrār-içün 3b/18	ḳurtarmaġ-ıçun 16b/14
bildürmeg-içün 32b/20	virmeg-içün 53b/5	düşmān-ıçun 30b/14

2.3.4.2. Ünsüz Düşmesi

Metnimizde Eski Türkçe ile karşılaştırıldığında bazı kelimelerin başında, ortasında ve sonunda yer alan *b, g, ġ, k, ḳ l, r, y* ünsüzlerinin genel olarak düştüğü görülür. Ancak /y/ sesi ile başlayan bazı kelimelerin alternanslı olarak kullanıldığı görülür.

Kelime başında

bol- > oldı 1b/8	yarmaḳan >> armaġan 57a/3	yıġaç >> aġaç 35b/8
yıġla- >> aġladı 8a/11	yıldırım > ıldırım 49a/10 ~ yıldırım 30a/21	yıraḳ > ıraḳ 35a/18
yırmaḳ > ırmaḳ 4b/7	yinçü >> incü 42a/11	yultuz >> ılduzlardan 47a/21 ~ ıldızları 52a/17 ~ ulduzlara 50a/3

Kelime ortasında

birle > bile 9b/21	edgü >> eyü 61b/18	emgek > emegüñ 6a/3
eşgek > eşek 65a/5	içgerü > içerü 19b/14	ḳalġan > ḳalan 24b/11
kergek >> gerek 2b/1	keltür- >> getürdi 3a/9	ḳulġaḳ > ḳulaḳ 20a/3
ḳurtġar- > ḳurtarmağıçun 16b/14	küçük+rek > küçürek 53b/15	oltur- > oturdı 3a/10
uşaḳ+cuḳ > uşacuḳ 55b/13	uwşaḳ > uşaḳ 10b/15	yalġan > yalan 45a/4
yapırġaḳ >> yapraḳ	yarlıġḳa- > yarlıġaya 24b/15	

Kelime sonunda

açıġ >> acı 29b/11	asıġ >> aşşı 18a/12	çerig >> çerisi 7b/12
tirig >> diri 35b/13	türlüg >> dürlü 43b/14	ellig >> elli 58a/18
er- >> i-di 13a/5	ḳamuġ >> ḳamu 8b/11	ḳapıġ >> ḳapusın 16a/7
ḳatıġ >> ḳatı 22a/13	kipin >> gibi 4a/13	ḳoy- > ḳodılar 6b/4 ~ ḳoyup 2b/4
ḳuduḳ > ḳuyusında 5a/3	ḳuruġ >> ḳurusın 39b/2 ~ ḳurı 39a/11	neteg >> nite 54a/8
neteg kim >> nitekim 6b/9	ol > o 3a/6 ~ ol 1b/2	ölüg >> ölü 43b/20
şarıġ >> şaru 37a/21	şub >> şu 4b/5	uluġ >> ulu 7a/7

2.3.5. Türeme

Türkçede nadir olarak görülen bu ses olayı daha çok alıntı kelimeleri Türkçenin ses ve hece yapısına uydurmak için yapılır (Banguoğlu, 1986: 35). Bu ses olayının seyrini metnimizde şu başlıklar altında inceleyebiliriz.

2.3.5.1. Ünlü Türemesi

Genellikle alıntı kelimelerde karşımıza çıkan bu ses olayının metnimizde birçok örneği vardır. Bu örneklerden bazıları şunlardır:

ᶜaḳl > ᶜaḳıl 26b/4 ~ ᶜaḳl 40a/18	ᶜaṣr > ᶜaṣır 41b/2 ~ ᶜaṣr 2a/18	āsmān > āsümān 14b/15
āşkār > āşikār 11b/16	baḥr > baḥır 18b/19 ~ baḥr 6a/20	bār-gāh > bārigāh 20b/7
dest-gīr > destigīr 40b/11	devr > devürde 38a/10 ~ devir 19a/16	fikr > fikir 4b/4 ~ fikr 2b/8
güş-māl > güşumāl 66b/8	ḫāylī > ḫāyilī 6b/11 ~ ḫaylī	heft-ser > heftiser 19a/15 ~ heft-ser 26b/2
ᶜilm > ᶜilimler+ile 20b/13 ~ ᶜilm 20b/12	ḳahr > ḳahır 33a/2 ~ ḳahr 13b/11	mihr > mihir 18b/19 ~ mihr 58a/20
nesl > nesilleri 56a/3 ~ nesli 24a/19	nevāḥt > nevāḥat 7a/21	ᶜömr > ᶜömür 16b/10 ~ ᶜömre 21b/19
ᶜözr > ᶜözür 23a/8 ~ ᶜözrin 29a/1	rūzgār > rūzigār 6a/9	seyr > seyir 56a/19 ~ seyr 31a/6

2.3.5.2. Ünsüz Türemesi

Ünsüz türemesi metnimizde üç şekildedir.

a) Alıntı kelimelerde ünsüz türemesi

Bu ünsüz türemesi Arapça kelimelerdeki hemze (ء) yerine (ی) nin yazılmasıyla gerçekleşen bir ünsüz türemesidir.

ᶜacāʾib > ᶜacāyib 4a/12	ᶜacāʾibāt >ᶜacāyibāt	cāʾiz > cāyiz 60b/12
cezāʾir > cezāyirler 5b/13	fāʾide > fāyide 65a/15	ḫalāʾiḳ > ḫalāyıḳ 7a/15
ḥamāʾil > ḥamāyil 14a/21	ḳāʾil > ḳāyil 1b/8	kāʾināt > kāyināt 64b/7
meṣāᶜib > meṣāyib 67b/1	melāʾik > melāyik 44b/18 ~ melāʾik 66a/16	ṭāʾife > ṭāyifesi 5b/3

Ancak metnimizde hemze (ء) yerine (ي) nin yazılmadığı örnekler de mevcut olup *ġuṣṣa, ḳalᶜa* ve *ḳıṣṣa* kelimeleri /y/ kullanılmadan yazılmıştır. Yalnızca *duᶜā* kelimesinde alternanslı olarak kullanılmıştır.

cümleᵓi 30a/11	duᶜāᵓı 5a/1 ~ duᶜāyı 56b/3	ġuṣṣaᵓı 3b/7
KaᶜbeᵓI 3b/18	ḳalᶜaᵓı 29b/6	ḳıṣṣaᵓı 56a/10
nāmeᵓi 28a/15	nesneᵓi 27b/2	Sekīneᵓi 10b/6

b) Ünlü çatışmalarında yardımcı ses türemesi

Türkçede ünlü çatışmasını gidermek için araya giren /y/ sesi (Ercilasun, 2014: 347-352) ile ilgili örnekler metnimizde şu şekildedir:

ada**y**a 7a/18	bulma**y**ınca 5b/5	çeri**y**i 15a/7
di**y**üp 1b/9	enbiyā**y**a 1b/8	eyle**y**ü 3b/16
ḳahḳahā**y**ıla 15b/6	ḳatre**y**iken 17b/5	kendi**y**e 23b/4
oḳı**y**anuñ 14a/5	ölme**y**ince 56a/2	söyle**y**evüz 63b/17

c) Ön seste ünsüz türemesi

Metnimizde yaygın bir şekilde kullanılmış olan *ur-* fiilinin iki yerde ön ses türemesine uğrayak *vur-* şeklinde kullanıldığı görülür.

vurur 26a/11	vursavuz 32a/12

2.3.6. İkizleşme

Bazı ses değişiklikleri nedeniyle gerçekleşen Türkçenin benimsemediği olaydır (Şahin, 2011: 46). Metnimizde çok fazla görülmeyen bu ses olayının örnekleri şunlardır:

aṣıġ >> aṣṣı 18a/12	elig >> elli 54a/5	isig >> ıssı 66a/3

2.3.7. Tekleşme

Alıntı kelimelerde görülen bir ses olayıdır. Kelimenin sonunda bulunan çift ünsüzden birinin düşürülmesidir. Bu kelimelerde ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde düşen sesin geri geldiği görülür. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

cinn > cinden 59a/21 - cinne 44b/18	eṣaḥḥ > eṣaḥ 27a/15	ġamm > ġam 5a/9
ḥadd > bī-ḥad 21a/6 - ḥaddimüze 25a/6	ḥaḳḳ > ḥaḳdur 30a/4 - ḥaḳḳı 28b/1	ḥall > ḥal 6a/6
Rabb > Rab 4a/1 - Rabbü'l-enām 26b/18	ṣaff > ṣaf 18b/17 - ṣaffıla 23a/13	sedd > sed 46a/4 - sedd-i berk 58a/19

Metnimizde bir kelimenin tekleşmeye uğramadığı, bütün yazımlarında şeddeli olarak yazıldığı görülür.

ḳullesinde 24a/14

2.3.8. Hece Düşmesi

Bir gramer birliğinde arka arkaya gelen ve ses bakımından birbirine benzeyen iki heceden birinin bazen eridiği, düştüğü görülür (Ergin, 2009: 52). Metnimizde buna dair en güzel örnek *durur* yapısıdır. Bu yapı hem ekleşmiş olarak *+dUr* şeklinde hem de ekleşmemiş olarak *durur* şeklinde çokça kullanılmıştır. Metnimizdeki örnekler şunlardır:

ḳarındaş > ḳardaş 19a/1	ol durur > oldur 1b/3 ~ ol durur 2b/7
resūl durur > resūldür 12b/15	ṭatıġlıġ >> ṭatlu 30b/7

2.3.9. Geçişme

Sürekli birlikte kullanılan ve ünlüyle biten kelimenin yine ünlüyle başlayan ikinci kelimeyle birleşmesi hadisesidir (Şahin, 2011: 48). Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

bu ara > bura 39a/18	kendü özi > kendüzi 9b/10	ne it- > nit- 36b/11
ne ol- > nolaydı 54a/4	ne ise ne > nesne 4a/9	ne eyle- > neyle- 48b/8
ne üçün > niçün 3a/12	o ile > öyle 21b/21	bu eyle > böyle 4a/2

Metnimizde *ne it-* ve *ne ol-* yapılarının geçişmeye uğramadan kullanılmış örnekleri de vardır.

ne ider 66a/3	ne ola 4a/16

2.3.10. Birleşme

Sürekli birlikte kullanılan kelimelerin geçirdikleri değişikliklerden sonra yeni bir şekil alması ve tek kelime olmasıdır (Tuna, 1986: 44 Aktaran Büke, 2015: 70). Bu hadiseye dair metnimizde geçen şu örnekleri verebiliriz:

dag̀ ol > degül 19a/19 ~ degil 13a/7	kim erse > kimse 59a/19	kim erse ne > kimesne 6a/12
ne teg kim > nitekim 6b/9	yarın ertesi > yarındası 34b/10	yoḳ erse > yoḳsa 21a/17 ~ yoḫsa 34a/16
uş ol > şol 7a/15	yalıñ öz > yalıñuz 26a/9	sekiz on > seksen 40b/5

2.3.11. Göçüşme

Düzensiz ses olayları arasında yer alan göçüşme bir söz içerisindeki iki söz biriminin yer değiştirmesidir (Karaağaç, 2018: 77). Metnimizde iki alıntı kelimede görülür.

diyānet > dināyet 57b/21	Müslümān > Müsülmān 12a/8

2.3.12. Ünsüz Kaynaşması

Kelime içerisinde yan yana bulunan iki sessiz harfin kaynaşarak tek ses hâlini almasıdır. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

anga > aña 1b/11	benge > baña 3b/10	bunga > buña 7a/7

3. ŞEKİL BİLGİSİ

3.1. YAPIM EKLERİ

Sondan eklemeli bir dil olan Türkçede yeni sözcük yapımı ekler aracılığıyla olur. Bu eklere genel olarak yapım eki denilir ve dört başlık altında incelenir.

3.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

+AK

Kullanımı pek yaygın olmayan bir ektir. Metnimizde birkaç örneği vardır.

ben**ek** ben**ek** 17a/19	yañ**aḳ** 52b/8

+An

Eski Türkçe çokluk eki görevinde kullanılan bu ek daha sonraları bu görevini yitirmiş, birkaç kelimede kalıplaşmış olarak kullanılmaya devam etmiştir (Şahin, 2011: 55). Metnimizde iki kelimede kullanıldığı görülür.

oġl**an** 28a/6	er**en** 20b/20

+er

Bu ek asıl sayılardan üleştirme sıfatları türeten bir ektir (Korkmaz, 2009: 35). Metnimizde sadece bir kelimede kullanıldığı görülür.

bir**er** 14b/8

+ca

Aslında bir isim işletme ekidir. Zamanla yapım eki görevini de üstlenmiştir. Metnimizde sadece bir kelimede kullanılmıştır.

ṭaban**ca** 43a/20

+çAK

Bu ek metnimizde sadece iki kelimede kullanılmıştır.

gök**çek** 52b/15	ḳol**çaḳ** 49a/12[284]

+cI$_2$

Genellikle meslek adları yapmaya yarayan bu ek, bu görevinin yanısıra bir işi adet hâline getiren kimseleri karşılayan isimler de yapar. Metnimizde hep düz ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

av**cı**lar 11a/5	demür**ci** 22a/19	du^{c}ā**cı** 37b/7
göz**ci**ler 48a/20	ḳapu**cı** 35a/12	

+cıl

Kuş adları türetmeye yarayan bir ek olup metnimizde sadece üç örneği vardır.

ılan**cıl** 53b/19	ṭavşan**cıl**am 47a/9	yılan**cıl** 51a/10

[284] Gülensoy, 2007: 535

+cUGAz

Küçültme ekidir. Küçültme ve sevgiden başka merhamet, şefkat, acıma gösterir; zavallılık ifade eder (Ergin, 2009: 166). Metnimizde genelde aynı kelimelerde kullanılmıştır.

ḳuş**cuġaz**lar 53a/6	Süleymān**cuġaz** 43b/1
Süleymān**cügez** 60a/12	yüz**cügez**in 20a/18

+cUK

Bu ek de bir küçültme ekidir. Kullanımı yaygın olmayan bu ekin metnimizde daha çok kalın sıradan yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

ḳanad**cuġ**ı 20a/17	libās**cuḳ**ların 20a/10
Süleymān**cuḳ** 47a/6	yirin**cük** 20b/7

+dası

Metnimizde sadece bir kelimede kullanılmıştır.

yarın**dası** 34b/10

+daş

Addan "ortaklık, beraberlik" bildiren ad ve sıfatlar türeten bir ektir (Korkmaz, 2009: 46). Metnimizdeki örnekleri sınırlı olup genelde aynı kelimelerde kullanıldığı görülür.

ḥāl**daş**um 45a/4	ḳarın**daş**ı 45a/14	ḳarın**daş**um 45a/3 ~ ḳar**daş** 19a/1
yol**daş**lıḳ 6a/10	yol**daş**larına 16b/17	

+dI

Yansıma kelimelerden isim türeten bir ektir. Metnimizde sadece iki kelimede kullanılmıştır.

çatıl**dı** 51b/11	gürül**di** 51b/11	gürül**dü**sünden 17a/15

+dın

Aslında ayrılma hâli olan bu ek isim ve zarf türünde kelimeler yapar (Gülsevin, 2011: 116). Metnimizde sadece bir örneği vardır.

ay**dın**37b/2

+düz

İşlek olmayan bir ek olup metnimizde bir kelimede kullanılmıştır.

gün**düz** 52a/13

+I$_2$l

Renk adlarına gelen bir ektir (Gülsevin, 2011: 117). Metnimizde şu kelimelerde görülür:

ḳızı**l** 20b/7	yeş**il** 37a/1

+ın

İsimlere gelerek onlardan zarf yapmaya yarayan bir ektir (Şahin, 2011: 56). Metnimizde sadece bir kelimede kullanıldığı görülür.

yaḳ**ın** 29a/6

+(I)ncI$_2$

Türkçede eskiden beri işlek olan bu ek sayı isimleri yapar (Ergin, 2009: 168). Metnimizde de pek çok örneği vardır.

altı**ncı** 64b/17	beş**inci** 7b/15	bir**inci** 2b/21

dörd**ünci** 7b/15	iki**nci** 7b/14	ḳırḳ bir**inci** 51a/19
üç**ünci** 24a/14	yedi**nci** 64b/21	yüz ṭoḳsan bir**inci** 2a/14

+kek

Kalıplaşmış olarak tek kelimede bulunur (Gülsevin, 2011: 117).

er**kek** 53b/10

+KI$_2$

Aitlik anlamı katan bir ektir. Ekin metnimizdeki ünlü uyumu tamdır.

evvel**ki** 53b/20	ḳanda**ġı** 5a/18	gevdesinde**ki** 8a/4
yanında**ġı** 10b/19	ṭarafda**ġı** 19b/20	gök yüzünde**ki** 8b/12

+le

Zaman isimlerine gelerek onlardan zarf yapar. Metnimizde sadece iki kelimede kullanılmıştır.

dün**le** 47a/6	öy**le** 11b/1

+lAyI$_2$n

İsimlere gelerek onlardan zarf yapar.

ancı**layın** 7a/19	benci**leyin** 20a/21	buncı**layın**
deryā**layın** 15a/7	mināre**leyin** 4a/13	sizci**leyin** 35a/12

+lI

İşlek eklerdendir. Eklendiği kelimeleri sıfat yapar. Metnimizde düz ünlülü bir örneği görülürken yuvarlak ünlülü şekilleri hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde çokça kullanılmıştır.

ad**lu** 13a/17	ata**lu** oġul**lu** 11b/21	baş**lu** 8b/21
degenek**lü** 20b/3	gūşe**lü** 6b/2	heybet**lü** 38b/13
ḳulun**lı** 39a/14	maḳām**lu** 20a/19	otaḳ**lu** 10b/7
siñir**lü** 31a/14	ten**lü** 31a/15	tür**lü** 4b/7

+lIK

Bu ek de başlangıçtan beri Türkçenin belli başlı isimden isim yapma eklerindendir (Ergin, 2009: 155). Birçok türde isim türetme görevi vardır. Metnimizde daha çok soyut isimler türetmede kullanılmıştır. Hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekilleriyle kullanımı yaygın bir ektir.

Düz ünlülü şekilleri:

ata**lıḳ** 25a/16	bilmez**lik** 12b/4	düşmen**lik** 22a/21
dir**lik**lerine 37a/6	dost**lıḳ** 22b/9	er**lik** 7b/11
esen**lik**+ile 39a/20	peşīmān**lıḳ** 18a/12	serkeş**lik** 22a/1
Süleymān**lıḳ** 8a/18	şādı**lıḳ** 3b/6	yaramaz**lıḳ** 49a/8

Yuvarlak Ünlülü Şekilleri

Ekin yuvarlak ünlülü şekilleri dudak uyumuna uygun ve aykırı olmak üzere iki şekilde de kullanılmıştır.

çoḳ**luḳ** 6a/18	dost**luḳ** 33b/2	ey**lük** 21b/18
ġayretsüz**lük** 62a/3	ḳarañu**luḳ** 35b/19	ḳonuḳ**luḳ** 53a/20
ḳulaġuz**luḳ** 53b/2	ḳul**luḳ** 47b/12	şusuz**luḳ**dan 4b/6

+rAK

Eski Türkçede olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de kullanılan çokluk, fazlalık ifade eden bir karşılaştırma ekidir (Ergin, 2009: 172). Metnimizdeki kullanımı birkaç örnekle sınırlıdır.

ʿacībra**ḳ** 50b/1	küçü**rek** 53b/15
yavuz**raġ**ından 37a/13	yig**rek**dür 47a/13

+sUz

Yokluk bildiren sıfatlar yapmaya yarayan işlek bir ektir (Şahin, 2011: 56). EAT dönemi eserlerinin karakteristik yuvarlak ünlülü eki olan bu ek, metnimizde de hep yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

ʿaded**süz** 15a/4	belür**süz** 27b/1	cihān**suz** 28a/16
eksük**süz** 31a/17	er**süz** 35a/3	gümān**suz** 40b/2
imān**suz** 23a/5	maʿnā**suz** 66b/18	yüz**süz** 28a/16

3.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

+A-

Hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türetebilen bir ektir (Gülsevin, 2011: 119).

baş oyn**a**r 15a/11	baḫş**a**yanda 37b/12	beñz**e**r 2a/10
boş**a**ndılar 63b/15	dil**e**di 4a/14	uz**a**yup 40a/13
uġr**a**dı 38b/12	yarlıġ**a**ya 8a/11	yaş**a**yup 19b/16

+al-

Geçişsiz fiiller yapan bir ektir. Metnimizde sadece bir kelimede görülür.

buñ**al**dum 54a/10

+(A)r-

Geçişli ve geçişsiz fiiller türeten bir ektir.

baş**ar**ımadum 8a/6	ev**er**diler 7b/2	yaş+ar > yeş**er**miş 39a/11
ḳara**r**dı 18b/1	ḳız**ar**dı 10a/17	ṣarıġ+ar >> ṣara**r**mış 15a/17

+DA-

Geçişli ve geçişsiz fiiller türetmeye yarar.

al**da**dum 18a/8	iz+de >> is**te**di 2b/14

+et-

Geçişli fiiller yapar. Metnimizde şu örneklerde kullanılmıştır:

düz**ed**üp 31a/18	göz**ed**ürler 7b/11

+I$_2$-

Geçişsiz fiiller türetir. Metnimizde iki kelimede görülür.

ḳaḳ**ı**yup 5a/15	berk**i**tince 34b/6

+IK-

Geçişsiz fiiller türetir.

ac**ıḳ**duḳ 54a/10	göz**ük**ür 39a/9

+kır-

Türkçede eskiden beri kullanılan ses taklitlerinden fiil yapan bir ektir (Ergin, 2009: 183).

ḥay**ḳır**dı 3b/12

+l-

Geçişsiz fiiller yapan bir ektir. Metnimizde sadece bir kelimede görülür.

diri**l**üp 21b/10

+lA-

Eski Türkçeden beri işlek bir şekilde kullanılan bu ek hem geçişli hem de geçişsiz fiiller yapar.

ağ**la**yup 26a/5	av**la**ram 43b/5	bağış**la**rdı 20a/7
bağ**la**duñ 2a/17	bañ**la**dı 15a/10	baş**la**dı 2b/17
çağ**la**yan 36b/10	çıñ**la**dı 15b/13	giz**le**nüp 61a/1
ışmar**la**dı 18b/9	iñ**le**di 14b/11	iz**le**di 18a/14
ḳap**la**r 7b/17	ḳutlu**la**yavuz 63a/7	ṭağ**la**dı 16a/12

+lAn-

+lA ekinin *-n-* çatı eki ile genişletilmiş şeklidir (Şahin, 2011: 78). Geçişsiz fiiller yapan bu ekin metnimizdeki örnekleri şunlardır:

arḳa**lan**up 17a/5	budaḳ**lan**mış 39a/12	cān**lan**up 39b/13
ev**len**üp 58a/6	ġıdā**lan**alum 53a/20	güher**len**üp 39b/14
ḳanat**lan**up 60b/7	mevc**len**di 7a/16	nūr**lan**up 39b/13
pür**len**miş 39a/12	şevḳ**len**ür 4a/10	yapraḳ**lan**dı 39b/12

+rA-

Çok az örneği vardır.

añ**ra**dı 15b/16	añ**ra**şup 8b/15	güm**re**nüp 22a/2

3.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

3.1.3.1. Fiilimsiler

Fiilimsiler dile anlatım gücü zenginliği ve kıvraklık sağlamanın yanında anlatılmak isteneni kısa yoldan anlatma olanağı sağlayan yan cümle kurabilen, bağlaçların yerine geçebilen dil bilgisel unsurlardır. Çeşitli kaynaklarda farklı isimlerle adlandırılırlar. Eylemlerden türemelerine karşın eylemin bütün özelliklerini göstermeyen yapılardır (Bayraktar, 2004:3). Fiilimsiler genel olarak üç başlık altında incelenir.

3.1.3.1.1. İsim-fiiller (Mastarlar)

Fiillerin isim şekilleridir (Şahin, 2011: 74). Metnimizde kullanılan isim-fiil ekleri şunlardır.

-mAK

Metnimizde kullanımı en yaygın olan mastar eki olup birçok örneği vardır.

Sām-ı Ḳāhir'i kim ara**maġ**a gitdilerdi 4a/5
kimse bul**maġ**a anı çāre bulmadı 36b/1
ᶜadū ḳanların dök**meg**e cāndan iverlerdi 14b/13
işi güci ol ᶜayne'l-ḥayātı iste**mek**dür 36a/21
beni ḥükmünde ḳıl**maḳ** ister 65a/20
Tūrān beglerine cemᶜ ol**maḳ** içün 48b/17-18
peşīmān olup ḥażretüñe ṭap**maġ**a 22a/21
uç**maġ**a ṭāḳatümüz ḳalmadı 14b/15

şiʿre revnaḳ vir**mek** olur 2a/16

-meklik

Metnimizde sadece iki örneği vardır.

yüzüni gör**meklig**e ivmez 28a/5
ṭoḳsan beşinci meclisin daḫı āḫir it**meklig**i muḳadder itdi 67a/11-12

-mA

Metnimizdeki kullanımı seyrektir. Ekin daha çok kalın sıradan şekline ait örnekler vardır.

cebe cevşen kīş ḳurban çıġşaş**ma**sından 14b/10
fīller çıġrış**ma**sından 14b/10
ṣabāḥ ol**ma**sına intiẓār olup 31b/8
ẓulümāta ne vechile gireler ki çıḳ**ma**sı āsān ola 39a/13
iç**me**sine gönlüm teḳāżā itdi 38a/15
endīşeyle iş it**me**sini pīşe ḳıl- 46b/13

-(y)Uş

Metnimizde birkaç örneği vardır.

Pürzīn'le Sām'dan ḫaber açup otur**uş**ın, ṭur**uş**ın teftīş iterdi 25b/8
dersü ġırīv ḳılup yürüy**üş** itdiler 34b/7-8

3.1.3.1.2. Sıfat-fiiller (Partisipler)

Partisipler fiillerin sıfat şekilleridir, isim gibi çekimlenirler (Timurtaş, 1994: 135). Bunlar hareket ve zaman bildirerek nesneleri nitelerler (Şahin, 2011: 74).

Metnimizdeki sıfat-fiil ekleri şunlardır:

-(y)AcAK

Gelecek zaman sıfat-fiil ekidir. Metnimizde kullanılan örnekleri şunlardır.

hīç siz baña mūnis ol**acaḳ** kimse yoḳ mı 54a/3
ne çıḳ**acaḳ** nefes ḳaldı 49a/6
īmāna gel**eceg**in Süleymān'a tābiᶜ ol**acaġ**ın12b/17
gel**ecek** şenbe gicesi 37a/7

-(y)An

Geniş zaman anlamı katar. Metnimizde işlek olarak kullanılmıştır.

kitāblarında mesṭūr ol**an** naḳilleri 2b/11
ḥasretüm odında yan**an** cigeri ġamgīn anamuñ 5a/7
oḳıy**an**uñ diñley**en**üñ yā İlāh ᶜafv eyle- 14a/5
mührine öl**en** enbiyānuñ mihriçün 3b/21
el yoḳay**an** kimsene helāk oldı 38a/6

-(A)r, -(u)r

Geniş zaman anlamı verir. Metnimizdeki kullanımı yaygın değildir.

gözleri yan**ar** külḫāna beñzer 16a/1
gökde uç**ar** şāhīn olursañ 29b/5
gürz vur**ur** serverlerüm 26a/11

uyu**r** ejderhānuñ ḳuyruġın başup yat**ur** arşlanuñ ḳulaġın burmaḳ olmaz 47a/14-15
şāhları yolına cān u baş oyna**r** serverler 15a/11
baḥra beñze**r** leşkerüm 26a/12

-dUK

Geçmiş zaman anlamı katar. Metnimizde genel olarak yuvarlak ünlülü şekilleriyle kullanılan bu ek, birkaç yerde dar ünlülü olarak da kullanılmıştır. Fiillerin dışında ek fiil yardımıyla isimlerin üzerine geldiği de görülür (Bayraktar, 2004: 3).

namāz ḳıl**duḳ**dan ṣoñra 4b/11
bul**duḳ**ları ṣuya balıḳ ṣalı virürlerdi 36a/16
Müsülmān ol**duḳ**larına peşīmān olmışlardı 62a/9
mübtelānuñ bul**duġ**ı maḳṣūd-ıçun 3b/20
İskender çerisin ḳonup otur**duġ**ı yiri 34a/11
it**dük**leri işlerden 64a/11
Süleymāna ḳaṣd eyle**dük**lerini beyān eylediler 64a/13
yine ol dīv getür**düg**i kürsīnüñ üzerine 4a/20
ḳanda git**düg**in bilmedük 5a/5
aṭa daḫı gel**düg**i yire gitdi 7b/3

-mez

Metnimizde ekin ince sıradan iki örneğine rastlanmıştır.

anca dilāverler seyf yüzinde gel**mez** yola gönderdiler 18b/10-11
yir götür**mez** erlerüm tuzca ḳodı 26a/12

-mI$_{2}$ş

Geçmiş zaman anlamı katar. Metnimizdeki kullanımı yaygın değildir.

eger bir yabanda bul**mış** kāġıd gelse 45a/18
geç**miş** peyġāmberler ervāḥına 31b/5
geç**miş** dünyā pādişāhlarından 58b/3

3.1.3.1.3. Zarf-fiiller (Gerundiumlar)

Gerundiumlar hareket hâli ifade eden fiil şekilleridir. Şahsa ve zamana bağlanmayan mücerret bir hareket hâli karşılarlar (Ergin, 2009: 338).

Türkçede gerundiumlu yapılar oldukça fazla kullanılmaktadır. Bu durum bizim metnimiz için de geçerlidir.

-(y)A

Metnimizde daha çok tasviri fiillerde kullanılmıştır. Kullanımı çok yaygın değildir.

ṭam**a** ṭam**a** göl olur 21b/6
yiy**e** iç**e** ḳon**a** göç**e** alup Keyḳubāda geldiler 26a/2
atından inüp süñüsin yire şanç**a** ḳodı 40a/8
tā ḳıyāmet devlet-ile żabṭ id**e** gör salṭanat 12b/2
büllūr tenlü oḳların kī̇ş aġzına diz**e** ḳodılar 31a/15
dersü ḳalᶜadan inüp sür**e** gelüp 34a/10
İskender-i Kübrā ẓulümāt diyārına gid**e** yorur 35a/19
leşker çek**e** vardum üstüñe 57a/4

-AlI$_{2}$

Metnimizde üç örneği vardır.

zemīn ü zamān çarḫ-ı āsümān dön**eli** ṭur**alı** ancılayın bir ceng 17b/11-12
bu Süleymān bul**alı** Ḥaḳ'dan dilek 23b/20

-eliden

Metnimizde sadece bir örneği vardır.

Dön**eli**den işbu çarḫ-ı āsümān 23a/18

-(y)anda

Metnimizde sadece bir örneği vardır.

Ol baḫşay**anda** 37b/12

-dIKÇA

Metnimizde birkaç örneği bulunan bu zarf-fiil ekinin düz-dar ünlüden oluşan sadece bir örneği vardır.

ᶜömrüm ol**duḳça** ḫāk-i pāyüñe yüz sürem 12b/20
çaġ u çaġ at**duḳça** eren 17b/1
gün pür-tābı ṭoḳun**duḳça** elvān elvān envā 19b/19-20
bülbül efġān eyle**dükçe** ġonce dir gülzāra gül
ejder miṣāl it**dükçe** ceng yedi ḳat yir tozdı 10a/5
aġzından nefes çıḳ**dıḳça** bir nūr ẓāhir olur 40a/4

-dIKdAn

Metnimizde kullanımı seyrek olup “soñra” edatıyla birlikte kullanılmıştır.

sözümi taṣdīḳ ḳılup aḥsen di**dikden** ṣoñra 38a/1
Ḫalīl Mūsā şerī[c]atince namāz ḳıl**duḳdan** ṣoñra 4b/11
taḥsīn-i belīġ buyur**duḳdan** ṣoñra eytdi 52b/14-15

-dUGInca

yırt**duġınca** çāk idüben düşmeni 18a/2
tā ḳıyāmet ṭur**duġınca** mihr i meh 42a/17
tīġ-zenler ṣal**duġunca** ḫaṣma 10a/14
ṣaf-şikenler at**duġunca** zenberek 17b/2
ḳala bāḳī dön**dügünce** māh u [c]aṣr 2a/18
ḳaynaḳ urup dök**dügünce** erden ḳanı 18b/15
merd-i da[c]vī it**düginc**e Aṣferī 11b/13
ṭāḳatüm yit**düginc**e ḳanad açup uçam 50b/7

-erek, -(y)ürek

Metnimizde birkaç yerde kullanılmış olan bu eklerin kalın sıradan şekline rastlanmamıştır.

rāḥatü’l-ervāḥdan iç**erek** [c]ale’r-raġm-ı rūzigār ḫoş geç**erek** Keyḳubād Şāh’dan söz açıldı 31a/21
birḳaç gün gid**erek** ẓulümāt serḥaddine 37a/19
seyir üzre yüzin süriy**ürek** 56a/19
söyleş**ürek** ġayb olup 63a/7

-(y)I₂cAK

Metnimizde kullanımı yaygın olan zarf-fiil eklerindendir.

cümlemüzi ṭut**ıcaḳ** helāk ider 5b/11	Ḳarḳarhāyī dīv eyle diy**icek** 3a/21
küllī düşmān çerisi aña nuṣret bulmay**ıcaḳ** 8a/9	eyyām-ı Nevrūz ir**icek** 7a/13

-(y)IncA

Sām-ı süvārdan biz var**ınca** ḫaber bildiler 5b/4
ḳalᶜa ḳapusına aşmay**ınca** ḳomayam diyüp 30b/3
ne ḥāldür diy**ince** 4a/11
ḳandalığın bilmey**ince** 5b/5
vaḳt-i şām ol**unca** 10b/2
iki ᶜasker birbirinle ṭuruş**unca** 15a/12
tā öl**ünce** ḫiẕmet eyleye 7b/19

-IncAk

felek yüzinden baḳ**ıncaḳ** 6b/10	Süleymānuñ salṭanatın şevketin gör**incek** 21a/1
öyle vaḳti ol**ıncaḳ** 17a/11	ḳırḳ birinci gün ol**uncaḳ** 7b/1
yarın vaḳt-i ḍuḥā gel**incek** 13a/15	cenge girüp tīġ ur**uncaḳ** 32a/14

-ken

Ünlü uyumuna girmeyen bu ek, metnimizde daha çok *i-* fiili düşmüş şekliyle kullanılmıştır.

ᶜaceb ne ola diyüp taᶜaccüb ider**ken** 4a/16	Bu ẓann-ıla ṭurur**ken** 8a/4
ẓulümāt diyārın seyr ider**ken** 38b/21	Süleymān'a ġālib olmış**ken** 44b/1
ᶜömr-ü mühlet bulmış-i**ken** 40a/16	nāgāh bir nice gün iner-i**ken** 55b/7

-mAdAn

Metnimizde sadece iki örneği vardır.

tāc u taḫtum düşmen al**madan** 30b/12
Süleymāna elçi gönder**meden** ise 64a/6-7

-mAdI₂n

iẕn-i Ḥaḳ ol**madın** baḥr-ı ẓulümāta girmek 38b/16
ẕevḳ ide gör ol**madın** cismüñ türāb 44a/5
çoḳ şükür ki öl**medin** gördük mübārek yüzüñi 4b/20
Süleymāna nübüvvet taḫtı gel**medin** 8a/8

-(y)I

Metnimizde dar-yuvarlak zarf-fiil eki *-(y)U*, düz-dar olan *-ı, -i* zarf-fiil ekine göre çok daha yaygın bir şekilde kullanılmıştır.

bul-duḳları şuya balıḳ şal**ı** virürlerdi 36a/16
Hüdhüd nāmeᵓi daḫı getür**i** bilür 45a/18
Ḳāhir dilek ḳılmayınca ḳoy**u** virmesün 5b/16
taḫt üzerinden ṭur**u** gelüp ḳadem-ḫāneye ḳaçdı 49a/5-6

ḫiẕmetine gelüp yüz sür**ü** virmiş 58b/14
niçün baña oġlumı ṭoġru getürmedüñ diy**ü** ḥabs eylesün 5b/16

-(y)UbAn

yüz dut**uban** Ḫālıḳ'a Ḳāhir hemān 3b/15	Allāh teᶜālāya ẕikr id**üben** Ḥaḳ Hū diyüp 20a/11
ṭāliᶜinden aġlay**uban** Keyḳubād 26a/6	cürmini ᶜafv eyley**üben** şādi ḳıl 21b/20
vir ṣalavāt defᶜ id**üben** ġuṣṣaᵓı 3b/7	

-(y)Up

En işlek zarf-fiil ekidir. Ünlüsü daima yuvarlaktır. Metnimizde birçok örneği bulunmaktadır.

şehri görmege ṭālib ol**up** 2b/13	şehrüñ üzerine getür**üp** ḳoyam 2b/1
anasınuñ mevtin añ**up** aġladı 5a/15	ᶜālem-i eṭrāfı seyrān id**üp** 4b/17
ābdest alup ṣubḥ namāzın ḳıl**up** evrād oḳuy**up** 14a/20	naṣīḥāt**üñ** işbu ṭaşdur diy**üp** 38b/18

3.1.3.2. Fiilden İsim Yapan Diğer Ekler

-A

Kullanımı yaygın olmayan bir ektir.

çevir- > çevr**e** 9a/20

-(A)K

İşlek olarak kullanılan bir ektir. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

bıç**aḳ** 50a/4	buda**ḳ**lanmış 39a/12	dile**g**üm 4b/21
dire**g**i 16a/1	döşe**k** 37b/3	duda**ḳ**lu 31a/15
ır**aḳ**da 40a/3	ḳuşa**ğ**ın 33a/3	sanc**aḳ** 15a/10[285]

-aç

Metnimizde bir kelimede görülür.

ḳıs**aç** 53b/13

-enek

Metnimizde bir örneği vardır.

deg**enek**lü 20b/3

-g

Eski Türkçedeki -(I)G ekinin ünsüzü EAT'de eriyip kaybolduğundan, bu ekle türeyen şekiller *g*'siz kalmış olup tek ünlüden ibaret fiiller üzerinde bu *g* saklanmıştır (Gülsevin, 2011: 134). Metnimizde bir kelimede kullanılmıştır.

ba**ğ**laduñ 2a/17

-gü

Metnimizde bir kelimede kullanıldığı görülür.

sev**gü**lüsine 12a/13

[285] Gülensoy, 2007: 729

-ġun

Metnimizde bir örneği vardır.

az**ġun** 21b/4

-I

Daha çok tek heceli geçişli ve geçissiz fiillere gelen *-I* eki çok işlek bir ektir. Aslında bir bağlantı ünlüsüdür. Eski Türkçede fiilden isim türeten *-(I)g* eki Güney-Batı Türk lehçelerinde /g/ sesinin eriyip kaybolmasıyla bağlantı ünlüleri *-g* ekinin yerini almıştır (Korkmaz, 2009: 82). Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

ayr**u** 39b/10	dir**i**dür 6a/8	ḳorḳ**ı** 6b/3
ḳorḳ**u** 10b/15	ṭap**u**ña 28b/20	ḳap**u**sına 11b/19
öl**ü** 36a/14	sür**ü**si 56b/21	ṭol**u** 35a/16

-IcI$_2$

Eskiden beri kullanılan işlek bir fiilden isim yapma ekidir. Metnimizde de işlek bir şekilde kullanılmıştır.

al**ıcı** 17b/2	dök**üci** 62a/19	gid**ici** 60a/9
gör**üci** 47a/6	güd**üci** 60a/8	iç**ici** 31a/16
id**ici** 60a/9	oñar**ıcı** 39b/6	ör**ici** 22a/19
ör**üci** 23b/12	şal**ıcı** 26a/10	yaḳ**ıcı** 22a/19

-(I)K

Metnimizde daha çok yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

art**uḳ** 8a/7	böl**ük** 8a/7	buyr**uġ**ı 36a/3

büyü**k** 37a/2	del**üg**inden 20a/6	eksü**k**süz 31a/17
şalı**ḳ**lar 10a/8	şovu**ḳ** 52a/20	uyan**uḳ** 48a/3

-iş

Metnimizde bir kelimede kullanılmıştır.

bili**ş** 2a/20

-me

Menimizde iki kelimede kullanılmıştır.

dep**me** 9a/2	sür**me** 20a/12

-üm

Metnimizde bir kelimede kullanılmıştır.

öl**üm** 17a/3

-ün

Metnimizde iki kelimede kullanılmıştır.

büt**ün** 7a/20	düt**ün** 50b/12

-I$_2$ş

Metnimizdeki iki kelimede kullanılmıştır.

bili**ş** 2a/20	yañlı**ş** 28b/11

-l

Metnimizde bir kelimede kullanılmıştır.

di**l**den 4b/3

-mur

Metnimizde bir kelimede kullanılmıştır.

yaġ**mur** 34b/2

-ş

Metnimizde bir kelimede kullanılmıştır.

alḳı**ş** 20a/14

3.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

3.1.4.1. Çatı Ekleri

Türkçede cümleye giren-çıkan ögeler, yüklemin (eylem/ad) kontrolündedir. Eylem, nitelikleri doğrultusunda öge kabul eder / reddeder. Türkçede çatı ulamı eyleme getirilen eklerle gerçekleştirilir (Üstünova, 2016: 25).

Çatı eklerinin yapım eki olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği Türk dilinin hâlâ tartışmalı konularından biridir. Üstünova bu eklerin türetme eki olarak değerlendirilemeyeceği görüşündedir (Üstünova, 2016: 77).

3.1.4.1.1. Geçişli-Ettirgenlik Ekleri

Ettirgenlik eklerinin cümleye ettiren/yaptıran özne eklemek üzere görevlendirilen ekler olduğunu belirten Üstünova, bunları yaptırım eki olarak değerlendirir (Üstünova, 2016: 30). Ettirgenlik ekleriyle ilgili durum metnimizde şu şekildedir:

-(A)r-

Metnimizdeki kullanımı yaygın değildir.

felegüñ birinci ḳatına çıḳ**ar**dı 3a/18-19	bu ḳadīdüñ cārın gid**er**üp 37b/7	Ḳan buḫārından ḳız**ar**dı gökde gün 10a/17

-dIr-

EAT'de sürekli olarak ötümlü şekilleri kullanılan bu ek, metnimizde kullanılan en işlek geçişli-ettirgenlik ekidir. Ek, genel olarak yuvarlak ünlülü şekliyle kullanılmıştır. Bunun yanı sıra birkaç kelimede düz ünlülü şekliyle de kullanıldığı görülür.

ḳal**dır**up 5a/21	bil**dir**e 28a/3	gey**dir**di 29a/6
aç**dur**up 25a/17	aġ**dur**urlar 24a/16	barış**dur**dı 23a/8
çek**dür**- 13b/9	dön**dür**di 10b/6	inan**dur**dı 11b/4
in**dür**elüm 4b/6	it**dür**üp 5b/13	ḳap**dur**mayup 15a/20
ḳo**dur**duḳ 39b/8	öl**dür**e 11b/11	öt**dür**üp 32b/1
söyün**dür**e 34a/15	vir**dür**düm 39b/6	yi**dür**- 2b/2

-GUr-

Metnimizde daha çok kalın sıradan yuvarlak ünlülü şekli kullanılmıştır. Sadece bir kelimede ince sıradan yuvarlak ünlülü şeklinin kullanıldığı görülür. Düz ünlülü şekli ise kullanılmamıştır.

dur**ġur**am 9a/1	ır**ġur**am 9a/2
ir**gür**di 3a/18	ṭur**ġur**dılar 15a/7

-Ur

Ekin metnimizde yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

ḳaç**ur**dı 9b/16	ṭoġ**ur**ur 35b/13	yit**ür**di 9b/21
geç**ür**diler 18b/10	gey**ür**üp 25b/15	bit**ür**di 57b/19
iç**ür**üp 38a/8	ṭoy**ur**dı 49a/13	

-(u)T-

Metnimizde çok fazla örneği olmamakla birlikte genel olarak ünlüyle biten kök ya da gövdelere geldiği görülür.

ḳızar**t**dı 17b/4	ḳorḳ**ut**dı 28a/15
oyna**d**alum 26a/21	yürü**t**di 49b/21

-üz-

Metnimizde bir örneği vardır.

düt**üz**diler 59b/15[286]

3.1.4.1.2. Edilgenlik Ekleri

Üstünova, edilgen çatıyı "yapan özne"nin "kestirilemeyen özne" konumuna geçişi olarak değerlendirmekte ve bunun eyleme getirilen edilgenlik eki aracılığıyla gerçekleştiğini ifade etmektedir (Üstünova, 2016: 34). Metnimizde kullanılan edilgenlik ekleri şunlardır:

-(I)l-

[286] Gülsevin, 2011: 139

Türkçede asıl pasiflik ve meçhul eki *-l-* ekidir (Ergin, 2009: 203). Türkçede eskiden beri kullanılan bu ek, metnimizde düz ve yuvarlak ünlülerle bir arada kullanılmıştır.

daḫı Keyḳūbād'dan söz açı**l**dı 29a/4	ṭaġ yir yüzinde panpuḳ gibi at**ı**lurdı 65a/3	on iki biñ ḳara ᶜalemler çek**il**di 25b/10
ḫayme ve ḫargāh dut**ul**up 25b/9	ḫoş geçildi 13a/10	şeker şerbet gelüp iç**il**di 25b/13
baş daḫı nice kes**il**ür gör 9b/4	dīvān-ı sulṭānī ḳur**ul**dı 41a/17	ad Ḫalīl'üñ adı gör kim ög**il**ür 2b/1
aḫbār saç**ı**ldı 31b/1	dimezem Nemrūd adı kim sög**ül**ür 2b/1	Süleymānlıḳ şun**ul**duġı 59a/11

-(I)n-

Eski ve işlek bir çatı ekidir. *-l-* ekinin eklenemediği fiilleri pasif ve meçhul hâle getirmek için bu ek kullanılır (Ergin, 2009: 203). Metnimizde ekin önünde bulunan ünlülerin dudak uyumu düzenli değildir.

tīġ-ıla al**ın**ur cihānuñ milketi 21b/1	gördi kim ṣuya çāre bul**ın**madı 36b/7	āb-ı ḥayāt bul**un**madı 36b/2
bil**in**mez kim-durur 24b/18	kūs-u ḥarbī çal**ın**up 49b/12	ne şehr-i muᶜallaḳ gör**in**ür 3a/19
oḳu**n**ur hengāmede 46b/18	salṭanatı, ᶜaẓameti söyle**n**ür 44a/14	

3.1.4.1.3. Dönüşlülük Eki

Üstünova dönüşlü çatıyı "eyleme getirilen bir ekle birincil öznenin niteliklerinin değiştirildiği; yapan öznenin etkilenen özne konumuna getirildiği, dolaylı olarak nesnenin gizlendiği, çatı ulamıdır" şeklinde açıklar (Üstünova, 2016: 44). Dönüşlülük eki fiile yapma anlamı katar.

-n-

Fiilleri dönüşlü hâle sokan *-n-* dönüşlülük ekiyle ilgili metnimizdeki örnekler şunlardır:

deryā-yı ᶜummān bigi çalḳa**n**uban 10a/5	gömgök demür bürü**n**düler 57a/14	sāz u seleb-ile ṭona**n**up 36a/4

3.1.4.1.4. İşteşlik Eki

Bir işin birden fazla kişi tarafından karşılıklı ya da birlikte yapıldığını ifade eden fiillere işteş fiil denir. Fiiller *-ş-* ekiyle işteş yapılır.

-(I)ş-

Metnimizde işteşlik ekinden önce gelen ünlülerde büyük oranda dudak uyumunun olduğu görülür.

açı**ş**up 56a/13	ağla**ş**a 46b/5	alı**ş**up 40a/14
biç**iş**diler 10a/8	bul**uş**up 26a/2	dür**üş**düler 10a/9
gör**üş**di 4b/5	söyle**ş**di 37a/10	ṣun**uş**up 10a/7
ur**uş**dı 17b/12	uç**uş**up 18b/6	vir**iş**üp 36a/15

3.1.4.2. Fiilden Fiil Yapan Diğer Ekler

-ele-

Metnimizde bir örneği vardır.

dep**ele**dük 52a/13

-ir-

Metnimizde bir örneği vardır.

seg**ir**düp 16a/12

-y-

Metnimizde üç örneği vardır.

ḳo**y**up 4a/18	ṭo**y**maduñ 38b/6	yo**y**dı 61b/18

3.2. ÇEKİM EKLERİ

Çekim veya işletme ekleri kelime kök veya gövdelerine işleklik kazandıran eklerdir. Kelimelerin, kelime gruplarının birbirleriyle olan bağlantısını çekim ekleri sağlar (Ergin, 2009: 124-215). Çekim ekleri genel olarak iki başlık altında incelenir.

3.2.1. İsim Çekim Ekleri

3.2.1.1. Çokluk Ekleri

+lAr

Bu ek Eski Türkçeden günümüze kadar kullanılan en işlek çokluk ekidir.

at**lar** 14b/11	deryā**lar** 3a/15	gök**ler**den 4a/11
göz**ler**üme 56b/10	kitāb**lar**ında 2b/11	ḳuş**lar** 11a/4
perī**ler** 4a/5	ṭaġ**lar**ı 3a/19	yol**lar**ında 6a/18

Metnimizde *+lAr* ekinin sayı sıfatlarından sonra gelen bazı isimlere de eklendiği görülür.

ol iki kāmil üstād**lar**uñ 2b/11	iki düşmān er**ler**i ceng itdiler 17b/1
on iki pehlevān**lar** daḫı gelüp 26a/3	otuz altı Endelüs pehlevān**lar**ıla 14b/7
yetmiş yedi Sīsitān server**ler**ile 32a/17	

Metnimizde gramatikal açıdan çokluk hâlinde olmasına rağmen bazı alıntı kelimelere *+lAr* çokluk ekinin getirildiği görülür.

peyġāmberlerüñ ervāḥ**lar**ına 14b/4	Yūnān merdān**lar**ı 14b/5	cezāyir**ler** seyr itdürüp 5b/13
ġarāyib**ler** göreceksin 6a/18	server-i selāṭī**n**ler 7b/11	

Eski Türkçede kullanılan *+An* ve *+z* çokluk eklerine ait örnekler birkaç kelimede kalıplaşmış olarak görülür.

biz 5b/4	dizlerinden 7a/5	eren 17b/1
oġlan 28a/6	siz 34a/1	

3.2.1.2. İyelik Ekleri

İyelik ekleri ismin karşıladığı nesnenin bir şahsa veya bir nesneye ait olduğunu ifade eden işletme ekleridir (Ergin, 2009: 221-222). EAT'de iyelik eklerinin yalnızca ünlülerinde bazı farklılıklar görülür (Gülsevin ve Boz, 2004: 137).

Teklik 1. Şahıs İyelik Eki: +(I)m

Teklik 1. şahıs iyelik eki ünlüyle biten kelimelere *+m* şeklinde, ünsüzle biten kelimelere ise önüne bir ünlü alarak gelir. Bu ünlü metnimizde genel olarak dar-yuvarlaktır.

ata**m** 5a/9	at**um**a 29a/21	ciger**üm** 11a/19
ḫançer**üm**le 43b/5	ḳılıc**um**dan 9a/1	oġl**um**ı 5b/16
söz**üm** 2a/13	şāh**um** 2a/11	taḫt**um**uñ 22b/14

Sadece birkaç kelimede ekin dar ünlülü şekli tespit edilmiştir.

milk**im** 56b/18	tedbirimi 54a/8	tī**ġım**uñ 33b/8

Teklik 2. Şahıs İyelik Eki: +(I)ñ

2. teklik şahıs iyelik ekinin ünlüsü metnimizde genel olarak yuvarlak ünlüdür. Sadece bir örnekte (pendiñe 8a/20) ekin önündeki ünlünün dar olduğu görülür.

ata**ñ** 3b/1	çeri**ñ** 17a/8	dede**ñ** 5b/3
el**üñ**de 2b/3	göz**üñ** 8b/7	ḳap**uñ**a 22a/10
söz**üñ**e 12b/8	taḫt**uñ** 12b/7	vücūd**uñ** 3b/3

Teklik 3. Şahıs İyelik Eki: +(s)I(n)

Türkçede teklik 3. şahıs iyelik iyelik ekinin 1. ve 2. kişiye göre kullanımı özel bir durum arz etmektedir. Teklik 1. ve 2. kişi iyelik eklerinden sonra çekim eki getirildiğinde herhangi bir değişiklik olmazken teklik 3. şahıs iyelik eki ünlü ile biten isimlere eklendiğinde kendisinden önce bir *s* sesi, kendisinden sonra ünlü veya ünsüzle başlayan bir ek geldiğinde ise bir *n* sesi ortaya çıkar. Bu durum ise bir sistem olan dilin, sistematiğine aykırıdır. Türkçenin geneline bakıldığında ünlü çatışmasının olduğu yerlerde araya *y* sesinin girdiği görülür. Ünlü çatışması yoksa yardımcı sese de gerek yoktur (Ecilasun, 2000: 220, 221). Teklik 3. şahıs iyelik ekinde s'nin ünlü ile biten tabanlarda, n'nin ise kendisinden sonra ünlü veya ünsüz herhangi bir ek geldiğinde ortaya çıkması özel bir durum olup bu ekin tarihî seyriyle alakalıdır (Gülsevin ve Boz, 2004: 138).

Metnimizde teklik 3. şahıs iyelik eki genel olarak dar ünlülü olarak kullanılmıştır.

ᶜAlī'nüñ vāh firāḳ**ı** 2a/4	demürci oğl**ı** 22a/19	gög**si** döşine indi 9b/7
Süleymān ḫātem**i** 59a/17-18	ata**sın**a ḳaḳıyup 5a/15	Berḳ-ı cāẕū'nuñ ḳuyu**sın**da 5a/3
gevde**sin**e lerzān düşdi 7b/18	ḳuşlaruñ bir sevgülü**sin**e 12a/13	teberler düpüldü**sin**den 17a/14

Ekin yuvarlak ünlülü kullanımına dair örnekler ise şunlardır:

burc**un**a aṣavuz 32a/13	dost**un**a dost 33b/4	Ḥaḳ yol**un**ı 46a/21
Allāh ḳul**un**ı 46a/21	güneşüñ nūr**un**ı 47a/12	ḳonuġ**un** gözlemeye 53b/4
Ḳāhir'üñ öñ**ün**de 4b/12	felek yüz**ün**den 4b/19	göñl**ün**den didi 11a/13
Raʿd'uñ ḳorḳu**sun**dan 9b/9	pādişāh ilk uyḳu**sun**ı 62a/13	gürz güpüldü**sün**den 17a/14

Türk dilinde bazen 3. kişi iyelik eki almış kelimelerde ekin fonksiyonu kaybolur ve kelime kalıplaşarak taban hâline gelir. Bu durumda kelimeye tekrar bir teklik 3. kişi iyelik eki geldiği görülür (Gülsevin, 2011: 15). Bu durum "ek yığılması" olarak adlandırılır. Metnimizde buna ait örnekler şunlardır:

beglerbeg**isi** 28b/5	beyn**isi** 58a/1	bir**isi** 7b/14

Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki: +(I)mUz

Ek, metnimizde genel olarak yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. Ancak ekin yardımcı ünlüsünün dudak uyumunun dışında kullanıldığı örnekler de mevcuttur.

ḳarn**ımuz**ı 50b/9	milk**imüz**i 15a/1	ḫançer**imüz** 26a/20
ecdād**umuz**dan 25a/6	oḳ**umuz**a 30b/21	göñl**ümüz** 2a/4
iç**ümüz**de 35a/2	ḳışṣa**muz** 14a/15	ara**muz**da 55a/8
cümle**müz**i 5b/11	yedi**müz** 50b/20	dil**imüz**ce 55a/7

Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki: +(I)ñUz

Kullanım özellikleri bakımından çokluk birinci şahıs iyelik eki gibidir. Çok fazla örneği yoktur.

diyār**ıñuz** 35b/7	birḳaç**ıñuz** 54a/4	cehl**iñüz** 6a/9
cins**iñüz** 6b/15	nuṭḳ**uñuz**dur	el**üñüz**den 12a/21

beg**üñü**z 35a/6	ġıdā**ñuz** 53a/19	çer**iñüz**i 49a/14

Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki: +lArI(n)

ᶜifrīt**lerin** daḫı ḳan**larını** 3b/2	ḳanad**ların**uñ yillerinden ḥaymeler yıḳıldı 10b/14	ervāḥ**larına** 14b/4
el**lerin**de ṭāslar ṭolusı ziftler 64b/14-15	ḥayme**lerin**e girdiler 10b/15	yüz**lerin** yire sürdiler 25b/20
aṭyār ulu**ları** 20a/20	sāḥirlerüñ göz**lerin**den 59b/4	ᶜifrītlerüñ ḳan**ların** 3b/3

3.2.1.3. Hâl Ekleri

İsimleri çeşitli münasebetler için çeşitli hallere, durumlara sokan eklere hal ekleri adı verilir (Ergin, : 226). Gülsevin, bu eklerin çok sık kullanılan ve cümlenin anlamına tesir eden ekler olduğunu, fonksiyonları tam olarak anlaşılmadığı zaman cümleye verilen anlamın da yanlış olacağını ifade eder (Gülsevin, 2011: 16).

3.2.1.3.1. Yalın Hâl: Ø

İsim kök veya gövdelerinin hâl eklerinden herhangi birisini almamış hâlidir.

bulut 7b/17	sihir 8b/8	sancaġ 16b/3
otaġ 28b/5	ḳalḳan 49a/12	ṭaġlar 64b/4

3.2.1.3.2. İlgi Hâli: +Iñ, +(n)Uñ

İsmin başka bir isimle ilgisi olduğunu ifade eden bir ektir. Metnimizde ekin ünlüsü yazıldığı dönemin karakteristik özelliği olarak yuvarlak ünlülüdür.

Sīmurġ'**uñ** yuvasına 6a/5	anlar**uñ** içinde 7a/2	Ḥaḳ teᶜālā**nuñ** ṣevābından 14a/12
ejderhā**nuñ** zehrini 51a/11	gög**üñ** içi 32b/7	Sikender'**üñ** duᶜāsı

Firdevsi'**nüñ** ḳulzüm sözi 2a/12	servi**nüñ** yanında 45b/5	kefe**nüñ** ṣaġ ṭarafında 63b/21

Ekin sadece bir yerde kelimeye düz ünlülü olarak geldiği görülür.

yetmiş iki dili**ñ** tercümānı 52b/13

3.2.1.3.3. Yönelme Hâli: +(y)A

Eski Türkçede *-ġa, -ge* şeklinde olan bu ek Batı Türkçesine geçerken baştaki *ġ* ve *g*'ler düşünce ek de *-a,-e* şekline girmiştir (Ergin, 2009: 234). Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

bir ṭaġ**a** beñzer 7a/17	ḳanların ḳara yi**re** ḳarup 33b/2
Sīmurġ'**a** ḫaber virdi 11a/8	ḳarşu görinen ḳalᶜay**a** gitdiler 34b/4
seni ol şehr**e** iledem 2b/20	ḳıbley**e** ḳarşu diz çöküp 57a/19

3.2.1.3.4. Belirtme Hâli: +(y)I, +nı, +Ø

Eski Türkçe üzerine yazılan gramer kitaplarında belirtme (yükleme) hâli eki, +°g, +°ġ ve bunun yanında daha sonraları +nı, +ni (Gabain, 1988: 64); +ġ, +g; +n; +nı, +ni (Hacıeminoğlu, 2013: 29); +(X)g, +(I)n, +nI (Tekin, 2003: 107); +(X)g, +(I)n, +nI (Ölmez, 2017: 52-53); +g, +n, +nı, +ni (Berbercan, 2018: 39) şeklindedir.

Eski Anadolu Türkçesi üzerine yazılan gramer kitaplarında ise belirtme hâli eki olarak Köktekin, +(y)I < +IG; nI[2]; Ø eklerini (Köktekin, 2011: 90, 91); Timurtaş, -ı, -i; -(y)ı, -(y)i; -n; -n-ı, -n-i; Ø eklerini verir ve eksiz akkuzatif kullanımıyla ilgili olarak ise bu kullanımın 1. ve 2. şahıs iyelik ekli sözlerde görüldüğünü, bunun da vezin zaruretinden kaynaklandığını, buna belirsiz bir akkuzatif denilmesinden ziyade, ek kullanılmamış belirli bir akkuzatif şeklinde ifade edilebileceğini belirtir (Timurtaş, 1994:70-71). Şahin, +(y)I eki yanında EAT'de iyelik eki almış bazı isimlerin +(y)I belirtme hâli ekini almadan da belirtme durumuna girdiğini, bu örneklerde sıfır akkuzatif durumun söz konusu olduğu ifade eder ve teklik 1., 2. ve 3. şahıslarla

kullanımına dair örnekler verir (Şahin, 2011: 52). Gülsevin de belirtme hâli eklerini +(y)I$_2$; +nI$_{2;+}$ Ø şeklinde sıralar ve gerekli açıklamalarda bulunup örnekler verir. Sıfır akkuzatif (+Ø) başlığı altında günümüz Türkiye Türkçesinden farklı olarak EAT'de iyelik eki almış isimlerin de +(y)I$_2$ veya +nI$_2$ eklerini almaksızın belirli nesne olduklarını, bu isimlerde +Ø belirtme ekinin söz konusu olduğunu ifade eder (Gülsevin, 2011: 32-34).

Metnimizde belirtme hâli ekinin kullanımlarına dair örnekler şunlardır:

+(y)I$_2$

dünyāy**ı** dutup Süleymān olıcaḳ 8a/10	ol ṣaru yāḳutdan ev**i** kim gördük 37b/2
ve ḳılıçdan kesgün keleciy**i** kim işitdi 30a/20	Süleymān'dan Süleymānlıġ**ı** aldum 8a/18
ᶜāḳıl-ısañ bu fenāy**ı** eyle terk 23b/1	baña gög**i** ḫilḳat iden Allāh'dan 11b/8-9

+nı

Eski Türkçede olduğu gibi metnimizde de sadece bu yönde kullanılmıştır.

eyyām-ı Nevrūz iricek a**nı** gördüm ki bu ḫalḳ cümlesi yaraḳda oldılar 7a/13-14
tedbīr bu**nı** gördük ki üç yüz bahādur pehlevānlar 39a/13-14

+ Ø

eger kim ezelden benüm **sözüm, naṣīḥatum** dutsa-y-ıduñ saña bu elem gelmez-idi 12b/6
Süleymān'a bir żarar irgürecek olursam benüm **zürriyātum** ayaḳda yitürecekdür 23a/2
bu **kitābum** oḳıyana vü yazana 40b/12
di **kelāmuñ** söylegil pes lā-naẓīr 2b/3

dökdürem **ḳanuñ** uram tīr ü teber 40b/4
beşimüz, beşinüñ **başların** pāreledi 50b/21
iy demürci oġlı Süleymān aç **gözüñ** zenbil örici ᶜArab devşür **özüñ** 56b/17
başladı ol şehrüñ **evṣāf-ı ḥamīdesin** ẕikr itmege 2b/17-18
ḳalᶜasın alduḳ, **kendüzin** helāk eyledük 5a/4
Benī Aṣfer **çerisin** ṣıdılar 10b/2
başına ḳaplan reᵓsinden **tolġasın** geyindi 25a/20

3.2.1.3.5. Bulunma Hâli: +dA

Ekin ünsüzü, Eski Anadolu Türkçeninin karakteristik bir özelliği olarak metnimizde daima ötümlüdür. Bu ek Eski Anadolu Türkçesinde değişik fonksiyonlarda kullanılmıştır (Şahin, 2011: 53). Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

kim cihān**da** ādemüñ adı ḳalur 2a/19	bu yol**da** ölem 62a/3
ṭaġ**da** arṣlan çāk iderdi zehresin 10a/15	yir**de** gök**de** esmedi yil 41b/1
sizler ḥużūr-ıla bura**da** muḳīm oluñ 39a/18	on birinci gün**de** göçerem 49a/15
bu yaḳın**da** göresin 46a/12	ᶜālem**de** Süleymānlıḳ ḳıla 60a/2
şimdiki ᶜaṣır**da** Mekke diyārın**da** 58b/11	

Eski Türkçede olduğu gibi metnimizde de *+dA* bulunma hâli ekinin ayrılma hâli eki fonksiyonunda kullanımına dair bir örnek tespit edilmiştir.

Ḳarḳarhāyī dīv şād olup göñlin**de** geçürdi kim 3a/5

3.2.1.3.6. Ayrılma Hâli: +dAn

Bu ek de bulunma hâli ekinde olduğu gibi metnimizde daima ötümlüdür. Bulunma hâli eki gibi değişik fonksiyonlarda kullanılmıştır.

her belā**dan** ḥıfẓ ide 2a/12	ben**den** selām it 8a/17
benüm yüregüm şusuzluḳ**dan** ża^{c}īfdür 4b/6	ezel**den** benüm sözüm naṣīḥatum dutsayıduñ 12b/6
^{c}adū ḳanların dökmege cān**dan** iverlerdi 14b/13	çeşme**den** daḫı içdise 37b/6
cümleñüz bir uġur**dan** ittifāḳ ḳılup 16b/9	ġıdāsı ḳan olduġı sebeb**den** laġabı Ḫūnḫārī idi 58a/2

3.2.1.3.7. Eşitlik Hâli: +cA

Bu ekin ifade ettiği mana ve taşıdığı fonksiyon oldukça çoktur. (Timurtaş, 1994: 72-72). Eşitlik eski, Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde; kadar, olarak, gibi anlamlarıyla kullanılır (Şahin, 2011: 54). Metnimizdeki kullanımı çok yaygın değildir.

bun**ca** ulu sulṭānlar Süleymāna gönderdi 8b/2	baḥra beñzer leşkerüm buz**ca** ṣıdı 26a/12
öñün**ce** peyk-idi Cibrīl-i Emīn 1b/9	biñ ^{c}Arab beçe benüm gözümde müş**ca** yoḳdur 43b/2
her kişi re^{ɔ}yin**ce** ger tedbīr ider 3b/5	Eflāṭūn-ıYūnānī naḳlin**ce** 14a/14

3.2.1.3.8. Vasıta Hâli: +(y)(I$_2$)lA, +(I)n; bile, birle, ile

Vasıta hâli eki *n*, kalıplaşmış örnekler dışında, kaybolmuş; yerini *ile* edatından ekleşen *+(I)IA* almıştır (Ercilasun, 2004: 459). Metnimizdeki örnekleri şunlardır.

+(I$_2$)n

bir**in** iki**n** baş ḳoşup ṭanışdılar 15a/1	yaya**n** ḳaçmaḳ dileyince 9b/19
Ḳāhir'i ġāfil**in** dedesine iledevüz 5b/10	şeksüz**in** Ḳāfa varam 56a/8

+(y)(I₂)lA

cihāna naẓm-**ıla** virdüñ niẓām 2a/15	Süleymān-**ıla** ṣavaş idelüm 8b/17
bir altun maşraba-y-**ıla** 40a/2	Ḳāhir-**ile** görüşdi 4b/5
ne yüz-**ile** aña varam 5b/6	ᶜAḳrān Şāh'ı ḳafaṣ**la** getürüp 12a/1
iẕn-i Ḥaḳ'**la** buluban emn ü emān 26b/20	göge siḥir**le** bulut aġdururlar 24a/16

birle, bile, ile

Benī Aṣfer meliki **birle** 7b/8	meclis yüzine ṣaf **birle** oturup 31a/7
ardınca İskender **bile** yürürdük 36a/11	ikisi **bile** leşker içine gelüp 61a/18
Ḳarḳarhāyī **ile** yiyüp içdiler 3a/1	iġvā virmek **ile** 24b/5

3.2.1.3.9. Yön Gösterme Hâli: +ArU, +rA

Eski Türkçede *+GarU* biçiminde olan ek, Batı Türkçesinde baştaki *g*'nin düşmesiyle *+ArU* biçimini almıştır. Metnimizde *+ArU* ekiyle birlikte *+rA* ekinin kalıplaşmış olarak kullanıldığı örnekler şunlardır.

gözüñ aç yuḳ**aru** baḳ didi 17a/7	Süleymān dergāhından iç**erü** girdiler 12a/1
taᶜaccüb ḳılup iç**erü**sine girdük 37b/2	il**erü** gelüp eydür 42b/6
göñli iç**re** ᶜahd eyledi 5a/13	bir nice günden ṣoñ**ra** 41a/11
Süleymān üz**re** gölge oldılar 20a/2	otaġını şehirden ṭaş**ra** ḳurdılar 49a/20

3.2.1.4. Soru Eki: mI₂

Soru anlamı katmak için kullanılan bu ek, metnimizde daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

genc-ile ve memlekāt-ıla **mı** söyler 47a/9	didüm laᶜlüñ **mi**dür āb-ı ḥayāt 27a/11
Süleymān çok leşkerile **mi** söyler 47a/8	veyā ḫod āḫar yirden **mi** gelürler 51b/8
melek **mi**siz yā murġān cinsi misiz 53a/10	ᶜacabā düşüm **mi** ki 62a/15

3.2.2. Fiil Çekimi

Şekil bilgisinin addan sonra en önemli ögesi olan fiiller, iş ve hareket bildiren önemli sözlerdir. Adlar gramer bakımından kendi başlarına bağımsız olarak kullanılabilirken fiiller kendi başlarına kullanılmayan bağımlı sözlerdir (Korkmaz, 2009: 527).

Çekime girmeden kullanılamayan fiiller, fiil çekim eklerinden kip, zaman ve kişi eklerini alırlar.

3.2.2.1. Şahıs Ekleri

Teklik 1. Şahıs Ekleri: -(A)m, -(y)I₂n

yir yüzine ata**m** 3a/17	ol**am** 12b/12	kes**em** 30a/15
şordu**m** 5a/9	ḳaḳsa**m** 30a/10	yüzse**m** 46a/11
varay**ın** 28a/8	duᶜā ḳılay**ın** 34a/18	ḫiẕmet idey**in** 11a/15

Teklik 2. Şahıs Ekleri: -sIn, -ñ

teferrüc ḳıla**sın** 3a/7	saḳına**sın** 12b/1	dir**sin** 21a/8
virdü**ñ** 2a/15	gelse**ñ** 27a/11	ṭutdu**ñ** 45a/7

Teklik 3. Şahıs Eki: Ø (eksiz)

itdi 1b/8	irgürürse 13b/21	dutardı 19a/15

Çokluk 1. Şahıs Ekleri: -K, -Uz, -vUz

gördü**k** 4b/19	bilmedü**k** 5a/5	ḳılduḳ 4b/20
dilek ḳılur**uz** 28b/8	olur**uz** 30b/15	virür**üz** 55a/7
furṣat bula**vuz** 13a/21	getüre**vüz** 24a/17	söyleye**vüz** 63b/17

Çokluk 2. Şahıs Ekleri: -(u)ñUz, -sI$_2$z

gördü**ñüz** 13a/21	aldu**ñuz** 52a/11	ṭur**uñuz** 44a/8
müjde ḳıla**sız** 5b/13	göre**siz** 24b/2	bilür**siz** 43a/18

Çokluk 3. Şahıs Eki: -lAr

şaçdı**lar** 4a/19	sevündi**ler** 11b/12	durur**lar** 10b/18
yardım ḳılsa**lar** 15a/20	rāżī olmadı**lar** 28a/16	götürmiş**ler** 4a/21

3.2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri

Şekil ve zaman ekleri fiil kök veya gövdesinin karşıladığı hareketi şekle ve zamana bağlayan eklerdir. Şekil ifadesi hepsinde, zaman ifadesi ise ancak bir kısmında vardır (Ergin, 2009: 288).

3.2.2.2.1. Bildirme Kipleri

Hem şekil hem de zaman ifadesi taşıyan kiplerdir.

3.2.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman eki metnimizde hep dal (د) harfiyle yazılmış olup ünsüz uyumunun dışında kullanılmıştır. Teklik ve çokluk birinci ve ikinci şahıslarda ekin ünlüsü daima yuvarlak, teklik ve çokluk üçüncü şahıslarda ise daima düz ünlülüdür.

Teklik 1. Şahıs: -dU+m

Ekin ünlüsü metnimizde daima yuvarlak olup sadece kalın sıradan şekilli örnekleri vardır.

al**du**m 8a/18	çıḳ**du**m 38a/13	furṣat bulma**du**m 24a/5
ṭap**du**m 16b/14	var**du**m 57a/4	yırt**du**m 47b/20

Teklik 2. Şahıs: -dU+ñ

Ekin ünlüsü metnimizde daima yuvarlaktır.

bağla**du**ñ 2a/17	başd**u**ñ 56b/17	gör**dü**ñ 6b/20
ḳul ol**du**ñ 22a/19	söyle**dü**ñ 2a/16	ṭoyma**du**ñ 38b/6

Teklik 3. Şahıs: -dI$_2$+Ø

Ekin ünlüsü metnimizde daima düzdür.

alda**dı** 22b/6	ᶜarż ol**dı** 67a/18	ḳalma**dı** 19a/17
ḳon**dı** 53b/11	ṣav**dı** 9a/17	yaḳ**dı** 2a/4

Çokluk 1. Şahıs: -dU+K

Ekin ünlüsü metnimizde daima yuvarlaktır.

çek**dü**k 28b/21	e̱ser bulma**du**ḳ 5a/5	eyt**dü**k 53a/11
gör**dü**k 4b/19	taᶜaccüb ḳıl**du**ḳ 4b/20	var**du**ḳ 37b/5

Çokluk 2. Şahıs: -dU+ñUz

Ekin ünlüsü daima yuvarlaktır. Görülen geçmiş zaman çokluk 2. şahıs çekiminin metnimizdeki kullanımı çok seyrektir. Biri kalın sıradan olmak üzere toplam altı örneği vardır.

al**du**ñuz 52a/11	bil**dü**ñüz mi 22b/15	gel**dü**ñüz 53a/9
gör**dü**ñüz mi 63b/4	git**dü**ñüz 52a/12	ḫaber bilme**dü**ñüz mi 5b/1

Çokluk 3. Şahıs: -dI+lAr

Metnimizde görülen geçmiş zamanın çokluk üçüncü şahıs çekiminde ekin ünlüsü hem düz hem de yuvarlak olarak alternanslı bir şekilde kullanılmıştır.

buluş**du**lar 29a/5	dögüş**dü**ler 10a/8	git**di**ler 35a/11
görüş**dü**ler 59b/9	göz ur**dı**lar 7b/12	ḳoma**dı**lar 9b/11
öp**di**ler 28b/12	ṣaç**dı**lar 4a/19	yürü**dü**ler 25b/9

3.2.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Geçmişte yapılmış olan ve yapıldığı anda görmediğimiz, bilmediğimiz bir hareketi anlatmak, bildirmek için öğrenilen geçmiş zaman ekinini kullanılırız (Ergin, 2009: 300). Öğrenilen geçmiş zaman eki metnimizde daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

Teklik 1. Şahıs: -mI$_2$ş+Am

Ekin ünlüsü metnimizde daima düzdür. Kullanımı yaygın değildir.

ṭabanca ur**mış**am 43a/20	al**mış**am 43b/5	görme**miş**em 34a/15

Teklik 2. Şahıs: -miş+sin

Sadece bir örneği vardır.

gör**miş**sin 6b/16

Teklik 3. Şahıs: -mIş+Ø

Ekin ünlüsü metnimizde daima düzdür.

çıḳ**mış** 3a/16	ḳorḳ**mış** 15a/17	ṭol**mış** 17a/8
dökül**miş** 12a/3	istimāᶜ itme**miş** 43a/14	ḳuvveti yitme**miş** 51b/3

Ekin sadece bir yerde yuvarlak ünlülü olarak kullanıldığı görülür:

yürü**müş** 43a/15

Çokluk 1. Şahıs: -mI$_2$ş+Uz

Sadece üç örneği vardır.

çık**mış**uz 5b/1	gel**miş**üz 53a/5	gör**miş**üz 25a/14

Çokluk 2. Şahıs: Bu çekimin metnimizde örneği yoktur.

Çokluk 3. Şahıs: -mI$_2$ş+lAr

diril**miş**ler 59a/2	götür**miş**ler 4a/21	ḳo**mış**lar 37b/1
ört**miş**ler 37b/4	şehīd ol**mış**lar 19a/7	yap**mış**lar 37a/11

Ayrıca metnimizde teklik 3. şahıs çekiminde öğrenilen geçmiş zamanı ifade etmek için *-(y)Up* eki de kullanılmıştır. Bu ek daha çok ardına *-dUr* ve *-dUrUr* eklerini alarak ihtimal ve kesinlik anlamlarını vermek üzere kullanılmıştır.

gör**üpdür** 19a/17	gel**üpdür** 29a/21	başın eg**üpdür** 46a/9

yaṣ**up-durur** 3b/2	güm-rāh ol**up-durur** 13b/8	rām ol**up-dururlar** 47b/10
çāker ol**up-dururlar** 65b/19-20	depeley**üp-durur** 3b/2	

Metnimizde bu ekin birleşik çekim oluşturmada da kullanıldığıda görülür. Ardına görülen geçmiş zaman ekini alarak teklik 3. şahıs rivayet birleşik çekimini oluşturmuştur.

ol**updı** 4b/9	al**updı** 7b/1	ṭoy**updı** 18b/16

3.2.2.1.1.3. Gelecek Zaman

Eylemin gelecekte yapılacağı ifade eden bir zamandır. Eski Anadolu Türkçesinde gelecek zaman için genel olarak *-(y)IsAr* eki kullanılmıştır (Şahin, 2011: 67). Metnimizde ise *-(y)IsAr* ekine nazaran *-AcAK* eki daha fazla kullanılmıştır. Bu da metnimizin geçiş dönemi özelliği yansıtmasının bir sonucudur.

Eski Anadolu Türkçesinde gelecek zaman için *-AsI* sıfat-fiilinden de faydalanılmış ve bu sıfat-fiil eki bazen gelecek zaman çekim eki olarak kullanılmıştır (Ergin, 2009: 304). Ancak metnimizde buna dair bir kullanım tespit edilmemiştir.

Bergamalı Kadri'ye göre *-(y)A* ve *-sA gerek* yapıları da gelecek zamanı ifade etmek için kullanılmıştır (Gülsevin, : 100). *-sA gerek* yapısıyla ilgili metnimizde birkaç örneğe rastlanılmıştır.

-(y)A eki, Eski Anadolu Türkçesinde haber kiplerinden geniş, şimdiki ve gelecek zaman kipi yerine; dilek kiplerinden ise istek, emir ve gereklilik kipi yerine kullanılmıştır (Gülsevin ve Boz, 2004).

-(y)I$_2$sAr

Daha çok teklik 3. şahıs gelecek zaman çekiminde kullanılmıştır. Bunun yanında teklik ve çokluk birinci şahıslarda da kullanılmış örnekleri vardır.

bāḳī ḳalmay**ısar** 38a/20	derd ü elem id**iser**dür 24b/2	helāk id**iser**em 58b/19
ḥükm id**iser** 46a/13	id**iser**üz 59a/8	ol**ısar** 19a/20
raḥmet bul**ısar** 11b/15	ṭaġıl**ısar** 40b/7	ṭut**ısar**am 47b/19

-AcAK

Metnimizde yalnız teklik 2. ve 3. şahıs çekimlerinde kullanılmıştır.

eş**ecek**dür 63b/7	gör**ecek**sin 6a/18	naṣīb ol**acaḳ**dur 8a/19
ᶜömür sür**ecek**dür 6a/7	utan**acaḳ** 25a/4	vuṣlata ir**ecek**sin 32b/15

-sA gerek

Bu yapı gelecek zaman ifadesi için metnimizde iki yerde kullanılmıştır.

yarın gice bu şebḫūn ol**sa gerek** ᶜAyyūr cāẕū daḫı gelüp bunlara yardım ḳıl**sa gerek** şimdi vaḳti degildür gel gidelüm 63a/6-7

-(y)A

Ekin gelecek zaman fonksiyonunda kullanımına dair örnekler metnimizde çok azdır.

yā Süleymān-ı zamān emr iderseñ melike dilince söyleyem ümīd-vāram ki īmāna gel**e** Müsülmān ol**a** olunca ḥażretüñe ḫiẕmet ḳıl**a** tāc u devlet saᶜādet bul**a** didi 12a/8-9
yā melik-i Aṣfer, Endelüs melikinüñ ṣaġlıġın, Süleymān dergāhında muḳarreb olduġın bilüñ. Anuñ ne ḳadar begleri, yigleri, serverleri var-ısa leşker-ile dönüp Süleymān'a iṭāᶜat id**e**ler diyüp ḳorḳaram ve bir daḫı bu kim bu leşkere ferḍā kim furṣat bul**a**vuz. 13a/18-19-20-21

3.2.2.1.1.4. Şimdiki Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde özel bir şimdiki zaman eki yoktur. Şimdiki zaman ifadesi için bu dönemde birleşik şekiller kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde şimdiki zaman *-r, -Ar, -Ur* ekleri, *-A, -I durur/turur* ve *-A, -I yorı-r* yapılarıyla (Bulak, 2017: 174) ve *-(y)A* istek ekiyle (Gülsevin, 2011: 96; Şahin, 2011: 68) ifade edilmiştir.

-r, -Ar, -Ur

Teklik 1. Şahıs: -r+em

di**r**em nuṭḳuñuzdur dürr i gevher men di**r**em 2b/3
iste**r**em ki Süleymān dīnini terk idem 61b/21-62a/1

Teklik 2. Şahıs: -(A/U)r+sin

Metnimizde teklik 2. şahıs geniş zaman çekiminde kullanılan yapıların çoğunluğu şimdiki zaman fonksiyonunda kullanılmıştır.

yā Māyıs Ḫān, ne di**r**sin ne fikr id**er**sin? 6a/1-2
senüñ ḳuvvetüñ ᶜaẓīm, şecāᶜatüñ delīm, niçün benüm altı yanumda uç**ar**sın? 42b/11-12
yā Sīmurġ, bu evren ve ejderhā ki çoġ olur di**r**sin 51b/7
sen daḫı kimi dirlerse Sām'ı şan**ur**sın 25a/7-8
ve bir daḫı bu gevher-i şeb-çırāḳ ki gör**ür**sin yedi mīl yere degin şuᶜle virmişdür 37b/16
niçün melūl ol**ur**sun? 11a/21
gerçi kim be-ġāyet ṭabancasın yidüñ ammā kim henüz ḳorḳ**maz**sın 28a/19

Teklik 3. Şahıs: -(A)r+Ø

Ḳurṭūs daḫı naẓar ḳılup gördi kim BenīAṣfer cānibinden bir pehlevān ḳāmeti birġüze, dişleri bedene beñze**r** ve başı bir ḳara kümbete gözleri yanar külḫāna beñze**r**, ḳolları çınāra parmaḳları dülgere beñze**r** 15b/21-16a/1

ḍarb-ıla urup oġlın yāḫū atasın ki *yıḳar* egerçi ki başın kesüp gögsine ki çıḳ**ar** 33a/13

Çokluk 1. Şahıs: -(ü)r+üz

biz bir ᶜālemden gel**ür**üz ki aña ᶜālem-i Sīmurġ dirler 53a/11

Çokluk 2. Şahıs: -(e/ü)r+siz

iy benüm beglerüm yiglerüm server ü selāṭīnlerüm, bil**ür**siz kim 43a/17-18
tāc u taḫtumuñ revnaḳısız, her biriñüz ne di**r**siz 21a/16-17
ḳanı erlerüñüz kim odunı siz kes**er**siz çifti daḫı siz sür**er**siz 34b/19

Çokluk 3. Şahıs: -(u)r+lAr

bigi ṣol yañada ᶜāc kürsīler üzerinde on iki biñ ᶜulemā fuḍalā otur**ur**lar 20b/12
ḳafālarında pehlevānları ayaġ üzerinde ṭur**ur**lar 20b/15
aṭyār ululları ḳanad ḳanada çatmışlar ṭur**ur**lar Süleymān üzerinde pervāz ur**ur**lar 61a/9-10

-e, -I yoru-r

Şimdiki zaman teşkilinde kullanılan bu yapıya dair metnimizde üç örnek vardır.

andan Rüstem'üñ atası Zāl-ıla gel**ü yorur** diyüp Ḳubād'a s̱enā ḳıldılar 25b/20-21
iy sulṭān-ı zamān, İskender-i Kübrā ẓulümāt diyārına gid**e yorur** 35a/19
geldi yüz yire sürdi manṭıḳu'ṭ-ṭayrca eytdi ki Hüdhüd ve ᶜuḳḳāb gel**i yorur** 56a/12

3.2.2.1.1.5. Geniş Zaman

Eski Türkçeden beri yaygın olarak kullanılan bu zamanın metnimizdeki durumu şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs: -r+am, -mAz+Am

ḫançerümle almışam İrān ilin ṭaġda arṣlan avla**r**am ṣuda neheng 43b/5
anuñ ceddinden yüz döndür**mez**em aña düşmān ol**maz**am 28b/1
Allāh teᶜālānuñ celle celālühü adına ᶜizzet ḳılup uç**maz**am 42b/17-18

Teklik 2. Şahıs: -(u)r+sın

Bu yapı daha çok şimdiki zaman fonksiyonunda kullanılmış olup geniş zaman fonksiyonunda kullanımı yaygın değildir.

ḥaḳīḳat sen Süleymān'a ẓafer bul**ur**sın, elinden Süleymānlıḳ yüzügin al**ur**sın 65a/16-17
terk iderseñ bu hevā-yı nefsi bes dergeh-i Ḥaḳ'dan bul**ur**sın destires 66b/1

Teklik 3. Şahıs: -er+Ø, -(U)r+Ø, -mAz+Ø

şemᶜ ü fānūs çarḫ-ı çārumdan ṭoġ**ar** 14a/17
biñ yıl ılan besler-iseñ şehd-ile zehri saç**ar** saña bulsa vüsᶜati 21a/21
cān göge gid**er** çür**ür** yirde cisim 2a/21
çün gid**er** ādem ḳal**ur** ᶜālemde ad 19a/20
ḳara buluṭlar mānendi her birisinüñ ḳanadı yiryüzin bürü**r** 54b/2
līki arṣlan ḳıl**maz** evren-ile ceng 5a/17
şāhā ben ḳuluñdan ġayrı kimse aña var**maz** 28a/17
benüm leşkerümi yirler götür**mez** gürzüme kimse ṭāḳat getür**mez** 47a/21

Çokluk 1. Şahıs: -(e/ü)r+üz, mez+Uz

Ḥaḳ teᶜālāya ᶜibādet ḳıl**ur**uz geleni gideni mihmān id**er**üz 33b/21-34a/1
ol ᶜālemleri teferrüc id**er**üz 55a/16-17
bizüm ġıdāmuz nesīm yilidür ve yiryüzine daḫı in**mez**üz 53a/20-21
sāᶜat-i saᶜd gözle**r**üz 22b/6
varup ol ejdehāyı bulup ġıdā idin**ür**üz 51b/12
Rüstem-i Tehemten geldügi gibi dilek ḳıl**ur**uz 28b/7-8

Çokluk 2. Şahıs: -(e/ü)r+siz

Bu yapıya ait çekimler şimdiki zaman fonksiyonunda kullanılmış olup geniş zaman fonksiyonuna dair örnek yoktur.

Çokluk 3. Şahıs: -Ar+lAr, -ur+lAr, -mAz+lAr

bigi uç**ar**lar ḳuş miṣāl dizlerinden misk ḥāżır ol**ur** 7a/5
anuñ daḫı naẓarında yigirmi kez yüz biñ cāẕū vardur ki anuñ bigi seḫḥāredür ki gökdeki ayı inek idüp ṣaġ**ar**lar ve ādemi ḫımār idüp bin**er**ler ve göge siḥirle bulut aġdur**ur**lar 24a/15-16 ol ejderhāyı zencīre alup baᶜżını Yecüc milketine ilt**ür**ler baᶜżını ᶜAnḳā ᶜālemine eled**ür**ler bāḳīsin Ḫuẕā-yı Rabbü'l-ᶜālemīn bil**ür** 52a/6-7
illā kim az uç**ar**lar birbirile dur**maz**lar düş**er**ler 7a/8

3.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri

Türk dilinde fiillerin basit çekiminde zaman kavramı taşımadan sadece geleceğe yönelik tasarıları, istekleri anlatan kipler, tasarlama kipleri, istek kipleri olarak ele alınırlar (Şahin, 2011: 68). Tasarlama kipleri genel olarak dört başlık altında incelenir.

3.2.2.2.2.1. İstek Kipi

İstek eki Eski Anadolu Türkçesinde *-A*'dır. Fonksiyon bakımından oldukça geniş bir kullanım alanına sahiptir. Metnimizde bu kipin kullanım alanı oldukça yaygındır.

Teklik 1. Şahıs: -(y)A+m, -A+y+Im, -A+y+In

Ekin, Eski Anadolu Türkçesinde teklik birinci şahıs istek çekiminde yaygın olarak kullanılan *-AyUm* şekli metnimizde tespit edilmemiştir.

çün ḫalāṣ itdüñ beni iḫlāṣ-ıla alḳış idüp oḳıy**a**m ve't-Tebbeti 22a/11-12
Efrāsiyābuñ havā yüzinden rāst gözleyüp ol maġāra bigi aġzına yestehley**e**m didi 48b/13
İrṭāl-i Endelüs didi kim ben var**a**yım ḫaber bul**a**yım didi 16a/18
şāhā ben ḳuluñdan ġayrı kimse aña varmaz senüñ cevābuñ virüp cevāb alamaz ben var**a**yın didi 28a/17-18
Zāl-ı Destān-ıla ve ciger-gūşem Rüstem-i cihān pehlevān-ıla buluşup ceng id**e**yin ikisin daḫı ḍarb ve ḥarb-ile yıḳmaġa āheng id**e**yin 33a/15-16
Ḳāhir bin Sām'ı felek yüzine götür**e**yim, daḫı felekden yire onı helāk id**e**yim 3a/5-6

Teklik 2. Şahıs: -(y)A+sI₂n

ammā kim benüm sözüm yine dut**a**sın 12b/7
iken özüñ ḳılma ki maḳhūr ki derd-ile olmay**a**sın ṣoñra mehcūr 13a/15
asın ᶜadūnuñ helākin ġanīmet bil**e**sin düşmānı ḫor görmey**e**sin 21b/5-6

Teklik 3. Şahıs: -(y)A+Ø

Ḥaḳ teᶜālādan dilegüm bu-durur iy şeh cihān tā ḳıyāmet her ḫaṭādan saḳlay**a** Ḥaḳ özüñi 4b/21
ḳal**a** bāḳī döndügünce māh u ᶜaṣr 2a/18
Raᶜd diledi kim inüp gögsine ḳon**a** başın kes**e** 9b/17

tāc u taḫtum düşmen almadan al**a** ben Ḳubād'a aġlaş**a** insān u cin murġ u melek 30b/12
Ḥaḳ teᶜālā vir**e** aña Firdevs'iyi 27a/4
Ḳāf ᶜālemine gidicek beni daḫı bile alup gid**e** 56a/6

Çokluk 1. Şahıs: -(y)AlUm, -(y)A+vUz

vir ṣalavāt oḳıy**a**vuz faṣlını 17b/6
tā ki Ḫallāḳuñ yavuzraġından olmay**a**vuz 37a/13
üçünci gün gene gel**e**vüz Süleymānlıḳ ḳutlulay**a**vuz 63a/7
söyley**e**vüz size emlaḥ dāsitān 63b/17
Benī Aṣfer melikinüñ leşkerine ḳılıç ur**a**vuz 15a/3
Ḳāhir'i ġāfilin dede.sine iled**e**vüz 5b/10
gel Süleymāna tābiᶜ ol**alum** 13b/1
sözi dırāz ḳılmay**alum** 49a/17
Ḥaḳḳ'ı ẕikr id**elüm** 6b/17

Çokluk 2. Şahıs: -(y)A+sI$_2$z

birüñüz varup Perī Ḫāna müjde ḳıl**a**sız 5b/13
helāk olduġumuz bil**e**siz aḳrabālarumuza ḫaber ḳıl**a**sız 39a/21
Süleymān leşkerine muẓaffer düşüp manṣūr ol**a**sız 62a/15
Şeh Süleymān ḥażretinden gör**e**siz derd ü elem 24b/2

Çokluk 3. Şahıs: -(y)A+lAr

şād olup ḫizmet ḳıl**a**lar 33a/4
Sinob Ḳalᶜası üzerinde leşkerini göreler şol ḳadar ṣabır ḳıl**a**lar 66a/7
gelüp ḫaber ḳıl**a**lar 66a/8
Süleymān'a iṭāᶜat id**e**ler 13a/20
ᶜaskerüñ öñünce muḳaddem yürüy**e**ler 39a/14

3.2.2.2.2.2. Emir Kipi

Hareketin emir yoluyla tasarlandığını ifade eden bu kipin birinci şahıs çekimleri yoktur (Şahin: 2011: 69).

Teklik 2. Şahıs: -Ø, -GI$_2$l

Eski Anadolu Türkçesinde emir kipinin teklik ikinci şahıs çekimi ya eksiz olarak ya da *-GIl* kuvvetlendirme eki getirilerek yapılır.

Süleymān nāmesin **oḳı** ḫaber **vir** ḳıṣṣa bābından 14a/11
sen vezīr-i Āṣaf bin Berḫıyā yirinde **otur** 65b/12
gözüñ açup felekden yaña naẓar **ḳılġıl** 8b/7
saḳın yine aña dönüp baña ḳılıç **urmaġıl** 28a/20
Sīmurġa **digil** benüm icāzetümsüz ceng itmek olmaz 11a/7

Teklik 3. Şahıs: -sUn

buyur yazıcı nāme yaz**sun** 48b/1
Süleymān çerisin al**sun** ol pādişāhlara vir**sün** 65b/9
yire geç**sün** er yeg-idi kim yire 30a/16
yarısı bunda orduda otur**sun** 35b/21

bu dem bir cāsūs gönderelüm varup Süleymānuñ ḳandalıġın bil**sün**, ḫaber getür**sün** 64a/8

Çokluk 2. Şahıs: -(U)ñ, -(U)ñUz

İskender anı görücek eydür yürü**ñ** şol ᶜavratlara şor**uñ** 34b/16
eyitdi yürü**ñ** bu zenānlaruñ şehriyārına var**uñ** geldigümüz bildir**üñ** 35a/9-10
iy Benī Aṣfer melikleri ve Endelüs begleri āgāh ol**uñ** 11b/8
cümleñüz bir uġurdan ittifāḳ ḳılup baña gelüñ dönüp Benī Aṣfer çerisine ḳılıç ur**uñ** 16b/9
çerilü çeriñüzi cemᶜ eyle**ñüz** bir eksüksüz düşmān yaraġın gör**üñüz** 49a/14-15
Hüdhüd eyitdi yā şehbāz siz bunda ṭur**uñuz** pervāza ḳalḳ**uñuz** 44a/7-8

Çokluk 3. Şahıs: -sUn+lAr

Emir çokluk 3. şahıs çekiminin kullanımı metnimizde yaygın değildir.

ḥükm it bu şeb-çırāġı yirinden ḳoparup al**sunlar** 38a/5
öyle zevāline dek ceng-i sulṭānī itgil pehlevānlar ceng eyle**sünler** 11b/1

3.2.2.2.2.3. Gereklilik Kipi

Bir oluşun, bir kılışın veya tasarlanan bir eylemin yapılması gereğini bildiren kiptir (Korkmaz, 2009: 693). Eski Anadolu Türkçesinde gereklilik kipini karşılayacak belli başlı bir ek yoktur. Bu kipi sağlamak için metnimizde *-mAk+gerek, -sA+gerek* yapıları kullanılmıştır.

-mAK+gerek

saña Süleymānlıḳ virdi furṣat senüñdür hemān ceng cidāl ḳıl**maḳ gerek**dür didi 8b/5-6

yā server-i laᶜīn ve bihter-i bī-dīn yā ne ol**maḳ gerek**dür 24a/1
meydāna giren pehlevāna muḳābil muᶜārıż olup ṭur**maḳ gerek** 33a/11
yā Süleymān ne di**mek gerek** kim Müsülmān olam 13a/1
ḳanını dök**mek gerek** bu düşmenüñ 21a/13
bu dem n'it**mek gerek** n'eyle**mek gerek** baña ḫaber virgil didi 65b/3

-sA+gerek

Bu yapıyla ilgili olarak metnimizde teklik 1 ve 3. şahıslar ile çokluk 1. şahıs çekimlerine ait örnekler vardır.

ol dīvlerüñ ᶜifrītlerüñ ḳanların sen Ḳāhir'den al**sam gerek**dür 3b/3
tīġ u ḫançer gürz-i girān ur**sam gerek** 32b/21
ᶜAyyūr cāẕū daḫı gelüp bunlara yardım ḳıl**sa gerek** 63a/6
Sām-süvārı ele getürüp başın kes**sem gerek** 30b/10
atalu oġullu meydāna gir**sevüz gerek** ol nāmı nişānı yoḳ siyāhuñ gögsine pūlād süñüyi vur**savuz gerek** 32a/12
yil taḫtumı götür**se gerek** maġāribe meşārıḳa yitür**se gerek** 58b/18

3.2.2.2.2.3. Dilek-Şart Kipi

Bu kip fiilin ifade ettiği hareketi dilek yoluyla tasarlayan kiptir (Şahin, 2011: 69). Bu kipin çekimi -sA eki ile yapılır. Metnimizde oldukça geniş bir kullanım alanına sahip olan bu kipin hemen hemen bütün şahıslarda çekimlenmiş örnekleri vardır.

Teklik 1. Şahıs: -sA+m

omuz ur**sa**m çarḫı ᶜarşa ḳalduram 30a/11
sille şal**sa**m bozula ẕāt-ı felek 56b/9

cenge girüp şalar ol**sa**m şalığı öldürem bir ḍarb-ıla öküz balığı 54b/16

Teklik 2. Şahıs: -sA+ñ

ṭaġda arşlan ol**sa**ñ şuda neheng baḥr u berre döke ḳanuñ lāle-reng 29b/3-4
bil ki bāḳī ḳalmayısar bu zamān şöyle bil ki yaşa**sa**ñ biñ yıl ᶜömür 38a/20
fermān ider**se**ñ emrüñe meᵓmūruz 6a/4

Teklik 3. Şahıs: -sA+Ø

kişi nefsüñ esīri ol**sa** hem kem olur bel hüm eḍalden 13b/14
zehri saçar saña bul**sa** vüsᶜati 21a/21
Ḳahramān ol**sa** eger andan götürem ben ṭamar 32a/15
ḳaçan kim düşmān gel**se** 27b/10
kendüye muḳārin pehlevān gör**se** 33a/10

Çokluk 1. Şahıs: -sA+K

Metnimizde sadece iki örneği tespit edilmiştir.

yedi başlu evren bigi ḳan içmek içün ellü elümüze şaluḳ al**sa**ḳ yāḫū tīġ 30b/17-18
luṭf yüzinden meydāna gir**se**k 33a/2

Çokluk 2. Şahıs: -sA+ñUz

İnanmaz**sa**ñuz icāzet vir varup nāmeᵓi alup ḥażretüñe getürem 45a/16
anları şikār idebilür**se**ñüz size ġıdā olur 53b/2

eger ġıdā ister**se**ñüz bu ᶜālemde hīç cānlu yoḳdur 53a/21

Çoklu 3. Şahıs: -sA+lAr

Rūḥ ḳuşlarına ḳapdurmayup baña yardım ḳıl**sa**lar 15a/20
yiryüzine düşmān diyüp od at**sa**lar kāyināt için yaḳup cihān sarāyın ṭolu od gösterürlerdi 64b/7
siñekler fīle üş**se**ler ciger-gūn iderler 62a/17

Fiillerde Soru: mI$_2$

İsimlere olduğu gibi fiillere de soru anlamı katan bu ekin metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

Yā Ḳāhir, gözüñ açduñ mı, ölecegüñ bildüñ **mi** 3a/21	bulmasına çāre ḳılmaduñuz **mı** 5b/1
ol iki pehlevānlar gelürler **mi** gelmezler **mi** 27b/17	ṣabāḥdan varalum **mı** 28a/11
baña yardım ḳılmaz **mı**sın 18a/6	Hīç bilür **mi**sin 48b/8

3.2.2.3. BİRLEŞİK ÇEKİMLER

Birleşik zaman yerine birleşik şekil (Gülsevin, 2011: 85), birleşik çekim (Şahin 2009: 71), birleşik ek (Üstünova, 2012: 44) demenin daha uygun olacağı, bir fiilde iki zamanın olamayacağı, klasikleşmiş tasnifin artık yeniden düzenlenmesi gerektiği görüşü ağırlık kazanmaktadır. Bu görüşlerden hareketle başlığımızı birleşik çekimler olarak belirledik.

Bildirme ve tasarlama kiplerinin ekleriyle gerçekleştirilen fiillerin basit çekimi, *i-* fiilinin yardımıyla farklı çekimlere girer (Şahin, 2011: 71). Bu çekimler genel olarak hikâye, rivayet ve şart birleşik çekimi olarak adlandırılır.

3.2.2.3.1. Hikâye

Metnimizde en yaygın şekilde kullanılan birleşik çekimdir. Bu çekimle ilgili örnekler şunlardır:

ölmiş yedi balığı Ḫıżıra anuñçun **götürdidüm** ki 39b/3
ejdehālar ki omuzunda **bitmiş idi** 58a/1
ᶜālī ḥażretüñle barışmaġa kim cehd **iderdüm** 22b/1
teferrüc ḳılup **ṭururdum** 7a/2
Endelüs meliki dutsaḳdur diyü ādemī-zād dilinden **işidürdüm** 12a/19-20
Süleymān olam **dirdüm** 22b/5
ādemī-zād memleketin yaḳup ᶜāṣīlerinüñ tīġ-ıla billerinden iki **biçeydüm** 59a/14
ezelden benüm sözüm naṣīḥatum **dutsa-y-ıduñ** saña bu elem **gelmez-idi** 12b/6
n'olaydı birḳaçıñuz baña mūnis **olayduñuz** 54a/4
cennet miṯāl dürlü reyāḥīn **bitmişdi** 4b/7
güm-rāh kişidi delim ᶜömür **sürmişdi** 22a/17
bu ṭarīḳ-ıla baḥr-ı ẓulümāta **girmişdük** 39b/11
Sīmurġ ḳuşı Süleymāndan rencīde **olmuşdı** 10b/10
eger kim vālidem ḥayātda **olaydı** 5b/6

3.2.2.3.2. Rivâyet

Rivâyet birleşik çekiminin metnimizde sadece geniş zamanla yapılmış şekilleri vardır.

ḫiẕmet-i Süleymānīye yüz **sürerlermiş** 44b/15
gör ne aᶜẓam **yaraturmış** cānavardan Ḥaḳ teᶜāl 7b/5
ol Süleymān bu daᶜvāyı **ḳılurmış** kim 58b/16

ol oduñ ḥāṣṣı yaġmur yaġıncaḳ **şuᶜlelenürmiş** 44b/13
Süleymān **eydürmiş** ben cihāna sulṭān oluram 44b/15

3.2.2.3.3. Şart

Şart birleşik çekiminin metnimizde yalnızca geniş zaman ve görülen geçmiş zamanla yapılmış şekilleri vardır.

Süleymān elinde **olursam** ġam degüldür 12b/5
dükelin cemᶜ **idersem** 47a/20
şalarsañ ḫāke bu ḳalb-i kebīri 13b/13
Merrīḫ ü Keyvān **olursañ** gökde 46b/4
ger naṣīḥat **ṭutmaz-ısañ** 57a/5
ṭuş **olursaḳ** dil-berüñ dil-dārına 40b/6
eger ġıdā **isterseñüz** bu ᶜālemde hīç cānlu yoḳdur 53a/21
yā Sīmurġ ne kim **dirseñüz** elüñüzden gelür 12a/21
iġvā virüp Süleymānuñ üzerine kim musallaṭ **eyledümse** 23b/11-12
dünyāya ḥarīṣ olup āb-ı ḥayāt ṭaleb **itdüñse** 37b/13
yā ḥakīm ne kim **didüñse** rāst buyurduñ 38a/1

3.2.2.4. Ek Fiil

Türk dili araştırmacıları tarafından ek fiil, ek eylem, cevher fiil, cevherî fiil, imek fiili, varlık fiili, isim fiili, koşaç, *er-* fiili, asıl yardımcı fiil (Vural, 2013: 45) gibi birçok isimlendirmesi yapılmış olan fiilin tek başına bir anlamı yoktur. Eski Türkçeden beri hem isimlere gelerek onların fiil gibi kullanılmalarını sağlayan hem de çekimli fiillere gelerek onları birleşik çekime sokan çok işlek bir ana yardımcı fiildir (Şahin, 2011: 70).

Batı Türkçesine *i-* şeklinde geçen bu fiilin isimlerle olan çekimi metnimizde şu şekildedir.

3.2.2.4.1. Geniş Zaman Çekimi (Bildirme Çekimi)

i- fiilinin geniş zamanına şimdiki zaman da demek mümkündür (Ergin, 2009: 315). i- fiili, geniş zaman çekiminde, isim ögesi ile şahıs eki arasında eriyip kaybolduğu için, artık tam bir ek fiil durumuna geçmiştir. Bu sebeple doğrudan doğruya isme eklenen şahıs ekleri birer bildirme eki niteliği taşımaktadır (Korkmaz, 1973: 178). Onun için bu eklere haber ekleri (edat-ı haber) denirdi. Şimdi de bildirme ekleri adı verilmektedir (Ergin, 2009: 315). Bu çekimin olumsuzu *degül* kelimesiyle yapılır.

Teklik 1. Şahıs: +(y)Am, -ven

ki ejdehāy**am** yedi başlu ider ḫurūş 8b/21
ümīd-vār**am** ki īmāna gele Müsülmān ola 12a/18
ben İblīs**em** nice senüñ bigi 18a/7-8
iʿtiḳād itdürgil kim ben Sām degül**em** 29b/14-15
çünki ben**ven** pehlevān Efrāsiyāb 43b/4

Teklik 2. Şahıs: +sI₂n

çün insān**sın** ne beñzersin behīme 40a/21
Loḳmān-ı ekber**sin**; ḥikmetüñe, ʿilmüñe ḥalel degül mi 37b/8-9
yā İlāhī lem-yezel**sin** 40b/9
ḳatumda sen degül**sin** bir ẕübāb 46a/19

Teklik 3. Şahıs: +Ø, +dUr, +durur

Ek fiilin geniş zamanının teklik 3. şahıs çekimi bu dönem metinlerinin genelinde olduğu gibi bizim metnimizde de çok geniş bir kullanım alanına sahiptir.

şehirlerin daḫı birbirinden farḳı **yoḳ** 7a/19
yedi başlu evren bigi heybeti **var** 25a/11
ṭoġru söz bu**dur** ki ölmedi atam 6a/9
Süleymān Ḥaḳ resūl**dür** melik-i aᶜẓam**dur** 12b/5
müşerref**dür** anuñla tüm cihān 26b/7
men ḥaḳīr**em** līki sözüm dür-**durur** 2a/13

Çokluk 1. Şahıs: +Uz

Metnimizde çok az kullanılan bu çekimin ancak birkaç örneği vardır.

fermān iderseñ emrüñe meᵓmūr**uz** ḥükmüñe çāker**üz** buyur emrüñe musaḫḫar**uz** 6a/4
Hem nev-cüvān**uz** hem pehlevān**uz** 33a/17-18
kūh-ı Elburz'uñ daḫı bu vilāyeti degil**üz** 55b/18-19
biz ol pehlevānlar**uz** ki ṭaġda arṣlan ṭaşda peleng oluruz 30b/14

Çokluk 2. Şahıs: +siz

Birinci çokluk şahıs çekimi gibi kullanımı sınırlı olup metnimizde iki örneği tespit edilmiştir.

siz ne ḳavmden**siz** ki şöyle bī-ḥad bī-şümār leşker çeküp 33b/20
siz ne kişiler**siz** kim bu diyāruñ ḥālin bilmezsiz 34b/20

Çokluk 3. Şahıs: lAr+dUr/durur

Bu şahsın çekimine ait örnek metnimizde tespit edilememiştir.

3.2.2.4.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Metnimizde *i-* fiilinin görülen geçmiş zaman çekimini sadece teklik şahıslarda kullanılmıştır.

Teklik 1. Şahıs: +dU+m

Metnimizde bu şahsın çekimine ait sadece bir örnek vardır.

Ḫınzīr-serler ḳavmine sulṭān**dum** 38a/11-12

Teklik 2. Şahıs: +ı-duñ

Metnimizde bu şahsın çekimine ait bir yerde arka arkaya kullanılmış olan sadece iki örnek vardır.

yidi ataya sulṭān oġlı sulṭān-**ıduñ** Benī Aṣfer melik.ine cān-**ıduñ** 22a/18

Teklik 3. Şahıs: +(I$_2$)-dI$_2$+Ø

her bir gūşesinde bir ayaġı var-**ıdı** 6b/3
anlaruñ yidügi çetük miṣāli bir cānavar**dı** 7a/4
İblīs daḫı anda ḥāżır**dı** 22b/12
deryādan ol cām-ı gītī-nümāyı çıḳarmaḳ muḥāl-**idi** 44b/4-5
Süleymān Süleymānlıġa lāyıḳ degül**di** 8b/2
bir köhne ḳaṣır var-**ıdı** ġāyet *ᶜaẓīmdi* çevresi yazu-y-**ıdı** 41a/13
at nalından yiryüzi**di** gök demür 50a/9

3.2.2.4.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi

Metnimizde *i-* fiilinin öğrenilen geçmiş zamanı ile ilgili yalnızca teklik 3. şahıs çekiminde kullanılmış birkaç örnek vardır.

Teklik 3. Şahıs: +I$_2$-mI$_2$ş

aṭalar iki ᶜāṣī cānavarlaruñ üzerinde-y-**imiş** 7b/4
bileler kim Süleymān nice ulu sulṭān-**ımış** 19a/11
yā ḳavm bu diyārıñuzda bir ᶜayn var-**ımış** 36a/19

3.2.2.4.4. Şart Çekimi: +I$_2$-sA

Metnimizde *i-* fiilinin şart çekimi yalnızca teklik 3. şahısta ve birkaç örnekte karşımıza çıkar.

ḳatına geldügi ẓāhir gerçek **ise** 59a/12
münkir-**ise** n'ola 33b/7
Süleymāna elçi göndermeden **ise** ġāfil varmaḳ evlā-durur 64a/6-7
ne çāre ki var-**ısa** eylegil **8a/6**
deyni var**sa** deyni Allāh ödeye 52b/1
āb-ı ḥayāt bulmaḳ muḳadder degül**se** 39a/19

3.2.2.4.5. Ek Fiilin Sıfat-fiil Şekli

Eski Türkçede *er-* fiili; *bol-* fiiliyle eşdeğer, hatta başka anlamları da olan müstakil bir fiil olarak kullanılmıştır (Şahin, 2008: 11). Bu durumla ilgili olarak metnimizde de *er-* fiilinden evrilen *i-* fiilinin sıfat-fiil çekimlerinde *ol-* fiiliyle aynı anlamda kullanıldığı şu örnekler tespit edilmiştir:

yā siyāh-pūş neden maᶜlūm bu senüñ sözüñ ṣaḥīḥ **idügi** 8a/20
ol siyāh-pūş racīm laᶜīn **idügin** añladı 22b/13-14
kendümi anlara ıẓhār idüp Sām-u süvār **idügim** bildürem 33a/20-21
bunlaruñ Süleymāndan bī-ḫaber **idügin** bilüp 59b/5
tā kim aña od daḫı fermān **ıduġın** bilür dimiş 44b/8

bu Hüdhüd ḳāṣıd **ıduġın** bir melikden geldügin ne ḫoş kendüzin bildürdi 45b/8

3.2.2.4.6. Ek Fiilin Zarf-fiil Şekli

Ekin metnimizde ünlü ile biten kelime köklerine yardımcı ünsüz almadan geldiği de görülür.

benüm atam Endelüs sulṭānı **iken** 61b/14-15
beşer**ken** beñzeyesin sen behīme 13b/15
nuṭfe**ken** Firdevsi'yi gūyā iden 14a/3
serçe**ken** özin balaban ṣandı 66a/1
bu eşnāda**ken** Sīmurġ ḳuşı daḫı içerü girdi 12a/10
ṣaġ ḳanadcuġı yuḳaru-y-**iken** 20a/17-18
bayḳuş-**iken** şāhin, sunḳur ola; cehennem iti cāẕū-y-**iken** raḥmet bulup maġfūr ola 60a/2-3

3.3. BİRLEŞİK FİİLLER

Bir hareketi karşılamak veya bir hareketi tasvir etmek üzere yan yana gelen kelimeler topluluğudur. Bu işlevlerinden dolayı birleşik fiiller iki grupta incelenebilir (Karahan, 2010: 73). Metnimizde birleşik fiillerin durumu şu şekildedir:

3.3.1. İsim+Fiil Dizilişinde Olanlar

Metnimizde bunlar *eyle-, it-, ḳıl-, ol-* yardımcı fiilleriyle oluşan birleşik fiillerdir. Birleşik fiiller bakımından çok zengin olan metnimizde, birleşik fiillerin büyük çoğunluğu alıntı kelimelerle oluşturulmuştur.

eyle-

āzād eylegil 21b/15	bünyād eylemek 2a/17	dilek eylediler 28b/10
fermān eyledi 58b/18	şükr eyledi 41b/2	iṭāᶜat eylemiş 44b/3

yaramazlıḳ eyledi 49a/8	yād eyleye 2a/20	żiyāfet eyleyüp 53b/4

it-

taṣrīḥ ide 1b/5	devrān iderdi 5b/19	tārumār itdiler 11a/2
yardum idecekdür 15a/19	talan itdiler 18b/11	ṣayd idevüz 26b/1
nūş iderlerdi 43a/7	yoldaş itdüm 50b/8	müyesser itdi 67a/10

kıl-

tevbe ḳıl 1b/12	dilek ḳıluruz 28b/8	naẓar ḳıldı 34a/13
ṭapu ḳılup 16b/21	muṭīʿ ḳılup 23b/4	namāz ḳılup 31b/13
taʿaccüb ḳıldı 7b/17	aṣṣı ḳılmaz 46b/14	ṣabır ḳılalar 66a/7

ol-

pinhān oldı 1b/5	ḫaberdār olıcaḳ 5a/6	şād olup 11a/13
süvār olup 16a/13	ḳul olduñ 22a/19	artuḳ ola 29a/18
helāk oldı 37b/14	tābiʿ olan 50b/8	muḳadder olmasa 67a/1

3.3.2. Fiil+Fiil Dizilişinde Olanlar

Bu birleşik fiiller, zarf-fiil eki taşıyan bir fiil unsuru ile bir tasvir fiilinden kurulur. Ana unsur başta, tasvir fiili sonda bulunur. Anlamı üzerinde bulunduran bu unsur *-A, -I, -(y)Ip* zarf-fiil eklerinden birini taşır (Karahan, 2010: 77).

3.3.2.1. Sürerlilik Bildirenler

dize ḳodılar 31a/15	bağlayu ḳoyup 39a/15	süre gelüp 34a/10

ide gelüp 38a/10	ḳalḳup durduḳ 49b/17	ide gör 44a/5
aña duravuz 37a/13	ṭayanup durmışlardı 31b/15	ḳalup dururursun 5a/10
olup durdılar 31a/17	olup geleleler 48b/20	ḳaza ḳodılar 31a/14
yiyüp ṭurur 48b/12	bitişmeyüp ṭurur 53b/9	

Ayrıca metnimizde, Eski Anadolu Türkçesinin son zamanlarında şimdiki zamanı ifade etmek için kullanılmaya başlanan *yorı-/yoru-* fiilinin, şimdiki zaman anlamının yanında sürerlilik ifade ettiği de görülür.

gelü yorur 25b/21	gide yorur 35a/19	geli yorur 56a/12

3.3.2.2. Tezlik Bildirenler

alı vireyün 22b/20	şalı virürlerdi 36a/16	ḳoyu virmesün 5b/16
diyü virüñ 53a/19	sürü virmiş 58b/14	çıḳa geldi 18a/19
uçup gelüp 11a/8	ṭurı gelüp 49b/13	ṭuru gelüp 49a/5

3.3.2.3. Yeterlilik Bildirenler

Metnimizde yeterlilik fiilinin daha çok olumsuz şekilleri kullanılmış olup olumlu şeklinin ise ince sıradan birkaç örneği mevcuttur.

şikār idebilürseñüz 53b/2	teʾlīf idebileydi 66b/21	raḳama getürebileydi 67a/2
başarımadum 8a/6	bilemez 2b/4	bulamazuz 13b/1
bulamaz 65a/13	bulımaz 26b/10	bulımadum 4b/18
götürimezüz 27b/2	göremez 11b/5	ṭuramaz 15b/18

3.3.2.4. Yaklaşma Bildirenler

Metnimizde buna dair sadece bir örneği tespit edilmiştir.

ola yazmış 65a/14

3.3.3. Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller

Bu birleşik fiillerde yardımcı fiil yerine asıl fiiller kullanılır. Bu yapıda yer alan kelimelerden biri veya hepsi ya sözlük anlamlarını kaybetmiş ya da deyimleşmiştir (Karahan, 2010: 75). Metnimiz bu tarz birleşik fiiller bakımından oldukça zengindir.

intiḳāmın ala 5a/15	ḫalāṣ bulam 3a/17	ıẕṭırāb çekerdi 36b/4
şarāb başa çıḳdı 43a/8	devleti başından düşmiş 21a/3	başuma gelürse 2b/21
ṣalavat getürdiler 14b/4	vuṣlata ireceksin 32b/15	bāḳī ḳalmadı 23a/11
ḳanların ḳara yire ḳarup 33b/2	Süleymānlıḳ ḳılur 11b/15	ḫāke yeksān olam 62a/3
ḫāk-i pāyine yüz sürdi 16b/7	maḳām ṭutduḳ 55b/19	sözüñe uyduḳ 55a/11
ḫayrete vardı 35a/5	cān virdi 2b/19	rıżā virdük 55a/18

3.4. ZAMİRLER

Zamirler ismin yerini tutan, isim gibi kullanılabilen kelimelerdir.

3.4.1. Şahıs Zamirleri

Şahıs adlarının yerini tutan zamirlerdir. Şahıs zamirleri iyelik ekleri dışında isimlerin almış olduğu işletme eklerini alabilirler.

Şahıs Zamirleri[287]	Kullanılış Şekilleri
ben, men	ben 2b/17, beni 23a/2, baña 30a/13, benden 49a/19, benüm 2b/20, benümle 50b/4, benven 43b/4, bencileyin 20a/21; men 2a/3, meni 40b/18, mence 33b/7, menem 40b/18
sen	sen 3b/3, seni 11b/5, saña 17a/10, senden 21b/18, senüñ 28a/17, senüñle 46b/17, sencileyin 29b/1
o, ol	ol 1b/3, oldur 30a/1, anı 9a/10, aña 8a/18, andan 1b/4, anuñ 1b/13, anuñla 43a/10, o 3b/19
biz	biz 5b/4, bizi 28b/21, bize 33a/17, bizden 16b/13, bizüm 61a/5, bizümle 32a/14
siz	siz 34a/1, size 37a/15, sizden 35a/1, sizüñ 6b/15, sizüñle 33a/6, sizcileyin 35a/12
anlar	anlar 7a/11, anlara 7b/1, anlardan 37a/11, anlaruñ 54a/10

3.4.2. Dönüşlülük Zamirleri

Dönüşlülük Zamirleri	Kullanılış Şekilleri
kendi	kendin 47a/5, kendisi 9b/7, kendine 18a/11, kendiye 23b/4, kendidür 25a/13
kendü	kendü 13a/14, kendüyi 24b/9, kendüsi 15b/10, kendüye 33b/14, kendüden 39a/7, kendüleri 34b/17, kendülerin 32b/20
kendüz	kendüzi 3b/12, kendüzin 4a/20, kendüzüni 4b/1, kendüzine 3b/9, kendüzinden 29a/10, kendüzüñ 12a/21, kendüz-ile 14b/7
öz	özin 15b/18, özüñi 4b/21, özine 33a/5, özüm 26b/21, özüñ 13b/15, özlerin 34b/20

3.4.3. İşaret Zamirleri

[287] Metnimizde teklik ve çokluk şahıs zamirlerinden hiçbirinin bulunma hâli eki almış örneğine rastlanılmamıştır.

İsimlerin yerini işaret yoluyla tutan zamirlerdir.

İşaret Zamirleri	**Kullanılış Şekilleri**
bu	bu 3b/10, bunı 39a/13, buña 12a/8, bunda 32b/7, bundadur 38a/14, bundan 51a/5, bunuñ 21b/4, budur 12a/7, buncılayın 25a/2
bular	bular 32b/7
bunlar	bunlar 7a/20, bunları 35a/12, bunlara 42b/7, bunlardan 13a/21, bunlaruñ 20b/16
ol	ol 1b/6, anı 9a/16, anda 6a/16, andan 47a/17, oldur 29b/21, oldurur 40b/3, anuñ 2b/15, anuñçun 39b/3, anuñla 24a/3

3.4.4. Belirsizlik Zamirleri

Kişileri veya nesneleri belirsiz şekilde temsil eden zamirlerdir (Ekşioğlu, 2018: 157). Eski Anadolu Türkçesinde kullanım alanı oldukça geniş olan belirsizlik zamirleri, bizim metnimizde de oldukça yaygın bir kullanım alanına sahiptir.

Belirsizlik Zamirleri	**Kullanılış Şekilleri**
baᶜżı	baᶜżı 59b/13, baᶜżını 52a/6, baᶜżısı 5b/11, baᶜżısın 17b/19, baᶜżılar 43a/14, baᶜżıları 20a/19
birbiri	biribirin 7b/13, birbirini 56a/14, birbirine 7a/21, birbirinden 10b/5, birbirinüñ 59b/9, birbirinle 15a/12
biri	biri 4a/10, birisi 4b/16, birisin 10b/20, birisini 11a/1, birisine 11b/20, birisinüñ 7b/4, birimüz 16a/15, biriñüz 21a/17
birḳaçı	birḳaçı 53a/8, birḳaçın 55b/15, birḳaçına 38a/7, birḳaçıñuz 54a/4
cemīᶜ	cemīᶜ 49b/6, cemīᶜsi 58b/10
cümle	cümle 36b/5, cümlesi 4a/21, cümlesin 13b/3, cümlesinüñ 17a/1, cümlesile 26a/11, cümlesidür 59b/1
dükeli	dükeli 47b/6, dükelin 47a/20
ġayrı	ġayrıya 40b/18

her biri	her biri 10b/12, her birisi 15a/9, her birisini 11a/1, her birisine 32a/11, her birisinüñ 64b/3, her biriñüz 21a/17
her kim	her kim 36b/15
her kim ki	her kim ki 37b/5
her ne	her ne 12b/2
her ne kim	her ne kim 14a/5
hīç kimsene	hīç kimsene 18a/8
hīç kimse	hīç kimse 28a/16, hīç kimse 47a/11
ḳamu	ḳamu 32a/5, ḳamusı 37a/11
kim	kim-durur 24b/18, kimüñse 28a/21
kimi	kimi 19a/2, kimine 30b/5
kimse	kimse 3a/7, kimseye 19a/13, kimseden 26a/18
kimsene	kimsene 10b/17
küllī	küllī 6b/1
küllü	küllüsin 26a/11
nesne	nesne 4a/9
nice	nicesine 63a/14, nicesin 66a/14, nicesinle 18b/3, niceler 17b/3, nicelerüñ 19a/1, nicemüz 54b/10

3.4.5. Soru Zamirleri

İsimlerin yerini soru yoluyla tutan zamirlerdir.

Soru Zamirleri	**Kullanılış Şekilleri**
ḳanda	ḳanda 5a/5, ḳandadur 35a/6
ḳandaġı	ḳandaġı 5a/18
ḳanı	ḳanı 11a/18
kim	kim 27b/7, kimsin 8a/16, kimler 53a/17, kimdür 21b/13, kimüñdür 45b/12, kim-durur 22b/7
ne	ne 4a/16, neye 43a/10, neler 21a/11, nelere 11a/12, nedür 6b/9, ne-durur 51b/15, neyse 52b/1

3.5. SIFATLAR

Sıfatlar, adlardan önce gelerek onları niteleyen, nasıl olduklarını gösteren veya çeşitli yönlerden belirten sözlerdir (Korkmaz, 2009: 333).

3.5.1. Niteleme Sıfatları

İsimleri renk, koku, biçim gibi çeşitli yönlerden niteleyen kelimelerdir.

mübārek yüzüñi 4b/20	**ḳızıl** aṭlasdan 61a/10	**demür** ḳafaṣları 11b/19
acı deñiz 53b/12	**ḳara** bulut 17a/17	**aġır** ḫilʿat 25b/15
sebebsüz nesne 63a/1	**ṭoġru** söz 6a/9	**dürlü** reyāḥīn 4b/7
ḫınnālu ayaḳların 20a/13	**ḳuvvetlü** pehlevānlar 47b/7	**yavuz** ad 62a/5
eyü adumı 61b/18	**yaḫşı** tedbīr 24a/11	**ulu** sulṭānlar 8b/2

3.5.2. Belirtme Sıfatları

İsimleri çeşitli yönlerden belirten sıfatlardır.

3.5.2.1. İşaret Sıfatları

İsimleri işaret yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizde kullanılan işaret sıfatları *bu, işbu, o, ol ve şol*'dur.

İşaret Sıfatları	**Örnekler**
bu	**bu** kitāb 2b/6, **bu** ada 7a/14, **bu** diyāruñ 34b/20
işbu, uşbu	**işbu** dem 3b/21, **işbu** cengüñ 17b/6, **uşbu** dāneleri 23a/10
o[288]	**o** gice 31a/18, **o** yir 39a/4, **o** Süleymān 60a/3
ol	**ol** şehri 2b/15, **ol** gök yüzündeki 11a/18, **ol** bıñar 35b/12

[288] Metnimizde "ol" işaret sıfatının kullanımı oldukça yaygındır. "ol" a nazaran "o" çok az kullanılmıştır.

şol	**şol** ᶜavratlara 34b/16, **şol** ṭavşancılam 47a/9, **şol** ejderhā 51b/17

3.5.2.2. Sayı Sıfatları

İsimleri sayı yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizde sayı sıfatları oldukça yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Bu kullanımların çoğu asker, peri, evliya, peygamber ve savaş aletlerinin sayısını belirtmek için kullanılan asıl sayı sıfatlarıdır.

Metnimizde asıl sayı sıfatı olarak kullanılan "yüz bin"li sayılardan "üç yüz bin"den sonraki sayıların "sayı+kez+yüz biñ" şeklinde oluşturulduğu görülür. "Milyon"lu sayı ifadelerinin tamamı ise "sayı+kez+yüz biñ" şeklinde oluşturulmuştur: *dört kez yüz biñ* eri 36a/5*, yedi kez yüz biñ* Baġdād erenlerile 17b/9, *sekiz kez yüz biñ* er 16b/19, *on iki kez yüz biñ* raḫş-süvār 27b/4, *yigirmi sekiz kez yüz biñ* ādem-i zād 19b/11.

Sadece bir yerde "kez" ifadesi yerine "kerre" ifadesinin kullanıldığı görülür: *on kerre yüz biñ* cāẕū leşkeri 57b/14.

Sıra bildiren sayılar metnimizde hem sıra sayı sıfatı hem de sayı ismi olarak kullanılmıştır. Sıra sayı sıfatlarına ait örnekler ilgili başlık altında verilmiş olup sayı ismi olarak kullanılan örnekler ise şu şekildedir:

altıncı, anuñ ᶜaḳabince Ahdeheᵓ-i cāẕū altı kez yüz biñ cāẕū leşkerinle gelüp 64b/17-18	**yedinci**, anuñ ᶜaḳabince yedi kez yüz biñ cāẕū çerisinle Maᶜreke cāẕū gelüp geçdi 64b/21-65a/1
ve **üçünci,** Ḳayṣar-ı Rūm; **dördünci,** Yūnān sulṭānı; **beşinci,** Yeşeᶜı bin Aṣdaḥaḥ 7b/15	evvelki oġlı ᶜAngūrī cāẕūdur; **ikinci**, ᶜAyyūr-ı cāẕū'dur 58a/7-8

Çok az olmakla birlikte "bir" sayısının belirsizlik sıfatı; "iki" sayı isminin de hem asıl sayı sıfatı hem de durum zarfı olarak kullanıldığı görülür. Bunlara dair örnekler ilgili konu başlıklarının altında verilmiştir.

Günümüz Türkçesinde sayı sıfatlarından sonra gelen isimlerde çokluk eki kullanılmamaktadır. Metnimizde asıl sayı sıfatlarından sonra gelen bazı isimlerin çokluk eki aldığı görülür. Bu durum, *+lAr* çokluk eki bahsinde ele alınmıştır.

3.5.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

Asıl Sayı Sıfatları	Örnekler
altı, altı yüz	**altı** başı 50b/14, **altı yüz** cellādlarıla 20b/4
altı kez yüz biñ	**altı kez yüz biñ** çeri 35b/3, **altı kez yüz biñ** cāẕū 64b/18
biñ, biñ altı yüz, biñ dört yüz, biñ iki yüz, biñ sekiz yüz on altı, biñ yedi yüz	**biñ** ādem 11a/2, **biñ** yıl 21a/21, **biñ** server-i selāṭīn 38a/12, **biñ altı yüz** ᶜamūd 43b/13, **biñ dört yüz** pehlevānlarıla 32a/2, **biñ iki yüz** altun çomaḳlu çavuşlar 32a/19, **biñ sekiz yüz on altı** meclisüñ 67a/11, **biñ yedi yüz** cāẕūyı 34b/9
bir	**bir** avuç 3a/12, **bir** altun kürsī 4a/10, **bir** ayaġı 6b/3
dört	**dört** rekᶜat 40a/8, **dört** Sīmurġ ḳuşın 50b/8, **dört** oġlı 58a/7
dört biñ dört yüz ḳırḳ dört	**dört biñ dört yüz ḳırḳ dört** ṭanāblu 20b/6
dört kez yüz biñ	**dört kez yüz biñ** eri 36a/5
dört yüz	**dört yüz** yıl 37b/11
elli	**elli** mīl 58a/18
iki, iki yüz biñ,	**iki** aṭa 7a/19, **iki** ḳoldan 17b/10, **iki** ᶜavrat 34b/15, **iki yüz biñ** cāẕū ᶜasker-ile 64b/5
ḳırḳ dört, ḳırḳ dört biñ	**ḳırḳ dört** perī 6b/4, **ḳırḳ dört** ehl-i ḥikmet vezīrler-ile 31b/15, **ḳırḳ dört biñ** ḫāṣ ḳulı 36a/7

3.5.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

Sıra Sayı Sıfatları	Örnekler
beşinci	**beşinci** gün 36b/13
birinci	**birinci** felegüñ 2b/21, **birinci** ḳatına 3a/18
dördünci	**dördünci** gün 25a/18, **dördünci** rekᶜatında 39b/18

ḳırḳ birinci	**ḳırḳ birinci** gün 7b/1
otuz ṭoḳuzuncı	**otuz ṭoḳuzuncı** mücelled kitābı 67a/1-2, **otuz ṭoḳuzuncı** cildini 67a/9-10
ṭoḳuzuncı	**ṭoḳuzuncı** gün 60b/18
üçünci	**üçünci** Ḳayṣar-ı Rūm 7b/15, **üçünci** ṭaġ 15b/10
yedinci	**yedinci** ḳat 23b/8

3.5.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Bu sıfatın metnimizde sadece "birer" kelimesiyle yapılan örneklerine rastlanmıştır.

Üleştirme Sayı Sıfatı	**Örnekler**
birer	**birer** ata 14b/8, **birer** ḫilʿat 29a/3, **birer** nefes 40a/14, **birer** fīl 55a/18

3.5.2.2.4. Soru Sıfatları

Soru yoluyla isimleri belirten sıfatlardır. Metnimizde sadece iki kelimede görülür.

Soru Sıfatları	**Örnekler**
ḳanḳı	**ḳanḳı** merdān 7b/11, **ḳanḳı** melik 23b/11, **ḳanḳı** pādişāh 37b/16
ne	**ne** tārīḫinde 19a/9, **ne** ḳavmdensiz 34a/1, ne kişilersiz 35a/12

3.5.2.2.5. Belirsizlik Sıfatları

Belirsizlik Sıfatları	**Örnekler**

baᶜżı	**baᶜżı** ḥükemā 51b/16, **baᶜżı** yiri 52a/1, **baᶜżı** cāẕū 58b/4
bir	**bir** ādem 4a/16, **bir** gün 6b/20, **bir** şehir 6b/21
biraz	**biraz** leşker-ile 4b/16-17, **biraz** yir 40a/11
bir nice	**bir nice** pehlevān 16b/17, **bir nice** günden 41a/11
bunca	**bunca** vilāyetüñ 47b/12, **bunca** leşkerümi 61b/5
bütün	**bütün** Tuna vilāyetinüñ 63b/4
cümle	**cümle** arṣlan 5a/17, **cümle** pehlevānlar 12a/1
çoḳ	**çoḳ** şükür 4b/20, **çoḳ** Süleymān 23a/21, **çoḳ** leşkerüñ 57a/2
her	**her** kişi 3b/5, **her** peleng 10a/18, **her** nefes 27a/8
her bir	**her bir** emīre 42a/18, **her bir** ḳarınca 64b/20
hīç	**hīç** kimsene 18a/8, **hīç** kimse 28a/16
hīç bir	**hīç bir** melik 58b/6
ḳamu	**ḳamu** şehper yelek 20b/19, **ḳamu** rūy-ı zemīn 46a/15
key	**key** ḥaṣīn 2a/10, **key** ziyād 26a/15, **key** cihān 57a/1
nice	**nice** dīvlerüñ 3b/1, **nice** pehlevān 16b/17, **nice** gün 52a/15

3.6. ZARFLAR

Zarflar fiillerden, sıfatlardan, sıfat-fiillerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum azlık-çokluk bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren kelimelerdir (Korkmaz, 2009: 451). Zarflarla ilgili örnekler metnimizde şu şekildedir:

3.6.1. Durum Zarfları

Durum Zarfları	**Örnekler**
āgāh	iy Benī Aṣfer melikleri ve Endelüs begleri, **āgāh** oluñ kim 11b/8
ᶜayān	kim mübārek yüzüñi gördüm **ᶜayān** 28b/20
ayru	kim eşinden **ayru** düşüp 53b/16

ancılayın	anuñ daḫı ḫalāyıḳı ʿalāyıḳın, cānavarların **ancılayın** gördüm 7a/18-19
bencileyin	**bencileyin** bulasın ʿayne'l-memāt 38a/21
bī-gümān	diñle imdi ḳıṣṣa nedür şerḥ ideyin **bī-gümān** 40a/15
depere	temhās-ı Aṣferī'yi **depere** dutup 9b/16
eyle	Ḳarḳarhāyī dīv **eyle** diyicek 3a/1
ḫoş	yinildi, içildi, **ḫoş** geçildi 13a/10
iki	eyer ḳaşına inüp atı daḫı **iki** dilüp 9b/7
ḳatı	Şeh Süleymān işidüp ḳaḳır **ḳatı** 57a/6
iki iki	ḳalḳanın **iki iki** dildi 9b/16
şād	tāc u taḫtuñ saña virüp göñlüñi **şād** ider 12b/10-11
yalıñuz	yüz biñ eri **yalıñuz** ḳırar geçer 26a/9
yayan	at licāmı elinden çıḳdı, **yayan** ḳaldı 9b/18-19

3.6.2. Zaman Zarfları

Zaman Zarfları	Örnekler
āḫir	**āḫir** aña daḫı ḳalmadı cihān 19a/17
ʿāḳıbet	**ʿāḳıbet** yolumuz bir ʿaẓīm ḳulleye uġradı 38b/12
ʿale'ṣ-ṣabāḥ	**ʿale'ṣ-ṣabāḥ** göçüp gitdük 37a/19
baʿde-zān	**baʿde-zān** mühlet virse ʿömr-i ecel 13b/18
bir gice	**bir gice** çerim cemʿ idüp 62a/1
bir gice içre	cām-ı gītī-nümāyı **bir gice içre** getürmiş 44b/5-6
bir gün bir gice	**bir gün bir gice** ẓulümāt içinde gezdük 36a/17
buġur	**buġur** Ḳāhir suʾāl itdi 3a/19
bugün	**bugün** meydān içre ḳanḳı merdān gire 7b/11
dāyim, dāyimā	**dāyim** gelüp görinürdi 22b/2; duʿāsı virdin ider **dāyimā** aṣḥāb-ı ḫalvet 67a/20
dün, dünle	**dünle** ṭoġup **dün** büyüyen oġlan çoḳdur 47a/6

evvel	**evvel** bunlar anlara varup 7a/20
evvel āḫir	**evvel āḫir** ḫaber virdiler 35a/8
gāh	**gāh** ḳanad açup uçup ṭaġ ṣaḥrālar geçüp 20a/19
henüz	ṣabr eylegil vaḳti **henüz** gelmedi 22b/5
her dem	**her dem** göñül ḫūn oldı 67a/6
imdi	diñle **imdi** işbu cengüñ aṣlını 17b/6
irte	on iki sıbṭuñ begleri **irte** olup yirlerinden ṭurdılar 10a/3
ol gice	cümlesin **ol gice** helāk eyleye 13b/3
ṣubḥ-dem	**ṣubḥ-dem** İskender-i Kübrā meclisinde ḥāżır oldılar 36b/19
şimdi	cihānuñ arḳası **şimdi** benümle ṭoġrılmışdur 47b/4
yarın	**yarın** aña icāzet virem 11a/7
yarındası	ol gün yiyüp içüp **yarındası** vidāᶜ idüp 35b/17

3.6.3. Yer-Yön Zarfları

Yer-Yön Zarfları	**Örnekler**
aşaġa	havā-yı fenādan **aşaġa** inerdi 3b/4
çevre yaña	**çevre yaña** göz urduḳ 53b/8
girü	Sīmurġ ᶜālemine **girü** varam 56a/7
içerü	Süleymān dergāhından **içerü** girdiler 12a/1
ilerü	def ve ney **ilerü** getürdiler 31a/8
ḳarşu	çadırdan çıḳup ḳalᶜaya **ḳarşu** yürüdiler 32a/6
ṭaşra	otaġını şehirden **ṭaşra** ḳurdılar 49a/20
yaḳın	Felesṭīn Ḳalᶜası'na **yaḳın** gelincek 29a/7
yuḳaru	gözüñ aç **yuḳaru** baḳ 17a/7

3.6.4. Miktar Zarfları

Miktar Zarfları	**Örnekler**

artuḳ	Ḳahramān'dan **artuḳ** ola ḳuvvetüñ 29a/18
az	**az** uçarlar birbirile durmazlar 7a/8
biñ biñ	cenge leşker ḳoyaram **biñ biñ** fesād 30a/6
çoḳ	bu arada ziyāde **çoḳ** olur 7a/7
ġāyet	ol nā-be-kāra **ġāyet** güç geldi 23b/7
be-ġāyet	**be-ġāyet** şād oldı 63b/1
iñen	baña **iñen** ḳıymaġıl 16b/4
ol ḳadar	beni **ol ḳadar** aldadı kim 22b/6
şol ḳadar	**şol ḳadar** indük ki 54a/13

3.6.5. Soru Zarfları

Soru Zarfları	Örnekler
neden	**neden** bilevüz kim āb-ı ḥayātdur 35b/20
neye	Endelüs şāhınuñ ḥāli **neye** vardı 43a/10
nice	Beni Aşfer meliki didi kim **nice** ḥāl oldı 13a/18
niçün	**niçün** benüm altı yanumda uçarsın 42b/12

3.7. EDATLAR

Bir gramer unsuru olarak edatlar, tek başlarına anlamları olmayan ancak cümledeki diğer kelime ve kelime grupları arasında çeşitli münasebetler kurmaya yarayan âlet sözlerdir, vasıtalardır (Hacıeminoğlu, 1992: V). Metnimizde oldukça yaygın bir kullanım alanına sahip olan edatlarla ilgili örnekler şu şekildedir:

3.7.1. Bağlama Edatları

Bağlama Edatları	Örnekler
ammā, ammā ki, ammā kim	uş Süleymān Taṭarına geldüm **ammā** şādam ki düşmān elinde olmadum 12b/5; başları ṭūṭī şeklinde **ammā ki** ḳadd ü ḳāmeti

	vaż^{c}-ı endāmı ādem şekil 36b/20; Süleymān icāzet virmedi **ammā kim** vaḳt-i şām olunca 10b/2
belki, belkim	Süleymānlıḳ ḳılalum didügüñ nedür müşterek **belki** olmaz ben Süleymān oluram 65b/11; Rüstemden Zāldan geldügin işidicek ḳorḳa göndere **belkim** saña ḳul ola 28a/12
çün	aşaġa ḳoyup ṭurdı bir zamān ḫāmūş oldı **çün** Ḳāhir gördi kim Māyıs Ḫān cevāb viremez 5a/8
çünki	işidüp eyitdiler **çünki** bu ṭaşdan götüren peşīmān olur 36b/11
çünkim	Ḫālıḳ'a ^{c}ibādet itdi **çünkim** ol gice geçüp ^{c}ale'ṣ-ṣabāḥ oldı 41a/6
degül	terre gelmez şalġam u mantar **degül** pehlevānam ad-ıla Efrāsiyāb 47b/21
eger, eger ki, eger kim	Süleymān'a digil **eger** baña amān ^{c}ömürden zamān vire 12b/12; **eger ki** oġlum Rüstem-i Tehemten birle 30b/16; **eger kim** vālidem ḥayātda olaydı 5b/6
egerçi, egerçi ki, egerçi kim	baḥr-ı ẓulümāt içi gündüz gibi olmış **egerçi** ıraḳda ẓulümāt görinür 40a/3; oġlın yāḫū atasın ki yıḳar **egerçi ki** başın kesüp gögsine ki çıḳar 33a/13; ^{c}Arab-^{c}arbā içinde ḳopdı Ḥaḳḳa ṭapdı **egerçi kim** ulu pādişāh degüldür 44a/13
ger, ger… ger	dāne-i ^{c}isyāna ḳaṣd itdüñse **ger** ḥırṣ-ıla tevbe ḳıl 1b/12; **ger** nebāta **ger** cemāda ma^{c}dene ḥākim oldı 23a/20
gerek… gerek	**gerek** Sām-süvārı ele getürüp başın kessem **gerek** yā bu ġayretden ben ciger-ḫūn olup feṭḥ-i devletden ümīd üzsem 30b/10
hem… hem	**hem** ḳorḳutdı **hem** istimāletledi 28a/15
illā	yalıñuzluḳ kimseye yaraşmaz **illā** Ḫālıḳ'a kim Aḥad'dur 53b/16
ki, kim	cevher-i kāmil gerekdür **ki** ḳıymetin bile hemīn 2a/12; eyle **kim** ṭoḳuz ḳat felegi ḳuşadup içine alan ejdehā 47a/1
līkin	pehlevānsın gerçi sen de pīl-mest **līkin** olur dest-i ber-bālā-yı dest 46a/18-19
meger	eṣer ḳılmaz saña aġladuġum hīç **meger** göñlüñ ḳatı pūlād olupdur 40b/20
ne…ne	**ne** Sām-ı süvār'dan ḫaber bildiler **ne** ḫod Ḳāhir'den 4a/6

nitekim	cümle ᶜālemi şu gördüm müteḥayyīr ḳaldum **nitekim** şimdi daḫı görürem aṣlı nedür 6b/8-9
pes	Ḳāhir biñ cān-ıla şehr-i muᶜallaḳı görmege cān virdi **pes** Ḳarḳarhāyī dīv eyitdi 2b/19
tā	Müsülmān olam **tā** ölüncene ḫiẕmet daḫı ḳıluram 12b/12
tā ki, tā kim	ḫātem-i Süleymānı alup bu pādişāha viresin **tā ki** cihānda Süleymānlıḳ ḳıla 62b/19-20; Şādukām şehrine yitdiler **tā kim** şehrüñ ḳapusına irişdiler 35a/11
ve	bir ᶜālimüñ duᶜāsıla **ve** Tevrāt'uñ berekātıla 18a/7
ve eger ki	naṣīḥāt**üñüz** getürelüm **ve eger ki** maḥrūm ḳalursavuz 39a/17
veyā, veyāḫūd	hīç kimse ılduz-ıla berāber dirilmez **veyā** gökden alçaḳ olduġına ᶜār ḳılmaz 47a/11-12; yirde mi dirilür **veyāḫūd** āḫar yirden mi gelürler 51b/8
yaᶜnī	**yaᶜnī** furṣat buldı ol dem Ḳāhir'e 3b/5
yoḫsa	gelüp bizümle ceng ide **yoḫsa** Hüdhüd-ile nāme göndermek ne nesne-durur 48a/17-18
zīrā ki, zīrā kim	her maᶜnī bir ṣūretsüz bulunmaz **zīrā ki** ṣūret maᶜnāsuz olsa āla beñzer 66b/19; Süleymān leşkerine muẓaffer düşüp manṣūr olasız **zīrā kim** Süleymānuñ leşkeri ᶜaẓīmdür 62a/15

3.7.2. Son Çekim Edatları

Son Çekim Edatları	**Örnekler**
birle	ḳarşu gelüp ᶜizzet **birle** selāmladılar 14b/12
çün	velī luṭf it Muḥammed **çün** ṣalavat vir bu dem 14a/12
gibi	bād-ı bī-cān **gibi** yiller eser 51b/11
içre	daḫı seyr-i sefer **içre** mūcibince zaḥmet meşaḳḳat çeken bizler olavuz 39a/17-18
içün	ceng **içün** biñ bir irṭāl gürzi çıḳaravuz 30b/19
ile	ḫayret **ile** aġzına barmaḳ urur 18a/1

-(y)A dek	dedeñ Hümāyūn Şāh**a dek** varalum 5b/3; ol gice ṣubḥ olunca**ya dek** yiyüp içmekde 31a/12; tā ṣu içince**ye dek** her 51a/19
-(y)A degin	tā Süleymān zamānın**a degin** bāḳī ḳaldı 58a/11; bugün öyle**ye degin** furṣat Süleymān'uñdur 15a/20-21
-a göre	añ**a göre** biz daḫı yaraḳ görelüm 64a/9
-dAn ṣoñra	bir vaḳt**den ṣoñra** bu ada ḥarekete gelüp 7a/14; Mūsā şeriʿatince namāz ḳılduḳ**dan ṣoñra** 4b/11
-den ötürü	bu yalan sözlerüñ**den ötürü** ḳılıcumla seni iki biçerdüm 45a/5
-den özge	ben**den özge** yoḳ-durur çarḫuñ küçürek hīç işi 53b/15
-(n)uñ gibi	baña bu**nuñ gibi** verhemlü nāme gönderüp baña ululuġını gösterür 47a/6-7
-(n)üñ ile	ḥıfẓ idendür göñl**üñ ile** iʿtimād 26b/6

3.7.3. Berkitme Edatları

Berkitme Edatları	**Örnekler**
daḫı	ancılayın gördüm şehirlerin **daḫı** birbirinden farḳı yoḳ 7a/19
elbetde	Zāl yaḳīn bildi kim **elbetde** Sām-ı süvārdur 25a/15-16
ḫod	ben **ḫod** Efrāsiyāb ceng-i cihān görmiş eski ḳurdam 49a/1

3.7.4. Ünleme Edatları

Ünleme Edatları	**Örnekler**
āh	Sührāb eyitdi **āh** ol siyāh-pūş elinden kim 22b/8
i	eger sözüm işidürseñ **i** server 13b/6
iy	**iy** benüm ẕürriyātum ululları 23b/10
yā	**yā** Fettāḥ **yā** Deyyān **yā** Sübḥān diyüp münācāt ider 4a/17
eyā	**eyā** bülbül naġam ḳıl ki 14a/10-11
hey	**hey**! Süleymān'a biñ biñ cāẕū ẓafer bulamaz 65a/13
v'iy	iy emīr-i ins ü cinn ü **v'iy** şeh-i vaḫş u ṭuyūr 52b/18

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİZİN

Dizin Oluşturulurken Takip Edilen Yol

1. Anlamları dipnotlarda verilen içerisinde Farsça ibarelerin yer aldığı başlıklarda geçen kelime, kelime grupları ve ekler ile ayet ve hadis dışında kalan bütün kelime, kelime grupları ve birleşik fiiller dizine alınmıştır.

2. Madde başlarında yer alan kelimenin fiil olduğunu göstermek için sonuna kısa çizgi (-) konulmuştur.

3. Dizine alınan bütün kelime, kelime grupları ve birleşik fiillerin anlamları metindeki geçtiği yer esas alınarak verilmiş, bazı kelimeler dışında uzunca bir tanımlamaya gidilmemiştir.

4. Alıntı kelimelerin hangi dilden oldukları parantez içerisinde gösterilmiş, Türkçe kelimelerde ise bu durum belirtilmemiştir. Farsça kaideye göre oluşturulan kelime ve tamlamalar Farsça (Far.) olarak belirtilmiştir. Bu işlem büyük harfle başlayan madde başlarında uygulanmamıştır.

5. Tek başına tam bir anlam vermeyen ve metinde yardımcı fiil olarak kullanılan fiiller dizinde yardımcı fiil olarak adlandırılmış, metinde beraber kullanıldığı ismin yer aldığı madde başının altında anlamıyla birlikte verilmiştir.

6. Bütün madde başları alfabetik sıraya göre verilmiştir.

7. Es sesli kelimeler madde başında üst simge ile gösterilmiştir.

8. Metinde birkaç farklı şekilde yazılmış aynı anlamı ifade eden kelimeler, dizinde ayrı ayrı madde başı olarak alınmıştır ve birbirine göndermeler yapılmıştır. Anlamlandırılması ya da kelimenin köken bilgisi hususunda şüpheli olan kelimeler soru işareti (?) ile belirtilmiştir.

9. Madde başında yer alan kelimelerdeki ses olayları parantez içerisinde sola ok işaretiyle (<) gösterilmiştir.

A-Ā

āb (Far.): Su.

ā. 1b/3

ā.+ı 1b/6

āb-ı ḥayāt (Far.): İçene ebedî hayat bağışlayan efsanevi su.

ā. 27a/11, 34a/3, 35b/21, 36b/2, 36b/3, 37b/13, 37b/13, 38a/10, 38a/13, 38a/15, 38a/21, 38b/6, 38b/11, 38b/16, 38b/17, 39a/9, 39a/16, 39a/19, 39b/5, 39b/11, 39b/19, 40a/7, 43b/17

ā.+dan 38b/10, 39b/16-17, 40a/2

ā.+dur 35b/20, 39b/15

ā.+ı 33b/16, 35b/20, 37b/19, 39b/7, 40a/1

ā.+ıçun 35a/19, 36a/3

āb-ı ḥayāt-ı ẓulümāt (Far.): Karanlıklar ülkesinde bulunan ölümsüzlük suyu.

ā.+a 34b/21

āb-ı ḥayvān (Far.): İçene ebedî hayat bağışlayan efsanevî su. *bk. āb-ı ḥayāt*

ā. 40a/19

āb-ı memāt (Far.): Ölümlülük suyu.

ā. 37b/14

ā.+dan 38b/3

āb-ı revān (Far.): Akar su.

ā. 4b/8, 4b/10, 36b/15, 39a/3

ā.+a 39b/13

ā.+ları 55b/11

ābād (Far.): Bayındır, şen, mamur.

ā.+a 14a/18

ā. eyle- (bayındır duruma getirmek) 2a/18

ā. ol- (bayındır olmak) 40b/17

abanūs (< Far. ābnūs): Abanoz ağacı.

a. 6b/3, 19b/3, 19b/10, 25b/11, 43b/18, 54a/16

a.+dan 6b/21, 9b/12

a.+la 20b/9

abanūsī (< Far. ābnūsī): Abanozdan yapılmış.

a. 12a/3

ᶜabd (Ar.): Kul, köle.

ᶜa.+ini 37b/10

ᶜa.+üñi 3b/21

āb-dest (Far.): Abdest.

ā. al- (abdest almak) 14a/20, 32b/10, 39b/17

ᶜabes (Ar.): Boş, saçma (şey).

ᶜa. gitme- (işe yaramak, boşa gitmemek) 23a/6

ᶜābid (Ar.): İbadet eden, kulluk yapan.

ᶜa.+i 45b/10

ᶜabūs (Ar.): Somurtkan.

ᶜa. 14a/18

ᶜāc (Ar.): Fildişi.

ᶜa. 6b/2, 12a/2, 19b/10, 19b/12, 20b/9, 20b/12, 25b/11, 43b/18

ᶜa.+dan 6b/3

ᶜacabā (Ar.): Şüphe ve şaşma ifade eder.

ᶜa. 4a/11, 4a/15, 42a/2, 50b/13, 53b/9, 54a/20, 54b/9, 62b/15

ᶜacāyib (< Ar. ᶜacāʾib): Tuhaf, değişik, garip şey.

ᶜa. 4a/12, 4a/13, 4a/16, 6a/18, 6a/20, 6b/14, 13b/19, 15a/12, 17a/20, 27a/1, 29b/11, 34b/2, 35a/15, 40a/6, 43b/15, 50b/12, 51b/4, 52b/16, 55b/10

ᶜa.+i 40a/6

ᶜacāyibāt (< Ar. ᶜacāʾibāt): Tuhaf şeyler, gariplikler.

ᶜa. 6b/15, 6b/18

ᶜa.+ı 2b/15, 4b/13

ᶜacāyiblıḳ (Ar.+T.) Acayiplik, tuhaflık.

ᶜa+(ġ)ı 36b/21

ᶜAcāyibü'l-Maḥlūḳāt-ı Kebīr: Yazıldığı devrin coğrafya ve kozmografya telakkisine göre hazırlanmış, ansiklopedik bilgiler ihtiva eden, İslâmî edebiyatların ortak eserlerinden biri.

ᶜA.+de 58a/4-5

ᶜAccālī: Sîsitân pehlivanlarından biri.

ᶜA. 32a/9

ᶜaceb (Ar.): Şaşma, hayret etme.

ᶜa. 3a/20, 4a/16, 5b/1, 7a/11, 26b/5, 34b/15, 35b/7, 36b/6, 36b/20, 37a/9, 37b/10, 39a/4, 40a/5, 42a/2, 43a/9, 51b/14, 52a/18, 52b/15, 54b/2, 61a/11, 65a/4

ᶜa. gel- (tuhaf gelmek) 37b/9

ᶜa. mi 40b/16

ᶜaceble- (Ar.+T.): Şaşmak, hayret etmek.

ᶜa.-diler 35a/6

ᶜacebleş- (Ar.+T.) Şaşmak, hayret etmek.

ᶜa.-üp 35b/2

ᶜacebü'l-ᶜaceb (Ar.): Şaşılacak derecede tuhaf.

ᶜa. 6b/19

ᶜAcem: İranlı, Farsî.

ᶜA. 25b/21, 27a/20, 30a/20, 32a/2, 41b/12, 43a/5, 43b/19, 45b/7, 47a/18, 47b/9, 49b/5

acı: Tatlı olmayan, acı.

a. 29b/11, 30a/20, 53b/12

acıḳ: Dert, elem, keder, matem.

a. (ġ)+ı 51a/4

a. (ġ)+ıdur 51a/4

a. (ġ)+ından 49a/5

acı-: Merhamet etmek.

a.-yup 19a/7

acıḳ-: Aç olmak.

a.-duḳ 54a/10

ᶜacīb (Ar.): Şaşılacak şey.

ᶜa. 24a/8

ᶜacībraḳ (Ar.+T.): Daha acayip, daha tuhaf.

ᶜa. 50b/1

ᶜāciz (Ar.): Güçsüz, zayıf.

ᶜā. 5a/10

ᶜā. ḳal- (bir şey yapamaz duruma gelmek) 57b/17

ᶜā. ol- (yapmaya gücü yetmemek) 4a/7, 24b/18

ᶜāciz-i ḳartal (Far.): Beceriksiz kartal.

ᶜā. 57b/5-6

acuḳ: (mec.) Üzüntü, keder, elem.

a. (ġ)+ıla 53b/19, 53b/21

ᶜāc-ı abanūs (Far.): Abanoz ağacı.

ᶜā.+dan 60b/15

ᶜacz (Ar.): Acizlik, zayıflık, güçsüzlük.

ᶜa. göster- (yapmaya gücü yetmemek, yapamamak) 37a/3

ᶜa.+e var- (yapamamak) 37b/6

aç-:1. Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek

a.-adı 5b/21

a.-dı 45a/20, 53b/14, 62b/14

a.-dılar 12b/18

a.-duġunca 14b/16, 18b/15

a.-madı 15b/17, 41b/1

a.-mışdı 10b/12

a.-up 4a/7, 4a/19, 5a/1, 5b/18, 6b/19, 7a/16, 7a/18, 8b/7, 8b/10, 11a/8, 12a/15, 15b/2, 17a/7, 17b/16, 19b/13, 20a/19, 24b/21, 25b/8, 32a/4, 37b/15, 42a/14, 42b/9, 42b/19, 44a/9, 44b/20, 45b/3, 47a/3, 49a/11, 50b/7, 50b/10, 51a/10, 52a/13, 53b/7, 55a/20, 56a/11, 56a/17, 57b/7, 66a/14

2. Yardımcı fiil.

a.-29a/21, 56b/17

a.-arlardı 58b/3

a.-avuz 27a/1

a.-dı 5a/6, 30b/3

a.-dılar 59b/17

a.-duñ mı 3a/21

a.-ġıl 30a/16

açdur-: Ortaya çıkarmak, ortaya koymak.

a.-up 25a/17, 31a/16

açıl-: Yardımcı fiil.

a.-dı 25b/13, 29a/4, 31a/21, 41b/6, 43a/9, 43a/9, 59b/18

açış-: (Birlikte) bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

a.-up 56a/13

açlıḳ: Aç olma durumu.

a. 50b/10

a.+dan 52a/20

açuḳ: Engelsiz, serbest.

a. 19b/11

açuş-: (Birlikte) Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

a.-up 18b/6

ad: Ad, isim, nam; şöhret.

a. 2a/19, 2a/21, 2b/1, 19a/20

a. ol- (ad olarak verilmek) 40b/18

a. u ṣan gözle- (ün kazanmayı amaçlamak) 10a/9, 17b/14, 18a/14

a.+dan 62a/5

a.+ı 2b/1, 2b/1, 30b/2, 33a/8, 36a/20

a.+ı ḳal- (adı, şöhreti baki kalmak, unutulmamak) 2a/19

a.+ı ḳazan- (ün kazanmak) 2b/2

a.+ı ṣanu gözle- (ün kazanmayı amaçlamak) 33a/10

a.+ı ṣın- (kötü bir şöhretle bilinmek) 33a/9

a.+ıla 18a/14, 47b/21, 65a/14

a.+ın 18a/13, 60a/5

a.+ına 27b/12, 35a/7, 42b/17, 45a/1

a.+laruñuz 53a/17

a.+um 43a/19, 47b/11

a.+umı 61b/18

ada: Her tarafı su ile çevrili kara parçası. *bk. cezīre*

a. 7a/14

a.+lar 52a/3

a.+ya 7a/18

aʿdā (Ar.): Düşmanlar.

a. 57a/1

ʿaded (Ar.): Sayı.

ʿa. 7b/6

ʿadedsüz (Ar.+T.): Sayısız.

ʿa. 15a/4

ādem (Ar.): İnsan, insanoğlu, adam.

ā. 1b/6, 4a/16, 7a/1, 8a/14, 10a/18, 11a/2, 11a/2, 11a/6, 11a/10, 11a/10, 11b/20, 13a/7, 17a/19, 18a/17, 18b/13, 18b/16, 19a/20, 36b/20, 38a/9, 38b/13, 41a/18, 14b/13, 43b/12, 44b/4, 44b/18, 45a/7, 45b/21, 48b/9, 57b/8, 58a/1, 58a/4, 58b/2, 58b/3, 59b/15, 60b/11, 61a/7, 62a/2, 63a/14, 64b/16

ā. ol- (iyi, şahsiyet sahibi, ideal bir insan olmak) 2b/1

ā.+den 37b/11

ā.+e 25a/14, 48a/15

ā.+i 6a/19, 11a/4, 17b/19, 18a/4, 18a/10, 24a/16, 59a/8, 64b/16

ā.+ile 11a/4, 17b/19, 18a/4, 47b/15, 55b/16

ā.+leri 11a/1, 11a/1

ā.+lerin 60b/7

ā.+üñ 2a/19, 22b/20

Ādem: İlk insan ve ilk peygamber. *bk. Ādem Ṣafī, Ādem-i Ṣafī*

Ā. 35b/11, 3b/17

Ā.+e 44b/17

Ā.+i 22b/17

ᶜadem (Ar.): Hiçlik, yokluk.

ᶜa. 2a/21, 21a/19, 56b/18

ādemī (Ar.): İnsan, adam, kişi, insanoğlu. *bk. ādemī-zād*

ā. 2a/21, 6b/15, 26a/14, 55b/17

ā.+ler 48a/14

ā.+leriyüz 34b/21, 35a/13

ā.+ye 17b/17

ādemī-zād (Far.): İnsan, insanoğlu. *bk. ādemī*

ā. 12a/19, 12a/21, 18a/11, 18b/11, 19b/11, 41b/3, 58b/13, 59a/4, 59a/5, 59a/14, 59b/14, 64a/3

ā.+da 12a/12

ā.+dan 58b/9

ā.+ı 24b/10

ā.+uñ 64b/13

Ādem Ṣafī: İlk insan ve ilk peygamber. *bk. Ādem, Ādem-i Ṣafī*

Ā. 57a/19

Ā.+den 14b/3

Ādem-i Ṣafī: İlk insan ve ilk peygamber. *bk. Ādem, Ādem Ṣafī*

Ā. 59a/18

ᶜādī (Ar.): Pehlivan, güçlü asker.

ᶜā. 37a/8, 46b/7

ᶜā.+lerden 19a/5

ᶜā.+leri 24a/6

ᶜĀdī: Bir kavim.

ᶜĀ. 11b/21, 62a/19

ᶜĀ.+lerden 19a/5

ᶜadl (Ar.): Adalet, hakkaniyet, doğruluk, tarafsızlık.

ᶜa. 22a/4, 57b/21

ᶜadl ḳıl- (adaletli davranmak)

ᶜa.+ile 2a/19

ᶜa.+üñ+ile 26a/18

adlu: Adlı, adında.

a. 13a/17, 18a/14, 18a/15

ᶜadū (Ar.): Düşman.

ᶜa. 12b/14, 14b/13

ᶜa.+lar 6a/7

ᶜa.+nun 62a/5

ᶜa.+nuñ 21a/18, 21a/19, 21b/5

ᶜa.+ñuñ 67b/1

ᶜa.+ya 21a/19

ᶜaff (Ar.): Günahı, suçu, kusuru bağışlama.

ᶜa.+uñ eyle- (affetmek, bağışlamak) 40b/13

āfāḳ (Ar.): Gökyüzü.

ā.+a 9b/13

āferīn (Far.): Beğenme, takdir.

ā. 2a/14, 48b/14

ā. eyle- (beğenmek, takdir etmek) 10a/12, 17b/7

ā. it- (beğenmek, takdir etmek) 12a/1

ā. ḳıl- (beğenmek, takdir etmek) 2a/14

āferīnle- (Far.+T.): Beğenmek, takdir etmek.

ā.-yüp 42a/20

āfet (Ar.): 1. Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım.

ā.+le 1b/4

ā.+i 36b/7

2. (mec.) Çok güzel insan.

ā. 52b/10

āfitāb (< Far. āf-tāb): Güneş.

ā. 3a/3, 50a/10, 62a/21

āfitābü'l-mürselīn (Ar.): Peygamberlerin güneşi; Hz. Muhammed.

ā. 1b/7

ᶜafv (Ar.): Günahı, suçu, kusuru bağışlama.

ᶜa. eyle- (affetmek, bağışlamak) 14a/5, 21b/20, 67a/5

ᶜa. it- (affetmek, bağışlamak) 14a/5, 26b/16, 27a/3, 27a/6, 29a/1, 29a/2, 52b/4, 67a/4

ᶜAfvān: Bir cadı.

ᶜA. 58a/8

aġ: Ak, beyaz. *bk. aḳ.*

a. 32b/3

aġ-: Yükselmek, yukarı doğru çıkmak.

a.-dı 17a/17

a.-up 7b/21

aġaç: 1. Ağaç.

a. 35b/8, 35b/9, 35b/9, 37a/1, 37a/1, 39a/11, 45a/13, 47b/8, 53a/3, 53b/21

a.+a 7a/3, 35b/10, 35b/11, 35b/12, 54a/18

a.+dan 7a/3

a.+ı 21b/10, 25a/21, 45a/20, 45b/5, 50a/1, 57a/15

a.+ın 21b/9

a.+ından 49b/4

a.+ınuñ 44a/11

a.+ıydı 39a/12

a.+lar 7b/5

a.+ları 40a/11, 40a/12, 54a/16, 54a/16

2. Tahta, ahşap.

a.+ı 23a/4

āgāh (Far.): Bilgili, haberli, uyanık.

ā. it- (haberdar etmek) 20a/20, 61b/13

ā. ḳıl- (haberdar etmek) 4b/17

ā. ol- (haberdar olmak, öğrenmek) 3a/7-8, 5a/13, 11b/8, 16a/3, 21b/3, 23b/10, 30b/9, 33a/8, 33b/17, 42a/9, 64a/5

āgāh-bād (Far.): Uyanık ola, uyanık olsun.

ā. 29a/19

ağdur-: Yükseltmek, yukarı çıkartmak.

a.-urlar 24a/16, 48a/14

ağır: 1. Tartıda çok gelen.

a. 4a/14

2. (mec.) Değeri çok olan, gösterişli.

a. 25b/15

ağ(ı)z: 1. Ağız. *bk. ağuz*

a.+ı 49a/4, 55b/13

a.+ın 51a/1, 53b/13

a.+ına 49a/4, 48b/7, 48b/13, 53b/14

a.+ına barmaḳ ur- (şaşırmak, hayret etmek) 18a/1

a.+ında 56a/15

a.+ından 40a/4, 40a/5, 50b/15, 61a/20

a.+ını 51b/1

a.+umuza 51a/16

2. Dil, üslup, söyleyiş.

a. aç- (konuşmak) 47a/3, 66a/14

a.+ından 48b/3

a.+ından 19b/13

3. Uç, kenar.

a.+ına 25a/21, 25a/21, 31a/15, 49b/4, 49b/5, 49b/17, 57a/16

4. Çıkış yeri

a.+ına 50b/13

ağla-: Ağlamak.

a.-dı 5a/15, 8a/11, 26a/15

a.-duġum 40b/20

a.-yuban 26a/6

a.-yup 26a/5

ağlaş-: Ağlaşmak.

a.-a 30b/12, 46b/5

ağu: Zehir.

a. 16a/2

ağuz: Ağız. *bk. ağız*

a.+ında 45a/13

a.+uñda 42b/14

āh (Far.): Acı, üzüntü keder gibi duyguları ifade eden söz.

ā. 2a/4, 19a/2, 22b/8, 22b/10, 22b/18, 23b/19, 26a/6, 27a/13, 28b/20, 40b/14, 49a/8, 52b/7, 53b/17, 67a/6

ā. eyle- (feryat etmek, inlemek) 23b/7

ā. it- (feryat etmek, inlemek)17a/6, 53b/14, 61b/12

ā.+ından 23b/8

ā. u vāh it- (ağlayıp inlemek, sızlanmak) 51a/7

ā.+um 52b/8, 53b/14

Aḥad: Bir ve tek olan; Allah.

A.+dur 53b/16

A.+uñ 39b/20

āḫar (Ar.): Başka, diğer.

ā. 51b/8

aḫbār (Ar.): Haberler, sözler.

a. saçıl- (haber yayılmak, haberi söylenmek) 31b/1

a.+durur 59b/1

ᶜahd (Ar.): Yemin, ant; söz, söz verme.

ᶜa. 63b/12, 63b/13

ᶜa. eyle- (bir şeyi yapmak için and içmek) 5a/13

ᶜa.+i 58a/19

Ahdehe-i cāẕū: Bir cadı.

A. 64b/17-18

āhen (Far.): Demir.

ā. 8b/19, 25a/21

ā.+i 3b/20

āhen-nāḫun (Far.): (mec.) Demir tırnaklı.

ā. 14b/2, 57a/17

āhen-pūş (Far.): Zırh giymiş olan.

ā. 14b/20, 32a/2, 32a/7, 32b/13

āheng (Far.): Kasıt, niyet, teşebbüs etmek, yönelme.

ā.+ini 41b/18

ā. it- (saldırmak, savaşmak) 5a/16, 33a/16

āḫir (Ar.): Son, sonraki, sonunda, en sonra.

ā. 19a/17, 22a/10, 23a/21, 30a/2, 37b/19, 61b/6, 66b/12

ā. it- (bitirmek, sonlandırmak) 13b/18, 29b/8, 30a/17, 38b/2, 46b/18, 53b/12, 57a/6, 67a/12

ā.+inde 9a/8

ā.+ine 38b/7

āḫiret (Ar.): Ahiret.

ā. 37a/14

ā.+e 5b/7, 23a/4, 23a/5

aḥḳar (Ar.): Hakir, çok aciz.

a.+ı 2a/8

aḥmaḳ (Ar.): Aklı kıt, anlayışsız, budala.

a. 21b/8

Aḥmed: Çok övülmüş, methedilmiş; Hz. Muhammed.

A. 1b/6, 1b/13, 14a/4, 27a/5, 40b/10, 40b/11, 41a/1, 52b/4

A.+durur 1b/11

A.+e 24b/15, 27a/15, 41b/19, 46b/19, 49b/11, 50a/12, 56a/9

aḥsen (Ar.): Çok güzel.

a. 24b/15, 38a/1, 40b/5, 52b/8

aḥsent (Ar.): **“**Aferin, bravo, iyi yaptın” anlamında bir söz.

a. 10a/12, 15b/15

aḥsenü’l-ḥadīṯ (Ar.): Sözlerin en güzeli.

a. 67a/15

aḫşam: Akşam.

a. ol- (akşam vaktinin gelmesi) 10a/20

aḫter (Far.): Doğu.

a. 17a/2

a.+i 21a/14

āhū (Far.): Ceylan, karaca.

ā. 48a/16

āhū-yı ḫas (Far.): Yabani ceylan.

ā. 20a/5

āhū-yı nāḫun (Far.): Ceylan tırnaklı.

ā. 49b/6

aḥvāl (Ar.): Durumlar, haller.

a.+i 38b/10, 59b/21

a.+in 29a/11

a.+inden 4b/12

aḳ: Ak, beyaz. *bk. aġ.*

a. 7a/7, 20a/14, 20a/14, 30b/3

aḳ-: Akmak.

a.-an 39a/3

a.-ar 36b/15, 39a/4, 39a/6, 54a/17, 55b/11

a.-dı 18b/19

a.-duġından 39a/7

a.-ma(ġ)+ıla 58a/16

a.-mış 43b/17

ʿāḳ (Ar.): Dik başlı, asi.

ʿā. āṣī ol- (asi olmak, isyan etmek) 62a/10, 65a/17

ʿā. ol- (asi olmak, isyan etmek) 16b/13

Aʿḳāb: Sîsitân pehlivanlarından biri.

A. 32a/9

ʿaḳabince (Ar.+T.): Ardından, arkasından. *bk. ʿaḳabunca.*

ʿa. 20b/15, 25b/13, 64b/13, 64b/17, 64b/21

ʿaḳabunca (Ar.+T.): Ardından, arkasından. *bk. ʿaḳabince.*

ʿa. 36a/9

ʿaḳʿaḳ (Ar.): Saksağan.

ʿa. 18a/2

Aḳbīḥ: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Aḳbīḥ Aṣferī*

A.+i 9a/21

A.+üñ 9a/18, 9a/18

Aḳbīḥ Aṣferī: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Aḳbīḥ*

A. 9a/15, 9a/16

Aḳbīḥ Erdüvān: Benî Asfer pehlivanlarından biri.

A.+ı 10b/9

aḳça: Selçuklular ve Osmanlılar'da para birimi olarak kullanılan gümüş sikke.

a.+ları 30b/3

Aḳdāḥ bin Fātiḥ: Endelüs beylerinden biri. *bk. Aḳdāḥ bin Efātiḥ*

A. 16a/17

A.+le 16a/14

Aḳdāḥ bin Efātiḥ: Endelüs beylerinden biri. *bk. Aḳdāḥ bin Fātiḥ*

A. 13a/9-10

Aḳdeñiz: Akdeniz.

A.+e 47b/11

ᶜāḳıbet (Ar.): Nihayet, son.

ᶜā. 4b/19, 23b/12, 38a/13, 38b/12, 41b/5, 44a/21, 49a/7, 53b/18, 54a/13, 57b/17, 60a/18, 60b/1, 61b/18

ᶜāḳıbetü'l-emr (Ar.): Neticede, işin sonunda, nihayet.

ᶜā. 5b/12, 5b/13

ᶜaḳıl (< Ar. ᶜaḳl): Akıl. *bk. ᶜaḳl*

ᶜa. dir- (bilincini toparlamak) 26b/4

ᶜa.+dan 44a/14

ᶜaḳl (Ar.): Akıl. *bk. ᶜaḳıl*

ᶜa. 40a/18, 61a/8, 61b/13, 66b/5

ᶜa.+ı başına gel- (ayılmak, kendine gelmek) 4a/19

ᶜa.+ı şaş- (şaşırmak, bocalamak) 7b/18, 15b/14

ᶜa.+ıla 62a/13

ᶜa.+ın başına dir- (akılsızca davranışlarda bulunmaktan kendini kurtarmak) 62b/14

ᶜa.+uñ 66b/4

ᶜa.+uñ başına dir- (akılsızca davranışlarda bulunmaktan kendini kurtarmak) 29b/6

ᶜa.+uña 38b/17

ᶜāḳıl (Ar.): Akıllı (kimse).

ᶜā. 21a/17, 21a/18, 21b/8, 28b/2, 40a/18, 46b/18, 53b/4, 62a/16

ᶜā.+ısañ 23b/1, 38b/1

ᶜā.+ları 61b/13

ᶜā.+ların 61b/12

ᶜāḳılān-ı erkān (Far.): Söz sahibi kimseler.

ᶜā. 3b/8

aḳıt-: Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak, dökmek.

a.-(d)up 61b/8

ᶜaḳīḳ (Ar.): Genellikle kırmızı renkte olan bir cins değerli taş.

ᶜa.+den 6b/21

aḳrabā (Ar.): Aralarında kan bağı bulunan kimseler.

a.+larumuza 39a/21

Aḳrabḳī̄: İran pehlivanlarından biri.

A. 31b/21

ᶜAḳrān: Endelüs meliki. *bk. ᶜAḳrān Şāh, ᶜAḳrān Şāh-ı Endelüsī̄*

ᶜA. 12a/1, 12b/18, 13b/10, 24b/5, 61a/19, 63b/12

ᶜAḳrān Şāh: Endelüs meliki. *bk. ᶜAḳrān, ᶜAḳrān Şāh-ı Endelüsī̄*

ᶜA. 12a/2, 12b/11, 14b/7, 19b/7, 23a/8, 58b/21, 61b/1-2, 62a/6

ᶜA.+uñ 24b/5, 61a/19

ᶜAḳrān Şāh-ı Endelüsī̄: Endelüs meliki. *bk. ᶜAḳrān, ᶜAḳrān Şāh*

ᶜA. 63a/2

ᶜA.+nüñ 61a/21

ᶜaks (Ar.): 1. Bir şeyin zıddı, karşıtı, tersi.

ᶜa.+e 26a/7

2. Yansıma.

ᶜa.+inden 37b/1

aḳvāl (Ar.): Sözler, lakırdılar.

a.+i 2b/11

Aḳvās-ı Ḳāhirī̄: İran pehlivanlarından biri.

A. 31b/21

āl (Ar.): Hile, oyun. *bk. luᶜb*

ā. 52b/8

ā. eyle- (aldatmak, oyun etmek) 60a/19

ā.+a 66b/19

ā.+ile 40b/17

āl (Ar.): Aile, sülale.

ā.+ine 2a/5, 41a/2

āl-i ᶜOs̱mān (Far.): Osmanlı sülalesi, Osmanlı hanedanı.

ā. 2a/5

ā.+uñ 67a/13

āl-i ḳahramān (Far.): Kahramanlığı yüce olan.

ā. 33a/2

al-: 1. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak.

a.-a 18b/13

a.-acaḳdur 63a/4
a.-alar 38a/6
a.-alum 26a/20
a.-amamışlar 51a/1
a.-dı 10b/21, 11a/4, 48b/7
a.-dum 53b/19
a.-ġıl 42a/20
a.-sa 18a/1
a.-sunlar 38a/5
a.-uñ 16b/11
a.-up 2b/20, 3a/20, 4a/12, 9a/19, 9b/15, 10b/20, 11a/9, 11a/19, 15b/9, 22a/2, 28b/3, 29a/7, 29a/9, 29b/10, 29b/19, 29b/19, 31a/5, 36b/18, 37a/19, 39a/11, 42a/13, 42b/2, 43b/21, 45a/16, 45b/6, 45b/15, 48a/20, 48b/17, 49a/2, 51b/21, 53b/19, 53b/20, 54a/6, 54b/17, 55a/18, 55a/19
a.-ur 48b/5
a.-urlardı 36a/16
a.-uruz 51a/14, 51a/16
2. Ele geçirmek, fethetmek.
a.-a 30b/12
a.-alum 65b/10
a.-am 22b/5, 61b/16
a.-asın 11b/3
a.-avuz 24a/2
a.-a mı 65a/12
a.-ayıduḳ 59a/4
a.-dı 9a/18, 22b/3, 27b/7, 61b/19
a.-duḳ 5a/4
a.-dum 8a/18
a.-ı vir- 12b/21, 43a/13
a.-madan 30b/12
a.-maġ+ıçun 57b/14
a.-maya 11b/14
a.-maz 8a/8
a.-mışam 43b/5

a.-sa 60b/12

a.-sam 30b/9

a.-uban 60b/9

a.-up 12b/19, 16a/12, 18b/7, 24b/8, 27b/19, 32a/13, 34b/9, 49a/16, 59a/13, 60a/10

3. Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak.

a.-alum 35a/21

a.-up 6a/15, 35a/14

4. Birlikte götürmek.

a.-alum 35b/21

a.-up 10b/8, 10b/11, 16b/7, 17a/4, 23a/4, 26a/2, 29b/15, 32a/11, 33b/19, 35b/3, 49b/13, 56a/6

5. Sarmak, kuşatmak, çevrelemek.

a.-up 10b/18, 34a/11, 35b/4

6. Sürükleyip götürmek

a.-dı 36b/6

7. Erkek, kadınla evlenmek.

a.-dı 58a/7

a.-updı 7b/1

8. Takmak, geçirmek.

a.-dı 60a/7

a.-mış 58b/13

a.-up 9b/11

9. Kabul etmek.

a.-duḳ 55b/18

10. Örtmek, koymak.

a.-uban 20a/17

a.-up 20a/4, 25a/19

11. Tutmak.

a.-dı 49b/17

a.-sam 48a/1

a.-up 9a/16, 9b/1, 37a/15, 39b/3, 51b/2

12. Almak, elde etmek

a.-dı 23b/1

a.-sun 65b/9

a.-up 4a/18, 62b/19, 62b/21
a.-ur 11b/15, 34a/3
a.-ursın 65a/17
13. Gidermek, yok etmek.
a.-ı vir- 22b/20
14. Yardımcı fiil.
a.- 40a/10, 52b/8, 52b/8
a.-a 3b/3, 5a/15, 8a/2, 8a/21, 7b/11, 24a/18, 43b/2, 60a/2
a.-alar 19a/11
a.-alum 6b/16, 50b/19
a.-am 25a/1, 26b/3, 46b/5, 60a/10, 62a/2
a.-amayup 49a/5
a.-amaz 28a/17
a.-an 47a/1
a.-dı 9b/4, 10a/16, 12a/10, 15a/16, 16a/20, 21a/1, 22a/5, 31b/10, 38b/8, 57b/13, 62b/14
a.-dılar 34b/18
a.-dılardı 11a/12
a.-duḳ 51a/3, 52a/13
a.-duñuz 52a/11
a.-ı vir- 61b/20
a.-ma 52b/8
a.-maġa 6a/10, 16a/4, 34a/5, 64a/8
a.-maḳ 28b/11, 29a/21
a.-mayam 61b/7
a.-maz 47a/18
a.-mış 41b/10
a.-sadı 26a/14
a.-saḳ 30b/18
a.-savuz 6a/5
a.-up 10a/6, 12b/16, 14a/20, 16b/20, 17b/16, 29b/4, 32b/10, 35a/8, 35a/12, 35b/5, 36a/7, 39b/17, 43b/9, 49b/14, 52a/6, 53b/14
a.-ur 24a/13, 24a/13
a.-urdı 58b/1

aᶜlā (Ar.): Yüksek, yüce.

a. 45b/20

alacıḳ: Göçebe çadırı.

a.(ġ)+ı 9a/13

ᶜalāla (Ar.): Gürültü, velvele, debdebe.

ᶜa. tut- (gürültü olmak) 49b/19

ᶜalāmet (Ar.): İşâret, belirti, iz.

ᶜa.+inden 61a/1

alay (< Far. ālāy): Asker topluluğu.

a.+ı baġla- (saf tutmak, savaş düzenine girmek) 14b/9, 15a/7

a.+lar 7b/9, 32a/20

ᶜalāyıḳ (< Ar. ᶜalāʾiḳ): Alakalar, ilgiler, bağlar.

ᶜa.+ın 7a/19

alçaḳ: Aşağıda olan, yüksek olmayan (yer).

a. 47a/12

alda-: Aldatmak, kandırmak.

a.-dı 22b/6

a.-dum 18a/8

a.-mış 11b/13

a.-rdı 22b/9

aldur-: Kaptırmak, kaybetmek.

a.-mayınca 33b/12

ᶜale'l-ḫuṣūṣ (Ar.): Özellikle, bilhassa.

ᶜa. 61b/4

ᶜalem (Ar.): Bayrak, sancak.

ᶜa. 9b/18, 14b/7, 15a/10, 17a/12, 25b/4, 26a/1, 32b/3

ᶜa.+den 32b/5

ᶜa.+i 10a/21, 56a/18

ᶜa.+ile 41a/9

ᶜa.+inüñ 16b/3

ᶜa.+ler 14b/5, 32a/6, 32a/16, 64a/21

ᶜa.+leri 32a/21, 50a/2

ᶜa.+lerin 25b/2

ᶜa.+lerüm 47b/12

ᶜa.+ümüz 55a/14

ᶜa.+ümüze 55a/14

ᶜālem (Ar.): Dünya, cihan, âlem.

ᶜā. 2b/7, 6a/8, 6a/19, 14b/14, 17b/6, 30b/11, 34a/15, 40a/4, 41b/14, 43a/18, 47b/19, 51b/10, 52a/15, 53a/2, 53a/15, 53a/16, 53a/16, 54a/19, 54b/10, 55a/3, 55a/5, 55a/21, 55b/2, 55b/9, 55b/16, 59a/8, 60b/3, 61b/12, 64b/16

ᶜā.+de 19a/20, 29a/20, 30b/20, 49a/16, 53a/5, 53a/10, 53a/21, 55a/12, 59a/7, 59a/15, 60a/2, 62a/3, 65b/14, 67a/17

ᶜā.+den 50b/5, 53a/11, 54b/5, 54b/8, 55a/2, 55a/5

ᶜā.+dür 53a/16, 54a/17, 54a/19, 54a/20, 55a/3, 55b/16

ᶜā.+e 19a/13, 44b/18, 51b/15, 53a/4, 53a/4, 53a/5, 53a/18, 54a/15, 54a/19, 55a/4, 55b/16, 63a/4

ᶜā.+i 3a/3, 3a/16, 4a/6, 6a/20, 6b/8, 6b/12, 38b/5, 42b/15, 46a/6, 46a/10, 46b/12, 48a/12, 48a/13, 52a/14, 53a/5, 53a/12, 54a/5, 54b/8, 54b/9, 55a/9, 55b/16, 55b/20, 60b/10

ᶜā.+in 31b/9, 54b/13, 55b/6, 55b/7

ᶜā.+inde 51a/8

ᶜā.+inden 52a/10

ᶜā.+ine 52a/7, 52a/10, 54a/4, 54a/19, 54b/11, 55b/9, 55b/9, 55b/10, 56a/6, 56a/7

ᶜā.+ini 54a/12

ᶜā.+inüñ 53b/7

ᶜā.+ler 50b/4, 54a/14, 54b/12

ᶜā.+lere 50b/9

ᶜā.+leri 50b/3, 50b/4, 50b/5, 50b/7, 55a/5, 55a/16

ᶜā.+ümüz 53a/15

ᶜā.+ümüzden 50b/5

ᶜā.+üñ 18a/18, 21b/12, 27b/12, 55a/6, 55a/12, 56a/3, 57b/11

ᶜālem-i ᶜAnḳā (Far.): Anka kuşunun yaşadığı yer, diyar, âlem.

ᶜā. 54b/8

ᶜā.+dan 54b/9

ᶜālem-i eṭrāf (Far.): Dünyanın her tarafı.

ᶜā.+da 24a/12

ᶜā.+ı 4b/17

ᶜālem-i Hümā (Far.): Hüma kuşunun yaşadığı yer diyar, âlem.

ᶜā. 53a/18, 53b/20

ᶜālem-i kāyināt (Far.): Yaratılmış olan her şey, evren.

ᶜā. 6b/15

ᶜālem-i Ḳuḳnūs (Far.): Kuknus kuşunun yaşadığı yer, diyar, âlem.

ᶜā. 55a/4

ᶜālem-i Sīmurġ (Far.): Simurg kuşunun yaşadığı yer, diyar, âlem. *bk. Sīmurġ-ı ᶜālem*

ᶜā. 53a/11

ᶜā.+a 54a/7, 54a/20

ᶜā.+da 51b/8

ᶜā.+ı 56a/6

ᶜālem-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın yaşadığı yer, diyar, âlem.

ᶜā.+a 18a/17

ᶜālem-i ṭuman (Far.) Duman âlemi, duman diyarı.

ᶜā. 55b/3-4

ᶜalemlü (Ar.+T.): Alem, sancak sahibi.

ᶜa. 41a/9, 55a/14

ᶜalā-raġmı rūzigār (Far.): Zamana rağmen.

ᶜa. 3a/2, 4a/5, 31a/21, 41a/11, 43a/8

ᶜale'ṣ-ṣabāḥ: (Ar.): Sabahleyin, erkenden.

ᶜa. 14a/16, 14a/18, 31b/12, 37a/19, 41a/6, 49b/11

ᶜa.+dan 25a/18

ālet (Ar.): Alet, araç.

ā.+i 11b/7

ā.+in 8b/9, 14b/19, 19b/2, 26a/19, 49b/3, 57a/13, 59b/15

ā.+ine 32a/7

ā.+ler+ile 60b/17

ālet-i ceng (Far.) Savaş aleti. *bk. ālet-i ḥarb*

ā.+i 14a/21

ālet-i ḥarb (Far.): Savaş aleti. *bk. ālet-i ceng*

ā.+i 31b/2

ᶜalev: Ateş, alev.

ᶜa. 50b/16

ᶜa.+i 58a/15

ᶜalevī: Alev renginde olan.

ᶜa. 12a/3

ᶜaleyhi's-selām (Ar.): "Allah'ın selamı üzerine olsun" anlamında bir söz. *bk.* *ᶜam.*

ᶜa. 21a/2, 21a/5, 21b/11, 21b/21, 23a/1, 23b/3, 33b/14, 41a/14, 41a/17, 41b/20, 42a/19, 45a/2, 52b/12, 57a/8

ᶜaleyk (Ar.): "Senin üzerine olsun." anlamında bir söz.

ᶜa. al- (selam almak) 12a/10, 16a/20

alıñ-: İncinmek, kırılmak.

a.-dı 14a/8

alın-: 1. Alınmak, elde edilmek, kazanılmak.

a.-ur 21b/1

2. Yardımcı fiil.

a.-up 27b/4

alış-: Alıp vermek.

a.-up 40a/14

ᶜAlī̄: Hz. Ali.

ᶜA. 2a/1

ᶜA.+nüñ 2a/4

ᶜālī̄ (Ar.): Büyük, ulu, yüce.

ᶜā. 2a/7, 21a/10, 21a/16, 22a/7, 22b/1, 36b/14, 38a/16, 58a/12

ᶜālim (Ar.): İlim sahibi olan, bilen, bilici.

ᶜa. 1b/4

ᶜā.+üñ 18a/7

alḳış: Takdir, beğenme.

a. it- (beğenmek, takdir etmek) 22a/12

a. ḳıl- (beğenmek, takdir etmek) 20a/14

Allāh: Allah, Tanrı.

A. 1b/2, 8a/17, 8b/6, 13b/21, 20a/11, 21a/6, 21a/20, 22b/3, 24a/21, 26b/21, 27a/1, 42b/17, 44b/20, 46a/21, 50b/5, 52b/1

A.+a 18b/21, 31b/4, 52a/21, 54a/3, 56a/7

A.+dan 11b/9

A.+ı 60a/12

A.+uñ 55b/18

al(ı)n: Alın.

a.+ı 44b/18

alt: Alt, alt taraf.

a.+ı 29a/13, 42b/10, 42b/12

a.+ıda 9b/12

a.+ın 17a/9, 46b/6

a.+ına 2b/21, 3a/10, 20a/12, 23b/8

a.+ında 20b/13, 20b/16, 23b/19, 37b/3

altı: Altı.

a. 50b/14

altıncı: Altıncı.

a. 64b/17

altı kez yüz biñ: Altı yüz bin.

a. 35b/3, 35b/5, 36a/5, 64b/18

altı yüz: Altı yüz.

a. 20b/4

altmış: Altmış.

a. 8b/17, 16a/19

altmış altı: Altmış altı.

a. 44a/1

altmış bir: Altmış bir.

a. 6b/10

altun: Altın.

a. 4a/10, 4b/19, 12a/11, 19b/3, 19b/17, 20b/7, 27b/9, 31a/3, 31a/10, 32a/19, 37b/3, 38a/8, 40a/2, 43a/7, 43b/21, 44a/4, 47b/1, 50a/2, 50a/20, 59b/12, 59b/13

a.+undan 37b/4

a.+ıla 37b/16, 60b/16

a.+uñ 47b/5

ālūdelıḳ (Far.+T.): Suçluluk.

ā.+la 17b/13

ᶜam. (Ar.): "Ona selam olsun" anlamındaki "aleyhisselam"ın kısaltması *bk. ᶜaleyhi's-selām*

ᶜa. 13a/3, 23b/5, 38b/9, 39b/11, 50a/13, 56a/10

ᶜām (Ar.): Seçkin olmayan, sıradan.

ᶜā. 21b/18, 23a/15, 26b/21, 36b/5, 36b/9, 40b/7

ᶜAmāliḳa: En eski Arap kabilesi olduğu kabul edilen yarı efsanevi göçebe Sami

topluluk.

ᶜA. 14b/4, 14b/12, 17b/9, 18a/16, 19b/5, 22b/7, 23b/13, 58b/20, 60a/17

amān (Ar.): Yardım isteme, imdat dileme.

a. dile- (bağışlanmayı istemek) 17a/6, 18a/4, 18a/9

a. iste- (bağışlanmayı istemek) 29b/2

a. vir- (fırsat vermek) 12b/12, 12b/20, 21a/14

ᶜamel (Ar.) 1. Bir maksatla yapılan iş, eylem, hareket.

ᶜa. it- (iş yapmak, çalışmak) 57a/4

ᶜa. ḳıl- (çalışmak, bir işin gereğini yapmak) 6a/5, 57b/20

2. Dinî emirleri yerine getirmek için yapılan iş, fiil, hareket.

ᶜa. ider ol- (iş yapmak, çalışmak) 66b/6

ᶜāmil (Ar.): Amel işleyen, icra eden kimse.

ᶜā. ol- (icra etmek, çalışmak, yapmak) 57b/20

āmīn (Ar.): "Allah kabul etsin, öyle olsun!" anlamında kullanılan söz.

ā. 34a/18, 34a/20

āmir (Ar.): Emreden, buyuran.

ā.+leri 59b/11

Āmirāḫor: Bir bey.

Ā. 14b/1

ammā (Ar.): Ama, fakat, lakin.

a. 2b/20, 3b/6, 4a/9, 6a/4, 6b/18, 7a/1, 7a/4, 7b/19, 8a/3, 8a/6, 8a/13, 9b/17, 10a/3, 10b/2, 10b/10, 11b/1, 12a/3, 12a/21, 12b/5, 12b/7, 13a/4, 13a/4, 13a/15, 13a/17, 14a/2, 14a/15, 14b/21, 15a/3, 18a/9, 18a/18, 19a/5, 23b/4, 24a/7, 24a/11, 24a/21, 24b/13, 24b/16, 25a/13, 25b/8, 27a/20, 28a/13, 28a/14, 28a/19, 28b/1, 31a/12, 32b/16, 32b/20, 33a/14, 33a/17, 33b/10, 33b/13, 34a/1, 36a/15, 36b/14, 36b/16, 36b/20, 37a/2, 38a/1, 38b/9, 40a/3, 40a/5, 42a/3, 42a/21, 42b/3, 42b/10, 43a/1, 43a/20, 44a/14, 44b/6, 45b/12, 48a/9, 48b/9, 48b/12, 49b/11, 50a/12, 50a/16, 50b/6, 50b/9, 50b/14, 50b/21, 51a/3, 51a/9, 51a/16, 51a/18, 51a/21, 51b/3, 51b/9, 51b/12, 52a/4, 52a/13, 52a/17, 53a/1, 53a/5, 53a/6, 53a/15, 53a/21, 53b/1, 54a/8, 54a/16, 54a/17, 55a/3, 55a/7, 55a/10, 55a/21, 55b/3, 55b/14, 55b/20, 56a/3, 57b/8, 57b/20, 58a/3, 58a/5, 58a/10, 58b/11, 59a/17, 59a/19, 59b/7, 61a/5, 62a/12, 63a/3, 63a/9, 63b/18, 65a/13, 65a/17, 65b/3

ᶜammū (< Ar. ᶜamm): Amca.

ᶜa.+sı 32a/18

ᶜamūd (Ar.): 1. Sütun, direk.

ᶜa. 19a/9, 43b/13

2. Sopa, kargı, mızrak 48a/1, 49a/12, 50a/4

añ-: Anmak, hatırlamak.

a.- 49b/11

a.-a 27a/3, 27a/3, 37a/13, 40b/9, 52b/1

a.-adum 45b/10

a.-alar 19a/21

a.-uban 19a/21

a.-up 5a/15

añа: Ona. *bk. ana*

a. 1b/11, 2a/17, 3b/19, 5b/6, 5b/12, 6a/5, 6a/19, 6b/9, 7a/12, 8a/9, 8a/18, 8a/21, 8b/3, 8b/3, 8b/11, 11a/7, 11a/14, 11a/14, 12b/14, 13b/9, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19a/17, 19a/17, 23a/11, 23a/18, 23a/21, 23b/12, 27a/4, 27b/2, 27b/9, 27b/12, 28a/17, 28a/20, 28b/1, 29b/21, 30a/2, 30a/3, 33b/2, 35a/10, 35b/8, 39b/1, 40a/20, 40b/8, 40b/11, 41a/12, 42a/7, 42b/5, 42b/8, 43a/20, 43b/8, 44b/8, 44b/11, 45a/7, 45a/8, 45b/5, 45b/21, 46a/1, 48b/1, 51b/5, 52b/1, 53a/11, 53b/5, 54b/8, 57b/9, 57b/19, 60a/14, 60a/15, 61b/11, 62a/16, 62b/7, 64a/2, 64a/5, 64a/9, 67a/18, 67b/2

a. mı 18a/7

ᶜanā (Ar.): Güçlük, zahmet.

ᶜa. 38b/8

ana: Ana, anne.

a.+dan 5b/1

a.+m 5a/10, 5b/6

a.+muñ 5a/7

a.+sı 5a/11, 5a/12

a.+sına 5a/11

a.+sından 5a/6

a.+sınuñ 5a/12, 5a/14, 5a/15

ᶜanber (Ar.): Güzel kokulu bir madde, amber.

ᶜa. 47b/5

ᶜanber-efşānlıḳ (Far.+T.): Güzel koku saçan.

ᶜa. 20a/5

anca: O kadar, öyle. *bk. ancaḳ*

a. 3a/14, 5b/20, 10b/3, 17b/14, 18b/10, 18b/12, 18b/13, 34b/12, 34b/14, 48a/11, 57b/12, 61a/11

a.+lar 17b/13

a.+ları 18a/18

a.+laruñ 19a/1

a.+nuñ 15b/14

ancaḳ: O kadar, öyle. *bk. anca.*

a. 48b/15

ancılayın: Onun gibi, o kadar, öyle.

a. 7a/19, 17b/12, 43b/14

anda: 1. Orada.

a. 6a/16, 6b/2, 6b/21, 10a/13, 20b/21, 22b/12, 29b/6, 34b/10, 35a/7, 37a/19, 39a/16, 42b/6, 66a/5

2. Onda, o konuda, o hususta.

a. 26b/5, 38b/2, 51b/9

3. Oraya.

a. 65a/7

4. O zaman.

a. 6a/14, 15a/15, 16a/6, 21a/15, 24b/1, 49b/10, 60a/4

andan: 1. Ondan.

a. 1b/4, 6a/6, 7b/3, 21b/13, 22b/5, 24a/13, 24a/14, 25a/9, 26b/16, 32a/15, 47a/17, 47b/14, 50b/1, 52a/19, 52a/19, 58b/1, 61b/20

2. Sonra, ondan sonra.

2b/15, 4b/4, 4b/13, 4b/15, 5b/9, 6a/1, 6a/15, 7b/16, 10a/1, 11b/19, 12b/3, 13a/10, 14b/3, 14b/19, 15a/7, 15b/3, 15b/5, 15b/6, 15b/11, 15b/14, 16a/3, 16a/13, 16b/16, 16b/17, 17b/8, 17b/15, 18b/8, 19b/4, 19b/9, 19b/13, 19b/17, 20b/4, 22a/15, 23a/3, 23a/6, 25a/17, 25b/10, 25b/15, 25b/20, 26a/4, 27b/3, 27b/4, 27b/7, 29a/3, 29a/8, 29a/13, 30b/4, 30b/5, 31a/4, 31a/7, 31a/9, 31b/1, 31b/2, 31b/14, 32a/4, 32a/10, 32b/13, 33a/20, 33a/21, 33b/19, 33b/20, 34a/5, 34a/16, 34b/1, 34b/2, 34b/5, 34b/17, 35a/1, 35a/6, 35a/9, 35b/2, 35b/3, 35b/4, 35b/6, 35b/8, 35b/9, 35b/11, 35b/15, 35b/20, 36a/1, 36a/2, 36a/4, 36a/4, 36a/6, 36a/8, 36a/8, 36a/14, 36a/19, 36a/21, 36b/9, 37a/6, 37a/10, 38a/6, 38b/9, 39a/9, 39a/11, 39b/16, 39b/16, 39b/18, 40a/2, 40a/4, 40a/9, 42b/2, 45a/14, 47a/2, 48b/10, 48b/15, 49a/19, 49a/21, 49b/5, 50b/1, 50b/17, 51b/6, 51b/8, 52a/11, 52a/15, 52a/16, 52a/21, 53a/4, 53a/7, 53a/11, 53a/19,

53b/7, 53b/13, 54a/2, 54a/6, 54a/10, 54a/11, 54a/17, 54a/19, 54b/4, 54b/16, 54b/18, 55a/2, 55b/1, 55b/6, 56a/16, 56a/17, 56b/3, 57a/11, 57b/18, 59b/10, 59b/11, 59b/12, 59b/15, 60a/16, 60a/17, 60b/15, 60b/21, 61a/17, 61a/19, 61b/4, 62b/6, 62b/9, 62b/13, 63a/10, 63a/11, 63a/19, 63b/3, 64a/20, 65b/10

ᶜAnfüvān: Bir cadı.

ᶜA. 24a/14

ᶜAngūrī̄: Bir cadı.

ᶜA. 58a/7

ᶜAngūr: Bir cadı.

ᶜA. 24a/13

ᶜAngürūş: Atgâş Hân-ı Asferî'nin veziri.

ᶜA. 13b/3, 23a/4

anı: Onu.

a. 1b/5, 2a/18, 2b/4, 7a/13, 9a/10, 9a/14, 9a/16, 9a/19, 11b/13, 11b/14, 11b/21, 12a/20, 13b/5, 26a/13, 29b/19, 33b/19, 34a/12, 34b/16, 36b/1, 36b/16, 39a/5, 39a/7, 41b/17, 41b/19, 42a/6, 44b/20, 50b/11, 51b/9, 52b/2, 52b/4, 52b/10, 53b/8, 53b/18, 54a/20, 55b/13, 56a/11, 56a/13

ᶜAnḳā: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, zümrüdüankā, sîmurg. *bk. ᶜAnḳā-yı felek, ᶜAnḳā-yı Ḳāf*

ᶜA. 19b/16, 25a/21, 46a/5, 52a/7, 52a/10, 52b/18, 56b/21, 59a/21, 62a/21, 66b/2

ᶜA.+da 66a/21

ᶜA.+dur 45a/8

ᶜA.+nuñ 45a/9

ᶜAnḳā-yı felek: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, zümrüdüankā, sîmurg. *bk. ᶜAnḳā, ᶜAnḳā-yı Ḳāf*

ᶜA. 47b/16

ᶜAnḳā-yı Ḳāf: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, zümrüdüankā, sîmurg. *bk. ᶜAnḳā, ᶜAnḳā-yı felek*

ᶜA. 52a/11, 52b/19

ᶜAnḳāb: Beni Asfer pehlivanlarından biri. *bk. ᶜAnḳāb-ı Aṣferī̄*

ᶜA. 16a/9, 16a/10, 16a/11

ᶜA.+ı 16a/12

ᶜA.+uñ 16a/11

ᶜAnḳāb-ı Aṣferī̄: Beni Asfer pehlivanlarından biri. *bk. ᶜAnḳāb*

ᶜA. 15b/19

ᶜA.+nüñ 16a/7

ᶜA.+yem 16a/4

ᶜAnker: Beni Asfer vezirlerinden biri.

ᶜA. 11b/6

añla-: Anlamak, kavramak, düşünmek, idrak etmek.

a.- 13b/20, 19a/12, 25a/15, 35a/2, 46a/16, 52b/10, 60b/12

a.-dı 18a/20, 22b/14

a.-duñ mı 3b/1

a.-ġıl 6b/13

a.-madı 24a/21, 28b/1

a.-yana 27a/6

a.-yasın 46a/17

a.-yup 39a/7, 64a/15

anlar: Onlar.

a. 2b/10, 7a/11, 7a/21, 32b/21, 34a/9, 36b/19, 40a/10, 40b/13, 53b/6, 54b/18, 55a/15, 59b/14, 65a/7

a.+a 7a/20, 7b/1, 19b/8, 28b/10, 32a/3, 33a/20, 34a/5, 35a/10, 58a/1

a.+dan 7b/2, 37a/11, 57b/13

a.+ı 7a/2, 7a/12, 33a/21, 35a/13, 51a/8, 53b/2, 55a/6, 63a/12

a.+uñ 7a/2, 7a/4, 7a/10, 13a/9, 20b/13, 20b/15, 20b/17, 37a/10, 37a/18, 54a/10, 54b/19, 54b/21, 55b/15

a.+uñ+ıla 55a/9

Añlaş: İran pehlivanlarından biri.

A. 31b/21

añra-: Kükremek, haykırmak.

a.-dı 15b/16, 49b/9

a.-r-iken 47a/1

añraş-: Birlikte kükremek, haykırmak.

a.-up 8b/15

ᶜAnter: Âdî pehlivanlarından biri. *bk. ᶜAnter bin Gühram, ᶜAnter-i ᶜĀdī*

ᶜa. 26a/12, 47b/20

ᶜAnter bin Gühram: Âdî pehlivanlarından biri. *bk. ᶜAnter, ᶜAnter-i ᶜĀdī*

ᶜA. 20b/16

ᶜAnter-i ᶜĀdī: Âdî pehlivanlarından biri. *bk. ᶜAnter, ᶜAnter bin Gühram*

ᶜA. 11b/21

Anṭūn-ı Sīvāz-ı Ṭanṭūn: İran pehlivanlarından biri.

A. 32a/1-2

anuñ: Onun.

a. 1b/5, 1b/5, 1b/13, 2b/15, 6a/7, 7a/7, 7a/8, 7a/17, 7a/18, 13a/5, 13a/19, 15a/3, 22a/12, 23a/14, 23a/14, 23a/17, 23a/18, 23a/20, 24a/11, 24a/15, 24a/15, 25b/8, 26a/14, 26a/21, 26b/3, 26b/14, 27b/10, 28b/1, 28b/8, 30a/2, 30a/3, 30a/3, 30a/7, 36a/20, 37b/1, 37b/4, 37b/21, 38a/17, 39a/1, 40b/5, 41a/13, 41b/12, 41b/13, 41b/16, 41b/18, 42a/5, 44a/14, 48a/21, 50b/15, 51a/17, 51a/18, 52a/5, 53b/14, 53b/16, 54a/15, 58a/4, 58a/20, 58b/5, 59a/9, 60a/21, 62b/5, 64b/13, 64b/17, 64b/21, 65b/5, 66b/14, 66b/14, 67a/18, 67a/19, 67a/20

a.+çun 3a/13, 39b/3, 39b/6, 39b/7, 65b/19

a.+dur 2a/6, 2a/6

a.+la 1b/11, 6a/2, 24a/3, 26b/7, 43a/10, 48b/10, 61b/17

ᶜār (Ar.): Ar, edep.

ᶜā. 37b/8, 47a/12

ara: Ara.

a.+da 7a/7

a.+dan 57b/21

a.+muzda 55a/8

a.+sı 8b/9, 17a/8

a.+sın 8b/11

a.+sına 40a/13

a.+sında 7b/16, 8a/14, 24a/8, 28b/5, 43b/18

a.+sındaġı 59b/21

a.+sından 24a/10

a.+sını 3a/15, 14b/13

a.+ya 38b/17, 40a/6, 41a/4, 52b/14, 56a/11

ᶜArab: Arap kavminden olan.

ᶜA. 8b/2, 13a/14, 15a/18, 19b/14, 22a/18, 26b/5, 43b/2, 43b/7, 44a/20, 45a/5, 45a/10, 47a/4, 47a/15, 48a/5, 48a/18, 48a/21, 48b/21, 56b/17, 57a/3, 57a/5, 59a/11, 60a/8, 60a/15, 61b/3, 61b/3

ᶜArabī: Araplar'a, Arap kavmine âit.

ᶜA. 39a/14

ᶜArab-ᶜarbā: Saf kan Arap.

ᶜA. 14b/4, 16a/3, 41a/15, 44a/13, 44a/18, 45b/16, 58b/11, 59a/1

ᶜaraḳ (Ar.): Ter.

ᶜa.+a 54a/17

aralıḳ : Sıra, esna.

a.+da 10b/10

ārām (Far.): 1. Rahat, huzur.

ā. it- (rahat ve huzur içinde olmak) 30b/7

2. Durma, dinlenme.

ā. ḳıl- (durmak, dinlenmek) 47b/1, 66a/5

ara-: Aramak.

a.-maġa 4a/5

ārāste (Ar.): Nizam, düzen, sıra.

ā. ḳıl- (düzenlemek, tertip etmek) 2b/12, 7b/9, 32a/21

ārāyide (< Far. ārāyīden): Süslemek.

ā. eyle- (takmak, takıştırmak) 14b/19

ā. ḳıl- (takmak, takıştırmak) 26a/3

ārāyiş (Far.): Süslenme, süsleniş.

ā. ḳıl- (süslenmek) 14a/21

ardınca: Hemen arkasından, peşi sıra.

a. 4a/11, 16b/17, 25a/16, 36a/11, 36a/15, 36b/8

arış (< Far. eriş): Eskiden kullanılan, elin orta parmak ucundan dirseğe kadar olan mesafe miktarındaki uzunluk ölçüsü.

a. 7a/9, 7a/9, 8b/18, 9a/15, 15b/9, 16a/19, 25a/11, 44a/1, 52b/21

ārī (Ar.): Bir şeyden yoksun olan.

ā. 44b/10

ᶜĀric: Hunhârî cadının asıl adı. *bk. Hunhârî*

ᶜĀ. 58a/3, 58a/6

ᶜārif (Ar.): İrfan sahibi olan, bilgili.

ᶜā. 2a/17

arḳa: Arka, geri taraf; sırt.

a.+sı 16a/11, 47b/4, 50a/1

a.+sın 15b/16

a.+sına 20a/4, 25b/6, 39b/13

a.+sında 37a/1

arḳalan-: Kendisine yardım edilmek, destek olunmak.

a.-up 17a/5

ᶜArḳān-ı Kūhī̇: İran pehlivanlarından biri.

ᶜA. 31b/21

armaġan: Hediye.

a. 57a/3

ᶜarṣaᵓ-ı ᶜaraṣāt (Far.): Arafat meydanı.

ᶜa.+dan 15a/12

arṣlan: Arslan.

a. 5a/17, 5a/17, 8b/15, 10a/15, 15b/16, 26b/1, 29b/3, 30a/7, 30b/14, 33a/7, 43b/5, 45a/9, 47b/14, 47b/17, 49b/9, 64b/20, 65b/21

a.+a 62a/17

a.+dur 41b/15

a.+ları 17a/2

a.+laruñ 47b/15

a.+uñ 47a/14

arṣlanveş (T.+Far.): Arslan gibi.

a. 3a/9

ᶜarş (Ar.): İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, arş.

ᶜa. 1b/3, 7a/12 , 12b/2, 26b/13, 30a/1

ᶜa.+a 17b/3, 30a/11, 66a/17

ᶜa.+ı 42b/16

ᶜarş-ı aᶜẓam (Far.): Göğün en yüksek tabakası.

ᶜa. 3b/16

ᶜarş-ı ejder (Far.): (mec.) Büyük canavar.

ᶜa.+dür 56b/10

art-: Çoğalmak.

a.-dı 23b/11, 38b/9, 40b/4

a.-up 8a/9

artuḳ: 1. Bundan böyle, bundan sonra.

a. 8a/7, 24a/3

2. Fazla, ziyade.

a. 29a/18, 39b/10, 46b/7, 62a/19

a.+dur 8b/5

a.+durur 6b/12, 6b/13

a.+ın 54a/1

ᶜarż (Ar.): Arz, sunma.

ᶜa. 56b/4

ᶜa. eyle- (sunmak, arz etmek) 12b/17, 15b/14-15, 16b/7, 19a/7

ᶜa. it- (sunmak, arz etmek) 56a/16

ᶜa. ḳıl- (sunmak, arz etmek) 3b/15, 7b/11

ᶜa. ol- (sunulmak, arz edilmek) 67a/18

ᶜaṣā (Ar.): Uzun sopa, değnek, baston.

ᶜa. 3b/19

Āṣaf: Hz. Süleyman'ın veziri. *bk. Âsaf bin Berhıya*

Ā. 14b/2, 21b/3

Ā.+a 21a/16

Ā.+la 12a/4

Āṣaf bin Berḫıyā: Hz. Süleyman'ın veziri. *bk. Âsaf*

Ā. 19b/4, 20b/11, 21a/16, 21a/17, 21b/2, 41a/9

ᶜasākir (Ar.): Askerler.

ᶜa. 48a/10

aṣ-: Asmak.

a.-alum 63b/11

a.-am 30a/15, 46b/2

a.-avuz 32a/13

a.-mayınca 30b/3

āsān (Far.): Kolay, zahmetsiz.

ā. ol- (kolay olmak, kolaylaşmak) 39a/13, 45b/13

ᶜaṣā-yı Mūsā (Far.): Hz. Musa'nın asası.

ᶜa. 20b/10

Aṣfer: Bir kavim. *bk. Benī, Benī Aṣfer*

A. 9a/20, 10b/8, 10b/13, 11b/4, 12a/14, 14a/15, 15b/7, 18a/15, 22a/1, 22b/7, 24b/11, 62b/7, 62b/8, 62b/10, 62b/12, 63a/2

A.+üñ 8b/8

Aṣferī: Asfer kavmine mensup.

A. 7b/13, 9a/9, 11b/13, 15a/15, 21a/12

aṣḥāb-ı ḫalvet (Far.): Halvet sahipleri, halvet edenler.

a. 67a/20

Aṣḥāb-ı Kehf: Bir mağarada yıllarca uyuduktan sonra tekrar uyandıkları Kur'ân-ı Kerîm'de haber verilen arkadaş grubu.

A. 41a/20, 46b/10

aṣıl (< Ar. aṣl): Gerçek, hakiki. *bk. aṣl*

a. 22a/5, 42a/2, 58a/3

ᶜaṣır (< Ar. ᶜaṣr): 1. İkindi vakti.

ᶜa. 41b/2, 41b/2

2. Zaman, devir, çağ.

ᶜa.+da 33a/17, 58b/11

ᶜāṣī̄ (Ar.): Baş kaldıran, isyan eden.

ᶜā. 7b/4

ᶜā. ol- (asi olmak, baş kaldırmak) 11a/14, 17a/5, 33b/4, 44a/20, 44a/21, 62a/10, 62b/8, 63a/2, 63b/1, 63b/14

ᶜā.+den 21b/7

ᶜā.+lerinüñ 59a/14

ᶜā.+nüñ 42b/1

ᶜā.+yi 21a/8

āsiyāb (Far.): Değirmen, su değirmeni.

g. 44a/3

ᶜasker (Ar.): Asker, er.

ᶜa. 5a/4, 15a/8, 15a/8, 15a/12, 22b/2, 22b/6, 24a/17, 27b/2, 34a/3, 36a/5, 39b/4, 41a/7, 57a/1

ᶜa.+e 39b/7

ᶜa.+i 7b/12, 10a/2, 10b/3, 21a/12, 23b/17, 24a/8, 24b/8, 29b/1, 32a/20

ᶜa.+ile 14b/12, 24b/9, 64b/5

ᶜa.+in 15a/15, 17a/5, 22b/3, 24a/6, 24a/18, 27b/6

ᶜa.+inden 9a/10, 15a/14, 18a/15

ᶜa.+ine 17a/12, 17a/13

ᶜa.+inüñ 18a/3, 24b/3

ᶜa.+ler 15a/7, 15a/10

ᶜa.+lerüm 29a/17

ᶜa.+üñ 27b/2, 39a/14

ᶜa.+üñle 17a/10

ᶜasker-i İskender (Far.): İskender'in ordusu.

ᶜa. 39b/3

ᶜasker-i kāfir (Far.): Kâfir askeri.

ᶜa.+lere 64a/20

ᶜasker-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın askeri.

ᶜa.+ı 18a/16

aṣl (Ar.): 1. Gerçek, esas, kök. *bk. aṣıl*

a.+ı 6b/9, 24a/5, 27b/8, 34a/15, 35b/15, 52b/7

2. Soy, nesep.

a.+ı 45b/16, 48a/21, 49b/10, 58a/4, 58a/4, 60b/12

a.+ıdur 59b/14

a.+ıña 24b/2

a.+ından 58b/12

a.+ını 17b/6, 23b/21

ᶜaṣr (Ar.): Zaman, devir, çağ.

ᶜa. 2a/18

aṣṣı: Kazanç, kâr.

a. 18a/12, 19a/19, 46b/14, 47a/15

āsümān (< Far. āsmān): Gök, gökyüzü.

ā. 14b/15, 55b/2

ā.+a 19a/3

aş: Yemek

a.+dan 18b/12

aşaġa: Aşağı.

a. 3b/13, 3b/13, 3b/14, 5a/8, 12a/3, 13a/3, 22a/15, 29a/3, 41b/21, 59b/9

aş-: Aşmak, geçmek.

a.-ardı 14b/8, 25b/6, 41a/9, 50a/7, 50a/8

a.-dı 14b/6

a.-dılar 14b/6

a.-up 10a/10, 10a/12, 17b/12

ᶜāşıḳ (Ar.): Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse, tutkun, meftun.

ᶜā. 8b/11, 14a/9, 27a/13, 52b/10

ᶜā. ol- (sevmek, tutulmak) 60b/14

ᶜā.+ısa 52b/2

ᶜā.+uñ 58a/19

āşikār (< Far. āşkār-āşkāre): Açık, belli, ayan. *bk. āşikāre*

ā. 11b/16, 28a/4, 30a/8, 35a/4, 38a/19, 52b/9, 60a/3, 61a/14

āşikāre (< Far. āşkār-āşkāre): Açık, belli, ayan. *bk. āşikār*

ā. 65a/21

ā. eyle- (açığa çıkarmak, ortaya koymak) 63b/6

ā. mi 62b/16

āşināllıḳ (Far.+T.): Tanışıklık, yakınlık.

ā. vir- (tanıdığını belli etmek, yakınlık göstermek, ilgilenmek) 33a/2

āşiyān (Far.): Kuş yuvası.

ā.+ın 56b/19

Aşḳar: Koyu kırmızı renkli at; Aşkar. *bk. ᶜAşḳar*

A. 14b/2, 49b/5

ᶜAşḳar: Koyu kırmızı renkli at; Aşkar. *bk. Aşḳar*

ᶜA. 57a/16

at: At.

a. 7a/7, 7b/10, 9a/11, 9a/15, 9a/17, 9a/17, 9a/20, 9b/3, 9b/7, 9b/11, 9b/17, 9b/18, 10a/5, 10a/6, 10a/16, 10a/18, 10b/6, 15a/7, 15a/12, 15a/13, 15b/20, 16a/18, 17a/14, 17a/18, 17a/19, 17a/19, 17a/20, 17b/4, 18a/15, 26a/10, 31b/18, 31b/19, 32a/16, 32b/6, 36a/6, 36a/10, 36a/12, 36b/8, 36b/9, 36b/13, 36b/15, 39a/6, 39a/7, 39a/8, 39a/10, 39a/10, 41a/19, 41a/19, 41a/21, 49b/8, 50a/9, 50a/10, 61a/7, 64b/12

a.+a 14b/3, 14b/7, 14b/8, 39a/14, 46b/5

a.+dan 9a/14, 9b/2, 9b/18, 18a/17, 18b/1, 18b/1, 19a/4, 25a/1, 33a/19

a.+ı 9b/7, 36b/6, 39a/5, 39a/6, 62a/20

a.+ıla 12a/20, 16b/11

a.+ın 39a/7

a.+ına 25b/2, 32a/8, 40a/11, 49a/21

a.+ından 9a/19, 39b/16, 40a/8, 41a/16

a.+ını 39a/8, 39b/16

a.+ınuñ 9b/16, 40a/5, 40a/6, 40a/7

a.+lar 10b/14, 14b/9, 14b/10, 14b/11, 17b/5, 24b/21, 32b/1, 32b/2, 49b/21, 50a/5, 60a/17

a.+lara 57a/17

a.+ların 31a/14, 49b/5

a.+larına 49b/13

a.+larından 18b/7

a.+uma 29a/21

a.+uñ 9b/13

at-: 1. Atmak, fırlatmak, bırakmak.

a.-a 49a/3

a.-am 3a/17

a.-ardı 36a/12

a.-arlar 18a/11

a.-dı 3b/12, 36b/18

a.-dılar 10b/21, 11a/5

a.-adum 30a/10

a.-duġı 36a/13

a.-dum 54a/2

a.-ıcaḳ 64b/4

a.-ıncaḳ 7a/9

a.-maḳ 15b/15

a.-salar 64b/7

a.-up 47a/4, 51a/11, 58a/14

2. Vurmak, yaralamak, öldürmek.

a.-duġın 18a/4

a.-duġunca 17b/2

a.-duḳça 17b/1

a.-up 11a/4, 17b/19, 17b/19, 29b/5

3. (Adım) Atmak.

a.-duġuñca 6a/20

4. Yardımcı fiil.

a.-dı 3a/2, 49b/8, 49b/12

ata: Baba.

a. 17a/18, 22a/19, 33a/13, 46b/5, 61b/20

a.+dan 17a/18, 28a/4, 28a/6, 51a/5

a.+m 5a/9, 5b/1, 5b/5, 5b/7, 6a/2, 6a/8, 6a/9, 25a/4, 41b/9, 61b/4, 61b/14

a.+muñ 41b/10

a.+ñ 3b/1

a.+sı 4b/13, 5a/1, 5a/5, 5a/12, 5a/14, 5b/8, 24b/19, 25b/1, 25b/10, 25b/20, 26a/3, 27b/1, 30b/4, 31a/1, 31a/12, 32a/7, 32a/8, 32a/15, 33a/3, 58a/3, 58a/4, 60a/13, 60a/15

a.+sıla 5a/16

a.+sın 33a/13

a.+sına 5a/15

a.+ya 22a/18, 33a/14, 56b/7

aṭa: Ada, kara parçası.

a. 7a/15, 7a/17, 7a/19, 7b/2, 7b/3

a.+lar 7b/4

a.+nuñ 7a/18

ᶜaṭā (Ar.): İhsan, bağış.

ᶜa. 21b/15, 67a/6

aṭālallāh (Ar.): "Allah onu bağışlasın." anlamında bir söz.

a. 67a/14

atalıḳ: Babalık.

a. 25a/16

atalu: Babalı.

a. 11b/21, 32a/8, 32a/12

āteş (Far.): Ateş, od.

ā. 1b/3, 34a/15

ā.+i 44b/9

ā.+idür 51a/21

ā.+in 51a/16

āteş-perest (Far.): Ateşe tapan.

ā. 29a/16, 30a/5, 33b/3, 46a/20, 46b/15, 56b/6

ā.+ler 31b/5, 31b/13

Aṭġāş Ḫān: Benî Asfer meliki. *bk. Aṭġāş Ḫān Aṣferī, Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī*

A. 8a/5, 8a/15, 8a/20, 8b/12, 14b/18, 15a/5, 15a/15, 16b/12, 18a/3, 22a/3

A.+a 22a/6, 22a/17, 23a/7

A.+dan 15b/16

A.+ı 20b/4

A.+la 19a/9
A.+uñ 10b/1
Aṭġāş Ḫān Aṣferī: Benî Asfer meliki. *bk. Aṭġāş Ḫān, Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī*
A. 10b/8, 15a/15
Aṭġāş Ḫān-ı Aṣferī: Benî Asfer meliki. *bk. Aṭġāş Ḫān, Aṭġāş Ḫān Aṣferī*
A. 7b/8, 9a/20, 11a/17, 11b/8, 11b/11, 11b/17, 13a/14, 13b/2, 14b/20, 17a/9, 21a/1, 22a/13-14, 22a/20, 23b/7, 58b/21, 62a/13-14, 63a/21-63b/1
A.+le 62b/5
A.+nüñ 18a/19, 22a/16, 24b/4
A.+ye 8a/17, 8b/14
atıl-: Atılmak.
a.-up 52a/1
a.-urdı 65a/3
aṭlas (Ar.): İpekten dokunma değerli bir kumaş çeşidi.
a. 31a/3
a.+dan 19a/8, 20b/7, 61a/10
atlu: Atlı, atı olan.
a. 34b/12, 41a/16, 49a/21
aṭyār (Ar.): Kuşlar.
a. 7b/16, 11a/9, 11a/14, 14b/11, 17b/16, 18b/13, 20a/20, 23a/9, 44b/14, 57b/5, 58b/15, 59a/12, 61a/9, 66a/12
āvāz (Far.): Ses, seda. *bk. āvāze*
ā. gel- (ses gelmek) 38a/14, 38b/3
ā.+ı 38a/14, 50a/6, 66a/18
ā.+ına 36b/21
ā.+ından 4a/18
āvāze (Far.): 1. Yüksek sesle bağırma.
ā. vir- (yüksek ses çıkarmak) 7a/1, 32b/2, 49b/9, 54b/3
2. Ses, seda. *bk. āvāz*
ā.+ler+ile 20a/6
ā.+si 9b/13
āvāz-ı bülend (Far.): Yüksek ses.
ā. 16a/3
ā.+ile 15b/12

avcı: Avcı

a.+lar 11a/5

avla-: Avlamak.

a.-ram 43b/5

ʿavrat: Eş, hanım, kadın.

ʿa. 34b/15, 34b/16, 34b/21, 35a/12, 35a/17, 35b/7, 35b/16

ʿa.+durur 35a/3

ʿa.+lar 34b/13, 34b/15, 34b/17, 34b/18, 34b/20, 35a/1, 35a/8, 35a/12, 35a/18

ʿa.+lara 34b/16

ʿa.+lardan 35a/5

ʿa.+ları 35b/2

avuç: Avuç.

a. 3a/12, 6b/11

ay: 1. Dünyanın uydusu, ay.

a. 52a/19, 61a/2, 61a/3, 65a/5

a.+a 50a/3

a.+ı 24a/16, 59a/8

2. Otuz günlük süre.

a. 35b/13, 53a/2, 53a/12, 54a/8

aya: Avuç içi, aya.

a.+ları 16a/2

ayaġ: Ayak. *bk. ayaḳ*

a. altında helāk-i ḫāk ol- (perişan bir duruma düşmek) 23b/19

a. üzre ḳalk- (ayağa kalkmak) 28b/6

a. üzre ḳarar eyle- (ayakta durmak) 19b/18

a. üzere ṭur- (dikilmek) 20a/1, 25b/14

a. üzerine ḳalḳ- (ayağa kalkmak) 22a/20, 42a/12

a. üzerine ṭur- (dikilmek, saygıyla huzurda beklemek) 28b/9, 35a/20, 41b/7, 42a/16, 60b/17

a. üzerinde ṭur- (ayakta durmak, huzurda beklemek) 20b/3, 20b/15

a.+a 46b/12

a.+a var- (itibarını kaybetmek) 8a/7

a.+ı 3b/13, 3b/13, 6b/3, 17b/4, 40a/6, 40a/7

a.+ın ṭur- (ayakta durmak) 23a/13, 31a/5

a.+ına baş ḳoy- (ayağına kapanmak, ayağını öpmek) 28b/18

a.+ında 36b/8, 36b/9

a.+ından 14b/9, 39a/6, 48a/20, 60a/18

a.+ınuñ 32b/2

ayaḳ: Ayak. *bk. ayaġ*

a. 16a/11, 18b/1, 36b/20, 38a/9

a.+da ḳal- (yaşamak, varlığını devam ettirmek) 60b/4

a.+da yitür- (varlığı son bulmak, yok olmak) 23a/2

a.+dan 10a/15, 20b/19, 32b/4, 41a/21, 50a/9, 61a/15

a.+la 17b/17

a.+ları 9b/13

a.+ların 20a/13

a.+larında 43b/17

a.+larından 14b/11

ayaḳlu: Ayaklı.

a. 57a/14

ʿayāl (< Ar. ayyil): Eş, zevce.

ʿa. 35b/10

ʿayān (Ar.): Açık, âşikâr, belli.

ʿa. 6b/13, 27a/15, 28b/20, 37b/21, 61a/18

ʿa. ol- (görünür hale gelmek) 14a/7

ʿa. revān söyle- (açık, akıcı bir şekilde söylemek) 59b/21

ʿa.+dur 27a/12

aydın: Aydın, parlak.

a. 37b/2

āyet (Ar.): Ayet.

ā. 1b/11, 14a/20

ʿayıblu (Ar.+T.): Ayıplı, kusurlu.

ʿa. 28b/11

ayır-: Ayırmak.

a.-dılar 10b/4

a.-up 18b/7, 23a/10

āyīne (Far.): Ayna.

ā.+leyin 43b/14

āyīne-i reʾy (Far.): Görüş, düşünce aynası.

ā. 2a/6

ᶜayn (Ar.): 1. Göz.

ᶜa. 1b/10

2. Kaynak, pınar.

ᶜa. 36a/19, 36a/20

ᶜayne'l-ḥayāt (Ar.): Hayat çeşmesi, dirilik veren su. *bk. āb-ı ḥayāt*

ᶜa.+dur 36a/2, 36a/20

ᶜa.+ı 36a/21

ᶜayne'l-memāt (Ar.): Ölümün kaynağı.

ᶜa. 38a/21

ᶜa.+dan 38a/13

ᶜayne'l-yaḳīn (Ar.): Gözle görülen, kesin, tartışmasız.

ᶜa. 21b/19

ᶜayn-ı āb (Far.): Su kaynağı.

ᶜa.+ından 14a/9

ayrılış-: Ayrılmak.

a.-up 7b/1

ayru: Yalnız, tek başına.

a. düş- (ayrı kalmak, uzak kalmak) 39b/10, 53b/16

ᶜayyūḳ (Ar.): Göğün en yüksek yeri.

ᶜa.+a çıḳ- (sesin çok yükselmesi)15b/11

ᶜAyyūr: Hûnhârî cadının ikinci oğlu. *bk. ᶜAyyūr-ı cāẕū, ᶜAyyūr-ı cāẕū-yı bī-dīn, ᶜAyyūr-u cāẕū*

ᶜA. 24a/15, 24a/17, 24b/6, 24b/9, 24b/12, 33b/12, 58b/1, 59a/9, 59b/4, 61a/4, 63a/6, 63b/19, 63b/19, 64a/14, 65a/12, 65a/18, 65b/18

ᶜA.+a 65a/15

ᶜA.+uñ 65b/18

ᶜAyyūr-ı cāẕū: Hûnhârî cadının ikinci oğlu. *bk. ᶜAyyūr, ᶜAyyūr-ı cāẕū-yı bī-dīn, ᶜAyyūr-u cāẕū*

ᶜA. 58a/21, 58b/7-8, 59b/2, 59b/7, 60a/1, 60a/5, 64a/1, 64a/16, 65a/9, 65a/15, 65b/15, 66a/4, 66a/9

ᶜA.+dur 58a/8

ᶜA.+nuñ 59b/3, 64a/10

ᶜA.+ya 57b/8

ᶜA.+y+ıla 64a/17

ᶜAyyūr-ı cāẕū-yı bī-dīn: Hûnhârî cadının ikinci oğlu. *bk. ᶜAyyūr, ᶜAyyūr-u cāẕū ᶜAyyūr-ı cāẕū-yı bī-dīn,*

ᶜA. 60b/13

ᶜAyyūr-u cāẕū: Hûnhârî cadının ikinci oğlu. *bk. ᶜAyyūr, ᶜAyyūr-ı cāẕū-yı bī-dīn,*

ᶜA. 58a/11, 58b/5, 59b/6, 64a/20

az: Az.

a. 7a/8, 49a/6, 52b/6, 65a/14

ᶜaẕāb (Ar.): Sıkıntı, eziyet.

ᶜa. ḳıl- (işkence etmek, acı çektirmek) 26a/15

ᶜa.+ıla 24b/2

āzād (Ar.): Serbest bırakma, serbestlik.

ā. eyle- (serbest bırakmak, salıvermek) 12b/9, 13a/9, 21b/15

ā. it- (serbest bırakmak, salıvermek) 12b/10

ā. ḳıl- (serbest bırakmak, salıvermek) 21a/17, 21b/19, 28b/8

ā. ol- (serbest bırakılmak) 16b/1, 24a/20

aᶜẓam (Ar.): En büyük, yüce.

a. 7b/5, 7b/6

a.+a 44b/20

ᶜaẓamet (Ar.): Büyüklük, ululuk, yücelik.

ᶜa.+i 44a/14

ᶜa.+in 7b/13, 13a/21, 61a/16

ᶜa.+ini 44a/7

ᶜa.+ümüz 53a/7

az-: Taşkınlıkta ileri gitmek.

a.-maġ+ıla 5a/19

azdur-: Kışkırtıp zaptedilmez duruma getirmek, tahrik etmek.

a.-dı 61a/21

a.-up 64a/12

azġun: Öfkeden gözü dönmüş, saldırgan.

a. 21b/4

ᶜaẓīm (Ar.): Büyük, ulu.

ᶜa. 5a/14, 6b/5, 10b/17, 11a/14, 17b/11, 18b/11, 23a/12, 26a/3, 37a/20, 37b/1, 38b/3,

38b/12, 38b/12, 42b/11, 49a/19, 50a/14, 50b/15, 53a/3, 53b/11, 53b/18, 53b/21, 54a/1, 54b/15

ᶜa.+di 41a/13

ᶜa.+dür 62a/15

ᶜAẕīm: Büyük, ulu; Allah.

ᶜA. 40b/3

ᶜazīz (Ar.): Değerli, kıymetli.

ᶜa.+iken 13b/15

ᶜazl (Ar.): Görevine son verme.

ᶜa. it- (bir kişiyi görevinden almak, uzaklaştırmak) 52b/2

ᶜazm (Ar.): Yola çıkma, kesin karar vererek bir yere yönelme.

ᶜa. it- (yola çıkmak) 4a/7, 50a/15

ᶜa.+i Efrāsiyāb it- (Efrasiyab'a gitmeye kesin karar vermek) 42b/10

ᶜa.+i meydān eyle- (meydana girmeye kesin karar vermek) 15b/20

ᶜa.+i Sinob ḳıl- (Sinop'a gitmeye kesin karar vermek) 43a/11

ᶜa.+i Süleymān ḳıl- (Hz. Süleyman'a gitmeye kesin karar vermek) 49b/20, 60b/21

ᶜAzrāyil (ᶜAzrāᶜīl): Ölüm meleği, Azrail.

ᶜA.+em 30a/13

azuḳ: Azık, yiyecek.

a.+(ġ)ıla 39a/21

ᶜazze ve cel (< Ar. ᶜazze ve celle): Allah isminden sonra "aziz ve şânı yüce olsun" anlamında kullanılır.

ᶜa. 26b/19

B

bāb (Ar.): 1. Bölüm, kısım.

b.+ından 14a/11

2. Kapı.

b.+ınuñ 66b/15

bāc (Far.): Zorla alınan para, vergi.

b.+ı 26b/14, 66b/11

b.+ıdur 66b/13

bād (Far.): Rüzgar, yel, hava.

b. 1b/3, 23a/17, 30a/7, 46a/12, 46b/6

bādem (< Far. bādām): Badem.

b. 30b/3

baʿde-zān (Far.): Bundan sonra.

b. 13b/18, 67a/12

bād (Far.): Rüzgâr, yel, hava.

b.+ı 1b/6

bād-ı bī̇-cān (Far.): Ölüm getiren rüzgâr.

b. 51b/11

bād-ı cān (Far.): Hayat bahşeden rüzgâr.

b. 10b/13

Bād-ı pāy ʿAyyār: Hz. Süleyman'ın emrindeki bir komutan.

B. 20b/4

B.+a 18b/8-9

bād-ı pāy (Far.): Ayağına çabuk, çabuk koşan. *bk. bād-pā*

b. 18b/8, 20b/4, 22a/2, 23a/4

bād-ı ṣarṣar (Far.): Şiddetli rüzgâr, fırtına.

b. 65a/2

bād-ı şimāl (Far.): Kuzey rüzgârı.

b. 19a/14

bād-pā (Far.): Ayağına çabuk, çabuk koşan. *bk. bād-ı pāy, bād-pā*

b. 31b/19

Bād-pā: Hz. Süleyman'ın emrindeki bir komutan. *bk. Bād-pāy*

B. 16a/12, 33b/18

B.+yı 33b/18, 33b/19

bād-pāy (Far.): Ayağına çabuk, çabuk koşan.

b. 14b/2, 14b/7, 14b/19, 31a/14

Bād-pāy: Hz. Süleyman'ın emrindeki bir komutan. *bk. Bād-pā*

B. 28b/14

badya (< Far. bādiye): Ağzı geniş yayvan su kabı.

b.+lar 31a/4

bāġ (Far.): Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.

b. 43b/16, 43b/17, 44a/7, 44a/10, 44a/17

b.+ı 2a/7, 43b/16

b.+ıdur 2a/7

b.+umda+durur 47b/3

baġa: Kaplumbağa.

b. 7b/4, 59b/15

Baġdād: Irak'ın başkenti.

B. 7b/15, 9b/3, 10a/2, 14b/5, 14b/12, 17b/9, 17b/9, 18a/16, 19b/6, 20b/14, 23b/13, 40b/17, 44a/20, 44b/1, 44b/2, 58b/20, 60a/16

Baġdādī̄: Bağdatlı.

B.+lerden 19a/6

bağışla-: Bağışlamak, affetmek.

b.-rdı 20a/7

bağla-: 1. Eklemek, bir araya getirmek, birleştirmek.

b.-dı 16a/12

b.-yup 36b/17

2. Bağlamak, kelepçelemek.

b.-dı 16b/6

b.-ya 33a/15

b.-yu ḳoy- 39a/15

b.-yup 19a/5

3. (mec.) Kaplamak, sarmak.

b.-ya 30b/18

4. Yardımcı fiil.

b.- 23b/1, 66b/2

b.-dı 5a/15, 13a/4, 61b/9

b.-duñ 145a/17

b.-mış 62b/2

b.-yup 7b/9, 14b/9, 15a/7, 32a/3

bağlan-: Yardımcı fiil.

b.-up 57a/13

bağlu: Bağlanmış olan, bağlı.

b. 20b/5, 21a/4

bağ(ı)r: Bağır, göğüs.

b.+ı 31b/17

b.+ın 15a/14, 18a/1, 47b/15

b.+ına 17b/21

b.+uma baṣ- (sevgi ve şefkat göstererek kucaklamak) 33a/21

bāġ-ı gülüstān (Far.): Gül bahçesi.

b. 4b/9

bahādur (Far.): Cesur, yiğit.

b. 29b/1, 29b/1, 30a/8, 30b/20, 32a/14, 32a/14, 33b/7, 39a/14, 41b/14, 41b/16, 41b/18, 43b/6, 46b/7, 48a/5, 48a/6

b.+ların 27b/3

bahār (Far.): Bahar.

b. 14a/10

baḥır (< Ar. baḥr): Derya, deniz. *bk baḥr*

b. 18b/19

baḥr (Ar.): Derya, deniz. *bk baḥır*

b. 6a/20, 23a/15, 29b/4, 46a/14, 55b/17, 60b/6, 61a/13

b.+a 26a/12

b.+ı 3b/18, 10a/7, 23b/16, 39a/15, 58a/20, 59a/8

b.+ıdur 34a/15

b.+ına 2b/4, 64b/16

b.+uñ 1b/6

baḥr-ı āteş (Far.): Ateş denizi.

b.+den 44b/9

baḥr-ı emvāc (Far.): Deniz dalgaları.

b.+ı 46a/3

baḥr-ı Fireng (Far.): Frenk denizi.

b. 10a/17

baḥr-ı ḳaṭran (Far.): Katran denizi.

b.+a 32b/3

baḥr-ı Ḳulzüm (Far.): Kızıldeniz.

b. 47b/3

baḥr-ı Nebṭīş (Far.): Allah'ın yarattığı yedi denizin ilki.

b. 38b/5

b.+leyin 15a/6

baḥr-ı ṭūfān (Far.): Tufan, büyük felaket.

b.+dan 1b/12

baḥr-ı ʿUmmān (Far.): Umman Denizi.

b. 3b/18, 64b/10, 64b/16

b.+a 46b/7

baḥr-ı ẓulmet (Far.): Karanlıklar denizi. *bk baḥr-ı ẓulümāt*

b.+dür 40a/17

baḥr-ı ẓulümāt (Far.): Karanlıklar denizi. *bk baḥr-ı ẓulmet*

b. 34a/4, 38a/16, 38b/11, 39b/3, 40a/2, 40a/3

b.+a 33b/16, 34a/1, 37b/18-19, 38a/13, 38b/6, 38b/16, 38b/17, 39b/11

b.+da 52a/3

b.+dan 54b/2

b.+uñ 38a/18, 39a/21

baḥrvār (Ar.+Far.): Deniz gibi.

b. 17b/15

baḫş[1] (Far.): Verme, bağış, ihsan.

b. eyle- (bağışlamak, ihsan etmek) 44b/17

b. it- (bağışlamak, ihsan etmek) 46a/2

baḫş[2] **(**Ar.): Bölüm, kısım.

b. ol- (bölünmek, ayrılmak) 50b/4

baḫşa- (Ar.+T.): Bağışlamak, ihsan etmek.

b.-yanda 37b/12

baḫşiş (Far.): Armağan, hediye, ihsan.

b. eyle- (ihsanda bulunmak) 21b/15

b. it- (ihsanda bulunmak) 2b/2

baḫşiş-i ʿizzet (Far.): Büyük ihsan, büyük ihsanda bulunma.

b.+ine 37b/12

baḫt (Far.): Talih, kader.

b. 16a/17

b.+dan 18a/13

b.+ı 24a/9

bāḫter (Far.): Batı.

b. 17a/2

baḫtiyār (Far.): Talihli, mesut, mutlu.

b. 23b/14, 52b/7

baḫtlu (Far.+T.): Bahtı açık olan, talihli.

b.+sısın 65b/3

Baḫtum: Bir yer.

B. 37a/20

baḫt-ı devlet (Far.): Saadet, mutluluk, yücelik. *bk. baḫt-ı ᶜizz*

b.+i 23b/11

baḫt-ı ᶜizz (Far.): Saadet, mutluluk, yücelik. *bk. baḫt-ı devlet*

b. 56b/2

baḳ-: Bakmak, görmek.

b.- 17a/7, 52b/9

b.-ar-iken 49a/3

b.-dı 15b/1, 17a/7, 33b/15

b.-ıncaḳ 6b/10

b.-sa 46b/10

b.-uban 20a/15

b.-up 3a/11, 6b/7, 15a/21, 15b/1, 18a/8

baḳır: Bakır madeni.

b. 41a/11, 47b/2

baḳış-: Birlikte bakmak, bakışmak.

b.-up 7b/21, 34b/20

bāḳī (Ar.): 1. Ebedî, ölümsüz, kalımlı.

b. 19a/19, 38a/21

b. ḳal- (kalıcı olmak, sürüp gitmek) 2a/18, 2a/19, 19a/13, 23a/11, 24b/11, 38a/20, 40a/14, 58a/11

b. ṭur- (kalıcı olmak, sürüp gitmek) 2a/11

2. Kalan kısım, alt taraf.

b. 11b/11, 19b/21, 22a/15, 36a/15, 60b/17

b.+sin 52a/7, 67a/12

Bāḳī: 16. yüzyılda yaşamış meşhur Divan şairi.

B. 46a/1

bāl (Far.): Kanat. *bk. pāl*

b. 14b/16, 42b/19, 55a/13, 61a/14, 61a/15, 62b/1

b.+umuz 51b/2

b.+umuzı 51a/14

balaban: Yırtıcı bir kuş.

b. 57b/6, 66a/1

balçaḳ: Kılıç sapı.

b. 50a/4

balçıḳ: Balçık, çamur.

b. 3a/12, 3a/13

balıḳ: Balık.

b. 23a/21, 36a/1, 36a/1, 36a/3, 36a/16, 39b/2, 41a/20, 48a/2, 50a/1, 56b/11, 66a/18

b.+(ġ)a 61a/1

b.+(ġ)ı 36a/1, 36a/14, 39b/3, 56b/14

b.+lar 53b/1

b.+ları 39b/12, 39b/14

b.+(ġ)uñ 39b/5

balıḳlu: Balığı olan.

b. 36a/6

balta: Balta.

b.+ların 34b/18

Bālūs: Keykubâd'ın hâslarından biri.

B. 31b/14

bañ: Ezan.

b. it- (ezan okumak) 49b/8

bañа: Bana.

b. 3b/10, 4a/2, 4b/5, 5b/7, 5b/16, 6a/5, 6a/10, 6b/16, 8b/6, 11b/5, 11b/8, 11b/9, 12b/12, 15a/18, 15a/19, 15a/20, 16a/21, 16b/4, 16b/9, 18a/6, 22b/2, 22b/4, 22b/9, 25a/8, 26a/7, 26b/4, 28a/20, 28b/10, 30a/4, 30a/13, 30a/14, 30a/14, 33b/1, 37a/5, 37b/8, 37b/9, 38a/6, 40b/19, 42a/7, 42b/3, 42b/4, 42b/17, 43a/19, 43b/1, 44b/7, 45b/10, 46a/6, 46a/6, 46a/15, 46a/15, 47a/6, 47a/7, 47b/10, 47b/12, 48a/15, 50b/1, 50b/8, 54a/2, 54a/3, 54a/4, 54a/5, 54b/8, 55a/11, 56b/15, 57a/2, 58b/17, 61b/19, 62a/4, 63b/5, 63b/17, 65a/15, 65a/17, 65a/19, 65b/3, 65b/13, 65b/15, 65b/19, 65b/19, 66a/19, 149b/1

bañla-: Bağırmak.

b.-dı 15a/10

bañ bañ: Güm güm.

b. 49b/9

barış-: Uzlaşmak, anlaşmak.

b.-dı 57b/18

b.-maġa 22b/1

barışdur-: Barışmalarını sağlamak, ara bulmak.

b.-dı 23a/8

bārī (Far.): Hiç olmazsa.

b. 38b/10

bārigāh (< Far. bār-gāh): Girmek için izin alınması gereken yer, izinle girilebilecek makam, huzur.

b. 20b/7, 20b/8, 31b/20, 32a/5

b.+ı 20b/8

b.+ına 32a/3

b.+larına 10b/9

barmaḳ: Parmak.

b. 18a/1

b.+(ġ)ına 24a/19, 60a/7

b.+(ġ)ında 20b/10

b.+(ġ)ından 60a/10, 63a/4

b.+ları 16a/1

baş-: 1. Baskın yapmak.

b.-alum 63b/9

2. Basmak.

b.-ar 40a/6

b.-arsa 40a/7

b.-dısa 1b/13

3. Yardımcı fiil.

b.-duñ 56b/17

b.-up 33a/21, 47a/14

başīret (Ar.): İleriyi görme, seziş.

b.+üñe 38b/17

baş: 1. Baş, kafa.

b. 9b/4, 15a/11, 17b/4, 18b/18, 19a/1, 28b/10, 29a/8, 32a/5, 35a/21, 38b/7, 41b/6, 41b/21, 41b/21, 42a/16, 48b/20, 53b/18, 60b/7, 62a/5, 63b/3

b. ḳıl- (başkan yapmak, reis yapmak) 36a/6

b. ḳo- (bir şey uğruna ölümü göze almak) 16b/14, 64a/11

b. ḳoş- (baş başa vermek, fikir birliği yapmak) 15a/1
b. ḳoy- (bir şey uğruna ölümü göze almak) 8a/5, 12a/6, 12b/16, 19b/7, 19b/14, 28b/18, 35a/19, 53a/9
b. ḳurtar- (canını kurtarmak) 16b/14
b. oyna- (canını tehlikeye atmak) 40b/18
b. u cān al- (adam öldürmek) 7b/11
b. u cān oyna- (hayatını feda etmek) 17b/14
b. u cāndan çıḳ- (hayatını feda etmek) 61b/15
b. yire sür- (saygı göstermek) 48b/7
b.+a 29b/6, 43a/8, 48a/4, 59b/17
b.+da 2a/16
b.+dan 18b/12, 21b/2
b.+ı 3b/13, 3b/13, 4a/12, 4a/12, 4b/19, 9a/6, 9a/10, 10a/16, b.+ı 13a/5, 18b/16, 19a/1, 31b/17, 38a/8, 38b/14
b.+ı git- (ölmek) 13a/5
b.+ı ḳız- (sinirlenmek) 43a/9
b.+ın 5a/7, 5a/21, 9a/9, 9b/2, 9b/16, 9b/17, 18b/1, 30b/10, 32a/13, 32b/6, 33a/13, 51b/1, 53b/13, 61b/8, 62b/6, 63a/8, 63b/10
b.+ın eg- (buyruk altına girmek) 46a/9
b.+ına 4a/19, 8a/12, 9b/6, 18a/9, 19b/2, 20a/4, 20a/17, 25a/20, 31b/13, 38a/9, 49b/15, 50b/19, 62b/14, 67b/1
b.+ına gel- (bir şeyi yaşamak) 26a/16
b.+ında 20b/9, 56a/15
b.+ından 8b/20, 9b/7, 15b/12, 21a/3
b.+ından geç- (bir şeyi yaşamak) 50b/2, 54b/13
b.+ını 3b/1, 30b/2, 50b/14
b.+ınla 8a/15
b.+lar 10a/8
b.+ları 14b/3, 36b/20, 40a/12, 41a/7, 50b/20
b.+ların 50b/21
b.+larına 31a/16, 49b/2, 57a/12
b.+larından 18b/13, 19a/3
b.+um 62a/5
b.+um üzerine (emredersiniz) 11b/5

b.+um üzre (emredersiniz) 12b/2

b.+uma gel- (bir şeyi yaşamak) 61b/14

b.+uñ 21a/11

b.+uñ al- (öldürmek) 16a/4

b.+uñı 30a/15, 46b/1

2. Bir topluluğu yöneten kimse.

b.+ı 8b/16

b.+ına 29b/1

3. Baş, başlangıç.

b.+ına 15b/14, 15b/14

b.+ından 15b/14

başar-: Başarmak.

b.-ımadum 8a/6

başla-: Başlamak.

b.-dı 2b/17, 3a/14, 5a/11, 48b/16, 48b/15, 59b/18

b.-duḳ 55b/6

b.-dum 52b/21

b.-r 39b/14

başlu: Başı olan, başlı.

b. 8b/21, 21a/18, 25a/11, 26a/13, 30b/17, 33a/5, 41b/13, 42a/4, 45a/9, 46b/2, 47a/17, 50a/2, 50b/13, 51b/1, 60b/6, 66a/13

bat-: İçine girmek.

b.-dı 9b/13

b.-up 36b/16

bāṭıl (Ar.): Gerçekle ilgisi olmayan.

b. 46b/16

b.+dan 42a/5

b.+ı 42b/18

baṭman: Eski bir ağırlık ölçüsü.

b. 15b/9

bā-ṣafā (Far.): Safa ile, safa içinde.

b. 40b/13

bay-: İnanmak, kanmak.

b.-amaz 33a/6

bayıḳ: Açık, kesin, belli.

b. 23b/1

bayḳuş: Baykuş.

b.+iken 60a/2

bāz (Far.): Doğan denen yırtıcı kuş, şahbaz.

b. 18a/2, 29b/5, 56b/21, 66a/2

b.+ı 40a/21

b.+ıla 5a/19

baʿżı (Ar.): Bazı, bir kısmı, kimi.

b. 5b/10, 6a/12, 6a/13, 6a/13, 17b/19, 51b/16, 52a/1, 58b/4, 59b/13, 59b/16, 59b/16, 60b/19, 60b/19, 60b/19, 60b/19, 60b/20, 65a/8

b.+lar 4b/15, 4b/15, 5b/11, 43a/14, 43a/14, 52a/3

b.+ları 20a/9

b.+nı 52a/6, 52a/6

b.+sı 5b/11, 65a/8

b.+sın 17b/19

bāzū (Far.): Pazı.

b.+ları 16a/1

bebr (Far.): Kaplana benzer çok yırtıcı bir hayvan. *bk. bebür, pepr*

b. 20a/7, 55a/6

b.+ile 49b/9

bebr-ü beyān (Far.): İran kahramanı Rüstem'in giydiği kaplan derisinden yapılan askeri bir çeşit zırh.

b. 25a/19

bebr-zāde (Far.): Bebr yavrusu.

b. 31b/19

bebür (< Far. bebr): Kaplana benzer çok yırtıcı bir hayvan. *bk. bebr, pepr*

b. 64b/20

b.+sün 56b/20

becer-: Bir şeyi yapmayı başarabilmek.

b.-imedüm 24a/7

becid (Far.+Ar.): Çabuk, hızlı.

b. 35b/18

be-çeşm (Far.): "Başım gözüm üstüne" anlamında bir deyim.

b. 29b/14

beçe (Far.): İnsan veya hayvan yavrusu. *bk. beççe, peççe*

b. 5a/17, 13a/14, 22a/18, 43b/2, 47a/4-5, 48a/5, 48b/21, 60a/8

b.+den 15a/18

b.+i 45a/5

b.+nüñ 61b/3

b.+ye 45a/10, 59a/11, 61b/3

b.+y+idi 8b/2

beççe (Far.): İnsan veya hayvan yavrusu. *bk. beçe, peççe*

b. 148a/16

bed (Far.): Kötü, çirkin, fena.

b. 21a/14

bedel (Ar.): Bir şeyin yerine verilen şey, karşılık.

b. 13a/5

beden (Ar.): 1. Vücut, gövde.

b.+den 17b/3

b.+inden 61b/8

b.+sin 52b/7

2. Kale duvarı.

b. 18b/18

b.+e 15b/21

bed-ḫū (Far.): Huyu kötü olan (kimse), huysuz. *bk. bed-ḫūlu*

b.+ları 24a/1

bed-ḫūlu (Far.+T.): Huyu kötü olan (kimse), huysuz. *bk. bed-ḫū*

t. ları 23b/9

beg: Komutan, önder, server.

b. 48a/11

b.+e 37a/3

b.+ile 36b/19

b.+ine 36b/17

b.+ler 10b/6, 10b/9, 10b/19, 19a/4, 63a/5

b.+lerden 13a/17, 13b/1

b.+lere 16b/8, 31a/11, 44a/1, 49a/11, 49a/20

b.+leri 8b/15, 10a/3, 10b/18, 11b/7, 11b/8, 13a/20, 13b/2, 14b/4, 14b/8, 14b/21,

16b/2, 16b/21, 18b/2, 20a/20, 20b/13, 25b/2, 25b/12, 25b/12, 27b/10, 35a/14, 41a/16, 43b/19, 49a/17, 49b/13, 59a/1, 59a/11, 63b/4
b.+lerile 43a/5
b.+lerin 15b/6, 15b/7, 23b/6, 27b/4, 63b/13
b.+lerinden 16a/14, 24b/3, 62a/7
b.+lerine 8b/13, 9a/20, 36b/18, 45b/7, 48a/19, 48b/18, 48b/19, 49a/16, 57a/9
b.+lerini 25a/18, 63a/13
b.+lerinüñ 16b/18, 47a/15
b.+lerüm 43a/17, 48b/21
b.+lerüme 38a/16
b.+lerüñ 10b/3, 16b/8
b.+ler+ile 14b/1, 20b/5
b.+üm 19b/15, 19b/15, 19b/16, 28a/5, 28a/5
b.+üñüz 35a/6
begen-: Beğenmek.
b.-di 48b/2
b.-medi 8b/3
b.-meyüp 55b/20
b.-üp 35a/18, 42a/13, 62a/8
beglerbegi: Askerî bir unvan. *bk. beglerbigi*
b. 11b/6, 28b/9, 29b/11
b.+le 31a/20
b.+si 28b/5
beglerbigi: Askerî bir unvan. *bk. beglerbegi*
b.+si 32b/12
beglik: Beylik, saltanat.
b. 8b/4
b.+(g)i 47a/15
behīme (Ar.): Dört ayaklı hayvan.
b. 13b/15, 40a/21
behişt (Far.): Cennet.
b. 2a/7, 14a/18
beḳā (Ar.): Ölümsüzlük, ebedîlik.
b. 40b/1

bekle-: Beklemek.

b.-rler 10b/19

b.-yene 35b/21

bel: Bel. *bk. bil, pel*

b.+i 9b/13

b.+inde 37a/1

b.+ümüzi 51a/18

belā (Ar.): Dert, musibet, sıkıntı.

b. 21a/3, 21a/10

b.+dan 2a/12

b.+sın 21a/7

Belābür: Mâyıs Han'ın annesi.

B. 5a/12

belāġat (Ar.): Etkili ve güzel söz söyleme.

b.+ıla 12b/16

Belaḫ: Afganistan'ın kuzeyinde yer alan eski bir yerleşim yeri. *bk. Belḫ*

B. 43b/11

belā-yı Kerbelā (Far.): Kerbela felaketi, Kerbela olayı.

b.+nuñ 2a/4

belek: Hediye, armağan.

b. 42a/18

Belḫ: Afganistan'ın kuzeyinde yer alan eski bir yerleşim yeri. *bk. Belaḫ*

B.+i 44a/6

beliñle-: Korku ile birden sıçramak, irkilmek.

b.-di 10b/14, 16a/5, 17a/16, 18b/15, 41a/20

b.-miş 61a/7

b.-ye 46b/10

b.-yüp 66a/18

belki: Belki, muhtemelen. *bk. belkim*

b. 65b/11

belkim: Belki, muhtemelen. *bk. belki*

b. 28a/12

belür-: Ortaya çıkmak, görünmek.

b.-di 7a/16

b.-mez 52a/17

b.-ür 3a/19

belürsüz: Belirsiz, tanınmayan. *bk. belürsiz*

b. 26a/7, 26a/18, 27b/1, 28a/16, 30b/1, 36b/1, 61a/3

ben: Ben (Şahıs zamiri). *bk. men.*

b. 2b/17, 3b/10, 4a/1, 5b/5, 6a/6, 7a/2, 7a/14, 7b/3, 12b/9, 12b/14, 15b/17, 16a/3, 16a/18, 16a/20, 16b/11, 17a/11, 18a/7, 22a/8, 22a/21, 22b/4, 22b/20, 24b/6, 25a/1, 27a/12, 28a/17, 28a/17, 28a/21, 28a/21, 29a/16, 29b/13, 29b/15, 30a/5, 30a/12, 30a/13, 30b/10, 30b/12, 32a/15, 33a/15, 33b/2, 33b/3, 33b/4, 33b/11, 34a/15, 34a/18, 34b/11, 36a/7, 37b/7, 43a/18, 44a/8, 44b/15, 47b/7, 47b/13, 47b/16, 48a/5, 48a/6, 48b/9, 49a/1, 52b/16, 54a/11, 54b/11, 55a/2, 55a/15, 55a/18, 56a/3, 56a/4, 56a/8, 56b/7, 56b/19, 56b/20, 56b/20, 60a/10, 60b/2, 61b/2, 61b/15, 63b/9, 65a/20, 65b/11, 65b/14, 65b/16

b.+den 8a/17, 24b/19, 43a/19, 53b/15

b.+em 33b/7, 56b/6, 56b/15

b.+i 2b/16, 3a/20, 4b/18, 5b/17, 6a/2, 6a/2, 6b/7, 7a/2, 8a/16, 10b/15, 11a/19, 16b/5, 22a/11, 22b/6, 22b/9, 22b/11, 23a/2, 28b/15, 29b/14, 42b/4, 42b/6, 43a/20, 54b/17, 56a/6, 61b/19, 65a/20

b.+üm 2b/20, 4b/6, 5a/6, 5b/1, 11a/7, 11a/21, 12a/18, 12b/6, 12b/7, 12b/9, 12b/19, 16b/8, 18a/7, 22a/7, 22b/8, 22b/10, 23a/2, 23a/5, 23b/10, 25b/7, 29a/12, 29b/13, 37a/5, 38a/16, 38a/19, 42a/1, 42a/20, 42b/8, 42b/12, 42b/13, 43a/17, 43a/18, 43b/2, 43b/6, 45a/15, 46a/10, 46a/10, 46a/11, 46a/15, 46b/13, 47a/10, 47a/18, 47a/19, 47a/21, 47b/1, 47b/2, 47b/2, 47b/3, 47b/3, 47b/4, 47b/5, 47b/6, 47b/7, 47b/8, 47b/9, 47b/10, 47b/11, 47b/12, 47b/12, 47b/14, 48b/21, 48b/21, 49a/1, 50b/6, 50b/21, 53b/10, 54b/15, 56b/16, 60b/3, 61b/4, 61b/5, 61b/7, 61b/10, 61b/14, 61b/14, 61b/20, 65a/11, 65a/18, 65b/1, 65b

b.+ümdür 65b/15, 65b/15

b.+ümle 29b/15, 32b/21, 42b/3, 43b/8, 46b/11, 47b/4, 50b/4

b.+üm+ile 24b/10, 54b/16

b.+ven 43b/4, 46a/19

bencileyin: Benim gibi.

b. 20a/21, 38a/21

bend (Far.): Bağ, halka.

b.+den 28b/8

b.+i 46b/12

bende (Far.): Kul, köle, esir.

b. 6b/6, 33b/8

b.+nüñ 66b/16

b.+si 66b/14

b.+sidür 2b/7

b.+sinüñ 2a/8

bende'-i nā-tüvān (Far.): Güçsüz, çaresiz, perişan.

b. 2b/9

beñdeş: Eş, benzer.

b.+i 53b/16

bend-gerdān (Far.): (mec.) Kendine kul köle etmek.

b. 29b/19

benefşe (Far.): Menekşe.

b. 39a/4 , 32b/3

b.+ler 4b/8

benek benek: Nokta nokta, üstü benekler hâlinde.

b. 17a/19

Benī: Bir kavim. *bk. Benī Aşfer*

B. 18b/9

Benī Aşfer: Bir kavim. *bk. Benî*

B. 7b/8, 7b/8, 7b/12, 8a/1, 8a/1, 8a/2, 8a/3, 8a/3, 8a/4, 8a/5, 8a/13, 8a/15, 8a/15, 8a/16, 8a/16, 8a/17, 8a/18, 8a/19, 8b/4, 8b/6, 8b/8, 8b/11, 8b/13, 8b/14, 8b/14, 9a/10, 9a/14, 9b/8, 9b/9, 9b/10, 9b/11, 9b/17, 10a/4, 10a/20, 10a/21, 10a/21, 10b/2, 10b/3, 10b/8, 10b/18, 11a/3, 11a/16, 11a/20, 11b/6, 11b/8, 11b/15, 11b/17, 12a/7, 12a/20, 13a/12, 13a/13, 13a/18, 14a/13, 14b/18, 14b/21, 15a/3, 15a/3, 15a/5, 15a/5, 15a/6, 15a/15, 15a/16, 15a/17, 15b/1, 15b/3, 15b/5, 15b/16, 15b/19, 15b/21, 16a/3, 16a/17, 16a/21, 16b/2, 16b/9, 16b/12, 16b/14, 16b/15, 16b/21, 17a/4, 17a/4, 17a/12, 17a/12, 17b/7, 17b/10, 17b/10, 17b/11, 17b/17, 17b/18, 18a/2, 18a/5, 18a/8, 18a/14, 18a/19, 18a/20, 18a/20, 18b/2, 18b/3, 18b/6, 18b/9, 18b/10, 18b/20, 19a/9, 20b/4, 20b/5, 20b/5, 20b/21, 21a/3, 21a/7, 21a/11, 21a/17, 21b/4, 21b/13, 21b/19, 22a/3, 22a/3, 22a/13, 22a/18, 22b/12, 23a/6, 23a/7, 23a/8, 23b/4, 23b/5, 23b/6, 23b/14, 24a/5, 24b/3, 33b/14, 41a/16, 43a/10, 58b/21, 60a/21, 61b/5, 61b/7, 61b/17, 61b/18, 62a/8, 62a/13, 62b/11, 63a/3, 63a/8, 63a/16, 63a/21, 63b/4, 63b/9, 64a/12, 65b/4

B.+le 33b/13

Benī Aṣfer Şāh: Benî Asfer kavminin padişahı. *bk. Benī Aṣfer Şeh*

B.+ın 13a/16, 21b/19

Benī Aṣfer Şeh: Benî Asfer kavminin padişahı. *bk. Benī Aṣfer Şāh*

B.+in 21b/19

Benī İsrāʾīl: İsrailoğulları.

B. 20b/10

B.+üñ 14b/4

benī-ādem (Ar.): İnsanoğlu, insanlar.

b. 12a/16

b.+den 3a/7, 6a/18

Benī Ḥuẕā: Kahtânîler'e mensup bir Arap kabilesi.

B. 39b/6

beñ(i)z: Yüz, çehre.

b.+i 15a/16, 41b/18, 48b/11, 66a/15

beñze-: Benzemek.

b.-r 2a/10, 5a/20, 7a/4, 7a/7, 7a/17, 7a/17, 15b/21, 16a/1, 16a/1, 16a/2, 16a/2, 21a/18, 25a/11, 25a/13, 25a/14, 26a/12, 36b/21, 37a/20, 38a/9, 39a/3, 50b/15, 51b/5, 54a/20, 54a/20, 54b/1, 55b/9, 55b/9, 55b/10, 66b/19, 66b/20

b.-rsin 40a/21

b.-yesin 13b/15

beñzet-: Benzetmek.

b.-(d)ürler 29a/20

ber (< Ar. berr): Kara, toprak**.** *bk. berr, perr*

b. 60b/6

b.+de 23a/15, 46a/14

berāber (Far.): Birlikte.

b. 9a/17, 18a/20, 37a/11, 42a/8, 47a/12, 50a/3

berāberlıḳ (Far.+T.): Birliktelik.

b.+(ġ)ı 37a/12

b.+(ġ)ında 44a/9

berāt-ı hümāyūn (Far.): Padişah fermanı.

b. 23a/7

berbūṭ (?): Ut, kopuz cinsinden çalgı aleti.

B. 31a/8, 31a/11

berekāt (Ar.): Berketler.

b.+ı 18b/9

b.+ıla 18a/7

beri: Bu tarafa, buraya, beriye. *bk. berü*

b. 40a/9

berī (Ar.): Uzak.

b. ol- (uzak olmak) 13a/18

beriyye (Ar.): Çöl, kır, sahra.

b. 60a/8

b.+de 30b/15

berk: Sağlam, kuvvetli.

b. 23b/1, 33a/3, 58a/19, 66b/2

b. it- (sağlamlaştırmak) 62a/1

berḳ (Ar.): Şimşek.

b. 45a/11, 46b/21, 49a/9, 57a/17

berḳı- (Ar.+T.): Şimşek çakmak.

b.-yuban 46b/21

b.-yup 45a/11

berkit-: Sağlamlaştırmak.

b.-ince 34b/6

Berḳ-ı cāẕı: Sihirbaz cadılardan biri. *bk. Berḳ-ı cāẕū*

B.+nuñ 5a/4

Berḳ-ı cāẕū: Sihirbaz cadılardan biri. *bk. Berḳ-ı cāẕı*

B. 64b/2, 66a/10

B.+nuñ 5a/2

B.+yı 66a/5-6

berḳ-siper (Far.): Kalkan gibi sağlam.

b. 31b/19

berḳvār (Far.): Şimşek gibi.

b. 9b/11

bernā (Far.): Genç, delikanlı.

b. 31b/7

berr (Ar.): Kara, toprak. *bk. ber, perr*

b. 3b/18, 23b/16, 59a/8

b.+e 29b/4, 61a/13

b.+i 55b/17

Berṭūs: Keykubâd'ın hâslarından biri.

B. 31b/14

berü: Bu tarafa, buraya, beriye. *bk. beri*

b. 55b/21, 56a/2

berdār (Far.): Meyveli, yemişli.

b. 23a/4

ber-güzīn (Far.): Seçilmiş.

b. 15b/17, 28b/18, 47b/19

ber-kemāl (Far.): Kemal üzere olan, mükemmel.

b. 1b/3, 26b/14, 66b/3

bes (Far.): Kâfi, yetişir, elverir.

b. 2b/4, 2b/11, 4a/2, 13b/5, 13b/17, 19b/1, 21b/9, 22a/6, 23b/2, 26b/16, 27b/12, 27b/16, 27b/19, 28a/8, 30a/14, 34a/16, 34a/19, 37a/2, 37a/5, 37a/7, 37b/20, 37b/21, 38a/3, 38a/5, 39b/11, 40a/7, 40a/16, 40b/8, 50a/11, 50b/3, 50b/4, 51a/11, 51a/20, 51b/12, 53a/18, 58b/1, 59b/8, 62b/12, 63a/1, 64a/16, 66a/9, 66b/1

b.+dür 1b/11

besle-: Beslemek, yedirmek.

b.-r-iseñ 21a/21

beş: Beş.

b.+imüz 50b/21

b.+inüñ 50b/21

beşer (Ar.): İnsan, insanoğlu.

b. 44b/3

b.+ken 13b/15

b.+sin 40a/21

beşinci: Beşinci.

b. 7b/15, 36b/13, 44b/13, 64b/13

beş yüz biñ: Beş yüz bin.

b. 64b/13

be-āvāz-ı bülend (Far.): Yüksek bir ses ile.

b.+ile 36b/9

be-ᶜaynihī (Far.): İle aynı, tıpkısı.

b. 25a/10

be-cān-ı Muṣṭafā (Far.): Mustafa'nın (Hz. Muhammed) ruhu için.

b. 34a/21, 40b/13

be-evc-i āsümān (Far.): Gökyüzünün en yüksek noktası.

b.+a 17a/18

be-ġāyet (Far.): Son derece, pek çok.

b. 3a/1, 5a/13, 7b/17, 11b/11, 12a/17, 15a/16, 18a/4, 21a/1, 28a/19, 29b/10, 55a/2, 63b/1, 65a/10

be-ḳudret-i Rabbānī (Far.): Allah'ın gücüyle, kudretiyle.

b. 4a/8

be-nām (Far.): Namlı, şanlı.

b.+ı 29b/21

be-nām-ı nār (Far.): Ateşiyle meşhur.

b.+ı 29a/15

beyān (Ar.): Açıklama, anlatma, söyleme.

b. 59b/21

b. eyle- (anlatmak, söylemek, açıklamak) 22a/3, 45b/15, 62b/8, 63a/12, 63b/12, 64a/12, 64a/13

b. it- (anlatmak, söylemek, açıklamak) 19a/10

b. ḳıl- (anlatmak, söylemek, açıklamak) 11b/10, 24b/14

b.+dur 27a/15

bey(i)n: Beyin.

b.+isi 58a/1

beyt (Ar.): Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası.

b.+i 5a/21

beyt-i Ḥaḳ (Far.): (mec.) Gönül.

b.+a 26b/9

b.+ı 26b/10

beyżaçe (Ar.+T.) Küçük yumurta.

b. 6b/13

bezdür-: Bıktırmak, usandırmak.

b.-üp 64a/12

bezir-ḫāne (Far.): Bezir yağı üretilen yer.

b. 16a/1, 49b/17

bezm (Far.): İçkili, eğlenceli meclis.

b. 31a/4

b.+üme 56b/8

bıñar: Pınar, kaynak.

b. 35b/9, 35b/12, 39a/4

b.+uñ 44b/10, 44b/12

bıraḳ-: Bırakmak, koymak.

b.-sa 64b/12, 64b/20

b.-up 36a/14

bī-ʿad (Far.): Sayısız.

b. 4b/3

bī-bedel (Far.): Benzersiz, eşşiz; Allah.

b. 26b/16

bī-beḳālıḳ (Far.+Ar.+T.): Ebedî olmama, sonlu olma.

b.+(ġ)ına 20a/16

bī-çāre (Far.): Çaresiz, zavallı.

b. 3b/1

bī-devlet (Far.): Devletsiz, bahtsız.

b. 45a/3

b.+üñ 66b/16

bī-dīn (Far.): Dinsiz, kâfir.

b. 3b/10, 17a/10, 21b/16, 23a/1

bī-dīn-i insān (Far.): Dinsiz insan, kâfir.

b.+a 23b/10

bī-dīn-i şeyṭān-ı laʿīn (Far.): Lanetlenmiş dinsiz şeytan.

b. 21b/13-14

bī-dirīġ (Far.): Elinden geleni tam olarak yapan, esirgemeden yapan.

b. 9a/4

bī-gümān (Far.): Şüphesiz, muhakkak.

b. 2a/3, 6b/12, 26b/7, 33b/6, 37b/20, 40a/15, 66b/8

bī-ḫaber (Far.): Habersiz, haberi olmadan.

b. 17a/18, 59b/5

bī-ḥad: (Far.): Sınırsız, çok sayıda, çok fazla.

b. 4b/3, 6a/18, 8b/10, 17b/5, 20b/21, 21a/6, 34a/1, 41b/18, 65a/7, 67a/6, 67a/9, 67a/10

b.+durur 64a/5

bī-ḫalel (Far.): Eksiksiz, noksansız; Allah.

b. 45b/19, 66b/12

bī-ḥisāb (Far.): Hesapsız, çok, çok fazla. *bk. bī-şümār*

b. 7b/6

bī-hūş (Far.): Sersem, şaşkın.

b. it- (sersemletmek, şaşkına çevirmek) 5b/11

bī-ḳarār (Far.): Sınırsız, ölçüsüz.

b. 35b/15, 46a/5

bī-ḳuṣūr (Far.): Kusursuz, eksiksiz.

b. 31a/18, 62a/20

bī-meḥābā (Far.): Korkusuz, pervasız.

b. 9a/11

bī-nām (Far.): Namı, şöhreti olmayan.

b. 28a/18

bī-nişān (Far.): İzi, belirtisi olmayan.

b. 40b/9

bī-şümār (Far.): Hesapsız, çok, çok fazla. *bk. bī-ḥisāb*

b. 13b/17, 20b/1, 28b/19, 34a/1, 35b/14, 46a/5, 52b/8, 52b/11, 60b/10, 61a/12, 62a/18

bī-tekellüf (Far.): Gösterişsiz, gösteriş yapmadan.

b. 5a/9

bī-zamān (Far.): Zamansız, zamana bağlı olmayan.

b. 1b/8

biç-: Biçmek, kesmek, bölmek.

b.-erdüm 45a/5

b.-eydüm 59a/14

biçiş-: Kılıçla birbirini kesmek.

b.-diler 10a/8

Bīdġarūs: Keykubâd'ın hâslarından biri.

B. 31b/15

bigi: Gibi. *bk. gibi*

b. 4a/10, 7a/3, 7a/5, 7a/8, 7a/15, 7b/17, 8b/15, 8b/15, 9a/11, 10a/5, 10b/13, 11a/14, 13b/10, 14b/9, 15a/7, 15b/11, 15b/12, 15b/12, 15b/12, 15b/16, 16a/2, 16a/2, 16a/10, 16a/15, 16b/4, 16b/4, 16b/15, 16b/19, 17a/17, 17a/17, 17a/21, 17b/17, 18a/7, 19b/21, 20a/4, 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20a/12, 20a/14, 20a/15, 20a/17, 20a/18, 20b/12, 20b/13, 20b/14, 20b/17, 21a/18, 21b/4, 22a/9, 23b/13, 23b/13, 23b/13, 23b/14, 23b/14, 23b/14, 24a/11, 24a/15, 25a/11, 25b/2, 27b/1, 30a/21, 30b/17, 30b/18, 31b/10, 32a/19, 32a/20, 32b/10, 33a/21, 33b/18, 34b/6, 35a/18, 36b/14, 37b/1, 37b/6, 37b/8, 42a/11, 42b/14, 43a/17, 43b/21, 45a/11, 45a/21, 46b/21, 47a/13, 48a/13, 48b/13, 49a/11, 49b/17, 50b/15, 58a/13, 58a/19, 64b/17, 65a/17, 65b/5, 66a/14

b.+dür 47a/10

b.+si 27b/10

bihter (Far.): En iyi, daha iyi, pek iyi.

b.+ler+ile 58b/2

bihter-i bī-dīn (Far.): En büyük dinsiz; şeytan.

b. 24a/1

bī-hūde (Far.): Boş, gereksiz, faydasız.

b. 47a/13

Bihzād-ı Ferruḫ: İran pehlivanlarından biri.

B. 32a/1

bil: Bel. *bk. bel, pel*

b. 23b/1

b.+e 3a/9

b.+i 66b/2

b.+ine 3a/8, 25a/19, 49b/15

b.+lerinden 59a/14

b.+lerine 49b/2, 57a/12

b.+üme 62a/1

bil-: Bilmek, öğrenmek, anlamak, kavramak.

b.- 13b/11, 21b/2, 29b/1, 37b/20, 38a/20, 38a/20, 38b/1, 46b/16, 46b/16

b.-di 11b/13, 15a/17, 18a/9, 21a/1, 22a/5, 23a/20, 25a/15, 26a/2, 27a/2, 35a/4, 48b/6, 52a/10

b.-digümüz 52a/8

b.-diler 4a/6, 4a/7, 4a/14, 4a/17, 5b/4, 28b/17

b.-dilerse 5b/2
b.-dük 38a/9, 50b/3, 52a/19, 55b/5
b.-düm 12a/19, 12b/13, 12b/14, 48b/11, 59b/1
b.-düñ 50b/5
b.-düñüz mi 22b/15
b.-düñ mi 3a/21
b.-dürmegil 29b/14
b.-e 2a/12, 27b/14, 33a/4, 39b/5, 48b/12
b.-eler 19a/11, 33a/3, 57b/8
b.-elüm 33b/17
b.-emedi 10b/19
b.-emez 2b/4
b.-esin 21b/5, 40a/17, 46b/14, 66a/20
b.-esiz 39a/21
b.-evüz 35b/20
b.-eydük 59a/6
b.-gil 54b/21
b.-icek 63b/1
b.-incek 27b/15
b.-medi 13a/5, 13b/5, 24a/21, 24b/1, 33b/19
b.-mediklerinden 29a/10
b.-medin 28b/20
b.-medük 5a/5, 5b/2, 22b/15, 28b/21, 38b/10
b.-medüm 22b/7
b.-medüñüz mi 5b/1
b.-mege 16b/1
b.-mek 40a/20
b.-memişlerdi 28b/13
b.-meye 5b/17, 28b/14
b.-meyince 5b/5
b.-mez 3b/9, 6a/12, 11b/14, 42a/5, 42b/18, 52a/8
b.-mezdi 28b/15
b.-meze 48b/1
b.-mezem 48b/9, 65a/17

b.-mezler 54b/20

b.-mezsiz 34b/20

b.-mezüz 6a/5, 43a/15, 51b/13

b.-miş 35a/20

b.-mişler 44a/19

b.-sevüz 45b/12, 64a/2

b.-üñ 13a/19, 16b/10

b.-üp 4a/19, 12a/5, 15a/1, 16b/21, 18a/20, 25a/8, 28b/16, 29a/11, 29b/20, 33b/20, 34a/6, 34a/10, 36b/18, 44b/2, 45b/15, 46a/21, 59b/5, 60a/13, 62b/18

b.-üp-durur 65b/19

b.-üp-dururlar 5b/3

b.-ür 6a/6, 37a/9, 39b/11, 39b/15, 43a/20, 44b/8, 45a/18, 51a/10, 52a/7, 59a/20

b.-ürdi 16b/19, 25a/8, 28b/14, 58a/16, 59b/6

b.-ürdük 51a/21, 52a/19

b.-ürem 6a/6, 6a/8, 6a/10, 30a/4, 60b/2, 65a/20

b.-ürken 38b/15

b.-ürler 47b/14

b.-ürler mi 28b/15

b.-ürmiş 44b/13

b.-ürse 6a/6

b.-ürsin 27a/13, 65a/12

b.-ürsiz 43a/18

b.-ürüz 51b/12

b.-ür-idi 58a/16

b.-ür misin 8a/5, 48b/8

b.-ür misiz 36a/20, 61b/10, 61b/13

bildir-: Bildirmek, haber vermek. *bk. bildür-*

b.-elüm 34a/8

b.-e 28a/3

b.-üñ 35a/10

bildür-: Bildirmek, haber vermek. *bk. bildir-*

b.-di 45b/8

b.-em 33a/21

b.-medin 33a/15

b.-meg+için 32b/20

b.-meyüp 32b/20

b.-ür 47a/7

b.-ürler 48a/21, 48b/1

bile: İle, birlikte, beraber. *bk. birle*

b. 9b/21, 11b/21, 14b/7, 24b/9, 25b/4, 34b/11, 36a/11, 39a/16, 41a/10, 42b/3, 42b/6, 55a/16, 56a/6, 57b/6, 61a/18, 62b/9

bilece: Birlikte, beraberinde. *bk. bilesince*

b. 55a/10

bilek: Bilek.

b. 31a/10

b.+leri 31a/6

bileklü: Bilekli, bileği olan.

b. 57a/15

b.+ler 44a/4

bile-: Bilemek, keskin duruma getirmek.

b.-r 31b/7

bilesince: Birlikte, beraberinde. *bk. bilece*

b. 6b/6, 25b/15, 32a/9, 32a/11

bilin-: Bilme işine konu olmak, anlaşılmak, öğrenilmek.

b.-mez 24b/18

biliş: Bildik, tanıdık, dost.

b. 19a/20, 2a/20

bi'l-lāhi'l-ᶜaẓīm (Ar.): "Allah hakkı için" anlamına gelen bir yemin.

b. 6b/16, 50b/1, 52b/17

billūr (Far.): 1. Bu maddeden yapılmış.

b. 43a/7

2. Billur, kristal.

b. 57a/15

billūrīn (Far.): Billur gibi, billurdan.

b. 31a/6

bilmezlik: Bilmezlik, farkında olmama.

b. 12b/4, 13a/5, 33a/9

b.+(g)i 12b/14

bilük: Bölük. *bk. bölük.*

b.+(g)i 50b/4

biñ: Bin.

b. 2b/19, 3b/2, 10b/4, 11a/2, 11a/2, 11a/10, 18b/13, 19b/16, 21a/21, 22b/18, 25a/14, 25a/14, 27b/9, 30a/3, 33a/8, 38a/12, 38a/12, 38a/12, 38a/20, 43b/2, 43b/2, 43b/3, 44b/10, 47b/18, 47b/18, 49a/7, 56b/16, 58b/7, 58b/7, 62a/3, 66a/12, 66b/14

b.+de 28a/7

b.+den 11b/20, 46b/7, 62a/19

b.+ine 57a/1

binā (< Ar. binā'): Bina, yapı, eser.

b. 43b/13

b.+lar 65a/21

b.+sı 6b/21

bin-: Binmek.

b.-di 10a/1

b.-diler 36a/6

b.-düm 29a/21

b.-er 34b/12

b.-erler 24a/16, 39a/14

b.-señ 46b/5

b.-üp 14b/7, 26a/10, 60b/1

bindür-: Bindirmek.

b.-düp 39b/8

biñ altı yüz: Bin altı yüz.

b. 43b/13

biñ biñ: Binlerce.

b. 30a/6, 65a/13

biñ bir: Binlerce, çok, fazla.

b. 20a/6, 20a/13, 23a/15, 23a/20, 30b/19, 38b/4, 46a/11, 46a/14, 54a/21, 54b/3, 55b/17, 60b/6

biñ dört yüz: Bin dört yüz.

b. 32a/2

biñ iki yüz: Bin iki yüz.

b. 32a/19

biñ sekiz yüz otuz altı: Bin sekiz yüz otuz altı.

b. 67a/11

biñ yedi yüz: Bin yedi yüz.

b. 34a/9, 34b/9

biñ yüz otuz altı: Bin yüz otuz altı.

b. 15b/9

bir: 1. Bir (sayı sıfatı).

b. 3a/9, 3a/12, 3a/13, 3a/13, 4a/10, 4a/11, 4a/11, 4a/13, 4a/16, 4b/1, 4b/19, 5b/20, 5b/20, 6b/3, 6b/3, 6b/11, 6b/13, 7a/16, 7a/17, 8a/7, 8b/18, 9a/2, 9a/7, 9a/7, 9b/20, 9b/21, 10b/17, 10b/17, 10b/18, 10b/21, 12a/18, 13a/18, 15b/10, 15b/12, 16a/1, 16a/8, 16a/11, 16b/16, 17a/8, 20b/9, 21b/6, 21b/6, 21b/6, 22b/19, 23a/18, 24a/2, 28a/10, 28a/15, 33a/9, 34a/4, 34b/1, 35a/15, 35a/17, 35b/8, 35b/9, 35b/10, 35b/11, 35b/18, 36a/1, 36a/3, 36a/6, 36a/10, 36a/12, 36a/17, 36a/17, 36b/14, 36b/17, 36b/17, 36b/18, 37a/1, 37a/21, 37a/21, 37a/21, 37b/1, 37b/1, 37b/3, 37b/3, 37b/3, 37b/4, 38a/2, 38b/14, 38b/21, 39a/18, 40a/2, 41b/14, 41b/17, 42a/10, 42b/3, 43a/20, 43b/11, 43b/13, 43b/13, 43b/16, 44a/11, 45a/12, 45b/5, 46a/16, 46a/19, 47b/14, 49b/15, 50b/4, 50b/14, 51b/21, 52a/14, 52b/21, 53a/2, 53b/14, 54a/14, 54a/21, 54b/11, 55a/19, 55a/19, 55a/21, 56a/5, 56b/10, 56b/10, 56b/14, 57a/14, 60b/15, 61a/10, 61b/12, 63a/19, 64a/8, 64a/19, 64b/8, 64b/12, 64b/15, 64b/20, 64b/20, 65a/1, 66a/13, 169b/4

2. Bir (belirsizlik sıfatı).

b. 1b/8, 2a/17, 4a/3, 4a/7, 4a/9, 4b/7, 5a/8, 6a/5, 6a/15, 6b/11, 6b/18, 6b/20, 6b/21, 7a/4, 7a/8, 7a/13, 7a/14, 7a/15, 7b/21, 8a/14, 8a/14, 8b/8, 10a/11, 11a/2, 11a/13, 11a/21, 12a/13, 12a/14, 12b/13, 14b/2, 14b/19, 15b/1, 15b/3, 15b/21, 16a/19, 16b/6, 16b/17, 17b/7, 17b/7, 17b/12, 18b/3, 18b/3, 18b/11, 19a/21, 19b/18, 19b/20, 20a/2, 20b/7, 20b/9, 22a/6, 22b/1, 23a/2, 23b/9, 24b/18, 25b/19, 26a/7, 26a/11, 26a/18, 26b/17, 27a/14, 27b/13, 27b/16, 28a/5, 28a/7, 28b/3, 30a/5, 30b/20, 32b/16, 32b/17, 33a/1, 33b/7, 33b/19, 34a/5, 34b/5, 34b/14, 34b/14, 35a/15, 35a/16, 35b/6, 36a/1, 36b/4, 36b/8, 36b/13, 36b/13, 36b/15, 36b/15, 37a/15, 38a/2, 38b/5, 38b/10, 38b/13, 40a/4, 40a/11, 40a/12, 41a/11, 41a/12, 41a/13, 41a/21, 41b/21, 42a/18, 42b/5, 43b/6, 43b/12, 44a/18, 44b/5, 44b/10, 44b/10, 45a/13, 45a/17, 45a/18, 45b/7, 47a/13, 47a/19, 49a/19, 50b/12, 50b/15, 50b/17, 52a/1, 52a/15, 52a/16, 52b/10, 53a/6, 53b/21, 54a/6, 54a/14, 54a/17, 54a/17, 54b/10, 54b/10, 55a/9, 55b/1, 55b/2, 55b/4, 55b/7, 55b/8, 57b/9, 57b/12, 58b/1, 58b/6, 59a/6, 59a/15, 59b/1, 61b/11, 61b/11,

62a/1, 63a/15, 64a/1, 64a/14, 65a/18, 66a/20, 66b/10, 66b/17, 66b/17, 66b/17, 66b/20

3. Bir defa, bir kez.

b. 7a/6, 8a/21, 8b/2, 12a/7, 13a/20, 22a/17, 22b/1, 33b/3, 37b/16, 37b/17, 39a/18, 39b/1, 39b/2, 39b/8, 54b/2

4. Diğer, başka.

b. 13a/18, 15b/4, 18b/11, 18b/11, 36a/11, 36a/11, 52b/7, 54a/7, 54b/10, 66b/3, 66b/18

5. Aynı, eş.

b. 5a/19, 5a/19, 5a/19, 12a/14, 39a/3, 40a/5, 41b/15, 41b/16, 42b/12, 43b/3, 45a/3, 45a/3, 50b/13, 66b/16, 66b/18, 66b/18, 66b/19

6. Birlikte, beraber.

b. 16a/16, 16b/9, 31a/17, 46b/11, 49a/14

7. Tek.

b. 46a/21

8. Bir.

b. 50b/18

b.+in 39b/5

9. Bir (belirsizlik zamiri).

b.+ümüz 59a/7

b.+üñüz 5b/13

biraz: Az miktarda, az.

b. 4b/16, 40a/11

birbiri: Birbiri.

b.+le 7a/8, 24b/6, 53b/9

b.+n 7b/13, 15a/8

b.+nden 7a/19, 7b/1, 10b/5

b.+ne 7a/21, 7b/9, 10a/5, 10a/7, 15a/6, 31a/8, 34b/20, 36a/8, 37a/11, 50b/11, 59b/7

b.+ni 56a/14

b.+nle 15a/12

b.+nüñ 7a/17, 7a/19, 7a/20, 16b/16, 59b/9

b.+ñüzden 35b/7

Bürcīs-i sāmi[c]: Müşteri denilen yıldız. Eski gök bilim inancına göre altıncı felekte bulunan yıldız.

B. 67a/21

bire: "Ey, hey" anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

b. 11a/3

bire bir: Aynı, tıpkı

b.+dür 37b/16

birer: Birer.

b. 14b/8, 29a/3, 40a/14, 55a/17, 55a/17, 55a/18, 55a/18, 62b/12, 64b/19

birġūz: (< Yun. purgos): Kule.

b.+e 15b/21

biri: Biri, birisi.

b. 4a/10, 4a/12, 5b/18, 7b/6, 10b/12, 15b/10, 17b/15, 17b/16, 46b/7, 55a/17, 64b/19, 65a/6

b.+müz 16a/15, 54b/10

b.+ne 27a/7, 30b/8, 38a/5

b.+nüñ 15b/11, 46b/8

b.+ñüz 21a/17

b.+si 4b/16, 7b/13, 7b/14, 8a/13, 8b/9, 10b/15, 15a/9, 15b/2, 15b/4, 17b/16, 18b/6, 24a/13, 32a/7, 44a/12, 49a/21, 54b/4, 55a/18, 56a/13, 57a/1, 64b/6, 64b/14, 64b/18

b.+sin 10b/20, 33a/21

b.+sine 11b/20, 26a/4, 32a/11, 35b/10, 49a/13

b.+sini 11a/1

b.+sinüñ 7b/4, 7b/15, 11a/10, 20b/11, 54b/1, 54b/2, 64b/3, 64b/9

birinci: Birinci.

b. 2b/21, 3a/11, 3a/18, 53a/13

birin ikin: Birer ikişer.

b. 15a/1

birisi gün: Öbür gün, yarın.

b. 29b/13

birḳaç: Bazı, birkaç, az sayıda.

b. 4a/13, 5b/21, 6b/18, 6b/19, 11a/5, 15b/20, 25b/16-17, 29a/14, 34b/12, 35a/9, 36a/17, 37a/19, 37a/21

b.+ı 53a/8, 54b/16

b.+ın 55b/15

b.+ına 38a/7

b.+ıñuz 54a/4

birle: İle, birlikte, beraber. *bk. bile*

b. 6a/9, 7b/8, 10a/8, 12b/16, 14b/2, 15b/14, 17b/20, 18b/10, 19a/21, 21b/14, 30b/16, 31a/6, 31a/7, 34a/8, 35b/17, 36a/7, 37a/3, 41a/19, 49b/10, 57b/2, 60b/11, 66a/4, 66a/9, 66b/8, 67a/17

birlik: Bir olma hâli, vahdaniyet.

b.+(g)in 35a/9

b.+(g)ine 46a/2

Birsitem Ḫān: Endelüs hanlarından biri.

B. 14b/7

bir bir: 1. Birer birer.

b. 4b/13, 29a/10

2. Olduğu gibi, tam tamına.

b. 63a/12

bisle-: Bakmak, yetiştirmek.

b.-señ 21b/9

biter (< Far. bed-ter): Çok fena, çok kötü.

b. 28b/21

bit-: 1. Bitki, tüy, saç vb. şeyler çıkıp yetişmek.

b.-er 40a/7

b.-en 47b/3

b.-miş 39a/11, 43b/16, 54a/16, 55b/12, 58a/1

b.-mişdi 4b/7

b.-mişler 39a/3

b.-üp 7b/5, 39b/13

2. Tükenmek, kalmamak.

b.-dise 52b/11

b.-medi 56a/4

biti: Mektup.

b. 36b/19

bitiş-: Birbirine dokunacak kadar yanaşmak.

b.-meyüp 53b/9

bitür-: Yardımcı fiil.

b.-di 57b/19

biz: Biz (Şahıs zamiri).

b. 5b/4, 5b/13, 13b/1, 30b/14, 34b/21, 35a/10, 35a/13, 35b/9, 35b/10, 51a/11, 51b/2, 53a/8, 53a/10, 53a/11, 53a/16, 53a/20, 54b/6, 55a/5, 55a/11, 61b/11, 64a/9, 65b/6, 65b/8, 65b/9

b.+ce 30b/20, 59a/7

b.+den 16b/13

b.+e 21a/7, 33a/17, 37a/16, 39b/7, 50b/1, 50b/2, 52a/14, 53a/16, 53a/19, 53a/20, 53b/6, 55a/12, 55a/13, 63b/10

b.+i 28b/21, 35a/1, 50b/10, 51a/10, 51a/11, 53a/4, 54b/4

b.+ler 34a/3, 39a/18

b.+leri 34a/18

b.+üm 2b/12, 4a/4, 7b/7, 11b/17, 14a/15, 15a/1, 15a/2, 16b/1, 16b/2, 23b/4, 24b/17, 25a/6, 25a/6, 27a/20, 27b/6, 32b/7, 33b/10, 37a/14, 37a/15, 37a/16, 37a/18, 42a/7, 43a/1, 50a/16, 51b/2, 53a/7, 53a/20, 55a/4, 55a/12, 57b/8, 61a/5, 63b/18

b.+ümdür 43a/13

b.+ümle 32a/14, 48a/17, 55a/13, 55a/16

b.+üm-ise 50b/18

bizdür-: Bıktırmak, usandırmak.

b.-di 61a/21

borı: Borazan. *bk. boru*

b. 32b/1, 64b/1

boru: Borazan. *bk. borı*

b. 14b/5

boşan-: Kapalı bir yerden dışarıya çıkmak.

b.-dılar 63b/15

boy: Boy.

b.+uñ 14a/8

boy(u)n: Boyun.

b.+ı 20a/12

b.+ın toḳı-/toḳu- (dua ile zapt etmek, gelebilecek zararı önlemek) 32b/11, 57b/1

b.+ınuñ 36b/21

boz: Açık toprak rengi.

b. 17a/19

boz-: Bozmak

b.-arsa 39a/19

b.-ısardur 24b/1

b.-up 54a/8

bozdoğan: Bir tür doğan kuşu.

b. 49a/12, 50a/4

bozıl-: İyi ve düzenli olmaktan çıkmak, gidişi aksamak. *bk. bozul-*

b.-ur 46b/9

bozul-: İyi ve düzenli olmaktan çıkmak, gidişi aksamak. *bk. bozıl-*

b.-a 56b/9

böl-: Bölmek, kesmek.

b.-elüm 35b/20

b.-em 26b/3

b.-eyim 3b/11

bölük: Bölük, askerî birlik. *bk. bilük*

b. 8a/7, 12a/3, 34a/4, 53a/6, 54a/21

böyle: Böylece, bu şekilde.

b. 3b/4, 4a/2, 8a/10, 8b/14, 8b/21, 9a/4, 12b/3, 16a/5, 16b/12, 21a/15, 21b/2, 22a/13, 22a/14, 22b/21, 24a/20, 24b/1, 26a/15, 26b/3, 27a/19, 27b/5, 29a/1, 29a/2, 29a/15, 29b/8, 29b/21, 30a/17, 31a/1, 33b/9, 34b/19, 35a/3, 37a/11, 38b/2, 38b/7, 40a/15, 43b/9, 44b/21, 45b/18, 46b/18, 46b/19, 48a/7, 48a/8, 51a/6, 51b/6, 52a/8, 52a/10, 56a/9, 56b/6, 57a/6, 59a/9, 60a/4, 60b/13, 62a/4, 62a/6, 62b/3

bu[1]: İşaret sıfatı.

b. 2a/11, 2a/11, 2a/11, 2b/6, 2b/7, 2b/9, 2b/10, 3a/11, 3a/18, 3b/10, 3b/13, 3b/14, 4a/2, 4a/3, 4a/15, 4a/19, 4b/10, 4b/18, 5a/1, 5a/21, 5a/21, 5b/3, 5b/14, 5b/17, 5b/17, 5b/20, 6a/6, 6b/8, 6b/13, 6b/15, 6b/20, 7a/7, 7a/14, 7a/14, 7a/15, 7a/15, 7a/18, 7a/19, 7b/3, 8a/4, 8a/12, 8a/20, 10b/8, 10b/10, 10b/19, 10b/19, 11a/15, 11a/18, 12a/10, 12a/17, 12b/6, 13a/10, 13a/11, 13a/16, 13a/21, 13a/21, 13b/10, 13b/13, 14a/12, 15a/6, 15a/18, 15b/14, 15b/19, 16b/13, 17a/4, 18a/9, 19a/6, 19a/16, 20b/6, 20b/8, 21a/8, 21a/13, 21a/14, 21b/7, 21b/13, 22b/1, 22b/4, 22b/18, 22b/19, 22b/20, 23a/2, 23b/1, 23b/12, 23b/14, 23b/20, 24a/2, 24b/3, 24b/10, 24b/19, 25a/5, 25a/5, 25a/6, 25a/14, 25b/7, 25b/9, 25b/17, 25b/19, 26a/2, 26a/16, 26b/5, 26b/6, 27a/6, 27a/17, 27a/18, 27a/21, 27b/1, 27b/2, 27b/6, 27b/18, 28a/4, 28a/16, 28b/4, 28b/12, 28b/16, 29a/18, 29b/6, 29b/7, 29b/16, 30a/15, 30a/20, 30b/10, 31a/19, 31b/18, 32a/6, 32a/15, 33b/9, 33b/11, 34a/1, 34a/3, 34a/3, 34a/3, 34a/15, 34a/21, 34b/18, 34b/20,

35a/9, 35b/2, 35b/7, 35b/8, 35b/19, 36a/18, 36a/18, 36a/19, 36a/21, 36b/11, 37a/3, 37a/5, 37a/6, 37a/7, 37a/16, 37b/7, 37b/7, 37b/13, 37b/14, 37b/14, 37b/15, 37b/16, 37b/17, 37b/18, 37b/19, 38a/1, 38a/1, 38a/2, 38a/4, 38a/4, 38a/4, 38a/5, 38a/6, 38a/6, 38a/8, 38a/9, 38a/13, 38a/13, 38a/14, 38a/14, 38a/16, 38a/19, 38a/20, 38a/21, 38b/1, 38b/1, 38b/2, 38b/3, 38b/10, 38b/12, 38b/17, 38b/20, 39a/9, 39a/14, 39a/20, 39b/2, 39b/11, 39b/12, 40a/10, 40b/2, 40b/7, 40b/8, 40b/12, 40b/15, 41a/4, 41b/5, 41b/6, 41b/7, 41b/8, 41b/19, 41b/21, 42a/1, 42a/19, 42b/4, 43a/16, 43b/8, 43b/10, 44a/13, 45a/2, 45a/4, 45a/10, 45a/15, 45b/7, 46a/3, 46a/12, 46a/17, 46a/21, 46b/12, 47a/8, 48b/14, 48b/16, 48b/21, 50a/14, 50b/3, 50b/5, 50b/14, 50b/18, 50b/20, 51a/5, 51a/8, 51b/2, 51b/7, 51b/15, 52a/8, 52b/1, 52b/9, 52b/9, 52b/9, 52b/10, 52b/14, 53a/8, 53a/10, 53a/16, 53a/18, 53a/19, 53a/21, 53b/8, 54a/2, 54a/18, 54a/19, 54a/19, 54b/9, 54b/11, 55a/1, 55a/3, 55a/4, 55a/5, 55a/6, 55a/12, 55a/12, 55b/12, 55b/16, 55b/16, 55b/18, 55b/19, 55b/20, 56a/3, 56a/5, 56a/11, 56b/3, 56b/11, 58a/14, 58b/7, 58b/16, 59a/10, 59a/15, 59a/17, 59a/18, 59b/2, 60a/6, 60b/2, 60b/4, 60b/6, 60b/12, 60b/14, 61a/2, 61a/5, 61b/1, 61b/13, 62a/3, 62a/11, 62b/4, 62b/7, 62b/9, 62b/16, 62b/20, 62b/21, 63a/2, 63a/3, 63a/5, 63a/8, 63a/9, 63a/10, 63b/5, 64a/8, 64a/9, 65a/9, 65a/12, 65a/12, 65a/13, 65a/14, 65a/19, 65b/3, 65b/5, 65b/17, 66a/21, 66b/1, 66b/2, 66b/4, 66b/21, 67a/1, 67a/1, 67a/3, 67a/9, 67a/11, 67a/16, 67a/16, 67a/17, 67b/2

bu[2]: İşaret zamiri.

b. 2b/15, 4a/12, 8a/21, 9a/7, 11b/10, 13a/4, 13a/20, 13b/8, 21a/12, 21b/19, 22b/1, 33b/3, 34a/14, 34a/15, 35b/15, 36a/11, 36a/11, 36b/21, 36b/21, 37a/6, 37a/9, 37b/18, 39a/9, 40a/5, 40a/6, 40a/6, 42a/20, 44a/15, 50b/4, 50b/7, 52a/18, 54a/20, 54b/3, 54b/18, 55a/4, 55a/17, 55b/6, 61b/10, 61b/14, 63a/13, 65a/21

b.+dur 4b/18, 5b/12, 6a/9, 8b/3, 11b/16, 12a/7, 12a/12, 12a/20, 12b/5, 13a/7, 14a/2, 16b/2, 21a/14, 21b/20, 22b/16, 23b/2, 27b/8, 28a/8, 29b/19, 30a/14, 30a/15, 30a/16, 30b/11, 30b/12, 32b/20, 33a/18, 37b/14, 37b/18, 42a/9, 46a/20, 46b/17, 48a/17, 51b/21, 52a/1, 52a/4, 57b/9, 60a/3, 62a/5, 62a/13, 63a/1

b.+durur 4b/21, 5a/20, 19a/12, 27a/3, 28b/17, 38a/19, 42a/5

b.+ña 2b/17, 7a/17, 8a/10, 10b/21, 12a/8, 26a/14, 27a/2, 27a/15, 34a/2, 35b/15, 37b/9

b.+nda 7b/7, 11b/17, 23b/3, 24b/16, 25a/8, 25a/14, 28a/9, 32b/7, 33b/10, 35b/21, 38a/10, 44a/8, 54b/7, 55a/7

b.+ndadur 38a/14

b.+ndan 51a/5, 53a/11

b.+nı 39a/13

b.+nuñ 3b/10, 11a/13, 21b/4, 21b/4, 21b/5, 27b/1, 37a/5, 38a/3, 47a/6, 47a/13, 52b/16, 54a/12, 54b/12, 59a/3, 63a/5

budaḳ: Dal, budak.

b. 45b/3

b.+(ġ)ında 19b/19

budaḳlan-: Budak sürmek, dallanmak.

b.-mış 39a/12

buġur: Bundan sonra, bu defa, şimdi.

b. 3a/14, 3a/15, 3a/17, 3a/19, 4a/14, 6a/11, 6b/7, 6b/14, 9a/5, 11b/4, 15a/10, 19b/10, 21a/1, 22b/13, 23a/8, 25b/11, 28b/6, 28b/9, 32b/17, 34a/17, 36b/7, 39a/6, 41b/6, 42b/11, 44a/11, 48b/2, 48b/20, 62a/6, 63a/20

bugün: Bugün.

b. 3a/6, 3b/2, 7b/11, 15a/20, 32a/11, 32b/14, 33a/18, 40b/14, 40b/18, 41b/14

buḫār (Ar.): Buhar. *bk. buḥār*

b. 20b/20, 40a/5

b.+ı 17a/17

b.+ından 10a/17, 18b/19, 38a/4, 48a/2

buḥār (< Ar. buḫār): Buhar. *bk. buḫār*

b.+ı 17b/4

b.+ından 30b/18

buḫūr (Far.): Tütsü.

b. 59b/13, 59b/13

buḫūrāt (Far.+Ar.): Tütsüler.

b. 59b/13

bul-: 1. Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

b.-a 6a/16, 39a/5

b.-acaġumuz 6a/4

b.-acaḳ 5a/14

b.-am 5b/7, 54a/12, 55b/6, 56a/6

b.-anumuz 35b/21

b.-asın 4b/17, 38a/21

b.-duḳ 48b/16

b.-duḳları 36a/16
b.-ıcaḳ 35b/20
b.-ımadum 4b/18
b.-madı 59a/19
b.-maduḳ 5a/5
b.-maġa 6a/2, 6a/10
b.-maḳ 39a/19
b.-masına 5b/1
b.-mayıcaḳ 36b/3
b.-mayınca 5b/5
b.-mayup 37b/19
b.-mazsavuz 6a/14
b.-mış 45a/18
b.-up 36a/3, 42a/14, 44b/11, 51b/12, 54a/7, 55a/14, 57b/19
b.-ur 39b/7, 39b/11
2. Bir şeyi elde etmek.
b.-a 39a/5
b.-alı 23b/20
3. İstenilen şeye kavuşmak, nail olmak.
b.-a 50a/8
b.-am 22a/10
b.-amazsın 40b/2
b.-asın 13b/16, 40b/2, 66b/9
b.-asız 41b/19
b.-dısa 38b/10
b.-duġı 3b/20
4. Bir yere, bir noktaya erişmek, ulaşmak.
b.-dı 40b/5
5. Sağlamak, temin etmek.
b.-madı 62b/1, 41a/21
b.-up 36a/17
6. Yardımcı fiil.
b.- 29b/6, 43b/9, 48a/7, 50a/12
b.-a 8a/2, 12a/9, 22a/11, 23b/18, 46b/14, 52b/2, 65a/11

b.-a mı 46b/14
b.-acaḳ 24a/4
b.-alar 24a/9
b.-am 3a/17
b.-amadı 19a/12
b.-amaz 14b/15, 22b/18, 65a/13
b.-amazuz 13b/1
b.-asın 30a/14, 46b/1, 64a/6
b.-avuz 13a/21, 24a/2
b.-ayım 16a/18
b.-dı 3b/5, 13b/21, 14a/6, 18b/20, 26b/20, 58a/6
b.-dum 22a/9, 24a/3, 30a/4
b.-dum-ısa 24a/3
b.-ımaz 26b/10
b.-ısar 11b/15
b.-madı 32b/5, 36b/1
b.-madum 24a/5
b.-madumsa 24a/3
b.-maġa 36b/1
b.-maġ+ıçun 57a/18
b.-maḳ dile- 31a/19
b.-maya 66b/7
b.-mayıcaḳ 8a/9
b.-maz 30a/12, 62a/16
b.-mazdı 12b/7, 20b/1
b.-mış-iken 40a/16
b.-sa 21a/21
b.-sam 13b/18
b.-uban 26b/20
b.-uñ 16b/10
b.-up 2b/17, 46b/19, 57b/11, 58a/17, 60a/3
b.-ur 66a/3
b.-uram 2b/17, 13b/4
b.-ursa 39b/5

b.-ursam 2b/17

b.-ursavuz 26a/19

b.-ursın 65a/16, 66b/1

bular: Bunlar. *bk. bunlar*

b. 32b/7, 37a/16, 54b/21, 65a/6

bulın-: 1. Bulunmak.

b.-ur 29a/21

2. Yardımcı fiil.

b.-madı 36b/7

bulış-: Kavuşmak, buluşmak. *bk. buluş*-

b.-up 15a/3

bulud: Bulut. *bk. bulut, buluṭ*

b. 50b/12

bulun-: Bulunmak.

b.-madı 36b/1, 36b/2

b.-maz 66b/19

2. Bir hâlde olmak.

b.-maya 51a/14

buluş-: Kavuşmak, buluşmak. *bk. bulış*-

b.-dular 29a/5

b.-mış 59a/20

b.-up 16b/18, 17a/5, 26a/2, 28a/1, 33a/15, 40a/10, 60b/1

bulut: Bulut. *bk. bulud, buluṭ*

b. 7b/16, 7b/17, 10b/12, 17a/17, 20a/6, 24a/16, 34b/1, 38b/5, 48a/14

b.+dan 34b/2

b.+lara 66a/17

b.+laruñ 52a/3

buluṭ: Bulut. *bk. bulud, bulut.*

b. 51b/10, 51b/13, 52a/2, 52a/2

b.+lar 54b/2

buñal-: Bunalmak, darlanmak.

b.-dum 54a/10

b.-dük 52a/21

bunca: Epey, çok; bu denli, böylesi, bu kadar.

b. 6a/7, 6a/10, 8b/2, 26a/10, 27b/14, 43b/6, 47b/12, 61b/5, 61b/6

buncılayın: Bunun gibi, böyle.

b. 25a/2, 27b/15, 47a/14, 50a/850a/11, 66b/21

bunlar: Bunlar. *bk. bular*

b. 7a/20, 34b/18, 34b/19, 34b/21, 35a/5, 35a/6, 35a/8, 35a/11, 35a/13, 35a/13, 35a/18, 37a/14, 46b/7, 62b/16, 63b/18, 65a/2

b.+a 7a/21, 7b/2, 42b/7, 62b/17, 63a/6

b.+dan 13a/21, 35a/20

b.+ı 35a/12, 35a/15, 35a/17

b.+uñ 20b/16, 35a/18, 59b/5, 64b/19

bura: Bura.

b.+da 39a/18

burc (Ar.): Kale, hisar çıkıntısı, kule.

b.+a 30b/15, 30b/21

b.+ına 30a/15, 63b/10

b.+ında 58a/20

b.+lar 31b/4

b.+una 32a/13

burc-ı bāru (Far.): Kale duvarı, hisar burcu.

b.+ya 41a/14

burḳa^{c} (Ar.): Örtü, perde.

b. 62b/2

bur-: Döndürmek, çevirmek, bükmek.

b.-maḳ 47a/15

bur(u)n: Burun.

b.+ı 55b/13

b.+ınuñ 54b/3

b.+ları 40a/13

b.+larında 54a/21

b.+unuñ 20a/6

būsitān (Far.): Çiçek bahçesi, güzel çiçeklerle dolu yer. *bk. būstān*

b.+ı 2a/7

būstān (Far.): Çiçek bahçesi, güzel çiçeklerle dolu yer. *bk. būsitān*

b. 3b/19 , 45b/21

b.+ı 43b/18

b.+ıla 44a/17

b.+umdadur 47b/2

buşan-: Öfkelenmek, kızmak.

b.-ursa 13a/6

buṭaḳ: Budak, sürgün.

b.+(ġ)ından 45a/20

buyruḳ: Emir, ferman.

b.+(ġ)ı ḳıl- (emretmek) 36a/3

buyur-: Buyurmak, emretmek.

b.- 6a/4, 48b/1, 61b/11

b.-dı 10b/5, 11a/5, 13a/3, 15b/6, 28a/14, 28b/2, 28b/11, 29a/6, 29a/13, 29a/13, 29b/10, 31b/18, 34b/3, 35a/15, 36a/2, 42a/9, 48b/2, 60b/15, 63a/19

b.-duḳdan 52b/15

b.-duñ 38a/1

buz: Buz.

b. 16a/10, 49b/15

b.+ca 26a/12

bük-: Bükmek, kıvırmak.

b.-üp 45b/5, 53b/21

bükül-: Bükülmek, kıvrılmak.

b.-di 9b/13, 17b/5

bülbül (Far.): Bülbül.

b. 4b/9, 14a/10, 31a/9

bülend (Far.): Yüksek, yüce, ulu.

b. 2a/7, 58a/12

büllūr (< Far. billūr): (mec.) Beyaz, pürüzsüz.

b. 31a/15

bünyād (Far.): 1. Yapı, bina.

b. eyle- (inşa etmek, kurmak) 2a/17

b. it- (inşa etmek, kurmak) 3b/18

b. ol- (meydana gelmek) 7b/5

2. Esas, temel.

b.+ına 34b/10

büri-: Bürümek, kaplamak. *bk. bürü-, pürü-*

b.-miş 39a/2, 40a/13, 61a/7, 61a/14

bürü-: Bürümek, kaplamak. *bk. büri-, pürü-*

b.-di 14b/13, 14b/16, 60a/18, 62b/1

b.-miş 20b/18, 61a/15

b.-mişdi 20b/1, 62b/1

b.-mişlerdi 10b/13

b.-r 15a/13, 54b/2

bürün-: Bürünmek.

b.-düler 57a/14

bütün: Bütün, tam, eksiksiz.

b. 7a/20, 63b/4

büyük: Büyük.

b. 37a/2

büyü-: Büyümek.

b.-yen 47a/6

C

cā (Far.): Yer, zemin, mekân.

c. 58a/20

c. it- (yer etmek, yerleşmek) 67a/7

cā-be-cā (Far.): Yer yer.

c. 58a/14

cā-zemīn (Far.): Yerde.

c. 2a/10

Caʿcaʿa: Devler sultanı.

C. 4b/16, 5a/3, 5b/14

cāh (Ar.): Yüksek mevki, makam.

c. bul- (bir makama, bir mevkiye yükselmek) 52b/2

c.+ına 57b/12

cāh-ı ʿaḳīm (Far.): (mec.) Sonuçsuz, neticesiz, semeresiz.

c. 4b/14

cāhil (Ar.): Bilgisiz, cahil.

c. 21a/20, 53b/4

cahīm (Ar.): Cehennem.

c. 11b/16, 51b/5

Cāhir: Benî Asfer beylerinden biri.

C. 13a/17

Cālūs: Keykubâd'ın hâslarından biri.

C. 31b/15

cām (Far.): 1. İçki kadehi.

c. 44a/11, 46a/4

2. Cam.

c. 54a/14

c.+dan 43a/7

3. Pencere.

c. 59b/4

cām-ı gītī-nümā (Far.): Dünyayı gösteren ayna.

c. 39b/1

c.+sın 44b/4

c.+yı 44b/4, 44b/5, 44b/7

cāme-ḫāb (Far.): Yatak.

c.+dan 63a/8

cān (Far.): Can, ruh, gönül.

c. 4b/3, 4b/3, 8a/1, 12b/9, 15a/4, 16b/11, 17b/14, 22a/8, 24b/15, 28a/3, 29a/2, 31a/9, 33a/4, 33b/4, 33b/4, 34a/21, 41b/19, 49a/5, 50a/12, 51a/5, 57a/3, 60b/14, 183a/17

c. al- (öldürmek) 7b/11, 10a/16

c. başına sıçra- (çok öfkelenmek) 8a/12

c. başına sıçra- (çok korkmak) 18a/9

c. bedenden uç- (ölmek) 17b/3

c. bağışla- (öldürmekten vazgeçmek) 20a/7

c. cehenneme vir- (ölmek, helak olmak) 3b/12

c. u baş oyna- (canını feda etmek) 15a/11

c. u baş terk it- (canını feda etmek) 62a/5

c. u cigerin ṭağla- (acıyla kıvranmak, çok acı çekmek) 16a/12

c. vir- (ölmek) 2b/19, 37b/5, 37b/6, 49a/6

c. yaḳ- (üzmek, acı vermek) 2a/4

c.+dan 8a/11, 14b/13, 22a/7, 22a/10, 27a/15, 61b/15

c.+ı 25a/16, 36b/4

c.+ıduñ 22a/18

c.+ıla 2b/19, 17b/15, 30a/19

c.+ın 21b/15

c.+ın al- (öldürmek) 25a/1, 26a/14, 26b/3

c.+ın vir- (ölmek) 9a/4

c.+ına 67b/1

c.+ına ḳıy- (kendisini öldürmek) 5a/11

c.+lar 56b/16

c.+lara 20a/7

c.+um al- (öldürmek) 52b/8

c.+uma 26a/15

c.+umı 12b/9

c.+uñ 21a/11, 28a/4

c.+uñ al- (öldürmek) 29a/21, 29b/4, 46b/5

c.+uña 26b/12

cān (< Ar. cānn): Cin topluluğu, cinler.

c. 3a/3, 5a/3

cān-āferīn (Far.): Can yaratan; Allah.

c. 1b/2

cān-ı şīrīn (Far.): Tatlı can.

c.+i 53b/12

cān alıcı (Far.+T.): Can alan; Azrail.

c. 17b/2, 26a/14

cānān (Far.): Sevgili.

c. 52b/11

cānavar (< Far. cān-āver): Canavar, yırtıcı hayvan.

c. 7a/15

c.+dan 7b/5, 64b/21

c.+dı 7a/4

c.+lar 7b/5, 55b/10

c.+ların 7a/19

c.+laruñ 7b/4

cānib (Ar.): Yön, cihet, taraf.

c.+de 51b/11

c.+den 9b/9, 15a/7, 17b/9, 17b/12, 35b/2, 38b/9, 61a/5

c.+e 39a/1, 40a/4

c.+inde 20b/10, 40a/10, 41a/9

c.+inden 15b/21, 36b/15 , 66a/5

c.+ine 24b/12, 39b/16, 40a/3, 40a/11, 63b/21

cānib-i Ḥaḳ (Far.): Allah tarafından.

c.+dan 39b/21

cānlan- (Far.+T.): Canlanmak, dirilmek.

c.-up 39b/13, 39b/15

cānlu (Far.+T.): Canlı.

c. 53a/21

cār (Ar.): Çarşaf, büyük şal, çar.

c. 37b/4, 37b/17, 37b/18

c.+a 38a/4

c.+ı 38a/7, 38a/8

c.+ın 37b/6, 37b/7, 38a/9

c.+ını 37b/5

cāsūs (Ar.): Ajan, casus.

c. 25b/19, 27b/13, 27b/16, 27b/19, 27b/20, 27b/20, 29a/4, 64a/8, 64a/9

c.+ıdı 20a/16

c.+ıdur 56a/11

cāsūs-u ḥāḳān (Far.): Sultanın casusu.

c.+ıdı 20a/16

cāsūslıḳ (Far.+T.): Ajanlık, casusluk.

c.+(ġ)a 66a/6

cāvidān (Far.): Ebedi, daimi, kalıcı.

c. 5a/20, 26b/4

cāyiz (< Ar. cāʾiz): Yerinde, uygun.

c.+durur 60b/12

cāẕū (< Far. cādū): Cadı, büyücü.

c. 24a/8, 24a/11, 24a/12, 24a/13, 24a/14, 24a/14, 24a/15, 24a/15, 24a/20, 24b/8, 24b/9, 34a/18, 34b/6, 57b/9, 57b/10, 57b/10, 57b/14, 57b/16, 57b/18, 57b/18,

57b/20, 58a/6, 58a/14, 58b/1, 58b/1, 58b/4, 58b/8, 59a/3, 59a/7, 59a/9, 59a/12, 59b/4, 59b/6, 59b/8, 59b/12, 59b/14, 60a/10, 60b/8, 60b/17, 60b/18, 60b/21, 61a/2, 61a/4, 63a/6, 63b/17, 63b/19, 64a/15, 64a/16, 64a/18, 64b/3, 64b/5, 64b/8, 64b/11, 64b/14, 64b/14, 64b/18, 65a/1, 65a/1, 65a/4, 65a/7, 65a/13, 65a/18, 65b/18, 66a/2, 66a/3, 66a/6, 66a/8, 66b/5, 66b/5

c.+dur 24a/13, 24a/15, 58a/8, 58a/8, 58a/8

c.+lar 4b/14, 24a/7, 34b/4, 48a/13, 59a/16, 64a/18

c.+lardan 34a/9, 65a/4

c.+lardı 34a/17

c.+ları 34b/7, 34b/9

c.+laruñ 34b/3, 65b/2

c.+nuñ 64b/8, 64b/12, 65a/1

c.+sına 57b/11

c.+ya 24b/6, 24b/12, 33b/12, 58a/2, 63b/19

c.+yı 24a/17, 34b/9

c.+y+ıla 57b/16, 64a/14, 66b/6

c.+y+iken 60a/2-3

cebbār (Ar.): Cebreden, zor kullanan, zorba.

c.+larına 39a/20

cebbār-nefs (Far.): Zorba nefis.

c. 43a/2

cebbe (Ar. cübbe): Cübbe.

c.+m 47a/19

cebe (Moğ.): Savaşla ilgili silâhlar, mühimmat.

c. 9a/19, 14b/9, 25a/17, 31a/16, 31b/13, 32a/16, 49a/11, 57a/12

c.+ler 17a/20

cedd (Ar.): Cet, ata, soy.

c.+imüze 25a/6

c.+in 171a/6

c.+inden 28b/1

cefā (Ar.): Eziyet, incitme.

c.+lar 61b/19

cehd (Ar.): Çalışma, çabalama.

c. it- (gayret etmek, çaba göstermek) 2a/19, 22b/1, 24b/5, 65b/5,

c. ḳıl- (gayret etmek, çaba göstermek) 6a/2, 26b/9, 29b/12, 66b/1, 66b/9

cehennem (Ar.): Cehennem.

c. 50b/12, 50b/16, 60a/2

c.+e 3b/12

cehl (Ar.): Bilmezlik, bilgisizlik.

c.+iñüz 6a/9

Celāle'd-dīn: Mısır sultanı.

C. 19b/6, 58b/20

cellād (Ar.): (mec.) Çok merhametsiz (kimse).

c.+lar+ıla 20b/4

cellādveş (Ar.+Far): Cellat gibi.

c. 57a/2

celle celālühü (Ar.): "Onun şanı, büyüklüğü artsın" anlamına gelen Allah için kullanılan

saygı sözü.

c. 21a/6, 42b/17

cem^{c} (Ar.): Toplanma, biriktirme, yığma.

c. eyle- (toplamak) 25b/17-18, 27b/2, 27b/14, 49a/14, 61b/16, 64a/16

c. it- (toplamak, yığmak, biriktirmek) 20b/1, 25a/18, 27b/3, 27b/4, 37b/15, 38b/5, 38b/15, 41b/18, 47a/20, 48a/10, 56b/21, 57b/14, 57b/15, 60b/8, 60b/10, 62a/1

c. ol- (toplanmak, bir araya gelmek) 7b/21, 23b/9, 23b/17, 41b/3, 43b/19, 48b/18, 48b/20, 49a/17-18, 57a/10, 58b/13, 59a/11, 60b/15

c.+ümüñ 46a/8

cemā^{c}at (Ar.): Cemaat, insan topluluğu.

c. 13b/21, 27a/8

c.+den 40b/8

cemād (Ar.): Cansız varlık, bitki ve hayvan dışındaki cansız cisim.

c.+a 23a/20

cemāl (Ar.): Güzellik, yüz güzelliği.

c. 52b/9

c.+ine 20a/3

c.+üñi 40b/15

cemī^{c} (Ar.): Bütün, hep.

c. 6b/10, 8a/6, 8b/4, 11a/11, 11b/6, 14a/15, 14b/4, 15b/1, 17a/12, 19a/4, 19a/11,

20b/21, 21b/12, 23b/6, 23b/9, 24a/1, 24a/20, 25b/4, 27b/19, 30b/5, 30b/7, 31b/2, 37a/9, 37a/15, 44a/18, 47b/6, 48a/19, 49a/17, 49b/6, 57b/5, 58b/14, 59b/21, 63a/5, 63a/11, 63b/13, 64a/3

c.+i 64a/11

c.+isi 62a/11

c.+isin 57b/16

c.+si 34a/3, 58b/10

cemʿiyyet (Ar.): Topluluk.

c.+ile 30b/1

Cemşīd: İran'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pîşdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarı. *bk. Cemşīd-i Behmen, Cemşīd-i şāh, Cemşīd Şāh, Cimşīd*

C. 19a/16, 20a/3, 25a/3, 46a/8, 57b/19, 58b/4

Cemşīd-i Behmen: İran'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pîşdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarı. *bk. Cemşīd, Cemşīd-i şāh, Cemşīd Şāh, Cimşīd*

C. 61a/11

Cemşīd-i şāh: İran'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pîşdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarı. *bk. Cemşīd, Cemşīd-i Behmen, Cemşīd Şāh, Cimşīd*

C.+dan 45a/6

Cemşīd Şāh: İran'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pîşdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarı. *bk. Cemşīd, Cemşīd-i Behmen, Cemşīd-i şāh, Cimşīd*

C. 58b/4

C.+dan 25a/3

cenāḥ (Ar.): Kanat, taraf.

c. 2b/12, 7b/9, 32a/21

ceng (Far.): Savaş.

c. 5a/16, 5a/16, 5a/17, 8b/9, 10a/10, 10a/11, 10a/13, 14b/19, 17a/8, 17a/11, 17a/20, 17b/12, 18a/3, 18a/19, 18b/21, 19a/2, 19a/5, 19b/2, 25b/14, 26a/11, 26a/19, 28b/3, 30b/19, 31a/7, 31a/14, 31b/1, 31b/2, 32a/7, 32a/8, 32a/19, 32b/6, 33a/3, 48a/4, 49a/18, 49b/3, 49b/6, 51a/12, 57a/11, 57a/13, 58a/17, 59a/18, 59b/20, 60a/18, 60a/20, 60b/17

c. cidāl ḳıl- (savaşmak) 8b/5-6

c. eyle- (savaşmak) 11b/1, 12a/16, 57b/15

c. i cidāl it- (savaşmak) 17a/5

c. it- (savaşmak) 7b/10, 8b/17, 10a/15, 10b/4, 11a/7, 12a/12, 15a/2, 15a/4,

16a/15, 16a/21, 16b/4, 16b/10, 16b/19, 17a/13, 17b/1, 17b/10-11, 17b/11, 18b/7, 18b/17, 19a/10, 24b/8, 24b/8, 25b/15, 26a/13, 27a/20, 29b/6, 33a/6, 33a/16, 42a/8, 43b/8, 46b/17, 48a/2, 48a/6, 48a/17, 50a/15, 51a/8, 60a/16-17, 61b/18, 63b/7, 65b/15

c. ḳıl- (savaşmak) 5a/14, 27b/11, 27b/17-18, 29b/14, 29b/15, 60b/1

c. ü cidāl eyle- (savaşmak) 60a/18

c.+den 17a/11

c.+e 10a/7, 10a/10, 10b/10, 11a/21, 17a/10, 30a/6, 46b/11, 49b/10, 57b/4

c.+e dur- (savaşmaya başlamak) 27b/10

c.+e gir- (savaşa katılmak) 10b/1, 16b/14, 18b/15, 32a/14, 41b/15, 48a/1, 56b/14

c.+ ṭur- (savaşmaya başlamak) 17b/10

c.+i 5a/11, 10a/9, 26a/8, 43a/10, 49b/10

c.+idür 4a/15

c.+inden 51a/1

c.+ine 33a/5, 33a/10

c.+ini 46b/11, 67a/21

c.+üm 29a/12

c.+üme 9a/3, 9a/3, 15b/18, 30a/12

c.+ümi 30a/8

c.+ümüzden 30b/16

c.+üñ 17b/6, 31a/18

c.+üñe gir- (savaşa katılmak) 33a/5

ceng-i ʿaẓīm (Far.): Büyük savaş.

c. 10a/20

ceng-i Benī Aṣfer (Far.): Beni Asfer'in savaşı.

c. 14a/13

ceng-i cihān (Far.): Dünya savaşı.

c. 30b/21, 49a/1

ceng-i Efrāsiyāb (Far.): Efrasyab'ın savaşı.

c.+a 57a/10

ceng-i girān (Far.): Büyük savaş.

c. 17b/5, 17b/7, 26a/9, 63b/16

ceng-i ḳıran (Far.): Büyük savaş.

c. 17b/6, 29b/19

ceng-i meydān (Far.): Meydan savaşı.

c.+um 47b/4

ceng-i murġān (Far.): Kuşların savaşı.

c. 12a/15, 12a/16

ceng-i sulṭān (Far.): Büyük savaş.

c. 13b/10

c.+dur 28b/3

ceng-i sulṭānī (Far.): Büyük savaş.

c. 11b/1, 28a/1

c.+dür 30b/9

ceng-i Süleymānī (Far.): Hz. Süleyman'ın savaşı.

c. 10a/11

c.+dür 57a/10

ceng-i zen (Far.): Kadın savaşı.

c.+dür 56b/8

cennet (Ar.): Cennet.

c. 4b/7, 14a/10, 37a/10, 39a/3, 39a/4, 43b/16, 47b/2, 50a/20, 55b/11

c.+e 14a/5

c.+ile 66b/9

cennet-i ṭāvūs (Far.): Tavus bahçesi.

c. 8b/10

cerrende (< Far. çerende): Otlayıcı, otlayan.

c. 8a/8, 58b/17, 62b/20

c.+ye 44b/16

cesād (Ar.): Safran.

c. 31b/17

cevāb (Ar.): Cevap, karşılık.

c. 5a/18, 13b/19, 48b/6

c. al- (cevabını dinlemek) 28a/17

c. vir- (cevaplamak, yanıtlamak) 3a/13, 5a/2, 5a/8, 5b/2, 6b/9, 6b/20, 13a/13, 13a/18, 18a/7, 26a/14, 32b/18, 33b/17, 37b/9, 37b/10, 38a/2, 48a/9, 51b/15, 52a/12, 53a/11, 54b/7, 54b/19, 55a/3-4, 55b/16, 64a/4, 65b/17

c. vir- (birisine veya düşmana karşılık vermek) 23b/18, 24b/19, 27b/2, 33b/10, 41b/13, 47b/7

c.+ı vir- (cevaplamak) 53b/6

c.+lar 29b/11

c. mı 65b/16

c.+uñ vir- (cevaplamak) 28a/17

cevāb-ı ṭab^{c} (Far.): Mizacın cevabı.

c.+ı 25a/12

cevāhir (Ar.): Elmas, zümrüt, pırlanta gibi değerli taşlar, cevherler.

c. 37a/15

c.+den 37a/19

c.+ümüz 37a/15

cevher (Ar.): Var olan bir şeyin özü, esası.

c. 1b/4

c.+i 2b/5, 49a/9

2. Değerli taş.

c. 37a/17, 37a/17, 66a/2

c.+dendür 38b/19

c.+i 2b/4

cevher-i kāmil (Far.): (mec.) Bir şeyin kıymetini, değerini anlayabilecek mahir kimse.

c. 2a/12

cevlān (Far.): Gezinme, gidip gelme, deveran, hareket.

c. 20a/5

c. it- (dolaşmak, gezinmek) 8b/11

c. ḳıl- (dolaşmak, gezinmek) 8b/16

c. ḳılış- (karşılıklı dönme, dolaşma) 10a/7

c. ur- (dönmek, dolanmak) 8b/20, 9a/19, 14b/12-13

c.+ı 20a/10

cevlāngeh (Ar.+Far): Dolaşma yeri. *bk. cevlengeh*

c.+üñ 66b/9

cevlengeh (Ar.+Far.): Dolaşma yeri. *bk. cevlāngeh*

c.+üñ 26b/13

cevr (Ar.): Eziyet, cefa, zulüm.

c.+i 52b/6

c.+üñ 40b/17

cevşen (Far.): Zincir ve puldan yapılan örme zırh.

c. 14b/9, 20b/20, 31b/11, 31b/13, 46b/5, 49a/11, 49b/10, 50a/10

c.+e 32a/16

c.+in 20a/7, 47b/20

c.+le 9a/19

c.+ler 17a/20, 25a/17

c.+lerin 31a/16, 49b/1

c.+lerini 57a/12

cevşenlü (Far.+T.): Zırhlı.

c. 49b/1

Ceyḥūn: Ceyhun Nehri. *bk. Ceyḫūn*

C. 17a/21

Ceyḫūn: Ceyhun Nehri. *bk. Ceyḥūn*

C. 25b/18, 62a/2

ceyş-i Aşferī (Far.): Asferî'nin ordusu, askeri.

c. 9b/14-15

cezāyir (< Ar. cezā°ir): Adalar.

c. 6b/1

c.+ler 5b/13

cezīre (Ar.): Ada.

c. 10a/17, 53b/8

c.+de 6a/16, 6b/19, 7a/6

c.+ler 6a/18

c.+lerde 6a/12

c.+lerden 6b/16

c.+leri 6a/15, 6b/1

c.+nüñ 6a/18

c.+sinden 6b/20

cezīretü'l-kübrā (Ar.): Büyük ada. *bk. cezīre-i kübrā*

c. 6b/5

c.+ya 6a/14, 6a/16, 6a/17

cezīre-i Hindūstān (Far.): Hindistan adası.

c.+da 6a/13

cezīre-i kübrā: (Far.): Büyük ada. *bk. cezīretü'l-kübrā*

c. 6a/13-14

c.+da 6a/12

cezm (Ar.): Kati surette niyet etme.

c. it- (kesin karar vermek, kati surette niyet etmek) 51b/19

Cibrīl-Emīn: Cebrail.

C. 1b/9

cidāl (Ar.): Savaş, kavga, cenk.

c. 8b/6, 17a/5, 17a/11, 59a/18, 59b/20, 60a/18

c.+i 33a/3, 43a/10

c.+in 18a/3

ciger (Far.): (mec.) Yürek, iç.

c. 8a/1

c.+i 5a/7, 21a/4, 62a/10

c.+i ḫūn ol- (çok acı çekmek, üzülmek) 49a/9

c.+in 16a/12, 33a/14, 61b/9

c.+in ṭağla- (çok acı çekmek, üzülmek) 33a/14, 61b/9

c.+inde 25a/16

c.+leri 20b/5

c.+üm kebāb it- (çok acı çekmek, üzülmek) 11a/19

ciger-gūn (Far.): Ciğer renginde.

c. it- (yaş yerine ciğer renginde kan akıtmak) 62a/17

ciger-gūşe (Far.): Çok sevilen kimse, evlat.

c.+lerimüñ 33a/1

c.+lerüñ 33a/2

c.+m 25a/2, 32b/19, 33a/15, 33a/19

c.+ñ 28b/7, 32b/15

c.+si 28a/3, 29a/11

ciger-ḫūn (Far.): (mec.) Çok muzdarip.

c. ol- (üzülmek, kederlenmek) 30b/10

cihān (Far.): Dünya, âlem.

c. 5a/13, 7b/6, 7b/19, 8b/4, 13b/7, 14a/10, 15b/19, 16a/6, 19a/17, 19a/17, 23a/21, 24b/10, 25a/2, 25a/2, 25a/5, 26a/18, 26b/7, 27b/12, 27b/13, 27b/21, 30a/6, 30b/16, 31b/12, 33a/9, 33a/12, 37b/11, 38a/9, 38a/21, 38b/15, 42a/1, 42a/6, 46b/7, 46b/17,

47b/13, 48b/1, 49b/19, 57a/1, 57b/20, 58b/4, 58b/4, 58b/5, 58b/9, 58b/10, 58b/11, 59b/1, 61a/3, 64b/7, 64b/10, 64b/12, 64b/17, 64b/21, 65a/2, 65a/2, 65a/7, 65b/10, 66b/4, 67a/16

c.+a 1b/13, 2a/15, 2b/5, 30a/21, 44b/15, 56a/5, 59a/20

c.+a gel- (doğmak) 30b/21

c.+da 2a/19, 19a/20, 24a/19, 29a/19, 35a/18, 37a/18, 38a/12, 57b/15, 60b/12, 61b/16, 62a/2, 62a/5, 62b/20, 65a/18

c.+dan 2a/4

c.+dur 25a/14, 33a/17

c.+ı 5a/14, 17b/11, 27a/10, 29b/3, 31b/6, 38b/3, 60a/17, 60a/18

c.+uñ 18a/18, 21b/1, 21b/12, 47a/10, 47b/4, 52b/3, 67a/14

cihāngīr (Far.): Dünyayı zaptetmiş, hükmü altına almış.

c.+leri 32a/2

cihānsuz (Far.+T.): (mec.) Belli bir yeri olmayan.

c. 28a/16

cihān-dest-i pehlevān (Far.): Dünyayı elinde tutan çok güçlü savaşçı.

c. 33a/17

cihet (Ar.): Yön, taraf.

c.+den 4a/14, 8b/5, 37b/9, 44b/20

cild (Ar.): Bir eserin ayrı ayrı basılan bölümlerinden her biri.

c.+ini 67a/10

cild-bend (Far.): Bir tür çanta.

c.+ine 39b/2

cilve (Ar.): (mec.) Kıvrak hareket.

c. ḳıl- (kıvrak hareketler yapmak) 20b/20

cīm (Ar.): Arap alfabesinin beşinci harfi.

c. 14a/8

Cimcime: Bir dev.

C. 58b/9

Cimşīd İran'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pîşdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarı. *bk. Cemşīd, Cemşīd-i Behmen, Cemşīd Şāh, Cemşīd-i şāh*

C.+ine 46a/4

cin (< Ar. cinn): Cin. *bk. cinn*

c. 17a/7, 18b/15, 23b/16, 23b/20, 29b/4, 30b/12, 41a/21, 42a/17, 58b/5, 59a/18

c.+den 59a/21

c.+lerile 14b/12

cinān (Ar.): Cennetler.

c. 9b/13

cinn (Ar.): Cin. *bk. cin*

c. 1b/3, 3a/3, 23a/15, 52b/18, 56b/2, 62b/20

c.+e 44b/15, 44b/18, 59a/5, 59a/15, 60a/10

c.+i 58b/17

cinnī (Ar.): Cin topluluğundan olan, cin.

c. 46a/7, 46a/7

c.+ler 4b/16 , 5b/2

c.+si 5b/2

cins (Ar.): Cins, soy, tür.

c. 55a/3

c.+i 4a/5, 38a/2, 53a/17, 53a/19

c.+imüz 55a/4

c.+inde 39b/9

c.+iñüz 6b/15

c.+i misiz 53a/10

cisim (< Ar. cism): Cisim, beden. *bk. cism*

c. 2a/21

cism (Ar.): Cisim, beden. *bk. cisim*

c.+i 51a/5

c.+ine 33a/1

c.+üñ 44a/5

c.+üñe 46b/17

c.+üñ+durur 66b/4

ciyş-i İskender (Far.): İskender'in ordusu, askeri.

c.+i 35b/4

ciyş-i Süleymān (Far.): Süleyman'ın ordusu, askeri.

c. 15a/5

cū (Far.): Arama, araştırma. *bk. cüst*

c. 20a/19

cūd (Ar.): El açıklığı, cömertlik.

c.+ına 67a/19

c.+uñ 29b/2

c.+uñı 56b/18

cūş (Ar.): Coşma, taşma, coşkunluk.

c. it- (coşmak, hareketlenmek) 4b/9, 10a/5

c.+a gel- (coşmak, coşup taşmak)17b/15

cübbe (Ar.): Elbise üstüne giyilen, bedeni uzun ve bol, yenleri geniş, düğmesiz giyecek.

c.+sin 20a/17, 25a/19

cüdā (Far.): Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak. *bk. cüẕā*

c. düş- (ayrı düşmek, uzak kalmak) 54b/14, 55a/11

cümle (Ar.): Bütün, hep, herkes.

c. 5a/17, 6b/7, 6b/8, 6b/9, 12a/1, 12b/13, 15b/18, 17b/3, 20b/21, 21a/14, 23a/20, 26b/21, 30a/2, 30a/3, 34a/16, 36b/5, 36b/8, 38a/20, 40b/10, 44b/19, 46a/2, 46a/6, 48a/15, 56b/16, 57b/2, 63b/16, 66b/14, 67a/20

c.+i 30a/11

c.+müz 30a/7, 35a/3

c.+müzi 5b/11

c.+nüñ 54b/21

c.+ñüz 16b/9

c.+si 4a/21, 6b/11, 7a/14, 14b/5, 16b/18, 16b/18, 35a/17, 59a/2, 62a/18, 64a/16, 64b/11

c.+sidür 59b/1

c.+sile 26a/11

c.+sin 13b/3, 30a/7, 30b/11, 43a/11, 57b/15

c.+sine 27a/7, 40b/12

c.+sinüñ 6b/11, 17a/1

cünbiş (Far.): Hareket etme, kımıldama. *bk. cünbüş*

c. 39b/15

cünbüş (< Far. cünbiş): Hareket etme, kımıldama. *bk. cünbiş*

c.+de 62b/16

c.+lerinden 64a/11

cündī (Ar.): Asker sınıfına mensup, asker.

c. 4b/16

cürm (Ar.): Suç, kabahat.

c.+e 22a/8, 27a/6

c.+i 14a/5

c.+in 26b/16

c.+ine 67a/8

c.+ini 21b/20

c.+üme 67a/5

cüst (Far.): Arama, araştırma. *bk. cū*

c. ü cū ḳıl- (aramak, araştırmak) 20a/19

cüvān (Far.): Civan, genç.

c. 23a/21

c.+dur 48a/11

cüẕā (< Far. cüdā): Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak. *bk. cüdā*

c. ḳıl- (ayırmak) 61b/8

c. ol- (ayrılmak) 10b/5, 19a/1

Ç

çadır: Çadır.

ç. 10b/17, 34a/12

ç.+dan 32a/6

çaġ çaġ: Ok ve kılıçtan çıkan ses.

ç. 17b/1

çaġır-: Bağırmak, seslenmek.

ç.-dı 16a/3, 36b/9

ç.-duġın 36b/10

ç.-up 8b/20, 18a/14, 48b/12, 53a/7

ç.-urlar 47b/11

ç.-ursa 35b/11, 35b/11

çaġla-: Çağlamak, coşmak.

ç.-dı 36b/9

ç.-yan 36b/10

çaġlu: Çağlayan gibi.

ç. 21a/4

çaġrış-: Hep birden bağırarak yaygara etmek.

ç.-dılar 32a/4
ç.-masından 32b/1
çāk (Far.): Yırtık, yarık.
ç. 21b/16, 59b/19, 61a/15
ç. eyle- (yırtmak) 29b/10, 41a/18-19
ç. it- (yırtmak) 10a/15, 18a/1, 18a/2
ç. ol- (yırtılmak, parçalanmak) 61a/8, 64b/13
çāker (Far.): Kul, köle, bende.
ç. 13b/9, 19a/19, 21b/13, 23b/12, 67a/18
ç. eyle- (hükmü altına almak) 45a/10
ç. it- (hükmü altına almak) 46a/6, 66b/8
ç. kesil- (kul köle olmak) 13b/10
ç. ol- (birinin tesiri, hükmü altına girmek) 23a/14, 23b/20, 30a/14, 30a/14, 42a/8, 46a/18, 65b/19-20
ç.+idi 23a/16
ç.+inüñ 2a/8
ç.+üm 47a/11
ç.+ümdür 47b/10
ç.+üz 6a/4
çal-: 1. Bir çalgı aletini çalmak.
ç.-ar 31a/11, 44a/3
ç.-dılar 15a/11, 32b/1
ç.-up 14b/5, 31a/8
2. Hamle yapmak, kesmek.
ç.-ar 67a/21
ç.-dı 9a/12, 9b/1, 9b/5, 9b/16, 16a/10, 49b/9
ç.-duḳ 50b/21
çālāk (Far.): (mec.) Aceleci, çabuk, tez canlı.
ç.+(g)üñ 66b/18
çalın-: Bir müzik aletinin çalınması.
ç.-dı 64b/1, 64b/2
ç.-up 10b/5, 25b/4, 49b/12
ç.-ur 9b/4
çalış-: Çalışmak.

ç. 10b/2

ç.-up 50a/9, 50a/11

çalḳan-: Dalgalanmak.

ç.-uban 10a/5

çañ: Çan.

ç. 49b/9, 49b/12

çanaḳ: Kilden yapılma yayvan ve küçük kap.

ç.+lar+ıla 31a/3

çārunā-çār (< Far. çār-nā-çār): Çaresiz, ister istemez. *bk. çār-nā-çār*

ç. 23b/15

çār-bāliş (Far.): Hükümdar ve büyüklerin üzerine oturduğu dört katlı yastık, taht, yüksek

mevki, makam.

c. 2a/9

çāre (Far.): Çare, deva, çözüm yolu.

ç. 2b/14, 36b/16

ç. bul- (bir çıkar yol bulmak) 36b/1

ç. bulın- (bir çıkar yol bulunmak) 36b/7

ç. eyle- (bir çözüm bulmak) 6a/2, 8a/6, 64a/8

ç. ḳıl- (çıkar bir yol bulmak) 4b/6, 5b/1, 34a/15, 36b/3

ç. ol- (bir çıkar yol bulmak) 24a/6

ç.+si 5b/12, 29b/18, 42a/5

çarḫ (Far.): 1. Felek, talih, dünya.

ç. 23b/1, 33a/6, 50a/11

ç.+a gir- (yörüngeye oturmak) 41b/18

ç.+ı 20b/20, 30a/11, 45b/20, 47a/17, 62b/1

ç.+uñ 2a/10, 51a/5, 53b/15

2. Çark, tekerlek gibi dönen şey.

ç. ur- (kendi ekseni etrafında dönmek) 44a/5

çarḫ-heftümīn (Far.): Yedinci gök.

ç. 1b/13

çarḫ-ı āsümān (Far.): Gökyüzü.

ç. 17a/15, 17b/11, 23a/18, 66a/18

çarḫ-ı ʿaẓam (Far.): Bütün felekleri içine alan en büyük felek.

ç.+da 17a/20

çarḫ-ı çār (Far.): Dördüncü kat felek.

ç.+umdan 14a/17

çarḫ-ı devrān (Far.): Dönen felek. *bk. çarḫ-ı felek*

ç. it- (dünyanın dönmesi) 45b/21

çarḫ-ı ejder (Far.): Felek ejderhası.

ç.+dür 9a/2

çarḫ-ı felek (Far.): Baht, talih, çarkıfelek.

ç. 30b/11, 46b/9

çarḫ-ı ġaddār (Far.): Merhametsiz, zalim felek.

ç.+uñ 20a/15

çarḫ-ı gerdūn (Far.): Dönen felek. *bk. çarḫ-ı devrān*

ç. 61a/14

çarḫ-ı Merrīḫ (Far.): Dönen Merrih.

ç. 48a/4

çarḫ-ı nüh felek (Far.): Dokuz felek.

ç. 26a/6

çarḫ-ı ṭās (Far.): Gökyüzü, sema.

ç.+ı 56b/13

çarḫ-ı tāsi^{c} (Far.): Dokuzuncu felek.

ç. 67a/21

çarḫ-ı yüz (Far.): Felek, âlem, dünya.

ç.+in 9a/1

çār-ı yār-ı Bekri'ṣ-Ṣıddīḳ (Far.): Hz. Ebubekir.

ç. 2a/1

çār-nā-çār (Far.): Çaresiz, ister istemez. *bk. çārunā-çār*

ç. 44b/3

çat-: Kavuşturmak, bir araya getirmek, birleştirmek.

ç.-mışlar 61a/9

ç.-up 4a/21, 7b/17, 8b/9, 14b/12, 20a/1, 58b/15, 65a/6

çatıldı: Çatırtı.

ç. 51b/11

çatla-: (mec.) Hissettiği bir hâlin etkisine dayanamayacak duruma gelmek, bir hâli dayanamayacak kadar kuvvetle hissetmek.

ç.-yup 37b/6

çavuş: Çavuş, yardımcı.

ç.+lar 20b/3, 32a/19

çayır: Çayır.

ç. 28b/4

çaylaḳ: Yırtıcı bir kuş.

ç. 11b/14

çaynaḳ: Yırtıcı kuş pençesi veya tırnağı.

ç. çal- (pençe vurmak) 50b/21

ç. ur- (pençe vurmak) 17b/21

çeġāne (Far.): Çengilerin raksederken kullandıkları, yarık ucuna pullar takılmış bir ağaçtan ibaret usûl vurma âleti.

ç. 44a/3

çehre-küşāyān-ı şuver-i deḳāyıḳ (Far.): Şekillerin, suretlerin gizli taraflarını bilen, anlayan.

Çiḥ: Çek, Çekler.

Ç. 15a/5

çek-: 1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

ç.-diler 14b/20, 31b/18

ç.-er 51b/20, 51b/20

ç.-üp 7b/10, 32b/6

2. Yürütmek, göndermek.

ç.- 30a/13

ç.-e var- 57a/4

ç.-di 21a/13, 50a/8

ç.-en 21a/12

ç.-miş 41b/18

ç.-üben 48a/6

ç.-üp 5a/4, 10a/4, 15a/4, 24b/7, 24b/20, 34a/1, 34b/4, 43a/15, 44a/21, 49b/20, 50a/14, 59a/4, 59a/12, 60a/21

3. Üzerinde bulunan bir silahla saldırmak için davranmak.

ç.-dük 28b/20, 28b/21

ç.-sem 48a/2

ç.-üp 5a/16, 9a/12, 9b/5, 33a/20, 16a/9, 17a/3, 18a/11

4. Güç durumlara dayanmak, katlanmak.

ç.- 26b/11

ç.-erseñ 40b/1

ç.-miş 61b/6

5. (mec.) Mânen etkisi altına alıp sürüklemek, alıp götürmek, alıp getirmek.

ç.-er 51b/20

6. Taşıyacak güçte olmak, taşıyabilmek.

ç.-mez 47a/20

7. Boya, badana vb. sürmek.

ç.-üben 20a/12

8. Yardımcı fiil.

ç.-diler 49a/19

ç.-elerdi 65a/2

ç.-en 39a/18

ç.-enlerüñ 63b/10

ç.-erdi 36b/4

ç.-erler 47b/12

ç.-mek 50b/6

ç.-üp 14b/5, 14b/7, 24b/12, 25b/2, 25b/4, 26a/3, 56b/16, 61a/5, 62b/10, 66a/10

çekdür-: Güç durumlara dayandırmak, katlandırmak.

ç.- 13b/9

çekil-: 1. Örtülmek, kapatılmak.

ç.-di 25b/10

2. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

ç.-ür 39a/6

3. Yardımcı fiil.

ç.-di 29a/13, 64a/21

çekin-: Geri durmak, kaçınmak, sakınma.

ç.-ür 39a/5

çemen: Çimen, yeşillik ot.

ç. 28b/5

çeñe: Çene.

ç.+sin 51b/3

ç.+sini 51b/2

çeng (Far.): Kanuna benzer bir çeşit saz.

ç. 31a/11, 44a/3

çengel (< Far. çengāl): Yırtıcı kuş veya hayvan pençesi.

ç. ur- (pençe vurmak) 50b/19

ç.+i 53b/13

ç.+ile 53b/13

çepçevre: Çepeçevre, fırdolayı.

ç. 34a/11, 34a/11

çerende (Far.): Otlayıcı, otlayan. *bk. cerrende*

ç. 166a/15

çeri: Asker.

ç. 10b/14, 11b/9, 15a/8, 15a/13, 22b/4, 25b/17, 27b/15, 34a/13, 34b/4, 34b/5, 34b/11, 35b/3, 36a/2, 36b/5, 38b/13, 41b/18, 44a/21, 48a/19, 62a/16, 65a/4

ç.+ler 11a/18

ç.+m 62a/1, 65a/11

ç.+mi 18a/6, 18a/7

ç.+ñ 17a/8

ç.+nüñ 36a/5, 39a/15

ç.+ñüzi 49a/14

ç.+si 4b/1, 7b/9, 7b/12, 8a/2, 8a/3, 8a/9, 9a/14, 10a/2, 10a/5, 10a/13, 10a/20, 10b/3, 10b/3, 11a/2, 14b/13, 14b/13, 14b/18, 15a/3, 15a/6, 16b/21, 17a/8, 17a/12, 17b/7, 18a/11, 18a/11, 18b/10, 18b/20, 20b/18, 34a/12, 41a/15, 66a/8

ç.+sile 4b/18, 15a/4, 15a/5, 42a/8

ç.+sin 8a/18, 8b/12, 10a/21, 10b/2, 10b/8, 12a/14, 15b/6, 17b/19, 18b/10, 22a/6, 24a/6, 24b/20, 27b/18, 34a/11, 43a/14, 44b/1, 49a/18, 49b/20, 57b/7, 60a/11, 64a/16, 65b/9, 65b/10, 66a/9

ç.+sinde 5a/3

ç.+sinden 9b/3, 9b/8, 9b/8, 9b/10, 15a/17, 15b/7, 18b/21, 36b/15, 65a/7

ç.+sine 8a/1, 10a/4, 16b/2, 16b/9, 16b/21, 17a/6, 17b/10, 24a/9, 36b/4

ç.+sini 62a/10, 63b/7

ç.+sinle 5a/3, 5b/14, 8b/9, 15a/5, 16a/16, 17b/7, 17b/9, 19a/9, 64b/8, 64b/14, 65a/1

ç.+sinüñ 8a/14, 8a/15, 10b/13, 14b/12, 17b/10, 43b/1, 49a/15, 64a/15

ç.+yi 15a/7, 18b/11

çerilü: Askerli.

ç. 49a/14, 49a/18, 64a/16

çeşm (Far.): Göz.

ç. 15a/14

ç.+inde 61a/18

ç.+ine 33a/6

ç.+üme 47b/20

ç.+üñe 29b/3

çeşme (Far.): Çeşme, pınar.

ç. 37a/21, 37a/21, 37b/14

ç.+den 37b/6, 38b/7

ç.+lere 58a/14

ç.+leri 58a/14

ç.+si 38a/3, 58a/15, 58a/16

ç.+sin 58a/15

ç.+sine 37b/19

çeşme-i çeşm (Far.): Pınarın gözü, pınarın çıktığı yer.

ç.+in 44b/10-11

çeşme-i memāt (Far.): Ölüm çeşmesi, ölüm suyu.

ç.+dur 37b/14

ç.+uñ 38a/4

çeşm-i şehlā (Far.): Elâ göz.

ç.+sın 20a/7-8

çeşm-i āfitāb (Far.): Güneşin gözü.

ç. 50a/10

çeşm-i cihān (Far.): Cihanın gözü.

ç. 51b/5

çeşm-i felek (Far.): Feleğin gözü.

ç. 59a/21

çeşm-i fettān (Far): Fitne çıkaran, ayartan göz.

ç. 52b/5

çeşm (Far.): Göz.

ç. i gūş it- (göz kulak kesilmek) 62b/17

ç. i gūş ol- (göz kulak kesilmek) 53a/18

çeşm-i nūr-ı Murtażā (Far.): Murtaza'nın gözünün nuru; Hz. Hasan.

ç.+durur 2a/3

çeşm-i şeh-per (Far.): (Kuş) kanadındaki göze benzer şekil.

ç.+den 14b/15

çeşm-i şems (Far.): Güneşin gözü.

ç. 32b/4

çetük (Far.): Kedi.

ç. 7a/4, 38b/14, 66a/1

ç.+(g)e 7a/4

ç.+leri 7a/6

ç.+sin 46b/14, 56b/19

çevir-: Çevirmek, döndürmek. *bk. çevürmek*

ç.-üp 9a/6

çevre: Çevre, etraf.

ç. 9a/20, 39a/2, 53b/8

ç. al- (çevrelemek, etrafını sarmak) 35b/4, 49b/14

ç.+si 41a/13, 58a/18

ç.+sin al- (çevrelemek, etrafını sarmak) 10b/18

ç.+since 60b/20

ç.+sine 61a/10-11

ç.+sinde 43b/19, 58a/12

ç.+sinden 34a/13

çevre-i gül (Far.): Gülün çevresi.

ç. 4b/9

çevür-: Çevirmek, döndürmek. *bk. çevirmek*

ç.-e 28a/13

çığır-: Çağırmak, davet etmek.

ç.-ın 33a/11

çığrış-: Bağrışmak.

ç.-masından 14b/10

çığşaş-: "Çığış çığış" sesi çıkarmak.

ç.-masından 14b/9

çıḳ-: 1. (Bir yerden) çıkmak, ayrılmak, uzaklaşmak.

ç.-acaḳ 49a/6

ç.-an 51a/19

ç.-ar 40a/5, 50b/15
ç.-arsa 51a/17
ç.-dı 9b/19, 14b/1, 40a/4, 50a/10
ç.-dıḳça 40a/4
ç.-dum 61b/6
ç.-maḳ 36b/8
ç.-ması 39a/13
ç.-up 16a/11, 17a/16, 31a/13, 32a/6, 50b/6, 53b/9, 62b/10
2. Meydana gelmek, olmak, oluşmak.
ç.-a 33a/1
ç.-an 54b/2, 60a/18
ç.-maz 51a/17
ç.-mış 38a/3, 45a/3
ç.-mışuz 5b/1
3. Bir yere girmek.
ç.-up 49a/21
4. Birden görünmek, ortaya çıkmak.
ç.-a gel- (çıkıp gelmek) 18a/19
ç.-ar 32b/7
ç.-up 14a/7
5. Bir yere veya yukarıya çıkmak.
ç.-alum 55a/13
ç.-am 2b/20, 52b/21
ç.-ar 39b/16, 50b/13
ç.-ardı 42b/11
ç.-arlar 7a/9
ç.-dı 31b/14
ç.-dılar 31b/4
ç.-duḳ 37a/21, 50b/11, 52a/14
ç.-dum 38a/13
ç.-madan 53a/1
ç.-maġa 3a/14, 55b/5
ç.-mış 3a/16, 43b/17, 58a/15
ç.-mışdı 15b/11

ç.-sa 26b/3

ç.-up 19b/3, 41a/17, 41b/3, 42b/9, 52a/13, 53a/12, 56a/17, 60b/16

6. (Üstüne) binmek.

çıḳ-am 33a/20

ç.-ar 33a/13

7. Elde edilmek, sağlanmak, üretilmek

ç.-an 47b/2, 47b/3

8. Etrafa yayılmak, dağılmak.

ç.-ar 50b/12

9. Soyu dayanmak, neslinin kökü gitmek.

ç.-ardı 58a/4

10. Yardımcı fiil.

ç.-dı 43a/8, 61b/15, 65a/16

ç.-ıcaḳ 59b/17

ç.-mayup 55a/15

ç.-madı 51a/4

çıḳar-: 1. Bir şeyi, bir kimseyi bulunduğu yerden ayırmak, dışarı çıkarmak.

ç.-dı 3a/19, 9a/21, 15b/12, 32b/4, 39b/12

ç.-avuz 30b/19, 30b/20

ç.-maḳ 44b/5

ç.-up 3b/11, 8b/20, 12b/18, 16b/18, 19b/2, 26a/21, 28b/8, 53b/13, 60b/7

2. Yüksek bir yere götürmek, ulaştırmak.

ç.-dı 18b/4

ç.-dılar 6b/5, 6b/6, 28b/12

ç.-up 4b/2, 11a/1, 17b/18

ç.-ur 51b/21

3. Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.

ç.-an 22b/17

ç.-ur 15a/14,

4. Yukarıya kaldırmak.

ç.-dı 53b/18

5. Yardımcı fiil.

ç.-dı 17b/3

çınār (< Far. çenār): Çınar.

ç. 45b/5

ç.+a 16a/1

çıñla-: “Çın” diye ses çıkarmak.

ç.-dı 15b/13, 41a/20

ç.-mış 61a/8

ç.-yup 50a/6

çıñlat-: “Çın” diye ses çıkartmak.

ç.-(d)ur 61a/14

çıyan: Çok ayaklılardan, sarımtırak renkte, zehirli bir böcek.

ç. 24a/17, 51b/9

çiçek: Çiçek.

ç.+(g)i 30b/3

çift (< Far. cüft): Çift, eş.

ç. 20a/2, 34b/15

ç.+i 34b/15, 34b/17, 34b/19, 61a/9

ç.+ile 20a/2, 61a/9

ç.+üm 53b/10

çīn-i seḥer (Far.): Seher vakti.

ç. 36a/4

çoban (< Far. çūbān): Çoban.

ç. 61b/21

ç.+ı 61b/4

çoġ: Çok, fazla. *bk. çoḳ*

ç. 51a/9, 51b/7, 55a/6

çoḳ: Çok, fazla. *bk. çoġ*

ç. 4b/20, 6a/14, 6a/20, 7a/7, 7a/12, 12a/6, 18b/21, 19a/17, 19a/18, 19a/18, 23a/21, 23b/1, 25a/13, 29b/1, 36b/3, 52b/6, 56a/7, 56b/21, 57a/2, 57b/2, 59a/19

ç.+dur 12a/12, 25a/14, 45b/12, 46b/5, 51b/16

ç.+durur 6b/10, 47a/21

ç.+(ġ)udı 21b/5

çoḳluḳ: Çokluk.

ç. 6a/18, 6b/16, 11a/5, 36b/14, 65a/4

çomaḳlu: Çomağı, değneği olan.

ç. 32a/19

çök-: Yardımcı fiil.

ç.-üp 50a/19, 57a/19

çöz-: Yardımcı fiil.

ç.-üp 15a/10

çıbuḳlu: Çubuğu olan.

ç. 20b/3

çuḳal: Eskiden savaşlarda giyilen ve özellikle atlara giydirilen zırh.

ç.+umuñ 47a/20

çü (Far.): Çünkü, zira, mademki. *bk. çün, çünki, çünkim*

ç. 13b/7, 13b/8, 14a/11, 54b/17, 62a/18, 67a/18

çün (Far.): Çünkü, zira, mademki. *bk. çü, çünki, çünkim*

ç. 1b/13, 3a/2, 5a/8, 6a/11, 10a/18, 13b/21, 14a/4, 14a/12, 14a/16, 18b/19, 19a/13, 19a/19, 19a/20, 19a/20, 20b/18, 20b/19, 20b/20, 22a/11, 26b/19, 27a/5, 28a/4, 29a/19, 30a/9, 31b/10, 31b/17, 33b/6, 33b/8, 40a/21, 42b/20, 44a/4, 44b/18, 45a/2, 46a/17, 54b/4, 58a/3, 58a/19, 59a/7, 59a/8, 59b/11, 59b/17, 65a/6

çünān (Far.): Öyle, onun gibi.

ç.+dur 27a/9

çünki (Far.): Çünkü, zira, mademki. *bk. çü, çün, çünkim*

ç. 1b/8, 14a/7, 17b/21, 22a/9, 26b/12, 28a/7, 31b/9, 36b/11, 37a/8, 39b/19, 39b/19, 42b/19, 43b/4, 46a/16, 53a/3, 54a/11, 57b/2

çünkim (Far.): 1. Çünkü, zira, mademki. *bk. çü, çün, çünki*

ç. 3b/10, 5b/6, 11b/18, 14a/18, 14b/18, 15a/19, 18b/20, 20a/21, 21a/20, 22a/7, 28b/15, 29a/2, 29b/9, 31b/8, 32b/8, 34a/20, 37a/18, 37b/2, 37b/4, 38a/14, 38b/14, 38b/17, 39b/11, 39b/14, 41a/4, 41a/6, 43a/8, 50b/2, 50b/5, 52a/11, 52a/12, 52b/14, 52b/20, 53b/5, 53b/17, 55b/8, 55b/12, 56a/10, 57a/8, 57b/4, 60a/14, 61a/5, 62b/4, 63b/8, 63b/19

2. Nihayet, sonunda.

ç. 41a/13, 49b/7, 49b/8, 53a/8, 54b/3

çüri-: Çürümek. *bk. çürü-*

ç.-mesin 37b/4

çürü-: Çürümek. *bk. çüri-*

ç.-r 2a/21

D

da: (Bağlaç olan) da. *bk. de*

d. 22b/20, 23a/8, 37b/18, 42b/19, 62a/9, 65a/6

dād (Far.): Adalet, doğruluk.

d. 23a/18

d.+ı 2a/19

d.+ın 22b/20

Daġdaġa: Bir cadı.

D. 64b/14

Ḍaḥḥāk: Dahhak, Cemşid'den sonra İran tahtına oturan zalimliği ve gaddarlığıyla nam salmış hükümdar. *bk. Ḍaḥḥāk-i cāẕū, Ḍaḥḥāk-i mārī*

Ḍ. 58a/6, 58a/7

Ḍ.+ile 57b/14

Ḍaḥḥāk-i cāẕū: Dahhak, Cemşid'den sonra İran tahtına oturan zalimliği ve gaddarlığıyla nam salmış hükümdar. *bk. Ḍaḥḥāk, Ḍaḥḥāk-i mārī*

Ḍ. 57b/17

Ḍaḥḥāk-i mārī: Dahhak, Cemşid'den sonra İran tahtına oturan zalimliği ve gaddarlığıyla nam salmış hükümdar. *bk. Ḍaḥḥāk, Ḍaḥḥāk-i cāẕū*

Ḍ. 57b/9, 57b/15, 57b/18, 58b/6

Ḍ.+den 45a/6

Ḍ.+nüñ 57b/13

daḫı: Dahi, bile; de, da; sonra, daha sonra; ayrıca; daha

d. 2b/21, 3a/4, 3a/6, 3a/6, 3a/8, 3a/9, 3a/10, 3a/14, 3a/15, 3a/16, 3a/18, 3b/2, 3b/9, 3b/10, 3b/12, 3b/13, 4a/5, 4a/8, 4a/9, 4a/12, 4b/6, 4b/13, 4b/18, 4b/18, 5a/1, 5a/7, 5a/10, 5a/11, 5a/17, 5a/21, 5b/4, 5b/12, 5b/13, 5b/18, 6a/12, 6a/15, 6a/15, 6a/17, 6a/19, 6b/2, 6b/4, 6b/5, 6b/6, 6b/9, 6b/11, 6b/17, 7a/6, 7a/7, 7a/10, 7a/13, 7a/15, 7a/16, 7a/17, 7a/18, 7a/19, 7a/20, 7b/2, 7b/2, 7b/3, 7b/5, 7b/20, 8a/8, 8a/21, 8b/2, 8b/3, 8b/13, 9a/12, 9a/12, 9a/21, 9b/4, 9b/4, 9b/7, 9b/7, 9b/15, 9b/18, 10a/21, 10b/1, 10b/3, 10b/4, 10b/6, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 10b/11, 10b/16, 10b/18, 10b/20, 11a/1, 11a/5, 11a/8, 11a/12, 12a/2, 12a/7, 12a/7, 12a/10, 12a/15, 12a/17, 12a/18, 12a/18, 12a/20, 12b/2, 12b/12, 12b/15, 13a/2, 13a/8, 13a/11, 13a/15, 13a/16, 13a/16, 13a/18, 13a/20, 13b/20, 13b/20, 14a/16, 14b/1, 14b/7, 14b/8, 14b/11, 14b/19, 14b/20, 15a/2, 15a/4, 15b/1, 15b/3, 15b/10, 15b/11, 15b/15, 15b/20, 15b/21, 16a/3, 16a/9, 16a/18, 16a/19, 16b/5, 16b/12, 16b/18, 16b/19, 16b/21, 16b/21, 17a/1, 17a/2, 17a/4, 17a/11,

17b/13, 17b/15, 17b/17, 17b/18, 17b/19, 17b/19, 18a/20, 18b/4, 18b/9, 19a/1, 19a/1, 19a/4, 19a/5, 19a/12, 19a/17, 19b/3, 19b/8, 19b/12, 20a/1, 20a/2, 20a/5, 20a/7, 20a/10, 20a/10, 20a/11, 20a/14, 20a/16, 20b/5, 20b/16, 21a/2, 21a/6, 21a/16, 22a/2, 22a/3, 22a/8, 22a/17, 22a/19, 22b/1, 22b/4, 22b/10, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 22b/14, 23a/2, 23a/5, 23a/7, 23a/9, 23a/10, 23a/11, 23a/21, 23a/21, 23b/7, 23b/8, 24a/3, 24a/15, 24a/18, 24a/18, 24a/19, 24b/4, 24b/5, 24b/6, 24b/19, 25a/2, 25a/7, 25b/1, 25b/1, 25b/5, 25b/6, 25b/8, 25b/11, 25b/13, 25b/15, 25b/15, 25b/15, 25b/16, 25b/17, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 27a/7, 27b/1, 27b/16, 27b/19, 28a/11, 28a/21, 28b/3, 28b/8, 28b/9, 28b/10, 28b/12, 28b/12, 28b/12, 28b/13, 28b/14, 28b/16, 28b/16, 29a/5, 29a/5, 29a/7, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/21, 29b/10, 29b/12, 29b/13, 29b/15, 29b/15, 29b/16, 29b/19, 30a/5, 30a/21, 31a/13, 31a/13, 31a/17, 31a/19, 32a/8, 32b/21, 33a/3, 33a/4, 33a/5, 33a/5, 33a/9, 33a/12, 33a/15, 33a/16, 33a/21, 33b/1, 33b/3, 33b/14, 33b/18, 34a/2, 34a/4, 34a/5, 34a/15, 34b/4, 34b/6, 34b/10, 34b/14, 34b/16, 34b/18, 34b/19, 34b/20, 35a/8, 35a/9, 35a/10, 35a/11, 35a/13, 35a/14, 35a/17, 35a/18, 35a/20, 35b/2, 35b/6, 35b/12, 35b/12, 35b/17, 35b/20, 36a/2, 36a/3, 36a/4, 36a/5, 36a/11, 36b/1, 36b/10, 36b/11, 36b/19, 36b/21, 37a/1, 37a/9, 37b/4, 37b/6, 37b/16, 37b/17, 38a/14, 38b/6, 38b/6, 38b/10, 38b/11, 38b/15, 38b/19, 38b/20, 39a/10, 39a/11, 39a/12, 39a/16, 39a/17, 39a/18, 39a/20, 39b/1, 39b/2, 39b/5, 39b/5, 39b/7, 39b/8, 39b/12, 39b/14, 40a/5, 40a/6, 40a/6, 40a/6, 41a/2, 41a/5, 41a/10, 41a/18, 41b/5, 41b/21, 42a/9, 42a/13, 42a/16, 42b/1, 42b/1, 42b/6, 42b/8, 43a/17, 43a/19, 43a/20, 44a/1, 44a/21, 44b/2, 44b/8, 44b/9, 45a/7, 45a/10, 45a/18, 45a/21, 45b/1, 45b/2, 45b/4, 45b/6, 45b/8, 45b/14, 47a/2, 47a/18, 48a/10, 48b/4, 48b/5, 48b/7, 48b/15, 48b/17, 48b/19, 49a/10, 49a/21, 49b/14, 49b/17, 49b/20, 50a/19, 50b/2, 50b/4, 50b/5, 50b/9, 50b/16, 50b/19, 51a/10, 51a/11, 51a/16, 51a/16, 51a/17, 51a/20, 52a/1, 52a/15, 52a/16, 52a/18, 52b/20, 53a/2, 53a/5, 53a/16, 53a/19, 53a/20, 53a/21, 53b/1, 53b/6, 54a/5, 54a/10, 54a/14, 54a/15, 54a/18, 54a/19, 54b/1, 54b/2, 54b/14, 54b/18, 55a/3, 55a/5, 55a/5, 55a/12, 55a/15, 55a/17, 55a/18, 55b/1, 55b/2, 55b/4, 55b/7, 55b/8, 55b/19, 56a/2, 56a/3, 56a/4, 56a/6, 56a/9, 56a/18, 56a/18, 56a/20, 56a/20, 56a/20, 56b/5, 57a/11, 57a/18, 57a/21, 57b/4, 57b/13, 57b/15, 57b/19, 58a/4, 58b/16, 59a/12, 59a/20, 59b/3, 59b/6, 60a/10, 60a/15, 60b/1, 61b/6, 61b/11, 61b/15, 62a/9, 62a/16, 62b/5, 62b/8, 62b/10, 62b/11, 62b/18, 63a/6, 63a/12, 63b/2, 63b/11, 64a/1, 64a/9, 64a/15, 64a/17, 64b/19, 65a/10, 65a/14, 65a/17, 65a/21, 65b/6, 65b/8, 66a/5, 66a/8, 66a/13, 66b/3, 66b/18, 67a/1

dā^{c}ī (Ar.): Dua eden, duacı.

d. 67b/2

daḳın-: (Üzerine) takmak, bağlamak.

d.-up 49b/10

dānā (Far.): Âlim, bilgin, bilgili.

d. 19b/4, 21a/17

dāne (Far.): Arpa, buğday gibi ürünleri oluşturan ufacık meyve.

d. 20a/2, 23a/10

d.+leri 23a/10

dāne-i ʿisyān (Far.): (mec.) Küçük günah.

d.+a 1b/12

dāniş (Far.): Bilgi, ilim, irfan.

d.+in 62b/5

dar: Dar.

d. it- (her yönden sıkıştırmak) 42b/16

dār (Ar.): Ağaç, direk.

d. 23a/4

Dārā: Pers İmparatorluğunun son hükümdarı. *bk. Dārā-yı rāy*

D. 61a/13

Dārā-yı rāy Pers İmparatorluğunun son hükümdarı. *bk. Dārā*

D. 2a/7

ḍarb (Ar.): Vurma, dövme, darp.

ḍ. 33a/16

ḍ.+ı 9b/14

ḍ.+ıla 33a/13, 56b/14

ḍarb-ı dest (Far.): El kol kuvveti, gücü.

ḍ. 46a/20, 64a/7

dārū (Far.): İlaç.

d.+yla 5b/11

dāsitān (Far.): Destan, epope, hikâye.

d. 4a/3, 27a/1, 52b/16, 63b/17

Dāsitān-ı Zāl: Rüstem'in babası, Sâm'ın oğlu ve Neriman'ın torunu.

D. 26a/16

daʿvā (Ar.): İddia. *bk. daʿvī*

d.+sın 21a/3

d.+yı 58b/16

daᶜvā-yı ḳīl ü ḳāl (Far.): Boş işlerle uğraşma.

d. 59a/19

daᶜvā-yı merdī (Far.): Mertlik, yiğitlik davası.

d. 15b/19

daᶜvā-yı salṭanat (Far.): Saltanat davası.

d. 60a/15

daᶜvet (Ar.): Davet.

d. 27a/11

d. eyle- (çağırmak) 13a/14

d. it- (çağırmak) 55b/15

d. ḳıl- (çağırmak) 35b/3, 42a/4-5, 44b/5

d.+üm 46b/15

daᶜvī (Ar.): İddia. *bk. daᶜvā*

d.+sin 24b/21

Dāvud: İsrailoğulları'na gönderilen ve sultan peygamberlerden olan Hz. Süleyman'ın babası.

D. 13a/2, 23b/10, 24a/2, 45b/16, 47a/5, 57a/20, 58b/12, 60a/9, 60a/13, 60a/15

dāyim (< Ar. dāʾim): Daima, sürekli. *bk. dāyimā*

d. 2a/11, 22b/2, 23b/10, 27a/13, 40b/9, 42b/10, 58b/14, 59b/7

dāyimā (< Ar. dāʾimā): Daima, sürekli. *bk. dāyim*

d. 2a/5, 19b/8, 67a/20

dāyire-i çetr (Far.): (mec.) Dünya.

d. 2a/6

de: De (Bağlaç).

d. 2b/7, 7a/17, 17b/21, 22b/20, 27a/12, 30a/13, 31b/20, 36b/10, 37b/7, 40a/16, 40a/19, 46a/18, 50b/20, 51b/21, 56b/19, 56b/20, 56b/20, 57a/9

de-: Demek, söylemek. *bk. di-*

d.-r-isem 56b/11

dede: Dede, ata.

d. 22a/19, 61b/20

d.+m 5b/5

d.+ñ 5b/3

d.+si 6a/1

d.+sine 5b/10

def (Far.): Tef.

d. 31a/8

defᶜ (Ar.): Savma, uzaklaştırma, kovma.

d. it- (savmak, uzaklaştırmak) 3b/7, 30b/4, 40b/2, 52a/5

d. ḳıl- (savmak, uzaklaştırmak) 18b/20

d. ol- (ortadan kalkmak, bitmek) 32b/15

defᶜa (Ar.): Defa, kez, kere, sefer.

d. 60a/19

defᶜi (Ar.): 1. Sonra, daha sonra.

d. 3b/11, 4b/6, 8a/12, 18a/20, 28a/14, 31b/18, 39b/4, 45a/19, 48b/6, 59b/5, 63a/10

2. Hemen, derhal.

d. 51a/13

defīne (Ar.): Define.

d.+ler 37b/15

defn (Ar.): Ölüyü gömme.

d. it- (gömmek, mezara koymak) 9a/5, 19a/8

defter (Ar.): Defter.

d. 13b/20

d.+e 27b/4

d.+i 2b/5

d.+in dür- (öldürmek) 10b/3, 18b/12

deg-: Yardımcı fiil.

d.-meye 29a/12, 42b/1

degeneklü: Değnekli, sopalı.

d. 20b/3

deger: Karşılık, kıymet, paha.

d. 29a/6, 30b/4

degil: Değil. *bk. degül*

d. 13a/7

d.+dür 28b/11, 47b/18, 63a/6

d.+üz 55b/19

degin: Kadar, dek, değin.

d. 7a/5, 9b/13, 15a/20, 37b/16, 58a/11

degirmen: Değirmen.

d. 46b/8

degül: Değil. *bk. degil*

d. 19a/19, 21a/20, 21b/8, 21b/17, 21b/18, 25a/13, 26a/12, 26a/13, 28b/2, 39a/9, 46a/4, 46a/5, 47a/9, 47a/10, 47b/20, 47b/21, 53a/5, 53a/16, 65b/5

d.+di 8b/2

d.+dür 6a/10, 12b/5, 17a/10, 21a/19, 25a/4, 28a/13, 36b/5, 37a/16, 37b/20, 38a/21, 38b/17, 43b/3, 43b/3, 44a/13, 45a/11, 47b/18, 51a/17, 59a/17, 64a/7, 65a/15

d.+em 24a/4, 29b/15

d. mi 21a/12, 37b/8, 37b/9

d.+se 39a/19

d.+sin 46a/19

dehān (Far.): Ağız.

d.+dur 27a/10

dehşet (Ar.): Büyük korku, telaş ve ürküntü.

d. 38a/15, 38b/8

dehşet-i ḫavf (Far.): Büyük korku.

d.+ından 38b/9

dek: Dek, değin, kadar.

d. 5b/3, 11b/1, 12a/16, 17b/3, 17b/4, 31a/12, 34b/10, 36a/14, 39b/1, 40a/1, 40a/7, 41a/5, 51a/19, 57b/2, 60b/14

del-: Delmek.

d.-di 10a/16, 15a/14

delim: Çok, pek çok.

d. 8a/11, 10b/2, 18a/17, 22a/17, 26b/8, 35b/4, 42b/12, 66b/7

d.+dür 62a/16

delü: Deli.

d. 48a/21

delük: Delik.

d.+(g)i 54a/21

d.+(g)inden 20a/6, 54b/3

d.+lerine 54b/3

dem (Far.): 1. Nefes, soluk.

d. 50b/15

d.+inden 50a/10

d.+ine 51b/3

2. Zaman, an, çağ.

d. 2a/20, 3b/5, 3b/17, 3b/21, 5b/3, 7a/8, 10a/11, 11a/2, 11b/2, 12a/14, 14a/12, 17b/7, 18b/11, 24b/2, 25a/1, 26a/11, 29a/18, 31b/11, 36b/6, 39b/13, 40b/7, 51a/1, 64a/8, 65b/3, 65b/17, 67a/6

d. çek- [(Dev, cadı, peri uçmak) için nefesini alıp tutmak)] 24b/12, 56b/16, 61a/5, 62b/10, 66a/10

d. sür- (keyif ve mutluluk içerisinde yaşamak) 28a/3

d. ur- (nefes vermek, nefes savurmak) 56b/12

d.+durur 3b/3

d.+i 51a/16, 51a/21, 60b/12

d.+in 43b/8

d.+indeki 51a/17

d.+inden 51a/19

dem-beste (Far.): Suskun, sessiz.

d. 5a/10

Demdīki: Bir cadı.

D. 64b/11

demin: Az önce.

d. 34a/16

demür: Demir.

d. 11a/9, 11b/19, 12a/18, 30a/6, 31a/15, 49b/21, 50a/9, 50a/9, 57a/14

d.+den 10b/17, 64b/4, 64b/4

d.+e 49b/3

d.+i 51b/20

demürci: Demirci.

d. 22a/19, 23b/12, 43b/7, 47a/5, 48a/5, 48b/21, 56b/17, 60a/9, 60b/9, 61b/4

Denes: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

D. 24b/3, 33b/12, 61b/8, 62b/9, 62b/12, 65b/4

D.+e 23b/8, 62b/18

D.+i 24b/11

D.+le 7b/20, 24b/3, 24b/12, 61a/5, 61a/16, 61a/20, 62b/8, 62b/18, 63b/1, 64a/10

deng (Far.): Hayrete düşmüş, şaşkın.

d. ol- (şaşırmak) 10a/14, 26a/13

deñiz: Deniz.

d. 7a/15, 10a/17, 15b/12, 49a/10, 53b/12, 53b/18, 53b/19, 55a/21

d.+de 46a/3, 47b/16

d.+den 45a/9, 60b/1

d.+i 47b/5

d.+ile 53b/7

d.+ine 47b/8

d.+inüñ 44b/3

d.+ler 3a/11, 18b/19

d.+lerde 16a/5, 53b/1

d.+leyin 46b/21

d.+ümde 47b/3

denk: (mec.) Nitelik yönünden eşit.

d. 17b/1

dep-: (Atı) İleri sürmek.

d.-di 39a/8

depe: Tepe, baş.

d.+sine 9a/14

depele-: Öldürmek, katletmek.

d.-dük 52a/13

d.-yüp-durur 3b/2

depere: Tepe, baş, kafa.

d. dut- (tepesi üzerine kaldırmak) 9b/16

depme: Tekme.

d. ur- (tekmelemek, tekme atmak) 9a/2

depren-: Kımıldanmak, harekete geçmek.

d.-di 7a/14

depret-: Kımıldatmak, sarsmak.

d.-di 9b/18, 17a/12

d.-üp 20a/8

depser-: (Dudağı) Kuruyup buruşmak.

d.-miş 15a/17

der: Ter.

d. 47b/17

derd (Far.): Dert, sıkıntı, üzüntü.

d. 17b/2, 26b/19, 38b/8, 38b/9

d. ü elem it- (dertlenmek, üzülmek) 24b/2

d.+i 54a/10

d.+ile 13b/15

d.+inden 7b/21

d.+üme 52b/6

derd-i mevt (Far.): Ölüm derdi, ölüm kaygısı.

d.+den 36b/4

dere: Dere.

d.+de 50b/12

d.+nüñ 50b/13

d.+si 50b/12

d.+ye 50b/14, 51a/20

dergāh (Far.): Kapı, kapı önü, büyüklerin makamı, huzur. *bk. dergeh*

d. 11b/19, 11b/20

d.+dan 20b/5, 63a/18

d.+ına 5b/3, 11b/19

d.+ında 13a/11, 13a/19, 16b/1, 22a/8, 33b/8

d.+ından 12a/1

d.+ınuñ 20a/1

d.+umda 42a/1

dergāh-ı Efrāsiyāb (Far.): Efrasiyab'ın huzuru.

d.+a 49a/21

dergāh-ı Ḥaḳ (Far.): Allah'ın huzuru. *bk. dergeh-i Ḥaḳ*

d. 66a/21

dergāh-ı ḥavādīṯ (Far.): Hadiselerin kapısı.

d.+den+durur 2a/10

dergāh-ı Süleymānī (Far.): Hz. Süleyman'ın huzuru.

d.+ye 41b/3

dergeh (Far.): Kapı, kapı önü, büyüklerin makamı, huzur. *bk. dergāh*

d.+idür 40a/19

d.+inde 19a/16, 30a/3, 46a/4, 52b/19

d.+ine 40a/20

d.+inüñ 2a/3, 2a/7, 46a/3, 46a/21, 66b/14

d.+üñde 22a/10

dergeh-i Ḥaḳ (Far.): Allah'ın huzuru. *bk. der-gāh-ı Ḥaḳ*

d.+dan 66b/1

deri: Deri.

d.+sinden 25a/19

derk-i ḫandaḳ (Far.): Çok derin hendek, çukur.

ḫ.+ı 58a/13

dermān (Far.): İlaç, şifa, deva.

d. bul- (çare bulmak) 19a/12

d. it- (çare olmak, iyileştirmek) 37b/9

d. ol- (şifa olmak, ilaç olmak) 47b/6

ders (Ar.): Ders.

d. 67a/21

dersü: Hep, hepsi, baştan başa, tümü.

d. 4b/8, 20b/18, 34a/10, 34b/7, 34b/9, 39a/3

dert (< Far. derd): Dert, sıkıntı, zorluk.

d.+den 38b/10

d.+lere 47b/6

deryā (Far.): Deniz.

d. 3a/11, 3a/12, 3a/13, 6b/7, 6b/9, 6b/10, 6b/10, 6b/12, 6b/12, 34b/3, 36b/6, 46b/11, 53a/5, 54a/14, 55b/2, 55b/3

d.+dan 44b/4, 52a/17

d.+lar 3a/13, 3a/15

d.+laruñ 6b/18

d.+layın 15a/7, 34a/13, 34b/5, 34b/7

d.+sı 6b/19, 48a/13, 54a/16

d.+sınuñ 6b/20

d.+ya 7b/3

d.+yam 47a/10

deryā-yı muḥīṭ (Far.): Okyanus. *bk. deryā-yı ᶜummān*

d.+uñ 53b/8

deryā-yı ʿummān (Far.): Okyanus. *bk. deryā-yı muḥīṭ*

d. 10a/5

dest (Far.): El.

d.+em 2a/13

Destān: Zâl'ın lakabıdır. *bk. Zâl*

D. 26a/8, 29b/2, 30a/12, 47b/20

D.+a 24b/17

D.+ıla 56b/13

Destān-u Rüstem-ü Pīlten: Zâl'ın oğlu, Sührâb ve Ferâmurz'un babası olup Şehnâme'de adından övgüyle bahsedilen ünlü İran kahramanı.

D. 15b/18

destūr (Far.): İzin, müsaade.

d.+dur 28a/20

dest-i ber-bālā-yı dest (Far.): Türkçedeki "El elden üstündür." atasözünün karşılığıdır.

d. 46a/19

destigīr (< Far. dest-gīr): Elden tutan (kimse), yardımcı.

d. 40b/11, 67a/8

destipūs (< Far. dest-būs): El öpme.

d. 49a/19

destires (< Far. dest-res): Eli eren, yetişmiş olan, ermiş, ulaşmış (kimse).

d. 31a/19, 66b/1

deşt (Far.): Bozkır, ova, çöl.

d. 47b/8, 48a/14, 63b/21

d.+ini 44a/7

deşt-i beyābān (Far.): Issız çöl.

d.+a 63b/20

Deşt-i Ḳıfçaḳ: Tarihte Kıpçakların yaşadığı coğrafyaya verilen ad.

d. 15b/7

deşt-i yaban: Kırsal alan, dağ, bayır.

d.+a 60a/9

devām-ı devlet (Far.): Saltanatın devamı; mutluluğun, saadetin devamı.

d.+e 12b/18

d.+inde 67a/14

d.+ine 19b/7, 21a/9, 32b/13, 34a/6, 41b/7, 56a/21

devāt (Ar.): Divit.

d. 48b/2

deve: Deve.

d. 60a/8

devlet (Ar.): Güç, iktidar, mevki; talih; zenginlik.

d. 12a/9, 19b/8, 19b/15, 22a/12, 63b/5

d.+e 13b/5, 21a/8, 42a/8, 46b/18

d.+i 2a/11, 11a/14, 21a/3, 21b/2, 22a/10, 66b/17

d.+ile 12b/2, 19a/4, 19b/16, 56b/1, 58b/7

d.+in 2b/6

d.+inde 16b/8, 16b/9

d.+ine 4b/12, 20a/11, 21a/2, 30b/13, 31b/5, 65a/10

d.+le 56b/21

d.+üm 21a/7

d.+üñ 26a/17, 31b/17

d.+üñde 12a/6, 56a/8, 59a/7

d.+üñe 13b/1, 38b/1, 46b/13, 52b/19, 57a/5, 62a/13

devlet-i rifʿat (Far.): Yüce makam.

d.+in 7b/14

devr (Ar.): 1. Dönme, dönüp dolaşma. *bk. devür*

d. it- (dönmek) 19a/16, 23a/16, 30b/11

d. ḳıl- (dönmek, dolaşmak) 43b/21

d.+in it- (dönüp dolaşmak, hareket etmek) 29a/17

2. Zaman, devir, çağ.

d. 54b/14

d.+e 59a/18

d.+inde 38a/11, 58a/6

devrān (Ar.): 1. Zaman, çağ.

d. 52b/11

2. Dönme, dolaşma.

d. it- (dönmek, dolaşmak) 4a/6, 5b/19, 6b/1

devr-i sitemkār (Far.): Sitem eden, eziyet eden zaman.

d.+uñ 43a/4

devşür-: Derlemek, toplamak, bir araya getirmek.

d.- 56b/17

devür (< Ar. devr): Zaman, devir, çağ. *bk. devr*

d.+de 38a/10

deyn (Ar.): Borç**.**

d.+i 52b/1, 52b/1

Deyyān: Herkesin hesabını ve hakkını en iyi bilen ve veren; Allah

D. 4a/17

Dımışḳī: Şam'a ait, Şam'da yapılmış. *bk. Ṭımışḳī*

D. 36a/12, 57a/14

dın-: Ses çıkarmak, söz söylemek.

d.-madı 11b/11

dıraḫtistān (Far.): Ağaçlık yer.

d. 15a/10

dırāz (Far.): Uzun.

d. it- [(lafı, sözü) uzun etmek, uzatmak] 36a/17

d. ḳıl- [(lafı, sözü) uzun etmek, uzatmak] 20a/20, 34b/9, 49a/17, 54a/15, 63a/20

dırnaḳ: Tırnak.

d.+(ġ)ına 31b/19

di-: Demek, söylemek. *bk. de-*

d.- 2b/3, 34a/18, 36a/9

d.-di 2b/16, 2b/21, 3a/6, 3a/6, 3a/8, 3a/14, 3a/17, 3a/20, 3a/21, 3b/10, 4b/5, 4b/6, 4b/6, 5a/2, 5a/6, 5a/7, 5a/9, 5a/10, 5b/2, 5b/4, 5b/7, 5b/9, 5b/11, 5b/17, 6a/3, 6a/5, 6a/11, 6a/14, 6a/15, 6a/17, 6a/21, 6b/1, 6b/7, 6b/9, 6b/17, 6b/19, 8a/5, 8a/16, 8a/17, 8a/19, 8a/21, 8a/21, 8b/6, 8b/7, 8b/7, 8b/21, 8b/21, 9b/18, 10b/11, 11a/4, 11a/6, 11a/7, 11a/13, 11a/15, 11a/17, 11a/17, 11a/19, 11b/4, 11b/5, 11b/5, 11b/6, 11b/8, 12a/6, 12a/9, 12a/9, 12a/10, 12a/11, 12a/13, 12a/15, 12a/15, 12a/16, 12a/17, 12a/21, 12a/21,12b/1, 12b/4, 12b/4, 12b/6, 12b/6, 12b/8, 12b/8, 12b/9, 12b/11, 12b/11, 12b/15, 12b/19, 12b/20, 12b/21, 12b/21, 13a/2, 13a/18, 13a/18, 15a/17, 15a/18, 15a/20, 15a/20, 15a/21, 15b/5, 15b/5, 15b/17, 15b/17, 16a/3, 16a/18, 16a/18, 16a/20, 16b/2, 16b/4, 16b/5, 16b/14, 16b/15, 17a/7, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 17a/10, 17a/11, 17a/12, 18a/5, 18a/6, 18a/6, 18a/8, 19b/14, 21a/6, 21a/9, 21a/15, 21a/17, 21a/18, 21b/17, 22a/2, 22a/7, 22a/9, 22a/20, 22b/7, 22b/10, 22b/11, 22b/14, 22b/16, 22b/16, 23a/1, 23b/9, 24a/4, 24a/10, 24a/12, 24b/19, 24b/21, 25a/1, 25a/2, 25a/9, 25a/10, 25b/19, 26a/5, 26a/6, 27a/9, 27a/10, 27a/10, 27a/11, 27a/12, 27a/12, 27a/13, 27a/14,

27a/14, 27a/15, 27a/16, 27b/16, 27b/21, 28a/2, 28a/2, 28a/11, 28a/14, 28a/15, 28a/16, 28a/17, 28a/18, 28a/18, 28a/20, 28a/20, 28b/1, 28b/3, 28b/7, 28b/8, 28b/10, 28b/11, 28b/15, 28b/15, 29a/6, 29a/13, 29b/12, 29b/14, 29b/14, 29b/14, 29b/15, 29b/17, 29b/17, 29b/18, 29b/19, 33b/20, 34a/19, 34a/20, 34b/17, 35a/10, 35a/18, 35b/7, 35b/19, 35b/20, 35b/21, 36a/2, 36a/18, 36a/20, 36b/10, 37a/8, 41b/7, 41b/8, 41b/10, 42a/2, 42a/6, 42a/9, 42a/17, 42b/1, 42b/4, 42b/13, 42b/14, 43a/11, 44a/9, 44a/15, 44a/15, 44b/21, 45a/14, 45a/17, 45b/13, 45b/15, 48b/1, 48b/9, 48b/10, 48b/13, 48b/15, 50b/1, 51b/15, 52a/12, 52a/12, 53b/3, 54b/7, 54b/10, 54b/19, 56b/1, 56b/1, 56b/18, 62b/17, 63a/17, 64a/1, 64a/9, 65a/12, 65a/18, 65a/21, 65b/3, 65b/12, 65b/16, 65b/17, 65b/17

d.-digümdür 37b/20

d.-dikden 38a/1

d.-diler 5b/10, 5b/11, 8b/15, 11a/12, 13b/1, 15a/1, 15a/3, 16a/15, 16a/17, 19b/5, 19b/8, 22b/15, 24a/1, 24a/2, 24a/5, 26a/17, 27b/15, 28a/11, 28a/13, 28b/17, 28b/19, 31a/4, 34b/19, 35a/1, 35a/2, 35a/7, 35a/13, 35a/20, 36a/19, 37a/16, 43a/12, 55a/9, 55a/14

d.-dise 63a/12

d.-dügin 48b/9

d.-dügine 11a/8

d.-dügüñ 55a/4, 65b/11

d.-dük 40b/5, 50b/19, 53a/20

d.-dükleri 25a/5

d.-düm 22b/4, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/11, 27a/11, 27a/12, 27a/13, 27a/13, 27a/14, 27a/15, 27a/15

d.-düñ 14a/4, 27a/5

d.-düñse 38a/1

d.-gil 8a/17, 11a/7, 12b/12, 16b/8, 30a/18

d.-me 46a/19, 46b/2, 52b/6

d.-medin 40a/16

d.-mek 13a/1

d.-mekde 40b/19

d.-mekden 42b/15

d.-meñüz 28b/15

d.-meyeler 33a/16

d.-mez 2a/17, 42a/4
d.-mezem 2b/1, 29a/18
d.-miş 29a/15, 29b/21, 43a/13, 44b/8, 45b/18, 46b/19, 56b/6
d.-mişdür 52a/3
d.-mişemdür 13a/7
d.-r 4b/9, 6a/12, 28a/7, 43a/14, 43a/14, 51b/16, 67a/8
d.-rdi 22b/9
d.-rdüm 22b/5
d.-rem 2b/3, 2b/3, 56a/9
d.-rken 4a/13, 44a/12, 53b/10
d.-rler 5b/18, 6a/13, 6a/13, 35a/7, 39b/1, 41a/12, 43a/15, 44a/16, 53a/11, 53a/17, 53a/18, 54b/8, 54b/8, 54b/8, 55a/3, 55a/4, 55b/16
d.-r-imiş 44b/17
d.-r-iseñ 46b/1, 46b/5
d.-rlerdi 34a/2, 45a/2, 57b/10
d.-rlerse 25a/7
d.-rse 12b/15, 48a/13, 48a/14, 48a/15, 57a/1
d.-sem 46b/6, 46b/6, 47a/20
d.-rseñ 12b/2, 12b/8, 12b/11
d.-rseñüz 12a/21
d.-rsin 6a/2, 21a/8, 21a/16, 51b/7, 60a/7
d.-rsiz 21a/17, 28a/10
d.-yem 2a/14, 13b/7, 27a/14
d.-yicek 2b/14, 3a/1, 3a/21, 3b/9, 5a/7, 5a/10, 6a/11, 6a/21, 6b/14, 6b/17, 8a/19, 8b/14, 9a/5, 12b/3, 13b/2, 16a/18, 16b/4, 16b/12, 21a/16, 21b/3, 21b/11, 21b/21, 22a/2, 22b/7, 23a/1, 24a/20, 25a/2, 25a/7, 25a/15, 27b/20, 29a/2, 30b/13, 31a/1, 33a/1, 33a/8, 33b/17, 34a/16, 34a/19, 34b/19, 37b/9, 38a/7, 42b/8, 45b/11, 48a/8, 51b/6, 51b/13, 52a/10, 52b/18, 54a/5, 55a/15, 58b/8, 59a/9, 60a/11, 60b/13, 62a/6, 64a/4
d.-yince 4a/11, 11a/3, 21a/8, 34b/15, 45a/19, 49a/2, 56a/12, 64a/10
d.-yü 5b/16, 11b/9, 11b/11, 12a/19, 22b/6, 22b/9, 23a/3, 23b/19, 23b/21, 27b/5, 28b/14, 31b/9, 32b/7, 32b/15, 34a/4, 35b/11, 35b/11, 36b/12, 37b/4, 38a/10, 38b/11, 38b/11, 38b/20, 39b/7, 43a/13, 53a/19, 54a/20, 57a/10, 59a/2
d.-yüben 7b/12, 9b/4, 20a/16, 40b/4, 49a/16

d.-yüp 1b/9, 2b/17, 3b/4, 3b/11, 4a/2, 4a/15, 4a/16, 4a/17, 4b/15, 4b/18, 5a/5, 5b/9, 8a/10, 8b/17, 9a/4, 10b/15, 12a/13, 13a/2, 13a/20, 13b/4, 16a/5, 20a/11, 21b/2, 22a/13, 22a/14, 22a/19, 22b/4, 22b/13, 22b/21, 23a/6, 24b/10, 25b/7, 25b/21, 26a/15, 26b/3, 27b/2, 27b/5, 27b/20, 28a/1, 28a/21, 29a/1, 29b/8, 30a/17, 30b/3, 31a/4, 33a/18, 33b/9, 33b/12, 34a/3, 34a/8, 34b/14, 35b/1, 36a/9, 38b/2, 38b/7, 38b/18, 39a/9, 39a/21, 40a/1, 40a/15, 43a/15, 43b/9, 44a/4, 45a/11, 46b/18, 48a/7, 48b/16, 49a/8, 49a/20, 50b/6, 50b/10, 50b/13, 51a/6, 52a/8, 53a/12, 53a/18, 54b/12, 55a/17, 56a/9, 57a/6, 58b/19, 60a/4, 61b/8, 61b/16, 62a/4, 62b/3, 63a/7, 63a/15, 63b/11, 64b/7, 65b/17, 65b/20

didil-: Didilmek, ayıklanmak.

d.-üp 50a/1, 50a/1

diger-gūn (< Far. dīger-gūn): Başka türlü, başka şekil üzre, değişmiş durumda.

d. ol- (değişmek, başka bir şekil almak) 67a/7

diken: Diken.

d.+e 16a/2

d.+in 22a/19, 47a/5, 60a/8

dikkat (Ar.): Önemseme, önem verme.

d.+ile 9a/16

dik-: 1. Kaldırıp dik duruma getirmek.

d.-miş 50b/14

2. (Bir bitkiyi) Kök salıp yetişmesi için toprağa yerleştirmek.

d.-üp 15a/10, 23a/4

dil[1]: 1. Konuşma ve tat alma organı.

d. aç- (konuşmak, söylemek) 32a/4

d. depret- (dilini oynatmak) 20a/8

d.+ler 36b/4

2. Dil, lisan.

d. 30b/7

d.+ce 36b/18

d.+de 27a/15

d.+den 37a/3

d.+e al- (söylemek, konuşmak) 28b/11

d.+e gel- (konuşmaya başlamak) 6b/17, 13a/2, 22a/7, 28a/11

d.+i 37a/9

d.+imüzce 48b/10, 55a/7

d.+in 33b/20, 48b/9

d.+iñ 52b/13

d.+ince 9b/20, 12a/8, 19b/14, 19b/17, 22a/3, 33b/20, 38a/11, 42a/16, 54b/5

d.+inde 17a/1, 20b/9

d.+inden 12a/19, 29b/11, 42a/10

d.+ini 33b/19

d.+lerince 32a/4, 54b/19

d.+üm 40b/19

d.+üñ 27a/14, 27a/18, 41a/3

dil[2] (Far.): Gönül.

d. 8a/11, 14a/1, 40b/7

d.+de 31a/11

d.+den 4b/3, 4b/3, 12b/9, 15a/4, 16b/11, 22a/8, 24b/15, 31a/9, 33a/4, 33b/4, 33b/4, 34a/21, 50a/12

d.+le 41b/19

dil[3]: Düşman durumunu öğrenmek için alınan esir.

d. 57b/8

dil-: Dilmek, dilimlemek, ikiye ayırmak.

d.-di 9b/7, 9b/16

d.-üp 9a/14, 9b/2, 9b/7

dilāver (Far.): Yürekli, cesur (kimse), yiğit, kahraman.

d. 25b/3, 32b/7, 36a/21

d.+i 15b/19, 36a/6

d.+ler 17a/19, 17b/14, 18b/10, 30b/9

d.+leri 14b/5, 15b/7, 16a/3, 32a/2, 45b/7, 49a/13, 59a/1

d.+lerile 32a/17, 43a/6

d.+lerin 18b/6, 27b/3

d.+lerinden 18a/16, 18a/17

d.+lerine 8b/13, 18a/14

d.+lerinüñ 30b/7

dil-āviz (Far.): Gönlü çeken, gönlü kendine cezbeden (güzel).

d. 42a/11

dil-ber (Far.): Gönlü kendine çeken, güzel.

d.+üñ 40b/6

dil-dār (Far.): Gönlü kendine bağlamış olan kimse, sevgili.

d.+ına 14a/1, 40b/6

dil-nüvāz (Far.): Gönül okşayan, hoş, latif.

d. 52b/6

dil-pezīr (Far.): Gönlü yaralı, kederli.

d. 2b/9, 62b/5

dil-i düşmen (Far.): (mec.) Âşığın rakiplerinin gönlü.

d. 40b/17

dile-: Dilemek, istemek, arzu etmek.

d.-di 4a/14, 7b/18, 9a/9, 9b/2, 9b/10, 9b/17, 11b/10, 15b/16, 17a/6, 18a/4, 18a/9, 23a/8, 40a/9

d.-diler 26a/4

d.-düm 54a/12

d.-r 8a/4, 62a/11, 66a/1

d.-rler 31a/19

d.-rüm 29a/12

d.-rseñ 13b/9, 18b/19, 24b/14, 38a/5, 40a/20, 40b/13

d.-rseñüz 50b/18

d.-se 46a/4

d.-sevüz 64a/2

d.-ye 17a/6, 18a/9

d.-yince 9b/19

d.-yüp 8b/17, 29a/2, 33a/11

dilek: 1. İstek, temenni, arzu.

d. 23b/20, 28b/9

d. eyle- (dilemek, istemek) 12b/10, 28b/9, 28b/10

d. ḳıl- (dilemek, istemek) 5b/16, 28b/8

d.+(g)ince 19a/16, 23a/16

d.+(g)üm 4b/21

d.+(g)ümce 29a/17

d.+(g)ünce 30b/11

2. Şefaat, medet.

d. 26a/7

dilīr (Far.): Yürekli, cesur, yiğit (kimse).

d. 17b/14, 62a/19

dilki: Tilki. *bk. dilkü*

d. 66a/3

dilkü: Tilki. *bk. dilki*

d.+yiken 65b/20

dimāġ (Ar.): 1. Şuur, bilinç, akıl.

d.+ı fesāda vir- (düşünemez hâle getirmek) 21a/2

d.+ın bağla- (düşünemez hâle getirmek) 61b/9

d.+ın fesāda vir- (aklını karıştırmak) 63a/10

d.+ını fesāda vir- (aklını karıştırmak) 43a/4, 61a/21

2. Beyin.

d.+ına 61a/20

dīn (Ar.): Din, inanç.

d. 45a/4

d.+e 42a/2

d.+in 22a/19, 61b/20

d.+ince 14b/19, 31b/13, 31b/13

d.+inden 64a/13

d.+ine 7b/18, 8a/7, 13a/12, 13a/14, 31b/5

d.+ini 62a/1

dināyet (< Ar. diyānet): Din, dindarlık.

d.+i 57b/21

dindār-ı pīr (Far.): Mütedeyyinlerin önderi.

d. 2a/1

diñ-: Bitmek, sona ermek, durmak.

d.-icek 34b/3

d.-mişdi 66a/19

din-: Söylenmek, denmek.

d.-medi 27a/2

dinil-: Denilmek, söylenmek.

d.-di 25b/13, 27b/4

diñle-: Dinlemek, kulak vermek.

d.- 2b/8, 3b/7, 8a/11, 10a/19, 14b/17, 17b/6, 19b/1, 19b/1, 26b/6, 34a/21, 40a/15,

41b/19, 46a/16, 49b/10, 50a/12, 57a/7, 60a/4
d.-di 22b/13
d.-gil 52b/10
d.-medüm 52b/17
d.-r 25b/7
d.-ye 13b/19
d.-yelüm 6b/16, 61b/11
d.-yen 2b/1
d.-yene 27a/6
d.-yenüñ 14a/5
d.-yesin 46a/16
d.-yüp 11b/10, 42a/12, 42a/20, 46b/20, 52b/14, 52b/17, 64a/15
dip: Dip, en alt kısım.
d.+(b)inde 15a/11, 16b/3, 16b/3, 35b/9
d.+(b)ine 10a/21
dir-: Derlemek, toplamak.
d.-düñ 38b/6
d.-e 60a/1
d.-üp 26b/4, 29b/6, 34b/20, 62b/14
direk: Direk.
d.+(g)i 16a/1
dirhem (Ar.): Eski bir ağırlık ölçüsü.
d. 38a/2, 38a/3
diri: Canlı, yaşayan.
d. 35b/13
d.+dür 6a/8
d.+si 6a/11
d.+sile 11b/2
d.+sin 30b/2
dirīġ (Far.): Eyvah, yazık.
d. 23b/19, 23b/20, 28b/20
diril-: Canlanmak.
d.-e 26b/2
d.-mekden 62a/4

d.-mez 47a/12

d.-mezdi 36a/16

d.-miş 43b/19, 43b/20, 61a/11

d.-mişler 59a/2

d.-üp 21b/10, 34a/9, 34b/13

d.-ür 51b/8

d.-ürse 36a/2

dirlik: Varlık, geçim.

d. ḳalma- (geçim kalmamak, düzen kalmamak) 55a/12

d.+lerine 37a/6

diş: Diş.

d. ışıt- (dişlerini göstererek gülmek, sırtarmak) 60a/6

d.+leri 15b/21

dişi: Dişi.

d. 35b/14, 39b/10

dit-: 1. Yün, pamuk vb.ni tellere ayırarak kabartmak.

d.-diler 14b/9

2. Çok küçük parçalara ayırmak.

d.-düm 54a/1

d.-üp 17b/21

ditre-: Titremek, korkmak.

d.-di 1b/13

d.-yüp 36b/4

ditreş-: Korkmak.

d.-ür 9a/3

ditret-: Titretmek.

d.-(d)ür 46b/6

dīv (Far.): Dev; şeytan; cin.

d. 2b/14, 2b/16, 2b/16, 2b/19, 3a/1, 3a/5, 3a/9, 3a/14, 3a/14, 3a/15, 3a/18, 3a/20, 3a/21, 3b/6, 3b/7, 3b/9, 3b/12, 4a/11, 4a/12, 4a/13, 4a/20, 5a/3, 6b/5, 6b/8, 13b/6, 19a/14, 22b/20, 23b/21, 26b/8, 26b/9, 26b/10, 29b/4, 32b/11, 57b/1, 60b/10, 66b/7

d.+e 2b/16, 3a/12

d.+i 3a/10

d.+ise 26b/2

d.+ler 4a/15, 4b/15, 5a/3, 5b/2

d.+lerüñ 3b/1, 3b/3

d. mi 4a/15

d.+üñ 4b/19

dīv-zād (Far.): Dev, şeytan veya cinden doğma.

d.+dan 58b/9

dīvān (Far.): 1. Büyük meclis, yüksek meclis.

d. 13b/3, 26a/2, 35a/15, 61a/11

d. ḳur- (toplantı yapmak) 20a/21, 23a/12, 25b/10, 35b/5

d. ṭur- (saygıyla ayakta durmak) 41b/4

d. ṭut- (toplantı yapmak) 61a/11

d.+a gel- (huzura çıkmak) 46a/18, 46b/15

d.+ı ṭaġıt- (toplantıyı bitirmek, sonlandırmak) 41a/5

d.+ın ṭaġıt- (toplantıyı bitirmek, sonlandırmak) 61b/9

d.+ına 59b/6

d.ına ṭur- (hazır olda saygıyla beklemek, durmak) 44b/19

2. Herhangi bir konu üzerinde yazılmış eser.

d. bağla- (divan kitabı oluşturmak) 2a/17

dīvān-ḫāne (Far.): Eski Türk evlerinde, saray ve konaklarda büyük sofa, salon.

d. 19b/4

d.+sinde 43a/5

d.+ye 31b/14

dīvān-ı ʿaẓīm (Far.): Büyük divan.

d. 43a/5

dīvān-ı salṭanat (Far.): Saltanat köşkünün divanı, meclisi.

d.+da 27a/19

dīvān-ı sulṭānī (Far.): Padişah divanı, meclisi.

d. 41a/17

d.+ye 41b/3

dīvān-ı Süleymānī (Far.): Hz. Süleyman'ın divanı.

d. 19b/10, 20a/21, 20b/2

d.+ye 56a/14

diyār (Ar.): Ülke, memleket.

d. 36a/21

d.+dan 53a/9

d.+ı 26b/5, 56a/8

d.+ın 38b/21

d.+ına 34b/11, 35a/19, 41b/9

d.+ında 58b/11

d.+ından 47b/8

d.+ıñuz 35b/7

d.+ıñuzda 36a/19

d.+umuza 34a/7

d.+uñ 34b/20

diyār-ı ẓulümāt (Far.): Karanlıklar, kötülükler yurdu.

d. 36a/18

diz: Diz.

d. çök- (dizlerini yere koyarak oturmak) 50a/19, 57a/19

d.+i 47a/2

d.+leri 40a/13

d.+lerinden 7a/5

dizdār (Far.): Kale muhafızı.

d.+ıla 32b/12

diz-: Dizmek, sıralamak.

d.-e ḳo- 25a/21, 31a/15, 49b/5, 57a/16

diz-be-diz (T.+Far.+T.): Diz dize.

d. 59b/10

doġ-: Ortaya çıkmak.

d.-masañ 33a/2

doḳun-: 1. Değmek, temas etmek.

d.-up 16a/10

2. Sağlığını bozmak.

d.-maz 51a/13

dolābveş (Far.): Dolap gibi.

d. 3b/14

dositān (< Far. dūstān): Dostlar.

d. 27a/2

dost (< Far. dūst): Dost.

d. 33b/5, 40b/18, 55a/14, 62a/14

d.+am 33b/3

d.+ları 21b/16

d.+um 12b/9

d.+una 33b/4

d.+uña 57a/4

dostlıḳ (Far.+T.): Dostluk. *bk. dostluḳ*

d. 22b/9

dostluḳ (Far.+T.): Dostluk. *bk. dostlıḳ*

d. 33b/2, 59b/7, 62b/6

doy-: Doymak.

d.-amaz 33a/5

dögüş-: Döğüşmek.

d.-düler 10a/8

düg-: Yükselmek, çıkmak.

d.-di 48b/8

dök-: 1. Saçmak, serpmek.

d.-diler 23a/10

2. Yardımcı fiil.

d.-di 10a/16

d.-dügünce 18b/15

d.-e 29b/4, 29b/5

d.-em 30a/16

d.-er 17b/5, 41b/17, 43b/4, 47b/17, 47b/17, 47b/18, 47b/21, 49a/2

d.-mege 14b/13

d.-mek 21a/13

d.-di 56b/15

dökdür-: Yardımcı fiil.

d.-em 46b/4

d.-ür 30b/21

döküci: Döken, saçan.

d. 62a/19

dökül-: Dik durmayıp kendini aşağıya bırakmak.

d.-miş 12a/3

d.-üp 40a/13

dön-: 1. Kendi mihveri veya başka bir şey etrâfında hareket etmek.

d. 40a/9

d.-di 17b/2

d.-eliden 23a/18

d.-erdi 3b/14, 10b/13

d.-erdük 54a/13

d.-üp 3b/13, 3b/13, 4a/17, 4b/1, 16b/13, 43a/17, 50b/6

2. Yönelmek.

d.-di 8a/7, 18a/15, 45b/9

d.-diler 10b/1

d.-üp 2b/15, 4b/13, 5a/21, 6a/1, 8b/20, 12a/17, 21a/6, 25a/9, 28a/9, 28a/20, 45b/6, 51b/13, 65a/10, 65a/15

3. Bir hâlden başka bir hâle geçmek, değişmek, dönüşmek.

d.-di 14a/18, 26a/7, 32b/3, 32b/3, 48b/11, 50a/1, 50a/2, 64b/16

4. Geri gelmek, geri gitmek.

d.-di 28b/3, 37a/19

d.-diler 19a/5

d.-e 53b/5

d.-mek 8a/4

d.-melü ol- 39b/9

d.-üp 4a/7, 11a/9, 13a/20, 15b/16, 15b/16, 16b/9, 16b/21, 17a/3, 27b/7, 36b/7, 40a/2, 53a/8

5. Varlığı devam etmek.

d.-dügünce 2a/18

d.-eli 17b/11

6. Caymak, vazgeçmek.

d.-düm 12b/11

7. Yardımcı fiil.

d.-diler 31b/4

d.-üp 34a/19

döndür-: 1. Döndürmek, çevirmek.

d.-di 10b/6, 45b/4

d.-diler 18a/15, 19a/4

2. Altını üstüne getirmek.

d.-e 46b/6

d.-mezem 28b/1

d.-ürlerdi 17a/9

3. Bağlandığı ve benimsediği şeyleri değiştirmek, (ondan) vazgeçmek.

d.-üp 64a/13

4. Yardımcı fiil.

d.-e 28a/12

dördünci: Dördüncü.

d. 7b/15, 25a/18, 39b/18, 40a/6, 44b/7, 58a/8, 64b/10

dörpi: Törpü.

d.+ye 50a/1

dört: Dört

d. 9b/7, 10a/3, 10a/20, 10a/21, 13a/10, 13a/12, 19a/6, 26a/1, 40a/8, 44a/14, 50b/8, 55b/18, 58a/7, 66a/12

dört biñ dört yüz ḳırḳ dört: Dört bin dört yüz kırk dört.

d. 20b/6

dört kez yüz biñ: Dört yüz bin.

d. 36a/5, 38a/17, 64b/10

dört yüz: Dört yüz.

d. 25b/21, 37b/11, 37b/14, 38b/6, 63a/4

döş: Göğüs, sine.

d.+ine 7b/10, 8b/19, 9b/7

d.+lere 10a/6

döşek: Yatak.

d. 37b/3

döşen-: Serilmek, yayılmak.

d.-üp 20a/18, 40a/12

duʿā (Ar.): Dua, niyaz.

d. 4b/12, 21a/9, 34a/6, 34a/20, 34a/20

d. dinil- (dua edilmek)25b/13

d. eyle- (dua etmek) 5b/9

d. it- (dua etmek)19b/7, 20a/11, 32a/17

d. ḳıl- (dua etmek) 6a/3, 12b/19, 19b/5, 19b/14, 25b/20, 27b/21, 29b/17, 30b/13,

32a/4, 32b/13, 34a/18, 34a/19, 35a/19, 39b/21, 40a/8-9, 42a/16, 43a/15, 50a/21, 50b/2, 52b/18, 58b/19, 63a/15

d. oḳu- (dua yapmak) 36a/10, 36a/12

d. ve s̱enā it- (dua etmek) 20a/19

d. vü s̱enā eyle- (dua etmek) 63a/18-19

d. vü s̱enā ḳıl- (dua etmek) 31b/16, 41b/8, 56a/21-56b/1

d.+da 38b/14

d.+dan 39b/20

d.+ı ḳıl- (dua yapmak) 5a/1

d.+ların al- (iyi yapılan bir işle birinin hoşnutluğunu kazanmak) 40a/10

d.+sı 34b/1, 67a/20

d.+sıla 18a/7, 58a/9

d.+sın 19b/17

d.+yı ḳıl- (dua etmek) 56b/3

duʿācı (Ar.+T.): Dua eden, dua yapan.

d.+ya 37b/7

dudaḳ: Dudak. *bk. ṭuṭaḳ*

d.+(ġ)ı 15a/17

dudaḳlu: Dudaklı. *bk. ṭuṭaḳlu*

d. 31a/15

ḍuḫā (Ar.): Kuşluk vakti.

ḍ. 11b/2

duḫān (Ar.): Duman.

d.+ıla 61b/12

d.+ından 14a/11, 53b/14

dūr (Far.): Uzak.

d. ol- (uzak olmak) 14a/12

dur-: 1. Hareketsiz durumda olmak.

d. dılar 8a/13

2. Varlığını sürdürmek.

d.-duġunca 23b/11

3. Bir yerde olmak veya bulunmak.

d.-ısañ 46b/3

d.-mazlar 7a/8

d.-ur 10b/17

4. Yaşamak.

d.-mış 7b/5

d.-urlar 62b/17

d.-urlar-ıdı 7a/3

5. Ayağa kalkmak.

d.-up19b/13

6. Yardımcı fiil.

d. alum 65b/9

d.-up 16a/15, 16b/21

d.-urdı 27b/10

d.-urlar 10b/18

7. Tasviri fiil.

d.-alum 65b/7

d.-avuz 37a/13

d.-dılar 31a/17

d.-duḳ 50b/17

d.-mışlardı 31b/15

d.-updur 13b/5

d.-urlar 55b/21

d.-ursun 5a/10

durġur-: Durdurmak.

d.-am 9a/1

duşḳun: Karların savrulduğu esintili hava (?).

d. 4a/11

dut-: 1. Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak

d.-arlar 20b/18

d.-up 6b/4, 8b/9, 9b/1, 9b/5, 18b/3, 18b/3,

2. Farzetmek, saymak.

d.- 19a/18

3. Ele geçirmek, yakalamak.

d.-am 33b/2

d.-ar degül 26a/13

d.-maḳ 4a/14, 11b/10

d.-up 4a/10, 7a/6, 11a/1, 11a/2, 13b/2

4. Durdurmak, engellemek.

d.-dı 9a/17, 9b/6, 18a/20

5. Elindeki kuvvetlerle bir yeri hükmü altında bulundurmak.

d.-duġı 38a/10

d.-ısar 46a/11

6. Etrafı kaplamak, doldurmak, istila etmek.

d.-mış 3a/11, 20b/19

d.-up 8a/10, 8b/11

d.-updur 6b/12

7. Herhangi bir durumda kalmasını sağlamak.

d.-dılar 19b/11

8. Yardımcı fiil.

d.- 4a/2, 40a/10

d.-acaġın 12b/13

d.-an 13a/7

d.-anlar 23b/10

d.-ardı 19a/15

d.-asın 12b/7

d.-dı 9a/6, 9a/7, 9a/13, 9b/12, 13a/5, 16a/7, 16a/10, 16b/6, 19a/2, 19a/2, 23b/11, 34a/11, 35b/5

d.-dum 39b/7

d.-sa-y-ıduñ 12b/6

d.-uban 3b/15, 21a/7

d.-up 9b/16, 30a/15, 37b/7

d.-up-durur 26a/18

dutsaḳ: Tutsak.

d. 5a/3, 10b/18, 13a/8

d.+dur 12a/19

d.+durur 10b/20

dutul-: Kullanılmak.

d.-up 25b/9

dü (Far.): İki

d. 52b/3

dühül (Far.): Davul.

d. 17a/15, 49b/19

d.+ler 32a/6

dükeli: Hep, hepsi, bütün, herkes.

d. 47b/6

d.+n 47a/20

düken-: Tükenmek, bitmek.

d.-di 55b/4

d.-ürdi 58a/15

düket-: Tüketmek, bitirmek.

d.-düm 54a/11

Düldül: İskenderiye kralı Mukavkıs tarafından peygamber efendimize hediye edilen, peygamber efendimizin de Hz. Ali'ye hediye ettiği katır.

D. 57a/16

Düldül-şıfat: Düldül gibi olan.

D. 14b/2, 49b/6

dülger (< Far. durger): Yapıların kapı, pencere dışındaki kaba tahta ve ağaç işlerini yapan usta.

d.+e 16a/1

Dülil: Şeytan neslinden bir cin.

D.+le 23b/9

dün: Gece.

d. 47a/6

dünle: Geceleyin.

d. 47a/6, 63a/12

dün gün: Gece gündüz, her zaman.

d. 36a/21

dünyā (Ar.): Dünya. *bk. dünye*

d. 19b/15, 21b/3, 23a/11, 24a/5, 37a/13, 58b/3, 59a/11

d.+da 30a/8, 45a/8

d.+dan 5b/6, 23a/4, 23a/5

d.+ya 37b/13, 44b/18

d.+yı 8a/10

dünye (Ar.): Dünya. *bk. dünyā*

d.+de 47b/20

düpüldü: Gürültü, patırtı.

d.+sinden 17a/14

dür (< Ar. dürr): İnci. *bk. dürr*

d.+durur 2a/13, 26b/6

dür-: 1. Bükmek, katlamak, tomar hâline getirmek.

d.-üp 29b/12, 42a/13, 48b/3

2. Yardımcı fiil.

d.-diler 10b/3, 18b/12

dürlü: Türlü, çeşit.

d. 4b/7, 13a/18, 15b/4, 20a/13, 31a/3, 36b/13, 43b/14, 44a/14, 55b/10, 55b/17, 55b/18, 60b/5, 60b/6, 66b/17

dürlü dürlü: Türlü, çeşitli.

d. 22b/10, 55b/10, 65a/6

dürr (Ar.): İnci *bk. dür*

d. 2b/3, 2a/12

dürrī (Ar.): İnci gibi güzel olan.

d.+n 2b/5, 2b/5

dürr-i meknūn (Far.): Saklı, henüz ortaya çıkmamış çok değerli inci.

d. 42a/11

dürr-i şemīn (Far.): Çok değerli, pahalı inci.

d. 1b/6

dürrihāt (< Ar. turrehāt): Saçma, manasız, boş sözler.

d. 22a/19

dürüş-: Karşı karşıya gelmek, muhasamaya girişmek, çarpışmak, mücadele etmek.

d. 13b/16

d.-di 17b/12

d.-düler 10a/9

d.-miş 44a/21

dür-fişān (Far.) İnci saçan, inci gibi değerli şeyler söyleyen.

d. 19a/20, 19a/21

düş: Düş, rüya.

d.+üm mi 62b/15

düş-: 1. Düşmek.

d.-di 17b/4

d.-digi 39b/13

d.-erler 7a/8, 7a/10

d.-mezler 56a/2

d.-miş-idi 50a/5

d.-se 64b/10

2. Denk gelmek, isabet etmek, vurmak.

d.-di 36b/18

d.-dügi 36a/13, 36a/14

d.-miş 37b/1, 39a/2

d.-üp 51b/4

3. Yere devrilmek, yere serilmek.

d.-di 9b/17

d.-diler 34b/8

4. Olmak, olumsuz bir duruma girmek.

d.-mişdi 51a/20

5. Şehit olmak, savaşta ölmek.

d.-üp 19a/7

6. Yardımcı fiil.

d.-di 7b/18, 10b/16, 15b/14, 17b/13, 18b/21

d.-dügümi 54b/14

d.-dük 55a/11

d.-megin 56a/4

d.-miş 21a/3

d.-se 39b/10

d.-üp 53b/16, 60b/2, 62a/15

düşmān (Far.): Düşman, hasım. *bk. düşmen*

d. 7b/9, 7b/12, 8a/9, 10a/4, 10a/13, 10b/8, 10b/11, 12b/4, 12b/5, 12b/6, 12b/19, 15b/7, 17b/1, 19a/2, 21b/8, 27b/10, 30b/17, 31a/17, 31b/6, 31b/8, 43a/3, 49a/14, 51a/10, 62a/5, 64b/7

d. ol- (düşman olmak, düşmanlık yapmak) 21b/9, 28b/1, 62b/6

d.+a 6a/8, 21a/18, 47b/6

d.+am 33b/5

d.+dan 16a/17

d.+ı 7b/19, 21b/5, 57a/4

d.+ıçun 30b/14

d.+ın 21a/5

d.+ına 33b/5

d.+ını 62a/16

d.+uñ 51a/12

düşmen (< Far. düşmān): Düşman, hasım. *bk. düşmān*

d. 30b/12, 31a/18, 57b/3

d.+den 8b/16

d.+e 21b/1, 31a/19, 48a/19, 56b/7

d.+i 18a/2

d.+ile 16b/10

d.+inden 21b/8

d.+ümüñ 30b/11

d.+üñ 21a/13, 21b/1, 21b/10, 63b/10

d.+üñden 21b/7

d.+üñe 21a/10, 21a/21

düşmenlik (Far.+T.): Düşmanlık, hasımlık.

d. 22a/21

dütsü: Tütsü.

d. 59b/13

dütün: Duman.

d. 50b/12

d.+inden 64b/17

dütüz-: Tütsülemek.

d.-diler 59b/15

düz-: 1. Bir bütün hâlinde hazırlamak, tertip etmek.

d.-di 29b/11, 42a/11

2. Düzene koymak, hazırlamak, tanzim etmek

d.-diler 6b/2, 31a/8

d.-ene 40b/12

3. Bulup sağlamak, temin etmek, tedârik etmek

d.-e 37a/14

d.-meye 37a/14

4. Yardımcı fiil.

d.-üp 15a/10

d.-üp ṭur- 32a/20

düzet-: Tanzim etmek, düzeltmek, hazırlamak.

d.-üp 31a/18, 37b/18

d.-ür 31b/7

E

ebā ʿan ced (Ar.): Babadan oğula, nesilden nesile.

e. 43a/12

ebed (Ar.): Sonsuza kadar.

e. 28a/6

ebter (Ar.): Eksik, noksan.

e. 66b/8

ecdād (Ar.): Atalar, büyükler.

e.+umuzdan 25a/6

ecel (Ar.): Ölüm, hayatın sonu.

e. 13b/18, 19a/11, 19a/19, 26b/19, 40a/16

e.+den 26a/19, 27a/1, 28b/19, 36b/3

e.+e 19a/12

e.+üñ 38a/14

echel (Ar.): Aşırı derecede câhil, çok bilgisiz (kimse).

e.+dür 21a/20

ecil (< Ar. ecl): Sebep.

e.+den 37b/13 , 61b/5

edā (Ar.): Yapma, yerine getirme.

e. it- (yapmak, yerine getirmek) 33b/6

edeb (Ar.): Edep, terbiye.

e.+ile 45b/8, 45b/14, 48b/7, 49a/7

e.+in 45b/6

e.+inde 45b/12

efʿāl (Ar.): İşler, eylemler.

e.+in 29a/10

efḍal (Ar.): Çok faziletli, çok üstün.

e. 1b/7, 46b/12

e.+dür 21a/19

e.+i 33a/18

efġān (Far.): Istırapla bağırma, haykırma, feryat.

e. eyle- (feryat etmek, haykırmak) 4b/9, 23b/19

e.+ı 66a/19

efġān-ı düşmān (Far.): Düşmanın feryadı, haykırması.

e. 19a/3

efʿī (< Ar efʿā): (mec.) Kötü, habis kimse.

e.+dür 21b/8

efkende (Far.): Düşkün, çaresiz.

e. 2b/9

e.+si 66b/15

eflāk (Ar.): Felekler, gökler.

e. 65a/5

Eflāṭūn-ı Keḥḥāl: : Aristo'nun hocası olan meşhur Yunanlı filozof. *bk. Eflāṭūn-ı Yūnānī*

E. 34a/1-2, 36b/17, 37a/2

E.+e 33b/20

Eflāṭūn-ı Yūnānī: Aristo'nun hocası olan meşhur Yunanlı filozof. *bk. Eflāṭūn-ı Keḥḥāl*

E. 2b/10, 14a/14, 27a/17, 41a/3, 52b/12

Efrāsiyāb: Alp Er-Tunga'nın Şehnâme'deki ismi olup Efsanevi Turan hakanıdır. *bk. Efrāsiyāb Şāh, Efrāsiyāb-ı Türk, Efrāsiyāb-u hod-bīn, Şāh Efrāsiyāb*

E. 41b/9, 41b/11, 41b/11, 41b/14, 41b/16, 42a/2, 42a/20, 42b/7, 42b/8, 43a/2, 43a/8, 43a/9, 43a/18, 43b/4, 43b/9, 43b/10, 43b/18, 44a/2, 44a/6, 44a/11, 44a/12, 45a/13, 45a/17, 45b/6, 45b/13, 46a/17, 46a/19, 46b/11, 46b/19, 46b/20, 47b/21, 48a/7, 48a/8, 48b/1, 48b/4, 48b/6, 48b/8, 48b/9, 48b/10, 48b/16, 48b/20, 49a/2, 49a/3, 49a/16, 49a/19, 49b/12, 49b/13, 50a/8, 50a/13, 50a/17, 56b/3, 56b/6, 57a/6, 57b/7

E.+a 41b/13, 42a/10, 43a/1, 43a/2, 43b/11, 44a/8, 48b/4, 48b/14

E.+am 43a/20, 47b/13, 47b/16

E.+dan 45b/4

E.+ı 42a/9, 56b/5

E.+ıla 27b/11

E.+uñ 41b/20, 44a/9, 44a/10, 44b/21, 45a/1, 45a/14, 45a/20, 48b/13, 48b/15, 49a/4, 49a/18, 50a/7, 57a/9

E.+uñdur 41b/10

Efrāsiyāb-ı gürd: Yiğit Efrâsiyâb.

E.+em 192a/1

Efrāsiyāb Şāh: Alp Er-Tunga'nın Şehnâme'deki ismi olup Efsanevi Turan hakanıdır. *bk. Efrāsiyāb Şāh, Efrāsiyāb-ı Türk, Efrāsiyāb-u hod-bīn, Şāh Efrāsiyāb*

E. 43a/2

Efrāsiyāb-ı Türk: Alp Er-Tunga'nın Şehnâme'deki ismi olup Efsanevi Turan hakanıdır. *bk. Efrāsiyāb Şāh, Efrāsiyāb-ı Türk, Efrāsiyāb-u hod-bīn, Şāh Efrāsiyāb*

E. 43a/15, 44a/1, 44a/15, 45a/19, 45b/11, 48b/2, 49b/14

Efrāsiyāb-u hod-bīn: Alp Er-Tunga'nın Şehnâme'deki ismi olup Efsanevi Turan hakanıdır. *bk. Efrāsiyāb Şāh, Efrāsiyāb-ı Türk, Efrāsiyāb-u hod-bīn, Şāh Efrāsiyāb*

E. 2a/8

efser (Far.): Taç.

e.+i 21a/13

efsūn (Far.): Büyü, sihir.

e. oḳu- (büyü, sihir yapmak) 65a/6

Efvāḳ: Sîsîtân pehlivanlarından biri.

E. 32a/9

efzūn (Far.): Fazla, çok.

e. 31b/17

eger: Eğer, şayet.

e. 5a/13, 5b/6, 12b/6, 12b/10, 12b/12, 12b/20, 13b/6, 13b/9, 13b/21, 15a/1, 16a/16, 16b/1, 21b/13, 21b/15, 21b/16, 21b/21, 22a/1, 23a/2, 23b/16, 24a/3, 24a/17, 24b/21, 26a/19, 27b/8, 27b/8, 27b/17, 27b/18, 28b/3, 30b/16, 30b/18, 32a/15, 33a/11, 39a/16, 39a/17, 39b/4, 40a/20, 45a/3, 45a/18, 46b/11, 47a/20, 48a/14, 48b/14, 51a/14, 53a/21, 53b/1, 59a/11

egerçi: Her ne kadar, … ise de, gerçi.

e. 9b/5, 33a/12, 33a/13, 33a/16, 38a/15, 40a/3, 44a/13, 50b/20, 51a/3, 51a/21, 51b/2, 61b/19

eglen-: Durmak, kalmak.

e.-dügümüzden 39a/20

e.-icek 55a/10

eg(i)n: Sırt, arka.

e.+inde 56a/15

e.+inden 19b/2

e.+ine 20a/17, 25a/19

eg-: Yardımcı fiil.

e.-üpdür 46a/9

ehl (Ar.): Sahip, malik.

e.+i 2b/2, 10a/11, 13a/6, 13b/11

e.+i+durur 14a/11

ehl-i ceng (Far.): Savaş ehli, savaşçı, asker.

e. 29b/3

ehl-i ḥikmet (Far.): Hikmet ehli, bilge kimseler.

e. 31b/15

ehl-i ʿirfān (Far.): İrfan sahibi, bilgili, ârif.

e. 27a/2, 40a/19

ehl-i meẕheb (Far.): Din ve mezhep sahipleri.

e. 52a/4

ehl-i mürvet (Far.): İyilik ve ihsanda bulunan, cömert kişiler.

e. 196a/21

ehl-i şavāmiʿ (Far.): Tapınaklar, savmaalar.

e. 67a/20

ejdehā (Far.): Büyük yılan, ejderha. *bk ejder, ejderhā*

e. 3b/20, 30a/12, 46b/14, 47a/1, 51a/1, 51b/2, 51b/9, 52a/10

e.+lar 58a/1

e.+nuñ 50b/21, 51a/1

e.+sı 51b/12

e.+yam 8b/21

e.+yı 51b/12, 51b/13, 52a/12, 53b/19

ejder (Far.): Büyük yılan, ejderha. *bk ejdehā, ejderhā*

e. 10a/15, 26b/2, 29b/5, 33a/7, 41b/17, 56b/16

e.+den 46b/14

e.+durur 26a/9

e.+em 46b/2

ejderhā (Far.): Büyük yılan, ejderha. *bk ejdehā, ejder*

e. 9a/8, 25b/2, 51a/9, 51a/12, 51a/16, 51a/17, 51a/20, 51b/3, 51b/7, 51b/17, 52a/1, 53b/18, 64b/13

e.+dur 50b/15, 51a/9

e.+lar 52a/4

e.+lara 60b/19

e.+ları 51b/15, 53b/1

e.+nuñ 47a/14, 50b/20, 51a/11, 51a/21, 51a/21, 51b/16, 52a/1, 54a/6

e.+nuñxısa 50b/18

e.+sı 50a/2

e.+ya 21a/18, 51a/15, 64b/11

e.+yı 50b/18, 51a/9, 51a/18, 52a/4, 52a/6

e.+yıla 51a/7

ejderhā-yı çarḫ (Far.): Gökyüzü canavarı.

e.+a 42a/4

eḳālim (Ar.): Diyarlar, memleketler.

e. 20b/13, 53a/6

e.+e 34a/2

eḳālim-i mülūk (Far.): Ülkelerin sultanları.

e.+dan 41a/18

ekl (Ar.): Yeme.

e. i şarāb it- (yiyip içmek) 59b/14

ekmel (Ar.): Kâmil, mükemmel.

e. 2a/14

ekṣer (Ar.): Genellikle, umumiyetle.

e. 51a/9, 51a/15

ekṣerī (Ar.): Çok defa, çok zaman, çoğunlukla.

e. 13a/9, 20a/1, 62a/9

eksük: Eksik.

e.+(g)in 31b/2

eksüksüz: Eksiksiz.

e. 31a/17, 49a/14

el[1]: El.

e. 29a/9, 36b/20, 37b/5, 38a/2, 38a/6, 38a/9

e. ele ur- (tokalaşmak) 59b/9

e. götür- (dua etmek için el kaldırmak) 34a/18, 34a/19, 34a/20
e. yaḳasına ur- (yakasını döverek sızlanmak) 59b/19
e. yu- (el çekmek, vazgeçmek) 18a/13
e. yüze sür- (“amin” derken yapılan ritüel) 39b/21
e.+de 19a/18
e.+den 34b/18, 48a/4
e.+den gel- (bir işi yapmaya gücü yetmek) 35a/21
e.+e 9a/16, 9b/1, 26a/20, 49a/2, 59b/9
e.+e getür- (ele geçirmek, yakalamak) 23a/2, 30b/10, 33b/17
e.+e girme- (zapt edilememek) 28a/8
e.+i 21a/7, 38b/13
e.+i ir- (gücü yetmek) 60a/14, 60b/6
e.+in 16a/12, 16b/6, 47a/2, 47a/2
e.+in al- (elinden tutmak) 37a/15
e.+in ur- (elini bir yere vurmak) 49a/8
e.+inde 3b/20, 17a/1, 20b/10, 44a/11, 46b/8, 64b/12
e.+inde ol- (hakimiyeti, mülkiyeti altında bulunmak) 12b/5, 12b/5, 29b/2
e.+indeki 39a/10
e.+inden 9a/18, 9b/18, 54b/14
e.+inden al- (ele geçirmek) 8a/2, 8a/8, 8a/21, 11b/3, 12b/19, 16a/12, 24a/2, 24a/18, 24b/8, 41b/10, 49a/16, 57b/14, 59a/4, 59a/13, 60a/1-2, 60a/10, 65a/16
e.+inden aldur- (ele geçirtmek) 33b/12
e.+ine 4a/12, 9b/15, 15b/9, 22a/2, 22a/5, 28a/15, 29b/12, 37a/3, 39b/2, 39b/2, 39b/6, 45b/6, 45b/14, 49b/17
e.+ine al- (almak, tutmak) 58b/13
e.+ine gir- (yakalanmak; belli bir güce erişmek; sahip olmak) 12b/4, 59a/11, 60b/4
e.+ini 25b/6, 28b/12, 29a/3
e.+iyle 63a/4
e.+leri 20b/5, 21a/4
e.+lerin 7b/12, 15b/2, 26a/4, 33a/14
e.+lerinde 64b/3, 64b/6, 64b/9, 64b/14, 64b/18, 65a/1
e.+lerinden gel- 47a/17
e.+lerine 43b/21

e.+lerinüñ 16a/2

e.+üm 16b/11

e.+ümde 47a/10, 47b/9, 64a/3

e.+ümdedür 47b/6

e.+ümdeki 42a/20

e.+ümden

e.+ümden al- (ele geçirmek) 43b/2, 47a/18

e.+ümden bir ḫaṭā çıḳ- (yanlış bir iş yapmak) 33a/1

e.+ümden gelme- (bir şeyi yapamamak, beceremmemek) 11a/21

e.+üme 48a/1

e.+üme gir- (ele geçirmek, sahip olmak) 38a/13, 65a/20, 65b/1

e.+ümüzden gelmez- (bir şeyi yapamamak, beceremmemek) 37a/14-15

e.+ümüze 30b/17, 39a/16

e.+üñde 2b/3, 13a/16

e.+üñde ol- (sahibi olmak, hakimiyeti altında olmak) 12b/7

e.+üñe 12b/10, 33a/4

e.+üñe gir- (ele geçirmek, sahip olmak) 22b/9

e.+üñle 46b/12

e.+üñüzden gel- (yapabilmek, becerebilmek) 12a/21

2. Güç, kudret, tasarruf.

e.+inde 40a/18, 51a/2, 63a/3

e.+inde+durur 12a/9

3. Bazı söyleyişlerde teşmil yoluyle işi yapanın veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini tutar.

e.+inden 22b/8, 22b/10, 22b/18, 24a/19, 26a/5, 27a/20

el[2]: Yurt, diyar.

e.+inde 48a/14

elbetde (< Ar. el-bette): Şüphesiz, muhakkak.

e. 25a/16, 39b/11

Elburz: Kaf Dağı veya bu dağın en yüksek tepesi. *bk. kūh-ı Elburz, kūh-u Elburz*

E. 24b/12, 46b/8

E.+ı 30a/11

E.+uñ 55b/19

elçi: Elçi.

e. 64a/2, 64a/4, 64a/6

e.+le 36b/19

e.+si 25b/11, 44b/6

elegüm şaġma (< Ar. ʿalāʾim+semā): Gökkuşağı.

ş. 49b/16

elem (Ar.): Keder, gam, tasa.

e. 24b/2, 24b/2

e. gel- (acı duymak, üzüntü duymak) 12b/6

e. gör- (üzüntü, sıkıntı yaşamak) 22a/12

e.+durur 13b/1

elet-: Götürmek, yerine ulaştırmak, eriştirmek.

e.-ürler 52a/7

elfāẕ-ı dürer-bār-ı gökçek (Far.): İnci gibi güzel sözler söyleyen.

e. 52b/15

elhān (Ar.): Nağmeler, ezgiler.

e.+ları 55b/14

elḥānlu (Ar.+T.): Nağmeli, ezgili.

e. 31a/9

elḥān-ı Dāvud-veş (Far.): Davut peygamberin sesini andıran nağmeler.

e. 20a/6

elif (Ar.) (mec.): Boy.

e. 14a/8

el-ḳāb (Ar.): (tas.) Kulun Allah'a yaklaşmasının son sınırı.

e.+dur

elli: Elli.

e. 54a/5, 55a/16, 58a/18

ellü: Eli olan.

a. 30b/17

elmās (Ar.): Elmas.

e. 17a/17

elvān (Ar.): Çeşitli.

e. 25b/12

elvān elvān (Ar.): 1. Renk renk.

e. 19b/20, 47b/2

2. Çeşit çeşit.

e. 43b/20

em-: Öpmek.

e. sem 52b/6

emān (< Ar. emn): Güven, emniyet, emin olma.

e. 21a/19, 26b/20, 46b/1, 43b/7

e. bul- (güvene kavuşmak) 29b/6, 30a/14

e. iste- (güvende olmayı istemek) 21b/21, 30a/9, 30b/21

emek: Emek, mesai, zahmet.

e. 59b/1

e.+(g)üñ 6a/3

emīr (Ar.): Bir kavim veya memleketin başı, başkan, bey, reis.

e. 32b/14, 38b/8, 41b/16, 46a/17, 48a/5, 62b/3, 63b/17

e.+e 30b/4, 42a/18, 66b/10

e.+ler 31b/18

e.+leri 60b/16

emīre'l-mü'minīn (Ar.): Müminlerin emiri, halife.

e. 2a/2

emīru'llāh (Ar.): Allah'ın emiri, halifesi.

E. 13a/2

emīr-i aʿżam (Far.): Büyük emir, halife.

e. 23a/19

emīr-i ins ü cinn (Far.): Cinlerin ve insanların emiri, reisi.

e. 52b/18

emīr-i kāmil (Far.): İlim ve fazilet sahibi sultan, hükümdar.

e. 44b/20

emīr-i şāh-ı Īrān (Far.): İran hükümdarı.

e. 31b/16

emīr-i şehriyār-ı nīk-i baḫt (Far.): Talihli, bahtiyar sultan, hakan.

e. 12b/1

emīr-i tācıver (Far.): Padişah, sultan.

e. 35a/2

emīr-i zenān (Far.): Kadınların reisi, başkanı.

e. 35b/7

emlaḥ (Ar.): Çok güzel, pek güzel.

e. 2a/14, 2b/11, 4b/21, 14a/14, 24b/15, 27a/2, 40b/5, 52b/17, 63b/17

emlaḥu'l-kelām (Ar.): Çok güzel söz.

e. 67a/15

emmāre (Ar.): (Kötülükleri) emreden.

e.+dür 13b/8

emn (Far.): Huzur ve güven.

e. ü emān bul- (güvenli bir duruma erişmek) 26b/20, 46b/1

e. ü emān iste- (güvende olmayı istemek) 43b/7

emr (Ar.): Emir, buyruk.

e. eyle- (buyurmak, emretmek) 10b/20, 12b/17-18, 19a/3, 25b/21, 49a/11, 49a/20,

e. it- (buyurmak, emretmek) 12a/8, 29a/14, 33b/20, 38a/8, 38a/16, 46a/12, 52a/6, 57a/9, 62b/6, 62b/19

e.+i 11a/20, 66a/9

e.+ile 15a/3, 34b/1, 35b/12, 36a/10

e.+in 46b/15

e.+inde 44b/2

e.+ine 11a/13, 19a/14, 23a/14, 23a/14, 23b/6, 23b/12, 24b/20, 30a/3, 33b/6, 55b/18, 63a/5, 66b/14, 66b/14

e.+inüñ 46a/3

e.+üme 46a/9, 46a/18, 56b/16

e.+ümle 46b/6

e.+üñde 44a/20

e.+üñe 6a/4, 6a/4, 55a/9

emr-i Ḥaḳ (Ar.): Allah'ın emri, buyruğu.

e. 63a/1

e.+la 14a/1

emṣāl (Ar.): Eş, benzer.

e.+i 21b/4, 52b/16, 54b/12

emsem: İlaç, merhem.

e. 52b/6

en-: İnmek. *bk. in-*

e.-di 45a/12

enācīr (Ar.): İncir.

e. 40a/11

enbiyā (Ar.): Nebiler, peygamberler.

e. 22b/19, 23a/13, 41a/7, 44b/19, 57a/19, 61a/12

e.+nuñ 3b/21, 27a/5, 49b/11

e.+ya 1b/8

encüm (Ar.): Yıldızlar.

e. 42a/17, 67a/19

Endelüs: Endülüs şehri.

E. 8b/13, 8b/14, 10b/3, 10b/19, 10b/21, 11a/4, 11a/5, 11a/12, 11a/19, 11b/4, 11b/8, 11b/18, 11b/21, 12a/2, 12a/6, 12a/17, 12a/19, 12a/19, 12b/3, 12b/7, 12b/11, 12b/15, 12b/16, 12b/21, 13a/1, 13a/4, 13a/8, 13a/8, 13a/11, 13a/14, 13a/16, 13a/19, 14b/6, 14b/7, 14b/21, 15a/1, 15a/19, 15b/6, 16a/14, 16a/15, 16a/16, 16b/1, 16b/1, 16b/2, 16b/7, 16b/8, 16b/11, 16b/20, 16b/21, 17a/2, 17a/5, 17a/13, 17b/7, 18a/3, 18a/16, 19b/7, 20b/14, 21a/11, 22a/15, 23a/7, 23a/8, 23b/4, 23b/14, 24a/6, 24b/4, 24b/11, 33b/13, 33b/14, 41a/16, 43a/10, 58b/21, 60a/21, 61a/19, 61a/19, 61b/2, 61b/9, 61b/12, 61b/13, 61b/14, 61b/21, 62a/6, 62a/7, 62a/7, 62b/7, 63a/1, 63a/14, 63a/20, 63b/1, 63b/8, 63b/11, 64a/12, 65b/4

E.+i 16b/13

E.+üñ 61b/3

Endelüsī: Endülüs'e ait olan, Endülüs'le ilgili.

E. 16b/6, 16b/13

endīşe (Far.): Düşünce.

e. ḳıl- (düşünmek) 46b/13

e.+yle 46b/13

engūr (Far.): Üzüm.

e. 40a/11

envāʿ (Ar.): Çeşitler, türler.

e. 14a/7, 19b/19, 29a/13, 31a/3, 55b/10

envāʿ envāʿ (Ar.): Çeşit çeşit.

e. 19b/20

envāʿ-ı maḫlūḳāt (Far.): Her çeşit mahlukat.

e. 24a/8

epsem: Ses çıkarmayan, sessiz, susan.

e. 52b/6

er: Erkek, er kişi, adam; yiğit; asker.

e. 10a/18, 13a/7, 13b/5, 15a/12, 15b/16, 16a/13, 16b/12, 16b/13, 16b/16, 16b/19, 17a/4, 17a/14, 17a/17, 17a/20, 17b/5, 18b/16, 29a/21, 29b/7, 30a/16, 33a/11, 34b/3, 35a/2, 35a/18, 35b/5, 35b/7, 35b/11, 36b/6, 41a/19, 47b/20, 50a/10

e.+den 18b/15

e.+e 62a/5

e.+i 18a/17, 18b/21, 25a/7, 26a/9, 35a/17, 36a/5, 46b/8

e.+ile 10b/7, 34b/7, 37a/8

e.+in 10b/2

e.+inüñ 17b/11

e.+leri 17b/1, 31b/4, 34b/16

e.+lerinüñ 30b/8

e.+lerüm 26a/12, 46b/7

e.+lerüñüz 34b/19

e.+üm 38a/17

e.+üñ 30b/1

erba^{c}īn (Ar.): Kırk, kırkıncı.

e. 13b/6

eren: Kişiler, yiğitler, kahramanlar.

e. 17b/1, 18b/18, 20b/20

e.+ler 10a/9, 14b/10, 18a/13, 18b/13, 19a/3, 32b/1, 32b/14, 33a/9, 33a/11, 33a/18

e.+leri 10a/10, 14b/5, 33a/19, 41a/20

e.+lerile 14b/12

e.+lerinden 18a/16

e.+ler+ile 17b/9

er-: Yardımcı fiil.

e.-enler 10a/9

erġanūn (Far.): Org denen çalgı.

e. 31a/7, 54b/3

erġavān (Far.): Çok güzel çiçekler açan süs ağacı.

e. 4b/7, 43b/18

eriş-: Ulaşmak, varmak.

e.-di 6b/3

erkān (Ar.): Yol, yöntem.

e. mı 47a/7

erkek: Erkek.

e. 53b/10

erlik: Erlik, yiğitlik.

e. 7b/11, 15b/8, 15b/14, 21b/17, 24b/21, 28a/2, 28b/11, 49a/9

e.+(g)e 15b/15

e.+(g)i 47a/16

e.+ile 17b/13, 33a/19, 33b/2

e.+(g)ine 9b/9

e.+lerinde 31b/4

Ermenī: Ermeni halkına mensup.

E. 31b/7, 42b/20

ersüz: Erkeksiz.

e. 34b/13, 35a/3

ervāḥ (Ar.): Ruhlar.

e.+ına 31b/5, 39b/19, 41a/8, 57a/20

e.+larına 14b/4

es-: Esmek.

e.-er 51b/11

e.-medi 41b/1

e.-mege 20b/1, 32b/5

e.-mez 61a/15, 65a/4

eṣaḥ (< Ar. eṣaḥḥ): Çok doğru, pek sahih.

e. 13b/19, 26b/19, 27a/15, 27a/19

esb-i şeb-veş (Far.): Gece gibi kara at.

e. 14a/17

esb-i tünd (Far.): Haşin at.

e.+i 29a/20

esdür-: Estirmek.

e.-üp 48a/12

esed (Ar.): Arslan.

e. 9a/1, 10a/18, 16a/5

e.+le 30a/12

esen: Sıhhatli, salim.

e. 12a/7

esenlik: Sağlık, sıhhat, afiyet.

e.+(g)ile 39a/20

eṣer (Ar.): 1. İz, nişan, işaret.

e. 4a/7

e. bul- (bir iz, bir belirti görmek) 5a/5

2. Tesir, etki.

e. it- (etkilemek) 38a/4

e. ḳıl- (etkilemek) 40b/20

esḥār (Ar.): Sabahlar.

e. 65b/14

esḥār-ı cāẕūyān (Far.): Cadıların sihirleri, büyüleri.

e. 65b/13

esīr (Ar.): Bir şeye aşırı derecede bağlı olan kimse.

e.+i ol- (bir şeyin tutsağı olmak) 13b/13, 13b/14

eski: Eski.

e. 49a/1, 56a/5

esmāʾ-i ḥüsnā (Far.): Allah'ın en güzel isimleri.

e. 4b/3

eṣnā (Ar.): Bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra, an.

e.+daken 12a/10

esrār (Ar.): Sırlar, gizler.

e.+için 3b/18

estaġfiru'l-lāhi'l-ʿaẓīm (Ar.): "Yüce olan Allah'tan af dilerim." anlamında bir söz.

e. 67a/5, 67a/5, 67a/6, 67a/7, 67a/7, 67a/8

ester (Far.): Katır.

e. 41a/19

eş: Karı kocadan her biri, hayat arkadaşı.

e. 54a/7

e.+inden 53b/16

eş-: Eşmek, kazımak.

e.- ecekdür 63b/7

eşek: Eşek.

e. 65a/5

eşeklü: Eşeği olan, eşekli.

e. 34b/12

eşkāl (Ar.): Dış görünüş.

e.+i 65a/8

eşkin: Açık adımlarla hızlı yürüyen (at).

e. 57a/17

et: Et.

e.+in 7a/11, 17b/21

e.+inden 10a/18, 18b/16, 60b/11

etek: Elbisenin belden aşağı kısmı.

e. 3a/9

e.+(g)in 36b/12

et-: Etmek, yapmak.

e.-(d)em 30a/11

etḳıyā (Ar.): Allah korkusuyle günah işlemekten çekinen kimseler.

e. 22b/19, 44b/19

ev: Ev.

e. 37a/21, 37b/2

e.+i 37b/2, 57a/6

e.+in 60a/8

evc-i āsümān (Far.): Gökyüzünün doruk noktası.

e.+a 64b/2

evc-i Keyvān (Far.): Zühal gezegeninin en yüksek noktası.

e.+a 20b/7

evel (< Ar. evvel): Önce. *bk. evvel*

e.+den 62b/10

ever-: Evlendirmek.

e.-diler 7b/2

evlā (Ar.): Daha uygun, daha iyi.

e.+durur 64a/7

evlād (Ar.): Çocuklar.

e. 41a/2

e.+ına 2a/5

evlen-: Evlenmek.

e.-üp 58a/6

evliyā (Ar.): Ermiş, ermişler, veliler.

e. 23a/13, 44b/19, 61a/12

evrād (Ar.): Okunması âdet edinilmiş olan belli ayet, sure ve dualar.

e. oḳu- 4b/11, 14a/20, 20a/13, 32b/11

evren: 1. Ejderha, yılan.

e. 19a/15, 25a/11, 26a/13, 26b/1, 30b/15, 30b/17, 33a/5, 42a/4, 45a/9, 46b/3, 47a/17, 51a/1, 51a/2, 51a/8, 51a/9, 51a/10, 51a/18, 51b/7, 51b/12, 56b/20, 60b/7, 66a/13

e.+dür 50b/13

e.+i 50b/17, 51a/3

e.+idi 51b/4

e.+ile 5a/17

e.+ler 41b/13

2. Kâinat, cihan, âlem.

e.+de 46a/13

evṣāf-ı ḥamīde (Far.): Övülmeye layık nitelikler.

e.+sin 2b/17

evvel (Ar.): Önce. *bk. evel*

e. 7a/20, 11b/21, 15a/2, 30a/2, 34b/18, 35a/8, 35a/12, 37b/10, 39b/17, 44a/15, 61a/19, 61b/14, 63a/21, 64b/2

evvel āḫir (Ar.): Önünde sonunda, er geç.

e. 35a/8

evvelki: Önceki.

e. 53b/20, 58a/7

Evyāṣir: Evyâsir peygamber. *bk. Evyāṣir Nuᶜmān bin ᶜĀd*

E. 21b/11, 21b/21

E.+le 12a/4, 14b/2

Evyāṣir Nuᶜmān bin ᶜĀd: Evyâsir peygamber. *bk. Evyāṣir*

E. 20b/11

eyā (Far.): Ey, hey.

e. 14a/10, 40a/16

eyer: Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne, eyer.

e. 9b/7, 57a/17

e.+ler 49b/6

eyerle-: Eyerlemek, atı binecek duruma getirmek.

e.-yüp 31a/14

ey(i)t-: Söylemek, demek.

e.-di 2b/16, 2b/17, 2b/19, 4b/5, 4b/6, 5a/21, 5b/5, 5b/12, 6a/1, 6a/3, 6a/5, 6a/11, 6a/14, 6b/14, 6b/20, 8b/1, 8b/7, 9b/4, 11a/20, 12a/13, 12a/17, 12a/18, 12b/1, 12b/4, 12b/9, 13a/17, 15a/18, 16b/3, 16b/4, 16b/8, 17a/10, 21b/11, 21b/21, 22b/8, 24a/2, 24a/5, 24a/11, 24a/12, 24b/3, 28a/13, 28a/21, 29a/12, 30a/21, 30b/8, 32b/13, 32b/18, 33a/8, 33b/17, 33b/20, 33b/20, 34a/2, 35a/9, 37a/5, 37a/14, 37b/7, 38a/6, 38b/14, 39a/9, 41b/11, 42a/2, 42a/6, 42b/2, 43a/9, 43a/11, 43a/17, 44a/7, 44a/12, 47a/4, 48a/8, 48b/14, 50a/21, 50b/2, 50b/4, 51a/7, 51a/8, 51b/7, 51b/8, 51b/14, 51b/16, 52b/15, 52b/18, 54b/5, 54b/11, 56a/12, 56b/1, 56b/4, 58b/4, 58b/5, 58b/8, 59a/10, 60a/6, 61b/2, 61b/13, 62a/12, 62b/19, 63a/1, 63a/16, 63b/4

e.-diler 30b/13, 31a/9, 31b/16, 32a/11, 33a/2, 34a/7, 34b/18, 34b/20, 35a/6, 35a/6, 35a/7, 35a/12, 35a/19, 36a/18, 36a/21, 36b/11, 37a/7, 37a/12, 37a/14, 37a/14

e.-dük 39a/16, 53a/8, 53a/11, 53a/19

e.-düm 50b/17, 54a/3, 54b/7, 55a/2

e.-(d)ür 3b/16, 6b/18, 8a/5, 8a/5, 8a/16, 8a/16, 8a/20, 8b/6, 10b/11, 11b/4, 12b/1, 21a/16, 21b/3, 22b/10, 23a/5, 25a/7, 25a/9, 28a/9, 33b/15, 34a/14, 34a/16, 34b/15, 34b/16, 34b/21, 35a/6, 35a/13, 35a/18, 35a/21, 35b/6, 35b/8, 35b/19, 35b/20, 36a/8, 36a/18, 36a/19, 36b/11, 41b/6, 41b/11, 42a/1, 42a/20, 42b/6, 44a/15, 45a/2, 45a/17, 45b/7, 48b/8, 48b/9, 48b/10, 48b/21, 51b/17, 52a/11, 59b/1, 60a/12, 64a/4, 65a/10, 65a/13, 65a/15, 65a/19, 65a/21, 65b/4, 65b/13, 65b/15, 65b/18

e.-(d)ürdi 22b/5

e.-(d)ürler 2b/12, 3b/8, 14a/14, 14a/14, 41a/3, 45b/11, 52b/13, 58b/13

e.-(d)ürmiş 44b/15

eyle: Öyle, o şekilde.

e. 2b/14, 3a/1, 3a/10, 3a/18, 3a/21, 3b/9, 3b/11, 5a/7, 5a/10, 6a/10, 6a/11, 6a/21, 6b/14, 6b/17, 7a/20, 8a/19, 9a/5, 9b/1, 9b/5, 9b/16, 13b/2, 15b/12, 16a/8, 16a/11, 16a/18, 16b/4, 17b/5, 18a/2, 21a/16, 21b/3, 21b/11, 22a/2, 22a/20, 22b/7, 23a/1, 23b/21, 24a/11, 25a/15, 28b/13, 33a/8, 34a/16, 34a/19, 38a/5, 39a/8, 40a/12, 45b/11, 47a/1, 50b/5, 50b/8, 53b/12, 55a/15, 58b/8, 65a/7

eyle-: Yapmak, etmek, eylemek.

e.- 13b/7, 13b/9, 14a/5, 21b/1, 23b/1, 26b/11, 27a/7, 27b/2, 28b/21, 40b/12, 40b/13, 46b/15, 52b/9, 52b/9, 52b/17, 66b/2, 66b/10, 66b/11, 67a/4, 67a/4

e.-di 2b/18, 3a/12, 3b/9, 3b/10, 3b/16, 3b/17, 3b/18, 3b/19, 4b/2, 4b/12, 5a/1, 5a/12, 5a/13, 5b/7, 5b/9, 5b/9, 6a/15, 6b/7, 8a/12, 8a/16, 8b/7, 8b/13, 9a/7, 9a/12, 9a/16, 9a/20, 9b/2, 9b/9, 9b/17, 9b/21, 10a/1, 10a/12, 10b/20, 11a/1, 12a/11, 12b/3, 12b/17, 12b/18, 13a/1, 13a/1, 13a/5, 13a/8, 13a/9, 13a/14, 13a/15, 13a/17, 14b/19, 15b/15, 15b/15, 15b/20, 16a/9, 16a/13, 16b/5, 16b/7, 16b/12, 16b/16, 16b/16, 16b/17, 17b/8, 17b/8, 17b/16, 18a/12, 18b/8, 19a/3, 19a/7, 19b/8, 19b/17, 19b/18, 19b/21, 19b/21, 20b/4, 21a/6, 22a/3, 23a/4, 23a/4, 23a/6, 23a/7, 23b/6, 23b/7, 23b/8, 23b/13, 23b/19, 25b/20, 25b/21, 27b/14, 28a/21, 28b/1, 28b/9, 29a/14, 29b/10, 31b/1, 35a/3, 41a/18, 41b/2, 41b/3, 42a/13, 42a/14, 42a/18, 42b/11, 45b/15, 48b/17, 49a/8, 49a/11, 49a/17, 49a/20, 50b/3, 50b/3, 52b/4, 53b/6, 57b/15, 58a/10, 58a/10, 58b/17, 58b/18, 59b/12, 59b/20, 60a/18, 60a/19, 60b/14, 63a/11, 63a/12, 63a/19, 63a/21, 63b/12, 64a/16, 64a/20, 65b/16
e.-diler 11a/2, 11b/11, 19a/7, 22a/17, 24a/4, 28b/10, 53a/9, 53a/18, 53a/20, 54b/18, 55a/11, 61b/11, 62a/8, 64a/12, 64a/13
e.-dük 5a/4, 24a/5, 51a/3, 55a/2
e.-dükçe 4b/9
e.-düklerini 64a/13
e.-düm 4b/18, 7b/3, 12b/10, 54b/15, 55a/10, 60a/3
e.-dümse 23b/12
e.-düñ 3b/19, 22a/19, 24a/11, 45a/6, 45a/8, 45a/10, 52b/16
e.-gil 6a/2, 8a/6, 12b/9, 16b/5, 21b/15, 21b/15, 22b/5, 64a/8, 67a/5
e.-medi 11a/19
e.-medin 12a/7
e.-mek 2a/17, 2a/18
e.-meñ 63b/6, 63b/6
e.-mez 2b/4, 22b/4
e.-miş 16b/15, 44a/17, 44b/1, 44b/3, 44b/10
e.-ñ 53a/20
e.-ñüz 49a/14
e.-r-iseñ 4b/3
e.-señ 33a/3
e.-sün 5b/16, 12a/16, 19b/15
e.-sünler 5b/15, 11b/1
e.-ye 2a/20, 7b/19, 13b/3, 14a/2, 40b/8, 62b/8, 63b/16

e.-yelden 44b/17

e.-yen 3b/20, 22b/17, 22b/17, 45b/20, 45b/20

e.-yü 3b/6

e.-yüben 21b/20

e.-yüp 4b/3, 4b/18, 25b/18, 50a/20, 53b/4, 54a/1, 59b/19, 61b/16, 64a/13

eylük: İyilik.

e. 21b/18

e.+(g)i 29a/19

e.+ile 42a/4, 45b/10

eyü: İyi.

e. 33a/8, 61b/18

eyvān-ı ḥāḳānī (Far.): Hakana ait kasırlar, köşkler.

e. 20b/2

eyyām-ı gül (Far.): Gül zamanı, bahar.

e. 4b/8

eyyām-ı Nevrūz (Far.): İlkbahar günleri.

e. 7a/13

eyyām-ı rifʿat (Far.): Saltanat zamanı, hüküm sürülen devir.

e.+inde 67a/14

e.+ine 4b/12, 21a/9, 34a/6, 56a/21

ez-: Ezmek, çiğnemek.

e.-er 47b/15

eẕān (Ar.): Ezan, namaz için yapılan davet.

e. oḳı- (ezan okumak) 31b/11

ez-ān-ı cānib (Far.): Öte yandan, bu taraftan.

e. 2b/12, 7b/7, 11b/18, 14b/18, 23b/4, 24b/13, 32b/8, 33b/11, 43a/1, 50a/16, 57b/8

e. 31b/11

ezel (Ar.): Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik.

e. 30a/2

e.+den 12b/6

F

Faġfūr: Cemşid ü Hurşid adlı eserin kahramanı, Cemşid'in babası.

F. 61a/13

Faġfūr-ı Çīn: Çin hükümdarı.

F. 47b/14

faḫr (Ar.): 1. Övünme, iftihar, gururlanma.

f. it- (övünmek, gururlanmak) 52b/19, 60a/9

2. İftihar kaynağı, iftihar sebebi.

f.+ı 52b/3

faḫr-ı ḫilʿat (Far.): Ululuk, yücelik nişanesi olan süslü, gösterişli kaftan.

f. 19b/2

faḳīr (Ar.): Zavallı, aciz.

f. 2b/2

f.+i 52b/1

fānī (Ar.): Baki olmayan, ölümlü.

f. 38b/15, 46a/13

fānūs (Ar.): Fanus, fener.

f. 14a/17, 49b/9

f.+lar 31b/4

fāriġ (Ar.): Vazgeçmiş, bırakmış, el çekmiş.

f. ol- (çıkmak, ayrılmak, vazgeçmek, terketmek) 3a/5, 14a/21, 32b/11, 39b/21, 41b/2

farḳ (Ar.): Benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık.

f. it- (fark etmek) 2b/4, 38b/19

f. ḳıl- (ayırt etmek) 22b/15, 42a/5, 42b/18

f. ol- (ayırt edilmek) 52a/18

f.+ı 7a/19, 25a/15

2. Başın tepe kısmı.

f. 10a/8

f.+ına 16a/11, 32a/14, 33a/12

faṣıl (< Ar. faṣl): Bölüm, kısım. *bk. faṣl*

f.+dan 66b/17

faṣīḥ (Ar.): Açık, anlaşılır, güzel.

f. 19b/14, 19b/17, 55b/14

faṣl (Ar.): Bölüm, kısım. *bk. faṣıl*

f. 35b/7, 35b/16

f.+ını 17b/6

faṣl-ı rebīᶜ (Far.): Bahar mevsimi

f. 4b/8

Fātiḥa: Fatiha suresi.

F.+yla 27a/3, 28a/6, 40b/9, 52b/1

fāyide (<Ar. fāʾide): Yarar, fayda.

f. 65a/15

fażīlet (Ar.): Güzel ahlak, iyi huy.

f. 40a/7

fażl (Ar.): İyilik, lutuf, kerem.

f.+ına 13b/12, 13b/12

fehm (Ar.): Anlama, anlayış, idrak.

f. 66b/5

f. it- (anlamak, kavramak) 48b/9

felek (Ar.): 1. Gökyüzü, sema.

f. 2b/17, 2b/20, 3a/5, 3b/3, 3b/12, 4a/3, 4a/8, 4a/14, 4b/19, 4b/20, 6b/6, 6b/10, 7a/9, 7b/21, 10b/12, 12a/14, 14b/10, 15b/2, 15b/13, 17a/7, 17b/7, 18a/10, 18b/2, 18b/4, 18b/7, 19a/16, 20b/19, 22a/6, 22b/2, 23b/8, 26b/13, 30b/18, 42a/17, 44a/6, 50a/2, 50b/10, 52a/13, 53a/12, 53b/15, 54a/9, 55a/13, 55a/20, 57b/6, 60b/20, 61a/9, 66a/14,

f.+de 15a/14, 23b/17, 44b/16, 67a/21

f.+den 3a/6, 3a/14, 3a/14, 7a/9, 7b/21, 8b/7, 8b/8, 15a/21, 15b/1, 44b/14, 53a/2

f.+dür 9a/2, 14a/9, 56b/10

f.+(g)e 3a/16, 32a/21, 42a/3, 42b/9, 43b/17, 50b/12, 50b/14, 51b/21, 58a/15

f.+ler 16a/8

f.+(g)üñ 6b/5

2. Talih, baht.

f. 19a/18

f.+den 26a/5, 27a/21

3. Gök katlarından her biri.

f. 2a/9, 23a/16, 29b/21, 45b/21, 61a/14, 66b/9

f.+(g)e 53a/13

f.+(g)i 47a/1

f.+(g)üñ 2b/21, 3a/10, 3a/18, 32b/2, 50a/6

f.+lerde 67a/21

felek-i ᶜayyūḳ (Far.): Göğün en yüksek noktası.

f.+a 17b/18

felek-i bisāṭ (Far.): (mec.) Dünya.

f.+ı 18a/12

Felesṭīn: Filistin.

F. 24b/18, 26b/5, 27a/19, 28b/4, 29a/7, 30a/15, 30b/9, 31b/2, 32a/4, 32a/13, 32b/6

Felesṭīn Ḳalᶜası: Filistin Kalesi.

F. 26b/5, 27a/19-20

F.+n 32a/4, 32a/13

F.+na 29a/7, 32b/6

F.+nı 24b/18

F.+nuñ 28b/4, 31b/2

fen (< Ar. fenn): Bilim, bilgi.

f.+de 20b/13

fenā (Ar.): Gelip geçici olma durumu, fânilik.

f.+yı 23b/1

fenā-yı ẓulmet (Far.): (mec.): Dünyanın gelip geçici şeyleri, fâni işler.

f.+in 40b/1

fer (Far.): (mec.) Şan, şeref, iktidar.

f. 46a/4

feraḥ (Ar.): Gönül açıklığı, sevinç.

f. ol- (gönlü rahat ve huzur içinde olmak) 31a/11

Ferāmerz: Rüstem'in oğlu.

F. 25b/5

F.+ile 25b/3

ferḍā (Far.): Yarın, ertesi gün.

f. 13a/21

Ferdār-ı tīġ-zen: Bir pehlivan.

F.+le 25b/4

Ferhād: Hüsrev ile Şîrîn hikâyesinin baş kahramanlarından birisi.

F. 40b/15

Ferḫār-ı pīl-efkin: Bir pehlivan.

F. +le 25b/3-4

ferhe-nāk (< Far. feraḥ-nāk): Sevinçli, mutlu.

f. 10a/19

ferḫunde (Far.): Uğurlu, kutlu, mesut.

f. 19b/8

ferişte (< Far. firişte): Melek. *bk. ferişteh*

f.+lerine 52a/6

ferişteh (Far.): Melek. *bk. ferişte*

f. 38b/18, 38b/13, 38b/14

fermān (Far.): Emir, buyruk.

f. 5b/9, 44b/8, 61b/21

f. eyle- (emri altına almak) 58b/18

f. it- (emri altına almak) 6a/4, 26b/12

f. ḳıl- (emri altına almak) 23b/6, 33b/1, 44b/16, 44b/18, 59a/5, 60a/19, 60b/3

f. ol- (emir altına girmek) 12b/2, 48a/15, 55a/9, 58b/6, 61b/3, 63a/5

f.+durur 48a/15

f.+em 42b/3

f.+ıdı 19a/14

fermān-ber (Far.): Aldığı emri yerine getiren, itaat eden.

f. eyle- (tabi eylemek) 23b/13, 45a/8

f. ḳıl- (hükmü altına almak) 23b/4, 33b/14

f. ol- (emir altına girmek) 11a/14, 12b/14, 19a/10, 21b/13

f.+em 12b/12, 12b/15

f.+iken 19a/11

f.+indedür 34a/3

f.+üm 46a/11

fersaḫ (Ar.): Üç millik uzaklık ölçüsü.

f. 38a/18, 39a/1, 39b/1

ferş (Ar.): Yeryüzü.

f. 1b/3

f.+e 17b/4

f.+i 42b/16

fertūt (Far.): Pek ihtiyar, bunak (kimse).

f. ol- (ihtiyarlamak, yaşlanmak) 33a/17

feryād (Far.): Bağırma çağırma, ağlama, sızlanma.

f. 9b/8, 40b/16

f. it- (şikâyet etmek, ağlayıp sızlanmak) 8a/11, 26a/6, 30b/14

f. ḳıl- (şikâyet etmek, ağlayıp sızlanmak) 22b/10, 26a/5

f. u āh it- (şikâyet etmek, ağlayıp sızlanmak) 53b/17

f.+uma 12b/19

fesād (Ar.): Bozulma, bozukluk, kötülük.

f. 26b/10, 30a/6

f.+a ver- (bozgunculuk çıkarmak) 21a/2, 43a/4

f.+a vir- (bozgunculuk çıkarmak) 61a/21, 63a/10

feṣāḥat (Ar.): Dilin açık, duru ve doğru kullanılması.

f.+ıla 12b/16

fetā (Ar.): Genç, yiğit, mert kimse.

f. 38b/8

feṭḥ-i bāb (Far.): Fetih için kapı açma, yol bulma.

f. 50a/8

feṭḥ-i devlet (Far.): Devletin fethi.

f.+den 30b/10

feṭḥ-i nuṣret (Far.): Muzaffer olma, zafer elde etme.

f. 21a/10

f.+de 21a/5

Fettāḥ: Kapalı şeyleri, lutuf ve rahmet kapılarını açan; Allah.

F. 4a/17

fevḳa'l-ᶜalā (Ar.): En yüksek yer; gökyüzü.

f.+ya 60b/20

fevḳ-ı taḫt (Far.): Yüksek, yüce taht.

f.+ı 60b/15

fevt (Ar.): Bir şeyi bir daha ele geçmeyecek şekilde kaybetme, elden kaçırma.

f. itme- (elden kaçırmamak) 2a/20

Feylesūf: Endelüs şahının veziri. *bk. Feylesūf Ḥakīm, Feylesūf-ı Ḥakīm*, *Feylesūf-u Ḥakīm*

F. 12a/5, 12a/10, 12b/6, 12b/9, 21b/3, 21b/11

Feylesūf Ḥakīm: Endelüs şahının veziri. *bk. Feylesūf, Feylesūf-ı Ḥakīm, Feylesūf-u Ḥakīm*

F. 12a/5, 12b/15

Feylesūf-ı Ḥakīm: Endelüs şahının veziri. *bk. Feylesūf, Feylesūf Ḥakīm, Feylesūf-u Ḥakīm*

F. 12b/3

Feylesūf-u Ḥakīm: Endelüs şahının veziri. *bk. Feylesūf, Feylesūf Ḥakīm, Feylesūf-ı Ḥakīm*

F. 19b/5

fırıldu: Üflemeli çalgıların çıkardığı yüksek ses.

f.+sından 17a/15

Fıṭṭīsī: Sîsitân pehlivanlarından biri.

F. 32a/9

fīl-pā: Fil ayağı.

f. +dan 50a/11

fi'l-cümle (Ar.): En sonunda, nihayet.

f. 19a/2, 20a/20, 30b/7

fīl-i Mengelūsī (Far.): Mengelus adında bir yerde yetiştirilen haşmetli ve büyük beyaz fil.

f. 15b/10

fi'l-meṣel (Ar.): Örnek olarak. *bk. fi'l-miṣāl*

f. 21b/9

fi'l-miṣāl (Ar.): Örnek olarak. *bk. fi'l-meṣel*

f. 66b/4

fiġān (Far.): Istırapla bağırma, haykırma, feryat.

f.+dur 27a/13

figār (Far.): Yaralı, mecruh.

f. 22b/18

fikir (< Ar. fikr): Fikir, düşünce. *bk. fikr*

f. ḳıl- (düşünmek, çıkar yol aramak) 4b/4, 24a/11, 51a/11

fikr (Ar.): Fikir, düşünce. *bk. fikir*

f. eyle- (düşünmek) 2b/18

f. it- (düşünmek) 6a/2, 38a/10-11, 54a/20, 55a/5, 63a/9, 63a/15

f.+e var- (düşünceye dalmak) 5a/21, 61b/8

f.+i 5b/17, 6b/17

f.+ile 11a/15, 25b/19

f.+üm 12a/18, 24a/2

f.+üñ it- (düşünmek) 40a/17

fikr-i fāsid (Far.): Bozuk, kötü düşünce.

f.+i 21b/5

fīl (Ar.): Fil. *bk. pīl*

f. 9a/5, 9a/13, 10a/5, 17a/14, 32a/16, 32b/1, 32b/6, 33a/7, 41a/19, 54b/16, 55a/17, 55a/18, 66a/13

f.+den 30b/19

f.+e 62a/17

f.+ler 10b/14, 14b/10

fiʿl (Ar.): İş, amel, eylem.

f.+iñi 37b/13

f.+üñ 13b/12

fiʿl-i ẕemīme (Far.): Kötü iş, amel, eylem.

f. 13b/14, 40a/21

firāḳ (Ar.): Ayrılık, ayrılma.

f.+ı 2a/4

f.+ıla 7b/1

firāset (Ar.): Anlayış, sezgi.

f.+de 25a/12

f.+üm 12a/18

firdevs (Ar.): Cennet.

f.+i 40b/11

firdevs-i cennet (Far.): Firdevs cenneti.

f.+i 67a/4

Firdevsi: Süleymân-nâme'nin yazarı, Firdevsi-i Rûmî. *bk. Firdevsī*

F. 1b/12, 11b/16, 14a/10, 19a/21, 23b/2, 26b/16, 26b/16, 28a/8, 40b/20, 52b/4, 67a/8

F.+den 2a/5

F.+dür 67a/8

F.+nüñ 2a/12, 67a/4

F.+ye 40b/11

F.+yi 14a/2, 14a/3, 27a/3, 27a/4, 27a/13, 40b/8

Firdevsī: Süleymân-nâme'nin yazarı, Firdevsi-i Rûmî. *bk. Firdevsi*

F. 2a/14, 2b/4, 2b/9, 67a/17, 67b/2

F.+nüñ 66b/21

Firīdūn-ı Ferrūḫ: Pişdadiyan sülalesinden altıncı hükümdar olan İranlı meşhur padişahtır. Lakabı Ferruh'tur. *bk. Şeh Firīdūn*

F. 58b/9

F.+dan 45a/6

fīrūze (Far.): Açık mavi renkte, şeffaf olmayan kıymetli taş.

f. 36b/8

fuḍalā (Ar.): Ahlak, ilim bakımından üstün kimseler. *bk. fużalā*

f. 20b/12

f.+sı 19b/10

Furat: Fırat Nehri.

F. 17a/21, 40b/16

Furḳān: Hakkı bâtıldan ayırt etmesi sebebiyle Kur'ân-ı Kerim'e verilen bir isim.

F. 1b/11

furṣat (Ar.): Fırsat, imkân.

f. 8a/19, 8b/5, 15a/20, 62b/6

f. bul- (uygun, elverişli zaman bulmak) 2b/16, 2b/17, 3b/5, 12b/7, 13a/21, 13b/4, 23b/18, 24a/2, 24a/3, 24a/5

f. el vir- (eline fırsat geçmek, imkân bulmak) 62b/6

f. vir- (bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak) 13a/15, 18b/21

f.+ı ġanīmet bil- (çıkan fırsattan en iyi biçimde yararlanmak) 59a/6

f.+ı vir- (bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak) 21a/20

f.+ında 21b/1

f.+uñ 2a/20

futas (< Çağ. kutaz): Yak denen uzun kıllı bir cins öküzün kuyruğundaki tüyden yapılan ve at gerdanlarına süs olarak takılan püskül.

f.+ı

fużalā (Ar.): Ahlak, ilim bakımından üstün kimseler. *bk. fuḍalā*

f. 44a/14

fülfül (Ar.): Karabiber.

f. 52b/5

füsūs (Far.): İstihza, alay.

f. +ı 13b/8

G

ġaḍab (Ar.): Öfke, kızgınlık, hışım. *bk. ġażab*

ġ.+a gel- (öfkelenmek) 45a/11, 57a/9

ġāfil (Ar.): Gaflet içinde olan, dalgın.

ġ. 21b/7, 64a/5, 64a/7

ġ. ol- (gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak) 21b/7, 29a/18, 30a/16, 43a/3, 56b/18, 60a/4, 62b/3

ġ.+in 5b/10, 5b/15, 9a/8, 29a/17

ġ.+lerdi 51a/1

ġāfil-mebāş (Far.): "Gafil olma!" anlamında bir söz.

ġ. 16a/4, 21b/7, 38b/7

Ġāfir: Bağışlayan, esirgeyen; Allah.

Ġ. 1b/4, 67a/10

Ġafūr: Çok mağfiret eden, bağışlayan; Allah.

Ġ. 27a/7

gāh (Far.): Zaman zaman, ara sıra; zaman, vakit.

g. 3b/13, 3b/13, 7a/3, 7a/3, 20a/5, 20a/5, 20a/19, 20b/7, 21b/10, 22b/8, 32b/16, 32b/17, 32b/18, 32b/18, 47a/4, 54a/13, 59a/15, 59a/16

ġalbīr (< Ar. ġalbīz): Kalbur. *bk. ġalbur*

ġ. 56b/13

ġalbur (< Ar. ġırbal) Kalbur. *bk. ġalbīr*

ġ. 52a/14, 55a/21

ġalaba: Kalabalık, çokluk.

ġ. ol- (bir kalabalığın oluşması) 27b/20

ġālib (Ar.): Üstün gelen, yenen (kimse).

ġ. gel- (yenmek, kazanmak) 23b/12

ġ. ol- (yenmek, kazanmak) 44b/1

ġam (< Ar. ġamm): Kaygı, tasa, iç darlığı.

ġ. 1b/13, 5a/9, 12a/12, 12b/5, 31a/9

ġ. ḳıl- (kaygılanmak, üzülmek) 14a/11

ġ. yi- (kaygılanmak, üzülmek) 11b/3, 25a/2, 30b/14, 44b/21

ġamām (Ar.): Bulut.

ġ. 20b/18

ġam-gīn (Far.): Gamlı, kederli, hüzünlü. *bk. ġam-nāk*

ġ. 5a/7, 32b/18, 36b/3

ġ. ol- (üzülmek, kederlenmek) 5a/6, 32b/16, 32b/20

ġam-nāk (Far.): Gamlı, kederli, hüzünlü. *bk. ġam-gīn*

ġ. ol- (üzülmek, kederlenmek) 21b/17

ġam-küsār (Far.): Gam keder gideren, teselli veren.

ġ. 52b/5

ġanī (Ar.): Zengin.

ġ. ol- (bol bol ihsan etmek) 2b/2

ġanīmet (Ar.): (mec.) Fırsat, kazanç.

ġ. 16b/10, 59a/6

ġ. bil- (fırsat bilmek) 21b/5

ġār (Ar.): Mağara, in.

ġ. 40a/12

ġarāyib (< Ar. ġarāʾib): Şaşılacak tuhaf şeyler. *bk. ġarāyibāt*

ġ. 4a/3, 52b/16, 55b/10

ġ.+ler 6a/18

ġarāyibāt (< Ar. ġarāʾibāt): Şaşılacak tuhaf şeyler. *bk. ġarāyib*

ġ.+ı 2b/15, 4b/13

ġaraż (Ar.): Arzu, istek.

ġ. 1b/4

ġarb (Ar.): Batı, batıda yer alan ülkeler.

ġ. 67a/20

ġ.+a 19a/14, 38b/3

ġ.+ı 4a/6, 4b/18, 5b/20, 46a/11, 56b/15, 61a/13

ġarīb (Ar.): Kimsesiz, yalnız.

ġ. 53a/8

ġarḳ (Ar.): (Suya) batma, (suda) boğulma.

ġ. it- (batırmak, boğmak) 21b/6

ġ. ol- (batmak, gömülmek) 8b/18, 10a/17, 49b/3, 54a/17

ġ.+a var- (batmak, boğulmak) 36b/6

ġ.+a vir- (suyla doldurmak, sular altında bırakmak) 38b/5

ġarrā (Ar.): Gösterişli, güzel. *bk. ġarre*

ġ. 2a/16,

ġarre (< Ar. ġarrā): Gösterişli, güzel. *bk. ġarrā*

ġ. ol- (*mec.* kendini beğenmek) 21a/2, 38b/1

gāv (Far.): Öküz.

ġ. 61a/7, 15a/14, 41a/21

ġavġā (Far.): Kavga.

ġ.+sından 14b/10

ġayb (Ar.): Gizli, bilinmeyen. *bk. ġāyib*

ġ. ol- (ortadan yok olmak) 38b/18, 63a/7

ġ.+ı 52a/8

ġāyet (Ar.): Çok, pek çok, son derece.

ġ. 3a/18, 3b/4, 7b/6, 14a/11, 14a/12, 15a/14, 23b/7, 26a/6, 35a/6, 35b/8, 36b/6, 36b/14, 37a/2, 37b/3, 37b/9, 38a/3, 41a/13, 43b/17, 51a/9, 52a/18, 52a/20, 52a/20, 52b/11, 54a/10, 54a/21, 55a/12, 57a/9

ġ.+de 14a/10, 42a/3, 67a/8

ġ.+e 19a/2

ġāyib (< Ar. ġayb): Gizli, bilinmeyen. *bk. ġayb*

ġ. ol- (ortadan yok olmak) 4b/15, 5a/2

ġāyiblıḳ (Ar.+T.): Ortada olmama, görünmeme, bilinmeme.

ġ.+(ġ)ından 5a/6

ġayr (Ar.): Başka, diğer. *bk. ġayrı*

ġ. 40b/11

ġayr-ı ṣarrāf (Far.): Sarraf olmayan.

ṣ. 2b/4

ġayret (Ar.): Belli bir şey için çabalama, didinme, çaba.

ġ. 18a/14, 47a/3, 61b/9, 62a/1

ġ. it- (çalışmak, çabalamak) 16b/10

ġ. ḳıl- (çabalamak, uğraşmak) 10b/3, 32b/21

ġ. ü ḥamiyyet it- (onurlu bir şekilde çalışmak, çabalamak) 18a/14

ġ. ü ḥamiyyet ḳıl- (onurlu bir şekilde çalışmak, çabalamak) 10a/10, 10b/4, 17b/14

ġ.+den 30b/10

ġ.+e gel- (bir işi yapmaya veya bitirmeye özenmek; canlanmak) 17a/3, 18b/5, 25a/2

ġ.+ile 9a/18

ġ.+inden 49a/9, 62a/10

ġ.+üm 61b/7

ġayretsüzlük (Ar.+T.): Çalışmama, çabalamama.

ġ. 62a/3

ġayrı (Ar.+T.): 1. Başka, diğer. *bk. ġayr*

ġ. 25a/4, 25a/4, 25a/6, 28a/17, 29b/18, 37a/17, 39a/19, 47a/17, 50b/4, 50b/5, 53a/12, 53a/19, 53b/1, 54a/7, 54b/9, 54b/10, 54b/20, 55a/5

2. Başkası, diğeri.

ġ.+ya 40b/18

ġazā (Ar.): İslam dini uğruna yapılan savaş, cihat.

ġ. 19b/5, 19b/7

ġażab (Ar.): Öfke, kızgınlık, hışım. *bk. ġaḍab*

ġ. eyle- (kızmak, öfkelenmek) 5b/15

ġ. ḳıl- (kızmak, öfkelenmek) 22a/4

ġ.+a gel- (kızmak, öfkelenmek) 9a/6, 9a/8, 9a/12, 9b/10, 16a/7, 29b/10, 30a/21, 47a/3

ġazel (Ar.): Divan edebiyatında bir nazım şekli.

ġ. 2a/16

ġāzī (Ar.): Gaza eden, gazadan şehit olmadan dönen kimse.

ġ.+ler 31b/6, 56a/18

ġażūb (Ar.): Öfkeli, kızgın.

ġ. 65a/4

gece: Gece.

g. 44a/18

geç-: 1. Gitmek.

g.-üp 22a/15

2. Bırakmak, vazgeçmek.

g.- 66b/10, 66b/10

3. Bir yerden başka bir yere geçmek, yer değiştirmek.

g.-di 1b/8

g.-diler 57b/7, 60b/21

g.-elüm 10b/11

g.-em 37a/6, 50b/7

g.er 46b/7

g.-erse 47b/17, 47b/17

g.-evüz 50b/9

g.-eydüm 59a/16

g.-mege 14a/16, 36b/16

g.-üp 3a/10, 4a/8, 6b/4, 9a/17, 11a/4, 11b/6, 12a/11, 19b/10, 20a/19, 24b/9, 24b/20, 29a/3, 36b/19, 37a/8, 37a/8, 38b/9, 49b/7, 49b/8, 57b/20, 59a/5, 59b/10, 59b/12, 61b/17, 62b/10, 63a/11, 63a/19, 63b/20

4. (Zaman) aşmak, geçip gitmek, tükenmek.

g.-di 12b/5, 31b/12

g.-erek 31a/21

g.-medin 5b/19

g.-üp 3a/2, 14a/18, 41a/6

5. Yapmak, etmek.

g.-ecek 48b/14

6. Olmak, meydana gelmek, yaşamış olmak, yaşanmış olmak.

g.-en 56b/4, 59b/19, 63a/12

g.-miş 31b/5, 39b/19, 41a/8, 51a/5, 58b/3, 59a/2

7. Süzülmek, damıtılmak.

g.-miş 16a/2

8. Yardımcı fiil.

g.-di 61b/11

g.-diler 3a/1, 7b/1, 31a/10, 59b/17

g.-en 50b/2, 54b/13

g.-er 55b/6

g.-erüm 49a/16

g.-eydüm 59a/15

g.-mekde 31a/12

g.-sün 30a/16

9. Tasviri fiil.

g.-di 64b/5, 64b/8, 64b/11, 64b/14, 64b/18, 65a/1

g.-diler 34b/14, 64b/3

g.-er 26a/9, 46b/8

g.-erken 4b/19

g.-mez 50a/9, 50a/9

geçe: Yan, taraf.

g. var- (yanlamak, yana geçmek) 16a/10, 16b/6

geçil-: 1. Geçmek, geçip gitmek.

g.-ür 37a/7

2. Yardımcı fiil.

g.-di 13a/10

geçin-: Yardımcı fiil.

g.-dük 59a/6

geçiş-: Geçmek.

g.-üp 56a/14

geçür-: 1. Alıp gelmek.

g.-üp 29b/13

2. Yardımcı fiil.

g.-di 3a/5, 3a/16

g.-diler 18b/10

g.-dügin 12b/17

gel-: 1. Gelmek.

g.- 13b/1, 30a/13, 46a/18, 46b/15, 55a/13, 57a/2, 63a/6

g.-di 2a/2, 4a/13, 4b/19, 5b/15, 6a/1, 8a/15, 11b/9, 11b/18, 12a/10, 14b/18, 15a/5, 16a/19, 16b/14, 16b/20, 18a/5, 23b/5, 24b/18, 26a/2, 27b/21, 29a/6, 29a/13, 29b/17, 29b/17, 31a/2, 32a/5, 32b/8, 33b/11, 34a/4, 34a/4, 35b/3, 43a/2, 49a/1, 50a/16, 50b/7, 51b/12, 54a/21, 56a/12, 56a/20, 57b/9, 60a/16, 60b/1, 61a/5, 63a/10, 63a/11,

g.-digümüz 35a/10, 39b/9

g.-diler 11b/19, 22a/16, 25b/19, 26a/2, 29a/8, 31a/13, 31b/20, 41b/4, 49a/18, 53a/8

g.-dügi 7b/2, 7b/3, 28b/7, 28b/7, 59a/12, 59b/7

g.-dügin 4b/19, 28a/12, 45b/8, 56a/16

g.-dügümden 42a/9

g.-dügümüzi 55a/2

g.-dük 35a/13, 36b/13

g.-düm 12b/5, 16a/4, 16a/21, 16a/21, 16b/1, 16b/15

g.-düñ 38b/17, 54b/6, 54b/7

g.-düñüz 34a/1, 53a/9

g.-e 9b/10, 11b/2, 12b/13, 21a/13, 23b/16, 24a/8, 25b/18, 27b/15, 27b/16, 27b/20, 38b/20, 43b/1, 56a/5

g.-ecek 37a/7

g.-eler 48b/20

g.-elüm 35a/21

g.-em 37b/7

g.-en 11a/18, 15a/7, 25b/7, 25b/16, 34a/5, 42a/3, 45a/15, 45a/18, 54b/18, 60b/2, 61a/17
g.-eni 33b/21
g.-enler 34b/13
g.-enlere 19a/11
g.-evüz 63a/7
g.-i yoru-r 56a/12
g.-icek 16b/21, 34a/5
g.-ince 62b/10
g.-incek 4a/17, 8a/9, 29a/7, 52a/2
g.-medügine 38b/10
g.-mege 55a/16
g.-mek 12a/7
g.-mekde 24b/13
g.-mez 30b/21
g.-mezlerse 27b/18
g.-mezler mi 27b/17
g.-miş 33b/4, 65a/7
g.-se 27b/10, 38b/10
g.-señ 27a/11
g.-sün 11a/7, 52b/2
g.-ü yoru-r 25b/21
g.-üben 61a/6
g.-üp 3a/6, 4a/12, 4b/4, 4b/12, 4b/19, 4b/20, 5b/14, 6a/16, 6b/4, 7a/20, 7a/20, 7a/21, 8a/4, 8a/7, 8a/15, 8a/16, 9a/7, 9a/12, 9a/17, 10b/6, 10b/9, 10b/11, 11a/4, 11a/5, 11a/8, 11a/13, 11b/5, 11b/7, 11b/20, 12b/4, 12b/16, 13a/11, 13a/12, 14a/11, 14b/18, 15a/19, 15a/21, 15b/20, 16a/8, 16a/15, 16b/7, 16b/9, 16b/13, 16b/16, 16b/17, 19a/4, 19a/4, 19a/7, 19a/9, 19a/10, 19b/2, 19b/5, 19b/7, 19b/14, 19b/20, 19b/21, 20a/19, 22a/2, 22a/6, 22a/18, 22b/2, 22b/4, 24a/10, 24b/19, 25b/9, 25b/11, 25b/17, 25b/18, 25b/19, 26a/3, 27b/13, 27b/21, 28a/1, 28a/14, 28b/9, 28b/12, 28b/16, 28b/16, 29a/3, 29a/4, 29a/5, 29a/8, 29b/17, 30b/13, 31a/13, 31b/14, 32a/17, 34a/8, 34a/17, 34a/17, 35a/14, 35b/5, 36a/8, 37a/8, 37b/19, 38a/10, 38b/6, 40a/2, 40a/11, 41a/12, 41a/14, 41b/10, 42a/7, 42a/8, 42b/6, 42b/21, 43b/11, 45a/12, 45a/20, 45b/1, 45b/3, 45b/4, 45b/15, 48a/17, 48b/5, 49a/19, 49b/1, 53b/2, 54a/15, 54b/4, 54b/4, 54b/16, 55a/10,

55b/12, 57a/12, 58b/10, 58b/14, 59b/10, 60a/6, 60b/18, 61a/5, 61a/18, 61b/3, 63a/6, 63b/11, 63b/21, 64a/10, 64b/3, 64b/5, 64b/8, 64b/11, 64b/14, 64b/18, 65a/1, 65a/19, 66a/8, 66a/10

g.-üpdür 29a/21

g.-ür 4a/9, 4a/11, 4a/17, 16b/15, 32b/7, 34a/13, 43a/12

g.-ürdi 4a/16

g.-ürin 54b/8

g.-ürler 28b/15, 34b/12, 51b/8

g.-ürlerse 27b/17

g.-ürler mi 27b/17

g.-ürüz 53a/11

2. Varmak, ulaşmak, erişmek.

g.-di 2b/13, 4a/4, 7b/7, 14a/15, 24b/13, 24b/17, 27a/20, 27b/6, 37a/8, 63b/19

g.-ince 14b/3, 25a/3, 59a/18, 59b/7

g.-incek 13a/15

g.-medi 23b/16

g.-medin 8a/8, 24a/7

g.-meye 51a/5

g.-se 45a/18

g.-sedi 26a/14

g.-üp 37b/18

3. Verilmek, gönderilmek.

g.-di 8b/1, 13a/10, 19a/13

4. Hazırlanıp ortaya konmak, getirilmek.

g.-di 23a/8, 23a/9, 29a/4, 29a/13, 41b/5

g.-üp 11b/7, 25b/12, 25b/13

5. Olmak, meydana gelmek.

g.-di 63a/10

6. Dünyaya gelmek, yaşamak, yaratılmak.

g.-di 25a/14

g.-medi 5a/20, 30b/20, 30b/21, 44b/18, 58b/4, 58b/6

g.-mişüz 53a/5

7. Duyulmak, işitilmek.

g.-medi 50b/1

8. Uygun düşmek.

g.-mez 47b/21

9. Rast gelmek, isabet etmek.

g.-üp 49a/4

10. Yardımcı fiil.

g. 46a/18, 46b/15

g.-di 9b/10, 13a/4, 21a/11, 23b/7, 27b/15, 28a/18, 37b/9, 38a/14, 38b/3, 38b/7, 45a/12, 49a/8, 58a/7

g.-dügine 63b/2

g.-dügince 35a/21

g.-dük 53a/8

g.-düñ 34a/7

g.-e 2a/20, 12a/8, 22a/1, 33a/18, 51a/14, 52a/2

g.-ecegin 12b/17

g.-em 24a/4

g.-en 5b/7, 34b/9

g.-eni 26a/16

g.-esin 12b/10

g.-gil 46b/16

g.-ince 13a/8

g.-medi 15a/19, 22b/5, 23a/18, 43a/16

g.-mek 40b/19

g.-meye 57a/5

g.-meyüp 22a/17

g.-mez 11a/21, 18b/11, 37a/15, 42b/17, 47a/17

g.-mezse 21b/16

g.-mez-idi 12b/6

g.-se 21b/9

g.-sün 67b/1

g.-üben 47a/3

g.-üp 4a/19, 5a/11, 6a/17, 6b/17, 7a/14, 7b/2, 9a/8, 13a/2, 13a/2, 14b/2, 14b/21, 15b/13, 16a/7, 17a/3, 17b/15, 18b/5, 20a/13, 22a/7, 23b/12, 25a/2, 28a/11, 29b/10, 30a/21, 32a/5, 37a/9, 39a/20, 45a/11, 57a/9

g.-ür 12a/21

g.-ürse 2b/21, 21b/15

g.-ürseñ 12b/21

11. Tasviri fiil.

g.-di 18a/19

g.-üp 34a/10, 49a/5, 49b/13

gemi: Gemi.

g.+lere 60b/1

g.+lerle 6a/19

g.+ye 61b/16

genc (Far.): Hazine.

g. 30b/6, 47a/19, 59a/3

g.+i 47a/16

g.+ile 47a/9

g.+in 38b/5

g.+ümi 61b/19

g.+ümle 47a/18

genc-ḫāne (Far.): Hazine evi, hazine yeri.

g. 38a/12

gene: Yine, tekrar, yeniden. *bk. gine*

g. 63a/7

Genes: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

G. 24b/3, 24b/4, 24b/12, 33b/12, 61a/16, 61a/19, 62b/9, 62b/13, 62b/18, 62b/18, 62b/21, 63a/12, 64a/10, 65b/4

G.+e 24b/3, 61a/5

G.+i 24b/11, 63b/2

G.+le 7b/20, 23b/8, 62b/12

G.+üñ 62b/9

geñsüz: İsteği olmayarak, istemeyerek, ister istemez.

g.+in 60a/20

ger (Far.): Eğer, şayet.

g. 1b/12, 3b/5, 13b/10, 18b/19, 23a/15, 23a/20, 23a/20, 24b/14, 26b/9, 29b/2, 29b/7, 30a/6, 32a/14, 33a/7, 33b/7, 43b/4, 46b/1, 46b/4, 46b/5, 47b/21, 52b/8, 56b/21, 57a/4, 57a/5, 66b/6, 67a/19

gerçek: Gerçek.

g. 11b/14, 59a/12

gerçi (< Far. eger+çi): Aslına bakılırsa, aslında.

g. 2a/17, 5a/17, 24b/1, 26a/12, 28a/19, 29a/17, 45b/9, 46a/18

gerden (Far.): Boyun.

g.+in 3b/11

g.+ine 9b/16

g.+üñe 46a/18, 57a/2

gerden-bend (Far.): Boyna bağlanan şey, boyun bağı, boyna bağlanan süs.

g. 20a/12

gerden-keşān (Far.): Gerdan çeken, boyun kesen.

g. 63b/16

gerdūn (Far.): Dünya, sema, felek.

g. 56b/12

gerek: 1. Gerek, lazım, gerekli.

g. 35b/10

g.+dür 3a/7, 6a/21, 8b/6, 16b/9, 21b/5, 24a/7, 145a/12

g.+idi 42a/1

2. -mAk gerek, -mAlI görevinde.

g. 13a/1, 21a/13, 30b/10, 30b/10, 32a/12, 32a/12, 32a/13, 32b/19, 32b/21, 32b/21, 33a/11, 33a/11, 33a/12, 35b/20, 37b/21, 46a/10, 46a/11, 58b/18, 58b/18, 63a/6, 63a/6, 65b/3, 65b/3

g.+dür 3b/3, 3b/4, 6a/5, 24a/1, 30b/11, 42a/7, 64a/6

ger-: Yardımcı fiil.

g.-erüz 51a/13

g.-me 30a/17, 46a/17

gergedān (Far.): Gergedan. *bk gergeden*

g. 10a/5, 32a/16, 32b/1, 55a/17, 55a/18

g.+a 8b/18

g.+ı 8b/19

g.+ına 32a/8

gergeden (Far.): Gergedan. *bk gergedān*

g. 17a/14, 36a/6, 41a/19, 54b/16, 57a/16, 66a/13

g.+den 51b/17

g.+inden 9a/9

germ (Far.): Sıcak.

g. 14a/11

germiyyet (Far.): Sıcaklık, hararet.

g. 59b/16

gerü: Yine, tekrar, bir daha, sonra.

g. 24b/12

geşt (Far.): Gezme, geçme, seyretme.

g. eyle- (dolaşmak, gezmek) 4b/18

g. it- (dolaşmak, gezmek) 5b/20, 6a/20

getür-: 1. Gelmesini sağlamak, getirmek.

g.-di 3a/9, 10a/21, 33b/19, 48b/2, 51b/13, 57b/19

g.-diler 11b/7, 12b/20, 13a/3, 18b/13, 19a/8, 20b/4, 31a/8, 35a/15, 36a/18, 37a/15, 42a/14, 54b/17, 59b/15

g.-dügi 4a/20

g.-düm 12a/20, 24a/6, 24a/6, 24a/6

g.düñ 12a/17

g.-düp 13a/8, 44b/9, 63b/13

g.-e 42a/6

g.-ecekdür 44b/16

g.-elüm 39a/17, 54b/18

g.-em 11b/3, 12a/21, 24b/7, 45a/16

g.-evüz 24a/17

g.-eyim 11a/15

g.-gil 29b/13

g.-i bil- 45a/18

g.-icek 4b/10

g.-medüñ 5b/16

g.-mekde 42b/21

g.-miş 44a/18, 44a/18, 44b/6, 44b/9

g.-mişler 58b/2

g.-mişlerdi 31a/21

g.-sün 35b/21

g.-üñ 4b/5

g.-üp 2b/21, 4b/17, 12a/1, 12a/2, 19b/12, 23a/17, 25a/17, 30a/15, 32b/6, 39b/20,

44b/8, 48b/4, 49a/18, 59b/13

2. Söylemek, bildirmek

g.-di 41a/4, 52b/14, 56a/11

3. Yardımcı fiil.

g.-di 16a/13, 18b/5, 25b/19, 27b/13, 40a/9

g.-diler 11a/11, 14b/4, 18b/8, 57a/20

g.-düñ 34a/7

g.-e 27b/14

g.-ebileydi 67a/2

g.-ecekdür 23a/2

g.-eler 57b/8

g.-medügin 33b/17

g.-mez 42a/4, 47a/21

g.-se 38b/10

g.-sün 64a/8

g.-üp 30b/10, 31b/4, 37b/11, 38a/7, 39b/19

g.-ürlerdi 41a/8

gevde: Gövde, beden.

g.+leri 23a/9

g.+si 7a/1, 38a/9, 50b/15, 54b/1

g.+sindeki 8a/4

g.+sine 7b/18, 38a/8

g.+sinüñ 16a/2

gevher (Far.): Mücevher, elmas, inci. *bk. güher*

g. 2b/3, 37b/1, 39b/3, 46a/2

g.+i 37b/2

g.+idür 40a/18

gevher-engīz (Far.): Gevher saçan.

g. 42a/10-11

gevher-i şeb-çırāġ (Far.): Gece parlayan değerli mücevher. *bk. gevher-i şeb-çırāḳ*

g.+ı 38b/20, 39b/2, 39b/5

gevher-i şeb-çırāḳ (Far.): Gece parlayan değerli mücevher. *bk. gevher-i şeb-çırāġ*

g. 6b/21, 37b/16, 38a/16, 39b/1

g.+dandı

gevşelt-: Gergin olma durumunu bozmak.

g.-di 39a/8

gey-: Giymek. *bk. giy-*

g.-di 19a/1, 49b/10

g.-diler 13a/10

g.-dügi 37a/1

g.-er 20b/20, 31b/11

g.-erler 47b/12

g.-indi 19b/2

g.-mişlerdi 64b/15

g.-se 30a/6

g.-üben 20a/11, 49b/2

g.-üp 31b/13, 46b/5

geydir-: Giydirmek.

g.-di 29a/6

geyik: Geyik.

g. 52a/4

g.+i 51b/9

g.+leri 7a/6

g.+lerin 7a/11

geyin-: Giyinmek.

g.-di 25a/20

g.-diler 31a/16

g.-üp 49b/3

geyür-: Giydirmek.

g.-di 16b/3, 22a/14, 29a/3, 30b/5, 49a/13, 63b/11

g.-diler 28b/12

g.-üp 25b/15, 26a/4

gez-: Gezmek.

g.-dük 36a/17, 36b/2

g.-elüm 35b/21

g.-er 44a/3

g.-erdi 5b/20

g.-sem 46a/10

g.-üp 38b/5

ġıdā (Ar.): Besin, yiyecek.

ġ. 50b/19, 51b/12, 52a/11, 52a/13, 53a/21, 53b/2, 53b/6, 54a/6, 55a/1, 55a/7, 55a/19, 58a/1

ġ.+ları 56a/1

ġ.+muz 51a/9, 53a/20, 55a/12

ġ.+ñuz 53a/19

ġ.+sı 54a/11, 54b/19, 58a/2

ġ.+sın 51a/3

ġ.+yı 54a/11

ġ.+y+ıçun 59b/15

ġıdālan- (Ar.+T.): Beslenmek.

ġ.-alum 53a/20

ġıdā-yı rūḥān (Far.): Ruhu besleyen gıda.

ġ.+ıçun 59b/13

ġıjıldu: Gıcırtı, fışıltı.

ġ.+sından 66a/17

ġırīv (Far.): Bağırma, bağrışma, feryat.

ġ. 9b/8, 3b/6, 10a/6, 34b/7

ġ.+i 15a/12

ġ.+inden 17a/14, 18b/14

ġışġır-: Gürültülü sesler çıkarmak, bağırmak.

ġ.-up 18b/3

gibi: Gibi. *bk. bigi*

g. 4a/13, 7a/1, 10b/12, 28b/8, 30b/3, 36a/13, 36b/21, 37a/1, 38a/9, 38a/17, 38a/17, 39a/1, 39b/1, 40a/3, 40a/5, 43b/14, 43b/16, 45a/11, 46b/21, 47a/6, 47b/14, 49a/10, 49a/10, 49a/10, 49b/15, 50a/20, 50b/6, 50b/13, 51a/10, 51a/12, 51a/18, 51b/11, 51b/20, 51b/20, 51b/21, 53a/5, 53b/13, 53b/14, 53b/20, 54a/14, 54b/3, 55b/8, 55b/11, 56a/18, 56a/19, 58b/4, 58b/6, 58b/9, 58b/9, 58b/9, 58b/10, 60b/3, 65a/3, 66b/2

gice: Gece.

g. 3a/2, 6b/21, 7a/16, 13b/3, 14a/18, 31a/12, 31a/18, 31b/8, 31b/12, 34b/10, 36a/2, 36a/17, 36b/2, 36b/4, 37a/19, 41a/6, 44b/5, 49b/7, 49b/8, 52a/13, 52a/19, 52a/20, 57b/6, 62a/1, 63a/5, 63b/8, 64a/14, 65b/5, 65b/6, 65b/6

g.+de 54b/20

g.+ler 38a/17

g.+si 37a/7, 37a/7, 37a/8

g.+yle 52a/18 , 64a/6

giç-: Geçmek.

g.-se 41b/17

gider-: Gidermek, savuşturmak.

g.-di 38b/11

g.-diler 38a/8

g.-evüz 38a/7

g.-mekde 37b/6

g.-üp 37b/7, 40b/7

gidici: Giden.

g. 60a/9

giñ: Boş yer, sürülmemiş işlenmemiş arazi.

g. 17b/13

gine: Yine, tekrar, yeniden. *bk. gene, yine*

g. 12b/21, 16b/5, 45a/1, 45b/3, 51b/19, 53a/14, 54a/9, 64b/5

gīr (Far.): Savaş, kavga.

g. 43b/6

girçek: Gerçek.

g. 15b/3

gird-ā-gird (Far.): Çepeçevre, fırdolayı.

g. 17a/7

girde-pīç (Far.): Karmakarışık.

g. it- (karmakarışık etmek) 20b/8

gir-: 1. Dışarıdan içeriye girmek, dahil olmak, katılmak.

g.-di 12a/10, 15a/8, 20b/6, 56b/11, 59b/6, 61a/3, 61a/20, 63a/18

g.-diler 10b/15, 12a/1, 17b/10, 25b/20, 28b/18

g.-dük 37b/2, 39a/21

g.-düm 38a/13

g.-düñ 38b/6, 38b/17

g.-e 35b/19, 41b/18

g.-eler 39a/13

g.-em 33a/19
g.-emezdi 58a/17
g.-emezler 41b/13
g.-esin 56b/18
g.-icek 12a/2
g.-medi 9b/10
g.-mege 63a/17
g.-mek 35b/19, 36b/16, 36b/16
g.-melü ol- 39a/12
g.-mişdük 39b/11
g.-üp 3a/10, 32b/13, 33b/16, 34a/1, 34b/6, 35a/15, 36a/9, 37b/19, 39b/9, 42a/15, 46b/7, 63a/15
g.-ür 54b/3
2. Kavgaya tutuşmak.
g.-üp 30b/17
3. Kabul etmek.
g.-di 8a/7, 13a/12
g.-üp 7b/19
4. Nüfuz etmek, içine işlemek.
g.-düm 8a/6,
5. Binmek.
g.-düm 61b/16
6. Batmak.
g.-miş 20b/7
7. Yardımcı fiil.
g.-di 2b/19, 10b/15, 15b/8, 16b/12, 29a/7
g.-diler 8a/13
g.-dügi 59a/11
g.-dügine 59a/10
g.-düm 12b/4
g.-e 7b/11, 15b/8
g.-elerdi 10b/1
g.-elüm 5b/3, 5b/4, 8b/16
g.-em 14a/5, 24b/7

g.-en 33a/11, 33a/12

g.-medin 60b/4

g.-mege 16b/14, 33a/5

g.-meye 26b/9

g.-meyüp 38a/13

g.-mez 28a/8

g.-miş 65a/6

g.-se 33a/10, 41b/15

g.-señ 33a/2

g.-sevüz 32a/12

g.-sün 65a/20, 65b/1

g.-üp 8a/14, 13a/13, 16a/13, 18b/15, 24b/4, 24b/5, 26a/21, 32a/14, 48a/1, 56b/14, 62b/12

g.-ür 22b/9

g.-ürse 39a/16

gird (< Far. gerd) Toz, toprak.

g. 17a/18

girdigāh (< Far. gird-gāh): Bel; kemer.

g.+ında 47a/2

giri: Geri, arka taraf. *bk. girü*

g. 21a/14

g.+ye 17b/2

girü: Geri, arka taraf. *bk. giri*

g. 36a/16, 56a/7, 57a/3

giryān (Far.): Ağlayan, ağlayıcı.

g. eyle- 22b/17

git-: 1. Gitmek, uzaklaşmak, yola çıkmak.

g.-di 3a/14, 4a/14, 6a/1, 6b/6, 7b/3, 7b/3, 23a/3, 24b/12, 29b/16, 33b/18, 36a/4, 36b/2, 49b/20, 50a/11, 60a/13

g.-digümüzden 39b/9

g.-diler 6b/5, 11a/19, 34a/8, 34a/17, 34b/4, 35a/11, 42b/9, 48b/20, 50b/6, 58b/10, 60b/21, 61a/6, 63a/8, 66a/10

g.-dilerdi 4a/5

g.-dügi 39b/10

g.-dügin 5a/5, 48b/17
g.-dük 34b/10, 35b/17, 36a/9, 36b/13, 37a/19, 38b/9, 50b/10, 52a/14, 53a/14, 54a/7, 54a/9, 55b/4
g.-düñ 3a/20
g.-düñüz 52a/12
g.-(d)e 27b/13, 27b/19, 34b/21, 35a/19, 40a/9, 56a/6
g.-(d)elüm 5b/10, 6a/17, 63a/7
g.-(d)en 32a/20, 55a/10
g.-(d)eni 33b/21
g.-(d)enler 34a/17
g.-(d)er 2a/21, 6b/11, 7a/17, 13a/5, 19a/20, 28b/2, 34b/5, 34b/13, 40a/11, 52a/1, 53b/20, 55a/15, 55a/15
g.-(d)erdi 25b/5, 27b/10, 38a/17, 39b/3
g.-(d)erek 37a/19
g.-(d)erken 6b/19, 9a/18, 10b/14, 34b/12, 38b/21, 39b/4, 40a/2
g.-(d)erler 11a/9, 14b/9
g.-(d)erlerdi 4a/7, 4a/8, 24b/20, 39b/3, 41a/7, 41a/8, 41a/10
g.-(d)erse 40a/4
g.-(d)eyidük 54a/4
g.-(d)icek 6b/8, 7a/16, 27b/16, 56a/6
g.-mege 42b/6
g.-megüm yoḳdur 5b/5
g.-mek 6a/5, 25a/16
g.-mekde 4a/4, 24b/12, 33b/12, 50a/15, 61a/5
g.-mez 42b/13
g.-mezdi 22b/8, 22b/10
g.-miş 40a/13
g.-mişdi 66a/17
g.-sün 11a/7
g.(d)üp 5b/13, 45b/2, 63b/19
2. Ölmek.
g.-di 2a/4
g.-diler 23a/5, 23a/5
3. Yardımcı fiil.

g.-di 49a/6

g.-diler 35b/1

g.-(d)e 29b/7

g.-(d)er 2a/19

g.-(d)iserdür 21b/2

g.-medi 23a/6

g.-mek 21a/19

4. Tasviri fiil.

g.-di 36b/1

Gīv: Şehnâme kahramanlarından biri. *bk. Gīv-i dilāver*

G. 5a/18, 28b/8, 28b/12, 28b/15, 28b/16, 56b/13

G.+ile 31a/20

G.+le 29a/1, 29a/2, 29a/6, 29a/7

Gīvem: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

G.+ile 23b/9

Gīv-i dilāver: Şehnâme kahramanlarından biri. *bk. Gīv*

G. 32b/12

giyāh (Far.): Ot.

g.+ı 55b/11

giy-: Giymek. *bk. gey-*

g.-üp 14a/21, 20a/14, 57a/12, 57a/14

gizlen-: Gizlenmek, saklanmak.

g.-üp 61a/1

gizlü: Gizli.

g. 61b/2

ġonce (Far.): Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.

ġ. 4b/9, 52b/5

göbek: Göbek.

g.(g)ine 16a/8

g.+lerinden 7a/10

göç: Göç.

g. 49b/1

g.+dür 49a/20

göç-: Göçmek, gitmek.

g.-di 41a/7

g.-e 26a/2

g.-emez 61a/15

g.-erem 49a/15

g.-üp 37a/19

gögercin: Güvercin.

g. 48a/19, 48a/20, 53a/6

g.+durur 48a/18-19

g.+le 48a/19

gög(ü)s: Göğüs, sine.

g.+i 9b/7, 45b/1

g.+inde 9a/9, 9a/19

g.+ine 9b/17, 18b/1, 32a/12, 33a/13

g.+leri 33a/20

g.+üñ 30a/17, 46a/17

gök: Gökyüzü, sema.

g. 8a/14, 8b/11, 14a/3, 14b/16, 15b/12, 15b/13, 16a/8, 17a/8, 24a/7, 24a/10, 32b/4, 41a/21, 41b/17, 49a/10, 49b/9, 50a/2, 50a/9, 53b/7, 55b/21

g.+de 9a/1, 10a/14, 10a/17, 14b/17, 15a/13, 15b/17, 16a/5, 17b/21, 18b/15, 18b/17, 18b/17, 19a/14, 20b/1, 20b/20, 23a/17, 26a/13, 26b/2, 29b/5, 32a/14, 33a/6, 38b/13, 41b/1, 41b/17, 42a/18, 43b/5, 44b/20, 46a/7, 46a/12, 46b/4, 48a/2, 48a/3, 48a/4, 50a/9, 50a/10, 56b/8, 61a/3, 62a/21, 62b/1, 62b/1, 62b/2, 65a/4, 65a/5, 65a/8

g.+deki 14a/8, 24a/16, 29b/3, 30b/15, 39a/1, 41b/18, 47a/20, 50a/3, 66a/16

g.+den 15b/1, 18a/10, 22b/3, 45a/12, 47a/12, 64a/1

g.+(g)e 17b/18, 20b/19, 24a/16, 26b/3, 46b/10, 48a/14

g.+(g)e git- (ruhun yükselmesi, ölmek) 2a/21

g.+(g)i 8a/17, 8b/6, 11b/8, 14b/16, 22b/3, 30a/9

g.+(g)ile 8b/9, 14b/13

g.+ler 15a/6, 15a/9

g.+lerden 4a/11

g.+lere 17b/3

g.+leri 20b/1

g.+lerüñ 52a/5

g.+(g)üñ 3a/15, 32b/2, 38a/4

gök yüzi: Gökyüzü. *bk. gök yüzü*

g. 14b/14, 18b/13-14, 52a/18, 60b/21

g.+n 20b/18 , 20b/19, 66a/15, 61a/14

g.+nde 41a/10

g.+nden 10b/16, 17b/18, 24b/7

g.+ne 37a/20

g.+nüñ 52a/17

gök yüzü: Gökyüzü. *bk. gök yüzi*

g.+n 34b/2, 62a/20

g.+nde 7b/17, 20a/10, 54b/21

g.+ndeki 8b/12, 11a/18, 50a2-3

g.+nden 4a/9, 18a/11, 49a/3, 52b/21, 53a/1, 65b/9

g.+ne 52a/14

g.+ni 61a/15

göl: Göl.

g. 3a/13, 21b/6, 55b/8

g.+ine 38b/17

gölge: Gölge.

g. 20a/2, 44b/14, 58b/15, 58b/16

gömgök: Masmavi.

g. 49b/3, 57a/14

gönder-: Göndermek.

g. 17a/4

g.-di 8a/17, 8b/2, 11b/9, 16b/7, 22b/4, 27b/7, 27b/14, 27b/19, 35a/1, 35a/9, 48b/19

g.-digi 44b/11

g.-diler 6a/1, 18b/11, 29a/5, 36b/19, 66a/6

g.-dilerdi 4b/18

g.-dük 33b/18

g.-düm 8a/18, 29a/16

g.-e 28a/12, 28a/14

g.-elüm 28a/10, 63a/14, 64a/8, 64a/9

g.-gil 16b/5

g.-ilsün 64a/4

g.-meden 64a/7

g.-mek 28a/11, 48a/18

g.-miş 27b/15, 44b/9, 45b/17

g.-miş-idi 50a/17

g.-sevüz 64a/2

g.-sün 44b/8

g.-üp 24b/11, 24b/11, 24b/17, 42a/7, 47a/7

g.-ürler 48a/19

gön(ü)l: Gönül.

g.+den 13a/4, 22a/7, 28a/3, 29a/2, 40b/19, 43b/14, 61b/1, 67a/6

g.+den sür- (gönülden çıkarmak, atmak) 17a/3, 18a/12

g.+i 5a/13, 40b/20, 59a/10

g.+in 30b/7

g.+ince 65b/18

g.+inde 3b/9, 5a/21, 61b/2, 65a/19

g.+inde geçür- (bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek) 3a/5

g.+inden geçür- (bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek) 3a/16

g.+ine 2b/14, 61a/20, 61b/1

g.+ine ġam yören- (üzülmek, kederlenmek) 5a/8-9

g.+ine gir- (gönle girmek, sevgi kazanmak) 2b/18-19, 24b/4, 24b/5, 24b/7

g.+ine ḫayret yören- (endişelenmek, korkmak) 7b/17-18

g.+üm 38a/15, 61b/20

g.+ümden 61b/10

g.+üme 50b/6

g.+ümi 40b/17

g.+ümüz 2a/4

g.+ümüzden 52a/21, 55b/6

g.+ün 25b/7

g.+üñ 26b/6, 40b/20

g.+ünde 65b/16, 65b/18

g.+ünden 2b/17, 11a/13, 21a/19, 65a/13

g.+ünden geçir- (bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek) 12b/17

g.+üne 43a/16

g.+üñe 26b/9, 66b/7, 66b/7

g.+üñe ġam yören- (üzülmek, kederlenmek) 12a/12

g.+üñi 12b/11, 13b/12

g.+üñüzde 63b/5

g.+üñ+durur 26b/5

gör-: 1. Görmek.

g.- 9b/4, 11b/4, 145b/1

g.-di 3a/11, 3a/15, 3a/18, 4a/12, 4a/19, 5a/8, 5b/7, 8b/8, 9a/10, 10b/17, 12a/2, 13a/11, 15a/9, 15a/16, 15b/1, 15b/21, 16a/19, 17a/4, 18a/4, 18a/10, 18a/12, 20a/19, 20b/6, 21a/2, 22a/3, 32b/10, 34a/13, 36b/7, 37a/10, 38b/14, 39a/8, 39b/13, 45a/12, 45a/19, 48b/6, 59a/21

g.-diler 4a/9, 4a/10, 4a/15, 4a/16, 7b/13, 8a/3, 28b/12, 28b/16, 31b/20, 34b/4, 34b/7, 34b/9, 34b/14, 34b/15, 35a/11, 35a/15, 35a/15, 36b/16, 36b/20, 43b/11, 45a/14, 54b/4, 56a/11, 56a/13, 61a/6, 62a/9

g.-dü 43a/16

g.-dügi 4b/13, 36a/14, 50b/3, 50b/7

g.-dügümüz 35a/13, 53a/10, 53a/17, 54b/6

g.-dügüñ 6b/16, 18a/8

g.-dük 4b/19, 4b/20, 28b/19, 33b/18, 34b/12, 34b/13, 36b/13, 37a/21, 37b/2, 38a/8, 38b/12, 33b/19, 39a/13, 50b/11, 50b/13, 50b/17, 52a/15, 52a/16, 53a/5, 53b/8, 54a/19, 54a/21, 55b/1, 55b/3, 55b/13

g.-düm 6b/8, 6b/19, 6b/21, 7a/2, 7a/14, 7a/16, 7a/19, 7b/3, 12a/7, 12a/18, 16b/15, 22b/6, 28b/20, 37a/3, 48a/12, 53b/18, 54b/11, 58a/5, 59a/20, 65a/19

g.-düñ 6b/20, 20a/15, 38b/5

g.-düñüz 13a/21

g.-düñüz mi 63b/4

g.-düñ mi 17a/8, 49a/8, 51b/15, 65b/18

g.-e 2b/15, 18a/7, 28a/3, 28a/3

g.-eceksin 6a/18, 6a/20, 32b/15

g.-elden 40b/15, 65a/16

g.-eler 28a/2, 66a/7

g.-elüm 24a/5, 28b/15, 65b/7

g.-em 2b/16, 2b/21, 4a/1, 37a/6, 42b/7, 56a/8

g.-emedi 63a/9

g.-emez 11b/5

g.-en 38a/19

g.-enüñ 66a/14
g.-esin 6a/20, 30a/13, 46a/12
g.-esiz 24b/2
g.-evüz 51b/1, 55a/14
g.-eyim 16b/5
g.-eyin 62b/16
g.-gil 15a/21
g.-icek 4b/2, 7b/16, 7b/17, 11a/13, 12a/19, 15a/16, 18a/3, 21a/6, 34b/16, 34b/18, 35a/1, 35a/12, 35a/17, 39a/5, 39b/15, 44a/7, 61a/16, 65a/10
g.-incek 21a/1
g.-me 29b/7
g.-medi 18a/8, 30b/21, 51b/5
g.-medügin 3a/7, 6a/19
g.-medüm 51b/5
g.-mege 2b/13, 2b/14, 2b/19, 59b/8
g.-memişdür 6a/19
g.-memişem 34a/15
g.-memişlerdi 51a/1
g.-meyüp 37b/13
g.-mez 8a/13
g.-mezdi 7a/2
g.-miş 36b/4, 44b/6, 45a/19, 54b/12
g.-mişlerdür 6a/14
g.-mişsin 6b/16
g.-mişüz 25a/14
g.-miş-durur 59a/21
g.-se 15a/2, 30a/8, 33a/10, 41b/17, 41b/18
g.-sem 32b/19
g.-señ 46b/11, 51a/9
g.-sün 65b/2
g.-üben 45b/6
g.-üñ 27b/20
g.-üñüz 49a/15
g.-üp 3a/7, 4b/20, 7b/3, 7b/15, 8a/16, 9a/14, 9a/16, 9a/19, 9b/15, 9b/15, 9b/19, 10a/9,

10b/21, 11a/11, 11a/16, 11b/21, 12a/5, 15b/3, 15b/5, 16b/7, 16b/12, 16b/20, 18b/2, 18b/3, 18b/8, 23a/5, 23a/11, 25a/16, 31b/16, 33b/11, 34a/4, 34a/5, 34a/12, 34a/14, 34b/6, 35b/2, 35b/4, 38a/7, 39a/7, 41a/14, 44a/18, 45b/4, 48b/17, 53a/7, 57b/7, 59b/8, 62b/15

g.-üpdür 19a/17, 43b/8

g.-ür 8b/10, 40a/3, 40a/12

g.-ürdi 36a/14

g.-ürem 6b/9

g.-ürsin 37b/16, 65a/12

g.-ürüz 51b/10

2. Anlamak, kavramak, sezmek.

g.- 7b/5, 12a/9, 16b/13, 48a/21

g.-üp 4b/1, 35a/4, 62b/5

3. Yaşamak, tanık olmak.

g.-miş 49a/1

g.-üp 4b/9

g.-üpdür 19a/17

4. Yardımcı fiil.

g.-di 8b/1, 39a/11

g.-diler 31a/17, 31b/2, 31b/2, 49b/6, 55a/17, 57b/3, 60b/18, 64a/15

g-e 25b/14, 27b/18

g.-elüm 64a/9

g.-me 29a/19, 29a/20, 30a/17, 46a/17

g.-medi 8b/3

g.-meyesin 21b/6

g.-mez 22a/12, 62a/17

g.-mezdi 64b/16

g.-üp 6b/2, 12b/3, 25a/18, 42b/5, 60b/14, 64a/9, 66a/5

5. Tasviri fiil.

g.- 2a/19, 12b/2, 44a/5

g.-esin 43b/8

göre: Göre, nazaran.

g. 6a/5, 18a/8, 35a/10, 48a/9, 61b/11, 64a/9, 65a/14

görin-: Görünmek. *bk. görün-*

g.-e 6b/9

g.-en 22a/6, 33b/21, 34b/4, 35a/7

g.-ür 3a/12, 3a/14, 3a/19, 6b/11, 30a/9, 40a/3, 52a/17, 55b/3, 55b/3, 55b/4

g.-ürdi 3a/12, 22b/2, 36a/11, 52a/15, 55a/21

görmeklik: Görme.

g.(g)e 28a/5

görüci: Gören.

g. 47a/6

görün-: Görünmek. *bk. görin-*

g.-di 3a/3, 6b/7, 7b/18, 13a/13, 15a/16, 18a/5, 34b/14, 35b/18, 37a/20, 38b/21, 53a/2, 53a/3, 54a/14, 54a/15, 55b/8, 55b/9

g.-e 51b/19

g.-en 34a/3, 62b/16

g.-medi 14b/15

g.-mez 3a/15, 3a/16, 3a/20, 14b/14, 52a/15, 55a/21, 55b/2, 60b/21, 61a/14, 62a/21

g.-mezdi 18b/14

g.-ür 43b/15

g.-ürdi 19b/20

görüş-: Görüşmek, konuşup sohbet etmek.

g.-di 4b/5

g.-diler 7a/21, 29a/8

g.-düler 54b/16, 59b/9

g.-üp 26a/2

görüşdür-: Görüştürmek, görüşmelerini sağlamak.

g.-di 23a/7

göster-: Göstermek.

g.-di 15b/15, 15b/20, 22a/15, 26a/3, 29a/3, 29a/9

g.-diler 13a/3

g.-düm 40a/20

g.-e 15b/8

g.-elüm 53b/2

g.-em 33b/3

g.-en 22a/6

g.-esin 149b/1

g.-medi 54a/8

g.-mek 47a/13

g.-üp 24b/20, 26a/1, 34a/2, 37a/3

g.-ür 35a/10, 47a/7, 48a/13

g.-ürdi 22b/2

g.-ürlerdi 64b/7

göt: (mec.) Cesaret, yüreklilik.

g.+i er- (cesaret göstermek, korkmamak) 10a/9

götir-: Götürmek, taşımak. *bk. götür-*

g.-iser 46a/7

götür-: Götürmek, taşımak. *bk. götir-*

g.- 27a/9, 30a/15

g.-di 3a/10, 3b/12, 9b/20, 10b/20, 10b/21, 11a/16, 18b/4, 38b/5, 57b/21

g.-didüm 39b/3

g.-diler 6b/5, 11a/11, 14b/3, 17b/10, 17b/18, 36b/12, 55a/18, 59b/11

g.-dügün 11a/13

g.-düp 11a/9

g.-e 42a/6, 46a/12

g.-eler 24b/8, 24b/10

g.-elüm 5b/12, 34a/18, 36b/12

g.-em 32a/15

g.-en 30b/19, 36b/10, 36b/11, 36b/11

g.-eyim 3a/5, 11a/15

g.-imezüz 27b/2

g.-medin 36b/12

g.-mege 37b/5

g.-meyen 36b/10, 36b/11

g.-meyüben 41a/21

g.-meyüp 41a/20

g.-mez 26a/12, 47a/21

g.-mezdi 11a/10

g.-mişler 4a/21

g.-se 58b/18

g.-sün 36a/1

g.-ülüp 32a/6

g.-üp 5b/10, 6b/8, 7a/9, 9a/19, 9b/21, 10b/6, 11b/18, 11b/19, 19a/14, 32a/16, 34a/19, 34a/20, 36b/11, 38b/21, 41a/7, 45b/13, 54a/6, 56a/21, 59a/16, 60b/18, 64a/18

g.-ür 2a/16, 23b/17

g.-ürdi 23a/17

g.-ürlerdi 38a/17

g.-ürler-idi 64b/15

götürül-: Götürülmek.

g.-üp 25b/13

göyündür-: Yakmak.

g.-i 58a/16

g.-miş 44b/12

göz: Göz.

g. 29b/7

g. gözi görme- (toz, duman vb. sebeplerle hiçbir şey görülememek) 64b/16

g. ur- (gözlemek, göz gezdirmek) 7b/12, 8a/1, 53b/8, 64a/20

g.+den çıḳ- (önemini kaybetmek) 27a/8

g.+i 38b/13, 39a/4, 40a/6, 45a/12, 64b/16

g.+i ḳarar- (bilincin anlık yitirilmesi sonucu net görememek) 18b/1

g.+in 15b/17, 49a/7, 62b/14

g.+in aç- (dikkat kesilmek) 4a/19

g.+inde 41b/17

g.+ine 20b/7, 31b/6, 44a/10

g.+ine ʿibret görün- (şaşılacak bir şeye tanık olmak) 7b/18

g.+ler 36b/4, 48a/4

g.+leri 16a/1, 21a/4, 32b/16, 39b/13, 40a/13

g.+lerin 59b/19

g.+lerinden 59b/4

g.+lerine 5a/14, 17b/11, 20a/12, 60a/17

g.+lerini 40a/13

g.+lerinüñ 16a/2

g.+lerüm 5a/6

g.+lerümde 47b/18, 56b/16

g.+lerüme 56b/10

g.+üm 38a/11, 40b/16, 40b/16, 65b/1, 67a/6

g.+ümde 9a/2, 43b/2, 43b/2, 56b/10

g.+ümden 65a/16

g.+üme 9a/2, 27a/10, 30a/9

g.+ümle 16b/5

g.+ümüz 15a/2, 37a/12

g.+ümüze 52a/17

g.+üñ 2a/20, 14a/8

g.+üñ aç- (dikkat kesilmek) 3a/21, 8b/7, 17a/7, 29a/21, 30a/16, 56b/17

g.+üñe 46b/12

gözci: Gözcü, gözetleme işini yapan kimse.

g.+ler 48a/20

gözet-: 1. Gözetlemek, dikkatle bakmak.

g.-di 49a/3

g.-diler 15b/7

g.-dügi 51a/12

g.-i dur- 65b/7

g.-üp 48a/20

g.-ür 48b/5

g.-ürler 7b/11, 31a/18

2. Önem vermek.

g.- 46b/15

3. Kollamak, aramak.

g.-dük 50b/11

g.-megil 13b/16

g.-ürüz 51a/11

gözle-:1. Dikkatle bakmak, gözlemlemek.

g.-di 45a/19, 63a/9

g.-gil 12a/15

g.-yüp 11a/17, 34b/3, 48b/13, 49a/4

2. Bir şeyin olmasını veya birinin gelmesini beklemek.

g.-rdi 22b/13, 25b/18

g.-rüz 22b/6

3. Yardımcı fiil

g.-di 18a/13

g.-mek 33a/10

g.-yüp 10a/9, 17b/14, 18a/14

g.-meye 53b/4

gözleş-: (Birlikte) Kollamak, gözlemek.

g.-ürdi 8a/1

gözük-: Görünmek.

g.-mez 51b/18, 53b/9

g.-ür 39a/9, 53b/9, 55b/2

ġubār (Ar.): Toz, ince toprak.

ġ. 17a/18, 20b/19

ġ.+undan 32b/2

ġubārī (Ar.): Tozla ilgili, toza benzer.

ġ. 15a/8

Güderz: İran kahramanlarından biri olup Rüstem'in kayınpederidir. *bk. Güdezer*

G.+ile 31a/20

Güdezer: İran kahramanlarından biri olup Rüstem'in kayınpederidir. *bk. Güderz*

G. 28b/12, 28b/15, 28b/16, 29a/1, 29a/2

G.+le 28b/8

ġulām (Ar.): Hizmetçi, köle.

ġ. ol- (kul, köle olmak) 21b/20

ġulām-ı ḫāṣ (Far.): Şahsi, özel hizmetkâr.

ġ. 20b/17

ġulġule (Far.): Gürültü, şamata; bağrışıp çağrışma.

ġ. 64b/2

ġulu: Gürültü.

ġ. ḳıl- (gürültü yapmak) 9b/18, 16b/19, 24a/10, 34a/12

ġ.+sından 41a/18

ġ.+yı 34a/13

ġulüv (< Ar. ġuluvv): Saldırma, hücum.

ġ. ḳıl- (saldırmak, hücum etmek) 18b/2

gūne (Far.): Çeşit, tür.

g. 31a/2

gūne gūne (Far.): Çeşit çeşit.

g. 26a/15

gūr (Far.): Mezar, kabir.

g.+ları 37a/11

ġurāb (Ar.): Karga.

ġ. 42b/5, 42b/9, 42b/10, 42b/12, 42b/21, 43b/4, 44a/9, 45b/4, 45b/5, 46a/17, 48b/8, 56a/11, 56a/13

ġurunbūş (Far.): Gürültü, gürleme.

ġ. ḳıl- (gürültü yapmak) 9a/10

ġurūr (Ar.): Kendini beğenme, benlik, enaniyet.

ġ. 8b/1

ġ.+a vir- (gururlanmak) 8b/1

ġ.+ı 61b/1

ġ.+ıla 21a/2, 21b/14, 43a/4, 44a/12, 63b/3

ġusl (Ar.): Boy abdesti alma.

ġ. ḳıl- (gusül abdesti almak) 35b/12

ġuṣṣa (Ar.): Gam, keder, hüzün.

ġ.+dan 24a/20

ġ.+ı 3b/7, 18b/20

ġ.+ları 31a/9

ġ.+sın 40b/7

gūş (Far.): Kulak.

g. 53a/18, 62b/17

g. eyle- (dinlemek) 4b/3

g. it- (dinlemek) 11b/13, 19b/1, 31a/11, 41b/21, 43a/16, 56b/4, 57a/9, 66b/3

g. ḳıl- (dinlemek) 2a/13, 19b/17

gūş-ı cihān (Far.): Cihanın kulağı.

g.+ı 50a/4

gūş-ı hūş (Far.): (mec.) Dikkat, uyanıklık. *bk. gūş-u hūş*

g.+ı 4a/2

gūş-māl (Far.): Telli sazları akort etme.

g. vir- (akort etmek, ayarlamak) 31a/8

gūş-u hūş (Far.): (mec) Dikkat, uyanıklık. *bk. gūş-ı hūş*

g.+ı 26b/4, 63b/17, 66a/19

gūşe (Far.): Köşe.

g.+m 25a/2

g.+sinde 6b/3

g.+sinden 6b/4

gūşelü (Far.+T.): Köşeli.

g. 6b/2

gūşumāl (< Far. gūş-māl): Kulak bükme, ikaz ve tembih etme.

g.+ın 66b/8

gūyā (Far.): Sözde, sanki.

g. 14a/3, 45b/20

gūyende (Far.): Şarkı söyleyen (kimse).

g.+ler 29a/14, 31a/7, 31a/9

ġuyūb (Ar.): Gayplar, göz önünde olmayan (şeyler).

ġ. 1b/4

güç: 1. Çetin, müşkül, kolay karşıtı.

g. gel- (bir şeyin yapılmasında zorluk ve sıkıntı ile karşılaşmak) 13a/4, 23b/7, 33a/18

g. ḳıl- (gücünü göstermek) 34b/10, 35b/17

2. Uğraş.

g.+(c)i 36a/21

güdüci: Gütme işini yapan kimse.

g. 60a/8

güher (Far.): Mücevher, elmas, inci. *bk. gevher*

g. 2a/12, 38a/19, 47b/3

g.+di 36b/8

g.+dür 2b/4

güherçile (Far.): Barut ve patlayıcı madde yapımında oksitleyici, tarımda gübre, hekimlikte ilaç olarak kullanılan potasyum nitratın yaygın adı.

g. 31b/3

güherlen-: Cevherle kaplanmak.

g.-üp 39b/14

güher-fişān (Far.): Cevher saçan.

g.+dur 27a/14

Gehram: Efrâsiyâb'ın pehlivanlarından biri. *bk. Gehram bin Behrām*

G. 5a/18

Gehram bin Baḫş: Anter-i Âdî'nin oğlu. Hz. Süleymân'ın pehlivanlarından biri.
G. 11b/21

Gehram bin Behrām: Efrâsiyâb'ın pehlivanlarından biri. *bk. Gehram*
G. 50a/7

gül (Far.): Gül.
g. 39a/4, 52b/5
g.+ler 14a/11
g.+leri 47b/3

gül-: Gülmek, sevinmek.
g.- 4b/9
g.-di 3b/4, 15b/6, 19a/18
g.-üp 3a/21, 45a/2

gül-āb (Far.): Gül suyu.
g.+ıla 19a/8

gül-bāng (Far.): Eskiden muhtelif tarikatların ayinlerinde, saray, lonca, yeniçeri ocağı, mehter vb. yerlerdeki muayyen merasimlerde belli bir tertibe göre yüksek sesle okunan dua ve ilahi dizisi.
g. it- (hoş ses çıkarmak) 31b/5, 31b/6

güldür-: Güldürmek.
g.-ürler 48b/1

gül-āb (Far.): Gül suyu.
g. 4a/18

gülüstān (< Far. gül-istān): Gül bahçesi, gülşen. *bk. gülzār*
g.+ı 43b/18
g.+ıla 44a/17

gülüş-: Karşılıklı veya birlikte gülmek.
g.-diler 36a/21

gül-ʿiẕār (Far.): Gül yanaklı, gül gibi pembe yanaklı.
g. 43b/20, 52b/5

gülzār (Far.): Gül bahçesi, gülşen. *bk. gülüstān*
g. 1b/6, 39a/2
g.+a 4b/9

gümān (Far.): Zan, şüphe.
g.+dur 11b/10, 27a/10

g.+ı 11a/15

gümānsuz (Far.+T.): Şüphesiz.

g. 40b/2

gümiş: Gümüş. *bk. gümüş*

g. 20b/15

gümle-: "Güm" diye ses çıkarmak.

g.-di 14b/11, 15a/6, 15a/9, 15b/12, 16a/5, 17a/15, 36b/6, 41a/21, 49b/9, 61a/3

g.-r-idi 10a/14

g.-yü 34b/7

g.-yüben 49a/10

g.-yüp 10a/13, 66a/18

güm-rāh (Far.): Doğru yoldan sapmış, delalete düşmüş.

g. 11b/11, 21b/4, 22a/17, 23a/4, 43a/2

g. ol- (yolunu şaşırmak, doğru yoldan ayrılmak) 13b/8

gümren-: Homurdanmak.

g.-di 49b/8

g.-üp 22a/2

gümreş-: Homurdaşmak.

g.-üp 8b/15

gümüş: Gümüş. *bk. gümiş*

g. 19b/3, 20b/3, 25b/10, 31a/3, 31a/5, 31a/10, 44a/4, 47b/1, 57a/15, 59b/12, 59b/13

g.+den 28b/6

g.+üñ 47b/5

güm güm: Derinden ve patlayıcı, yankılı gürültü.

g. it- (derinden yankılı ses olmak, ses çıkmak) 61a/8

g. öt- (derinden yankılı ses olmak, ses çıkmak) 16a/8, 32b/2

gün: 1. Gün

g. 3a/1, 3a/4, 6a/16, 6b/2, 6b/20, 7a/13, 7a/16, 7a/21, 7b/1, 7b/2, 10a/20, 22b/8, 25a/18, 25a/18, 25b/9, 25b/17, 28b/3, 30b/3, 33b/21, 34b/10, 34b/11, 35b/13, 35b/17, 35b/17, 36a/2, 36a/4, 36a/17, 36b/2, 36b/13, 37a/19, 48b/20, 49a/17, 51a/18, 51a/19, 51b/18, 52a/5, 52a/13, 52a/15, 52a/16, 55a/9, 55b/1, 55b/2, 55b/4, 55b/7, 57b/12, 57b/14, 58b/1, 60b/18

g.+de 22b/11, 22b/18, 27b/9, 49a/15, 58a/1

g.+den 41a/11

g.+dür 32a/11

g.+e 60b/14

g.+idür 61a/13

g.+ler 58b/14

2. Güneş.

g. 6b/1, 10a/17, 17b/4, 19b/19, 20b/13, 27a/9, 43b/21, 52a/19, 61a/1, 61a/1, 61a/14, 62b/1, 62b/2, 63a/7, 66a/5

g.+ile 61a/3

günāh (Far.): Günah, kabahat.

g. 27a/6

g. eyle- (günah sayılan davranışta bulunmak) 52b/4

g. it- (günah sayılan davranışta bulunmak) 14a/5, 40b/13

g.+ına 22a/4

g.+um 52b/8

gündüz: Gündüz.

g. 38a/17, 40a/3, 52a/13, 52a/18

g.+de 54b/20

g.+i 52a/19

güneş: Güneş.

g. 14a/7, 14a/9, 17a/20, 31b/9, 31b/12, 40a/5, 43b/12, 61a/3

g.+üñ 30b/1, 47a/12

günlük: Üzerinden gün geçmiş veya geçecek.

g. 26a/1, 37a/20

günüle-: Kıskanmak, çekememek.

g.-mek 47a/12

güpüldü: Gürültü, ses. *bk. gürüldi, gürüldü*

g.+sünden 17a/14

güreş-: Güreşmek.

g.-di 16b/8

gürk (Far.): Gergedan.

g. 5a/16, 48a/16

g.+ile 5a/16

gürle-: 1. (Ordu, asker) Toplu hâlde hücum etmek.

g.-di 49a/10

g.-yü 10a/7, 15a/6, 34b/7

2. Gür bir ses çıkarmak.

g.-yüp 15b/12

3. (Ateş ve alev) Çoğalmak.

g. 34b/5

gürüldi: Gürültü, ses. *bk. güpüldi, gürüldi*

g. 51b/11

gürüldü: Gürültü, ses. *bk. gürüldi, güpüldi*

g.+sünden 17a/15

gürz (Far.): Gürz.

g. 9a/1, 9a/11, 9a/15, 9b/12, 9b/13, 10a/6, 10a/8, 10b/4, 10b/18, 16a/8, 16a/11, 16a/20, 16b/5, 16b/6, 16b/16, 17a/1, 17a/4, 17a/14, 17b/5, 18a/20, 18a/21, 20b/18, 26a/11, 30a/11, 46b/8, 49a/12, 56b/9

g.+den 29b/18

g.+e 16a/10

g.+i 15b/9, 15b/10, 30b/19

g.+in 3a/8

g.+ine 16a/7

g.+üme 47a/21

g.+üni 9a/15, 16a/10

gürz-i girān (Far.): Savaş aleti olarak kullanılan demir, tunç, bakır veya pirinçten ağır topuz.

g. 9a/10, 9b/11, 20b/18, 32b/21, 33a/12, 33a/19

güven-: Güvenmek.

g.-diler 63a/13

g.-üp 63b/2

güẕāf (Far): Boş söz, manasız laf.

g. 6a/10, 47a/16

güzel: Güzel.

g. 2a/16

g.+ler 8b/11

güzend (Far.): Zarar, ziyan.

g. irgür- (zarara, ziyana uğratmak) 35b/8

güẕer (Far.): Geçme, geçiş.

g. eyle- (geçmek)

g. ḳıl- (geçmek) 40b/1, 66b/2

H

ḫaber (Ar.): Haber, bilgi.

ḫ. aç- (konuşmak, bahsetmek) 5a/1, 5a/6, 25b/8

ḫ. açıl- (konuşulmak, bahsedilmek) 41b/6

ḫ. al- (bilgi edinmek) 6a/5, 34a/5

ḫ. bil- (öğrenmek, bilgi edinmek) 4a/6, 5b/1, 5b/2, 5b/4, 6a/6, 27b/14, 57b/7, 64a/2,

ḫ. bildür- (bilgi vermek) 48a/20

ḫ. bul- (bilgiye ulaşmak) 16a/18

ḫ. getür- (bilgi getirmek) 25b/19, 27b/13, 66a/8

ḫ. it- (haber vermek) 14a/1, 22b/20, 35a/14, 48a/20

ḫ. ḳıl- (haber vermek) 25a/8, 25b/18, 39a/21, 39b/5, 64a/8

ḫ. ol- (bildirilmek) 11a/6

ḫ. şor- (bilgi almak için soru sormak) 2b/13, 4b/14, 5a/2, 5a/9, 25b/6, 29a/10, 29a/10, 63a/20

ḫ. vir- (bildirmek) 4b/15, 5a/5, 5a/9, 6b/16, 11a/8, 11b/5, 14a/11, 16a/21, 16b/5, 16b/8, 16b/18, 25b/14, 28a/1, 29a/4, 29a/11, 33b/16, 34a/4, 34a/5, 34a/8, 35a/8, 44b/6, 45a/2, 49a/20, 50b/1, 52a/12, 53a/16, 53a/18, 54b/12, 55a/3, 65b/3, 66a/20

ḫ.+i 13b/4, 35a/6, 36b/1

ḫ.+ile 5b/10

ḫ.+in 29a/11, 35a/8, 35a/14, 36b/4, 49b/1

ḫ.+ler 6b/18, 13b/7, 40a/17, 58b/3

ḫaberdār (Ar.+Far.): Haberi olan, haberli.

ḫ. eyle- (haber vermek, bildirmek) 5a/12

ḫ. ol- (bilgi edinmek, haber almak) 5a/6

Ḥabeş: Habeşistan.

Ḥ. 14a/18, 31b/10

ḥabīb (Ar.): Sevgili, dost; Hz. Muhammed.

ḥ.+ü 1b/7

ḥ.+üñ 14a/10

ḥabīb-i dü-cihān (Far.): İki dünyanın sevgilisi; Hz. Muhammed.

ḥ.+dur 27a/16

ḥabs (Ar.): Hapis, tutuklama. *bk. ḫabs*

ḥ. eyle- (bir yere kapatmak, hapsetmek) 5b/16, 18b/8

ḥ. ol- (bir yere kapatılmak, hapsedilmek) 14b/7, 18b/9

ḥ.+e ṣal- (bir yere kapatmak, hapsetmek) 13b/3

ḫabs (< Ar. ḥabs): Hapis, tutuklama. *bk. ḥabs*

ḫ. ol- 61b/6

ḫabs-ḫāne (Ar.+Far.): Hapishane.

ḫ.+ye 10a/1

ḥacer (Ar.): Taş.

ḥ. 43b/11

ḥācet (Ar.): 1. Herhangi bir şey için gerekli olma, lüzum.

ḥ. 27a/12, 37a/16, 50b/6

2. Allah'tan veya büyük bir makamdan yerine getirilmesi, gerçekleştirilmesi istenen dilek.

ḥ. 39b/17, 39b/15

ḥ.+in ḳıl- (dileğini yerine getirmek) 4a/2, 34a/21

ḥ.+ini 52b/1

ḥ.+üñ 37a/14

ḥācet namāzı (Ar.+T.): Allah'ın dilekleri kabul etmesi için kılınan namaz.

ḥ.+n ḳıl- (hacet namazı kılmak) 39b/17

ḥācı (Ar.): Hacca giden kimse.

ḥ.+lar 20a/17, 20b/3

ḥācib (Ar.): Kapıcı, kapıcı başı.

ḥ. 29b/17, 63a/15

ḥ.+i 19a/16

ḥ.+leri 11b/20

ḫacīl (Ar.): Mahçup olmuş, utanmış (kimse).

ḫ. ol- (mahçup olmak, utanmak) 13a/12, 23a/3

ḥācıyāne (Ar.+Far.): Hacı gibi, hacıya benzer.

ḥ. 20a/10

ḫadeng (Far.): Ok. *bk. ḥadeng*

ḫ. 17b/1

ḥadeng (< Far. ḫadeng): Ok. *bk. ḫadeng*

ḥ. 10a/16

ḥadīṯ (Ar.): Haber, söz, kıssa.

ḥ. 40b/5

ḥādiṯe (Ar.): Vaka, olay.

ḥ.+den 20a/19

Ḥāfıẓ: Koruyan, muhafaza eden; Allah.

Ḥ. 1b/3, 2a/12

ḥaḳ (< Ar. ḥaḳḳ): 1. Doğru, gerçek, batıl karşıtı. *bk. ḥaḳḳ*

ḥ. 3b/19, 35b/15

ḥ.+ı 3b/17, 3b/17

ḥ.+dur 22a/5, 30a/4

Ḥaḳ (< Ar. Ḥaḳḳ): Allah, Tanrı. *bk. Ḥaḳḳ*

Ḥ. 1b/12, 2b/6, 3b/14, 4b/4, 4b/21, 4b/21, 7b/5, 8b/3, 12b/15, 13a/15, 13b/11, 14a/12, 18b/9, 19a/17, 20a/11, 21a/7, 22a/5, 22a/6, 22b/19, 26a/17, 26b/19, 27a/4, 28a/7, 29a/12, 33b/21, 33b/21, 34a/17, 34a/18, 34a/20, 34a/21, 34b/1, 35b/12, 35b/16, 36a/10, 37b/10, 37b/13, 39b/6, 39b/14, 40a/7, 40b/8, 42a/5, 42b/19, 44b/17, 45b/18, 46a/6, 46a/7, 46a/14, 46a/21, 52a/5, 52b/1, 52b/2, 53a/12, 54b/7, 54b/9, 58a/9, 58b/12, 58b/16, 60a/14, 62b/19, 63a/1

Ḥ.+dan 11b/15, 23a/17, 23b/20, 40b/13, 41b/19, 64a/12

ḫāk (Far.): Toprak. *bk. ḥāk*

ḫ. 21b/16, 29b/2

ḫ. ol- (toprak olmak) 2a/20

ḫ.+e 8a/3, 9b/8, 11b/3, 13b/13, 16a/4, 22a/1, 24a/2, 42a/8, 62a/3

ḫ.+e yeksān ol- (değersiz olmak)

ḫ.+i 15a/13, 45b/20, 62b/1

ḫ.+üñ 6b/13

ḥāk (< Far. ḫāk): Toprak. *bk. ḫāk*

ḥ.+e 24a/9

ḥ.+i 1b/6, 14b/16, 20b/1, 20b/18, 45b/21, 61a/15

ḫāk-i pāy (Far.): Ayak toprağı, ayak tozu.

ḫ.+i 1b/10

ḫ.+ine 16b/7

ḫ.+üñe 12a/7, 12a/21, 12b/19, 12b/20, 33a/3

ḫāk-i zemīn (Far.): Yeryüzü.

ḫ. 6b/11

ḥāḳān (Far.): Hakan, hükümdar.

ḥ. 61a/13

ḥ.+ı 21b/12, 45b/17

ḥāḳānī (Far.+Ar.): Hakanla ilgili, hakana ait.

ḥ. 10a/12

ḥāḳān-ı muᶜaẓẓam (Far.): Büyük hakan.

ḥ. 23b/15

ḥaḳāyıḳ (Ar.): Hakikatler, gerçekler.

ḥ. 14a/13

ḫākī (Far.+Ar.): Toprağa mensup, toprakla ilgili.

ḫ.+nüñ 60b/11, 60b/12

ḥaḳīḳat (Ar.): Gerçek, asıl.

ḥ. 24a/3, 65a/16

ḥakīm (Ar.): Filozof, bilge, âlim.

ḥ. 2b/9, 3a/4, 3b/8, 4a/3, 4b/4, 4b/10, 5a/1, 5a/20, 5b/21, 6a/21, 6b/14, 7b/7, 8a/12, 8b/11, 9a/5, 10a/19, 11b/17, 12b/3, 12b/4, 12b/8, 13a/7, 14b/18, 15a/15, 15b/18, 16a/6, 16b/11, 17b/7, 18a/2, 18b/20, 19b/1, 19b/5, 19b/16, 20b/2, 20b/21, 21a/15, 21b/3, 21b/3, 21b/11, 21b/21, 22a/13, 22b/21, 23b/3, 23b/21, 24b/2, 25a/15, 26a/16, 27a/16, 28a/9, 29a/2, 30a/19, 30b/12, 31a/1, 31a/12, 31a/19, 31b/8, 31b/15, 31b/15, 31b/18, 32a/15, 32b/5, 33a/7, 33b/10, 38a/1, 40a/15, 41b/1, 41b/20, 42a/19, 42b/21, 43b/10, 44a/6, 45a/1, 45b/11, 46b/20, 48a/8, 49b/11, 50a/13, 51a/6, 51b/6, 52a/8, 52a/9, 56a/10, 56b/3, 57a/8, 57b/4, 58a/21, 59a/9, 59b/2, 60a/5, 60b/13, 61a/4, 61a/16, 62a/6, 63b/18, 65a/9, 66a/4

ḥ.+üñ 33b/15

ḥākim (Ar.): Hükmeden, buyruğunu yürüten, egemen.

ḥ. ḳıl- (egemen yapmak) 44b/20

ḥ. ol- (buyruğunu yürütmek)19a/13, 23a/20

ḥ.+durur 41b/11, 43b/7

ḥ.+dür 41b/7

Ḥākim: Her şeye hükmeden; Allah.

Ḥ. 46a/5

ḥakīmü'z-zamān (Ar.): Zamanın hakimi; Lokman Hekim.

ḥ. 51b/14

ḥakīm-i cihān-dīde (Far.): Görmüş geçirmiş bilge; Lokman Hekim.

ḥ. 33b/15

ḥakīm-i üstād (Far.): Bilge insan; Lokman Hekim.

ḥ. 21a/9, 52b/12

ḥaḳīr (Ar.): Eskiden bir kimsenin kendisi için kullanıldığı tevazu sözü.

ḥ. 37a/3

ḥ.+den 67a/17

ḥ.+em 2a/13

ḥ.+i 2b/7

ḥ.+üñ 67a/1

Ḥaḳḳ: Allah, Tanrı. *bk. Ḥaḳ*

Ḥ.+a 7b/19, 13b/17, 23b/3, 26b/9, 26b/18, 28b/19, 33b/9, 34a/19, 40b/3, 40b/4, 42b/20, 44a/13, 57a/19, 60a/13, 66b/2

Ḥ.+ı 6b/17, 46a/21, 46b/16, 46b/16

Ḥ.+uñ 11a/20, 35a/4, 40a/20

ḥaḳḳ (Ar.): 1. Doğru, gerçek, batıl karşıtı. *bk. ḥaḳ*

ḥ.+ı 42a/5, 42b/18

2. Hukukun veya geleneğin bir kimseye tanıdığı şey, hisse, pay.

ḥ.+ı 3b/17, 3b/17, 28b/1

ḥ.+ı+çun 27a/5, 27a/5, 30a/21, 45a/4, 67a/3, 67a/3

ḥ.+ı+durur 2a/2

3. Bir şeyle ilgili, ona dair.

ḥ.+ında 23a/1, 47a/3, 51b/16

ḥal (< Ar. ḥall): Çözme, çözülme, çözüm.

ḥ. ḳıl- (çözümlemek, sonuçlandırmak) 6a/6

ḥ. ol- (çözümlenmek, sonuçlanmak) 2b/14, 37b/21, 66b/1

ḥāl (Ar.): Hal, durum, vaziyet. *bk. ḫāl*

ḥ. 8a/5, 13a/13, 13a/18, 13a/18, 17b/12

ḥ.+de 22b/12, 38b/11, 41a/12, 41b/10, 60a/8, 64a/3

ḥ.+dür 4a/11, 34a/14

ḥ.+e 43a/10, 62b/9

ḥ.+i 5a/7, 16b/3, 34a/14, 34b/6, 38b/10, 43a/10

ḥ.+in 16b/7, 27a/21, 29a/10, 34b/20

ḥ.+ince 17b/12

ḫ.+inden 16a/16

ḫ.+ine 38a/7

ḫ.+ini 3b/15

ḫ.+üm 16b/9, 67a/7

ḫ.+üme 45a/4

ḫ.+ümüzi 55a/2

ḫ.+üñ 12b/4

ḫāl (Ar.): Hal, durum, vaziyet. *bk. ḥāl*

ḫ.+in ḫāṭırın ṣoruş- (birbirlerine nasıl ve ne durumda olduklarını sormak) 59b/10

ḫāl (Far.): Vücuttaki küçük esmer benek, ben.

ḫ.+i 52b/5

ḫalāṣ (Ar.): Kurtulma, kurtuluş.

ḫ. 13a/21

ḫ. bul- (kurtulmak) 3a/17

ḫalāṣ eyle- (kurtarmak)16b/5

ḫalāṣ it- (kurtarmak) 22a/11

ḫalāṣ ḳıl- (kurtarmak) 34a/18

ḫalāṣ ol- (kurtulmak)13b/11, 15a/1, 24a/19, 38b/11

ḫ.+ı 40b/21

ḫ.+ın 4b/1

ḫalāyıḳ (< Ar. ḫalāʾiḳ): Hizmetçiler.

ḫ. 7a/15, 52b/10

ḫ.+ı 7a/18

ḫ.+ın 60b/3

ḫ.+lar 7b/5

ḫāldaş (Ar.+T.): Aynı durumu paylaşan.

ḫ.+um 45a/4

ḥalel (< Ar. ḫalel): Bozma, bozukluk. *bk. ḫalel*

ḫ. 37b/8

ḫalel (Ar.): Bozma, bozukluk. *bk. ḥalel*

ḫ. 30a/2

ḫ. gel- (zarar gelmek) 57a/5

ḫ. ir- (zarar gelmek) 13b/18, 66a/3, 66b/7

Ḫālıḳ: Yaratıcı, yaratan; Allah.

Ḫ. 1b/4, 7a/12, 7b/6, 30a/1, 40b/10, 66b/15

Ḫ.+a 3a/4, 3b/15, 4a/4, 4b/3, 38b/16, 41a/6, 41b/2, 53b/16

Ḫ.+ı 54b/20

Ḫ.+uñ 35a/8, 35b/15, 55a/7

Ḫālıḳ-ı Rezzāḳ-ı ʿālem: Bütün her şeyin rızkını yaratan; Allah.

Ḫ. 40b/3, 45b/19

ḥāl (Ar.): Hâl, durum, vaziyet.

ḥ. i ḫāṭır ṣor- (bir kimsenin durumunu anlamaya çalışmak) 29a/9

ḥ. i ḫāṭır ṣoruş- (birbirlerine nasıl ve ne durumda olduklarını sormak) 29a/8

ḥālī (Ar.): Bir şeyden arınmış, müstesna.

ḥ. olma- [(bir şeyden) uzak, ayrı olmamak] 17a/11, 26b/17

ḫalīfe (Ar.): Hükümdar.

ḫ. 23b/13

ḫ.+si 19b/6, 20b/14

ḫalīfetu'llāh (Ar.): Allah'ın halifesi; Hz. Dâvud.

Ḫ. 13a/2

Ḫalīl: Sadık ve gerçek dost; Hz. İbrahim. *bk. Ḫalīl Raḥmān*

Ḫ. 3b/19, 4b/11

Ḫ.+üñ 2b/1

Ḫalīl Raḥmān: Hz. İbrahim. *bk. Ḫalīl*

Ḫ. 58a/9

ḫalḳ (Ar.): Halk, insanlar.

ḫ. 7a/14, 11a/11, 36b/7, 61a/13

ḫ.+a 2a/10

ḫ.+ı 7a/20, 16a/6, 21b/13, 41a/14, 46a/6, 58b/4, 59b/1

ḫ.+ın 21b/6

ḫ.+ına 58b/10, 65b/10

ḫ.+ını 48b/1

ḫ.+ınuñ 6b/21, 7b/12, 7b/19, 10b/16, 33b/1, 66b/11

ḫalḳ (Ar.): Yaratma.

ḫ. it- (yaratmak) 19a/21

ḫalḳa (Ar.): Halka, yuvarlak demir.

ḫ.+sıla 44a/17

ḫalḳ-ı ʿālem (Far.): Dünya halkı, herkes.

ḫ. 23a/10

ḫalḳ-ı insānī (Far.): İnsanlar, insan halkı.

ḫ.+den 61a/17

ḫalḳ-ı zamān (Far.): Zamanın yaşayanları.

ḫ. 9a/3

Ḫallāḳ: Yaratıcı; Allah.

Ḫ.+a 67a/9

Ḫ.+uñ 37a/13

Ḫallāḳ-ı ʿālem: Âlemi yaratan; Allah.

Ḫ.+e 12a/6, 21a/10, 21b/11-12

Ḫ.+üñ 42b/16

Ḫallāḳ-ı ḫalḳ: İnsanları yaratan; Allah.

Ḫ. 27a/4

ḫalvet (Ar.): Özel yer, huzur, kat.

ḫ. 31b/14, 31b/15

ḫ.+e 5b/9

ḫ.+inde 62b/7

ḫ.+ine 5b/4

ḫalvet-i ḫāṣ (Far.): Özel oda.

ḫ.+a 41a/5

ḫ.+ına 57a/21, 61b/10, 63a/10, 63a/11

ḫ.+ında 62b/11

ḫalvet-i Sām (Far.): Sam'ın halvet yeri.

ḫ.+a 32b/13

ḫāl-i ʿālem (Far.): Dünya hâli.

ḫ. 19a/12

ḫamāyil (< Ar. ḫamāʾil): Kılıç bağı, kılıç kayışı.

ḫ. 14a/21, 14b/1, 49b/15, 57a/13

ḫ. ḳıl- (kılıç kuşanmak) 3a/8, 8b/18

ḫ.+lerin 25b/1

ḫamāyilvār (Ar.+Far.): Hamayil gibi, hamayile benzer.

ḫ. 49b/2

ḫamd (Ar.): Hamd, şükür.

ḫ. 67a/10

ḥ. it- (lutuflarından dolayı Allah'a şükretmek) 30a/3

ḥ. ü s̱enā ḳıl- (lutuflarından dolayı Allah'ı methederek şükrünü bildirmek) 31b/18

Ḥāmid: Övülmeye layık, methedilecek sıfatlara sahip olan; Allah.

Ḥ. 1b/6, 46a/1

Ḥ.+le 46a/2

ḥamīde (Ar.): Övülmeye değer, övülen.

ḥ.+sin 2b/18

ḥāmile (Ar.): Gebe kadın.

ḥ. ol- 35b/12

ḥamiyyet (Ar.): Bir insanın kendi yurdunu, ulusunu ve ailesini koruma çabası.

h. 18a/14

ḥ. ḳıl- (onurlu davranmak) 10a/10, 10b/4, 17a/3, 17b/14

ḥ.+ini 18a/3

ḥamle (Ar.): Saldırma, savlet, hücum.

ḥ. uruş- (saldırmak, hücum etmek) 9a/7

ḫamr (Ar.): Şarap.

ḫ.+ı 46b/16

ḫāmūş (Far.): Susmuş, sessiz.

ḫ. ol- (susmak) 5a/8, 9a/4, 18b/17, 52a/8

ḫān (Far.): Han, hakan, hükümdar.

ḫ. 66b/15

ḫ.+dur 67a/19

ḫ.+ı 46a/13

ḫ.+ıyam 29a/16

ḫ.+um 4b/21, 21a/21

ḫançer (Ar.): Hançer, bıçak.

ḫ. 20b/17, 32b/21, 33a/20, 49a/12, 49b/2, 57a/12, 60b/11

ḫ.+ile 32a/13

ḫ.+imüz 26a/20

ḫ.+in 25a/19

ḫ.+le 49b/10

ḫ.+ümden 48a/3, 56b/11

ḫ.+ümle 43b/5

ḫandek (< Ar. ḫandaḳ): Hendek, derin çukur.

ḫ.+i 58a/20

ḫ.+(g)üñ 58a/13, 58a/18

ḫandān (Far.): Gülen, şen, neşeli.

ḫ. 52b/5

ḫ. ol- (yüzü gülmek, sevinmek) 32b/17

ḫānende (Far.): Şarkı okuyan kimse, şarkıcı.

ḫ. 29a/13

Ḫannān-ı Ḥaḳ: Allah.

Ḫ. 27a/4

Ḫannās: Şeytanın veziri. *bk. Ḫannās-ı laᶜīn*

Ḫ. 24a/4, 24a/11, 26b/8

Ḫ.+la 7b/20

Ḫannās-ı laᶜīn: Şeytanın veziri. *bk. Ḫannās*

Ḫ. 15b/4

ḫān-ı Aṣferī (Far.): Asferî Han.

Ḫ. 62a/14

ḫān-ı ḫāḳān (Far.): Hakanların hakanı.

ḫ.+uñ 67a/13

ḫānumān (Far.): Ev bark, yuva, aile.

ḫ.+dan 18a/13, 61b/6, 61b/15

ḫār (Far.): Çöp, süprüntü. *bk. ḫāşāk*

ḫ. 10b/13

ḫarāb (Ar.): Perişan, yıkık dökük.

ḫ. it- (harap duruma getirmek, yıkmak) 43a/21, 57a/6, 57b/21, 60b/11

ḫ. ḳıl- (harap duruma getirmek, yıkmak) 34b/10, 57a/5

ḫarāc (Ar.): Haraç, vergi.

ḫ. al- (vergiye bağlamak) 31b/10

ḫ.+ı 29a/6, 30b/4

ḫarāc-ı bāc (Far.): Vergi.

ḫ. 47a/8

ḫarb (Ar.): Savaş, cenk.

ḫ. 49b/9

ḫ.+ile 33a/16

ḥarb-i Ḳurṭūs-i ʿĀdī (Far.): Kurtûs-i Âdî'nin savaşı.

ḥ+dür 18a/21

ḫarçeng (Far.): Yengeç.

ḫ. 53b/11, 53b/13

ḥareket (Ar.): Kımıldama, oynama, yer değiştirme.

ḥ. 39b/15

ḥ.+de 62b/17

ḥ.+e gel- (kımıldamak, hareket etmek) 7a/14, 7b/2, 20a/13

ḫāre-sīm (Far.): Gümüş çizgili.

ḫ. 31b/19

ḫargāh (Far.): Büyük çadır, otağ.

ḫ. 25b/9

ḫ.+lar 25a/17

ḫāric (Ar.): Bir şeyin dışında kalan.

ḫ. 44a/14

ḥarīr (Ar.): İpek.

ḥ. 31a/2

ḥarīṣ (Ar.): Aşırı derecede istekli olan, hırslı.

ḥ. 37b/13

ḥarḳ (Ar.): Yakma.

ḥ. it- (yakmak, yok etmek) 21b/6, 51b/21, 52a/1, 52a/2

Ḥarrat: Bir kahraman.

Ḥ. 5b/13

Hārūn: Sihirbaz bir cadı.

H. 57b/12

Hārūt: Arkadaşı Mârût ile birlikte sihir yaptığı için Babil'de bir kuyuya hapsedilen ve kıyamete kadar orada kalacak olan melek.

H. 66a/18

ḫāṣ (< Ar. ḫāṣṣ): 1. Özel, seçkin; kişiye ait.

ḫ. 9b/21, 36a/7, 37b/15, 49a/13, 63a/11

ḫ. ol- (seçilmek, seçkinleşmek, özel olmak) 24a/20, 65b/2

ḫ.+lar 62b/11

2. Saf, halis, katıksız (şey).

ḫ. 38a/3

3. Seçkin (kimse, sınıf, topluluk).

ḫ. 36b/5

ḫ.+lar+ıla 37a/21

ḫāṣ (< Ar. ḫāṣṣ): 1. Saf, halis, katıksız (şey).

ḫ.+ı 7a/11

2. Özel, seçkin; kişiye ait. *bk. ḫāṣ*

ḫ.+ları 31b/14

ḫ.+lar+ıla 14b/1

ḫāṣ (Far.): Seçkin kimseler.

ḫ. 21b/18, 23a/15, 26b/21, 36b/9, 40b/7

ḫāṣṣ (< Ar. ḫāṣṣ): Saf, halis, katıksız (şey).

ḫ.+ı 44b/13

ḫased (Ar.): Çekememe, kıskançlık.

ḫ. ilt- (kıskanmak, çekememek) 33b/11

ḫ.+de 24b/16

ḫāṣıl (Ar.): Ortaya çıkan semere, netice.

ḫ. it- (ortaya çıkarmak) 38b/8, 59b/16

ḫāṣılı (Ar.): Sonuç olarak, sözün kısası.

ḫ. 10b/19

ḫāsid (Ar.): Kıskanç, hasetçi. *bk. ḫasūd*

ḫ.+lerüñ 46a/11

ḫ.+üñ 31b/17

ḫaṣīn (Ar.): Sağlam, kuvvetli.

ḫ. 2a/10, 2a/10

ḫaṣm (Ar.): Düşman.

ḫ. 18a/20

ḫ.+a 10a/14, 16b/11, 22a/4, 48a/4, 50a/8, 57a/18

ḫ.+ı 18a/1

ḫ.+ına 21b/8

ḫ.+ları 28b/8

ḫ.+uñdur 28b/8

ḫ.+unuñ 31b/17

ḫaṣmāne (Far.): Düşmanca.

ḫ. 29b/15, 48a/2

ḫaşm-ı Nemrūd (Far.): Nemrud'un düşmanı.

ḫ.+ı 3b/19

ḥasret (Ar.): Özleyiş, özlem.

ḥ. 32b/15, 33a/14

ḥ.+i 51a/5

ḥ.+inden 51a/6

ḥ.+üm 5a/7

ḥāṣṣa (< Ar. ḫāṣṣa): Bir şeye veya bir kimseye mahsus olan, keyfiyyet.

ḥ. 1b/11, 2b/5

ḫasta (Far.): Hasta.

ḫ.+sından 39a/16

ḥasūd (Ar.): Kıskanç, hasetçi. *bk. ḥāsid*

ḥ.+uñ 67b/1

ḥāṣā (Ar.): Asla, hiçbir şekilde.

ḥ. 45a/15

ḫāşāk (Far.): Çöp, süprüntü. *bk. ḫār*

ḫ. 10b/13

ḫaşḫāş (Ar.): Haşhaş.

ḫ. 9b/14, 10a/16, 16b/17, 17b/20

ḫ. ı ḫurd et- (parçalamak, paramparça etmek) 30a/11

Hāşim: Kureyş kabilesinin Hz. Peygamber'in de mensup olduğu kolu.

H. 14a/4, 40b/11, 52b/4

ḫaṭā (Ar.): Yanlış, kabahat, kusur**.**

ḫ. 33a/1, 67a/6

ḫ.+dan 4b/21

ḫ.+lar ḳıl- (hatalar yapmak, yanlışlar yapmak) 21b/14

ḫātem (Ar.): Yüzük, üzerinde mühür bulunan yüzük.

ḫ. 21b/5, 22b/2, 22b/9, 40b/21, 46a/15, 61b/17, 61b/18, 61b/18, 64a/3

ḫ.+e 44b/20

ḫ.+i 8a/19, 14a/4, 22b/5, 24a/2, 33b/11, 46a/6, 59a/10, 59a/11, 59a/18, 60b/9, 64a/2, 64a/7, 65a/12

ḫ.+için 60a/5

ḫ.+in 8a/8, 11b/3, 11b/15, 23a/21, 24b/8, 43b/9, 49a/16, 58b/13, 58b/17, 59a/4, 59a/13, 59a/19, 59a/20, 59a/21, 59b/20, 60a/14, 62b/21

ḫ.+inle 23b/20

ḫ.+üm 46a/6

ḫ.+üñ 21a/11, 21a/12, 57a/3

ḫātem-i intiḳām (Far.): İntikam mührü.

ḫ.+um 62a/2

ḫātem-i nübüvvet (Far.): Peygamberlik mührü.

ḫ. 20b/10

ḫātem-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın insan, cin, hayvan vb. varlıklara hükmetmesini sağlayan üzerinde mühür bulunan yüzüğü.

ḫ.+a 21a/3, 61b/15

ḫ.+ı 8a/2, 62b/19, 63a/4

ḫātem-i tenzīl-i Ḥaḳ (Far.): Allah katından gelen mühürlü yüzük.

ḫ.+dur 66b/6

ḫāṭır (Ar.): Durum, keyif, hâl.

ḫ. 29a/8, 29a/9, 54b/16

ḫ.+ın 59b/10

ḫ.+ların ḫoş it- (gönüllerini almak, sevindirmek) 43a/8

ḫatm (Ar.): Bitirme, sona erdirme, tamamlama.

ḫ. it- (bitirmek, sona erdirmek) 43b/9

ḫ. ḳıl- (sona erdirmek, bitirmek) 21b/5

ḫ.+i 27a/5

ḫ.+in 49b/11

ḫaṭṭ (Ar.): Yazı.

ḫ.+a 38a/11

ḫ.+ın 61b/1

ḫ.+ını 40b/12

ḫattā (Ar.): Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de.

ḫ. 8a/18, 58b/13, 58b/20

ḫaṭṭ-ı reyḥān (Far.): Reyhan gibi ince ve mis kokulu ayva tüyü.

ḫ. 20a/8

ḫātūn (Far.): Kadın.

ḫ. 34b/18

ḫ.+lar 35a/6

Ḫāṭūr-ı Ḫāverī: İran pehlivanlarından biri.

Ḫ. 31b/21

havā (Ar.): Hava, gökyüzü.

h. 4a/21, 4b/1, 6b/8, 8a/13, 8b/10, 9b/19, 9b/20, 11b/18, 18a/3, 18b/3, 48b/13, 53b/10, 56a/1, 56a/1, 56a/1, 58b/14, 63b/20, 66a/9

h.+da 64a/19

h.+dan 11a/1, 17b/4, 34b/1, 45b/4

h.+sı 38a/4, 55a/12, 56a/3

h.+ya 11a/1, 17a/17, 48b/8, 48b/15

h.+y+ıla 7b/16

ḥavāle (Ar.): Bir şeyi birine veya bir yere doğru savurma, yöneltme.

ḥ. eyle- (yöneltmek, savurmak, saldırmak) 16b/5

ḥ. ḳıl- (yöneltmek, savurmak, saldırmak) 9a/11, 9a/13, 9a/15, 9a/17, 16a/20, 18a/20, 24a/6, 24a/7

ḫavāṣ (< Ar. ḫavāṣṣ): Nitelikler, keyfiyetler.

ḫ.+ın 59b/20

havā-yı fenā (Far.): Yokluk âlemi.

h. 17b/17, 42b/21-43a/1

h.+da 11a/9

h.+dan 3b/14, 4a/15, 56a/14, 65b/7, 65b/8

ḫāver (Far.): Güneşin doğduğu taraf, doğu.

ḫ.+i 15a/13

ḫavf (Ar.): Korku.

ḫ. 26a/19, 32b/21

ḫ.+ın 17a/3, 18a/12

ḥavlı: Etrafı duvar, çit vb. ile çevrili yer, hayat.

ḥ. 43b/15

Ḥavvā: Hazret-i Adem'in zevce-i muhteremesi, ümmü'l-beşer.

Ḥ. 35b/11

hay: Ey (ünlem).

h. 11a/3

Ḥay (< Ar. Ḥayy): Bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedi ve hakiki hayat sahibi; Allah. *bk. Ḥayy*

Ḥ. 40b/3, 46a/2

Ḥ.+dur 45b/19

Ḥ.+durur 66b/12, 66b/12

Ḥayy (Ar.): Bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedi ve hakiki hayat sahibi; Allah. *bk. Ḥay*

Ḥ. 1b/2, 46a/1, 66b/12

ḫayāl (Ar.): Hayal, düş.

ḫ. 7b/6

ḫ.+e 66b/20

ḥayāt (Ar.): 1. Hayat, yaşam, canlılık.

ḥ. 14a/9, 37b/19, 39b/5, 39b/14, 39b/19, 39b/19, 40a/8, 46a/1

ḥ.+da 5a/14, 5b/6

ḥ.+dan 38b/12, 39b/17

ḥ.+larından 40a/14

2. Āb-ı ḥayāt.

h. 39b/16

ḥayāt-ı milk-i cennet (Far.): Cennetteki hayat.

ḥ. 40b/2

ḫayf (Ar.): Eyvah, yazık, heyhat. *bk. ḫayfā*

ḫ. 23b/18

ḫayfā (Ar.+Far.): Eyvah, yazık, heyhat. *bk. ḫayf*

ḫ. 28b/20

ḫayır (Ar.): Hayır, iyilik, sevap. *bk. ḫayr*

ḫ. 40a/10

ḥāyilī (< Far. ḥāylī): Oldukça fazla, epey. *bk. ḫaylī*

ḥ. 6b/11

ḥayḳır-: Yüksek sesle bağırmak, haykırmak.

ḥ.-dı 3b/12

ḥ.-dılar 17b/16

ḥ.-uban 46b/21

ḥ.-up 9a/20, 17a/2, 31b/6

ḥ.-ur 51b/10

ḫaylī (Far.): Oldukça fazla, epey. *bk. ḫayilī*

ḫ. 13b/1, 18a/17

ḫayme (Ar.): Çadır. *bk. ḥayme*

ḫ. 10b/9, 25a/17, 25b/9

ḫ.+lere 34a/12

ḫ.+sine 31a/13

ḫ.+ye 19a/4

ḥayme (< Ar. ḫayme): Çadır. *bk. ḫayme*

ḥ.+ler 10b/14

ḥ.+lerine 10b/15

ḫaymelü (Ar.+T.): Çadırlı.

ḫ. 31a/13

ḫayr (Ar.): Hayır, iyilik, sevap. *bk. ḫayır*

ḫ.+a yor- (iyi bir durumun belirtisi saymak) 47a/14

ḫ.+ıla 2a/20, 14a/2, 27a/3, 40b/8

ḫayrān (Ar.): Hayran, şaşkın.

ḫ. 14a/9, 63a/8

ḫ. ḳal- (çok beğenmek) 23a/11, 25b/8, 35b/4

ḫ. ol- (çok beğenmek) 20a/16, 34a/14, 35a/3

ḫayret (Ar.): Şaşırma, şaşkınlık.

ḫ. 7b/17, 18a/1

ḫ.+deyem 37b/10

ḫ.+e var- (şaşakalmak, şaşırmak) 32b/16, 35a/5, 38b/3

ḫ+e vir- (şaşakalmak, şaşırmak) 38b/8

ḥayret-i ẓulümāt (Far.): Hayret veren karanlıklar (âlemi).

ḥ.+a 35b/17

ḥayvān (Ar.): Hayat, dirilik, canlılık.

ḥ. 52b/5

ḥayvānāt (Ar.): Hayvanlar.

ḥ. 39b/9

ḥayyi'l-vefiyyi'l-Murtażā (Ar.): Vefayı yaşatan Murtaza, Hz. Ali.

ḥ. 2a/1

ḫazān (Far.): Güz, sonbahar.

ḫ. 35b/8

Ḫaẕar: Hazar denizinin kuzey ve batı kıyılarını 468–965 yılları arasında hâkimiyetleri altında tutan Türk boyu, Hazarlar.

Ḫ. 15a/5

ḫaẕer (Ar.): Sakınma, çekinme.

ḥ. ḳıl- (sakınmak, çekinmek) 21b/7, 21b/13, 42a/21, 62b/3

ḥāżır (Ar.): Hazır, mevcut olan, bulunan. *bk. ḥāẓır, ḫāżır*

ḥ. 42b/6, 44b/19, 57a/11

ḥ. ḳıl- (hazırlamak) 36a/3

ḥ. ol- (hazır olmak, uygun vaziyette bulunmak) 7a/5, 11a/17, 14a/16, 15a/16, 15b/1, 15b/4, 17a/7, 22b/11, 36b/19, 49a/11, 49a/18, 49b/10, 57b/2, 57b/4, 63b/16

ḥ.+dı 22b/12

ḥāẓır (< Ar. ḥāżır): Hazır, mevcut olan, bulunan. *bk. ḥāżır, ḫāżır*

ḥ. ol- (hazır olmak, uygun vaziyette bulunmak) 27b/21

ḥ.+ların 30b/8

ḫāżır (< Ar. ḥāżır): Hazır, mevcut olan, bulunan. *bk. ḥāżır, ḥāẓır*

ḫ. 13a/11

ḫ. ḳıl- (hazırlamak) 31b/3

ḫ. ol- (hazır olmak, uygun vaziyette bulunmak) 7b/10, 46b/17, 54a/11

ḫ.+am 29b/13

ḫazīn (Ar.): Hüzünlü, kederli, mahzun.

ḫ. it- (kederlendirmek, üzmek) 2a/4

ḫazīne (Ar.): Hazine.

ḫ. aç- (hazineyi göstermek, ortaya sermek) 30b/3

ḫ.+ler 37b/15

ḫ.+ler aç- (hazineleri göstermek, ortaya sermek) 49a/11

ḫ.+lerüm 47a/19

ḫ.+si 59a/3

ḫ.+sinde 37b/17

Ḥazīnūs Kāfir: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Ḫazīnūs Kāfir, Ḥazīnūs-ı Aṣferī*

Ḥ. 9b/1, 9b/5

Ḥ.+üñ 9b/6

Ḫazīnūs Kāfir: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Ḫazīnūs Kāfir, Ḥazīnūs-ı Aṣferī*

Ḫ.+üñ 9b/3

Ḥazīnūs-ı Aṣferī: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Ḥazīnūs Kāfir, Ḫazīnūs Kāfir*

Ḥ. 9a/20

ḫāzin-i esrār-ı vaḥy (Far.): Vahiy sırlarının muhafızı; Hz. Muhammed.

ḫ. 1b/9

ḥażret (Ar.): Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

ḥ. 16a/16

ḥ.+i 2b/12, 14a/19, 18b/21, 19b/2, 22a/5, 22b/13, 22b/21, 23a/6, 23b/3, 23b/5, 24b/16, 27a/19, 33b/13, 41a/14, 41a/17, 41b/6, 41b/20, 42a/19, 50a/21, 51a/7, 51b/6, 51b/13, 52a/11, 52b/14, 56a/9, 57a/8, 57a/21, 63b/17, 66a/21

ḥ.+ile 50a/15

ḥ.+inde 34a/20

ḥ.+inden 24b/2, 60a/4

ḥ.+ine 14a/15, 24b/13, 33b/2, 33b/11, 50a/16, 56a/7

ḥ.+inle 22b/9

ḥ.+inüñ 3b/21

ḥ.+ümle 30a/8

ḥ.+üñ 2a/15, 4b/20, 12a/14, 21a/16, 22a/7, 24b/15, 29a/18, 34a/15, 40b/10, 52b/9

ḥ.+üñden 40b/11

ḥ.+üñdür 30a/5, 66a/20

ḥ.+üñe 12a/9, 12a/20, 19b/16, 21a/10, 21b/16, 22a/8, 22a/10, 22a/21, 33a/5, 45a/16

ḥ.+üñi 33a/3, 34a/8

ḥ.+üñle 22b/1

Ḥażret-i Ḫālıḳ: Allah.

Ḥ. 1b/7

Ḥażret-i Süleymān: Hz. Süleyman. *bk. Ḥażret-i şāh-ı Süleymān*

Ḥ.+a 56a/16 , 56b/4

Ḥażret-i şāh-ı Süleymān: Hz. Süleyman. *bk. Ḥażret-i Süleymān*

Ḥ. 57b/2

heft (Far.): Yedi.

h. 5b/19, 21b/13, 37b/1

heftiser (< Far. heft-ser): Yedi başlı. *bk. heft-ser, heftüser*

h. 19a/15, 56b/20

heft-ser (Far.): Yedi başlı. *bk.heftiser, heftüser*

h. 26b/2, 50b/18

heftüser (< Far. heft-ser): Yedi başlı. *bk. heftiser, heft-ser*

h. 26a/9, 29b/5

helāk (Ar.): Ölme, mahvolma, yok olma. *bk. helek*

h. eyle- (öldürmek) 5a/4, 11a/2, 12a/7, 13b/3, 16b/15, 16b/16, 21b/1, 51a/3, 58a/10

h. it- (öldürmek, mahvetmek) 2b/18, 3a/6, 3b/21, 5b/11, 11a/4, 11a/6, 15a/1, 17b/19, 18a/6, 18a/17, 18b/2, 21a/17, 23b/21, 24a/18, 24b/9, 27b/18, 30b/11, 44b/2, 50b/18, 51a/8, 57b/17, 57b/19, 58b/19, 64a/3, 65b/9-10, 66a/9

h. ḳıl- (öldürmek) 5b/17, 22a/8, 50b/19

h. ol- (ölmek, mahvolmak) 3a/17, 4b/15, 5a/12, 12a/13, 13a/16, 13b/4, 16a/6, 29b/2, 33a/1, 33a/14, 37b/5, 37b/14, 37b/19, 38a/2, 38a/6, 39a/20, 39a/21, 51a/2, 51b/4, 55a/13, 61b/4, 63a/3

h.+i 21b/16

h.+in 21b/5

h.+ine 12b/14

helāk-i ḫāk (Far.): (mec.) Sefil olma.

h. ol- (acınacak hale gelmek) 23b/19

ḥelāl-zāde (Ar.+Far.): Namuslu, doğru ve dürüst kimse.

ḥ.+yem 2a/13

hele (Far.): Hele, özellikle.

h. 5b/3, 65a/20

helek (< Ar. helāk): Ölme, mahvolma, yok olma. *bk. helāk*

h. 14b/17

hem (Far.): Üstelik, ayrıca, hem.

h. 1b/7, 1b/7, 1b/7, 2a/8, 13b/14, 13b/14, 16b/15, 23a/19, 23a/19, 26b/5, 26b/15, 27a/2, 28a/3, 28a/4, 28a/15, 28a/15, 30a/2, 33a/17, 33a/18, 34a/17, 35b/12, 35b/20, 37a/12, 39b/6, 39b/6, 39b/7, 40b/4, 41a/2, 42b/7, 44b/20, 44b/20, 46a/7, 46a/14, 47b/13, 47b/13, 47b/13, 48a/5, 48a/5, 51b/5, 57b/7, 57b/7, 64a/2

hemān (Far.): 1. Hemen, derhal, çabucak.

h. 3b/15, 6b/13, 8a/7, 8b/5, 15a/2, 19a/12, 28a/11, 29a/12, 30a/14, 31b/12

h.+dur 27a/11

2. Aynı, bilinen.

h. 5b/8, 7a/4, 36b/21, 61a/3

3. Sürekli, daima.

h. 7a/12, 51b/5

4. Yalnız, sadece, ancak, tek.

h. 25a/13, 37b/20, 42a/5, 47a/16, 55a/5

5. Yaklaşık, takriben, sanki.

h. 26b/20, 40a/14

hemān-dem (Far.): Derhal, o anda, çabucak.

h. 52b/21, 53b/18

hem-çü (Far.): Onun gibi. *bk. hem-çün*

h. 10a/14, 13b/19, 17b/4, 26b/11, 29a/20, 31b/17, 39a/4, 41b/18, 46a/9, 65a/8

hem-çün (Far.): Onun gibi. *bk. hem-çü*

h. 20b/20, 42b/13

hem-çünān (Far.): Böylece.

h. 19a/21

heme (Far.): Bütün, hep.

h. 44b/18

hemīn (Far.): 1. Ancak.

h. 2a/12

2. Böyle.

h. 7a/11

hem-rāh (Far.): Yol arkadaşı, yoldaş.

h.+ı 56a/13

hem-tā (Far.): Benzer, eş, denk.

h. 23a/18, 27a/2, 27a/15, 35b/15, 56b/15

Hendelike Endelüsī: Endelüs meliklerinden biri.

H. 13a/9

Hendeş: Benî Asfer pehlivanların biri.

H. 16b/16

heng (Far.): Savaş, mücadele.

h. it- (savaşmak, mücadele etmek) 26a/11, 43b/8, 46b/11, 48a/6

hengāme (Far.): Kavga, gürültü, patırtı.

h.+de 46b/18

henüz (Far.): Henüz, yeni.

h. 12a/3, 17a/10, 22b/5, 23b/15, 28a/19, 38b/6, 38b/11, 48a/11, 60b/4, 61b/12

hep: Hep, bütün, tamamen.

h. 3a/13, 26b/19, 29b/8, 34b/13, 44a/19, 47b/5

her (Far.): Her, hep, bütün.

h. 2a/12, 3b/5, 4b/16, 4b/21, 6a/3, 6b/3, 7a/17, 7b/4, 7b/6, 7b/13, 7b/15, 8a/13, 8b/9,

10a/18, 10b/12, 10b/15, 11a/1, 11a/10, 11b/20, 12b/2, 13b/9, 14a/5, 15a/9, 15b/2, 15b/4, 17a/21, 17b/12, 17b/15, 17b/16, 17b/16, 18b/6, 20b/11, 20b/12, 21a/17, 22b/8, 22b/8, 23a/14, 23a/14, 23a/16, 23b/2, 24b/2, 26a/4, 27a/6, 27a/7, 27a/8, 27b/8, 30b/8, 31a/18, 32a/7, 32a/11, 33a/21, 33b/21, 36a/1, 36a/1, 36b/15, 37b/5, 37b/5, 37b/14, 39a/1, 40a/3, 40a/4, 40a/5, 40b/13, 42a/18, 43b/6, 45a/4, 46b/7, 46b/8, 49a/13, 49a/19, 49a/21, 50b/16, 51a/19, 51a/19, 52b/4, 54b/1, 54b/2, 55a/17, 55a/18, 56a/13, 57b/3, 58a/20, 59a/7, 64b/3, 64b/6, 64b/8, 64b/9, 64b/11, 64b/14, 64b/18, 64b/20, 65a/1, 65a/6, 66b/16, 66b/16, 66b/17, 66b/18, 66b/18, 66b/19, 67a/5, 67a/6, 67a/8

hergiz (Far.): Asla, hiçbir vakit, hiçbir şekilde.

h. 26b/14, 57a/5

herze (Far.): Boş, abes söz, hezeyan.

h. 6a/9, 48b/12

h.+ler 22b/11

hevā (Ar.): İstek, arzu, heves.

h.+yı 13b/16, 40b/2

h.+yıla 66b/2

hevā-yı nefs (Far.): Nefsin isteği, arzusu.

h.+i 66b/1

h.+üñ 13b/13

heves (Ar.): İstek, arzu.

h.+den 13b/10, 66b/2

hevl-i heybet (Far.): Korku uyandıran görünüş.

h.+inden 15a/9

hey: Seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenen bir söz.

h. 14b/2, 65a/13

heybet (Ar.): Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet; ululuk.

h. 46b/2

h. al- (korkmak) 11a/12

h.+de 25a/12

h.+i 25a/11

h.+ile 26a/8

h.+inden 34b/8, 66a/15, 66a/16

h.+ümden 9a/1, 9a/3, 15b/17, 56b/11, 56b/15

heybetlü (Ar.+T.): Görünüşü korku ile karışık bir saygı uyandıran, böyle bir duygu uyandıracak büyüklük ve görünüşte olan.

h. 4a/12, 53a/10

heybet-i ʿaraṣaṭ (Far.): Çok kalabalık, mahşer gibi.

h.+ıla 12a/14

heyʾet (Ar.): Dış görünüş, suret.

h. 7a/17, 26a/8

h.+de 24a/8, 25a/12

heyʾetlü (Ar.+T.): Dış görünüş, şekil, suret.

h. 38b/13

hezār (Far.): Pek çok.

h. 9a/16, 9b/14, 22b/18, 22b/21

hezārān (Far.): Binlerce.

h. 13b/17, 14a/1, 28b/20, 40b/4, 48b/14

hezārbār (Far.): Bin kere.

h. 16a/9, 52b/14

hezīmet (Ar.): Bozgun, yenilgi.

h. 21a/10

h. ol- (yenilmek) 8a/2, 18b/20, 22b/5, 22b/6

h.+e iriş- (yenilmek) 19a/2

hezliyyāt (Ar.): Alay ve şaka tarzında söylenen, kimseyi incitmek amacıyla yazılmaması bakımından hicivden ayrılan manzumeler.

h. 22a/20

ḫıdīv (Far.): Vezir.

ḫ. 56b/14

ḥıfẓ (Ar.): Koruma, saklama.

ḥ. it- (korumak) 2a/12, 26b/6

ḫımār (Ar.): Eşek, merkep.

ḫ. 24a/16

ḫıng-ı İsḥāḳ (Far): İshâk aleyhisselamdan kalma efsanevi bir kır at.

ḫ.+a 41a/6

ḫırmen (Far.): Harman.

ḫ. 16a/7

ḫınnālu (Ar.+T.): Kınalı.

ḫ. 20a/13

ḫınzīr (Ar.): Domuz.

ḫ. 38a/8

ḫ.+e 64b/14

ḫ.+lere 60b/20

Ḫınzīr-serler: Bir kavim.

Ḫ. 38a/9, 38a/11, 38a/11, 38a/14

ḫırḳa-i şāhī (Far.): Padişaha ait hırka.

ḫ.+si 56a/15

ḫırmān (Ar.): Nasipsizlik, mahrumiyet.

ḫ.+a 16a/2

ḥırş (Ar.): Kuvvetli istek.

ḥ.+ıla 1b/12

ḫışm (Far.): Öfke, kızgınlık.

ḫ. it- (kızmak, öfkelenmek) 45a/17

ḫ.+a gel- (öfkelenmek) 49a/8

ḫ.+ıla 30a/21, 46b/10

Ḫıṭā-yı Ḫoten: Çinin kuzeyinde bir şehir.

Ḫ. 20a/12

ḫıyār (Far.): Hıyar.

ḫ. 3b/11

Ḫıżır: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḫżr, Ḫıżr-ı ḥāżır, Ḫıżr-ı nebī, Ḥıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı zinde*

Ḫ. 34a/19, 36a/8, 36a/15, 38b/9, 38b/10, 38b/20, 39a/5, 39a/5, 39a/6, 39a/7, 39a/8, 39a/9, 39a/11, 39b/1, 39b/2, 39b/6, 39b/7, 39b/11, 39b/15, 39b/21, 40a/1, 40a/3, 40a/7, 40a/9, 40a/10, 40a/18, 40a/20

Ḫıżırveş: Hızır gibi.

Ḫ. 40b/2

Ḫıżr: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḫıżır, Ḫıżr-ı ḥāżır, Ḫıżr-ı nebī, Ḥıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı zinde*

Ḫ.+a 35b/19, 39b/3

Ḫ.+ı 39b/7

Ḫ.+ıla 34b/4, 34b/11

Ḫ.+uñ 34b/1, 36a/9, 36a/12, 39a/6

Ḫıżr-ı ḫāżır: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḫıżır, Ḫıżır, Ḥıżr-ı nebī, Ḥıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı zinde*

Ḫ. 34a/20

Ḫ.+dan 40a/15

Ḫıżr-ı nebī: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḫıżır, Ḫıżr, Ḥıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı ḫāżır, Ḫıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı zinde*

Ḫ. 38b/19

Ḫıżr-ı zamān: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve Kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḫıżır, Ḫıżr, Ḥıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı ḫāżır, Ḫıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı zinde*

Ḥ. 34a/14, 34a/16

Ḫıżr-ı zamān: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve Kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḫıżır, Ḫıżr, Ḥıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı ḫāżır, Ḫıżr-ı nebī, Ḫıżr-ı zinde*

Ḫ. 34a/19, 35b/19, 36a/13

Ḫıżr-ı zinde: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḫıżır, Ḫıżr, Ḥıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı zamān, Ḫıżr-ı ḫāżır, Ḫıżr-ı nebī*

Ḫ. 35b/20, 36a/7, 36a/11

ḥicāb (Ar.): Utanma, mahcubiyet.

ḥ.+ından 14a/7

hice: Mezar taşı.

h.+si 19a/8

hīç (Far.): Hiç, asla, katiyen.

h. 2a/17, 3a/20, 5a/18, 5b/20, 7a/15, 7a/17, 8a/5, 15a/18, 18a/8, 22b/10, 22b/14, 22b/18, 27a/2, 28a/16, 28b/13, 35a/2, 35b/7, 35b/8, 37a/17, 40b/20, 44a/14, 46b/14, 47a/11, 47a/18, 48a/1, 48b/8, 53a/21, 53b/8, 53b/15, 54a/3, 55b/2, 58b/6, 61b/10, 61b/13, 66b/11, 66b/11

hidāyet (Ar.): Doğru yol, hak yolu.

h. ḳıl- (doğru yola ulaştırmak) 8b/7

h. vir- (doğru yola yöneltmek) 40b/4

ḥikāyet (Ar.): Hikâye, olay.

ḥ. 14a/13, 41a/1, 50b/3, 52b/10, 52b/11, 52b/17, 54b/13, 59b/20

ḥ. eyt- (hikâye etmek, anlatmak) 2b/11

ḥ. it- (hikâye etmek, anlatmak) 27a/21

ḥ. ḳıl- (hikâye etmek, anlatmak) 41a/3, 52b/13

ḥ.+i 56b/4

ḥikmet (Ar.): Bilgelik; ne olduğu anlaşılmaz sebep ve hakikat.

ḥ. 38b/1, 39a/7, 42a/10, 45b/12

ḥ.+idür 46a/1, 46a/5

ḥ.+in 35a/8

ḥ.+üñe 37b/8

ḫilʿat (Ar.): Elbise, kaftan, üstlük.

ḫ. 13a/10, 16b/11, 16b/3, 19a/1, 29a/3

ḫ. geydir- (bir mevkiye, makama atayarak ödüllendirmek) 29a/6

ḫ. geyür- (bir mevkiye, makama atayarak ödüllendirmek) 25b/15, 30b/5, 49a/13

ḫ.+i 13b/14

ḫilʿatla- (Ar.+T.): Elbise, kaftan giydirmek.

ḫ.-yup 25b/16

ḫilʿat-i ḫāṣ (Far.): Özel kaftan.

ḫ. 13a/3, 22a/14, 26a/4, 28b/12, 63b/11

ḥīle (Ar.): Hile, aldatma.

ḥ. 16a/9

ḥ. ḳıl- (hile yapmak) 13b/8, 16b/14

ḥīle-engīz (Far.): Hileci, hile yapan.

ḥ. 21b/4

ḥilim (< Ar. ḥilm): Yumuşak huyluluk.

ḥ. 21b/14

ḫilḳat (Ar.): Yaratma, yaratılma.

ḫ. eyle- (yaratmak) 35a/3

ḫ. it- (yaratmak) 11b/9

ḫ. ḳıl- (yaratmak) 8b/6

ḫ.+idür 7b/6

ḫ.+ümüz 35b/15

himmet (Ar.): Yardım, gayret.

h. eyle- (yardım etmek) 52b/9

h. it- (himmet etmek) 44b/19, 59a/8

h. ḳıl- (yardım etmek) 53b/5

h.+i 56b/7

h.+ile 30b/1

ḥīn (Ar.): Zaman, vakit.

ḥ.+de 58b/1, 66a/11

Hindeş-i Aşferī: Benî Asfer melikinin pehlivanlarından biri.

H. 16b/13

Hindī: Hint'e ait olan.

H. 10a/16

Hindiyāne: Hintli gibi.

H. 20a/17

Hindūstān: Hindistan.

H. 55b/20

H.+da 56a/2

Hindūş ʿĀdī: Âdî kavmine mensup bir pehlivan.

H. 19a/6

ḥisāb (Ar.): Hesap, tahmin.

ḥ. 50a/11

ḥ. it- (hesaplamak) 41b/19

ḥ.+ı 47b/5

ḥ.+ın 47a/20

ḥişār (Ar.): Küçük kale.

ḥ.+ıdı 58a/18

ḥişār-aʿlā (Far.): Büyük, güzel kale.

ḥ. 58a/19

ḥiss (Ar.): His, sezgi.

ḥ.+i 39b/10

ḫiṭāb-ı ʿizzet (Far.): Allah'ın buyruğu.

ḫ. yitiş- (Allah'tan buyruk gelmesi) 39b/21

ḫizmet (Ar.): İş, görev, iş görme.

ḫ. eyle- (iş görmek, çalışmak) 7b/19, 66b/10

ḫ. it- (iş görmek, çalışmak)11a/15, 19a/16, 19b/16, 23a/6, 33b/8, 38a/20, 44b/19, 53b/3, 53b/5

ḫ. ḳıl- (iş görmek, çalışmak) 8b/3, 12a/9, 12b/12, 22a/9, 22a/12, 23a/17, 26b/13, 33a/4, 34a/8, 35b/1, 35b/5, 53b/4, 55a/8

ḫ.+i 1b/8, 22a/10, 22a/11

ḫ.+idür 2a/7

ḫ.+in 23a/19

ḫ.+in it- (birinin işini yapmak) 33b/6

ḫ.+inde ol- (hizmetini yapmak) 5b/7

ḫ.+ine 4a/1, 23a/16, 58b/14, 62a/21

ḫ.+ine mi 54b/7

ḫ.+ini it- 13b/11

ḫ.+üm 46a/12, 46b/15, 46a/13

ḫ.+üme 46a/8

ḫ.+üñe 52b/19

ḫizmet-i Ḥaḳ (Far.): Allah rızası için hizmet.

ḫ. it- 23b/1

ḫizmet-i Süleymānī (Far.): Hz. Süleyman'a hizmet.

ḫ.+ye 44a/8-9, 44b/15

ḫo (< Far. ḫod): Kendi, bizzat; da, de, dahi. *bk. ḫod*

ḫ. 1b/4, 11b/15, 29b/2, 59a/21

ḫoca (Far.): Hoca, üstat.

ḫ. 2b/7

ḫ.+sı 21a/16

ḫ.+yam 65b/14

ḫod (Far.): da, de, dahi. *bk. ḫo*

ḫ. 3a/19, 4a/6, 4b/17, 5b/1, 18a/11, 22b/10, 25a/8, 28b/13, 42a/8, 42b/12, 44b/11, 44b/12, 47b/5, 49a/1, 51b/9, 53b/11, 58a/16, 59a/20, 61b/2, 62b/19,

64a/2

ḫod-bīn (Far): Kendini beğenmiş.

ḫ. 29a/19

ḫon (Far.): Yemek sofrası, yemek.

ḫ. 11b/7, 29a/4, 29a/13, 41b/5, 49a/9, 54b/5

ḫon-ı Destān-ı Rüstem (Far.): Destan-ı Rüstem'in sofrası.

ḫ. 25b/12

ḫon-ı Keyḳubād (Far.): Keykubat'ın sofrası.

ḫ. 31a/2

ḫon-ı Süleymān (Far.): Süleyman'ın sofrası.

ḫ. 23a/8

ḫon-ı Süleymānī (Far.): Süleyman'ın sofrası.

ḫ. 13a/10

ḫon-salār (Far.): Sofracı, kilerci.

ḫ. 31a/2

ḥor (Far.): Değersiz, bayağı. *bk. ḫor*

ḥ. 47b/18

ḫor (Far.): Değersiz, bayağı. *bk. ḥor*

ḫ. 3b/19, 23a/3, 42b/13

ḫ. gör- (bir kimseye değersiz gözle bakmak) 21b/6, 62a/17

Ḫorāsān: Horasan, Orta Asya'da büyük bir yerleşim yeri,İran'ın doğusunda olan bölgenin adı. *bk. Ḫorāsān*

Ḫ. 20a/14

Ḫorāṣān: Horasan, Orta Asya'da büyük bir yerleşim yeri,İran'ın doğusunda olan bölgenin adı. *bk. Ḫorāsān*

Ḫ.+ıçun 15a/9

ḫorla- (Far.+T.): Küçük görmek.

ḫ.-maḳdur 42b/20

ḫor-ḫar (Far.): Aşağı, değersiz.

ḫ. 22b/17

Ḫorzum: Bir yer.

Ḫ. 43a/6

ḥoş (< Far. ḫoş): İyi, güzel, hoş. *bk. ḫoş*

ḥ. 2a/14, 65a/8

ḫ.+dur 16b/9

ḫoş (Far.): İyi, güzel, hoş. *bk. ḥoş*

ḫ. 3b/16, 3b/17, 8a/11, 13b/18, 16b/3, 42b/5, 43a/8, 45b/8, 52b/11, 53b/4, 66a/20, 66b/3

ḫ. geç- (hoş vakit geçirmek) 3a/1, 7b/1, 31a/10, 31a/12, 31a/21, 49a/16, 59a/15, 59b/17

ḫ. geçil- (hoş vakit geçirilmek) 13a/10

ḫ. geçin- (iyi geçinmek) 59a/6

ḫ. gel- (hoşuna gitmek) 15a/19, 28a/18, 42b/17, 43a/16

ḫ. gör- (hoşgörü ile karşılamak) 12b/3, 64a/9

ḫ. ol- (sevinmek) 8b/1

ḫ.+dur 39a/9, 65b/17

ḫoş-nefes (Far.): Tatlı nefesli.

ḫ. 40a/15

ḫoşnūd (Far.): Hoşnut, memnun, razı.

ḫ. ol- (memnun olmak) 21b/18

Hū (Ar.): Allah.

h. 20a/11

ḫūb (Far.): Güzel.

ḫ. 31a/5

ḫ.+ı 52b/2

ḫ.+ları 20a/12

ḥubūbāt (Ar.): Buğday, arpa, mısır vb. taneli bitkiler.

ḥ. 23a/10

ḥ. mı 54b/18

Ḫudā (Far.): Allah, Tanrı.

Ḫ.+dur 46a/6

ḥuddām (Ar.): Hizmet edenler, hizmetçiler.

ḥ.+dan 37b/5

ḫuld-ı berīn (Far.): En yüksek, en yüce cennet.

ḫ. 1b/4, 2a/7

ḫulḳ-ı ḥasen (Ar.): Güzel huylu.

ḫ. 2a/3

ḫūn (Far.): 1. Kan.

ḫ. 17a/17

2. (mec.) Sıkıntı, acı, üzüntü.

ḫ. 62a/10

ḫ. ol- (incinmek, kırılmak) 67a/6

ḫūn-ı merdüm-i memzūc (Far.): Karışık insan kanı.

ḫ.+ı 59b/16

Ḫūnḫārī: Asıl adı Âric olan cadı.

Ḫ. 57b/9, 57b/16, 57b/16, 57b/18, 58a/2, 58a/2, 58a/6

Ḫ.+ya 57b/18

ḥūr (Ar.): Güzel kız, huri.

ḥ. 9b/13, 56b/16

ḥūr-ı ʿīn (Far.): İri ve güzel gözlü huri.

ḥ. 2a/3

ḥūr-ı cinān (Far.): Cennet hurisi.

ḥ. 66b/9

ḫurd (Far.): Kırık, parça.

ḫ. 30a/11

ḫ. ol- (parçalanmak, parça parça olmak) 3a/17

ḫ. u ḫaşḫāş eyle- (parçalamak, paramparça etmek) 16b/17

ḫ. u ḫaşḫāş it- (parçalamak, paramparça etmek) 17b/20

ḫ. u ḫaşḫāş ol- (parçalanmak, paramparça olmak) 9b/14, 10a/16

ḫ.+a 16b/19

ḫurda (Far.): Küçük, ufak, kırıntı.

ḫ. 48a/2

ḫurde-dān (Far.): İncelikten anlayan (kimse).

ḫ. 40a/15

ḫurmā (Far.): Hurma, hurma ağacı.

ḫ. 39a/12, 39a/12, 39b/4, 39b/12

ḥurrem (Far.): Sevinçli, şen.

ḥ. 19a/2, 35a/14

ḥurremlıḳ (Far.+T.): Mutluluk, sevinç.

ḥ.+ıla 63b/2

ḫurşīd (Far.): Güneş.

ḫ. 19a/16, 46a/8

ḫurūc (Ar.): 1. Dışarı çıkma, çıkış.

ḫ. it- (akın etmek, saldırmak) çıkmak 66a/8

2. Ayaklanma, isyan.

ḫ. it- (isyan etmek) 8b/14, 60b/21

ḫurūs (Far.): Horoz.

ḫ. 14a/16

ḫurūş (Far.): Coşma, gürleme.

ḫ. it- (coşmak, gürlemek) 8b/21

ḫusrān (Ar.): Zarar, ziyan.

ḫ. 52b/19

ḥusrev (Far.): Hükümdar, şah, padişah.

ḥ. 66b/15

Ḥusrev: Hüsrev ü Şirin öyküsünün erkek kahramanı olan hükümdar.

Ḥ. 30b/3, 61a/13

ḥusrev-i gerden-keşān (Far.): Asilerin, serkeşlerin padişahı, sultanı.

ḥ. 23a/13

ḫusrev-ü ᶜarş-ı āşiyān-ı kibriyā (Far.): Büyük arşın sultanı; Hz. Muhammed.

ḫ. 1b/9

ḫusūr (< Ar. ḫusr): Zarar, ziyan.

ḫ. 52b/19

ḥuṣūṣā (Ar.): Bilhassa, özellikle.

ḥ. 8a/8, 38a/3, 45a/8, 58b/7

ḫuşk-bend (Far.): Yaranın kuruyup kabuk bağlaması, iyileşmesi

ḫ. ḳıl- (Yarayı iyileştirmek) 19a/5

ḥūt (Ar.): Büyük balık. *bk. ḫūt*

ḥ.+uñ 15a/14

ḫūt: (< Ar. ḥūt): Büyük balık. *bk. ḥūt*

ḫ. 50a/10

ḥūt-ı baḥr (Far.): Deniz balığı.

ḥ.+ı 58a/20

ḥūy (Far.): Huy, yaratılış, mizaç.

ḥ.+ı 52b/8

ḫūy-ı melek (Far.): Melek huylu.

ḫ. 26b/13, 66b/9

Ḫuẕā: Allah, Tanrı.

Ḫ. 1b/2

Ḫ.+nuñ 40a/19

Ḫ.+ya 66b/11

Ḫuẕāvend: Her şeyin sahibi olan; Allah.

Ḫ. 40b/6

Ḫuẕāvend-i ʿālem: Âlemin sahibi olan; Allah.

Ḫ. 39a/18

Ḫuẕāvend-i cihān: Cihanın sahibi olan; Allah.

Ḫ. 27a/4

Ḫ.+dur 26b/15

Ḫuẕā-yı Rabbü'l-ʿālemīn: Âlemlerin Rabbi olan; Allah.

Ḫ. 52a/7

ḥużūr (Ar.): Huzur, iç rahatlığı.

ḥ.+ıla 39a/18

hücūm (Ar.): Saldırma, saldırı.

h. it- (saldırmak) 10a/6, 10b/13

h.+ından 43a/3

Hüdhüd: Hazret-i Süleyman ile Sabâ Melikesi Belkıs arasında haber götürüp getiren kuş.

H. 11a/8, 19b/13, 20a/16, 42a/14, 42a/18, 42a/20, 42b/1, 42b/9, 42b/11, 42b/14, 42b/21, 44a/6, 44a/7, 44a/10, 45a/15, 45a/16, 45a/17, 45a/18, 45a/19, 45b/7, 45b/9, 47a/9, 48b/5, 48b/5, 56a/9, 56a/12, 56a/13, 56a/17, 56b/3

H.+e 42b/1, 45a/12

H.+i 11a/6, 42a/14

H.+ile 43b/11, 48a/18

H.+üñ 42a/19, 42b/4, 42b/10, 45b/6, 45b/11, 48b/16, 56a/15, 56a/16

ḥükemā (Ar.): Âlimler, bilginler.

ḥ. 37b/6, 41b/4, 45b/11, 51b/16

ḥ.+yıla 39a/13

ḥükm (Ar.): Hüküm, buyruk, emir.

ḥ. 1b/2, 35a/10

ḥ. eyle- (emretmek, buyurmak) 8a/12, 8b/13, 9b/21, 10a/1, 11a/1, 13a/8, 17b/8, 17b/16, 19a/7, 20b/4, 23a/3-4, 25b/20, 31b/1, 42a/14, 44a/16-17, 44b/1, 48b/17,

59b/12, 60b/14, 63a/11, 64a/20

ḥ. it- (hükmetmek, hüküm sürmek) 11a/12, 19a/14, 27b/9, 30b/3, 34a/2, 37b/5, 38a/5, 38a/6, 41b/9, 44b/18, 46a/13, 48a/11, 48a/12, 48a/13, 56b/2, 56b/5, 58b/10, 64a/15, 64a/16

ḥ. ḳıl- (emretmek) 60a/7

ḥ. ü ḥükūmet it- (gücünü ve saltanatını sürdürmek) 59a/5

ḥ.+ile 39b/14

ḥ.+inde+y+idi 58b/5

ḥ.+ine 12b/13, 23a/14, 23b/12, 23b/15, 62b/21

ḥ.+üm ol- (hükmünün geçmesi) 26a/14

ḥ.+üme 58b/18

ḥ.+ümi dut- (hükmün gereğini yerine getirmek) 30a/15

ḥ.+ümüñ 46a/9, 46a/14, 46a/20

ḥ.+ünde ḳıl- (hükmüne almak, yönetmek) 65a/20

ḥ.+üne 58b/6

ḥ.+üñe 6a/4, 12b/2, 42b/3

ḥ.+ünüñ 42a/17

ḥükm-i Ḫālıḳ (Far.): Yaratıcının hükmü.

ḥ. 3b/5

ḥükm-i ḥükūmet (Far.): Yönetim, yönetme.

ḥ.+ine 20a/3

ḥükm-i Raḥīm (Far.): Allah'ın hükmü.

ḥ. 24b/1

ḥükūmet (Ar.): İdare etme, yönetme.

ḥ. 59a/5

ḥüküm (Ar.): Karar, yargı, hüküm.

ḥ.+lerin 38b/19

Hümā: Kaf Dağı'nda yaşadığına inanılan çok büyük, yırtıcı, efsanevi kuş.

H. 53b/5, 53b/7, 54a/2, 54a/5, 54a/10, 54a/18, 54a/19, 54b/13, 54b/21, 55a/10, 55b/6, 55b/10, 55b/20

H.+dan 53a/19

H.+larla 54a/13

H.+lar+ıla 54a/9, 55a/20

hümām (Ar.): Gayretli kimse, azimli.

h. 23a/19, 56b/2, 56b/2

Hümāyūn: Periler sultanı ve Sâm'ın babası. *bk. Hümāyūn Ḫān, Hümāyūn Şāh*

H. 5a/11, 6a/1

H.+a 5b/5

Hümāyūn Ḫān: Periler sultanı ve Sâm'ın babası. *bk. Hümāyūn, Hümāyūn Şāh*

H. 4b/16

Hümāyūn Şāh: Periler sultanı ve Sâm'ın babası. *bk. Hümāyūn, Hümāyūn Ḫān*

H. 5a/3, 5b/14

H.+a 5b/3, 5b/8, 6a/1

hüner (Far.): Maharet, marifet, ustalık.

h. 2a/17, 2a/17, 15b/20, 25a/2, 25a/6, 48a/17

h. göster- (beceriklilik ortaya koymak) 47a/13

h.+dür 15b/15

h.+i 25a/6

h.+in 7b/11, 15b/8, 15b/14

h.+ler 40a/16

hüner-mend (Far.): Hünerli, hüner sahibi.

h.+ler 47b/9

ḥürmet (Ar.): Saygı, ikram.

ḥ. it- (saymak, saygı göstermek) 4b/2

ḥ.+i 52b/3

ḥ.+i+çün 3b/16

Ḥüseyin: Hz. Hüseyin.

Ḥ. 2a/3

ḥüsn (Ar.): Güzellik.

ḥ. 52b/15

ḥ.+i 52b/8, 52b/10

ḥ.+ile 40b/17

ḥ.+üñ 14a/8

I

ı: Metinde atıf vavı gibi kullanılmış bağlama edatı, ve. *bk. i, u, ü, ve, vü*

ı. 14a/15, 30a/11, 40b/10, 41a/21, 45a/10, 57b/1, 57b/2

ı-: Ek fiil, i- fiili.

ı.-dıġın 38b/15

ı.-duġın 44b/8, 45b/7, 55a/5

ı.-duġumuz 51a/10

ılan: Yılan. *bk. yılan*

ı. 21a/21, 51b/4, 51b/9, 53b/19, 66a/14

ılancı: En çok yılanla beslenen bir kuş. *bk. ılancıl, yılancıl*

ı. 66a/14

ılancıl: En çok yılanla beslenen bir kuş. *bk. ılancı, yılancıl*

ı. 53b/19

ıldırım: Yıldırım. *bk. yıldırım*

ı. 46b/21, 49a/10, 58a/10

ı.+lar 51b/11

Ildırım Ḫān: Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid. *bk. Ildırım Ḫān Bāyezīd, Sulṭān Bāyezīd bin Muḥammed Ḫān, Şāh Bāyezid*

I. 2a/11

I.+a 2b/6

I.+dur 67b/2

Ildırım Ḫān Bāyezīd: Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid. *bk. Ildırım Ḫān, Sulṭān Bāyezīd bin Muḥammed Ḫān, Şāh Bāyezid*

I. 2a/5

ıldırımveş (T.+Far.): Yıldırım gibi, yıldırıma benzer şekilde.

ı. 57a/7

ıldız: Yıldız. *bk. ılduz, ulduz, yılduz*

ı.+ları 52a/17

ılduz: Yıldız. *bk. ıldız, ulduz, yılduz*

ı.+ıla 47a/11

ı.+lardan 47a/21

Ilġaz Ṭaġı: Ilgaz Dağı.

I. 41a/12

ıraḳ: Uzak.

ı. 1b/2, 1b/4, 35b/18

ı.+da 40a/3

ʿIraḳ: Irak**.**

ᶜI.+a 9b/13

ır-: Ayırmak, ayrılmak, uzaklaşmak.

ı.-alum 48a/10, 60b/9

ı.-dı 21a/8

ı.-dum 6b/20

ı.-madılar 11b/21

ı.-masun 26a/18

ırġur-: Ayırmak.

ı.-am 9a/2

ırıl-: Ayrılmak.

ı.-uruz 51a/13

ırmaḳ: Irmak, nehir.

ı. 4b/7

ı.+(ġ)a 37a/15

ı.+(ġ)ı 55b/11

ı.+ları 54a/16

ı.+umda+durur 47b/3

ışlāḥ (Ar.): Düzeltme, iyileştirme.

ı. it- (iyi bir duruma getirmek, iyileştirmek, düzeltmek) 40b/12

ışlaḳ: Islak**.**

ı. 51a/14

ışlat-: Islatmak.

ı.-uruz 51a/15

ışmarla-: Ismarlamak.

ı.-dı 18b/8, 18b/9

ışıḳ: Demir başlık, miğfer. *bk. ışıḳlıḳ*

ı. 31a/17, 31b/13, 49a/12, 49b/2

ı.+(ġ)ın 8b/20, 15b/12

ı.+(ġ)ından 50a/4

ı.+ların 57a/12

ışıḳlıḳ: Demir başlık, miğfer. *bk. ışıḳ*

ı. 50a/4

ışıt-: Göstermek.

ı.-(d)up 60a/6

ʿışḳ (Ar.): Sevgi, aşk.

ʿı. 14a/10, 40b/18

ʿı.+uñ 40b/18

ʿı.+uña 14a/9

ʿı.+uñda 40b/15, 40b/18

ʿıyd (Ar.): Bayram.

ʿı.+ları 7a/13

ʿıyş (< Ar. ʿayş): Yiyip içme, eğlenme.

ʿı. 11b/17

ʿı. it- (yiyip içip eğlenmek) 67a/21

ʿı. u nūş it- (yiyip içip eğlenmek) 29b/16

ʿı. u nūş ḳıl- (yiyip içip eğlenmek) 31a/10

ızhār (Ar.): Meydana çıkarma, gösterme.

ı. eyle- (aşikâr etmek, göstermek) 63b/6

ı. it- (aşikâr etmek, göstermek) 33a/20, 37b/11, 42b/16

ızṭırāb (Ar.): Acı, azap.

ı. çek- (acı çekmek, azap duymak) 36b/4

İ

i: Metinde atıf vavı gibi kullanılmış bağlama edatı, ve. *bk. ı, u, ü, ve, vü*

i. 2a/12, 2b/12, 7b/6, 7b/9, 9b/8, 17a/5, 17a/18, 20a/8, 20b/9, 22a/4, 22b/16, 24a/12, 25a/9, 26b/9, 29a/8, 29a/9, 32b/11, 33a/3, 36a/15, 37a/17, 37a/17, 37a/19, 38a/7, 39a/17, 40a/7, 40b/11, 42a/17, 44a/17, 53a/18, 54b/5, 56b/13, 57b/1, 59b/14, 62b/17, 66b/5, 66b/15, 145b/3

i: Ey! *bk. iy*

i. 11b/16, 13b/6, 52b/10, 61a/13

i-: Olmak, imek (cevheri fiil).

i.-di 11b/11, 13a/5, 13a/11, 19a/16, 19a/16, 21b/5, 23a/14, 23a/19, 25b/7, 27b/9, 27b/13, 28a/3, 37a/15, 39b/1, 42b/6, 44a/20, 44a/20, 51a/8, 58a/1, 58a/1, 58a/2, 58a/2, 58a/3, 58a/3, 58a/4, 58a/4, 58a/12, 58a/15, 58b/2, 59a/3, 59b/3, 59b/4, 59b/5, 62b/11, 62b/11

i.-dügi 8a/20

i.-dügim 33a/21

i.-dügin 22b/14, 33a/4, 34a/6, 34a/9, 59b/5

i.-ken 61b/6, 61b/15

i.-miş 18a/9, 22a/6, 34a/9, 34a/9, 53b/11, 53b/11

i.-se 16b/2, 59a/12, 64a/7

ʿibādet (Ar.): İbadet.

ʿi. it- (ibadet etmek) 3a/4, 31b/13, 41a/6

ʿi. ḳıl- (ibadet etmek) 33b/21

ʿibādet-i Ḥaḳḳ (Far.): Allah'a olan ibadet, kulluk.

ʿi.+a 57a/21

ibik: Çavuş kuşu, ibibik, hüthüt.

i. 45a/12

İblīs: Şeytan.

İ. 8a/4, 8a/5, 8a/11, 8b/7, 8b/8, 11a/20, 11b/5, 11b/10, 15a/17, 15a/20, 15b/3, 15b/5, 15b/6, 17a/8, 18a/6, 22b/12, 23b/21, 24a/2, 24a/5, 24a/10, 24a/19, 65b/16

İ.+den 57b/10

İ.+e 64a/1

İ.+em 18a/7

İ.+üñ 65a/18

İblīs-i bī-dīn: Dinsiz şeytan.

İ. 18a/9

İ.+e 23b/5

İblīs-i laʿīn: Lanetlenmiş şeytan.

İ. 7b/19, 8a/12, 8a/14, 13a/12, 15a/16, 17a/6, 18a/5, 24a/20, 24b/2, 59b/18, 64a/17

İ.+dür 24a/4

İblīs-i laʿīn-i bī-dīn: Lanetlenmiş dinsiz şeytan.

İ. 64a/4

İ.+ile 61a/4

İblīs-i mekkār (Far.): Hilekār İblis.

İ. 23b/7

İblīs-i melāʿīn: Lanetlenmiş İblis.

İ. 65b/1

İblīs-i melʿūn: Lanetlenmiş İblis.

İ. 65b/19

İbni Nerīmān bin Kerīmān: Nerîmân'ın oğlu Zâl'ın babası ve Şehnâme'nin ünlü

Kahramanı olan Sâm. *bk. Sām, Sām-ı süvār-ı pehlevān-ı rūzigār, Sām-süvār-ı cihān, Sām-u süvār*

İ. 32b/9

İbrāhīm: Hz. İbrahim. *bk. İbrāhīm Ḫalīl, İbrāhīm-i Ḫalīl*

İ. 38b/15

İbrāhīm Ḫalīl: Hz. İbrahim. *bk. İbrāhīm, İbrāhīm-i Ḫalīl*

İ. 57a/20, 58b/12

İbrāhīm-i Ḫalīl: Hz. İbrahim. *bk. İbrāhīm, İbrāhīm Ḫalīl*

İ. 45b/16

ᶜibret (Ar.): 1. İbret, ders.

ᶜi. 38b/1, 45b/12

ᶜi. al- (ders almak, ibret almak) 6b/16, 19a/11

ᶜi.+in 18a/3

2. Acayip, tuhaf şey.

ᶜi. görün- (garip, tuhaf görünmek) 7b/18

ibtidā (Ar.): İlk önce, ilk olarak.

i. 57b/10

ibtidāyī (Ar.): Başlangıca ait, ilk.

i. 58a/5

īcād (Ar.): Meydana getirmek, yaratmak.

ī. it- (yaratmak) 1b/2

icāzet (Ar.): İzin, müsaade, ruhsat.

i. al- (izin almak) 16b/20, 17b/16,

i. iste- (izin istemek) 10b/1, 11a/7, 56a/17, 63a/17

i. vir- (izin vermek) 10b/2, 10b/10, 11a/8, 12a/12, 12a/13, 12a/14, 25b/16, 29b/17, 42b/6, 42b/8, 45a/16, 63a/18

i.+dür 12a/16

i.+ümsüz 11a/7

ictimāᶜī (Ar.): Sosyal.

i. 20b/6, 20b/21

iç: İç, içeri.

i. 58a/18

i.+i 17a/17, 32b/2, 35a/16, 37b/2, 40a/3, 64b/12, 64b/16, 65a/3

i.+in 5a/4

i.+inde 2b/7, 6b/11, 6b/13, 7a/2, 7b/5, 10a/11, 10b/17, 10b/18, 11a/16, 16a/4, 18a/19, 19b/4, 20b/12, 25b/17, 28b/10, 29a/12, 32b/14, 32b/20, 33a/10, 36a/17, 36a/18, 36b/13, 37a/21, 37b/15, 38a/16, 38b/11, 38b/13, 38b/20, 38b/21, 39b/12, 39b/14, 39b/15, 40a/12, 41b/14, 42a/10, 42b/15, 43b/12, 43b/15, 44a/13, 45b/16, 47b/9, 48a/4, 51a/12, 52a/3, 53a/6, 53b/13, 58a/13, 58b/7, 58b/11, 58b/15, 60a/20, 61a/10, 67a/16

i.+indeki 10b/19, 39a/9, 44b/3, 47b/11, 60b/6

i.+inden 5b/18, 31b/1, 38a/3, 49a/9, 53b/9, 53b/18

i.+ine 4b/10, 10b/15, 10b/16, 11a/10, 14b/14, 35b/19, 37a/9, 38a/18, 39a/1, 39a/8, 39a/10, 39a/21, 39b/4, 39b/5, 40a/2, 44a/18, 47a/1, 61a/18

i.+ini 65a/5

i.+lerinde 21b/4

i.+ümden 51a/4

i.+ümüzde 35a/2

iç-: 1. İçmek.

i.-di 4b/10, 39a/8, 39a/10, 57b/17

i.-diler 3a/1, 7a/21, 35b/6, 59b/16

i.-dise 37b/6

i.-dügi 39b/15

i.-düm 38a/15

i.-e 26a/2

i.-elüm 60b/11

i.-em 4b/5, 38b/11

i.-en 36a/20, 56b/16

i.-er 35b/12, 51a/17

i.-erek 31a/21

i.-er-idüm 45a/5

i.-erlerdi 58b/3

i.-ersin 38a/14, 46b/16

i.-eydüm 59a/15

i.-inceye 51a/19

i.-medin 60b/8

i.-mege 39a/5, 49a/7

i.-mekde 31a/12

i.-mese 51a/19

i.-mesine 38a/15

i.-miş 37b/6

i.-se 38a/3, 39a/5

i.-üp 35b/17, 39b/17

2. Yardımcı fiil.

i.-en 56b/16

i.-er 26a/9

i.-erem 49a/15

i.-eyidük 59a/6

i.-mek 30b/17

i.-üp 10a/18

içerü: İçeri.

i. 12a/1, 12a/2, 12a/10, 19b/14, 20b/6, 25b/20, 29b/17, 42a/15, 58a/17, 63a/15, 63a/17,

63a/18

i.+sine 37b/2

içil-: İçme işi yapılmak.

i.-di 13a/10, 23a/9, 25b/13, 25b/13, 29a/4, 29a/13, 41b/5

için: İçin. *bk. içün*

i. 5b/19, 49b/19, 64b/7

içre: İçine, içinde, zarfında, arasında.

i. 1b/6, 2a/9, 2a/10, 3a/12, 3a/13, 3a/13, 4b/14, 5a/13, 5b/20, 6a/8, 6a/19, 6a/20, 6b/1, 6b/15, 6b/19, 7a/8, 7b/6, 7b/11, 7b/12, 11a/2, 12a/14, 17b/6, 17b/7, 18b/11, 24a/12, 26a/8, 30b/11, 34a/15, 36b/2, 38b/2, 39a/17, 39b/3, 43a/7, 43a/18, 43b/16, 44a/18, 44b/6, 46b/2, 47b/13, 47b/19, 48b/12, 48b/20, 49a/17, 51b/5, 52b/11, 56b/18, 64b/10, 65a/2, 65b/13

içün: İçin. *bk. için*

i. 3b/17, 3b/18, 30b/17, 30b/19, 3b/20, 48b/18, 58b/1, 59b/8, 59b/11

içür-: İçirmek.

i.-üp 38a/8

idin-: Edinmek.

i.-üp 60a/2

i.-ürüz 51b/12

idrāk (Ar.): Anlayış, kavrayış**.**

i.+i 39b/10

i.+iledür 66b/5

ʿifrīt (Ar.): Korkunç ve kötü bir cin.

ʿi. 19a/14, 23b/21, 22b/20, 26b/9

ʿi.+lerin 3b/2

ʿi.+lerüñ 3b/3

ifşā (Ar.): Açığa vurma, ortaya dökme.

i. it- (açığa vurmak, açıklamak) 1b/5

iġvā (Ar.): Baştan çıkarma, yolunu şaşırtma, ayartma, kışkırtma.

i. ḳıl- (ayartmak, kışkırtmak) 24b/4, 62b/18

i. vir- (ayartmak, kışkırtmak) 22b/4, 23b/11, 24b/5, 24b/6, 24b/13, 33b/13, 64a/11, 65b/5

i.+mla 23a/5

i.+sı 13b/3

i.+sına 62b/9

i.+yıla 61a/20

iḥāṭa (Ar.): Kuşatma, sarma.

i. it- (kuşatmak, sarmak) 23a/13, 46a/10, 61a/12

İhdinaş: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

İ.+la 7b/20, 23b/8

iḫlāṣ (Ar.): Samimi, içten, riyadan uzak.

i.+ıla 22a/11, 57a/19

iḥsān (Ar): Bağışlama, bağışta bulunma.

i. eyle- (bağışta bulunmak) 58b/17

iḫtitām (Ar.): Bitme, sona erme.

i.+ın 67a/4

iḫtiyār (Ar.): Seçme, tercih etme.

i. elinde dur- (seçmekte serbest olmak) 12a/9

i.+ı eline şun- (tercihte serbest bırakmak) 22a/5

i.+ın elüñe vir- (tercihte serbest bırakmak) 33a/4

i.+uñ eline vir- (tercihte serbest bırakmak) 12b/10

iḫtiyāṭ (Ar.): Tedbirli ve ölçülü davranma.

i. it- (tedbirli ve ölçülü davranmak) 15a/14, 34a/4

i.+dan 13a/17

iḳbāl (Ar.): Talih ve baht açıklığı, mutluluk.

i. 26a/1

iki: İki.

i. 2b/11, 4b/10, 7a/19, 7b/3, 7b/4, 7b/8, 7b/10, 7b/12, 7b/19, 9b/1, 9b/9, 10a/4, 10a/13, 10b/5, 11a/9, 11a/9, 11b/19, 12a/1, 12a/3, 14a/8, 14a/8, 15a/7, 15a/8, 15a/8, 15a/12, 15a/13, 15b/7, 16a/11, 16a/12, 17b/1, 17b/9, 17b/10, 17b/12, 18b/1, 19b/11, 19b/12, 19b/12, 22b/1, 24b/6, 24b/8, 24b/9, 24b/12, 26a/17, 27b/17, 31a/18, 31b/8, 34b/15, 34b/15, 37b/9, 38b/13, 39b/8, 39b/17, 40a/13, 50b/4, 50b/8, 50b/11, 51a/2, 53b/9, 56a/3, 58a/1, 60b/2, 62a/14, 63b/14, 65b/7, 66a/7, 67a/6

i. biç- (ikiye bölmek) 45a/5, 59a/14

i. böl- (ikiye bölmek) 3b/11, 26b/3, 35b/20

i. dil- (ikiye bölmek) 9a/14, 9b/7, 9b/7

i. yırt- (ikiye ayırmak) 17b/19, 18a/11

i.+dür 39a/18

i.+ñüz 24b/5, 62a/14

i.+si 11b/21, 28b/16, 32a/8, 60b/1, 60b/16, 61a/18, 62b/9

i.+sin 9b/21, 23a/7, 28b/12, 33a/16

ikinci: İkinci.

i. 7b/14, 15b/10, 24a/13, 37b/14, 39b/17, 44a/19, 58a/8, 61b/15, 64b/5

iki iki: İki iki.

i. 9b/16, 23a/10

iki yüz biñ: İki yüz bin.

i. 64b/5

i.+i 36a/5

iḳlīm (Ar.): Ülke, memleket.

i. 29a/6, 30b/4, 30b/6

i.+i 47a/16, 54a/16

i.+inüñ 63b/21

i.+üñ 60b/7

iḳlīm-i sābiʿ (Far.): Yedinci memleket.

i. 67a/20

iḳlīm-i sulṭān (Far.): Ülkenin sultanı.

i. 27b/9

iḳtifā (Ar.): Kâfi görme, yetinme.

i. it- (yetinmek) 63a/2

il: Ülke, memleket.

i. 30b/6

i.+i 44b/10

i.+in 43b/4, 43b/5

i.+inde 26b/14

i.+ümdedür 47b/5

i.+ümden 47b/17

i.+üme 56b/17

i.+üñ 57a/5

İlāh (Ar.): Allah, Tanrı.

İ. 3b/16, 14a/5, 40b/12

İlāhī: "Ey benim Allah'ım" anlamında Allah'a hitap sözü.

İ. 40b/9, 66b/17, 66b/20, 67a/1, 67a/2, 67a/3

İʿlāḳ: Sîsitân pehlivanlarından biri.

İ. 32a/9

iʿlām (Ar): Bildirme, anlatma.

i. it- (bildirmek, anlatmak) 42a/7

ilçilik: Elçilik.

i.+(g)e 35a/13

ile: İle.

i. 3a/1, 14b/2, 16a/9, 18a/1, 20a/7, 24b/5, 26b/6, 33b/18, 37b/11, 58a/17, 58b/14, 59a/6, 59b/6, 60a/18, 60b/16, 60b/18, 61b/8, 62a/3, 62a/14, 63a/14, 63b/14

ilerü: İleri.

i. 28a/14, 30b/13, 31a/8, 42b/6, 48b/7, 54b/4

ilet-: İletmek, götürmek.

i.-diler 12b/18, 37a/9

i.-dügine 51b/15

i.-(d)eler 6a/16

i.-(d)elüm 5b/11

i.-(d)em 2b/20

i.-(d)evüz 5b/10

i.-(d)ürler 58a/2

iley: Ön.

i.+inde 37a/11

ʿilim (< Ar. ilm): İlim, bilim. *bk. ʿilm*

ʿi.+ler+ile 20b/13

ilk: Birinci.

i. 62b/13

ilḳā (Ar.): Koyma, bırakma, yerleştirme.

i. it- (yerleştirmek) 61a/20

illā (Ar.): Ancak, sadece.

i. 6a/12, 7a/8, 9b/14, 11a/5, 11b/11, 13a/5, 25a/4, 25a/12, 28a/20, 38a/15, 52a/8, 53b/9, 53b/16, 54a/10

ʿilm (Ar.): İlim, bilim. *bk. ʿilim*

ʿi. 20b/12

ʿi.+üñe 37b/8

ʿilme'l-yaḳīn (Ar.): Akıl yoluyla bir şeyin bilgisini kavrama.

ʿi. 50b/3

ʿilm-i ledün (Far.): Allah'ın sırlarına ait manevi bilgi, gayb ilmi.

ʿi. 40a/1

ilt-: İletmek, göndermek.

i.-em 33b/2

i.-esin 2b/16

i.-mege 56a/17

i.-üp 33b/11, 36b/18

i.-ürler 18a/7, 52a/6

imām (Ar.): İmam, halife.

i. 23a/19

ʿimāme (Ar.): Sarık.

ʿi. 12a/4

ʿi.+ler 20a/14

imāme-i Ḫalīl (Far.): Hz. İbrahim'in sarığı.

i. 20b/9

imāmlıḳ (Ar.+T.): İmamlık, halifelik.

i. 1b/8

imāmü's-sābıḳ (Ar.): Önde olan, öncü; Hz. Muhammed.

i. 1b/7

imām-ı enverī̄n (Far.): İnsanların önünü aydınlatıp doğru ve gerçek olanı görmelerini sağlayan; Hz. Muhammed.

i. 2a/4

ī̄mān (Ar.): Allah'a inanma, dinî inanç.

ī̄. 13a/1, 22a/7, 61b/1

ī̄. getür- (gönül rızasıyla Müslümanlığı kabul etmek)11a/14

ī̄.+a gel- (Müslümanlığı kabul etmek) 12a/8, 12b/10, 12b/17, 12b/21, 13a/2, 13a/8, 21b/15, 21b/16, 22a/1, 22a/16, 22a/17, 46a/18, 46b/15, 46b/16

ī̄.+dan 1b/5

ī̄mānsuz (Ar.+T.): İnancı olmayan, dinsiz.

ī̄. 23a/5, 23a/5

imdi: Şimdi, şu anda, artık.

i. 2b/8, 3b/2, 3b/7, 8a/11, 8a/18, 10a/19, 14b/17, 17b/6, 19b/1, 21a/8, 27b/2, 30a/13, 30a/18, 33a/15, 33b/4, 34a/21, 36a/9, 40a/15, 41b/19, 46a/16, 49b/10, 50a/12, 50b/18, 53a/16, 57a/7, 60a/4, 60b/2, 63b/5

imtiḥān (Ar.): Tecrübe etme, sınama.

i. it- (denemek, sınamak) 38a/4

i. ḳıl- (denemek, sınamak) 28a/14

imtisāl (Ar.): Boyun eğip itaat etme.

i. göster- (itaat etmek) 24b/20

inᶜām (Ar.): Lutuf ve ihsanda bulunma, iyilik etme.

i. it- (iyilik etmek) 30b/6

ᶜinān (Ar.): Dizgin.

ᶜi. 57a/17

ᶜi.+ın 7b/10, 10b/6, 39a/7

inan-: İnanmak.

i.-durdı 25b/7

i.-madı 59a/10

i.-mazsañuz 45a/16

i.-maz+ısañ 15a/21

i.-up 8b/12, 63a/13, 63b/15

inandur-: İnandırmak.

i.-dı 11b/4

ināş (Ar.): Kızlar, kadınlar.

i. 2a/11

ʿināyet (Ar.): İyilik, lutuf.

ʿi. 8b/7

ʿi. it- (ihsanda bulunmak) 26b/19

ʿi. ḳıl- (ihsanda bulunmak) 4a/1

ʿi. naẓarı ḳıl- (ihsan duygusuyla bakmak) 21b/14

ʿi.+i 18b/9

ʿi.+üñ 66b/20

ʿināyet-i dīnī (Far.): Dinin lutfu.

ʿi. 57b/21

ʿināyet-i Ḥaḳ (Far.): Allah'ın yardımı. *bk. ʿināyet-i İlāhī*

ʿi. 37a/3

ʿināyet-i İlāhī (Far.): Allah'ın yardımı. *bk. ʿināyet-i Ḥaḳ*

ʿi. 24b/1

İncīl (Ar.): Hz. İsa'ya indirilen kutsal kitap.

İ. 1b/10

incin-: Üzülmek, incinmek.

i.-di 5a/13, 11a/6, 48b/16

i.-düm 28b/10

i.-memeg+içündür 37a/12

i.-mişlerdi 62a/8

i.-ür 61a/15

i.-ürsin 48a/21

incit-: Üzmek, incitmek.

i.-dügi 58a/9

i.-me 46a/21

incü: İnci.

i. 42a/11, 47b/3

in-: İnmek. *bk. en-*

i.-di 4a/12, 9b/7, 9b/20, 10b/9, 17b/4, 19a/4, 44a/10, 45a/20, 53b/10, 61a/2

i.-diler 11a/3, 17b/17, 56a/14, 61a/19, 64a/1

i.-dügümüz 53a/15

i.-dük 50b/13, 50b/20, 53a/3, 53a/15, 54a/13, 54a/15

i.-düm 53b/21

i.-ecekdür 11b/2

i.-elüm 12a/15

i.-em 54a/12

i.-er 39b/16

i.-erdi 3b/13, 3b/14, 4a/9

i.-erdük 53a/1, 54a/13

i.-erken 4b/1, 4b/20

i.-er-idük 53a/1

i.-er-iken 55b/7

i.-icek 53a/2, 54a/14

i.-mediler 54a/18, 55b/21

i.-mege 52b/21, 55b/6

i.-meg+ile 53a/2

i.-mesin 53a/1

i.-mezüz 53a/21

i.-miş 54b/11

i.-miş-idi 9b/18

i.-se 26a/13

i.-üp 4a/9, 9a/9, 9a/14, 9b/2, 9b/7, 9b/17, 10b/20, 11a/1, 11a/2, 16a/12, 16b/6, 18a/10, 18a/21, 18b/3, 18b/6, 34a/10, 40a/8, 41a/16, 45b/5, 50b/19, 51b/1, 53b/19, 54a/18, 59b/9

indür-: 1. Aşağı indirmek.

i.-di 45b/1

i.-diler 4b/7, 18a/17

i.-elüm 4b/6

2. (Makam ve mevkiinden) Çekilmek zorunda bırakmak, ayırmak.

i.-düm 38a/12

i.-üp 38b/4

inek: İnek.

i. 24a/16, 59a/8, 61a/2, 65a/5

iñen: Çok, pek fazla.

i. 16b/4, 23a/6, 30a/17

iñle-: İnlemek, sızlanmak.

i.-di 14b/11, 15a/6, 15a/9, 17a/15, 41a/20, 41a/21

i.-rdi 18b/14

ins (Ar.): İnsan.

i. 1b/3, 3a/3, 19a/19, 23a/15, 23b/20, 42a/17, 44b/15, 44b/18, 46a/1, 46a/7, 56b/2, 58b/5, 58b/17, 59a/5, 59a/15, 59a/18, 59a/21, 60a/10, 61a/13, 65a/5

inṣāf (Ar.): Merhamet, merhametli davranma.

i. 2a/10

i. ḳıl- (vicdanlı davranmak) 22a/4

insān (Ar.): İnsan, kişi, adam.

i. 14b/16, 18b/17, 20a/20, 20b/1, 20b/6, 20b/18, 30b/12, 35a/4, 44b/19, 46a/10, 58b/3, 59a/6, 60a/11, 60b/9, 60b/11, 61a/10, 61a/13, 62b/1

i.+a 39b/9, 60a/7

i.+ı 36b/21

i.+sın 40a/21

inşā (Ar.): Yapma, kurma.

i.+sın 42a/12

inşā'allāh (Ar.): "Eğer Allah isterse, Allah nasip ederse" anlamında dilek sözü.

i. 67a/12

inşāa'llāhu teʿālā (Ar.): Yüce Allah isterse.

i. 12a/20

inşād (Ar.): Bir şiiri topluluk önünde mânâsına, veznine uygun şekilde, sözlere ses tonu ve vurgularla etki gücü katarak yüksek sesle okuma.

i. ol- (bir şiiri, bir edebiyat eserini yüksek sesle okumak) 40b/21

intiḳām (Ar.): Öç alma, intikam.

i. ḳıl- (öç almak) 16b/11

i.+çun 5a/16

i.+ın al- (öç almak) 5a/15

i.+um al- (öç almak) 61b/7, 61b/20

intiẓār (Ar.): Bekleme, bekleyiş.

i. 31b/8

i. ol- (beklemek, ummak) 29b/16
i.+ıla 27b/20, 49b/7
Īrān: İran. *bk. Īrān-ı zemīn*
Ī. 27b/4, 30a/19, 31b/21, 32a/2, 43a/21, 43b/5
Īrān-ı zemīn: İran. *bk. İran*
Ī. 30b/8, 31a/13
Ī.+den 47b/7
ir-: Varmak, ulaşmak, erişmek, yetişmek.
i.-di 9b/8, 10b/4, 14a/10, 15a/8, 17a/18, 26b/20, 31b/10, 34a/12, 35a/20, 36b/7, 60a/14, 60a/14
i.-diler 10a/7, 17b/10, 34b/7, 34b/9, 34b/14
i.-dügi 36a/1
i.-dük 34b/11, 35b/18, 55b/9
i.-düm 59a/20, 61b/17
i.-düñ 38b/7
i.-e 14a/1
i.-eceksin 32b/15
i.-elüm 62a/5
i.-emedi 63a/9
i.-er 21b/9
i.-esin 26b/11, 56b/18
i.-evüz 51b/1
i.-icek 7a/13, 32a/19, 34b/13
i.-medi 26b/19
i.-medin 60b/6
i.-mese 13b/18
i.-mesün 52b/19
i.-meye 26b/9
i.-miş 59b/3, 62b/11
i.-se 19a/19
i.-üñ 16b/10
i.-üp 9b/7, 9b/11, 14a/16, 19a/12, 32a/3, 34b/6, 35b/3, 35b/18, 48a/20
irdür-: Ulaştırmak, eriştirmek.
i.-düm 61b/6

irgür-: Ulaştırmak, eriştirmek.

i.-di 3a/18, 9a/14

i.-diler 43a/10

i.-ecek 23a/2

i.-mez 35b/8

i.-ür 21b/19

i.-ürse 13b/21, 26b/21, 40b/6

iri: İri, büyük.

i.+si 7b/13, 10b/15, 15a/3, 17a/13

iriş-:Erişmek, ulaşmak, varmak.

i.-di 9b/13, 13b/21, 40b/7

i.-diler 15a/6 , 35a/11

i.-dük 36b/8 , 55b/5

i.-düm 61b/17

i.-düñ 12b/19

i.-e 40a/20

i.-esin 66b/3

i.-icek 19a/2

i.-mege 66b/2

i.-miş 20b/7

i.-üp 4a/8, 9a/11, 33a/1

i.-ürse 39b/4, 51a/13

İrṭāl: Endelüs meliklerinden biri. *bk. İrṭāl-i Endelüs, İrṭāl-i Endelüsī*

İ. 16a/20, 16b/4, 30b/19

İrṭāl bin Ṭāl Endelüsī: Endelüs meliklerinden biri. *bk. İrṭāl, İrṭāl-i Endelüs, İrṭāl-i Endelüsī*

İ. 16b/5, 16b/12, 16b/17

İrṭāl-i Endelüs: Endelüs meliklerinden biri. *bk. İrṭāl, İrṭāl-i Endelüsī*

İ. 16a/18

İrṭāl-i Endelüsī: Endelüs meliklerinden biri. *bk. İrṭāl, İrṭāl-i Endelüs*

İ. 13a/9, 16a/14-15

irte: Sabah, yarın.

i. 10a/3

is: Sahip, malik.

i.+si 26a/1

ʿĪsā: Hz. İsa.

ʿİ. 1b/6, 14a/8

īṣār (Ar.): Dökme, saçma.

ī. it- (anlamlı, güzel şeyler söyleme) 2b/5

İsfendiyār: Şeh-nâme'de adı geçen İranlı tarihî ve efsanevî kahraman.

İ. 62a/18

İsḥāḳ: Hz. Süleyman'ın efsanevî atının adı.

İ.+a 41a/6

isim (< Ar. ism): Ad, isim. *bk. ism.*

i. 2a/21

İskender: İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı. *bk. İskender Şāh, İskender-i Kübrā, İskender-i Ẕü'lḳarneyn, Ẕü'lḳarneyn*

İ. 34a/9, 34a/11, 34a/12, 34a/12, 34a/12, 34b/6, 34b/8, 34b/15, 34b/16, 35a/8, 35a/10, 35b/2, 35b/5, 36a/2, 36a/4, 36a/9, 36a/11, 36a/19, 36b/4, 36b/7, 36b/9, 36b/15, 37a/6, 37a/10, 37a/11, 37a/13, 37a/18, 38a/6, 38b/9, 38b/18, 39b/1, 39b/5

İ.+e 38b/18 , 35b/5 , 35b/6 , 36b/19 , 40a/2 , 36a/17 , 46a/4 , 37a/14 , 35a/21

İ.+i 35b/2, 35b/3, 37a/9, 37a/10, 38b/14

İ.+le 34b/13, 38b/9

İ.+üñ 34a/21, 37a/15

İskender Şāh: İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı. *bk. İskender, İskender-i Kübrā, İskender-i Ẕü'lḳarneyn*

İ. 34a/9

İ+a 39b/5

İskender-i Kübrā: İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı. *bk. İskender, İskender Şāh, İskender-i Ẕü'lḳarneyn*

İ. 33b/18, 33b/19, 34a/14, 34a/16, 34b/3, 34b/21, 35a/1, 35a/9, 35a/13, 35a/14, 35a/19, 35b/6, 35b/15, 35b/18, 36a/6, 36a/14, 36a/18, 36b/1, 36b/10, 36b/19, 37a/2, 37a/5, 37b/7, 37b/7, 37b/9, 37b/21, 38b/3, 38b/3, 38b/11, 38b/15, 39a/12, 41a/4, 58b/9

İ.+dan 45a/6

İ.+nuñ 33b/15, 34b/21

İ.+ya 34a/19, 35b/1, 37a/2

İ.+yı 34a/2, 34a/5

İ.+yıla 34a/10, 37a/9-10, 37b/4

İskender-i zamān: 1. İskender. *bk. İskender, İskender Şāh, İskender-i Kübrā, İskender-i Ẕü'lḳarneyn*

İ. 35b/8

2. Yıldırım Bayezid için.

İ.+uñ 67a/14

İskender-i Ẕü'lḳarneyn: İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı. *bk. İskender, İskender Şāh, İskender-i Kübrā*

İ. 34a/2

ism (Ar.): Ad, isim. *bk. isim.*

i.+i 3b/19, 42b/16, 42b/17, 42b/19, 58a/3

i.+i+durur 54b/21

ism-i Ḥaḳḳ (Far.): Allah'ın adı.

i.+uñ 42b/19

İsrāfīl: Kıyamet gününü, sûr adı verilen boruyu üfleyip bildirmekle görevli melek.

İ. 16a/6

issi: Sıcak, hararet.

i. 52a/20, 54a/16, 54a/17, 55a/12, 58b/14

iste-: 1. İstemek, arzu etmek.

i.-di 2b/14, 5a/16, 27b/13

i.-mekdür 36a/21

i.-mez 61b/21, 61b/21

i.-miş 44b/4

i.-r 26b/21, 47a/8, 47a/8, 60b/10, 65a/20

i.-rem 61b/21

i.-rler 55b/7

i.-rse 22a/1

i.-rseñüz 53a/21

i.-se 46a/4

i.-ye 18a/5

i.-yelüm mi 28a/10

i.-yüp 34a/3, 36b/3, 40b/1

2. Yardımcı fiil.

i.-di 10b/1, 10b/1, 56a/17

i.-mezseñ 29b/2
i.-r 30b/21, 43b/7, 63a/17
i.-yedi 30a/9
i.-yüp 29a/1
istiḳbāl (Ar.): Karşılama, gelen bir kimseyi karşılamaya çıkma.
i. ḳıl- (karşılamak, saygı göstermek) 44a/19
istimāᶜ (Ar.): Kulak verme, dinleme.
i. it- (kulak vermek, dinlemek) 43a/14
istimālet (Ar.): Teselli etme, gönül alma.
i. ḳıl- (gönül almak) 30b/5
i. vir- (gönül almak) 26a/5, 30b/8, 32a/11, 49a/14
istimāletle- (Ar.+T.): Teselli etmek, gönül almak.
i.-di 28a/15
iş: Hareket, davranış, amel, iş.
i. 13a/17, 24a/21, 27b/1, 39a/18
i. it- (iş yapmak, çalışmak) 11a/21, 46b/13, 61b/11, 65a/18
i. ḳıl- (birine beklemediği bir davranışta bulunarak onu zarara sokmak) 36b/4
i.+dür 28a/21
i.+i 27a/13, 36a/21, 46b/16, 52b/8, 53b/15
i.+in 39b/6
i.+in düz- (yoluna koymak, düzene koymak) 37a/14, 37a/14
i.+in bitür- [(birisini) öldürmek, ortadan kaldırmak] 57b/19
i.+ler ḳıl- (yapmak, etmek) 46b/13
i.+lerden 64a/11
i.+üm 40b/16, 40b/21, 42b/7, 53b/21, 61b/18
i.+ümüz 8a/7
iş: Eş, zevce.
i. 55a/14
i.+üm 53b/11
i.+ümi 53b/17
i.+ümden 54b/14
işāret (Ar.): İşaret.
i. eyle- (dikkat çekmek) 13a/1, 19b/8
i. ḳıl- (işaret yapmak) 17a/11

i.+e 17a/8

işbu: İşte bu, bu.

i. 3b/21, 17b/6, 21a/13, 23a/18, 26a/6, 34a/15, 38b/18, 40a/20, 46a/13, 46b/1, 49b/10, 51a/4, 52b/11, 52b/17

i.+durur 22b/17, 22b/17

işek: Eşek.

i. 59a/8

işik: (mec.) Hükümdarın hizmeti.

i.+(g)in 22a/11

işit-: Duymak, işitmek; dinlemek; haberdar olmak.

i.- 29a/18, 40a/16, 41a/1

i.-di 24b/3, 29b/9, 30a/20, 36b/9, 37a/18, 62a/8

i.-diler 53a/8, 54b/15, 55a/2, 62a/8

i.-dük 4b/21, 5a/3, 43a/13, 53a/13

i.-düm 38a/14, 43a/11, 52b/20, 59a/2

i.-(d)elüm 33b/16

i.-(d)en 2a/21

i.-(d)eydük 54b/10

i.-(d)icek 28a/12, 35a/20

i.-medük 27a/2, 55a/5

i.-se 43a/19

i.-(d)üben 30a/18

i.-(d)üp 8a/12, 12a/16, 12b/8, 12b/11, 12b/17, 16a/7, 16b/15, 16b/18, 28a/2, 29a/11, 34a/13, 35a/3, 35a/6, 35a/8, 35a/14, 35b/16, 36b/1, 36b/11, 38b/3, 40a/1, 40a/10, 40b/14, 41b/10, 57a/6, 60a/5, 60a/21, 61b/11, 63a/17, 63b/13, 65a/19

i.-(d)ürdüm 12a/20

i.-(d)ürseñ 13b/6

it-: Etmek, eylemek, yapmak.

i.- 2b/2, 8a/17, 13a/6, 14a/5, 14a/12, 27a/6, 27a/14, 28b/21, 29a/19, 38a/5, 40b/1, 52b/4, 59a/8, 66b/8, 66b/8

i.-di 1b/2, 1b/6, 1b/8, 1b/8, 1b/10, 1b/11, 2a/4, 3a/3, 3a/4, 3a/19, 4a/2, 4b/3, 8a/11, 10a/13, 11b/13, 13b/5, 14a/5, 14a/7, 15a/14, 18b/21, 21a/13, 23a/19, 24b/1, 26a/6, 26a/11, 26b/19, 29a/14, 30b/3, 30b/6, 30b/7, 31b/11, 33b/20, 34a/16, 34a/20, 35a/9, 37a/10, 37a/11, 37b/10, 37b/14, 38a/1, 38a/6, 38a/8, 38a/15, 38b/8, 38b/19, 40a/2,

40a/15, 40b/13, 41a/6, 46a/6, 46a/7, 46a/15, 49b/8, 49b/9, 52b/2, 56b/5, 56b/5, 57a/9, 57a/9, 57b/2, 60a/17, 60a/17, 60a/20, 60b/2, 61a/20, 61b/12, 61b/12, 61b/13, 62b/5, 62b/6, 62b/13, 62b/19, 63a/9, 67a/10, 67a/12
i.-diler 10a/6, 11a/2, 11a/6, 11a/19, 11b/7, 12a/1, 17b/1, 17b/1, 17b/7, 17b/11, 17b/11, 17b/11, 17b/19, 18a/6, 18a/17, 18b/11, 19a/8, 19a/10, 23b/15, 27b/3, 31a/9, 31b/3, 31b/5, 31b/6, 32a/17, 32a/21, 34a/10, 34a/17, 34a/17, 34b/8, 35a/14, 41b/4, 42b/10, 54b/17, 55a/2, 55a/16, 58b/10, 59b/13, 59b/14, 59b/14, 61a/17, 63a/8, 64a/15, 66a/11
i.-dise 27a/21, 36b/16, 52b/2
i.-dügi 33b/16, 37b/11, 61b/15
i.-dügin 19a/10, 19a/10, 21a/11, 21b/17, 61b/7
i.-dügince 11b/13
i.-dügüm 22a/8, 23a/6, 61b/5
i.-dügüñ 37b/12, 60a/7
i.-dük 5a/5, 50b/9, 51b/2, 52a/21, 53a/4, 53a/4, 54b/9, 55b/1, 55b/15
i.-dükçe 10a/15
i.-dükleri 64a/11
i.-düklerin 4b/2, 64a/14
i.-düm 13b/18, 38a/15, 38a/16, 40a/1, 40b/5, 43a/21, 50b/8, 53b/14, 53b/15, 53b/18, 54a/2, 67a/6
i.-düñ 22a/11, 27a/10, 37b/15, 38b/15
i.-düñse 1b/12, 37b/13
i.-(d)e 1b/5, 2a/12, 2a/19, 2a/21, 2b/1, 2b/5, 2b/7, 5a/16, 5a/18, 12b/2, 14a/1, 19a/21, 24a/18, 24b/8, 27a/3, 27b/2, 27b/18, 29b/2, 30b/11, 38a/10, 41a/21, 43b/8, 43b/8, 44a/5, 46a/12, 48a/6, 48a/6, 48a/17, 51a/8, 53b/5, 62b/6
i.-(d)e mi 1b/5, 5a/18
i.-(d)ebileydi 66b/21
i.-(d)ebilürseñüz 53b/2
i.-(d)ecekdür 15a/19, 63a/3
i.-(d)elden 40b/16, 40b/18
i.-(d)eler 8b/14, 13a/20, 24a/10, 24b/6, 25b/15, 33a/18, 57b/7, 65b/5, 65b/6, 65b/8, 66a/9
i.-(d)elerdi 18b/2
i.-(d)elüm 6b/17, 8b/17, 8b/17, 35a/10, 53b/2, 53b/3, 55a/9, 60b/11, 61b/11, 63a/14,

65b/10
i.-(d)elüm mi 21a/17
i.-(d)em 6b/1, 6b/1, 11a/21, 22a/10, 22b/20, 22b/20, 24b/15, 27a/11, 30a/11, 30b/11, 33b/8, 34a/21, 40a/17, 46b/3, 46b/4, 46b/12, 46b/17, 48b/9, 57a/2, 57a/2, 60a/11, 62a/1, 62a/1, 62a/5, 197b/10
i.-(d)emedük 38b/19
i.-(d)emezsin 29b/6, 46b/11
i.- (d)en 3b/18, 11b/9, 14a/3, 14a/3, 19a/16, 21a/3, 31a/11, 31a/11, 34b/4, 37a/18, 39b/19, 45b/21, 45b/21, 57b/12, 65b/15
i.-(d)endür 26b/6
i.-(d)ene 21b/18
i.-(d)enüñ 42b/16, 42b/16
i.-(d)er 3b/5, 3b/6, 3b/15, 4a/17, 5b/11, 8b/11, 8b/21, 11a/4, 11a/12, 12b/10, 12b/11, 13b/8, 16a/15, 16b/4, 16b/19, 18b/7, 21b/6, 21b/6, 23b/21, 26b/8, 28a/6, 28a/6, 29a/17, 30a/3, 31b/7, 33b/6, 34a/2, 40a/19, 44a/2, 44b/19, 44b/19, 46a/1, 46a/2, 46a/3, 46a/10, 46b/18, 47b/16, 51a/11, 52a/6, 52b/19, 56b/13, 56b/13, 65a/7, 66a/3, 66b/6, 67a/20, 67a/20, 67a/21
i.- (d)erdi 3b/6, 5b/19, 5b/20, 10a/15, 18b/17, 19a/14, 20a/5, 20a/19, 20a/20, 22b/11, 23a/16, 25b/8, 27b/9, 31b/6, 41b/9, 50a/6
i.-erdüm 22b/1, 22b/1
i.-(d)erem 32b/21, 48a/13, 48a/13
i.-(d)erken 4a/16, 6a/20, 15a/2, 19a/16, 29b/16, 38a/11, 38b/21, 54a/20, 63a/14, 63a/15
i.-(d)erler 17a/13, 22b/12, 28b/18, 55b/15, 62a/17, 62a/17, 65a/5
i.-(d)erlerdi 17b/20, 20a/10, 20a/11, 20a/15, 23a/11, 43a/7, 43a/8, 65a/6
i.-(d)erse 11a/15, 22a/1, 48a/11
i.-(d)ersem 47a/20
i.-(d)erseñ 6a/4, 12a/8, 13b/12, 40b/2, 56b/21, 57a/4, 66b/1, 66b/3
i.-(d)ersin 6a/2, 26a/19
i.-(d)ersiz 37a/12
i.-(d)erüz 34a/1, 55a/17, 59a/8
i.-(d)esin 26b/12, 26b/12, 40a/17
i.-(d)evüz 18b/19, 26b/1, 27a/1, 40b/6, 64a/3, 67a/15
i.-(d)eyim 3a/6

i.-(d)eyüm 147a/3
i.-(d)eyin 11a/15, 33a/16, 33a/16, 40a/15, 62b/16, 66b/3, 169b/4
i.-gil 11b/1
i.-(d)icek 5b/17, 16b/13, 23b/21, 25b/12, 26a/9, 26a/16, 41b/21, 42a/12, 51a/7, 59a/8, 62b/4, 66a/8
i.-(d)ici 60a/9
i.-(d)ince 28b/9, 64a/16
i.-(d)incek 43a/16, 59a/8
i.-(d)inür 48a/4
i.-(d)iser 46a/13
i.-(d)iserdür 24b/2, 46a/12
i.-(d)iserem 58b/19, 58b/19
i.-(d)iserüz 59a/8
i.-me 3b/21, 13a/6, 26b/5, 40a/21, 52b/9
i.-medi 25a/4, 50b/10
i.-mediler 15a/19
i.-medi-y-ise 15a/1
i.-medük 55a/5
i.-mege 2b/18, 2b/18, 3b/10, 7b/10, 12a/12, 15a/4, 16a/21, 23b/1, 27a/20, 50a/15
i.-meg+içün 30b/4
i.-megil 26b/10, 26b/10, 30b/14, 40a/21
i.-meg+içün 52a/5
i.-mek 11a/7, 13b/9, 21b/17, 33b/6, 38a/5, 42a/7, 50b/18, 62a/10, 64a/6
i.-mekde 4a/4, 23b/3, 27b/5, 33b/13, 50a/16, 55b/21
i.-mekden 54b/20
i.-mekligi 67a/12
i.-memegi 42b/20
i.-memiş 43a/14
i.-memişdi 38b/12
i.-memişdür 13b/20, 21a/11, 26b/18
i.-mesin 67a/10
i.-mesini 46b/13
i.-mesi-çin 67a/7
i.-meye 21b/10, 33a/6, 41b/19

i.-meyelüm 36a/17
i.-meyenlerdür 42b/20
i.-meyesüz 65a/18
i.-meyeydi 51a/8
i.-meyüp 2a/20
i.-mez 30a/8, 44a/15, 50a/11
i.-mezler 17a/9
i.-miş 20b/8, 29b/8, 30a/17, 38a/4, 38b/2, 44b/2, 46b/18, 57a/6, 61a/12
i.-mişdi 43a/3
i.-mişler 37b/3
i.-miş-idi 23a/13
i.-miş-idük 51a/21
i.-se 19a/19, 26a/8, 26a/13, 32a/14, 33a/6, 33a/9, 33a/14, 37b/5, 38a/20, 48a/20, 62a/16
i.-señ 26b/9, 38a/21, 46b/12, 66b/8
i.-señe 62b/21
i.-señne 37b/9
i.-sün 19b/16, 40b/8
i.-(d)üben 3b/7, 18a/2, 19b/1, 20a/11, 20a/12, 40b/12, 44b/18, 46b/16, 52b/4, 60b/10,
61b/18
i.-(d)ügin 33a/3
i.-(d)üñ 13b/11, 24b/5, 29a/1
i.-(d)üp 1b/10, 3b/2, 4a/6, 4a/6, 4a/7, 4b/4, 4b/9, 4b/17, 5b/3, 5b/12, 7b/19, 8b/16, 9b/2, 10a/5, 10b/4, 10b/13, 12b/13, 16a/3, 16b/10, 16b/10, 17a/5, 17a/5, 17a/6, 18a/1, 18a/14, 19a/5, 19b/4, 19b/7, 22a/12, 24a/16, 24a/16, 24b/8, 24b/9, 24b/10, 25a/18, 26a/7, 26b/11, 26b/16, 26b/18, 27a/21, 27b/4, 29a/2, 29a/19, 30a/3, 31b/5, 31b/13, 33a/14, 33a/20, 33b/15, 33b/16, 35b/17, 36b/16, 37a/19, 38a/5, 38a/13, 38b/4, 38b/5, 38b/6, 38b/16, 40a/8, 40b/11, 41b/18, 42a/8, 42a/18, 43a/11, 43b/9, 44b/2, 45a/17, 48a/1, 48a/2, 48a/4, 48a/10, 48b/3, 50a/15, 51b/19, 51b/21, 52a/1, 52a/3, 53a/15, 53b/12, 54a/12, 55a/7, 55a/15, 55b/1, 55b/15, 56a/16, 56b/2, 56b/4, 57a/10, 57b/14, 57b/15, 57b/17, 57b/19, 57b/21, 59a/5, 59b/17, 60a/20, 60b/8, 60b/15, 60b/21, 61a/8, 61b/11, 61b/20, 62a/1, 62a/14, 62b/15, 62b/17, 63a/2, 63b/7, 63b/14, 67a/4

i.- (d)üpdi 20b/1

it: Köpek.

i.+den 28b/21

iṭāᶜat (Ar.): Emre uyma, söz dinleme.

i. 7b/18

i. eyle- (boyun eğmek) 44b/3

i. it- (boyun eğmek) 13a/20, 23b/15

ᶜitāb (Ar.): Azarlama, paylama.

ᶜi.+ından 14a/10

itdür-: Yaptırmak, ettirmek.

i.-em 60a/11

i.-gil 29b/14

i.-üp 5b/13

iti: 1. Keskin.

i. 29b/9, 29b/11, 48b/3

2. Şiddetli.

i. 60a/2

iᶜtibār (Ar.): Saygı gösterme.

i.+ı 35a/10

iᶜtiḳād (Ar.): İnanma, inanç.

i. 26b/6

i. itdür- (inandırmak) 29b/14

i. ḳıl- (inanmak) 8a/21

iᶜtimād (Ar.): Güvenme, güven.

i. 8a/20, 26b/6

itiş-: Çekişmek.

i.-se 32b/21

itmām (Ar.): Bitirme, tamamlama.

i. it- (bitirmek, tamamlamak) 67a/10

ittifāḳ (Ar.): Birleşme, uyuşma, anlaşma.

i. 62a/11

i. it- (sözleşmek, anlaşmak) 17a/5, 50b/9, 51a/21, 54b/9, 62a/14, 64a/14

i. ḳıl- (sözleşmek, anlaşmak) 4b/16, 16b/9, 16b/18

i.+da 63b/18

i.+ı 63b/6
i.+ın 16b/8
i.+umuz 15a/2, 16b/2
itür-: Yapmak, etmek.
i.-ürler 48a/12
iv-: Çabuk davranmak, acele etmek.
i.-erlerdi 14b/13
i.-mez 28a/5
iy: Ey! *bk. i*
i. 2b/2, 3b/1, 4a/16, 4b/21, 5b/1, 6a/9, 6b/13, 8b/15, 9b/4, 11b/8, 12a/18, 12b/1, 12b/19, 13a/5, 13b/21, 14a/2, 14a/2, 15a/17, 18a/5, 19a/1, 21a/9, 21b/3, 22a/7, 22a/21, 22b/14, 23a/11, 23a/21, 23b/10, 23b/16, 25a/4, 27a/4, 27a/5, 27a/8, 28b/7, 28b/19, 29a/1, 29a/16, 29b/5, 30a/18, 30b/8, 31b/16, 32a/11, 32b/14, 33a/2, 33a/8, 34a/7, 34a/14, 34b/18, 34b/20, 35a/1, 35a/2, 35a/6, 35a/19, 35b/6, 35b/8, 35b/19, 36a/21, 38a/19, 38b/8, 38b/8, 40b/18, 42b/2, 43a/17, 45a/3, 46a/17, 46b/16, 48b/21, 52b/3, 52b/3, 52b/5, 52b/6, 52b/10, 52b/15, 52b/18, 56b/14, 56b/17, 58b/8, 60a/4, 61b/13, 62a/4, 63b/4, 65a/10, 66b/4, 66b/6, 67a/5, 67a/7
iz: İşaret, belirti.
i.+in 18a/14
izle-: 1. Takip etmek.
i.-di 18a/14
2. Gözlemek, incelemek.
i.-mek 33a/11
iẕn-i Ḥaḳ (Far.): Allah'ın izni.
i. 38b/16
i.+la 26b/20, 26b/21
ʿizzet (Ar.): Hürmet, saygı, ikram.
ʿi. 4b/2, 12b/16, 14b/2, 26a/1, 32a/3, 59b/8
ʿi. eyle- (hürmek etmek, değer vermek) 5a/1, 12a/11, 42b/20, 42b/20
ʿi. iḳbāl göster- (saygı gösterip ikram etmek, ağırlamak)
ʿi. ḳıl- (hürtmek etmek, değer vermek) 19b/8, 34a/6, 42b/18, 53b/4
ʿi.+i 22a/12, 52b/4, 66b/16
ʿi.+içün 3b/16
ʿi.+ile 42b/1, 42b/2

ᶜi.+in 23a/20

ᶜizzetleş- (Ar.+T): Karşılıklı selamlaşıp saygı göstermek.

ᶜi.-diler 14b/21, 35b/2

ᶜi.-üp 16b/21

ᶜizzet-i ism (Far.): Şerefli isim.

ᶜi.+i 42b/18

J

jeng (Far.): Pas, küf.

j. 10a/14

K

ķaba ķaba: (mec.) İnceliğe aykırı, çirkin, kaba.

ķ. 8b/20

Kaᶜbe: Kâbe, beytullah.

K.+i 3b/18

ķābil (Ar.): Olabilir, mümkün.

ķ.+dür 37a/8

ķabr (Ar.): Mezar.

ķ.+üm 38a/19

Ķabsūn: Bir topluluk ya da yer adı.

Ķ. 11b/6

ķabuk: Kabuk.

ķ.+larından 59b/16

ķabūl (Ar.): Kabul, razı olma.

ķ. eyle- (kabul etmek) 13a/15, 46b/15

ķ. it- (kabul etmek) 11a/15, 44a/15

ķ. ķıl- (kabul etmek) 5b/8

ķ. ol- (kabul edilmek) 4a/2, 27a/11

ķabż (Ar.): (mec.) Hüküm, güç, kuvvet.

ķ.+ında ķo- (hükmü altında tutmak) 46a/14

ķ.+ında ķoy- (hükmü altında tutmak) 46a/6

ḳabża (Ar.): Tutulacak yer, sap.

ḳ.+larına 7b/12

ḳ.+sına 15b/2

ḳ.+ya 46b/9

ḳaç-: 1. Kaçmak, uzaklaşmak.

ḳ.-dı 11a/3, 32b/4

ḳ.-dılar 17b/13, 34a/12, 53a/7

ḳ.-dum 16b/15

ḳ.-madı 16b/20

ḳ.-maḳ 9b/19

ḳ.-up 16b/13, 66a/15, 66a/17

2. Hızla koşup bir yere saklanmak.

ḳ.-dı 14a/9, 49a/6, 56b/11

ḳ.-sa 26b/3

ḳ.-up 14a/19, 30b/15, 30b/21, 61a/1

ḳaçan: Ne zaman, ne zaman ki, nasıl, ne suretle.

ḳ. 25a/1, 27b/10, 30a/19, 31b/9, 31b/12, 32b/5, 33a/13, 35b/10, 38b/2, 40a/10, 40a/20, 50b/16, 51a/9, 51b/18, 53b/11, 54b/15, 55a/1, 55b/18, 58a/6, 64b/15

ḳaçur-: Kaçırmak, çekmek.

ḳ.-dı 9b/16

ḳadar: Kadar, miktar, dek.

ḳ. 2b/18, 2b/20, 3a/13, 3a/16, 6b/6, 6b/11, 8a/6, 8a/12, 8b/4, 13a/8, 13a/19, 16a/7, 17a/8, 17a/17, 22b/6, 24b/5, 33a/9, 38b/14, 39b/10, 41b/18, 45a/5, 47a/19, 47b/9, 47b/9, 47b/20, 47b/20, 52a/14, 52a/14, 53a/14, 54a/9, 54a/13, 54b/1, 55a/20, 57b/13, 57b/15, 61a/20, 62b/13, 63a/9, 63a/9, 66a/7

ḳ.+dur 52a/8

ḳadd (Ar.): Boy.

ḳ. 7b/6, 16a/19, 25a/10, 25a/11, 36b/20

ḳ.+de 25a/10

ḳ.+i 46b/8

ḳ.+ile 8b/18, 9a/15, 15b/9, 44a/1

ḳ.+leri 53a/6

ḳadeḥ (Ar.): Kadeh, içki bardağı.

ḳ. 29a/14, 31a/10, 43a/7, 44a/4

ḳadem (Ar.): 1. Ayak, adım.

ḳ. bas- (adım atmak, girmek, dahil olmak) 1b/13, 56b/17

ḳ.+i 6a/20, 39b/6

ḳ.+inde 16b/14, 28b/10, 29a/8, 64a/10

2. Hükümdarın hizmeti.

ḳ.+üñde 12a/7

ḳadem-ḫāne (Far.): Ayakyolu, tuvalet.

ḳ.+ye 49a/5-6

ḳader (Ar.): Kader, alınyazısı.

ḳ. 67b/1

ḳadīd (Ar.): Çok zayıf.

ḳ. 37b/3, 37b/17, 38a/7

ḳ.+üñ 37b/7, 38a/8

ḳadīd-i ḫaşm-ı ceng (Far.): Cenk düşmanının zayıf düşmüş bedeni.

ḫ. 17b/2

ḳadīmü'l-eyyām (Ar.): Eski günler, geçmiş.

ḳ. 37b/18

ḳādir[1] (Ar.): Yapabilme gücüne sahip, muktedir.

ḳ. 20b/13

Ḳādir[2]: Her şeyi yapmaya yeten; Allah.

Ḳ. 1b/2, 1b/3, 1b/6, 30a/4, 40b/10, 45b/19, 46a/5, 67a/9

Ḳ.+dür 45b/20

Ḳ.+e 3b/5

ḳāżī-yi dīn-i nebī-yi zümretü'l-müsterḥimīn (Far.+Ar.): Allah'ın rahmetiyle muamelede bulunduğu topluluğun Peygamberinin kadısı.

ḳ. 2a/2

Ḳāf: Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsanevi dağ. *bk. Elburz, kūh-ı Elburz, kūh-u Elburz, Kāf, Ḳāf Ṭaġı, kūh-ı Kāf*

Ḳ. 31b/9, 46a/9, 46b/8, 56a/6, 66a/21

Ḳ.+a 26b/3, 56a/8

Ḳ.+dan 19a/10

Ḳ.+ı 9a/2, 56b/9

Ḳ.+ında 46a/5

Ḳ.+uñ 30b/19

Ḳāf Ṭaġı: Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsanevi dağ. *bk. Elburz, kūh-ı Elburz, kūh-u Elburz, Kāf, kūh-ı Kāf*

Ḳ. 26b/2, 29b/4

ḳafā (Ar.): Baş, kafa.

ḳ.+larına 32b/20

ḳ.+larında 20b/15

ḳ.+larından 58b/3, 59b/15

ḳ.+sın 30b/19

ḳ.+sına 18a/21, 31b/9

ḳ.+sınca 36a/7

ḳ.+sında 3b/11, 7b/16, 16a/9, 16a/12, 20b/17, 21a/4, 26a/21, 33a/15, 35a/16, 47a/4

ḳ.+sından 16a/11, 60b/11

ḳ.+sını 9b/2

ḳ.+sınuñ 36b/21

Ḳafandūz-ı Endelüsī: Endelüs beylerinden biri.

Ḳ.+le 16a/14

ḳafaş (Ar.): Kafes. *bk. ḳafes*

ḳ. 10b/17, 10b/19, 11a/16, 12a/1, 12a/18, 12a/18

ḳ.+a 61b/19

ḳ.+da 12b/4, 13a/8

ḳ.+dan 13b/11

ḳ.+ı 11a/9, 11a/16, 12b/4

ḳ.+ıdur 12a/19

ḳ.+ıla 12a/2

ḳ.+ın 10b/21, 11b/18

ḳ.+la 11a/4, 11a/19, 12a/1

ḳ.+lar 11a/10

ḳ.+ları 11b/19

ḳ.+uñ 12b/18

ḳafā-dār (Far.): Kafa dengi, aynı kafada olan.

ḳ.+lar 35a/16

Ḳāf'dan Ḳāf'a: (mec.) Bir uçtan bir uca.

Ḳ. 38b/5, 46a/10

ḳafes (< Ar. ḳafaş): Kafes. *bk. ḳafaş*

ḳ. 10b/18

ḳ.+de 13b/9

kāfir (Ar.): Kâfir, Allah'a inanmayan.

k. 11b/15, 13b/8, 15a/15, 21a/13, 46a/20, 46b/15, 64a/13

k. +durur 42a/2

k.+e 17b/21

k.+lerüñ 65b/3

k.+üñ 21b/16

kāfirān (Ar.): Kâfirler.

k. 31b/7

kāfūr (Ar.): Kafur ağacından elde edilen, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, çok ıtırlı madde.

k. 40a/12, 59b/15

k.+dan 37b/3

Ḳāf-ı ᶜAnḳā: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, Simurg. *bk. Sīmurġ, Sīmurġ-ı ᶜAnḳā, Sīmurġ-ı Ḳāf*

Ḳ. 56b/10

Ḳāf-ı cūd: (mec.) İyilik, ihsan, cömertlik.

Ḳ.+ı 66b/2

ḳaġan: Kızmış, kükremiş, çok öfkeli.

ḳ. 3a/9

kāġıd (Far.): Yazılı kâğıt, mektup.

k. 45a/18

k.+ı 45a/18

ḳaḥbe (Ar.): Namussuz kadın.

ḳ. 5a/19

ḳahır (< Ar. ḳahr): Perişan etme, helak etme. *bk. ḳahr*

ḳ. 33a/2

ḳ. it- (mahvetmek, yok etmek) 19a/19, 22b/20

Ḳāhir: Sâm'ın oğlu. *bk. Ḳāhir bin Sām, Ḳāhir bin Sām-ı süvār, Ḳāhir bin Sām-süvār*

Ḳ. 2b/19, 3a/8, 3a/11, 3a/12, 3a/13, 3a/17, 3a/19, 3a/20, 3a/21, 3b/13, 3b/14, 3b/15, 4a/2, 4a/8, 4b/3, 4b/4, 4b/5, 4b/6, 4b/10, 4b/12, 4b/13, 5a/1, 5a/7, 5a/8, 5a/10, 5a/12, 5a/18, 5a/20, 5b/8, 5b/15, 5b/15, 5b/16, 5b/17, 6a/1, 6a/5, 6a/14, 6a/21, 6b/4, 6b/7, 6b/18, 6b/19, 6b/20

Ḳ.+den 3b/3, 4a/6, 4b/17, 5b/21

Ḳ.+e 3a/6, 3b/5, 5a/1, 6b/6

Ḳ.+i 3a/17, 3b/12, 4a/5, 4a/9, 4b/6, 5a/12, 5b/10, 5b/10, 5b/13, 6a/16, 6b/5, 6b/6

Ḳ.+ile 4b/5

Ḳ.+üñ 2b/18, 4a/19, 4b/12, 6a/17

Ḳāhir bin Sām: Sâm'ın oğlu. *bk. Ḳāhir, Ḳāhir bin Sām-ı süvār, Ḳāhir bin Sām-süvār*

Ḳ. 2b/13, 3a/1, 3a/4, 3a/9, 4a/3, 5a/2, 5a/5, 7b/7

Ḳ.+a 6a/1

Ḳ.+durur 4a/18

Ḳ.+ı 3a/5

Ḳāhir bin Sām-ı süvār: Sâm'ın oğlu. *bk. Ḳāhir, Ḳāhir bin Sām, Ḳāhir bin Sām-süvār*

Ḳ. 3a/6, 3b/1, 3b/7, 3b/8, 3b/9, 4a/21, 6b/10, 7a/6, 7a/13

Ḳ.+ı 2b/18

Ḳāhir bin Sām-süvār: Sâm'ın oğlu. *bk. Ḳāhir, Ḳāhir bin Sām, Ḳāhir bin Sām-ı süvār*

Ḳ. 5b/4, 6a/11, 6b/14, 6b/17

Ḳ.+a 2b/12

Ḳ.+uñ 2b/14

ḳahḳahā (Ar.): Kahkaha.

ḳ.+yıla 15b/6

ḳ.+yıla 45a/2

ḳ.+yla 3b/4

ḳ.+yıla 3a/21

Ḳaḥn: Bir kahraman.

ḳ. 20b/12

ḳahr (Ar.): Perişan etme, helak etme. *bk. ḳahır*

ḳ. 13b/11, 44b/2

ḳ.+u 52b/9

ḳ.+umuzdan 30b/15

ḳahr-ı celāl (Far.): Büyük acı, büyük ızdırap.

ḳ.+üñden 27a/13

ḳahr-ı şedīd (Far.): Şiddetli gazap, öfke.

ḳ. 26a/7

Ḳahramān: İran'ın efsanevî kahramanlarından olup Rüstem tarafından yenilmiştir. *bk. Ḳahramān-ı ḳātil*

Ḳ. 9a/3, 26a/8, 30a/8, 32a/15, 41b/17

Ḳ.+a 17b/10, 41b/15

Ḳ.+dan 29a/18

ḳ.+lar 30b/15

Ḳahramān-ı ḳātil: İran'ın efsanevî kahramanlarından olup Rüstem tarafından yenilmiştir. *bk. Ḳahramān*

Ḳ. 25a/20

Ḳ.+den 25a/3

Ḳahramān-ı Kerīmān: Bir kahraman.

Ḳ. 47b/17

Ḳahramān-u Nerrimān: Sâm'ın babası olup Şehnâme kahramanlarındandır.

Ḳ. 15b/18

Ḳahrām-ı Cebelī: İran pehlivanlarından biri.

Ḳ. 31b/21

ḳā'il (Ar.): Razı olmuş, boyun eğmiş.

ḳ. ol- (razı olmak) 3b/5

ḳaḳ-: Vurmak, tepmek, saplamak.

ḳ.-ınca 45a/11

ḳ.-sa 46b/9

ḳ.-sam 30a/10

ḳaḳı-: Öfkelenmek, kızmak.

ḳ.-dı 9a/16, 9b/10, 9b/15, 13b/2, 16a/7, 16b/12, 25a/7, 30a/18, 30a/21, 43a/17, 46b/21, 48b/11, 49a/11

ḳ.-duġından 48b/11

ḳ.-r 57a/6

ḳ.-yup 5a/15, 10b/21

ḳāḳımī (Far.): Sansar ve gelinciğe benzer hayvanın kürkünden yapılmış çok değerli kürk.

ḳ. 20a/17

ḳal-: 1. Hayatını sürdürmek, yaşamak.

ḳ.-ur 35b/13

2. Miras olarak geçmek.

ḳ.-dı 60a/15

3. Ele geçirdiği, kazandığı şey üzerinde hakkı ve hükmü devam etmek

ḳ.-a 23a/21

ḳ.-madı 19a/17, 23a/11

4. (Zaman, yer, miktar bildiren kelimelerden sonra) belirtilen kadar kalmak, bulunmak.

ḳ.-a 37a/20

5. Olmak, herhangi bir durumda bulunmak.

ḳ.-a 53b/16

ḳ.-dı 9b/19, 19b/1, 49a/6

6. Kalmak, bırakmak, geride bırakmak

ḳ.-dı 10a/15, 19b/1, 32b/4, 49a/6

ḳ.-madı 31a/11, 58b/6

ḳ.-mayup 43b/20

ḳ.-maz 64b/10

ḳ.-ur 2a/21, 19a/20

7. (Bir bütünden) Artmak.

ḳ.-an 24b/11

ḳ.-anın 45a/10

8. Muhtaç olmak, itibar etmek durumunda bulunmak.

ḳ.-madı 22a/8

ḳ.-mayup 22a/4

9. Var durumda olmak, mevcut bulunmak.

ḳ.-mayup 55a/12

10. Yardımcı fiil.

ḳ.-a 2a/18, 2a/19

ḳ.-acaḳdur 60b/4

ḳ.-dı 35b/4, 58a/11

ḳ.-dum 6b/9

ḳ.-madı 23a/21, 29b/13, 52a/21, 52b/21, 55b/5

ḳ.-maduġı 53a/14

ḳ.-mayısar 38a/20

ḳ.-maz 19a/13

ḳ.-mış 40a/14

ḳ.-up 5a/10, 65a/14

ḳ.-ur 2a/19, 2a/19, 35a/4

ḳ.-urdı 25b/9

ḳ.-urlardı 23a/11

ḳ.-ursavuz 39a/17

11. Tasviri fiil.

ḳ.-ursañ 55a/8

ḳāl (Ar.): Söz, laf. *bk. ḳīl*

ḳ.+i 59b/21

ḳalᶜa (Ar.): Kale.

ḳ. 18b/18, 28a/1, 30b/3, 36b/14, 36b/17, 43b/15

ḳ.+da 33b/21, 34a/9, 34b/7

ḳ.+daki 47b/11

ḳ.+dan 32b/7, 34a/4, 34a/10

ḳ.+ı 29b/6, 33b/18, 34b/9, 34b/10, 44a/17

ḳ.+ların 34b/6

ḳ.+larına 34a/8, 34b/5, 34b/6

ḳ.+m 43b/2, 47a/8

ḳ.+muñ 56b/18

ḳ.+nuñ 27b/16, 29b/13, 34b/8, 36b/15, 58a/12, 58a/17

ḳ.+sı 33b/4, 43a/12, 58a/12, 58a/20

ḳ.+sın 5a/4, 30b/9, 34b/3

ḳ.+sına 49b/20

ḳ.+sında 4b/14

ḳ.+sını 43a/13, 63b/7

ḳ.+sınuñ 41b/8, 48a/10, 63b/20, 65b/6

ḳ.+ya 32a/6, 34b/4, 36b/16, 36b/18, 37a/6, 37a/8, 58a/17

ḳalᶜaʾ-ı Āteş (Far.): Ateş Kalesi.

ḳ.+de 58a/21

ḳalᶜaʾ-ı Ḳaṭrān: Katran Kalesi

ḳ. 44a/16

ḳalᶜaʾ-ı köhne (Far.): Eski kale.

ḳ. 41a/14

ḳalᶜaʾ-ı Sinob (Far.): Sinop Kalesi.

ḳ. 66b/5

ḳ.+uñ 46b/2

ḳalᶜa-güşā (Ar.+Far.): Kale zapteden.

ḳ. 62a/20

ḳalb (Ar.): 1. İnsanın manevi varlığının merkezi, gönül.

ḳ.+i 32b/16

2. Orta, merkez.

ḳ. 2b/12, 7b/9, 32a/21

ḳalb-i kebīr (Far.): (mec.) Kibir, gurur; kibirli olma.

ḳ.+i 13b/13

ḳaldır-: Yukarı doğru hareket ettirmek.

ḳ.-up 5a/21

ḳaldur-: 1. Kaldırmak, havaya yükseltmek.

ḳ.-am 30a/11, 33a/21

ḳ.-dılar 32a/21

ḳ.-up 18b/7, 56a/18

2. Yukarı doğru hareket ettirmek.

ḳ.-dı 39a/10, 45a/21, 63a/9

ḳ.-up 20a/18, 41b/6, 41b/21, 42a/15, 42a/16, 48b/20, 56a/21, 63b/3

ḳalem (Ar.): Kalem.

ḳ. 48b/2

ḳ.+e 67a/2

ḳalḳan: Kalkan.

ḳ. 8b/19, 9a/6, 9a/11, 9a/13, 9a/13, 9a/17, 9b/1, 9b/6, 9b/6, 9b/6, 9b/12, 9b/14, 16a/8, 16b/6, 16b/6, 18a/20, 18a/21, 49a/12

ḳ.+a 18a/21

ḳ.+ı 3a/8, 9a/14, 9b/1

ḳ.+ın 9b/16, 16a/7

ḳ.+ların 7b/10

ḳalḳ-: 1. Kalkmak, yerinden doğrulmak.

ḳ.-up 25b/16, 40a/9

2. Yükselmek.

ḳ.-up 48b/16

3. Yardımcı fiil.

ḳ.-up 4a/21, 9b/4, 22a/20, 28b/6, 42a/12, 50b/17, 54a/13, 57b/6

ḳ.-uñuz 44a/8

ḳaltabān (Far.): Namussuz; yalancı, hileci.

ḳ.+uñ 28a/18

Ḳālūn: İran pehlivanlarından biri.

Ḳ. 31b/21

ḳamçı: Kamçı.

ḳ.+dan 36a/10

ḳ.+sı 36a/10

ḳamer (Ar.): Ay.

ḳ. 14a/7

ḳ.+dür 12b/2

ḳāmet (Ar.): Boy, endam.

ḳ. 7b/6, 16a/19, 25a/10, 25a/11, 36b/20

ḳ.+de 25a/10

ḳ.+i 15b/21, 46b/8

ḳ.+ile 8b/18, 9a/15, 15b/9, 44a/1

ḳ.+leri 53a/6

kāmil (Ar.): İlim, fazilet ve hüner sahibi.

k. 2a/14, 2b/11, 21a/20, 40a/16

k.+de 66b/17

k.+dür 67a/19

k.+leri 61b/13

Ḳamḳam: Bir dev.

Ḳ.+a 58b/10

Ḳ.+ı 6a/8

Ḳamḳamūr-ı tīġ-zen: İran pehlivanlarından biri.

Ḳ. 32a/1

ḳamṭarīr-ṣıfat (Far.): Çatık suratlı, şiddetli, sert.

Ḳ. 14a/18

ḳamu: Bütün, hep, hepsi, herkes.

ḳ. 8b/11, 16a/6, 20b/19, 30a/3, 32a/5, 35b/7, 40b/17, 46a/15, 49b/10

ḳ.+sı 37a/11

kāmukār (< Far. kām-kār): İsteğine kavuşmuş, devlet ve ikbal sahibi. *bk. kām-kār*

k. 6a/8, 14b/17, 22b/21, 35a/4, 35b/14, 38b/1, 52b/7, 61a/11

kāmuyāb (< Far. kām-yāb): İsteğine kavuşmuş, bahtiyar.

k. 13b/19, 27a/2, 56b/6

kāmkār (Far.): İsteğine kavuşmuş, devlet ve ikbal sahibi. *bk. kāmukār*

k. 23b/14, 28b/4

ḳan: Kan.

ḳ. 10a/17, 10a/17, 17a/17, 17a/21, 17b/3, 17b/4, 18b/19, 18b/19, 30b/18, 40b/16, 48a/2, 58a/2

ḳ. dök- (ölüme yol açmak, cana kıymak) 10a/16, 17b/5, 62a/19

ḳ. iç- (acımadan insan öldürmek) 10a/18, 30b/17

ḳ. içici (acımadan insan öldüren) 26a/20-21, 31a/16

ḳ. ḳaşan- (korkudan kan işemek) 9a/1, 26a/13, 30b/15, 41b/15, 41b/17, 43a/19, 56b/14

ḳ.+da 10a/18

ḳ.+dan 10a/13, 10a/17

ḳ.+ı 18b/15

ḳ.+ıla 47b/4

ḳ.+ın 58b/3, 61b/8

ḳ.+ın iç- (acımadan insan öldürmek) 49a/15

ḳ.+ından 17a/20, 17a/21

ḳ.+ını 60a/10, 60b/8, 62a/2

ḳ.+ını dök- (ölüme yol açmak, cana kıymak) 21a/13, 21b/19

ḳ.+lar iç- (acımadan insan öldürmek) 26a/9, 56b/16

ḳ.+lar saçış- (acımadan insan öldürmek) 10a/9

ḳ.+ların 3b/3, 33b/2, 43b/1, 58b/2, 59a/14

ḳ.+ların dök- (acımadan insan öldürmek) 14b/13

ḳ.+ların iç- (acımadan insan öldürmek) 57b/17, 60b/7

ḳ.+larını 3b/2, 58a/1

ḳ.+larını iç- (acımadan insan öldürmek) 59a/6

ḳ.+uñ dök- (acımadan insan öldürmek) 29b/4, 29b/5

ḳ.+uñ dökdür- (acımadan insan öldürtmek) 46b/4

ḳ.+uñı dök- (acımadan insan öldürmek) 30a/16

ḳ.+uñı iç- (acımadan insan öldürmek) 45a/5

kān (Far.): (mec.) Kaynak, memba.

k.+a 23a/20, 46a/2

ḳana ḳana: Kanıncaya kadar, doya doya.

ḳ. iç- (bol bol, doyasıya içmek) 45a/5, 59a/14-15

ḳanāʿat (Ar.): Yetinme, kendisine verilene razı olma.

ḳ. ḳıl- (yetinmek) 37b/12

ḳ.+den 13b/9

ḳanad: Kanat.

ḳ. aç- (uçmak, kanatlanmak) 4a/7, 5b/18, 6b/19, 7a/16, 7a/18, 11a/8, 12a/15, 17b/16, 20a/19, 42a/14, 42b/9, 44a/9, 45a/20, 45b/3, 50b/7, 50b/10, 51a/10, 51a/13, 52a/13, 53b/7, 53b/20, 55a/20

ḳ. açuş- (hep birlikte kanat açmak, uçmaya hazırlanmak) 18b/5

ḳ. bük- (yere inmek için hazırlanmak) 45b/5

ḳ. çat- (kanatlarını birbirine değecek şekilde yanaştırmak) 8b/9

ḳ. ḳanad.a çat- (kanatlarını birbirine değecek şekilde yanaştırmak) 4a/21, 7b/17, 14b/12, 20a/1, 58b/15, 61a/9

ḳ. süz- (kanatları açık hâlde uçmak) 44a/10

ḳ. şaḳıt- (kanatlarını çırparak ses çıkarmak) 9b/20

ḳ.+a 4a/21, 7b/17, 14b/12, 20a/1, 51a/13, 58b/15, 61a/9

ḳ.+ı 7a/5, 7a/5, 54b/2, 66a/17

ḳ.+ın 19b/13, 42a/15, 42a/15, 45a/21, 45a/21, 56a/18

ḳ.+ından 14b/14, 66a/15

ḳ.+lar 10b/16, 15b/2

ḳ.+ları 7a/7, 10b/13, 53a/7, 54b/1, 56a/4

ḳ.+ların 10b/12

ḳ.+larınuñ 7a/10, 10b/14

ḳ.+larumuzı 51a/15

ḳ.+umuz 51a/14

ḳ.+umuza 51a/14

ḳanadcuḳ: Küçük kanat.

ḳ.+(ġ)ı 20a/17

ḳ.+(ġ)ın 20a/18, 56a/18

ḳanadlu: Kanatlı. *bk. ḳanatlu*

ḳ. 31a/15, 49b/4

ḳanad-dār (Far.): (mec.) Yol arkadaşı.

ḳ. 42b/5

ḳanatlan-: Uçmaya başlamak.

ḳ.-up 39b/14, 60b/7

ḳanatlu: Kanatlı. *bk. ḳanadlu*

ḳ. 38b/13, 57a/14

ḳand (Ar.): Şeker.

ḳ. 46a/2

ḳ.+ıla 21b/9

ḳanda: Nerede, nereye.

ḳ. 5a/5, 6a/4, 19b/1, 34b/13, 48b/16

ḳ.+dur 35a/6, 35a/7, 60a/9

ḳandaġı: Nerede.

ḳ. 5a/18

ḳandalıġı: Nerede olduğu.

ḳ.+n 5b/5, 6a/12, 64a/8

ḳanda ḳanda: Nerede nerede.

ḳ.+dur 36a/20

ḳanı: Hani, nerede.

ḳ. 3a/20, 5a/18, 9a/3, 11a/17, 11a/18, 25a/7, 25a/16, 34b/16, 34b/19, 58a/19, 58a/19, 58a/20, 61b/7, 66a/15

ḳanıḳ-: Kan dökmeğe istekli olmak.

ḳ.-dı 10a/18

ḳanḳı: Hangi.

ḳ. 7b/11, 23b/11, 36a/1, 37b/16, 39b/4

ḳan-: 1. İnanmak, kanaat getirmek.

ḳ.-madı 59a/10

2. Daha fazlasına ihtiyaç hissettirmeyecek kadar yemek veya içmek.

ḳ.-up 39a/10

Ḳanṭarūş: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Ḳanṭarūş-ı Aṣferī*

Ḳ. 8b/21, 9a/4, 9a/6

Ḳanṭarūş-ı Aṣferī: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Ḳanṭarūş*

Ḳ. 8b/17, 9a/5, 9a/8

Ḳ.+ye 9a/6

Ḳanṭūr-u cāẕū: Ayyûr cadının veziri.

Ḳ. 58b/8, 59a/9

ḳānūn[1] (Ar.): Kural, nizam.

ḳ.+unca 8b/16

ḳānūn[2] (Ar.): Bir tür müzik aleti.

ḳ. 10a/11, 31a/7

kān-ı devlet (Far.): Mutluluk kaynağı.

k. 52b/9

ḳap-: Kapmak, birdenbire yakalayıp almak.

ḳ.-a 10b/15

ḳ.-ar 51b/20, 52a/2

ḳ.-arlar 18a/10

ḳ.-dı 51b/13

ḳ.-up 4a/18, 9b/1, 12a/20, 57b/8, 66a/13

ḳapaḳ: (Göz) kapağı.

ḳ.+ları 40a/13

ḳapdur-: Kapılmasına yol açmak. *bk. ḳaptur-*

ḳ.-duġın 19a/10

ḳ.-mayup 15a/20

ḳ.-ur 46a/4

ḳapla-: Kuşatmak, sarmak, örtmek.

ḳ.-dı 34b/2, 65a/4

ḳ.-duġın 7b/17

ḳ.-r 7b/17

ḳaplan: Kaplan.

ḳ. 25a/20, 30a/13

ḳaplu: Kaplanmış olan.

ḳ. 25a/21

ḳaptur-: Kapılmasına yol açmak. *bk. ḳapdur-*

ḳ.-up 12a/20

ḳapu: Kapı.

ḳ.+da 27b/20

ḳ.+ları 37a/11

ḳ.+ña 21b/20, 22a/12

ḳ.+ñda 22a/10

ḳ.+sın 12b/18, 16a/17, 22a/21

ḳ.+sına 11b/19, 30b/3, 31b/15, 34b/8, 35a/11

ḳ.+sında 11b/20, 63a/17

ḳapucı: Kapıcı, kapıyı bekleyen görevli.

ḳ. 35a/12

ḳ.+ları 35a/11

ḳaʿr (Ar.): Dip, derinlik.

ḳ.+ında 58a/20

ḳaʿr-ı ḥāk (Far.): Toprağın dibi, derinlikleri.

ḳ. 4a/1

kār-ı kesb (Far.): Çalışmanın karşılığı olarak elde edilen kazanç.

k.+ümüz 55a/6

ḳara: 1. Kara, siyah, esmer.

ḳ. 4a/13, 4a/13, 10b/12, 16a/1, 17a/17, 19a/8, 19a/8, 20a/5, 33b/2, 43b/1,45a/5, 50b/12, 50b/15, 51b/10, 54b/1, 54b/2, 64a/21

ḳ.+lar 64b/15

2. (mec.) Kötü, uğursuz.

ḳ. 30b/3

Ḳaradeñiz: Karadeniz.

Ḳ. 63b/21

Ḳ.+den 47b/8, 47b/11

ḳar-: Karıştırmak.

ḳ.-alum 60b/8

ḳ.-am 60a/10

ḳ.-up 33b/2

ḳarañulıḳ: Karanlık. *bk. ḳarañuluḳ*

ḳ.+(ġ)a 35b/19

ḳ.+(ġ)ı 35b/18

ḳarañuluḳ: Karanlık. *bk. ḳarañulıḳ*

ḳ. 35b/19, 36a/17, 64b/17

ḳarār (Ar.): Bir yerde veya bir hâlde durma, sakin olma.

ḳ. eyle- (durmak, kalmak) 19b/18, 19b/21, 19b/21, 41a/18, 41b/3

ḳ. it- (durmak, kalmak) 11b/7, 25b/12, 41a/21, 41b/4, 43a/3, 63b/14

ḳ. ḳıl- (durmak, kalmak) 19b/9, 20a/9, 55b/13, 58b/7, 59b/10

ḳ.+u ṭut- (durmak, kalmak) 50b/16

ḳ.+um ḳalma- (dayanamamak) 29b/13

ḳarar-: 1. Rengi koyulaşmak, siyahlaşmak.

ḳ.-a 48a/2

2. Yardımcı fiil.

ḳ.-dı 18b/1

ḳ.-sun 31b/17

ḳaravul: Gözcü, nöbetçi.

ḳ. 10b/8

ḳ.+a 10b/9

ḳardaş: Kardeş. *bk. ḳarındaş*

ḳ. 51a/4

ḳ.+ı 19a/1

ḳarġa: Karga.

ḳ. 11b/14

ḳarı: Yaşlı.

ḳ. 43a/16

ḳar(ı)n: Karın.

ḳ.+dan 45a/3

ḳ.+ımuzı 50b/9

ḳ.+ın 19a/8, 35b/11, 35b/12

ḳarınca: Karınca.

ḳ. 64b/19, 64b/20

ḳ.+ları 64b/20

ḳarındaş: Kardeş. *bk. ḳardaş*

ḳ. 51a/5

ḳ.+ı 45a/14, 48a/8, 50a/7

ḳ.+ıdur 45a/1

ḳ.+ını 57b/17, 58a/7

ḳ.+ınuñ 48b/2

ḳ.+ları 51a/6

ḳ.+larum 50b/21

ḳ.+larumuñ 51a/3, 51b/3

ḳ.+um 45a/3, 45a/3, 50b/9, 63b/8

ḳarındaşcıḳ: Küçük kardeş. *bk. ḳarındaşcuḳ*

ḳ.+(ġ)um 51a/2

ḳarındaşcuḳ: Küçük kardeş. *bk. ḳarındaşcıḳ*

ḳ.+laruñ 51a/7

ḳarış-: Katılmak, dahil olmak.

ḳ.-dı 17b/12

ḳ.-up 10a/7, 17a/4

ḳarışdur-: Katmak, dahil etmek.

ḳ.-alum 65b/9

kārısāz (< Far. kār-sāz): Üreten, yaratan; Allah. *bk. kārusāz*

k. 4a/2

ḳarīn (Ar.): Yakın.

ḳ. ol- (yakın olmak) 1b/12

Ḳarḳarhā: Sâm'ı öldürmeye kasdeden şeytan neslinden bir dev. *bk. Ḳarḳarhāyī*

Ḳ.+yuñ 3b/11

Ḳarḳarhāyī: Sâm'ı öldürmeye kasdeden şeytan neslinden bir dev. *bk. Ḳarḳarhā*

Ḳ. 2b/14, 2b/16, 2b/16, 2b/16, 2b/19, 3a/1, 3a/1, 3a/5, 3a/9, 3a/10, 3a/12, 3a/15, 3a/20, 3a/21, 3b/6, 3b/7, 3b/9, 6b/5, 6b/8

ḳarşu: Karşı taraf, karşıya, karşısında.

ḳ. 7b/9, 10a/5, 32a/3, 32a/6, 34b/4, 35a/7, 35a/18, 35b/6, 36a/1, 43b/13, 44a/10, 57a/19

ḳ. dur- (karşısında durmak)16b/21

ḳ. dut- (kendisini korumak için siper tutmak) 9b/6

ḳ. gel- (karşılaşmak)14b/2, 14b/21, 32a/5, 34b/9, 37a/9

ḳ. git- (karşılamaya gitmek) 35b/1

ḳ. ṭur- (mücadele etmek) 9a/3, 9a/3, 15b/18, 26a/9, 35a/21

ḳ. var- (karşılamak) 4a/10, 16a/20, 29a/6-7, 29a/8, 39a/7

ḳ. vir- (kendisini korumak için siper tutmak) 9a/11

ḳ.+da 33b/21

ḳ.+dan 34b/12, 34b/13

ḳ.+larından 34b/14

ḳ.+muza 53a/9

ḳ.+sına 18a/5, 36a/10, 63a/19

ḳ.+sında 10b/18, 28b/5, 42a/21, 45a/13

ḳartal: Kartal.

ḳ. 57b/6

ḳ.+uñ 11b/14

Ḳarṭū-yı Aşferī: Benî Asfer melikinin bir beyi.

Ḳ. 11b/6

Ḳārūn: Sâm'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ḳārūn-ı pīl-ten, Ḳārūn-u pīl-ten*

Ḳ. 25a/8, 28b/6, 28b/9, 28b/14, 32b/19

Ḳ.+ıla 29a/3

Ḳārūn-ı pīl-ten: Sâm'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ḳārūn, Ḳārūn-u pīl-ten*

Ḳ. 28b/6, 32b/12

Ḳ.+ile 33a/1, 31a/19-20, 33a/7

Ḳārūn-u pīl-ten: Sâm'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ḳārūn, Ḳārūn-ı pīl-ten*

Ḳ. 32b/13, 32b/17, 33b/10

kāruzār (< Far. kār-zār): Cenk, kavga, savaş. *bk. kārızār*

k. 26a/8, 30a/8

k. it- (cenk etmek, savaşmak) 5a/18, 32a/14

ḳaṣd (Ar.): Kasıt, niyet, amaç.

ḳ. 54a/7

ḳ. eyle- (kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek) 3b/9, 3b/10, 64a/13

ḳ. it- (kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek) 1b/12, 21a/13, 22b/1, 24b/6, 34a/10, 34a/17, 36b/16, 51a/11, 62b/5

ḳ. ḳıl- (kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek) 5a/16, 13b/2, 21a/3

ḳ.+ı 21b/5, 60a/3

ḳ.+ıla 5b/21

ḳ.+ına 21a/11, 21a/12, 29a/21

ḳ.+ında 43a/1

ḳaṣd-ı helāk (Far.): Helak etme, yok etme düşüncesi, isteği.

ḳ. it- (öldürmek, yok etmek istemek) 3b/10

ḳasem (Ar.): Yemin, ant.

ḳ. 28b/1

ḳāṣıd (Ar.): Haberci, ulak, elçi.

ḳ. 25b/6, 25b/6, 25b/19, 42a/7, 45b/7, 48a/18

ḳ.+a 37a/5, 37a/7

ḳ.+ı 25b/15, 45a/17, 45b/9

ḳ.+ıla 25b/18, 27b/14

ḳ.+uñ 25b/6

Ḳāsım: Hz. Muhammed'in lakabı.

Ḳ. 14a/4, 27a/5, 40b/10, 52b/3

ḳaṣır (< Ar. ḳaṣr): Köşk, saray. *bk. ḳaṣr*

ḳ. 41a/13

ḳaṣīde (Ar.): Kaside.

ḳ.+yle 2a/16

ḳaṣr (Ar.): Köşk, saray. *bk. ḳaṣır*

ḳ. 43a/5 , 35a/16

ḳ.+a 35a/15

ḳ.+ına 35b/3

ḳ.+ınuñ 2a/7

ḳ.+uñ 43b/15

ḳaṣr-ı Rūm (Far.): Rum sarayı.

ḳ.+dan 13a/13-14

ḳaṣr-ı ʿālī (Far.): Büyük, yüce saray.

ḳ. 43b/13

ḳaṣr-ı köhne (Far.): Eski saray.

ḳ.+den 41b/5

ḳaṣṣāb (Ar.): Kasap.

ḳ.+uñ 57a/1

ḳaş[1]: Kaş.

ḳ. 65a/6

ḳ.+ları 40a/13

ḳ.+uñ 14a/8

ḳaş[2]: Eyerin ön ve arkasındaki çıkıntılı bölüm.

ḳ.+ına 9b/7, 57a/18

ḳaş[3]: Sarp kayalık, uçurum.

ḳ.+dan 36b/12

ḳaşan-: Hizmet ve binek hayvanları durup işemek.

ḳ.-a 41b/17

ḳ.-up 26a/13

ḳ.-ur 9a/1, 30b/15, 41b/15, 43a/19, 56b/14

kāşif-i sırr-ı ḫilāfet (Far.): Halifeliğin sırrına vakıf olmuş; Hz. Ali.

k. 2a/2

ḳat: 1. Tabaka, katman

ḳ. 10a/15, 14b/11, 15b/13, 23b/8, 30a/9, 30b/19, 32b/2, 32b/4, 32b/4, 41b/17, 46b/5, 47a/1, 53a/13, 55b/8, 66a/16

ḳ.+ına 3a/11, 3a/18,

2. Huzur, makam, ön, yan.

ḳ.+ına 12a/10, 12b/4, 34b/17, 58b/13, 59a/11, 59a/12

ḳ.+ında 5b/15, 16a/16, 24a/20, 27b/3, 30a/7, 41b/16

ḳ.+ından 17a/19

ḳ.+uma 29a/21

ḳ.+umda 43b/3, 46a/19, 47a/11, 47b/18, 56b/10, 65b/2

ḳ.+umdan 22b/10, 47b/17

ḳ.+umuza 55b/15

ḳ.+umuzda 37a/16

ḳat-: Katmak, dahil etmek.

ḳ.-dum 43a/21, 43b/1

ḳ.-mış 44b/11

ḳaṭ^c (Ar.): Bitirme, son verme.

ḳ. it- (bitirmek, son vermek) 26b/11, 38b/12

ḳaṭ^cā (Ar.): Asla, hiçbir zaman.

ḳ. 30a/2

Ḳaṭāṭ Ḫān: Yunan meliki.

Ḳ. 19b/7

ḳat-ender-ḳat (Far.**)**: Kat kat, üst üste.

ḳ. 15b/2, 17a/18

ḳatı: 1. Sert, yumaşak karşıtı.

ḳ. 25a/20, 31a/14, 49b/4

2. Şiddetli.

ḳ. 34b/5, 36b/6, 51a/4

3. İyice, sıkı sıkı.

ḳ. 57a/6

4. Çok, çok fazla.

ḳ. 13b/8, 21b/2, 22a/13

5. (mec.) Acımasız, merhametsiz.

ḳ. 40b/20

ḳatır: Katır.

ḳ.+a 8a/15

ḳatış-: Birbirine girmek, karışmak.

ḳ.-up 17a/4

ḳatı ḳatı: Sert, katı.

ḳ. 48b/11

kātib (Ar.): Yazı işleriyle uğraşan, kâtip.

k. 28a/14, 48b/2

k.+i 45b/9

k.+ler 48b/17

kātib-i çarḫ-ı ʿUṭarid (Far.): Göğün kâtibi Utarit.

k. 41b/19

ḳaṭre (Ar.): Damla.

ḳ.+yiken 17b/15

Ḳattāl: Hûnhârî cadının dördüncü oğlu.

Ḳ. 58a/8

Ḳaṭṭān: Sîsitân pehlivanlarından biri.

Ḳ. 32a/9

kāvī (Ar.): Yakan, yakıcı.

k. 46b/9, 50a/1, 56b/9, 56b/13

k.+le 2a/10

ḳavil (< Ar. ḳavl): Söz, kelam. *bk. ḳavl*

ḳ.+de 17a/16

ḳavim (< Ar. ḳavm): Millet, kavim, insan topluluğu.

ḳ.+den 35b/10

ḳ.+densiz 33b/20

ḳavl (Ar.): Söz, kelam. *bk. ḳavil*

ḳ. ü ḳarār it- (sözleşmek, kararlaştırmak) 63b/14

ḳ. eyle- (sözleşmek, anlaşmak) 4b/18

ḳ.+i 51b/21, 52a/1, 52b/10

ḳ.+ince 2b/9, 3a/4, 3b/8, 4a/3, 4b/4, 4b/10, 5a/1, 5a/20, 5b/21, 6a/21, 6b/14, 7b/7, 8a/12, 8b/11, 9a/5, 10a/19, 11b/17, 12b/3, 13a/7, 14a/13, 14b/18, 15a/15, 15b/18, 16a/6, 16b/11, 17b/7, 18a/2, 18b/20, 19b/1, 19b/16, 20b/2, 20b/21, 21a/15, 21b/3, 21b/11, 21b/21, 22a/13, 22b/21, 23b/3, 23b/21, 24b/2, 24b/16, 25a/15, 26a/16,

27a/18, 28a/9, 29a/2, 29b/9, 30a/19, 30b/12, 31a/1, 31a/12, 31a/19, 31b/8, 31b/18, 32a/15, 32b/5, 33a/7, 33b/10, 41a/2, 41b/1, 41b/20, 42a/19, 42b/21, 43b/10, 44a/6, 45a/1, 45b/11, 46b/20, 48a/8, 49b/11, 50a/13, 51a/6, 51b/6, 52a/9, 56a/10, 56b/3, 57a/8, 57b/4, 58a/21, 59a/9, 59b/2, 60a/5, 60b/13, 61a/4, 61a/16, 62a/6, 63b/18, 65a/9, 66a/4

ḳ.+inde 2b/10

ḳ.+üñ 13a/5

ḳavl-i İdrīs (Far.): Hz. İdris'in sözü.

ḳ.+dür 51b/16-17

ḳavm (Ar.): Millet, kavim, insan topluluğu.

ḳ. 7a/6, 7a/11, 34a/4, 34a/5, 34a/5, 34a/8, 36a/18, 36a/19, 36a/21, 36b/9, 36b/13, 46b/5

ḳ.+den 36b/1, 37a/6

ḳ.+densiz 34a/1

ḳ.+e 36a/18

ḳ.+i 19a/1, 35b/7, 36b/19, 60a/17

ḳ.+idür 43b/19

ḳ.+ile 35b/4

ḳ.+inden 36a/17

ḳ.+ine 38a/12

ḳ.+inle 5a/3

ḳ.+inüñ 36a/21

ḳ.+iyüz 36a/19

ḳ.+süz 36a/18

ḳ.+üñ 7a/13, 35b/9

ḳavm-i maḥşer (Far.): Mahşer halkı.

ḳ. 15a/13, 20b/1

ḳavuş-: Kavuşmak.

ḳ.-malı 50b/12

ḳaya: Kaya.

ḳ.+dan 49b/8

ḳayd (Ar.): Takip, gözetleme.

ḳ. it- (takip etmek, gözetlemek) 46b/4, 57a/2

Ḳaydafa: Taberi tarihinde ve Firdevsî-i Tûsî'nin Şehnâmesi'nde geçen kadın

hükümdar.

Ḳ. 38b/4

ḳayın: Bir tür ağaç.

ḳ. 25a/21, 49b/4, 57a/15

ḳayır: Kalın kum.

ḳ. 39a/9

ḳayır-: Sakınmak, çekinmek.

ḳ.-maz 28a/14

ḳāyil (< Ar. ḳāʾil): Razı olmuş, boyun eğmiş.

ḳ. ol- (razı olmak) 1b/8

kāyināt (< Ar. kāʾināt): Kâinat, evren.

k. 64b/7

k.+da 5a/14

ḳayna-: 1. Köpürmek, dalgalanmak.

ḳ.-dı 17b/15

2. Akmak, hareket etmek.

ḳ.-maz 37a/7

3. Yardımcı fiil.

ḳ. 25a/16

ḳaynaḳ: Yırtıcı hayvan pençesi.

ḳ. 17b/20

ḳ. ur- (pençesine almak; yırtmak, parçalamak) 17b/18, 17b/19, 17b/21, 18b/15, 50b/20

ḳ.+(ġ)a 51a/1, 51b/1

ḳ.+(ġ)ından 18b/13

ḳ.+larına 54b/17, 55a/18

ḳ.+(ġ)uma 53b/19, 54a/6, 55a/19, 55a/19

ḳaynaḳlu: Pençeli.

ḳ. 31a/15

ḳaynaş-: Kaynaşmak, hareket etmek.

ḳ.-urlar 36b/14

ḳaynat-: Kaynatmak.

ḳ.- 2b/2

Ḳayşar (Ar.): Hükümdar, imparator.

Ḳ. 13a/5, 13a/5, 43a/14, 61a/13

Ḳ.+a 13a/4

Ḳ.+ı 60a/18

Ḳayşar-ı Rūm: Roma impratoru.

Ḳ. 7b/15, 10a/2, 14b/5, 14b/6, 14b/12, 19b/6, 20b/14, 22b/10, 23b/13, 41a/15, 41b/6, 41b/7, 41b/9, 41b/11, 42a/1, 42a/2, 43a/12, 60a/17, 60a/18

Ḳ.+a 41b/6

Ḳayselān: Benî Asfer askerlerinden biri. *bk. Ḳayselān-ı Aṣferī*

Ḳ. 9a/12, 9a/13, 9a/14

Ḳ.+a 9a/13

Ḳayselān-ı Aṣferī: Benî Asfer askerlerinden biri. *bk. Ḳayselān*

Ḳ. 9a/10

Ḳayselān-ı Rūmī: Bir Rum pehlivanı.

Ḳ. 19a/6

Ḳayṭās: Bir yer adı (?).

Ḳ. 25b/1

Ḳayṭūnī: Nîmrûz serverlerinden biri.

Ḳ. 32a/10

Ḳayyūm: Ezelî ve ebedî kaim olan; Allah.

Ḳ. 39b/19, 40b/10, 45b/19, 66b/12

ḳaz: Kaz.

ḳ. 5a/19, 56b/19

ḳaz-: 1. Eşmek.

ḳ.-a 29b/4,

ḳ.-dılar 19a/9

2. Kazık çakıp (atı) bağlamak.

ḳ. ḳo- (kazık çakıp atı bağlamak) 31a/14, 39b/16, 57a/18

ḳażā (Ar.): Kaderin, Allah tarafından ezelde tâyin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi.

ḳ.+yıla 67b/1

ḳazan: Kazan.

ḳ. 2b/2

ḳazan-: Elde etmek.

ḳ.- 2b/2

ḳażā-yı āsümān (Far.): Gökten gelen musibet.

ḳ. 32b/21

ḳażā-yı āsümānī (Far.): Göğe ait musibet.

ḳ. 17b/17

Ḳaḍbān: Sîsitân pehlivanlarından biri.

Ḳ. 32a/9

ḳazdur-: (mec.): Sildirmek.

ḳ.-dı 61b/1

ḳāżıye'l-ḥācāt (Ar.): İhtiyaçları, istekleri yerine getiren; Allah.

ḳ.+a 3b/15, 57b/2, 66b/7

ḳ.+dur 39b/16

ḳażıyye (Ar.): İddia, dava.

ḳ.+den 64a/12

kebāb (Ar.): 1. Kebap

k. 44a/5

k.+ı 60b/11

2. (mec.) Acı, sıkıntı.

k. 11a/19

kebāb-ı eṭʿām (Far.): Kebap yemeği.

k.+ı 60b/11

Kebkebūş Baġdādī: Bağdatlı bir pehlivan.

K. 19a/6

Ḳebrād: Bir kahraman.

Ḳ. 5b/14

kef (< Ar. keff): Elin iç kısmı, avuç.

k. ṣal- (el atmak, elini götürmek) 46b/9

Kefe: Bir yer.

K.+nüñ 63b/21

kefen (Ar.): Kefen.

k. 19a/8, 46a/18, 57a/2

kefgīr (Far.): Uzun saplı, yayvan ve delikli kepçe, kevgir.

k. 56b/13

Kefh-i Aṣḥāb: Ashab-ı Kehf, Yedi Uyurlar.

K. 48a/3

Keh-keşān (Far.): Samanyolu. Açık gecelerde gökyüzünde boydan boya görülen uzun, bol yıldızlı, ışıklı şerit.

k. 48a/4

keklik: Keklik.

k. 5a/19, 20a/11

kelām (Ar.): Söz, ifade.

k. 8a/11, 24b/15, 40b/5, 45a/11

k. söyle- (söz söylemek, anlatmak) 2a/14, 24a/11

k.+ı 28b/11

k.+ın 37a/18

k.+uñ söyle- (söz söylemek, anlatmak) 2b/3

keleci: Söz, kelam.

k. 28b/10

k.+yi 30a/20

kelek (< Far. kālek): Ham kavun.

k. 9a/2, 56b/10

Kelīm: Allah'la konuşan; Hz. Musa.

K.+üñ 3b/19

kelimāt (Ar.): Sözler, kelamlar.

k.+da 62b/17

Kelīmu'llāh: Allah'la konuşan; Hz. Musa.

K. 13a/2

kem (Far.): Kötü, fena, değersiz.

k. 13b/14, 19b/15, 46a/8, 46a/9, 66b/4

k.+dendür 1b/2

k.+durur 47a/11

kemāl (Ar.): Olgunluk, mükemmellik.

k. 13b/11, 14a/11, 52b/9

k.+i 26b/14

kemāl-i ḳudret (Far.): Noksansız kudret, sınırsız güç.

k.+ine 35b/16

kemāl-i maʿrifet (Far.): Bilgi bakımından kusursuz, noksansız ve mükemel olma.

k.+i 67a/1

kemānī (Far.): (mec.) Uygun olmayan, kötü.

k. 47a/4

kem (Far.): Az, küçük.

k.+çe 21b/6

kemer (Far.): 1. Kemer, kuşak.

k. 30b/6,

k.+inden 9b/20, 18b/3, 18b/4

2. Kavisli kubbe.

k. 37b/1, 38a/19, 53b/9, 53b/10

k.+de 38a/11

k.+üñ 37b/1

kemergāh (Far.): Kemer bağlanan yer, bel.

k.+larından 18b/7

kemīne (Far.): (mec.) Hizmetli, hizmetkâr.

k.+ye 33b/20

kemter (Far.): Çok değersiz, itibarsız.

k.+idür 2a/8

kenār (Far.): Kenar, kıyı, çevre.

k.+a 10a/11, 27a/11

k.+ına 4b/7, 34a/4, 36a/8, 39b/16, 45b/1, 45b/14, 48b/7, 53b/7, 63b/21

k.+ında 19b/10, 25b/9, 25b/18, 39a/2, 39a/15, 41a/12, 41a/14, 42b/2, 43b/12, 45b/2, 48b/4, 50a/20, 58b/11

k.+ını 4b/8

k.+ınuñ 4b/10

kendi: Kendi, kendisi. *bk. kendü, kendüz*

k.+dür 25a/13

k.+n 47a/5

k.+ne 18a/11

k.+si 9b/7

k.+ye 17a/5, 22a/5, 23b/4, 23b/5, 23b/6

kendü: Kendi, kendisi. *bk. kendi, kendüz*

k. 13a/14, 33a/14, 46b/12, 55b/7, 59b/21, 63a/4, 63a/4, 66a/20

k.+den 28a/19, 39a/7

k.+ler 34b/17, 54b/1

k.+lere 32b/20

k.+leri 34b/17

k.+lerin 3b/2, 32b/20

k.+m 32b/20

k.+mi 33a/20

k.+nüñ 4b/1, 5a/11, 5b/15, 7b/20, 12a/4, 12a/5, 12b/14, 17a/6, 18a/10, 22a/4, 23a/3, 40a/6, 65a/9

k.+si 15b/10

k.+ye 19b/17, 33a/10, 33b/14, 51b/19, 51b/20, 60a/19, 60a/20, 60b/2, 60b/3, 65b/16, 65b/18

k.+yi 24b/9, 45a/19, 62b/15, 63b/3

kendüz: Kendi, kendisi. *bk. kendi, kendü*

k.+i 3b/12, 9b/10, 24b/11, 27b/19, 40a/3

k.+ile 14b/7

k.+in 3a/18, 4a/20, 5a/4, 7a/8, 8b/1, 11a/12, 21a/5, 28a/3, 28b/13, 29a/10, 45b/8, 48a/11, 48a/21, 50a/20, 52a/20, 59b/5, 65b/20

k.+inden 29a/10

k.+ine 3b/9

k.+üñ 12a/21, 30a/17

k.+üni 4b/1

k.+ünüñ 12b/14

ker (Far.): Sağır.

k. 22b/16, 50a/6

kerāmet (Ar.): Keramet.

k. 3b/17, 40a/7

kerem (Ar.): İyilik, cömertlik, ihsan.

k. eyle- (lutuf ve ihsanda bulunmak) 28b/21

k. it- (lutuf ve ihsanda bulunmak) 31a/9

k. ḳıl- (lutuf ve ihsanda bulunmak) 12a/21, 14a/4, 21b/15, 42b/6

kerīm (Ar.): Kerem sahibi olan, cömert.

k. 66b/6

Kerīm (Ar.): Kerem sahibi, cömert; Allah.

K. 14a/2, 67a/9

Kerīmān: Şehnâme kahramanlarından olan Nerîmân'ın babası. *bk. Kerīmān-ı tācıdār*

K. 25a/19, 25a/19

Kerī̆mān-ı tācıdār: Şehnâme kahramanlarından olan Nerîmân'ın babası. *bk. Kerī̆mān*

K.+dan 25a/3

Kerī̆m-i ẕü'l-Celāl: Celal ve kerem sahibi; Allah.

K. 52b/3

kerkes (Ar.): Akbaba.

k.+ler 20a/14

kerre (Ar.): Defa, kez.

k. 6a/14, 10a/20, 10a/21, 27b/18

kerrūbiyān (Ar.+Far.): Allah'a en yakın melekler. *bk. kerrūbī̆yūn*

k. 1b/8

kerrūbī̆yūn (Ar.): Allah'a en yakın melekler. *bk. kerrūbiyān*

k. 54b/6

kes-: Kesmek.

k.- 28a/8

k.-di 10a/16, 18b/18

k.-e 9a/9, 9b/2, 9b/17, 18b/2, 62b/6

k.-elüm 63b/10

k.-em 30a/15, 46b/1

k.-en 21b/18, 34b/17, 35a/1

k.-erler 34b/16, 34b/17

k.-ersiz 34b/19

k.-meyince 30b/2

k.-sem 30b/10

k.-sevüz 32a/13

k.-üp 19a/1, 29a/17, 33a/13, 38b/5

k.-üp-durur 3b/1

kesil-: 1. Kesilmek.

k.-sün 31b/17

k.-ür 9b/4

2. Sona erdirilmek, bitirilmek.

k.- 28a/7

k.-mese 40a/19

k.-üp 40a/21, 66b/10

3. Yardımcı fiil.

k.-mese 13b/10

k.- 66b/10

keskün: Keskin.

k. 30a/20, 48b/3

keşān ber-keşān (Far.): Çeke çeke, zorla.

k. 42a/6

keştībān (Far.): Gemici, kaptan.

k. 1b/12

kevkeb (Ar.): Yıldız.

k. 50a/5

kevn-i fesād (Far.): Bozguncu, fitneci dünya.

k.+uñ 43a/4

kevşer (Ar.): Cennette bir nehir veya havuz.

k.+e 39a/3

key: Çok, pek, gayet, iyice.

k. 2a/10, 3b/4, 21b/2, 22a/13, 26a/15, 26b/9, 29b/8, 30a/18, 51a/4, 51a/5, 57a/1

keyf (Ar.): Arzu, heves, istek.

k. 1b/2

Keykāvus: Keykubâd Şâh'ın oğlu. *bk. Keykāvus Şāh*

K. 32a/18

K.+a 25b/21

Keykāvus Şāh: Keykubâd Şâh'ın oğlu. *bk. Keykāvus*

K. 32a/18

K.+ıla 31b/20

Keyḫusrev: Keykavus'un torunu, Siyavuş'un oğlu olan meşhur hükümdar.

K. 32a/21

K.+üñ 44b/3

Keyḫusrev-i devrān: Zamanın Keyhusrev'i; Yıldırım Bayezid.

K.+uñ 67a/13

Keyḳubād: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keyḳubād Şāh, Ḳubād, Ḳubād Şāh*

K. 24b/17, 24b/17, 25a/1, 25b/11, 26a/5, 26a/6, 27b/3, 27b/16, 28b/1, 28b/3, 29a/15, 29a/16, 29b/8, 29b/9, 30a/5, 30a/18, 31b/16, 32a/4, 33b/3, 46a/9, 47b/1, 47b/18

K.+a 24b/20, 25b/17, 26a/2, 27a/20, 29b/11, 31b/18, 32a/3, 44b/6, 44b/7

K.+dan 25b/13

K.+ı 33b/2

K.+ıla 29a/4, 29a/5, 41b/12

K.+la 28a/1

K.+uñ 27b/6, 27b/18, 28a/15, 29a/14, 31b/14, 33b/1, 44b/6

Keyḳubādī: Keykubad'a ait.

K. 32a/5

Keyḳubād Şāh: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keyḳubād, Ḳubād, Ḳubād Şāh*

K. 24b/17, 24b/19-20, 25b/6, 25b/17, 26a/2, 26a/4, 28a/14, 28b/2, 30b/12, 31a/12, 31b/20, 32b/5, 33a/4, 44b/3

K.+a 25a/3, 28a/18, 32a/17

K.+dan 31a/21

K.+ı 31b/16

K.+ıla 27b/5

K.+uñ 24b/19-20

Keyvān: Zuhal yıldızı.

K. 41b/18, 46b/4, 46b/10

K.+ıla 17b/1

Keyyūs: Bir pehlivan.

K.+ıla 25b/3

kez: Defa, kere.

k. 22a/21, 22b/11

kez̲z̲āb (Ar.): Çok yalan söyleyen kimse.

k. 42b/12

ḳıble (Ar.): Kıble.

ḳ. 39b/16

ḳ.+ye 57a/19

ḳıblegāh (Ar.+Far.): Kâbe'nin bulunduğu yer, kıble yönü.

ḳ.+ıdur 35b/9

ḳıçın ḳıçın: Geri geri.

ḳ. 45b/2, 56a/20

ḳıġır-: Çağırmak, seslenmek.

ḳ.-dı 11a/6, 61b/10

ḳıjġır- (?): Haykırmak, fışıltılı ses çıkarmak.

ḳ.-masından 61a/8

Ḳıḳçaḳ: Kıpçak.

Ḳ. 18a/14, 18b/6

ḳıl: Kıl, tüy.

ḳ.+ından 30b/19

ḳıl-: Yapmak, etmek, işlemek.

ḳ.- 1b/12, 2a/13, 4a/1, 4b/4, 14a/11, 21b/7, 21b/18, 21b/19, 21b/20, 25a/15, 26b/9, 26b/13, 27a/12, 29b/12, 34a/15, 40b/1, 40b/1, 42a/21, 46b/13, 46b/13, 55a/13, 62b/3, 66a/21, 66b/1, 66b/2, 66b/7, 66b/9, 67a/6, 67a/7, 67a/7, 67a/7

ḳ.+ları 16a/2

ḳ.-a 2a/14, 5a/14, 5a/14, 7b/11, 8b/7, 11b/11, 12a/9, 13b/13, 17a/11, 22a/12, 24a/19, 27b/16, 27b/18, 29b/3, 34a/18, 39b/5, 44b/18, 52b/2, 53b/4, 53b/4, 53b/5, 60a/2, 62b/20

ḳ.-acaġın 64a/14

ḳ.-acaḳdur 11b/2, 15a/21, 60b/3

ḳ.-alar 24a/9, 33a/4, 66a/7, 66a/8

ḳ.-aldan 44b/18

ḳ.-alum 8b/16, 10b/11, 16a/16, 21a/17, 24b/14, 26a/20, 29b/14, 34a/8, 35b/1, 55a/8, 65b/11

ḳ.-am 17a/11, 22a/9, 24a/7, 33b/1, 42a/9, 57a/5, 60a/10, 62a/2, 62a/2

ḳ.-an 8a/4, 8b/6, 21a/3, 22a/12, 39b/16

ḳ.-arlar 29b/15

ḳ.-asın 3a/7, 4b/17, 11b/3, 12a/21, 21b/5, 21b/13, 28b/8, 29b/19, 46b/13

ḳ.-asız 5b/13, 39a/21, 62a/14

ḳ.-avuz 6a/15, 8a/21, 24a/2, 24a/18

ḳ.-aydı 25b/18

ḳ.-ayıduñuz 54a/5

ḳ.-ayın 34a/18

ḳ.-dı 4a/2, 4b/11, 4b/12, 5a/16, 7b/17, 8b/10, 9a/11, 9a/13, 9a/15, 9a/17, 13b/2, 16a/20, 18a/20, 18b/17, 21a/11, 21a/11, 21b/12, 22a/7, 23a/8, 29b/17, 34a/13, 34a/19, 34a/21, 35b/3, 35b/5, 36b/3, 36b/4, 37b/14, 39a/8, 39a/13, 40a/8, 41b/2, 43a/15, 44b/20, 45a/14, 56b/3, 57b/2, 58b/7, 60a/7, 60a/15, 60b/1, 61a/20, 61b/19, 63b/3, 63b/5

ḳ.-dılar 5b/18, 9b/18, 15a/8, 18b/2, 19b/5, 25b/21, 28b/11, 31a/8, 31b/2, 31b/3, 32a/4, 32b/13, 34a/11, 34a/12, 34b/10, 36a/3, 36a/5, 36a/6, 57a/11
ḳ.-dısa 21b/14
ḳ.-duk 53a/15
ḳ.-duḳ 4b/20, 39b/8, 50b/20, 52a/16, 55b/13
ḳ.-duḳdan 4b/11
ḳ.-duḳların 39b/15
ḳ.-dum 6b/8, 12b/4, 16b/14, 24a/6, 40a/1, 56b/18
ḳ.-duñ 12a/17
ḳ.-ġıl 8b/7, 15b/5, 18b/20
ḳ.-ıcaḳ 23b/6, 27b/11, 31b/18
ḳ.-ıcaḳlardur 28a/1
ḳ.-ıncaḳ 15b/19, 24a/11
ḳ.-ma 4a/1, 13b/15
ḳ.-madı 22a/8
ḳ.-maduġuñ 37b/12
ḳ.-maduñ 22b/15
ḳ.-maduñuz mı 5b/1
ḳ.-maġa 6a/2, 8b/3, 16a/4, 23a/3
ḳ.-maġı 42a/5
ḳ.-maḳ 8b/6, 65a/20
ḳ.-maḳda 23b/4
ḳ.-mamışdur 25a/6
ḳ.-maya 5b/17
ḳ.-mayalum 20a/20, 34b/9, 49a/17, 54a/15, 63a/20
ḳ.-mayam 61b/8
ḳ.-mayınca 5b/16
ḳ.-mayup 22a/4, 34b/8
ḳ.-maz 5a/17, 5b/8, 18a/12, 40b/20, 42a/5, 42b/18, 46b/14, 47a/12, 47a/15, 63a/1
ḳ.-mazsa 62a/3
ḳ.-maz mısın 18a/6
ḳ.-mış 28b/13
ḳ.-mışlar 44a/19
ḳ.-mışlardur 6a/14

ḳ.-sa 63a/6

ḳ.-salar 15a/20

ḳ.-saña 17a/10

ḳ.-savuz 6a/5

ḳ.-sun 2b/6

ḳ.-uban 1b/6, 60b/10

ḳ.-uñ 4b/6, 6a/11, 16b/11, 28a/14

ḳ.-up 2b/12, 3a/8, 3b/14, 4a/6, 4b/16, 5a/1, 5a/21, 5b/11, 6a/2, 6a/3, 6b/1, 6b/5, 7a/2, 7a/21, 7b/9, 8b/8, 8b/18, 9a/10, 9a/18, 10a/6, 10a/6, 10a/10, 10b/3, 10b/4, 10b/17, 12a/2, 12a/11, 12b/19, 14a/4, 14a/14, 14a/20, 14a/21, 14b/19, 15b/5, 15b/21, 16a/15, 16b/9, 16b/18, 16b/19, 16b/21, 17a/3, 17a/13, 17b/14, 19a/5, 19b/8, 19b/9, 19b/14, 19b/17, 20a/3, 20a/7, 20a/9, 20a/19, 20a/21, 21a/2, 21a/9, 21b/15, 21b/15, 22a/4, 22b/9, 22b/10, 23b/4, 24a/10, 24b/4, 24b/10, 24b/21, 25a/17, 25b/20, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 27b/1, 27b/21, 28a/15, 29b/11, 29b/20, 30b/5, 30b/8, 30b/13, 31a/6, 31a/10, 31b/13, 31b/16, 32a/17, 32a/21, 32b/10, 32b/17, 32b/21, 33b/14, 34a/5, 34a/6, 34a/6, 34a/7, 34a/17, 34b/7, 34b/10, 34b/20, 35a/8, 35a/19, 35b/16, 35b/17, 36a/3, 36a/8, 36b/3, 36b/18, 36b/20, 37b/2, 38a/1, 38a/8, 38b/12, 39b/17, 39b/21, 40a/9, 40a/12, 41a/3, 41b/8, 42a/16, 42a/16, 42b/6, 42b/18, 43a/12, 43b/21, 44b/5, 45b/6, 45b/15, 47b/1, 49a/19, 49b/20, 50a/21, 50a/21, 50b/2, 50b/10, 50b/19, 51b/7, 52b/13, 52b/18, 53b/3, 54a/19, 54b/4, 54b/14, 54b/15, 55b/3, 56b/1, 57a/19, 57b/20, 59a/5, 59a/5, 59a/15, 59b/6, 59b/10, 59b/16, 60a/19, 60b/21, 62b/6, 62b/9, 62b/14, 62b/18, 63a/15, 63b/9, 64a/10, 66a/5, 66a/14

ḳ.-ur 6a/6, 11b/15, 13b/8, 20b/20, 22b/18, 24b/18, 26a/15, 35b/11, 35b/12, 40a/3, 51a/11, 51b/13

ḳ.-uram 12b/12, 44b/16

ḳ.-urdı 3b/15, 20a/14, 23a/17, 25a/8, 25b/7, 36a/14, 59b/7

ḳ.-urken 38b/16

ḳ.-urlar 27a/19, 47b/13

ḳ.-urlardı 20a/9, 36a/16

ḳ.-urmış 58b/16, 58b/19

ḳ.-uruz 28b/8, 33b/21, 55a/7

ḳıla ḳıla: Yapa yapa, ede ede.

ḳ. 6a/15

ḳılıç: Kılıç.

ḳ. 6a/7, 7b/12, 8b/18, 9b/2, 9b/4, 9b/8, 9b/16, 10a/16, 10b/18, 14b/20, 15a/3, 15b/2, 15b/15, 16a/9, 16a/10, 16a/17, 16b/2, 16b/9, 16b/11, 16b/18, 16b/21, 17a/3, 17a/6, 17a/13, 17a/14, 17a/16, 17b/13, 18a/11, 19a/7, 21b/1, 26a/10, 28a/20, 33b/1, 49a/12, 49b/15, 50a/4, 57a/4, 63b/10

ḳ.+dan 12b/20, 18b/10, 29b/9, 29b/11, 29b/18, 30a/20, 48b/3

ḳ.+(c)ı 3a/8

ḳ.+(c)ıdur 9b/6

ḳ.+(c)ıla 3b/10, 9a/12, 18b/18, 27b/2, 29b/4, 47b/6, 47b/15

ḳ. +(c)ın 9a/21, 9b/5, 25a/20, 31b/7

ḳ. +(c)ından 26a/13

ḳ. +(c)ını 26b/11

ḳ.+lar 17a/20, 25a/17

ḳ.+ların 31a/16, 49b/2, 57a/13

ḳ. +(c)umda 57a/3

ḳ. +(c)umdan 9a/1, 21b/21, 29b/2, 29b/6, 30a/9, 30a/14, 42a/8, 43b/7, 46b/1

ḳ. +(c)umdur 46b/14

ḳ. +(c)umla 43b/4, 45a/5

ḳ. +(c)umuñ 47a/20

ḳ. +(c)umuz 26a/21

ḳ. +(c)uñdan 22a/9

ḳılış-: Karşılıklı yapmak.

ḳ.-dılar 10a/7, 10a/11

ḳın: Kesici aletlerin kabı, kın.

ḳ.+ından 17a/16

ḳır-: Öldürmek, yok etmek.

ḳ. 17a/19

ḳ.-a 27b/2

ḳ.-am 30a/7

ḳ.-ar 26a/9, 36b/7

ḳ.-ayun 22b/20

ḳ.-dı 26a/7, 26a/11

ḳ.-dılar 10b/3, 34b/9

ḳ.-up 34b/9, 46b/8

ḳırba: Su kabı, matara.

ḳ. 36a/3

ḳırdur-: Öldürtmek.

ḳ.-dum 61b/5

ḳırıl-: Ölmek.

ḳ.-dı 17a/17

ḳırḳ: Kırk.

ḳ. 7a/9, 7a/9, 7a/21, 11a/10, 14a/20, 35b/13, 36a/1, 36a/3, 36a/6, 37a/8, 37a/20, 51a/18, 51b/18, 52a/5, 52a/13, 54a/5, 55a/16, 57b/13, 57b/14

ḳırḳ biñ: Kırk bin.

ḳ. 10b/7, 10b/8, 37a/8

ḳırḳ birinci: Kırk birinci.

ḳ. 7b/1, 7b/2, 51a/19

ḳırḳ dört: Kırk dört.

ḳ. 6b/2, 6b/4, 6b/4, 31b/15, 66a/6

ḳırḳ dört biñ: Kırk dört bin.

ḳ. 36a/7

ḳırḳ kez yüz biñ: Dört milyon.

ḳ. 24a/13

ḳışaç: Kıskaç.

ḳ. 53b/13

ḳ.+(c)ıla 53b/11

ḳışraḳ: Dişi at.

ḳ. 39b/10

ḳıṣṣa (Ar.): Hikâye, rivayet.

ḳ. 2b/8, 10a/19, 13b/19, 14a/11, 14b/17, 19b/1, 30a/18, 34a/21, 40a/15, 50b/1, 57a/7, 60a/4

ḳ.+ı 3b/7, 4b/3, 18b/19, 20a/20, 34b/9, 36a/16, 50a/12, 50b/2, 52b/14, 54a/15, 56a/10, 63a/20

ḳ.+muz 2b/12, 4a/4, 7b/7, 11b/17, 14a/15, 23b/4, 24b/13, 24b/17, 27a/20, 27b/6, 32b/7, 33b/10, 43a/1, 50a/16, 57b/8, 61a/5, 63b/19

ḳ.+sı 41a/1

ḳ.+sıdur 26b/19

ḳ.+sın 40b/6, 41a/4, 41b/19

ḳ.+sından 2a/13, 59a/2

ḳış: Kış.

ḳ. 35b/9

ḳıvan-: İftihar etmek, memnun olmak.

ḳ.-dı 25a/16

ḳıy-: 1. (mec.) Kötülük etmek, zulmetmek.

ḳ.-a 33a/13

ḳ.-maġıl 16b/4

2. Yardımcı fiil.

ḳ.-up 5a/11

ḳıyaḳ: İnsan dışkısı, pislik.

ḳ.+ı 9b/8

ḳ+ı ḳop- (altına etmek) 9a/14

ḳıyāmet (Ar.): Dünyanın sonu, kıyamet.

ḳ. 2a/5, 4b/21, 12b/2, 19b/16, 36b/3, 42a/17, 52b/10, 52b/19, 56b/2, 61a/13

ḳ. ḳop- [(mec.) büyük gürültü ve karışıklık çıkmak] 16a/6, 36b/7

ḳ.+e 40a/1, 40a/7

ḳıyās (Ar.): Kaşılaştırma, mukayese etme.

ḳ. 59b/1

ḳıyḳım: Şiddet, heybet.

ḳ.+ından 41b/17

ḳıymet (Ar.): Değer, kıymet.

ḳ.+de 37b/15

ḳ.+i 37b/15

ḳ.+in 2a/12

ḳıymetī (Ar.): Değerli, kıymetli.

ḳ. 36b/9, 36b/12

ḳız: Kız evlat, kız.

ḳ. 7b/1, 35b/11, 35b/13, 57b/17, 58a/7

ḳ.+ı 47b/14

ḳ.+ın 44a/20

ḳ.+lar 7b/2

ḳız-: Kızmak, öfkelenmek.

ḳ.-dı 43a/9, 50a/10

ḳızar-: Kızıl hâle gelmek, kızarmak.

ḳ.-dı 10a/17, 14b/16, 18b/19

ḳızart-: Kızıl hâle getirmek.

ḳ.-dı 17b/4

ḳızıl: Kızıl, parlak kırmızı.

ḳ. 7a/7, 20b/7, 32b/3, 37b/4, 55b/13, 61a/10

ki (Far.): Ki, öyle, o kadar, o denli. *bk. kim*

k. 1b/2, 1b/6, 1b/11, 2a/12, 2a/14, 2a/20, 2b/1, 2b/7, 2b/10, 2b/13, 3a/2, 3a/19, 4a/2, 4a/4, 4a/9, 4b/5, 4b/20, 5a/6, 6a/6, 6a/9, 6a/17, 6b/15, 6b/16, 6b/21, 7a/14, 7a/17, 7b/3, 7b/6, 8a/6, 8a/6, 8b/21, 10a/9, 10a/13, 11b/16, 12a/8, 12a/15, 12a/18, 12b/5, 12b/11, 12b/14, 13a/7, 13b/15, 13b/15, 13b/17, 14a/1, 14a/2, 14a/10, 14a/11, 14a/12, 14a/14, 14a/14, 14a/15, 16b/15, 20a/19, 21b/2, 21b/8, 21b/8, 21b/18, 21b/20, 22b/4, 22b/6, 23a/12, 23a/15, 23b/2, 24a/7, 24a/14, 24a/15, 24a/15, 24a/15, 24a/21, 24a/21, 24b/3, 24b/3, 24b/5, 25a/12, 26b/5, 26b/10, 26b/12, 26b/18, 26b/18, 27a/19, 27a/20, 27a/20, 27b/1, 28a/8, 28a/20, 28b/10, 29a/12, 29a/16, 29b/1, 30a/4, 30a/7, 30a/14, 30a/16, 30a/17, 30b/3, 30b/8, 30b/11, 30b/12, 30b/13, 30b/14, 30b/14, 30b/16, 31a/12, 31b/7, 31b/8, 31b/9, 31b/9, 31b/12, 31b/12, 31b/16, 32a/11, 32a/11, 32b/6, 32b/10, 32b/14, 32b/16, 32b/18, 32b/18, 32b/19, 32b/20, 32b/20, 33a/5, 33a/8, 33a/9, 33a/12, 33a/13, 33a/13, 33a/13, 33a/13, 33a/14, 33a/14, 33a/16, 33a/16, 33a/17, 33a/17, 33b/2, 33b/3, 33b/3, 33b/8, 33b/10, 33b/11, 33b/12, 33b/12, 33b/13, 33b/17, 33b/18, 33b/19, 33b/20, 33b/20, 34a/1, 34a/2, 34a/3, 34a/4, 34a/7, 34a/15, 34b/12, 35a/15, 35b/15, 36b/14, 36b/14, 36b/16, 36b/16, 36b/20, 36b/20, 36b/21, 36b/21, 37a/4, 37a/5, 37a/5, 37a/6, 37a/7, 37a/7, 37a/9, 37a/11, 37a/12, 37a/12, 37a/13, 37a/13, 37a/16, 37a/17, 37a/20, 37b/5, 37b/7, 37b/8, 37b/9, 37b/10, 37b/10, 37b/14, 37b/15, 37b/15, 37b/16, 37b/17, 37b/18, 37b/18, 37b/18, 37b/20, 37b/21, 38a/1, 38a/1, 38a/2, 38a/2, 38a/6, 38a/6, 38a/8, 38a/9, 38a/9, 38a/11, 38a/15, 38a/15, 38a/15, 38a/16, 38a/16, 38a/17, 38a/19, 38a/20, 38a/20, 38b/3, 38b/7, 38b/9, 38b/12, 38b/14, 38b/17, 38b/20, 39a/1, 39a/3, 39a/8, 39a/8, 39a/13, 39a/13, 39a/13, 39a/16, 39a/17, 39a/19, 39b/1, 39b/3, 39b/4, 39b/6, 39b/7, 39b/8, 39b/9, 39b/9, 39b/13, 39b/21, 40a/3, 40a/3, 40a/3, 40a/5, 40a/5, 40a/5, 40a/6, 40a/9, 40a/9, 40a/11, 40a/12, 40a/12, 40a/14, 40b/13, 40b/14, 40b/17, 40b/18, 41a/3, 41a/4, 41a/4, 41a/11, 42a/21, 43a/1, 43a/11, 43a/20, 43a/20, 44a/15, 45a/15, 46a/1, 46a/2, 46a/3, 46a/9, 46a/13, 46a/14, 46a/15, 46a/20, 46b/17, 46b/17, 46b/18, 47a/9, 47a/10, 47a/13, 47a/18, 47b/7, 47b/16, 48a/4, 48a/6, 48a/12, 48b/11, 49b/8, 50a/16, 50b/1, 50b/2, 50b/3, 50b/3, 50b/4, 50b/5, 50b/9, 50b/9, 50b/11, 50b/12, 50b/13, 50b/15, 50b/15,

50b/16, 50b/17, 50b/20, 50b/20, 50b/21, 50b/21, 51a/3, 51a/8, 51a/10, 51a/10, 51a/11, 51a/14, 51a/16, 51a/17, 51a/18, 51a/21, 51a/21, 51b/1, 51b/1, 51b/3, 51b/3, 51b/7, 51b/7, 51b/9, 51b/10, 51b/12, 51b/12, 51b/16, 51b/16, 51b/17, 51b/17, 51b/21, 52a/3, 52a/3, 52a/4, 52a/10, 52a/13, 52a/13, 52a/14, 52a/15, 52a/16, 52a/17, 52a/18, 52a/18, 52a/19, 52a/19, 52a/21, 52b/7, 52b/9, 52b/10, 52b/11, 52b/13, 52b/16, 52b/18, 52b/21, 52b/21, 53a/1, 53a/2, 53a/2, 53a/5, 53a/6, 53a/9, 53a/10, 53a/11, 53a/14, 53a/15, 53a/16, 53a/18, 53a/19, 53a/20, 53b/1, 53b/8, 53b/9, 53b/12, 53b/18, 54a/2, 54a/3, 54a/3, 54a/7, 54a/8, 54a/9, 54a/10, 54a/12, 54a/12, 54a/13, 54a/15, 54a/16, 54a/17, 54a/19, 54a/19, 54a/21, 54b/1, 54b/3, 54b/5, 54b/6, 54b/7, 54b/8, 54b/9, 54b/10, 54b/11, 54b/11, 54b/17, 54b/18, 54b/18, 54b/19, 55a/1, 55a/7, 55a/10, 55a/11, 55a/14, 55a/20, 55a/21, 55b/1, 55b/3, 55b/3, 55b/5, 55b/6, 55b/9, 55b/13, 55b/16, 55b/20, 56a/3, 56a/5, 56a/7, 56a/7, 56a/11, 56a/12, 56a/13, 56b/1, 57a/3, 57a/9, 57b/9, 57b/11, 57b/13, 57b/15, 57b/16, 57b/20, 58a/1, 58a/3, 58a/4, 58a/5, 58a/5, 58a/8, 58a/13, 58b/4, 58b/4, 58b/6, 58b/6, 58b/7, 58b/7, 58b/8, 58b/11, 58b/13, 58b/17, 59a/17, 59a/19, 59b/1, 59b/7, 59b/13, 60a/3, 60a/9, 60a/12, 60b/2, 61a/11, 61a/15, 61a/20, 61b/2, 61b/3, 61b/4, 61b/7, 61b/8, 61b/10, 61b/19, 61b/20, 61b/21, 62a/3, 62a/7, 62a/12, 62a/16, 62b/3, 62b/13, 62b/14, 62b/15, 62b/16, 62b/16, 62b/16, 62b/16, 62b/19, 62b/19, 62b/20, 63a/1, 63a/3, 63a/16, 63b/4, 63b/7, 63b/18, 65a/19, 65a/20, 66b/3, 66b/3, 66b/11, 66b/15, 66b/15, 66b/19, 66b/20, 66b/21, 67a/1, 67a/19, 67b/2, 169b/4

kibār (Ar.): Seçkin, soylu.

k. 61a/13

kibr (Ar.): Büyüklük taslama, kendini üstün görme.

k. 13a/6, 13a/7, 13b/5

k.+ile 23b/10

ḳīl (Far.): Söz, laf. *bk. ḳāl*

ḳ.+i 59b/21

kilāb (Ar.): Köpekler.

k. 42b/13

kilse: Hıristiyanların ibadet yeri.

k. 49b/9

k.+sinde 49b/12

kim[1]: Ki, öyle, o kadar, o denli. *bk. ki*

k. 1b/11, 2a/13, 2a/15, 2a/16, 2a/17, 2a/19, 2b/1, 2b/1, 2b/5, 2b/6, 2b/12, 2b/13,

2b/13, 2b/15, 2b/16, 2b/16, 2b/17, 2b/19, 2b/19, 2b/20, 2b/20, 2b/20, 3a/2, 3a/3, 3a/4, 3a/5, 3a/6, 3a/7, 3a/10, 3a/11, 3a/12, 3a/13, 3a/14, 3a/15, 3a/16, 3a/17, 3a/17, 3a/18, 3a/18, 3a/21, 3b/3, 3b/8, 3b/8, 3b/9, 3b/10, 3b/11, 4a/5, 4a/5, 4a/5, 4a/8, 4a/9, 4a/10, 4a/11, 4a/12, 4a/14, 4a/15, 4a/16, 4a/17, 4a/20, 4a/20, 4b/5, 4b/7, 4b/18, 5a/2, 5a/8, 5a/9, 5a/12, 5a/13, 5a/13, 5a/14, 5a/21, 5b/2, 5b/4, 5b/6, 5b/7, 5b/7, 5b/9, 5b/10, 5b/10, 5b/11, 5b/11, 5b/12, 5b/16, 5b/17, 5b/18, 5b/18, 5b/21, 6a/3, 6a/3, 6a/3, 6a/4, 6a/6, 6a/12, 6a/13, 6a/13, 6a/15, 6a/16, 6a/18, 6a/21, 6a/21, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 6b/9, 6b/10, 6b/10, 6b/12, 6b/15, 6b/18, 6b/20, 7a/1, 7a/3, 7a/3, 7a/4, 7a/4, 7a/6, 7a/8, 7a/8, 7a/12, 7a/17, 7a/18, 7a/20, 7b/4, 7b/8, 7b/8, 7b/10, 7b/11, 7b/12, 7b/13, 7b/14, 7b/18, 7b/19, 8a/1, 8a/3, 8a/3, 8a/5, 8a/6, 8a/8, 8a/13, 8a/17, 8a/17, 8a/20, 8a/21, 8b/3, 8b/6, 8b/7, 8b/8, 8b/11, 8b/13, 8b/15, 8b/21, 9a/9, 9b/1, 9b/2, 9b/5, 9b/5, 9b/10, 9b/14, 9b/16, 9b/17, 9b/17, 10a/3, 10a/12, 10b/1, 10b/2, 10b/10, 10b/10, 10b/12, 10b/17, 10b/19, 10b/20, 11a/5, 11a/6, 11a/10, 11a/12, 11a/13, 11a/17, 11a/17, 11a/21, 11b/1, 11b/5, 11b/8, 11b/8, 11b/10, 11b/11, 11b/19, 12a/2, 12a/4, 12a/6, 12a/6, 12a/7, 12a/9, 12a/11, 12a/12, 12a/12, 12a/12, 12a/15, 12a/15, 12a/16, 12a/19, 12a/19, 12a/20, 12a/21, 12a/21, 12b/2, 12b/4, 12b/5, 12b/6, 12b/6, 12b/7, 12b/8, 12b/11, 12b/11, 12b/13, 12b/14, 12b/19, 12b/20, 12b/21, 13a/1, 13a/2, 13a/4, 13a/4, 13a/5, 13a/5, 13a/11, 13a/11, 13a/13, 13a/13, 13a/15, 13a/17, 13a/18, 13a/18, 13a/18, 13a/20, 13a/21, 13b/2, 13b/2, 13b/4, 13b/5, 13b/16, 13b/19, 14a/5, 14a/5, 14a/15, 14a/18, 14b/18, 14b/19, 14b/21, 15a/1, 15a/2, 15a/3, 15a/9, 15a/12, 15a/16, 15a/17, 15a/17, 15a/18, 15a/19, 15a/20, 15b/1, 15b/5, 15b/7, 15b/8, 15b/8, 15b/8, 15b/12, 15b/15, 15b/15, 15b/17, 15b/21, 16a/3, 16a/3, 16a/4, 16a/6, 16a/8, 16a/11, 16a/15, 16a/16, 16a/18, 16a/19, 16a/20, 16a/21, 16b/1, 16b/2, 16b/9, 16b/10, 16b/13, 16b/14, 17a/4, 17a/6, 17a/7, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 17a/9, 17a/13, 17a/17, 17a/20, 17b/5, 17b/7, 17b/11, 18a/4, 18a/4, 18a/5, 18a/6, 18a/6, 18a/7, 18a/9, 18a/9, 18a/9, 18a/10, 18a/12, 18a/18, 18b/1, 18b/2, 19a/2, 19a/5, 19a/10, 19a/11, 19a/11, 19a/11, 19a/17, 19b/14, 19b/19, 20a/16, 20b/6, 20b/6, 20b/11, 20b/11, 20b/12, 21a/1, 21a/2, 21a/6, 21a/7, 21a/8, 21a/9, 21a/10, 21a/18, 21a/18, 21b/3, 21b/5, 21b/6, 21b/10, 21b/11, 21b/13, 21b/13, 21b/15, 21b/16, 21b/20, 21b/21, 22a/1, 22a/3, 22a/5, 22a/7, 22a/20, 22a/20, 22a/21, 22a/21, 22b/1, 22b/1, 22b/4, 22b/5, 22b/6, 22b/7, 22b/8, 22b/8, 22b/9, 22b/12, 22b/13, 22b/14, 22b/15, 22b/15, 22b/16, 23a/1, 23a/1, 23a/2, 23a/11, 23b/4, 23b/5, 23b/9, 23b/10, 23b/11, 23b/12, 23b/16, 23b/17, 23b/18, 23b/18, 23b/18, 23b/19, 24a/1, 24a/1, 24a/3, 24a/4, 24a/4, 24a/7, 24a/7, 24a/8, 24a/11, 24a/12, 24a/13, 24a/17, 24a/18, 24b/1, 24b/13, 24b/13, 24b/16,

24b/17, 24b/21, 24b/21, 25a/1, 25a/2, 25a/4, 25a/5, 25a/9, 25a/10, 25a/13, 25a/15, 25b/2, 25b/8, 25b/18, 25b/19, 25b/19, 26a/2, 26a/5, 26a/6, 26a/17, 26a/19, 26b/7, 26b/14, 26b/19, 27a/3, 27a/12, 27b/6, 27b/8, 27b/8, 27b/9, 27b/10, 27b/13, 27b/13, 27b/14, 27b/14, 27b/15, 27b/15, 27b/16, 27b/17, 27b/17, 27b/18, 27b/20, 27b/21, 28a/2, 28a/2, 28a/5, 28a/11, 28a/11, 28a/13, 28a/13, 28a/14, 28a/15, 28a/17, 28a/18, 28a/19, 28a/19, 28a/19, 28a/20, 28b/2, 28b/8, 28b/8, 28b/10, 28b/13, 28b/13, 28b/15, 28b/16, 28b/17, 28b/19, 28b/19, 28b/20, 29a/4, 29a/5, 29a/7, 29a/10, 29a/14, 29a/14, 29a/15, 29b/7, 29b/12, 29b/12, 29b/14, 29b/14, 29b/14, 29b/15, 29b/17, 29b/18, 29b/19, 29b/20, 29b/21, 30a/4, 30a/4, 30a/13, 30a/15, 30a/16, 30a/19, 30a/20, 30a/21, 30b/18, 31a/7, 31a/7, 31a/8, 31a/8, 31b/12, 31b/20, 32b/5, 32b/18, 33a/16, 33b/17, 34a/8, 34a/8, 34a/13, 34a/15, 34a/18, 34b/1, 34b/2, 34b/4, 34b/4, 34b/12, 34b/12, 34b/12, 34b/13, 34b/14, 34b/15, 34b/16, 34b/19, 34b/20, 35a/1, 35a/2, 35a/4, 35a/11, 35a/11, 35a/12, 35a/17, 35a/17, 35a/17, 35b/5, 35b/5, 35b/10, 35b/19, 35b/20, 36a/3, 36a/3, 36a/11, 36b/4, 36b/5, 36b/7, 36b/8, 36b/9, 36b/9, 36b/11, 36b/12, 36b/12, 36b/12, 36b/13, 36b/13, 36b/15, 37a/10, 37a/21, 37b/1, 37b/2, 37b/5, 37b/5, 37b/8, 37b/14, 38a/1, 38a/2, 38a/3, 38a/14, 38b/2, 39a/8, 39a/9, 39a/11, 39a/11, 39a/11, 39a/12, 39b/5, 39b/12, 39b/15, 40a/6, 40a/10, 40b/4, 40b/14, 41b/4, 41b/5, 41b/7, 41b/8, 41b/11, 41b/14, 41b/15, 41b/16, 42a/3, 42a/5, 42a/9, 42a/17, 42a/21, 42b/2, 42b/3, 42b/5, 42b/6, 42b/8, 42b/10, 42b/11, 42b/14, 42b/15, 43a/14, 43a/14, 43a/17, 43a/18, 43b/1, 43b/1, 43b/8, 43b/8, 43b/8, 43b/11, 43b/13, 43b/13, 43b/14, 44a/3, 44a/3, 44a/13, 44a/13, 44a/14, 44a/14, 44a/15, 44a/16, 44a/19, 44b/4, 44b/6, 44b/8, 44b/10, 44b/13, 45a/1, 45a/3, 45a/6, 45a/8, 45a/8, 45a/9, 45a/12, 45a/14, 45a/16, 45a/17, 45a/19, 45b/9, 45b/12, 45b/15, 45b/18, 45b/21, 46a/1, 46a/15, 46a/19, 46b/2, 46b/8, 46b/17, 46b/20, 47a/1, 47a/4, 47a/6, 47b/15, 48a/4, 48a/9, 48a/9, 48a/13, 48a/14, 48a/17, 48a/21, 48b/5, 48b/6, 48b/9, 48b/9, 48b/11, 48b/12, 48b/12, 48b/12, 48b/14, 48b/19, 49a/3, 49a/6, 49a/14, 49b/12, 49b/12, 50a/5, 50a/15, 50a/17, 50a/17, 50a/21, 50b/6, 50b/7, 50b/13, 50b/14, 50b/16, 50b/20, 51a/3, 51a/9, 51a/12, 51a/14, 51a/15, 51a/20, 51b/2, 51b/2, 51b/5, 51b/18, 51b/20, 52a/12, 52b/3, 52b/4, 52b/14, 52b/15, 53a/5, 53a/8, 53a/21, 53b/4, 53b/7, 53b/11, 53b/16, 53b/16, 53b/16, 54b/15, 55a/1, 55a/17, 55b/4, 55b/5, 55b/14, 55b/18, 56a/6, 56a/11, 56b/3, 56b/6, 56b/17, 56b/18, 56b/18, 57a/3, 57a/4, 57a/9, 57b/9, 57b/10, 58a/3, 58a/6, 58a/7, 58a/10, 58b/10, 58b/16, 59a/3, 59a/8, 59a/10, 59b/14, 59b/14, 60a/1, 60a/6, 60a/7, 60a/14, 60b/12, 61a/6, 61a/17, 61b/1, 61b/13, 61b/14, 62a/5, 62a/9, 62a/13, 62a/14, 62a/15, 62a/17, 62b/5, 63a/9, 63a/9,

63a/9, 63b/4, 63b/17, 64a/1, 64a/5, 64a/6, 64b/3, 64b/4, 64b/5, 64b/6, 64b/8, 64b/9, 64b/9, 64b/11, 64b/12, 64b/14, 64b/15, 64b/18, 65a/1, 65a/4, 65a/7, 65a/9, 65a/13, 65a/17, 65a/21, 65b/2, 65b/3, 65b/4, 65b/5, 65b/7, 65b/13, 65b/14, 65b/15, 65b/17, 66a/6, 66a/7, 66a/8, 66a/11, 66b/1, 66b/9, 66b/18, 67a/9, 67a/11, 67a/15, 67a/21

kim[2]: Kim (Soru zamiri).

k. 27b/7, 27b/7, 27b/7, 28a/15, 29b/9, 34a/6, 34a/9, 52b/1, 63a/16

k.+durur 22b/7, 41b/11, 43b/7, 44a/12, 48a/6

k.+dür 9a/3, 21a/1, 21b/13, 22b/15, 27b/1, 28a/2, 28a/5, 37a/13

k.+ler 53a/17

k.+sin 8a/16

k.+ündür 41b/7

k.+üñdür 45b/12

kim[3]: Kim (Belirsizlik zamiri).

k.+durur 24b/18

k.+üñse 28a/21

kimesne: Kimse, herhangi bir kişi. *bk. kimse*

k. 6a/12, 6a/18, 6a/19, 7a/2, 11b/5, 15b/8, 16b/17, 21a/11, 25a/4, 35a/12, 62a/16

k.+durur 42a/3

k.+ler 15b/2

k.+ye 63b/6

kimi: Bazısı, kimisi.

k. 19a/2, 20b/17, 20b/17, 20b/18, 25a/7, 66a/13, 66a/13, 66a/13

k.+ne 30b/5, 30b/6, 30b/6, 30b/6, 30b/6, 30b/6, 30b/7

kimse: Kimse, herhangi bir kişi. *bk. kimesne, kimsene*

k. 3a/7, 8a/10, 8a/13, 9b/10, 13b/20, 22b/18, 25a/6, 28a/16, 28a/17, 28b/14, 28b/14, 33b/19, 36b/1, 47a/11, 47a/21, 52a/8, 54a/3, 56b/15, 58a/17, 59a/19, 59a/19, 59a/20, 59a/21

k.+den 26a/18

k.+ye 19a/13, 45a/8, 53b/16, 59a/20

kimsene: Kimse, herhangi bir kişi. *bk. kimesne, kimse*

k. 10b/17, 18a/8, 25a/4, 38a/2, 38a/6

kīn (Far.): Gizli düşmanlık, garaz, buğz, kin. *bk. kīne*

k. 13a/6, 13b/5

k. bağla- (birine karşı öç alma duygusu duymak) 5a/15, 13a/4

k. dut- (birine karşı öç alma duygusunu sürdürmek) 13a/5, 13a/7, 23b/10

k. ḳuşaġın ḳuşan- (kin beslemek) 43a/19, 62a/11, 63b/15

kināyet (Ar.): Sitemli, dokunaklı, üstü kapalı söz.

k.+de 25a/13

kīne (Far.): Kin. *bk. kīn*

k. 13a/6

kīne-dār (Far.): Kin tutan, kindar. *bk. kīne-sāz*

k. 13a/6

kīne-sāz (Far.): Kin tutan, kindar. *bk. kīne-dār*

k. 13a/6, 43b/6

Kirdigār (< Far. kird-gār): Allah.

K. 29b/21, 52a/8

kirpi: Kirpi.

k.+ye 17b/2, 50a/2

kīş (Far.): Ok mahfazası, sadak.

k. 14b/9, 25a/21, 31a/15, 49b/5, 49b/17, 57a/16

kişi: Kişi, kimse, insanoğlu.

k. 3b/5, 13b/14, 21b/17, 33a/9, 33b/19, 35a/9, 36a/1, 36a/3, 36a/17, 53b/16

k.+de 36a/1

k.+di 22a/17

k.+le 39a/15

k.+ler 34b/19

k.+leri 35b/1

k.+lersiz 34b/20, 35a/12

k.+ye 36a/6

kişne-: Binek hayvanların bağırtısı.

k.-di 14a/17

kişver (Far.): Ülke, memleket.

k. 21b/13

k.+i 3a/3

k.+üñ 5b/19

kitāb (Ar.): Kitap.

k. 2b/6, 27a/2, 66b/21

k.+ı 13b/20, 27a/6, 67a/2

k.+ından 14a/8

k.+larında 2b/11

k.+um 40b/12

k.+uñ 27a/17

Kitāb-ı Süleymān-nāme: Firdevsî-i Rûmî'nin en meşhur eseri. *bk. Kitāb-ı Süleymān-nāme-i Kebīr, Süleymān-nāme*

K. 67a/16

K.+den 27a/18-19

K.+nüñ 2b/9

Kitāb-ı Süleymān-nāme-i Kebīr: Firdevsî-i Rûmî'nin en meşhur eseri. *bk. Kitāb-ı Süleymān-nāme, Süleymān-nāme*

K.+üñ 67a/9

kiẕb-i ṭarḥ (Far.): Yalan düzme, yalan söyleme.

k. 26b/18

ḳo-: 1. Bir şeyi bir yere bırakmak, koymak.

ḳ.-dı 45b/2, 48b/5

ḳ.-dılar 6b/4, 11b/20, 12a/2, 12a/11, 19b/12, 19b/13, 35b/6, 59b/12

ḳ.-mışlar 37b/1

ḳ.-r 39b/16, 39b/16

2. Geride bırakmak, arkada bırakmak.

ḳ.-mayup 18b/7, 19a/21, 30a/11

ḳ.-dılar 36a/5

ḳ.-duñ 45a/7, 45a/10

ḳ.-mayuban 46b/3

3. Müsaade etmek, serbest bırakmak.

ḳ.-dılar

ḳ.-madı 13b/3

ḳ.-madılar 9b/11

ḳ.-mañ 9b/18, 17a/12

ḳ.-mayam 30b/3, 48a/1

ḳ.-maz 39a/6, 39a/5

ḳ.-mazlardı 22b/1

4. Yapmak, etmek.

ḳ.-dı 26a/12

ḳ.-dılar 19b/4,

5. Yardımcı fiil.

ḳ.-dı 16b/14, 19a/20, 46a/14

ḳ.-dılar 28b/10, 28b/18, 31a/14, 57a/18, 64a/11

ḳ.-duḳ 39a/15

ḳ.-r 43b/6

6. Tasviri fiil.

ḳ.-dı 25a/21, 40a/8

ḳ.-dılar 31a/15, 49b/5, 57a/16

ḳocun-: Çekinmek, kaçınmak.

ḳ.-mışlardı 62a/9

ḳodur-: Yanında koymak.

ḳ.-duḳ 39b/8

ḳol: 1. Kol.

ḳ. baş üzre ur- (selam vermek) 35a/21

ḳ. ḳola viriş- (kolları birbirine geçirmek) 36a/15

ḳ. şun- (kolunu uzatmak) 39a/10

ḳ.+ına 8b/19, 9b/11, 31b/13

ḳ.+larına 57a/13

ḳ.+ları 16a/1

2. Taraf, yön, cihet.

ḳ.+dan 10a/1, 10a/2, 15a/4, 17b/8, 17b/9, 17b/10

ḳ.+ında 32a/18

ḳolaylaş-: Kolay duruma gelmek.

ḳ.-dılar 36a/8

ḳolçaḳ: Zırhın kola geçirilen parçası.

ḳ. 49a/12, 57a/13

ḳollıḳ: Kola giyilen zırh.

ḳ. 31b/13

ḳon-: Konulmak, bırakılmak.

ḳ.-maz 54b/21

ḳon-: 1. (Uçan canlılar için) Bir yere inmek, konmak.

ḳ.-uñuz 5b/14

ḳ.-arlar-ıdı 7a/3

ḳ.-dı 44a/11, 45a/13, 45a/21, 45b/8, 53b/11

ḳ.-dılar 11b/19, 11b/19, 45b/6, 53a/9, 56a/14, 61a/19, 64a/1

ḳ.-duġı 45b/2, 45b/3

ḳ.-duḳ 53a/4

ḳ.-dum 7a/18, 53b/21, 54a/18

ḳ.-madılar 54a/18

ḳ.-up 34a/13, 48b/7

2. Kısa bir süre için bir yere yerleşmek, bir yeri yurt edinmek.

ḳ.-a göçe 26a/2

ḳ.-dı 10b/6, 19b/2, 35b/3, 41a/14, 41a/16, 41a/18

ḳ.-dılar 10b/7, 10b/10, 25b/9, 35b/4, 41a/12

ḳ.-duḳ 35b/18, 36b/13

ḳ.-mış 61a/6

ḳ.-up 34a/11

3. Üzerine çıkmak.

ḳ.-a 9b/17

ḳ.-ıcaḳ 18b/1

ḳondur-: Bir yere oturtmak, yerleştirmek.

ḳ.-dı 37a/10

ḳ.-dılar 19a/4

ḳ.-dular 4b/7

ḳonış-: Konuşmak.

ḳ.-up 31a/18

ḳonşu: Komşu.

ḳ.+larumuz 37a/12

ḳonuḳ: Konuk, misafir.

ḳ.+(ġ)un 53b/4

ḳonuḳluḳ: Konukluk, misafirlik.

ḳ. 53a/20

ḳop-: 1. Meydana gelmek, ortaya çıkmak, türemek.

ḳ.-a 28a/6

ḳ.-ar 51b/10

ḳ.-dı 9b/8, 9b/8, 44a/13, 60a/12

ḳ.-mış 45a/3

ḳ.-up 65a/2

2. Kopmak, ayrılmak.

ḳ.-dı 9a/14

2. Yardımcı fiil.

ḳ.-dı 16a/6, 36b/7

ḳopar-: 1. Kaldırmak, harekete geçirmek.

ḳ.-am 24b/7

2. Yerinden ayırmak, söküp çıkarmak.

ḳ.-a 39a/1

ḳ.-up 30a/10, 38a/5

3. Meydana getirmek.

ḳ.-am 56b/12

ḳor: Kor, köz.

ḳ. 21b/6

ḳorḳ-: Korkmak.

ḳ.-a 28a/12

ḳ.-ar 45a/16

ḳ.-aram 13a/20

ḳ.-dı 11a/16 , 8a/6 , 23a/1

ḳ.-dılar 8a/3

ḳ.-dum 7a/15

ḳ.-duñ 15a/18

ḳ.-madın 48b/21

ḳ.-mazsın 28a/19

ḳ.-mış 15a/17

ḳ.-uban 46b/10

ḳ.-up 15b/17, 16a/21, 46b/10, 62a/12

ḳorḳı: Korku. *bk. korku.*

ḳ. eriş- (korkmak) 6b/3

ḳorḳu: Korku. *bk. korkı.*

ḳ. 10b/15

ḳ.+dan 14b/17, 18b/17

ḳ.+larından 10b/15

ḳ.+umdan 47b/1

ḳ.+sından 28a/16, 41b/13, 47a/1, 49a/2

ḳ.+sundan 9b/9, 56b/14

ḳorḳut-: Korkutmak.

ḳ.-dı 28a/15

ḳoru-: Korumak.

ḳ.-r 24b/19

ḳoş-: 1. Koşmak.

ḳ.-up 15a/1, 34b/15

2. Birlikte iş görmesi için bir şeyi, bir kimseyi başka birinin yanına katmak, arkadaş olarak vermek

ḳ.-dı 42b/5

ḳ.-ġıl 42b/3

ḳoşum: Koşma.

ḳ.+ı 36b/15

ḳoşun (< Moğ. ḳosiġun): Asker dizisi, saf.

ḳ.+lar 32a/20

ḳov-: Kovmak, uzaklaştırmak.

ḳ-up 18b/10

ḳovan: Fişeğin kapsül, barut ve kurşun taşıyan yuva bölümü, kapçık.

ḳ.+larına 31b/3

ḳoy-: 1. Bir şeyi bir yere bırakmak, koymak, yerleştirmek. *bk. ḳo-*

ḳ.-am 2b/21

ḳ.-dı 61b/19

ḳ.-up 4a/18, 4a/21, 25b/6, 31a/4, 31a/15, 31b/3, 42a/21, 42b/2, 43a/7, 47a/2, 47a/2, 56a/20, 57a/15, 58a/2, 63a/19

2. Geride bırakmak, arkada bırakmak. *bk. ḳo-*

ḳ.-an 45b/16

ḳ.-up 39a/16

3. Müsaade etmek, serbest bırakmak. *bk. ḳo-*

ḳ.-an 46a/6

ḳ.-u vir- (salmak, serbest bırakmak) 5b/16

ḳ.-up 39a/7

4. Yapmak, etmek.

ḳ.-aram 30a/6

5. Aşağı salmak, bırakmak.

ḳ.-up 5a/8

6. Görevlendirmek. *bk. ḳo-*

ḳ.-up 10b/9

7. Yardımcı fiil.

ḳ.-aram 12b/9

ḳ.-up 8a/5, 12a/6, 12b/16, 19b/7, 19b/14, 29a/9, 35a/19, 53a/9, 61b/7

8. Tasviri fiil.

ḳ.-up 39a/15

ḳoy(u)n: Göğüsle giysi arası.

ḳ.+ın 36b/12

Ḳoysūn-u cāẕū: Cadıların bir komutanı.

Ḳ. 64b/8

ḳoyun: Koyun.

ḳ. 23a/9, 35b/10, 56b/21

köhne (Far.): Eskimiş, yıpranmış, eski.

k. 25a/12, 27a/14, 41a/13

kömür: Kömür.

k. 47a/5

k.+den 36b/14

körpe: 1. Körpe, taze.

k. 43b/8,

2. Çok genç.

k. 46b/14

köşk (Far.): Köşk, kasır.

k. 59a/13

k.+i+durur 2a/7

köşk-i zībā (Far.): Güzel köşk.

k. 43b/13

köz: Köz, küçük kor parçası.

k. 39b/1

Ḳubād: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keyḳubād, Keyḳubād Şāh, Ḳubād, Ḳubād Şāh*

Ḳ. 29b/16, 29b/19, 30a/16, 44b/9

Ḳ.+a 25b/14, 25b/21, 29b/15, 30b/12, 32a/4, 44b/9

Ḳ.+ı 29b/13

Ḳubād-ı nefs (Far.): Kubad'ın nefsi.

Ḳ. 26b/12

Ḳubād Şāh: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keyḳubād, Keyḳubād Şāh, Ḳubād*

Ḳ. 26a/4, 26a/16, 27b/13, 28a/9, 28a/13, 28a/15, 29b/18, 31a/1, 31b/12, 32a/3, 43a/19, 44b/7

Ḳ.+uñ 26a/4

ḳubbe (Ar.): Kubbe.

ḳ. 38a/16

ḳ.+i 43b/16

ḳ.+nüñ 43b/16

ḳ.+ye 38a/4

ḳuç-: Kucaklamak.

ḳ.-up 33a/21

ḳudret (Ar.): Kuvvet, güç, iktidar.

ḳ. 40a/11

ḳ.+den 58a/13

ḳ.+i 7a/12, 46a/5

ḳ.+idür 35a/4, 46a/5

ḳ.+ile 7a/12

ḳ.+in 35a/8

ḳ.+inde 35b/15

ḳ.+ini 37b/11

ḳudret-i Ḥaḳḳ (Far.): Allah'ın gücü, kudreti. *bk. ḳudret-i İlāhī*

ḳ.+ı 35a/4

ḳudret-i İlāhī (Far.): Allah'ın gücü, kudreti. *bk. ḳudret-i Ḥaḳḳ*

ḳ. 6b/17

ḳudsī (Ar.): Kutsanmış, mübarek.

ḳ. 45b/17

Ḳuds-i mübārek: Kudüs. *bk. Ḳuds-ü mübārek*

Ḳ. 58b/11, 60a/12

Ḳ.+(g)i 60a/11

Ḳuds-ü mübārek: Kudüs. *bk. Ḳuds-i mübārek*

Ḳ. 59a/1

kūh-istān (Far.): Dağlık yer.

k. 38a/13, 41a/12

k.+ında 55a/6

kūh-ı deşt (Far.): Çöl dağı.

k.+den 33b/16

kūh-ı Elburz (Far.): Kaf Dağı veya bu dağın en yüksek tepesi. *bk. kūh-u Elburz*

k. 17a/1, 24a/14, 66a/12

k.+uñ 55b/18-19

kūh-ı Ḳāf (Far.): Kaf Dağı. *bk. Elburz, kūh-ı Elburz, kūh-u Elburz, Kāf, kūh-ı Kāf*

k. 54b/8

k.+a 18b/18

k.+ı 30a/10, 46b/6

kūh-peyker (Far.): Dağ gibi heybetli.

k. 31b/19

kūh-u Elburz (Far.): Kaf Dağı veya bu dağın en yüksek tepesi. *bk. kūh-ı Elburz*

k. 59a/17

k.+uñ 6a/13, 55b/19, 58a/11

Ḳuḳnūs: Hz. Süleyman'ın emrinde olan dört büyük kuştan birisi.

Ḳ. 10b/12, 10b/20, 11a/10, 11a/16, 14b/12, 14b/16, 18a/1, 18b/5, 19b/21, 20a/5, 41a/10, 55a/16, 55b/6, 55b/9, 55b/19, 56a/2, 66a/12

Ḳ.+ıla 57b/4

Ḳ.+lar 55a/4

Ḳ.+larla 11b/18

Ḳ.+lar+ıla 55a/20

ḳul: 1. Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd.

ḳ.+larındanuz 33b/21

ḳ.+unı 46a/21

2. Kul, köle, hizmetçi.

ḳ. 9b/18, 52a/1

ḳ. it- (kul, köle etmek; kendine bağlamak) 60a/20, 60b/2

ḳ. ol- (hükm altına girmek, bağlanmak) 21b/16, 22a/8, 22a/10, 22a/19, 28a/12, 33a/5, 60b/6, 61b/21

ḳ.+ı 36a/7

ḳ.+ını 11a/15

ḳ.+ıyam 33b/4

ḳ.+larıyuz 34a/3

ḳ.+laruñ 22a/9

ḳ.+umuñ 46a/9

ḳ.+umuz 5b/14

ḳ.+uñ 22a/21, 30b/16

ḳ.+uñam 28a/21

ḳ.+uñdan 28a/17

ḳ.+uñuñ 19b/15

ḳulaġuz: Kılavuz, öncü.

ḳ. 36a/9, 42b/7, 43a/12, 54a/2

ḳulaġuzlıḳ: Kılavuzluk yapma, rehber olma. *bk. ḳulaġuzluḳ*

ḳ. 53b/6

ḳulaġuzluḳ: Kılavuzluk yapma, rehber olma. *bk. ḳulaġuzlıḳ*

ḳ. 53b/2

ḳulaḳ: Kulak.

ḳ. ur- (kulak vermek, dikkatlice dinlemek) 20a/3, 59b/4, 62b/17

ḳ.+(ġ)ın 47a/15, 50a/6

ḳ. +(ġ)ından 7a/4, 31b/19

ḳ. +(ġ)uma ḳoy- (dinlemek, önemsemek) 12b/9

ḳ. +(ġ)uzumuzla 53a/13

ḳulb (Ar.): Kulp, sap.

ḳ.+ı 30a/10

ḳullāb (Ar.): Çengel, kanca.

ḳ. 15b/11

ḳulle (Ar.): Zirve, tepe, dağ tepesi.

ḳ. 55b/8

ḳ.+leri 53a/3

ḳ.+nüñ 38b/12-13

ḳ.+si 50b/11

ḳ.+sinde 6a/13, 24a/14, 55b/13, 55b/19, 58a/11

ḳ.+sine 53a/3, 66a/12

ḳ.+ye 38b/12

ḳulluḳ (Ar.+T.): Kulluk, kul olma.

ḳ. ḳıl- (hizmet etmek) 47b/12

ḳulun: Yeni doğmuş at veya eşek yavrusu.

ḳ.+ından 39b/10

ḳ.+ların 39b/8

ḳ.+unı 39a/14

ḳuluncuḳ: Küçücük at veya eşek yavrusu.

ḳ.+(ġ)unı 39b/11

ḳulunlı: Yeni doğmuş yavrusu olan.

ḳ. 39a/14

ḳulzüm (Ar.): Deniz.

ḳ. 2a/12

ḳ.+leyin 10a/5

ḳum: Kum.

ḳ. 36b/15, 36b/15, 37a/7, 37a/7, 39a/9

ḳ.+a 36b/15, 36b/16

ḳ.+unla 60a/8

ḳumāş (Ar.): Kumaş.

ḳ. 27b/15

ḳumrı (< Far. ḳumrī): Kumru kuşu.

ḳ. 31a/9, 36b/14

kūr (Far.): Kör, âmâ.

k. 22b/16

ḳur: Mevki, derece, paye.

ḳ. 36b/6

ḳur-: 1. Oluşturmak, yapmak.

ḳ.-dılar 32a/20, 49a/20

ḳ.-up 25a/17, 28b/5, 29b/16

2. (Yay için) Kurmak, hazırlamak.

ḳ.-ar 31b/7

ḳ.-dı 25a/21, 49b/16

ḳ.-dılar 49b/4

ḳ.-uban 47a/3, 57a/14

ḳ.-up 31a/15

3. (Divan, meclis, sofra) Hazırlamak, meydana getirmek.

ḳ.-dı 20a/21, 25b/10, 31a/2

ḳ.-madı 61a/11

ḳ.-uban 23a/12

ḳ.-up 31a/4, 31a/20, 31b/7, 43a/5, 43a/6, 58b/2

ḳurban: Sadak, yay kabı.

ḳ. 14b/9, 25a/21, 49b/4

ḳ.+a 31a/15, 57a/15

ḳ.+ın 36b/13

ḳurbān (Ar.): Kurban.

ḳ. ḳıl- (kurban etmek, feda etmek) 35b/11

ḳurb-ı Ḥaḳ(ḳ) (Far.): Allah'a yakınlık. *bk. ḳurb-ı Ḫuẕā*

ḳ. 1b/10, 13b/12

ḳ.+a 26b/11, 66b/3

ḳ.+dan 37a/17

ḳurb-ı Ḫuẕā (Far.): Allah'a yakınlık. bk. *ḳurb-ı Ḥaḳ(ḳ)*

ḳ.+yı 13b/16, 40b/2

ḳurd: Kurt.

ḳ. 31a/17, 43a/16, 64b/20

ḳ.+am 49a/1

ḳ.+ıla 30a/13

ḳurı: Kuru.

ḳ. 39a/11, 65a/6

ḳ.+yı 65a/6

ḳurret-i Ḫaydar (Far.): Hz. Ali'nin göz nuru, göz aydınlığı.

ḳ. 2a/4

ḳurṣaḳ: Kursak, boğaz.

ḳ.+(ġ)ında 18b/16

ḳurtar-: Kurtarmak.

ḳ.-maġ+ıçun 16b/14

ḳurtıl-: Kurtulmak.

ḳ.-ayduḳ 26a/14

Ḳurṭūs: Hz. Süleyman'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ḳurṭūs-i ᶜĀdī, Ḳurṭūs-u ᶜĀdī*

Ḳ. 15b/21, 16a/12, 16b/4, 16b/4, 16b/5, 16b/19

Ḳurṭūs-i ʿĀdī: Hz. Süleyman'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ḳurṭūs, Ḳurṭūs-u ʿĀdī*

Ḳ. 10b/7, 15b/8, 15b/17, 15b/18, 16a/6, 16a/8, 16a/10, 16a/12, 16a/19-20, 16b/2-3, 16b/6, 16b/16, 17a/1, 18a/18, 18a/20, 18b/1, 18b/3-4, 20b/16

Ḳ.+dür 18a/21

Ḳ.+nüñ 16a/9, 16b/19, 18b/2

Ḳ.+ye 15b/20, 16a/15

Ḳ.+yi 18a/19

Ḳurṭūs-u ʿĀdī: Hz. Süleyman'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ḳurṭūs, Ḳurṭūs-i ʿĀdī*

Ḳ. 16a/13

ḳuru: 1. Kuru.

ḳ. 64b/10

ḳ.+sın 39b/2

2. Toprak, kara.

ḳ.+da 26b/2, 33a/7, 46b/4, 47b/15

ḳ.+dan 60a/21

3. (mec.) Ölmüş, cansız.

ḳ. 39b/14

ḳurul-: Kurulmak, yapılmak.

ḳ.-dı 41a/17, 60b/15

ḳ.-mış 61a/10

ḳ.-up 25b/9

ḳurulu: Kurulmuş, hazır.

ḳ. 63b/10

kūs (Far.): Kös, büyük davul.

k. 14b/10, 50a/6, 64a/21

kūs-ı ḥarbī (Far.): Savaş davulu. *bk. kūs-u ḥarbī*

k. 10a/13

kūs-u ḥarbī (Far.): Savaş davulu. *bk. kūs-ı ḥarbī*

k. 25b/4, 32b/1, 49b/9, 49b/18

ḳuṣdur-: Kusturmak.

ḳ.-ur 38a/3

Ḳusṭānī: Nîmrûz serverlerinden biri.

Ḳ. 32a/10

ḳuş: Kuş.

ḳ. 7a/3, 7a/5, 14b/14, 14b/15, 18b/15, 18b/17, 48a/16, 53a/19, 61a/14, 65a/8

ḳ.+ı 6a/12, 7a/1, 9b/19, 9b/20, 10b/10, 10b/20, 11a/16, 12a/10, 12a/16, 12b/13, 17b/15, 18b/2, 19b/20, 19b/21, 20a/3, 20a/5, 38b/13, 41a/10, 43b/2, 44b/14, 45a/8, 45a/12, 50a/19, 58b/14, 59a/12, 66a/11, 66a/13, 66a/16

ḳ.+ıla 57b/5, 61a/8

ḳ.+ın 50b/8

ḳ.+ına 9b/19, 10b/20, 19b/13

ḳ.+ınuñ 18b/5, 20a/9

ḳ.+lar 11a/4, 11a/5, 17b/21, 18a/10, 18b/11, 18b/13, 20a/1, 41a/10, 41a/10, 45b/9, 48a/15, 54a/21, 54b/15, 55b/11, 56a/14, 58b/14, 61a/8, 66a/15, 66a/15

ḳ.+lara 23a/10

ḳ.+lardan 42b/4

ḳ.+ları 10b/12, 10b/12, 11a/10, 11a/11, 11a/13, 11a/18, 18b/5, 18b/5, 53b/6, 54a/18, 55a/16, 55b/7, 55b/19, 55b/20, 56a/2

ḳ.+larıla 11a/3, 14b/11

ḳ.+ların 10b/11

ḳ.+larına 10b/21, 15a/20, 54a/2

ḳ.+larınuñ 54a/10

ḳ.+laruñ 12a/13, 13a/21, 18a/4

ḳ.+unla 11b/18, 66a/11, 66a/12

ḳuşaḳ: Kuşak.

ḳ.+(ġ)ın 33a/3, 43a/20, 62a/1, 62a/11, 63b/15

ḳuşan-: Beline kuşak, kılıç, kemer vb. şeyler bağlamak.

ḳ.-alum 26a/20

ḳ.-dı 25a/20, 49b/15

ḳ.-dılar 49b/2, 62a/11, 63b/15

ḳ.-up 14a/21, 14b/20

ḳ.-ur 43a/20

ḳuşandur-: Kuşandırmak.

ḳ.-ur 41b/15

ḳuşat-: 1. Kaplamak.

ḳ.-an 30a/9, 41b/17, 47a/17

ḳ.-up 47a/1

2. Çevrelemek, kuşatmak.

ḳ.-dılar 49a/19

ḳuşcuġaz: Küçük kuş.

ḳ.+lar 53a/6, 55b/14

ḳ.+lara 54b/18

ḳ.+ları 55a/10

Ḳuṭāṭ Ḫān-ı Yūnānī: Yunan sultanı.

Ḳ. 59a/1

ḳut-ı revān (Far.): Ruh gıdası, ruha gıda.

ḳ. 35b/10

ḳutlula-: Kutlamak, tebrik etmek.

ḳ.-yavuz 63a/7

ḳuvā (Ar.): Kuvvet, güç.

ḳ.+sı 66a/21, 66b/4

ḳuvā-yı ehl-i fesād (Far.): Fesat çıkarma kuvveti.

ḳ. 26b/8

ḳuvvet (Ar.): Kuvvet, güç.

ḳ. dut- (güçlenmek)12b/13, 23b/11

ḳ. it- (kuvvet uygulamak, zorlamak) 48a/1

ḳ. ḳıl- (kuvvet uygulamak, zorlamak) 9a/18

ḳ.+de 25a/12

ḳ.+i 7a/10, 30a/4, 51b/3

ḳ.+ile 9a/18, 9b/5, 30b/1, 57b/18, 59a/14, 59a/17, 63b/20

ḳ.+ine 18b/5, 42a/4

ḳ.+üm 46b/2

ḳ.+üñ 29a/18, 42b/11

ḳuvvetlü: Kuvvetli, güçlü.

ḳ. 42a/3, 47b/7, 53a/10, 57a/16

kūy (Far.): Köy.

k.+ile 27b/9

ḳuyruḳ: Kuyruk.

ḳ.+(ġ)ı 64b/12

ḳ.+(ġ)ın 47a/14

ḳ.+(ġ)ına 7a/5, 7a/7

ḳ.+ları 7a/7, 53a/7

ḳuyu: Kuyu.

ḳ.+nuñ 5a/4

ḳ.+sında 5a/3

ḳuzġun: Bir tür karga.

ḳ. 42b/18, 48b/10, 48b/15, 49a/3, 49a/4

ḳ.+ı 48b/16, 49a/3, 49a/8

ḳ.+uñ 49a/7

küçürek: Daha küçük.

k. 53b/15

küfr (Ar.): Dinsizlik, imansızlık.

k.+ile 46a/21

küḥlī (Ar.): Sürme renginde olan, siyah.

k. 1b/10

kükre-: Kükremek, bağırmak.

k.-di 17b/16, 36b/6, 46b/21, 49a/10

kül: (mec.) Varını yoğunu tüketmek, helâk etmek.

k. it- (yok etmek) 14a/10

k. ol- (yok olmak) 34a/16

külāh (Far.): Külah.

k. 14a/19

külḫān (Far.): Hamam ocağı.

k.+a 16a/1

küllī (Ar.): Tamamen, bütün, hepsi. *bk. küllü*

k. 6b/1, 8a/9, 61a/12

küllü (< Ar. küllī): Tamamen, bütün, hepsi. *bk. küllī*

k. 1b/5

k.+sin 26a/11

kümbet (< Far. gunbed): Kubbe. *bk. künbed*

k.+e 16a/1

künbed (< Far. gunbed): Kubbe. *bk. kümbet*

k. 15b/12

küp: Küp.

k. 65a/5

k.+lere 59a/16, 60b/19, 64a/19

küpe: Küpe.

k. 48a/12

kürek: Kürek.

k. 65a/1, 65a/2

kürre-i bād-ı nesīm (Far.): Sıcak, kavurucu rüzgâr.

k. 55a/1

kürre-i nār (Far.): Ateşküre.

k.+dan 44b/7, 44b/11

kürre-i nesīm (Far.): Havaküre, atmosfer.

k.+di 54a/11

k.+dür 54b/19, 55a/12, 56a/1

k.+e 54a/9, 55b/5

kürsī (Ar.): Oturulacak yüksekçe yer, taht.

k. 3a/9, 4a/10, 4a/11, 4b/19, 6b/3, 12a/11, 12b/2, 25b/10, 25b/10

k.+de 19b/20, 19b/21, 27b/8, 27b/11

k.+le 3b/12

k.+ler 19b/13, 20b/12, 50a/19

k.+lerde 20b/13, 20b/16, 61a/12

k.+nüñ 3a/10, 4a/18, 4a/20, 4b/1, 19b/18

k.+sin 27b/7, 28a/10, 28a/13

k.+sinüñ 27b/7

k.+ye 3a/10

Kürşāb-ı cihān-gīr: Bir kahraman.

K.+den 25a/3

küşād (Far.): Rahat, ferah.

k. ol- (ferahlamak, rahatlamak) 3b/4

küşte (Far.): Ceset.

k.+ler 18b/12

k.+lerden 18b/18, 18b/18, 30b/18

L

lā (Ar.): "Yok, hayır, değil" anlamlarına gelen olumsuzluk edatı.

l. 29a/18

lāciverd (Far.): Koyu mavi renk.

l. 37b/15

l.+den 38a/2

l.+dür 38a/2

l.+ile 60b/16

lāciverden (Far.): Laciverde benzer, lacivet renginde.

l. 37a/20

lāciverdī (Far.+Ar.): Lacivert renginde olan.

l. 20a/4, 31a/3, 37b/15, 38a/3, 38a/4

lāf (Far.): Söz, lakırtı.

l. 43b/9, 47a/16, 48a/7, 59a/19

l. ur- (söz söylemek, laf etmek) 32a/15, 43b/10, 50a/16, 59b/2-3

l.+ı 26b/4, 47a/4

l.+ın 16a/7

lāf (Far.): Boş lakırdı, yersiz söz.

l. u güẕāf ur- (boş lakırdı yapmak) 47a/16

lāf-ı güẕāf (Far.): Boş söz, boş laf.

l.-ı güẕāf ur- (boş lakırdı yapmak) 14a/15

lafẓ-ı Kün (Far.): "Kün" emri, Cenâb-ı Hakk'ın verdiği "Ol" manasına gelen emri.

l.+den 45b/21

laġab (< Ar. laḳab): Lakap.

l.+ı 58a/2

Laḫlaḫayī: Nîmrûz serverlerinden biri.

L. 32a/10

laʿīn (Ar.): Lanetlenmiş, lanetli.

l. 13b/5, 15a/15, 21a/12, 22b/14, 22b/15, 22b/16, 22b/19, 23a/1, 24a/21, 24b/12, 33b/11, 57b/11, 66a/4

l.+üñ 11b/14, 22b/18, 22b/20

laʿīn-i nā-be-kār (Far.): İşe yaramaz, lanetli (şeytan).

l. 60a/4

laʿl (Far.): 1. Parlak kırmızı renkli taş.

l. 36b/8, 37a/17, 37a/17, 37a/19

2. Parlak kırmızı renk.

l. 10a/13, 17b/4

3. (mec.) Sevgilinin dudağı.

l.+i 52b/5, 52b/6

l.+üñ midür 27a/11

lālā (Far.): Dadı.

l.+sı 22a/16

l.+yı 23a/4

lāle (Far.): Lale.

l. 4b/7

lāle-ḥad (Far.): Lale yanaklı.

l. 43b/20

l.+sin 52b/7

lāle-reng (Far.): Lale renginde olan.

l. 29b/4

lālezār (Far.): Lale bahçesi.

l. 4b/9

l.+a 32b/3

laʿlīn (Far.): Kırmızı renkte olan.

l. 20a/13, 31a/5, 31a/15, 55b/14, 57a/14

laṭīf (Ar.): Güzel, hoş.

l. 4b/10, 40a/11, 40a/11, 43b/12

laṭīfe (Ar.): Güzel ve nükteli söz veya hikâye, şaka.

l. eyle- (şaka yapmak) 28a/21

lā-büd (Ar.): Mutlaka, behemahal.

l. 25a/15

lā-ilāhe-illa'llāh (Ar.): Allah'tan başka ilah yoktur.

l. 13a/2

lā-mekān (Ar.): Mekânsız, mekâna ihtiyacı olmayan; Allah.

l. 26b/16, 27a/4, 30a/1, 39b/20, 40b/9, 45b/18

lā-müşīr (Ar.): Ortağı olmayan; Allah. *bk. lā-vezīr*

l. 30a/1, 45b/19

lā-naẓīr (Ar.): Eşşiz, benzersiz; Allah.

l. 62b/3 , 2b/3

lā-şerīk (Ar.): Ortağı olmayan, benzeri olmayan; Allah.

l. 26b/16, 27a/4, 30a/1, 39b/20, 45b/19, 66b/12, 66b/15

l.+dür 54a/4

lā-vezīr (Ar.): Ortağı olmayan; Allah. *bk. lā-müşīr*

l. 30a/1, 39b/20, 45b/20

lā-yefūt (Ar.): Ölümsüz, ölmez; Allah. *bk. lā-yemūt*

l. 40b/9, 45b/19, 66b/12

lā-yemūt (Ar.): Ölümsüz, ölmez; Allah. *bk. lā-yefūt*

l. 40b/9, 45b/20 , 66b/12

lā-yenām (Ar.): Uyumaz, gaflette olmaz; Allah.

l. 30a/1, 45b/20, 66b/12

lā-yezāl (Ar.): Yok olmaz, zeval bulmaz; Allah. *bk. lem-yezel*

l. 1b/3, 66b/15

lāyıḳ (Ar.): Layık, yaraşır, uygun.

l. 8b/2, 13b/12, 21a/8, 37b/12, 38b/17, 42a/9, 46b/13, 46b/18, 62a/13

l.+dur 22b/2, 33a/17, 65b/13, 65b/15

lāzım (Ar.): Lazım, gerek.

l. 5b/6, 5b/7, 27b/15

l.+dur 33a/14

leb (Far.): Dudak.

l.+ler+ile 20a/13

l.+üm 27a/10

l.+üñ 14a/8, 40b/21

lem (Ar.): "Yok, olmaz, değil" gibi anlamlar katan Arapça nefy-i mazi edatı. *bk. lemmā*

l.+den 1b/2

lem-yezel (Ar.): Yok olmaz, zeval bulmaz; Allah. *bk. lem-yezāl*

l. 26b/15, 45b/19, 52b/3, 66a/3

l.+sin 40b/9

lemmā (Ar.): "Yok, olmaz, değil" gibi anlamlar katan Arapça nefy-i mazi edatı. *bk. lem*

l. 1b/2

leng (Far.): Topal, aksak.

l. 61a/3

lerzān (Far.): Titreyen, titrek.

l. düş- (titremek) 7b/18

leş (< Far. lāşe): Leş.

l. 3b/13, 4a/14

l.+i 4a/13

l.+le 18b/16

l.+leri 23a/9

leşker (Far.): Asker, ordu.

l. 10b/5, 10b/15, 14a/15, 21a/13, 27b/14, 30a/6, 34a/1, 34a/4, 36a/15, 36b/6, 48a/6, 50a/8, 50a/14, 57a/4, 60a/21, 60b/19, 61a/10, 61a/18, 65b/15

l.+den 62a/20

l.+e 13a/21, 49b/1

l.+i 8a/2, 8a/9, 8b/4, 10a/3, 10a/4, 10a/21, 11a/11, 11b/14, 15a/4, 15b/4, 17a/5, 18a/10, 23b/16, 31a/18, 31b/8, 34a/15, 35b/20, 36a/8, 41a/15, 57b/14, 58b/13, 60b/17, 61a/7, 62a/15, 64a/5, 65b/8

l.+idür 62a/18

l.+ile 4b/17, 13a/20, 14b/9, 25b/3, 32b/7, 36b/8, 50a/8, 59a/16, 60a/21, 60b/5, 63b/9, 63b/19, 64b/3

l.+ile mi 47a/8

l.+in 8b/12, 10a/20, 17a/11, 24a/6, 32b/6, 44b/1, 49b/13, 59a/3, 59a/4, 60a/1, 60b/8, 61a/16, 63b/9, 64a/3, 65b/7

l.+inden 8a/3, 15b/16, 15b/19, 18b/13, 57a/1, 60b/10, 60b/21, 61a/2, 62b/2

l.+ine 15a/3, 17a/4, 30b/17, 33b/1, 34a/10, 60a/10, 61a/6, 61b/17, 62a/1, 62a/15

l.+ini 34a/10, 59a/12, 65a/9, 66a/7

l.+inle 8a/1, 64b/18

l.+inüñ 17b/17, 18a/3, 24a/10, 34b/8, 49a/21

l.+i+durur 40a/18

l.+üm 24b/19, 26a/7, 26a/12, 46b/5, 61b/16

l.+ümi 47a/21

l.+ümi 34a/16, 61b/5, 65a/12

l.+ümle 59a/15

l.+üñ 15b/5, 30a/13, 57a/2, 66a/4

leşker-i sāḥir (Far.): Sihir yapan asker.

l. +lere 64a/19-20

leşker-i cāẕū (Far.): Cadı askerleri.

l. 60b/15

l.+yı 24b/7

l.+yıla 64b/11

leşker-i cāẕū-yı ceng (Far.): Cadı askerinin savaşı.

l. +e 65b/8

leşker-i cemʿiyyet-i şöhret-i mehābet (Far.): Yüce şöhretli cemiyetin askeri.

l.+in 7b/16

leşker-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın askerleri.

l. 57b/4

leşkerlü (Far.+T.): Askeri olan.

l. 14b/8, 49b/13

leṭāfet (Ar.): Güzellik, hoşluk.

l.+de 25a/13

levḥ (Ar.): Levha.

l.+inden 61b/1

levḥ-i ʿālī (Far.): Her şeyin bütün ayrıntılarıyla yazıldığı yüce kader levhası.

l. 3b/16

leyl (Ar.): Gece.

l. 4a/5

leylā (Ar.): Gece gibi kara, çok kara.

l. 40b/16

libāçe (Far.): Önü açık, geniş bir üst giyeceği.

l. 14a/21

libās (Ar.): Elbise, giyecek şey.

l.+ın 20a/4

l.+lar 20a/14

libāscuḳ (Ar.+T.): Küçük elbise.

l.+ların 20a/10

licām (Ar.): Atın ağzına vurulan gem, dizgin.

l.+ı 9b/18

l.+ından 57a/17

Lih: Lehistan.

L. 15a/5, 18a/14, 18b/6

līki (< Far. līk): Lakin, fakat, ama. *bk. līkin*

l. 2a/13, 2a/17, 2a/21, 2b/6, 5a/17, 5a/17, 8a/11, 22b/19, 22b/20, 25a/15, 28a/6,

28b/20, 28b/21, 29a/18, 29b/6, 34a/21, 35b/14, 40b/7

līkin (< Far. līk): Lakin, fakat, ama. *bk. līki*

l. 18a/21, 46a/19

lisān (Ar.): Dil, lisan.

l.+ıla 19b/14

l.+ına 19b/17

loḳma (< Ar. luḳme): Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası.

l. 18b/16, 53b/14

Loḳmān: Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi olduğuna İnanılan peygamber veya veli. *bk. Loḳmān Ḥakīm, Loḳmān-ı Ḥakīm, Loḳmān ibni ᶜĀd, Loḳmān-ı ekber*

L. 14b/1, 28b/14, 33b/14, 37a/3, 38a/6, 42a/9, 51b/15

Loḳmān Ḥakīm: Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi olduğuna inanılan peygamber veya veli. *bk. Loḳmān, Loḳmān-ı Ḥakīm, Loḳmān ibni ᶜĀd, Loḳmān-ı ekber*

L. 2b/10, 12a/4, 13a/1, 14b/1-2, 14a/13, 19b/4, 21a/15, 34b/11, 41a/2, 41a/4, 42a/9-10, 52a/9-10, 56b/5

L.+e 21a/6, 51b/14

L.+üñ 33b/15

Loḳmān-ı Ḥakīm: Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi Olduğuna inanılan peygamber veya veli. *bk. Loḳmān, Loḳmān Ḥakīm, Loḳmān ibni ᶜĀd, Loḳmān-ı ekber*

L. 41a/8-9

Loḳmān ibni ᶜĀd: Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi Olduğuna inanılan peygamber veya veli. *bk. Loḳmān, Loḳmān Ḥakīm, Loḳmān-ı Ḥakīm, Loḳmān-ı ekber*

L. 21a/8-9, 21a/8-9, 21a/15, 27a/16, 52b/12

Loḳmān-ı ekber: Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi olduğuna inanılan peygamber veya veli. *bk. Loḳmān, Loḳmān Ḥakīm, Loḳmān-ı Ḥakīm, Loḳmān ibni ᶜĀd*

L. 21a/6-7, 21a/7, 33b/17, 37a/5, 37b/7

L.+sin 37b/8

loḳma loḳma: Parça parça, parçalar hâlinde.

l. eyle- (paramparça etmek) 54a/1

luᶜb (Ar.): Oyun, hile. *bk. āl*

l. 25a/2, 25a/6

l. u hüner göster- (maharetini ortaya koymak) 15b/20

luṭf (Ar.): İyilik, bağışlama, ihsan.

l. 33a/2, 66b/20

l. it- (iyilikte bulunmak) 5b/3, 14a/12, 27a/14, 28b/21, 33b/15, 40b/11, 52b/4

l. umma- (iyilik beklememek) 21b/8

l.+uña 14a/9

M

mā vü men (Far.): Benlik ve bizlik (davası).

m.+den geç- (benlik ve bizlik davasından vazgeçmek) 66b/10

mā-ḥaleḳa'llāh (< Ar. mā-ḫaleḳa'llāh): Allah'ın yarattığı her şey.

m. 43b/12

mā-ḥaṣal (Ar.): Hasıl olan, meydana gelen, netice.

m. 23b/9, 54b/12, 54a/15

mā-ḥażar (Ar.): Hazır olarak her ne varsa.

m. 35a/5, 66b/3

maᶜa'l-ḳıṣṣa (Ar.): Sözün kısası, kısacası.

m. 6b/2, 6b/6, 22b/11, 49a/17, 58a/11, 62b/8, 63b/14

maᶜānī̄ (Ar.): Manalar, anlamlar.

m. 2b/4

maᶜbūd (Ar.): Kendisine ibadet olunan varlık, ilah, Allah.

m.+umuz 27a/3, 33b/6, 37a/17

mā-cerā (Ar.): Olup geçen şey, olay.

m.+yı 56b/4, 59b/19, 63a/12, 63a/21

maᶜden (Ar.): Maden, kaynak.

m. 41a/12

m.+dür 38b/19

m.+e 23a/20

m.+i 41b/7, 43a/13

m.+ine 41a/11

m.+iyem 65b/14

m.+ler 47b/2

māder (Far.): Anne, valide.

m. 28a/8

maġāra (Ar.): Mağara, in.

m. 48b/13, 53b/13

maġārib (Ar.): Batı tarafları.

m. 6b/20, 24a/12, 47b/8

m.+e 44b/17, 58b/18, 59a/16, 60b/5

m.+le 23b/17

maġfūr (Ar.): Allah tarafından günahları bağışlanan.

m. ol- (Allah tarafından affedilmek) 60a/3

maġrib (Ar.): Garp, batı, Afrika'nın Mısır ötesindeki kısmı.

m. 6b/19, 44a/16, 61b/16

m.+den 44a/17

m.+i 6b/18

maġrib-zemīn (Far.): Yeri batıda olan, batı ülkesi.

m. 8b/13, 13a/4, 14b/21, 15b/6, 16a/14, 17a/2, 24a/6, 61b/2, 62a/7

m.+de 24a/13

maġrūr (Ar.): Kendini beğenen, gururlu.

m. ol- (kendini beğenmek, böbürlenmek) 8b/13, 13b/1, 13b/5, 65a/10

m.+dur 65a/14

maġrūrlıḳ (Ar.+T.): Kibirli olma.

m.+(ġ)ıla 13b/4

maġz (Far.): Beyin, dimağ.

m.+ın 30b/20

māh (Far.): Ay, kamer. *bk. meh*

m. 2a/18, 19a/14

maḥbūb (Ar.): Sevilen kimse, sevgili.

m. 30b/6, 44a/5, 52b/7

m.+lar 43b/20

maḥbūbe (Ar.): Sevilen kadın, kadın sevgili.

m. 30b/6

Maḥcemayī: Nîmrûz serverlerinden biri.

M. 32a/10

Maḥcerayī: Nîmrûz serverlerinden biri.

M. 32a/11

māhī (Far.): Balık.

m. 20b/7

māhir (Ar.): Hünerli, usta.

m. 20b/12

maḥkūm (Ar.): Bir şeyi yapmaya mecbur olan, mecbur.

m. ol- (hüküm altına girmek, tabi olmak) 23b/15

m.+ı ol- [(birinin) hükmü altına girmek, tabi olmak] 42a/17

m.+ıdı 166a/14

m.+ıdur 46a/9

maḫlūḳ (Ar.): Yaratılmış şey, insan, hayvan, yaratık.

m. 7a/11, 30a/3, 46a/14

maḫlūḳāt (Ar.): Yaratılmış olan şeyler, bütün yaratıklar.

m. 19a/11, 21b/12, 55b/18, 60b/5

m.+ınuñ 39a/19

Maḥmūd[1]: Övülmüş, methedilmiş olan; Hz. Muhammed.

M. 1b/6, 40b/11, 52b/4, 67a/3

maḥmūd[2] (Ar.): Övülmüş, methedilmiş.

m. 2b/7

maḥrem (Ar.): Gizli

m.+e 44b/19

maḥrūm (Ar.): Bir şeyden yoksun olan.

m. ḳal- (bir şeyden nasibini alamamak) 39a/17

m. ol- (bir şeyden nasibini alamamak) 39a/19

maḥşer (Ar.): Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer.

m. 43b/19, 61a/13

māh-rū (Far.): Ay yüzlü**.** *bk meh-rū*

m. 43a/7

maḥzūn (Ar.): Kederli, hüzünlü.

m. ol- (kederlenmek) 5b/8

maḳāl (Ar.): Söz, lakırdı, laf.

m. 52b/9

Maᶜḳalī: Nîmrûz serverlerinden biri.

M. 32a/10

maḳām (Ar.): Durulan yer, mevki.

m. tut- (yer edinmek, mevki sahibi olmak) 55b/19

m.+ında 20a/9, 20b/3

m.+um 42b/8

maḳāmlu (Ar.+T.): Makam sahibi.

m. 20a/9, 20b/3

maḳbūl (Ar.): Kabul edilen, uygun.

m. ḳıl- (kabul etmek) 39b/15

maḳhūr (Ar.): Üzgün, perişan.

m. ḳıl- (perişan olmak)13b/15

maḳṣad (Ar.): Niyet, amaç.

m.+ı 2a/7

maḳṣūd (Ar.): Amaç, gaye.

m.+ıçun 3b/20

m.+ın 27b/18

m.+umuz 27a/3, 33b/6, 37a/17

maᶜḳūl (Ar.): Akla uygun, akıllıca.

m. 24a/11, 45a/10

māl (Ar.): Mülk, varlık, servet.

m. 27b/14, 30b/6, 30b/8, 49a/13, 59a/3, 61b/19

m.+a 37a/18, 38b/6

m.+dan 18a/13

m.+ı 47a/16, 151b/5

m.+ın 27b/19, 28a/6, 38b/15

m.+ına 62a/5

m.+uñ 29b/8

mālik (Ar.): Sahip.

m. 50a/12, 66b/15

mālik-riḳāb (Far.): Kullar, köleler sahibi. *bk. mālik-i riḳāb*

m. 50a/12

mālik-i riḳāb (Far.): Kullar, köleler sahibi. *bk. mālik-riḳāb*

m. 50a/14

maᶜlūm (Ar.): Bilinen, malum.

m. 8a/20, 8b/6

m. ol- (bilinmek) 6b/15, 55b/7

m.+ıdur 65b/14

māl-ā-māl (Far.): Ağzına kadar dolu, dopdolu.

m. 7b/6, 31b/12

m.+dür 55b/17

maʿnāsuz (Ar.+T.): Bir şey ifade etmeyen.

m. 66b/18, 66b/19

mancılıḳ (< Ar. mancanīḳ): Ağır taş gülle fırlatmakta kullanılan basit bir savaş aracı.

m.+larına 31b/3

mānend (Far.): Eş, benzer.

m.+i 3b/11, 35a/11, 54b/2, 54b/6

maʿnī (Far.): Mana.

m. 2b/5, 66b/19

m.+sin 27a/6

m.+sine 37a/5

manṣıb (Ar.): Yüksek mevki, makam.

m.+ı 19b/15

m.+ından 52b/2

manṣūr (Ar.): Zafere ulaşmış.

m. ol- (kazanmak, galip gelmek) 62a/15

mantar (< Yun. manitari): Mantar, çiçeksiz bir bitki.

m. 47b/21

manṭıḳu't-ṭayr (Ar.): Kuş dili.

m. 54b/4

m.+ca 53a/7, 53a/17, 53a/18, 56a/12, 56b/1

manẓara (Ar.): Gözle görülen, bakılıp seyredilen yer.

m.+sında 59b/4

mār (Far.): Yılan.

m. 8a/8, 15a/10, 17a/16, 23a/15, 33a/7, 48a/15, 62b/20

m.+a 44b/16, 56b/2

m.+ı 58b/17

Mārūn: Sihirbaz bir cadı.

M. 57b/12

mār-ı felek (Far.): Feleğin yılanı.

m. 30a/9

mārān (Far.): Yılanlar.

m. 23b/17

maraż (Ar.): Hastalık.

m. 1b/4

maraż-nāk (Far.): Hastalıklı. *bk. marīż*

m. 32b/16

Maᶜreke: Cadıların komutanlarından biri.

M. 65a/1

Māric: Hûnhârî cadının oğlu olup ünlü bir sihirbazdır.

M. 58a/3, 58a/5

maᶜrifet (Ar.): Hüner, maharet.

m. 14a/3

m.+le 2a/18

marīż (Ar.): Hastalıklı. *bk. maraż-nāk*

m. 38a/15

maᶜrūf (Ar.): Bilinen, malum.

m. 48a/6

Mārūt: Arkadaşı Hârût ile birlikte sihir yaptığı için Babil'de bir kuyuya hapsedilen ve kıyamete kadar orada kalacak olan melek.

M. 66a/19

māsivā (Ar.): (tas.) İnsanı Allah'tan uzaklaştıran her şey.

m.+dan 26b/11, 66b/10

maṣūn (Ar.): Korunmuş, emin.

m. 1b/5

maşraba (Ar.): Su kabı.

m.+yıla 40a/2

maşrıḳ (Ar.): Gün doğusu, doğu.

m.+da 24a/13

māt (Ar.): Yenmek, mağlup etmek.

m. eyle- (yenmek, mağlup etmek) 18a/12

m. it- (yenmek, mağlup etmek) 12b/13, 19a/10, 38b/4, 60a/20

mātem (Ar.): Yas.

m. dut- (yasa bürünmek, yas tutmak) 19a/2

maṭla^{ᶜ} (Ar.): Doğacak yer, doğuş yeri.

m.+ına 43b/12

maṭla^{ᶜ}-ı ṣubḥ-ı nübüvvet (Far.): Nübüvvet halkasının başı; Hz. Muhammed.

m. 1b/7

maṭla^{ᶜ}-ı ṣubḥ-u yaḳīn (Far.): Kaçınılmaz bir sahahın doğuşu.

m. 2a/6

maṭlūb (Ar.): Talep edilen şey.

m. 52b/7

m.+lar 43b/21

Māyıs: Kâhir'in emrinde olan bir peri komutanıdır. *bk. Māyıs Ḫān*

M. 6a/17

Māyıs Ḫān: Kâhir'in emrinde olan bir peri komutanıdır. *bk. Māyıs*

M. 4a/5, 4b/4, 4b/5, 4b/5, 4b/11, 4b/14, 5a/1, 5a/2, 5a/7, 5a/8, 5a/9, 5a/10, 5a/21, 5b/1, 5b/5, 5b/7, 5b/12, 5b/12, 5b/17, 6a/1-2, 6a/3, 6a/11, 6a/15, 6a/21, 6a/21, 6b/7, 6b/9, 6b/14, 6b/14-15, 6b/17, 6b/20

M.+a 6b/7

M.+ı 4a/19

mażmūn (Ar.): Kastedilen asıl mana.

m.+ına 29b/20

mecāl (Ar.): İmkân, fırsat.

m. vir- (fırsat vermek) 51b/1

mecālis (Ar.): Bölümler.

m. 27a/7

meclis (Ar.): 1. Bölüm, kısım.

m. 13b/21, 26b/18, 26b/20, 40b/4, 40b/5

m.+de 13b/17

m.+in 67a/11

m.+inüñ 2a/15, 14a/7, 27a/9, 40b/15, 52b/6

m.+üm 40b/7

m.+üñ 67a/11

2. Toplanma, toplantı.

m. 11b/7, 14a/11, 29a/13, 31a/7, 31b/1, 59b/15

m. ḳur- (eğlenmek üzere bir araya gelmek) 31a/2, 31b/7, 58b/2

m.+de 11b/17

m.+i 26b/21, 31a/9

m.+i ḳur- (eğlenmek veya konuşup görüşmek üzere bir araya gelmek) 31a/20

m.+inde 36b/19, 44b/19

m.+inden 31a/13

m.+ine 59a/2

m.+inüñ 44a/3

meclis-i ʿālī (Far.): Büyük meclis.

m. 43a/6

mecnūn (Ar.): Delice seven, çok âşık.

m. 40b/16

meded (Ar.): Yardım, nusret.

m. 27a/13

m. ḳıl- (yardım etmek) 17a/10

medḥ (Ar.): Övme, övgü.

m. eyle- (övmek) 45a/5-6

m. ḳıl- (övmek) 46a/1

m.+uñ di- (övmek) 40b/19

medh-i laṭīf (Far.): Güzel, hoş övgü.

m.+in 42a/19

medḥ-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın övgüsü.

m. 17a/1

medīne (Ar.): Şehir, kasaba.

m. 44a/18

Medīne: Medine şehri.

M. 59a/1

M.+i 60a/11

mefhūm (Ar.): Bir söz veya kelimenin taşıdığı anlam.

m.+ını 45b/15

mefsūd (Ar.): Bozulmuş, doğru yoldan çıkmış.

m.+umuz 33b/7, 37a/18

meftūn (Ar.): Şaşkına dönen, hayran.

m. it- (hayran etmek, etkilemek) 34a/17

meger (Far.): Meğer, oysaki, ola ki, ancak.

m. 34a/8, 39a/11, 39a/12, 40b/20, 42b/5, 50a/21, 51b/5, 66a/11

meh (Far.): Ay, kamer. *bk. māh*

m. 18b/19, 42a/17, 58a/20

mehcūr (Ar.): Bırakılmış, unutulmuş.

m. ol- (terkedilmek)13b/15

meh-rū (Far.): Ay yüzlü. *bk. māh-rū*

m. 52b/9

mekān (Ar.): Yer, mekân.

m. 55b/20

m.+a 40a/11

m.+umuz 53a/14

mekes (Far.): Sinek.

m.+den 53b/1

mekkār-ı bed-ḫū (Far.): Kötü huylu hilekâr.

m. 59b/2

Mekke: Mekke şehri.

M. 58b/11, 59a/1

M.+i 60a/11

mekr (Ar.): Hile, aldatma.

m. it- (aldatmak, hile yapmak) 13b/8, 59a/8, 65a/5

m. ü āl eyle- (aldatmak, hile yapmak) 60a/19

m.+inden 11a/3, 22b/18

mektūb (Ar.): Mektup, name.

m. 36b/17, 48b/17

m.+da 37a/3

melāḥat (Ar.): Güzellik, şirinlik.

m.+de 25a/12

melāʾik (Ar.): Melekler. *bk. melāyik*

m.+e 66a/16

melāmet (Ar.): Azarlama, kınama, ayıplama.

m. 11a/19

melāyik (< Ar. melāʾik): Melekler. *bk. melāʾik*

m. 44b/18

m.+e 61a/18

melek (Ar.): Melek.

m. 14b/15, 15b/2, 18b/15, 19a/17, 20b/20, 23a/16, 23b/20, 27a/10, 30a/1, 30b/12, 41b/1, 42a/17, 44a/4, 46a/1, 59a/21, 62b/12, 63a/13, 63b/2

m.+dür 14a/9, 19b/18

m.+ler 8b/10, 8b/11, 67a/18

m.+lerüñ 63b/4

m. mi 62b/16

m. misin 54b/7

m. misiz 53a/10

m.+sin 11b/4

m.+(g)üñ 52b/20

melek-i ʿaẓam (Far.): Büyük melek.

m. 62b/19

melek-i ḳudsī (Far.): Mukaddes, kutsal melek.

m. 20a/4

m.+dür 19b/19

melek-i muḳarreb (Far.): Allah'a çok yakın olan melek; Cebrâil.

M. 11b/9

melek-i müvekkel (Far.): Vekil tayin edilmiş, görevli melek.

m.+e 44b/9

melek-i müvekkel-i baḥr (Far.): Denizler için görevlendirilmiş melek.

m.+ı 44b/5

melekūt (Ar.): Melekler; melekler ve ruhlar âlemi.

m. 8a/18, 8b/12, 15b/6, 53a/13

m.+dur 11a/18

m.+uñ 6a/10

melekūt-ı semāvāt (Far.): Gökteki melekler.

m. 15a/19, 15a/21, 22b/3

m.+ı 11b/9

melekūt-ı semāvāt-ı lüʾlü (Far.): İnciye benzeyen gökyüzünün melekleri.

m.+den 11b/2

melik (Ar.): Melik, hükümdar, padişah, hakan.

m. 5b/14, 7b/13, 8b/8, 13a/10, 13b/10, 15a/17, 21b/4, 22a/13, 22b/7, 23b/11, 24b/9, 33b/8, 35a/16, 48a/5, 49a/19, 58b/6, 63b/14

m.+den 16b/11, 45b/7
m.+dür 38a/9
m.+e 12a/8, 47a/19
m.+i 7b/8, 7b/8, 7b/15, 8a/2, 8a/3, 8a/5, 8a/15, 8a/16, 8a/16, 8a/17, 8a/20, 8b/6, 8b/8, 8b/12, 8b/14, 9a/20, 9b/17, 10b/8, 11a/5, 11a/12, 11a/16, 11a/20, 11b/4, 11b/6, 11b/17, 11b/21, 12a/2, 12a/7, 12a/19, 12b/11, 12b/21, 13a/11, 13a/13, 13a/16, 13a/18, 14a/15, 14b/18, 15a/5, 15a/15, 15b/1, 15b/3, 15b/5, 15b/16, 16a/15, 16b/1, 16b/8, 16b/11, 16b/12, 16b/15, 16b/20, 17a/4, 17a/12, 17b/9, 18a/3, 18a/5, 18a/8, 18a/19, 18a/20, 18b/9, 19b/6, 19b/6, 19b/7, 20b/5, 20b/21, 21a/11, 21b/4, 21b/13, 22a/3, 23a/8, 23a/8, 23b/6, 23b/13, 23b/14, 23b/14, 23b/14, 37a/9, 37b/10, 38a/14, 43a/10, 44a/20, 44b/2, 45b/9, 58b/20, 58b/21, 58b/21, 60a/16, 60a/19, 60a/21, 60a/21, 61a/19, 61a/19, 61b/19, 62a/6, 62a/13, 62b/10, 62b/11, 63a/3
m.+idür 10b/19, 13a/4
m.+ile 13a/12, 33b/14
m.+in 11a/4, 11a/19, 12a/17, 12a/20, 13a/14, 15a/19, 16b/1, 16b/7, 18a/20, 18b/3, 18b/9, 21a/7, 21a/17, 22b/12, 23b/4, 23b/4, 23b/5, 33b/14, 62b/8, 63a/8, 63a/21, 63b/1, 64a/12, 64a/12
m.+inden 16a/21, 31b/10
m.+ine 8a/18, 11b/4, 13a/12, 16a/17, 22a/1, 22a/3, 22a/18, 23a/6, 33b/13, 63a/14, 63b/12, 65b/4
m.+inle 23a/7
m.+inüñ 8a/4, 10b/21, 11a/3, 12a/19, 12b/7, 12b/16, 13a/19, 15a/3, 15a/16, 16b/14, 21a/3, 61b/7, 63a/16
m.+ler 20b/14
m.+leri 11b/8, 13a/8, 14b/21, 19b/11, 20b/15, 25b/3, 41a/16, 41b/3
m.+lerin 18b/6, 38b/4
m.+lerine 8b/13, 18a/14
m.+lerinüñ 21b/4
m.+ler+ile 21a/4, 37a/8
m.+üñ 12b/13, 18a/21, 18b/1, 45a/17
m.+üñüz 16b/3

melik-i ʿālem (Far.): Dünyanın meliki, hakanı.
m. 7b/14

melik-i Aṣfer (Far.): Asfer meliki.

m. 13a/19, 15a/18, 15a/20, 15b/5

melik-i aʿẓam (Far.): Büyük melik.

m.+dur 12b/15

melik-i Benī Aṣfer (Far.): Benî Asfer meliki.

m. 8b/15

melik-i devrān (Far.): Zamanın meliki, hakanı.

m. 50a/13

melik-i Endelüs (Far.): Endelüs meliki.

m. 16b/15

melik-i gürd (Far.): Yiğit melik.

m. 43a/16

melik-i Ḫıṭay (Far.): Hıtay (Çin) meliki.

m. 31b/10

melik-i muḳarreb (Far.): (Allah'a) Yakın olan melek.

m. 15a/18

melik-i Rūm (Far.): Rum meliki.

m. 23b/13

melik-i Tūrān (Far.): Türklerin meliki.

m. 47b/13

melik-ṣıfat (Ar.): Melik gibi, meliğe benzer.

m. 10b/17

meliklik (Ar.+T.): Meliklik, hükümdarlık.

m.+i 8b/4

melūl (Ar.): Üzgün, mahzun.

m. ol- (üzüntü duymak) 5b/8, 11a/21

melʿūn (Ar.): Lanetlenmiş, lanetli.

m. 3b/9, 9b/2, 11b/12, 13b/3, 18a/6, 22b/1, 22b/7, 23a/3, 24b/10, 64a/10, 65a/13, 65b/20

m.+ı 58a/9

m.+uñ 21a/14

melʿūn-ı racīm (Far.): Taşlanmış melun; şeytan.

m.+i 65a/19

memāt (Ar.): Ölüm, mevt.

m. 37b/19, 38a/3, 46a/1

memlekāt (Ar.): Memleketler.

m.+ıla mı 47a/9

memleket (Ar.): Memleket, ülke.

m.+de 53a/19

m.+i 47a/18

m.+in 21b/15, 59a/14

m.+inde 55b/20

m.+ini 60a/19

m.+üñi 12b/21

meʾmūr (Ar.): Emir almış, yükümlü, görevli.

m. 23a/14, 30a/3, 33b/6, 56b/16, 66b/14, 66b/14

m.+ı 46a/20

m.+ıdur 46a/3

m.+uz 6a/4

men: Ben (Şahıs zamiri) *bk. ben*

m. 2a/13, 2a/13, 2b/3, 3b/21, 6a/10, 11a/14, 29a/16, 40b/14, 47a/9, 48a/1

m.+ce 33b/7

m.+em 40b/18, 40b/21

m.+i 40b/16, 40b/18

menᶜ (Ar.): Yasaklama.

m. eyle- (yasaklamak) 9a/7, 9a/12, 9a/16, 11a/18, 16a/9

menāl (Ar.): Mal mülk.

m. 27b/14

Menherāyī: Nîmrûz serverlerinden biri.

M. 32a/10

menīsüz (Ar.+T.): Meni olmadan, spermsiz.

m. 35a/4

mensūb (Ar.): Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili.

m. 15b/15

Menūçehre-yi Nūrz: Ferîdûn'un torunu olup Pîşdâdî hanedanının Ferîdûn'dan sonra tahta çıkan yedinci hükümdarıdır.

M.+a 43a/21

men ente (Ar.): "Sen kimsin?" anlamında Arapça soru cümlesi.

m. 8a/16

menzil (Ar.): Varılacak yer, menzil.

m. 1b/10

m.+i 11b/16

m.+ümi 4a/1

mercān (Ar.): Süs eşyaları yapımında kullanılan madde.

m.+dan 6b/21

merd (Ar.): Yiğit, cesur (kimse).

m. 43b/6

merd-i daʿvī (Far.): Mertlik, yiğitlik davası.

m. it- (yiğitlik taslamak) 11b/13, 33a/18, 50a/16

m. ḳıl- (yiğitlik taslamak) 27b/1

merd-i merdān (Far.): Çok cesur kimse.

m. 28b/11

m.+lar 33a/8

merd-i merdāne (Far.): Yiğide yakışır şekilde, yiğitçe.

m.+lere 30b/5

merd-i meydān (Far.): Çok cesur kimse.

m. 32b/20

m.+ı 18a/18

m.+lar 9b/9, 32a/11

m.+ları 17a/2

merdān (Far.): Mertler, yiğitler.

m. 7b/11

m.+ları 14b/5, 47b/10

merdek: Adamcık, insanlıktan nasibini almamış, namert.

m. 26a/7

merdüm (Far.): Adam, insan.

m. 64b/2

merġūb (Ar.): İstenilen, arzu edilen kimse veya şey.

m. 52b/7

m.+lar 43b/21

merḥabāla- (Ar.+T.): Merhaba yapma, selamlama.

m.-yup 35b/2

merīd (Ar.): Baş kaldırmada direnen.

m. 59a/19

merk (Far.): Ölüm, vefat.

m. 17b/2

merkeb (Ar.): Eşek.

m. 39b/10, 60b/4

merkez (Ar.): Merkez, orta.

m.+ine 56a/17

mermer (<Yun. marmaro): Mermer.

m. 43b/14

m.+den 43b/14

Merrīḥ: Seb'a-i seyyâreden beşinci felekden mevcut itibar olunan kevkeb, Behrâm seyyâresi. *bk. Merrīḥ, Merrīḥ-i felek, Merrīḫ-i felek*

M. 9a/1, 10a/14, 14b/17, 15b/17, 18b/17, 29b/3, 30b/15, 32a/14, 43b/7, 56b/11

M.+e 5a/18

M.+i 17b/1

M.+üñ 17b/21

Merrīḫ: Seb'a-i seyyâreden beşinci felekden mevcut itibar olunan kevkeb, Behrâm seyyâresi. *bk. Merrīḥ, Merrīḥ-i felek, Merrīḫ-i felek*

M. 26a/13, 26b/2, 30a/8, 30b/21, 33a/6, 38a/11, 41b/18, 46b/4, 46b/10, 49a/10, 56b/8

M.+i 50a/6

Merrīḥ-i felek: Seb'a-i seyyâreden beşinci felekden mevcut itibar olunan kevkeb, Behrâm seyyâresi. *bk. Merrīḥ, Merrīḫ, Merrīḫ-i felek*

M. 10a/12, 15b/15

Merrīḫ-i felek: Seb'a-i seyyâreden beşinci felekden mevcut itibar olunan kevkeb, Behrâm seyyâresi. *bk. Merrīḥ, Merrīḫ, Merrīḥ-i felek*

M. 33a/5

Merrīḥvār (Ar.+Far.): Merrih gibi.

M. 61a/15

meşāyib (< Ar. meşāᶜib): Zorluklar, güçlükler.

m. 67b/1

mescid-i Ḥaḳḳ (Far.): (mec.): Gönül**.**

m.+ı 26b/10

mescūd (Ar.): Kendisine secde edilen.

m.+umuz 33b/8

mesken (Ar.): Oturulan yer.

m.+e 23a/20

mesned (Ar.): Dayanılan, destek alınan şey.

m.+i 65b/12

mesned-nişīn (Ar.+Far.): Yüce bir makamda bulunan.

m. 1b/9

mest (Far.): Sarhoş.

m. ḳıl- (sarhoş etmek) 5b/11

meṣṭūr (Ar.): Gizli, saklı.

m. 2b/11

meşaḳḳat (Ar.): Güçlük, zorluk.

m. 21a/10, 39a/18

m.+inden 5a/13

meş^{c}ale (Ar.): Meşale.

m. 38a/17

m.+leyin 36a/13

meşārıḳ (Ar.): Doğu tarafları, doğuda bulunan memleketler.

m.+a 23b/18, 44b/17, 58b/18, 59a/16, 60b/5

m.+da 24a/12

meşġūl (Ar.): Bir şeyle uğraşan.

m. ol- (ilgilenmek, alakadar olmak) 17a/10, 27b/19, 31a/14, 57b/1

meşhūd (Ar.): Gözle görülen, şahit olunan.

m.+umuz 33b/8

meşveret (Ar.): Danışma, görüş alma.

m. 5b/9, 6a/15, 16a/15, 23a/3, 24b/10, 39a/13

m.+ümsüz 65a/18

meṭāli^{c} (Ar.): Doğacak yerler.

m. 67a/19

mevc (Ar.): Dalga.

m. ol- (dalga olmak) 40a/5

m. ur- (dalgalanmak) 15a/8, 34b/4, 64b/17

m.+inden 39a/1

mevclen- (Ar.+T.): Dalgalanmak.

m.-di 7a/16

mevcūd (Ar.): Var olan, bulunan.

m. 52b/10

mevcūdāt (Ar.): Var olanlar, bütün varlıklar.

m. 60b/6

meviz (Far.): Üzüm.

m. 37a/2

mevḳūf (Ar.): Olması, meydana gelmesi başka bir şeye bağlı olan (şey), bağlı.

m.+dur 17a/9

Mevlā: Kâinatın yegâne sahibi ve efendisi durumunda olan Allah.

M. 19b/15

mevsim-i nev-rūz (Far.): İlkbahar mevsimi.

m.+ı 4b/9

mevt (Ar.): Ölüm.

m.+in 5a/15

m.+inden 5a/12, 5a/12

mevʿūd (Ar.): Söz verilmiş, vadedilmiş.

m.+umuz 33b/9

mevzūn (Ar.): Ölçülü, biçimli.

m. 53a/6

me-bādā: Olmaya ki, Allah etmesin!

m. 12a/12

mey (Far.): İçki, şarap.

m. 31a/11

m.+ile 43a/8, 44a/5

meydān (Ar.): Meydan, alan; savaş alanı.

m. 7b/11, 7b/12, 28b/10

m.+a 9b/3, 9b/10, 9b/10, 15b/8, 16a/18, 16b/13, 16b/16, 32b/7

m.+a gir- (savaşmak için ileri atılmak) 8b/16, 15b/8, 16a/13, 16b/12, 26a/21, 32a/12, 33a/2, 33a/11, 33a/12

m.+a şar- (meydana çıkmak) 8b/19

m.+a sür- (meydana çıkmak) 9a/5, 9a/15, 9a/20, 15b/11

m.+ı 32b/14, 33a/9

m.+ına 20b/5, 33a/18

m.+ında 21a/5

m.+uñ 14b/18, 15b/14

mey-ḫāne (Far.): İçki içilen yer.

m. 26b/10

meyl (Ar.): (mec.) Eğilim, tutku, gönül bağı.

m. it- (sevgi ve alaka göstermek) 37a/18

meymene (Ar.): Savaş durumunda olan bir ordunun sağ kanadı.

m. 7b/9, 32a/21

meymūn (Ar.): Maymun.

m.+a 64b/18

meysere (Ar.): Savaş durumunda olan bir ordunun sol kanadı.

m. 7b/9, 32a/21

meżāriʿ (Ar.): Ekilip biçilen, üzerinde tarım yapılan topraklar, tarlalar.

m. 67a/19

meẕheb (Ar.): Mezhep.

m.+lerine 37a/6

mezīd (Ar.): Artma, çoğalma.

m. 2b/6

mıḫ (Far.): Mıh, çivi.

m.+dan 49b/21

m.+ı 15a/14

m.+ından 50a/10

mıḫla- (Far.+T.): Batırmak, saplamak.

m.-dı 9a/9

mıḫlu (Far.+T.): Mıhla tutturulmuş.

m. 20b/7

mıḳnāṭıs (< Ar. mıġnāṭīs): Mıknatıs.

m. 51b/20

m.+ıdur 51b/19, 52a/2

Mışır: Mısır ülkesi.

M. 19b/6, 31a/16, 39a/15, 41a/15, 58b/20, 60a/16

Mışrāṭ: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

M.+ıla 7b/21, 23b/9

Mışrī: Mısır'a ait, Mısır'la ilgili.

M. 9b/5, 10a/16

Mışr-ı tīġ: Mısır yapımı kılıç.

M. 48a/2

mīᶜ (< Far. mīġ): Kara bulut, sis.

m. 30b/18, 48a/2

mīᶜād (Ar.): Tayin edilen zaman, tanınan süre.

m. ol- (tamamlanmak, bitmek) 41a/1

micmer (Ar.): Buhurdan, tütsü kabı.

m.+lerde 59b/13

miftāḥ-ı meᶜādin (Far.): Madenlerin anahtarı.

m. 47b/5

mihir (< Far. mihr): Güneş. *bk. mihr.*

m. 18b/19

mihmān (Far.): Misafir, konuk.

m. it- (misafir etmek) 34a/1

m.+ına 53b/4

m.+umuzsuz 53b/3

miḥnet (Ar.): Sıkıntı, zorluk.

m. 21a/10

mihr (<Far.): Güneş. *bk. mihir.*

m. 42a/17, 58a/20

m.+i 52b/6

m.+için 3b/21

m.+ü 52b/9

miḥrāb (Ar.): Mescitte imamın namaz kıldırdığı yer.

m. 5a/19

mihter (Far.): Yüksek rütbeli görevli.

m.+ler 15a/10, 17b/14

mihter-i kāfirān (Far.): Kâfirlerin en üstünleri.

m. 58b/8, 60a/12

mihter-i melāᶜīn (Far.): Lanetlilerin en üstünleri.

m. 60a/6, 65a/11

mihterān (Far.): Mehterler.

m. 19b/3

miḳdār (Ar.): Nicelik, kemiyet, miktar.

m.+ı 7a/9, 7a/10, 53a/2, 53a/12, 54a/5, 55a/16, 55a/21, 64a/19, 66b/21

m.+ınca 44b/11

mīl[1] (Ar.): Bir uzunluk ölçüsü.

m. 37b/16, 58a/18, 64a/19

mīl[2] (Ar.): Kumlu, çamurlu toprak.

m. 36b/15

Miʿlāḳ: Nîmrûz serverlerinden biri.

M. 32a/10

milk (Ar.): Mal, mülk, servet; saltanat.

m. 18a/13, 21a/13, 26b/14, 29b/8, 62a/5

m.+e 2a/10, 38b/6

m.+i 13b/7, 26a/18, 30a/6, 41b/12, 60a/15, 64b/21

m.+im 56b/18

m.+imüze 15a/2

m.+imüzi 15a/1

m.+in 38b/4, 40b/1, 43a/21, 57a/3, 57b/21

m.+inde 8b/4, 25a/5

m.+inden 63a/20

m.+ine 30a/2, 31b/12, 41b/13, 43a/21, 58b/5, 60a/14, 60b/3, 66b/15

m.+ini 37b/11, 47a/17

milk-i ʿālem (Far.): Dünya mülkü, dünya. *bk. milk-i cihān*

m.+e 19a/13

milk-i bāḳī (Far.): Sonsuzluk diyarı.

m. 66b/11

milk-i cihān (Far.): Dünya mülkü, dünya. *bk. milk-i ʿālem*

m. 19a/13, 57a/1

m.+dan 60b/10

milk-i Īrān (Far.): İran ülkesi.

m. 29a/16

milket (Ar.): Mülk kelimesinin nazımda kullanılan eski şekli.

m.+i 21b/1

m.+ile 63a/2

m.+ine 26b/14, 52a/6

m.+inüñ 61b/2, 66b/13

m.+üñ 46a/13

millet (Ar.): Millet, topluluk.

m. 20b/1, 23a/19, 60b/5, 67b/2

m.+e 19a/15

m.+üñ 40b/10, 46a/13

mīm (Ar.): (mec.) Sevgilinin mim harfi gibi küçücük olan ağzı.

m. 14a/8

miʿmār (Ar.): Mimar.

m. 3b/18

mināre (< Ar. menāre): Minare.

m.+leyin 4a/13

minḳār (Ar.): Gaga, kuş gagası.

m.+ıla 9b/20

m.+ından 20a/8

minnet (Ar.): Yapılan iyiliğe karşı teşekkür etme, şükür.

m. 13b/17, 21a/7, 21b/11, 26b/18, 28b/19, 40b/3

m. it- (boyun eğmek, yalvarmak) 27a/11

min-āḫir (Ar.): Sonradan.

m. 63a/21

mīr (Far.): Başkan, emir, bey.

m. 17b/12, 18b/12, 29a/1, 35a/16, 35b/1, 36b/10

m.+ile 31b/7

Miʿrāḳ: Benî Asfer melikinin veziri. *bk. Miʿrāḳ-ı Aṣferī*

M. 63a/18, 63a/19, 63b/11, 63b/11

Miʿrāḳ-ı Aṣferī: Benî Asfer melikinin veziri. *bk. Miʿrāḳ*

M. 63a/16

mīrāṯ (Ar.): Atalardan kalan maddi-mânevi şey.

m. ḳal- (miras kalmak) 60a/15

miṯāl (Ar.): 1. Örnek.

m. 66a/20, 66b/3, 66b/10

m.+in 51b/5

2. Benzer, gibi.

m. 3a/12, 4b/7, 7a/5, 8b/18, 9a/8, 9b/5, 10a/15, 14a/10, 16a/9, 17a/1, 20a/5, 22a/2, 34b/4, 37a/10, 39a/3, 39a/4, 46b/21, 49b/16, 50b/12, 54a/14

m.+i 6b/1, 7a/4, 9a/8, 9a/21, 21a/18, 36a/12, 43b/17

misk (Ar.): Güzel bir koku.

m. 7a/5

m.+üñ 7a/10

misk-i Ḫıṭā (Far.): Hıta ülkesinin miski, güzel kokusu.

m. 67a/6

miṯḳāl (Ar.): Ağırlık ölçüsü birimi.

m. 27b/9

miṯl (Ar.): Eş, benzer.

m.+i 6b/13, 13b/20, 13b/20, 15a/13, 17a/21, 20b/1

miṯl-i şāb (Far.): Genç gibi, civan, delikanlı.

m.+i 67a/19

miṯlī (Ar.): Misli gibi olan, misline benzeyen.

m.+durur 40a/18

mīşe (< Far. bīşe): Orman.

m.+de 26b/1

m.+ler 64b/5

miyve (< Far. mīve): Meyve.

m.+ler 47b/2

muᶜallaḳ (Ar.): Bir yere bağlı olmadan havada asılı duran. *bk. muᶜallaḳa*

m. 4a/3

muᶜallaḳa (Ar.): Bir yere bağlı olmadan havada asılı duran. *bk. muᶜallaḳ*

m. 4a/17, 4b/1

muᶜallaḳ (Ar.): Bir yere asılı veya bağlı olmadan boşlukta, havada duran.

m.+a 25b/4

muᶜārıż (Ar.): Karşı gelen.

m. 32b/6, 44a/21

m. gel- (karşısına gelmek) 16a/19, 16b/20

m. ol- (karşısına geçmek) 7b/8, 7b/9-10, 8a/7-8, 10a/4, 11b/1, 15b/20, 33a/11, 48a/9, 48a/17, 57b/16

muᶜaẓẓam (Ar.): Gösterişli, azametli.

m. 34b/14, 36b/14

mūcib (Ar.): Sebep, gerek.

m.+ince 39a/17, 56b/5

muᶜciz (Ar.): Mucize.

m.+ile 3b/20

muᶜcizāt (Ar.): Mucizeler.

m.+ı 18b/10, 20b/11, 57a/18

muġaylān (Far.): Deve dikeni.

m. 22a/18, 47a/5, 60a/8

muḥabbet (Ar.): Sevgi; dostluk; yarenlik.

m. 33a/2-3

muḥaddiṣān-ı aḫbār (Far.): Hadis âlimlerinin haberleri, sözleri.

m. 52b/13

muḥāl (Ar.): Gerçekleşmesi mümkün olmayan.

m.+idi 44b/5

muḫālif (Ar.): Karşı çıkan.

m. 56a/4

Muḥammed: Hz. Muhammed. *bk. Muṣṭafā*

M. 1b/6, 14a/4, 14a/12, 27a/5, 40b/10, 67a/3

muḥīṭ (Ar.): Çevre, yöre.

m.+i 53b/7

muḥkem (Ar.): Dayanıklı, sağlam.

m. 36b/14, 58a/18, 58a/19

muḫlīṣ (Ar.): İçten ve samimi olan.

m. 28a/21

muḫtāc (Ar.): İhtiyacı olan, ihtiyaç duyan.

m.+ı 26b/13, 66b/11

muḫtasar (Ar.): Kısa, öz.

m. 46b/17

muḫtelif (Ar.): Farklı, çeşit çeşit.

m. 24a/8

muḫterem (Ar.): Saygı değer.

m. 29a/1

muḫteşem (< Ar. muḥteşem): İhtişamlı, görkemli. *bk. muḥteşem*

m. 33b/19, 34a/5

muḫteşem (Ar.): İhtişamlı, görkemli. *bk. muḫteşem*

m.+leri 37a/9

Muᶜīn: Herkesin yardımcısı, herkese yardım eden; Allah.

M. 1b/3, 2a/12, 7a/12

muḳābele (Ar.): Karşı karşıya bulunma, yüz yüze gelme.

m.+sine 8a/15

muḳābil (Ar.): Karşı karşıya olan.

m. 32b/6, 43b/8, 44a/21

m. dur- (karşısına geçmek) 16a/15

m. dut- (karşısına tutmak) 9a/6, 9a/7, 9a/13, 9b/12, 16a/7, 16a/10, 16b/6

m. gel- (karşısına geçmek) 16a/19, 16b/20

m. ol- (karşısına gelmek) 7b/8, 7b/9-10, 8a/7-8, 9b/1, 10a/4, 11b/1, 15b/20, 16a/21, 16b/13, 16b/16, 16b/17, 33a/11, 48a/9, 48a/17, 57b/16

m. turuş- (karşılılıklı durmak) 17a/13

muḳaddem (Ar.): Evvel, önce.

m. 8b/16, 25b/18, 27b/10, 27b/10, 33b/18, 34a/5, 39a/14, 39b/2, 39b/4, 60b/2, 61a/17

muḳaddemā (Ar.): Bundan önce, evvelce, eskiden.

m. 2b/10

muḳadder (Ar.): Ezelde takdir edilmiş, kaderde olan.

m. 39a/19, 67a/1, 67a/4, 67a/12

muḳārin (Ar.): Birlikte olan, yakın.

m. 33a/10

muḳarreb (Ar.): Yaklaşmış, yakın (kimse).

m. 13a/19, 16a/16

m.+lerle 34b/11

muḳarrer (Ar.): Hakkında karar verilmiş, kararlaştırılmış.

m. ol- (kararlaştırılmış olmak) 38a/10

muḳayyed (Ar.): Bağlı, kayıtlı.

m. ol- (kayıtlanmak, bağlanmak) 4a/14

muḳbil (Ar.): Bahtı açık ve talihli, bahtiyar.

m. 28a/5, 28a/7

muḳīm (Ar.): Bir yere yerleşen, bir yerde oturan, ikamet eden.

m. ol- (bir yerde oturmak, ikamet etmek) 19b/10, 39a/18, 55a/8, 58a/12, 58a/21

mūm (Far.): Mum.

m. eyle- [(mec.) yumuşatmak, uslandırmak] 3b/20

mūnis (Ar.): Cana yakın, can yoldaşı, dost.

m. ol- (cana yakın olmak) 54a/3, 54a/4

m.+i 46a/8

muntaẓam (Ar.): Düzenli, tertipli.

m. 35a/7

muntaẓır (Ar.): Bekleyen, gözleyen.

m. olup dur- (beklemek, gözlemek) 31a/17

m. ṭur- (beklemek, gözlemek) 32a/3

m.+dur 40a/10

mūr (Far.): Karınca.

m. 8a/8, 15a/10, 17a/16, 23a/15, 23b/17, 30a/3, 30a/7, 44b/16, 47b/18, 48a/15, 56b/2, 56b/16, 58b/17, 61a/15, 62b/20

m.+ca 67b/2

m.+calar 62a/17

m.+casın 56b/20

m.+ı 46a/21

m.+ıdur 46a/3

m.+iken 65b/21

m.+uñ 40b/21

mūr-ı süẖan-dān (Far.): Düzgün ve güzel konuşan karınca. *bk. mūr-ı süẖan-ver*

m.+am 27a/12

mūr-ı süẖanver (Far.): Düzgün ve güzel konuşan karınca. *bk. mūr-ı süẖan-dān*

m.+den 41a/1

murād (Ar.): Arzu edilen şey, dilek.

m. 14a/2, 40b/8

m.+ıdur 18a/21

m.+ın 27a/7

m.+ınca 65b/17

m.+um 37a/5

m.+umca 54b/17

m.+umuzca 39b/9

muraṣṣaᶜ (Ar.): Kıymetli taşlarla süslenmiş.

m. 35b/6

murdār (Ar.): Kirli, pis.

m.+da 66b/18

murġ (Far.): Kuş.

m. 17b/7, 23a/14, 30b/12, 42a/17

murġ-ı ʿacīb (Far.): Çok acayip kuş.

m. 54b/5

murġ-ı dem (Far.): Kırmızı kuş.

m.+den 14b/16

murġ-ı Ḳāf (Far.): Kaf dağının kuşu, Simurg.

m. 56a/9

murġ-ı Rūḥ (Far.): Ruh kuşu.

m.+ıla 57b/5

murġān (Far.): Kuşlar.

m. 10b/1, 14b/13, 14b/16, 20a/2, 20b/1, 20b/18, 20b/20, 42a/18, 44b/20, 46a/10, 53a/10, 53a/16, 54b/7, 55a/2, 55a/3, 61a/14, 62a/20, 62a/21

m.+a 60a/7

Mūsā: Hz. Mûsâ. *bk. Mūsā-yı Kelīm*

M. 4b/11, 13a/2, 32b/10, 60a/13

Mūsā-yı Kelīm: Allah'ın hitabına mazhar olan Hz. Mûsâ. *bk. Mūsā*

M. 57a/20

musaḫḫar (Ar.): Emir ve itaat altına alınmış.

m. 23b/6, 67a/20

m. it- (boyun eğdirmek) 37b/12, 46a/7

m. ol- (itaat etmek) 13b/10, 30a/15, 44a/19, 45a/8-9

m.+uz 6a/4

muṣāḥib (Ar.): Sohbet arkadaşı olan kimse.

m. ḳıl- (sohbet ettirmek) 6a/2

musallaṭ (Ar.): Sataşan, rahat bırakmayan.

m. eyle- (birini bir kimsenin başına sarmak) 23b/12

m. ḳıl- (birini bir kimsenin başına sarmak) 24a/18

muṣannaʿ (Ar.): Ustaca yapılmış, sanatlı.

m. 58a/12

muṣannif (Ar.): 1. Tasnif eden, sınıflandıran.

m.+leri 2b/10

2. Yazar, müellif.

m.+i 2b/9

muṣībet (Ar.): Dert, sıkıntı.

m.+ler 61b/6

Muṣṭafā: Hz. Muhammed. *bk. Hz. Muḥammed*

M. 1b/6, 27a/5

M.+ya 2b/8, 4b/4, 9a/4, 10a/19, 11b/16, 14a/6, 14b/17, 23b/2, 26a/15, 26b/17, 28a/8, 35a/5, 43b/9, 44b/21, 48a/7, 52a/9, 57a/7, 62b/3

mūş (Far.): Fare, sıçan.

m.+ca 43b/2

muşt (Far.): Yumruk, muşta.

m. 56b/12

muştula-: Müjdelemek.

m.-dı 11b/9

muṭābıḳ (Ar.): Uygun, münasip.

m. 37b/12, 38b/17

muṭavvel (Ar.): Uzun uzadıya anlatılmış, uzun.

m. 37b/3

muʿteber (Ar.): Saygın, itibarlı.

m. 2a/17, 2b/9, 33b/18, 35a/15, 54a/21

muṭīʿ (Ar.): Uyan, itaat eden.

m. 33b/1, 33b/14, 65b/19

m. ḳıl- (itaat ettirmek) 23b/4

m. ol- (itaat etmek) 24a/4, 28b/3, 44a/16, 45a/7, 60a/16, 62b/21

muṭīʿ-i ḫalḳ-ı ʿālem (Far.): Herkesin, her şeyin itaat ettiği.

m. 67a/21

muṭlaḳ (Ar.): Kesin, kati.

m. 25a/13, 65b/20

muṭrib (Ar.): 1. Bir musiki aleti çalan kimse.

m. 31a/11

2. Bir yerde bulunan musikişinas topluluğu.

m. 56b/8

muṭribān (Ar.): Musiki aleti çalanlar.

m. 44a/3

muṭṭaliᶜ (Ar.): Bilen, öğrenen, vakıf olan.

m. ḳıl- (bir durumdan haberdar etmek) 45b/15

m. ol- (öğrenmek, haberdar olmak) 2b/15, 29b/20, 37a/5, 37a/6, 38a/7, 62b/9

muvāfaḳat (Ar.): Uzlaşma.

m. ḳıl- (uzlaşmak, anlaşmak) 55a/13

muvāfıḳ (Ar.): Uygun, münasip.

m. ol- (uygun olmak) 13b/12, 54a/5

mūy-ı siyāh (Far.): Siyah saç.

m.+ın 20a/12

muẓaffer (Ar.): Zafer kazanmış, galip.

m. düş- (galip gelmek) 60b/1, 62a/15

m. mi 8a/10

mużır (Ar.): Zarar veren, zararlı.

m.+dur 38a/3

mübārek (Ar.): Hürmete layık, muhterem; mukaddes.

m. 4b/20, 8a/2, 15a/2, 20a/3, 28b/20, 29a/9, 39b/6, 45b/17

mübārek-bād: Mübarek olsun.

m. 19b/5, 19b/8

mübāriz (Ar.): Savaşçı, cengâver.

m. 17b/14

m.+leri 18b/13

m.+ler+ile 26a/1

Mübdiᶜ: Yok iken var eden, varlık alemine çıkaran; Allah

M. 1b/3

mübeddel (Ar.): Değiştirilmiş, başka bir şekle konulmuş.

m. ḳıl- (değiştirmek) 24a/9

mübīn (Ar.): Açık, belli, aşikâr.

m. 1b/5

mübtelā (Ar.): Âşık, tutkun.

m.+nuñ 3b/20

mücelled (Ar.): Ciltlenmiş, ciltli.

m. 67a/2

mücrimīn (Ar.): Suçlular, günahkârlar.

m.+e 1b/11

müdām (Ar.): Devamlı, sürekli.

m. 13b/11

müdārā (Ar.): Kin ve düşmanlığı örtüp zâhiren dost gibi davranma.

m. ḳıl- (dost gibi davranmak) 62b/5

müddet (Ar.): Vakit, süre.

m.+ile 38a/4

müʾellif (Ar.): Yazar, muharrir.

m.+leridür 2b/10

müʾeẕẕin (Ar.): Ezan okuyan kimse.

m. 31b/11

müfsid (Ar.): Fesatçı, fitneci, bozguncu.

m. 48a/1

mühendis (Ar.): Mühendis.

m.+lerden 38a/5

m.+lere 38a/5

m.+lerüñ 38a/7

müheyyā (Ar.): Hazır, amade.

m. ḳıl- (hazırlamak) 31b/2, 57a/11

m. ol- (hazırlanmak) 14a/15, 31b/8

mühlet (Ar.): Belirli bir süre, vade.

m. 26a/19

m. bul- (süre bulmak, fırsat elde etmek) 40a/16

m. vir- (belli bir süre vermek) 13b/17, 13b/18, 21a/18, 21b/1, 21b/8, 26b/19

m.+i 21a/21, 22a/9, 27a/1

mühlet-i ʿömr (Far.): Ömür süresi.

m.+i 28b/19

mühmelāt (Ar.): Anlamsız, boş sözler.

m. 42b/13

mühr (Far.): Mühür. *bk. mühür*

m.+i 65a/20

m.+ine 3b/21

m.+i+çün 3b/21

m.+iyi 19a/18

m.+ün 45b/13

mühr-i ḫātem (Far.): Peygamberlik mührü.

m. ur- (mühürlemek) 42a/13

mühre (Far.): Yumru, top gibi yuvarlak şey.

m. 36a/12, 36a/13, 51b/18, 51b/19, 51b/21

m.+i 36a/12, 36a/13

m.+nüñ 51b/17, 51b/19

m.+si 36a/12, 51b/17

mühür (Far.): Mühür. *bk. mühr*

m. 19a/18

m. ur- (mühür vurmak) 29b/12, 48b/4

mühürlü (Far.+T.): Mühürlenmiş olan.

m. 45a/13

müjde (Far.): Sevindirici haber, muştu.

m. ḳıl- (müjdelemek) 5b/13

m. ol- (müjdelemek) 32b/14

müjde-bād (Far.): Müjde olsun.

m. 25b/19, 27b/21, 29a/5

mülevven (Ar.): Renkli, renk renk.

m. 20a/4

mülk (Ar.): Mal, mülk.

m. 8b/4

mülūk (Ar.): Hükümdarlar, melikler.

m. 65b/7

mülūk-i selāṭīn (Far.): Mülklerin sultanı.

m. 65b/5

m.+i 66a/8

müʾmin (Ar.): İman sahibi, müslüman.

m. 11b/16, 26b/12, 31b/7, 67a/7

mümkin (Ar.): Mümkün.

m. 21a/19, 28a/13, 40b/19

münācāt (Ar.): Dua ve niyazda bulunma.

m. it- (yalvarıp yakarmak) 3b/14, 4a/4, 4a/17

münaḳḳaş (Ar.): Nakışlı, süslü.

m. 20a/4

münevver (Ar.): Aydınlık, nurlu.

m. 2a/9, 3a/3

m. ḳıl- (nurlandırmak, aydınlatmak) 13b/13

m. ol- (nurlanmak, aydınlamak) 40a/4

münezzeh (Ar.): Uzak, beri.

m. 1b/2

münkir (Ar.): İnanmayan, imansız.

m.+ise 33b/7

münşaḳ (Ar.): Yarılmış, çatlamış.

m. ol- (çatlamak, yarılmak) 1b/13

müntehā (Ar.): Bir şeyin varabileceği son nokta, son.

m. 53b/20, 53b/21, 54a/17

mürd (Far.): Ölmüş.

m. 30a/11

mürde (Far.): Ölü, ölmüş.

m.+ye 46a/1

müretteb (Ar.): Maksatlı olarak düzenlenmiş.

m. ḳıl- (hazırlamak) 26a/19

m. ol- (hazırlanmak) 25b/1

mürsel (Ar.): Gönderilmiş, yollanmış.

m. 22b/19, 42b/14

mürşid (Ar.): Rehber, kılavuz.

m. 40a/20

mürşid-ü kāmil (Far.): Tasavvufta seyr-i sülukunu tamamlayıp irşat görevinde bulunan kişi.

m. 40a/18

mürüvvet (Ar.): İyilik ve ihsanda bulunma.

m. al- (bir karşılık almak) 22a/5

müsebbibe'l-esbāb (Ar.): Her şeyin yapılmasına, ortaya çıkmasına sebep olan; Allah.

m.+dur 63a/1

müsellaḥ (Ar.): Silahlandırılmış, silahlı.

m. 64b/3

müstaġraḳ (Ar.): Garkolmuş, donanmış.

m. 32a/16

m. ol- (baştan aşağa donanmak) 32a/7, 32a/8

Müsteʿān: Kendisinden yardım istenen, yardımı dilenen; Allah.

M. 3b/16, 14a/2, 67a/5

müstecāb (Ar.): Kabul edilen (istek, dua vb.).

m. ol- (kabul olmak) 34a/20, 34b/1

müstedām (Ar.): Sürekli, daim, baki.

m. ol- (ayakta kalmak) 56b/1, 56b/1

müstedīr (Ar.): Yuvarlak.

m. 43b/14

müstemiʿ (Ar.): Dinleyen, kulak veren (kimse).

m.+den 14a/2, 27a/3, 40b/7

Müsülmān: Müslüman.

M. 26b/12

M. ol- (İslamiyeti kabul etmek) 12a/8, 12b/10, 12b/12, 13a/1, 13a/2-3, 13a/9, 13a/10, 13a/11, 21b/16, 22a/1, 22a/14, 22a/16, 23b/7, 46b/1, 61b/20, 62a/9

M.+ları 58a/9

müşerref (Ar.): Şereflenmiş, şerefli.

m. 2a/9

m. ḳıl- (şereflendirmek) 12a/17

m. ol- (şereflenmek) 52b/17

m.+dür 26b/7

müşg-bār (Far.): Misk kokulu.

m. 52b/8

müşg-dem (Far.): Misk nefesli.

m. 14b/20, 31b/19

müşkil-güşā (Ar.): Müşkülleri açan, halleden.

m.+de 6a/11

müşkilāt (Ar.): Zorluklar, güçlükler.

m. 2b/14

m.+ı 6a/6

müşkül (Ar.): Zor, güç.

m. 13a/17, 66b/1

m.+ümüz 45b/13

müştāḳ (Ar.): Gönülden isteyen, arzulu.
m. 14a/11
m. ol- (içten gelerek istemek) 59b/8
müşterek (Ar.): Ortak, beraber.
m. 65b/11
müṭālaᶜa (Ar.): Etraflıca düşünme, inceleme.
m. ḳıl- (üzerinde düşünmek) 29b/20
müteḥayyīr (Ar.): Hayrete düşmüş, şaşırmış.
m. ḳal- (şaşırmak) 6b/9
müterādif (Ar.): Birbiri ardınca giden.
m. 2a/11
mütevālid (Ar.): Birbirinden doğup üreyen.
m. 2a/11
müttefiḳ (Ar.): Birbiriyle ittifak etmiş, anlaşmış.
m. ol- (anlaşma yapmak, birleşmek) 24b/6, 62a/11
müvecceh (Ar.): Makbul, münasip.
m. gör- (münasip görmek, uygun görmek) 42b/5, 60b/14
müvekkel (Ar.): Kendisine vekâlet verilen.
m. ḳo- (vekil bırakmak) 39a/15
müyesser (Ar.): Nasip olan.
m. eyle- (nasip etmek) 67a/4
m. it- (nasip etmek) 67a/10
m. ol- (nasip olmak) 12a/8, 47a/19
müzeyyen (Ar.): Bezenmiş, süslü.
m. 64b/3

N

n'eyle-: Ne eylemek, ne yapmak.
n.-di 48b/8
n.-mek 65b/3
n'it-: Ne etmek, ne yapmak.
n.-(d)elüm 36b/11
n.-(d)em 40b/14, 40b/19, 43b/8, 67a/6

n.-(d)ersiz 36a/18

n.-diler 34a/10

n.-mek 65b/3

n'ol-: Ne olmak.

n.-a 2b/3, 19a/19, 27a/16, 33b/7, 56b/21, 56b/21, 57a/1, 67a/19

n.-adı 45b/10

n.-aydı 54a/4, 59a/3

n.-ısardur 3b/7

nacaḳ (< Far. nāçeḫ): Kısa, küçük balta.

n. 22a/2, 50a/4

nācī̲-i sāyir-ẕünūb (Far.): Her türlü günahtan, kusurdan beri olan; Allah.

m. 1b/4

nā-çār (Far.): Çaresiz.

n. 24a/4

nādiri'l-vuḳūᶜ (Ar.): Nadir olan şeyler.

n. 52b/16

nā-gāh (Far.): Ansızın, birdenbire. *bk. nā-gehān*

n. 50b/11, 51b/9, 55b/7, 56a/13, 63a/15

naġam (Ar.): Nağmeler, ezgiler.

n. ḳıl- (nağmeler, ezgiler söylemek) 14a/11

nā-gehān (Far.): Ansızın, birdenbire. *bk. nā-gāh*

n. 4a/9, 4a/13, 11a/17, 25b/19, 27b/20, 29a/4, 29b/17, 38a/11, 38b/3, 38b/21, 39b/21, 40a/9, 45a/11, 54a/20, 59b/3, 64a/10

nāḥiye (Ar.): Bucak, nahiye.

n.+sine 43a/15

nāḫun (Far.): Tırnak.

n. 14b/2, 57a/17

naḳāra (Far.): Büyük savaş davulu.

n.+lar 15a/11

naḳil (< Ar. naḳl): Söyleme, anlatma. *bk. naḳl*

n. 169b/4

n.+leri 2b/11

nāḳılān-ı muḫtār (Far.): Seçilmiş nakiller.

n. 41a/2-3, 52b/13

nāḳılān-ı iḫvān (Far.): Dostların naklettikleri, anlattıkları.

n. 3b/8

naḳl (Ar.): Söyleme, anlatma. *bk. naḳil*

n. 40a/17

n. ol- (anlatılmak, söylenmek) 66a/20

n.+ince 14a/14, 27a/17, 41a/3, 52b/12

n.+inden 2b/10

naḳṣ (Ar.): Eksiklik, noksanlık.

n.+ı 66b/13

naḳş (Ar.): Nakış, işleme.

n. it- (oyun etmek) 46a/3

n. it- (süsleyip bezemek) 60b/15

naḳş-ı nigīn (Far.): Mühür nakşı.

n.+i 2a/8

Nāḳūr-ı Şirāz: İran pehlivanlarından biri.

N. 32a/1

nāḳūş (Ar.): Kilise çanı.

n. 49b/12, 64b/2

naᶜl (Ar.): Nal. *bk. nal*

n. 17b/4

n.+ı 15a/13

n.+ından 10a/16, 49b/21

n.+ının 1b/8

n.+uñ 15a/14

nal (< Ar. naᶜl): Nal. *bk. naᶜl*

n.+ın 41a/21

n.+ından 50a/9

nālān (Far.): İnleyen.

n. 22b/17

nāliş (Far.): İnleme, inilti.

n. 57b/2

nām (Far.): Şan, şöhret, ün.

n. 33a/10

n.+ı 32a/12

n.+um oḳut- (şanını, şöhretini anlatmak) 46a/16

namāz (Far.): Namaz.

n. 57b/1

n. ḳıl- (namaz kılmak) 4b/11, 31b/13, 40a/8, 57b/2

n.+dan 3a/5, 14a/20, 32b/11, 39b/20, 41b/2

n.+ın ḳıl- (namaz kılmak) 4b/11, 14a/20, 32b/10, 41b/2

nāme (Far.): Kitap, mektup, yazılı şey.

n. 24b/17, 27b/7, 28a/10, 28a/14, 28a/15, 29a/5, 29a/7, 29a/16, 29b/11, 30a/18, 42a/10,
45a/15, 45b/12, 46b/20, 47a/7, 48a/18, 48b/1, 48b/3, 48b/6, 48b/12, 48b/17, 50a/17

n.+de 29b/21, 30a/17, 45b/12, 45b/17, 46b/18, 46b/19, 56b/6, 57a/6

n.+i 28a/15, 28a/16, 28b/2, 28b/3, 29a/9, 29b/10, 29b/11, 29b/15, 29b/19, 29b/19, 37a/2, 37a/2, 42a/11, 42a/13, 42a/20, 42a/21, 42b/1, 42b/1, 43a/1, 45a/16, 45a/18, 45b/6, 48a/19, 48a/20, 48b/3, 48b/4, 48b/5, 48b/7, 56a/16, 56b/3, 56b/5

n.+ler 48b/18

n.+ler+ile 48b/20

n.+m 57a/4

n.+ñi 42a/18

n.+nüñ 42a/12, 42b/15, 45b/13, 45b/15, 48b/5

n.+si 42b/15, 45a/13, 48b/10

n.+sin 14a/11, 29a/9, 29a/14, 29b/18, 42b/21, 57a/9

n.+sinde 29a/15, 29b/8, 30a/20, 42b/19, 45b/18

n.+sine 48a/9

n.+sini 44a/8

n.+ye 29b/12

nāme-i Efrāsiyāb (Far.): Efrasiyab'ın namesi.

n. 56a/15, 56a/20

nāme-i Ḳubād (Far.): Kubad'ın namesi.

n.+da 29b/9

nāme-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın namesi.

n.+ı 45b/2, 45b/14, 46b/20

nāmever (< Far. nām-āver): Namlı, ünlü. *bk. nāmudār, nām-dār*

n. 14a/1, 26b/11, 28b/18

nāmudār (< Far. nām-dār): Namlı, ünlü. *bk. nāmever, nām-dār*

n. 52b/7, 61a/11

nāmūs (Ar.): Şeref, itibar.

n. 33a/10

nām-dār (Far.): Namlı, ünlü. *bk. nāmever, nāmudār*

n. 23b/14

nām-ı evvel (Far.): Namının, şanının başlangıcı olmayan; Allah. *bk. nām-ı ezel*

n. 29b/21

nām-ı ezel (Far.): Namının, şanının başlangıcı olmayan; Allah. *bk. nām-ı evvel*

n. 45b/18

nām-ı Ḫudā (Far.): Allah'ın yüceliği, büyüklüğü.

n. 54b/21

nām-ı nīgū (Far.): Güzel ad, şöhret.

n.+sı 67a/16

nām ı nişān (Far.): Ün, şan, şöhret.

n.+ı 26a/18, 28a/10, 30b/2

nār (Ar.): Ateş.

n. 34a/15, 51b/19, 60b/12

n.+a 52a/2

n.+ı 1b/6, 30a/21, 44b/11

n.+ından 14a/10

naʿra (Ar.): Yüksek sesle bağırma, haykırma.

n. ḥayḳır- (nara atmak) 9a/20

n. ur- (nara atmak) 8b/21, 9a/4, 14a/17, 15b/12, 16a/5, 41b/14, 46b/9, 56b/12

n.+lar 3b/6, 31b/5

n.+lardan 41a/21

n.+muzdan 48a/3

n.+sından 14b/10, 15b/13, 32b/1, 41a/19, 50a/5, 61a/7, 66a/18

nār-ı aʿẕam (Far.): Büyük ateş; cehennem.

n.+ı 60b/12

nār-ı nūr (Far.): Ateşe tapanların ilahı.

n.+a 14b/19

n.+dan 56b/7

naṣb (Ar.): Atama, tayin etme.

n. it- (atamak, tayin etmek) 55a/8

naṣīb (Ar.): Nasip, hisse.

n. it- (nasip etmek) 39b/19, 40a/1

n. ḳıl- (nasip etmek) 40a/1

n. ol- (kısmetine düşeni elde etmek) 8a/19, 39b/7, 40a/2

n.+leri 47a/16

n.+üñ 38b/18

n.+üñüz 39a/17

naṣīḥat (Ar.): Öğüt, nasihat.

n. 5b/8, 22b/9

n. tut- (öğütleri dikkate almak) 57a/5

n. vir- (öğüt vermek) 46a/16

n.+lerin dut- (öğütleri dikkate almak) 40a/10

n.+um dut- (öğüt tutmak) 12b/6

n.+uñ 12b/8

Nāṣin: Bir kahraman.

N.+le 14b/2

Nāṣir: Yardım eden, imdâda yetişen; Allah. *bk. Naṣīr*

N. 1b/3, 30a/4

Naṣīr: Yardım eden, imdâda yetişen; Allah. *bk. Nāṣir*

N. 2a/12

nāṭık (Ar.): Konuşan, söz söyleyen.

n. 36b/21

nā-bedīd (Far.): Görünmez.

n. 20b/19, 36b/16

nā-bekār (Far.): İşe yaramaz, hayırsız.

n. 6a/9, 9b/4, 21b/4, 42a/2

n.+a 23b/7

nā-bekār-ı zişt-rū (Far.): Çirkin yüzlü işe yaramaz.

n. 59b/2

nā-çār (Far.): Çaresiz.

n. 23b/15

nā-dān (Far.): Cahil, bilgisiz.

n. 2b/4

nā-ḫalef (Far.+Ar.): Halef olmayan, aynı kanı taşımayan.

n. 28a/6

nā-nedīd (Far.+Ar.): Eşi, benzeri olmayan.

n. 59a/8

nā-ümīẕ (Far.): Ümidi olmayan.

n. 39a/19

nāy (Far.): Ney. *bk. ney*

n. 14b/10

n.+a 46a/2

nāy-ı rūyī (Far.): Tunç borusu, tunçtan yapılma bir müzik aleti.

n.+ni

nāz (Far.): Naz, cilve.

n.+ıla 20a/13, 43b/21

n.+ından 14a/10

naẓar (Ar.): Bakma, bakış, bakış açısı.

n. 34b/18, 35a/12

n. eyle- (bakmak, dikkate almak) 8b/7, 9a/20

n. it- (bakmak, üzerinde durmak) 37a/10, 53a/4, 55b/1, 55b/1

n. ḳıl- (bakmak, dikkate almak) 6b/8, 8b/7, 8b/8, 8b/10, 10b/16, 12a/2, 15b/5, 15b/21, 20a/3, 20a/20, 21a/2, 25a/15, 27a/12, 34a/13, 36b/19, 38a/8, 38b/12, 39a/8, 40a/3, 40a/12, 50a/21, 52a/16, 54a/19, 55b/3, 62b/14

n. ṣal- (bakmak, göz gezdirmek) 20b/6, 32b/7

n. ur- (bakmak) 31b/9

n.+ı 21b/15

n.+ına gel- (huzura çıkmak) 56a/11, 6a/17

n.+ına getür- (huzura çıkarmak) 11a/11, 16a/13, 18b/5, 18b/8

n.+ına var- (huzura çıkmak) 25a/1

n.+ına yitür- (huzura çıkarmak) 9b/21

n.+ında 6a/7, 12a/2, 12a/5, 24a/15

naẓar-ı ʿināyet-i İlāhī (Far.): Allah'ın lütufkâr bakışı.

n. 24a/21

nāẓır (Ar.): Bakan, nazar eden.

n.+dur 45b/20

nāzil (Ar.): Yukarıdan aşağıya inen.

n. it- (inmek, vahyolmak) 1b/11

n. ol- (inmek, vahyolmak) 3b/18

naẓım (Ar.): Nazım, manzume. *bk. naẓm*

n. 2b/5

naẓm (Ar.): Nazım, manzume. *bk. naẓım*

n. 1b/1, 3a/2, 3b/4, 3b/15, 4b/2, 4b/8, 4b/20, 5a/15, 5b/19, 6a/7, 6a/19, 6b/12, 7a/11, 7b/5, 8a/10, 8b/10, 8b/21, 10a/12, 11b/12, 12b/1, 13a/6, 13b/4, 14a/16, 14b/14, 15a/13, 15b/17, 16a/5, 16b/10, 17a/21, 17b/20, 18b/14, 19a/12, 19b/15, 20a/21, 20b/18, 21a/12, 21a/20, 21b/7, 21b/17, 22a/9, 22b/16, 23a/12, 23b/19, 24b/1, 24b/14, 25a/13, 26a/5, 26a/21, 28a/4, 28b/17, 29a/15, 29b/20, 30b/11, 30b/20, 31a/10, 31a/17, 31b/6, 31b/10, 31b/16, 32a/13, 32b/3, 33a/6, 33b/5, 34a/14, 34a/20, 35a/2, 35b/14, 36b/2, 36b/5, 37a/16, 37b/20, 38a/18, 38b/7, 39a/3, 40a/14, 41a/20, 41b/16, 42a/17, 42b/19, 43b/3, 44a/2, 44b/17, 45b/9, 47b/19, 49b/7, 50a/8, 51a/4, 51b/4, 52a/7, 52a/21, 52b/18, 53b/3, 53b/15, 54b/20, 56a/8, 56b/1, 56b/6, 57b/1, 58a/19, 59a/7, 59a/21, 60a/3, 60b/9, 61a/2, 61a/11, 62a/4, 62a/18, 63b/16, 65a/3, 65b/21, 66a/19, 67a/5, 67a/17

n.+ıla 2a/15

n.+ını 67a/15

n.+ıyı 40b/5

nāzük (Far.): Nazik, kibar.

n. 52b/16

ne[1]: Soru sıfatı.

n. 1b/12, 4a/11, 5b/6, 8a/6, 8a/12, 13a/8, 13a/19, 17a/8, 18a/6, 19a/9, 24a/5, 33a/9, 33b/16, 33b/20, 34a/1, 34a/14, 34a/15, 34b/20, 35a/10, 35a/12, 35b/7, 35b/16, 35b/19, 35b/19, 36a/18, 36b/18, 37a/11, 39a/13, 41b/11, 42a/2, 43a/10, 43a/18, 47b/9, 47b/9, 48a/9, 48a/18, 48b/12, 50b/6, 51a/7, 51b/11, 51b/13, 51b/14, 52b/15, 53a/9, 53a/16, 54a/20, 54b/5, 55a/2, 55a/3, 55a/3, 55b/16, 57b/15, 61b/14, 62b/16, 62b/17, 62b/17, 65a/21, 66b/21, 67a/1, 67a/19, 67a/19

ne[2]: Zamir.

n. 4a/16, 6a/2, 6a/2, 6a/3, 6b/20, 11b/5, 12b/2, 12b/8, 12b/15, 13a/1, 15a/20, 19a/19, 21a/8, 21a/16, 21a/17, 24a/1, 25a/8, 28a/10, 33b/20, 37a/17, 38a/1, 38b/10, 40b/13, 45b/12, 46a/2, 47a/8, 48b/9, 48b/9, 48b/15, 61b/11, 63a/12

n.+durur 51b/15

n.+dür 2b/8, 4a/11, 4a/12, 4a/15, 5a/7, 6b/9, 8a/5, 8a/5, 10a/19, 11a/3, 12b/4, 13a/13, 14a/1, 14b/17, 24a/5, 27b/20, 30a/12, 30a/13, 30a/18, 32b/18, 34a/21, 37a/14,

37b/10, 40a/15, 50b/13, 53a/17, 53a/19, 53b/10, 57a/7, 60a/4, 61b/3, 65b/11

n.+ler 21a/11

n.+lere 11a/12

n.+sin 56b/17

n.+ye 26a/19, 43a/10

n.+yse 52b/1

ne[3]: Şaşma veya abartılı söz.

n. 7b/5, 8a/6, 14a/10, 18a/9, 34b/15, 39a/9, 40b/19, 49a/8, 54b/5, 56b/10

ne[4]: Bağlaç olan (ne…..ne).

n. 1b/4, 1b/4, 3a/19, 3a/19, 4a/6, 4a/6, 11b/15, 11b/15, 11b/15, 11b/16, 13b/20, 13b/20, 22b/6, 22b/6, 38b/19, 38b/19, 44b/11, 44b/12, 47a/15, 47a/15, 47a/16, 47a/16, 49a/6, 51b/9, 51b/9, 54a/19, 54a/20, 55b/3, 55b/3, 55b/9, 55b/9, 55b/9, 58a/15, 58a/15, 58a/16, 59a/20, 59a/20, 59a/21, 59a/21, 59a/21, 62a/12, 62a/12, 66a/3, 66a/3

ne[5]: Her şey, ne.

n. 12a/21, 12b/11, 14a/5, 15b/15, 22b/13, 23a/15, 31b/7, 40a/4, 46a/14, 52b/4, 52b/10, 54b/17, 63a/9, 63a/9

ne[6]: Yüklem durumundaki bazı isimlerin önüne gelerek “değil”, “yok” ve “+sIz” anlamlarında kullanılır.

n. 1b/13, 3a/20, 11b/3, 18a/5, 27a/12, 27b/5, 29a/10, 30b/14, 32b/7, 40a/21, 45b/8

nebāt (Ar.): Bitki.

n.+a 23a/20

nebī (Ar.): Peygamber.

n. 39b/11, 56b/4, 57a/20, 61a/6

n.+dür 45b/9

n.+nüñ 33b/7

nebiyya’llāh (Ar.): Allah’ın nebisi.

n. 42b/6, 50b/8, 51a/3, 51a/8, 51a/16, 51a/20, 51b/8, 52a/12, 55a/1

nebiyy-i ḫātem (Far.): Son peygamber; Hz. Muhammed.

n. 1b/7

nebiyy-i mürsel (Far.): Gönderilmiş peygamber.

n. 33b/6, 44b/20

n.+idi 23a/19

necāt (Ar.): Kurtulma, kurtuluş.

n. 36b/3

neci: "Nasıldır?" anlamında bir kelime.

n.+dür 25a/9

necis (Ar.): Pis, murdar.

n.+i 49a/4

n.+in 49a/7

neden: Neden, niçin, niye.

n. 8a/20, 8b/6, 35b/20, 45b/8

nefᶜ (Ar.): Fayda, çıkar, kâr.

n.+ine 19a/19

nefes (Ar.): Nefes, soluk.

n. 5b/20, 5b/20, 13b/18, 22b/19, 23b/2, 27a/8, 31a/18, 33a/9, 38b/2, 40a/4, 40a/5, 40a/14, 40a/15, 49a/6

n.+de 13b/9

n.+den 61a/1

n.+i 49a/5, 51a/19

n.+in 49a/5

nefḫ-i ᶜĪsī (Far.): Hz. İsa'nın ölüleri dirilten nefesi.

n. 20a/6

nefīr (Far.): Hücum borusu.

n. 14b/10, 17a/15

n.+ler 15a/11, 32b/1

nefrīn (Far.): Beddua etme, ilenme, lanet.

n. it- (beddua etmek) 2b/1

nefs (Ar.): Nefis, ruh, can.

n. 13b/10, 156b/7

n.+e 13b/16

n.+i 13b/11, 26b/12, 66b/8

n.+ile 13b/14

n.+üme 33a/18, 55a/19

n.+ümüz 51a/3

n.+ümüze 53b/6, 55a/7

n.+üñ 13b/10, 13b/14, 26b/13, 66a/21, 66b/9

n.+üñden 66a/20

n.+üñi 66b/8

nefs-i emmāre (Far.): İnsanı kötülüğe sürükleyen nefis.

n. 66b/5

n.+durur 26b/7

nefs-i miskīn (Far.): Zavallı nefis.

n. 67a/7

nefs-i ẓulmet (Far.): Kötülüklerin kaynağı olan nefs.

n. 40b/1

neft (Far.): Neft yağı. *bk. neft*

n. 58a/14, 58a/15, 58a/15, 58a/16

n.+ile 64b/6

neft (< Far. neft) Neft yağı. *bk. neft*

n.+i 58a/14

nehār (Ar.): Gündüz, gün.

n. 4a/6

neheng (Far.): Timsah.

n. 9a/7, 10a/18, 26b/1, 29b/3, 30b/15, 33a/7, 43b/5, 43b/5, 45a/10, 46b/3, 47b/16, 49b/8, 53b/11, 55a/6, 55a/19, 56b/20, 64b/20, 66a/1, 66a/13

n.+e 64b/6 , 54a/1

n.+lere 60b/20, 66a/10

Nemrūd: Babil'in kurucusu olan ve Hz. İbrahim'i ateşe attıran hükümdar.

N. 2b/1

nem-nāk (Far.): Nemli, ıslak.

n. 32b/16, 59b/19

nereye: Nereye.

n. 40a/6, 40a/7, 50b/16, 51a/20, 52a/11

nergis (Far.): Nergis çiçeği.

n. 4b/8, 14a/11, 39a/2

Nerīmān: Rüstem'in dedesi, Sâm'ın babasıdır. Kahramanlıklarıyla ünlüdür. *bk. Nerīmān-ı ḳalᶜa-güşāy*

N.+a 17b/10

Nerīmān-ı ḳalᶜa-güşāy: Kaleler fetheden Neriman. *bk. Nerīmān*

N.+dan 25a/4

nerre-dīv (Far.): Erkek dev.

n. 3b/4

nerre-şīr (Far.): (mec.) Yiğit, kahraman, savaşçı.

n. 32b/8, 48a/5, 56b/15, 62a/20

nesil (< Ar. nesl): Nesil, soy. *bk. nesl*

n.+leri 56a/3

nesīm (Ar.): Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

n. 53a/20

n.+di 54a/11

neşir (< Ar. neşr): Düzyazı. *bk. neşr*

n. 3a/4, 4a/3, 4b/4, 4b/10, 5a/1, 8a/12, 8b/11, 9a/5, 10a/19, 13a/7, 14a/18, 15a/15, 15b/18, 16a/6, 16b/11, 17b/7, 18a/2, 18b/20, 19b/1, 19b/16, 20b/2, 20b/21, 21a/15, 21b/3, 21b/11, 21b/21, 22a/13, 22b/21, 23b/21, 24b/2, 25a/15, 26a/16, 28a/9, 29a/2, 30b/12, 31a/1, 31a/12, 31a/19, 31b/8, 31b/12, 31b/18, 32a/15, 32b/5, 33a/7, 34a/16, 34b/1, 35a/5, 35b/15, 36b/4, 36b/7, 37a/18, 37b/21, 38b/2, 38b/9, 39a/5, 41b/1, 41b/20, 42a/18, 42b/20, 43b/10, 44a/6, 44b/21, 45b/10, 46b/19, 48a/7, 49b/11, 51a/6, 51b/6, 52a/9, 52b/20, 53b/5, 53b/17, 55a/1, 56b/3, 57a/8, 58a/20, 59a/9, 59b/1, 60a/5, 60b/13, 61a/4, 61a/16, 62a/6, 62b/4, 65a/8, 66a/4

nesl: (Ar.): Nesil, soy. *bk. nesil*

n.+i 24a/19, 44b/18, 45b/17, 60b/8, 60b/12

n.+idür 59b/14, 59b/14

n.+in 60b/11

n.+inden 55b/17, 58a/3, 58b/12

n.+ine 22b/20, 58a/4

n.+ini 58b/19

n.+inüñ 60b/9

nesl-i Ādem (Far.): Hz. Adem'in nesli.

n.+i 60b/10

n.+ile 55b/16

nesl-i şeyāṭīn (Far.): Şeytan'ın nesli.

n. 3b/10

n.+üñ 59b/11

nesne: Varlık, madde, şey.

n. 4a/9, 4a/16, 18a/8, 37a/17, 37b/9, 47a/17, 63a/1

n.+durur 48a/18

n.+i 27b/2

n.+ler 37a/16

neşr (Ar.): Düzyazı. *bk. neşir*

n. 5a/20, 5b/21, 6a/10, 6a/21, 7a/13, 11b/17, 12b/3, 14b/18

n.+ini 40b/5, 67a/15

nesrīn (Far.): Yaban gülü.

n. 40a/7

Nesr-i Ṭāyir: Nesir burcu, kartal takımyıldızı.

N. 50b/2, 50b/6, 50b/7, 54b/11

N.+a 54b/12

N.+le 50b/10

N.+üñ 54b/13

nevᶜ (Ar.): Cins, tür.

n. 66b/17

nevᶜa (Ar.): Tür, çeşit.

n. 66b/17

nevāḫt (Far.): Okşama, sevgi gösterme. *bk. nevāḥat*

n. ḳıl- (sevgisini göstermek) 166a/8

nevāḥat (< Far. nevāḫt): Okşama, sevgi gösterme. *bk. nevāḫt*

n. ḳıl- (sevgisini göstermek) 7a/21, 26a/4

nevāziş (Far.): Okşama, gönül alma, iltifat etme.

n. ḳıl- (iltifat etmek) 14b/19

nevbet (Far.): Nöbet.

n. dön- (sıra ile nöbet tutmak) 31b/4

nevḥa vü zār (Far.): Ağlayıp sızlanma.

n. it- (ağlayıp sızlanmak) 23b/21

nev-cüvān (Far.): Genç, delikanlı.

n. 12a/3, 20b/9

n.+uz 33a/18

ney (Far.): Ney. *bk. nāy*

n. 31a/8, 31a/11

n'eyle-: Ne eylemek, ne yapmak.

n.-di 16b/1

n.-r 11b/4, 22b/12

n.-yem 30a/13, 61b/20

nezāket (Far.): Nezaket, terbiye, edep**.**

n.+i 48b/14

nışfu'l-leyl (Ar.): Gece yarısı.

n. 62b/10

niʿam (Ar.): Nimetler.

n. 25b/12

nic'it-: Nice etmek, nasıl yapmak.

n.-(d)elüm 21a/8, 64a/2

nice: 1. Nasıl, ne şekilde, hangi hâlde.

n. 2b/16, 5b/10, 9b/4, 9b/4, 12a/15, 13a/18, 16b/1, 19a/9, 19a/11, 24b/14, 27a/13, 35b/7, 35b/19, 46b/15, 46b/16, 48b/5, 49a/1, 54b/9, 63a/14, 63b/12, 65a/12, 65a/12, 65a/14, 67a/21

n.+durur 48b/12

n.+dür 28a/2

2. Çok, pek çok, çokları.

n. 3b/1, 3b/2, 11a/2, 11a/2, 16b/17, 18a/7, 22a/21, 25a/14, 25a/14, 26a/8, 26a/8, 26b/13, 36a/9, 41a/11, 44a/15, 44b/10, 47b/20, 52a/15, 52a/16, 53b/17, 54a/14, 54b/12, 55a/9, 55b/1, 55b/2, 55b/4, 55b/7, 58b/10, 31b/19,

n.+ler 17b/13, 17b/13, 19a/1

n.+lerüñ 19a/1

n.+müz 54b/10

n.+sin 66a/14

n.+sine 63a/14

n.+sinle 18b/3, 18b/3

3. Kaç, ne kadar

n. 63b/12

nice nice: Çok defa, defalarca.

n. 20a/15

niçün: Neden, niçin.

n. 3a/12, 5a/10, 5b/16, 8a/21, 11a/18, 11a/21, 15a/18, 15a/19, 17a/9, 22b/4, 27a/8, 38a/2, 42b/12, 42b/13

nidā (Ar.): Seslenme, ses.

n. 40a/1

n. gel- (ses gelmek) 38b/7

n.+yı 40a/9, 40a/10

niden: Neden.

n.+dür 10b/19

nigār (Far.): Resim gibi güzel sevgili.

n. 52b/6

nigehbān (Far.): Bekçi, gözcü.

n. 42b/4

nigīn (Far.): Yüzük şeklinde mühür.

n. 2a/8, 2a/9

nihān (Far.): Gizli, saklı.

n. 59b/4, 61a/18

n.+dur 27a/8

n.+ı 63b/18

nihānī: Gizli, gizlice.

n. 5b/21, 62b/7

nihāyet (Ar.): Son.

n. 13b/21, 14a/6, 26b/20

n.+i 6b/18

niḳāb (Ar.): Peçe, yüz örtüsü.

n.+ı 27a/9

n.+ından 14a/7

nīk-nām (Far.): Namı iyi olan, iyi nam kazanmış.

n. 23a/17

Nil: Nil Nehri.

N. 17a/21

niʿmet (Ar.): 1. İyilik, ihsan, bağış.

n. 16b/10, 35b/4

n.+e 37b/12

2. Yiyecek, içecek.

n. 2b/2, 34a/8

n.+ile 30b/8, 49a/13

n.+ler 31a/4, 47b/2

n.+lerini 43b/20

Nīmrūz: Eski İran'da bir şehir.

N. 25b/3, 25b/12, 27b/3, 30b/7, 32a/10, 32a/17

nişān (Far.): İşaret, belirti; nam, ün.

n. belür- (belirti olmak) 52a/17

n. bul- (iz, işaret bulmak) 4b/17

n. getür- (iz, eser, alamet getirmek) 38b/10

n. işit- (şanını, şöhretini duymak) 54b/10

n. ḳo- (iz bırakmak) 19a/20

n. vir- (benzemek) 15a/12, 20b/8, 43b/16

n.+ı 32a/12

n.+uñ 19a/21, 28a/19

nişān-ı Efrāsiyāb (Far.): Efrasiyab damgası, mührü.

n. 48b/19

nite: Nasıl.

n. 2b/13, 4a/4, 6b/18, 7b/7, 7b/13, 11b/18, 14a/14, 23b/5, 25a/11, 27b/6, 31a/2, 31a/14, 34a/20, 35a/15, 42b/20, 43a/2, 44b/10, 47a/4, 50a/17, 51a/12, 54a/8, 57b/9, 61b/1, 63b/19

nitekim: Nitekim, gerçekten.

n. 6b/9, 67a/21

n'it-: Ne etmek, ne yapmak.

n.-(d)em 27a/9

n.-(d)er 22b/12

niyāz (Far.): Yalvarma, yakarma.

n. 4a/2, 43b/21, 57b/2

n. eyle- (yalvarmak) 3b/16

n.+a 57b/1

n.+dan 14a/20, 32b/11, 39b/20

niyyet (Ar.): Niyet, amaç.

n. it- (düşünmek, niyetlenmek) 33b/13, 54a/12, 55a/15, 55a/16

n.+de 27a/20

n.+ine 63b/15

niẓām (Ar.): Düzen, sıra, usül.

n. 2a/15, 26a/18

nīze (Far.): Mızrak, süngü, kargı.

n. 50a/10

n.+ler 15a/14, 32b/4

n.+müz 56b/13

n.+si 39b/12

noḳsān (Ar.): Eksiklik, kusur.

n. irgür- (kısalmak, eksilmek) 21b/19

noḳṭa-i ḳuṭb-ı felek (Far.): Göğün en uç noktası, gökyüzünün en yücesi.

n. 2a/6

n'ol-: Ne olmak.

n.-a 12a/9

n.-acaġuñ 3b/1

nöbetçi: Nöbetçi.

n. 31b/4

nöker (Moğ.): Kul, köle.

n.+i 29b/1

n.+idür 46a/9

Nūḥ: Hz. Nuh.

N. 1b/12, 3b/17, 57a/20

N.+ı 22b/17

nuḥās (Ar.): Bakır. *bk nuḫās*

n. 41b/6

nuḫās (< Ar. nuḥas): Bakır. *bk nuḥās*

n. 43a/13

nuḫūset (Ar.): Uğursuzluk.

n.+in 43a/4

nun (Ar.): Arap alfabesinin bir harfi.

n. 14a/8

nūr (Ar.): Nur, ışık, aydınlık.

n. 30b/1, 40a/4, 67a/19

n.+ı 5a/7, 31b/12, 67a/2, 67a/3

n.+ında 44b/18

n.+ından 40a/4

n.+ı+çun 14a/4, 14a/4, 40b/10, 40b/11

n.+unı 47a/12

nūr-ı kibriyā (Far.): Allah'ın nuru; Allah'ın cemal vasfı.

n.+dan 13b/13

nūrānī̄ (Ar.): (mec.) Mübarek, nurlu.

n. 31b/9

nūrlan- (Ar.+T.): Aydınlanmak, parlamak.

n.-up 39b/13

nūr-ā-nūr (Ar.+Far.+Ar.): Nur ile dolu, baştan aşağı nur.

n. 29a/15

nūrıbaḫş (< Far. nūr-baḫş): Etrafa ışık veren, etrafı aydınlatan.

n. 20a/3

nūr-ı çeşm (Far.): Göz nuru.

n.+i 2a/3

nuṣḥ (Ar.): Nasihat, öğüt.

n.+ını 46a/17

n.+um 46a/17

n.+umı ṭut- (nasihat tutmak) 46b/13

nuṣret (Ar.): Yardım, (özellikle) Allah'ın yardımı.

n. bul- (zafer kazanmak; Allah'ın yardımını almak) 8a/2, 8a/9, 16b/10, 18b/20, 57a/18

n. vir- (zafer vermek, galibiyet vermek) 21a/6

n.+i 30a/4

n.+üm 21a/7

n.+üñ 11a/20

nuṣret-i Ḥaḳ (Far.): Allah'ın yardımı.

n. 13a/15

nūş (Far.): İçme, içiş.

n.+a 27b/19

n.+da 11b/17

n. eyle- (içmek) 29a/14

n. it- (içmek) 31a/11, 31b/7, 37b/14, 43a/7, 44a/2

nuṭfe (Ar.): Meni, sperm.

n.+ken 14a/3

nuṭḳ (Ar.): Söz, konuşma, kelam.

n.+a 52b/9

n.+uñuzdur 2b/3

nübüvvet (Ar.): Peygamberlik.

n. 8a/8, 8a/9, 14a/4, 23b/20, 50a/17, 56a/5, 56a/19, 58b/13, 58b/17, 59a/10, 59a/11, 60a/14, 61a/12

n.+üñe 38b/16

nüdemā (Ar.): Yakın dostlar, samimi arkadaşlar.

n. 11b/12, 41b/4

nüh (Far.): Dokuz.

n. 2a/9, 9a/2, 23a/16, 29b/21, 45b/21, 61a/14

nümāl (< Ar. nimāl): Karıncalar.

n. 62b/1

nüzūl (Ar.): Ağırlama, konuk yemeği.

n. 34a/8, 35b/4

O

o[1]: İşaret sıfatı.

o. 14a/4, 23b/20, 31a/18, 35b/1, 39a/4, 51a/7, 52b/11, 54b/12, 60a/3, 61a/12

o[2]: Şahıs zamiri.

o. 3b/19

o.+nı 3a/6

od: Ateş.

o. 34a/11, 34a/13, 34b/4, 36a/13, 44b/8, 44b/8, 44b/9, 44b/12, 48a/13, 51a/17, 51a/19, 58a/14, 58a/14, 58a/15, 58a/18, 64b/6, 64b/7, 64b/7

o.+a 46a/20, 48a/12, 59a/13

o.+da 44a/5

o.+dan 64b/12

o.+ı 3b/19, 30a/12, 34a/15, 34b/5, 44b/10, 44b/12, 45a/7, 45b/21, 58a/16, 61b/9

o.+ıdur 50b/16

o.+ıla 44b/10

o.+ına 11a/19, 18a/18, 33a/14, 58a/10

o.+ında 5a/7

o.+ından 48a/3

o.+un 34b/2

o.+uñ 44b/13

o.+unı 34b/17, 34b/19

oda: Oda.

o.+ya 52b/2

odun: Odun.

o. 34b/16, 34b/17, 35a/1

oġ(u)l: Oğul, erkek evlat. *bk. oġlan*

o. 7b/1, 7b/2, 17a/18, 33a/14

o.+a 33a/13

o.+dan 17a/18

o.+dur 28a/4

o.+ı 2b/20, 4a/17, 4b/17, 11b/21, 22a/18, 22a/19, 23b/10, 23b/12, 25b/21, 27b/11, 28a/3, 29a/11, 30b/13, 31b/20, 32a/18, 33a/12, 33a/14, 43b/7, 45b/16, 47a/5, 48a/5, 48b/21, 56b/17, 58a/3, 58a/7, 58a/7, 58a/10, 58b/12, 60a/9, 60b/9, 61b/4

o.+ın 33a/13, 33a/13

o.+ına 24a/2

o.+ını 28a/5

o.+um 30b/16, 32b/19, 33a/15, 33a/19, 47b/15

o.+umı 5b/16

o.+uñ 28b/7, 32b/14

o.+usından 61a/7

oġlan: Oğul, erkek evlat. *bk. oġ(u)l*

o. 28a/6, 28a/7, 35b/11, 35b/13, 35b/14

o.+ı 44b/4

o.+ın 45a/7

oġlancuḳ:

o.+dur 47a/6

oġullu: Oğullu, oğul sahibi**.**

o. 11b/21, 32a/8, 32a/12

oḳ: Ok.

o. 10b/21, 12a/13, 15b/15, 36b/18, 36b/18

o.+a 36b/17

o.+dan 12b/1

o.+ı 36b/18

o.+la 26b/3

o.+lar 11a/5

o.+ların 25a/21, 31a/15, 47a/3, 49b/4, 49b/16, 57a/15

o.+umuz 56b/13

o.+umuza 30b/21

o.+un 49a/2, 51a/12

oḳı-: 1. Okumak.

o. 14a/11, 29a/16

o.-yana 40b/12

o.-yanuñ 14a/5

2. Sure okumak, dua yapmak.

o.-yam 22a/12

o.-yavuz 17b/6

3. Yardımcı fiil.

o.-yup 31b/11

oḳlu: Oklu, oku olan.

o. 50a/2

oḳu-: 1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek.

o.-mazsa 45a/18

o.-yuban 27a/6

2. Sesli olarak okumak, söylemek.

o.-dı 4b/3, 8b/8, 8b/8, 14a/20, 15b/1, 15b/3, 19b/13, 29b/20, 42a/12, 46b/20, 56b/5

o.-dular 29a/14

o.-dum 38b/2

o.-r 39b/17, 39b/18, 39b/18, 39b/18, 65a/6

o.-rlar 65a/5

o.-yuban 20a/13

o.-yup 4b/11, 14a/20, 32b/11, 36a/10, 36a/12, 36b/19, 48a/20, 57a/4, 64b/4, 64b/19, 65a/2, 201a/13

3. Bir konuyu öğrenmek için okulda, bir öğretmenin yanında veya yazılı şeyler üzerinde çalışmak, öğrenim görmek.

o. 28a/7

o.-r 67a/21

4. Bir şeyin anlamını çözmek, kavramak.

o.-yup 45b/15

5. İfade etmek.

o.-r 14a/8

oḳun-: Söylenmek.

o.-dı 27b/12

o.-ıcaḳ 48b/11

o.-ur 46b/18

oḳut-: Okutturmak, söylettirmek.

o.-(d)up 46a/16

ol[1]: İşaret sıfatı.

o. 1b/2, 1b/2, 1b/6, 1b/11, 1b/12, 2a/2, 2a/4, 2a/9, 2a/12, 2b/11, 2b/13, 2b/13, 2b/15, 2b/16, 2b/17, 2b/18, 2b/20, 2b/20, 2b/21, 3a/1, 3a/4, 3a/10, 3a/16, 3b/3, 3b/3, 3b/5, 3b/6, 3b/8, 3b/9, 4a/2, 4a/4, 4a/4, 4a/8, 4a/18, 4a/20, 4b/1, 4b/4, 4b/10, 4b/14, 6a/16, 6a/18, 6b/1, 6b/2, 6b/3, 6b/4, 6b/6, 7a/1, 7a/5, 7a/6, 7a/6, 7a/11, 7a/11, 7a/13, 7a/20, 7b/2, 7b/3, 7b/8, 7b/9, 7b/13, 7b/16, 7b/19, 7b/20, 8a/10, 8a/11, 8b/5, 8b/6, 9a/4, 9a/9, 9a/18, 9b/2, 9b/3, 9b/11, 9b/12, 9b/14, 10a/3, 10a/11, 10a/19, 10b/5, 10b/7, 11a/1, 11a/4, 11a/6, 11a/9, 11a/9, 11a/9, 11a/16, 11a/18, 11b/2, 11b/12, 11b/14, 11b/19, 12a/1, 12a/6, 12a/7, 12a/14, 13a/8, 13a/14, 13b/2, 13b/3, 13b/3, 13b/5, 13b/5, 14a/13, 14a/14, 14a/18, 14b/21, 15a/2, 15a/4, 15a/5, 15a/13, 15a/15, 15b/8, 15b/8, 15b/13, 15b/14, 15b/19, 15b/19, 16a/7, 16a/18, 16b/12, 16b/20, 17a/1, 17a/10, 17a/17, 18b/4, 18b/11, 19a/3, 19a/9, 19b/17, 21a/9, 21a/10, 21a/12, 21b/11, 22a/3, 22a/13, 22a/15, 22b/5, 22b/6, 22b/7, 22b/8, 22b/10, 22b/12, 22b/13, 22b/15, 22b/16, 23a/3, 23a/4, 23a/9, 23a/19, 23a/19, 23b/5, 23b/7, 23b/10, 23b/18, 24a/20, 24a/21, 24b/5, 24b/6, 24b/8, 24b/9, 24b/10, 24b/12, 25a/1, 25a/1, 25a/1, 25a/9, 25a/10, 25a/13, 25b/9, 26a/6, 26a/8, 26a/17, 26b/3, 26b/5, 26b/12, 26b/13, 27a/16, 27a/18, 27b/1, 27b/6, 27b/8, 27b/11, 27b/15, 27b/17, 28a/9, 28a/10, 28a/16, 28a/18, 28b/4, 29a/7, 29b/9, 29b/18, 30a/21, 30b/1, 30b/2, 30b/14, 31a/12, 31b/8, 31b/9, 31b/11, 31b/12, 32a/11, 32a/12, 32a/14, 32a/14, 32b/7, 32b/8, 32b/9, 33a/11, 33a/11, 33b/3, 33b/4, 33b/7, 33b/8, 33b/14, 33b/17, 33b/18, 33b/19, 34a/5, 34a/5, 34a/6, 34a/8, 34a/9, 34a/14, 34a/14, 34b/1, 34b/2, 34b/2, 34b/6, 34b/10, 34b/10, 34b/17, 34b/18, 34b/19, 35a/1, 35a/5, 35a/5, 35a/12, 35a/20, 35a/21, 35b/2, 35b/4, 35b/9, 35b/9, 35b/10, 35b/11, 35b/12, 35b/12, 35b/16, 35b/17, 36a/1, 36a/2, 36a/2, 36a/2,

36a/3, 36a/3, 36a/4, 36a/5, 36a/9, 36a/10, 36a/11, 36a/11, 36a/18, 36a/18, 36a/20, 36a/21, 36b/1, 36b/1, 36b/4, 36b/6, 36b/6, 36b/8, 36b/12, 36b/15, 36b/15, 37a/8, 37a/9, 37a/9, 37a/19, 37a/20, 37a/21, 37b/1, 37b/1, 37b/2, 37b/2, 37b/2, 37b/3, 37b/5, 37b/6, 37b/9, 38a/10, 38a/11, 38a/16, 38a/19, 38b/2, 38b/8, 38b/8, 38b/9, 38b/9, 38b/11, 38b/14, 38b/18, 38b/18, 38b/20, 39a/1, 39a/3, 39a/4, 39a/5, 39a/6, 39a/10, 39a/11, 39a/12, 39b/3, 39b/4, 39b/4, 39b/8, 39b/12, 39b/12, 39b/13, 39b/14, 40a/6, 40a/15, 40a/15, 40b/6, 41a/3, 41a/4, 41a/6, 41a/12, 41a/14, 41a/16, 41a/18, 41b/16, 41b/18, 42b/1, 42b/15, 42b/16, 42b/18, 43a/2, 43a/16, 43a/20, 43b/7, 43b/10, 43b/20, 44a/4, 44a/17, 44a/20, 44b/4, 44b/4, 44b/5, 44b/10, 44b/10, 44b/12, 44b/12, 44b/12, 44b/12, 44b/13, 44b/15, 44b/20, 45a/5, 45a/10, 45a/17, 45a/19, 45b/3, 45b/5, 45b/10, 45b/12, 45b/18, 46a/6, 47a/4, 47a/8, 47a/19, 47b/3, 47b/7, 47b/13, 47b/16, 48a/5, 48a/6, 48b/8, 48b/13, 49a/21, 49b/5, 49b/7, 49b/8, 49b/14, 50a/13, 50a/17, 50b/7, 50b/9, 50b/17, 51a/2, 51a/2, 51a/3, 51a/3, 51a/20, 51b/3, 51b/3, 51b/4, 51b/7, 51b/8, 51b/12, 51b/14, 51b/17, 51b/19, 52a/1, 52a/3, 52a/5, 52a/6, 52a/8, 52b/12, 52b/13, 53a/3, 53a/4, 53a/4, 53a/5, 53a/15, 53b/6, 53b/7, 53b/11, 53b/12, 53b/17, 53b/19, 53b/20, 54a/1, 54a/5, 54a/6, 54a/9, 54a/9, 54b/1, 54b/15, 55a/9, 55a/10, 55a/16, 55a/20, 55a/21, 55b/21, 56a/2, 56a/8, 57a/7, 57a/7, 57b/6, 57b/10, 57b/11, 57b/13, 57b/21, 58a/9, 58a/12, 58a/13, 58a/14, 58a/17, 58a/17, 58b/1, 58b/15, 58b/15, 58b/16, 59a/2, 59a/3, 59a/11, 59b/2, 59b/2, 60a/4, 60a/12, 60a/16, 60b/2, 60b/9, 61a/10, 61a/20, 62b/3, 62b/3, 62b/6, 62b/9, 62b/13, 63b/4, 64a/11, 65a/9, 65a/11, 65b/1, 65b/5, 65b/7, 65b/9, 65b/20, 65b/21, 66a/5, 66a/7, 66a/11, 66b/11, 67a/2, 67a/3, 67a/9, 67a/10

ol[2]: İşaret zamiri.

o. 1b/6, 3b/6, 27a/11, 28a/11, 28a/20, 37a/14, 37a/17, 37a/18, 63b/14

o.+dur 2b/6, 21a/18, 27a/15, 32b/19, 40b/8, 46a/17, 62a/5

ol[3]: Şahıs zamiri.

o. 1b/5, 1b/7, 2a/21, 3b/17, 5a/6, 6a/6, 6a/8, 7b/6, 8b/6, 9a/7, 13a/15, 21a/17, 26a/12, 26b/2, 26b/2, 26b/15, 27b/10, 27b/10, 28a/5, 30a/4, 30a/4, 34a/20, 36b/3, 37b/12, 40a/20, 44b/20, 45b/20, 45b/20, 45b/21, 45b/21, 45b/21, 46a/1, 46a/1, 46a/20, 46a/21, 46b/18, 49b/19, 53b/4, 53b/4, 56b/6, 63b/2, 64a/7, 66a/1, 66b/11, 66b/12, 66b/12, 66b/15, 66b/15, 67a/8, 67a/8, 67a/15

o.+dur 1b/3, 1b/3, 1b/3, 7b/6, 29b/21, 30a/1, 30a/2, 30a/2, 33b/6, 37a/13, 44b/20, 46a/5, 46a/5, 48a/16, 66b/12

o.+durur 2a/1, 2b/7, 26b/18, 40b/3

ol-: Olmak.

o.- 2b/1, 2b/2, 9a/4, 21b/3, 33b/17, 46b/17, 56b/1, 56b/2, 56b/2

o.-a 1b/12, 2a/11, 2a/11, 2a/18, 2a/20, 2b/5, 2b/15, 2b/16, 3a/17, 3a/17, 4a/11, 4a/11, 4a/16, 5b/4, 5b/4, 5b/10, 6b/13, 8a/2, 11b/12, 12a/8, 12a/13, 12a/16, 12b/7, 12b/14, 12b/21, 13b/10, 13b/10, 17a/6, 18a/6, 19a/11, 21a/8, 21b/16, 21b/18, 21b/20, 22a/1, 22a/1, 22a/2, 22b/5, 24a/12, 24a/19, 24a/20, 25a/5, 25a/5, 26a/10, 26a/11, 26b/12, 26b/13, 27a/7, 27b/16, 28a/8, 28a/12, 29a/18, 30a/7, 31b/9, 31b/17, 33a/5, 33a/6, 34a/18, 34b/13, 36a/14, 36b/10, 36b/15, 37a/12, 37b/8, 37b/21, 38a/3, 38b/14, 39a/9, 39a/9, 39a/13, 39b/7, 42a/8, 42a/8, 42b/4, 45a/15, 45a/16, 45a/17, 46a/15, 46b/17, 47a/15, 47a/16, 47a/16, 48a/2, 48a/9, 48a/17, 49a/1, 51b/5, 52b/9, 52b/11, 52b/19, 54b/19, 55a/14, 56b/16, 60a/2, 60a/3, 61b/4, 62a/19, 62b/21, 63a/13, 63b/8, 65a/14, 65b/12, 66a/20, 66b/1, 66b/9, 66b/20, 67a/7, 67a/17, 67a/17

o.-acaġın 12b/17

o.-acaḳ 18a/12, 31b/1, 54a/3

o.-acakdur 6a/7, 13a/16

o.-acaḳdur 8a/19, 13b/4, 21b/13, 23b/19, 60b/3, 63a/2, 63a/3, 63a/5, 63a/5, 63b/8

o.-alar 6a/16, 27a/2, 33a/1

o.-alum 13b/1, 16b/4, 36b/12, 52b/17, 55a/9, 65b/11

o.-am 5b/7, 12b/2, 12b/12, 13a/1, 22a/10, 22b/5, 24a/4, 37a/6, 37b/7, 42b/8, 46a/13, 46a/13, 61b/3, 61b/4, 61b/16, 62a/2, 62a/3, 63b/3

o.-an 2a/14, 2b/11, 3b/18, 10b/21, 14b/7, 21a/3, 21b/8, 22b/11, 26b/5, 27b/4, 47b/6, 49a/11, 50b/8, 54a/11, 56b/4, 59b/20

o.-anlar 28b/11

o.-anlarda 39b/10

o.-anuñ 11a/14

o.-asın 3a/8, 11b/3, 12b/8, 12b/10, 13b/12, 13b/13, 29b/2, 30a/14, 30a/15, 40a/1, 46b/1, 62a/14, 64a/5

o.-asız 62a/15

o.-avuz 38a/7, 39a/18, 39b/9

o.-a mı 5a/19, 5a/19, 5a/19

o.-aydı 5b/6

o.-ayduḳ 59a/7

o.-ayduñuz 54a/4

o.-ayıdı 8a/3, 66b/21

o.-ayım 22a/8
o.-dı 1b/5, 1b/8, 1b/8, 1b/10, 1b/11, 1b/13, 2a/15, 2b/6, 3a/15, 3a/16, 3b/4, 3b/20, 4b/15, 5a/2, 5a/8, 6b/15, 7a/13, 7a/20, 8b/1, 9b/1, 9b/8, 9b/14, 10a/12, 10a/13, 10a/16, 10a/17, 10a/20, 10b/5, 11a/5, 11a/6, 11a/17, 12a/8, 12a/17, 13a/3, 13a/11, 13a/18, 13a/18, 13b/17, 13b/21, 14a/6, 14a/7, 14a/10, 14a/16, 14a/18, 14b/3, 14b/14, 14b/16, 14b/17, 14b/21, 15a/12, 15a/16, 15b/20, 16a/6, 16b/15, 16b/16, 17a/19, 17a/19, 17a/19, 17a/20, 17a/21, 17b/5, 18a/12, 18b/19, 18b/20, 19a/1, 19a/13, 21a/15, 21b/2, 22a/13, 22b/21, 23a/20, 23b/20, 24a/20, 24a/20, 26a/11, 26b/4, 26b/18, 26b/20, 27a/7, 27a/11, 27b/19, 27b/20, 28b/4, 31b/12, 32b/4, 33b/8, 34a/20, 34b/1, 34b/1, 35b/15, 36a/4, 36b/3, 36b/5, 36b/8, 36b/16, 37b/5, 37b/14, 38a/6, 38a/11, 38b/18, 40b/7, 41a/6, 41a/19, 44b/21, 48a/6, 48a/15, 49b/7, 49b/8, 49b/10, 49b/18, 51a/2, 52a/8, 52a/16, 53a/18, 54a/9, 54a/11, 54a/17, 55a/21, 55b/8, 56a/9, 57b/1, 57b/2, 58a/5, 60a/4, 60a/15, 60a/16, 60b/15, 61a/1, 61a/3, 61a/3, 61a/15, 61b/18, 63b/1,63b/5, 63b/13, 63b/16, 65a/21, 65b/18, 67a/6, 67a/6, 67a/7, 67a/18
o.-dılar 7a/14, 7a/15, 8a/13, 13a/9, 13a/10, 15a/4, 15b/1, 16b/19, 19b/10, 20a/2, 22a/16, 23b/15, 25a/17, 31a/14, 36b/19, 49a/18, 49b/3, 50b/4, 51b/4, 57b/4, 57b/16, 63b/14
o.-dısa 16a/16
o.-duġı 3b/17, 4a/14, 21a/19, 21b/17, 58a/2, 59a/11
o.-duġın 5a/12, 13a/19, 16b/1, 19a/10, 32b/9, 35b/16, 36b/18, 38b/10, 44b/2, 52a/19, 62b/8, 63b/1, 63b/12
o.-duġına 47a/12
o.-duġum 32b/19, 32b/20, 61b/20, 61b/21
o.-duġumuz 39a/21
o.-duġumuzdan 39a/19
o.-duġun 15a/1, 44a/19, 45a/7
o.-duġundan 4b/15
o.-duḳ 33b/8, 39b/7, 55a/15
o.-duḳça 12b/20, 22a/10
o.-duḳlarına 62a/9
o.-dum 12a/17, 48a/11, 61b/6, 65b/21
o.-duñ 19a/18, 21b/12, 22a/19, 32b/18, 38b/15
o.-dur 5b/7, 46b/12
o.-ġıl 17a/11, 27b/21, 55a/13

o.-ıcaḳ 1b/12, 3a/5, 5a/6, 5a/13, 8a/10, 15a/21, 16b/13, 22a/14, 23b/7, 35a/18, 42a/1, 64a/3
o.-ınca 10a/20, 22b/6
o.-ıncaḳ 14a/21, 17a/11, 28b/2, 35b/13, 39a/12, 41b/2, 41b/2, 48b/18
o.-ısar 19a/20, 46a/11, 66a/2
o.-ma 11a/20, 13a/6, 21b/7, 26b/17, 29a/19, 29b/7, 30a/7, 30a/16, 38b/1, 56b/18, 60a/4, 62b/3
o.-madı 16b/17, 17b/6, 22b/19, 23b/16, 24a/6, 37a/17, 45a/9, 58b/6, 59a/20
o.-madılar 28a/16, 49b/10
o.-madın 8a/9, 38b/16, 44a/5
o.-madum 12b/5
o.-maduñ-ısa 2b/2
o.-maġa 54a/6
o.-maġıl 11b/1, 13a/18, 13b/1, 17a/11
o.-maġın 37a/3
o.-maġ+ıçun 58b/15
o.-maḳ 13b/1, 16a/21, 24a/1, 33a/17, 48b/18, 65a/20, 66a/1, 66a/1
o.-mamışdur 47a/19, 56b/8
o.-mañuz 29a/18
o.-masa 66b/20, 67a/1
o.-masam 65b/14
o.-masına 31b/8
o.-masını 31a/18
o.-maya 6a/3, 11b/14, 30a/7, 37b/8, 65b/2, 66a/2, 66a/3
o.-mayacaḳ 28b/10
o.-mayadı 45b/10, 65b/14
o.-mayasın 13b/15, 14a/12, 21a/14, 65a/18
o.-mayavuz 37a/13
o.-maya-y-ıduñ 45a/4
o.-mayınca 11a/20-21, 51b/18
o.-mayup 4a/14
o.-maz 3b/5, 3b/6, 5a/17, 5b/8, 8a/8, 11a/7, 13b/11, 47a/13, 47a/15, 52a/18, 65b/11, 66b/13, 66b/19
o.-mazam 28b/1

o.-maz-ısañ 30a/14
o.-mazsa 21b/16, 28b/3
o.-mış 7b/5, 14a/1, 18a/10, 20b/9, 20b/11, 20b/19, 33a/17, 33b/4, 37b/2, 39a/4, 39a/4, 40a/3, 43b/13, 44a/16, 45b/9, 50b/12, 57a/18, 58a/12, 58b/13, 61b/4, 62a/10, 62b/2, 64b/9
o.-mışam 56b/19, 56b/20
o.-mışdı 50a/3, 57b/11, 59b/8
o.-mışdur 14a/10, 37b/19, 38a/10, 59a/19
o.-mışken 14a/16, 44b/1
o.-mışlar 19a/7
o.-mışlardı 54a/2, 62a/9
o.-muşdı 10b/10
o.-sa 6a/10, 13b/14, 25a/8, 26a/13, 26a/14, 26b/1, 26b/1, 26b/2, 30a/10, 30a/12, 32a/15, 35a/18, 35b/10, 37a/7, 40b/16, 50b/5, 50b/8, 63a/5, 66b/19
o.-sam 48a/1, 56b/14
o.-sañ 29b/3, 46b/3, 66b/6
o.-sun 5b/14, 19b/15, 28a/2, 32b/14, 37a/16, 42a/17, 43a/13, 63b/7, 67b/1
o.-uban 7b/10, 13b/5, 30b/18, 49a/9, 49b/21
o.-uñ 11b/8, 16a/3, 23b/10, 30b/9, 33a/8, 35a/20, 39a/18
o.-unca 10b/2, 12a/9, 21b/20, 36b/12
o.-uncaḳ 7b/1, 18b/9, 28a/5, 29a/20, 32b/11, 52a/5, 55a/15, 60b/18
o.-uncaya 31a/12, 41a/5
o.-undı 41a/5
o.-unsa 38b/11
o.-up 2b/13, 2b/14, 3a/1, 3a/5, 3b/12, 4a/3, 4a/7, 5a/6, 5b/9, 6a/21, 6b/2, 6b/6, 7b/8, 7b/10, 7b/21, 8a/15, 8b/13, 8b/18, 8b/18, 9b/14, 10a/3, 10a/4, 11a/8, 11a/13, 11b/6, 11b/12, 12a/5, 12b/8, 12b/17, 13a/12, 13b/11, 14a/15, 14b/5, 14b/8, 15b/2, 15b/3, 15b/4, 15b/6, 15b/9, 16a/13, 16a/15, 16b/1, 16b/4, 16b/13, 16b/18, 17a/5, 17a/7, 17a/18, 17b/15, 18b/8, 19a/1, 19a/20, 19b/19, 20a/2, 22a/14, 22a/21, 23a/3, 23b/9, 23b/17, 24b/6, 24b/18, 25b/1, 25b/1, 25b/2, 25b/7, 25b/16, 25b/20, 25b/21, 26a/1, 28a/2, 28b/18, 29a/6, 29a/11, 29b/16, 29b/20, 30a/6, 30b/10, 31a/1, 31a/11, 31a/16, 31a/17, 31b/8, 31b/8, 31b/18, 31b/20, 32a/2, 32a/3, 32a/7, 32a/7, 32a/8, 32a/8, 32a/9, 32a/10, 32a/14, 32a/16, 32b/13, 32b/15, 32b/16, 32b/16, 32b/17, 33a/4, 33a/11, 34a/14, 34b/3, 34b/5, 34b/5, 34b/10, 35a/15, 35b/1, 36a/9, 36b/1, 36b/15,

37a/5, 37b/13, 38a/15, 39a/3, 39a/6, 39b/21, 40a/2, 40a/11, 41a/6, 41b/3, 42a/14, 43a/3, 43a/12, 43b/8, 43b/17, 43b/19, 44a/1, 44a/20, 44a/21, 46a/18, 46a/20, 46b/16, 48a/12, 48b/20, 49a/6, 49a/16, 49a/18, 49b/1, 49b/12, 49b/13, 50b/9, 50b/14, 51b/11, 51b/19, 54a/5, 54a/17, 55a/8, 55a/11, 55b/11, 56a/5, 57a/10, 57b/20, 59a/17, 59b/5, 60a/6, 60b/4, 60b/6, 60b/11, 60b/14, 60b/19, 60b/20, 61a/2, 61a/8, 61b/21, 62a/11, 62b/6, 62b/9, 63a/7, 63a/17, 63b/15, 64a/19, 65a/10, 65b/18, 66a/5, 66a/10
o.-updı 4b/9
o.-updur 13a/17, 40b/14, 40b/14, 40b/15, 40b/16, 40b/17, 40b/17, 40b/18, 40b/19, 40b/19, 40b/20, 40b/21, 40b/21, 41a/1, 41a/2
o.-up-durur 13b/8, 65b/20
o.-up-dururlar 47b/10
o.-ur 2a/1, 2a/16, 3b/6, 5a/17, 6a/12, 6a/13, 6a/13, 6a/13, 7a/3, 7a/3, 7a/5, 7a/7, 7a/11, 7a/11, 8a/10, 10a/17, 11a/14, 11b/16, 12a/15, 12b/14, 13b/14, 14a/11, 16b/10, 18b/17, 21b/6, 21b/9, 24a/13, 24a/14, 25a/14, 26b/7, 26b/8, 28b/21, 33b/9, 35a/3, 35a/7, 35b/10, 35b/13, 35b/13, 36b/11, 36b/11, 38a/2, 40a/4, 40a/4, 40a/5, 40a/5, 43b/1, 45b/13, 46a/8, 46a/8, 46a/19, 46b/8, 46b/8, 46b/9, 46b/11, 48a/21, 48b/15, 51a/9, 51a/18, 51b/7, 51b/17, 52a/20, 53b/2, 54b/21, 55a/1, 55a/6, 56b/9, 65a/5, 65a/5, 66a/21, 66b/5, 66b/5
o.-uram 43b/5, 44b/15, 65b/11
o.-urdı 5b/6, 18b/16, 23a/14, 27b/10, 52a/20, 58a/21, 64b/5, 64b/10, 64b/13, 64b/13, 64b/17, 64b/20
o.-urlar 34a/9
o.-urlardı 20a/16
o.-urlar-ımış 44b/14, 58b/16
o.-urmış 7b/6
o.-ursa 5a/14, 11b/5, 12b/14, 13b/12, 27b/9, 32a/14, 33a/9, 51b/11, 56b/21, 67a/19
o.-ursaḳ 40b/6
o.-ursam 12b/5, 23a/2
o.-ursañ 29b/3, 29b/4, 29b/5, 29b/5, 46b/4, 48b/14
o.-ursavuz 39a/20
o.-ursun 11a/21, 46b/15
o.-ursuz 35b/7
o.-uruz 30b/14, 30b/15, 33b/21, 55a/13
o.-ur-ıdı 10a/14

oma: Bacak.

o. ṭur- (kafası üzere durmak) 19a/3

omuz: Omuz.

o. 30a/11

o.+ına 3a/8, 15b/9

o.+ında 15b/10

o.+larına 6b/4

o.+larında 64a/18

o.+unda 58a/1

on: On.

o. 22b/11, 48b/20, 49a/17, 60a/13

oñarıcı: Onaran, yoluna koyan.

o. 39b/6

oñat: İyi, güzel, layıkıyla.

o. 46a/16

on altı: On altı.

o. 20b/5

on altı kez yüz biñ: Bir milyon altı yüz bin.

o. 17b/8, 34b/3, 34b/7

on biñ: On bin.

o. 64a/21

o.+den 18b/21

on birinci: On birinci.

o. 49a/15

on dört: On dört.

o. 10b/18, 25b/3, 34b/11

on dört kez yüz biñ: Bir milyon dört yüz bin.

o. 33b/1, 41a/15

on iki: On iki.

o. 10a/3, 14b/4, 14b/8, 19b/9, 20b/15, 25b/16, 26a/3, 57a/9, 64b/1

on iki biñ: On iki bin.

o. 14b/3, 20b/10, 20b/12, 20b/17, 41a/7, 44b/19, 57a/18, 61a/12, 61a/12, 64a/21, 64a/21, 64b/1, 64b/1, 64b/1, 64b/2

on iki kez yüz biñ: Bir milyon iki yüz bin.

o. 10a/4, 17a/3-4, 18a/15, 25a/6-7, 27b/4

on kerre yüz biñ: Bir milyon.

o. 57b/14

on sekiz kez yüz biñ: Bir milyon sekiz yüz bin.

o. 17a/16, 20b/8, 25b/17, 30b/1

on yedi: On yedi.

o. 9a/7

ordu: Askerin toplandığı yer, karargâh.

o. 35b/21

o.+da 35b/21, 36a/5

orta: Orta. *bk. orti*

o. 19b/11, 58b/2

o.+dan 11a/15, 24b/8, 59b/11

o.+sında 43b/15, 55a/21, 55b/8, 55b/21, 59a/18

o.+sından 53b/7

o.+ya 11b/7, 31a/20, 59b/15

ʿOs̱mān: Hz. Osman.

ʿO. 2a/1

oşaḳ: Derisinden kürk yapılan, tilki cinsinden bir hayvan, vaşak.

o. 48a/16

ot: Ot.

o.+ı 50a/1

o.+lar 47b/6, 54a/16

otaġ: Otağ, büyük ve süslü çadır. *bk. otaḳ*

o. 25b/2, 28b/5, 61a/10, 61a/10

o.+ına 10b/6, 10b/7, 10b/9, 19b/2, 28b/18, 31a/13, 41a/18, 49b/1, 61a/19, 62b/10

o.+ından 31b/14

o.+ını 49b/14, 49a/20

otaġlu: Otağı olan, otağ sahibi. *bk. otaḳlu*

o. 41a/18, 49b/1

otaḳ: Otağ, büyük ve süslü çadır. *bk. otaġ*

o. 41a/16, 63a/16

o.+dan 14b/1

o.+lar 25b/9

o.+larına 10b/15

otaḳlu: Otağı olan, otağ sahibi. *bk. otaġlu*

o. 10b/7, 31a/13

otur-: 1. Oturmak.

o.- 65b/12

o.-alar 24b/10

o.-an 28b/13, 28b/16, 43b/21

o.-dı 3a/10, 6b/4, 11a/16, 11b/6, 12a/11, 13a/4, 19b/3, 22a/15, 25b/10, 25b/11, 27b/11, 29a/9, 29a/14, 35b/6, 41b/5, 45b/4, 57b/20, 59b/10, 63a/11, 63a/19

o.-dılar 19b/9, 20b/15, 25b/11, 29a/3, 59b/12, 60b/16, 64a/18

o.-duġı 34a/11

o.-dular 57a/19

o.-dum 56a/5

o.-ıcaḳ 20b/3

o.-maz 47b/1

o.-mış 35a/16, 35a/17, 43b/18, 44a/2

o.-mışdı 28b/5

o.-sa 27b/8

o.-up 25b/12, 31a/7, 35b/5, 35b/6, 63a/14

o.-ur 10b/17, 12a/3, 12a/4, 12a/5, 19b/18, 20b/9, 20b/10, 44a/3, 61a/12

o.-urdı 23a/12

o.-urken 25b/19, 27b/20, 44a/12

o.-urlar 20b/12, 20b/16, 40a/12

o.-urlardı 20a/9

o.-uşın 25b/8

2. (Bir mevkiye) Geçmek, orada yer almak.

o.-maḳda 23b/3

3. Yerleşmek, ikâmet etmek, yaşamak.

o.-mışdı 25b/18, 58b/2

o.-mışlardı 28b/6, 31a/20, 50a/18

o.-mış-ıdı 50a/18

o.-ur 19b/19

4. Bulunduğu yerde kalmak.

o.-sun 35b/21

otuz: Otuz.

o. 27b/9

otuz altı: Otuz altı**.**

o. 14b/7, 21a/4, 22a/15, 49b/3, 57a/13

otuz iki: Otuz iki.

o.+si 22a/16

otuz kere yüz biñ: Üç milyon.

o. 60b/17

otuz kez yüz biñ: Üç milyon.

o. 24a/14, 58a/21

otuz ṭoḳuzuncı: Otuz dokuzuncu.

o. 67a/1, 67a/9-10

ovar-: Onarmak, düzeltmek.

o. 29b/7

oyna-: Oynamak, hareket etmek.

o.-dı 17b/15

o.-r 15a/11, 51b/11

o.-yan 40b/18

oynat-: Oynatmak, hareket ettirmek.

o.-(d)alum 26a/21

o.-maḳ 15b/15

oyun

o.+ı 28a/2, 60a/20

Ö

öde-: Ödemek.

ö.-ye 52b/1

ögil-: Övülmek.

ö.-ür 2b/1

ögren-: Öğrenmek, bilgi sahibi olmak.

ö.-mek 58b/1

ö.-mişdi 57b/10

öküz: Öküz.

ö. 41a/20, 48a/2, 50a/1, 56b/14, 66a/18

ö.+e 61a/1

ö.+i 30a/10

ö.+ler 34b/15

ö.+üñ 30b/20

öl-: Ölmek.

ö.-di 60a/15

ö.-dügine 53b/14

ö.-dürdiler 4a/15

ö.-ecegüñ 3a/21

ö.-em 62a/3

ö.-en 3b/21

ö.-enleri 19a/5

ö.-medi 6a/8 , 6a/9

ö.-medin 4b/20

ö.-mek 62a/4

ö.-memişdür 6a/6

ö.-meyince 56a/2

ö.-mez 40a/7

ö.-mez-imiş 36a/20

ö.-miş 39b/2, 39b/3

ö.-mişdür 38a/10

ö.-ünce 7b/19, 11a/15, 21b/15, 22a/8, 55a/8

ö.-üncene 12b/12

ö.-ür 2a/21, 35b/13

ö.-ürse 33a/12

2. (mec.) Sona ermek, yok olmak.

ö.-ür 11a/14

öldür-: Öldürmek.

ö.-dür 48a/17

ö.-e 11b/11

ö.-em 56b/14

ö.-üp 48a/17, 60b/10

ö.-ür 38a/3, 48a/16

ö.-ürseñ 28b/21

ölü: Ölü.

ö. 36a/1, 36a/1, 36a/14, 43b/20

ölüm: Ölüm.

ö. 17a/3, 18a/12, 38b/1, 62a/4, 62a/5

ö.+i 37a/12

ö.+üm 38b/1

ʿÖmer: Hz. Ömer.

ʿÖ. 2a/1

ʿömür (< Ar. ʿömr): Ömür, hayat. *bk. ʿömr*

ʿö. 16b/10, 28a/3, 37b/11, 37b/15, 38a/12, 38a/20, 38a/20, 38b/15, 54a/7, 55a/14

ʿö. sür- (yaşamak) 6a/7, 19b/16, 22a/17, 38b/6, 58b/7

ʿö.+de 65b/13

ʿö.+den 12b/12, 12b/20, 21a/19

ʿömr (Ar.): Ömür, hayat. *bk. ʿömür*

ʿö. 40a/16

ʿömr sür- (yaşamak) 35b/14, 35b/14, 36b/3

ʿö.+e 21b/19, 38a/12, 38b/6, 156b/17

ʿö.+i 10b/3, 18b/12, 30a/7

ʿö.+i yayın yaş- (katletmek, öldürmek) 3b/2, 9a/9

ʿö.+inüñ 43b/9

ʿö.+üm 5a/7, 12b/4, 12b/20, 22a/10

ʿö.+üñ 6a/20, 31b/17, 38b/7

ʿö.+üni 21b/5

ʿö.+inüñ

ʿömr-i ʿazīz (Far.): Kıymetli ömür.

ʿö.+i 53b/12

ʿömr-i bāḳī (Far.): Sonsuz ömür. *bk. ʿömr-i cāvidānī*

ʿö. 39a/5

ʿömr-i cāvidānī (Far.): Sonsuz ömür. *bk. ʿömr-i bāḳī*

ʿö. 37a/14

ʿömr-i eṭvāl-i cihān-dīde (Far.): Görmüş geçirmiş uzun bir ömür.

ʿö. 33b/15

ʿömr-i rūzigār (Far.): Hayat, ömür.

ᶜö. 13b/17

öñ: Ön taraf, ön.

ö. 10a/10

ö.+e 35b/1

ö.+inde 8a/4, 10b/17

ö.+ine 8a/15, 12b/16, 23a/9, 25b/2, 31b/20

ö.+lerince 10b/11, 17a/1

ö.+ümce 38a/16

ö.+ümde 43b/6

ö.+ün al- (önünü kesmek, önüne çıkmak)

ö.+ünce 1b/9, 14b/8, 25b/5, 32a/4, 34b/12, 39a/14, 39b/4, 41a/7, 41a/10

ö.+ünde 4b/12, 7b/8, 19b/14, 27a/20, 28b/4, 37a/12, 38b/14, 42a/21, 44a/3

ö.+ünden 32a/5

öñce: Önce, ilk olarak.

ö. 10b/6, 30a/10, 46b/9

öp-: Öpmek.

ö.-di 29b/17

ö.-diler 28b/12, 29a/3

ö.-düler 26a/4

ö.-üben 1b/8

ö.-üp 12b/18, 16b/11, 29a/9, 30b/13, 33a/21

örici: Ören, işleyen. *bk. örüci*

u. 56b/17

u.+ye 22a/19

örnek: Örnek.

ö. 19a/11

ört-: 1. Örtmek, kapatmak.

ö.-mişdi 4b/8

ö.-mişler 37b/4, 37b/17, 37b/18

ö.-üp 38a/9

2. Kaplamak.

ö.-miş 55b/12

örtü: Örtü**.**

ö.+sine 38a/2

örtül-: Örtülmek.

ö.-üp 7b/5

örü: Kalkık, dik.

ö. ṭur- (ayağa kalkmak) 38b/13

örüci: Ören, işleyen. *bk. örici*

u. 23b/12, 43b/7, 47a/5, 48b/21, 60a/9

öt-: 1. Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak.

ö.-di 14a/16, 48b/16

2. (Boru, düdük, kaval vb. şeyler) Ses çıkarmak.

ö.-di 25b/4, 49b/9, 49b/12, 49b/19, 64a/21, 64b/1

ö.-dügünce 10a/13

ö.-mege 48b/15

ö.-meye 56b/19

3. Yankı ile çınlamak, yankılanmak.

ö.-di 16a/8, 32b/2

ö.-erdi 36a/12

ö.-üben 41a/21

ötdür-: Öttürmek.

ö.-üp 32b/1

ötürü: Dolayı, ötürü, sebebiyle.

ö. 45a/4

öyle[1]: Öğle vakti.

ö. 11a/20, 11b/1, 12a/15, 15a/21, 17a/11

ö.+ye 15a/20

öyle[2]: Öyle.

ö. 21b/21, 30b/13

öyük: Toprak tepe, höyük.

ö.+i 7b/8

öz: Öz, kendi.

ö.+in 15b/18, 25a/15, 48b/1, 65b/21, 66a/1

ö.+ine 22b/20, 33a/5, 44b/21

ö.+lerin 34b/20

ö.+üm 26b/21, 40b/15, 56b/20

ö.+üñ 13b/15, 29a/19, 29a/20, 29b/7, 46a/17, 56b/17

ö.+üñi 4b/21

özge: Başka, gayrı.

ö. 51a/5, 53b/15

ᶜözür (< Ar. ᶜözr): Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret. *bk. ᶜözr*

ᶜö. dile- (bağışlanma istemek) 23a/8, 26a/4, 29a/2

ᶜözr (Ar.): Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret. *bk. ᶜözür*

ᶜö.+in 29a/1

P

pādişāh (Far.): 1. Padişah, hükümdar, sultan.

p. 3b/16, 8a/21, 19a/16, 24b/8, 37b/16, 44a/13, 52b/4, 55a/8, 58b/4, 62b/13, 63a/8

p.+a 24b/12, 53a/4, 62b/20, 62b/21, 67a/11

p.+am 56b/7

p.+dur 30a/1

p.+ı 24b/3, 24b/4, 24b/6, 30a/20, 63b/8

p.+ıdı 37b/18

p.+ına 24b/11, 61b/5, 62b/7

p.+ınuñ 62b/7

p.+lar 21b/19

p.+lara 65b/9

p.+lardan 59a/2

p.+ları 13a/5

p.+larından 58b/3

p.+larınla 24a/5

p.+larınuñ 61b/2

p.+um 52b/8

p.+uñ 11a/13, 38a/1, 47b/14, 62b/18

2. (mec.) Allah, Tanrı.

p. 27a/5

pādişāh-ı bī̄-bedel (Far.): Eşi benzeri olmayan padişah; Allah.

p. 52b/3

pāk (Far.): 1. Temiz.

p. 14a/19, 32b/10

p. eyle- (temizlemek) 58a/10

p. it- (temizlemek) 5a/5, 58b/19

2. Halis, saf.

p. 13a/5, 13b/12

pāk-i aṣl (Far.): Asıl, öz saflığı.

p.+ı 31a/5

pāk-i cān (Far.): Can, ruh temizliği, saflığı.

p.+dur 2a/3

pāk-i cūd (Far.): Cömertlik.

p.+ı 1b/13

pāk-i dīn (Far.): Kutsal din.

p. 1b/11

pāk-i Yezdān (Far.): Allah.

p. 28b/1

pāk-i ẕāt (Far.): Temiz asıllı, aslı temiz.

p.+ı 30a/5

p.+ına 67a/19

pāk-i ẕāt-ı nūr (Far.): Özü tertemiz nur olan; Allah.

p.+u 26b/15

pāklik (Far.+T.): Paklık, saflık, temizlik.

p. 66b/18

pāl (< Far. bāl): Kanat. *bk. bāl*

p. 5b/21, 20b/19

panpuḳ (< Far. panbuḳ): Pamuk.

p. 65a/3

pāre (Far.): 1. Parça

p. 3a/13

p. ol- (parçalanmak) 9b/8

p.+si 16a/10, 49b/15

p.+sin 54a/6

2. Sayı, adet.

p. 14a/21, 14b/19, 26a/19, 27b/8, 27b/9, 32a/7, 49b/3, 57a/13

pārele- (Far.+T.): Parça parça etmek, parçalamak.

p.-di 50b/21

pārelen- (Far.+T.): Parçalanmak, parça parça olmak.

p.-di 16a/10

pās-bān (Far.): Bekçi, gece bekçisi. *bk. pāsibān, pāsupān*

p. 14a/17

p.+lar 31b/4, 47b/11

pāsipān (< Far. pās-bān): Bekçi, gece bekçisi. *bk. pās-bān, pāsupān*

p. 49b/9

pāsupān (< Far. pās-bān): Bekçi, gece bekçisi. *bk. pās-bān, pāsibān*

p. 44a/17

pāy[1] (Far.): Pay, hisse.

p.+umdan 54a/1

pāy[2] (Far.): Ayak.

p.+in 12b/18

pāy-māl (Far.): Ayaklar altına alınmış, perişan edilmiş.

p. ḳıl- (ayaklar altına almak, hakir ve perişan etmek) 17a/11

peççe (Far.): İnsan veya hayvan yavrusu. *bk. beçe*

p.+ye 44a/20

peder (Far.): Baba.

p. 28a/8

pehlevān (Far.): Cesur, yiğit, kuvvetli.

p. 15b/21, 16b/17, 18a/21, 19a/7, 21a/4, 24b/18, 25a/4, 25a/9, 25a/15, 26a/7, 27b/1, 27b/8, 28a/2, 28b/16, 28b/18, 28b/21, 29a/19, 29b/1, 29b/7, 29b/10, 30b/20, 31a/19, 31b/11, 32a/7, 32a/14, 33a/8, 33a/10, 33a/12, 33b/9, 41b/16, 43b/4, 46a/19, 50a/7, 56b/7, 62a/19, 63b/16

p.+a 12a/1, 24b/19, 29a/12, 32b/8, 33a/11

p.+am 15b/17, 30a/8, 43a/18, 47b/19, 47b/21, 48a/5

p.+dan 28a/10

p.+dur 26b/6, 41b/14

p.+ı 18a/18, 25a/1, 27b/12, 27b/13, 30b/16, 32b/15, 33a/9, 42a/1

p.+ıla 32a/18, 33a/15, 33b/10, 37a/8

p.+sın 46a/18

p.+la 25b/3 , 48a/6

p.+lar 7b/10, 9b/9, 11b/1, 12a/1, 17b/5, 18b/14, 20b/17, 26a/3, 27b/17, 29a/12,

30b/4, 30b/9, 31b/1, 32a/11, 33a/1, 33a/8, 39a/14, 47b/7, 49b/10, 50a/18

p.+lara 30b/5, 39b/8, 49a/13

p.+lardan 36b/17

p.+ları 8b/14, 17a/2, 20b/15, 31a/13, 33a/12, 47b/9, 62a/16

p.+larıla 16b/3

p.+larından 9a/5, 11b/21, 31b/21, 32a/9, 62a/7

p.+laruñ 22a/16

p.+laruz 30b/14

p.+lar+ıla 10b/9, 14b/7, 16b/7, 16b/20, 24b/20, 25b/4, 32a/2, 33b/10

p.+sın 29a/18

p.+uñ 15b/13, 25a/9, 28a/19, 29b/18, 33a/9

p.+uz 33a/18

pehlevānlıḳ (Far.+T.): Pehlivan olma durumu, pehlivanlık.

p. 25a/6

p.+(ġ)ı 27b/12

p.+(ġ)ına 25b/8

pehlevān-ı ber-güzīn (Far.): Seçilmiş, seçkin pehlivan.

p. 25a/14

pehlevān-ı cihān (Far.): Cihan pehlivanı, cihan yiğidi.

p. 16a/19, 16a/20, 25a/1-2, 29a/5, 32b/8, 32b/18, 47b/13

p.+dur 33a/16-17

pehlevān-ı cihān-gir (Far.): Dünyayı zapt eden büyük pehlivan, yiğit.

p.+ler 20b/2

pehlevān-ı ḳattāl (Far.): Çok kan alıcı, öldürücü pehlivan, yiğit.

p. 26a/17

pehlevān-ı rūzigār (Far.): Zamanın, devrin pehlivanı, kahramanı. *bk. pehlevān-ı zamān*

p. 27b/15, 28b/4, 28b/7, 32b/8, 32b/14

p.+a 25a/10-11

p.+dan 4b/14

pehlevān-ı ṣaf-şiken (Far.): Safları dağıtan pehlivan, yiğit.

p. 32b/17-18

pehlevān-ı ṣāḥib-ḳırān (Far.): Her zaman üstünlük kazanan pehlivan, yiğit.

p. 6a/3, 25a/5

pehlevān-ı ser-keşān (Far.): Dik başlı, dik kafalı pehlivan, yiğit.

p. 62a/19

pehlevān-ı Süleymān (Far.): Hz. Süleyman. *bk. pehlivān-ı Süleymān*

p. 16a/3

pehlevān-ı şarḳ-ı ġarb (Far.): Doğunun ve batının kahramanı.

p. 9b/3

pehlevān-ı şeddādī (Far.): Çok büyük, iri yarı pehlivan.

p. 9a/18, 10b/7, 17a/1, 15b/8, 15b/19, 18a/18-19

pehlevān-ı zamān (Far.): Zamanın, devrin pehlivanı, kahramanı. *bk. pehlevān-ı rūzigār*

p. 6a/17

pehlevān-zāde (Far.): Pehlivan oğlu.

p. 5b/2, 6a/11

pehlivān-ı Süleymān (Far.): Hz. Süleyman. *bk. pehlevān-ı Süleymān*

p. 6a/6-7

pehlevān-u ġarb u şarḳ (Far.): Doğunun ve batının pehlivanı, yiğidi.

p.+a 9b/12

pel: Bel. *bk. bel, bil*

p. 17b/5

pelek (< Ar. felek): Felek, gökyüzü. *bk. felek.*

b. 14b/15

peleng (Far.): Kaplan.

p. 8b/15, 9a/7, 10a/18, 22a/2, 26b/1, 29b/5, 30b/14, 31b/19, 45a/9, 46b/3, 47b/16, 56b/19, 64b/20, 66a/1

p.+e 64b/6

p.+lere 60b/19, 66a/10

p.+leyin 17a/19

Peleng-efken: Hz. Süleyman'ın kale muhafızı.

p. 32b/12

p.+le 31a/20

pelīd (Far.): Alçak, rezil.

P. 26a/7, 59a/7

P.+e 21a/14

penāh-ı bihterīn (Far.): Sığınılacak en iyi merci; Hz. Muhammed.

p. 1b/13

penbe (Far.): Pamuk.

p. 14b/9

pençe (Far.): Pençe, tırnak.

p. 18a/10, 18b/6, 23a/9, 54a/1

p.+sine 10b/20

p.+sinle 9b/21, 17b/20, 18b/13

p.+ye 18a/1

pend (Far.): Öğüt, nasihat.

p.+i 46b/12, 62a/4

p.+iñe 8a/20

penhān (< Far. pinhān): Gizli. *bk. pinhān*

p. 61a/18, 63b/12

pepr (< Far. bebr): Kaplana benzer bir hayvan. *bk. bebr, bebür*

p. 22a/2

per (Far.): Kanat. *bk. perr*

p. 30b/21, 41b/17, 43b/4, 46a/5, 47b/17, 47b/21, 49a/2, 56a/11, 56a/17, 57b/7, 62b/2

p.+den 14b/15, 20b/19, 61a/14, 61a/15

p.+in 5b/21

perde (Far.): Örtü.

p. 51b/18

Peren: Ülker yıldızı, Süreyya.

p. 20b/1

perende (Far.): Uçan, uçucu. *bk. perrān, perrende*

p. 166a/15

perī (Far.): Peri. *bk. perrī*

p. 3a/3, 4a/13, 4b/1, 5b/20, 5b/21, 6b/4, 6b/15, 7a/2, 8b/9, 22a/6, 27a/9, 34a/9

p.+de 5b/20

p.+le 4a/5

p.+ler 4a/4, 4a/5, 4a/7, 4a/9, 4a/14, 4a/18, 4b/6, 4b/16, 4b/18, 5a/3, 5b/10, 5b/17, 6a/16, 6b/6, 8a/13

p.+leri 4a/19

p.+leridür 4a/20

p.+lerle 5b/21, 6a/15

p.+lerüñ 5b/18

p.+ler+ile 5b/9

p. mi 62b/16

p.+nüñ 4a/12, 4a/10

p.+ye 5a/21

Perī Ḫān: Perilerin sultanı.

P. 5b/15

P.+a 5b/13

P.+dan 4a/7

P.+uñ 4a/20

perī-peyker (Far.): Peri yüzlü, çok güzel.

p. 49b/6

perr (Far.): Kanat.

p. ü bāl aç- (kanat açmak) 14b/16

p. ü bāl açış- (birlikte kanat açmak) 56a/13

perr (< Ar.berr): Kara, toprak. *bk. ber, perr*

p. 6a/20

perrān (Far.): Uçan, uçucu. *bk. perrende*

p. 9b/14, 20b/20

perrende (Far.): Uçan, uçucu. *bk. perrān*

p. 8a/8, 62b/20

p.+i 58b/17

p.+ye 44b/16

perrī (< Far. perī): Peri. *bk. perī*

p.+lerden 7b/1

pertāb (Far.): Atma, fırlatma.

p. ḳıl- (atmak, fırlatmak) 36b/18

pervā (Far.): Çekinme, korku.

p. 1b/12

pervāne (Far.): Işık etrafında dönen gece kelebeği.

p.+si 46a/8

pervāneveş (Far.): Kelebek gibi.

p. 14a/9, 44a/5

pervāz (Far.): Uçma, uçuş.

p. it- (uçmak, kanatlanmak) 55b/21

p. ur- (kanat çırpmak, uçmak) 41a/10, 44a/10, 55b/11, 55b/14, 57b/7, 61a/10

p.+a ḳalḳ- (uçmak için havalanmak) 4a/21, 44a/8, 50b/17, 54a/13, 57b/6

p.+a ṭur- (uçmak için havalanmak) 53b/8, 54a/19

pes (Far.): 1. Şu hâlde, öyleyse, şimdi.

p. 2b/3, 7b/14, 19b/1, 26b/16, 28a/4, 30a/9, 34a/21

2. Bunun üzerine, ondan sonra.

p. 2b/19, 6a/16, 17b/21, 22b/19, 31a/18, 38b/2, 62b/21

3. Sonuç olarak, sonunda.

p. 2b/14, 27a/7, 44b/18, 60b/4

pes (Far.): Arka, art, geri.

p. 2b/5

peşīmān (Far.): Pişman.

p. 36b/11, 46b/14

p. ol- (pişman olmak) 21a/14, 22a/21, 36b/10, 36b/10, 36b/11, 36b/12, 62a/9

peşīmānlıḳ (Far.+T.) Pişmanlık.

p. 18a/12, 47a/15

peyām (Ar.): Haber.

p. 24b/14

peydā (Far.): Açık ve meydan olan, âşikâr.

p. it- (meydana getirmek) 37b/3

p. ol- (ortaya çıkmak, belirmek) 34b/1, 51b/19

peyġāmber (Far.): Peygamber. *bk. peyġamber*

p. 10b/5, 19a/3, 19b/5, 21b/11, 21b/21, 32b/10, 38b/16, 41a/8, 45b/16, 58b/12, 60a/13

p.+dür 39b/6

p.+e 30a/19, 33b/3, 33b/4

p.+ler 31b/5, 39b/19

p.+leri 20b/10

p.+lerüñ 14b/4

p.+üñ 18b/4, 33b/4, 39a/5, 42b/14

peyġamber (< Far. peyġāmber): Peygamber. *bk. peyġāmber*

p.+üñ 39b/1

peyk (Far.): Haber ve mektup taşıyan kimse, haberci. *pk. peyk-i revān*

p.+idi 1b/9

p.+ler 48b/20

p.+lere 48b/19

peykānlu (Far.+T.): Okunun ucunda sivri demiri olan.

p. 49b/16

peyk-i revān (Far.): Haber ve mektup taşıyan kimse, haberci. *bk. peyk*

p.+am 42b/3

peyk-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın habercisi, postacısı.

p. 42a/14

p.+dur 45a/15

p.+ıdı 20a/16

peymān (Far.): Ant, yemin. *bk. ᶜahd*

p. 63b/12, 63b/13

pīl (Far.): Fil. *bk. fīl*

p. 15a/12, 15b/9, 15b/14, 55a/6, 55a/19, 57a/16

p.+e 15b/11

p.+ine 16a/13

p.+ler 47a/20, 50a/5, 61a/7, 61a/8

pīl-i mest (Far.): (mec.) Çok içmiş, sarhoş. *bk. pīl-mest*

p. 46b/16

pīl-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın fili.

p.+a 44a/15

pīl-mest (Far.): (mec.) Çok içmiş, sarhoş. *bk. pīl-i mest*

p. 29a/16, 30a/5, 46a/18

pinhān (Far.): Gizli. *bk. penhān*

p. ol- (gizli saklı olmak) 1b/5

pīr (Far.): Yaşlı, ihtiyar; tecrübeli.

p. 17a/19, 21b/2, 31b/7, 32b/4, 39a/5, 40a/10, 67a/8

p.+ler 20a/15, 40a/12

p.+leri 20a/14

pīr-i ᶜazīz (Far.): Saygın üstat.

p. 40a/12

pīr-i fānī (Far.): Çok yaşlı kimse.

p.+dür 33a/17

pīş (Far.): Ön, ön taraf.

p. 2b/5, 66b/4

pīşe (Far.): İş, amel.

p. ḳıl- (iş yapmak) 46b/13

p.+sidi 23a/18

pīş-gīr (Far.): Peşkir, havlu.

p.+ler 31a/2

pīş-keş (Far.): Hediye, armağan, peşkeş.

p.+ler 26a/3, 49a/19

pīş-rev (Far.): Önden giden, öncü.

p. ḳıl- (öncü yapmak, rehber yapmak) 39b/8

p. ol- (öncü olmak, rehber olmak) 55a/13

post (Far.): Deri, post.

p.+ını 46a/11

p.+unı 21b/10

pūl (Far.): Bazı hayvanların vücudunu kaplayan sert tabaka.

p. bit- (pullanmak, pulla kaplanmak) 39b/13

pūlād (Far.): Çelik.

p. 9a/10, 9a/16, 9b/6, 16a/7, 18a/20, 19a/9, 20b/16, 26a/20, 32a/12, 40b/20, 49b/3, 49b/16, 49b/21, 50a/18

p.+a 8b/18

pūlād-pūş (Far.): Çelik giyen, zırhlı.

p. 31b/19, 32a/7, 41a/20

pūllu (Far.+T.): Pulları olan, pullu.

p. 20b/20

pusı: Pusu.

p.+ya 56b/11

pūse (< Far. būse): Öpme, öpüş, öpücük.

p. vir- (öpücük vermek) 52b/8

put-ḫāne (Far.): Putların bulunduğu tapınak.

p. 26b/10

put-perest (Far.): Puta tapan kimse.

p.+durur 42a/3

püf: Püf, dudakları hafifçe büzerek dışarıya üflenen nefesin sesi.

p. 56b/11

pür (Far.): Dolu, çok.

p. 8a/13, 23b/21, 25a/17, 31b/3

pür-ġażab (Far.+Ar.): Öfke dolu, çok kızgın.

p. 66b/5, 66b/5

pür-hüner (Far.): Çok maharetli.

p. 28a/7, 66b/4

pür-ḳulūb (Far.+Ar.): Gönül hoşluğu, mutluluk, neşe.

p. 31a/5

pür-şecāʿat (Far.+Ar.): Çok yiğit, çok kahraman.

p. 16a/19

pür-tāb (Far.): Çok parlak ışık, aydınlık.

p.+ı 19b/19

pür-telbīs-i bī-dīn (Far.): Dinsiz ve çok hilekâr.

p. 59b/18

pürlen-: Yapraklanmak.

p.-miş 39a/12

pürü-: Bürümek, kaplamak. *bk. bürü-, büri-*

p.-miş 20b/20

Pürzīn: Büyük bir pehlivan. *bk. Pürzīn-i cihānsūz*

P. 25a/8, 25a/10, 25a/15, 25b/5, 25b/14, 25b/18, 25b/19, 27b/14, 28a/13, 28a/16, 28a/18, 28a/20, 28b/2, 28b/3, 28b/14, 29a/7, 29a/8, 29a/10, 29b/12, 29b/14, 29b/15, 29b/17, 56b/13

P.+e 25a/9, 29a/9, 29b/16

P.+i 25b/15, 27b/14

P.+ile 29a/5

P.+le 25b/8, 25b/11

P.+üñ 28a/18, 29b/12

Pürzīn-i cihānsūz: Büyük bir pehlivan. *bk. Pürzīn-i cihānsūz*

P. 32b/12

püşt (Far.): Arka, sırt.

p. 56b/13

püşte (Far.): Tepe, yığın.

p. 30b/18

p.+ler 10a/17, 18b/12

püşt-pāy (Far.): Ayağın altı, ayak tabanı.

p. 16b/6

püştüpā (< Far. püşt-pā): Ayağın altı, ayak tabanı.

p. 56b/9

R

rā (Ar.): Arap alfabesinin onuncu harfi.

r.+dur 14a/8

Rab: Bütün mahlukatı yetiştiren, besleyen, terbiye eden; Allah.

R. 4a/1, 27a/6

Rabbī: Ey Rabbim, ey Allah'ım.

R. 67a/6

Rabbü'l-ᶜālemīn: Âlemlerin Rabbi.

R. 1b/2 , 46a/15

Rabbü'l-enām: Bütün yaratılmışların Rabbi.

R. 24b/15, 26b/18, 35a/3

Rabbü'l-ᶜibād: Kullarının Rabbi olan Allah.

R. 46a/12

Rabṭ-ı Yābis: Bir cadı.

R. 59b/12

rāciᶜ (Ar.): Rücu eden, dönen.

r. 67a/18

racīm (Ar.): Şeytani'r-racim'in kısaltılmışı, şeytan.

r. 8a/10, 11b/13, 11b/15, 22b/14, 23a/1, 23a/5, 23b/2, 24b/16, 26b/8, 33b/11, 60a/11, 64a/1, 64a/14, 65a/13, 65b/4, 65b/12, 65b/13, 66a/4, 66b/6, 66b/7

r.+e 65a/10

r.+i 59b/8

r.+le 64a/10

r.+üñ 64a/9

racīm-i laᶜīn (Far.): Lanetlenmiş şeytan.

r. 60b/13

raᶜd (Ar.): Gök gürlemesi.

r. 45a/11, 46b/21

Raᶜd: Bağdat çerisine mensup yiğit bir pehlivan. *bk. Raᶜd bin Berḳ*

R. 9b/17, 9b/18

R.+a 9b/21

R.+ı 9b/20

R.+uñ 9b/9, 9b/9, 9b/12, 9b/18

Raᶜd bin Berḳ: Bağdat çerisine mensup yiğit bir pehlivan. *bk. Raᶜd*

R. 9b/3, 9b/6, 9b/12, 9b/13, 9b/14, 9b/15, 20b/16

R.+a 9b/11

Raᶜd-ı felek: Bulutlara müvekkel olan melek.

R. 36b/6, 41b/15, 51b/10, 66a/17

raᶜd-ı felek (Far.): Gök gürlemesi.

r. 43a/17

raᶜdıvār (< Far. raᶜd-vār): Gök gürültüsü gibi. *bk. raᶜd-veş*

r. 17a/2

raᶜdveş (Far.): Gök gürültüsü gibi. *bk. raᶜdıvār*

r. 17b/16

rāġ (Far.): Çayırlık, çimenlik, güllük, gülistanlık.

r. 44a/7

r. ol- (çayırlık, çimenlik olmak) 4b/9

rāġıb (Ar.): İstekli, isteyen (kimse).

r. ol- (istekli olmak) 15a/4

rāḥatlıḳ (Ar.+T.): Rahatlık, kolaylık.

r.+(ġ)ıla 47b/1

r.+um 33b/12

rāḥatü'l-ervāḥ (Ar.): (mec.) İçki, şarap.

r. 44a/1, 44a/4

r. şun- (şarap sunmak) 31a/6-7, 31a/11

r.+dan 31a/21

rāhib-i çelīpa (Far.): Haçlı rahip.

r. 49b/9

Raḥīm: Acıyan, esirgeyen, koruyan; Allah.

R. 8a/11, 14a/2, 40b/3, 52b/3

Raḥmān: Bütün canlılara merhamet eden, koruyan; Allah.

R. 40b/3

Raḥmāni'r-Raḥīm: Rahman ve Rahim olan; Allah.

R. 67a/10

raḥmet (Ar.): Merhamet, acıma, esirgeme.

r. 66a/3, 67b/1

r. bul- (rahmete kavuşmak) 11b/15, 60a/3

r. eyle- (esirgemek, merhamet etmek) 27a/7, 40b/12

r. it- (esirgemek, merhamet etmek) 40b/8

r.+ i 26b/16, 40b/13

Raḫne: Hz. Süleyman'ın emrinde olan dört büyük kuştan birisi.

R. 57b/5

raḫş (Far.): Gösterişli, güzel at.

r. 8b/16, 14b/20, 32a/19

r.+ı 10a/1

r.+ına 25b/1, 32a/8, 49b/18

r.+larına 25b/16, 26a/1

raḫşān (Far.): Parlak.

r.+ı 2a/10

raḫş-ı āhen-pūş (Far.): Parlak demirden zırh giymiş.

r.+a 14b/21

raḫş-ı raḫşān (Far.): Parlak, gösterişli at.

r. 15b/7, 17a/13, 30b/16

raḫş-ı Süleymānī (Far.): Hz. Süleyman'a layık bir at.

r. 153a/3

raḫş-süvār (Far.): Süvari.

r. 27b/4

raḫt (Far.): Değerli süs eşyası, hazine.

r. 18a/13

r.+ı 24a/9

r.+ına 21a/2

r.+umı 46a/7

raḳam (Ar.): Sayı, miktar, nicelik.

r.+a 67a/2

raḳīb (Ar.): Aynı şeyi elde etmek isteyenlerden her biri.

r. 40b/14

r.+inüñ 14a/10

raḳḳāṣ-ı ḥasnā (Far.): Güzel dansçı.

r. 44a/4

raḳṣ (Ar.): Oyun, dans.

r. ur- (dans etmek, oynamak) 44a/4

rām (Far.): Boyun eğme, itaat.

r. 23b/6, 26b/12, 43a/11, 47b/10

r. eyle- (itaat ettirmek)

r. it- (itaat ettirmek)

r. ol- (itaat etmek)

reʾs (Ar.): Baş, kafa.

r.+sinden 25a/20

rāst (Far.): 1. Hakka ve hakikate uygun, doğru.

r. 28a/21

r. buyur- (doğru söylemek) 38a/1

r. gel- (doğru olmak) 63b/2

r. gösterme- (başarısız kılmak) 54a/8

r. ṣan- (doğru zannetmek) 8b/13, 11b/12, 17a/12

r.+ın it- (doğrusunu söylemek) 26b/18

2. Doğru, düz.

r. 36b/18, 49a/3, 49a/4

r. it- (düzeltmek, düzgün hale getirmek) 32a/21

r. ḳıl- (düzeltmek, düzgün hale getirmek) 15a/8

3. Rastlama, tesadüf.

r. gözle- (rast gelmesini ayarlamak) 48b/13

rāy (< Ar. reʾy): Fikir, görüş, düşünce. *bk. reʾy*

r. 27b/5, 61b/11, 61b/13, 62a/13, 63a/14

r.+ı 62b/4

rāy-ı tedbīr (Far.): Müdahale edilen düşünce, öngörü.

r.+lerine 63b/15

r. it- (düşünceye müdahale etmek)

rāz (Far.): Gizlenen şey, sır.

r. 63b/12

r.+ı 1b/5, 40a/20

Rāzıḳ: Rızık veren, nimetlendiren; Allah.

R.+a 40a/8

R.+ısın 40b/10

rāżī (Ar.): Kabul eden, rıza gösteren.

r. ol- (kabul etmek, uygun bulmak) 5b/8, 22b/19, 28a/16

rebāb (Far.): Bir çeşit saz.

r. 44a/3

rehā (Far.): Kurtulma, kurtuluş.

r. bul- (kurtulmak, halas olmak) 22b/18, 30a/12, 46b/14

rehber (Far.): Kılavuz, rehber.

r. 42b/3, 42b/5

rehber-i İskender-i Kübrā (Far.): İskender-i Kübrâ'nın kılavuzu.

r. 39b/6-7

reʾīs-i şeyāṭīn (Ar.): Şeytanların başkanı.

r. 65b/1

rekʿat (Ar.): Namazda kıyam, rüku ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm.

r. 4b/11, 39b/17, 40a/8

r.+da 39b/18

r.+ında 39b/17, 39b/18, 39b/18

rencīde (Far.): İncinmiş, gönlü kırılmış.

r. ol- (incinmek, kırılmak) 10b/10

rencīde-dil (Far.): İncinmiş gönül.

r. 55a/10

reng (Far.): 1. Renk.

r. 10a/13, 17a/19, 19b/20, 20a/7, 20a/8

r.+den 37b/1

r.+i 37a/20

r.+ine 48b/11

2. Şekil, suret, görünüş.

r.+i 29b/7

rengīn (Far.): Güzel, hoş, latif.

r. 19b/19

reng-ā-reng (Far.): Çeşit çeşit renkli, renk renk.

r. 19b/19

resm (Ar.): Şekil, biçim.

r.+i 27a/9

resūl (Ar.): Peygamber, nebi.

r.+dür 12b/15, 22a/5

r.+e 41a/1

resūl-i muṭahhar (Far.): Maddi ve manevi olarak temizlenmiş elçi; Hz. Muhammed.

m.+uñ 42b/15

r. 42b/14

resūl-i ber-güzīn (Far.): Seçilmiş peygamber; Hz. Muhammed.

r. 1b/7

revā (Far.): Layık, uygun, münasip.

r. gör- (bir şeyi bir kimseye layık görmek) 8b/3, 37b/13

r. ḳıl- (uygun görmek) 34a/21

revān (Far.): Akan.

r. 9a/6, 35a/18, 35a/20, 35b/2, 39a/2, 39b/13, 59b/21

r. ol- (akmak) 17a/21, 39a/3, 43b/17, 54a/17, 55b/11

r.+layın 10a/7

revāne (Far.): Akmak.

r. ol- (akmak) 39a/6

revnaḳ (Ar.): Göz alıcı güzellik, parlaklık, letafet.

r. vir- (güzellik vermek) 2a/16

r.+ı 22b/14

r.+ısın 26a/18

r.+ısız 21a/16

reʾy (Ar.): Fikir, görüş, düşünce. *bk. rāy*

r.+i 5b/17

r.+ince 3b/5

reyāḥīn (Ar.): Reyhanlar.

r. 4b/7

rezm (Far.): Kavga, savaş.

r. 10a/11

r.+üme 56b/8

rezmigāh (Far. rezm-gāh): Savaş yeri, harp meydanı.

r. 17a/16

rezm-i sulṭān (Far.): (mec.) Büyük savaş.

r.+ı 10a/11-12

Rezzāḳ-ı ādem: İnsanları rızıklandıran; Allah.

R.+e 21b/12

Rezzāḳ-ıʿālem: Bütün canlıların rızkını veren; Allah.

R.+e 54a/2

Rezzāḳ-ı benī-ādem: İnsanları rızıklandıran; Allah.

R.+e 12a/6

Rezzāḳ-ı ṭayr ı ādem: İnsanların ve kuşların rızkını veren; Allah.

R.+üñ 42b/17

rıżā (Ar.): Razı olma, hoşnutluk.

r. 5b/12, 54a/6, 55b/18

r. vir- (razı olmak, kabul etmek)

r.+sı 1b/12

rızḳ (Ar.): Allah tarafından herkese takdir edilen nimet.

r.+umı 54a/2

rifʿat (Ar.): Yücelik, yükseklik, özellikle mevki yüksekliği.

r.+ine 20a/14

r.+üñi 13b/11

rıḥlet (Ar.): Ölme, vefat.

r. eyle- (ölmek) 5b/7

rikāb (Ar.): Üzengi.

r.+dan 16a/11, 18b/1

risālet-i Aḥmed (Far.): Hz. Muhammed'in peygamberliği.

r.+üñ 67a/2

rivāyet (Ar.): Nakledilen haber, söz, olay.

r. 27a/14, 52b/17, 54b/14, 57b/9

r. eyle- (anlatmak, söylemek, nakletmek) 50b/3, 59b/20

r. it- (anlatmak, söylemek, nakletmek) 26a/16, 40a/15

r. ḳıl- (anlatmak, söylemek, nakletmek) 14a/14

riyā (Ar.): Olduğundan başka türlü görünme.

r.+dan 13b/12

riyāżat (Ar.): Nefsi terbiye etme, ahlakı güzelleştirme.

r. 26b/11, 66b/8

r. çekdür- (dünya nimetlerinden uzaklaştırmak) 13b/9

rīze (Far.): Ufak parça, kırıntı.

r. 46b/9

rū (Far.): Yüz, çehre.

b. 57a/17

rubᶜ-ı meskūn (Far.): Dünyanın oturulabilir dörtte bir kısmı. *bk. rubᶜ-u meskūn*

r. 3a/3, 3a/16, 54b/11, 55b/16

r.+ı 5b/19

r.+uñ 38b/5

rubᶜ-u meskūn (Far.): Dünyanın oturulabilir dörtte bir kısmı. *bk. rubᶜ-ı meskūn*

r. 24a/12, 52a/10

rūḥ (Ar.): Ruh.

r. 23b/20, 26b/7, 44b/17, 66a/21

r.+umuz 40b/9

r.+uñ 13b/7, 66b/4

Rūḥ: Hz. Süleyman'ın emrinde olan dört büyük kuştan birisi.

R. 9b/19, 9b/20, 10b/10, 10b/12, 10b/20, 11a/10, 11b/18, 14b/11, 14b/16, 15a/20, 18a/1, 18b/5, 19b/20, 66a/11

ruḫām (Ar.): Mermer.

r. 20b/16

rūḥānveş (Far.): Ruhlar gibi.

r. 20a/5

Rūḥ Şāh: Bir cin sultanı. *bk. Rūḥ Şāh Cind*

R. 5b/14

R.+ıla 5b/15

Rūḥ Şāh Cind: Bir cin sultanı. *bk. Rūḥ Şāh*

R. 4b/16, 5a/3, 5b/4

R.+üñ 5b/4

Rūḥ-ı Ḳudsī: Hz. Cebrail.

R. 23a/17

rūḥ-u Aḥmed (Far.): (mec.) Hz. Muhammed'in soyundan.

r. 2a/3

ruḳʿa (Ar.): Yazılmış kâğıt, mektup, dilekçe.

r.+la 2a/16

Rūm: Rum.

R. 19b/6, 45b/17

rumḥ (Ar.): Kargı, mızrak.

r.+ı 9a/6

r.+ı ṣun- (mızrak savurmak) 9a/6

Rūmī: Rumlara ait.

R.+lerden 19a/6

rumūz (Ar.): Gizli anlamlar.

r.+ı 64a/15

rūşen (Far.): Açık, belli, aşikâr.

r. 20b/13, 52a/17, 52a/18

r. it- (aydınlatmak, aşikâr etmek) 35a/9

r. ol- (aşikâr olmak, açığa çıkmak) 20b/11

rū-be-rū (Far.): Yüz yüze, karşı karşıya.

r. 18a/19

rū-siyāh (Far.): Kara yüzlü.

r. 42b/12

r.+dur 42b/18

rūy-ı cihān (Far.): Yeryüzü. *bk. rūy-ı zemīn*

r. 2a/9

rūy-ı zemīn (Far.): Yeryüzü. *bk. rūy-ı cihān*

r. 4a/8, 6b/8, 25a/14, 46a/15

r.+de 64b/4

rūzī (Far.): Nasip, kısmet.

r. it- (kısmet etmek, nasip etmek) 46a/15

r. ḳıl- (kısmet etmek, nasip etmek) 21a/11, 21b/12, 22a/7, 37b/14

rūzigār (< Far. rūzgār): 1. Zaman, vakit, dehr.

r. 6a/9, 19a/21, 20a/14, 29a/17, 38a/4, 43a/3, 61a/15, 65a/4, 67a/17

r.+a 25a/11

r.+uñ 20a/16

2. Rüzgâr.

r. 20b/1

rūzigār-dīde (Far): Güngörmüş.

r. 20a/15-16

rūz-i maḥşer (Far.): Mahşer günü, kıyamet günü.

r.+den 20b/8

Rüstem: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır.

R. 24b/19, 24b/21, 25a/7, 25b/8, 25b/10, 25b/11, 25b/18, 26a/2, 26a/8, 27b/11, 27b/12, 27b/14, 27b/17, 27b/21, 29a/5, 29b/2, 29b/15, 30a/12, 32a/7, 32a/15, 32b/15, 32b/19, 33a/3, 43a/19, 47b/20, 56b/13

R.+den 28a/12 , 29a/4

R.+durur 47a/11

R.+e 26a/1, 27a/21

R.+i 28a/3

R.+idi 27b/12

R.+ile 5a/18, 29b/6

R.+le 26a/3, 27a/21, 29b/16, 30b/13, 31a/12

R.+üñ 25b/5, 25b/20, 29a/10, 29a/11

Rüstem-āne: Rüstem gibi.

R. 20a/7

Rüstem-i cihān: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Dāsitān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḫunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 29a/12, 32a/6, 33a/15

Rüstem-i cihān-gir: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i Dāsitān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḫunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 25a/19, 32a/18

R.+e 30b/4

Rüstem-i Dāsitān: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḫunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 25b/15

Rüstem-i Destān: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Dāsitān, Rüstem-i ferḫunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 25a/1, 25b/14, 26b/8, 27b/5, 28a/21, 29a/21

R.+dur 27b/8

R.+ıla 30a/7

Rüstem-i ferḫunde-cemāl İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Dāsitān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 26a/17

Rüstem-i nev-pehlevān: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Dāsitān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḫunde-cemāl, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 31a/1

Rüstem-i pehlevān: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Dāsitān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḫunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R.+a 33a/19

R.+ıla 32b/5

Rüstem-i Tehemten: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Dāsitān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḫunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 28b/7, 30b/16

Rüstem-i Zāl: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Dāsitān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḫunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 28a/11, 41b/12, 41b/16

R.+a 28a/9

R.+ıla 24b/17

Rüstem-i Zāl-ı Destān: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın Milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Dāsitān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḫunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl*

R. 30b/1

Rüstemī: Rüstem'e ait olan, Rüstem'le ilgili.

R. 30a/6

S

saᶜādet (Ar.): Mutluluk, bahtiyarlık.

s. 19b/8, 22a/11

s. bul- (mutlu olmak) 12a/9

s.+e 21a/8

s.+e ir- (mutluluğa kavuşmak) 16b/10

s.+in 24a/9

s.+üñe 62a/13

saᶜādetlü (Ar.+T.): Kutlu, uğurlu.

s. 34a/7

sāᶜat (Ar.): Vakit, saat.

s. 5b/19

sāᶜat-i saᶜd (Far.): Kutlu, uğurlu zaman.

s. 22b/6

şaᶜb (Ar.): Zor, çetin, müşkül.

ṣ. 36b/14

sabāḥ (< Ar. ṣabāḥ): Sabah. *bk. ṣabāḥ*

s. 31b/11

ṣabāḥ (Ar.): Sabah. *bk. sabāḥ*

ṣ. 7b/9, 31b/8, 31b/10, 49b/7

ṣ.+a 31a/17

ṣ.+dan 28a/11

ṣ.+uñ 49b/7

şabır (< Ar. ṣabr): Sabır. *bk. ṣabr*

ṣ. 14b/20, 65b/17

ṣ. ḳıl- (sabretmek) 27b/16, 66a/7

şabī (Ar.): Erkek çocuk.

ṣ. 48a/5

şabr (Ar.): Sabır. *bk. ṣabır*

ṣ. eyle- (sabretmek) 22b/5

ṣ. it- (sabretmek) 62b/13, 62b/16

sācid (Ar.): Secde eden.

s. 45b/21

sācid-i ervāḥ (Far.): Ruhların secde etmesi.

s. 3b/17

şaç: Saç.

ṣ.+ı 12a/3, 52b/5

ṣ.+ların 8b/20

ṣ.+uñ 40b/16

saç-: Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

ṣ.- 2b/5

s.-ar 21a/21, 21b/8

s.-dı 29b/21

ṣ.-dılar 4a/19, 17b/14, 30b/4

ṣ.-ıncaḳ 51a/13

ṣ.-up 51a/2

saçıl-: Etrafa dağılmak, yayılmak.

s.-dı 31b/1

ṣ.-ur 51a/19

şaçış-: Karşılıklı olarak saçmak, dağıtmak.

ṣ.-dılar 10a/9

şad (Far.): Yüz sayısı.

ṣ. 2a/5, 13b/17, 14a/1, 22b/18, 22b/21, 23b/20, 28b/20, 40b/4, 62b/2

şadā (Far.): Ses.

ṣ.+dan 38b/8

ṣ.+sı 36b/21

ṣ.+sından 16a/6, 16a/8, 14b/10, 20a/7, 61a/14

şadāgāh (Far.): Sesli, açıktan, cehrî.

ṣ 20a/11

şādıḳ (Ar.): Samimi ve vefalı olan.

ṣ. 20b/12, 52b/10

şadr (Ar.): Baş taraf, en yüksek yer.

ṣ.+a geç- (baş köşeye geçip oturmak) 11b/6

şaf (< Ar. ṣaff): Saf, sıra. *bk. ṣāf, ṣaff*

ṣ. 15a/7, 31a/7, 32a/20

ṣ. sök- (safları dağıtmak, safları açmak) 18b/17

ṣ.+da 29a/14

şāf (< Ar. ṣaff) Saf, sıra. *bk. ṣaf, ṣaff*

ṣ. 15a/10, 32a/2, 49b/14

ṣ.+dan 10a/10

ṣ.+ıla 32a/20

şafā (Ar.): Neşe, zevk.

ṣ.+sın 44a/5

şaff (Ar.): Saf, sıra. *bk. ṣāf, ṣaf*

ṣ.+ıla 23a/13

ṣ.+ına 15a/11, 32a/5

ṣ.+ında 13a/3, 22a/14, 50a/18, 56a/14

şāfī (Ar.): Temiz, saf.

ṣ. 39a/8

şaflu (Ar.+T.): Safı olan.

ṣ. 50a/18

Ṣafṣaḥa-i cāẕū: Bir cadı komutanı.

Ṣ. 64b/5

şaf şaf (< Ar. ṣaff): Sıra hâlinde.

ṣ. 36a/15

ṣ. ḳıl- (sıraya koymak, düzmek) 36a/8

ṣ. ṭur- (sıra sıra durmak, düzülmek) 64a/17

şaf-şiken (Far.): Düşman saflarını kıran, bozan.

ṣ. 10a/15, 20b/21, 26a/10, 30b/9, 32b/18, 57b/3, 62a/4, 62a/20

ṣ.+dür 62a/18

ṣ.+ler 17b/2, 18b/18

ṣaġ[1]: Sağ taraf.

ṣ. 7b/14, 10a/1, 10b/12, 12a/4, 14b/1, 14b/6, 14b/8, 15a/4, 15b/3, 15b/4, 15b/5, 17b/8, 19b/3, 19b/9, 19b/10, 19b/12, 19b/20, 20a/9, 20a/9, 20a/17, 20b/3, 20b/10, 25a/21, 25b/5, 31a/6, 32a/5, 32a/18, 36a/15, 40a/9, 40a/11, 41a/8, 42a/15, 45a/21, 47a/2, 47a/2, 50a/7, 55a/19, 56a/18, 63b/8, 63b/21

ṣ.+ında 25b/6, 44a/3

ṣaġ[2]: Sağ, sağlıklı.

ṣ. 12a/7, 39a/20

sāġar (Far.): İçki kadehi.

s. 43b/21

ṣaġ-: Sağmak.

ṣ.-arlar 24a/16

ṣaġlıḳ: Sağlık, sıhhat.

ṣ.+(ġ)ı 16b/10

ṣ.+(ġ)ın 13a/19

ṣ.+(ġ)ından 5a/2

saġlıḳ: Sağlık, sıhhat.

s.+(ġ)ından 16b/18

ṣaġraḳ: Kadeh.

ṣ. 31a/5

ṣ.+lar+ıla 31a/5

ṣaḥ (< Ar. ṣaḥḥ): Doğru, sahih.

ṣ. 8a/11, 13b/20, 60a/3

ṣ bil- (doğru bilmek, gerçek bilmek) 59b/1

ṣaḥan (Ar.): Derinliği az olan kap.

ṣ.+lar 31a/3

ṣāḥib-hüner (Far.): Yetenekli, becerikli.

ṣ. 66a/19

ṣāḥib-i tercüme (Far.): Tercümeyi yapan (kişi).

ṣ.+si 27a/17

ṣāḥib-kemāl (Far.): Kemal sahibi, olgun.

ṣ. 66a/20

ṣāḥib-ḳırān (Far.): Çok talihli, çok kuvvetli hükümdar.

ṣ. 5a/20, 32b/9, 56b/7, 62a/19

ṣ.+ı 27b/12

ṣ.+lara 30b/5

ṣ.+ları 17a/2

ṣāḥib-serīr (Far.): Taht sahibi; sultan, hükümdar.

ṣ.+ler 36a/7

ṣaḥīḥ (Ar.): Gerçek, doğru.

ṣ. 8a/20, 14a/13, 41a/3, 52a/4, 52b/13, 52b/17, 57b/9

sāḥir (Ar.): Büyü yapan, büyücü.

s. 34a/9, 57b/11, 57b/12, 59a/7, 63b/19, 66b/7

s.+le 65a/5

s.+ler 48a/11, 57b/15, 58b/1, 65a/9

s.+lerüñ 59b/4, 65b/2, 65b/14

sāḥirān (Ar.): Büyücüler.

s. 58b/8, 65a/7

ṣaḥrā (Ar.): Boş ve geniş yer, çöl, kır.

ṣ.+da 6b/11

ṣ.+dan 43b/16

ṣ.+lar 20a/19

ṣ.+ları 3a/19

ṣ.+sında 61a/6

ṣ.+ya 41a/16

sāḳ (Ar.): Baldır, incik.

s. 31a/5

saḳın-: Sakınmak, korunmak, dikkat etmek.

s. 13a/6, 21b/19, 28a/20

s.-asın 12b/1

s.-ur 15b/18

ṣaḳın-: Sakınmak, korunmak, dikkat etmek.

ṣ.-a 42b/4

ṣ.-up 48a/3

sāḳī (Ar.): İçki meclisinde içki dağıtan.

s. 31a/10

s.+ler 31a/5, 43a/7

sākin (Ar.): 1. Yerinde duran, hareketsiz.

s. 42b/16

2. Bir yerde oturan, ikamet eden.

s. ol- (bir yerde yerleşmek, oturmak) 1b/8

3. Durgun, dingin, sessiz.

s. ol- (susmak, sessizce durmak) 21a/15, 21b/2, 22a/13, 22b/21, 26b/4, 56a/9, 7a/15, 33b/9, 44b/21, 60a/4

şaḳla-: Gizlemek.

ş.-ñuz 63b/6

saḳla-: Korumak, muhafaza etmek.

s.-ya 4b/21

sāl (Far.): Sene, yıl.

s. 19a/14

s.+a 26a/12

şal-: 1. Bırakmak, koyuvermek.

ş.-a 39b/5

ş.-dı 39b/2

ş.-dılar 34b/18

ş.-ı vir- 36a/16

ş.-sun 36a/1

ş.-up 3a/8, 39b/12

2. Yollamak, göndermek.

ş.-acaḳdur 6a/8

ş.-dı 9b/18, 27b/16

ş.-ar 48a/1

ş.-up 48a/16

3. Asmak, takmak.

ş.-dı 49b/17

ş.-up 3a/9, 31a/2

4. El uzatmak.

ş.-arsa 46b/9

5. Vurmak.

ş.-sa 46b/9

ş.-sam 56b/9

6. Atmak, fırlatmak.

ṣ.-dı 36a/10, 56a/19

ṣ.-up 7b/10, 8b/19, 9a/10

ṣ.-sam 3b/4

7. Yardımcı fiil.

ṣ.-a 24a/19

ṣ.-acaḳdur 6a/7

ṣ.-ar 56b/14

ṣ.-arsañ 13b/13

ṣ.-dı 10a/1

ṣ.-dılar 13b/3, 32b/7

ṣ.-duġunca 10a/14

ṣ.-duñ 34a/7

ṣ.-maḳ 15b/15

ṣ.-up 14b/20, 18a/15, 20b/6, 35b/1, 41b/21

şalā (Ar.): Davet etme, davet.

ṣ. 31a/4

şalābet (Ar.): Dayanıklılık, sağlamlık.

ṣ.+ile 49b/18

ṣ.+in 61a/17

ṣ.+ini 41b/21

ṣ.+lerin 35a/17

şalābetlü (Ar.+T.): Dayanıklı, güçlü.

ṣ. 42a/3, 53a/10

şalaḳ: Aptal, budala.

ṣ. 48a/1

şalavat (< Ar. ṣalavāt): Hz. Muhammed'e ve onun soyundan gelenler için yapılan dualar. *bk. ṣalavāt*

ṣ. getür- (salavat okumak) 14b/4, 39b/19

ṣ. vir- (salavat getirmek) 4b/4, 14a/6, 14a/12, 14b/17, 19b/1, 21a/15, 21b/2, 22a/13, 22b/21, 23b/2, 24b/15, 26a/15, 26b/4, 26b/17, 27a/8, 28a/8, 30a/19, 31b/5, 34a/21, 35a/5, 40b/13, 41b/19, 43b/9, 44b/21, 46b/19, 48a/7, 49b/11, 50a/12, 52a/9, 52b/11, 56a/9, 57a/7, 60a/4, 62b/3

şalavāt (Ar.): Hz. Muhammed'e ve onun soyundan gelenler için yapılan dualar. *bk. ṣalavat*

ṣ. getür- (salavat okumak) 41a/8, 57a/20

ṣ. vir- (salavat getirmek) 2b/8, 3b/7, 5a/20, 8a/11, 9a/4, 10a/19, 11b/16, 17b/6, 18b/20, 27a/15, 29b/8, 33b/9, 41a/1

şalıcı: Sallayan.

ṣ. 26a/10

şalıḳ: Ucunda kısa zincirlere bağlı birkaç demir yuvarlağı bulunan sopadan ibaret eski savaş aleti, gürz. *bk. ṣaluḳ*

ṣ. 18a/16, 18a/18, 48a/1

ṣ.+dan 17b/5

ṣ.+(ġ)ı 56b/14

ṣ.+(ġ)ın 6a/10

ṣ.+lar 10a/8

şalış-: Karşılıklı hamle yapmak.

ṣ.-up 10a/8

şāliḥ (Ar.): Dinin emirlerine uygun davranan.

ṣ. 26b/12, 28a/5

şallū ʿaleyhim ecmaʿīn (Ar.): "Hepsine salat olsun" anlamında bir söz.

ṣ. 2a/5

salṭanat (Ar.): Hükümdarlık, güç, zenginlik.

s. 12b/2, 19a/19, 38a/10, 41a/17, 41b/2, 43a/3, 57b/19, 59a/6, 60a/14

s.+a 42a/8

s.+da 26b/14

s.+ı 8a/9, 8b/5, 12b/13, 24a/9, 44a/14, 65b/1

s.+ın 20a/15, 21a/1, 33b/11, 60a/21

s.+ına 60b/6, 63b/3

s.+ını 41b/21, 61a/17

s.+la 20a/21, 23b/3, 37b/11, 50a/11

salṭanat-ı eṣḥār (Far.): Sihirbazlık yeteneği, ustalığı.

s.+uñ 65a/15

şaluḳ: Ucunda kısa zincirlere bağlı birkaç demir yuvarlağı bulunan sopadan ibaret eski savaş aleti, gürz. *bk. ṣalıḳ*

ṣ. 30b/18

ṣ.+lar 10a/6

Şālūn: İran pehlivanlarından biri.

Ş. 31b/21

Sām: Nerîmân'ın oğlu Zâl'ın babası olup Şehnâme'nin ünlü kahramanıdır. *bk. Sām-ı Süvār, Sām-ı süvār-ı pehlevān-ı rūzigār, Sām-süvār-ı cihān, Sām-u süvār*

S. 3b/1, 6a/7, 26a/5, 26b/11, 27a/20, 27b/20, 28b/10, 29a/6, 29a/9, 29a/13, 29b/11, 29b/12, 29b/14, 29b/15

S.+a 5a/20, 25a/13, 29b/12

S.+dan 4b/17, 5a/1, 25b/8, 29a/2

S.+dur 28b/13

S.+ı 4a/5, 5b/7, 6a/4, 6a/10, 25a/7, 29b/15

S.+ıla 25b/15

S.+uñ 4b/14, 28b/9, 28b/12, 29a/8, 29b/18

şaman: Saman.

ş. 30b/2, 48b/11, 51b/20

Şamed: Hiç kimseye veya hiçbir şeye ihtiyaç duymayan; Allah.

Ş.+dür 53b/16

Sām-süvār: Nerîmân'ın oğlu Zâl'ın babası olup Şehnâme'nin ünlü kahramanıdır. *bk. Sām, Sām-ı süvār-ı pehlevān-ı rūzigār, Sām-süvār-ı cihān, Sām-u süvār*

S. 6a/11, 6b/14, 6b/17

S.+dan 27b/12

S.+uñ 2b/14

Sām-ı süvār: Nerîmân'ın oğlu Zâl'ın babası olup Şehnâme'nin ünlü kahramanıdır. *bk. Sām, Sām-süvār, Sām-ı süvār-ı pehlevān-ı rūzigār, Sām-süvār-ı cihān, Sām-u süvār*

S. 2b/19, 5a/11, 5a/18, 6a/6, 6a/8, 25a/5, 25a/7, 25a/8, 25a/13, 25a/14, 26a/8, 27a/16, 27b/4-5, 27b/7, 27b/7, 27b/13, 27b/16, 28a/9, 28b/4, 28b/7, 28b/13, 29a/11, 31a/19, 31b/11, 32a/14, 32b/14, 33a/3, 33a/4, 33a/16, 33b/10

S.+a 25a/10

S.+dan 4a/6, 4b/13-14, 5a/9, 5b/1, 5b/2, 5b/4, 24b/18, 24b/21, 25a/4, 27b/10

S.+dur 25a/16, 25b/7

S.+durur 28b/13

S.+ı 5a/14, 5b/5, 6a/2

S.+uñ 5a/12-13, 6a/12, 25b/6, 32b/16

Sām-ı süvār-ı pehlevān-ı rūzigār: Nerîmân'ın oğlu Zâl'ın babası olup Şehnâme'nin ünlü kahramanıdır. *bk. Sām, Sām-süvār, Sām-ı Süvār, Sām-süvār-ı cihān, Sām-u süvār*

S. 27b/21

Sām-ı süvārveş: Sâm-ı süvâr gibi.

S. 5b/8

Sām-u süvār-ı cihān: Nerîmân'ın oğlu Zâl'ın babası olup Şehnâme'nin ünlü kahramanıdır. *bk. Sām, Sām-süvār, Sām-ı Süvār, Sām-ı süvār-ı pehlevān-ı rūzigār, Sām-u süvār*

S. 32b/8

Sām-u süvār: Nerîmân'ın oğlu Zâl'ın babası olup Şehnâme'nin ünlü kahramanıdır. *bk. Sām, Sām-ı Süvār, Sām-ı süvār-ı pehlevān-ı rūzigār, Sām-süvār-ı cihān,*

S. 5a/2, 27a/19, 27b/15, 27b/19, 28a/1, 28a/10, 28a/13, 28b/15, 28b/16, 28b/17, 28b/19, 28a/8, 29a/14, 29b/9, 29b/10, 29b/21, 30a/17, 30a/20, 30b/10, 31b/1, 32b/8, 33a/8, 33a/20

S.+a 2b/12, 27b/6, 28a/14, 29a/8

S.+dan 5a/5

S.+durur 28b/16

S.+ı 4a/1, 26b/6, 30b/10, 32a/16

S.+layın 10a/10

S.+uñ 5a/6, 33a/5

şan: Ün, şan, şöhret.

ş. 10a/9, 16a/6, 17b/14, 18a/14, 36b/7, 61a/13

ş.+ı 30b/2

saña: Sana.

s. 5a/9, 5a/9, 5b/15, 8a/16, 8a/19, 8b/3, 8b/5, 11b/2, 11b/2, 11b/9, 12a/12, 12a/12, 12b/2, 12b/6, 12b/7, 12b/9, 12b/11, 12b/21, 13a/15, 13a/15, 13b/7, 13b/9, 15a/21, 16a/21, 21a/20, 21a/21, 21b/8, 21b/10, 21b/12, 21b/12, 21b/13, 22a/12, 22b/2, 22b/3, 22b/3, 22b/19, 23a/21, 25a/8, 26b/12, 27b/1, 28a/12, 28a/20, 28b/3, 28b/21, 29a/5, 29a/21, 30a/4, 30a/13, 34a/17, 37b/11, 38b/1, 39b/21, 40a/1, 40a/10, 40a/17, 40a/19, 40b/20, 44a/20, 45b/16, 46a/20, 48a/9, 52b/10, 55a/8, 57a/3, 62b/19, 64a/7, 66a/20, 66a/20

şan-: Sanmak, farzetmek, düşünmek.

ş.-asın 50a/5

ş.-asız 8b/10

ş.-dı 11b/14, 15b/6, 63b/3, 65b/21, 65b/21, 66a/1

ş.-dılar 11b/12 , 15b/3 , 63a/13

ṣ.-ma 21b/10, 23a/21, 30a/14

ṣ.-sun 5b/15

ṣ.-up 8b/12, 8b/13, 11b/12, 17a/12, 37b/19, 38a/15, 63a/13, 63b/2

ṣ.-ur 33a/10, 48a/11

ṣ.-ursın 25a/8

şanᶜat (Ar.): Ustalık, hüner.

ṣ.+uñ 2a/16

sancaġ: Sancak, bayrak. *bk. sancaḳ*

s. 16b/3

s.+a 18a/16

s.+ından 10b/2

sancaḳ: Sancak, bayrak. *bk. sancaġ*

s. 15a/10, 16b/3

s.+lar 32a/6

s.+lardan 50a/2

şanç-: Saplamak, batırmak.

ṣ.-a 39b/4, 40a/8

ṣ.-up 9a/19, 39a/10

şandel (Ar.): Oturak, iskemle. *bk. ṣandelī*

ṣ. 25b/11, 59b/12, 63a/19

şandelī (Ar.): Oturak, iskemle. *bk. ṣandel*

ṣ. 35b/6

ṣ.+ler 19b/3, 19b/10, 28b/6

Ṣānicᶜ: Her şeyi yaratan; Allah.

Ṣ. 1b/3, 7b/6

Ṣ.+uñ 7a/12

şanki (T.+Far.): Sanki, güya. *bk. sankim*

ṣ. 50b/15, 61a/3

şankim (T.+Far.): Sanki, güya. *bk. sanki*

ṣ. 19b/18, 20b/21, 26a/8, 43b/19, 61a/1

şarar-: Sararmak.

ṣ.-mış 15a/17

sarāy (Far.): Saray.

s. 43a/5

s.+a 37a/10

s.+ın 38a/10, 58b/9, 59a/13, 64b/7

s.+ına 35a/14, 58b/4

s.+ında 5a/14, 25a/3, 58b/11

s.+ından 24b/10, 42a/6

s.+ınuñ 58b/10

s.+lar 37a/11

s.+larımuz 37a/12

s.+umda+durur 47b/14

şarın-: (Sarığı) Üzerine dolamak, üzerine sarmak.

ş.-mış 12a/4

ş.-up 20a/14

şarḳıt-: Sarkıtmak.

ş.-(d)ur 66a/14

şarrafān-ı cevāhir (Far.): (mec.) Bir şeyin kıymetini, değerini bilenler, anlayanlar.

ş. 14a/14

şarrāfān-ı cevāhir-i ẓarāfet (Far.): (mec.) Bir şeyin inceliklerini, güzelliklerini bilenler, anlayanlar.

ş. 27a/18

şarşar (Ar.): Şiddetli ve soğuk esen rüzgār.

ş. 46b/6, 46b/6

şaru: Sarı.

ş. 37a/21, 37b/2, 41b/18, 53a/6

ş.+sı 16a/2

şar-: 1. Sarmak, dolamak.

ş.-up 8b/19, 8b/19, 19a/8

2. Yardımcı fiil.

ş.-up 8b/19

saṭır (< Ar. saṭr): Satır, alt alta sıralanmış her bir dizi.

s. 38a/11

sātir (Ar.): Örten, kapatan, gizleyen.

s. 1b/4

Şaṭvān-ı ʿAcem: İran pehlivanlarından biri.

Ş. 32a/1

saṭvet (Ar.): Karşı konulmaz derecede zorlu ve ezici kuvvet, güç.
s. 35a/17
şav-: Savmak, defetmek, uzaklaştırmak.
ş.-dı 9a/6, 9a/11, 9a/17, 9b/14
şavaş: Savaş, cenk.
ş. 8b/17, 18b/17
şayd (Ar.): 1. Avlama, avlanma.
ş. it- (avlamak) 26b/1, 46b/3, 47b/16, 57a/2
2. Av.
ş.+umuzdur 33a/7
sāye (Far.): (mec.) Koruyup gözetme, himaye.
s.+ñi 34a/7
sāyebān (Far.): Gölgelik.
s. 25b/10
s. it- (gölge etmek) 20a/10, 42a/18
s. ol- (gölge yapmak) 20a/2
s. tut- (gölgelik hazırlamak) 61a/9
sāyebān-ber (Far.): Gölge yapma, gölge oluşturma.
s. 44b/20
sāyir (< Ar. sāʾir): Diğer, başka, öteki.
s. 1b/4, 32a/2
sayvan (< Far. sāye-bān): Gölgelik. *bk. sāye-bān*
s. 46a/10
şayyād (Ar.): Avcı.
ş. 40b/21
şayyādveş (Ar.+Far.): Avcı gibi.
ş. 57a/2
sāz (Far.): Telli çalgı.
s. 36a/4
sāzende (Far.): Müzik aleti çalan, çalgıcı.
s.+ler 31a/7
sāz (Far.): Savaş aletleri.
s.+ler 35a/16
sebaḳ (Ar.): Ders.

s. 66b/1

s. al- (ders almak, talim etmek) 24a/13, 24a/14, 58b/1

s. oḳu- (ders okumak, ders almak) 28a/7

sebeb (Ar.): Sebep, neden.

s. 12b/14, 32b/18, 51b/15, 61b/3

s.+den 37a/11, 51b/3, 53a/14, 58a/2, 58a/9, 61b/15

sebebsüz (Ar.+T.): Sebepsiz, nedensiz.

s. 63a/1

sebz (Far.): Yeşil.

s. 35b/9

sebzevāt (Far.+Ar.): Sebzeler, zerzevat.

s.+ı 39a/4

sebze-i ḥaḍrā (Far.): Yeşil sebze.

s. 55b/12

seccāde (Ar.): Seccade, namazlık.

s.+ye 32b/11, 32b/17

seccāde-i zühhād (Far.): Zahitlerin seccadesi.

s. 56a/18-19

secde (Ar.): Secde.

s. ḳıl- (secde etmek) 44b/18

secde-i şükr (Far.): Şükür secdesi.

s. it- (şükür secdesi yapmak) 40a/1-2

seç-: Seçmek, farketmek.

s.-üp 4a/19

seçil-: Seçilmek, ayrılmak.

s.-di 59b/18

sed (< Ar. sedd): Set, engel.

s. 46a/4

sedd-i ḫar-puşt (Far.): Set, engel.

s.+ı 66b/13

sedd-i İskender (Far.): Büyük İskender'in inşa ettirdiği set. *bk. sedd-i Sikender*

s. 32a/20

sedd-i İskenderī (Far.): Büyük İskender'e ait olan set.

S. 32a/19

sedd-i sedīd (Far.): Kuvvetli set.

s. 2a/10

sedd-i Sikender (Far.): Büyük İskender'in inşa ettirdiği set. *bk. sedd-i İskender*

s. 15a/7, 15b/11

sedd-i Yeʾcūc (Far.): Yecüc setti.

s.+ı 38b/4

sefer (Ar.): 1. Savaş.

s. 55a/15, 55a/17

2. Yolculuk.

s. 39a/17

3. (mec.) Allah'a yöneliş.

s. ḳıl- (Allah'a yönelmek, dünyevi bağları bırakmak) 40b/1

segirt-: Koşmak, hızlıca gitmek.

s.-(d)üp 16a/12

seḫāvet (Ar.): Cömertlik, el açıklığı.

s. 2b/2

s.+de 25a/12

seḥer (Ar. seḥar): Şafağın sökmek üzere olduğu vakit.

s. 3a/2, 3a/4, 14a/16, 20a/11, 31b/10, 33b/18, 49b/8

seḥergāh (Ar.+Far.): Seher zamanı, seher vakti.

s. 57b/6

seḥḥāre (Ar.): Büyücü kadın.

s.+dür 24a/15

seḫun (< Far. süḫan): Söz, kelam.

s. 24b/15

seḫun-dān-ı miṣl-i mūr (Far.): Karınca gibi güzel söz söyleyen, konuşan.

s. 52b/19

seḫun-men-dān-ı ḥaḳāyıḳ (Far.): Hakikatleri söyleyenler.

s. 14a/13, 27a/17

seḫun-dān (< Far. süḫan-dān): Güzel ve düzgün söz söyleyen (kimse).

s. 67b/2

Sekīne: Allah ile İsrâiloğulları arasındaki ahdin sembolü olan, on emirin yazılı bulunduğu levhaların muhafaza edildiği sandık. *bk. Sekīneʾ-i Tābut*

S. 41a/7

S.+i 10b/6, 14b/3

S.+nüñ 18b/9

Sekīneʾ-i Tābūt: Allah ile İsrâiloğulları arasındaki ahdin sembolü olan, on emirin Yazılı bulunduğu levhaların muhafaza edildiği sandık. *bk. Sekīne*

S. 19a/4

sekiz: Sekiz.

s. 32b/4, 60b/14

sekiz kez yüz biñ: Sekiz yüz bin.

s. 16b/19, 49b/19-20

seksen: Seksen.

s. 60b/18, 64a/18

seksen dört: Seksen dört.

s. 9a/15

seksen üç: Seksen üç.

s. 40b/5

selām (Ar.): Selam.

s. 8a/17, 12a/10, 16a/20, 23a/17, 32b/13, 34b/17, 54b/5

s.+ın 19a/17, 32a/3

selāmla- (Ar.+T.): Selam vermek.

s.-dılar 14b/2

s.-yup 10b/7

selāṭīn (Ar.): Sultanlar, padişahlar.

s. 8b/4, 12b/13, 31a/2, 31a/6, 31a/10, 36a/15, 36a/7

s.+ler 13a/3, 22b/14, 32a/5, 41a/9, 50a/18

selāṭīn-i cihān (Far.): Cihan sultanları.

s. 67a/18

seleb (Ar.): Birinden zorla alınan elbise, silah.

s.+ile 36a/4

s.+ler 35a/16

selīm (Ar.): Kusursuz, sağlam, doğru.

s. 23a/12

selsebīl (Ar.): Cennetteki bir çeşmenin adı.

s. 39a/3

semᶜ (Ar.): Söz dinleme.

s.+ümüz ṭut- (söz dinlemek) 4b/21

semāᶜ (Ar.): Raksetme, dönme.

s. ur- (raksetmek, dönmek) 8b/11

semā (< Ar. semāʾ): Gökyüzü.

s.+ya 30a/10

semek (Ar.): Balık.

s. 16a/5, 19a/18, 20b/20, 41a/21, 46b/9, 56b/9, 61a/7

semen (Far.): Yasemin çiçeği.

s. 28b/5, 55b/12

Semendūn: Bir yer adı.

S. 5a/11

Semerḳand: Semerkant şehri.

S. 43a/6

semiʿnā (Ar.): "İşittik" anlamında Arapça bir söz.

s. 65b/17

sen: Sen (Şahıs zamiri).

s. 3b/3, 11b/4, 12a/15, 12b/8, 13b/15, 17a/10, 21a/14, 21b/14, 22a/11, 24a/19, 24b/3, 25a/7, 26b/10, 26b/10, 29a/17, 29b/2, 30a/5, 33a/5, 34a/21, 38a/21, 40b/13, 42a/5, 46a/16, 46a/16, 46a/18, 46a/19, 46b/2, 46b/11, 46b/12, 46b/12, 46b/14, 48b/14, 52b/19, 55a/4, 55a/7, 56a/7, 56b/17, 56b/19, 56b/20, 56b/20, 56b/20, 65a/16, 65a/17, 65b/12

s.+ce 52b/7

s.+de 62a/12

s.+den 13b/7, 21a/13, 21b/18, 40a/17, 40b/19, 65b/2, 65b/13, 66a/20, 66b/3, 169b/4

s.+i 2b/20, 2b/20, 2b/21, 11b/5, 12b/9, 12b/10, 34a/17, 45a/5, 46b/4, 55a/8

s.+üñ 3b/1, 8a/20, 11a/20, 12a/6, 12b/21, 15a/18, 18a/7, 26b/13, 28a/17, 28a/21, 28b/8, 37a/17, 37b/8, 38a/14, 38b/16, 40b/15, 42b/11, 42b/14, 43a/13, 44a/20, 50b/1, 51a/7, 54b/6, 55a/11, 65a/15, 65a/21, 65b/12

s.+üñdür 5b/9, 8a/19, 8b/5, 22b/2, 22b/9, 29b/8

s.+üñle 16a/21, 16b/4, 46b/17

s.+üñ+ile 54b/18

ṣenā (Ar.): Övme, övüş.

ṣ. eyle- (övmek, methetmek) 63a/18

ṣ. it- (övmek, methetmek) 20a/19

s. ḳıl- (övmek, methetmek) 4b/12, 21a/9, 25b/21, 31b/16, 31b/18, 34a/6, 41b/8, 56a/21
s.+sı 67a/20
sencileyin: Senin gibi.
s. 29b/1, 37b/19
seng: Kaya, taş.
s. 10a/16
seng-i āsiyāb (Far.): Değirmen taşı.
s.+layın 8b/19
seng-i ḫāra (Far.): Mermer taşı, pek sert taş.
s. 10a/13
ser (Far.): Baş.
s. 15a/7, 15a/10, 21b/18, 29a/17, 36a/4, 48a/3, 56a/21, 59b/3
s. dök- (bağ eğerek hürmet göstermek veya başını vermek) 47b/18
s. ḳo- (baş eğmek, hürmet etmek, büyüklüğünü kabul etmek) 43b/6
s.+in 39a/10
s.+inden 61b/12
serā-perde (Far.): Otağ, büyük çadır.
s.+ler 25b/10
serçe: Ötücü küçük bir kuş, serçe.
s. 43b/3, 43b/3, 56b/19, 66a/2
s.+ce 56b/10
s.+ken 66a/1
ser-güẕeşt (Far.): Macera, serüven.
s.+inden 33b/16, 50b/1, 56a/10
s.+ini 54b/13
s.+üñi 52b/17
ser-ḥadd (Far.+Ar.): Sınır boyu, hudut.
s.+i 37a/20
s.+ine 37a/19, 39b/9, 47b/8
ser-ḥadd-i Rūş (Far.): Rus sınırı.
s.+a 61b/17
ser-heng (Far.): Bekçi, kavas.
s. 8b/16

s.+leri 5b/17

s.+lerin 8b/17

ser-ifrāz (< Far. ser-efrāz): Başını yukarı kaldıran, yükselten, benzerlerinden üstün olan. *bk. ser-firāz*

s. 29b/5

serīr (Ar.): Taht, oturulacak yüksekçe yer, divan.

s. 39a/4, 45a/20

s.+den 56a/21

s.+ine 35b/5

s.+inüñ 48b/6

serīr-i salṭanat (Far.): Sultanlık tahtı.

s.+da 2a/9

ser-keş (Far.): Asi, başkaldıran.

s.+ler 18a/13

s.+lerüñ 30b/7

ser-keşān (Far.): Asiler, isyankârlar.

s. 57b/2

ser-keşlik (Far.+T.): Asilik, itaatsizlik.

s. 22a/1, 33a/14

ser-nügūn (< Far. ser-niġūn): 1. Tepetaklak.

s. 14a/18

2. Talihsiz, bahtsız.

s. 18a/17

ser-serī (Far.): Ahmaklık, avarelik, başıboşluk.

s. 21a/15

serv (Far.): Servi ağacı.

s. 44a/11

servüḳad (< Far.+Ar. serv-ḳadd): Servi gibi boyu olan.

s. 43b/20

server (Far.): Baş, başkan, lider, reis.

s. 13b/6, 13b/20, 16a/9, 18b/7, 41a/9, 43a/17, 46a/11, 50a/18, 56b/15, 63b/16, 65b/15

s.+em 46b/2

s.+i 9b/11

s.+ler 15a/11, 15a/11, 31a/2, 34b/20, 35a/1

s.+lerden 8b/4

s.+lere 31a/6

s.+leri 13a/20, 14b/4, 15b/7, 16a/4, 25b/3, 25b/16, 45b/7, 59a/1

s.+ler+ile 32a/17, 43a/5-6

s.+lerin 18b/6, 27b/3

s.+lerinden 18b/7, 25b/21, 32a/10, 64a/16, 64a/18

s.+lerinüñ 30b/7

s.+lerüm 26a/11, 29a/17, 46b/7

s.+ler+ile 34b/8, 35b/2, 66a/6

s.+lerle 36a/15

s.+üm 26a/10

serverān (Far.): Başlar, liderler, reisler.

s. 57b/2

serverlik (Far.+T.): Bankanlık, reislik, önderlik.

s. 21b/18

server-i selāṭīn (Far.): Sultanların önderi.

s. 10a/3-4

s.+ler 22b/14

s.+leri 38b/4

server-i enbiyā (Far.): Peygamberlerin önderi; Hz. Muhammed.

s. 67a/3

server-i laʿīn (Far.): Şeytan.

s. 24a/1

server-i sāḥirān (Far.): Sihircilerin başı.

s. 64a/4 , 60a/12

server-i selāṭīn (Far.): Sultanların başı, önderi.

s. 38a/12

s.+den 22a/15

s.+ler 7b/11, 10b/6, 20b/2, 22a/14, 22b/11, 57a/11

s.+lerüñ 22b/13

server-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın yiğidi, pehlivanı.

s. 32b/9

server-i şeyāṭīn (Far.): Şeytanların reisi.

s. 60a/6, 65a/11

servi (Far.): Servi ağacı. *bk. serv*

s. 45a/20

s.+nüñ 45b/3, 45b/5

servi-ḳad (Far.+Ar. servi-ḳadd): Servi boylu (sevgili).

s.+sin 52b/7

serv-i nāz (Far.): (mec.) Nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili.

s. 52b/6

serv-i revān (Far.): (mec.) Salınarak yürüyen uzun boylu sevgili.

s.+lar 39a/2, 43b/16

ser-bülend (Far.): Yüksek, yüce, âli.

s. 35b/9

ser-cümle (Far.+Ar.): Hep, tamamen.

s.+müz 55a/9

s.+nüñ 37b/15

s.+si 24b/10, 34a/6, 40a/11, 62a/8

s.+sin 54b/13

ser-defter-i cāẕūyān (Far.): Cadıların en başta olanı, lideri.

s. 64a/5

ser-firāz (Far.): Başını yukarı kaldıran, yükselten, benzerlerinden üstün olan.

bk. ser-ifrāz

s. 5a/19, 43b/6, 57b/3, 66a/2

ser-firāz-ı cihān (Far.): Cihanın seçkin (kişisi).

s. 33a/10

ser-keş (Far.): Asi, itaatsiz, başkaldıran.

s. 29b/7

ser-keşān (Far.): Asiler, itaatsizler.

s. 43b/6, 48a/3

sev-: Sevmek.

s.-mez 28a/5

ṣevāb (Ar.): Mükâfat kazandıracak hayırlı iş ve davranış.

ṣ. bul- (güzel işlere nail olmak) 41b/19, 43b/9, 46b/19, 48a/7, 50a/12

ṣ.+ından 14a/12

sevgi: Yakın ilgi, bağlılık, muhabbet.

s.+sin 37a/17

sevgülü: Sevilen.

s.+sine 12a/13

sevin-: Sevinmek. *bk. sevün-*

s.-di 25a/16, 28a/3

ş̲evr (Ar.): Boğa, öküz.

ş̲. 58a/20

ş̲.+üñ 61a/3

sevün-: Sevinmek. *bk. sevin-*

s.-diler 11b/12

seyf (Ar.): Kılıç.

s. 14a/21, 18a/16, 18a/18, 18b/10, 31b/15

Seyf-i Ḳāṭı': Yunanlı bir pehlivan.

S. 19a/6

seyir (< Ar. seyr): Gezip dolaşma, gezinme, teferrüç. *bk. seyr*

s. 56a/19

s.+de 7b/7

seyl (Ar.): Sel.

s. 17a/17

seyl-i ḫūn (Far.): Kan seli.

s. 19a/2

seyr (Ar.): Gezip dolaşma, gezinme, teferrüç. *bk. seyir*

s. 31a/6, 31a/8, 38b/21

s. it- (gezmek, gezinmek)

s. itdür- (gezdirmek, dolaştırmak) 5b/13

seyrān (Ar.): Gezme, gezip dolaşma.

s. 5b/19

s. eyle- (gezinmek, dolaşmak) 4b/17, 55a/10

s. it- (gezinmek, dolaşmak) 6b/1

seyr (Ar.): Yolculuk, seyahat.

s. 39a/17

seyyāre (Ar.): Gezip dolaşan, gezen.

s.+leyin 31a/6

şı-: 1. Yenmek, mağlup etmek.

ṣ.-dı 26a/12

ṣ.-dılar 10b/2

ṣ.-duñ 29a/17

ṣ.-mamışdur 25a/7

ṣ.-ya 29b/1

ṣ.-yam 56b/9

ṣ.-yup 10a/20, 10a/21, 18b/10

2. Bozmak.

ṣ.-madı 28b/10

sıbṭ (Ar.): Boy, kabile.

s.+uñ 10a/3, 14b/4, 14b/8, 19b/9, 20b/15, 57a/9

şıçra-: 1. Sıçramak.

ṣ.-yup 16a/13, 18b/1, 49b/18

2. Yardımcı fiil.

ṣ.-yup 8a/12

ṣ.-dı 18a/9

şıdḳ (Ar.): Saflık, halislik; bağlılık, sadakat.

ṣ.+ına 1b/10, 33b/7

Ṣıfāhān: İsfahan şehri.

Ṣ. 43a/6

şıfat (Ar.): Nitelik, vasıf, özellik.

ṣ. 46a/14

ṣ.+ı 26b/15

şıfatlu (Ar.+T.): Nitelikli, vasıflı.

ṣ. 57a/16

şıġ-: Sığmak.

ṣ.-ardı 11a/10

şıġa-: (Kol) sıvamak.

ṣ.-yup 31a/6, 31a/10

sıġın: Yabani geyik.

s. 48a/16, 51b/9

şıġın-: (mec.) Güvenmek, yardım istemek veya ummak.

ṣ.-up 34a/18

şıḥḥat (Ar.): Sağlık, esenlik.

ṣ. bul- (sağlıklı olmak) 13b/18

ṣ.+ıla 56b/2

ṣıḳ-: Sıkmak.

ṣ.-alar 51b/3

ṣ.-avuz 51b/2

ṣ.-dı 53b/12

ṣ.-up 17b/20

ṣıḳış-: Kalabalıktan dolayı birbirine çok yaklaşmak.

ṣ.-dılar 10a/11

ṣın-: 1. Yenilmek, bozguna uğramak.

ṣ.-mış 18a/10

ṣ.-up 18a/11

2. Yardımcı fiil.

ṣ.-ur 33a/9

ṣıñdur-: Yenmek, mağlup etmek.

ṣ.-up 30b/21

ṣınur (< Yun. sinor): Sınır.

ṣ.+ı 56b/18

ṣ.+ında 41a/11

Ṣırāṭ: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

Ṣ.+ıla 7b/21

ṣırça: Cam, billur.

ṣ. 66a/2

ṣ.+ca 56b/9

sırr (Ar.): Gizli tutulan şey, sır.

s.+a ir- (sırrını kavramak, inceliğini kavramak) 63a/9

s.+ı 62b/7, 63b/5

s.+ıdur 1b/5

s.+ına 2b/15

s.+ından 63a/21

s.+ını 38b/19

ṣırt: Sırt.

ṣ.+ı 50a/1

sıvış-: Kaçmak.

s.-dılar 10a/10

Sidre: Hz. Muhammed'in Miraç Gecesi'nde Cebrail ile birlikte yükseldiği yedinci kat semada bir makam.

S.+ye 1b/8

siḥir (< Ar. siḥr): Sihir, büyü. *bk. siḥr*

s. 34b/2, 57b/13, 57b/18, 58a/5, 58b/1, 59a/8, 59a/14, 59a/17, 60b/17, 61a/1, 63b/20, 64b/4, 66a/9

s. ḳıl- (sihir yapmak) 34a/11, 34a/17, 34b/8

s. oḳu- (sihir yapmak) 8b/8, 15b/3

s.+de 57b/11

s.+le 24a/16, 34b/6, 48a/14

s.+leri 34b/5

siḥr (Ar.): Sihir, büyü. *bk. siḥr*

s. oḳu- (sihir yapmak) 15b/1

s.+i 57b/10, 57b/11

s.+ile 24a/9, 24a/10, 34a/11, 59a/8, 60b/19, 61a/3, 61a/19, 64a/18, 64b/6, 64b/9, 64b/12, 64b/19, 65a/7, 65a/8, 65a/14, 65b/8, 66a/10

s.+in 34b/4

s.+inden 34a/18

s.+üñ 65b/14

siḥr-i ibṭāl (Far.): Sihri bozma.

s.+ile 66a/9

siḥr-i ḳuvvet (Far.): Sihir gücü.

s.+ine 65a/10

siḥr-i muṭlaḳ (F): Kesin, sağlam sihir.

s. 2a/15

siḥr-i mübīn (Far.): Belli, apaçık sihir.

s. 2a/13

sikel: Topal.

s. 46b/11

Sikender : Hızr ile birlikte ab-ı hayatı aradığı rivayet edilen büyük Makedonya kralı İskender. *bk. Sikender-i Kübrā*

S. 23b/1, 34b/4, 34b/8, 34b/11, 35b/10, 35b/15, 35b/20, 36a/1, 36b/3, 37a/17, 37b/10, 37b/20, 38b/8, 40a/18, 66b/13, 66b/14

S.+dür 67a/20

S.+üñ 34a/6, 34b/1

Sikender-i Kübrā: Hızr ile birlikte ab-ı hayatı aradığı rivayet edilen büyük Makedonya

Kralı İskender. *bk. Sikender*

S. 38a/5

Sikender Seddi: İskender'in yaptırdığı meşhur set, duvar.

S. 58a/19

Sikenderveş: İskender gibi, ona benzer bir şekilde.

S. 40b/1

sīl (Far.): Sel.

s. 3b/2, 36b/15

s.+ler yürü- (çok sel akmak) 34b/2

sīl-āb (Far.): Sel suyu, sel.

s. 36b/6

sīl-i ġarīm (Far.): Alacaklı bir şekilde akan sel gibi.

ġ.+leyin 32a/19-20

silāḥ (Ar.): Her türlü savaş aleti.

s. 31b/11

s.+um 47a/19

silk-: Bir şeyi kuvvetle sallamak.

s.-üp 8b/20

sille (< Far. sīlī): Tokat, şamar. *bk. sīlī*

s. şal- (tokat atmak) 46b/9, 56b/9

sīlī (Far.): Tokat, şamar. *bk. sille*

s. 43a/21

sīm (Far.): Gümüş.

s. 2b/3, 31a/5, 52b/7, 61a/12

sīmīn-ten (Far.): Gümüş tenli.

s. 43a/6

Sīmurġ: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevi kuş, Simurg. *bk. Sīmurġ-ı ᶜAnḳā, Sīmurġ-ı Ḳāf*

S. 6a/6, 6a/12, 9b/19, 10b/1, 10b/10, 10b/11, 10b/16, 10b/19, 10b/21, 11a/3, 11a/8, 11b/18, 12a/10, 12a/13, 12a/16, 12a/17, 12a/17, 12a/21, 12b/1, 12b/1, 12b/3,

12b/13, 14b/11, 15a/19, 17b/15, 18b/2, 18b/5, 19a/10, 19b/13, 19b/13, 19b/17, 19b/17, 20a/9, 23a/9, 23a/14, 26a/20, 41a/10, 43b/2, 44b/14, 45a/8, 49b/16, 50a/19, 50b/2, 50b/3, 50b/8, 50b/8, 50b/9, 51a/6, 51a/7, 51a/8, 51a/8, 51b/6, 51b/7, 51b/8, 52a/14, 53a/5, 53b/10, 54a/4, 54a/12, 54b/8, 55a/11, 55b/9, 56a/7, 56a/11, 57a/15, 58b/14, 59a/12, 61a/8, 66a/11, 66a/13, 66a/16

S.+a 11a/7, 11a/8, 19a/10, 42a/13, 50a/21, 52a/11, 59a/20

S.+ı 45a/10, 53b/11, 53b/14

S.+lar 50b/4, 54b/9

S.+lardan 50b/8

S.+uñ 6a/5

S.+uñı 57a/2

Sīmurġ-ı ᶜālem: Simurg kuşunun yaşadığı yer, diyar, âlem. *bk. ᶜālem-i Sīmurġ*

S.+de 50b/3-4

Sīmurġ-ı ᶜAnḳā: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevi

kuş, Simurg. *bk. Sīmurġ, Sīmurġ-ı Ḳāf, Sīmurġ-ı mübārek*

S. 52b/15

Sīmurġ-ı Ḳāf: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevi kuş, Simurg. *bk. Sīmurġ, Sīmurġ-ı ᶜAnḳā, Sīmurġ-ı mübārek*

S. 46a/9, 50a/21-50b/1, 51b/14, 52b/14, 56a/10, 56a/16, 57b/4

Sīmurġ-ı mübārek: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevi kuş, Simurg. *bk. Sīmurġ, Sīmurġ-ı ᶜAnḳā, Sīmurġ-ı Ḳāf*

S. 12a/11

Sīmurġān: Simurg kuşları.

S. 50b/17

sīn (Ar.): Mezar, kabir. *bk. sin, sinle*

s.+ine sög- (mezarına sövmek, küfretmek) 28a/6

sin (<Ar. sīn): Mezar, kabir. *bk. sīn, sinle*

s. 29b/4

siñ-: Gizlenmek, saklanmak.

s.-erdi 47a/1

s.-mişdi 66a/17

sīne (Far.): Göğüs, sine.

s. 10a/7

s.+sine ṣabır ṣal- (sabırlı olmak)14b/20

siñek: Sinek.

s. 9a/2, 30a/9, 42a/4, 46b/11, 56b/10

s.+ler 62a/17

sinī (< Far. sīnī): Büyük, yuvarlak tepsi.

s.+lerde 31a/3

sinīn (< Ar. sīnīn): Yıllar, seneler.

s. 2a/11

siñirlü: (Yay için) damarlı.

s. 25a/20, 31a/14, 36b/17, 49b/4, 49b/15, 57a/14

sinle (<Ar. sīn): Mezar, kabir. *bk. sin, sīn*

s.+müz 37a/12

Sinob: Sinop şehri.

S. 41b/8, 42a/7, 43a/13, 43a/15, 48a/10, 49b/20, 61a/6, 63b/7, 63b/20, 65b/6, 66a/11

S.+a 42a/9, 47b/10

Sinob Ḳalʿası: Sinop Kalesi.

S. 24b/13, 41a/11, 50a/15, 57a/10, 63b/10, 66a/7

sipāh (Far.): Asker, ordu.

s. 17b/12

s.+ıla 35b/1

s.+ına 18a/15

sipāhī (Far.+Ar.): Atlı asker.

s. 20b/8, 36b/10

s.+ler 35a/16

s.+nüñ 18b/12

sipās (Far.): (Allah için yapılan) Şükür ve övgü.

s. 21a/7

siper (Far.): Kalkan.

s. 9a/7, 30b/6, 48a/4, 48a/4

sipīd (< Far. sefīd): Ak, beyaz.

s. 20a/8

Sīsitān: Bir yer.

S. 24b/20, 25a/18, 25b/2, 25b/9, 25b/11, 27b/3, 30b/7, 32a/9, 32a/17

Sitem Ḫān Endelüsī: Endelüs meliklerinden biri.

S.+le 13a/9, 16a/14

siyāh (Far.): 1. Kara, siyah.

s. 20a/8

s. eyle- (karartmak, kara bir hâl aldırmak) 23b/8

s. it- (karartmak, kara bir hâl aldırmak) 53b/15, 61b/12

2. Esmer, esmer tenli.

s. 25b/1, 32b/7

s.+a 28a/16

s.+uñ 30b/2, 30b/2, 32a/12

siyāh-pūş (Far.): Siyah giyinen; İblis.

s. 8a/14, 8a/19, 8a/20, 8a/21-8b/1, 8b/12, 11a/18, 13a/13, 15a/16, 17a/7, 18a/9, 22a/5, 22b/1-2, 22b/5, 22b/7, 22b/7, 22b/8, 22b/10, 22b/13-14, 22b/15

s.+dan 22b/12

s.+ı 11a/17

siyāset (Ar.): 1. Ceza, özellikle idam cezası.

s. 20b/5, 21a/5

2. Yönetim, politika.

s.+de 21a/5

siyāset-nāme (Ar.+Far.): Devlet yönetimine dair eserlerin ortak adı.

s.+ler 48b/18

siyeh (< Far. siyāh): Siyah.

s. 67a/6

siz: Siz (Şahıs zamiri).

s. 34a/1, 34a/18, 34b/19, 34b/19, 34b/20, 44a/7, 54a/3, 55a/3

s.+den 35a/1

s.+e 11b/2, 35a/10, 37a/15, 53a/17, 53b/2, 55a/2, 63b/17

s.+ler 39a/18, 39a/20

s.+lere 39a/16, 55a/3

s.+leri 34b/21, 35a/1

s.+üñ 6b/15, 33a/21, 37a/16

s.+üñle 33a/6

sizcileyin: Sizin gibi.

s. 35a/12, 53a/10, 53a/16

ṣoḥbet (Ar.): Sohbet, muhabbet.

ṣ. ḳur- (sohbeti başlatmak) 29b/16

ṣ.+i aç- (konuşmayı başlatmak) 27a/1

ṣoḳ-: Takmak, takınmak.

ṣ.-dılar 49b/2

ṣ.-up 3a/8

ṣoḳın-: Takınmak. *bk. ṣoḳun-*

ṣ.-alum 26a/20

ṣoḳun-: Takınmak. *bk. ṣoḳın-*

ṣ.-dı 25a/20

ṣ.-up 57a/12

ṣol: Sol taraf.

ṣ. 7b/14, 9b/20, 10a/2, 12a/4, 14b/1, 14b/6, 14b/8, 15b/3, 15b/4, 17b/9, 19b/3, 19b/9, 19b/10, 19b/21, 20a/9, 20a/9, 20a/18, 20b/3, 20b/12, 25a/21, 25b/5, 31a/6, 32a/5, 32a/18, 36a/15, 41a/9, 42a/15, 45a/21, 47a/2, 47a/2, 50a/7, 55a/19, 56a/18, 63b/9

ṣ.+da 10b/12

ṣ.+ına 15b/5

ṣ.+ında 63b/21

ṣol-: Diriliğini yitirmek, pörsümek.

ṣ.-up 33a/12

ṣoñ: Son, sonra, sonradan.

ṣ. 18a/12, 19a/11, 28a/20, 46b/14, 47a/15

ṣ.+uñda 19a/20

ṣoñra: Sonra.

ṣ. 4b/11, 4b/13, 4b/15, 4b/19, 5a/17, 5b/17, 7a/14, 7b/16, 13b/15, 17b/15, 18b/8, 19b/5, 19b/9, 22b/6, 25a/17, 27b/11, 29a/3, 32a/10, 33a/16, 33a/20, 33a/21, 38a/1, 39b/9, 39b/18, 40a/4, 40a/9, 41a/11, 49b/5, 52b/15, 55a/18, 55a/19, 57b/18, 60a/16, 60a/17, 61b/5, 65a/17

ṣor-: Sormak.

ṣ.- 25a/8

ṣ.-alum mı 34b/14

ṣ.-avuz 35a/1

ṣ.-dı 2b/13, 4b/14, 5a/2, 13a/13, 25b/6, 29a/9, 29a/10, 35b/19

ṣ.-dılar 63a/20

ṣ.-duġun 29a/10

ṣ.-dum 5a/9

ṣ.-dumsa 5a/10

ṣ.-maḳ 27a/12

ṣ.-mayalum mı 34b/14

ṣ.-uñ 34b/16

şoruş-: Birbirine sormak.

ṣ.-dılar 29a/8

ṣ.-dular 54b/16, 59b/10

şovuḳ: Soğuk.

ṣ. 52a/20

sög-: Kaba sözler söylemek, küfretmek.

s.-üp 28a/6

sögül-: Kaba sözler söylenmek, küfredilmek.

s.-ür 2b/1

sök-: Yardımcı fiil.

s.-üp 18b/17

söyin-: Sönmek. *bk. söyün-*

s.-e 56b/11

söyle-: Söylemek, konuşmak, anlatmak.

s.- 2a/20, 11b/16, 25a/9, 29b/7, 37a/5

s.-di 4b/13, 4b/13, 5a/12, 6b/18, 9b/20, 11b/10, 12b/17, 23b/2, 28a/8, 51b/14, 59b/21, 63a/12, 63a/21

s.-diler 22a/20, 64a/11, 64a/14

s.-dük 40b/4, 55a/3

s.-düm 26b/20, 37a/7

s.-düñ 2a/16, 24a/11

s.-gil 2a/14, 2b/3

s.-medin 61b/12

s.-megil 25a/5

s.-mek 28b/11

s.-mekden 47a/13

s.-mişem 21b/20, 46b/17

s.-r 2a/15, 36b/21, 47a/8, 47a/9, 48b/10

s.-rdi 48b/12

s.-rlerdi 24b/21
s.-señne 5a/10
s.-ye 62b/7
s.-yem 12a/8, 13b/19, 14a/1, 24b/14, 26b/21
s.-yevüz 63b/17, 67a/15
s.-yicek 32b/15
s.-yirek 59b/17
s.-yüben 13b/18
s.-yüp 63b/6, 67a/2

söylen-: Söylenmek, denilmek
s.-dügin 63b/12
s.-ür 44a/14

söyleş-: Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.
s.- 12a/9
s.-di 33b/20, 37a/10
s.-mekde 27b/6
s.-üp 58b/3
s.-ür 48b/10
s.-ürek 63a/7
s.-ürken 4a/15

söyün-: Sönmek. *bk. söyin-*
s.-di 34b/5

söyündür-: Söndürmek.
s.-e 34a/15
s.-i 44b/13, 58a/16
s.-meg+içün 51a/16
s.-mezsevüz 51a/15
s.-üp 34b/2
s.-ür 14a/17

söz: Söz.
s. 2a/14, 2b/4, 5a/20, 6a/9, 11b/16, 12b/11, 13a/7, 13b/20, 13b/21, 14a/6, 21b/20, 23b/2, 25a/5, 26b/20, 27a/7, 27a/15, 28a/8, 28b/11, 31a/21, 46b/17, 47a/13, 51b/14, 51b/16, 54b/20, 59a/17, 59b/17,
söz aç- (bahsetmek, konuşmak) 24b/21, 59b/17

söz açıl- (bahsedilmek, konuşulmak) 25b/13, 29a/4, 31a/21, 43a/9, 59b/18
s.+de 62b/17
s.+den 43a/9, 59b/17, 59b/17
s.+i 2a/12, 8a/12, 12b/8, 24b/3, 28a/8, 28a/18, 29b/18, 35a/20, 43a/9, 43a/16, 47a/8, 47a/14, 49a/17, 55a/1, 55b/18, 60b/14, 65a/21
s.+ile 13a/16, 22a/8, 34a/17, 57b/20
s.+in 11b/13, 12b/16, 12b/16, 22a/3, 30a/18, 37a/6, 37a/18, 48b/2, 52b/20, 64a/9, 65a/19
s.+inden 48a/21
s.+ine 8b/12, 22a/4, 46b/20, 59b/4
s.+ler 42a/11, 48b/3, 63a/10
s.+leri 6a/10, 29b/9, 42a/11, 63b/2, 63b/5
s.+lerin 28b/10, 30a/17, 57a/6
s.+lerinden 55a/15
s.+lerine 63a/13
s.+lerüñden 45a/4
s.+üm 2a/13, 12b/6, 12b/7, 13b/6, 26b/6, 26b/21, 40a/16, 45a/15
s.+ümi 29b/7, 38a/1, 54b/15
s.+ümüz 53a/8
s.+ün 11b/10, 14a/3
s.+üñ 2a/20, 8a/20, 15a/18
s.+üne 59a/10
s.+üñe 12b/8, 55a/11
s.+üni 19a/15, 42b/4, 43a/14, 54b/13, 62a/7, 62a/8
s.+üñi 4b/21

şu: Su.

ş. 4b/5, 4b/5, 6b/8, 6b/13, 35b/18, 36a/2, 36a/3, 36a/14, 38b/21, 39a/1, 39a/1, 39a/6, 39a/7, 39a/8, 39a/8, 39a/9, 39a/10, 39b/5, 39b/15, 39b/15, 44b/10, 44b/12, 49a/7, 51a/16, 51a/17, 51a/19, 51a/19, 53b/9
ş.+da 26b/1, 29b/3, 30b/15, 33a/7, 36a/2, 43b/5, 46b/3, 66a/1
ş.+dan 4b/10, 9a/2, 14a/19, 30a/10, 32b/10, 39a/10, 39a/10
ş.+dur 38a/14, 39a/8
ş.+lar 43b/17, 64b/9
ş.+ya 30a/10, 36a/1, 36a/16, 36b/7, 37b/1, 39a/6, 39a/7, 39a/7, 39b/4, 39b/12,

48a/13, 51a/15, 51a/17, 56b/11

ṣ.+yı 35b/10, 39a/5, 39b/14, 45a/7, 55b/8

ṣ.+yıdur 39b/5

ṣ.+yın 17b/13

ṣ.+yından 35b/12, 36a/20

ṣ.+yını 44b/12

ṣ.+yuñ 38a/14

ṣ.+y+ıla 49a/7

suʾāl (Ar.): Soru.

s. eyle- (soru sormak) 3a/12, 4b/12, 6b/7, 42b/11

s. it- (soru sormak) 3a/19, 37a/11, 37b/10, 38a/1, 55b/15

s. ḳıl- (soru sormak) 16a/16, 51b/7

ṣuᶜbān (Ar.): Büyük yılan, ejderha.

ṣ. 45a/10

ṣubḥ (Ar.): Sabah vakti, sabah.

ṣ. 14a/20, 23a/16, 31a/12, 32b/10, 41a/5

ṣ.+a 57b/2

ṣubḥ-dem (Far.): Sabah vaktinde, sabahleyin. *bk. ṣubḥıdem*

s. 31b/9, 31b/9, 36b/19

ṣubḥıdem (< Far. ṣubḥ-dem): Sabah vaktinde, sabahleyin. *bk. ṣubḥ-dem*

ṣ. 3a/2, 14a/15, 14a/19, 14b/19, 32b/9

ṣubḥ-ı ṣādıḳ (Far.): İkinci fecir, hakiki fecir.

ṣ. 31a/18

ṣuç: Suç, günah, kusur.

ṣ.+umuzı 29a/1

ṣuçıraş-: Sıçramak.

ṣ.-urlar 7a/8

ṣuçıra-: Sıçramak.

ṣ.-yup 7a/9

ṣofra (Ar.): Sofra.

ṣ.+lar 25b/13, 31a/3

ṣuḥf (< Ar. ṣuḥūf): Allah'ın dört kitaptan başka bazı peygamberlere gönderdiği emirler.

ṣ.+ıla 3b/18

ṣuḥf-ı Ādem (Far.): Hz. Adem'e gönderilen emirler.

Ṣ. 39b/17

ṣuḥf-ı ḫātem (Far.): Peygamber efendimize indirilen Kur'an.

ṣ. 66b/8

ṣuhf-ı İbrāhim (Far.): Hz. İbrahim'e gönderilen emirler.

ṣ. 39b/18

ṣuḥf-u Ḥaḳ (Far.): Allah'ın gönderdiği emirler.

ṣ.+la 66b/6

sulṭān (Ar.): Sultan, hükümdar, padişah.

s. 7b/8, 12b/8, 22a/1, 22a/18, 44b/15, 58b/6

s.+a 13b/5, 26b/13, 67b/2

s.+dum 38a/12

s.+ı 4a/7, 4b/16, 4b/16, 4b/16, 6a/16, 7b/15, 14b/6, 19b/5, 19b/6, 21b/12, 22b/8, 23b/13, 27a/20, 30a/19, 45b/17, 50a/13, 58b/20, 58b/20, 58b/21, 60a/16, 60b/2, 61b/14

s.+ıdı 19a/15

s.+ıduñ 22a/18

s.+ımış 19a/11

s.+ın 39a/15

s.+ı+ken 61b/3

s.+lar 8b/2, 58b/10

Sulṭān Bāyezīd bin Muḥammed Ḫān: Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid. *bk. Ildırım*

Ḫān, Ildırım Ḫān Bāyezīd

S.+uñ 67a/12-13

sulṭān-ı aʿẓam (Far.): Büyük sultan.

s. 7b/14, 23b/15

sulṭān-ı Benī Aşfer (Far.): Beni Asfer sultanı.

s. 13a/17

sulṭān-ı ekber (Far.): En büyük hükümdar.

s. 10b/5, 19a/3

s.+üñ 18b/4, 42b/15

sulṭān-ı ḥāḳān (Far.): Hükümdarların en büyüğü.

s. 22a/4

sulṭān-ı heftikişver (Far.): Batlamyus coğrafyasına göre dünyanın yedi ülkesi.

s. 8b/15

sulṭān-ı kāmil (Far.): İlim ve fazilet bakımından olgun olan hükümdar.

s. 67a/18

sulṭān-ı Ḳaşır (Far.): Kasır sultanı.

s. 7b/14

sulṭān-ı Mışır (Far.): Mısır sultanı.

s. 23b/14

sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırān (Far.): Her zaman galip gelmiş sultan.

s. 47b/13-14

sulṭān-ı server (Far.): Büyük sultan.

s. 15a/17 , 47b/13

sulṭān-ı şems (Far.): (mec.) Güneş.

s. 14a/19

sulṭān-ı Tūrān (Far.): Türklerin sultanı.

s. 46a/16

sulṭān-ı zamān (Far.): Devrin sultanı.

s. 35a/19

şulu: İçten davranan, güler yüzlü.

ş.+sı 65b/2

şulūḥ (Ar.): Düzelme, iyileşme, iyi duruma gelme.

ş. ḳıl- (ıslah etmek, terbiye etmek) 66a/21

şun^{c} (Ar.): Yapış, yapma.

ş.+ıdur 7b/6

şun-: 1. Hamle yapmak, saldırmak, saplamak.

ş.-dı 9a/6, 9a/7, 9a/8, 9a/12, 39a/11,

2. Uzatmak, saygıyla vermek.

ş.-dı 28a/15, 29a/9, 29b/12, 29b/12, 29b/18, 29b/19, 37a/2, 42b/1,

ş.-dılar 28b/2,

3. Uzanmak.

ş.-up 39a/10

3. (İçki) Sunmak, arz etmek.

ş.-ar 44a/4

ş.-arlar 44a/1

2. Yardımcı fiil.

ṣ.- dı 22a/5, 31a/11, 45b/14

ṣ.-dılar 31a/7

sunḳur: Doğana benzeyen, yırtıcı, avcı kuş.

s. 60a/2

s.+ıla 57b/5

şunul-: Verilmek.

ṣ.-updur 25a/6

ṣ.-duġı 59a/11

şunuş-: Birbirine saldırmak.

ṣ.-up 10a/7

şūr (Ar.): İsrafil'in üfleyeceği boru.

ṣ. 16a/6

ṣ. urul- (sura üflenmek) 64a/21

şūret (Ar.): 1. Dış görünüş, şekil, biçim.

ṣ. 15b/2, 66b/18, 66b/19

ṣ.+de 24a/8

ṣ.+in 33b/2

ṣ.+inde 7a/2, 16a/21

ṣ.+indedi 7b/4

ṣ.+ine gir- (şekline girmek) 8a/13

2. Yüz, çehre.

ṣ.+de 25a/10

şūret-i elḳāb (Far.): (Hz. Muhammed'in) lakapları, unvanları.

ṣ.+ıdur 2a/8

şūretsüz (Ar.+T.): Şekilsiz, biçimsiz, çirkin.

ṣ. 66b/19, 66b/20

şūret-i maʿnī̄ (Far.): Manevi görünüş.

ṣ. 66b/20

şūrnā (< Far. sūr-nā): Zurna.

ṣ. 15a/11, 17a/1, 32b/1, 64b/1

ṣ.+lar 14b/5

Ṣūr-ı İsrāfī̄l (Far.): İsrafil'in üfleyeceği sur.

Ṣ. 36a/20

Ṣūr-ı İsrāfī̄lveş (Far.): İsrafil'in üfleyeceği sur gibi.

Ṣ. 20a/6

sūsen (Far.): Susam.

s. 52b/8

ṣusuzluḳ: 1. Susamış olma durumu.

ṣ.+dan 4b/6

2. Susuz olma durumu, kuraklık.

ṣ. 51a/18, 51a/20

sü: Asker, ordu.

s.+yümüzdür 36a/19

şüᶜbān (Ar.): Büyük yılan, ejderha.

ş. 51b/5

Sübḥān: Her türlü kusurdan, beşerî nitelik ve zaaflardan uzak olan; Allah.

S. 4a/17

süflī (Ar.): Aşağıda bulunan, alçak.

s.+ye 45b/1

2. Bayağı, değersiz.

s.+den 60b/12

süheyl (<Ar. ṣahīl): Kişnemek.

s. 49b/8

s.+i 15a/12

s.+inden 14b/10, 17a/14, 32b/1, 41a/19, 50a/5, 61a/7

Sührāb: Amâlika sultanıdır. *bk. Sührāb bin Şeddād bin ᶜĀd, Sührāb Şāh*

S. 7b/14, 13a/3, 14b/6, 20b/13, 22b/8, 23b/13, 60a/16

Sührāb bin Şeddād bin ᶜĀd: Amâlika sultanıdır. *bk. Sührāb, Sührāb Şāh*

S. 17b/8

Sührāb Şāh: Amâlika sultanıdır. *bk. Sührāb, Sührāb bin Şeddād bin ᶜĀd*

S. 10a/2, 19b/6, 20b/13, 58b/20-21

S.+dan 13a/3

S.+ıla 14b/6, 60a/16

sükūn (Ar.): Durma, hareketsiz kalma.

s.+da 1b/8

sükūt (Ar.): Susma, konuşmama.

s. eyle- (susmak) 11b/11

s.+a var- (susmak) 37b/10

Süleymān: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān ibni Dāvud*

S. 2b/5, 2b/12, 6a/7, 7b/7, 7b/12, 7b/21, 8a/1, 8a/2, 8a/3, 8a/10, 8b/2, 8b/17, 9a/5, 9b/8, 9b/21, 9b/21, 10a/20, 10a/20, 10a/21, 10b/2, 10b/3, 10b/5, 10b/5, 11a/3, 11a/6, 11a/11, 11a/12, 11a/12, 11b/3, 11b/4, 11b/12, 11b/15, 11b/19, 11b/20, 12a/1, 12a/2, 12a/5, 12a/9, 12a/10, 12a/11, 12a/11, 12a/15, 12a/17, 12a/21, 12b/3, 12b/5, 12b/5, 12b/10, 12b/15, 12b/16, 12b/17, 12b/20, 13a/1, 13a/2, 13a/3, 13a/8, 13a/11, 13a/12, 13a/14, 13a/16, 13a/19, 13b/20, 14a/11, 14a/15, 14a/19, 14b/12, 14b/18, 15a/1, 15a/3, 15a/4, 15a/15, 15a/17, 15b/16, 16a/13, 16a/16, 16b/1, 16b/1, 16b/7, 16b/8, 16b/9, 16b/15, 17a/5, 17a/11, 17b/8, 18a/3, 18a/15, 18b/4, 18b/8, 18b/8, 18b/8, 18b/10, 18b/21, 18b/21, 19a/3, 19a/4, 19a/7, 19a/7, 19a/10, 19a/11, 19a/13, 19a/18, 19a/18, 19a/18, 19b/1, 19b/5, 19b/7, 19b/8, 19b/12, 19b/13, 19b/14, 19b/16, 20a/1, 20a/2, 20a/10, 20a/11, 20a/15, 20a/15, 20b/4, 21a/1, 21a/2, 21a/5, 21a/14, 21a/16, 21b/7, 21b/11, 21b/14, 21b/21, 22a/2, 22a/5, 22a/11, 22a/14, 22b/4, 22b/5, 22b/8, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 22b/16, 22b/21, 23a/3, 23a/6, 23a/11, 23a/21, 23b/3, 23b/5, 23b/11, 23b/16, 23b/16, 23b/20, 24a/10, 24a/17, 24a/18, 24a/19, 24b/3, 24b/7, 24b/9, 24b/13, 24b/16, 26b/19, 27a/19, 28b/14, 30a/3, 31b/5, 32b/6, 32b/12, 33b/2, 33b/3, 33b/3, 33b/4, 33b/11, 33b/11, 33b/13, 34a/19, 36a/9, 37a/3, 37a/18, 37b/4, 37b/21, 38b/2, 39a/5, 41a/1, 41a/5, 41a/14, 41a/17, 41b/1, 41b/6, 41b/10, 41b/19, 41b/20, 42a/2, 42a/6, 42a/10, 42a/12, 42a/19, 42b/2, 42b/4, 42b/8, 42b/14, 43a/9, 43a/11, 43a/14, 43b/7, 44a/11, 44a/13, 44b/1, 44b/5, 44b/7, 44b/8, 44b/8, 44b/11, 44b/14, 44b/15, 44b/18, 46a/3, 46a/17, 46a/21, 47a/3, 47b/18, 48a/11, 48b/10, 49a/16, 50a/15, 50a/16, 50a/19, 50a/21, 50b/2, 50b/19, 51a/7, 51b/6, 51b/13, 51b/16, 52a/11, 52b/11, 52b/14, 52b/19, 52b/20, 53b/5, 53b/17, 54a/8, 54a/15, 54b/3, 56a/3, 56a/5, 56a/7, 56a/10, 56b/4, 56b/16, 56b/17, 56b/20, 57a/8, 57a/11, 57a/21, 58a/11, 58b/15, 58b/16, 59a/2, 59a/5, 59a/17, 59a/19, 59a/20, 59a/20, 59a/21, 59b/7, 60a/1, 60a/3, 60a/5, 60a/7, 60a/7, 60b/1, 60b/3, 60b/14, 61a/6, 61a/6, 61a/7, 61a/9, 61a/11, 61b/5, 61b/16, 61b/16, 61b/19, 62a/1, 62a/1, 62a/2, 62a/10, 62a/15, 62b/21, 63a/3, 63a/4, 63a/4, 63a/13, 63b/3, 63b/7, 63b/9, 63b/18, 65a/14, 65a/14, 65a/16, 65a/17, 65a/20, 65b/1, 65b/8, 65b/9, 65b/10, 65b/11, 65b/20, 65b/21, 66a/5, 66a/7, 66a/9, 66b/4, 66b/8, 66b/14, 67b/2

S.+a 7b/7, 7b/18, 8a/1, 8a/4, 8a/7, 8a/7, 8a/8, 8b/1, 8b/2, 11a/6, 11a/20, 11b/18, 12b/12, 12b/17, 13a/1, 13a/4, 13a/20, 13b/1, 13b/1, 13b/4, 14b/3, 15a/2, 16a/17, 16b/2, 16b/5, 16b/7, 16b/14, 18a/6, 19a/7, 19a/9, 19b/14, 20a/18, 23a/2, 23b/16, 23b/18, 24a/3, 24a/3, 24a/4, 24a/5, 24a/7, 24b/6, 24b/18, 27b/7, 42a/5,

42a/12, 42a/16, 44a/19, 44a/21, 44b/1, 44b/3, 44b/3, 44b/13, 48b/2, 50a/21, 57b/8, 58b/12, 58b/15, 59a/10, 61a/4, 61b/21, 62a/10, 62a/14, 62b/8, 63a/2, 63a/3, 63b/1, 63b/14, 64a/6, 64a/6, 64a/13, 65a/13, 65a/16, 65b/16, 66a/3

S.+a 24a/7

S.+am 27a/12

S.+cuġaz 61b/14

S.+çun 62a/11

S.+da 24a/21

S.+dan 8a/5, 8a/18, 8b/20, 9b/19, 10b/1, 10b/10, 11a/18, 12b/9, 16b/20, 17a/6, 17b/15, 22b/3, 27b/13, 27b/19, 28a/12, 28a/13, 45a/2, 59b/5, 59b/19, 60b/2, 60b/9, 61a/21, 62a/2, 62a/8, 62a/12, 62b/7, 64a/2, 65a/12

S.+dur 67a/21

S.+ı 11b/2, 11b/10, 20a/20, 24a/18, 24b/8, 27a/14, 48a/21, 64a/13, 67a/14

S.+ıçun 11b/4

S.+ıla 8b/17, 43a/9, 59b/20, 60b/1

S.+lar 19a/17, 60b/3

S.+laruñ 61a/17

S.+un 22a/3

S.+uñ 7b/13, 7b/16, 8a/2, 8a/9, 8a/19, 8a/21, 8b/14, 11b/3, 12b/12, 12b/18, 14b/8, 14b/8, 17a/9, 18b/9, 19b/10, 20a/3, 20a/13, 21a/1, 21a/9, 23a/11, 23b/11, 24a/8, 24a/8, 24a/9, 28b/5, 33b/11, 41a/8, 41b/8, 42b/21, 44a/8, 44b/2, 48a/8, 48b/10, 49a/8, 56a/21, 59a/2, 59a/3, 60b/4, 61a/16, 61b/4, 61b/7, 62a/15, 64a/5, 64a/8, 65b/6, 65b/10, 66a/6

S.+uñdur 15a/21, 45a/15

Süleymān bin Cān: Cinlerin Süleyman'ı, Hz. Süleyman. *bk. Süleymān, Süleymān ibni Dāvud*

S. 54b/11

Süleymāncuġaz: Süleymancağız.

S. 43b/1, 49a/15

Süleymāncuḳ: Süleymancık.

S. 47a/6

S.+(ġ)a 65a/11

Süleymāncügez: Süleymancağız.

S. 60a/12

Süleymāncük: Süleymancık.

S. 47a/8

Süleymānī: Hz. Süleyman'a ait.

S. 14b/7, 16b/3, 19b/11, 41a/16

S.+ler 18b/20

Süleymān ibni Dāvud: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān, Süleymān bin Cān*

S.+dan 59b/18

Süleymānlıḳ: Hükümdarlık, saltanat, Süleymanlık. *bk. Süleymānlıḳ*

S. 8b/1, 8b/3, 8b/3, 8b/5, 11b/9, 11b/15, 21a/3, 21b/12, 22b/2, 22b/9, 22b/19, 24a/19, 49a/16, 58b/13, 59a/5, 59a/10, 59a/11, 59a/15, 60a/2, 60a/10, 60b/6, 62b/20, 63a/7, 65a/16, 65b/11, 65b/13, 65b/15, 65b/19

S.+a 8b/2

S.+ı 8a/18, 8a/21, 22b/3, 60a/15

Süleymānluḳ: Hükümdarlık, saltanat, Süleymanlık. *bk. Süleymānlıḳ*

S.+umca 52b/16

Süleymān-ı dehir: Zamanın Süleyman'ı, Hz. Süleyman. *bk. Süleymān-ı zamān*

S. 43b/3

Süleymān-ı ḳaṣır: Hz. Süleyman'ın sarayı.

S. 2a/18

Süleymān-ı nebī: Hz. Süleyman peygamber.

S. 48a/6

Süleymān-ı zamān: Zamanın Süleyman'ı, Hz. Süleyman. *bk. Süleymān-ı dehir*

S. 12a/3, 12a/6, 12a/8, 12a/13, 12a/18, 12b/19, 21a/9, 21a/18, 21b/3, 22a/3, 22a/7, 22a/20, 33b/17, 45b/17, 47a/9

Süleymān-nāme: Firdevsî-i Rûmî'nin en meşhur eseri. *bk. Kitāb-ı Süleymān-nāme, Kitāb-ı Süleymān-nāme-i Kebīr*

S.+den 27a/19

S.+nüñ 2a/14, 2b/10, 14a/6, 27a/8, 40b/14, 52b/5, 67a/3

Süleymān-nāmeveş: Süleymân-nâme gibi.

S. 13b/19

s̲ülüs̲ (Ar.): Üçte bir.

s̲. 5b/18

sünbül (Far.): Sümbül.

s. 4b/7, 28b/5, 39a/2, 40a/7, 52b/5, 55b/12

sünnet (Ar.): Tutulan, benimsenen yol.

s.+i 52a/4

Sünnī: Sünniliği benimsemiş, Sünni.

S. 46b/16

süñü: Kargı, süngü, mızrak.

s. 9a/7, 9a/8, 9a/12, 9a/17, 9a/19, 9b/1, 15b/15, 39a/12, 49a/12

s.+ler 10a/7, 32a/3, 50a/1, 50a/3

s.+lerden 50a/9

s.+sin 8b/19, 39a/10, 39a/11, 39a/11, 39b/4, 40a/8, 49b/17

s.+sün 9a/16, 9a/18

s.+yi 32a/12

s.+yü 26a/20

süñüş: Mızrak kullanarak karşılıklı savaşmak.

s.-düler 10a/8

sür-: 1. (Binek hayvanı için) Sürmek, yürütmek.

s.-üp 8b/16, 9a/5, 9a/13, 9a/17, 9a/20, 9b/11, 10a/6, 10a/6, 15b/20, 16a/18, 17a/13, 30b/17, 32a/19

s.-di 15b/11, 34b/5

s.-diler 15a/7, 15b/7

s.-e 18a/15

2. Devam etmek.

s.-diler 18a/17, 36b/8

3. Uzatmak, ileri doğru itmek.

s.-üp 9a/6, 9a/21, 9b/3

4. Dokunmak, değdirmek.

s.-er 35b/11

s.-icek 35b/12

s.-ince 39b/21

s.-üp 38a/8, 42a/15, 45a/21

s.-üyü 45b/1, 45b/1

5. Zaman geçmek.

s.-üp 6a/9

6. Kovmak, uzaklaştırmak.

s.-diler 10b/2, 18a/6, 31a/9

s.-elüm 60b/10

7. Yürümek, hareket etmek, bir yere gitmek.

s.-e 34a/10, 34a/13, 34b/8

s.-üp 12a/10, 18b/4, 32a/17, 35b/18

8. Yardımcı fiil.

s.- 19b/16

s.-di 16b/7, 32b/11, 56a/12, 58b/7

s.-diler 25b/20, 31a/9

s.-düm 38a/12

s.-düñ 38b/6

s.-e 28a/3

s.-ecekdür 6a/7

s.-em 4a/1, 12b/20, 54a/8

s.-er 34b/15, 34b/17, 35b/14, 46a/8, 62a/21

s.-erdi 19a/15

s.-erler 34b/15

s.-erlermiş 44b/15

s.-ersiz 34b/19

s.-evüz 55a/14

s.-ir 29a/1

s.-mez 35b/14

s.-mişdi 22a/17

s.-ü vir- 58b/14

s.-üben 44a/5

s.-üp 4b/12, 17a/3, 18a/13, 20a/18, 28b/17, 33a/4, 36b/3, 42a/15, 48b/7, 52b/19, 57a/21, 59b/9, 61a/18, 63a/15

s.-ürdi 23a/16

şür-: (Binek hayvanı için) Sürmek, yürütmek.

ş.-di 9a/11

ş.-üp 9a/15

süri-: Yardımcı fiil.

s.-yürek 56a/19

sürme-i Işfahānī (Far.): Isfahan sürmesi.

s. 20a/12

sürūr (Ar.): Neşe, sevinç.

s.+ı 5a/7

sürü: Sürü.

s.+si 56b/21

sürü-: Yardımcı fiil.

s.-yü 35a/21

sütun (Far.): Direk, sütun.

s.+ı 49b/17

s.+layın 8b/19

süvār (Far.): Bir binek hayvanına, özellikle ata binmiş kimse.

s. ol- (at vb. bir binek hayvanına veya taşıt kabilinden bir şeye binmek) 8a/15, 8b/18, 14b/3, 14b/5, 14b/8, 14b/21, 15b/9, 16a/13, 25b/1, 25b/2, 25b/16, 26a/1, 31b/20, 32a/3, 32a/8, 32a/8, 32b/8, 32a/16, 34b/3, 34b/5, 35b/1, 36a/4, 40a/11, 49b/1, 49b/13, 49b/18, 60b/19

s. ol- (bir hayvana binmek, sürmek) 41a/6, 48a/12, 56a/5, 60b/20, 64a/19, 66a/10, 59a/16

s.+ıdı 64b/6, 64b/6, 64b/11, 64b/14, 64b/18

s.+lar+ıla 64b/3

süz-: Gözle inceleyerek dikkatle bakmak.

s.-üben 20a/8

2. Yardımcı fiil.

s.-üp 44a/10

süzil-: (Kuşlar için) Kanatları gerili olarak hareket yapmadan havada ilerlemek. *bk. süzül-*

s.-üp 17b/17

süzül-: (Kuşlar için) Kanatları gerili olarak hareket yapmadan havada ilerlemek. *bk. süzil-*

s.-üp 53a/1, 53b/10, 53b/21, 56a/14

Ş

şād (Far.): Memnun, mesrur.

ş. 19a/2, 34a/7

ş. eyle- (neşelendirmek, sevindirmek) 13a/17,

ş. it- (neşelendirmek, sevindirmek) 12b/11

ş. ol- (sevinmek, mutlu olmak) 3a/1, 3a/5, 6a/21, 11a/8, 11a/13, 11b/6, 11b/12, 12a/5, 12a/16, 12b/8, 12b/17, 15b/3, 16b/15, 16b/18, 18b/8, 24a/20, 25b/21, 28a/2, 28a/8, 28b/18, 29a/6, 30a/7, 31a/1, 31b/18, 32b/18, 32b/19, 33a/4, 35a/14, 40b/14, 59b/5, 60a/6, 60b/11, 63a/17, 63b/1, 63b/13, 65b/18, 66a/5

ş.+am 12b/5

ş.+i 34a/7

Şādıkām: Şādukām şehrinin lideri. *bk. Şādukām*

Ş.+a 35a/13, 35a/14

Ş.+dan 35b/16

şādılıḳ (Far.+T.): Mutluluk, sevinç.

ş. eyle- (sevinmek, mutlu olmak) 3b/6

ş.+da 16b/2

ş.+lar eyle- (sevinmek, mutlu olmak) 23a/6

şādī (Far.+Ar.): Sevinç, mutluluk.

ş. 21b/20

şād-kāmī (Far.): İstediğine kavuşup sevinmiş, sevinçli, mesrur.

ş.+ler 34b/11

şādukām (< Far. şād-kām): İstediğine kavuşup sevinmiş, sevinçli, mesrur.

ş. 56b/2, 56b/2

Şādukām: 1. Şādukām şehrinin lideri. *bk. Şādıkām*

Ş. 35a/14, 35a/17, 35a/20, 35b/1, 35b/2, 35b/4, 35b/4, 35b/6, 35b/8, 35b/16

Ş.+a 35a/18

2. Şādıkām/Şādukām'ın lideri olduğu şehrin adı.

Ş. 35a/7, 35a/11

şādumān (< Far. şād-mān): Sevinçli, mesrur.

ş. ol- (mutlu olmak) 12a/17, 15b/6, 22a/14, 25b/7, 26b/17, 29a/11

şafaḳ (Ar.): Şafak.

ş. 30b/18, 48a/3

şāfiᶜ-i rūz-ı ḳıyāmet (Far.): Kıyamet gününün şefaatçisi; Hz. Muhammed.

Ş. 1b/9

şāh (Far.): Padişah, hükümdar. *bk. şeh*

ş. 2a/1, 2a/3, 2a/9, 2b/7, 2b/7, 13a/8, 30b/13, 31a/13, 34a/20, 35b/3, 45b/9, 51b/17, 51b/17, 51b/18, 51b/18, 51b/19, 51b/21, 52b/2, 59a/7, 62a/7, 62b/5, 63a/17, 63a/19

ş.+a 25a/3, 28a/18, 32a/3, 32a/17, 37b/5, 40a/15

ş.+am 29a/16, 47b/7, 48a/5

ş.+dan 31a/21

ş.+ı 2a/19, 9b/10, 10a/2, 10a/21, 11b/18, 12a/1, 12a/6, 12b/18, 13a/1, 14a/18, 14b/6, 15a/1, 20b/4, 20b/14, 20b/14, 27b/21, 31b/16, 46a/13, 57b/19, 61b/12, 63a/2

ş.+ıdur 27a/14, 41b/12, 41b/14

ş.+ıla 31a/10

ş.+ın 12a/5

ş.+ına 17a/5, 21a/11, 24b/11, 65b/4, 147a/4

ş.+ından 22a/15, 62a/9

ş.+ını 60a/20

ş.+ınuñ 12b/3, 12b/15, 43a/10, 61b/9, 62b/12, 63a/20

ş.+ı+ken 61b/21

ş.+lar 8b/16, 47a/10

ş.+ları 15a/11, 47b/12, 62a/10

ş.+um 2a/11

ş.+uñ 32a/18, 34a/3, 34a/10, 42b/19, 43a/12, 62a/8

şāḫ (Far.): Boynuz.

ş.+ına 61a/3

şāh-ı dür-fişān (Far.): (mec.) İnci gibi değerli ve güzel söz söyleyenlerin şahı.

f.+dur 27a/14

şāhā (Far.): "Ey sultan, ey padişah!" anlamında hitap sözü. *bk. şehā*

ş. 28a/17, 28a/21, 43a/11, 45a/14, 56b/1, 61b/11

şāhān (Far.): Şahlar, sultanlar.

ş. 46a/3, 66b/14

şāhāne (Far.): Şahlara layık mükemmellikte, çok mükemmel.

ş. 19b/2, 20a/4

Şāh Bāyezīd: Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid. *bk. Ildırım Ḫān Bāyezīd, Sulṭān Bāyezīd bin Muḥammed Ḫān*

Ş. 2b/6

şāhbāz (Far.): İri ve beyaz bir doğan cinsi. *bk. şehbāz*

ş. 42b/10, 45b/4, 56b/21

Şāh Efrāsiyāb: Alp Er-Tunga'nın Şehnâme'deki ismi olup Efsanevi Turan hakanıdır. *bk. Efrāsiyāb Şāh, Efrāsiyāb-ı Türk, Efrāsiyāb-u hod-bīn*

Ş. 44a/2

şāhid (Ar.): Şahit, tanık.

ş. 30a/2, 33b/7, 46a/2

ş.+durur 1b/10

şāhīn (Far.): Şahin, doğana benzer yırtıcı bir kuş.

ş. 11b/14, 18a/2, 20a/7, 29b/5, 41b/17, 42b/9, 48b/9, 48b/14, 56b/19, 57b/5, 60a/2

ş.+e 48b/8

ş.+leri 47a/10

şāhlıḳ (Far.+T.): Şahlık, sultanlık.

ş.+dan 47a/16

Şāh Peren: Çok hızlı uçmasıyla meşhur bir peri.

Ş. 5b/18, 5b/21

şaḫṣ (Ar.): Şahıs, kimse.

ş.+uñ 33b/19, 37b/6

Şāh Süleymān: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān ibni Dāvud*

Ş. 2a/13, 6a/9, 23a/12, 61a/11

şāh-ı ᶜādil (Far.): Adeletli sultan.

ş.+dür 2a/1

şāh-ı cān (Far.): Gönül padişahı.

ş. 6a/3

şāh-ı cihān (Far.): Cihan padişahı, alemin sultanı.

ş. 6a/17, 12a/18, 12b/19, 21a/9, 22a/7, 22a/21, 38a/19, 41b/8, 42b/2, 45b/11, 48a/8

ş.+lara 30b/5

şāh-ı Endelüs (Far.): Endülüs halkının şahı.

ş. 12b/4, 12b/6, 62a/12, 63a/20

ş.+e 16b/8, 62b/4

şāh-ı Endelüsī (Far.): Endülüs halkının şahı.

ş. 63b/13

şāh-ı ḫāḳān (Far.): Padişah.

ş. 21b/3

şāh-ı heft-kişver (Far.): Yedi ülkenin şahı.

ş. 34a/7

şāh-ı Ḳubād: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keyḳubād Şāh, Ḳubād, Ḳubād Şāh*

ş. 26a/15, 30a/6, 30b/14

şāh-ı maḥmūd ibni Dāvud: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān ibni Dāvud*

ş. 52b/10

şāh-ı mārān (Far.): Yılanların şahı; Şahmaran.

ş. 46a/12

şāh-ı murġān (Far.): Kuşların şahı.

ş. 54b/6

şāh-ı pehlevān (Far.): Pehlivanların şahı.

ş. 26a/17

şāh-ı server (Far.): Önder, reis olan padişah.

ş.+üñ 34a/6

şāh-ı Süleymān: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān ibni Dāvud*

ş. 13b/7, 26b/7, 40b/21

şāh-ı şāhān (Far.): Şahların şahı.

ş. 2a/5, 23a/13, 66b/11

ş.+uñ 67a/16

şāh-ı şihār (Far.): Şehirlerin, memleketlerin hükümdarı.

ş. 61a/12

şāh-ı Tūrān (Far.): Türklerin şahı.

ş. 50a/12

şāh-nişīn (Far.): Şahlara özel bir oturak, taht.

ş. 19b/12

şāhveş (Far.): Şah gibi.

ş. 20a/3

şāh māt (Far.+Ar.): (mec.): Yenme, yenilgiye uğratma.

ş. māt eyle- (yenmek, yenilgiye uğratmak) 18a/12

ş. māt it- (yenmek, yenilgiye uğratmak) 38b/4

şāʿir-i Firdevsi: Süleymân-nâme'nin yazarı, Firdevsi-i Rûmî. *bk. Firdevsī*

ş. 2b/7

şaḳ (< Ar. şaḳḳ): Yarma, yarılma.

ş. eyle- (yarmak, ikiye ayırmak) 9b/16

ş. it- (yarmak, ikiye ayırmak) 9b/2

ş. ol- (yarılmak, ikiye ayrılmak) 3b/11

şaḳāyıḳ (Ar. şaḳā°iḳ): Çok güzel bir süs bitkisi.

ş. 39a/2

şaḳı-: Gürlemek, yüksek ses çıkarmak.

ş.-dı 9a/16, 9b/15, 13b/2, 30a/18, 30a/21, 43a/17, 46b/21, 49a/10

ş.-r 51b/10, 57a/7

şaḳıt-: Öttürmek, seş çıkarmak.

ş.-dı 9b/20

şākird (Far.): Öğrenci, çırak.

ş. 40b/18

şalġam (Far.): Turp lahanası.

ş. 47b/20, 47b/21

şām (Far.): Akşam.

ş. 20a/11, 23a/16

ş. iriş- (akşam olmak) 40b/7

Şām: Şâm şehri.

Ş. 41a/15

şamᶜdān (Ar.+Far.): Üzerine mum dikilen aydınlatma aleti.

ş.+ı 6b/21

şarāb (Ar.): İçki.

ş. 43a/8, 44a/2, 44a/4, 58b/2, 59b/14, 59b/16, 59b/17

ş.+ı 60b/11

ş.+ıla 31a/4

şarāb-ı erġavān (Far.): Erguvan renkli, kırmızı şarap.

ş.+ı 31a/20

şarāb-ı ergūvānī (Far.): Erguvan renkli, kırmızı şarap.

ş. 43a/7

şarḳ (Ar.): Doğu.

ş. 61a/13, 67a/20

ş.+a 14a/7, 19a/14

ş.+dan 38b/3

ş.+ı 4a/6, 4b/18, 5b/20, 46a/11, 56b/15

şaᶜşaᶜa (Ar.): Parıltı, parlaklık.

ş.+sı 40a/5

şaş-: Şaşmak.

ş.-dı 7b/18, 15b/14, 36b/5

ş.-dılar 34b/8

şavḳ-ı ᶜaḳs (Far.): Işık yansıması.

ş.+in 39a/1

şāẕılıḳ (Far.+T.): Sevinç, mutluluk. *bk. şāẕulıḳ*

ş. 63a/13

şāẕulıḳ (Far.+T.): Sevinç, mutluluk. *bk. şāẕılıḳ*

ş.+(ġ)ıla 33b/14

şebḫūn (Far.): Gece baskını. *bk. şebiḫūn*

ş. 62a/2, 62a/10, 62a/14, 62a/16, 63a/3, 63a/5, 65b/6,

şebiḫūn (< Far. şeb-ḫūn): Gece baskını. *bk. şebiḫūn*

ş. 63b/9, 63b/14, 63b/15, 63b/15, 64a/6, 64a/14, 65b/7

şebīh (Ar.): Benzer.

ş.+ile 67a/19

şeb-çırāġ (< Far. şeb-çerāġ): Gece parlayan kıymetli taş. *bk. şeb-çıraḳ*

ş. 37b/1

ş.+ı 38a/5, 38a/6, 38a/6, 39b/6, 39b/16

şeb-çıraḳ (< Far. şeb-çerāġ): Gece parlayan kıymetli taş. *bk. şeb-çırāġ*

ş.+dandı 7a/1

şeb-reng (Far.): Gece renginde, siyah, kara.

ş. 8a/14, 14b/20, 25b/1

şecāᶜat (Ar.): Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.

ş. 47a/3, 49a/9

ş.+de 25a/12, 25a/12

ş.+ile 12a/14, 16b/20

ş.+ine 18b/5

ş.+ini 18a/4

ş.+ini 41b/21

ş.+üñ 42b/12

şecer (Ar.): Ağaç.

ş. 53a/9, 54a/18

ş.+üñ 53b/20

şedīd (Ar.): Şiddetli.

ş. 59a/8

şefīᶜ (Ar.): Şefaat eden.

ş.+i 4b/4

şefīᶜü'l-müẕnibīn (Ar.): Günahların affı için şefaat eden; Hz. Muhammed.

ş. 144b/11

şeġāl (Far.): Çakal.

z. 66a/1

şeh (Far.): Padişah, hükümdar. *bk. şāh*

ş. 6b/13, 11b/13, 27a/2, 31b/7, 33b/8, 46a/3, 56b/2, 56b/2, 56b/20

ş.+ler 19a/15, 46a/8

şehā (Far.): "Ey sultan, ey padişah!" anlamında hitap sözü. *bk. şāhā*

ş. 16b/14, 63a/16

şehbāz (Far.): (Far.): İri ve beyaz bir doğan cinsi. *bk. şāhbāz*

ş. 9a/9, 42b/3, 42b/14, 43b/11, 44a/6, 44a/7, 44a/9, 57b/5, 66a/2

ş.+ıla 42b/21, 45b/5

ş.+laruñ 42b/5

şehbāz-ı ser-firāz (Far.): Doğan (kuşlarının) en sen seçkini.

ş. 42b/11

şehd (Ar.): Bal.

ş.+ile 21a/21

Şeh Endelüsī: Endelüs şahı.

Ş. 13b/8

Şeh Firīdūn: Pişdadiyan sülalesinden altıncı hükümdar olan İranlı meşhur padişahtır. Klasik edebiyatta adalet timsali olarak anılır. Lakabı Ferruh'tur. *bk. Firīdūn-ı Ferrūḫ*

Ş. 46a/4

şehīd (Ar.): Şehit.

ş. 9b/2

ş. ol- (şehadete erişmek) 19a/7

Şehin-şeh Ildırım: Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid. *bk. Ildırım Ḫān Bāyezīd, Sulṭān Bāyezīd bin Muḥammed Ḫān, Şāh Bāyezid*

Ş. 67a/18

şehir (< Far. şehr): Şehir, kent. *bk. şehr*

ş. 2a/18, 6b/21, 34b/14, 35a/7, 35a/7, 43b/12

ş.+den 35b/3, 49a/20

ş.+ler 7b/5

ş.+lerin 7a/19

ş.+lerini 37a/6

Şeh İskender: İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı.

bk. İskender Şāh, İskender-i Kübrā, İskender-i Ẕü'lḳarneyn

Ş. 40a/17

Şeh Keyḳubād: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keyḳubād Şāh, Ḳubād, Ḳubād Şāh*

Ş. 26b/7

şehlā (Ar.): Hafif şaşı (göz).

ş.+sın 20a/8

şeh-nāme (Far.): Padişah mektubu.

ş.+i 45b/16

şeh-per (Far.): Kuş kanadının en uzun tüyü.

ş. 8b/10, 20b/19, 41b/1, 42a/18, 44b/2066a/3

ş.+den 62a/21

ş.+le 61a/15

şehr (Far.): Şehir, kent. *bk. şehir*

ş. 37a/9, 47b/11

ş.+e 2b/16, 2b/20, 27b/9

ş.+i 2a/17, 2b/13, 2b/13, 2b/15, 21b/6, 35b/4

ş.+imüzde 35b/8

ş.+imüze 35a/21

ş.+inde 43a/2

ş.+ine 35a/11, 35b/3, 37a/10

ş.+ini 44a/7

ş.+inüñ 43b/11

ş.+üñ 2b/17, 2b/21, 35a/11, 37a/9

ş.+üñe 35a/20

şehriyār (Far.): Hükümdar, padişah.

ş. 2a/11, 2a/13, 2b/8, 4b/3, 13a/7, 20a/21, 28b/4, 29a/16, 38a/21, 52a/8, 52b/7, 62b/2

ş.+ına 35a/9

şehr-i Medāyin (Far.): Medayin şehri.

ş..den 47b/10

şehr-i muʿallaḳ (Far.): Bir yere bağlı olmadan havada duran şehir.

ş. 3a/19, 3a/20

ş.+ı 2b/19, 3a/7

şehr-i vāsiʿ (Far.): Büyük şehir.

ş. 43b/12

şehr-i zerrīn (Far.): Altından yapılmış veya altın gibi sarı olan şehir.

ş. 5b/3

Şeh Sikender : Hızr ile birlikte ab-ı hayatı aradığı rivayet edilen büyük Makedonya Kralı İskender. *bk. Sikender-i Kübrā*

Ş. 35a/3

Şeh Süleymān: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān ibni Dāvud*

Ş. 3b/21, 4a/1, 15a/14, 22b/21, 24b/2, 40b/6, 45b/18, 46b/18, 57a/6, 62a/18, 62b/2, 66a/2, 66a/21, 66b/13

Ş.+a 23a/16

Ş.+dan 27a/1

Ş.+dur 33b/5

Şeh Süleymānlıḳ: Hükümdarlık, saltanat, Süleymanlık. *bk. Süleymānlıḳ*

Ş. 60b/10

Şeh Süleymān-ı müʾeẕẕin: Süleyman padişahın müezzini.

Ş. 49b/8

şeh-cihān (Far.): Cihan şahı

ş. 4b/21, 23a/18

şeh-i maḥmūd (Far.): Methedilmiş padişah.

ş.+umuz 33b/5

şeh-i vaḥş u ṭuyūr (Far.): Vahşi hayvanların ve kuşların şahı.

ş. 52b/18

şek (< Ar. şekk): Şüphe, zan.

ş. 37b/20

ş.+i 11a/15

şeker (Far.): Şeker. *bk. şekker*

ş. 21b/10, 25b/13

şekil (< Ar. şekl): Şekil, dış görünüş, biçim. *bk. şekl*

ş. 15a/16, 17a/7, 25a/12, 36b/20,

ş.+de 15b/4, 25a/10

şekker (Far.): Şeker. *bk. şeker*

ş. 13b/19

şekker-efşānlıḳ (Far.+T.): (mec.) Tatlı tatlı konuşma, güzel konuşma.

ş.+lar 55b/15

şekl (Ar.): Şekil, dış görünüş, biçim. *bk. şekil*

ş. 25a/9, 38a/7, 54b/5

ş.+e 65a/6

ş.+i 7a/1, 43b/13, 43b/14

ş.+in 37b/8

ş.+inde 12a/11, 19b/12, 22a/6, 36b/20, 37a/2, 37b/18, 53a/6

ş.+inden 25b/6

ş.+ine 8a/14, 13a/13, 62b/12

şeksüzin (Ar.+T.): Şüphesiz.

ş. 56a/8

şem^{c} (Ar.): Mum.

ş. 14a/17, 31b/17

ş.+ümüñ 46a/8

şemāyil (Ar.): Bir kimsenin dış görünüşü.

ş.+i 25a/9

ş.+in 38a/7

ş.+üñ 54b/5

şems (Ar.): Güneş.

ş. 16a/5

ş.+e 2a/10

şems-i arslan (Far.): Yiğitlerin güneşi, en büyüğü.

ş. 56b/15

şems-i cihān (Far.): Cihanın güneşi.

ş. 14a/17

şems-i çırāġ (Far.): Güneşin ışığı, alevi.

ş. 56b/11

şems-i ṭāli^{c} (Far.): Doğan güneş. *bk. şems-i ṭulū^{c}*

ş. 67a/18

şems-i ṭulū^{c} (Far.): Doğan güneş. *bk. şems-i ṭāli^{c}*

ş.+ından 41a/13

şem^{c}-i āfitāb (Far.): Güneş.

ş. 41b/18

şem^{c}-i tāb (Far.): (mec.) Yüzdeki nur, aydınlık.

ş.+ından 14a/9

şenbe (Far.): Cumartesi.

ş. 37a/7, 37a/7, 37a/8

Şeprevān-ı Cürcān: İran pehlivanlarından biri.

Ş. 32a/1

şer (< Ar. şerr): Kötülük, fenalık. *bk. şerr*

ş.+lerinden 58b/19

şerbet (Ar.): Şerbet.

ş. 25b/13

şerḥ (Ar.): Açıklama, yorumlama.

ş. it- (açıklamak) 4a/3, 18b/19, 24b/15, 27a/1, 34a/21, 40a/15, 40b/6, 49b/10, 66b/3, 169b/4

ş. ol- (açıklanmak) 35b/15

şerī^{c}at (Ar.): Allah'ın kulları için peygamberleri vasıtasıyla koymuş olduğu iman, ahlak, ibadet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü, din.

ş.+in 60a/13

ş.+ince 4b/11, 32b/10, 38b/16

şerr (Ar.): Kötülük, fenalık. *bk. şer*

ş.+in 60b/9

ş.+inden 3a/17, 12b/1, 43a/3, 58a/10

ş.+ini 42a/6, 48a/10, 52a/5

şeş-ḫāne (Far.): Namlusunda altı yiv bulunan tüfek veya top.

ş. 20b/8

şeştā (Far.): Altı telli tambur.

ş. 174a/8

şevket (Ar.): Büyüklük, ululuk, haşmet.

ş.+de 22a/11

ş.+i 8b/5, 24a/9

ş.+ile 56b/2

ş.+in 7b/13, 13a/21, 21a/1, 61a/17

şevketlü (Ar.+T.): Yüce, ulu, azametli.

ş. 57a/16

şevḳlen- (Ar.+T.): Gayrete gelmek, çok istemek.

ş.-ür 4a/10

şey (Ar.): Şey.

ş. 30a/2, 38a/20, 46a/2

ş.+dür 1b/5

şeyāṭīn (Ar.): Şeytanlar.

ş. 8a/13, 8b/12, 24a/1, 24a/19, 58a/4, 58b/19, 59b/14, 60a/8, 60b/8, 60b/12, 60b/18, 61a/5

şeyṭān (Ar.): Şeytan, İblis.

ş. 8a/4, 8a/10, 11a/17, 11b/13, 13b/3, 23a/1, 24b/12, 24b/16, 26b/9, 32b/11, 57b/1, 60a/4, 60b/10, 66b/6, 66b/7

ş.+a 66a/3

ş.+ı 59b/6, 59b/8, 60a/2

ş.+uñ 59b/11

şeyṭanet (Ar.): Şeytanlık, kurnazlık.

ş. 19a/19

şeyṭāni'r-racīm (Ar.): Taşlanmış, Allah'ın huzurundan kovulmuş olan şeytan. *bk. şeyṭānu'r-racīm, şeyṭān-ı racīm*

ş. 24b/1

şeyṭānu'r-racīm (Ar.): Taşlanmış, Allah'ın huzurundan kovulmuş olan şeytan. *bk. şeyṭāni'r-racīm, şeyṭān-ı racīm*

ş. 13b/6

şeyṭān-ı bī-dīn (Far.): Dinsiz şeytan.

ş. 7b/20

şeyṭān-ı laʿīn (Far.): Lanetlenmiş şeytan.

ş. 13a/11, 17a/10, 22a/6, 60b/16

ş.+e 23b/5

şeyṭān-ı laʿīn-i bī-dīn (Far.): Dinsiz ve lanetli şeytan.

ş. 59b/3

şeyṭān-ı racīm (Far.): Taşlanmış, Allah'ın huzurundan kovulmuş olan şeytan. *bk. şeyṭāni'r-racīm, şeyṭān-ı racīm*

ş. 57b/3

şıbıldı: Kılıçların birbirine çarpmasıyla oluşan ses.

ş.+sından 17a/14

şiddet (Ar.): Acımasızlık.

ş.+i 51a/5

şifā (Ar.): Derman, ilaç.

ş. 1b/11

şikār (Ar.): Av, avlanma.

ş. 50b/11, 66a/13

ş. it- (avlamak) 53b/2, 55a/6-7, 57b/7

ş. ḳıl- (avlamak)

ş.+a ṣal- (avlanmak) 48a/16

ş.+ıdur 45a/9

ş.+ın 11b/14

şikāyet (Ar.): Şikâyet, yakınma.

ş. 26a/5, 26a/16, 59b/19

ş. eyle- (şikâyet etmek) 54b/15

ş. it- (şikâyet etmek) 22b/12, 27a/21

şikeste (Far.): Yenilmiş, mağlup olmuş.

ş.+sinden 39a/16

şimāl (Ar.): Kuzey.

ş.+inden 6b/21, 43b/16

şimdi: Şimdi, şu an.

ş. 5a/10, 6b/9, 12b/19, 22a/18, 33b/2, 35a/6, 38b/6, 47b/4, 63a/6

şimdiki: Bu andaki, bu zamandaki.

ş. 33a/17, 41a/12, 41b/10, 58b/11, 60a/8, 64a/3

şimşek: Şimşek.

ş. 51b/10

şīr (Far.): Aslan.

ş. 5a/17, 43b/6, 43b/6, 56b/15, 62a/20

ş.+e 43b/8

şiʿr (Ar.): Şiir.

ş.+e 2a/16

ş.+idür 2a/12

ş.+üm 2a/13

Şirāz: Şiraz şehri.

Ş. 43a/6

Şirāzī: Şiraz'a ait, Şiraz yapımı.

Ş. 31a/16

şīrīn (Far.): Hoş, sevimli, tatlı.

ş. 13b/7, 13b/19, 24b/14, 40b/15, 52b/16

şīr-i ner (Far.): Erkek aslan.

ş. 33b/7

Şīt: Hz. Âdem'in oğullarından olan peygamberin adı.

Ş.+i 22b/17

şīve (Far.): Naz, eda, işve.

ş. 20a/13

şol: Şu, o.

ş. 7a/15, 30a/8, 33b/21, 34b/16, 35a/7, 47a/9, 47a/10, 51a/12, 51a/17, 51a/18, 51b/17, 52a/14, 53a/14, 54a/7, 54a/9, 54a/13, 54a/14, 56a/4, 60a/8, 66a/7

şöhret (Ar.): Şöhret, ün.

ş. bul- (ün kazanmak) 57b/11, 58a/6

şöyle: Şöyle, öyle.

ş. 2b/11, 8b/11, 15a/9, 17a/13, 20b/21, 25a/2, 29b/1, 30a/17, 34a/1, 34b/2, 34b/21, 35b/9, 35b/10, 36b/5, 36b/8, 36b/9, 37b/20, 38a/15, 38a/19, 38a/20, 44b/10, 45b/17, 51a/12, 51a/21, 52a/18, 52a/21, 57b/10, 57b/11, 60a/1, 61a/17, 62b/3, 62b/19, 63b/6

şuḳḳa (Ar.): Kumaş parçası.

ş. 15a/13

ş.+ları 9b/6

ş.+ların 15a/10

ş.+sından 32b/3

şuʿle (Ar.): Işık, parıltı.

ş. ur- (ışık çıkmak) 36a/10

ş. vir- (ışık vermek) 36a/13, 37b/16, 38a/18, 39a/1, 39b/1, 50a/3, 61a/14

ş.+den 36a/11

ş.+lerden 50a/3

ş.+si 37b/1

ş.+since 38a/17

ş.+sinde 38b/21

ş.+sinden 17a/17, 17a/20

ş.+sine 39b/3

ş.+ye 36a/11

şuʿlelen- (Ar.+T.): Parlamak, aydınlanmak.

ş.-ürmiş 44b/13

şūm (Ar.): Uğursuz, şom.

ş. 18a/5

şümār (Far.): Sayı.

ş. 65a/4

şunlar: Şunlar.

ş. 59b/14

şübhe (Ar.): Şüphe, kuşku.

ş. 13a/15

ş.+müz 37b/21

şüdūdet (Ar.): Şiddetli.

ş. 43a/4

şühūr (Ar.): Aylar.

ş.+ıla 2a/11

şükr (Ar.): Şükür, hamt. *bk. şükür*

ş. 37b/12, 67a/9

ş. eyle- (şükretmek) 21a/6, 41b/2

ş. it- (şükretmek) 28b/18, 40a/2, 40a/8, 53a/4, 54a/2

ş.+in 55a/7

ş.+üm 12a/7

ş.+üni 31a/4, 39b/20

şükr-i bī-ḥad (Far.): Sonsuz şükür.

ş. 40b/4

şükr-i Yezdān (Far.): Allah'a şükür.

ş. 4b/2, 32b/17

şükür (< Ar. şükr): Şükür, hamt. *bk. şükr*

ş. 4b/3, 4b/11, 4b/20, 12a/6, 21a/10, 27a/7, 56a/7

ş.+ler 18b/21

şürk-i Ḥaḳḳ (Far.): Allah'a şükür.

ş.+ı 40a/9

şürūᶜ (Ar.): Başlama.

ş. it- (başlamak) 14a/7

Şütür Ḳalᶜası: Bir kale.

Ş. 44a/16

T

tā (Far.): Ta, -e dek, - değin, -e kadar.

t. 1b/12, 2a/5, 2a/11, 2a/11, 2a/18, 3a/2, 4b/21, 5a/14, 5b/17, 6a/3, 6a/16, 7b/19, 8a/18,
10a/20, 11a/15, 12b/2, 12b/12, 14a/5, 14a/12, 14b/3, 19a/11, 19a/21, 19b/16, 21a/14, 21b/15, 21b/18, 22a/8, 22b/6, 24a/8, 25a/3, 26b/11, 29b/15, 33a/16, 34b/4, 34b/10, 35a/11, 36b/3, 37a/12, 37a/13, 37b/21, 39a/8, 40a/1, 41a/11, 41a/15, 41a/21, 41b/19, 42a/17, 44b/8, 47b/8, 47b/8, 47b/10, 51a/19, 51b/2, 52b/19, 52b/21, 53a/2, 53b/7, 55b/4, 55b/5, 56a/6, 56b/2, 57a/1, 57a/3, 58a/11, 59a/18, 62a/14, 62b/20, 66a/8, 66b/3, 67a/15, 169b/4

taᶜaccüb (Ar.): Şaşma, hayret etme.

t. eyle- (şaşmak, hayret etmek) 7b/3

t. it- (şaşmak, hayret etmek) 4a/16, 23a/11, 55a/2, 61a/17, 62b/15

t. ḳıl- (şaşmak, hayret etmek) 4b/20, 7b/17, 15b/5, 37b/2, 45a/14, 45b/6, 51b/13, 54b/4, 54b/15

t.+üm 37b/14

teᶜāl (Ar.): "Yüce olsun" manasına gelen ve Allah adıyla birlikte kullanılan söz. *bk. teᶜālā*

t. 7b/5, 34a/21, 34b/1, 42b/19, 46a/14

teᶜālā (Ar.): "Yüce olsun" manasına gelen ve Allah adıyla birlikte kullanılan söz. *bk. teᶜāl*

t. 2b/6, 8a/17, 8b/3, 22a/6, 26a/17, 27a/4, 34a/18, 35b/12, 36a/10, 37b/10, 37b/13, 40a/7, 40b/8, 42a/5, 44b/17, 52a/5, 58a/9, 58b/12, 58b/16, 60a/14, 62b/19, 63a/1

t.+dan 4b/21, 29a/12

t.+nuñ 14a/12, 18b/9, 24a/21, 33b/21, 35b/16, 39b/14, 42b/17, 50b/5, 53a/12, 54b/9

t.+ya 3b/14, 4b/4, 20a/11, 21a/6, 21a/7, 33b/21, 34a/17

ṭaᶜām (Ar.): Yemek, aş.

ṭ.+dan 54b/17

ṭ.+lar 29a/13

ṭāᶜat (Ar.): İbadet.

ṭ. eyle- (ibadet etmek) 66b/11

ṭ. it- (ibadet etmek) 7b/19, 23b/3

ṭ. ḳıl- (ibadet etmek) 38b/16, 57a/19, 37b/12, 66b/7

ṭ.+ıla 23a/18

ṭ.+ından 26b/17

ṭabᶜ (Ar.): Huy, mizaç, karakter.

ṭ.+dan 26b/6

ṭabaḳ: Tabak, kap.

ṭ.+larla 31a/4

ṭabanca: Tokat, şamar.

ṭ. ur- (tokatlamak) 43a/20

ṭ.+sın yi- (tokat, şamar yemek) 28a/19

tābbünāk (< Far. tāb-nāk): Parlak, parıltı.

t. 39a/8

tābiᶜ (Ar.): Birine veya bir şeye uyan, bağlı, bağımlı.

t. 28b/3, 67b/2

t. ol- (uymak, bağlanmak) 8a/9, 12b/17, 13b/1, 50b/8

t.+durur 40a/19, 41b/9

tābiᶜī (< Ar. tābīᶜī): Alışılmış olan, olağan.

t. 26b/8, 26b/8, 66b/4, 66b/6

ṭabl (Ar.): Davul.

ṭ. 14b/10, 15a/11, 17a/14, 26a/1, 32a/6, 36b/9, 49b/19, 56b/21

ṭabl-ı āsāyiş (Far.): Bir tür savaş davulu.

ṭ. 10b/5

ṭabl-ı nefīr (Far.): Bir tür savaş borozanı.

ṭ.+ler 14b/5

tāc (Far.): Taç.

t. 2a/9, 7b/13, 8a/19, 8b/1, 12a/4, 12a/9, 12b/2, 12b/7, 12b/10, 12b/21, 14a/21, 18a/13, 21a/2, 21a/16, 21b/14, 22b/14, 24a/9, 24a/18, 26a/18, 30b/12, 31b/9, 38b/4,

44a/7, 57a/5, 59a/4, 59a/13, 60a/1, 60a/9, 61b/6

t.+ı 12a/3, 65a/11

t.+ıdur 66b/13

t.+ın 23b/1

t.+ını 20a/3, 57b/13

t.+um 47b/12

tāc-ı devlet (Far.): Hükümdarlık tacı.

t.+de 21a/5

tāc-ı Edhemī (Far.): İbrahim Edhem'in tacı.

t.+si 56a/15

tāc-ı faḫrī (Far.): Ululuk, yücelik nişanesi olan süslü, gösterişli tac.

t. 20a/17

tāc-ı şehr (Far.): Padişahlık tacı.

t.+i 49b/15

tāc-ı zerrīn (Far.): Altın taç.

t.+i 19b/2-3

tācıdār (< Far. tāc-dār): Taç sahibi; hükümdar, padişah.

t. 23b/14, 35a/16

tācıver (< Far. tāc-ver): Padişah, hükümdar. *bk. tāc-ver*

t. 35a/5, 50a/12, 66b/4

tāc-ver (Far.): Padişah, hükümdar. *bk. tācıver*

t. 36b/3

taġ: Dağ. *bk. ṭaġ*

t. 56b/12

ṭaġ: Dağ. *bk. taġ*

ṭ. 4a/13, 7a/16, 15b/10, 15b/10, 15b/10, 15b/10, 16a/7, 19b/20, 20a/19, 37a/20, 38a/2, 53a/3, 55b/12, 64a/1, 65a/3

ṭ.+a 7a/17, 15b/13, 50b/15, 54b/1

ṭ.+ça 37b/15

ṭ.+da 10a/15, 10a/18, 26b/1, 26b/1, 29b/3, 30b/14, 33a/7, 43b/5, 46b/3, 47b/15, 49b/8

ṭ.+dan 45a/9

ṭ.+ında 26b/2, 29b/4

ṭ.+lar 64b/4

ṭ.+ları 3a/19, 53a/3

ṭ.+larında 55b/10, 59a/17

ṭ.+larumdadur 47b/2

ṭ.+uñ 37a/21, 50b/11

ṭaġarcuḳ: Tomurcuk.

ṭ. 64b/19

ṭaġıl-: Dağılmak, etrafa yayılmak.

ṭ.-dı 9b/14, 13b/3

ṭ.-ısar 40b/7

ṭaġıt-: 1. Yenmek, bozguna uğratmak.

ṭ.-(d)a 27b/18

ṭ.-(d)alum 12a/14, 65b/10

ṭ.-(d)an 29a/17

ṭ.-dı 24b/19, 27b/7

ṭ.-dılar 18b/12

2. Parçalamak, parça parça etmek.

ṭ.-(d)a 46b/6

ṭ.-dı 16b/6

ṭ.-(d)uban 30b/19

ṭ.-(d)up 59a/13

3. Sona erdirmek, bitirmek

ṭ.-dı 41a/5

ṭ.-dılar 31b/1

ṭ.-maḳ 26b/21

ṭ.-(d)up 61b/10

4. Etrafa yaymak, dağıtmak.

ṭ.-(d)am 56b/21

ṭaġla-: Yardımcı fiil.

ṭ.-dı 16a/12, 61b/9

ṭ.-ya 33a/14

ṭaġlu: (mec.): Üzgün, acı içinde.

ṭ. 20b/5, 21a/4

taḥiyyet (Ar.): Ömür uzunluğu için duada bulunma.

t. 2a/5

taḥḳīḳ (Ar.): Bir şeyin doğru olduğunu ortaya çıkarma, hakîkatini anlayıp bilme.

t. 13b/7, 39b/5

t. bil- (kanaat getirmek, hakikati idrak etmek) 28b/16, 39b/15

taḥṣīl (Ar.): Kazanma, hasıl etme.

t. it- (elde etmek, kazanmak) 1b/10

t ol- (ele geçmek, elde edilmek) 7a/11

taḥsīn (Ar.): Güzel bulup takdir etme, övme.

t. eyle- (beğenmek, takdir etmek) 9b/9, 12b/3, 17b/8, 19b/17, 42a/13, 62a/8,

t. it- (beğenmek, takdir etmek) 2a/21, 14a/1

t. ḳıl- (beğenmek, takdir etmek) 5b/18, 35a/8, 35b/16, 62b/9

taḥsīn-i belīġ (Far.): Beğenilen, kabul gören söz.

t. 52b/14

taḫt (Far.): Taht, hükümdarlık makamı, hükümdarlık. *bk. taḥt*

t. 6b/2, 7b/14, 12b/2, 12b/18, 12b/21, 19b/18, 21a/13, 24b/9, 35a/15, 37b/3, 37b/3, 37b/17, 38a/8, 42b/2, 43b/18, 43b/19, 44a/1, 45b/1, 45b/2, 45b/14, 48b/4, 48b/7, 49a/5, 56a/16, 60b/4, 60b/15, 60b/20

t.+a 60b/16, 63a/11

t.+dan 18a/13

t.+ı 6b/4, 8a/9, 8a/19, 8b/1, 19b/10, 19b/14, 23a/12, 23a/13, 41a/17, 43a/3, 46a/15, 47b/1, 50a/17, 50a/19, 64a/18, 65a/11

t.+ıla 2a/9, 6b/5

t.+ın 19a/14, 21b/14, 23a/17, 24a/18, 59a/4, 59a/13, 60a/1, 61a/12, 61b/6

t.+ına 19a/15, 19b/12, 21a/2, 24b/9, 56a/5, 57b/20, 59a/5, 59b/10, 60b/4

t.+ında 38a/10, 58b/7

t.+ından 38a/12, 38b/4, 59b/9

t.+ını 44a/7, 60a/9

t.+ınuñ 12b/16

t.+lar 20b/16

t.+um 30b/12, 44b/16, 46a/12

t.+umı 46a/7, 46a/10, 58b/18, 59a/15

t.+umuñ 21a/16, 22b/14

t.+uñ 6b/3, 12a/3, 12b/7, 12b/10, 19b/15, 20b/10, 26a/18, 38b/5, 42a/18

t.+uñla 57a/5

t.+uñ+ıla 57a/3

taḫt (< Far. taḫt): Taht, hükümdarlık makamı, hükümdarlık. *bk. taḫt*

t.+ı 8a/8, 24a/7

taḫt-ı ʿāc (Far.): Fildişinden yapılmış taht.

t. 19b/3, 64a/17

taḫt-ı ʿAyyūr (Far.): Ayyur'un tahtı.

t.+ı 60b/18

taḫt-ı ḥükūmet (Far.): Hükmü altında.

t.+ümdedür 47b/7

taḫt-ı ḳafā (Far.): Taht baş tarafı.

t.+sında 62b/13

taḫt-ı kenār (Far.): Tahtın kenarı.

t.+ında 56a/19

taḫt-ı mīḫ (Far.): Yüce taht.

t.+ı 66b/13

taḫt-ı nübüvvet (Far.): Peygamberlik tahtı, peygamberlik makamı.

t. 23b/16

taḫt-ı pā (Far.): Tahtın ayağı.

t. 30b/13

t.+da 60b/16-17

taḫt-ı pāy (Far.): Tahtın ayağı.

t.+e 42a/15, 56a/17

t.+ine 45a/20

taḫt-ı Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın tahtı, makamı. *bk. taḫt-ı Süleymān*

t. 23b/15

t.+ıla 23b/17

taḫt-ı felek (Far.): Gökyüzü.

t.+de 14a/19

taḫt-ı Süleymān(Far.): Hz. Süleyman'ın tahtı, makamı. *bk. taḫt-ı Süleymān*

t. 23b/3

taḫta (Far.): Tahta. *bk. taḫta*

t.+sı 8b/18, 9b/5, 16a/9

taḫta (Far.): Tahta. *bk. taḫta*

t.+sı 9a/21

taḫtıgāh (< Far. taḫt-gāh): Başşehir, başkent. *bk. taḫtıgāh*

t.+ı 35a/7, 43a/2, 43b/11

t.+ıdur 35a/7

t.+ına

t.+ında 35a/6, 42b/7, 43a/19

t.+ındadur 42b/8

taḫtıgāh (< Far. taḫt-gāh): Başşehir, başkent. *bk. taḥtıgāh*

t.+ını 49a/18

taḫtıgāh-ı pāy (Far.): Tahtın ayağı.

t.+ine 12b/18

taḫt-ı yed (Far.): Hüküm, kudret, güç.

t.+inde 58b/5

t.+inde+durur 41b/12

taḫt-ı zerrīn (Far.): Altından yapılmış taht.

t. 19b/9, 20b/9, 20b/14, 44a/2

taḫt-nişīn (Far.): Tahtta oturan (kimse), hükümdar.

t. 2a/6

ṭaḳ-: Takmak, asmak.

ṭ.- 46a/18, 57a/2

ṭāḳat (Ar.): Güç, kuvvet, derman.

ṭ. getür- (gücü yetmek, güç yetirmek, dayanmak) 42a/4, 47a/21

ṭ.+ı ṭāḳ ol- (takatı kesilmek, tükenmek) 54a/11

ṭ.+i yit- (gücü yetmek) 48a/9

ṭ.+leri yitme- (gücü yetmemek) 56a/4

ṭ.+üm 2b/20, 18a/6, 54a/11

ṭ.+üm ḳalma- (gücü kalmamak, gücü yetmemek) 52b/20-21

ṭ.+üm yit- (gücü yetmek) 50b/7

ṭ.+ümüz 53a/14, 55b/5

ṭ.+ümüz ḳalma- (gücü azalmak, gücü yetmemek) 52a/21, 55b/4-5

taḳdīr (Ar.): 1. Beğenmek, güzel bulmak.

t. it- (beğenmek) 3b/6

2. Allah'ın olmasını dilediği şeyler, kader.

t.+i 24b/1

t.+inden 24a/21

t.+üñde 67a/1

taḳdīr-i Ḥaḳ (Far.): Allah'ın takdiri, kader.

t. 39a/19

taḳdīr-i Rabbānī (Far.): Allah'ın takdiri, kader.

t. 54a/8

ṭaḳın-: Takmak, kuşanmak.

ṭ.-alum 26a/20

ṭ.-dı 25b/1

ṭ.-up 14b/1, 31b/11

taḳrīr (Ar.): Sözle anlatma, anlatış.

t. eyle- (anlatmak, ifade etmek) 55a/2

t. ḳıl- (anlatmak, ifade etmek) 54b/14

t. ol- (anlatmak, ifade etmek) 56b/4

ṭāḳ (Ar.): Kubbe.

ṭ.+ı 20b/7

ṭāḳ-ı felek (Far.): Gök kubbe.

ṭ. 2a/7

ṭāḳ-ı Kisrā (Far.): Kisra'nın sarayının kubbesi.

ṭ. 1b/13

ṭal: Dal.

ṭ. 53b/21

ṭ.+ı 53a/9

ṭ.+ına 54a/18

ṭal-: 1. Dalmak, içine doğru girmek.

ṭ.-up 7b/3

2. (mec.) Bir şeye kendini vermek, yalnız o şeyle ilgilenmek.

ṭ.- 2b/4

talan: Yağma.

t. it- (yağmalamak) 18b/11, 60a/11

ṭalʿat (Ar.): Yüz, çehre.

ṭ.+uñdandur 2a/9

ṭaldur-: (Suya) Batırmak.

ṭ.-am 30a/10

ṭaleb (Ar.): İsteme, dileme.

ṭ. eyle- (istemek, dilemek) 16a/13, 16b/12, 16b/16,

ṭ. it- (istemek, dilemek) 8b/16, 16b/13, 33b/16, 36b/3, 37b/13, 38a/10, 38a/13, 38a/21, 38b/6, 38b/16, 53a/15

ṭāliᶜ (Ar.): Baht, talih.

ṭ. 62a/3, 63b/5

ṭ.+in 39b/7

ṭ.+inden 26a/5, 26a/6, 26a/16

ṭ.+ine 27a/21

ṭ.+üñdendür 2a/9

ṭālib (Ar.): İsteyen, talep eden.

ṭ. ol- (istemek) 2b/13

taᶜlīm (Ar.): Öğretme, ders verme.

t. it- (öğretmek) 57b/12

t.+in al- (ders almak, eğitim almak) 57b/13

tām (< Ar. tāmm): Eksiği olmayan, tamam. *bk tam*

t. 13b/21

tam (< Ar. tāmm): Eksiği olmayan, tamam. *bk. tām*

t. ol- (eksiksiz olmak, tam olmak) 40b/5

ṭam-: Damlamak, damla damla akmak.

ṭ.-a 21b/6, 21b/6

ṭamaᶜ (Ar.): Aç gözlülük, tamah.

ṭ. it- (aç gözlülük etmek) 61b/5, 61b/15

ṭ. ḳıl- (aç gözlülük etmek) 59b/16

tamām (Ar.): 1. Tam, eksiksiz.

t. 21b/18, 31a/17, 35a/3, 54a/8, 57b/13

2. Tamamen, bütünüyle.

t. 20b/18, 21b/6, 26b/18, 31b/1, 40b/5, 42a/11

3. Hepsi, tamamı.

t. 19b/15

4. Zaman ve yer bildiren kelimelerle anlamı kesinleştirir, tam.

t. 7a/21

5. Bitme, tamamlanma.

t. eyle- (tamamlamak, bitirmek) 52b/17

t. it- (tamamlamak, bitirmek) 48b/3, 67a/14

t. ḳıl- (bitirmek) 28a/15, 29b/11

t. ol- (bitmek, tamamlanmak) 26b/20, 27a/7, 35b/13, 40b/7, 48b/18, 51b/18, 52a/5

tamāmet (Ar.): Tamamiyle.

t. 35a/5

ṭamar: Damar.

ṭ. 32a/15

ṭ.+ı 49a/9

ṭ.+larına 8a/6

ṭañ: Güneş doğmadan önceki alaca karanlık.

ṭ. at- (gün ağarmak) 49b/8, 49b/12

ṭaᶜn (Ar.): Kınama, ayıplama, yerme.

ṭ. it- (kınamak, ayıplamak) 31b/5

tanāb-ı mīḫ (Far.): Çivilerin ipleri.

t.+ları 20b/7

ṭanāblu (Ar.+T.) İpli, halatlı.

ṭ. 20b/6

ṭanış-: Danışmak, istişare etmek.

ṭ.-dı 35b/19

ṭ.-dılar 15a/1

Ṭanṭūn: İran pehlivanlarından biri.

Ṭ. 32a/2

ṭañ yiri: Güneşin doğmak üzere olduğu sırada, ufukta hafifçe aydınlanan yer.

ṭ. 3a/2

ṭap-: Tanrı olarak tanımak, kulluk etmek.

ṭ.-ar 42a/2

ṭ.-dı 44a/13, 60a/13

ṭ.-duġum 45a/4

ṭ.-ma 46a/20

2. Tabi olmak, boyun eğmek.

ṭ.-alum 16a/17

ṭ.-avuz 15a/2, 16b/2

ṭ.-dum 16b/14

ṭ.-maġa 22a/21

ṭapu: Huzur, makam, kat.

ṭ.+ñ 40b/21, 40b/21

ṭ.+ña 28b/20

ṭ.+ñı 33a/4

2. Tazim, hürmet, hizmet.

ṭ. ḳıl- (saygı göstermek, itaat etmek) 16b/21, 32a/17, 34a/6, 64a/10

ṭar: (mec.) Sınırlı, mahdut, yetersiz.

ṭ. 27a/10

ṭaraba: Tahta perde, çit.

ṭ. 8b/18, 9a/21, 9b/5, 16a/9

ṭaraf (Ar.): Taraf, cihet, yön, yer.

ṭ. 17a/21, 19b/11

ṭ.+a 4b/18, 20a/2

ṭ.+da 14b/6, 14b/8, 15b/4, 15b/4, 19b/12

ṭ.+dağı 19b/20, 19b/21

ṭ.+dan 7b/10, 18b/11, 32a/6, 38b/20, 63b/8, 63b/9

ṭ.+ına 10b/8

ṭ.+ında 12a/4, 20a/9, 25b/5, 41a/8, 50a/7, 63b/21

ṭaraḳ: Tarak.

ṭ.+lar 64b/4

ṭarı biti: Darı biti.

ṭ. 18b/16

tārīḫ (Ar.): Tarih, zaman. *bk. tārīḥ*

t. 13b/19, 19a/8, 19a/21, 37b/21, 38b/2, 38b/2, 67a/17

tārīḥ (Ar.): Tarih, zaman. *bk. tārīḫ*

t.+inde 19a/9

ṭarīḳ (Ar.): Yol.

ṭ. 39b/2

ṭ.+le 14a/14

2. (mec.) Takip edilen yol, usül.

ṭ.+ıla 39b/11

ṭ.+ına 60a/13

ṭarriḳū (Ar.): "Hadi yola koyulalım!" anlamında Arapça bir söz (?).

ṭ. 1b/9

ṭart-: Çekiştirmek, kopartmak, yırtmak.

ṭ.-arlardı 23a/10

ṭartıcı: Çeken, çekip koparan, yırtan.

ṭ. 19b/21, 42b/4, 62a/21, 66a/15

tārumār (< Far. tārmār): Perişan, darmadağınık.

t. it- (dağıtmak, perişan etmek) 11a/2, 24a/10

t. ol- (darmadağınık olmak) 18a/10, 36b/5

ṭās (Far.): 1. Tas, su kabı.

ṭ.+dan 16a/2

ṭ.+ı 64b/15

ṭ.+ıla 64b/9

ṭ.+lar 64b/15

ṭ.+lara 58a/1

2. (mec.): Gökyüzü.

ṭ. 36a/12

ṭ.+da 61a/14

ṭ.+ı 14b/10, 16a/8, 32b/2, 50a/6, 66a/18

ṭ.+ları 15b/13

ṭās-ı çarḫ (Far.): Gökyüzü, sema. *bk. ṭās-ı felek, ṭās-ı gerdūn*

ṭ.+uñ 10a/14

ṭās-ı felek (Far.): Gökyüzü, sema. *bk. ṭās-ı çarḫ, ṭās-ı gerdūn*

ṭ. 16a/5, 41a/21, 61a/3

ṭās-ı gerdūn (Far.): Gökyüzü, sema. *bk. ṭās-ı çarḫ, ṭās-ı çarḫ*

ṭ. 41a/19, 61a/8

taṣdīḳ (Ar.): Doğrulama, onaylama.

t. eyle- (onaylamak) 13b/7, 37a/18-19

t. ḳıl- (onaylamak) 38a/1

taṣrīḥ (Ar.): Açık açık anlatma, apaçık belirtme.

t. it- (açıklamak, açıkça belirtmek) 1b/5

ṭaş: Taş.

ṭ. 36b/9, 38b/14, 47b/15

ṭ.+a 15b/13

ṭ.+da 10a/18, 26b/1, 26b/1, 30b/14, 33a/7, 46b/3, 46b/3, 66a/1

ṭ.+dan 36b/10, 36b/11, 36b/12

ṭ.+dur 37a/16, 38b/18

ṭ.+ı 6b/21, 38b/18, 43b/14, 46b/8, 49b/21, 51b/20

ṭ.+ınla 58a/18

ṭ.+lar 31b/3, 37a/15

ṭ.+larına 19a/8

ṭ.+uñ 38b/19

ṭaşı-: Taşımak.

ṭ.-rıdı 18b/16

ṭ.-yısar 46a/7

ṭaşra: Dışarı.

ṭ. 14b/1, 24a/21, 35b/3, 37a/3, 49a/20

Tāṭār: Eskiden Türk ve Moğol kavimlerine genel olarak verilen isim.

T.+ına 12b/5

T.+ında 19b/7

ṭatlu: Tatlı, lezzetli.

ṭ. 30b/7

ṭavīllıḳ (Ar.+T.): Uzunluk.

ṭ.+(ġ)ından 7a/18

ṭavīle (Ar.): Ahır, tavla.

ṭ.+den 10b/14

ṭavşan: Tavşan.

ṭ.+dur 41b/16

ṭavşancıl: Tavşan avlayarak beslenen kartal, akbaba vb. yırtıcı kuşlara verilen isim.

ṭ.+am 47a/9

tavuḳ: Tavuk. *bk. ṭavuḳ*

t. 11a/11

t.+(ġ)ıken 65b/20

ṭāvūs (< Far. ṭā'ūs): Tavus kuşu.

ṭ. 7a/1, 20a/3, 38b/13

ṭ.+ı 50a/20

ṭāvūsveş (Far.): Tavus kuşu gibi.

ṭ. 20a/17

ṭavvāfān-ı aʿrāf-ı feṣāḥat (Far.): Güzel, kusursuz söz söyleyen kimseler.

ṭ. 27a/18

ṭayan-: 1. Yığmak, toplamak.

ṭ.-up 10b/19, 32a/3

2. Dayamak.

ṭ.-up 31b/15

3. Güvenmek.

ṭ.-dı 63b/3

ṭāyife (Ar. ṭāʾife): Kabile, kavim.

ṭ.+si 5b/3

ṭ.+sidür 6b/15

ṭayr (Ar.): Kuş.

ṭ. 23a/15, 56b/2, 57b/6

ṭ.+ıla 19b/16

tażarruᶜ (Ar.): Yalvarma, yakarma.

t. it- (Allah'a yakarmak) 52a/21

tāze (Far.): 1. Yeni.

t. 39b/17

2. Dinç görünüşlü, canlı, diri.

t. 9b/21, 56a/5

ṭāzī[1] (Far.): Arap, Arap kavmine mensup.

ṭ. 31a/14

t.+lere 49b/6

tāzī[2] (Far.): Çok çevik bir av köpeği cinsi, tazı.

t.+leri 48a/16

taᶜẓīm (Ar.): Hürmet etme, saygı gösterme.

t. 59b/11

t. göster- (hürmet etmek, ululamak) 26a/3

t. ḳıl- (hürmet etmek, ululamak) 12a/11

teᶜalluḳ (Ar.): (tas.) Dünyaya karşı duyulan ilgi.

t. 40a/18

t.+dan kesil- (dünyaya bağlanmamak) 28a/7, 40a/19, 40a/21, 66b/10

tebārek (Ar.): Kötülükten, kusurdan ve noksanlık gibi şeylerden tenzih edilen.

t. 1b/2, 52b/2

t.+dür 39b/6

teber (Far.): Balta.

t. 20b/17, 28b/21, 29b/5, 30b/6, 46b/4, 49a/12, 62b/2

t.+ler 10a/6, 10a/8, 17a/14

tebessüm (Ar.): Gülümseme.

t. it- (gülümsemek) 56b/5

t. ḳıl- (gülümsemek) 34b/20, 63b/2

tecrübe (< Ar. tecribe): Deneme.

t. ḳıl- (denemek) 36a/14

tedbīr (Ar.): Tedbir, önlem, hazırlık, ihtiyat.

t. 39a/13, 62a/13

t. eyle- (önlem almak veya yapılmasını sağlamak) 24a/5, 24a/11

t. it- (önlem almak veya yapılmasını sağlamak) 3b/5, 24b/1, 24b/10 36b/16, 51b/2, 62b/4, 63a/14

t. ḳıl- (önlem almak veya yapılmasını sağlamak) 6a/15, 50b/20

t.+imi 54a/8

t.+ümüzi 39a/18

tefaḥḥuş (Ar.): İyice, etraflıca araştırma.

t. ḳıl- (iyice araştırmak) 36a/16

tefāvüt (Ar.): İki şey arasındaki fark, farklılık.

t. 7a/18

teferrüc (Ar.): Gezinme, dolaşma, temaşa etme.

t. it- (gezmek, dolaşmak) 33b/16, 55a/16

t. ḳıl- (gezmek, dolaşmak) 3a/7, 6a/14, 6a/15, 6b/1, 7a/2, 10b/11, 54a/5

teftīş (Ar.): İnceleme, araştırma.

t. it- (incelemek, araştırmak) 25b/8, 38b/19

t. ḳıl- (incelemek, araştırmak) 4a/6

Teġarġur-ı ṣaf-şiken: İran pehlivanlarından biri.

T. 32a/1

tehī (Ar.): (mec.) Boş, boşuna, anlamsız.

t. 39a/9

tek: Yalnızca.

t. 12b/9

teḳāżā (Ar.): Zorlayarak istemek, istek, arzu.

t. it- (arzu etmek, istemek) 38a/15

tekbīr (Ar.): İslam dininde Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen "Allahu ekber" sözü.

t. getür- ("Alahu ekber" demek) 31b/4

t.+ile 31b/6

teʾkīd (Ar.): Sağlamlaştırma, berkitme.

t.+ile 48b/18

teklīf (Ar.): Görüş, öneri.

t. 59b/10

tekrār (Ar.): Tekrar, bir daha.

t. 39a/6, 39b/21, 40a/1, 40a/8, 40a/8, 63b/6

telbīs (Ar.): Gerçeği başka türlü gösterme, oyun, hile.

t. 23b/21

t.+ile 64a/11

telef (Ar.): Boş yere harcama.

t. it- (boş yere harcamak, ziyan etmek) 28a/6

teʾlīf (Ar.): Eser yazma, toplayıp kaleme alma.

t. it- (bir eser yazmak) 13b/20, 66b/21

telḳīn (Ar.): Bir kimseye bir fikri aşılama, aşılayıp zihnine sokma, öğretme.

t. eyle- [(birine bir fikri) aşılamak, zihnine sokmak, öğretmek] 13a/1

telvīh (Ar.): Söz arasında açıklama.

t. it- (açıklamak) 1b/5

temcīd (Ar.): (mus.) Sabah namazından evvel minarelerden belli makamlarda okunan niyaz ilahisi.

t. vir- (niyaz ilahisi okumak) 49b/8

temelluḳ (Ar.): Yaltaklanma, dalkavukluk.

t. it- (yaltaklanmak, dalkavukluk etmek) 40a/19

t.+dan kesil- (yaltanlanmayı bırakmak) 66b/10

Temhās: Benî Asferî'nin pehlivanlarından biri. *bk. Temhās-ı Aṣferī*

T. 9b/17

T.+ı 10a/1, 9b/21

Temhās-ı Aṣferī: Benî Asferî'nin pehlivanlarından biri. *bk. Temhās*

T. 9b/11

T.+yi 9b/16

temmet (Ar.): "Bitti, tamam oldu" anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime.

t.+i 40b/4

ten (Far.): Vücut, beden.

t. 26b/7

t.+de 13b/18

t.+den 19a/1

t.+i 18b/16

t.+inde 48a/1

t.+üñ 16a/4

t.+üñde 26b/5

tenbīh (Ar.): Bir şeyin yapılıp yapılmamasını, şöyle veya böyle yapılmasını söyleme ve bunu üzerinde durarak hatırlatma.

t. eyle- (uyarmak, hatırlatmak) 49a/17

t. it- (uyarmak, hatırlatmak) 57a/10

teng (Far.): Dar.

t. 5a/14, 17b/11, 29b/3, 31b/6, 33a/6, 46b/12, 46b/17, 60a/17

t.+i 27a/10

teng-dest (Far.): Eli darda, yoksul, fakir.

t.+em 2a/13

tenlü (Far.+T.): Ten, cilt.

t. 31a/15, 57a/15

ter (Far.): Taze.

t. 60b/11

teraḥ (Ar.): Keder, gam, tasa.

t. 31a/11

terāzūla-: (Far.+T.): İyice ölçüp biçmek.

t.-yup 49a/4

terbiyet (Ar.): Eğitim.

t.+le 66a/2, 66a/3

tercümān (< Ar. tercemān): Tercüman, dilmaç.

t.+ı 27a/18, 41a/3, 52b/13

terk (Ar.): Bırakma, uzaklaşma.

t. eyle- (bırakmak, uzaklaşmak) 22a/19, 23b/1, 33a/3, 66b/2

t. it- (bırakmak, uzaklaşmak) 29a/19, 40b/1, 46b/16, 61b/20, 62a/1, 62a/5, 66b/1

terkeş (< Far. tīrkeş): Ok çantası, ok kuburu.

t.+ümüz 26a/20

terre: Yeşillik, ot, çimen.

t. 47b/21

tertīb (Ar.): Sıra, düzen.

t. 19b/4

tesābiḥīn (Ar.): Tespih etmeler, zikirler.

t. 53a/13

tesbīḥ (Ar.): Allah'ı takdis ve tenzih etme.

t. it- (Allah'ı zikretmek) 54b/20

t.+idür 54b/21

tesbīḥ-i rūḥ (Far.): Ruhun zikretmesi.

t. 56b/12

tesellī (Ar.): Avunma, avutma.

t. ḳıl- (avutmak) 25b/7, 30b/8

teʾs̲īr (Ar.): Tesir, etki.

t.+inden 38a/4

teslīm (Ar.): Bir şey veya birini bir makam veya kimseye verme, götürüp verme.

t. eyle- (bir şeyi verilmesi gereken yere vermek) 23a/7

t. it- (bir şeyi verilmesi gereken yere vermek) 62b/21

teşne-leb (Far.): Dudağı kurumuş, susamış.

t. 2a/4

tevażżuᶜ (< Ar. tevāżuᶜ): Alçak gönüllük.

t. eyle- (alçak gönüllü davranmak) 8a/16

t. ḳıl- (alçak gönüllü davranmak) 42a/16

tevbe (Ar.): Tövbe.

t. 27a/6, 67a/5, 67a/8

t. ḳıl- (tövbe etmek) 1b/12, 67a/6, 67a/7, 67a/7, 67a/7

teveccüh (Ar.): Bir tarafa doğru yönelme.

t. it- (belli bir yere yönelmek) 66a/11

tevekkül (Ar.): Kadere razı olup sonucu Allah'tan bekleme.

t. it- (kadere razı olup sonucu Allah'tan beklemek) 3b/14

t. ḳıl- (kadere razı olup sonucu Allah'tan beklemek) 26b/9

tevḥīd (Ar.): "Lâ ilâhe illallah" sözünü söyleme, zikretme.

t. 20a/13

Tevrāt: Dört kutsal kitaptan Hz. Mûsâ'ya indirileni. *bk. Tevrāt-ı Mūsā*

T. 1b/10, 25a/21, 57a/21

T.+ı 14b/1

T.+uñ 18a/7

Tevrāt-ı Mūsā : Dört kutsal kitaptan Hz. Mûsâ'ya indirileni. *bk. Tevrāt*

T. 39b/18

T.+dan 14a/20

T.+yı 14b/3

tevsen (Far.): Serkeş, dik başlı at.

t. 29a/20, 52b/8

teẕerv (Far.): Sülün.

t. 20a/10

tezyīn (Ar.): Süsleme, süslenme.

t. ḳıl- (süslemek) 20a/7, 20a/8-9

t. ol- (süslenmiş) 20b/9

ṭılsımāt (Ar.): Tılsımlar.

ṭ.+ı 2b/15

Ṭımışḳī: Şam'la ilgili, Şam şehrinde yapılmış. *bk Dımışḳī*

Ṭ. 49b/16

ṭın-: 1. Ses çıkarmak.

ṭ.-madılar 7a/15

2. Önemsemek, dikkate almak.

ṭ.-ma 27a/10

tırnaḳ: Tırnak. *bk. ṭırnaḳ*

t. 18a/1

ṭırnaḳ: Tırnak. *bk. tırnaḳ.*

ṭ.+(ġ)ından 17a/18

tīġ (Far.): Kılıç.

t. 5a/16, 9a/12, 9a/13, 10a/6, 10a/8, 10a/14, 10b/4, 17a/4, 17b/1, 20b/17, 28b/20, 28b/21, 30b/6, 30b/9, 30b/18, 32a/14, 32b/21, 49b/10, 56b/7, 60b/11

t.+ı 3b/11, 9a/13, 31b/11, 46a/20

t.+ıla 18b/13, 19a/9, 21b/1, 26b/3, 47b/19, 59a/14, 62b/2

t.+ımuñ 33b/8

t.+la 30a/15, 46b/1

t.+um 30a/12, 48a/3

t.+uma 9a/4

t.+umuz 26a/20

t.+umuzdan 30b/21

tīġ-ı düşmān (Far.): Düşman kılıcı.

t.+dan 1b/13

tīġ-ı Mışrī (Far.): Mısır kılıcı.

t. 9b/15

tīġ-ı şirk (Far.): (mec.) İmansızlık telkin eden vesvese.

t.+ile 61b/1

tīġ-ı tevḥīd (Far.): Vahdet, birlik kılıcı.

t.+ile 57b/1

tīġ-ı zer (Far.): Altın işlemeli kılıç.

t. 26a/10

tīġ-zen (Far.): İyi kılıç kullanan kimse.

t. 27b/4

t.+ler 10a/14

tīhū (Far.): "Çil" denen kuş.

t. 20a/10

tīġızen (< Far. tīġ-zen): İyi kılıç kullanan kimse.

t. 20b/21

t.+dür 56b/8

t.+ler 18b/17

tīġuzen (< Far. tīġ-zen): İyi kılıç kullanan kimse.

t. 30b/9

ṭīn (Ar.): İncir.

ṭ. 1b/3

tinnīn (Ar.): Büyük yılan, ejderha.

t. 46b/3

tīr (Far.): Ok.

t. 28b/20, 32b/4, 46b/4, 48a/4

t.+ile 26b/1, 31b/7

tīr-endāz (Far.): İyi ok atan kimse.

t. 51a/12

t.+a 36b/17

t.+larum 26a/10

tiryāk-i ekber (Far.): En etkili panzehir.

t. 38a/7

tīz (Far.): Çabuk, seri, tez.

t. 25a/16, 25a/17, 29a/6, 29b/10, 30a/13, 53a/1, 61b/9

tobra: Torba.

t.+sın 36b/13

ṭoġan: Doğan, yırtıcı bir kuş.

ṭ. 48a/15

ṭoġ-: 1. Dünyaya gelmek.

ṭ.-an 65b/20

ṭ.-ar 51b/17,

ṭ.-uncaḳ 35b/14

ṭ.-sa 35b/14

ṭ.-up 47a/6

2. Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.

ṭ.-ar 14a/17, 52a/19, 58a/20

ṭ.-ardı 52a/19

ṭoġrı: Gerçek, yalan olmayan. *bk. ṭoġru*

ṭ. 25a/9

ṭoġrıl-: (mec.) Yeniden güçlenmek, kalkınmak.

ṭ.-mışdur 47b/4

ṭoġru: 1. Gerçek, yalan olmayan. *bk. ṭoġrı*

ṭ. 6a/9

2. Hiçbir yöne sapmadan, doğruca.

ṭ. 5b/16, 24b/20, 49b/21, 61a/5, 66a/12

ṭoġur-: Doğurmak.

ṭ.-a 51b/9

ṭ.-sa 35b/13, 35b/13

ṭ.-ur 35b/11, 35b/12, 35b/13, 52a/4

ṭoḳ: Doymuş, tok.

ṭ. ḳıl- (doyurmak) 50b/10

ṭoḳı-: Yardımcı fiil.

ṭ.-yup 32b/11

ṭoḳsan beşinci: Doksan beşinci.

ṭ. 67a/11

ṭoḳu-: Yardımcı fiil.

ṭ.-yup 57b/1

ṭoḳun-: Dokunmak, değmek, çarpmak.

ṭ.-dı 18a/21, 18a/21

ṭ.-duḳça 19b/19

ṭ.-mış 51a/2

ṭ.-ursa 50b/16, 51a/20

ṭoḳuz: Dokuz.

ṭ. 9a/2, 15b/13, 35b/13, 47a/1

ṭoḳuzuncı: Dokuzuncu.

ṭ. 60b/18

ṭol-: 1. Dolmak.

ṭ.-dı 49a/5

2. Bir yere iyice yayılmak, kaplamak.

ṭ.-ardı 65a/3

ṭ.-dı 14b/14, 31b/12, 50a/11, 61a/3

ṭ.-mış+durur 47a/18

3. Bir yerde toplanmak, kalabalık duruma gelmek.

ṭ.-a 30a/6, 57a/1

ṭ.-ardı 64b/21

ṭ.-dı 41a/19, 61a/2

ṭ.-mış 8b/9, 17a/8, 61a/13, 61a/14

ṭolaş-: Yardımcı fiil.

ṭ.-dı 40b/20

ṭoldur-: Doldurmak.

ṭ.-dılar 36b/13

ṭ.-up 21b/10, 30b/2

tolġa: Miğfer.

t.+sın 25a/20

ṭolı: İçi boş olmayan, dolu. *bk. ṭolu*

ṭ.+dur 7a/12

ṭolu: 1. İçi boş olmayan, dolu. *bk. ṭolı*

ṭ.+sı 64b/15

2. Bir yerde sayıca çok.

ṭ. 35a/16, 43b/12, 64b/9, 65a/7

3. Boş yeri olmayan, her yeri tutulmuş olan.

ṭ. 64b/7

ṭon: Elbise, giysi.

ṭ.+ı 55b/13

ṭ.+ıla 12a/20

ṭon-: 1. Donmak.

ṭ.-dı 17a/17

2. (mec.) Beklenmedik bir durum karşısında birden hareketsiz kalmak.

ṭ.-dı 17a/20, 61a/1

ṭonan-: Giyinip kuşanmak.

ṭ.-up 36a/4

ṭop: Gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silah.

ṭ. 31b/3, 31b/3

toplu: Topu olan.

t. 9b/5

ṭopraḳ: Toprak.

ṭ. 7b/4

ṭ.+(ġ)a 17b/3, 18b/21, 60a/10, 60b/8

ṭ.+dan 47a/11

ṭ.+(ġ)ı 45a/7

ṭopṭolu: Dopdolu.

ṭ. 50b/14

ṭ.+dur 55a/4

ṭopuḳ: Topuk.

ṭ.+(ġ)ına 9b/13

ṭoy-: 1. Doymak, açlığı kalmamak.

ṭ.-up 10a/18

ṭ.-updı 18b/16

2. (mec.) Yeter bulmak, kanmak, tatmin olmak.

ṭ.-madum 38a/13

ṭ.-maduñ 38b/6

ṭ.-maduñ mı 38b/15

ṭ.-uncaya 39b/17

ṭoyur-: (mec.) Tatmin etmek.

ṭ.-dı 49a/13

ṭ.-up 30b/8

toz: Toz.

t. 6b/11, 7b/4, 60a/18

t.+dan 17a/19, 32b/4

t.+ı+durur 2a/3

t.+ından 17b/4

t.+un 34a/4

toz-: Tozmak.

t.-dı 10a/15, 32b/4, 50a/11

t.-mış 20b/19

Tuba^{c}: Bağdat meliki. *bk. Tuba^{c} bin Aṣda^{c}, Tuba^{c} ibni Aṣda^{c}*

T. 44b/1, 44b/2, 60a/16

Tuba^{c} bin Aṣda^{c}: Bağdat meliki. *bk. Tuba^{c}, Tuba^{c} ibni Aṣda^{c}*

T. 10a/2, 17b/9, 19b/6, 20b/14, 44a/19

T.+la 14b/6

Tuba^{c} ibni Aṣda^{c}: Bağdat meliki. *bk. Tuba^{c}, Tuba^{c} bin Aṣda^{c}*

T. 58b/20

ṭūbī (Ar.): Dalları bütün cenneti gölgeleyen ağaç.

ṭ. 19b/19

ṭūfān (Ar.): Çok şiddetli yağmur, fırtına.

ṭ. eyle- (şiddetli yağmur ve sel olması) 3b/17

ṭ. it- (şiddetli yağmur ve sel olması) 48a/12

ṭ. ol- (şiddetli yağmur ve sel olmak) 52a/15

ṭūfān-ı Nūḥ (Far.): Nuh Tufanı.

ṭ. 56b/12

Ṭuḥlıb: Sîsitân pehlivanlarından biri.

Ṭ. 32a/9

ṭūl (Ar.): Uzun müddet.

ṭ. 59b/1

ṭūl-i ʿarż (Far.): Yeryüzü.

ṭ.+ı 6b/2-3

ṭulum: Tulum, deriden yapılan bir tür kap.

ṭ. 36a/3

ṭūl-u ʿarż (Far.): Yeryüzü.

ṭ.+ı 58a/17-18

ṭuman: Duman, sis.

ṭ. 3a/15, 55b/4

Tuna: Tuna Nehri.

T. 17a/21, 63b/4, 67a/6

ṭur-: 1. Kalkmak, ayağa kalkmak.

ṭ.-dı 3a/3, 14b/19, 31b/11, 32b/10, 49b/14, 49b/18, 63a/10

ṭ.-dılar 10a/3, 31b/2, 44a/9

ṭ.-ı 49b/13

ṭ.-mış 35a/17

ṭ.-uñuz 44a/8

ṭ.-u 49a/5

ṭ.-up 3a/4, 3a/6, 3a/8, 12a/5, 14a/19, 15a/13, 17b/13, 25a/19, 26a/17, 28a/17, 31b/13, 34b/16, 36a/4, 45b/14, 59b/8, 59b/19, 61b/9

ṭ.-uşın 25b/8

2. Durmak, dikilmek, beklemek, hareket etmemek.

ṭ.-a 14a/11

ṭ.-dı 3a/9, 10b/8, 15b/11, 19b/11, 20a/21, 25b/2, 35b/5, 41b/5,

ṭ.-dılar 20a/1, 20a/2, 20a/20, 31b/8, 32a/3, 32a/19, 32b/6, 49b/7, 49b/14, 62b/13, 64a/17, 64a/19

ṭ.-duḳ 36a/8, 38b/20

ṭ.-ġıl 42a/21

ṭ.-ıcaḳ 15a/8, 20b/2

ṭ.-mış 35a/16, 59b/4

ṭ.-mışlardı 20a/2

ṭ.-uban 20a/6

ṭ.-uncaḳ 8a/14

ṭ.-up 19b/11, 31a/6, 44a/3, 63a/17

ṭ.-ur 21a/5, 25a/8, 53b/9

ṭ.-urken 8a/4

ṭ.-urlar 16b/3, 17a/8, 20b/17, 56a/1, 61a/9

ṭ.-ursun 18a/5

3. Bulunmak, yer almak.

ṭ.-an 11a/1

ṭ.-dı 32a/18

ṭ.-ur 38a/19

4. Yaşamak.

ṭ.-ur 35b/9

5. (Su) Çıkmak.

ṭ.-duġı 39a/6

6. Varlığını sürdürmek.

ṭ.-duġınca 42a/17

7. Yardımcı fiil.

ṭ.-a 9a/3

ṭ.-alum 35a/21

ṭ.-amaz 9a/3, 15b/18

ṭ.-dılar 17b/10, 28b/9, 41b/4, 54a/19, 60b/17

ṭ.-ıcaḳ 19a/3, 20b/3

ṭ.-maz 26a/9

ṭ.-mış 38b/13

ṭ.-uban 44b/19

ṭ.-duḳ 53b/8

ṭ.-up 2a/11, 25b/14, 31a/5, 35a/20, 41b/7, 42a/16

ṭ.-urdı 23a/13

8. Tasviri fiil.

ṭ.-alı 17b/11

ṭ.-dı 5a/8, 17a/18

ṭ.-dılar 15b/4, 32a/21, 54b/4

ṭ.-madı 17b/12

ṭ.-maḳ 33a/11

ṭ.-maḳda 2b/12

ṭ.-mışlar 4a/21, 15b/2

ṭ.-mışlardı 50a/19

ṭ.-ur 48b/12

ṭ.-urdum 7a/2

ṭ.-urlar 8b/9, 20b/15, 20b/17

ṭ.-urlardı 8a/1

ṭurāc (< Ar. durrāc): Bir tür kuş.

ṭ. 31a/9

Tūrān: Eski İranlılarca Türklerin Orta Asya'daki en eski yurtlarına verilen ad.

T. 32a/2, 33b/1, 41b/12, 41b/14, 43a/2, 43a/5, 43a/21, 43b/1, 43b/4, 43b/19, 45b/7, 47a/17, 47a/18, 47b/9, 48b/17, 48b/18, 49a/17, 49a/21, 49b/12, 49b/20, 50a/13, 56b/20

T.+a 48a/5

T.+dan 47a/7

ṭurġur-: 1. Durdurmak, engellemek.

ṭ.-dılar 15a/7, 32a/20

2. Meydana getirmek, ortaya koymak, göstermek.

ṭ.-dılar 18b/12, 20b/5

ṭurna: Turna kuşu.

ṭ. 39a/4, 47a/10

ṭurrāc (< Ar. durrāc): Bir tür kuş.

ṭ. 20a/10

ṭuruş-: Vuruşmak, mücadele etmek.

ṭ.-dılar 18a/19

ṭ.-dular 7b/10, 9a/8, 15a/12

ṭ.-dum 61b/18

ṭ.-unca 15a/12

ṭ.-up 17a/13

Ṭūs: Şehnâme yazarı meşhur İranlı Firdevsî-i Tûsî.

Ṭ. 2b/7

Ṭūsī̄: Bir pehlivan.

Ṭ.+le 25b/3

ṭuş: Rastlama, tesadüf etme.

ṭ. gel- (karşılaşmak, rastlamak) 39a/20, 45a/12, 51a/14, 52a/2

ṭ. ol- (rastlamak, denk gelmek) 30a/12, 38a/11, 40b/6

ṭuş ṭuşına: Karşı karşıya, karşılıklı.

ṭ.31a/3

ṭut-: 1. Tutmak, ele almak.

ṭ.-adum 30a/10

ṭ.-ar 31a/10, 46a/10

ṭ.-dılar 64b/9

ṭ.-mışdı 66a/16

ṭ.-up 4b/1, 18b/4, 44a/11, 47b/20, 53b/12, 58a/14, 61a/9

2. Doldurmak, duyulacak veya görülecek şekilde etrafı kaplamak.

ṭ.-dı 3a/15, 14b/13, 49b/19

ṭ.-ıcaḳ 56b/15

ṭ.-mış 61a/13

ṭ.-mışdı 4b/8, 50a/4

ṭ.-mış-durur 62a/20

ṭ.-up 25a/14, 62a/21

3. Ele geçirmek, yakalamak.

ṭ.- 18a/2

ṭ.-dı 60b/2

ṭ.-ıcaḳ 5b/11

ṭ.-duḳ 55b/19

ṭ.-duñ 38b/4

ṭ.-sun 60b/12

ṭ.-up 21b/6, 60a/18, 61b/19

4. Gitmeye bırakmamak, alıkoymak, tutmak.

ṭ.-avuz 26b/2

ṭ.-up 50b/16

5. Yapmak, amel etmek, yerine getirmek.

ṭ.- 30a/13

6. Değdirmek, dokundurmak, sürmek.

ṭ.-arlardı 64b/6

ṭ.-up 34a/13

7. Zaptetmek, hükmetmek.

ṭ.-avuz 59a/8

ṭ.-duñ 38b/4

ṭ.-ısaram 47b/19

ṭ.-maḳ 60b/10

ṭ.-maya 56b/19

ṭ.-mışam 43b/4

8. Benimsemek, kabul etmek.

ṭ.-dı 60a/13

ṭ.-up 57a/11

9. Yardımcı fiil.

ṭ.- 26b/4, 63b/17, 66a/19

ṭ.-a 66b/9

ṭ.-asın 29b/7, 46b/12

ṭ.-dı 13b/5, 65a/5

ṭ.-dılar 55b/20

ṭ.-duñ 45a/7

ṭ.-maz-ısañ 57a/5

ṭ.-mış 61a/11

ṭ.-up 4b/21, 46a/21, 46b/13, 49b/14, 63b/5

ṭuṭaḳ: Dudak. *bk. dudaḳ*

ṭ.+(ġ)uñ 14a/9

ṭ.+larından 55b/14

ṭuṭaḳlu: Dudaklı. *bk. dudaḳlu*

ṭ. 57a/15

ṭutın-: Direnmek, dayanmak.

ṭ.-a 26b/13

ṭūṭī̄ (Far.): Papağan türünde bir kuş, dudu.

ṭ. 31a/9, 36b/20, 36b/21, 37a/1

ṭutul-: 1. (Ay, güneş) Tutulma olayına uğramak.

ṭ.-dı 61a/3

2. Yardımcı fiil.

ṭ.-dı 49a/5

ṭuyūr (Ar.): Kuşlar.

ṭ. 15a/10, 17a/15, 48a/15, 62a/20, 62b/20

ṭ.+a 44b/16

ṭ.+dan 61a/18

ṭ.+ı 58b/17

tuz: Tuz.

t.+ca 26a/12

tüfeng (Far.): Tüfek.

t. 12a/13

t.+lerin 31b/3

türāb (Ar.): Toprak.

t. ol- (ölmek, toprağa karışmak) 44a/5

Türkmān: Türkmen, Türkmen yapımı.

T. 9a/13

U

u (Far.): Ve *bk. ı, i, ü, vü.*

u. 1b/2, 1b/3, 1b/3, 1b/3, 1b/4, 1b/4, 1b/4, 1b/4, 1b/4, 1b/6, 1b/10, 2a/6, 2a/9, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/18, 3b/19, 4b/3, 4b/3, 6a/20, 7a/12, 7b/7, 7b/13, 7b/14, 7b/14, 8a/1, 8a/8, 8a/8, 8a/19, 8b/1, 9b/13, 9b/21, 10a/6, 10a/8, 10a/9, 10a/14, 10a/16, 10b/12, 10b/13, 12a/9, 12b/2, 12b/2, 12b/7, 12b/9, 12b/10, 12b/21, 13b/11, 14a/4, 14b/8, 14b/16, 5a/4, 15a/9, 15a/10, 15a/10, 15a/11, 15a/11, 15a/14, 15b/5, 16a/12, 16b/11, 17a/14, 17a/15, 17a/16, 17b/1, 17b/14, 17b/14, 18a/1, 18a/13, 18a/13, 18a/14, 19a/2, 19a/2, 19a/14, 19b/5, 19b/10, 20a/16, 20b/17, 21a/2, 21a/13, 21a/16, 21b/14, 21b/18, 22a/8, 22b/14, 23a/3, 23a/15, 23a/15, 23a/15, 23a/15, 23a/15, 23a/16, 23b/15, 23b/17, 23b/17, 23b/20, 24a/9, 24a/18, 24b/15, 25a/2, 25a/6, 25a/21, 26a/18, 26b/21, 27b/5, 28a/3, 28a/18, 28b/4, 28b/18, 28b/21, 29a/2, 29b/4, 29b/6, 30a/1, 30a/1, 30a/1, 30b/6, 30b/12, 30b/12, 30b/12, 31a/9, 31a/10, 32a/5, 32a/6, 32a/16, 32a/21, 32b/3, 32b/21, 33a/4, 33a/10, 33b/4, 33b/4, 34a/12, 34a/21, 34b/11, 35a/14, 35a/16, 35b/9, 36a/4, 36a/15, 36b/9, 38b/4, 39b/20, 40a/15, 40a/17, 40a/18, 40b/7, 40b/9, 40b/9, 40b/10, 40b/11, 41b/19, 42a/17, 43a/5, 43a/6, 43b/17, 43b/21, 44a/7, 44a/7, 44a/17, 44b/16, 44b/16, 45b/19, 45b/19, 45b/20, 45b/20, 46a/1, 46a/14, 46b/5, 47b/5, 46b/7, 46b/15, 47a/16, 47b/18, 47b/21, 48a/15, 49b/19, 50a/12, 51a/5, 51a/7, 52b/4, 52b/6, 52b/6, 52b/6, 52b/7, 52b/7, 52b/7, 52b/8, 52b/8, 53b/17, 55b/17, 56b/2, 56b/2, 56b/2, 56b/12, 56b/16, 56b/21, 57a/5, 58b/17, 58b/17, 59a/4, 59a/13, 59a/19, 60a/1, 60a/9, 60b/6, 61a/7, 61a/8, 61a/13, 61a/13, 61a/13, 61a/13, 61a/18, 61b/6, 61b/13, 61b/15, 62a/5, 62b/20, 62b/20, 63b/12, 63b/15, 64a/17, 66a/2, 66b/5, 66b/12, 66b/12, 66b/20, 67a/3, 67a/10, 67a/20

uc: Sebep

u.+ından 5a/11, 13a/6, 50a/2, 50a/10

u.+undan 59a/18, 61b/17, 61b/14, 61b/4, 61b/18

uç: Uç, tepe.

u.+(c)ı 15a/14, 32b/4

u.+(c)ında 9a/19

u.(c)+unda 62b/14

u.+(c)undan 9b/1

uç-: Uçmak.

u.-a 42b/3

u.-am 50b/7

u.-ar 29b/5, 42b/13, 65a/8

u.-ardı 5b/18, 42b/10

u.-arlar 7a/5, 7a/7, 7a/8, 55b/14

u.-arsa 49a/2

u.-arsın 42b/12

u.-aydum 59a/17

u.-dı 17b/3, 45a/20, 48b/7

u.-dılar 57b/6, 60b/19, 60b/20

u.-duḳ 52a/13, 52a/15, 52a/16, 53a/13, 53b/6, 54a/7, 55a/20, 55a/20

u.-madın 60b/7

u.-maġa 14b/15, 52a/21, 53a/14, 56a/4

u.-maḳ 42b/17

u.-maz 49a/2

u.-mazam 42b/18

u.-sa 43b/4 , 47b/16 , 47b/21

u.-uban 42b/19

u.-up 4a/8, 6b/19, 7a/3, 7a/16, 7a/18, 10b/14, 11a/4, 11a/8, 11a/9, 17b/16, 19b/13, 20a/19, 24b/12, 42a/21, 42b/9, 43a/1, 45b/3, 48b/6, 50a/9, 52a/14, 54a/9, 55a/13, 55b/1, 55b/3, 56a/11, 56a/17, 62b/10, 63b/20, 66a/10, 66a/15

uçmaḳ: Cennet.

u.+dan 22b/17

uçuş-: Uçuşmak.

u.-up 18b/6

ʿūd (Ar.): Öd ağacı.

ʿū. 47b/5, 59b/15

uġra- 1. Tesadüf etmek, rast gelmek.

u.-dı 9b/16, 38b/12

uġur: Hedef, amaç, yol.

u.+dan 16a/16, 16b/9

ʿuḳāb (Ar.): Kartal, tavşancıl kuşu. *bk. ʿuḳḳāb*

ʿu. 20a/7, 35a/11, 41b/17, 47b/21, 49a/2, 62a/21

ʿuḳalā (Ar.): Akıllılar, akıllı olanlar.

ʿu.+lar 13b/2

ʿuḳḳāb (< Ar. ʿuḳāb): Kartal, tavşancıl kuşu. *bk. ʿuḳāb*

ʿu. 32b/10, 43b/5, 49b/5, 56a/12, 56a/13

ʿu.+la 50a/17

ulaşdur-: Ulaştırmak, iletmek.

u.-dı 49a/12

ulduz: Yıldız. *bk. ıldız, ılduz, yılduz*

u.+lara 50a/3

ʿulemā (Ar.): Âlimler, bilginler.

ʿu. 10b/6, 14b/3, 20b/12, 41a/7, 41b/4, 45b/11, 57a/18

ʿu.+sı 19b/9

ulu: 1. Çok büyük, iri.

u. 7a/7, 35b/8, 54a/21

2. İtibarlı, soylu, lider, büyük, yüce.

u. 8b/2, 8b/4, 11a/4, 13a/21, 19a/11, 35b/18, 44a/13, 65b/13

u.+dur 54b/1

u.+lar 47b/9

u.+ları 10b/1, 11a/14, 20a/20, 23a/9, 23b/10, 24a/1, 44b/14, 58b/15, 61a/9

u.+larıla 14b/11, 57b/5, 59a/12, 66a/12

u.+ların 7b/17

u.+larına 17b/16

u.+larumuza 34a/7

u.+sı 41a/15, 61b/13, 65b/2

u.+sın 42b/5

u.+sına 11a/9

u.+sıyam 61b/3

ulūhiyyet (Ar.): Allahlık vasfı.

u. 40a/9

ululuḳ: Büyüklük, yücelik, izzet.

u.+(ġ)ına 23a/11

u.+(ġ)ını 47a/7

ʿulvī (Ar.): Yüksek, yüce.

ʿu. 60b/12, 66b/9

ʿu.+ye 45a/21

um-: Bir şeyin olmasını istemek, beklemek.

u.-ar 26b/16

u.-aram 56b/7

u.-maz 21b/8

ʿummān (Ar.): Çok büyük deniz, okyanus.

ʿu. 64b/16, 65a/7

ʿu.+a 19a/2

unut-: Unutmak.

u.-dular 61a/17

u.-mışdı 43a/5

ur-: 1. Vurmak, çarpmak, saplamak, öldürmek.

u.-am 33a/19, 33b/1, 46a/20, 46b/4, 57a/4

u.-anlaruñ 47b/15

u.-avuz 15a/3, 16b/2

u.-ayıduḳ 59a/4

u.-dı 3b/11, 9b/12, 16a/8, 16a/11, 16b/6

u.-dılar 16b/21, 17a/4, 17a/6, 31a/17

u.-duḳ 50b/20

u.-dum 43a/21

u.-maġıl 28a/20

u.-maḳ 33a/12

u.-mışam 43a/20

u.-ur 17b/21, 17b/21

u.-sa 64b/15

u.-sam 9a/2, 32b/21

u.-uñ 16b/9

u.-uncaḳ 32a/14

u.-ur 18a/2
u.-sam 56b/9, 56b/12
u.-ursam 9a/1, 30a/11, 56b/9, 56b/12
u.-up 11a/2, 11a/2, 15b/11, 16b/11, 16b/16, 17b/18, 17b/19, 17b/19, 18a/11, 18a/16, 18b/6, 18b/15, 21b/1, 23a/9, 30a/11, 31a/8, 33a/13, 47a/4, 49b/8, 54a/1, 57a/17, 65b/7, 66a/14
2. Giyinmek, giydirmek, takmak, takınmak.
u.-dı 31b/9, 49b/15
u.-dılar 49b/2, 49b/6
u.-up 50b/19
3. (Davul, zurna vs.) Çalmak.
u.-dı 16a/6
u.-mayınca 36a/20
u.-up 14b/6, 36b/9
8. (Işık) Yansımak, parlamak.
u.-dı 36a/10
4. Üflemek.
u.-dı 15b/3
5. Almak, ele geçirmek.
u.-maġa 43a/12
u.-up 60a/20
6. Avlamak.
u.-up 53b/19
7. Yardımcı fiil.
u.-dı 8b/20, 9a/4, 9a/19, 15b/12, 16a/5, 17a/12, 26b/4, 32a/5, 32b/17, 43b/9, 48a/7, 48b/4, 62b/15, 62b/18, 63a/18
u.-dılar 7b/12, 8a/1, 9b/15, 15a/11, 20a/21, 31b/9, 44a/10, 64a/20
u.-duḳ 53b/8
u.-ma 46b/12
u.-maḳda 14a/15
u.-mış 59b/5
u.-mışlar 15b/3
u.-mışlardı 20a/3
u.-sa 41b/14

u.-sam 56b/12

u.-uban 49a/9

u.-unca 59b/3

u.-up 3b/6, 6b/5, 8b/11, 8b/21, 10a/5, 14a/17, 15a/8, 15b/10, 16a/17, 17a/3, 20b/17, 29b/12, 31a/4, 32a/15, 34b/4, 35a/21, 41a/10, 42a/13, 46b/9, 49a/8, 50a/16, 55b/14, 57b/7, 59b/9, 59b/19

u.-ur 18a/1, 18a/1, 44a/4, 44a/5

u.-urdı 64b/17

u.-urken 43b/10

u.-urlar 29a/20, 47a/16, 55b/11, 61a/10

u.-urlardı 14b/13

u.-ursam 56b/12

urıl-: (Davul, zurna) Çalınmak. *bk. urul-*

u.-up 49b/19

urucı: Vuran, vurucu.

u. 56b/7

urul-: 1. (Davul, zurna) Çalınmak. *bk. urıl-*

u.-up 32a/6

u.-dı 64a/21

2. Damgalanmak.

u.-up 48b/19

3. Dikilmek, kurulmak, yapılmak.

u.-dı 41a/17

urulu: Kurulu, kurulmuş olan.

u. 35a/15

Urūm: Rum.

U. 56b/20

urun-: Giyinmek, takınmak.

u.-dı 14a/19, 14a/21, 19b/3

u.-dular 57a/13

u.-up 20a/4, 20a/17, 31b/14, 57a/12

uruş-: Vuruşmak, çarpışmak, mücadele etmek.

u.-dı 17b/12

u.-dular 9a/7, 9a/8, 15a/9

uşañ: Gevşek, tembel, gafil.

u. 49b/10

uş: Akıl.

u.+şı 49a/6

uş: İşte, şimdi.

u. 12b/5, 22b/3, 29a/6, 30b/21, 35a/19, 37b/13, 62a/13

uşacuḳ: Küçük çocuk.

u. 55b/13

uşaḳ: Küçük, ufak.

u.+(ġ)ı 7b/13, 10b/15, 15a/3, 17a/12

uşan-: Parçalanmak, dağılmak, toz hâline gelmek.

u.-ur 43a/19

uşbu: Bu, işte bu.

u. 23a/10, 45a/15

ut-: Yenmek; ele geçirmek.

u.-acaġın 12b/13

u.-asın 29b/8

utan-: Utanmak.

u.-acaḳ 25a/4

u.-dı 14a/8

u.-dıġından 22a/20

ᶜ**Uṭārid**: Merkür gezegeni; Feleğin kâtibi olarak anılır. Kâtip ve yazarların piri sayılır.

bk. Utārid

ᶜU.+e 50a/11

Utārid: Merkür gezegeni. Feleğin kâtibi olarak anılır. Kâtip ve yazarların piri sayılır.

bk. Utārid

U.+i 50a/6

uy-: Uymak; kanmak, inanmak.

u.-am 12b/8

u.-duḳ 55a/11

u.-mayup 22a/4

u.-up 13b/16

uyan-: Uyanmak.

u.-duġın 62b/18

uyanuḳ: Uyanık.

u. 48a/3

uydur-: Kandırmak.

u.-a 62b/8

uyḳu: Uyku.

u.+dan 62b/14

u.+sunı 62b/13

u.+ya 62b/11

ᶜ**uyūb** (Ar.): Ayıplar, kusurlar.

ᶜu. 1b/4

uyu-: Uyumak.

u.-maz 50b/14

u.-r 47a/14, 50b/14

u.-rdı 62b/12

uyurlıḳ: Uykuda, uyumakta.

u.+(ġ)a ur- (uyur gibi yapmak) 62b/15

uza-: Uzamak.

u.-yup 40a/13, 40a/13

uzan-: Uzanmak.

u.-up 43b/17

Uᶜzirat: Efrâsiyâb'ın kardeşi ve veziri.

U. 44b/21, 45a/1, 45a/3, 45a/14, 45b/13, 46b/20, 48a/8, 50a/7

uzun: Uzun.

u. 53a/7

Ü

ü (Far.): Ve *bk. ı, i, u, vü.*

ü. 1b/2, 1b/3, 1b/3, 1b/3, 1b/3, 1b/3, 1b/3, 1b/6, 1b/10, 2a/8, 2a/20, 3a/3, 3a/3, 3b/18, 4a/5, 5a/19, 5b/21, 6a/20, 7b/6, 8a/11, 8b/4, 8b/18, 9a/15, 10a/10, 10b/4, 13a/7, 13b/6, 13b/6, 14a/2, 14a/2, 14a/8, 14a/17, 14b/10, 14b/16, 15a/15, 15b/9, 16a/19, 17a/11, 17a/15, 17a/19, 17b/2, 17b/11, 17b/12, 17b/12, 17b/14, 17b/14, 18a/3, 18a/13, 18a/14, 18b/12, 18b/14, 19a/19, 19a/20, 19b/15, 20a/19, 20b/19, 21a/12, 21a/13, 21a/17, 22a/2, 22b/16, 22b/20, 23a/15, 23a/15, 23b/16, 23b/20, 23b/21,

24b/2, 25a/10, 25a/10, 25a/11, 25a/19, 26b/8, 26b/10, 26b/12, 26b/16, 26b/16, 26b/19, 26b/20, 27a/4, 27b/14, 28a/3, 28a/5, 28b/5, 28b/8, 28b/15, 28b/16, 28b/18, 28b/20, 29b/8, 30a/1, 30a/12, 30b/6, 31a/5, 31b/7, 31b/18, 32b/3, 35a/16, 35b/1, 36b/8, 36b/20, 37b/12, 38a/20, 38b/8, 39b/15, 39b/20, 40a/15, 40b/10, 41a/9, 42a/17, 43a/17, 43b/6, 43b/6, 43b/6, 43b/6, 43b/7, 44a/1, 44a/3, 44b/15, 44b/18, 45b/19, 45b/19, 46a/1, 46a/2, 46a/2, 46a/7, 46b/1, 46b/4, 46b/4, 46b/8, 46b/10, 50a/18, 51a/14, 51b/2, 52b/3, 52b/4, 52b/9, 52b/9, 52b/9, 52b/15, 52b/18, 53a/6, 54a/3, 54b/16, 55a/6, 56a/13, 56b/2, 56b/2, 56b/2, 56b/9, 56b/13, 56b/13, 58a/20, 58b/5, 58b/17, 59a/3, 59a/3, 59a/5, 59a/5, 59a/8, 59a/13, 59a/15, 59a/18, 59a/21, 59b/20, 59b/21, 60a/10, 60a/18, 60a/19, 60b/10, 60b/11, 61a/12, 61a/13, 61a/14, 61b/19, 62a/5, 62b/3, 62b/20, 63a/8, 63b/12, 63b/13, 63b/14, 66b/4, 66b/7, 66b/12, 66b/15, 67a/9, 67a/9, 67a/9, 67a/10

üç: Üç.

ü. 5b/14, 7a/16, 7a/16, 15b/10, 24a/12, 25a/18, 25a/20, 31a/14, 31a/15, 36b/2, 36b/2, 38a/3, 39a/21, 40a/10, 40a/12, 49b/4, 49b/4, 49b/15, 53a/12, 54a/8, 57a/14, 57a/14, 58a/10, 66a/12

ü.+i 42b/9

üçünci: Üçüncü.

ü. 7b/15, 15b/10, 24a/14, 27a/9, 39b/18, 40a/5, 44b/3, 58a/8, 63a/7, 64b/8

üç biñ: Üç bin.

ü. 39a/15

üç dört biñ: Üç dört bin civarı.

ü. 66a/12

üç yüz: Üç yüz.

ü. 39a/13, 39a/14, 39a/14, 39b/8, 39b/8

üç yüz altmış: Üç yüz altmış.

ü. 27b/8

üç yüz biñ: Üç yüz bin.

ü. 64b/8

üftād (< Far. futāde): Düşkün, biçare.

ü. ol- (çaresiz kalmak) 40b/19

ülfet-i şeh-bāz (Far.): Doğan kuşunun muhabbeti, sevgisi.

ü.+ıla 56b/19

Ülker: Süreyya, Pervin; yedi yıldızdan oluşan takımyıldızı.

Ü.+i 15a/14

ümem (Ar.): Ümmetler.

ü. 46a/14

ümerā (Ar.): Emirler, beyler, sancak beyleri.

u. 11b/12, 41b/4, 45a/14, 62a/7

ümerāʾ-i melāʿīn (Far.): Lanetlenmişlerin beyleri.

u.+dür 33b/13

ümīd (Far.): Umut, beklenti. *bk. ümīẕ*

ü. üz- (ümit kesmek) 30b/10

ümīd-vār (Far.): Ümitli.

ü. 12a/8

ümīẕ (< Far. ümīd): Umut, beklenti. *bk. ümīd*

ü. 54a/12

ü.+i 38b/12

ü.+le 38b/11, 56a/5

ü.+üm 56a/8

ümīẕ-vār (Far.): Ümitli.

ü. 39b/7

ü.+am 56a/7

ü.+ıla 38b/20

ümmet (Ar.): Ümmet.

ü. 23a/15, 23a/20, 46a/11, 55b/17

ü.+e 19a/13

ü.+i 56b/8

ün: Ses.

ü. ṣal- (haber göndermek) 18a/15

ü. ur- (seslenmek, bağırmak) 9b/15, 10a/5

ü. uruş- (bağrışmak) 15a/9, 17a/3, 17a/12, 17b/3

ü.+ünden 14b/15

üre-: Çoğalmak.

ü.-r 35a/4

ü.-rsiz 35b/7

ürk-: Ürkmek, korkmak.

ü.-di 10b/14, 11a/3

ü.-üp 34a/12, 66a/16

ʿüryān (Ar.): Çıplak.

ʿü. ḳıl- [(bir savaş aletini) kullanmak için hazır hale getirmek)] 10a/6, 17a/13

üslūb (Ar.): Tutulan yol, tarz, usül.

ü.+ı 21b/18

üst: Üst, üzeri.

ü.+in 46b/6

ü.+inde 37a/21, 38a/19

ü.+ine 5b/15, 17a/9, 26a/11, 33a/20, 37a/21, 42b/11

ü.+lerine 49b/3, 57a/13

ü.+ümden 42b/13, 43b/4, 47b/21

ü.+üme 46a/10

ü.+ümüz 55b/2

ü.+ünde 46b/2, 47b/1

ü.+üne 27b/2, 44a/11

ü.+üñe 57a/4

üstād (Far.): Hoca, bilgin, usta.

ü. 27a/16

ü. ol- (mahir olmak, usta olmak) 40b/19

ü.+laruñ 2b/11

ü.+um 37b/8

üstün: Üstün.

ü. 4a/10

üşen-: Rahatı kaçmak, tedirgin olmak.

ü.-diler 62a/12

ü.-ür 9a/1, 30b/16

üş-: Üşüşmek.

ü.-miş 21a/4

ü.-seler 62a/17

ü.-üp 62a/17

üyez: Küçük sinek, üvez.

ü. 30a/5

üzengi: Üzengi.

ü. 9b/4

üzer: Üst, yukarı.

ü.+inde 4a/18, 6b/3, 8a/14, 10b/13, 12a/3, 12a/4, 14a/21, 18a/12, 19b/9, 19b/10, 19b/18, 19b/18, 20a/1, 20a/1, 20b/3, 20b/8, 20b/9, 20b/12, 20b/15, 20b/15, 20b/16, 25b/11, 28a/1, 28b/6, 35b/18, 37b/1, 37b/3, 37b/3, 37b/17, 37b/18, 38a/8, 38b/13, 39a/10, 41a/7, 42b/17, 43a/3, 43b/13, 43b/18, 45a/13, 45b/3, 47a/2, 47a/8, 50a/18, 50a/19, 50a/20, 51b/18, 53b/12, 57a/10, 61a/10, 64a/17, 65b/6, 66a/7

ü.+inden 10b/11, 15a/8, 24b/21, 37a/7, 37a/7, 37b/5, 38a/7, 41b/17, 48a/10, 48b/6, 48b/15, 49a/5, 53b/20, 60b/8

ü.+inde+y+imiş 7b/4

ü.+ine 2b/11, 2b/11, 2b/21, 4a/20, 4b/2, 5a/4, 8b/8, 9a/6, 9a/21, 9b/4, 9b/18, 10b/1, 11a/3, 11b/5, 14b/3, 14b/19, 15a/4, 15b/11, 16a/11, 16b/19, 17b/17, 18b/2, 19b/3, 19b/4, 20a/10, 21a/4, 22a/20, 23b/11, 24a/8, 24a/10, 24a/17, 24a/17, 24b/7, 24b/9, 24b/13, 25b/10, 25b/10, 25b/14, 27b/5, 27b/16, 27b/18, 28b/9, 29b/13, 30b/4, 31b/4, 33b/4, 34a/13, 35a/16, 35a/20, 36a/12, 37b/4, 38a/13, 40a/13, 41a/17, 41b/3, 41b/7, 42a/12, 42a/13, 42a/16, 42b/19, 44a/2, 44a/10, 44b/14, 48a/10, 48b/4, 50a/15, 50b/20, 51a/1, 51a/10, 51b/1, 53a/3, 53a/9, 53b/10, 53b/20, 53b/21, 53b/21, 54a/7, 54a/12, 58b/16, 59a/3, 59a/13, 60a/1, 60a/19, 60b/8, 60b/17, 62a/11, 65b/8, 66a/11

ü.+ine 186a/13

ü.+lerinde 7b/4, 14b/12

ü.+lerinden 10b/4

ü.+lerine 8b/14, 12a/14, 39a/15, 48b/19

ü.+ümde 42b/13

ü.+ümden 21a/8, 47b/16, 49a/1

ü.+üme 38a/16, 48b/21

ü.+ümüze 5b/14, 26a/19

üzre: Üzerine, üzerinde, üstüne, üstünde.

ü. 4a/8, 6b/8, 8b/10, 9a/10, 10a/8, 12b/2, 19a/9, 19b/18, 20a/2, 23a/12, 28b/6, 34a/12, 35a/21, 36a/3, 39b/2, 39b/19, 42a/7, 42a/18, 44a/2, 45a/21, 45b/1, 49b/9, 56a/19, 56b/18, 60a/17, 64a/1

üz-: Yardımcı fiil.

ü.-sem 30b/10

V

v'ey (Ar.+Far.): Ey!

v. 21a/9

vācib (Ar.): Yapılması gerekli olan.

v.+dür 28a/11

vaᶜde (Ar.): Zaman, mühlet.

v. 6a/16

vādī-yi cehennem (Far.): Cehennem yolu, geçidi.

v. 58a/13

vāh (Ar.): Eyvah, vah, yazık.

v. 2a/4, 51a/7

vāḥid (Ar.): Tek, yalnız.

v. 30a/3

Vāḥid: Benzeri olmayan, emsalsiz; Allah.

V. 29b/21, 45b/21, 54a/3

vaḥş (Ar.): Ehli olmayan, yabani.

v. 23a/15, 56b/2, 61a/18, 62b/20

vaḥy-i emīn (Far.): Güvenilir vahiy (kâtibi); Hz. Osman.

v. 2a/1

vaḳār (Ar.): Ağırbaşlılık, haysiyetli ve şerefli olma.

v. 21b/14

vāḳıᶜa (Ar.): Olay.

v. 61b/14

vāḳıf (Ar.): Bilen, bilici, haberdar.

v. 1b/4

v. eyle- (haberdar etmek) 63a/21

vāḳiᶜ (Ar.): Olan, meydana gelen.

v. 59a/17

v. ol- (olmak, gerçekleşmek) 51a/18, 63b/5

v.+durur 23a/1

vāḳiᶜīn (Ar.): Hakikatler.

v. 43a/15

vaḳt (Ar.): Vakit, zaman.

v. 6b/18, 15a/12, 17a/10, 23b/18, 28a/11, 38a/10, 45b/13, 51a/15

v. ol- [zaman olur, (öyle bir) zaman gelir] 25a/5, 27b/16, 39a/9, 55a/14

v.+den 7a/14 , 55b/21 , 56a/2

v.+i 14a/16, 15a/21, 17a/11, 21b/9, 22b/5, 31b/10, 41b/2, 60a/13, 63a/6

v.+idür 3a/17

v.+ine 59b/3

vaḳtā ki (Ar.+Far.): Ne vakit ki, -dığı zaman. *bk. vaḳtā kim*

v. 39b/10, 52a/2

vaḳtā kim (Ar.+Far.): Ne vakit ki, -dığı zaman. *bk. vaḳtā ki*

v. 11b/1, 52a/4, 64b/19, 65a/2

vaḳtehā (Ar.): Zamanı, vakti gelince.

v. 23a/17

vaḳt-i ḍuḥā (Far.): Kuşluk vakti.

v. 12a/16, 13a/15

vaḳt-i şām (Far.): Akşam vakti.

v. 10b/2, 10b/4, 13b/21, 14a/6, 26b/20, 41a/5

vālī (Ar.): Vali, yönetici, idareci.

v.+siyem 61b/2

vālide (Ar.): Anne.

v.+m 5b/6

vālih (Ar.): Şaşmış, hayret içinde kalmış (kimse).

v. ḳal- (şaşakalmak) 35a/4

v. ol- (şaşakalmak) 17a/6

v. ü ḫayrān it- (şaşırtmak) 63a/8

var: Mevcut, var.

v. 10b/18, 13b/20, 22b/6, 23a/15, 25a/11, 25a/11, 26a/10, 26b/14, 30a/17, 31b/7, 34a/16, 36b/14, 37a/1, 37a/1, 37a/21, 37b/1, 37b/3, 38a/19, 38b/14, 45a/13, 46a/14, 46b/2, 46b/7, 48a/13, 51b/5, 52a/4, 52b/10, 54a/12, 54a/16, 54a/21, 54b/5, 55a/5, 55b/14, 56a/8, 62b/3, 66b/3, 66b/16, 66b/17, 66b/18, 66b/18, 67a/7

v.+ca 65b/10

v.+dı 5b/18, 36a/12, 56a/3, 57b/9

v.+dur 6a/18, 6b/11, 7a/6, 7a/7, 12a/18, 22b/7, 24a/3, 24a/12, 24a/14, 24a/15, 24b/1, 25a/15, 26b/5, 35b/8, 35b/9, 37a/15, 37b/17, 38a/2, 40a/10, 42b/15, 42b/16, 42b/19, 47b/15, 48a/9, 51b/9, 51b/9, 51b/18, 52a/3, 53b/1, 53b/1, 55b/17, 55b/17, 55b/18

v.+durur 17a/8, 37b/21, 42b/7, 62a/19

v.+ıdı 6b/3, 7a/5, 13a/5, 22a/16, 36a/10, 41a/12, 41a/13, 45b/5, 50b/9, 58a/12,

58a/13, 58a/14, 58a/18, 64b/4, 64b/12, 64b/19, 65a/1, 67a/1

v.+ımış 36a/19, 50b/4, 50b/5

v.+ımışsa 54b/10

v.+ısa 8a/6, 8a/13, 13a/8, 13a/20, 47b/9, 57b/15, 62a/12

v.+iken 30a/12

v. mı 18a/8, 51a/5, 53a/12, 54b/10

v.+sa 52b/1

var-: Varmak, ulaşmak, gitmek.

v.- 8a/17, 11a/6, 11b/4, 16b/8, 24b/3, 28a/7, 28a/19, 29b/7

v.-a 27b/18, 28a/15, 60a/1, 62b/7

v.-acaġumuz 42a/7

v.-alum 5b/3, 6a/14, 27b/2, 27b/5, 34a/7, 48a/10, 60b/8

v.-alumxmı 28a/11

v.-am 2b/21, 5b/6, 25a/1, 37a/6, 42b/7, 56a/7, 56a/8, 60a/9

v.-an 50b/4, 52a/10

v.-anları 34b/18

v.-avuz 51a/15

v.-aydum 59a/13

v.-ayıduḳ 59a/4

v.-ayım 16a/18

v.-ayın 28a/18

v.-dı 8a/7, 15a/6, 16a/18, 16a/20, 16b/13, 18a/4, 24b/14, 32b/16, 35a/5, 36b/6, 43a/10, 48b/7, 60a/21, 61b/8, 61b/10

v.-dılar 29a/7, 34b/17

v.-duġunca 38b/9, 52b/21

v.-duḳ 5a/4, 37a/8, 37b/5, 53b/7, 54b/12

v.-dum 6b/19, 26a/11, 53b/20, 57a/4

v.-ġıl 42a/21

v.-ıcaḳ 37b/6

v.-ınca 5b/4, 16a/10, 16b/6, 18a/16, 18a/17, 38b/3, 47b/10, 47b/8, 47b/11

v.-ıncaḳ 25b/15

v.-madın 60b/5

v.-maġa 5b/8, 28a/16

v.-maḳ 5b/6, 64a/7

v.-mamışdur 6a/19

v.-mayınca 65b/16

v.-maz 28a/17

v.-mış 62b/11

v.-sa 37a/17, 46a/2

v.-sun 44a/9

v.-uñ 35a/9

v.-up 2b/13, 2b/15, 4a/10, 5a/21, 5b/9, 5b/13, 7a/18, 7a/20, 9b/3, 10a/11, 10b/7, 10b/9, 15a/2, 15a/11, 15b/14, 16a/17, 16b/5, 16b/7, 19a/5, 19a/8, 19b/13, 19b/17, 20b/4, 23b/8, 24a/17, 24b/6, 26a/1, 29a/8, 34b/17, 37b/10, 39a/7, 39a/20, 39b/11, 41a/5, 41a/18, 44a/8, 44b/6, 45a/16, 45b/2, 45b/3, 45b/8, 45b/14, 48a/19, 49a/15, 50b/7, 51b/12, 54a/4, 54a/7, 54b/16, 55a/14, 56a/6, 57a/21, 57b/12, 59b/9, 60a/19, 62b/15, 62b/21, 63b/7, 64a/6, 64a/8, 65b/6, 66a/6, 66a/8, 66a/12

v.-ur 35b/10, 51a/10

v.-urmış 52a/11

v.-uruz 51a/10

vāriṣ-i milk-i cihān (Far.): Cihan mülkünün varisi.

v. 2a/6

varlıḳ: Varlık, var olma.

v.+(ġ)ından 21a/19

vasaṭ (Ar.): Orta.

v.+ında 20b/6, 43b/12, 53b/8

vaṣf (Ar.): Vasıf, nitelik.

v.+ında 2a/2

vāsi^{c} (Ar.): Geniş.

v. 29b/3, 31b/6, 33a/6, 46b/17

vaṣla (Ar.): Parça, kısım.

v.+sıdur 28a/4

vaṭan (Ar.): Vatan, yurt.

v.+umuzdan 55a/11

vāy (Far.): Şaşkınlık, kızgınlık, acı, sevgi gibi durumlarda, vay, ey.

v. 13b/2, 23a/1, 43a/17

vāz (Far.): Bırakma, dönme, cayma.

v. gel- (vazgeçmek) 24a/4

vaż^{c} (Ar.): Vaziyet, duruş, biçim.

v.+ı 7a/4, 7a/17

vaż^{c}-ı endām (Far.): Vaziyet, durum, görünüş.

v.+ı 7b/4, 36b/20

vaẓīfe (Ar.): Vazife, görev.

v. 27b/9

ve (Ar.): Ve, hem, ayrıca, bir de. *bk. ı, i, u, ü, vü*

v. 2b/9, 2b/10, 3b/2, 3b/8, 3b/14, 4b/7, 5a/10, 6a/3, 7a/1, 7a/4, 7a/13, 7b/9, 7b/9, 7b/14, 7b/15, 7b/16, 8b/2, 8b/20, 10a/2, 10a/8, 10a/8, 10b/9, 11b/8, 11b/11, 12a/6, 12a/18, 12b/19, 13a/2, 13a/20, 14a/13, 14a/14, 15a/3, 15b/7, 15b/21, 16a/1, 17a/13, 17a/15, 17b/13, 17b/14, 18a/3, 18a/7, 19a/6, 19a/6, 19a/6, 19b/5, 19b/6, 19b/6, 19b/21, 20a/7, 20a/10, 20a/13, 20a/19, 20b/11, 20b/12, 20b/14, 20b/14, 20b/14, 20b/14, 20b/16, 21a/4, 21a/7, 21a/9, 21a/10, 21b/3, 21b/12, 22a/7, 22a/17, 22a/21, 23a/4, 23a/10, 23b/4, 23b/6, 23b/6, 23b/16, 24a/1, 24a/13, 24a/16, 24a/16, 24a/17, 24b/4, 24b/16, 24b/17, 25a/3, 25a/3, 25a/4, 25a/17, 25a/18, 25b/2, 25b/3, 25b/9, 25b/12, 25b/19, 26a/17, 27a/17, 27a/17, 27a/18, 27a/18, 27b/2, 27b/3, 27b/3, 27b/17, 28a/3, 28b/6, 28b/9, 29a/12, 30a/20, 30b/6, 30b/7, 30b/8, 31a/1, 31a/8, 31a/8, 31a/9, 31a/16, 31b/3, 31b/3, 32a/21, 32b/5, 33a/15, 33a/16, 33a/19, 33b/3, 33b/10, 33b/12, 33b/12, 33b/13, 33b/15, 33b/16, 33b/16, 34a/1, 34a/3, 34a/17, 34b/1, 34b/11, 34b/12, 34b/17, 35b/12, 36a/7, 36a/11, 36b/1, 36b/5, 36b/14, 36b/14, 36b/20, 36b/21, 36b/21, 36b/21, 37a/1, 37a/1, 37a/6, 37a/8, 37a/9, 37a/12, 37a/21, 37b/2, 37b/3, 37b/4, 37b/8, 37b/11, 37b/12, 37b/14, 37b/16, 37b/17, 37b/17, 38a/4, 38a/4, 38a/6, 38a/8, 38a/12, 38a/12, 38a/14, 38a/15, 38a/16, 38a/17, 38a/18, 38b/4, 38b/5, 38b/6, 38b/19, 39a/1, 39a/2, 39a/2, 39a/14, 39a/15, 39a/17, 39a/18, 39b/1, 39b/2, 39b/3, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 39b/8, 39b/10, 39b/18, 39b/20, 40a/1, 40a/4, 40a/5, 40a/5, 40a/6, 40a/9, 40a/11, 40a/13, 41a/2, 41a/3, 41a/7, 41a/8, 41a/9, 41a/9, 41b/8, 42b/14, 43a/2, 43a/16, 43b/3, 43b/15, 44a/7, 44b/16, 47a/5, 47a/7, 47a/9, 47a/19, 47a/19, 47a/21, 47b/8, 47b/12, 47b/12, 48a/16, 49a/12, 49a/12, 49a/13, 49a/19, 49b/2, 49b/6, 50a/3, 50a/13, 50a/14, 50b/3, 50b/8, 50b/18, 51a/9, 51a/19, 51b/7, 51b/9, 51b/11, 51b/20, 52a/3, 52a/13, 52a/17, 52a/17, 52a/19, 52a/20, 52b/3, 52b/12, 52b/12, 52b/13, 52b/15, 53a/5, 53a/7, 53a/11, 53a/16, 53a/17, 53a/21, 53b/1, 54a/16, 54a/16, 54a/16, 54b/1, 54b/1, 54b/2, 54b/13, 54b/13, 54b/14, 54b/19, 54b/20, 55a/3, 55a/4, 55a/8, 55a/19, 55a/20, 55b/2, 55b/2, 55b/3, 55b/6, 55b/9, 55b/9, 55b/10, 55b/11, 55b/11, 55b/12, 55b/12, 55b/17, 55b/17, 56a/1, 56a/2,

56a/12, 56a/13, 56a/13, 56a/15, 56a/18, 56a/21, 56b/1, 57a/12, 57a/16, 57a/18, 57a/20, 57a/20, 57a/20, 57b/5, 57b/5, 57b/5, 57b/5, 57b/6, 57b/6, 57b/6, 57b/21, 57b/21, 58a/1, 58b/16, 58b/17, 58b/20, 58b/20, 58b/21, 58b/21, 59a/1, 59a/1, 59a/18, 59a/19, 59b/16, 60a/11, 60a/14, 60a/21, 60b/19, 60b/20, 61a/10, 61b/4, 62a/9, 62a/16, 62a/17, 62b/8, 62b/17, 62b/17, 62b/17, 62b/20, 63b/17, 63b/18, 64b/2, 64b/3, 65b/1, 65b/4, 65b/19, 66b/16, 66b/18, 66b/19, 67a/10, 67a/14, 67a/17

ve's-selām (Ar.): "İşte o kadar, son söz bu" anlamında sözü kısa kesmek için kullanılır.
v. 14a/6, 21b/20

ve't-Tebbet (Ar.): Tebbet suresi.
v.+i 22a/12

vebāl (Ar.): Vebal, ağır sorumluluk.
v. 42b/20

vech (Ar.): Sebep, neden, münasebet.
v.+ile 3b/14, 4a/3, 4b/10, 14a/13, 15b/19, 25b/9, 26a/16, 27a/18, 27a/21, 27b/1, 27b/5, 29a/10, 31b/18, 32a/15, 32b/7, 33b/16, 35b/16, 35b/19, 39a/13, 41a/3, 41b/21, 42a/1, 42a/19, 43a/18, 43b/10, 45a/2, 48b/12, 50a/14, 51a/7, 52b/13, 59b/2, 65a/9

vefā (Ar.): Sadakat, bağlılık.
v. gel- (vefa göstermek) 40b/19

vefāsuzlıḳ (Ar.+T.): Vefasızlık.
v.+(ġ)ına 20a/15

vehm (Ar.): Yersiz korku, evham, vesvese.
v. 66b/5
v. al- (sebepsiz korkuya kapılmak) 15a/16, 21a/1, 34b/18, 35a/12
v.+e var- (sebepsiz korkuya kapılmak) 18a/4, 62b/15

vehmināk (Ar.+Far.): Korkulu, vehimli, kuruntulu.
v. 34b/2

veḳāyiʿ (Ar.): Vakalar, olaylar.
v. 67b/1
v.+den 2a/10

velākin (Ar.): Ama, fakat, lakin. *bk. velākinne, velī, velīkin*
v. 4a/14, 6a/13, 7a/1, 7a/8, 9b/1, 9b/9, 9b/12, 16a/21, 22a/16, 25a/13, 28a/3, 38a/9, 52a/20, 52a/20, 64a/3

velākinne (< Ar. velākin): Ama, fakat, lakin. *bk. velākin, velī, velīkin*

v. 9a/13, 9b/6

veled (Ar.): Çocuk.

v. 28a/5

velī (Far.): Ama, fakat, lakin. *bk. velākin, velākinne, velīkin*

v. 2a/13, 14a/12, 35a/17, 38b/14, 38b/17, 40a/12, 40b/8, 40b/19, 41a/1, 57b/10, 61b/20

velīkin (Ar.+Far.): Ama, fakat, lakin. *bk. velākin, velākinne, velī*

v. 37a/15, 54a/18

velvele (Ar.): Gürültü, patırtı.

v. ᶜalāl ṭut- (gürültü patırtı kopmak) 49b/19

v. düş- (gürültü patırtı kopmak) 10b/16, 15b/14

ver-: Vermek. *bk. vir-*

v.- 29b/1

v.-diler 36b/17

v.-en 21a/2

v.-eyim 11b/5

v.-im 12b/21

verhem (Far.): Küfür, kötü söz.

v. eyle- (sövmek, inançsızlığı söverek ifade etmek) 65b/16

verhemlü (Far.+T.): Küfürlü, kötü sözlü.

v. 47a/7

Vesvās: Şeytanın veziri. *bk. Vesvās-ı bī-dīn*

V. 24a/4, 24a/12

V.+ıla 7b/20

Vesvās-ı bī-dīn: Şeytanın veziri. *bk. Vesvās*

V. 15b/4

vesves (< Ar. vesvese): Kuruntu, vehim, şüphe. *bk. vesvese*

v. 26b/8

vesvese (Ar.): Kuruntu, vehim, şüphe. *bk. vesvese*

v. 8a/4, 8a/6, 24b/4, 24b/5, 61a/20, 61b/8

v.+si 61a/21

v.+yle 22b/18

vesvese-i şeyṭān (Far.): Şeytanın vesvesesi.

v.+dur 11b/10

veyā (Ar.+Far.): Veya, yahut. *bk. veyāḫūd*

v. 47a/12, 51b/8

veyāḫūd (Ar.+Far.): Veya, yahut. *bk. veyā*

v. 5b/2, 23b/18, 51a/13, 51b/8, 61b/7

vezīr (Ar.): Vezir.

v. 11b/6, 13b/3, 24a/4, 28b/2, 29b/19, 31b/14, 44a/15, 45b/14, 60a/2, 62b/3, 62b/7, 63a/18, 63a/19, 65a/19

v.+e 29b/19, 63b/11

v.+i 12a/5, 23a/4, 28a/9, 58b/8, 63a/16

v.+ile 25b/6

v.+ler 31b/18, 31b/20, 34b/13, 36a/7, 63a/10, 63a/11

v.+lere 63a/12

v.+leri 35a/18, 59b/11, 60b/16

v.+lerin 61b/10, 63b/13

v.+lerle 34b/11

v.+lerümdür 65b/4

v.+ler+ile 31b/15

vezīr-i Āṣaf bin Berḫıyā: Âsaf bin Berhiya'nın veziri.

v. 65b/12

vezīr-i ʿaẓam (Far.): Sadrazam.

v. 62b/4

vezīr-i ḫāṣ(ṣ) (Far.): Seçkin, özel vezir.

v. 43a/11, 45b/13-14

v.+ı 62a/12

v.+ıdur 63a/16

v.+ı 45a/1

vidāʿ (<Ar. vedāʿ): Veda.

v. it- (vedalaşmak) 35b/17

vidāʿlaş- (Ar.+T.): Vedalaşmak.

v.-up 50b/10

vilāyet[1] (< Ar. velāyet): Velilik, velayet.

v.+dür 2a/5

vilāyet[2] (Ar.): İl, şehir, bölge, yer.

v. 21b/6, 48b/19

v.+e 41b/7, 41b/11, 53a/8

v.+i 8b/5, 20b/11, 27b/3, 55b/19

v.+in 23a/7

v.+inde 48a/18, 59a/6

v.+ine 6b/18, 37a/20

v.+ini 47a/18

v.+iñize 39a/20

v.+inüñ 63b/4

v.+ümdedür 47b/6

v.+ümdür 47b/8

v.+üñ 47b/12

vilāyetlü (Ar.+T.): Vilayeti olan.

v. 39a/20

vilāyet-i Bābil (Far.): Babil şehri.

v.+de 57b/12

vilāyet-i nuḥḥās (Far.): Bakır şehri.

v.+dur 41b/8

vir-: 1. (Bir şeyi bir kimseye) Vermek, iletmek, eriştirmek, ulaştırmak.

v.-di 37a/3, 37a/3, 39b/2

v.-diler 10a/1, 49a/7

v.-se 64a/2

v.-e 28a/16

v.-ecek 64a/7

v.-esin 62b/20

v.-memiş 44b/7

v.-üp 26a/5, 38b/18, 48b/4, 48b/19

2. Bağışlamak, ihsan etmek, hediye etmek.

v.- 40b/11, 57a/3

v.-di 8b/5, 16b/3, 21a/7, 22b/3, 27b/12, 30a/4, 46a/15, 60a/14

v.-digi 40a/7

v.-dügi 8b/3

v.-dügüñ 3b/17

v.-düm 8a/18

v.-düñ 3b/19

v.-e 12b/12, 26b/16, 27a/4
v.-elden 22b/19
v.-elüm 27b/2
v.-em 57a/3
v.-en 8a/21, 46a/6
v.-icegin 65b/19
v.-medi 26a/7, 37a/17
v.-miş 58b/13
v.-sün 52b/1, 65b/9
v.-üp 12b/11, 14a/3
v.-ür 34a/2, 46a/1
3. Dayamak.
v.-üp 36a/8
4. Teslim etmek.
v.- 29b/6
5. (Bitki) Ürün vermek.
v.-di 39b/12
v.-miş 36b/5, 39a/12
v.-ür 21b/10
v.-ürse 39b/4
6. Biriyle evlendirmek.
v.-miş 44a/21
7. Yardımcı fiil.
v.- 2b/8, 3b/7, 4b/4, 5a/20, 6b/16, 9a/4, 10a/19, 11b/16, 14a/6, 14a/11, 14a/12, 14b/17, 16a/21, 17b/6, 18b/20, 19b/1, 21a/15, 21b/2, 22a/13, 22b/21, 23b/2, 24b/15, 26a/15, 26b/4, 26b/17, 27a/7, 27a/8, 27a/15, 28a/8, 29b/8, 30a/19, 33b/9, 33b/16, 35a/5, 40b/13, 41a/1, 41b/19, 42b/6, 43b/9, 44b/21, 45a/16, 46b/19, 48a/7, 49b/11, 50a/12, 50b/1, 52a/9, 52b/8, 52b/11, 56a/9, 57a/7, 60a/4, 62b/3, 66b/8, 67a/8
v.-di 2b/19, 3a/13, 3b/12, 5a/5, 5b/2, 6b/10, 6b/20, 8b/1, 8b/2, 9a/11, 11a/8, 11b/9, 12a/10, 12b/10, 13a/13, 13a/18, 13b/17, 13b/17, 14b/15, 16a/20, 16b/8, 16b/18, 21a/20, 26b/19, 28a/1, 28b/19, 29a/4, 29a/11, 29b/17, 32b/18, 34a/5, 37b/6, 38b/8, 40b/4, 42b/8, 49a/14, 49b/8, 49b/9, 53b/6, 53b/13, 54a/6, 61a/21, 61b/1, 63a/10, 63a/18
v.-diler 25b/16, 31a/8, 34b/18, 35a/8, 49a/20, 55a/4, 55b/16

v.-dise 21b/14
v.-dügi 37b/12
v.-dük 55b/18
v.-düklerinden 4b/15
v.-düm 8a/6, 37b/9, 37b/10, 38a/2, 54b/19
v.-düñ 2a/15, 5a/9, 38b/5
v.-e 9a/4, 25b/14, 49a/6, 61a/14
v.-ecekdür 13a/16, 23b/18
v.-elüm 27b/2, 34a/8
v.-em 11a/7, 11a/8, 16b/5, 18a/7, 46a/16, 66a/20
v.-emez 5a/8, 41b/13
v.-en 18b/21, 21a/6, 21a/20, 21b/1, 21b/8, 40a/8, 47b/7, 54a/2
v.-eyim 44a/8, 65b/17
v.-gil 8a/11, 11b/5, 34a/21, 52a/12, 65b/3
v.-ince 34a/4, 54b/12
v.-icek 45a/2
v.-ince 62b/6
v.-me 21a/14, 21a/21
v.-medi 5b/12, 5b/12, 10b/2
v.-medügine 10b/10
v.-medügüm 12a/12
v.-medüm 12a/13
v.-mege 24b/13, 33b/13
v.-megiçün 53b/6
v.-mek 2a/16, 24b/5
v.-mekde 33b/10
v.-meye 5a/18, 21a/18
v.-meyesin 57a/3
v.-meyüp 51b/1
v.-mez 26a/14, 66b/7
v.-miş 36b/5, 44b/6
v.-mişdür 37b/16
v.-mişler 65b/5
v.-se 13b/18, 27a/1

v.-señ 33a/2

v.-sün 12a/14

v.-üñ 24b/19, 53a/16, 55a/3

v.-üben 32b/2

v.-üp 5a/2, 23b/11, 24b/4, 24b/6, 28a/17, 30b/7, 30b/8, 31b/5, 32a/4, 32a/11, 32b/13, 33a/4, 33b/17, 37b/5, 37b/11, 43a/4, 48a/9, 49b/1, 50a/3, 51b/15, 52a/12, 53a/11, 53a/18, 54b/5, 54b/7, 55a/19, 60b/14, 64a/4, 64a/11

v.-üpdür 62a/4

v.-ür 20b/8, 43b/16, 50b/16, 54b/3

v.-ürdi 7a/1, 15a/13, 22b/4, 36a/13, 38a/18, 39a/1, 39b/1

v.-ürken 19a/17

v.-ürler 58a/1

v.-ürseñ 12b/20

v.-ürüz 55a/7

8. Tezlik fiili.

v.- 43a/13

v.-di 61b/20

v.-em 12b/21

v.-eyün 22b/20

v.-mesün 5b/16

v.-miş 58b/14

v.-üñ 53a/19

v.-ürlerdi 36a/16

vīrān (Far.): Yıkılmış, harap.

v. it- (yıkmak, harap etmek) 60a/11

vird (Ar.): Düzenli olarak yapılan zikir.

v.+in 67a/20

virdür-: Verdirmek.

v.-düm 39b/6

virici: (mec.) (Işık) Saçmak.

v. 30b/1

viril-: 1. Biriyle evlendirilmek.

v.-üp 7b/1, 7b/2

2. Bağışlanmak, ihsan edilmek.

v.-üp 59a/10

3. Yardımcı fiil.

v.-ür 65b/16

viriş-: 1. Karşılıklı vermek.

v.-ürler 40a/14

2. Yardımcı fiil.

v.-üp 36a/15

Vis: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

V.+le 7b/20

v'iy (Ar.+Far.): Ey!

v. 14a/3, 52b/18

vuḥūş (Ar.): Vahşiler, yabaniler, yabani hayvanlar.

v. 8a/8, 15a/9, 17a/15, 23b/17, 44b/16, 48a/15, 58b/17

vuḳū^{c} (Ar.): Olma, meydana gelme.

v. ol- (olmak, meydana gelmek) 14a/1

vur-: Vurmak. *bk. ur-*

v.-savuz 32a/12

v.-ur 26a/11

vuṣlat (Ar.): Sevdiğine kavuşma.

v.+a ir- (sevdiğine kavuşmak) 32b/15

vü (Far.): Ve. *bk. u, ü*

v. 1b/2, 9a/19, 13a/6, 13b/5, 13b/8, 15a/9, 15a/11, 17a/15, 17a/15, 19a/13, 20b/1, 21a/10, 21b/15, 22b/19, 30a/18, 30a/18, 31a/11, 31b/16, 40b/12, 41b/4, 41b/4, 44b/19, 44b/19, 46b/4, 56a/21, 57a/12, 61a/12, 62a/20, 63a/18

vücūd (Ar.): Vücut, beden.

v. 4b/1, 48a/1

v.+a gel- (doğmak, dünyaya gelmek) 58a/7

v.+ı 8a/2, 21b/16

v.+ın 11b/3 , 24a/2

v.+ından 21a/19

v.+um 54a/17

v.+uñ 3b/3, 40a/17, 66a/21

v.+uñdur 13b/7, 26b/5

vüsʿat (Ar.): 1. (mec.) İmkân, fırsat.

v. bul- (fırsat bulmak) 26a/19

2. (mec.) Güç, kuvvet.

v.+i 21a/21, 40b/4

vüzerā (Ar.): Vezirler.

v. 11b/11, 22a/4, 22a/8, 41b/4, 45a/14, 45b/11, 62a/7, 63a/12

v.+dan 28b/2, 44a/12

vüzerāt (Ar.): Vezirlik.

v. 65b/12

vüzerā-i şeyṭān (Far.): Şeytanın vezirleri.

v. +dur 33b/12-13

Y

yā[1] (Ar.): Ey, hey.

y. 2b/16, 2b/19, 3a/6, 3a/13, 3a/19, 3a/21, 3b/16, 4a/1, 4a/17, 4a/17, 4a/17, 4b/5, 5a/2, 5a/9, 5b/1, 5b/1, 5b/2, 5b/5, 6a/1, 6a/3, 6a/11, 6a/17, 6a/21, 6b/7, 6b/10, 6b/14, 6b/18, 6b/20, 7a/6, 7a/13, 8a/16, 8a/20, 11a/18, 11a/20, 12a/6, 12a/8, 12a/11, 12a/13, 12a/17, 12a/18, 12a/21, 12b/4, 12b/4, 12b/6, 12b/8, 12b/19, 12b/21, 13a/1, 13a/14, 13a/17, 13a/18, 14a/5, 15a/17, 15a/18, 15a/20, 15b/5, 16a/3, 16a/3, 16a/20, 16b/4, 17a/9, 18a/6, 19b/5, 21a/6, 21a/14, 21a/16, 21a/18, 21b/3, 21b/7, 21b/11, 22a/7, 22a/20, 22b/4, 23a/15, 24a/1, 24b/3, 25a/2, 25a/7, 25a/9, 25a/10, 26a/17, 26b/1, 26b/1, 26b/2, 27a/6, 27a/7, 27b/13, 27b/21, 28a/13, 28a/18, 28b/7, 29a/12, 29b/1, 29b/2, 29b/5, 29b/12, 29b/18, 30a/14, 30a/15, 30a/16, 30a/16, 30b/14, 32a/14, 32b/18, 32b/19, 33b/15, 33b/17, 34a/19, 35b/10, 35b/11, 35b/11, 35b/15, 35b/20, 36a/1, 36a/9, 36a/9, 36a/19, 36b/9, 37a/3, 37a/5, 37a/17, 37a/18, 37b/4, 37b/7, 37b/9, 37b/20, 37b/21, 38a/1, 38a/6, 38a/14, 38b/2, 38b/3, 38b/15, 39a/5, 39b/21, 40a/9, 40b/9, 40b/12, 41b/6, 41b/8, 42a/1, 42a/2, 42a/20, 42b/2, 42b/6, 42b/11, 42b/14, 44a/7, 44a/12, 45a/3, 45b/7, 45b/11, 46a/16, 48a/8, 50a/21, 50b/2, 50b/8, 50b/17, 50b/19, 51a/3, 51a/7, 51a/8, 51a/16, 51a/20, 51b/7, 51b/8, 51b/14, 51b/16, 52a/11, 52a/12, 52b/8, 52b/15, 52b/20, 53a/10, 53b/5, 53b/17, 54a/8, 54a/15, 54b/3, 54b/5, 54b/7, 55a/2, 55a/11, 56a/3, 57a/2, 57a/5, 58b/8, 60a/6, 60a/12, 62a/12, 62b/16, 62b/19, 63b/17, 64a/1, 64a/4, 65a/15, 65b/1, 67a/6

yā[2] (Far.): 1. Ya, yahut, veya.

y. 2b/2, 2b/2, 4b/17, 5b/11,12a/13, 27b/14, 30b/10, 30b/11, 30b/12, 40a/20, 42a/7, 42a/8, 43b/2, 46a/20, 47a/10, 51b/20, 62a/2, 62a/5, 64b/20, 64b/20, 64b/20, 64b/20, 65a/14, 147b/17

2. O hâlde, öyleyse.

y. 24a/1, 30b/9, 35b/7

yaban (< Far. yābān): Yaban, çöl, ova.

y.+a 54a/1

y.+da 45a/18

yad: Yabancı.

y. 2a/20, 19a/20

yād (Far.): Anma, hatırlama.

y. eyle- (anmak, hatırlamak) 2a/20, 14a/2, 28b/1, 40b/8

y. it- (anmak, hatırlamak) 28a/6

y. ol- (anılmak, hatırlanmak) 40b/14

yādigār (< Far. yād-gār): Hatıra, yadigâr.

y. 2b/8, 14b/17, 19a/21, 28a/4, 52a/9

y. ol- (hatıra olarak kalmak) 67a/17

Yāfet: Hz. Nuh'un üç oğlundan biri.

Y. 58a/3

yaġ-: Yağmak.

y.-ar 51b/10

y.-ardı 17b/3

y.-dı 34b/2, 36b/6

y.-ıncaḳ 44b/13

yaġdur-: Yağdırmak.

y.-urdı 17b/2

y.-urlar 24a/17, 48a/14

yaġı: Düşman, hasım.

y. 45b/10

y.+durur 41b/12

yaġma: Yağma, talan, çapul.

y.+ya 32a/4

yaġmur: Yağmur.

y. 34b/2, 34b/3, 34b/5, 36b/4, 36b/6, 44b/13, 48a/14, 51b/10

yaġmurveş (T.+Far.): Yağmur gibi.

y. 17b/3

yaġrın: Sırtın yukarı kürek kemiği kısmı, sırt.

y.+ı 25a/11

y.+lar 10a/8

yaḫşı: İyi, güzel.

y. 2a/19, 24a/11

yāḫū (< Far. yā-ḫūd): Yahut. *bk. yāḫūd*

y. 30b/18, 33a/13, 46b/3, 46b/3

yāḫūd (Far.): Yahut. *bk. yāḫū*

y. 12a/12, 15a/2, 19b/18, 28a/10, 28a/13, 62a/3, 62a/5, 65a/14

Yahūdī̄: Hz. Musa'nın dinine mensup kimse.

Y. 31b/7, 42b/20

yaḳ-: 1. Yakmak, tutuşturmak.

y.-ar 50b/16, 51a/14, 51a/20, 51b/21, 52a/3

y.-maġ+ıla 58a/16

y.-maya 51b/2

y.-maz 51a/18

y.-uban 34a/16

y.-up 21b/6, 34a/15, 34b/10, 44b/12, 58a/10, 59a/13, 59a/14, 64b/7

2. Işık vermesini sağlamak.

y.-dılar 31b/4

3. Zarar verici bir etki yapmak.

y.-a 51a/11

y.-uban 30a/12

4. Yardımcı fiil.

y.-ar 51a/5

y.-dı 2a/4

y.-up 11a/19

yaḳa: Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü, yaka.

y.+sına 59b/19

yaḳıcı: Yakan, yakma işiyle uğraşan.

y. 22a/19, 47a/5, 47a/5, 60a/8

yaḳın: 1. Uzak olmayan, yakın.

y. 17b/18, 19b/12, 37a/20, 52a/2, 53a/2

y. gel- (yakına gelmek, yaklaşmak) 4a/17, 8a/16, 16b/21, 28b/16, 29a/6, 29a/7, 54b/4

y. ir- (yakına gelmek, yaklaşmak) 34b/12, 35a/20, 35b/18, 55b/8-9

y. var- (yakına gelmek, yaklaşmak) 59b/9

y.+dur 51a/17

y.+ına 37b/4

2. Erişmesi, olması zaman bakımından yaklaşmış olan.

y. 11b/2

y.+da 46a/12

3. Yaklaşık olarak.

y. 37b/11

yaḳış-: Yardımcı fiil.

y.-up 8a/1

yaḳīn (Ar.): Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.

y. 37b/18

y. bil- (bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilmek) 25a/15, 52a/10

Yaʿḳūb: Hz. İbrahim'in torunu, Hz. Yusuf'un babası ve İsrailoğulları'nın atası olan peygamber.

Y. 45b/16, 58b/12

yāḳūt (Ar.): Çok değerli bir taş.

y. 36b/8

y.+dan 37b/2, 37a/21

yāḳūtī (Ar.): Yakut renginde olan.

y. 31a/4

yāḳūt-ı revān (Far.): Kırmızı şarap.

y. 31a/5

yalan: Yalan.

y. 45a/4, 45a/15, 59b/1

yalıñuz: Yalnız, tek başına.

y. 26a/9, 33b/1, 53b/16

yalıñuzlıḳ: Yalnızlık. *bk. yalıñuzluḳ*

y. 54a/3

yalıñuzluḳ: Yalnızlık. *bk. yalıñuzlıḳ*

y. 53b/16

yalman: Kılıcın, süngünün, bıçağın ağzı veya ucu.

y.+ı 9b/8, 50a/3

y.+ından 50a/4

yan: Yan, taraf, yön.

y.+a 26a/19

y.+ı 39a/2, 58a/18

y.+ın 17b/10

y.+ına 10b/11

y.+ınca 36a/7

y.+ında 10b/21, 12a/4, 19b/12, 32a/18, 42b/10, 43b/15, 45b/5, 50a/7, 64a/5

y.+ındağı 10b/19, 62b/11

y.+ından 61a/6

y.+larına 7a/19

y.+umda 42b/12

y.+umdan 22b/8

yan-: 1. Yanmak, tutuşmak.

y.-ar 16a/1, 34a/15

y.-arken 34b/5

y.-dı 34a/11

y.-up 36a/13

2. Işık vermek.

y.-dı 14a/9

3. (mec.) Acı ve ıztırap duymak, çok üzülmek.

y.-an 5a/7

y.-maḳ 14a/10

y.-ar 14a/10,

4. (mec.) Çok sevmek.

y.-duġı 51b/21

yaña: Taraf, tarafa, taraftan, tarafına.

y. 3a/14, 3a/14, 4a/7, 6b/21, 7a/9, 8b/7, 8b/8, 8b/20, 9b/19, 15a/21, 15b/1, 15b/1, 15b/16, 15b/16, 16a/17, 18a/15, 27b/13, 27b/19, 39a/6, 39a/7, 41a/13, 44b/14, 45b/4, 45b/9, 48b/15, 53b/8, 66a/5

y.+da 20b/12

y.+dan 3b/13, 4a/4, 7a/20, 10b/8, 11a/6, 11a/16, 13a/11, 14b/6, 15a/5, 15a/6, 16a/19, 16b/12, 16b/20, 17a/4, 18b/11, 25b/17, 26a/2, 27b/6, 28a/9, 28b/4, 29a/7, 29b/16, 31a/19, 39b/12, 43b/11, 45a/19, 48b/8, 49b/14, 63a/8

y.+sında 25b/5

yañaḳ: Yanak.

y.+(ġ)ı 52b/8

yana yana: Yana yana.

y. 34a/11

yandur-: (mec.) Acıtmak, acı vermek; öldürmek.

y.-dılar 18a/18

yañıl-: Şaşırmak.

y.-ur 56b/12

yaʿnī̄ (Ar.): Sözün kısası, yani.

y. 3b/5, 27a/1

yanḳu: Yankı, aks.

y. 14b/15

yañlış: Yanlış, doğru olmayan.

y. 28b/11

yanuḳ: (mec.) Korkudan dolayı rengi iyice kızarmış, koyulaşmış olan.

y. 48a/3

yap-: 1. Yapmak, kurmak, inşa etmek.

y.-alum 16a/17

2. Kapamak, kapatmak, örtmek.

y.-duñ 38b/4

y.-maġa 22a/21

y.-mışlar 37a/11, 43b/15

y.-up 38a/16

yapdur-: Yaptırmak, kurdurmak, inşa ettirmek.

y.-am 65a/21

y.-ur 46a/4

yapıl-: Yapılmış, kurulmuş, inşa eldilmiş.

y.-mış 36b/14, 37b/1, 58a/18

y.-ur 18b/18

yapış-: Sıkıca yakalamak, tutmak, sarılmak.

y.-up 11b/20

yapraḳ: Yaprak.

y.+(ġ)ı 37a/2

y.+(ġ)ından 37a/1, 37a/1

yapraḳlan-: Yapraklanmak.

y.-dı 39b/12

y.-up 39b/4

yapu: Bina, inşaat.

y.+sınuñ 43b/14

yār (Far.): Yar, sevgili, dost, arkadaş.

y. 11b/16, 40b/14, 52b/10, 61a/13

yaraḳ: Hazırlık, levazım, techizat; silah. *bk. yarag̈, yat*

y. 12a/12

y. gör- (hazırlık yapmak) 6b/2, 25a/16, 25a/18, 64a/9

y. ḳıl- (hazırlık yapmak) 36a/5

y. ol- (hazırlanmak) 8a/13

y.+da 14a/15, 28a/9, 63b/18

y.+da ol- (hazırlanmak) 7a/14

y.+(ġ)ıla 49a/18

y.+(ġ)ın 31a/18, 57a/11

y.+(ġ)ın gör- (hazırlık yapmak) 25b/14, 31a/17, 31b/2, 49a/14, 49b/6, 55a/17, 57b/3, 60b/18, 66a/5

y.+(ġ)ın yatın gör- (hazırlık yapmak) 64a/15

y.+(ġ)ına 31a/14, 63b/15

y.+(ġ)ında 28b/3, 63b/14

y.+(ġ)ında ol- (hazırlanmak)

y.+(ġ)ınla 17a/8

y.+lar 25a/17

y.+ları 55a/17

yarag̈: Hazırlık, levazım, techizat; silah. *bk. yaraḳ, yat*

y. 64a/17

yaramazlıḳ: Kötülük, fenalık.

y. eyle- (fenalık yapmak) 49a/8

yarar: İşe yarar.

y. 30b/4

yarasa: Yarasa.

y. 7a/5

yaraş-: Yakışma, uymak.

y.-maz 13b/14, 53b/16

y.-ur 54a/3

yarat-: Yaratmak.

y.-an 8a/17, 14a/3, 22b/3, 30a/1

y.-mış 7a/12

y.-urmış 7b/5

yardım: Yardım. *bk. yardum*

y. it- (yardım etmek)17a/9

y. ḳıl- (yardım etmek) 11b/2, 15a/20, 15a/21, 18a/6, 24b/18, 63a/6

yardum: Yardım. *bk. yardım*

y. 8a/18

y. eyle- (yardım etmek) 22b/4

y. it- (yardım etmek) 15a/19

yāren (< Far. yārān): Arkadaş, dost.

y.+ler 23a/5

yarı: Yarı. *bk. yaru*

y.+muzuñ 35a/7

y.+sı 35b/21

yarıl-: Yarılmak.

y.-up 48a/2

yarın: Yarın; gelecek, ilerideki zaman.

y. 11a/7, 11a/20, 11a/21, 12a/15, 12a/20, 13a/15, 13b/4, 28a/1, 28a/2, 28b/2, 29b/13, 30b/9, 49a/20, 63a/5, 63b/7, 63b/8, 65b/5, 65b/6

y.+a 13b/21, 26b/21, 40b/6

yarındası: Ertesi, ertesi gün.

y. 34b/10, 35b/17, 36a/17

yarış: Yarış.

y.+ı 36a/10, 36a/12

yārī̄ (Far.): Yardım.

y. ḳıl- (yardım etmek) 62a/3, 63b/5 , 52b/2

yarlıġa-: Affetmek, bağışlamak.

y.-ya 8a/11, 24b/15

yaru: Yarı. *bk. yarı.*

y.+sın 35b/21

yar-: Yarmak.

y.-up 19a/8

yār-bād (Far.): "Dostu olsun, sevenleri olsun" anlamında bir yapı.

y. 19b/8

yār-ı cān (Far.): Can dostu, arkadaş.

y. 10a/19, 57a/7, 60a/4

yas: Yas, matem.

y. dut- (çok üzülmek, yasa bürünmek) 19a/2

yasaḳ: Yasak.

y. ḳıl- (yasaklamak) 28b/13

yaş-: 1. Yayın kirişini gevşetmek, yassıltmak, düz hâle getirmek.

y.-alum 63b/10

2. (mec.) Söylemek.

y.-dı 47a/4

3. Yardımcı fiil

y.-aydı 9a/9

y.-up+durur 3b/2

yasdan-: Yaslanmak, dayanmak.

y.-up 22a/11

yāsemin (Far.): Hoş kokulu bir çiçek.

y. 39a/2

yaşşı: Yassı, yayvan ve düz.

y. 25a/11

yaş[1]: 1. Gözyaşı.

y. 40b/16

y.+ı 21a/4, 65a/6

2. Nemli, ıslak.

y. 65a/6

y.+da 26b/2, 46b/4

yaş[2]: Yaşanan zaman, ömür, yıl.

y.+ına 60a/14

yaşa-: Yaşamak, ömür sürmek.

y.-maz 35b/14

y.-r 35b/14

y.-sañ 38a/20

y.-yup 19b/16

yat: Hazırlık, levazım, techizat; silah. *bk. yarag̀, yaraḳ*

y.+ın 64a/15

y.+ıla 64a/17

yat- 1. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek.

y.-dum 38a/15

y.-up 37a/19

y.-ur 47a/14, 58a/20

2. Boylu boyunca uzanmak.

y.-an 38a/8

y.-ur 37b/3, 37b/3, 37b/17, 50b/14

yatı: Gidilen yerde geceyi geçirme.

y.+da 12a/19

yavaş: 1. Yumuşak huylu, ağır başlı.

y.+a 29a/20

2. Atları kontrol altına almak için kullanılan demir kıskaç.

y.+ 29a/20

yavru: Yavru.

y. 56a/3

y.+sun 11a/11

yavrula-: Doğurmak.

y.-rum 56a/3

yavu: Yitik, kaybolmuş.

y. ḳıl- (kaybetmek) 53a/15

yavuz: Kötü, fena.

y. 29a/20, 62a/5

yavuzlıḳ: Kötülük, fenalık. *bk. yavuzluḳ*

y.+(g̀)ı 29a/19

yavuzluḳ: Kötülük, fenalık. *bk. yavuzlıḳ*

y. 21b/18

yavuzraḳ: Çok kötü, daha kötü.

y.+(ġ)ı 37a/13

y.+(ġ)ından 37a/13

ya (Far.): (mec.) Ömür, hayat. *bk. yay*

y.+sın yas- [(mec.) Öldürmek, katletmek] 9a/9

yay: 1. Yay.

y.+ıla 36b/17

y.+ın 25a/20, 31b/7, 47a/3, 49a/2, 49b/16, 63b/10

y.+ların 31a/14, 49b/4, 57a/14

2. (mec.) Ömür, hayat. *bk. ya*

y.+ın yas- [(mec.) Öldürmek, katletmek] 9a/9, 3b/2

yayan: Yaya olarak, yürüyerek. *bk. yayaḳ*

y. 9b/19

y. ḳal- (binecek bir şeyi kalmamak) 9b/19

yayaḳ: Yaya olarak, yürüyerek. *bk. yayan*

y. 46b/10, 46b/10

yay-: Yaymak, sermek, kurmak.

y.-up 31a/3

yaz-: Yazmak.

y. 35b/9

y.-ana 27a/6, 40b/12

y.-dı 28a/15, 29b/11, 42a/10, 42a/11, 48b/3, 48b/6

y.-dılar 19a/9, 23a/7, 48b/17, 48b/18, 60b/16

y.-mış 45b/18, 65a/14

y.-sun 48b/1

y.-uñ 28a/14

y.-up 36b/17, 36b/19, 48b/3, 50a/17

yazı: Ova, ıssız kır, sahra. *bk. yazu*

y.+da 6b/13

yazıcı: Yazan, yazma işini yapan.

y. 48b/1

yazıl-: Yazılmak.

y.-an 28b/2

y.-duġın 48b/5

y.-mış 29a/14, 37a/4, 38a/11

y.-mışdur 45b/12

yazu: Ova, ıssız kır, sahra. *bk. yazı*

y.+yıdı 41a/13

ye-: Yemek. *bk. yi-*

y.-di 23a/9, 53b/17

Yecüc: Kur'an'da adı geçen, zulüm ve fitne çıkaran kavimlerden biri.

Y. 52a/6

yedi: Yedi.

y. 8b/21, 9b/5, 10a/15, 16a/2, 21a/18, 23b/14, 25a/11, 27b/9, 30b/4, 30b/17, 30b/19, 33a/5, 36b/17, 36b/17, 37b/16, 38a/11, 38a/18, 39a/1, 39b/1, 39b/2, 39b/3, 41b/13, 42a/4, 43b/14, 45a/9, 47a/17, 50a/6, 50b/9, 50b/13, 50b/18, 50b/19, 53a/5, 53a/5, 54a/16, 54a/16, 55b/8, 60b/6, 60b/7, 60b/7, 60b/7

y.+müz 50b/16, 50b/20

yedinci: Yedinci.

y. 23b/8, 64b/21, 66a/16

yedi biñ yidi yüz yetmiş yedi: Yedi bin yedi yüz.

y. 32a/16-17

yedi kez yüz biñ: Yedi yüz bin.

y. 17b/9, 64b/21

yedi yüz: Yedi yüz.

y. 34b/6

yeg: Daha iyi, üstün, kuvvetli; seçkin, ileri gelen. *bk. yig*

y.+durur 62a/5

y.+dür 62a/4 , 21b/17

y.+inlerin 36a/6

y.+leri 14b/4

Yehūdā: Yakup peygamberin en büyük oğlu.

Y. 45b/17, 58b/12

Yeḫūyādaᶜ: Hz. Süleyman'ın beylerbeyi.

Y. 28b/9, 29a/6, 29a/7, 29b/10, 31a/20, 32b/12

Y.+ıla 28b/5, 28b/14

yek (Far.): Tek, bir.

y. 17a/19

yeksān (Far.): Aynı seviyede, düz.

y. 8a/3, 11b/3, 16a/4, 22a/2, 24a/2, 62a/3

yel: Yel, rüzgâr, esinti; hava. *bk. yil*

y.+i 8b/1, 17b/5, 33b/18

y.+inle 9a/17

yelebi-: Rüzgâr tesiriyle sallanmak, dalgalanmak.

y.-yüp 4a/10

yelek: Kuş kanadındaki kalemli tüy. *bk. yilek*

y. 14b/14, 20b/19

y.+ler 8b/10

yeleklü: Tüylü ok.

y. 25a/21, 36b/18, 49b/16, 57a/15

y.+sin 49b/5

yemīn (Ar.): Sağ taraf, sağ.

y. 15a/7

Yemlūn Ḥakīm: Bilge bir kişi. *bk. Yemlūn-u Ḥakīm*

Y. 11b/10, 11b/6

Yemlūn-u Ḥakīm: Bilge bir kişi. *bk. Yemlūn Ḥakīm*

Y. 11b/13

yeñ: Giysi kolu.

y.+in 36b/12

yengeç: Yengeç.

y. 53b/11, 53b/17

yepyelik: Hızlıca, hızlı bir şekilde.

y. 46b/8

yer: 1. Yer, mekân.

y. 13a/3

y.+dür 39a/3

2. Yer, zemin, toprak.

y.+e 37b/16

y.+i 19b/11, 30b/19, 36a/16, 65a/7

yerā (< Far. yārā): "Ey dost!" anlamında bir hitap (?).

y. 30a/18

yesār (Ar.): Sol taraf, sol.

y. 15a/8

yestehle-: Büyük abdest bozmak.

y.-di 49a/4

y.-yem 48b/13

Yeşeʿı bin Aşdaḥaḥ: Bir kahraman.

Y. 7b/15

yeşer-:Yeşermek.

y.-miş 39a/11

yeşil: Yeşil.

y. 37a/1, 40a/5, 55b/13

yetmiş iki: Yetmiş iki.

y. 19a/15, 23a/19, 27a/18, 37a/3, 41a/3, 46a/13, 52b/13, 60b/5

yetmiş yedi: Yetmiş yedi.

y. 31a/2, 32a/17

Yezdān-ı pāk: Allah.

Y.+e 21a/10

Yezdān-perest: Allah'a tapan, ibadet eden.

Y.+em 33b/3

yıġ-: Biriktirmek.

y.-dum 38a/12

yıḳ-:1. Bozmak, tahrip etmek.

y.-up 60a/11

2. Devirmek, aşağı almak, yıkmak.

y.-am 33a/20

y.-ar 16b/4, 33a/13

y.-dı 9a/9

y.-maġa 33a/16

y.-up 25a/1, 34b/10

3. (mec.) Yıkımına yol açmak, mahvına sebep olmak.

y.-aldan 40b/17

yıḳıcı: Yıkan, bozan.

y. 60a/8

yıḳıl-: Yıkılmak, devrilmek, aşağı alınmak.

y.-a 56b/12

y.-dı 9a/14, 9b/17, 10b/14, 16a/11, 18b/1

yıl: Yıl, sene.

y. 21a/21, 37b/11, 37b/14, 38a/12, 38a/20, 38a/21, 38b/6, 58b/7, 58b/7, 62a/3, 63a/4

y.+lar 6a/7

yılan: Yılan. *bk. ılan*

y. 24a/17, 41b/15

y.+a 51a/10

yılancıl: En çok yılanla beslenen bir kuş. *bk. ılancı, ılancıl*

y. 51a/10

yıldırım: Yıldırım.

y. 30a/21

yıldırımveş (T.+Far.): Yıldırım gibi.

y. 9a/16, 9b/15, 13b/2

yılduz: Yıldız. *bk. ıldız, ılduz, ulduz*

y.+laruñ 39a/1

yıllıḳ: Yıllık, senelik, sene miktarı.

y. 33a/8, 39a/21

yırt-: Yırmak, parçalamak, ayırmak.

y.-arlar 18a/11

y.-dılar 17b/19

y.-duġınca 18a/2

y.-dum 47b/20

yırtıcı: Yırtıcı (hayvan).

y. 19b/21, 42b/4, 57b/6, 62b/1, 64b/21, 66a/15

yırtıl-: Yırtılmak.

y.-up 50a/10

yi-: 1. Yemek. *bk. ye-*

y.-diler 7a/21, 31a/4, 35b/6, 166a/10

y.-dügi 7a/4

y.-düklerinden 55a/18

y.-düm 54b/17

y.-mezler 7a/11

y.-rler 7a/6

y.-rlerdi 23a/10

y.-se 38a/3

y.-ye 26a/2

y.-yelüm 60b/11

y.-yen 20a/2, 23a/10

y.-yüp 3a/1, 18a/1, 22b/11, 31a/12, 35b/17, 54a/1

2. Yardımcı fiil.

y.-düñ 28a/19

y.-me 25a/2, 44b/21

y.-mek 6a/9

y.-rsin 11b/3, 30b/14

y.-yüp 22b/11, 48b/12

yidi: Yedi. *bk. yedi*

y. 14b/11, 22a/18, 26a/13, 30a/9, 32b/2, 32b/4, 41b/17, 46b/2, 46b/5, 52a/5, 56b/7

y.+müz 50b/19

yidi biñ: Yedi bin.

y. 25b/3

yidür-: Yedirmek.

y.- 2b/2

yig: Daha iyi, üstün, kuvvetli; seçkin, ileri gelen. *bk. yeg*

y.+dür 60b/12

y.+ler 19a/4

y.+lere 49a/11

y.+leri 11b/7, 13a/20, 14b/21, 25b/12, 41a/16, 43b/19, 49a/21, 63b/4

y.+leri+le 43a/6

y.+lerinden 16a/14, 62a/7

y.+lerini 25a/18

y.+lerüm 43a/17, 48b/21

y.+ler+ile 14b/1

yigirmi dört: Yirmi dört.

y. 14a/21, 14b/19, 26a/19, 32a/7, 35b/17

yigirmi dört kez yüz biñ: İki milyon dört yüz bin.

y. 17a/16

yigirmi kez yüz biñ: İki milyon.

y. 24a/15

yigirmi sekiz kez yüz biñ: İki milyon sekiz yüz bin.

y. 19b/11

yigit: Yiğit, alp, kahraman.

y.+(d)i 30a/16

yigrek: Daha iyi, daha üstün.

y.+dür 47a/13

yil: Yel, rüzgâr, esinti; hava. *bk. yel*

y. 9a/11, 15a/8, 23b/17, 32b/5, 41b/1, 44a/17, 44a/19, 44b/16, 54b/3, 58b/18, 60b/4, 62b/1

y.+e 44a/16, 48a/11

y.+e vir- (heba etmek, mahvetmek) 8b/2, 21b/14, 53b/13

y.+i 21a/7, 35b/8, 45a/7

y.+idür 53a/20

y.+ler 46a/7, 48a/12, 51b/11

y.+lerden 65a/3

y.+lerinden 10b/13, 10b/14, 10b/16

yilek: Kuş kanadındaki kalemli tüy. *bk. yelek*

y. 18b/15, 61a/14, 66a/16

yilken: Yelken.

y. 45a/21

yil-i felek (Far.): Göğün rüzgârı.

y.+de 59a/16

yine: Yine, tekrar, yeniden. *bk. gine*

y. 3a/14, 4a/20, 6a/7, 6a/17, 7a/9, 7b/2, 7b/16, 8b/6, 10b/3, 11a/1, 11a/21, 12b/7, 12b/7, 12b/8, 15a/15, 15a/17, 16a/13, 18a/5, 21a/16, 21b/9, 22a/1, 27b/13, 28a/20, 29b/14, 33b/15, 37b/4, 38a/1, 38a/9, 39a/6, 39a/6, 39b/9, 43b/15, 44b/7, 44b/13, 47a/4, 51b/7, 56a/20, 61a/10, 62b/15

yinil-: (Yemek) Yenilmek.

y.-di 11b/7, 13a/10, 23a/9, 25b/12, 29a/4, 29a/13, 41b/5

yiñ-: Yenmek.

y.-üp 13b/11

yir: 1. Yer, zemin, toprak, kara.

y. 17b/4, 26a/12, 48a/2
y. öp- (bir büyüğün önünde eğilmek, saygı göstermek) 29b/17
y.+de 2a/21, 46b/6
y.+den 6b/12, 6b/13, 33a/21, 49b/18, 52a/5, 56a/20
y.+den ṭur- (yerinden kalkmak, harekete geçmek) 3a/3
y.+e 3b/2, 4a/18, 4b/12, 9b/13, 17b/14, 20a/18, 20a/21, 25b/20, 28b/17, 29a/1, 30a/16, 30a/16, 40a/8, 42a/15, 43b/1, 45a/21, 45b/1, 48b/7, 56a/12, 59b/9, 61b/8, 63a/15, 63a/18
y.+e geç- (helak olmak) 30a/16
y.+e ḳar- (yere dökmek, değersiz kılmak) 33b/2
y.+e ṣaç- (yere dökmek, değersiz kılmak)
y.+i 46b/6
y.+inden 38a/5, 38a/6
y.+inden ṭur- (yerinden kalkmak, harekete geçmek) 3a/4, 3a/6, 3a/8, 12a/5, 14a/19, 25a/19, 26a/17, 28a/17, 31b/13, 32b/10, 36a/4, 45b/14, 49b/14, 49b/18, 59b/8, 59b/18, 61b/9, 63a/10
y.+ine ḳoy- (yaptığını yapmak, aynısını yapmak) 61b/7
y.+lerinden 25b/16
y.+lerinden ṭur- (yerinden kalkmak, harekete geçmek) 10a/3, 49b/13
y.+üñ 19a/8
2. Yeryüzü, dünya.
y. 8b/9, 8b/11, 10a/15, 10a/17, 11a/4, 14b/11, 14b/13, 15b/13, 16a/8, 20b/17, 20b/19, 32b/4, 44b/1, 44b/2
y.+de 9a/1, 10a/15, 15a/14, 18b/15, 18b/17, 20b/1, 20b/20, 26b/2, 29b/2, 29b/4, 41a/21, 41b/1, 43b/5, 44b/19, 46a/7, 50a/9, 50b/12, 61a/1, 61a/15, 62b/1, 62b/2, 65a/5, 65a/8
y.+deki 11a/1, 14a/8
y.+den 7a/8, 46b/10, 60a/12, 60b/20
y.+e 3a/6, 3b/12, 3b/13, 17b/4, 18b/3, 26a/13, 44b/1, 54b/21, 56a/2, 56a/14, 61a/2, 64b/9, 64b/15
y.+ile 24a/7
y.+le 8a/14, 17a/8, 24a/10, 55b/21
y.+ler 15a/6, 15a/9, 47a/21, 49b/21
y.+üñ 3a/11, 3a/15, 3a/16, 6b/6, 23b/8, 47b/19, 62a/21, 65a/4

3. Mekân, mevki, mahal, alan.

y. 32b/5, 36a/14, 62b/1, 64b/10

y. bul- (yer bulmak) 14b/15, 20b/1

y. göster- (buyur etmek, ağırlamak) 22a/15, 29a/3, 29a/9

y.+de 36a/13, 38a/9, 38a/12, 61a/13, 64a/19

y.+den 36a/13, 45a/3, 60b/7

y.+e 7b/2, 7b/3, 7b/21, 17b/13, 23b/9, 36a/14, 38b/5, 39b/9, 45b/2, 58b/2

y.+i 34a/11, 36b/15, 39b/11, 47b/4, 52a/1

y.+inden 11a/10, 11b/20, 24b/7, 39a/6, 39a/11, 45b/14

y.+ine 14b/18, 19a/5, 32a/19, 32b/6, 45b/8, 45b/15, 56a/20

4. Ülke, yurt, memleket, diyar.

y. 39a/4, 44a/17

y.+de 51a/18

y.+de mi 51b/8

y.+den 51b/8, 51b/13

y.+den mi 51b/8

y.+e 4a/8, 34b/14, 36b/8, 36b/13

y.+i 5b/20

y.+in 60b/12

y.+ine 44a/9

y.+imüz 36a/19

y.+lerin 60b/12

5. Makam, derece, rütbe, konum, görev.

y.+inde 65b/12

y.+ine getür- (gereğini yapmak) 39b/20, 40a/9

y.+ini 27b/12

6. (Benzer) Taraf, yön, huy.

y.+i 25a/13

7. Mesafe, uzaklık.

y. 7a/9, 40a/11

y.+de 7a/10

y.+den 35b/18

y.+e 36a/12, 38a/18

yir biti: Yer biti.

b. 18b/16

yirin-: Şikâyet etmek, sızlanmak.

y.-üp 27a/21

yirine: Yerine, mukabil.

y. 37b/13, 58b/2

yirlü yirinde: Yakışır bir biçimde, gerektiği gibi. *bk. yirlü yirinden*

y. 11b/7, 19b/9, 20a/1, 20a/20, 36b/20, 41b/4, 62b/11-12

yirlü yirinden: Yakışır bir biçimde, gerektiği gibi. *bk. yirlü yirinde*

y. 31b/1

yir yirin: Yer yer, her taraf.

y. 10b/9, 31b/3, 58a/13, 59b/12

yir yirincük: (?)

y. 20b/17

yir yüzi: Yeryüzü, dünya. *bk. yir yüzü*

y. 3a/11, 3a/12, 3a/13, 6b/9, 30b/18, 36a/10, 41a/19, 49b/21, 52a/15, 54a/14, 55a/21, 55b/3, 55b/7

y.+di 50a/9

y.+n 14b/9, 14b/13, 54b/2, 58b/19

y.+nde 7a/3, 7b/14, 17b/19, 50b/11, 53a/2, 61a/10, 62a/2, 64b/16, 65a/3

y.+ndeki 17b/18

y.+nden 6b/10, 24b/8, 42b/9, 52a/16

y.+ne 3a/11, 3a/17, 3b/3, 4a/4, 4b/5-6, 4b/6-7, 9b/20, 10b/16, 10b/16, 11b/19, 11b/20, 18a/11, 18b/6, 20a/18, 50a/5, 52a/16, 52b/21, 53a/1, 53a/15, 53a/21, 54a/12, 54a/13, 54a/14, 54a/18, 55b/1, 55b/1, 55b/6, 55b/21, 56a/19, 64b/4, 64b/7, 64b/12, 64b/19

yir yüzü: Yeryüzü, dünya. *bk. yir yüzi*

y.+i 55b/1-2

y.+ndeki 10b/13, 18a/11

y.+nden 64a/19

y.+ni 55b/12, 58a/10, 61a/7

yit-: 1. Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

y.-er 38b/1, 38b/1, 57a/1

y.-memiş 51b/3

2. Yetişmek, erişmek, ulaşmak.

y.-di 3a/2, 3a/2, 3a/4, 13a/12, 23b/18, 41a/5

y.-diler 17b/17, 25b/17, 35a/11, 35b/1, 37a/13, 43b/11, 61a/6

y.-dük 53a/13, 54a/10

y.-er 40a/11

y.-erdi 36a/13

y.-icek 19a/3, 27b/11

y.-üp 31b/10

3. Yardımcı fiil.

y.-dügince 50b/7

y.-medi 56a/4

y.-mez 2b/20

yitil-: Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak.

y.-üp 56a/4

yitiş-: Ulaşmak, erişmek, vasıl olmak. *bk. yitüş-*

y.-di 39b/21, 40a/9, 64b/2

y.-düm 56a/7

y.-e 12a/13, 12a/13, 12a/16, 33a/1

y.-üp 13a/15

yitişdür-: Ulaştırmak, eriştirmek, vasıl etmek.

y.-en 53a/4

yitür-: Ulaştırmak, eriştirmek, vasıl etmek.

y.-di 3a/11, 9b/21

y.-diler 17b/18

y.-ecekdür 23a/2, 44b/17

y.-eler 24b/9

y.-mek 43a/1

y.-se 58b/18

yitüş-: Ulaşmak, erişmek, vasıl olmak. *bk. yitiş-*

y.-ürse 40a/6

yoġurul-: Birbirine karışmak.

y.-mış+durur 47b/4

yoḫsa: Yoksa, aksi takdirde. *bk. yoḳsa*

y. 34a/16, 46a/20, 46b/17, 48a/18

yoḳ: Yok.

y. 7a/19, 22b/15, 26b/13, 26b/14, 26b/14, 28a/10, 30b/2, 30b/2, 32a/12, 35b/7, 36b/16, 40b/11, 40b/21, 46b/1, 52b/7, 53a/17, 54b/6, 56b/10, 65a/4, 65a/15, 66b/10, 66b/11, 66b/11, 66b/11, 66b/13, 67a/19, 67a/19

y.+dur 3a/13, 5b/5, 6b/11, 6b/18, 7a/10, 7b/6, 8b/4, 13a/15, 13b/4, 21b/4, 21b/4, 27a/15, 29b/18, 30a/2, 33b/7, 33b/12, 35a/2, 35a/13, 35a/17, 37b/15, 39b/10, 43b/2, 43b/6, 46a/1, 47b/5, 53a/11, 53a/19, 53a/21, 53b/16, 55b/5, 56b/15, 59b/1, 66b/15

y.+durur 4b/5, 47b/20, 53b/15, 59a/7

y. mı 54a/3, 54b/10

y.+(ġ)udı 5b/20, 7a/18, 24a/21, 54a/10, 57b/12, 59b/7

yoḳa-: El sürmek, dokunmak.

y.-yan 37b/5, 38a/2, 38a/6

yoḳsa: Yoksa, aksi takdirde. *bk. yoḫsa*

y. 2b/3, 8a/6, 21a/17, 25a/5, 26a/14, 40b/18, 47a/8, 54b/6, 57a/4, 59b/1

yol: 1. Yol, güzergâh.

y.+a 18b/11

y.+a gir- (yola koyulmak, yola çıkmak) 29a/7

y.+dan 51a/13

y.+larında 6a/18

y.+umuz 38b/12

2. Çare, imkân, fırsat.

y. bul- (çare bulmak, fırsat bulmak) 26b/10, 58a/17, 66b/7

3. Uzaklık.

y.+a 39b/1

y. 26a/1, 37a/20

y.+dan 66b/18

4. Uyulan ilke, sistem, usul, tarz, tarik.

y. göster- (kılavuzluk etmek) 40a/20, 47a/7

y.+unı 46a/21

5. Gaye, maksat, amaç.

y.+da 39a/20, 62a/3

y.+ına 15a/11, 19a/7, 62a/5

yoldaş: Arkadaş, yoldaş, dost.

y. it- (yanına arkadaş yapmak) 54a/5

y. ol- (yanına arkadaş olmak) 50b/8

y.+lara 50b/17

y.+larına 16b/17

y.+um 42b/7

y.+umdan 54b/14

yoldaşlıḳ: Yoldaşlık, yol arkadaşlığı.

y. ḳıl- (yol arkadaşı olmak) 6a/10

yor-: Yardımcı fiil.

y.-maḳ 47a/14

yoru-: Tasviri fiil.

y.-r 25b/21, 35a/19, 56a/12

yoy-: Kötülemek, karalamak.

y.-dı 61b/18

yön: Yön, taraf.

y.+ün 15b/16

y.+üni 45b/4, 45b/8

yören-: Hatıra gelmek, gönlü kaplamak.

y.-di 7b/18 , 2b/15

y.-mesün 12a/12

y.-üp 5a/9

yu-: Yıkamak.

y.-dı 18a/13, 49a/7

y.-yup 19a/8

yuḳaru: Yukarıya, yukarı tarafa, yükseğe.

y. 3b/13, 3b/13, 13a/4, 17a/7, 22a/15, 45a/21, 49a/3, 52b/21, 53b/18, 55b/5, 56a/18, 64a/19

y.+yiken 20a/18

yum: Uğur, kadem.

y.+larına 63a/13

yumurdla-: Yumurtlamak.

y.-r 56a/1

Yūnān: Yunan.

Y. 7b/15, 10a/2, 14b/5, 14b/6, 19b/6, 20b/14, 23b/13, 41a/15, 45b/17, 58b/21, 60a/19

Yūnānī: Yunanlı, Yunanlılara ait.

Y. 52b/12

Y.+lerden 19a/6

yund: Kısrak.

y.+ı 39b/8

y.+laruñ 39a/14

yurt: Yurt, vatan.

y.+(d)ıla 44a/17

y.+(d)umuz 36a/19

yut-: Yutmak.

y.-dı 19a/18, 23a/21, 49a/7, 53b/14

y.-dum 54a/1

y.-mış 44b/2

y.-up 60b/7

yuva: Yuva, barınak.

y.+sına 6a/5

yüce: Yüksek, büyük, ulu.

y. 58a/18

y. ḳıl- (ulu kılmak, büyük kılmak) 2b/6

yügrük: Hızlı giden, hızlı koşan.

y. 57a/17

yük: Taşınan şeylerin hepsi, yük.

y. 27b/14

yüksek: Belirli bir yere göre daha yukarıda bulunan.

y. 53a/14, 55a/20

y.+(g)e 3a/18, 3a/20

yüñ: Tüy, kuş tüyü.

y.+le 14b/14

y.+ler 37a/1

y.+leri 19b/19, 37a/1

y.+lerin 20a/4, 20a/8, 26a/20

yürek: Yürek.

y. 10a/16

y.+(g)üm 4b/6

yüri-: Yürümek, gitmek. *bk. yürü-*

y.- 36a/9

y.-di 7a/15

y.-gen 57a/17

yürü-: Yürümek, gitmek. *bk. yüri-*

y.-di 10a/2, 10a/3, 15a/4, 15a/5, 15a/5, 17a/17, 17b/8, 17b/9, 25b/5, 25b/5, 32a/5, 34b/3, 60a/17

y.-diler 32a/6

y.-dügümüz 36a/16

y.-dük 35b/17

y.-düler 25b/9

y.-düm 7a/2

y.-müş 43a/15

y.-ñ 34b/16, 35a/9

y.-r 7a/15, 34b/12, 36a/15, 65a/8

y.-rdi 36a/11, 41a/9, 41a/11

y.-rdük 36a/11, 36a/15

y.-rlerdi 36a/16

y.-sün 63b/8

y.-yeler 39a/14

y.-yeyin 63b/9

y.-yüp 32a/5, 34b/11, 36b/2, 45b/1, 55b/10

y.-yüş 34b/7

yürüt-: Yürütmek.

y.-di 49b/21

Yüves: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

Y.+le 7b/20

Y.+üñ 61a/21

Yüvesvis: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

Y.+le 23b/9

yüz[1]: 1. Yüz, çehre, sima.

y. 4b/12, 34a/19, 35a/10, 43b/15

y. çevür- (gösterdiği ilgiyi kesmek) 28a/13

y. döndür- (gösterdiği ilgiyi kesmek) 28a/12, 28b/1

y. dut- (yönelmek) 3b/15, 37b/6
y. şuyın yire şaç- (onur ve haysiyeti yerle bir etmek) 17b/13
y. sür- (saygı ifadesi olarak eğilmek; boyun eğmek) 4a/1, 12b/20, 16b/7, 23a/16, 31a/7, 32b/11, 33a/3, 44b/15, 46a/8, 52b/19, 57a/21, 62a/21
y. sürü- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 35a/21
y. ṭut- (yönelmek) 63b/5
y. ur- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 32b/17
y. yire sür- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 56a/12, 63a/15
y. yire ur- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 63a/18
y.+e 39b/21
y.+i 25a/12, 40a/4, 52b/5, 65b/2
y.+in 8b/20, 15a/2, 27a/10, 32b/19, 45b/1, 49a/7, 50a/5
y.+in düş- (çok utanç duymak) 17b/13
y.+in süri- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 56a/19
y. sürü vir- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 58b/14
y.+in yirden götür- (başını kaldırmak) 56a/20
y.+in yire sür- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 29a/1, 59b/9
y.+ine 4a/18, 7b/21, 19a/18, 33b/15
y.+ine çıḳa gel- (karşısına çıkmak, karşısına dikilmek) 18a/19
y.+inüñ 36b/21
y.+lerin yire sür- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 25b/20, 28b/17
y.+lerin yire ur- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 20a/21
y.+lerine 51a/2
y.+üm 67a/6
y.+üñ 2a/20, 14a/7, 27a/8, 40b/17
y.+ündeki 37a/1
y.+üñden 27a/9
y.+üñi 28b/19, 28b/20
y.+üni 28a/5, 42a/15
y.+üni sür- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 19a/15
y.+üñüñ 14a/9
2. Bir şeyin üst kısmı, yüzey.
y.+i 6b/7, 49b/19, 55b/2, 61a/1
y.+in 3a/11, 3a/16, 10b/12, 23b/8, 30b/18, 47b/19, 53b/15, 61b/12, 62a/21, 62b/1,

65a/4

y.+inde 2b/17, 4a/15, 4a/21, 4b/1, 8a/13, 15b/2, 17a/7, 17b/7, 18a/10, 18b/2, 18b/10, 22a/6, 56a/1

y.+inden 3b/3, 3b/12, 4a/3, 4a/8, 4b/20, 6b/10, 9b/19, 12a/15, 17b/13, 17b/17, 18b/3, 22b/2, 43a/1, 48b/13, 51b/10

y.+indeki 18a/4

y.+ine 2b/20, 3a/5, 4b/1, 6b/5, 6b/6, 6b/8, 7a/9, 7b/21, 18b/4, 18b/7, 31a/7, 50b/11, 52a/13, 53a/12, 53b/19, 54a/9, 55a/13, 55a/20, 57b/6, 60b/20, 62b/2

y.+ünde 56a/1, 56a/1, 58b/14, 61a/9

y.+ünden 4b/19, 9b/20, 11b/19, 44a/6, 53b/10, 63b/20, 66a/9, 66a/14

y.+inüñ 49b/21

3. Birinin görülegelen veya umulan hoşgörürlüğüne güvenilerek gösterilen cüret.

y.+ile 5b/6

yüz[2]: Yüz sayısı.

y. 38a/21, 66b/14

y.+ile 40b/5

yüzcügez: Küçücük yüz.

y.+in 20a/18

yüz-: 1. (Suda) Yüzmek.

y.-er+idi 10a/18

y.-mege 39b/14

2. (Deri) Yüzmek.

y.- 21b/10

y.-sem 46a/11

y.-üp 30b/2

yüzden: Sebepten.

y. 66b/16

yüzinde: -den dolayı, sebebiyle.

y. 19a/7

yüzinden: -den dolayı, sebebiyle.

y. 17b/13, 22b/9, 33a/2, 33a/2, 67a/19

yüzsüz: (mec.) Utanmaz, arsız.

y. 28a/16

yüzük: Yüzük, hatem.

y.+(g)i 65b/1

y.+(g)in 60a/1, 60a/7, 60a/10, 65a/17

y.+(g)ine 61b/5

y.+(g)ün 24a/18

y.+(g)üne 60b/14

y.+(g)üni 61b/16

yüz-be-yüz (Far.): Yüz yüze, karşı karşıya.

y. 51b/1

yüz biñ: Yüz bin.

y. 26a/9, 26a/10, 26a/10, 26a/11, 29b/1, 30a/6, 46b/8, 62a/19, 64b/2

yüz kez yüz biñ: On milyon.

y. 30b/17

yüz on beş: Yüz on beş.

y. 25a/11

yüz otuz dört: Yüz otuz dört.

y. 15b/9

yüz ṭoḳsan: Yüz doksan.

y. 27a/8

yüz ṭoḳsan beşinci: Yüz doksan beşinci.

y. 52b/5

yüz ṭoḳsan bir: Yüz doksan bir.

y. 13b/17

yüz ṭoḳsan birinci: Yüz doksan birinci.

y. 2a/14

yüz ṭoḳsan dördünci: Yüz doksan dördüncü.

y. 40b/14

yüz ṭoḳsan iki: Yüz doksan iki.

y. 26b/18

yüz ṭoḳsan ikinci: Yüz doksan ikinci.

y. 14a/6

yüz yigirmi dört: Yüz yirmi dört.

y. 46a/14, 55b/17-18, 60b/5

Z

żabṭ (Ar.): Yönetimi altına alma, sahip olma.

ż. ide gör- (hüküm altına almak, hakim olmak) 12b/2

ẓafer (Ar.): Zafer, galibiyet, nusret.

ẓ. bul- (galip gelmek, kazanmak) 13b/1, 24a/3, 24a/9, 62a/16, 64a/6, 65a/11, 65a/13, 65a/16

zaᶜferān (Ar.): Safran.

z. 39a/2, 55b/12

zaġan (Far.): Çaylak.

z. 11a/11

zaḫımlu (Far.+T.): Yaralı.

z.+ların 19a/5

ẓāhir (Ar.): Açık, belli, görünen.

ẓ. 59a/12

ẓ. ḳıl- (açığa vurmak) 59b/6

ẓ. ol- (açığa çıkmak, görünür olmak) 20b/11, 40a/4, 57a/18, 58a/5, 60a/15

zaḫm (Far.): Yara.

z. irgür- (yaralanmak) 9a/14

z. ur- (yara açmak, yaralamak) 31a/8

z. iriş- (yaralanmak) 33a/1

z.+ın 33b/8

zaḫm-nāk (Far.): Yaralı.

z. 11a/5

zaḫmet (Ar.): Sıkıntı, eziyet, güçlük.

z. gel- (çok üzülmek) 5a/11

z. çek- (sıkıntıya uğramak, eziyet çekmek) 39a/17, 50b/6

żaᶜīf (Ar.): Güçsüz, kuvvetsiz.

ż. 36a/7, 43b/3, 50b/10

ż.+dür 4b/6

zaḳḳūm (Ar.): Zakkum, zakkum ağacı.

z. 21b/9, 21b/9, 21b/10

z.+ı 21b/9

Zāl: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sâm'ın oğlu ve Rüstem'in babası. *bk. Zāl-ı ḥakīm, Zāl-ı Destān, Zāl-ı Destān-ı Rüstem, Zāl-ı Rüstem Erdüvān, Zāl-u Destān*

Z. 24b/19, 25a/15, 25b/1, 25b/7, 25b/10, 27b/1, 27b/11, 27b/11, 29a/5, 29b/15, 30b/4, 31a/12, 32a/7

Z.+dan 28a/12

Z.+dur 27b/8

Z.+ı 25b/7, 28a/3

Z.+ıla 25b/21, 27b/12, 27b/14, 47a/11

Z.+la 29b/16

Z.+uñ 27b/11, 29a/10, 29a/11

Zāl-ı ḥakīm: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sâm'ın oğlu ve Rüstem'in babası. *bk. Zāl-ı Destān, Zāl-ı Destān-ı Rüstem, Zāl-ı Rüstem Erdüvān, Zāl-u Destān*

Z. 29b/9

Zāl-ı Destān: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sâm'ın oğlu ve Rüstem'in babası. *bk. Zāl-ı ḥakīm, Zāl-ı Destān-ı Rüstem, Zāl-ı Rüstem Erdüvān, Zāl-u Destān*

Z. 25a/2, 25a/7, 25a/9, 25a/10, 25b/5, 26a/3, 26b/3, 27b/17, 28b/7, 30b/13, 31a/1, 32a/8, 32a/15, 32a/18, 33a/3, 43a/18

Z.+a 29a/12

Z.+ı 30b/16, 32b/14, 33a/19

Z.+ıla 27a/21, 32b/5, 33a/15

Zāl-ı Destān-ı Rüstem: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sâm'ın oğlu ve Rüstem'in babası. *bk. Zāl-ı ḥakīm, Zāl-ı Destān, Zāl-ı Rüstem Erdüvān, Zāl-u Destān*

D. 29b/9-10

Zāl-ı Rüstem Erdüvān: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sâm'ın oğlu ve Rüstem'in babası. *bk. Zāl-ı ḥakīm, Zāl-ı Destān, Zāl-ı Destān-ı Rüstem, Zāl-u Destān*

Z. 2a/8

Zāl-u Destān: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sâm'ın oğlu ve Rüstem'in babası. *bk. Zāl-ı ḥakīm, Zāl-ı Destān, Zāl-ı Destān-ı Rüstem, Zāl-ı Rüstem Erdüvān*

Z.+ıla 32b/19

zamān (Ar.): Zaman, müddet; çağ, dönem.

z. 2b/13, 3b/8, 4a/2, 4a/5, 5a/8, 7b/8, 8a/10, 12a/14, 12b/20, 14a/3, 15a/13, 17a/15, 17b/11, 18b/14, 21a/10, 21a/19, 22a/21, 23a/14, 23b/5, 26a/6, 26b/3, 26b/17, 27b/6, 29b/6, 32b/3, 32b/16, 32b/17, 33b/18, 34a/14, 34b/1, 35b/6, 36a/9, 36b/6, 38a/20, 38b/8, 38b/20, 41a/4, 41b/21, 45b/18, 46b/1, 50a/17, 50b/17, 53b/17, 54a/14, 57a/7, 57a/7, 59a/6, 59a/15, 60a/4, 61a/2, 65a/9, 67a/5

z. vir- (mühlet tanımak) 12b/12

z.+dan 26a/19

z.+dur 27a/12

z.+ı 59b/7

z.+ıla 7b/4 , 37b/4

z.+ına 58a/11

z.+ında 41b/9, 57b/9, 58a/5, 58a/6

z.+ından 59a/18

z.+uñ 14a/18

zamān-ı evvel (Far.): Geçmiş zaman, eski dönemler. *bk. zamān-ı māżī̄*

z.+de 41b/9

zamān-ı māżī̄ (Far.): Geçmiş zaman, eski dönemler. *bk. zamān-ı evvel*

z.+de 59b/20

ẓann (Ar.): Zan, sanı.

ẓ.+ıla 8a/4

ẓ.+umda 25b/7

zār (Far.): Ağlayan, inleyen.

z. 10a/14, 47b/18

ẓarāfet (Ar.): İncelik, zariflik, nezaket.

ẓ.+de 25a/12

żarar (Ar.): Zarar, ziyan, kayıp.

ż. deg- (zarar gelmek) 29a/12

ż. it- (zarar vermek) 21b/10,

ż. irgür- (zarar gelmek) 23a/2

ż.+ı deg- (zararı dokunmak) 42b/1

ẕāt-ı felek (Far.): Felek, sema.

ẕ. 56b/9

ẕāt-ı pāk (Far.): Temiz, saf yaratılış.

ẕ. 67a/18

Zāvilistān: Bir yer.

Z. 25a/18, 25b/2, 25b/12, 27b/3

żāyiᶜ (Ar.): Yok olmuş, kayıp.

ż. ol- (ziyan olmak, boşa gitmek) 6a/3

żaymurān (Ar.): Yabani fesleğen.

ż. 4b/7, 39a/2

zeberced (Ar.): Zümrütten daha açık yeşil bir süs taşı.

z. 31a/3

z.+den 53a/3

zebūn (Far.): Güçsüz, zayıf, aciz.

z. eyle- (zayıf ve düşkün duruma getirmek) 13b/9

z. it- (zayıf ve düşkün duruma getirmek) 62a/17

z. ol- (zayıf ve düşkün duruma gelmek) 49a/6, 63b/7

z.+um 47a/11

Zebūr: Hz. Dâvûd'a indirilen kutsal kitap. *bk. Zebūr-ı Dāvud*

Z. 1b/10, 25b/1, 57a/21

Z.+ı 14b/1

Zebūr-ı Dāvud: Hz. Dâvûd'a indirilen kutsal kitap. *bk. Zebūr*

Z. 39b/18

Z.+dan 14a/20

zehī (Far.): Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

z. 19a/10

zehir (< Far. zehr): Zehir, ağu. *bk. zehr*

z. 37b/6

z.+den 29b/11, 30a/20

zehr (Far.): 1. Zehir, ağu. *bk. zehir*

z.+i 21a/18, 21a/21, 51a/2, 51a/11, 51a/13

z.+in 51a/12

z.+ini 51a/11

z.+üñ 38a/2

2. (mec.) Büyük üzüntü, acı, sıkıntı.

z.+in saç- (acı vermek, sıkıntı vermek) 21b/8

zehrināk (<Far. zehr-nāk): Zehirli.

z. 38a/4

zehrā-şıfat (Far.): Parlak yüzlü.

z. 31a/11

zehre (Far.): Öd, safra.

z.+ler 41a/18

z.+si 61a/15

z.+si çāk ol- (ödü patlamak) 64b/13

z.+sin 10a/15

ẕelel (Ar.): Yanılma, sürçme, küçük günah.

ẕ. ol- (yanılmak) 66b/13

ẕelīl (Ar.): Aşağılanan, hakir.

ẕ. eyle- (aşağılamak) 3b/19

zelzele (Ar.): Deprem, yer sarsıntısı.

z. düş- (sarsılmak, sallanmak) 10b/16

z.+ye gel- (sarsılmak, sallanmak) 15b/13, 16a/8

zemīn (Far.): Yer, zemin, yeryüzü.

z. 2a/10, 7a/12, 17b/11, 17a/15, 18b/14, 32b/3

z.+de 44a/16

z.+den 61b/17

z.+ile 14a/3, 61a/2

Zemzem: Kâbe yanındaki meşhur kuyudan çıkan kutsal su.

z. 14a/8

zen (Far.): Kadın.

z.+le 5a/19

zenān (Far.): Kadınlar.

z.+laruñ 35a/9

zenberek (< Far. zenbūrek): 1. Bu yayla atılan, kalın ve uzun duvar taşlarına bile tesir edebilen delici ok.

z. 17b/2

2. Ayakla kurulan, kolları çelikten savaş yayı.

z.+lerin 31b/3

zenbīl (Far.): Hasırdan veya hurma liflerinden örülmüş kulplu torba.

z. 22a/19, 23b/12, 43b/7, 47a/5, 48b/21, 56b/17, 60a/9

zenbūr (Far.): Eşek arısı, arı.

z.+ı 21a/3

zenbūrveş (Far.): Arı gibi.

z. 17b/3

zencīr (Far.): Zincir.

z.+e al- (zincirlemek) 52a/6

Zenṭūr: Hz. Süleyman'ın önde gelen pehlivanlarından biri. *bk. Zenṭūr-ı ᶜĀdī*

Z. 9a/17

Zenṭūr-ı ʿĀdī: Hz. Süleyman'ın önde gelen pehlivanlarından biri. *bk. Zenṭūr*

Z. 9a/5, 9a/7, 9a/8, 9a/12, 9a/12, 9a/18, 9a/21

Z.+nüñ 9a/21

Z.+ye 9a/11, 9a/15, 9a/17

Z.+yi 9b/2

zer (Far.): Altın.

z.+le 2b/3

zer-bāfti (< Far. zer-bāfte): Sırma ile dokunmuş (kumaş).

z. 20a/4

Zerdehūş: Zerdüşt.

Z.+uñ 56b/8

Zerdeşilük: Zerdüştçülük.

Z. 30a/21

Zerīr: Keykubâd Şah'ın pehlivan amcası.

Z. 25b/4, 32a/18

ẕerre (Ar.): Çok küçük, çok az.

ẕ. 30a/9, 47b/18

ẕerre ẕerre (Ar.): Çok küçük.

ẕ. 30a/2, 46a/2

zerrīn (Far.): Altından yapılmış.

z. 3a/9, 6b/3, 14a/19, 14a/21, 19b/11, 20b/3, 20b/13, 25b/10, 30b/6, 31a/4, 37b/17, 43b/18, 49b/6, 61a/12

z.+den 12a/3, 37b/17

zer-niṣār (Far.): Altın serpen.

z. 52b/7

zevāde (Ar.): Azık, yiyecek.

z.+müz 55b/4

zevāl (Ar.): Yok olma, kötü duruma düşme, alçalma.

z. 26b/14, 66b/15, 66b/11

z.+e 24a/9

z.+inde+durur 11a/20

z.+ine 12a/16, 11b/1

ẕevḳ (Ar.): Zevk, haz.

ẕ. ide gör- (eğlenmek) 44a/5

zeyd (Ar.): Ziyade. fazla, çok.

z. 38a/20

zeyn (Ar.): Süs, bezek.

z. 57a/17

z. eyle- (süslemek) 20a/4-5, 50a/20

z. it- (süslemek) 19b/4

ẓıllu'llāh (Ar): Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesi; Yıldırım Bayezid.

ẓ. 67a/18

ẓıll-ı Ḫuẕā (Far.): Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesi; Yıldırım Bayezid.

ẓ. 2a/6

ẓıll-ı İ̄zid (Far.): Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesi; Yıldırım Bayezid.

ẓ. 67a/12

ẓıll-ı Sübḥān (Far.): Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesi; devrin hükümdarı.

ẓ.+uñ 67a/16

zī̄ (Far.): Ne güzel, ne hoş, ne güzel.

z. 22a/11, 45b/9, 66a/1, 66a/1

zī̄bā (Far.): Süslü.

z. 52b/15

z. it- (süslemek) 14a/3

zift (Ar.): Zift, kara sakız.

z. 64b/17

z.+den 4a/13

z.+ile 64b/15

z.+ler 64b/15

zihn (< Ar. ẕihn): Zihin, bellek.

z. 66b/5

z.+i 39b/10

ẕikir (< Ar. ẕikr): 1. Allah'ın isimlerini söylemek suretiyle yapılan ibadet. *bk. ẕikr*

ẕ. eyle- (Allah'ı anmak) 4b/3, 60a/6

2. Sözünü etme, adını söyleme.

ẕ. it- (adını anmak, sözünü etmek)

ẕikr (Ar.): 1. Allah'ın isimlerini söylemek suretiyle yapılan ibadet. *bk. ẕikir*

ẕ. it- (Allah'ı anmak) 4b/4, 6b/17, 20a/11,

2. Sözünü etme, adını söyleme.

ẕ. eyle- (söylemek, anlatmak) 52b/16

ẕ. it- (adını anmak, sözünü etmek) 2b/18, 20a/15

ẕ. olun- (söylenmek, anlatılmak) 41a/4-5

ẕ.+in it- (söylemek, anlatmak) 67a/20

ẕ.+indedür 2a/15, 14a/7, 27a/9, 40b/15, 52b/6

ẕikr-i Celīl (Far.): Ululuk ve celal sahibi Allah'ı anma.

ẕ. 20b/9-10

ẕikr-i Ḥaḳ (Far.): Allah'ı anma.

ẕ. 31b/6

zinde (Far.): 1. Gücü kuvveti yerinde, dinç.

z. 8b/18

z.+lerin 36a/6

2. Diri, canlı.

z. 30a/11

z. ol- (hayatta olmak, canlı olmak) 40a/1

zinhār (Far.): Sakın, aman, asla.

z. 28b/15, 29b/14

zīrā (Far.): Çünkü, şundan dolayı.

z. 12a/19, 28b/13, 33a/9, 33b/2, 48b/11, 54a/10, 62a/15, 66b/19

zirih (Far.): Savaş giysisi, zırh.

z. 37b/17

zirih-pūş (Far.): Zırh giymiş olan (kimse).

z. 31a/16

zī-teᶜāl (Far.+Ar.): Yücelik sahibi; Allah.

z. 1b/2

ziyād (Ar.): Artma, fazlalık, ziyadelik.

z. 3b/4, 26a/6, 26a/15, 26b/9, 29a/15, 29a/19, 29b/8, 30a/18, 31b/17, 46a/8, 46b/5

ziyāde (Ar.): 1. Fazla, çok.

z. 5a/1, 7a/7, 7a/10, 11b/20, 18b/21, 53b/1, 55a/10, 58a/9, 62a/20

z. eyle- [(mec.) Şanını yüceltmek, gücünü arttırmak] 19b/15

2. (mec.) Üstün.

z. ṭut- (üntün görmek) 45a/7

żiyāfet (Ar.): Ağırlama, yedirip içirme, ziyafet.

ż. eyle- (ağırlamak, ikramda bulunmak) 53b/4

ż. it- (ağırlamak, ikramda bulunmak) 54b/17

ż. ḳıl- (ağırlamak, ikramda bulunmak) 53b/3

ż. ol- (ziyafet verilmek) 54b/19

ẓuhūr (Ar.): Meydana çıkma, görünme.

ẓ.+a getür- (meydana getirmek, yaratmak) 37b/11

ẓulm (Ar.): Eziyet, cefa. *bk. ẓulüm*

ẓ.+ile 26b/14

ẓulmet (Ar.): Karanlık.

ẓ. 50a/11

ẓulüm (< Ar. ẓulm): Eziyet, cefa. *bk. ẓulüm*

ẓ.+le 57b/20

ẓulümāt (Ar.): Karanlıklar; kötülükler.

ẓ. 35a/19, 36a/7, 36a/17, 36a/18, 36a/19, 36b/2, 36b/13, 37a/19, 38b/13, 38b/20, 38b/21, 38b/21, 39a/15, 39a/19, 39b/8, 40a/3

ẓ.+a 14a/9, 36a/9, 37b/19, 39a/12, 39a/13

ẓ.+da 39a/19

ẓ.+dan 36b/7

ẓ.+dur 37a/20

ẓ.+ı 38a/18

zūr (Far.): Kuvvet, güç.

z.+ıla 9b/14, 10b/4

ẓurefā (Ar.): Zarif kimseler.

ẓ. 41b/4

ẕübāb (Ar.): Sinek.

ẕ. 41b/17, 46a/19, 46b/11, 50a/9, 53b/1

Züḥal: Satürn gezegeni olup yedinci felekte yer alır.

Z. 17b/8

Zühre: Utârit'ten sonra güneşe en yakın gezegen, Çulpan, Venüs.

Z. 31a/11, 56b/8, 61a/8, 61a/15, 67a/21

ẕükūr (Ar.): Erkekler.

ẕ. 2a/11

ẕü'l-Celāl (Ar.): Celal sahibi olan; Allah.

Ẕ. 1b/3, 46a/15

zülf (Far.): Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

z.+i 52b/8

z.+üñ 14a/7, 14a/8

z.+üñe 40b/20

Ẕü'lḳarneyn: Makedonya kralı İskender'in lakabı. *bk.İskender Şāh, İskender-i Kübrā, İskender-i Ẕü'lḳarneyn, Ẕü'lḳarneyn*

Ẕ. 38b/15

ẕünūb (Ar.): Günahlar.

ẕ. 1b/4

Züpīn: Ünlü bir pehlivan. *bk. Züpīn-i ḫasm-efken, Züpīn-i cihāngīr*

Z. 25a/8, 28b/9, 28b/14, 33a/8, 33b/10

Z.+den 29a/3

Z.+ile 31a/20

Züpīn-i ḫasm-efken: Ünlü bir pehlivan. *bk. Züpīn, Züpīn-i cihāngīr*

Z. 28b/5

Züpīn-i cihāngīr: Ünlü bir pehlivan. *bk. Züpīn, Züpīn-i ḫasm-efken*

Z. 32b/12

ẕürriyāt (Ar.): Nesiller, soylar, zürriyetler.

ẕ.+ı 7b/20, 8b/12, 15b/4, 59b/6

ẕ.+ıla 23a/3

ẕ.+ın 22b/20

ẕ.+ınuñ 23b/9

ẕ.+um 23a/2, 23b/10, 23b/19, 60b/4

ẕ.+umdur 18a/8

ẕ.+uña 65a/21

ẕürriyāt-ı şeyāṭīn (Far.): Şeytanlar topluluğu.

ẕ. 8a/12-13, 15b/1

SONUÇ

1. Süleymân-nâme'nin tezimize konu olan Manisa nüshasının 39. cildi okunaklı ve harekeli bir nesih hattı ile yazılmıştır. Ancak özellikle bazı Arapça ve Farsça kelimeler birkaç şekilde (bu**ḫ**ār 20b/20 ~ bu**ḥ**ār 17b/4, **ḫ**āk 21b/16 ~ **ḥ**āke 24a/9, **ḥ**āżır 42b/6 ~ **ḥ**āẓır 27b/21 ~ **ḫ**āżır 13a/11) yazılmıştır. Bundan dolayı metinde standart bir imla yoktur.

2. Bazı alıntı kelimelerin, metindeki bütün kullanımlarında, bazen aslına yakın bazen de aslından farklı bir şekilde [(dürrihāt (< Ar. turrehāt), nümāl (< Ar. nimāl), se**ḫ**un (< Far. sü**ḫ**an), süheyl (<Ar. ṣahīl)] kullanıldığı görülür. Yine bazı Türkçe ve alıntı kelimelerin *b*'li ve *p*'li şekillerinin alternanslı olarak kullanıldığı (beli 9b/13 ~ pel 17b/5, bürüdi 14b/13 ~ pürümiş 20b/20, felek 2b/17 ~ pelek 14b/15, bebr 20a/7 ~ pepr 22a/2) görülür. Bu durum bir ağız özelliği yansıması ya da müstensihten kaynaklanan bir durum olarak değerlendirilebilir.

3. Metnin birçok yerinde atıf vavı yerine izafet kesresi (pehlevān-ı şarḳ **ı** ġarb, ḥabībüñ ᶜışḳ **ı** nāzından, ceng **i** cidāl idüp); izafet kesresi yerine de vav ya da ötreli vavın (rūḥ-**u** Aḥmed, maṭlaᶜ-ı ṣubḥ-**u** yaḳīn, Efrāsiyāb-**u** hod-bīn) kullanıldığı görülür. Örnekler incelendiğinde birçoğunda ünlü uyumunun olduğu görülür. Bu durumu müstensihin duyduğu gibi yazması, yani yazı dilinin konuşma diline yaklaşmasıyla fonetik bir hadise olan ilerleyici ünlü benzeşmesinin imlada kendisini göstermesi şeklinde değerlendirmek mümkündür.

4. Metinde Uygur imla geleneğinin bir tezahürü olarak /ç/ sesinin cim harfi ile /p/ sesinin de bir kelime hariç (panpuḳ 65a/3) *b* harfi ile gösterildiği, buna nazaran kalın sıradan kelimelerde Arap-Fars imla geleneğine uygun olarak sin (س) yerine sad (ص) harfinin daha fazla kullanıldığı görülür.

5. Eserin ister nazım isterse nesir bölümlerinde olsun ünlülerin yazımına dair kesinleşmiş bir kaide yoktur. Örneğin aynı kelimenin ilk sesini oluşturan /a/ ünlüsünün hem üstünlü elif (ا) ile hem de medli elif (آ) ile yazıldığı görülür. Bunun yanı sıra, manzum bölümlerde vezin gereği ünlülerin gösterilmesine bazen dikkat edildiği görülür. Örneğin, kapalı hece için üstünlü elif (ا) yerine medli elif (آ) ya da dik üstünlü elifin (ٰا) kullanıldığı görülür. Ancak bu durum metnin geneli için geçerli değildir.

6. Metinde yer alan iki kelimenin (itseñne 37b/9, ölüncene 12b/12) sonuna bir hece eklemesi yapıldığı görülür. Bu durum da ağız özelliğinin metne yansımasının farklı bir şekli olarak değerlendirilebilir.

7. Eski Anadolu Türkçesi ile Osmanlı Türkçesinin dil özelliklerini yansıtan eser, bir geçiş dönemi özelliği taşır. Ahmet Bican Ercilasun (2004: 462-463) ve Mustafa Sarı (2011: 1501-1510)'nın çalışmalarında Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş hususiyetleri olarak nitelendirebilebilecek kültürel ve temel söz varlığındaki değişim ile fonetik ve morfolojik bazı özellikler öngörülmüştür. Belirlenen bu hususiyetlerden çalışmamızla ilgili olanları şu şekildedir:

A) Kültürel ve temel söz varlığındaki değişim

1. Kültürel söz varlığındaki değişim: Metinimizde *Tañrı* kelimesi (hiç kullanılmadı) bunun yerine *Allāh* (24 kez) ve *Ḥaḳ* (çokça kullanıldı)*; damu/ṭamu* (hiç kullanılmadı) yerine *cehennem* (5 kez); *uçmaḳ* (2 kez) yerine *cennet* (14 kez); *ferişte/ferişteh* (4 kez) yerine *melek* (35 kez), *yazuḳ* (hiç kullanılmadı) yerine *günāh* (6 kez) kelimelerinin kullanılması,

2. Temel söz varlığındaki değişim: Metnimizde *geñez* (hiç kullanılmadı) yerine *āsān* (2 kez); *ṣayru* (hiç kullanılmadı) yerine *ḫasta* (1 defa); *viribi-* (hiç kullanılmadı) yerine *gönder-* (44 kez) kelimelerinin kullanılması.

B) Fonetik ve morfolojik özelliklerdeki değişim

1. Küçük ünlü uyumuna uyan kelimelerin artmaya başlaması: *berü* 55b/21 (2 kez) ~ *beri* 40a/9 (1 kez), *degül* 19a/19 (47 kez) ~ *degil* 13a/7 (5 kez), *gümiş* 20b/15 (1 kez) ~ *gümüş* 19b/3 (9 kez), *kendüye* 19b/17 (11 kez) ~ *kendiye* 23b/5 (5 kez), *ḳurı* (3 kez) ~ *ḳuru* 26b/2 (7 kez), *ṭoġrı* 25a/9 (1 kez) ~ *ṭoġru* 66a/12 (6 kez); *dürüş-* 10a/9 (4 kez, hep bu şekilde), *unut-* 61a/17 (2 kez, hep bu şekilde), *oḳı-* 31b/11 (7 kez) ~ *oḳu-* 4b/11 (41 kez), *süri-* 35b/12 (4 kez) ~ *sürü-* 6a/9 (45 kez), *yüri-* 7a/15 (3 kez) ~ *yürü-* 10a/3 (43 kez); *dostluḳ* 33b/2 (3 kez) ~ *dostlıḳ* (1 kez), *çoḳluḳ* 6a/18 (5 kez, hep bu şekilde), *ṣusuzluḳ* 51a/20 (3 kez, hep bu şekilde); *süñüşdüler* 10a/8 (çokluk 3. şahıs görülen geçmiş zaman çekiminin bütün örneklerinde dudak uyumu görülür).

2. *-(y)IsAr* (19 kez) ekinin yanı sıra *-(y)AcAK* (44 kez) ekinin de yaygın olarak kullanılmaya başlanması,

3. *yorı-* fiilinin şimdiki zaman eki (gelü yorur 25b/20-21, gide yorur 35a/19, geli yorur 56a/12) olarak kullanılmaya başlanması,

4. -GIl ekinin kullanım sıklığının azalmaya başlaması: *aç-Ø* (2 kez), *açġıl* (1 kez); *eyle-Ø* (20 kez), *eylegil* (9 kez); *gel-Ø* (9 kez), *gelgil* (1 kez); *it-Ø* (11 kez), *itgil* (1 kez); *ḳıl-Ø* (26 kez), *ḳılġıl* (4 kez); *ol-Ø* (9 kez), *olġıl* (3 kez); *vir-Ø* (çokça kullanıldı), *virgil* (5 kez).

5. Ek fiilin geniş zaman çekiminde kullanılan *ṭurur* / *durur* ile birlikte onun ekleşmiş ve kısalmış şekli olan *-dUr*'un (çokça kullanıldı) kullanımının yaygınlık kazanması,

6. Teklik birinci şahıs istek çekiminde kullanılan "n"li şahıs eklerinin (9 kez) yerini "m"li şahıs eklerine (12 kez) bırakması.

8. Eserde iki kelime dışında (ʿalev 50b/16, inan- 8b/12) Türkçe kelimelerde damak uyumu tamdır. Dudak uyumunda ise bu durum tam tersinedir. Çünkü eserin yazıldığı dönem dudak uyumu için henüz çok erken bir dönemdir.

9. İmladaki klişeleşmeden dolayı Eski Türkçeden beri devam eden ünsüz uyumsuzluğu EAT'de devam eder. Bu durum, istisnasız olarak, EAT'den Osmanlı Türkçesine geçiş özellikleri taşıyan metnimizde de aynı şekildedir.

10. Günümüz Türkiye Türkçesinden farklı olarak *+lAr* ekinin sayı sıfatlarından veya sayı sıfatı öbeklerinden sonra gelen isimler ile gramatikal olarak çokluk halde bulunan alıntı kelimelere de eklendiği görülür.

11. Zaman eki olarak en fazla görülen ve duyulan geçmiş zaman eklerinin kullanıldığı, görülen geçmiş zamanın teklik 1. ve 2. şahısları ile çokluk 2. ve 3. şahıs çekimlerinde zaman ekinin ünlüsünün daima yuvarlak olduğu, sadece teklik 3. şahıs çekiminde zaman ekinin ünlüsünün daima dar olduğu görülür. Duyulan geçmiş zaman eki ise bütün çekimlerde dar ünlülü olarak kullanılmıştır.

12. Firdevsî, Şehnâme'den ve yazarı Firdevsî-i Tûsî'den çok etkilenmiş, onun gibi yazabilmek için çok çaba sarfetmiştir. *Süleymân-nâme* ciltleri hep Şehnâme'de anlatılan

olaylar ve bu olayların kahramanları ile İran'ın ünlü kahramanlarıyla doludur. Bunun yanı sıra Hz. Süleyman'ın şeytanlarla, cadılarla yaptığı savaşlarda hiç duyulmadık birçok tuhaf isimle (ᶜĀric, ᶜAyyūr, Berḳ-ı cāẕū, Daġdaġa, Demdīki, Ḫūnḫārī, Ḳattāl, Maᶜreke, Māric, Rabṭ-ı Yābis; Denes, Dülil, Genes, Gīvem, Ḳarḳarhā…) de karşılaşılır.

13. Metinde, üç yüz binden büyük sayıları ifade etmek için "sayı+kez+yüz biñ" kalıbının kullanıldığı görülür: *dört kez yüz biñ* leşker-i cāẕū 64b/10-11, *yedi kez yüz biñ* cāẕū çerisinle 64b/21-65a/1, *on sekiz kez yüz biñ* sipāhī 20b/8, *on altı kez yüz biñ* er 34b/3. Sadece bir yerde "kez" ifadesi yerine "kerre" ifadesinin kullanıldığı görülür: *on kerre yüz biñ* cāẕū leşkeri 57b/14.

14. Eserde, Firdevsî'nin her fırsatta insanlara nasihat vermeye çalıştığı, bu nasihatlerini de özlü sözlerle, atasözleriyle, deyimlerle süslediği görülür:

Özlü Sözler

Yā Süleymān-ı zamān, ***ᶜāḳıl oldur kim düşmāna mühlet virmeye****.* ***ᶜAdūnuñ miṯāli yedi başlu ejderhāya beñzer. Zehri bigi vücūdından, gönlünden gitmek mümkin degüldür.*** ***ᶜAdūnuñ varlıġından ᶜadem olduġı efḍaldür.*** ***ᶜAdūya emān,*** ***ᶜömürden zamān viren kāmil degül, cāhil echeldür.*** 21a/18-20

Atasözleri

Ṭama ṭama göl olur*; ṭutup bir vilāyet ḫalḳın ġarḳ ider yā Süleymān!* 21b/5-7

Gördi kim olacaḳ oldı, ***şoñ peşīmānlıḳ aşşı ḳılmaz*** 18a/12

Bādem çiçegi gibi ***aḳ aḳçaları ḳara gün defᶜ itmeg-içün*** *pehlevānlar üzerine ṣaçdılar.* 30b/3-4

Deyimler

Ne ***ġam yi****rsin Süleymān-ıçun?* 11b/3-4

Niceler daḫı ḳılıç yüzinden ***giñ yire ḳaç****dılar,* ***yüz ṣuyın yire ṣaç****dı[lar]* 17b/13-14

KAYNAKÇA

ARAÇ Güllü, *Uzun Firdevsî ve Hakayık-Nâme'si (İnceleme-Metin-Sözlük)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010.

AKAY Asuman, *Firdevsî- Süleymân-nâme (44. Cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir İnceleme,* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.

AKAY Asuman, "Süleymân-nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.118, Şubat 1999, ss. 217-228.

AKAY Asuman Ahmed," Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânâme-i Kebîr'indeki Deyimler", Electronic Turkish Studies, Yıl 9, S. 9, 2014, ss. 103-122.

AKSOY Mustafa, *Uzun Firdevsî'nin Süleymân-nâmesi'nde Destan Unsurları (39-45. Ciltler)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

AKSOYAK, İ. Hakkı. "Osmanlı Şairlerinin Aruz Tasarrufları Ve Araştırmacıların Gereksiz Müdahaleleri", Turkish Studies 3/6, ss. 59-74, 2008.

AKSU Rabia, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (10. Cilt)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

ALPER Kadir, "Türk Edebiyatında Süleymân-nâmeler", Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/7 Summer 2014, ss. 147-163.

ALYILMAZ Cengiz, "Zamir n'si Eski Bir İyelik Ekinin Kalıntısı Olabilir mi?". Türk Gramerinin Sorunları (Birleştirilmiş 1. Baskı), Ankara: TDK Yay., 2011, ss. 515-525.

ATASEVEN *Yusuf, Erzurumlu İsmail Hakkı ve Kitâb-ı Gevheriyye'si (İnceleme-Metin),* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2019.

BABİNGER Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, (Çev. C. Üçok), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.

BANGUOĞLU Tahsin, *Türkçenin Grameri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi (2. Basım), Ankara, 1986.

BAYRAKTAR Nesrin, *Türkçede Fiilimsiler*, TDK Yayınları, Ankara, 2004.

BERBERCAN Mehmet Turgut, *Eski Türk Filolojisine Giriş*, Bilge Oğuz Bilim Yayınları, İstanbul, 2018.

Beyanî Mustafa Bin Carullah, *Tezkiretü'ş –Şuara*, (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara, TTK Yayınları, 1997.

BİÇER Bekir, *Firdevsî-i Rumî ve Tarihçiliği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2005.

BULAK Şahap, *Karşılaştırmalı Tarihî Türk Yazı Dilleri Grameri (Fiil Çekimi)*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2017.

Bursalı M. Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C. II, (Haz. Fikri Yavuz, İsmail Özen), İstanbul, Meral Yayınevi, 1972.

BÜKE Himmet, *Firdevsî-i Rumî, Süleymannâme (38. Cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini* (Yayınlanmış Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015a.

BÜKE Himmet, "Firdevsî-i Rumî, Hayatı ve Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler", Journal Of Mehmet Akif Ersoy University Social Science Institute, 7/13, 2015b., ss. 481-501.

BÜYÜKKARCI Fatma, *Firdevsî-i Tavîl and His Da'vet-nâme (İnceleme, Metin, Dizin, Tıpkıbasım ve Mikrofiş)*, Harvard Üniversitesi, 1995.

BÜYÜKKARCI Fatma, "The World of Spirits in Firdevsî-i Tavil's Davetnâme Book of Magic", P: Art & Culture, (12), 2004, ss. 27-45.

COŞKUN Mustafa Volkan, "Açıklamalı ve Karşılaştırmalı Ses Olayları Süreci", Türk Dil Bilgisi Toplantıları-2 Türkiye Türkçesi Ses ve Şekil Bilgisi Bildiriler, TDK Yayınları, Ankara, 2017.

ÇALIŞKAN ATASOY Fatma, Firdevsî-i Tavîl'in Kitâb-ı Hayât ü Memât Adlı Eseri (Tahlil ve Metin), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2019.

ÇATIKKAŞ M. Ata, *Süleyman-nâme (72. Cilt),* (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1979.

ÇATIKKAŞ M. Ata, "Türk Firdevsî'si ve Süleymân-nâme-i Kebîr", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S. 25, C. X, İstanbul, 2003, ss.169-178.

ÇATIKKAŞ M. Ata, "Firdevsî-i Rûmî'nin Satranç-nâmesi", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.37, İstanbul, 2006, ss. 186-198.

ÇELİK Zeynep, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme Yazmasının (81. Cilt) (82b-123b yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitütsü, 2010.

DENY Jean, Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları (Türkiye Türkçesi), (Çeviren: Oytun Şahin), Ankara, TDK Yayınları, 2013.

DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 2000.

Dilçin, Cem,*Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları, 2009.

DİREKCİ Bekir, “Kitâbu Kıssa-ı Kahramân-ı Kâtil'in Paris Bibliotheque Nationale (Supp. 344) Nüshası Üzerine Bir Değerlendirme”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 49, Ağustos 2020, ss. 73-91.

DOĞAN Ahmet Turan, “Türkçede odaksıl şimdiki zaman biçimbirimi {-yor} ve bunun Oğuz Türkçesindeki durumu” Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi, 5 (2), 2020, ss. 246-265.

DUMAN Musa, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17.Yüzyılda Ses Değişmeleri*, Ankara, TDK Yayınları, 1995.

DUMAN Musa, *Makaleler (Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine)*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2013.

EKŞİOĞLU Serap, *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-Nâme-Cilt 11 (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2018.

ERCİLASUN Ahmet Bican, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, ss. 462-463.

ERCİLASUN Ahmet Bican, *Makaleler (Dil-Destan-Tarih-Edebiyat)*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2014, ss. 347-352.

ERCİLASUN Ahmet Bican, “Arap Harfli Türkçe Tarihî Metinler Nasıl Okunmalı?”, Uluslararası Türkçe Tarihî Metin Araştırmaları Sempozyumu (Metin Yayımı, Kataloglama, Dijitalleştirme) Bildirileri, Almatı, 2019, ss. 95-102.

ERDEM M. Dursun, *Kitāb-ı Kıssa-nāme-i Süleymān Aleyhisselām Üzerine Söz Dizimi Çalışması (74. Cilt)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.

ERDEM M. Dursun, “Birincil Ünlü Uzunlukları ve İmâle”, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/6 Fall, 2008, ss. 236-261.

ERGİN Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Basım Yayım Tanıtım, 2009.

ERSOY Asu, *Eski Anadolu Türkçesinde İsim+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

GABAIN Annamarie von, *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev. M. Akalın), Ankara, TDK Yayınları, 1988.

Gelibolulu Mustafa Âli, *Künhü"l-Ahbâr" ın Tezkire Kısmı*, (Haz. Mustafa İsen), Ankara, AKM Yayınları, 1994.

GENÇ Gülnaz, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme (25 ve 26. Ciltler), Giriş-Metin-Sözlük,* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

GÖK Âdem, *Firdevsî-İ Rûmî Süleymân-Nâme-i Kebîr (37. Cilt), İnceleme, Tenkitli Metin* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

GÖKCAN TÜRKDOĞAN Melike, "Ahmedi'nin İskendernâme'sinde Kadın Hükümdar Modeli ve Kraliçe Kaydafa", Turkish Studies International Periodical For the anguages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/7 Fall, 2009.

GÖZÜTOK Ahmet, *Eski Anadolu Türkçesinde Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

GÜLENSOY Tuncer, *Türkiye Türkçesindeki Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II,* TDK Yayınları, Ankara, 2007.

GÜLSEVİN Gürer, Erdoğan BOZ, *Eski Anadolu Türkçesi,* (1. Baskı), Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.

GÜLEÇ Hamdi, "Süleymān-nāme'de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil Üslup ve Motifler", Bilig, S.36, Kış, 2006, ss. 243-260.

GÜLSEVİN Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara, TDK Yayınları, 2011.

HACIEMİNOĞLU Necmettin, *Türk Dilinde Edatlar*, Millî Eğitim Yayınları, İstanbul, 1974.

HACIEMİNOĞLU Necmettin, *Karahanlı Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, Ankara, 2013.

JAFAROVA İlhama, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr'i (63. Cilt) İnceleme-Metin-Dizin*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2010.

KANAR Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul, 2013.

KARAHAN Leyla, *Türkçede Söz Dizimi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010.

Katib Çelebi, *Keşfü'z-Zünûn*, (Çev. R. Balcı), İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2007.

KAYA İbrahim Halil, *Eski Anadolu Türkçesinde Birleşik Fiillerin Kuruluşu,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Siirt: Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

Kınalızade Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş–Şuara*, (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara, TTK Yayınları, 1981.

KİRİK Esra, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-Nâme'si-75. Cilt (Giriş- İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

KORKMAZ Zeynep. "Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü Uzunlukları." Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi, 1971, 3-4.

KORKMAZ Zeynep, *Sadru'd-dîn Şeyhoğlu Marzubân-nâme Tercümesi (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, DTCF Yayınları, Ankara, 1973.

KORKMAZ Zeynep, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları, 1992.

KORKMAZ Zeynep, "Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (Vokal) Uzunlukları", Türk Dili Üzerine Araştırmalar I, TDK Yayınları, Ankara, 2005a.

KORKMAZ Zeynep, "Eski Anadolu Türkçesinde İmla-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar" Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C I, TDK Yayınları, Ankara, 2005b, ss. 496-497.

KORKMAZ Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yayınları, Ankara. 2009.

KÖKSAL M. A., *Büyük Peygamberler Tarihi*, Köksal Yayıncılık, İstanbul, 1999.

KÖKSAL M. F., "Metin Neşrinin Ana Esasları", Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi. S. 31, 2012, ss. 179-209.

KÖKTEKİN Kazım, *Eski Anadolu Türkçesi*, Fenomen Yayınları, Erzurum, 2011.

KÖPRÜLÜ Mehmed Fuad, "Firdevsî" İslam Ansiklopedisi C. IV. İstanbul: MEB Yayınları, 1945.

KÖPRÜLÜ Mehmed Fuad, "Firdevsi", İslam Ansiklopedisi, C. VI, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.

Latifî, *Tezkiretü"ş-Şuarâ ve Tabsıratü"n Nuzamâ*, (Haz. Rıdvan Canım), Ankara, AKM Yayınları, 2000.

MANSUROĞLU Mecdut, "Eski Osmanlıca" (çev. Mehmet Akalın), Tarihî Türk Şiveleri, TKAE Yayınları, ss. 247-276, Ankara, 1998.

NOYAN Bedri, *Firdevs-i Rûmi Manzûm Hacı Bektaş Veli Vilâyetnamesi*, Ankara, Can Yayınları, 1996.

OLGUN İbrahim, İsmet PARMAKSIZOĞLU, *Firdevsî-i Rumî Kutb-nâme*, TTK Basımevi, Ankara, 2011.

ÖZKAN Mustafa, Mahmud b. Kadı-i Manyas, *Gülistan Tercümesi*, Ankara, TDK

Yayınları, 1992.

ÖZKAN Mustafa, Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995.

ÖLMEZ Mehmet, *Köktürkçe ve Eski Uygurca Dersleri*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2017.

ÖZBEK ARSLAN Necmiye, *Firdevsî-İ Rûmî Süleymân-Nâme-i Kebîr 11.,12.,13. Ciltler (İnceleme-Metin)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

PARLATIR İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara, 2006.

SARI Mustafa, "Eski Anadolu Türkçesi'nden Osmanlıcaya Türkçede Art Zamanlı Değişmeler" 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara, 2011, ss. 1501-1515.

SAVRAN Hülya "Türk Dilinde Yuvarlaklaşma Olayı ve Dudak Uyumu." Türkbilig 35, 2018, ss. 89-96.

ŞAHİN Hatice, *Ferah-nâme Dil Özellikleri-Metin-Söz Dizini* (Yayınlanmış Doktora Tezi), Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstirüsü, Malatya, 1993.

ŞAHİN Hatice, *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2011.

ÖZYAŞAMIŞ ŞAKAR Sezer, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleyman-nâme Yazmasının (81.cilt, 28yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitütsü 2003.

ÖZYAŞAMIŞ ŞAKAR Sezer, *Firdevsî-i Rûmî Terceme-i Câme-şûy-nâme*, Simurg Yayınları, İstanbul, 2009.

SUCU Ahmet Özhan, *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-Nâme (67-68. Cilt) İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

ŞİMŞEK Yaşar, "Süleyman-name'nin Dili Üzerine (76. Cilt)", CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C. 12, S. 3, 2014, ss. 264-278.

ŞÜKUN Ziya, *Farsça-Türkçe Lügat Gencînei Güftâr Ferheng-i Ziyâ I-III*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1984.

TANYILDIZ Ahmet, *Firdevsî-i Tavîl Münâzara-i Seyf ü Kalem (İnceleme-Metin-Sözlük)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Ankara, 2005.

TEKİN Talat, *Orhon Türkçesi Grameri*, Kitap Matbaası, İstanbul, 2003.

TİMURTAŞ Faruk Kadri, *Şeyhî'nin Husrev ü Şîrin'i (İnceleme-Metin)*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1963.

TİMURTAŞ Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi (Gramer-Metin-Sözlük)*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994.

USTA Halil İbrahim, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr, İnceleme-Metin-Sözlük (43-44-45-46. Ciltler)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

USTA Halil İbrahim, "Geçiş Dönemi Eserlerinde Fonetik Kodlayıcıların Analizi (XV.-XVI. Yüzyıllar)", Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştay Bildirileri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2010.

ÜNVER İsmail, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. S. 3/6, 2008, ss. 1-46.

ÜSTÜNOVA Kerime, *Türkiye Türkçesi Ad İşletimi (Biçim Bilgisi)*, Sentez Yayıncılık, Ankara, 2012.

ÜSTÜNOVA Kerime, *Eylem İşletimi*, Sentez Yayıncılık, Ankara, 2016.

YAVUZ Kemâl, *Şeyhoğlu Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ (İnceleme-Metin-İndeks)*, AKM Yayını, Ankara, 1991.

YILDIRIM Nimet, *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2008.

YILMAZ Kadir, "1556 Tarihli Muhammediye'de Yardımcı Ünlüler Açısından Dudak Uyumu", Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 4 (4), Aralık, 2020, ss. 816-832.

İNTERNET KAYNAKÇASI

https://sozluk.gov.tr/

http://lugatim.com/

http://tebdiz.com/

https://www.kamusiturki.com/

https://www.osmanlicasozlukler.com/

https://www.kuranmeali.com/

https://www.vajehyab.com/

https://tevakku.com/

https://islamansiklopedisi.org.tr/

BEŞİNCİ BÖLÜM

TIPKIBASIM

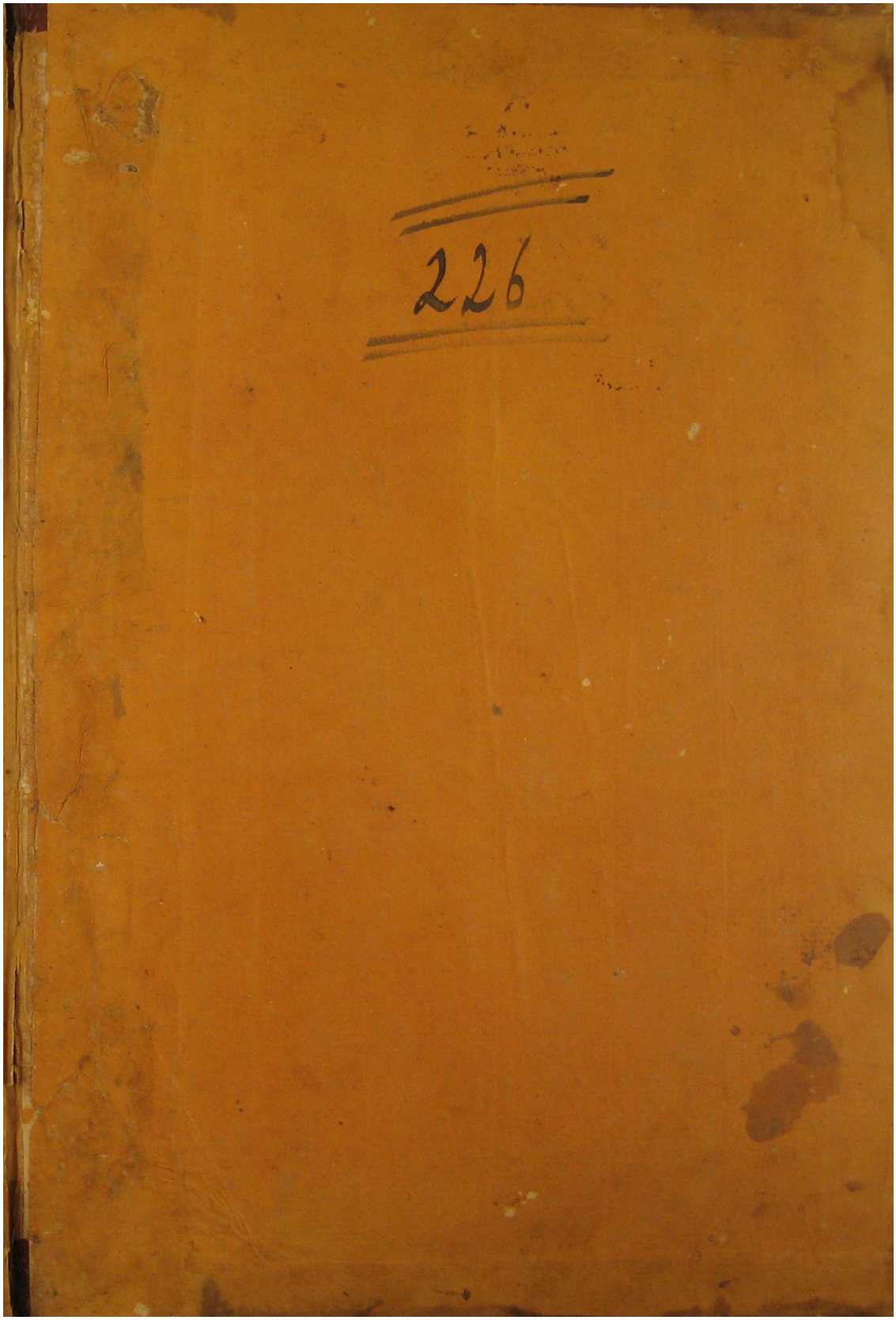
226

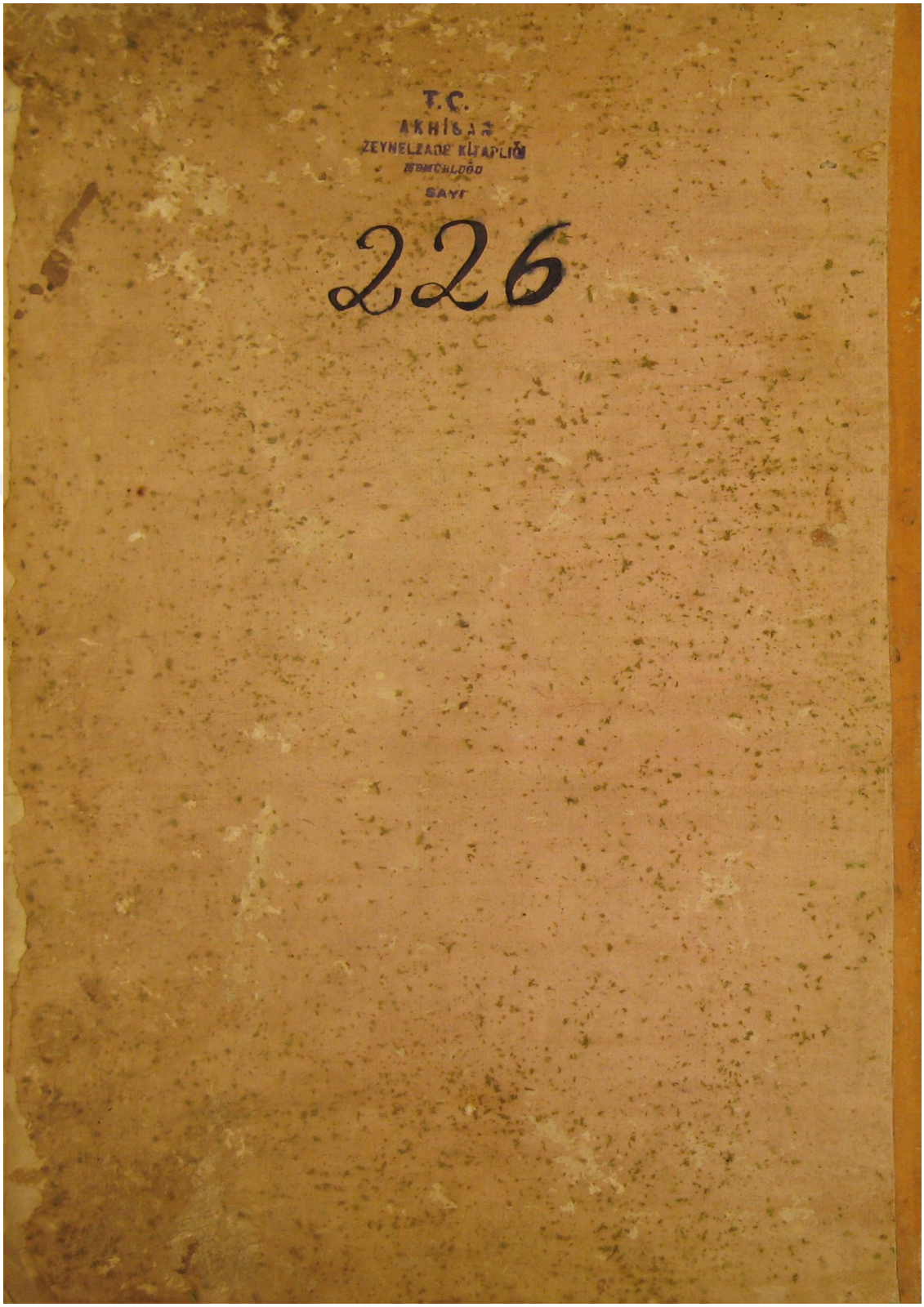
T.C.
AKHİSAR
ZEYNELZADE KİTAPLIĞI
DEMİRALDÖĞ
SAYI
226

إنه من سليمان وإنه بسم الله الرحمن الرحيم ألا تعلوا علي وأتوني مسلمين نظم

1

2 كيف كمد قدر منه أولخذ جان أفرين حكم إراق لنا ولمدن حي رب العالمين زي تقا الله تبارك إندي إيجاد القدير

3 عرش عزتي انس جن وباد اتش آب طاهرين صانع الدر ذو الجلال قادر الدر لا يزال مبدع أولدر بر كمال وناصر حافظ معين

4 غافر وساتر عيوب وعالم وواقف غيوب ماحي سابر ذنوب وخالق وخلاري برين ناخوجوهر نا عرض آفتله إراق الدن مرض

5 كل نيدر أول منه شاه وشاهان بهاترين يرد رانوك مصون تفريح إدامي إفشا آني زاربنها ان أولدي أنك تلوج إيمادن مبين

6 قادر أولكي خاك آدم باد عيسا قيلوبن تاركلزار إندي آي بحرك اجره در ثمين احمد ومحمود حامد أول محمد مصطفا

7 مفلح صبح و نبوت افتاب المرسلين هم حبيب حضرت خالق امام التابن أول هم نبي خاتم افضل هم رسول برکزين

8 ساكن الدي برکونده قايل الدي بي زمان خذ بني كرد بيان إندي أبو بن نمليتن إندا ما ملق اتيايه كجدي جنكي سدرته

9 لم قوادیوب اوکنجه بیلدی جبریل امین شانم روز قیامت خازن اسرار وحی خسرو عرش إشيان كيدي يا مسند نشينين

10 قاب قوسين إندي منزل قرب حق تحصيل ادب خاك پاي أولدكلي قاصرات الطرف عين صدقنه شاهد در انجيل توريت زبور

11 كه الدي فرقان اكا نازل إندي انكله پاك دين محرمينه آيت لا تقنطوا بسدر شفا خاصه كم احمد در أول شفيع المذنبين

12 دانه عصيانه قصد اندوكا كرحرصله توبه قل فردوس اله اولحق رضاي تا قرين بحر طوفاندن نه برو اتوح اوليحق كشتي بان

13 بيغ دشمندن نعم احمد پناهي بهترين جوز جهانه پاك جودي بصدينه أولشفقه طاق كسري أولدمشقه دوندي جرح هفتمين

٦٨٦

1 جاي يار بكر الصديق الدر دينداري بير شاه عادل لدر عمر عثمان اولور وحي امين ثاه ولا يتدر علي حي الوفي المرتضى

2 قاچي دينى بني زمرة المستر حمين هل اتى وصفنده كلدي لافتى حقيقدر كاشف ذي جلالت اول امير المؤمنين

3 جشم نوري مرتضا در حسن خلقي حسن در كهينك توز دكر نور جشم حور عين شاه حسين بابك جاندر روح احمد بيمان

4 تشنه لب كندي جانكدن اول امام انورين قرة خيدر عينك وآه فراق بقدجات آه بلايي كربلانك كوكلمز اندي خزين

5 تا قيامت آلنه اولادنه فرد و سدن صد تحيت دايما صلوا عليهم اجمعين شاه شاهان آل عثمان ايلدرم خان بايزيد

6 وارث ملكي جهان ظل خدا تخت نشين دايره جتر اوكلدر نقطه قطب فلك آينه راي انوكلدر مطلع صبح و يقين

7 قصرنك كوشكيدر طاق فلك عالي المنه بوستان باغدر باغي بهشت خلدي برين در كهينك خدمتيدر مقتضي دار اي راي

8 صورت الفايدر نقشي يكيني وهم يكين جاكريك احقري افراسياب وخود بين

9 لعل مكللدر مشرف نه فلك روي جهان اولدر بر لطفنده جاريالش اجرم شاه

10 ثم بكر كاوله رخشان جرخك اجر جارين خلقه در كاهي حوادث دندر سد سدين ملكه انصاف وقايدر خصين وكي حصين

11 تا متوالدا وله دايم يوانات و بوذكور تا مترادف اوله شاهم يوشهور يله سنين دولتيله باقي طوب ايلدرم خان شهريار

12 هر بلادن حفظ ايله حافظ نصير اول معين شرد درد و سنك قلزم سوزي دزكهر جوهر يكامل كركدكي قيمتين بيله همين

13 تنك دستم من حقيرم ليك سوزم درد در من خلال زادكم شعرم وي بحر مبين شاه سليمان قصه سندن كوش تلكم شهريار

14 سوزيم يركه قيله كامل اكمل اولان افرين سليمان نامنك يوزطقسان بنجي سويكمل فرد و سي حوشي املح كلام

15 كم جهانه نظمله ويردك نظام مجلسنك ذكرنده در سحر مطلق سويلر اولادي حضرتوك

16 شعر روناق ويرمك اولور صنعتك سويلدك غزا قصيد يله غزلك كم كنور رقعه باشنه كوزلك

17 بنا دوك ديوان كرجه معتبر ليك عارف ديمز اكا هيچ هنر كم هنر بر شهر بنيادايمك

18 مرحبا قتله آني آبادايمك تا شهر اولا سليماني قصير قاله باقي دونن و كنجه ماه عصر

19 كم جهانه آدمك آدي قالور شاهي كيدر عدلله دادي قالور جهد ايدا كور باقي قاله يخشي آد

20 خير يله ياد ايليا بيليش و ياد فرصتك فوت ايتمه اوبله سوزك دم كلابي خاك اوله كوزك يوزك

21 جان كوكا كيدر جور ريده جسم آدمي اولور عدم قالور اسم ليك آد اولد ايشيدن تحسين ايله

آدم اولکي دکليان نفرين ايله آذ خليلك آدي کرکلکم اوکلور ديمزم مزودادي کم سوکلور
يا خاوت اهلي اول آدي قرزن بخشيش ايت نعمت يدر قينت قزن يا غني اولماد وکسا اي فقير
دي کلامك سيلکل پس لانظير نوله اولکان يقسه زرله سيم درم نطقکوز دردر کوهر من درم
سوزکوهردر آني نادان يلمز غير صراف جوهري فرق ايلمز لعل معاني لجرينه فردوسي پس
صاح نظم دزين بهانه بيش پس حاصه کم اوله سليمان جوهري معني دزين ايتار ادا دفتري
ليك اولادي ايلدرم خانه مزيد بوکها بکم اولدر شاه بايزيد حق تعالا دولتين تلسون يوجه
که اولادر عالم اجنده شاه خوجا بنده سيدر شاعري فردوسي شاه محمود بوحقيري طوسي
دکله امدي قصه ندر شهريار ويرصلوات مصطفا به يادکار داستان قاهر بن سام سوار

حکيم قولنجه بو معتبر ودليز يرکتاب سليمان نامنك مصنفي فردوسي بندن ناقوان افکنده
لقمان حکيم قولنده وافلاطون ديانی تقلندرکه بو سليمان نامنك مقدما انلر مصنفلري مولفلريدر
پس اول ايکي کامل استاد لروك اقوالي اوزرنه کتابلرنده مسطور اولکن تقلري اوزرنه شيله املح حکايت
ايدر لرکم بزوم قيصرون سليمان حضرتلري قلب جناح ارسته قيلوب رمقده ازاجانب قاهر بن سام سوار
کلديکه بنا اول زمانکم قاهر بن سام اول شهر کورمکه طالب اولب خبر کم صوردي ودب شهري
کورمکا جان استدي پس مشکلات حل اولوب قرقرهاي ديو ايله ديمك قاهر بن سام سوار وك کوکلنه
بو يورندي کم اول شهري ودوب کورن انوك طلسمات غرايبات عجايبات بزنه مطلع اولا اندن دونوب
قرقرهاي ديو ايتديکم يا قرقرهاي ديو بنجه اولا کم بني اول شهره ايلنه بن کورمدي قرقرهاي ديو فرصت
بولوب کوکلندن ايتديکم بن بوکا فرصت بولورسم فلك يوزنه بولمدي يوب بشلاري اول شهرك اوصاف
حميه بن ذکر ايتمکا قاهر بن سامي سواري هلاك ايتمکا فکر ايلدي دخي کوکلنه قاهروك اولقدر
کردکم قاهر يك جانله شهري معلق کورمکا جان ويردي پس قرقرهاي ديو ايتديکم يا سامي
سوار اوغلي بنم طاقتم يتمز ذکر سني اول شهره ايلدم امما کم سني لب فلك يوزنه جقام اولقدر کم
بزنجي فلکوك الثنه ورم دخي سني اول شهرك اوزرنه کنوب قويم باشومه کلورسا کورمدي

قرقرهاي ديو ايله ديجك قاهر بن سامر بغايت شاد اولوب اول كون قرقرهاي اله يوب اجدر خوشي كجه يلر
تا كي علي غير روزكار يكجه كجوب صبحدم يتدي نظم جون محركي يتدي اتدي طاك يري
طوردي يردن انسوجق وجان بري عالي اتدي منور افتاب كركوندي ربع مسكون كشوري
نثر حكيم قولنجه اول كون محركي يتدي قاهر بن سامر يردن طوروب خالقه عبادت اتدي • دخي
نمازدن فارغ اولجق قرقرهاي ديو شاد اولوب كولندن كجوردي كم قاهر بن سامي فلك • يوزنه كتوريم
دخي فلكدن اوزهلاك ادمي دي دخي يردن طوروب قاهر كلوب ديديكم يا قاهر بن سامر سوار بوكون
كرك دركم شهري معلق تفرج تلاين بني آدم دن كمسه كورمدوكن كوروب اكاه
اولاسن ديدي قاهر دخي يردن طوروب قلج حمايل تلوب كورزين بلنه صقوب قلقاني اموزنه صالوب اتك
اتنك يله صالوب قفاندن ارصلان وش طوردي دخي قرقرهاي ديو دخي بوزرزين كوريي كنوردي قاهر بن سامر
اول كرسيه كجوب اتوردي • دخي كرسينك النه كروب قرقرهاي ديو كنوردي ايله كم فلكوك
يرنجي قاتنه يتوردي • قاهر يرينه بقوب كوردي كم بو يروك يوزين دريا دوتمش يريوزي دكزلر
اجرم براوج بالحق مثال كور نوردي • قاهر قرقرهاي ديوه سوال ايلدكم يجون يريوزي دريا كور نور
جواب ويردي كم يا قاهر يريوزي دريالر اجرم بركولد اجرم برياه بالحق قدر يقدر انو يجون هب دريا
كور نوردي • دخي ديو فلكدن يكا ينه جقمغا باشلادي بغور ديو اتجا فلكدن يكا كتديكم
دريالر دخي كورنمز اولدي يروك كولك اراسي طومان طوتدي بغور قرقرهاي ديو كوردي كم
فلكه اولقدر جقمش كم يروك يوزين ربع مسكون عالي كورنمز اولدي دخي كولكندن كجوردي
كم وقندركم قاهري يريوزنه اتا مرخرد اوله هلاك اوله شرزندن خلاص بولم ديدي بغور قاهر
دخي كوردي كم بو ديو كندوزين غايت يكسكا ايركوردي • ايله كم فلكوك يرنجي قاتنه
جقدي نه شهر معلق كورنور نه خود طاغلري صحرالري بالدور بغور قاهر سوال ايتديكه • بسا
قرقرهاي ديو بني عجب يوكسكه اوب كندوك قاني هيچ شهري معلق كورنمز ديدي قاهر
ايله ديجك قرقرهاي ديو قهقهايله كولوب ديديكم يا قاهر كوزوك اجدوكي اولجكوك يلدوكي

1 نُلاَجَقْكَ اَكْلَدُوكِي اِي يِجَاكَ قَاهِرْنِ سَامِ سُوَارْ يِنْجَه دِيُولَرُوكْ بَاشِيْنِي سَنَكْ اَتَاكْ سَامْ كَسُوبْدُ وَرْ

2 عُمْرِي يَانِ يَصُوبْدُورْ وَيِنْجَه بِيكْ عِفْرِيتْلَرُوكْ دِيَخِي قَانْلَرِي يِرَه سِيلْدِوبْ كَنْدُولَرِنْ دِيلَيُوبْ دُرْ اِمْدِي بُو كُونْ

3 اُولْدُرْدُرْكِرْ اُولْ دِيُولَرُوكْ عِفْرِيتْلَرُوكْ قَانْلَرِنْ سَنْ قَاهِرْدَنْ اَلْمَكْ كَرَكْدُرْ وُجُودَكْ فَلَكْ يُوزِنْدَنْ يِرْ يُوزِنَه

4 صَلْمَكْ كَرَكْدُرْ نظم بِيلَه دِيبُوبْ نَرَه دِيُو اُولْدِي كِشَانَه تَفْهَا بِيلَه كَلْدِي غَايَتِ كِي زِيَادْ

5 يَعْنِي فُرْصَتْ بُولْدِي اُولْدُرْ قَاهِرَه تَائِلْ اُولْمَزْ حُكْمِ خَالِقِ قَادِرَه هَرْكِشِي زَايِنْجَه گَرْتَدْبِيرْ اِيدَرْ

6 اُولْمَازْ اَمَا اُولْ اُولْ تَقْدِيرْ اِيدَرْ شَادِقِ اَيْلَيُو قَرْقَرْهَايِ دِيُو نَعْرَه لَرْ اُورُبْ اِيدَرْدِ اُولْ غَرِيُو

7 دُكَلَه اِمْدِي نُولَرْدُرْ قِصَّه وِيرْصَلَوَاتْ دَفْعِ اِيدُوبْ نَ غُصَّه هَلَاكْ شُدَنْ قَرْقَرْهَايِ دِيُو

8 حَكِيمْ قُولَنْجَه نَاقِلَانِ اِخْوَانْ وَعَاقِلَانِ اَرْ كَانْ اَيْدَرْ لَرْكِرْ اُولْ زَمَانْكِمْ بَدَسِتِ قَاهِرْنِ سَامِ سُوَارْ

9 قَرْقَرْهَايِ دِيُو اَيْلَه دِيكْ قَاهِرْنِ سَامْ سُوَارْ دِيَخِي بِلَدِيكِمْ اُولْ مَلْعُونْ كَنْدُوزِينَه قَصْدِ اَيْلَدِي كُوكْلِنَه

10 دِيدِيكِمْ جُونْكِمْ بُو بِي دِينْ نَسْلِ شَيَاطِينِ بَكَا قَصْدِ هَلَاكْ اِتْمَكَا قَصْدِ اَيْلَدِي بَنْ دِيَخِي بُونَكْ قِلْجِيَلَه

11 گَرْدَنِ اِيكِي بُولَاغِمْ دِيُوبْ دَفْعِ تِيغِ جِقَارُوبْ قَرْقَرْهَايِكْ تَفَانِيَنَه اَيْلَه اُورْدِيكِمْ خِيَارْ مَانَنْدِي شَقِّ

12 اُولُوبْ دِيُو جِيقْدِي كُنُورْدِي كَرْسِيلَه قَاهِرِي فَلَكْ يُوزِنْدَنْ يِرَه اَنْدِي كَنْدُوزِي دِيَخِي جَانْ جَهَنَّمَه وِيرْدِي

13 لَشْ دُنُوبْ يِرَه اِنْدِي بُو يَكَادَنْ قَاهِرْدِيَخِي گَاهْ بَاشِنِي اَشْغَا اَيَاغِنِي يِقَارُوگَاهْ بَاشِنِي يِقَارُو اَيَاغِنِي اَشْغَا دُنُوبْ

14 هَوَايِ فَنَادَنْ اَشْغَا اِينْدِي دِيُولَابْ وَشْ دُنْدِي وَقَاهِرْ حَقْ تَعَالَيَه تَوَكُّلْ قِلُوبْ بُو وَجْهِلَه مُنَاجَاتْ

15 اِيدَرْ قَاضِيَ الْحَاجَاتَه حَالِنِي عَرْضْ قِلُوْدِي نظم يُوزْدُ تُوبَنْ خَالِقَه قَاهِرْ هَمَانْ

16 خُوشْ نِيَازْ اَيْلَدِي اَيْدَرْ مُسْتَمَانْ عَرْشِ اَعْظَمْ حُرْ مِتِجُونْ يَا اِلَه لَوْحِ عَالِي عِزَّه يِجُونْ بَادِ شَاه

17 اُولْ كَرَامَتْ وِرْدِكُوكْ آدَمْ حَقِي سَاجِدَارْوَاحْ اَلْدِيغِي خُوشْ دَمْ حَقِي نُوحْ اِيجُونْ تَنُّورِ طُوفَانْ اَيْلَدِي

18 بَزْ بَجْرُو بَجْرِي عُمَّانْ اَيْلَدِي كَعْبَه بِنَيَادْ اِيدَنْ مِعْمَارْ اِيجُونْ نَازِلْ اُولَنْ صُحْفِلَه اَسْرَارِ يِجُونْ

19 اُودِ بُوسْتَانْ اَيْلَدِي اِيجِي خَلِيلْ خَصْمِ نَمْرُودِي اَيْلَدُوكْ خُورُوذَلِيلْ اُوكَلِيمُكْ حَقْ اَكَا وِرْدُوكْ عَصَا

20 مُعْجِزَيْلَه اُولْدِي اَلْنَه اَژْدَهَا اَهْنِي مُومْ اَيْلَيَانْ دَاوُدْ اِيجُونْ مُبْتَلَا اُولْ بُولْدُوغِي مَقْصُودِ يِجُونْ

21 شَه سُلَيْمَانْ حَضْرَتِينُكْ مُهْرِجُونْ مُهْرِنَه اُولْ اَنْبِيَانَكْ مُهْرِ يِجُونْ اِشْبُودُمْ مَنْ عَبْدِكِي اِتْمَه هَلَاكْ

1 قِلْهَ يَا رَبَّ مَنْزِلُومِي قَهْرِ حَالَكْ قِلْ عِنَايَتْ سَامْ سُوَارِي بِنْ كُوْدَمْ شَهْ سُلَيْمَانْ خِلْ تَيْنَهْ يُوزْ سُوْرَمْ

2 بِيلَهْ دِيُوبْ قَاهِرْ اِيدِي بَسْ رِيسَازْ حَاجَتِنْ قِلْدِي قَبُولْ اَوْلْ كَارِ سَازْ كُوشْ هُوشِي بَاكَهْ دُوتَكِهْ بُو زَمَانْ

3 شَرْحِ اِيدَمْ بِرْ غَرَايِبْ دَاسْتَانْ نَاشِرْ حَكِيمْ قُولُنْجَهْ قَاهِرْ بِنْ سَامْ بُوجُمْلَهْ فَلَكْ يُوزِنْدَنْ مُعَلَّقْ اَلُوبْ •

4 يُرْ يُوزِنَهْ كِتْمَكَهْ خَالِقَهْ مُنَاجَاتْ اِتْمَكَهْ • بِزُومْ قِصَّهْ زُوْ اَوْلْ يِگَادَنْ بِرِيلَرْ شَاهِي كَهْ كَلْدِي نِتَا اَوْلْ

5 زَمَانْ نِكْ بِرِيلَرْ جِنِّي دَخِي مَالِسِي خَانْ بِرِيلَهْ كِمْ سَايِجِي قَاهِرْ يِكِمْ اَرَمَغَا كِتْدِلَرْدِي عَلَى رَغْمِ رُوزِ كَارْ لَيْلْ

6 نَهَارْ تَفْتِيشِ قِلُوبْ عَالَمِي سَيْرَانْ اِيدُبْ شَرْقِ غَرْبِ دَوْرَانْ اِدُوبْ نَهْ سَايِ سُوَارْدَنْ خَبَرْ بِلَدِلَرْ نَهْ خُودْ قَاهِرْدَنْ

7 بِرْ اَثَرْ بِلَدِلَرْ عَاجِزْ اَلُوبْ دُنُوبْ بِرِيلَرْ سُلْطَانِ بَرِي خَانْدَنْ يِگَا عَزْمْ اِيدُوبْ كِيدَرْ لَرْدِي قَنَادْ اَجُوبْ

8 اَجُوبْ بَقْدَرِ زَمَانِي اَوْلْ يِرَهْ اِرِشُوبْ كُجُوبْ كِيدَرْ لَرْدِي كِمْ قَاهِرْدَنِي فَلَكْ يُوزِنْدَنْ رُوِي زَمِينْ اَوْزَرَهْ

9 اِينَرْدِي نَاكِهَانْ بِرِيلَرْ دِنِي قَاهِرِي كُوكْ يُوزِنْدَنْ كُوْرْدِلَرْكِهْ بِرْ نَسْنَهْ اِينُوبْ كَلُورْ اَنَاكِيمْ

10 اَسْتُونْ يِكِي يَلِيُوبْ شُوقْ نُورْ بِرِينِكْ بِرِي قَرْشُو وَرُوبْ دُنُوبْ كُوْرْدِلَرْكِمْ بِرْ اَلْتُونْ كُرِي •

11 عَجَبَا نَدَرْ اُولَاكِمْ كُوكْلَرْدَنْ دُشْقُونْ يِ كَلُورْ اُولَهْ نَهْ حَالْدَرْ دِيُنِجَهْ بِرْ كُرِي اَرْ دِنْجَهْ بِرْدِيُو

12 بَاشِي كَلُوبْ اِنْدِي بِرِينِكْ بِرِي دِنِي اَلَهْ اَلُوبْ كُوْرْدِيكِمْ بِرْ عَجَايِبْ هَيْبَتْلُو دِيُو • بَاشِي بُونَدَرْ

13 دِيُو كَنْ نَاكِهَانْ بِرْ طَاغْ يِكِي قَادَهْ مِنَارَهْ لَيِنْ زِفِنْدَنْ قَادَهْ بِرْ عَجَايِبْ دِيُو لُشِي كَلُورِي • بِرْ قَاجْ بَزِي •

14 دُتَمَاقْ دِلَدِي وَلِكِنْ اَغِرْ اَلْدُوغِي جِهَتْدَنْ مُقَيَّدْ اُولَمَا يُوبْ لَشْ كِتْدِي بُغُورْ بِرِيلَرْ بِلَدِلَرْكِمْ فَلَكْ

15 يُوزِنْدَهْ دِيُوبِي اَلْدِرْدِلَرْ عَجَبَا دِيُولَرْ جِنْكِي دُرْ نَدَرْ دِيُوبْ سِيلْشُورْكَنْ كُوْرْدِلَرْكِمْ بُو هَوَايِ فَنَادَنْ

16 بِرْ عَجَايِبْ نَسْنَهْ دِنِي كَلُورْدِي اِي عَجَبْ نَهْ اُولَهْ دِيُوبْ تَعَجُّبْ اِيدَرْكَنْ كُوْرْدِلَرْكِمْ بِرْ آدَمْ

17 اُوغْلِي مُعَلَّقْ دُنُوبْ كَلُورْ يَا فَتَّاحْ يَا دَيَّانْ يَا سُبْحَانْ دِيُوبْ مُنَاجَاتْ اِيدَرْ • يَقِينْ كَلْمِجَكْ بِلَدِ لَرْكِمْ

18 اَوَانْدَنْ قَاهِرْ بِنْ سَامْ دُرِّ يَهْ بِرِيلَرْ تُيُوبْ اَلُوبْ اَوْلْ كُورْ سِينِكْ اُوزَرِنَهْ تُيُوبْ • بُو زِنَهْ كَلَابْ

19 صَجْدِلَرْ قَاهِرُوكْ عَقْلْ بَاشِنَهْ كَلُوبْ كُوزِنِ اَجُوبْ بُو بَرِيلَرِي بِلُوبْ مَا بِينِ خَانْ بَجُوبْ كُوْرْدِي

20 كِمْ بَرِي خَانُوكْ بِرِيلَرْ دُكِمْ كَنْدُزِنِ يِنَهْ اَوْلْ دِيُو كُنُوْرْدُوكِي • كُرْ سِينِكْ اُوزَرِ يِنَهْ

21 تُيُوبْ كُنُورْ مِشْلَرْ جُمْلَسِي هَوَا يُوزِنْدَهْ قَنَادْ قَنَادَهْ جَتُوبْ بَرُوَانَهْ تَلْقُوبْ طُورْ مِشْلَرْ قَاهِرْ بِنْ سَامْ سُوَارْ

كندوونك خلاصين كوربه هوا اوزنده بر وجود معلق دنوب ايزكن بزي جريي كندوزني طنوب اول كور سينك
اوزره بحقارو ب عزت حرمت ايدكلرين كوريجك شكر يزدان ايلدي • نظم
جانو دللر اندي قاهر خالقه بي حد شكر او قدي امما حسنى ايليوب بي عد ذكر • جانو دللر قصه كوش ايلريسك تهريار
وبر صلوة مصطفايه اول شفيع قيل فكر نثر حكيم قولنجه قاهر حق تعالى يه ذكر ادوب آندن مايين خان كلوب
قاهر اله كورشدي قاهر ديكم يا مايين خان بكا صوكنورك كه ايجم مايين خان ايتدي صو يوقدر ديو
يوزنه اندرلم ديدي قاهر ايتدي بنم يوركومه صوسز لقدن صعيفلدم جاره قلوك ديدي بزيلر دخي قاهري قيو يرز
يوزنه اندرديلر بر ارماق كنارنه قوندرد لركه جنت مثال درلو ياحين بتمشدي لاله ارغوان سنبل وضميران
لحتمشدي نركس نفشه آب روان كنارنى درسراورتمشدي نظم ايرشوب فصل ربيع اولمشدي ايام كل
بلبل افغان ايلاكجه غنچه ديركلزار كل باغ كلستان راغ اوبدي لاله زار مويمي نوروز كوربه جوشوب ايجوزغ كل
نثر حكيم قولنجه بوجهله لطيف ايله روان كنارنوك اجنه كنوبجك قاهر اول صودن اجدي ايكي
ركعت شكر نمازين قلدي دخي اوراد اقيوب خليل موساشر يتنجه نماز قلدقدن صكره مايين خان
كلوب قاهرك اوكنده يوزين سوربه دولتنه دعا ايام رفعتنه ثنا قلدي احوالندن سوال ايلدي قاهر
دخي سيلدي كوردكي عجايبات غرايبات بزبوسيلدي • آندن صكره دنوب قاهر اتاسي سام
سوارندن اول پهلوان روزكاردن خبر صوردي مايين خان سامك جاذولرقلمه سنده جاهي عقيم اجين
بعضيلر هلاك اولدوغندن بعضيلر غايب اولدي ديوب خبر ويردكلرندن آندن صكره ديولر
سلطان جمجمه بزيلر سلطان همايون خان جنيلر سلطان روح شاه جند اتفاق قيلوب هربري • برز
لشكر يله عالمي اطراف سيران ايدوب ياسامدن نحوده اوغلي قاهردن نشان بولاسن كنوربه اكاه قيلاسن •
ديوب دخي قول ايليوب بني دخي بريلر جريسيله بوطرفه كندرد لردي عرب شرق كشت ايلدوم يولمادم بودركم
كلوب كجركن بر آلتون كريي فلك يوزندن كلدوكن كوردك صكن ديوك باشي كلدي عاقبت
حضرتك فلك يوزندن كلوب انركن كوربه تعجب قيلدق نظم جوق شكر كه الدين كردك مبارك يوزكي
معمور طوتب اشيلك خام املح سوزكي حق تعاليدن دكوم رودر راي شه جهان تا قيامت هر خطادن سقلياحق اوزكي

٧٩٧

1 نثر حكيم قولنجه مايس خان بو دعاء قلوب قاهر زياده عزت ايلدي قاهر دخي انا يي سلام دن خبر اجوب
2 صاغلمندن خبر صوردي مايس خان جواب ورب ددي كم يا قاهر بن سلام سوار غايبا ولدي برق جاذونك
3 قيونده دتاق اشتدك پريلر جرسنده همايون شاه جان قومنله روح شاه جند ديو لر جرسنله جنجعه ديو
4 عسكر جكوب برق جاذينك اوزريه ودق قلعه سن الدق كندو زين هلاك ايلدك قيونك ايجين
5 پاك اندوك سلام سوار دن اثر بولمادق قنده كندو كني بلمدوك ديوب خبر ويردي • قاهر بن سلام انا يي
6 سلام سوارك غايبلغندن خبر دار اولجاق عمكين اولوب انا سندن خبر اجدي • ددي كه اول بنم كوزلروم
7 نوري عمرم سروري حسرتم اودنه يانن جكري تكين انا مك حالي نه در ددي قاهر ايله ديجك مايس خان دخي باشن
8 اشغا قيوب طوردي برزمان خاموش اولدي جون قاهر كوردي كم مايس خان جواب ورمز كوكلنه
9 غم بورنوب ددي كم يا مايس خان اتام سلام سوار دن سكا خبر صوردم خبر ويردوك بي تكلف سكا
10 شمدي • انام صوردم سا ينجون عاجز ودمرتبته قلوب دردن سوبلسكنه ددي قاهر ايله ديجك مايس خان دخي
11 بشلدي • سمندون جنك اوجندن سلام سوار انا سنه زحمت كلوب انا يي همايون دخي كندونك جانينه قيوب
12 انا يي بلا بور هلاك اولدوغن سيلدي موتندن قاهري خبر دار ايلدي قاهر كم انا سنوك موتندن انا بي سا يي
13 سوارك مشقتندن كاه اولجاق بغايت اجندي كوكل اجره عهد ايلدينكم لكرجهان
14 سراينده انا يي سلام سواري حياتنه كاينانده بولجق اولورسه عظيم جنك قيله جهاني كوزلرنه تنك قيله تاكم انا
15 سنك اينقامن اله نظم انا سينك موتن اكوب اغلدي اتسينه قاقيوب كبين بغلدي
16 قصد قيلدي اتسيله جنك ايدن اينقا ميجون تيغ جكوب هنك ايدن كورك بجه كوركله استاد جنك
17 ليك ارصلان قلمز اورايله جنك شير بجه كرج اولور صكره شير ليك اولمز جمله ارصلان دخي بير
18 قان قاهر قندغي سلام سوار رستيله كيو ادامي كار زار ويرميا مرتجه كهرم هيچ جواب
19 ازمغيله براولايي محراب قحبه زنله براولايي سرفراز براولايي بازله كهليك وقاز
20 سامه بكزر كلدي صاحب قران سوز بودر ويرصلوات جاودان نثر حكيم قولنجه قاهر
21 كوكلنده بو فكر وربو نيتيله قلوب دا يخي باشن قلدربو دوب مايس خان بريه ايندريكيم

٧٩٤

1 يا مايس خان زي عجب انا خود جقيشور • يا بنم اتام سايي سوارد ن خبر بلما دكوزي بولما سنه جان قلمدو كوزي

2 ددي • جواب وردكم يا بهلوان زاده سام سوارد ن خبر بلما دوك • بلد يلرسه جنلر جنيسي وياخود • ديو لر

3 لما يفه سي بلوب دررلر هله بودم لطف ادوب • ددك هما يون شاهدك ورالوم شهري زرين دركاهنه كين لوم

4 روح شاه جندوك دخي خلوتنه كين لوم اولاكم سايي سوارد ن بز وايلجه خبر بلدرلر اولاددي • قاهر بن سام

5 سوار ايتدي يا مايس خان بن اتام سايي سوار بولما يجه قندلغن بلما يجه ددم هما يونه كتمكوم يقدر

6 نه يوزله اكا ورم اگر كم والدم حياتنده اولدي ورمق لازم اولوردي • جونكم اتام دنيا دن

7 اخرته رحلت ايلدي • بكا لازم كلان اولدركم اتام سايي بولم خدمتنده اولردي • مايس خان كوردي كم

8 قاهر هما ن اتا سي سام سوار وشي نصيحت قبول قلمازهما يون شاه ورمغا راضي اولماز ملول محزون •

9 اولوب فرمان سنوكلدر ديوب دعا ايلدي • اندن خلوته وروب بريلر يله مشورت ايلدي ددكم

10 يجه اولاكم قاهري غافلن ددهسنه ايلان وز • بعضي بريلر ديدلركم قاهري كنوروب • كيدلوم جبريله

11 ايلكه لوم بعضيلر ددلركم جملموزي طوتمق • هلاك ايدر بعضي ددلركم مست قلوب يادا رويله بي هوش

12 ايدوب كنوره لم مايس خان اكا داخي رضا ورمدي عاقبة الامر مايس خان ايتدي جانه سي بودر ذكر

13 بركوز وربه بري خانه مزده • قلاسز بزدخي قاهري جزا يرلرسيز اندرب كيدوب • عاقبة الامر حرزك

14 كبرلدي قلوم اولون هما يون شاه روح شاه جمعه بوا وح ملك جبرسيله كلوب اورزمون قنكوز

15 غافلن قاهر كندونك اوتنه كلدي صنمون • روح شاهله بري خان كا قاهر قاتنده غضب ايلسونلر

16 كم بخون بكا اوغلوم طغرو كتوردك ديو جس ايلسون • قاهر ديلك قلما يجه قيوويرمسون •

17 تاكم قاهر بوفكر بلميا بني صكره هلاك قلميا ددي • بوراي مايس خان ادبجك بريلر سرهنكلري

18 تحسين قلديلر دخي بريلروك اجندن شاه برن ديرلر بزبري واردكم قنادا جوبكم اوجردي ثلثنك

19 ساعت جمادين ربع مسكون سيران هفت كشورك اجن دوران ايدردي

نظم

20 هيچ بريده يوغدي انجا بري برنفس اجره كزدي بويري ثرثي غربي كشت ايدردي برنفس

21 قصدله كم اجدي يا لوبرن نثر حكيم قولنجه شاه برن بري برقاج بريلرله قاهردن نهاني

٤٩٤

دَدَيِ هُمَايُونْ شَاهْ كُنْدَرْدِلَرْ كِنْدِي • اَنْدَنْ مَايِسْ خَانْ دُنُوبْ قَاهِرْ بِنْ سَامَه كَلْدِي قَاهِرْ اَيْتْدِي يَا مَايِسْ
خَانْ نَذْرِينْ نَه فِكْرِ اِدَرْسِنْ بَنِي جِهَدْ قِلُوبْ اَتَامْ سَايِي سُوَارِي بُولَمَغَه اَنُوكَلَه بَنِي مُصَاحِبْ قِلْمَغَا جَانْ اَيْلَكِلْ
تَاكِرِ اَمَكُوكْ ضَايِعْ اُولْمَيَا دِدِي • مَايِسْ خَانْ دُعَا قِلُوبْ اَيْتْدِي كِيمْ اَشَاءِ جَانْ وَ بَهَادِرَانْ صَاحِبْ قِرَانْ هَرْ تَكِمْ
فَرْمَانْ اِيدَرْسَكْ اَمْرُوكَه مَامُورْ زْ حُكُوكَه جَاكَرُوزْ بُيُورْ اَمْرِكَه مُسَخَّرُوزْ اَمَاكِمْ سَايِي قَنْدَه بُولْجَا غُزْ
بِلْمَازُوزْ بِرْخَبَرْ اَلْسَاوُزْ اَكَا كُونْ عَمَلْ قِلْسَاوُزْ دِدِي قَاهِرْ اَيْتْدِي بَكَا سِيمُرْغْ يُوَاسِنَه كِتْمَكْ كَرَكْدُرْ
كِمْ اَنْدَنْ خَبَرْ بِلُورْسَه سِيمُرْغْ بِلُورْ بُو مُشْكِلَاتِ اُولْ حَلْ قِلُورْ بَنْ بِلُورْمَكِمْ سَامِ سُوَارْ اَلَمَا مِشْدِرْ بَهَادِرَانِ
سُلَيْمَانْ اُولْجَقْدَرْ اَنُوكْ نَظَرِنَه عَدُولَرِينَه قِلِجْ صَلْجَقْدَرْ بُنْجَغَه يِلْرْسَمْ عُمْرْ سُورْجَكْدَرْ نظم
اَلْمَدِي اَتَمْ بِلُورَمْ كَامْ مُكَارْ عَالَمْ اِجْرَه دِيرِدَرْ سَامِ سُوَارْ صَالْجَقْدَرْ قَامْ قِيَ دَشْمَانَه اُولْ
شَاهْ سُلَيْمَانْ بِرْلَه سُورَبْ دُوزِكَارْ لُطْفُوسُوزْ بُودَرِكَه اَلْمَدِي اَتَمْ هَرْزَه بِيكْ جَهْلِكُوزْ اِي نَا بِكَارْ
نثر اَيْلَه اُولْسَا بُنْجَغَه مَلْكُونْكْ سُوزْلَرِي كِتَابْ دَكْلَدَرْ مَنْ بِلُورَمْ بَكَا سَايِ بُلْمَغَا صَالِغْ اَلْمَغَا يُولْدَا شَالِقْ
قِلُوكْ دِدِي قَاهِرْ بِنْ سَامْ سُوَارْ اَيْلَه دِيجَكْ بُغُورْ مَايِسْ خَانْ اَيْتْدِي يَا بَهَادِرَانْ زَادَه مُشْكِلْ كُشَادَه جُونْ دِيرِمِي
سَايِي سُوَارْكْ قَنْدَه اِلْغِنْ كِمْسَنَه بِلْمَازْ اِلَا كِمْ سِيمُرْغْ بِلُورْ بُو سِيمُرْغْ قُوشِيدِ كِي جَزِيرَه دَه اُولُورْ بَعْضِي دِيرْ جَزِيرَهْ كِبَارْ دَه
اُولُورْ بَعْضِي دِيرْلَرِكِمْ جَزِيرَهْ هِنْدُوسْتَانْدَه اُولُورْ بَعْضِي دِيرْلَرِكِمْ كُوهْ اَلْبُرْزُوكْ قُلُّه سِنْدَه اُولُورْ وَلَكِنْ جَزِيرَهْ
كِبَارْ دَه جُوقْ كُنْ كُورْمِشْلَرْدَرْ تَفَرُّجْ قِلْمِشْلَرْدَرْ دِدِي قَاهِرْ اَيْتْدِي جَزِيرَةِ اَلْكِبْرَايِه وَرَلُمْ بُولْمَازْ سُوزْ اَنْدَه
بِرْتَدْ بِيرْدِي قِلَاوُزْ دِدِي اَنْدَنْ مَايِسْ خَانْ دِي بِرْيِلَرْلَه مَشْوَرَتْ اَيْلَدِيكِمْ جَزِيرَلَرِي تَفَرُّجْ قِلَه قِلَه اَلُوبْ
جَزِيرَةِ اَلْكِبْرَايِه اِيلَه لَرْ وَعْدَه كُونْ اُولْ جَزِيرَه دَه اُولَارْ تَاكِمْ بِرْيِلْرْ سُلْطَانِ اَنْدَه كَلُوبْ قَاهِرِي بُولَه بَنْ
مَايِسْ يِنَه قَاهِرُوكْ نَظَرِينَه كَلُوبْ دِدِيكِمْ يَا شَايِ جِهَانْ بَهَادِرَانِ زَمَانْ جَزِيرَةِ اَلْكِبْرَايِه كِيدَلُومْ دِدِي
اُولْ جَزِيرَه نُوكْ يُولْلَرِنْدَه بِي حَدْ جَزِيرَه لَرْ وَارْ دَرْ رُجُقْلَرِ عَجَايِبْ غَرَايِبْلَرْ كُورْجَكْسِنْ كِمْ بَنِي آدَمْ لَرْ كِمْسَنَه
كُورْمَامِشْدِرْ كِيمْلَرْلَه دَخِي اَكَا كِمْسَنَه وَرَمَامِشْدِرْ نظم عَالَمْ اِجْرَه كُورْمَدُوكِنْ آدَمِي
كُورْجَكْ سِنْ اَنْدَغْ جَه قَدَمِي عُمْرُكْ اِجْرَه جُوقْ عَجَايِبْ كُورْسِنْ كَشْتْ اِيدَرْكِنْ بُزُوجَرُوعَالَمِي
نثر حَكِيمْ قُولِنْجَه مَايِسْ خَانْ اَيْلَه دِيجَكْ قَاهِرْ شَادْ اُولُوبْ دِدِيكِمْ يَا مَايِسْ خَانْ كُوكْدَرْ كِيمِ

اول جزیره لری کلی سکا کوستره تفرج قلوب سیران ایدر کون مثالی جزایر اجره دوران ایدر دیدی
دیخی مع القصه اول کون اندن اولوب یراق کوربه یرعاج انبوسدن تخت دزدلر قرقی درت کوشک طولی
عرض قرق ارشندی هر برکوشه سنده برایاغی وار دی عاجدن بوعاج انبوس تختک اوزرینده اول زرین کرسی
قودلر کوبه قاهر اوتوردی دیخی اول تختی قرقی درت بزی کلوب قرقی درت کوشه سندن دوب اموز لرینه
اوربه کنوردلر تختله قاهری فلکوک یوزنه جقردلر دیخی عزم جزیره الکبدا قلوب کیندیلر قرقهای دیو
دیخی قاهر بنده اولوب بسنجه کندی مع القصه فلک یوزنه قاهری بزیلر اولفدر جقردلر کم یروک
یوزی جمله دریا کوندی بعضی قاهر بقوب مایسخانه سؤال ایلدی دیدیکم یا مایسخان بنی
قرقهای دیو کنوربه هوا یوزینه کدیجک بوروی زمین اوزره کم نظر قیلدم جمله عالمی صوکوردم
متحیر قلدم مرتبا کم شمدی دیخی کوروردم اصلی یندکم یوزی جمله دریا کورینه دیدی مایسخان اکا جواب
ویردیکم یا قاهر بن سلم سوار بویوندن دریا جقدررفلک یوزندن بقیه خلق جمیع التمش بر دریا کم
وار در حالی کیدر دیخی جملسی کورنور جمله سنک اجنده خاک زمین بر صحرادر بر اوچ توز قدر یوقدر
کم دریا یدن ارتو قدرر نظم عالمی دریا دتوبدر بی کمان
یدن ارتقدرر اکا قیل عیان صو اجنده خاکدای شه مثل بو یازده بر بیضه اولمه همان
مایسخان عجایبها کفتن قاهر را حکیم قولنجه مایسخان ایله دیجک بعضی قاهر بن سلم سوار ایندی یا مایس
خان معلوم اولدی کم بوادیی زاده زوک جنکوز کم بری طایفه سیدر عالمی کاینات اجره عجایبات
خلقی کورمش بن بالله العظیم بکا کورد کوک جزیره لردن خبر ویرکه دکلیا لوم عبرت الوب
قدرت الهی فکر حق ذکر ایده لوم دیدی قاهر بن سلم سوار ایله دیجک مایسخان دیخی دیله کلوب
بر قاچ عجایبات خبر لر سویلدی نتا ایدر یا قاهر دریالروک نهایتی بقدر امکم بر وقت مغرب ولایتنه
وردم مغرب دریایی اچره قدر اجوب اجوب کیدرکن بر قاچ جزیره عجب عجب کوردم دیدی قاهر
ایندی یه کوردک مایسخان جواب ویردیکم یا قاهر بر کون بو مغارب دریاسنک برجزیره سنه ایردوم
کم شمالندن بکا اندن بر شهر کوردم بنایی طاشی مرجاندن عقیقدن خلقنک کجه شمعدانی کوهری

٤٩٦

شب چرا قدندي ولاكن اول خلقك شكل آدم واما كم كوديي طاووس قوشي كبي اوانه وردي
بزي صورتنده انلروك اچنده بودم مكسنه بني كورمزدي بن انلري كوردم تعجب قلوب لهوردوم
گاه اولوركم بريوزنده دررلاريدي گاه اولوركم قوش يكي اغاجدن اغاجه اجوب قونارلردي
وانلروك يدوكجك مثال برجانور ديكم وضع همان جثكله بگزر اما كم قلفندن
قيروغنه دكن قناد واريدي يارسا قنادي كبي اوجرلر قوش مثال دزلوندن مسك حاضر اولور اول
قوم اول جثكلري دتوب يرلر بر دخي اول جزيره ياقاهر بن سام سوار كيكلر وارد ركيم
اولو قزل اق قيروغنه بگزر بو اداه زياده حق اولور انوك دخي قناد لري وارد ر اوجرلر
الاكم از اوجرلر بريله دمرلر دوشرلر ولكن انوك بي صحرشورلر كم بردم اجره يردن گندرين
كتوررب فلگدن يگا صحريوب اتنجاق قرق ارش يرمقداري فلك يوزنه جقرلر بنه قرق ارش
مقداري يره دوشرلر دخي زياده قناد لرنوك قوتي بقدر انلروك كوبكلرندن ميكوك
حاصي تحصيل اولور اول قوم اول گيكلرن اتن يرلر نظم بر عجب مخلوق اولور انلر همين
كم يرتمش انلري خالق معين صانعك حق اله هتا قدرتي قدرتيله طولدر عرش و زمين
نثر ودخي ياقاهر بن سام سوار بركون اول قومك عيد لري اولدي ايام نوروز ايچك آني
كوردمكه بوخلق جملسي ياقه اولدلر بر وقتدن صكره بوداه حركتنه كلوب دبرندي سن
قورقدم بوخلايق ساكن اولدلر هيچ طمادلر بوالهه دخي يوردچي شول برجانور يوزركبي دكز
موجلندي اوج كون اوج گيجه گيدجك برطاغ دخي بلوردي قناد اجوب اجوب كوردم
كه انوك وضع دخي برطاغه بگزر اله كدركم هرهيبتنده بوكا بگزر هيچ بربرنك
طويلفندن تفاوتي يوغدي بوطانك قناد اجوب اجوب اديكم وروب قندوم انوك دخي خلايقي
علايقي جانورلرين انجلين كوردم شهرلرين دخي بربرندن فرق يوق بوكي الهاربرينك يا انلرنه
كلوب بتون اولدي ايله كم بربرنك خالقي كلوب اول بونلر انلره وروب اول يگادن دخي
انلر بونلره كلوب كورشدلر بلوشدلر بربرنه نواحت قلوب قرق كون تمام بيدلر ايجدلر

خوش كجديلر قرق برنجي كون او لنجاق يرير يدن فراقله ايراشوب يڭيلمدن انلرك تيز ويرلوب اوغل اولوبدي
انلردن دخي بونلرك قزلر ويرلوب اوغل اولردلر قرق برنجي كون اول آطا دخي حركتنه كلوب ينه كلدوكي يرن
كندي بوآطا دخي كلدوكي يرن كندي بن كوروب تعجب ايلدوم اندن دريايه طالوب كوردم كه اولكي
آطالرايكي عاصي جانورلروك اوزرينده يشكر هر برسنك وضعي اندايي بناصورتنده دي زمانيله اوزرلرنده توركلر
اورتلوب اغاجلر بتوب شهرلر دخي بنيادا اولش ايچنده خلا يقلرجانورلر دورمش نظم كودنه اعظم يارادمش جانوردن حق تعالى
قد قامت الجرة اولورمش هر بري اعظم بنيا صانع اولكم صنعده غايت جهان بقدر عدد خالق اولدر خلقنيده بي حساب مالك ملك
داستان جنك سليمان واهنك كردن حكيم قولنجه قاهر بن سام بونده سيرده يزوم قومون ازان جانب سليمانه كلدي بنتا
بني اصفر ملك الطغا شخاذ اصفري اول زمانكم بني اصفر ملك يراله سلطان ايوكي اوكنده كم مقابل معارض اولوب اكي
دشمان جرري بريرينه قرشو الايلر يغليوب ميمنه وميسره قلب جناح اول صباح اراسته قلوب مقابل ومعارض
اولوبكم طورشدلر بهلوانلر تلقانلرين دوشن صلوب انت عنانين جكوب جنك اتمكه حاضر اولوبن اكي طرفدن
سرورسلاطينكم كوزدرلر بوكون ميدان اجره قنيقي مردان كرك ارلك هنرين عرض قيله باش وجان اله الا
ديوبن ميدان اجره كم كوز اوردلر الرين قليچ قبضه لرينه اوردلر سليمان عسكري بني اصفر جرري اكي دشمان خلقنك
هر بري اوشبي ايرسي بريرنكم كوردلر بنتا اصفر ملك سليمانوك اول عظمتين شوكتين سلطنتين تاج
تخت دولتي رفعتين يريوزنده صاغ صول بر ملك عالم سلطان اعظم كم بريسي سلطان قصر واكنجي سهراب
بن شذاد بن عاد واوچنجي قيصر روم دردنجي يونان سلطاني بشنجي يشع بن اصلح بغداد ملك كوروب هر بري سنك
لشكري جمعيتي شهرتين مهابتين كوريجك واندن صكره ينه سليمانوك قفاسنده هوايله بلوت آراسنده اول اطيار
اولولرين قناد قناده جفوت كوك يوزنده بلوت قبلادركي قبلادغني كوريجك بغايت تعجب قلدي كوكلنه حيرت
يوردي كوزنه عبرت كوردي كوده سنه لرزان دوشدي عقل شاشدي لدكم سليمانه اطاعت دينمه
كروب حقه طاعت ايدوب تا اولنجه خذمت ايليه آماكم اول اكي جهان خلقنك دشماني ابليس لعين
اول شيطان بيدين دخي كندونك ذريات كنسله دنسله اهدنصله يوسله ويسله خناسله وسواسله
مصر الطلاه صرالطله بريرين جمع اولوب فلك يوزنه اعوب قلدكدن يريوزنه بقشوب سليمان دردنجن

٤٩٨

جانوجكر يقشوب طورر لردي سليمان لشكرنله بني اصفر جرسنه كوزاودير لركوز لشوردي يكر سليمانه بني اصفر
جرسي نصرت بولله سليمان لشكري هزيمت اولله خاتمي سليماني بني اصفر ملك الندن الا سليمانك مبارك وجودي
خاكه يكسان اولايدي آماكم كوردلركم بني اصفر جرسي سليمان لشكرندن قورقدلر بني اصفر ملك
سليمانه دونمك دلر بوطنله طورركن بني اصفر ملكنوك كوده سنده كي وسوسه قلن شيطان كلوب ابليس اوكنده
باش قيوب ايدر هيچ بلورمسن حال ندر ابليس ديكم ندر ايدر بني اصفر ملك الهفاشي خان سليمان ندن
قرقدي نقدركم وسوسه ويرد ومرجميع لحمر لرنيه كردم آماكه بشار مدومرنه جارك وارسه ايكمل يوقسه
همان سليمانه دونمدي دينه كردي اشومزايا غه وارديارتوق سليمانه برلوك كلوب مقابل معارض
اولمان خاتمين الندن الماز خصوصاكم دخي سليمانه نبوت تخت كلمدين وحوش مور ماركرجزنده برنده
لشكري تابع اولمادين كلي دشمان جرسي اكا نصرت بولمايحق نبوت تخت كلنجك سليمانك سلطنت ارتوب
دنيايي دتوب سليمان اولجق بوكاكمه مظفر مي اولور نظم بويله ديوب اولزمان شيطان رجيم
ابتدي فرياد اغلادي ابليس دليم دكله امدي لوجاندن صح كلام بيك ويركل خوش صلوات برلغايه اولدي
نثر حكيم قولنجه ابليس لعين بوسوزي ايشدوب جانباشنه صحرب دفي حكم ايلدي نقدر دنياك
شياطين وارسه برلرصورتنه كردلر هربري برير اق اولدلر هواي اوزنده دوردلر اماكم كيمه كوندرنبي اصفر
جرسنك اوزرنده يرله كوك ارا سنده طورلحق ابليس لعين برسياه بوش آدم شكلنه كروب برشبرنك
قترسوار اولوب بني اصفر جرسنك اوكنه كلدي بني اصفر ملك الهفاشي خان مقابلسنه كلوب باشنله
توضع ايلدي بني اصفر ملك كوربم ايدر من انت كيمسن ددي يقين كلوب ايدر يا بني اصفر ملك بني سكا
كوكي يرادن الله تعالى كوندردي ددي كم وار بني اصفر ملك الهفاشخان اصفر يه بندن سلام ايت دكلكم
سليمان ندن سليمان ايلي الدوم بني اصفر ملكنه ويردوم تاحتي ملكوت جرسين اكا يارديم كوندردم امدي
سليمانوك تاج تخت خاتمي سكا نصيب اولجقدر فرصت سنكلدر ددي سياه بوش ايله ديجك بني اصفر
ملك الهفاشخان ايدر يا سياه بوش ندن معلوم بوسنوك سوزك صحيح ايدوكه كم سوزكه اعتماد بندكه
اعتقاد قلاوزديدي ويردخي بوكم سليمانوك سليمان ايلي لجون الندن اله اكا ويرن پادشاه ددي سياه

بوش اينديي سليمانه سليمان ناق كلدي كدورين كوردي خوش اولدي غرورم ويردي غرور يلي تاج تختي
يله ويردي وبردي سليمان سليمان ناغه لايق دكلدي برعرب بجه يدي بخته اولسلطان اولر سليمانه كندردي
اگاخدمت قلمغه بكمدي حق تعالي دخي اگا سليمان ناق روا كوردي سگا سليمان ناق ويرد ويكي بودركم
جهان ملكنده بني اصفر ملكي يكي قدر اولو بكلك يقدر جميع سلاطين سروري لردن لشكري ملك و
مال ولايتي سلطنت شوكتي اري توقدر اولمجهتدن سگا سليمان ناق ويردي فرصت سنكدر هان جنك
جدال قيلماق گركدر ديدي بنه بني اصفر ملكي ايدر ندن معلوم اولكم اول كوكي خلقت قيلن الله بگا
عنايت هدايت قيله ديدي ابليس ايتديكم كوزك آجوب فلگدن يگا نظر قيلغل ديدي نظر ايلدي
ابليس بر سحر اقودي ملك اصفرول اوزرينه اقودي بني اصفر ملكي فلگدن يگا نظر قيلوب كوردي كم
كوكله يرارآي بري جرسنله طولشي قناد قناده جنوب هر بر سي جنك آلتين دنوب طورر لر

نظم

نظر قيلدي هوا اوزره كوردي بي حد لشكر ... صفاين خيمه لر اوس آجوب شه بر يكار
سماع اوردي ايدر جولان دنب يركوك آيان ... توشيله كوزلرين اگا عاشق ملكار

نثر

حكيم قولنجه بني اصفر ملكي الطفا شخان كوك بوزنده يكي شيا طين ذريات جرسين ملكوت لشكرين صنوب سياه بوش سوزنه اينا نوب
راست صنوب مغرور اوب دخي بني اصفر ملكلرينه اندلوس بكلرينه مغرب زمين دلاورلرينه حكم ايلديكم
سليمانك اوزرلرينه خروج ايدلر بني اصفر ملكي الطفا شخان اصفري بويله ديمكله بني اصفر پهلوانلري اندلوس
بكلري بلنك بكي كم شوب ارصلان بكي اگر شوب ديديلرکم اي ملك بني اصفر سلطان هفت كشور
مقدم يا شي شاهلر قانوبخه رخش سوريب ميدانه كرلوم جولان قيلوم دشمندن سرهنك طلب ايدب
جنك ايدلوم سليمان سرهنكلرين ديليوب سليمانله صواش ايدلوم ديوب قنطروش اصفري الغش
ارش قذوقا متيله بولاده غرق اوب برزنده گركدانه سوار اولوب طربه تخنسي مثال قيلج حمايل قيلوب
سنك آسيا بلين آهن قلقان دوشنه صلوب ستونلين سكوني قولنه صروب گركداني ميدانه صروب
جولان اوردي واشغن باشندن چقروب صجلرين نيلوب يوزين سليمان دن يگا دنوب قبا قبلجا غرب

ديديكم

نظم

نعره اوروب بويله ديدي قنطروش ... كه آتدها يم يدي بشلو ايدر خروش

1 تيلجمدن كولكه مزيج اوشنور هيستمدن يرده اسد قان قاشنور كوزداورسم جرخ يوزين درعورم
2 دبه اورسم قافي صودن ايرغورم نه فلكدر كونمه طوقوز كلك جرخ ازدردر كونمك بريمك
3 جنكومه قرشوطورامز قهرمان هيستمدن دترشور خلقي زمان قان كمدر جنكومه قرشوطوره
4 بي دريغ اول تيغومه جانين ويره بويله ديسوب اوده نعره قنطروشي ويرصلوات مصطفايه اول خوشي
5 نثر حكيم قولنجه قنطروشي اصفري ايله ديمك بنور سليمان بهلوانلرندن زنطوري عادي فيل ميدانه سوريب
6 رخم باشي اوزرينه جوروب روان سوريب قنطروشي اصفريه رخ صوندي قنطروشي قلقان مقابل دوندي صودي غضبه
7 كلوب سكوصوندي زنطوري عادي سبز مقابل دوندي منع ايلدي برا اول بربوا ون يدي حمله اورشدلر نهنك بلنك
8 مثال اورشدلر اژدرها مثال طورشدلر آخرنده زنطوري عادي غضبه كلوب يه سكوصوندي غافلين قنطروشي
9 اصفري كوكسنه مخلدي كركدندن يقدي دلاديكر اول شهباز انوب باشي كسه عمري ياشي يصيلدي
10 آني كوردي بني اصفر عسكرندن قيسلان اصفري غرنبوشي قلوب بولاد كوردي كران باشي اوزره صلوب
11 آت صوردي بيل كبي زنطوري عاديه ايرشوب بي محابا كوردي حواله قلدي قلقان قرشو ويردي صودي
12 زنطوري عادي يخي سكوصوندي قيسلان دخي تلجله جالدي منع ايلدي زنطوري عادي غضبه كلوب تيغ چكوب
13 فيل سوريب قيسلانه تيغ حواله قلدي قيسلان قلقان مقابل دوندي ولكن نه قلقان آلاجغ ترکمان تيغ
14 انوب قلقاني اكي ديلوب قيسلان دپاسنه زخم ايركوردي اندن يقلدي بني اصفر جريي آني كوريب قيا قوبدي
15 اقبيح اصفري كسان درت ارشي قدقامتيله آت ميدانه صوريب زنطوري عاديه كوردي حواله قلدي كوردي
16 هزار دقتله منع ايلدي آني كوريب اقبيح اصفري قاقدي يلدرم وشي شاقدي بولاد سكوسن آله اوريب
17 آت سوريب زنطوري عاديه سكوحواله قلدي زنطور برابر قلقان دوندي صودي كلوب آت يانله كجوب
18 كدركن اقبيحك سكوسن زنطوري عادي اول بهلوان شدادي قوت قلوب اندن الدي غير تله قوتله اقبيحك
19 كوكسنه صنجوب جبه وجوشنله اتندن اوب سكو اوجنده كتوريب جولاد اوردي آني كوريب
20 اصفر ملك الطفا شخاني اصفري جوره بكلرينه نظر ايلدي حزينوي اصفري آت ميدانه سوريب نعره حيقريب
21 لحريه تختاسي مثالي قيلجين جقردي حيقريب داخي زنطوري عادينك اوزرينه سوردي زنطوري عادي اقبيح

٤٠١

1 كوا وجندن قبوب قلقان اله ايوب مقابل اولدي وليكن حزينوس كافر ايله دعوب حالدكم قلقان ايكي
2 دلوب قلج قفاسني شق ادوب زنطوري عاديي اول ملعون شهيد ايلدي دلدكم اتدن ايوب باشن كسه
3 بغداد جرسندن رعد بن برق اول پهلوان شرق عرب ات سوروب ميدانه وروب حزينوس كافرك اوكن
4 الدي ايتدي اي نابكار قلج دكي يكه جالنور باشن دكي يكه كسلور كوردينمي اوزنكي اوزرنه قلقوب
5 لمربه تخته سي مثال مصري قلجن جكوب ايله دعوب قوتله جلدي كم اكرچه كم حزينوس كافر يدي تبلو
6 بولاد قلقان قرشو وندي وليكن نه قلقان رعد بن برق قلجيدر قلقان شقلري حزينوس كافرك باشنه
7 ايروب ايكي دلدي باشندن كوكسي دوشنه ايندي ايرقاشنه ايوب آتي دكي ايكي دلوب ات دكي كندسي درت
8 پاره اولدي قلج يمانكي خاكه ايردي قيامتي سليمان جرسندن قوبدي عزيز فريادرس بني اصفر جرسندن قوبدي
9 ولكن رعدك ارلكنه ايكي جا بندن پهلوانلر مرد ميدانلر تحسين ايلدي رعدك قرقوسندن بني اصفر
10 جرسندن كسه كرمدي بني اصفر شاه قادي غضبه كلدي دلدكم ميدانه كندي ميدانه كله
11 قوما دبلر تمهاسي اصفري اول بني اصفر سروري ات سوروب كوزدكران قوله ايوب برق وار ايوب رعد
12 بن برقه اول پهلوان عرب شرق كوزراوردي رعد بن برق قلقان مقابل دوتدي ولكن رعدك النده
13 آتوك بكي بكلدي ايا قلري يره بتدي طبوغنه دكن كوزراوازسي افاقه حور جنان عراقه ايرشدي رعد بن
14 برق هزار زور له اول ضرب صوندي الاكم قلقان بزان اولوب طاغلدي خرد خشاش اولدي جيشن
15 اصفري كوروب اون اوندبلر رعد بن برق كوروب قادي يلدرم وش شاقدي دكي تيغ مصري اله ايوب
16 تمهاسي اصفريه دره دعوب ايله جالدكم قلقان ايكي دلدي باشن قجوردي قلج آتوك كردتي اوغردي شق
17 ايلدي ات دوشدي تمهاسن يقلدي رعد دلدكم ايوب كوكسنه قونه باشن كسه امام بني اصفر ملك
18 قول صلدي قومك ددي علم دبرتدي رعدوك اوزرنه غلو قلديلر رعد دكي اندن ايشدي ات لجام الدن
19 جقدي يا يان قالدي سليمان دن يكا يا يان قجق دلنجه هوا بوزدن سيمرغ قوشي كوروب روح قوشنه
20 دلنجه سيلدي روح قوشي قناد شاقدي هوا بوزدن يريونه اندي برمنقاريله رعدي كم زدن كنوردي صول
21 بجغه سنله تمهاسي قبدي ايكسين ايله كتوروب سليمان نظرن يتوردي سليمان حكم ايلدي رعده برخاص تانه

رخش سليمانا ويردلر بندي تمهايي خبسي خايبه صالدي اندن سليمان حكم ايلدي صاغ قولدن
سهراب شاه قيصر رومر عسكري يوردي صول قولدن تبع بن اصدع بغداد جرجي وبونان شاهي
لشكري يوردي اون اكي سبطك بكلري ارتنه اولوب يرلرندن طوردلر آتاكم اول دورت سرور
سلاحلين اون اكي كز يوزبيك لشكري جكوب بني اصفر جرسنه مقابل معارض الوب اكي دشمان
جرجي دريايي عمان بكي جلقنوبن قلزوملين جوشي ايدوب بربرينه قرشو اون اوب آت فيل كركدان
سوروب هجوم ايتدلر تيغ تبرلر عريان قلوب كوزنصالقلر دوشلر الوب عريو قلوب ات سوروب
بربرينه بحري روانلين كورليو ايردلر قرشوب قلشوب جنكه جولان قلشدلر سكولر صلشوب سينه
وبغرنلر سكوشدلر كوزوصالقلر برله فرق اوزره دوكشدلر تيغ تبرلر صلشوب باشلر چشدلر
قانلر صاچشدلرك آرنلر آدوصان كوزليوب دورشدلر كوتي آرنلر جنكي كوروب
اوك صاقدن سوشدلر جنك آرنلري غيرت حميت قلوب سام سوار لين جنك آشوب
قلشدلر جنك قانون رزم اهلي كنان وروب صقشدلر اولدم اجنك برجنك سليماني رزم
سلطاني آشوب حاقاني اولدي كم مزيج فلك احسنت آفرين ايلدي نظم
ايتدي اكي دشمان جرجي انك جنك كه اولدي قاندن سنك خارا لعل رنك كوبن حربي اوتدكجه كوملبوب
لعاس جرخك كوملبدي هجورنك تيغ زنلر صلدوعنجه خصمه تيغ كولكه مزيح اولوبدي زاردنك
لعفده ارصلان جاك ايدردي زهرهن صفشكن ازدرمثال ايتدكجه جنك يدي قات يرتوزد ايقدن قلدي بير
ات نعلندن خرد خشخاش ولرنك كسدي باشي دوكدي قان مصري قلج دلدي يورك الجان هندي حدنك
قان بخارندن قزردي كولكه كون يره قاندن غرق اولور بحري فرنك قان دكزاولدي جزيره بشتلر
قاندن آرات يوزبدي جون لعنك آدم آتيدن طيوب لعفده اسد قان اجوبقا يقدي لعشده هر يلنك
دكله امدي قصه ندر يا رجان ويرصلوات مصطفايه فرهناك نثر حكيم قولنجه اولك
كون تا اخشام اولنجه جنك عظيم اولدي درت كره بني اصفر جرجي سليمان لشكرن صيوب سليمان
عليه دبنه كنوردي درت كره دخي سليمان لشكري بني اصفر جرجن صيوب بني اصفر شاهي

1 لطفاً خانك ازرنه دكلدلر سيمرغ سليمان دن اجازت استديكم مرغان اولري دخي جنگه كين لردي

2 سليمان اجازت ويرمدي اماكم وقت شام اولنجه بني اصفر جزيرن صدلر سنجاغندك سوددلر دليم جاكشي ارين

3 قويدلر انجا بكلروك عمري دفترن دوددلر بني اصفر جزيري اندلوس عسكري دخي يه غيرت قلوب سليمان جزيري

4 بيك زورله جنك ايدوب غيرت حميت قلوب بيچ كوزل اوزرلرندن ايردلر وقت شام دخي ايدي

5 سليمان بيوردي طبل آسايش جالنوب ايكي لشكر بريرندن جدا الدي سليمان بيغامبر اول سلطان اكبر

6 آت عنانن دندرب سكينه علما اوكجه كنوب كلوب اوتاغنه قوندي بكلر دخي سرور سلاطينلر دخي

7 سلاملشوب اوتاقلوا وتاغنه وارب قوندلر قرق بيك ارله قرطوبي عادي اول بهلوان شداد ي

8 دشمان طرفنه قراول طوردي بو يكادن دخي بني اصفر ملك الطغاش خان اصفري جزيرن الوب قوقبيك بني اصفر

9 بهلوانلريله آتيچ ارد داي قراوله قوب كلوب اوتاغنه اندي بكلر دخي يريرن وروب خيمه وبادكا هلرنه

10 قوندلر اماكم بو آرا لقه سيمرغ قوشي سليمان دن رخصت اولشدرنكم جنگه اجازت ويرمدوكنه روح

11 قوشلرين يانه الوب ايدر كلوك دشمان جزيرنك اوزرندن گچا لوم تفرج قلالم دي دخي سيمرغ اوكلرنجه

12 صاغ صولله روح قوشلري قفقوس قوشلري كم هزيري قنادلرين آجمشدي فلك يوزين قرا بلوب كبي

13 بورمشلردي قنادلري يللرندن يريوزندكي خار خاشك بادي جان يكدرندي هجوم ايدوب اصفر جزيرنك اوزرنه

14 اجوب كيدركن قنادلرنك يللرندن خيمه لر يقلدي طويلدن آنلر اوركدي فيللر بلكلري جري

15 اجنه قرقوكردي هزيري اوشاغي ايري بني قپادوب قرقولوندن اوتاقلرنه خيمه لرنه كردلر لشكر

16 خلقينك اجنه ولوله قنادلري يللرندن يريوزنه زلزله دشدي سيمرغ دخي كوك يوزندن يريوزنه نظر

17 قلوب كوردكم يرجادر اوكنه برعظيم دمودن قفس دوردر اجنك برملك صفت كمسنه آنسوردر

18 قرشوسنه بر قفس دخي وار اجنه اوندرت دشاق دردلر جوزن اوب بني اصفر بكلري قلچ كوزر

19 لهيا نوب بكلر لر سيمرغ حاصلي بلمديكم بو قفص اجندكي اندلوس ملكدر بويا بندغي بكلرندندر

20 كم دشاقدردر روح قوشنه امر ايلدي برسن بنجه ينه الوب كنوردي قفقوس قوشي دخي اينوب

21 اندلوس ملكنوك قفصي الدي كنوردي بوكا براوق اتدلر سيمرغ كوب قاقيوب يانه اولن قوشلرينه

٤-٤

1 حكم ايلدي ايوب هريسني دنوب دخي بنه اول آدملري هوايه جقاريب هوادن يرده كي طورن آدملري
2 ايوب اورب هلاك ايلدلر يردم اجره بخه بيك آدم دنوب بخه بيك آدم اورب تا رماز ايدر يلر جريي
3 اوركدي قجدي بني اصفر ملكينوك اورزنه يره هاي نذر ديخه ايدلر سليمان مگرندن سيمرغ قوشلريله
4 كلوب اندلوس ملكين تفصيله الدي اول اولو قوشلر اجوب يره كجوب آدمي ادمله ايوب هلاك ايدر ديي
5 اندلوس ملكي دخي يوردي اوجلر كلوب اوقلر ايدلر يرقاج قوشلر زخمناك اولدي الاكم جوقلق
6 آدم هلاك ايدلر اول يكادن سليمانه خبر اولدي سليمان الجندي هدهدي قزدي ديكم وار
7 سيمرغه دكل بنم اجازتمزجنك ايتمك اولمز كلسون كتسون ياربن اكا اجازت ويرمردي
8 هدهد قناد اجوب كلوب سيمرغه خبر ويردي سيمرغ دخي اجازت ويرمردوكذ شاد ايوب
9 دنوب اول اكي قفصي ايوب اول اكي الجيار اوسنه كتوردب هواي فناده اجوب كيدلر اول دمور
10 قفصلركم هريسنك اجنه قرق آدم صغردي بك آدم يرلرن كتوردمزدي روح قوشلري قفنوس
11 قوشلري زغن توق يورسن كتوردلر سليمان نظرنه كتوردلر جميع لشكر خلق كوروب
12 هيبت الدلردي سليمان كم نلر حكم ايدردديلر اندلوس ملكي دخي كندوزين سليمان
13 قوشلري كلوب كتوردكن كورجك شاد اولوب كوكلندن ديديكم بر پادشاهك امرينه بونك
14 كبي عظيم الجيار اولاري قرمان برا اولمه اكا عاصي اولانك دوليجي اولور من اكا ايمان
15 كتورمه يم اورتادن شك كماني كتورمه يم قبول ايدرسه قولين تا اولنجه خدمت ايدين ديدي بو فكرله
16 قفص اجنده اوتوردي قفص قفنوس قوشي كتوردي اول يكادن بني اصفر ملك كوروب قرقدي
17 سياه بوش كوزليوب ديديكم قاني ناكهان شيطان حاضر اولدي الطفا نخاني اصفري ديكم
18 ياسياه بوش قاني اول كوك يوزندكي جريلر ملكوتدرينجون بو سليمانزدن كمن قوشلري منع
19 ايلمدي اندلوس ملكين قفصله ايوب كيديلر بني ملامت اودنه يقوب جكروم كباب اتدلردي
20 ابليس ايتدي يا بني اصفر ملك سنك نصرتك سليمانه ياربن اويله زوالينده درر حقك امري اولما
21 يخه بنم اومدن كلمزكم برايش ايدم ينجون ملول اورسن ياربن بنه جنكه

مقابل معارض اولغل اما كم اويله زوالنه دك جنك سلطاني ايكي بهلوانلر جنك ايلسونلر وقتكم
ضحا يقين كله اولدم ملكوت • سموات كوكلرن سنه انجكلدر سكا يارم قلجقدر • سليماني سكا دير اله
كنورم خاتمن الندن الاسن سليمان اولاسن سليمانك وجودين خاكه يكسان قيلاين نه غم يرسن
سليمانجون ددي انان دردي • بخور اصفر ملك ايدر وركور سليمان اندروس ملكينه بيلرسن ملك سن
سني كمسنه كورمز نه اولورسه كلوب بكا خبر ويركل ددي ابليس ددينكم باشوم اوزرنه وريم
ددي بني اصفر يكي شاد اولوب صدره كجوب اتوردي يانون حكيم عنكر وزير قبسون بكلربكي قرلطوي اصفري جميع
بكلري يكلري كلوب يرلويرنده قرار ايدرلر خون كلوب بنلدي مجلس آلتي اورتيا كتوردلر
اطعامش خان اصفري • ددينكم اي بني اصفر ملكلري واندروس بكلري اكاه اولوكم بكا كوك
خلقت ايدن الله دن ملك مغرب كلدي سكا سليمانلق ويردي ملكوت سموات بكا جري كندردي ديو مشتلدي
ابليس سوزين سيلدي يانون حكيم دكلوب وسوسه شيطاندر بوسليماني دوتماق كما ندر ددلديكم بيان
قيله والاكم اطعامش خان اصفري بغايت كمراه ايدي الدره ديو دنمادي سكوت ايلدي بلر باقي وزرا
ندما امرا راست صنوب شاد اولوب سوندلر اولملوز سليمان اوله صندلر

نظم

شه سوزين كوش اندي يانون حكيم | بلدي اني الدمش شيطان رجيم | مرد دعوي ايتدوكنجه اصفري
صندي كرجك اول لعينك لشكري | بلز اني قرغه شاهين اولميا | قرتالوك جيلق شكارين آلميا
نه سليمان خاتمن كافر آلور | نه بني اصفر سليمانلق قلور | نه حورحمت بولسر حقدان رجيم
نه مؤمن مزدي اولور جهيم | سوز بودركه سويله فردوس ايار | وصلوات مصطفايه آشكار

نثر حكيم قولنجه بني اصفر ملك اطعامش خان اصفري بوندن مجلسده عيش ونوشه • بزوم قصه موز
ازانجانب سليمانه كلدي •• نتاجونكم يمرغ روح قوشنله قفقوسلره • اندروس شاه قفص كنورب هوا
يوزندن كنورب • سليمان دركاهنه كلدلر يريوزنه دركاه قوسنه قوندلر • اندن اولاكي دمور قفصلري
دركاه قوسنه يريوزنه قودلر سليمان حاجبلري بكلدن زياده آدم كلوب هر يرسنه يايلوب • يرشدن
ايرماديلر آني كورب عادي بهلوانلر دن عنتري عادي • اوعلي كرمر بن لحش آتالو اوغللو اكي يله اول اندروس ملك

عقرآن شاهي قفصله كتورب سليمان دركاهنه اجرو كردلر جمله بهلوانلر اول ايكي بهلوانه افرين ايدرلر قفص
كتورب سليمان نظرنه قودلر اندلوس ملكي عقرآن شاه ديخي قفصله اجرو كريجك نظر قلوب كوردي يكم برعاج
آبنوسي تختك اوزرنده سليمان زمان هنوز نوجوان اتورر ايكي يانك صاحبي علوي تاج زرينه نشاد گلش امّا
كرتاج اوزرنده عمامه صرغش اتورر صاغ طرفنده لقمان حكيم آصفله اتورر رسول يانده اويا ثرله گنه تك
وزير فيلسوف اتورر فيلسوف حكيم گنه نوك شاهن كورب باوب شاد اولوب پرينه طورب سليمان نظرنده
باش قيوب ديديكم يا سليمان زمان حق شكر اول خلاق عالمه ورزاق بني آدمه كم سنك دولتلكه اندلوس شاهي
ديخي قدر ملكه كوردم برديخي شكردم بودركم اول بني آصغر ملك هلاك ايلمادن صاغ آسن خاك يا يكه كلمك
بوكا ميسّر اولدي يا سليمان زمان امر ادرسك ملكه دنيجه سيليامر اميدوار ملكه ايمانه كله مسلمان اولله
الجه حضرتوكه خدمت قيله تاج دولت سعادت بوله ديدي سليمان ديديكم نوله سيلش كور اختيار الينده دور
ديدي فيلسوف سوريب قاينه كلدي بواثناده كن سيمرغ قوشي ديخي اجارو كردي سلام ورديي سليمان عليك الذي
سليمان تعظيم قيلوب عزت ايلدي النوت نشامه شكنده كرسي قودلر لجوب اتوردي سليمان ديديكم يا سيمرغ مبارك
كولوكا غم بورغسونكم سكا جنك اتمكا اجازت ويرمدوكم بودركم آدمي زاددر يراق جقدر مبادا كم سكا يا خود
قوشلروك برسوكلوسنه اوقونه يا توفنك يتشه هلاك اوله ديوب اجازت ورمادوم ديدي سيمرغ ايتدي يا سليمان
زمان حضرتك اجازت ويرسون برديم اجرم اول اصغر جرسن طاغدلوم برهيبت عرصاتله شجاعتله اوزرلرنه فلك
بوزندن قنادا جوب اقالومكه سن ديخي كوز لكمل كم جنك مرغان لجه اولوردي سليمان ديديكم يارين اويله
زوالنه دك بني آدم جنك ايلسون وقت صباكم يتشه جنك مرغان اوله اجازت ديدي سيمرغ قوشر اشرب شاد
اولدي ديخي دنوب سليمان ايتدي يا سيمرغ بو اندلوس ملكن كتورديك بغايت شادمان اولدم مشرف قلدك ديدي سيمرغ
ايتدي يا سليمان زمان وايي شاه جهان بنم ديخي فكرومز فراستم وار درر كوردوكه برديمور قفص برقفص ديخي
يا نيه كوريجك بلدركم اندلوس ملكنوك قفصدر زيراكم اندلوس ملكي دنيا قدر ديو آدم زاد دلندن
اشيدردوم بودركم آن قبدر حضرتوكه كتوردم ان شاء الله تعالى يارين بني آصغر ملكن ديخي اينله طوتيله تيوب
لحاك يا اوكه كتورمديي سليمان ديديكم يا سيمرغ نكم درسكز الكوزدن كلور امّا گرمز قلين گندرك آدم زاد

نظم

1 ترندن اوقدن سقنان دیدی سیمرغ ایتدی سیمرغ ایدر ای امیر شهریارینك بخت
2 کوه مردر کاناج وعرش کرسیدر ای تخت هرندیسك باشم اوزه حکمك فرمان اولکم تا قیامت دولتله ضبط ایدر کور سلطنت
3 نکته حکیم قونجه سیمرغ بویله دیمك سلیمان خوش کورب تحسین ایلدی اندن فیلسوف حکیم اندلوس شاهنك
4 تفصیل قانینه کلوب دینکم یا شاه اندلوس حالك ندیردی ایتدی یا حکیم بلمزلك قلدوم دشمان الینه کردم تفصیله عمرم
5 کچدی بودر کم اوش سلیمان نظرنه کلدوم امان شاد ملکه دشمان الینده اولمادم سلیمان الینده اولورسم غم دکلدر
6 دیدی فیلسوف دینکم یا شاه اندلوس اکرکم اندلدن بنم سوزم نصیحتم دوتسایدوك سکا بو کم کلمازدی دشمان
7 سکا فرصت بولمازدی امما کم بنوم سوزم ینه دوتانی تاج تختك ینه الوکده اولله اندلوس ملکنوك
8 ینه سلطان اولانی دیدی بو سوز اشیدوب شاد اولوب دیدیکم یا حکیم ننه دیرسك سوزکا اویام نصیحتك
9 قلاغوزه قویامز جانوز لدن سکا دوستم تك بنم جانی اناد ایلکلدیدی فیلسوف ایتدی بن سنی سلیمان ندن
10 دلك ایلدوم اختیارك اولله ویدی اکر ایمانه کلاین سلمان اولسین سلیمان سنی اناد ایدر تاجو تختنوك
11 سکا ورب کوکلوك شاد ایدر دیدی اندلوس ملك عقران شاه اشیدوب دینکم سوزکی دوندم نکم دیرسك
12 فرمان برم سلیمانه دکل اکر بکا امان عمردن زمان وین سلمان اولم تا اولنجه خدمت دیمی قلورم سلیمانك
13 سلطنت قوت دوتا جغنی جمله سلاطین مات ایدوب اوتا جغنی بلدوم بر ملکوك کرکمنه سیمرغ قوشی کله
14 فرمان بر اولله اکا کم عدو اولورسه کندونوك هلاکنه سبب کندزنك بلزیکی اولور بن بلدوم ترکه
15 سلیمان حق رسولدر ملك اعظمدر نه دیرسه فرمان برم دیدی فیلسوف حکیم دمی اندلوس شاهنوك
16 سوزین اوب سلیمان تختنك اوکنه کلوب باش قیوب عزت برله فصاحتله بلاغتله اندلوس ملکنوك سوزین
17 سلدی ایمانه کلجکنی سلیمانه تابع اولجاغنی کوکلندن کچدوکنی عرض ایلدی سلیمان اشیدوب شاد اولوب امر
18 ایلدی قفصك قیوین اچدلر عقران شاهی چقاروب سلیمانك تختکاهی پایینه الندلر تخت پایی ایوب دوکلدی دولتله
19 دعا قلوب دینکم یا سلیمان زمان وای شاهی بهان بنم فریادمه ایرشدوك ثمدی دشمان الندن الوب خاك پایکله
20 کنوردلر اکرکم عمردن زمان قلمکدن امان ورسك عمرم الدنجه خاك پایوکا یوز سورم دیدی سلیمان
21 دینکم یا اندلوس ملك ایمانه کلورسك کنه ملکنوك سکا الی ویرم تاج وتختنك سنك اولله دیدی عقران شاه دینکم

يا سليمان نه دمك كركم مسلمان اولر سليمان لقمان حكيمه اشارت ايلدي • ايمان تلقين ايلدي اندلوسك شاهي
دخي له كلوب ديديكم لا اله الا الله موسى كليم الله داود خليفة الله وسليمان امين الله ديوب ايمانه كلوب مسلمان
اولدي • سليمان هم بوردي خلعت خاص كيوردلر سلاطين صفنده يركسترديلر سهراب شاه هدن اشغا تيصري
روم دن يقارو انوردي • اما كم تيصر بوكوچ كلدي سليمانه كوكلدن كين بغلدي اما كم اندلوس ملكيدر مغرب زمين
يادشاهلري ايتيصر باك قولك وردي بدل انوك ايدي الا كم تيصر يرلك ايلدي كين دوتدي • بلما ديكم باشي كيدر
كين اوجندن نظم اتمه كبروا اولمه ساقن كينه ساز كينه اهلي بوشنورسه ايت كينه دار
كبرو كين دوتان آدم آردكل سوز بوده كه ديمشلر شعر يار نثر حكيم قولنجه اندلوس
شاه ايمانه كلنجك سليمان حكم ايلدي اول قفصه دخي نقدر دنساق اندلوس ملكلري وارسه كتورديلر
اندادايلدي اكثر انلرك مسلمان اولدر • ستم خان اندلوسيله • هندك اندلوسي • ايرطال اندلوسي • افداح
بن افاتح • بودرت ملك مسلمان اولدر خلعت كيدرلر • اندن خون سليماني كلدي يرلدي اجلادي خوش كجلدي
بويكادنكم شيطان لعين كلوب سليمان درگاهنده حاضر ايدي كوردي كم اندلوس ملكي دخي مسلمان اولدي
درت ملكيله سليمان دينه كردي ابليس لعين خجل اولوب كلوب بني اصفر ملكنه يتدي • بزه
سياه بوشي شكلنه كروب كوردي بني اصفر ملكي صوردكم حال ندر • جواب • ورديكم
يا الطاش خان اصفري اندلوس ملكن اول عرب لجه سليمانحق كندو دينه دعوت ايلدي
اول دخي قبول ايلدي • اما شبهه يقدركم يا رب وقت ضحا كلنجك سكا نصرت حق يشوب سكا حق فرصت
ويرجكدر • سليمان دخي اندلوس ملك دخي اولكه هلاك • اولجقدر • بوسوزيله • بني اصفر شاهن
شاد ايلدي • اما كم جاهر اولوبكلردن • ايتدي • يا سلطان بني اصفر • ايش مشكل اولبدر • اخفيا لهدن
بري • اولماغلكم حال بردر لودخي • اولدي ددي • بني اصفر ملكيدكم يخه حال • اولدي • جواب • ورديكم يا
ملك اصفر • اندلوس ملكنوك • صاغلغنين سليمان درگاهنده مقرب • اولدوغني بيلوك • انوك نه قدر
بكلري يكلري سرور لري • وارسه لشكريله دنوب سليمانه اطاعت ايده لر ديوب قرقارم • وبردخي بوكم
بولشكن فرضا كم فرصت • بولازر • بو اولو قوشلروك • عظمتن شوكتن كوردوكوز • بونلردن خلاص

اولماق خيالي لم درر دولتوكا مغرور المغل كل سليمانه تابع اولالم بز سليمانه ظفر بولا مزز دلر بكلردن
عقلا لر ايله ديجك الماش خانِ اصغري وايكم قاقدي يلديرم وش ثاقدي قصد قلديكم اول بكلري دتوب
جملسن اولكجه هلاك ايليا عنكروش وزير قومدي حبسه صالدلر ديوان طغلدي اول ملعون شيطان اغوايه
مغرور لغيله كم سليمانه يارين فرصت بولورم ديوب خبري يقدركم هلاك اولجقدر

نظم

دولته مغرور اولمن اول لعين ابتدي كبر وطوتدي اول سلطانه كين يلمدي نكم آرد روبدر آني بس
ديو شيطان الرجيم اربعين دربيان تمثيلات داستان ماضي اگر سوزم اشيدرسك اي سرور
سكا سندن ديم شيرين خبر لر جهان ملكي وجود لكدر جو تحقيق روحك شاه سليمان ايله تصديق
بو نفس اماره درنه اندلويسي ايدر مكر وفلور حيله سوي قتي كمراه اولوبدر رجو كافر
اگر اتمك دلرسك ساكه جاگر رياضت جكلدر اكا هر نفسده زبون ايله قناعتدن قفسده
ملك عزرائيل بكي اولكه مسخر جنك سلطان اولكه نفس اكه جاگر كسلماسه بو نفسك گر هوسدن
خلاص المازسك قهر وقصدن كمال اهلي الوب بل رفعتوكي يكوب نفسي ادوك حق خذمتيني
الورسه فضلنه فعلوك موافق ايدرسك كوكلوكي پاك رياضتدن
منور قيله نوري كيريادن هواي نفسك اولاسن اسيري
كچيو نفسك اسيري اولكه همگر اولر بلهم ازلدن خلعتي هم يرشماز نفسيله فعلي ذميمه
بشركن بگزيا سن بهيمه عزيزيكن اوزك قيلاكه مقهور كه درديله اوليا سن صكره مهجور

دربيان مجلس آخر

اويب نفسه كوزتماكل هواي درو شكم بولسن قرب خذايي
حقه منت صدهزاران بي شمار وبه مهلت ويدي عمري روزكار كه اولدي بو نفسدن برمجلسه بس
آخر الدوم سيليوبدن خوش نفس بعد زان مهلت ويرسه عمر اجل تنده صحت بولسم ايرماسه خلل
همو شكر سليمام شيرين جواب دكليا قصه عجايب كامياب كم سليمان نامه وش تاريخ اصح
كمسه تاليف ايتمشدر اكله صح نه سليمان مثل وار سرور دخي نه كتابي مثل سوز دفتر دخي
اي جماعت جون ارشدي وقت شام خوش زهايت بولدي مجلس اولدي تمام الله اگر ايرگورسه يا ربنه

1 اَمِرْحَقْلَه دِلْ اِيَه دِلْدَارِ نَه سُلَيمَانْ نَادِرْ وُقُوعْ اُلْشِ خَبَرْ كِه اِيَه لَحْسِنْ صَدْهَزَارَانْ نَامُورْ

2 مُسْتَمِعْدَنْ بُودْرْ اَمَاكِه مُرَادْ خَيْرِيلَه فَرْدُوسِي اَيْلِيَه يَادْ اِي كَرِيمُو اِي رَحِيمُ مُسْتَعَانْ

3 وِي زَمِينِيلَه يَرَادَنْ كُوكْ نِهَانْ نُطْفَكَنْ فَرْدُوسِي كُويَا اِيدَنْ مَعْرِفَتْ وِيرَبْ سُوزُنْ زِيبَا اِيدَنْ

4 اُونْبُوتْ خَاتِمِ اَحْمَدْ نُورِيجُونْ تَامُوهَاشِمْ مُحَمَّدْ نُورِيجُونْ جُونْ دِيدُكْ لَا تَقْنُطُوا قِلُوبْ كَرَمْ

5 جُومِ عَفْوَايِتْ جَنَّتَه تَاكِمْ كَرَمْ اُوقِيَانُكْ دِكْلِيَانَكْ يَا اِلَه عَفْوَايلَه هَرْنَه كِمِ اِتْدِي كُنَاه

6 سُوزِنِهَايَتْ بُولْدِي اُولْدِي وَقْتِ شَامْ وِرْصَلَوتْ مُصْطَفَايَه وَالسَّلَامْ سُلَيمَانْ نَامَنَكْ يُوزْطُقْسَانْ اِكِنجِي

7 يُزْكْ جَنْكِي عِيَانْ اَلْدِي حِقُوبْ زَلْفُكْ نَقَابْ نَدَنْ كُنْشْ ثَرَهْ شُرُوعْ اِلْدِي ثُمَّ اُرُوعْ حِجَابْ نَدَنْ مَجْلِسِنَكْ ذِكْرِنَكْ دُرْ

8 كُوزُكْ زَفَشَكْ رَادُرْ اَيْ زَلْفُكْ اَيْ جِيمْ لَبَكْ مِيمْ اَلِفْ بُويَكْ اُوقْرِحْنَكْ كِيَابْ نَدَنْ اُونْدِي كَلَدِي عِيسَا اَلَدِي يِرَه كِي زَمْزَمْ

9 حَيْوَةْ تَجْدِي ظُلْمَاتَه ظُطَاغَكْ عَيْنْ اَبْ نَدَنْ فَلَكْدَرْ عِشْقِهَا خَيْرَانْ مَلَكْدَرْ لَطْفَكْ عَاشِقِي كُنْشْ بِرْوَانَه وَشِي يَنْدِي يِرُوكَكْ شَمْعْ تَابْ نَدَنْ

10 يَنْدُرْ وِي غَايَتَكْ حَبِيبَكْ عِشْقِي نَازْ نَدَنْ نَه يَانْعَقِلَكْ كُلْ اَلْشَدْرْ رَقِيبِنِكْ عِنَا بْنَدَنْ جِهَانْ جَفْتْ مِثَالْ اَلَدِي نِهَارِ اِرْدِ يَا لَيْلْ

11 نَغْمْ قِلِكِي كَلُوبْ كَلَدْرْ طُورَا اَنْزِكِي دِخَانْ نَدَنْ جُومَجْلِسِنَكْ كِرْ اُولُورْ غَايَتْ كَمَالْ اَهْلِيدَرْ مُشْتَاقْ سُلَيمَانْ نَامِنِي اُوقِي خَبَرْ وِرْقِصَّه بَابْ نَدَنْ

12 وَلِي اللَّه اَيْتْ مُحَمَّدْ جُونْ صَلَوةْ وِيرْ بُودَمْ يَعَاتْ كِه تَادُورْ اُولْيَانِي حَقْ تَعَالَيْنَكْ ثَوَابْ نَدَنْ قِصَّه سُلَيمَانْ عَسْكَرْ كَشِيدَنْ بَرَايِ

13 لُقْمَانْ حَكِيمْ قِولْنِجَه سَخْنْ مَنْدَانِ حِقَايِتْ اُولْ وَجْهِلَه صَحِيحْ حِكَايِتْ جَنْكِ بَنِي اَصْفَرْ وَقِصَّه اِيشَانْ

14 اَيْدُرْ لَرْلَه وَافْلَاطُونِ يُونَانِي تَقْلِنْجَه صَرَّافَانِ جَوَاهِرْ اُولْ طَرِيقِلَه اَمْلَحْ رِوَايَتْ قِلُوبْ اَيْدُرْ لَرْلَه نِنَا بَنِي

15 اَصْفَرْ مَلِكِي لَافِ كَذَّافْ اُورْمَقَلَه اَمَاكِه بِرْوَمْ قِيصَرْ سُلَيمَانْ حَضْرَتِنَه كَلَدِنْكِمْ جَمِيعْ لَشْكَرْ بَرَاقَلَه مُهَيَّا اُولُوبْ صُبْحَدَمْ

16 كُجْمَلَه حَاضِرْ اُولْمَكَنْ عَلَى الصَّبَاحْ دَيْخِي اَلَدِي نَظْمْ جُونْ مُحَرَّرْ وَقْتِي اِيرُبْ اُونْدِي خُرُوسْ

17 پَاسْبَانْ سُوبْنْدُرْ ثَمَعْ وَفَنُوسْ جَرْخِ جَارُدَنْ طُوغَرْ ثَمِيزْ جِهَانْ نُوحْ اُورَبْ كِشْدِي اَبِي شَبُوسْ

18 نَشْرْ جُنْكِمْ اُولْكَه كُجُوبْ عَلَى الصَّبَاحْ كِمْ اُولْدِي زَمَانَكْ عَبُوسْ قَطْرِيرْ صِفَتْ بَهَشْتْ بَادَه دَنْدِي حَبَشْ شَاه سَرْنِكُونْ

19 قَاجُوبْ سُلْطَانِ شَمْسْ تَخْتِ فَلَكْدَه زَرِّينْ كَلَاه اُورْنْدِي سُلَيمَانْ حَضْرَتِ صُبْحَدَمْ يِرِيْنْدَنْ طُورْ بِرْبَاكْ صُودَنْ

20 اَبْدَسْتْ اُولُوبْ صُبْحْ نَمَازِنِ قِلُوبْ اُولَادْ اَقْيُوبْ تَوْرِيَه مُوسَادَنْ زَبُورِدَاوُدَدَنْ قُرْ قَرَايَتْ اُوقْدِي نَمَازْدَنْ بِنَازْدَنْ

21 فَارِغْ اُولُبْتِي لِبَاجَه كُيُوبْ زَرِّينْ تَاجْ اُورْنْدِي يِكِرْمِدُرْتْ بَارَه اَلْتِنْجِكِي اُوزُنْدَه اَرَايِشْ قِلُوبْ سِيفْ حَمَايِلْ قُوشَنُوبْ

تورية زبوري صاغ صول حمايل طاقنوب اوتاقدن حاصل يله طشره جقدي اميراخور دخي بكلربكي يله لقمان
حكيم اله اصفا اويا ترله ناشتله قرشو كلوب عزت برله سلام ايلدكدن براشقره يي دلدل صفت بادپاي آهن ناخن
آته سوار اولدي • اندن اون اكي بك علما تكينه تورية موسايه باشلري اوزرينه كتوردكلرادم صفيدن تا سليمانه كلنجه
جميع بيغامبرلروك ارواحلرينه صلوة كتوردكلرنبي ايرينك اوندرا كي سبطك بكلربكي عرب عربا بكلربكي عمالقه سرورلري
قيصر روم دولاورلري • بغداد ارنلري • يونان مرداولري جملسي سوار اولوب علمدر جكوب طبل نفير لرچالوب بورو صورنا لر
اوروپ صاغ طرفنده شهراب شاهله قيصر روم اشكري صول يكادن تبع بن اصدعله يونان سلطانين اشدلر اندلوس شاهي
عقرانشاه دخي برسنم خانن بادپاي آته بنوب سليمانى علم جكوب كندزيله بله حبس اولنان اتوز آلتي اندلوس پهلوانلريله
بردانه سوار اولوب سليمانك آلنجه اشكري • اون اكي سبطك بكلربكي دخي سليمانك صاغ وصول • لهر قده لشكر لو
لشكريله الاي بغلوب كندلر • اتلر ايكندن يوزين بنبه يكي دتدلرجبه جوشن كيشي قربان جغشمسندن
ارنلر نعره سندن اتلر هيلدندن فيللر جغرشمسندن طبل كوس صدا سندن نفيرورونا ي غوغا سندن قلك لماس
كوملدي • اتلر آيا قلرندن يدي قات يرا كلدي يمرغ دخي الماس آلولا يله • روح قوشلا ديله
قفقوس جنلو يله قناده قناده جنوب سليمان عسكريله عمالقه بغداد ارنلريله قيصر روم جرينك اوزرلرنه جولان
اورولردي • عدوقانلرن دكمكه جاندن اورلردي يوزين آدم جريي بوردي • كوكله يرا راسي مرغان جريي طندي
قوشي قنادندن كوك يوزي كورغز اولدي

نظم

لولدي عالم ايجنده يوكله يلك
جشم شهبردن كورغادي بلك
قوشي اوندن ورده يقوا سمان
اوجمغا يز بولمز بردن ملك
خاك انسان بوردي مرغان كوكي
مرغ دمدن كوك قوردي الدي عك
روح قفقوس اجدوغنجه پروبال
كوكله مرغ قوردن الدي هلاك
دكله امدي قفقه نادر كا مكار
ويرصاوت مصطفايه يادكار

نثر حكيم قونجه جنكم سليمان جريي كلوب ميدانك يرينه كلكادي ازان جانب بني اصفر ملك الطغاش خان
صنجدكم طردي دنجه نارنوه نوازش قلوب دخي يكرمي درت باره جنك التن ازرنه اراييدي ايلدي • اندن بريادپاي
مشك دم شبرنك رخشي جلكلر آهن بوشي • الطغاش خان اصفريخي قليچ قونا نوب سينه سنه صبر صلوب
اول رخشي آهن پوشه سوار اولدي • بني اصفر ملكادي قرشو كلوب عزتلشدلر • اما كم اندلوس بكلربكي مهزبن يكادي

1 آندلوس شاهي خلاص اولدوغني بلوب يرين اكين باش قشوب طاغلرده دولاشدقلري كبي سليمان بزوم ملكوتي هلاك اتمامدن يسا
2 يا خود كوزوم مبارك يوزين كورسه بزم ديني اتفاقوزه همان اول اولكم جنك ايدركن سليمانه وروب كهاوز ملكي زه
3 بو يشوب انك امريله بني اصفر ملكوت لشكرينه قاچ اورا وزدردلر • اتماكم بني اصفر جريي اوشاغي وايريسي سليمان
4 جرسنله جانوداردن جنك ايتمكدن اغلدلر اول عدد سوز لشكري جكوب ديني سليمان اوزرينه يوردي صاغ قولدن
5 بني اصفر جريي يوردي ليه يخ روس خذر جرسنله بني اصفر ملك اطغاش خان يوردي • اول يكادن جيش سليمان كلدي
6 بو يكادن بني اصفر جريي وارديجر بطشي لين كورليو يرينه ايرشدلر يرلر ايكلدي كوكلر كومللدي
7 آندن سرعسكر لرات سوريب اكي جانبدن دريالين كلن جريي سدسكندري يكي طوز غوردلر صفالكي بغليوب • يمين
8 يسادن راست قدلر جريي طوز حق بيل موج اوريب كردي غباري اكي عسكر اوزرندن ايردي اكي عسكر يرين
9 كوردي حورا صالخون هريري اون اورشدلر شيلكم هول هيئتدن يرلر كوكلر ايكلدي وكوللدي • وحوش
10 طيورمورلر بكلدي بغور سرعسكر لرصاف دوزيب سلحاق علم نشقه لرين مهتر لر جوزيب درخشتان دكوب
11 ديندره طبل نقاره لر اوردلر صورنا و نفير لر جلاريلر شاهلري يولنه جان وباش اويتر سرور لر سرور لر صفنه وريب
12 طورشدلر اكي عسكر يرين له طوز شجه يرعجايب وقت الديكم اتبيل صهيلي ارغريوي عرصه عرصا تدن نشان
13 ويردي نظم قومخنه مثل طوريب اول زمان اكي جري اتنعليخاكي بورر شقه كولله خاوري
14 كاوحونك دلاري بزدن يره نعلك يمي اوجي يتره لر اوجي تلكه جيفه رجنم اولكري ثه سليمان عسكرندن ازدي غايتن اخيناط
15 آنله اطغشخان كافر اول لعين اصفري نثر حكيم قولنجه بني اصفر ملك اطغاش خان اصفري يته سليمان عسكرين
16 كوبمك بغايت وهم الدي ابليس لعين سياه بوشي شكل حاضر اولدي كوردي كه ديكم بني اصفر ملكنوك • بكري
17 صرمشي ددايغي دبسرمشي يلديكم يته سليمان جرسندن قورقشي ابليس ددينكم يا ملك بني اصفر اي سلطان
18 سروريحون بوعرب بجه دن قرقدرك ددي • ملك اصفر ايتدينكم يا ملك مقرب هيچ سنك سوزك بكا
19 خوش كلدي • جنكم بكا ملكوت سموات يا ردم ايدجكدر • بحون اتماد لركم جمرغ كلوب اندلوس ملكين
20 روح قشلريه قيدر ميوب بكا يا ردم قلسلرنه ددي • ابليس ددينكم يا ملك اصفر بوكون اويله دكن فرصت
21 سليمان كلدر ايله وقتي اولجاق ملكوت سموات كلوب سكا يا ردم قلجقدر انا نمازنك قلكدن بكا بقوب كوركل ددي

دخي برنجي اقودي كوندرن يكا بقدي جميع ذريات شيطانين حاضر الدلر بني اصفر ملكي تلكدن يكا بقوب كوردكم
قنادلر اجوب ملك صورت كسلر فلك يوزنده قات اندر قات الوب طرشلر هربري الدرين قلنج قبضه سنه
اورشلر بني اصفر ملك كوربوب شاد الوب كرجك صندلر اندن ابليس برنجي دخي اقودي صاغ صول اوردي
صاغ طرفده خنناس لعين ذريات صول طرفده وسواس بي دين لشكري حاضر الوب طوردلر هربري بردر لو تسكلده
اندن ابليس ددكم يا بني اصفر ملك نظر قلغل صاغ صولنه لشكرك ددي ملك اصفر كوربوب تعجب قلوب
شاد مان الوب قهقهها يله كلدي ابليس جرين ملكوت صندي اندن بيوردي اندلوس بكلرين مغرب زمين
بكلرين واصفر سرورلري دشت قبجاق دلاورلري رخش رخشان سوردلر اي دشمان جرسندن كوزنتدلر لركم
ميدانه كركه ارلك هنرين كم كوستره اول كسنه كم ميدانه كردي قرطوبي عادي اول بهلوان شدادي
يوز اتوز درت ارشن قدر وقامتيله بيل سوار الوب الينه بيك يوز اتوز اكت بطمان كورز الوب اموزنده
اوربوب برطاغ فيل منكلوسي اكنجي طاغ كندوبي اوچنجي طاغ دخي كورزي اموزنده اوچ طاغ بري
برنك اوزرنه عيوقه جقمشدي بيله قلاب اوربوب ميدانه سوردي دخي سدسكندركبي طوردي اندن
باشندن كسندكبي اشغز جقاردي كوك بكي كوزيوب دكزكبي كوملدي اوا زبلندبله برنعره اوردي ايلكم
اول بهلوانك نعره سندن طقوزي قات فلك طاسلري جكلدي يركوك زلزليا كلوبن طاغه طاشه
ولوله دشدي اجنك عقل شاشدي اندن بيل برله ميدانك بوباشندن اول باشنه وربوب ارلك هنرين عرض
ايلدي اوق اتماق قلنج صلماق سكوا وتفاق نكم ارلكه منسوب هنردر كسترديكم مرتبج فلك احسنت ايلدي دخي
ارقدن سليمان لشكرندن يكادنوب يونن بني اصفر ملك اطغاش خاندن يكادنوب ارصلان بكي اكردي ارد لدي

ددكم نظم ديدبن قرطوبي عادي بهلوانم بركزين هيتمدن كوكله مرتبج احمدي قرقب كوزين
قهرمان نرمان دستان رستم بيلتن جنكده قرشوطور امرساقتور جمله اوزين نثر حكيم قولنجه قرطوبي عادي
اول بهلوان شدادي بوبوكهله دعواي مردي قلنجاق بني اصفر لشكرندن عنقاب اصفري اول جهان دلاوري
ات سوربوب عزم ميدان ايلدي برقاج لعب هنر كسترديدخي كلوب قرطوبي عاديه مقابل معارض اولدي
قرطوس دخي نظر قلوب كوردكم بني اصفر جانبندن بر بهلوان قامتي برغوزه دشلري بدنه بكزر وباشي

1 بر قوا كبنه كورلري يار كلخانه بكزر قولاري جنانه برمقلري دوكرم بكزر وبا زولري بزير خانه ديركي
2 بكي كوزلرينك صاروي يدي طاسدن كمخشي اغوكي كوديسنك قلاري دكنه بكزر الرينك ايالري خرمانه بكزر
3 اندن اوار بلندايدوب جاغردي ددبكم يا بهلوان سليمان يا عرب غربا دلا ورلري اكاه الوك كم بندكي بني اصفر
4 سرورلري اجنده عقاب اصفربيم غافل مباش كم باشوك المغا تنوك خاكه يكسان قلمغا كلدوم
5 نظم بيله ديوب اوردي نوم كلدي طاير فلك ثم اسد بكلدي اوكاه دكزلرده سمك
6 صار قيامت قيدي اوردي انده اسرافيل صور كم صدا سندن جهان خلقي قوا ولدي هلاك نثر حكيم قولنجه قرطوبي عادي
7 عقاب اصفرينك لافين اشدوب غضبه كلوب قادي اول طاغ كوزنه خرمن قدر بولاد قلقان مقابل دتدي
8 قلقان كوبكنه قرطوبي عادي بركوزر ايله اوردكم صدا سندن يركوك زلزلا كلوب فلكطاي كومركومرا وتدي
9 عقاب سروزهزار بارجيله ايله منع ايلدي دغي طربه تحته بي مثال قلج جكوب قرطوبي عادينك قفاسنده
10 جلادي قرطوبي عادي كوزني مقابل دوتدي قلج كوزن دقنوب بوزباه بي كبي بارلدي عقاب كجه ورنجه
11 عقابك قفاسندن قرقنه بركوزر ايله اوردكم اكي ايافي ركابدن جقوب عقاب ارقه سي اوزرنه يقلدي
12 قرطوبي عادي انوب اكي الني قفاسنده بغلادي جان جكرين طغلادي بادباسكردوب قرطوس الندن عقاب الوب
13 سليمان نظرنه كتوردي قرطوس عادي صحرايوب بنه بيلنه سوار الوب ميدانه كروب ارطلب ايلدي اندن
14 اندلوس بكارندن مغرب زمين بكارندن اقداح بن فاتح ستم خان اندلوسيله قفقدوزي اندلوسيله ايرطال
15 اندلوسي مشورت قلوب ددلركم كلك برموز قرطوبي عاديه مقابل دربجنك ايدركي الوب اندلوس ملكي
16 حالندن سوال قلالوم اكركم سليمان قتنده مقرب حضرت اولديسا براغوردن اندلوس جرسنله
17 واروب سليمانه طبالم بني اصفر ملكنه قلج اوربخت قبوسن دشمانزدن يكا يالوم ددلر اقداح بن فاتح
18 ايله ديكك ايرطال اندلوس ددبكم بن وزيم خبر بلا يم ددي دغي اتسوروب ميدانه وردي اول
19 يكادن قرطوبي عادي دغي كوردبكم التمش ارشن قدقامت برشجاعت برباهلوان بهان مقابل معارض كلادي قرطوبي
20 عادي قرشوواردي كوزرحواله قلادي ايرطال سلام وردي عليك الدي ددبكم يا بهلوان جهان بن
21 سنكله جنك اتمكه كلمادوم ولكن بني اصفر ملكندن قرقب سكا مقابل الماق صورتنده كلادوم بكا خبر ويركيم

١٤٥

اَندلوس ملكي سليمان يلدي يزوم اندلوس ملكي يجه اولدغني بلمكا كلدوم • اگر كم سليمان درگاهنده اراد اولوب
شاد لقه ايسه يزوم اندلوس بكلري اتفاق قوز بودركم سليمانه لهبا وزيني اصفر جرسنه قلج اورا اوزدي قرطوس
عادي ايتدي ملكو كرك حال خوش سخاع ويردي خلعت كيوردم بهلوانلريله سخاق دينده سليماني علمنك دينده طوررلر
دي قرطوس ايله ديمك ايرطال ايتدي يا قرطوس سنكله جنك ايدركي اولالم بكا ايكي قيماغل يقرركي الوب
سليمانه كندركل كوزمله كوريم كنه بني خلاص ايلكل ورب خبر ورم دي • قرطوس ديمي كوررحواله ايلدي ايرطال بن طال
اندلوسي قلقان مقابلده ندي كورز انوب قلقان طفتدي كجه وريجه قرطوي عادي يرشت پاي اوردي يقدي انلن بغلادي
الوب سليمانه كلوب حالن عرض ايلدي سليمان كندردي ورب اندلوس ملكن كورب حال پاينه يوزسوردي بهلوانلريله
كورشدي شاهي اندلوسه بكلروك اتفاقن خبر ويردي اندلوس ملك ايتدي وردكل بكلره بنم سليمان دولتنده
حالم حوشدر كلكدركم جملكوز برلغوردن اتفاق قلوب بكا كلوك دنوب بني اصفر جرسنه قلج اورك سليمان دولتنده

سعادته ايرك — نظم — غيرت ايدب دشمنيله جنك ايدب نصرت بولك — كم عمر اولور غنيمت صاغلغي نعمت بولك

جانودلدن قلج اورب خصمه قيلك انتقام — بن ملكدن اوم ايوب آتيله خلعت الوك — نثر حكيم قولنجه اندلوس ملكي

يتيله ديمك ايرطال بن طال دمي ميدانه كردي ارطلب ايلدي اول يكادن بني اصفر ملكي الحفاش خان كوررب قاقدي
كوررب اندلوسي كم كلوب عاق الوب يزدن ارطلب ايدمك هندشي اصفري ميدانه وردي مقابل اولجاق دنوب تجوب
كلدي بني اصفر ملكينك قدمنده باش قودي ديدكم شهاجيله قلدم باش قرتار ميجوق سليمانه لهبدوم جنكله كرمكا
كلوريكي تجدر كلدوم هم كوردم ملكي ملك اندلوس سليمان هلاك ايلاعشي دي بني اصفر ملكي اشدوب شاد اولدي
اندن قرطويي عادي ميدانه كلوب ارطلب ايلدي هندش مقابل اولدي بركوزاورب هلاك ايلدي يريرينك
اردنجه يرينجه بهلوان خردخشخاش ايلدي كمنه مقابل اولدي اندن ايرطال بن طال كلوب يولداشلرينه
بلشب بكلرنك ساغلغندن خبر وردي جملكيه اشدوب شاد اولوب دمي جملكي اتفاق قلوب قلج چقاروب
قرطويي عادينك اوزرينه سكز كز يوزيك ارغاوقلوب جنك ايدركي اولدلر قرطوس ديمي خردده بلوردي
تجادي اول يكادن اندلوس ملكي كوررب سليمان دن اجازت الوب بهلوانلريله شجاعتله مقابل معارض كلدي
اندلوس جريدي دمي بكلري يقين كلمجك بلوب قرشوررب طاپوقلوب عزتلشوب دمجه نوب بني اصفر جرسنه قلج اوردلر

٤١٦

1 قرلوي عادي اول پهلوانى شذادي دخي جملسنك اوكلرنجه كوه البرز مثال كورز انده مدح سليمان دلنده
2 رعد وار حيفروب دخي اندلوس پهلوانلري مرد ميدانلري مغرب زمين صاحب قرانلري اختر باختر ارصلانلري
3 دنوب قلج جكوب غيرته كلوب حميت قلوب اون اوربه اوم خوفني كوكلرندن سوربه اون اكي كز يوز
4 بك آرالوب بني اصفر لشكرينه قرشوب قشوب تيغ كوزكوندرا ورديلر بويكادن بني اصفر ملكي دخي كوردكم
5 اندلوس لشكري شاهنه بلشوب اتفاق ايدوب كنديا عاصي اولوب سليمان عسكرندن ارقلنوب جنك جدال ادوب
6 كندنك جرسنه قلج اورديلر آه ادوب واله الوب دلديكم سليمان ندن امان دليا ابليس لعين
7 سياه پوش شكلجا حاضر اولوب ددكم كوزك آج يقاروباق ددي باقدي كوددكم فلك يوزنده كردا كردجن
8 جريي جنك يرا غنله طوررلر يرله كوك ارا يكي كلمش ابنى ددكم كوردكمي نقدر جريك وارديزر بر اشارتنه
9 موقوف دركم سليمانوك التن اوتنه دوندورلردي الطفاش خان آصفري ددكم يا يحون يا ددم اتمان زلر
10 مدد قيلسكه نه ددي شيطان لعين اول بيدين اينديي وقت دكلدر هنوز سن عسكرو كله جنكله مشغول
11 الغل جنكلرنه حالي الغل ايله وقت ولنجاق بندجي اشارت قلم جنك جدال سليمان لشكرين يا يمال قيله ددي
12 بني اصفر ملكي راست صنوب علم دبرتدي اون اوردي عسكرينه قوماك ددي جميع بني اصفر جريي اوشغي
13 وايريي قلج عريان قلوب رخشي رخشان سوربه اندلوس عسكرينه مقابل طورشوب جنك ايتدكرشيلكم
14 قلج شيلدسندن كوزكو يلدوسندن تبرلردويلدوسندن آت فيل كركدن سهيلندن ارغيوندن طبل
15 دهل كوردلدوسندن صورنا و نفير فريلدوسندن زمين زمان وجرخي آسمان ايكلدي وكوملدي وحوشي طيور
16 مورمار يكلدي • اون سكز كز يوزيك برقوله يكرمي درت كز يوز يك قلج قينندن جقوب رزمكاه
17 اچي الماس شعلسندن طوندي اولقدر ار قيرلدنكم قان سيل كبي يوردي خون بحاري هوايه اغدي قرا بولت يكي
18 قات اندر قات آلوب طوردي • آت طرنغندن كردغبار باوج آسمانه ايردي اغول اتادن اتا اوغلدن بي خبر
19 اولدي بوزات قيرات توزدن يك رنك الدي آدم قاتندن دلاورلر پيروبلنك لين بنك بنك اولدي
20 برعجايب جنك اولدنكم قلجلر جبلر جوشنلر شعلسندن جرخ اعظمه كونش طوندي • ارقاتندن آت
21 قاتندن هرطرف نيل جيحون قرات مثلي تونه بكي قان روان اولدي

٤١٧

1 ايكي دشمان اولري جنك ايدييلر مزيخ گيوانله دنك ايتدلر جاغ جاغ اندقجه ارتن يتغ خدنك
2 كربيه دوندي خصم تديجنك صف شكنلر اتدوغنجه زنبرك جان ايليجي يغدرديي درد ومرك
3 اون جقردي كوكلرن زنبور وش قان يغردي لمپرغه يغمور وش جان بدندن جمله اوجدي عرشدك
4 باش هوادن ايندي يره فرشدك قان بحاري كوندزدي هجو لعل اتايغي يرتوزندن دشدي نعل
5 كورز صالقدن بوكمادي اربابي بهلوانلر قان دوكر اتلر يكي ايله بي حد اولديكم جنكي كران
6 عالم اجرم اولمادي جنك قرآن دكلم امدي اشبو جنكوك اصلي ويرصلوت اوقيا وز فصلي
7 نثر حكيم قولنجه بردم اجرم اندلوس جزيري بني اصفر جرسنله برجنك كران ايتدلركم فلك يوزنده مرغ آفرين
8 زحل خسين ايلدي اندن سليمان حكم ايلدي عاغ قولدن شداد بن عاد يوردي اون التي گز يوزبيك
9 عمالقه جرسنله صول قولدن بغداد ملك تبع بن اصدع يوردي يدي گز يوزبيك بغداد اردنلر يله اكي جابندن
10 بني اصفر جرسنه اكي قولدن كردلر ايردلر جنكه طردي بني اصفر جرسنك بريانن كنوردلر قهرمانه نرسه جنك
11 ايتدلر بني اصفر ارنك كوزلرينه جهان تنك ايتدلر برعظيم جنك ايتدلركم زهين زهان جرجي آسمان دونيي طوردي
12 آنجلين برجندي اشوب طورمادي اكي جابندن هرمپرو سپاه حالو حالنجه دورشدي اورشدي قرشدي
13 يخلر اركله طورب وآنجلر آلوده لقله يوزن دشدي يخلردجي قليچ يوزندن كيك يره تجدلر يوزصوين
14 يره صاجدي وآنجه دليردلا ورلر مبارز مهترلر آدوصان كوزليوب غيرت حميت قلوب باش وجان
15 اويناديي هربري قطره يكن جانله جوشه كلوب تجروار آلوب قيناديي اندن صكره سليمان دن يمرع قوشي دخي
16 اجازت آلوب اطيار آلولرنه حكم ايلدي هربري قناد اجوب اجوب هربريي كوكدي رعدوش حيقردي يلر
17 دخي هواي قنا يوزندن سوزلوب ايتدلر بني اصفر لشكرنوك اوزرنه قضاي آسماني يكي يتدلر ابقله آدميه
18 قيناق اورب كنوردلر فلك عيوقه جقروب كوكا يقين يتوردلر دخي كوك يوزندن يريوزندكي بني اصفر
19 جرنزاتوب اورب هلاك ايتدلر آدمي آدميله آتوب بعضين دخي قيناق اورب اكي يرتدلر بعضي دخي يريوزنده
20 قيناق برله يخه سنله صقوب خرد خشاش ايدر لردي نظم
21 جونكه قوشلر كافه جينق اورر ديدب آتي بغرنه قيناق اورر كوكده مزيحك اكيي انديب پس

1 خَيْرَتِيلَه اَغْزِينَه بَرْمَق اُورْر رُوحْ قَفْقُوسْ اَلَه خَصِمِي يَنْجَه يَه جَاكْ اِيلَه بَغْرْسُوبْ تُرْتَق اُورْر

2 يِرْتَدُوغْجَه جَاكْ اِدُوبَنْ دُشْمَنِي اَيلَه طُوتْ شَاهِينْ بَازْ عَقْعَق اُورْر نَسْرْ حِكْمْ قُولْجَه بَنِي اَصْفَرْ

3 مِلكِ اَلطَفَاشْ خَانْ سُلَيْمَانْ لَشْكَرِنُوكْ عِبْرَتِي اَنْدَلُوسْ عَسْكَرِنَكْ حَمِيَتِي جَنَكْ جِدَالِنْ كُورِجَكْ وَهَوَا

4 يُوزْ نَذْكِي قُشْلَرُوكْ شَجَاعَتِنِي آدِمِي دَمْلَه آتِ اَتِلَه اَنْدَرُغِنْ كِمْ كُورْدِي بَغَايَتْ وَهْمَه وَرْدِي دِلِنْ كِمْ اَمَانْ

5 اِسْتِيَه يِنَه اِبْلِيسْ لَعِينْ قَرْشُوسِنَه كَلَارِي كُورْنَذِي بَنِي اَصْفَرْ مِلكِ دِدِيكِمْ اِي شُومْ نَه طُورْرْ سَنْ

6 جَرِي هَلَاكْ اِتْدِلَرْ بَكَا يَارْدَمْ قِلْمَازْ مِنِي دِدِي اِبْلِيسْ دِدِيكِمْ يَا مَلْعُونْ نَه طَاقَتُمْ اُولَاكِمْ سُلَيْمَانَه

7 جَوَابْ وِيرْمَكِمْ بِرْعَالِمْ دُعَاسِيلَه وَتُورَاتْ بَرَكَاتِيلَه بُنْمْ جَرِي اَكَايِ اِلْتُورْلَرِنْ اِبْلِيسْ مِخَه سَنَكْ يَكِي

8 اَلْدَامْ كُورْدِكَكْ ذُرِيَتَا تُمْدُرْ كُوزَه هِيچْ كِمْسَنَه وَرْمِي دِدِي بَنِي اَصْفَرْ مِلكِ بَقُوبْ نَسْنَه كُورْ مَدِي

9 يِلْدِنِكِمْ بُوسِيَاهْ بُوشْ اِبْلِيسْ يِدِينْ اِيشِي جَانْ بَاشِنَه صُجْرَدِي دِلَدِنِكِمْ اَمَانْ دِلَيَه اَمَاكِمْ نَه اَمَانْ

10 كُورْدِكِمْ كَنْدُوكْ لَشْكَرِي ضِفْشِي تَارْمَارْ اَلْشِي كُولْدِنْ قُوشْلَرِ اِيُوبْ اَدِي قَبَارْلَرْ فَلَكْ يُوزْ نَذَه يَنْجَه

11 اُورُبْ اِكِي بِرْتُرْلَرْ كُوكْ يُوزْ نَذَنْ يِرْ يُوزْ نَه اَتَارْلَرْ يِرْ يُوزْ نَذِكِي آدِمِي زَادْ جَرِي خُودْ كَنْدِنَه قِلِجْ جَكُوبْ جَرِي صِنُوبْ

12 فَلَكْ بِسَاطِ اُوزْ رِنْدَه شَاهِ مَاتْ اَيْلَدِي كُورْدِنِكِمْ اُولَجَقْ اُولَدِي صُوكْ بِشِمَانْلِقْ اَصْبِي قِلْمَازْ اُلُورْ خَوْفِنْ كُوكْلَدِنْ

13 سُورُبْ مِلكِ مَالْدِنْ خَانْ مَانْدِنْ تَاجْ تَخْتْدِنْ رَخْتْ بَخْتْدِنْ اَلْ يُودِي اَرْنَلَرْ آدِينْ كُوزْ لَدِي سَرْ كَشْكَرْ

14 اِزِينْ اِزْ لَدِي غَيْرَتْ حِمِيَتْ اِدُوصَانْ كُوزْ يُوبْ بَنِي اَصْفَرْ مِلكِ لَرِنَه يِيه قِجَاقْ دِلَاوَرْ لَرِنَه اَدْلُو اَدِيلَه جَاغْرَبْ

15 اَتْ سُورَه سُلَيْمَانْ عَسْكَرِنْدَنْ يِكَادْ نَدِي اُونْ اِكِي گَزْ يُوزْ بِيكْ اَدْلُو اَصْفَرْ سِپَاهِنَه اُونْ صَالُوبْ دُنْدُورْدِ لَرْ

16 سَيْفْ صَاتِقْ اُورُبْ عَسْكَرْ سُلَيْمَانِي سَجَاغَه وَرْبَجَه سُودِلَرْ عَمَالِقَه دِلَاوَرْ لَرِنْدَنْ بَغْدَادْ اَرْنَلَرْ نَدَنْ اَنْدَلُوسْ

17 دِلَاوَرْ لَرِنْدَنْ خَيْلِي آدَمْ هَلَاكْ اِتْدِلَرْ عَلَي سُلَيْمَانَه وَرْبَجَه سُودِلَرْ دَيْمِ اَرِي اَتْدَنْ سَرْ نُكُونْ اِنْدُورْدِيلَرْ

18 اَلْجَارِي سَيْفْ صَاتِقْ اُودِينَه يَنْدُرْدِلَرْ اَمَاكِمْ عَالُوكْ بَهَلُوَانْ جِهَانَكْ مَرْدِ مَيْدَانِي قُرْطُوبِي عَادِي بَهَلُوَانِ

19 شَذَادِي جَنَكْ اِجِينَه بَنِي اَصْفَرْ مِلكِ اَلْطَفَاشْ خَانِ اَصْفَرْ يُوزْ نَه جِقَا كَلَارِي رُوبَرُو طُورْشْدِلَرْ قُرْطُوبِي عَادِي

20 بِلُوبْ قُرْطُوبِي عَادِي دَخِي بَنِي اَصْفَرْ مِلكِ نُخَصَمْ اَكَلَارِي دَفِعِي كُورْ رْحَوَالَه قِلْدِي بَنِي اَصْفَرْ مِلكِ بُولَادْ قَلْقَانْ بَرَابَرْ نَدِي

21 يِكِنْ حَرْبْ قُرْطُوبِي عَادِي دَرْ بَهَلُوَانْ مُرَادْ يِدِرْ كُورْ زَايُوبْ قَلْقَانَه لُقْمَنْدِي قَلْقَانْ مِلكُوكْ قَفَاسِنَه لُقْمَنْدِي

٤٦٩

1 كوز قوردي اكي ياقه ركابدن جقدي آندن يقلدي قرطوي عادي آندن صحرا بوب ملكوك كوكسنه قوشماق كم باشن
2 كما بني اصفر بكاري كوربه قرطوي عادينك اوزرنه غلو قلدركم هلاك ايده لردي فلك يوزنك سيمرغ قوشي
3 كروب غشغروب هوا يوزندن يره اينوب بر بچقه سنله بني اصفر ملكني كمزندن دوب بر بچقه سنله قرطوسي
4 عادي كمزندن طوب كنوردي فلك يوزنه جقردي دخي سوربه سليمان بيغامبرك اول سلطان اكبروك
5 نظرنه كنوردي سيمرغ قوشنك قوتنه شجاعتنه روح قشلري قفقوس قوشلري غيرته كلوب تناد
6 اجوشوب اجوشوب بر يوزنه اينوب هر بري بچقه اوربه بني اصفر ملكلرين يله دلاورلرين قپشماق سروزلرين
7 كمكاهلرندن دوب اتلرندن ايروب فلك يوزنه قلدربه جنك ايدر سروزلرندن سروز قومايوب اكوب
8 سليمان نظرنه كنوردكده سليمان كوربه شاد اولوب بادپايه اصمرلري حبس ايلدي آندن صكره سليمان بادپاي
9 عيارنه بني ملكني اصمرلري بني اصفر ملكي دخي حبس اولنماق حق تعالينك عنايتي تكينه نك بركاتي سليمانوك
10 معجزاتي برله سليمان جريي بني اصفر جرسن صيوب قوب قلجدن كچوردكده اجنه دلاورلر سيف يوزندن
11 كلمز بوله كوندردكده بر دم اجره تالان ايدلر برطرفدن قشلر بريكادن ادمي زاد اول عظيم جريي
12 هاغتدلر لشكرن باشدن كشته كر بوشلر طوروغوردكده اجنه ميروسپاهينك عمري دفترين دوردكده
13 اجنه بيك مبارزلري تيغله اطيار بچقه سنله اله كنوردكده قوشلر قيناغندن ادم لشكرندن ارنلر باشلرندن كوك
14 يوزي كورنمزدي بهلوانلر عزيزندن زهرين وزمان ايكلردي

نظم

15 جنكه كيربه جدوجهدنه قوشر يلك يردن بالكادي كوكده ملك قبانماق اوربه دلدكجه اردن قچي
16 قرصاغنده لقمه اولورده ارتچي آدم اتندن طويدي يرنجي لشله باشي طاشريدي طاريجي
17 يرده انسان جنك ايدردي كوكده قوشي قوقودن مرتچ اولوركوكده خموشي تيغ زنلر صف شكوب قلدي صواشي
18 صف شكنلر قيلجيله كسدي باشي كشتلردن كوه قافه جقدي ارن كشتلردن يا پلور قلمه بدن
19 قان دكزلر اولدي قدي جون بحر قان بحارندن قزردي مه مهر گردلرسك شرح ايدا وزن قصه
20 ويرصلوات دفع قيلسل غصه نثر حكيم قولنجه جنكم بني اصفر جريي هزيمت الدي سليمان نيلر نصرت بلدي
21 قرصت ورن الله سليمان حضرتي حق شكر لرايدي اون بيكدن زياده جنك اري سليمان جريعندن طيراغه دشدي

ايي يخالروك باش نذردن جذا الذي يخلردي باش كسوب خلعت كيدي انجالروك دخي خصم قوم قردا ش اوب
باس دتدي كمي شاد خرم كمي ما تم دتدي في الجمله جنك غايته دشمان هزيمته ايرتجك سيل خون عمانه آه
افغان دشمان آسمانه يتجك ارتلر باشلرندن اوماطوره حق سليمان بيغامبر اول سلطان اكبر امر ايلدي
تكينه تابوت علماد ندن دلر خيميا كلوب قوندرد لر سليمان دخي دوليله كلوب اندن اندي جميع بكلر بكلر
دخي جنك يرنه ورب اللري دفن ادوب زخملولرين بغليوب خشك بند قيلوب دندلر اما كم عاد يلردن
هيندوشي عادي وبغداد يلردن كلكوشي بغدادي ويونا يلردن سيف قاطع وروميلردن قيسلان روي بودرت
بهلوان قلج يوزنه دوشب سليمان يولنه شهيد المشلر كلوب سليمانه عرض ايلدي ايلر سليمان آجيوب حكم ايلدي
ورب كفره لر كلايله يوب قوه الهلاسدن كفن صروب قوه يروك قرنن يروب دفن ايدلر هجه سي طاشلرنه تاريخ
يزدلر عمود اوزره بولاد تيغله قزدلر سليمانه نه تاريخنه كلوب اول يخي اصفر جرسنله الطفا شي خانمله يخه
جنك ايدوكن ماتت ايدوكن سيمرغه قيدردغني زهي سليمانكم اكا قادرن سيمرغ كلوب فرمان بر اولدغني بيان ايدلر
تاكم صوك كلنلره اورنك اله عبرت الالر بالاركم سليمان يخه الوسلطانيكم جميع مخلوقات اكا فرمان بريكن اجل

12	اكا دخي ايروب اجله درمان بلمادي	نظم	حال عالم بودرر اكله همان
13	باقي قلمازكمسه ملكي جهان	جوق سليمان كلدي ملكي عالمه	حاكم اولدي انسيه و عالمه
14	كوكله تختي كوتربه بادشمال	شرقه غربه حكم ايدردي ماه سال	ديو عفريت امرنه فرمان ايدي
15	يتمش ايكي ملته سلطان ايدي	هفتيم اورن دتادي سوزني	تخدنه شهلر سوردي يوزني
16	درگهنده حاجب جمشيد ادي	خدمتنه يدن پادشه خرشيد ادي	ديلكنجه دور ايدركن بو فلك
17	حق سلامن اكا ويررکن ملك	آخر اكا دخي قلمادي جهان	كم كوريدر جوق سليمانلر جهان
18	جوق سليمان يوزنه كلدي فلك	جوق سليمان مرغي يوندي سمك	دوت سليمان اولدك الده مهر
19	اصني نه ايرسه اجل اتا قهر	جاكر اولسه نوله انس وشيطنت	نفخينه باقي كل جون سلطنت
20	جون جهانده اولسر بيبيش وباد	جون كيدر آدم قلور عالمده آد	درفشان اولب صوكره قوشان
21	تا نشانك برله اكا لردر فشان	همجونان فردوسي قوبر يادكار	خلق ايدك تاريخ اكوبن روزكار

دكله امدي قصه تمام قلدي بس ورصلوت كوش ادوبن دكله بس نثر حكيم قولنجه سليمان
حضرت كلوب اوتاغنه قوندي جنك آلتين آكيندن جقارب نخري خلعت كيندي باشنه شاهانه تاج
زرين اورندي تختت عاج آبنوس اوزرنه جقوب اوردي مهتران دخي آلتون كومش صندلي لرصاغ صول
ديوان خانه اجنك زين ادوب ترتيب اوزرنه قودرلر اندن لقمان حكيم دانا آصف بن برخيا اوياثر وناثن
بغامبر وفيلسوف حكيم كلوب دعا قلدرلر غزا مبارك باد يا سليمان ددرلر اندن صكره عما لقه سلطانيه
شهراب شاه ومصر سلطان جلال الدين وبغداد خليفه يي تبع بن اصدع روم ملك قيصر روم يونان ملك
قطاله خان اندلوس ملكي عمون شام كلوب سليمان نظرنده باش قيوب دوامردولتنه دعا ايدوب غزا
مبارك باد دايما فرخنده دولت سعادت يار باد ددرلر سليمان دخي الله عزت قلوب اشارت آيلدي
صاغ صول تختت زرين اوزرنده يرلو يرنده قرار قلوب اوردرلر اندن صكره اون آكي سبطك علما يي
فضلا يي صاغ صول سليمانك تختي كنارنده عاج آبنوس صندلي لرا وزرنده كجوب مقيم اولدلر بغوردي وان
سليمانيي كم طوردي يكرمي بكر كزيوزيك آدمي زاد ملكلري آيكي طرف طوروب اورته يري آچوق دتدلر بزرزرين
شاه نشين كنوب صاغ طرفده قودرلر سليمان تخنيه يا قين آكي يانده دخي آكي عاج آبنوسدن نشامه تكلنده
كورسيلر قودرلر اندن سيمرغ قوشنه هدهد وب سليمان اغزندن اقودي سيمرغ درب قنادين آجوب آجوب
اجارو كلوب سليمان تختي اوكنده باش قيوب فصيح لسانله عرب دلنجه سليمانه دعا قلوب ددي يكم

نظم

دولتو تخنك زياده ايلسون مولا بكور كم قلوكك منفعي اولسون تمام دنيا بكور

نثر حكيم قولنجه سليمان

تا قيامت دولتله يك يشايوب سور عمر حضرتو كا خدمت ايتسون طير اله عنقا بكور

سيمرغك دلنجه كندي يا دعاين كوش قلوب فصيح لسانيله تحسين ايلدي اندن سيمرغ وربا ول آلتون
كرسيك اوزرنده ايا غ اوزره قرار ايلدي صاغكم برملكدر تخت اوزرنده اتورر ياخود
ملك قديد كم طوغي بداغنده اتورردي انواع رنكين يوكلري رنكارنك الوب كون برتاب طوقنديغنه
الوان الوان انواع رنك كورنوردي صاغ طرفده يكرسيده روح قوشي كلوب برطاغ
يكي قرار ايلدي وصول طرفده يكرسيده ققنوس قوشي كلوب قرار ايلدي باقي يوزيكي طاغ

قوشلر يرلويرنده ايماغ اوزرنده طوردلر اگثري ديني قناد قناده جتوب سليمان دركاهنك اوزرنده
سايبان اولوب جفت جفتيله طوردلر سليمان اوزره كولگه اولدلر دانه سايبان مرغان ديني برطرفه طورمشلردي
نظر سليمانوك مباركجه الله قلوب حكم حكومتنه قلاق اورمشلردي طاوس قوشي جمشيد شاه وش نورلخش تاجي
باشنه شاهانه اورنوب لاجوردي زربافت لباسن ارقسنه الوب ملكي قدسي يكي ملون منقش يوكلرين زين
كاوب گاه روحان وش جولان گاه اهوي خوش مثال عنبر افشان لقي ادردي قفقوس قوشي ديني قرا
بلوت يكي طوربن بورنك صور اسرافيل وش بيك بردلوكندن الحان داود وش اوازن لريله نفخ عيسي
يكي جانلره صدا سندن جان بخشلردي وشاهين اله عقاب ديني رستمانه بدرند جوشن تزين قيلوب جشم
شهلاسن سوزبن شق القمر يكي منقارندن دل دريدوب خط ريحان سيه ديده سياه رنك يوكلرين تزيين
قلوب سيمرغ قوشنك صاغ صول طرفنده اتورلردي صاغ صول مقامنده مقام ملو مقامنده قرار قيلور لردي بعضلري
ديني كوك يوزنده جولان سليمان اوزرنه سايبان ايدرلردي طوراج تذرو تيهو ديني حاجيانه لباس جوقلرين
كيوبن شاهرخ الله تعالي يه ذكر ادوبن حق هو ديوب صداكاه سليمان دولتنه دعا ايدردي گلك ديني
موي سياهن بويني الينه گردن بندادوبن خطاي ختن خوبلري يكي كوزلرنيه سرمه اصفهاني جكوبن
لعلين لبلريله توحيد اوداد اقيوبن ختالو ياقلرين بيك بردرلو شيوه وناز له حركتنه كلوب سليمانوك
رفعتنه القشي قلوردي كركدن ديني خراسان بيرلري يكي اق لباسلر كيوب اق عمامه لر صرنوب روزكار
ديكه بيرلر يكي جرخ غذاركه وفا سوزلغنه بقوبن سليمان سلطنتن ذكر ايدرلردي بخه بخه سليمان كوردك
ديو يان روزكارك بي بقا لغنه خيران اولورلردي هدهد ديني كربيك سليمان ديي جاوسحا قلردي
طاوس وش باشنه تاج فخري اورنوب قاقي جبه سن هندياناه حاجيلر يكي اكنه الوبن صاغ قناد جوغي
يوقاروسيكن يكي قالدرب صول قناد جوغن يرلوزنه دوشنوب يوزجوكزين يره سورب • سليمانه
دعاوثنا ايدردكاه قناد اجوب اجوب طاغ صحرا لرجوب جست جو قلوب كوردكي حاد ثدن كلوب
سليمانه اكاه ايدردي • في الجمله قصه دراز قيلمايالوم انسان بكلري اطيار الولري يرلويرنده طوردلر نظر
قلوب يوزلرين يره اوردلر جونكم ديوان سليمانه طوردي نظم نجلين سلطنته قوردي ديوان شعرياز

قوم محشر مثل ملت جمع ادبدي يي ثمار خاكه انسان بورمشدي كوكلري مرغان يرن يرلرده آسمانه كوكده ويده دوزكار

نثر حكيم قولنجه ديوان سليمانيي ايوان حاقانيي طوريخاق سرور سلاطينلر بهاكوانن جهان كيرلر

مقاملو مقامنده آتوريجق زرين جبقلو جاوشلر كومش دكمهلو حاجيلر ايياغ اوزرنده صاغ صول طوريخاق

اندن سليمان حكم ايلدي بادپاي عنكار اليوز جلاد ايله ورب بني اصفر شاهي اطهاش خانن كتوردي يانلر

اون التي بني اصفر بهادر ايله الدي بغلو جكرلري طغلو سياست ميدانه طورغوردلر بني اصفر ملكي دخي دركاهدن

اجارو كركدي نظر صلوب كوردكده بو اجتماع انسان وسطنده درت بيك دوت يوز قرق درت طغانلو

التون مخملو قزل اطلاسدن برباركاه طاق اوج كوانه ايرشمش طنابي مخملري كاو ماهي كوزنه كرشمش

اون كركز يوز بيك سپاهي بو باركاهي كرده بيچ اتمش روز محشردن نشان ورور باركاه اوزرنده شش خانه

برتخت زرين عاج آبنوسله ترتيب تزيين اولمش اوزرنده برنوجوان آتورر باشنده عمامه خليلي لنده ذكر

جليل النده عصاي موسا برمغنده خاتم نبوت تخنك صاغ جانبنده اون ايكي بيك بني اسرائيل بيغامبرلري آتورر

كرهر برسنك ولايت ظاهر معجزات روشن اولمشكر • اويا ثر نعمان بن عاد وآصف بن برخيا

وصادق تخن يكي صول يكاده عاج كرسيلر اوزرنده اون ايكي بيك علما فضلا آتورر لركر علم اجنده ماهر هر

فنده قادر علملريله روشن كون يكي آنلروك التنده زرين كورسيلرده اقاليم بكلري سهراب شاه

وبغداد خليفه سي تبع بن اصدع وقيصر روم ويونان شاهي وآندلوس شاهي يكي ملكلر تخت زرين •

اوزرنده آتورلر تفاللرنده بهادر انلري ايياغ اوزرنده طورورلر آنلروك عقبنجه اون ايكي سبطك ملكلري كومش •

رخام تختلر اوزرنده آتورورلر بونلرك التنده دخي بولاد كرسيلرده قرطوبي عادي عنتر بن شهر ورعد بن برق •

يكي بهادر انلر يرين جوك اوروب طورورلر آنلروك قفاسنده اون ايكي بيك غلام خاص طورورلر يكي خنجر يكي تيغ تابن

يكي كوزكران دتاركر نظم خاكي انسان بورمش درسو تمام كوك يوزين مرغان جريسي جون غمام

كوك يوزين دتمش قوشهر بلك پاك بردن نا بديد اولمش فلك يرآيغدن كوكه توزمش جون غبار

جرخ برآن بورمش هجون لجاد يرده آرن جوشن گير پولادسمك كوكده مرغان جلوه قيلور جون ملك

نثر حكيم قولنجه بني اصفر ملكي صانكم آنده جمع جمله تيغ زن

1 اَلْفَاشْ خَانِ اَصْفَرِي سُلَيْمَانَكْ سَلْطَنَتِنْ شَوْكَتِنْ كُورْدِيجَكْ بَغَايَتْ وَهْمِ اَلْدِي يِلْدِيكِمْ سُلَيْمَانْ كِمْدُورْ بَغُورْ

2 سُلَيْمَانْ دَجِي عَلَيْهِ السَّلَامْ نَظَرْ قِلُوبْ كُورْدِيكِمْ اُولْ غُرُورِلَه دِمَاغِي نِسَادَه وَرَنْ تَاجْ وَدَوْلَتِنَه تَخْتِنَه رَخْنَه غَرَضْ

3 اُولَنْ سُلَيْمَانِلِقْ دَعْوَاسِنِ اِيدَنْ خَاتِمِي سُلَيْمَانَه قَصْدْ قِلَنْ بَنِي اَصْفَرْ مِلْكِنُوكْ دَوْلَتِ بَاشِنَدَنْ دُوشْمِشْ بَلَا زَنْبُورِي

4 اُوزَرِينَه اُوشْمِشْ اَلْرِي قَفَاسِنَدَه بَغْلُو جِگَرِي لَغْلُو كُوزْلَرِي يَاشِي جَغْلُو اُتُوزْ اَلْتِ بِهْلَوَانْ وَمَلِكْ كَلَرِيلَه

5 سِيَاسَتْ مَيْدَانِنَه كُورْدِ • سُلَيْمَانْ عَلَيْهِ السَّلَامْ دُشْمَانِنِ سِيَاسَتَه كَنْدِرِنِ تَاجْ دَوْلَتَنَه فَتْحْ نُصْرَتَه

6 كُورِجَكْ نُصْرَتْ وِيرَنْ اَللَّهْ تَعَالَيْ جَلَّ جَلَالُه بِيحَدْ شُكْرْ اَيْلَرِي • دَجِي دُنُوبْ لُقْمَانْ حَكِيمَه دِدِيكِمْ يَا لُقْمَانْ

7 اَكْبَرْ حَقْ تَعَالَيْيَه مِنَتْ وَسِپَاسِكِمْ بَنِي اَصْفَرْ مِلْكِنِ بِنَه وِرْدِي • دَوْلَتِمْ اَيِ دَتُوبَنْ نُصْرَتِمْ يِلِي بَلَا سِنِ

8 اُوزَرْمَدَنْ اِيرْدِي • اِمْدِي نَه دِرْسِنْ بُوعَاصِي يِنِجِدَلُومْ كِمْ دَوْلَتَه سَعَادَتَه لَايِقْ اُولَه دِدِيجَه لُقْمَانْ اِبْنِ

9 عَادْ اُولْ حَكِيمِ اُسْتَادْ سُلَيْمَانُوكْ دَوَامِ دَوْلَتِنَه دُعَا وَاَيَامِ رِفْعَتِنَه ثَنَا قِلُوبْ دِدِيكِمْ اِي شَاهِ جِهَانْ وِي سُلَيْمَانِ

10 زَمَانْ شُكْرْ اُولْ يَزْدَانِ پَاكَه خَلَّاقِ عَالَمَه كِمْ عَالِي حَضْرَتُوكَه فَتْحْ نُصْرَتْ دُشْمَنُوكَا هَزِيمَتْ بَلَاوْ مِحْنَتْ وَمَشَقَّتْ

11 رُوزِ قِلْدِي • بَنِي اَصْفَرْ مِلْكِي اِيدُوكْنْ كِمْسَنَه اِثْمَامِشْدَرْ بَاشُوكْ جَانُوكْ خَاتَمَكْ قَصْدِينَه كَلْدِي اَنْدَلُوسْ شَاهِنَه نَلْرْ قِلْدِي

12 نظم — بُودَكْلِمِي اُولْ لَعِينْ وَاَصْفَرِي — خَاتَمُكْ قَصْدِينَه جَاكَنْ عَسْكَرِي

13 جَلْدِي لَشْكَرْ اِشْبُوكَا فِرَانْدِي قَصْدْ — كَالَه سَنَدَنْ مِلْكْ وَتَخْتْ اَفْسَرِي — قَانِنِي دُوكَمَكْ كَرَكْ بُودُشْمَنُوكْ

14 جُمْلَه مَلْعُونُكْ بُودُرْ بَدْ اَخْتَرِي — يَا سُلَيْمَانْ بُو بَلِيدَه وِيرْمَه اَمَانْ — تَا بِشِيمَانْ اُولْيَا نِنْ سَنْ كَرِي

15 بِيلَه دِيدِي اَنْدَه لُقْمَانْ اِبْنِ عَادْ — اُولْدِي پَاكِنِ وِيرْ صَلَوتْ سَرْسَرِي — نَاثِرْ حَكِيمْ قَوْلِنِجَه لُقْمَانْ حَكِيمْ

16 اَيْلَه دِيجَكْ يِنَه سُلَيْمَانْ خُوجَسِي اَصْفَه اَيْدَرْ يَا اَصْفْ بِنْ بَرْخِيَا عَالِي حَضْرَتِكْ دَجِي نَذِرِنِ تَاجْ وَتَخْتُمُكْ رُونَقِسِزْ

17 هَزِيرْ كُوزْ نَذِرْسِزْ بَنِي اَصْفَرْ مِلْكِنِ هَلَاكْ اِيدَلُومِي بِقَسَه اَزَادْ مِي قِلَالُمْ دِدِي اَصْفْ بِنْ بَرْخِيَا اُولْ عَاقِلْ وَدَانَا

18 دِدِكِمْ يَا سُلَيْمَانِ زَمَانْ عَاقِلْ اُولْ دِكِمْ دُشْمَانَه مُهْلَتْ وِيرْمَه عَدُوكْ شِقَالِ يَدِي بَشْلُو اَتْدَرْهَايَه بَكْزَرْ زَهْرِ كِبِي

19 وُجُودِنْدَنْ كُوكْلُنْدَنْ كِتْمَكْ مُمْكِنْ دَكْلُدُرْ عَدُوكْ وَرْ لِغِنْدَنْ عَدَمْ اَلْدَغِي اَفْضَلْدُرْ عَدُوبَه اَمَانْ عُمْرْدَنْ زَمَانْ

20 وِرَنْ كَامِلْ دَكُلْ جَاهِلْ اَجْهَلْدُرْ — نظم — جُونْكِمْ اَللَّهْ وِرْدِي سَاكَا فُرْصَتِي

21 دُشْمَنُوكَا وِيرْمَه خَائِنْ مُهْلَتِي — بِيكْ بِيلْ اِيلَانْ بَسْلَرِيكْ شَهْدِلَه — زَهْرِ سَاجِرْ مَاكَه بُولْسَه وُسْعَتِي

1 قيلج اورب دشمنوك ايله هلاك تيغيله النور جهانوك ملكتي قرصتنده دشمنه مهلت ويرمن

2 بيله باغدن كيدر دولتي بيله ديوب پير آصف بن برخيا ساكن اولدي ويرصلوت گيي تختي

3 نثر حكيم قولنجه آصف ايله ديهك فيلسوف حكيم ايدر يا سليمان زمان واي شاه حاقان اگاه اولكم دنيا

4 ملكلرونك اجلرنده بني اصفر ملكي كي كمراه ازعون ملك يوقدر بونك امثال حيله انكيز نابكار يوقدر بونك

5 فكر فاسدي جوغدي قصدي خاتم مرادي گركدر كم بونك عمري ختم قله سن عدونك هلاكن غنيمت بلسن دشمان

6 خورگورميا سن كم بر گجه قور بر شهر تمام يقوب حرق ايدر طما طما كول اولر لطوب بر ولايت خلقن غرق ايدر

7 يا سليمان بو عاصيدن غافل مباش نظم غافل اولمه دشمندن قل حذر

8 كه آنيدر دشمان كار زهرين سحر خصمنه مهلت ويرن عاقل دكل كه احمق اولن دشمندن لطف اومز

9 بيلك زقومه اغاجن قندبله وقت كلسه بينه زقومي ايرر في المثل دشمان اولور زقومه بسن

10 ضمه زقومه اغاجي ويرر شكر دشمنك يوزيوستيني كاه طالدرب كم دريلوب اتمكا ساكه ضرر

11 نثر حكيم قولنجه فيلسوف ايله ديهك اويا ثر بيغامبر عليه السلام ايتدي يكم يا سليمان مئت اول خالاق

12 عالمه ورزاق آدمه كا سليمان لايق روزي قلدي عالمك سلطان جهانك حاقاني الدك جميع مخلوقات كما

13 جاكر هفت كشور خلق كما فرمان برا ولجقدر بني اصفر ملكي كمدركم انذن حذر قلاسن اگر كم بويله

14 دين شيطان لعين غرور يله تاج تختن يله ورديسا خطا كر قلديسا سن سليمان حلم وقار بر له عنايت

15 نظر قلوب اگر كم ايمانه كلورسه عطا وكرم قلوب جانن ازاد ايلكل مملكتن بخشيش ايلكل تا اولنجا

16 حضر قوله اوله اگر كم ايمانه گلمزسه مسلمان اولمازسه بي دين كافروك هلاك خاك وجود جاك دوستلري

17 غمناك اولدغي يكدر دديي نظم ايتدوكن اتمك كشي ازلك دكل

18 ركن اسلوب سرور لك دكل قيل يوزلق ايدنه ايلوك تمام تاكه خشنود اوله سندن خاص عام

19 بادشاهلر قانني دوكمه سقين عمرم نقصان ايركورر عين اليقين بوني اصفر ساهن آزاد قيل

20 جرمني عفو ايليوبان شاد قيل كم اولنجا قابوكا اوله غلام سوز بودركه سليمشم والسلام

21 نثر حكيم قولنجه اويا ثر بيغامبر اويله ديهك سليمان عليه السلام ايتدي اگر كم قلجمدن امان

ايترسه ايمانه كله سلمان اولله بنه اصفر ملكنه سلطان اولله اگر كم سركشلك ايدرسه خاك
يگسان اولله دديي سليمان ايلله ديجك بادپاي دخي انله بجاق اوب پيرو بلنك مثال كومرنوب كلوب
بني اصفر ملكنه سليمانوك سوزن دينجه بيان ايلدي بني اصفر ملك الطفاش خان دخي كوردكم سليمان زمان اول
سلطان حاقان گدرونوك كناهنه قلمايوب خصمه غضب قلمايوب وزرا سوزنه اويمايوب عدل انصاف قلوب
اخيارى انله صوندي مرقوت ايلدي بلديكم سليمان حضرت حق رسولدر حقدر اصل گنديا سياه پوش
كلوب كورنان فلك يوزنده پري شكلنده جرس كوسانده شيطان لعين امش بس حق تعالى الطفاش خانه
ايمان روز قلدي كوكلدن جاندن ديله كلوب ددكم يا سليمان زمان واى شاه جهان جونكم عالى حضرتك بنم
اتدكوم جرمه قلمدي وزرا سوزيله هلاك قلمادي • بن دخي جانوندن حضرتوكا قول اولايم تا انجه دركا هالك
قول لروك يكي خدمت قلم ددي نظم قيلجكدن جونكه بولدوم مهلتي
حضرتوله جاندن ايدم خدمتي عمرم اولدنجه تيولكه قول اولم دركهكده بولم آخر دولتي
زى سعادت سن سليمان ايشكن بصدنوب شوكتنده بوله خدمتي جون خلاص اتدوك بني اخلاصله
الغيث ايدوب اوقيام و تتبعي قابوكا خدمت قلدن كورمز اكم دولت انوك سايه قيله عزتي
بويله ديوب اول بني اصفر ملكي اولدنياكن ويرصولت كي قهري نشر حكيم قولنجه الطفاش خان
اصفري بويله ديوب سلمان اوجاق سليمان شادمان اولوب خلعت خاص كيوردي سرور سلاطين صفدن
يركستردي اندلوس شاهندن اشغابا قي سرور سلاطين بقارو كوب انوردي اندن اول انوزا لتي
بهلوانلروك انوز اكسي ايمانه كلدلر سلمان اولدلر ولكن الطفاش خان اصفريك برلاسي واردي
كمراه كشيدي دليم عمر سوزمشدي وبردخي عسكروش وزير ايمانه كلمايوب الطفاش خانه ايتدرلر
يدي اتايه سلطان اوغلي سلطان يدروك بني اصفر ملكنه خايدروك شمدي كلوب برعرب بجه مغيلان
دكن يا يجي دمورجي اوغلي زنبيل اورجيه قول اولدك دخي اتادده دينن ترك ايلدك ديوب دريغا
هزليات سويلدلر ايلكم الطفاش خان اصفري اوتندغندن ايغ اوزرنه قلقوب ديديكم يا سليمان
زمان واى شاه جهان بن قولوك بجه كزكم بشمان اولوب حضرتوله لايمغا دشمك قيوسن يا بمغاكم

قصد ايدرم عالي حضرتوكله بارشمفاكم • جهد ايدرم بو اكي • ملعون قومازلردي • بزدخي بوكم • بز سياه
بوش دايم • كلوب كوز نوردي • فلك يوزندن • بكا عسكر كستردي • سليمانلق سنكدر خاتم سكا لازم
كوكي يراندن الله سليماندن • سليمانلغي • الدي سكا ويردي • اوش كوكدن سكا ملكوت سموات عسكرين
كندردي ديوب بكا اغوا ورردي • بندخي ديردمكه يانيجون بوجري كلوب يارم ايلمازكم سليمانني
هزيمت اولة خاتمي اندن الم سليمان • اولم ديردم اول سياه بوش ايدردم كم صبر ايكل وقت هنوز كلمدي
ساعت سعد كوزلروزديو بني اولقدر الدارديكم تا هزيمت اولنجه صكره كوردمكه • نه عسكر وار • نه
سياه بوش وار در • بلمادمكم اول سياه بوش ملعون كمدردي • بني اصفر ملك ايله • ديجك • عما لقه
سلطاني سهراب ايتدي • آه اول سياه بوش • الندن كم هركون بنم يانمدن كيتمزدي هركاه كم • سليمان
حضرتنله دوستلق قلوب بكا نصيحت يوزندن ديردكم سليمانلق سنكدر خاتم الوكه كروردي • بني الدارديدي
ديدي • قيصر رومدخي فريادقلوب ايدر • آه اول سياه بوش الندن بنم خودهيچ قدرتم كيتمزدي • درلو درلو
هزه لر يوب بني كوندة اوندن كز سليمان ايدردي ديدي • مع الفضه حاضر اولن سرور سلاطينلردخي
سياه بوشدن شكايت ايتدلركم اول حالة ابليس دخي • انده حاضردي • سليمان بني اصفر ملكين بندر بكلر
ديوب كوزلردي • بخور سليمان حضرتن دخي سرور • سلاطينلك سوزلرنكم دكلدي اول سياه
بوش رجيم • لعين ايدوكن اكلدي • دخي ديدكم اي تاج تختمك رونق سرور • سلاطينلر هيچ
بلدكوزميكم اول سياه بوش لعين كمدر ديدلركم يوق بلمادك فرق قلمادوك

سليمان ديديكم — نظم — ديدي بودر اول لعين وكوركم
آدم اوجماقدن جقارن خورخر — ثبت نالان ابليسان اشبو درر
آه الندن بولعينك صدهزار — وسوسله كنده بيك قيلور فكار
ليك مرسل انبيا و اتقيا — حق سليمانلق ويرلدن ساكه بس
ليكه بنده نسلنه ايدرم قهر • — ديو عفرت اوزنه ايدرم خبر •
بيله ديوب شه سليمان كامكار — ويرصلوت ساكن الدي صدهزار

فصل حكيم قولنجه سليمان حضرتي

٤٧٨

عَلَيْهِ السَّلَامُ شَيْطَانْ لَعِينْ بِي دِينْ حَقْ فِنْ اَيْلَهْ دِيجَكْ رَجِيمْ وَآيْ كِرْ قُرْقْدِي دِدِيكِرْ وَاقِعْ دُرْ
اَكَرْ كِرْ بُوسُلَيْمَانَهْ بِرْ ضَرُورْ اِيرْ كُورْجَكْ اُولُورْسَرْ بِنْمْ ذُرِّيَّاتِمْ اَيَاقْ قَهْ يُوزْجِكْدُرْ بَنِي ذِي اَلَهْ كُنُورْجِكْدُرْ
دِيُو اُولْ مَلْعُونْ خُورْ خَجِيلْ اُولُوبْ كَنْدُنَكْ ذُرِّيَّا تِيلَهْ مَشْوَرَتْ قِلْمَغَا كِتْدِي اَنْدَنْ سُلَيْمَانْ حُكْمِ
اَيْلَدِي اُولْ كُمْرَاهْ لَا لَايِ وَعَسْكَرُوشْ وَزِيرِي بَادِ پَايِ اُلُوبْ دَارْ اَغَاجِ دِكُوبْ بَرْ دَارْ اَيْلَدِي دُنْيَادَنْ اَخِرَتَهْ
اِيمَانْ سُوزْ كِتْدِيلَرْ رَحِيمْ كُورْبْ اَيْدَرْ يَارْ نَلَرْ دِنِي دُنْيَادَنْ بُنِمْ اِغْوَا مِلَهْ اَخِرَتَهْ اِيمَانْ سُوزْ كِتْدِيلَرْ
بَنِي اَصْفَرْ مَلِكِنَهْ اَتْدِكُورْ خِدْمَتْ اِيكَنْ عَبَثْ كِتْمَدِي دِيُوبْ شَادِ لِقْلَرْ اَيْلَدِي اَنْدَنْ سُلَيْمَانْ حَضْرَتِ
بَنِي اَصْفَرْ وَلَا يَتِنْ اَلْطَافَ شْ خَانَهْ تَسْلِيمْ اَيْلَدِي بَرَاتِ هُمَايُونْ يَازْدِلَرْ دِنِي اَنْدَلُوسْ مَلِكِنَهْ اِكِينْ كُورْشْدُرْدِي
بَارْ شِدْرْدِي اَنْدَلُوسْ مَلِكِ عَقْرَانْ شَاهَدَهْ بَنِي اَصْفَرْ مَلِكِ عُذْرْ دِلَدِي نَوَاخْتْ قِلْدِي بُورْخُونْ سُلَيْمَانْ كَلْدِي
يِنِلْدِي اِجِلْدِي سِيمُرْغْ اُوكِنَهْ دِنِي قِيُونْ لَشْكَرِي كَلْدِي يَدِي اَطْيَارْ اُولَرِي بَنِجَهْ اُورْبْ اُولْ كُودَلَرِي
يَرْلَرْدِي اِكِي اِكِي اِيرْ وُبْ كَرْ تَرْلَرْدِي وَدَانَهْ بِيَانْ قُوشْلَرْ دِنِي حُبُوبَاتْ دُولَدِرْ اُوشُوبْ دَانَهْ لَرِيدِي خَلْقْ عَالَمْ
كُورْبْ تَعَجُّبْ اِيدَرْ لَرْدِي سُلَيْمَانُوكْ اُولْ لِفَنَهْ خَيْرَانْ قَالُورْلَرْدِي اِي سُلَيْمَانِمْ اَكَادَاجِي دُنْيَا بَاقِي قَلْمَادِي

نظم

شَاهْ سُلَيْمَانْ قُورْبَنْ دِيوَانْ عَظِيمْ — تَخْتْ اُوزَرَهْ اُوتُورْدِي كِي سَلِيمْ
تَخْتِ اِحَاطَهْ اِتْمِشِدِي اَنْبِيَا — صَفْلَهْ اَيَاغِنْ طُورْدِي اَوْلِيَا
اَمِرْ نَهْ جَاكَرْ اُولُورْدِي هَرْ زَمَانْ — حُكْمِنَهْ مَحْكُومْدِي هَرْ مُرْغْ اَنُوكْ
بَحْرُ وَبَرْدَهْ بِيكْ بِرْ اُمَّتْ نَاكِهْ وَارْ — كَرْ جِتْ نَهْ يَا بَرْ نَهْ خَاصْ وَعَامْ
شَهْ سُلَيْمَانَهْ جَاكَرْ دِي صُبْحْ وَشَامْ — دِيلَكِنْجَهْ دُورْ اِيدَرْ دِي نَهْ فَلَكْ
رُوحْ تَدِي كُورْبْ حَقْدَنْ سَلَامْ — كَلْدِي تَخْتِنْ كُوتُورْدِي بَادْ اَنُوكْ
لَاعِتِلَهْ بِيشَهْ سِيرِي دَادْ اَنُوكْ — اَكَاهَمْتَا كَلْدِي بَرِ تَنَهْ جِهَانْ
هَمِرْ نِي مَرْ سِلِيدِي اُولْ اِمَامْ — هَمْ اَمِيرِ اَعْظَمْ اِيدِي اُولْ هُمَامْ
يَتْمِشْ اِكِي مِلَّتْ اِنْدِي خِدْمَتِنْ — كَرْ نَبَاتَهْ كَرْ جُمَادَهْ مَعْدَنَهْ
بِيكْ بِرْ اُمَّتْ بِلْدِي اَنُوكْ عِزَّتِنْ — حَاكِمْ اُولْدِي جُمْلَهْ كَانَهْ مَسْكَنَهْ
اَكَادَاجِي قَلْمَدِي اَخِرْ جِهَانْ — سَاكَهْ دَاجِي صَفْحَهْ قَالَهْ اِي جُوَانْ
جُوقْ سُلَيْمَانْ حَاتَمِنْ يُوتْدِي بَاقِي

1 جوق كندرتا جن الدي جرخ بايق عاقبت سك بوفناي ايله ترك خدمتي حق اتمكه بيل بغله برك

2 نور بودركه سوبلدي فردوي بس وبر صلوت مصطفايه هر نفس قصه حسد كردن رجيم

3 حكيم قولنجه سليمان حضرتي بوندن سلطنتله اتورمقده حقه طاعت اتمكدن تخت سليمان عليه السلام

4 بني اصفر ملكي واندلوس ملكي كندي يا مطيع قلوب فرمان برقلمقده اماكر بزور قصمز ازان جانب

5 شيطان لعينه ابليس بي دينه كلدي بنا اول زمانكم سليمان حضرتي عم بني اصفر ملكي كندي يا

6 رام ايلدي وجميع بكلربن بكلربن كندي يا مسخر امرنه فرمان برقلمجاق وبني اصفر ملك

7 الحاشر خان اصفري دخي مسلمان اولمجاق ابليس مكار اولمكاره غايت كوح كلدي آه ايلدي

8 اهندن فلك بوزين سياه ايلدي دخي يديمي قات يروك الينه ورب كسله دنسه اهدنصله

9 يوسوسله مصراطله كيوميله دلل له ماحصل جميع ذريتا بنك تدخولري يريه جمع اولوب ديديكم

10 اي بنم ذريتم اولري بي دين انسانه دايم كبرله كين دوتلر اكاه اولوكم اول داوده اوغلي

11 سليمان درد وغصه قوت دوتدي بخت دولت ارتدي قنفي ملكم اغوا ويرب سليمانك اوزرنه

12 كم مسلط ايلدوسه عاقبت بودموجي اوغلي زنبيل اوريجي اكا غالب كلوب امرنه جاكر حكمنه

13 فرمان بر ايلدي سهراب بكي عمالقه سلطان قيصر رومي بكي ملك روم بغداد ملكي بكي خليفه يونان

14 ملكي بكي اندلوس ملكي نامدار بني اصفر ملكي بكي بختيار تاجدار سلطان مصر بكي كامكار بويدي

15 سلطان اعظم حاقان معظم محكوم اولدلر جار تاجار الحاعت اندلر هنوز تخت سليمان

16 سليمانه كلمادي سليمان اولمادي واي اكركم تخت نبوت كله جن برى بحري لشكري

17 وحوش ومورمارن عسكري جمع اولوب تخت سليمانله يل فلكه كم كتورر مفاربكه

18 مشارقه كم يتدي اول وقت سليمانه كم فرصت بولمه وياخود كم جواب ويرجكدر خيف

19 دريغ اه كم ذريتا بتر اياغ التنده هلاك خاك اولجقدر ديو افغان ايلدي نظم

20 بو سليمان بولي حقدن دلك جاكر الدي انس وجن روح ملك اونبوت خاتمنله صدر دريغ

21 ديو عفريت اصلني ايدر هلاك نثر حكيم قولنجه ابليس برتلبيس ايله توحه وزار ايدجك

جميع شياطين اولري بدخولري ددلركم يا سرور لعين وبرهتر بي دين يانه اولماق كركدركم
بو داود اوغلنا فرصت بولاور خاتمي اندن الاور وجودن خاكه يكسان تلاور ددلر ابليس ايتدي برفكرم
دخي وردر اگر كم انكله سليمانه فرصت بولدرمسه بولدم بولمادمسه حقيقت سليمانه ارتق طفر
بولجق دكلم وآر كلم ناجار سليمانه مطيع اولم ددي خناس وسواس كم وزير ابليس لعين ايتدي لركم
نه تدبير ايلدوك كور لوم اصلي ندر ددلر ابليس ايتدي دنيا پادشاهلرنله سليمانه فرصت بولدم بني اصفر
جرسن كنوردم اندلوس عسكرين كنوردم مغرب زمين لشكرين كنوردم جاده اولمادي عادي بكري حواله قلدم
بجارمدم انا كم كركدركم سليمانه جاذو لر حواله قلم كه تخت سليمان سليمانه كلمدين يرله كوك
اراسندن سليمانوك اوزرنه جاذو عسكري كله انواع مخالوقات مختلف صورتله عجيب هيأتله تا كم سليمانوك
جرسنه ظفر بولالر يحرله سليمانوك تاج سلطنتي شوكتي رختي بختي سعادتن زواله حاكه مبدل قلالر
يحرله يرله كوك اراسندن كلوب سليمان لشكرينك اوزرنه غلو قلوب تارمار ايدركم ددي ابليس
ايله فكر قيلنجاق خناس ابتدي معقول كلام سيلدوك يخشي تدبير ايلدوك انا كم انوك بكي جاذو
عالمي اطراف مغارب مشارقله كم اولادي • وسواس ابتدي ربع مسكون اجزه اوچ جاذو وارد ر
برمي مغرب زمينده الوكم عنكور جاذودر • قرق كز يوز بيك جاذو اندن سبق الور واكنجي مشرقده
عنقوان جاذو وارد ركه اتوز كز يوز بيك جاذو اندن سبق الور اوچنجي كوه البرز قله سنده الور
عيتور جاذو در كه انوك دخي نظرنده يكرمر كز يوز بيك جاذو وارد ركه انوك بكي سخاره در كه
كوكله كي اي انك ادوب صاغزلر وآدمي خمار ادوب بزلر وكوكه سحرله بلوت اغدررلر
وعسكر اوزرنه يلدرجان يغدررلر اگر كم عيتور جاذوبي وارب كنوروز سليمان اوزرنه
كم سلطنت قلاور سليماني دخي عسكري دخي هلاك ايده تاج تختي اندن اله سليمان يوزكن
برمغنه صله جهاندن سليمانلق قيله شياطين نسل سليمان اندن خلاص اولمه سن ابليس دخي
اول جاذو قنده خاص اوله بويله ديجك ابليس لعين شاد اولدي جميع غصه دن آزاد اولدي
آما كه يلدي اول لعين الله تعالينك تقديرندن طشره ايش يوغدي اكلمادي كه سليمانده نظر

٤٤١

عنايتنك الهي واردر نظم بيله تدبير اندي انده كرجه شيطان لعين بلديكم بو زمزم تقدير حكيم رحيم
انده سليمان حضرتلرندن كورنمش درد و الم ايدردر اصلاكه هردم عذابيله الم نثر حكيم قولنجه ابليس لعين
بوسوزيكه اشتدي دنسله كنس ايتدوكه يادنس سن وار سليمان عسكرنك بكلرندن بني اصفر پادشاهه
الطافنخان اصفرينك كوكلنه كروب وسوسه ورب اغوا قلوب وكنس دخي آندلوس پادشاهه
عقران شاهك كوكلنه كروب وسوسه اغوا ويرمك ايله اكي كوزدخي اولقدر جهد ادوك كه
اول اكي پادشاهه بر برياله متفق اولوب سليمانه قصد ايدهلر بندخي عتور جاذويه ورب اغوا ويروب
كوكلنه كرمز برندن قوبا مر لشكر جاذوي جكوب سليمان اوزرنه كتورمكوك يوزندن
جاذو عسكر جنك ايله يوزندن اول اكي پادشاه جنك ادوب سليماني اورتادن كتورلر خاتمن الندن الوب
كندوي عسكريله هلاك ادوب يتورلر سليمان تخينه عتور جاذو اول اكي ملك تخت اوزرنه كجوب بله
اتورلر رحمليسي بنوميله مشورت قلوب آدمي زاد جهان سراينلرن كتورلر ديوب اول ملعون بو تدبير ادوب
دنسي اصفر شاهنه كوندروب كنس اندلوس پادشاهنه كندرب كندوي باقي قالان ذريات شياطينله
دم جكوب اجوب كوه البرز جانبنه كيدي • شيطان لعين عتور جاذويا كتمكه دنله كنس اول اكي پادشاه
اغوا ويرمكه كلمكله اما كم بزوم قصمز ازان جانبز • سليمان حضرتلرنه كلدكم سنا ب قلمسي اوزرنه
بخه وارد بيان قلا لوم نظم كردلرمك سويلمام شيرين پيام
شرح ايدم احسن سخن املح كلام جانودلردن ويرصلوات احمده برلغايه حضرتوك رب الانام
قصه رستم زال دستان وقصه حكيم قولنجه سليمان حضرتلرنه بوندن وشيطان رجيم حسدندن اما كم
كيقباد وقصه سياوش بزوم قصمز رستم زاللهه دستانه كلدكم كيقباد شاه نامه كندرب
سام سوارلرن عاجز اولوب برپهلوان كلدي بلنمز كمدر • سليمانه يارديم قيلور فلسطين قلعسي
بندن قورر لشكرم طفتدي كاوك بوپهلوانه جواب ويرك ددي • رستم اتاسي زال دخي كيقباد
شاهك امونه امتثال كسترمب سيستان جرنجكوب پهلوانلريله كيقباده طغرو كجوب كدر لردي
اتلر اوزرلرن ارلك دعوسن قلوب سام سوارلرن سوزاجوب سويلر لردي • رستم ديكم اگر كم

بن اولدر کیقبادک نظرنه ورمز اول پهلوانی اندن یقوب جانن الردی قجانکرستم دستان اول پهلوانن
جهان شویله دیمکله زال دستان دخی غیرته کلوب دیدی یاجکر کوشر غمریمه کیرو بو لجاین لعبه هنر جهان
سرایده تاجمشید شاهدن کیقباد شاهه کلنجه کورشاب جهانکیردن و قهرمانن تانلردن وکریمان تاجدار دن
ونریمان قلعه کشایدن غیری کمسنه ایتمدی الا کرم اتام سامسوار دن غیری کمسنه دکلدر ای پهلوان اوتانجق
سوز سیلکل وقت اوله کرو دکلری پهلوان صاحبقران سامسوار اوله یوقسا بوجهان ملکنده
پهلوانلق یزمرجذموزه صنلوبدر یزم اجدادمزدن غیری بولعب هنری کمسه قلمامشدر اون ایکی کز
یوز بک ارای صحامشدر دیمکله رستم قادری ایدر یا زال دستان قانی سامسوار سن دخی کیدیرسه سامسوار
صفوزین سامسوار اولسه قارون یلودی زوبین بلوب بکا خبر قلودی یرزین خود بوندن طور رصور سکا نه
دیدی اندن زال دستان دنوب یورزینه ایدر یا پهلوان طغری سیلکم اول پهلوانک شکل شمایل نجدر
یورزین دیدیکم یا زال دستان صورتده شکلده قدو قامتده بعینه سامسوان اول پهلوان
روزکاره بکزر تیا یوزاون بش ارشن قدو قامت وار دیدی باشلوا ورن یکی هیبت وار یغزنی یاصی
یوزی کهنه شکل الاکله جواب لجع قوتنده شجاعتنده هیاتنده هیبتنده فراستنده نجاعتنده سخاوتنده ملاحتنده ظرافتنده
لکافتنده کفایتنده مطلق همان سامسوار کندر اتاکرم اول دکل ولکن سامه بکزر یری جوق نظم

یوهاندر بونده جفدر پهلوان بر کرزین یکه بیک سامسوار کلدی طوب روی زمین ادمه بکزر اولور یا بیک کور منور
لیکه ودر فرق لابد قل نظر اکله اوزین نثر حکیم قولنجه یورزین پهلوان ایله دیمکله زال یقین بلدکم
البته سامسوار در جکرنده اتالق قانی قیندی جان سوندی قیوندی تیز یراق کورب کتمک اردنجه
اولدکر اندن صکره تیز یراقلر کنورب قلنجلر لجدرب جبه جوشنلر برقلوب • خیمه وخرکاهلر قروب
سیستان بکلری وزاولستان یکلری جمع ادوب اوج کون یراق کورب • درد نجی کون علی الصباحدن
رستم جهانکیر یرندن طورب بیروبیان درسندن کریمان جبه سین کیشه الوب • بلنه کریمان خنجرین
صوقدی قهرمان قاتل قلجین قوشندی باشنه قبلان راسندن تولغامن کیندی • اوح یکرلو قانی یاین
قوردی قربان اغزنه قین اغامی عنقا یکملوا هن قبلوا وقلرین کیشی اغزنه دین قودی • صاغ صول تورات

زبور حما یلارن طقندي دخي رخشنه سوار اولوب اتا سي زال دخي مرتب اولوب شب رنك سياه قبطاس
آتنه سوار اولوب اژدرها يكي عملرين جكوب اوتاغ اوكنه كرطوردي سيستان بكلري وزاولستان
سرورلوي ونيم روز ملكلري يدي بيك لشكريله اون درت دلاور پهلوانلريله فرامرزيله طوسيله كيوسله فرخار
بيل افكنله فرداد رستغ زنله زريرياله معلقه جميع پهلوانلريله علم جكوب كوس حربي جلنوب نداي روئيني اوتدي
صاغ طرفنده بورزين يوردي صول يكاسنده رستمك فرامرزيوردي اوكنجه زال دستان دخي كيدردي
كيقباد شاه وزيرياله قاصد صاغنده اشردي اي قاصدك اقاسنه تيوب سام سوارك تكلندن خبر صوردي قاصد دخي
بنم ضمنده بوكون سام سوار دردي يوب زال شادمان اولوب دكلرايدي كوكلن تسلي قيلوردي
اما كرشتم دخي بورزين له سامدن خبر اجوب اتورشن طورشن تفتيش ايدردي انوك پهلوانلغنه خيران
قالوردي بووجهله اول كون يوردلر كلوب سيستان كناريده قوندلر خيمه وخركاه دنلوب اوتاقلر قورلوب
سايبان سرايردلر جكلدي • اندن رستم ديوان قوردي زرين كرسي اوزرنه اتا سي زال اتوردي كوشه كرسي اژدرينده
رستم اتوردي كيقباد الجسي دخي كلوب عاج ابنوس صندل اوزرينده بورزينله اتوردلر بغور سيستان
بكلري وزاولستان بكلري نيم روز بكلري اتوروب قرار ادينجك خوزدستان رستم الوان نعم كلوب يدلدي
اجلدي صفره لر كنور لوب عقيقه شكر شربت كلوب اجلدي دعا دنلدي دخي كيقباد دن سوز اجلدي
بورزين اياغ اوزرنه طوروب اجازت استديكم مقدم وروب قباده خبر ويه جنك يراغن كوره رستم دستان
ورياق سامله جنك ايده لر • اندن رستم داستان دخي اغر خلعت كيوروب قاصدي دخي بورزينه دخي بلسنجه
كلن اون اكي سرورلري دخي خلعتليوب اجازت ويرديلر • يدلرندن قلقوب رخشلرينه سوار اولوب بر
قاچ كون اجنده كلوب كيقباده يتدلر بو يكادن كيقباد شاه دخي اون سكز گن يورز بيك جري جمع
ايلبوب جيحون كناريده اتورمشدي كون لردينكم رستم كلوب بورزين قاصدلكله كلوب مقدم خبر قيلدي
بو فكريله اتورركن ناكهان بر جاسوس كلوب خبر گنوردينكم • مژده باد كم بورزين وقاصد كلدلر دي
كيقباد شاد اولوب حكم ايلدي اجاروكردلر يورزين يه سوردلر دعا قلوب • اندن رستمك اتا سي
زاللله كلوب يوردي قباده ثنا قلدلر قباد شاد اولوب اوغلي گيكاوسه امر ايلدي عجم سرورلرندن دريت

يوزطبل علم اتي مبارز لريله رخشلرينه سوار اولوب دورت كوزلك يولدشمه عزت اقبال كوستروب وروب
بلشوب كورشوب بيا اجا قونا كوجا اولوب كيقباد شاه دخي بلديكم رستم كلدي ديوان
ارايده قلوب تعظيم كسترديي رستمله اتاسي زال دستان اون اكي پهلوانلر دخي كلوب عظيم پيشكشلر جكوب
قباد شاهك اللرين اوپدلر عذر دلدلر اندن كيقباد شاه دخي نوازش قلوب خلعت خاص كيوروب هر بريسنه
اسپهبدلك ويروب دخي كيقباد فرياد قلوب فلكدن طالعيندن شكايت سام اندن اغليوب ديدكي نظم

طالعيندن اغليو بن كيقباد — ايتدي فرياد اول زمان غايت زياد
عكسه دونديي ويرمدي باكه دلك — يربلورسز پهلوان مردك بليد
هيبتيله اتسا جنك كار زار — نيجه دستان نيجه رستم قهرمان
يوزبيك ايي يالكوز قيلور كجر — هفت سر اژدر دخي قانلر اجر
نيجه يوزبك رومي ورصفشكن — يوزبيك اوله تيرانداز لرمر
يوزبك اوله كورز اورر سرور لرمر — كلسين قرديي بردم ايتدي هنك
بحر بگزر لشكرومر بوزجه صيدي — ساله بگزر كرجه اول عنتر دكل
يدي بشلو اورن اني دوتر دكل — قيلمخدن قان قشانب اوله دنك
جان ايلي حكومر اوله كلسه ديي — يشسه بوله آدمي ويرمز جواب
كونه كونه جامه قيلور عذاب — ويرصلوت مصطفايه كيزياد

نثر حكيم قولنجه قباد شاه طالعيندن بو وجهله شكايت باشنه كلنجي روايت ايدجك داستان زال
ورستم قوخندن جمال اول اكي پهلوان قتال يرلرندن طوريب ديدلركم يا شاه بجهان حق تعالي دولتك
ايرمسون تاجو تختك رونق سن جهان ملكي عدولوكله نظام دتوبدرر برنام نشاني بلورسوز كمسدن
نيه خوف ايدرسن اگركم اجلدن مهلت زمان دن وسعت بلورسوز يكرمي دورت باره جنك التي اوزرمه مرتب
قلالم تيغلوز قوشنلوم خنجرلوز تركشوم طاقنلوم سيمرغ يوكلرين صوقنلوم بولاد سكوي اله الالوم قان
اجيجي قيلجلوز جقارلوب ميدانه كروب انوك قفاسنه اوبندالوم نظم

1 پیشده ارصلان اولسا صوده یانهنك — لهذه اورز اولسا یا لهشده بلنك — لهذه لهشده صید ایدا اوز تیر له
2 قورده پشده طوتا اوز دیر له — کوکده مرغ اولسا یرده اژدر اول — قاف لهغنده دیوسه یا هفت سر اول
3 کوکا جقسا اوقله انك جانی اکر — قافه قچسه تیغله ایکی بولم — بویله دیسه زال دستان اول زمان
4 ساکن اولدا ورد لافی ویرصلوت جاودان — **در بیان قصهٔ داستان ماضی** — کوش هوشی باکه طوت دیرب عقل
5 بو وجود کذر دیاری اول عرب — که اندن اولن وردی تنوکله اتمه عجب — هر فلسطین قلعه سی کوکلو کدور
6 دیکله سوزم بو طبعدن دور دور — سام سواری یهلوانلر اعتقاد — حفظ ایدر کوکلوك ایله اعتماد
7 روح الور شاه سلیمان بی کمان — کم مسترفدر انوکله تن جهان — نفس اماره در شه کی قباد
8 تا بیو نفسك قوای اهل فساد — رستم دستان اولور دیو رجیم — تا بیو خناس ایدر وسوس دلیم
9 جهد قل کوکلوکله شیطان کریما — بیت حقه دیو عزیت ایرمیا — کر توکل حقه اتسك کی زیاد
10 کوکلوکا یول بولماز دیو فساد — بیت حقی اتمکل بت خانه سن — سجده ی حق که اتمکل میخانه سن
11 ماسوادن قطع ادوب ایله کذر — قرب حقه تا ایره سن نامه ور — جك ریاضت قیلمجینی هجو سام
12 که اول قیادر نفس اولهجانوکله رام — جنکه نفسی ساکه فرمان ایده سن — مؤمن صالح مسلمان ایده سن
13 طوتنه نفسك سنك خوی ملك — عرش اولهجولن کهلك ینجه فلك — خذمت اول سلطانه قل مختاج یوق
14 ظلمله هرکز ایلنده باجی یوق — ملك انوکلم ملکینه یوق زوال — سلطنتده ور کمالی برکمال
15 پاك ذات نور الله الصمد — هم صفاتی قل هو الله احد — اول خدا وندی جهاندر لم یزل
16 لامکان لاشریك بی بدل — اندن اومز رحمتی فردوسی بس — عفو ادوب جرمن وره فردوس بس
17 لامکاندن حالی اولمه برزمان — ویرصلوت مصطفایه شاد مان — **در بیان مجلس آخر**
18 حقه منت که الدر رب الانام — که اولدی یوز قصاندن کی مجلس تمام — راستی ایدب اتمشمدکذب طرح
19 کم سلیمان قصه سیدر هب اصح — جون عنایت اتدی حق عز وجل — ویردی مهلت ایرمدی درده اجل
20 اذن حقله بولدن امن و امان — سوز نهایت بولدی ایردی وقت شام — اذن حقله سویلیام جمله سوزم
21 مجلسی لم غنچق ایستر خاص وعام — ایر کورسه یا رینه الله اوزم

٤٤٦

1 يَعْنِي اَجْلَادَنْ وِيرْسَه اَللَّه رَهْنَمَايِي — شَه سُلَيْمَانْدَنْ اَجَاوُزْ صُحْبَتِي — شَرْحِ اِيدَاوُزْ بِرْعَجَايِبْ دَاسْتَانْ

2 هِيچْ اِشْتِمَادَكْ اُولَمَزْ دُوسْتَانْ — اَهْلِ عِرْفَانْ بِلْدِرِمَزْ شَه كَامْيَابْ — بُوكَا عُنْوَانْ دِمَكْدِي اَمْلَحْ كِتَابْ

3 مُسْتَمِدَنْ بُودُرُرْ مَقْصُودْ مَنْ — خَيْرِلَه اَكَا عَفْوِ اِيلَه مَعْبُودْ مَنْ — فَاتِحَيْلَه كَرَاكَا فَرْدْ وَصِي

4 حَقْ تَعَالَى وِيرَه اَكَا فَرْدْ وَصِي — اِيخْذَاوِنْدِ جِهَانْ خَلَّاقِ خَلْقْ — لَا شَرِيكْ لَا مَكَانْ حَنَّانْ حَقْ

5 اَنْبِيَانَكْ خَتْمِ اَحْمَدْ حَقْ بِجُوزْ — مُصْطَفَا قَاسِمْ مُحَمَّدْ حَقْ بِجُوزْ — جُونْ دِيدُكْ لَا تَقْنَطُوا اِيْ بَادِشَاهْ

6 تَوْبَه يَارَبْ جُرْمِه عَفْوَايِتْ هَرْكُنَاهْ — بُوكِتَابِي يَانَه دُكْلِيَانَه — اُوقْيُوبَنْ مَعْنِيسِنْ اَكْلَا بَنَه

7 رَحْمَتْ اَيْلَه جُمْلِسِنَه يَاغَفُورْ — وِيرْمَرَادَنْ هَرْبِرِينَه اُولَه شَكُورْ — سُوزْ تَمَامْ اُولَدِي بَحَالِكْ اَخِي بَسْ

8 وِيرْصَلَوَتْ اِيْ جَمَاعَتْ هَرْنَفَسْ — سُلَيْمَانْ نَامَنَكْ يُوزْ طَقْسَانْ — دِيدِمْ يُجُونْ يُوزُكْ كُوزْدَنْ يِرَهْ نَدَرْ

9 دِدِي يِنْدَمْ بَرِي رَبِّي جَنَانْدَرْ — اُونِجِي مَجْلِسِنَكْ ذِكْرِنْدَه دُرْ — دِيدِمْ كُوتُورْ نِقَابِي كُونْ يُوزْ كَرَنْ

10 دِدِي كُودَمَكْ مَلَكْ يُوزِنْ كَمَانْدَرْ — دِيدُمْ اِتْدُوكْ جِهَانِي كُوزِنَه هَارْ — دِدِي طُنَمَا لَبُومْ تَنْكِي دَهَانْدَرْ

11 دِدَمْ مِنْتَنْ اِدَمْ كَلْسَكْ كِنَارَه — دِدِي دَعْوَتْ قَبُولْ اُولْدِي هَمَانْدَرْ — دِيدِمْ لَعْلُوكِمْدَرْ اَبِي حَيْوَةْ اُولْ

12 دِدِي صُورَتْ نَخَاجَتِكِمْ عَيَانْدَرْ — دِيدِمْ مُورِي سَخْنْدَانِمْ نَظَرْ قِيلْ — دِدِي بَنْدَه سُلَيْمَانَمْ زَمَانْدَرْ

13 دِيدُمْ رُقْعِ جَلَالَكْدَنْ مَدَدْ آهْ — دِدِي عَاشِقْ اِشِي دَائِمْ فِغَانْدَرْ — دِيدِمْ فَرْدْ وَصِي بِنْجَه بِلُورْسِنْ

14 دِدِي بُرْهَنَه شَاهِدْ فِشَانْدَرْ — دِيدُمْ دِينِمْ سُلَيْمَانِي رَوَايَتْ — دِدِي لُطْفَايِتْ دِيلَكْ گُوهَرْ فِشَانْدَرْ

15 دِيدُمْ بِقْدَرْ بُوكَا هِمَّتْ اَصَحْ سُوزْ — دِدِي اُولْدُرْ عَيَانْ دِلَه بَيَانْدَرْ — دِدِمْ وِيرْ اَحْمَدَه جَانْدَنْ صَلَوَاتْ

16 دِدِي نُولَكْ حَبِيبِي وُجْهَانْدَرْ — اَكَا شُكْرَنْ يَا مِسْوَارْ — لُقْمَانْ اِبْنِ عَادْ اُولْ حَكِيمْ اُسْتَادْ

17 نَقْلِنْجَه سَخْنْ مَنْدَانِ حَقَايِقْ وَجْهِه كِتَابِكْ صُورَتِ قَايِنْ وَاَفْلَاطُونِ يُونَانِي بُوكِتَابَكْ • صَاحِبْ تَرْجُمَه سِي

18 وَتَفْتِيشْ اَيْلِدِلَكْ تَرْجُمَانِي قُونِجَه صَرَّافَانِ جَوَاهِرِ ظَرَافَتْ وَلُغَوِيَانِ اَعْرَابِي فَصَاحَتْ اُولْ وَجْهِلَه بُوكِتَابِ

19 سُلَيْمَانْ نَامَدَنْ نَقْلِ اَصَحْ بُويْلَه قِلُورْلَرْ كِه سُلَيْمَانْ حَضْرَتِ دِيوَانِ سَلْطَنَتَدَه • سَامْ سُوَارْ فَلَسْطِينِ

20 قَلْعَه سِي اُولَكَنَه جَنْكْ اِتْمَكَه نِيَتَنَه آتَمَاكِلِه بِزْمِ قِيصَرْ عَجَمْ سُلْطَانِ گِيتْمِيَادَه كَلْدِيكِلِه • سَامْ اَلْبَدَنْ

21 لَمَاكِلِفَنَه يِرْنُوبْ قَلَاكَدَنْ بُوَوَجْهِلَه شِكَايَتْ اِدُوبْ • نَزَادِ سَتَانِلَه رُسْتَمَه حَالْ شِكَايَتْ اِتْدِيسِه رُسْتَمَلَه

1 آتا سي زآل دخي بو وجهله مرد دعوي قلوب اول بلورسز پهلوان كمدركه كابوندك يبي ايشي
2 ايله وعسكرولك قي امدي بو نسنه كنوريماز ز عسكر جمع ايلهٔ اوسنه ودالوم قليله اكا جواب ويرلوم ديوب
3 بيتان دلاورلرين وزاولتان سروزلرين ونيمروز ولايت بهادرلرين جمع ايتدلر آندن كيقباد قتنده
4 اولن ايران بكلرين جمع ادوب اون ايكي گز يوزيك رخش سوار تيغ زن دفاتره الغوب ديلدي آندن سام
5 سوار اوزرينه نوجهله ودالوم ديو راي تدبير ايتمكله رستم دستان كيقباد شاهله بويله ديوب
6 سيلشمكله يزوم قصوز بويكادن سام سوارة كلدي ينا اول زمانكم كيقباد عسكرين
7 كم طفتدي آندن دنوب سليمانه كم نامه كوندردي سام سوار كريي سكم الدي سام سوار كوريي سنك
8 اصلي بودركم هر پهلوانكم اگر زآلدر اگر رستم دستاندر اول كرسيه انورسه اوج يوز القشي پارة
9 كويله آتوز پارة شهره حكم ايدردي كوندة يك مثقال آلتون اكا وظيفه ايدي يدي اقليم سلطانزكم اولورسه
10 انوك بكلر بكيي اولوردي فجانكم دشمان كلسا مقدم اول دردي جنكه مقدم اولكيوردي سام سوار دن
11 صكره زآل اول كورسه آتوردي زالوك اوغلي رستم يتجك آفرين سايله جنك قلنجاق زاك
12 يرينه اكا ويردي جهان پهلوانلغي رستم آدنه اوقندي عالمك پهلوان صاحب قران زالله رستمدي بن سام سوار دن
13 استادكم سليمان دن يكا كيله ايدي بر جاسوس كلوب خبر كتوردكم يا سام سوار جهان پهلوانين يله قباد شاه
14 لشكر جمع ايلدي رستم زالله بورزين كوندردكم بورزين قاصديله كم خبر بله يا كتوره بنجه يوك مال منال
15 قماش كوندرمشكم كله ديدكده سام سوار اول پهلوان روزكار بنجلين جري بنجك لازم كلدي بكم
16 صبر قيله وقت اولكم كيدجك كيقباد تلعنك اوزرينه كله ديدي بن سام سوار دخي بر جاسوس صلادي
17 كم رستم وزآل دستان اول ايكي پهلوانلر كلورلرمي كلمازلرمي اگر كلرسه كلورلرسه جنك
18 تله مقصودين كوره اگر كلمازلرسه كيقبادك بوكن اوزرينه وره جرسن طاغده هلاك ايده
19 جميع مالن الوب سليمانه كا كيده بن سام سوار دخي جاسوس كوندردي كندي عيش نوشه مشغول اولدي
20 كم جاسوس كله ديوب انتظار ايله اتورركن ناكهان قپوده غلبه اولدي سام كورك ندر دينجك جاسوس
21 كلوب دعا قلوب ددي كم مژده باد ياجهان شاه سايي سوار پهلوان روزكار حاضر اولغل رستم كلدي

گیقبادله بلشوب یارین قلعه اوزرینه کلوب جنك سلطانی قیلجقلردن دیوب خبر ویردی • سامسوار
ایشدوب شاد اولوب دیدیکم یارین اولدن کورکیم بهلوان کیمدر اراکی ایون یکدر دیدی •
ولکن جانو کوکلدن سویدی • اوغلی زال کوره وجگر کوشه سی رستمی کوره غردم سوره هم گندزین یلدره ایدی

نظم

جون اوغلدر آندن بسر یادکار — هم بوجانك وصله سیدر اشکار
کیمدر اولکم اوغلنی سومز بکوم — یوزی کور مکلکه ایومز بکوم
فاتحیله یاد ایدر جدندن ابد — یکه اتادن قیسا اوغلن ناخلف
اینه سوکب ایدر مانی تالف — ورتعلقدن کسیل اوتو سبق
آله کرمز شاد اولمه مادر بدد — بکه بیر مقبل اوغلان برهنر
سوربودر کیسلدی فردوس بن — ویر صاکوت مصطفایه سوزکن

نثر حکیم قولنجه سامسوار بوندن برآفده اول یکادن قباد شاه وزیری دونب رستم زاله ابدر
ندیمز برنامه کندر لوم • اول تام نشاد یوق بهلوانلدن سامسوار کریسی استیا لوم می یا خود
همان صباحلدن ورلوم می دیدی • رستم زال دخی دیلکلوب دیدکم نامه کوندرمك واجبدر وقت اولکم
رستمدن زالدن کلدکی اشدیجك قورقه کوندره بلکیم سکا قول اولمه سلیمانلدن یوز دوندوره
دیدکم اتاکم برزین ایتدی یا قباد شاه ممکن دکلدر کم سلیمانلدن یوز جوره یا خود سامسوار کوریسی سن
کندره اتاکم نامه یزوك قیرمز امتحان قیلوك دیدی • گیقباد شاه بیوردی فی کاتب ایلرو کلوب سامسوار
برنامه یزدی هم قوتلدی هم استیا لتلدی نامه تمام قلوب گیقبادك الیه صوندی قباد شاه دیدیکم کبی
بونامه اول بلور سز جهان سوز یوز سوز سیاه وین دیدی هیچ کمسنه قورقوسندن وارمغه راضی اولمدی بورزین
یرندن طورب دیدیکم شاها بن قللدن غیری کمسنه اکا ورمز سنوك جوابك ویرب جواب آلمازبن
ورایین دیدی بورزینك سوزی گیقباد شاه خوش کلدی دیدیکم یا برزین اول قلتبانك یی نامه
نشانك کندودن بهلوانك کرجه کم بغایت طبنجه سن یدوك • اتاکم هنوز قرقمازسن وارکم
کاکا دستورسز الاکه • ساقن بنه اکا دنوب کاکا قیلج اورمغه دیدی • بورزین دیدیکم اول صوك
ایشدیم یوب لطیفه ایلدی • ایتدی شاها بن سنك راست مخلص قولکم رستم دستان یوکسه بن دخی

٤٤٩

پاك يزدان حقي انوك جذبندن يوزدندر مزمر اكاد ثمان اولما نمردي قسم باد ايلدي كيقباد اكلمدي انما
كم بورزين كيدر اولباق كيقباد شاه بيوردي وزرادن برعاقل وزير يازلن نامه بورزينه صوندلر يازين دكل
برگون جنك سلطاينده اگر كما تابع مطيع اولما زسه دردي برزين نامه انوب دندي كيقباد دخي جنك يراغنك
اولدي بوكادن سام سوار اول پهلوان روزكار شهريار كامكار قلسطين قلعه سينك اوكنده جايرو
جمن سنبل وسمن اراسنده اوتاغ قورب سليمانوك بكلر بكيي بجويا داعله انورمشدي قرشوسنده زوبين
خصم افكن وقارون بيلتن انورمشدي كمشدن صندليلر اوزرنده بغور قارون اياغ اوزره قلقوب
دردي ياسام سوار اي پهلوان روزكار اوغلك زال دستان كلدكي وجكر كوشك رستم تهمتن كلدوكي
كيي دلك قلورزكم انوك خصم لري كم سنك سنكدخي خصمكلدر كيوكودرله بندن خلاص اولماز قلسين دردي
دلك ايلدي بغور قارون دلك ادبجه بجويادع بكلر بكي وزوبين دخي اياغ اوزرنه طورلر سامك كلوب
قدمنده باش قودلر دلك ايلدي سام دخي سوزلرين صمدي دديكم انلري ميدان اجنده بكا اولبجق كلجي
قلدلر مرد مردان اولنلر بكا شي سوز سيلمك عيبلو كلامي ديله الق ارلك دكلدر ديدي بيوردي
اكين دخي جقودلر خلعت خاص گيورلر كيودخي كودرز دخي كلوب سامك اكني اوبدلر كودلر بو
انورن خود سام سوار دردخي بلما مشلردي زيرا كم سايي سوار ايله بساق قلمشدن كم هيچ كندزين سامدلر
ديوكسا بلميا يجويا داعله سليمان لقمان بادپاي قارون زوبين بورزين بلودي دخي كمسه
بلمازدي جونكم كيو كودرز كلورلر سام سوارد ديكم زنهار ديمكوز كوره لومريني بلورلرم ديدي
كيو كودرز كلوب كوردلركم بو انورن پهلوان سام سوارد رهايسي دخي ياقن كلوب تحقيق بلوب دخي
يورلرين يره سورب ديدلر نظم بلدلركم بودرر سام سوار
پهلوان بركزين نامه ور ثنا دلوب باش قودلر اياغنه شكر ادرلر كردلر او تاغنه
ديدلركم حقه منت بي شمار كم بزوكي كودك اي سام سوار ويردي اجلدن مهلتي عمري زمان
كم مبارك يوزكي كوردم عيان ليك خيفا صدهزاران اه دريغ بلمدن لابوكا جكدوك نيزه تيغ
الدرسك بيزي اولور الدن باتر بلمدوك جكدوك سكا تيغ و تبر ليكه لطفايت پهلوان ايله گرم

٤٤

صوكوزي عفوادوك اي مختشم بويله ديبوب كيوله كودرز ميبر استيوب عذرين يوزين سوريبر

نثر حكيم توليخه جونكم كيوله كودرز سامدن عذر ديوب بويله ديمكدن جانو كوكلدن عفوادوب
كلوب اكني اوبدلر • يركشتردي قاروبله زوبين درن اشغا لجوب انوردلر اندن صنكره
خون كلدي ينلدي اجلدي كيقبادله رستمدن سوز اجلدي ناكهان جاسوس كلوب خبر ويردي يكيم
پاهلوان بهمان مژده بادكر زال دخي رستم دخي كلوب كيقبادله بلشدلر كماير زيله نامه كندردلر
اوش يقين كلدي ددي سام شاد اولوب اتليم خرايجه كرخلعت كيدردي تيز بيوردي يخوياداغ كيوله قرشو
وارديلر اول يگادن برزين دخي نامه اوب يولكم كردي فلسطين قلعسنه يقين كلمجك كيوله يخوياداغ
قرشو وروب كورشدلر خالخاطر صورشدلر اندن سام سوار كلدلر بورزين كلوب سامك قلمنده باش
قيوب آل ايوب مبارك نامسين صوندي سام نامه اوب بورزينه يركشتردي انوردي يخالخاطر صوردي
رستمك زالك افعالين حاكين كندي زندن خبر توجهله صرد غن كندي زين بلمدكلرندن خبركم صوردي برير برزين
دخي خبر وردي سام سوار اوغلي زالك خبرين اشدوب بكر كوشه پي رستمك لحوالن يلوب شادمان اولوب
دخي ايتدي • پاهلوانلر بهمان حق تعالیدن دلرمكه بتم جنكم اجنه زال دستانه ورستم بهمان پهلوانه ضرر دكيه
ددي دخي بيوردي • خون كلدي انواع طعاملر جكلدي ينلدي اجلدي اندن سام بيوردي مجلس اكه كلدي خونلره
كونيلر صفه انوردي • دخي سام سوار برقاج قدح كم نوش ايلدي اهرمندي كيقبادك نامسين اقودلر يازلشكم

نظم

بويله ديشر نامسنده كيقباد كم بنام نامور انور زياد
بنكه شاهم كيقباد آتش پرست نامه كندردم اوقي اي بيل مست ملك ايران خانيم من شهريار
ديلكوجه دورن ايدر روزكار غافلن كرجه صدوك عسكر لرم لماغدن سن سركسب سرور لرم
پهلوانسن لاد مزم حضرتك قهرمانلر ارتوق اولة قوتك ليك بودم غافل اولماكوزاشت
ترك ادوب ياوزلني ايلوك ايت كورمه اوزك خوب بيز اولما زياد جون جهاندك پهلوان اكاه باد
اسب شدي بكزدرلر ياوشه ياوز اولنجق اورورلر ياوشه هم جوتون كورمه عملك اوزك
ساكه دايي ار بوليور آج كوزك رستم دستان كلبدر قاتمه جانوك الق قصلنه بندم آتمه

٤٤١

1 سَخْلَايِنْ جُوقْ بَهَادُرْ نُوكَرِي وَرْبَشِينَهْ صِيبَهْ يُوزْبِيكْ عَسْكَرِي شَيْلَهْ بِلْكَهْ يَا بَهَادُرْ رَهْسَلَوَانْ

2 قِيلِجْمَدَنْ اِسْتَهْ مَزْسَكْ كَرَامَانْ رُسْتَمْ اَلْبَهْ اُولَايِنْ سَنْ هَلَاكْ يَاخُودْ سَتَانْ اَيَكْ جُودْكْ يِرْدَهْ خَاكْ

3 كُولَهْ يِي مَزْيَخْ اُولُورْسَكْ اَهْلِ جَنْكْ جَشْمَكَهْ وَاسِعْ جِهَانِي قِيلَهْ تَنَكْ لَهَاغَهْ اَرْصْلَانْ اُولَسَكْ صُودَهْ رَهَنَكْ

4 جَرُوبَزَهْ دُولَهْ قَانَكْ لَالَهْ رَنَكْ قَفْ لَغَنْدَهْ دِيُو اُولُورْسَكْ يِرْدَهْ جِنْ جَانُوكْ اَلُوبْ قِيلِجِيلَهْ قَانَهْ سِنْ

5 كُلَاهْ اُوجَرْ شَاهِينْ اُولُورْسَكْ يَاخُوبَازْ تَبَرْ اَتَبْ قَانُكْ دُولَهْ اِي سَرْفَرَازْ هَفْتْ سَرْ اَزْدَرْ اُولُورْسَكْ يَا بَلَنَكْ

6 رُسْتَمِيلَهْ اِيكْ مَزْنِي اَنْدَهْ جَنَكْ يِلِكِهْ عَقْلُوكْ بَاشَهْ دِيرُبْ بُوزْمَانْ قَلْعَهْ وِيرْ قِيلِجْمَدَنْ بُولْ اَمَانْ

7 سَرْكَشْ اُولَمَا بُورْنِكِي اُووَارَارْ كُورْمَهْ اُونْكْ كُوزْكِيكَهْ سِيلَهْ وَارْ گَرْسَزْ وِيمِي بَهْلَوَانْكِمْ طُوتَهْ سِنْ

8 مِلْكْ مَالُوكْ هَبْ سَنَكْلَارْ اُوتَهْ سِنْ بُويْلَهْ دِيُوبْ نَامَسْنَدَهْ كَيْقُبَادْ آخِرْ اِغْشِي وِيرْ صَلَوَاتْ كَيْزِيَادْ

9 دَاسْتَانْ رُسْتَمْ سَامْ سُوَارْ نَامَهْ قُبَادْ دَهْ اُولْ قِلِجْدَنْ اِتِي سُودْ لَرِيكْمْ اِشْتِدِي حَكِيمْ قِيلِجَهْ جَنْكِمْ سَامْ سُوَارْ نَامَهْ قُبَادْ دَهْ

10 دَسْتَانْ رُسْتَمْ سَامْ سُوَارْ بَهْلَوَانْ بَغَايَتْ غَضَبَهْ كَلُوبْ نَامَهْ اَلُوبْ جَاكْ اَيْلَدِي دَخِي تِيزْ بُويُرْدِي بُخُويَادَاعْ

11 بَكْلَرْ بَكِي كَيْقُبَادَهْ سَامْ دِيدِلَرْ بَرْعَجَايِبْ نَامَهْ يَزْدِي زَهْرِدَنْ اِيجِي قِلِجْدَنْ اِتِي جَوَابْلَرْ دُوزْدِي نَامَهْ تَمَامْ قِيلُوبْ

12 دُرُبْ سَامَهْ صُونْدِي • سَامْ دَخِي نَامَيَهْ مُهْرْ اُورُبْ بُرْزِينْكْ اَكِنَهْ صُنْدِي دِدِيكِمْ يَا بُورْزِينْ جَهْدْ قِلْكِمْ

13 بِنْمْ قَرَارِمْ قَلْمَدِي • يَارِينْ قُبَادْ كُجُورُبْ قَلْعَنْكْ اُوزَرِنَهْ كَنُوزْ كُلْ بَنْ دَخِي خَاضِرْمْ • بِرِسِي كُونْ •

14 جَنْكْ قِلَالُمْ دِدِي • بُورْزِينْ دِدِكِمْ بُجَشْمِ بِنَهْ سَامْ دِدِيكِمْ رَزْمْ هَارْ بِنِي بِلْدِرْمَكْلْ • اِعْتِقَادْ اِتْدِرْ كُلْ كِمْ

15 بَنْ سَامْ دَكْلَمْ بَغْلَهْ تَاكِمْ رُسْتَمْ دَخِي زَالْ دَخِي خَصْمَانَهْ جَنْكْ قِلَالَرْ دِدِي • بُورْزِينْ نَامَهْ سَامْ اَلُوبْ قُبَادَهْ

16 كِنْدِي • بُويْكَادَنْ قُبَادْ دَخِي بُورْزِينَهْ اِنْتِظَارْ اَلُوبْ صُحْبَتْ قُرُوبْ رُسْتَمْلَهْ زَالْلَهْ • عِيشْ وَنُوشْ اِيدَرْكَنْ •

17 نَاكَهَانْ حَاجِبْ كَلُوبْ دِدِكِمْ بُورْزِينْ كَلْدِي دِدِي • اِجَازَتْ وِيرْدِي اِجَارُو كَلْدِي بِرْ اُويْدِي دُعَاقِلْدِي •

18 سَامْكْ نَامِنِي صُنْدِي • دِدِيكِمْ يَا قُبَادْ شَاهْ اُولْ بَهْلَوَانْكْ قِلِجْدَنْ كُورْدَنْ غَيْرِي سُوزِي يُوقْدُرْ جَاهِ بِي

19 بُودُرْكِمْ جَنْكِ قِرَانْ اَنِي بَنْدْ كَرْدَانْ قِلَايِنْ دِدِي نَامَهْ قُبَادْ اَلُوبْ وَزِيرَهْ صُونْدِي وَزِيرْ دَخِي نَامَهْ اَلُوبْ

20 مُطَالَعَهْ قِيلُوبْ مَضْمُونِنَهْ مُطَّلِعْ • اَلُوبْ يِلُوبْ • اُقُودْ يِكْمْ

21 بُويْلَهْ دِيشْ نَامَهْ سَامْ سُوَارْ كِرْ بَنَامِ نَامِ اَوْلْ كِرْدِ كَارْ وَاحِدْ اُولْدُرْ سَاجِدْ اَكَانَهْ فَلَكْ

30

خالق اولدر یارادن عرش و ملک — پادشاهدر لاشریک لا وزیر — لامکان لاینام لامشیر
اوّل اولدر آخر اولدر هم ازک — ملکنه یقدر انوک قطعا خلل — ذرّه ذرّه جمله شی شاهد اکا
حمد اید وب ایدر قوّه واحد اکا — جمله مخلوق امرنه مأمور انوک — بک سلیمان در کهنه مور انوک
قادر اولکه باکا ویدی قوّتی — ناصر اولکم ساکا بولدوم نصرتی — بیلورم کم حقدر الله الصمد
پاک ذاتی قل هو الله احد — حضرتکدر کیقباد اتشی برست — سن اویرسن بندکی برپیل مست
کرجهان ملکی طوله شاه قباد — جمله لشکر قوبرم بک بک فساد — رستمی یوزبک اولب کیسه دمور
جمله مزارصلان قتلده اولمایه مور — رستم دستانله اولماکه شاد — جملکن قیرم انک عمری اوله باد
شول بهادر بهلوانم اشکار — مزبنی اتمز حضرتله کارزار — جنکی دنیاده کورسه قهرمان
قیلیجدن استیادی پس امان — یدی قت کوکی قوشدن ماری فلک — کوزمه ذرّه کوریرجون سمک
کوکه قایی قلب اولسا طوتدوم — قوبرب صودن سمایه اندرم — اوجکه ققسم صویه اکوزی طولدرم
اومور اورسم جرخی عرشه قلدرم — کودز اوربالبرادم خشخاشی خرد — قومیوب زینه ایدم جمله مرد
جنکمه طوش اولسا اسدله اژدها — تیغوم اودی یاقدن بولمز رها — بن وریکن رستم و دستان ندر
عزرایلم قودیله قیلان ندر — امدی تیزطوت لشکرک جک کل بکا — کرکورانس نیلیم بنده سکا
باکا جاکر اولمزسک بس هان — قیلیجدن بولنی صفمه امان — یابودرکه باکه جاکر اولسن
یابودرکم باشکی تیغله کسم — بوفلسطین پورجنه کنوب اصم
یابودرکه قانوکی دوکم یره — غافل اولما یاقباد اجغل کوزک
کرمه کوکک کورمه ایکن کندوزک — اخر اتشی سوزلرین شیله کوار
نامه سوزین ایشدوبن کیقباد — قادری وشاقدی وکی زیباد — دکله امدی قصه ندر ای برا
ویرصلوت جانله بیغمبره — داستان سام سوار — حکیم قولنجه فکر کم ایران سلطان

عجم پادشاه سام سوار نامه سندن بوزهردن اجی وقیلیجدن کسکون کلکیی کم اشتدی
غضبه کلوب قادری خشمله یلدرم کبی شاقدی دخی اینتدیکم ندده شلوک ناری حقیقون اول جهانه

نُورِ وِجِي كُونَشْكُ هِمَّتِيلَه رُسْتَم زَالِ دَسْتَانْ قُوتِيلَه اُونْ سَكِزْ گَزْ يُوزْ بِيكْ اَرُوكْ جَمْعِيَّتِيلَه اُولْ بَالُورْ سُزْ

نَامِ نِشَانِ يُوقْ سِيَاهُكْ بَاشِنِي كَسْمَا يَنْجَه اُولْ آدِمِ صَانِ يُوقْ سِيَاهُكْ دِرِنْ يُوزْ بِ صَمَانْ كَلْدُرُوبْ

قَلْعَه قَبُونِه اَصْمَا يَخَه قُومِيَامْ دِيُوبْ حُكْمِ اِتْدِيكِ حُسْرَوْ خَزِينَه ءِ لَجْدِي بَادَمْ جِجَكِي كِبِي اَقْ اَقْجَلَرِي قَرَه كُونْ

دَفْعِ اِتْمَكْ يُونْ بِهْلَوَانْلَرْ اُوزَرِنَه صَاجْدِلَرْ اَنْدَنْ رُسْتَمْ جِهَانْكِيرَه اَتَا سِي زَالْ اَمِيرَه يَدِي اِقْلِيمْ خَرَاجِي دَگَرْ يَرَارْ

خِلْعَتْ گِيُورْدِي اَنْدَنْ جَمِيعْ صَاحِبْ قِرَانْلَرْ مَرْدِ مَرْدَانْلَرْ بِهْلَوَانْلَرْ شَاهِ جِهَانْلَرْ اِسْتِمَالَتْ قِلُوبْ كِمِينَه

تِيغْ وَتَبَرْ كِمِينَه زَرِّينْ سِپَرْ كِمِينَه قُورْگَرْ كِمِينَه مَالْ وَگَنْجْ كِمِينَه مَحْبُوبْ مَحْبُوبَه كِمِينَه اِقْلِيمْ وَايِلْ اِنْعَامْ اِتْدِي

وَكِمِينَه كَتَانُولِ وِرُوبْ كُوكَلِينْ اَرَامْ اِتْدِي فِي الْجُمْلَه جَمِيعْ سَرْكَشْلَرُوكْ سِيسْتَانْ سَرْوَرْلَرِنَكْ بِيمْ رُوزْدِلَاوَرْلَرِنَكْ

اِيرَانْ زَمِينْ اَرْلَرِنُوكْ خَاطِرْلَرِينْ تَسْلِي قِلُوبْ مَالْ وَنِعْمَتِلَه طُيُورُبْ هَرْ بِرِينَه اِسْتِمَالَتْ وِيرُوبْ اَيْتْدِيكِه اِي

بِهْلَوَانْلَرْ تِيغْ وَزَنْ صَفْ شِكَنْ دِلَاوَرْلَرْ اَكَاه اُولُكْ يَا رِينْ جَنْكِ سُلْطَانِيدَرْ يَا فَلَسْطِينْ قَلْعَسِنِ اَلْسَمْ

گَرَكْ سَامْ سُوَارِ اَلَه گَنُورُبْ بَاشِنْ گُشْمْ گَرَكْ يَا بُوغَيْرْتَدَنْ بَنْ جِگَرْ خُونْ اُولُوبْ فَتْحِ دَوْلَتْدَنْ اُمِيدْ اُوزَسْمْ

گَرْ كَلَدُرْ نظم يَا بُودَرَكِ دِيلَكِجَه دَوْرَه اِيدَه جَرَخْ فَلَكْ دُشْمَنُومَكْ عَالَمِ اِجْرَه جُمْلَسِنِ اِيدَمْ هَلَكْ

يَا بُودَرَكِ تَاجِ تَخْتِمْ دُشْمَنْ اَلْدَنْ اَلَه بَزْقُبَادَه اَغْلَشَا اِنْسَانْ جِنْ مُرْغْ مَلَكْ فَبِشْ حَكِيمْ قَوْلِنْجَه گِيقُبَادْ شَاه

اُويْلَه دِيجَكْ زَالِ دَسْتَانْ اُوغْلِي رُسْتَمْلَه اِلْرُوكَالُوبْ تَخْتِ پَا اُيُوبْ شَاه دَوْلَتِنَه دُعَا قِلُوبْ اَيْتْدِيلَرِكِه

يَا شَاهِ قُبَادْ اِتْمَه كِلْ فَرِيَادْ نَعْمْ يِرِنِي دُشْمَانْ جُونْكِ بِزْ اُولْ بِهْلَوَانْلَرُوزْ كِه لُطْفَه اَرْسَلَانْ طَاشْدَه بِلَنْكْ اُولُرُوزْ

بِرِيَه اُورَنْ صُودَه نَهَنْكْ اُولُرُوزْ قَهْرَمَانْلَرْ قَهْرَمُوزْدَنْ قَانْ قَشْنُوبْ • كُولْدُرِكِي مَزِيجْ بُورْجَه قُجُوبْ

جَنْكُوزْدَنْ اُوشْنُورْ اَگَرْ كِه اُوغُلُومْ رُسْتَمِي تَهَمْتَنْ بِرْلَه قُولُكْ زَالِ دَسْتَانِ جِهَانْ بِهْلَوَانِ رَخْشِ رَخْشَانْ

سُورُبْ يُوزْگَزْ يُوزْبِكِ دُشْمَانْ لَشْكَرِنَه كِرُوبْ يَدِي بَاشْلُو اُورَنْ كِبِي قَانْ اِجْمَكْ اِجُونْ اَللُو اَلُومَنْ

صَالُوقْ اَلْقَ يَاخُو تِيغْ كُشْتَلَرْدَنْ يِرِيُورِي پُشْتَه اُلُبَنْ قَانْ بُحَارْدَنْ فَلَكْ يُوزِينْ • شَفَقْ كِبِي يَغْلَيَا مِيعْ اَگَرْ كِمْ

جَنْكِ اِيجُونْ بِيكِ بِرَارْ طَالْ كُورْزِي اَتْ طُورْ فِيلْدَنْ جِقَارُوزْ قَافَكْ قَفَاسِنْ طَاغِدُوبَنْ يَدِي قَاتْ يَرِ كُتُورْدَنْ

اُكُوزْكْ مَغْزِ جِقَارَا اُوزْ نظم بِزْجَه عَالَمْ بَهَادِرْ كَلَدِي بِرْ بِهْلَوَانْ

گَلَدِي گَلْمَزْ جِهَانَه كُورَمَدِي جِنْ جِهَانْ اُولْمَزْ عَنْقَايِ قَافَه صِيغَدُرُبْ بِرْدَگَدُرْ تِيغْ دَنْ بُورْجَه قَاجْمَزْ مَزِيجْ اَيْسَرْ اُوشْ اَنَا

٤٤٤

نثر حكيم قولنجه رستم نوهلوان واتاسي زال دستان بويله ديمكله قباد شاه شاد اولوب
مجلسي قوردي خوني يقباد كلري • بنا بخشي يدي خون سالار سلاطين سرور لر كونه حرير بشكيرلر صلوب
اطلس صوفر لر يا يوب طوشه طوشنه الوان كوشي بنيلره زبرجد صحنلر لاجوردي جنا قلريله انواع دلو
لبقلرله نعمتلر قيوب صلادي يوب يدلر شكرني ديدلر • اندن بزم قوريوب زرين بادبلر اوريوب يا قوتي شرابله
پر قلوب پاك اصلي خوب سيم ساق ساقيلر آياغني طوروب لعلين صعراق كشي صفرا قلريله اوب يا قوت روان
بزله طوروب بلورين بلكلري صيغيب صاغ صول سيتاره لين سير قلوب سلاطين سرور لره راحة الارواح
صندلر اندن سازنده لر كونيده لر مجلسي يوزينه صف بزله اتوروب كرقانون ارغنون كرجنك ديلون
كرشسته وبربوط كردف وني ايله كنوردلر بربرينه دوزدلر زخم اوروب كوشماك ويردلر جلوب سير قلديلر
جانودلرني غم وغصه لري سوردلر اندن بلبل قري طوطي طرناج الحانلو كونيده لر ايتديلر مجلسي كرم ايتدلر
شاهله سلاطين عيش ونوش قلوب خوش كجديلر نظم صيغيوب كوشي بانك ساقي لطف النون قدح
راحة الارواح صدي بكلر اوب فرح زهره زهر اصفت مطربلر بربوط جنك كوشادن نيي نوشادن بي داله قلري ترح
نثر حكيم قولنجه يقباد شاه اولجه صبح اولنجيدك يوب اجماكه خوش كجمكله آماكه رستملة اتاسي زال
ديمي شاه مجلسندن جقوب اوتا قلو اوتاغنه كلوب ايران زمينين هلوانلري دخي خيمه سنه كلديلر
جنك يه اغنه مشغول اولدلر نيتا باد پاي طاري آتلرين ايرليوب قزه قودلر • اوج يكرلو قاتي يا يلرين
قروب قربانه قيوب اوج قنادلو دمور قينا قلو لعلين دداقلو بلورتنلو اوقلرين كيشي اغزنه دين قودي يلر
قادن اچيجي شرازي مصر قلجلرين اجدروب جبه وجوشنلرين كيندي يلر • زره پوش اوكوب باشلرينه
قود اشق اودلر براكسكوز دشمان يراغني تمام كوردلر دخي صباحه منتظر اوب دوردلر نظم
ايكي دشمن لشكري قوشوب اوكجه بس صبح صادق اولسي كوزدر لرهر نفس دوزدوب جنكوك يراغني بي قصور
دشمنه بولمق دلرلر دست رس نثر حكيم قولنجه بويكادن دخي سامرسوار پهلوان قارون بيله
شله زوبينله كيوله كودرزله يحو يادع بكلر بكيله بلنك اكلنله اتورمشلردي مجلس قوروب شراب ارغوان اورتيا
كنورمشلردي راحة الارواحدن اجراك علي رغم روزكار خوش كجرك يقباد شاهدن سوز اجماري سوز

1 اجندن جنك اولمق اخبار سجلري • اندن سام سوار حكم ايلدي مجلس تمام طاغيتديلر • بهلوانلر يرلو يرندن •
2 طوردلر جنك يراغن كوردلر اك حربي مرهيا قيلدلر • اندن فلسطين قلمسنك جميع اگسوكن كوردديلر •
3 طوب • توفكلرين زنبركلرين يريرين حاضر قيلدلر • وتخليقرينه طاشلر وطوب توانلرنه كوهرجله قيوب پر ايتدلر
4 برجلر اوزرنه باسبانلر جيقدلر • اريكلرنه توپچي اردلري قوسلر يقدلر • نوبت دوندلر • انده تكبير كتوروب
5 كجشن بيغامبرلر اردلرنه صلوت وروب سليمان دولتنه كلبانك اندلر • آتش پرستلر دينه طعن ادب نمودلر
6 حيقروب دشمان كوزينه واسع بهان تنك ايتديلر نظم غازيلر كلبانك ادرد ذكر حق تكبير • له
7 كافران مجلس قوب نوش ادرشه ميرله پيرسرنا نكه وار مومن يهودي ارمني قيلجين بيلر قورر يايين دنادر تيرله
8 نثر حكيم تولنجه جونكر اولنجه اي دشمان لشكري مرهيا اولونكله طوردلر • صباح اولماسنه انتظار اولوب •
9 صبحدم قجن اوله ديو نظر اوردديلر • جونكه كونش • اولمه صبحدم كه نوران عالمين قاف قفاسنه تاج كه اوردي •
10 ملكي خطاي كي جنتي ملكندن خراج الدي نظم جون سحر وقتي يتيب ايردي صباح
11 مؤذن اذان اقيوب اينديسباح طوردلر اولدم يهلوان سام سوار لها قوب تيغي گيرجوشن سلاح
12 نثر قجانكر اولنجه كجدي على الصباح كه اولادي كونش نورجهان ملكنه مالك الملكي • همان ندكه قباد شاه
13 آتش پرستلر دينجه نماز قلوب دينجه عبادت ادوب • يرندن طوريجه جوشن كيب تولنه قولاق باشنه اشتي
14 اورنوب • خلوت اوتاغندن ديوان خانه جقدي • اندن كيقباد وك حاصلري كلوب برطوس وزير • باكوس
15 حكيم • جالوس حكيم • بيدغروس حكيم • قرق درت اهل حكمت وزيرلريله خلوت قابوسنه سيف لهيا نوب درمشلدي
16 كيقباد شاه كوروب دعا وثنا قلوب اينديلر كه نظم اي اميري شاه ايران كيقباد
17 دولتك افزون اوله عمرك زياد خصمولك باشي كسلون هجو شمع حاسدك بغزي قرسون جون جساد
18 نثر حكيم تولنجه وزيرلر • اميرلر كيقباده بو وجهله حمد وثنا قيلجق شاد اولوب • دفعي يوردي ات جكديلر
19 بنجه ات • كوه پيكر برق سير • باد باخان سيم شكم • پلنك بنا پيرزاده قلغندن • درنا غنه بولاد بوش
20 كيقباد شاه سوار اولوب • وزيرلرده باركاه • اوكنه كلدلر كوردلر كه اوغلي كيكاوس شاهله
21 ايران پهلوانلرندن • صالون • قالون • اكلش • اتوايرقارهر • اتوه بيتي • خاطوخاور • عرقان كوهي • قهرام جبلي

٤٤٦

قَفْقُورِ تِيغِ زَنْ • شِيرْوَانِ جُرْجَانْ • تَغَرْغَرِ صَفْ شِكَنْ • نَاقُورِ شِيرَازْ • بِهْ نَادِ فَرَحْ • صَطْوَانِ عَجَمْ • اَنْطُونِ سِيَوَازْ

قَنْطُونْ • اِيرَانْ تُورَانْ • دِلَاوَرْلَرِي • عَجَمْ جِهَانْ كِيرْلَرِي سَايِرْ بِيكْ دُرْتْ يُوزْ بَهْلَوَانْلَرِيلَهْ • آهَنْ پُوشْ اُلُوبْ صَافْ

بَغْلُوبْ • قُبَادْ شَاهْ بَارِكَاهِنَهْ شُو سُوَارْ اُلُوبْ • سُكُوكَرْ طَيَانُوبْ شَاهْ مُنْتَظِرْ طُورِدِلَرْ • كِيقُبَادْ اِرُوبْ اَنْلَرَهْ عِزَّتْ سَلَامِ

وَرُبْ دِلْ لَجُوبْ • دِلَارِنْجَهْ قُبَادَهْ دُعَا قِلْدِيلَرْ • فَلَسْطِينْ قَلْعَهْ سِنِ يَغْمَا يَهْ جَغْرْشِدِلَرْ • اَنْدَنْ كِيقُبَادْ اُوكُنْجَهْ

يُورُبْ بَارِكَاهْ • اُوكُنْدَنْ سَلَاطِينْلَرْ صَفِّنَهْ كَلْدِي قَامُوقْرْشُو كَلُوبْ بَاشْ اُورْدِي • صَاغُوصُولْ يُورْدِي كِيقُبَادِي

سَنْجَاقْلَرْ عَلَمْلَرْ كُنُورُلُوبْ • طَبْلْ دَهَالَرْ اُلُوبْ جَادِرْدَنْ جِقُوبْ قَلْغَانْ قَرْشُو يُورْدِيلَرْ • بُوكَرْ فَدَنْ رُسْتَمِ جِهَانْ

بَهْلَوَانْ اَتَا سِنِ زَالْ هَرِيرِي آهَنْ پُوشْ بُولَادْ پُوشْ اُولُوبْ • يِكِرْمِ دُرْتْ پَارَهْ جَنْكْ اَلَتِنَهْ مُسْتَغْرَقْ اُلُوبْ رُسْتَمْ

رَخْشِنَهْ سُوَارْ اُلُوبْ • اَتَا بِي زَالْ دَسْتَانْ گُرْگْدَنِنَهْ سُوَارْ اُلُوبْ • اَتَالُو اُوغْلُو اِكِسِي • دَخِي جَنْكْ اَلَتِنَهْ مُسْتَغْرَقْ

اُلُوبْ • سِيسْتَانْ بَهْلَوَانْلَرِنْدَنْ • طُحْلُبْ • عَجَالْ • اَعْقَابْ • اِعْلَاقْ • قِطِيبِ • اَفْوَاقْ • قَطَّانْ • قَضْبَانْ • بِلَسِنْجَهْ

اُلُوبْ اَنْدَنْ صُكْرَهْ يِنْمْ رُوزْ سَرْوَرْلَرِنْدَنْ • قَيْطُونِ • قُسْطَانِ • لَخْلَخَهْ يِ • مَعْقِلْ • مَنْهَرِي • مِعْلَاقْ • مِجْمَعَهْ يِ

مِجْرَي • بِلَسِنْجَهْ اُلُوبْ هَرِيرِسِنَهْ اِسْتِمَالَتْ وِرُبْ اَيْتِدِكِهْ • اِي بَهْلَوَانْلَرْ مَرْدِ مَيْدَانْلَرْ بُكُونْ اَوْلْ كُونْدُرْكِهْ

اَتَالُو اُوغْلُو مَيْدَانَهْ كِرْ سَرْوَزْ • كَرَكْ اَوْلْ نَامِ نِشَانِي يُوقْ سِيَاهْ كُوكْسِنَهْ • بُولَادْ سُكُوي وَرْ سَوْزْ كَرَكْ

خَنْجَرْ لَهْ بَاشِنْ كَسْ وَرْ • قَلْسَطِينْ قَلْعَسِنِ اُلُوبْ بُرْجِنَهْ اَصَاوُرْ كَرَكْ •

نظم

اَلْ نَهَادْ رُكَّالُورْسَهْ بَهْلَوَانْ سَامْ سُوَارْ — كُولَكَهْ يَا مَرِّيخْ اُولُبْ اَتَا بِزِمَلَهْ كَارْزَارْ — جَنْكَهْ كِيرُبْ تِيغْ اُورُنْجِقْ اُولْ بَهَادِرْ فَرْقِنَهْ

قَهْرَمَانْ اُولْسَا اَكَرْ اَنْدَنْ كُنُورْ مِرْ بِنْ طَمَارْ — نثر حَكِيمْ قُولُنْجَهْ رُسْتَمْ اَتَا بِي زَالِ دَسْتَانْ بُو وَجْهَلَهْ لَافْ اُورُبْ •

اَتُ وَفِيلْ گُولَكْدَنْ سُوَارْ اُلُوبْ • جَبَهْ جَوْشَنَهْ مُسْتَغْرَقْ سَامْ سُوَارِي عَلَمْلَرْ • كُنُورُبْ • يَدِي بِيكْ • يِدِي • يُوزْ

يَتْمِشْ • يَدِي سِيسْتَانْ سَرْوَرْلَرِيلَهْ • يِنْمْ رُوزْ دِلَاوَرْلَرِيلَهْ سُرُوبْ كِيقُبَادْ شَاهْ كَلُوبْ طَابُو قِلُوبْ دُعَا اِنْدِيلَرْ

صَاغْ يَانْدَهْ اُوغْلِي كِيكَاوُسْ زَالْ دَسْتَانْ طُورْدِي • صُولْ قُولْدَهْ شَاهْ عَمُّوسِي زَرِيرْ بَهْلَوَانْلَهْ رُسْتَمِ جِهَانْ كِيرْ •

سَدِّ اِسْكَنْدَرِي كِي طُورْدِلَرْ • جَنْكْ يِرِنَهْ اِيرِحَكْ بِيكْ اِكِي يُوزْ اَلْتُونْ جُمَاقْلُو جَاوُشْلَرْ خَشْمْ سُورُبْ • سِيلِ

غَرِيمْ لَابِنْ • صَافِلَهْ كِيدَنْ عَسْكَرِي • سَدِّ اِسْكَنْدَرِي كِي طُورْ غُورْدِلَرْ • صَفْ اَلَايْلَرْ قُورْدِلَرْ قُوشُونْلَرْ دُزُوبْ

طُورْدِلَرْ • مَيْمَنَهْ وَمَيْسَرَهْ قَلْبْ وَجَنَاحْ اَرَاسْتَهْ قِلُوبْ • رَاسْتْ اِيدِلَرْ • كِي حَسْرَوِ عَلَمْلَرِي • فَلَكَهْ قَالْدُورْدِيلَرْ

كوس حربي جالدردلر • بورصرنالر نفيرلر انديروب • اتلر • سهيلندن • ارنلر • نعره سندن فيل كركدان جغر شمسندن
يدي • قات • فلكوك طاس • اوآن ويرون كومركوم اوتدي • اتلر ايا غنك غبار ندن كوكك اجي
بحر قطرانه دونمدي • اغور قزل بنفشي علم شفقه سندن زيبن نهان • لا اله زاره دونمدي نظم
يدي قت پر تورد ايفلدن قلمدي پير • كوك كركات اولدي تورد قحط نير • زين لر اوجي جغر مي جشم شمس
يل علمدن اسمكا بولماديي يير • نثر حكيم قولنجه كيقباد شاه رستم پهلوانله وزال دستانيله قجانكم
لشكرين جنك يرنه كنوروب فلسطين قلعه سنه مقابل معارض • آت فيل باشين جكوبكه طوردلر • سليمان
لشكريله اول سياه دلاور قلعدن نوكهله جقار كلوردي يو نظر ميدانه صالدلر بولر بونده بزم قصمون
ازان جانب سام سوار جهان پهلوانه كلدي • جونكم اول پهلوان روزكار نره شير شوار پهلوان جهان
ابن نريمان بن كريمان • آل قهرمان بن قاتل اول صاحبقران سرور سليمان صنجدم • اولد وغن
كه كوردي عقاب كبي يرندن طوردي پاك صودن ابدست الوب • موسي بيضا مبر شريعتجه صبح نمازين قيلوب
سجديه يوز سوردي اوزاد اقيوب • ديو شيطان بويين طقيوب غازدن نيازدن • فارغ • اولنجاق
قارون پيلاتن • زوبين جهانكير • كيودلاور • يورزين جهانسوز • بلنك آفكن دزدار له سليمان بكلركسي هو يا دع
آهن پوش الوب خلوتي سامه كروب • سلام ورروب • دوام دولتنه دعا قلدلر • اندن • قارون پيلاتن اينديي
اي پهلوان • روزكار اميير سام سوار مزده اولسونكه • بوكون ارنلر ميدان اجنده اوغلوك زال دستان
وجكر كوشك رستم پهلوان كورجكين • حسرتدن دفع الوب • وصلنه ايره جكين ديو • سويلجك •
سام سوارلوك كوزلري غماك • اما كه قلبي مرضناك الوب كاه برزمان • غملكين ديل الوب خيرته وارديي
كاه برزمان خندان الوب • شكر يزدان قلوب سجديه يوز اوردي • بو يور قارون پيلاتن پهلوان
صف شكن اينديكم يا پهلوان جهان • سبب ندركه كاه غملكين كاه شاد اولدك • جواب ويردي كه
يا قارون شاد اولد غومر اولدركه • اوغلومز زال دستانله جكر كوشه رستم يوزين • كورسم كركدك •
اما كه غملكين اولد غومر بودركه مرد ميدان اجنده كندمه • بلدر ميوب • كندو لرين • كندو لرين بلدر مجبور قفا لرينه
تيغ وخنجر كوزركران اورسم كركدك خوف ايدرم • انلردن غيرت قلوب بنمله اينشه كركدك قضاي آسمان

يتشه اولمزدن برخطا جقه جكر كوشلرموك جسمنه زخم اريشوب هلاك اولكرديلك قاروريلتنله بهلوانلر
ايتديلر اي آل قهرمان قهرمان دوغمسك لطف يوزندن ميدانه كرسك جكر كوشلروك آشنا لق ويرسك محبت
قشاغن برك جنك جدال ترك ايلسك رستم ديجي اتابي زال دستان حضرتوكي سام سوار اردوكين بلا كرخاك بايكه يوز
سورب شاد اولوب خدمت فلاكر گيقباد شاه ديجي طاپوكي سام سوار اردوكين بله اخيا كرين آلوكه ورب جانوددلرن
حضرتوكا قول اولكي سن سام سوارك جنكنه يدي باشلو اورن ديجي دياميز مزيخ فلك ديجي جنكولكه كيرمكه اوزينه
بيامز نظم كولكه مزيخ اتيمكا سيزوكله جنك اتسه واريع جرخ اولكه جشمينه تنك
طاغده ارصلان صيد مزد رطشه مار قورده اژدر فيل كرصورده نهنك نثر حكيم قولنجه قارون بيل تنله
زوبين بهلوان ايله ديجك سام سوار اينلي اي بهلوانلر مرد مرد انلر اكاه اولوكله بيك يلانچي آيو آدي
بهلوانك برنفسي يلزلك اتسه آدي صنور زيراكه نقدر كشي جهان بهلوان ديجي اورسا ارنلر ميدان
اجنه كندويه مقارن بهلوان كورسه سرفرز جهان جنكنه كرسه نامو ناموس آدي صانو كوزلك كركك
ارنلر جيزين ايزلك كركك اول ميدانه كرن بهلوانه مقابل معارض اولوب طورمق كركك • اگر اول ارديليوب
ميدانه كرن بهلوان صلب اوغلي ديجي اولورسه فرقنه كوزكران اورمق كركك اگر جه كه جهان بهلوانلر
ضربله اوربوب اوغلن ياخو اتاسن كه يقر اگر جه كه باشن كسوب كوكسنكه جقر • اتا اوغله قارن قباكه اوغلن
هلاك ايدوب • حسرت اوديله كندويجكرين طاغليا • اتاكه اوغل سركشلك ايتسا اتايه لازم در كه اوغلي الدرين
قفاسنه بغليا • امدي بن ديجي بلدورمزين اوغلومزال دستانله وجكر كوشه رستم جهان بهلوانله بلوشوب
جنك ايدين اكسن ديجي ضرب وحربله يقمغا آهنك ايدين تا كه صكره دميكرله اگر جكم سام سوار بهلوان
جهاندر • اتاكه ثمديكي عصرده قرتوت المش پير فايدر جهان دست بهلوان المق بن لا يقدركه هم
نوجوا نوزهم بهلوا نوز ديوب مرد دعوي ايدرلر • نفسومه كوچ كله افضلي بودر ارنلر ميدانه بوكون
كرم اوغلومزال دستان وجكر كوشه رستم بهلوانه كورز كران اودم ارديكله انلري اتدن
يقام خنجر جكوب كوكسلري اوسنه جقام • اندن صكره كندويي انلره اظهار ايدوب سام سوار
ايدوكي بلدورمز ايوب قوب • هر برسن بغزومه باصوب يدن قلدورم • اندن صكره انلري ديجي سزوك كبي

يزوك كبي بكا مطيع فرمان قلم دخي يا اكوز كيقبادك اوزدرت كريوز بيك لشكريه قلج اورام تورك خلفنك
قانلرين قره يره قاروب كيقباد ارسلانه دوتام سليمان حضرتنه التم زيراكه شمدي بن اكا دوستلق صورتن
كستر مزمركه اول آتش پرست بن يزدان پرستم • سليمان بيغامبرن دوستم ويردخي بوكه كيقباد سليمان
قلمسي اوزرنه كلشي اول بيغامبرن عاصي الشي • امدي بن سليمان بيغامبرك جانودلرن قوليم جانودلرن دوستنه

دوست دشمانه دشمانم — نظم — شه سليمانندر شه محمود موز
خذمتين اتمك اداسي مقصود موز — جون نبي مرسل اولدربي كمان — امرينه مأمور ادر معبود موز
اول بينك صدقنه شاهد بخم — منكر يسه نوله گر مفسود موز — سخه يوقدر بربهادر شير نر
يتغوك زخمن بيام مشهود موز — اول ملك درگاهنه الدق بنده جون — خذمتي ايدركه اولدي شه مسجود موز
بويله ديوب پهلوان ساكن اولور — ويرصاوات حقه نومو عود مز — قصهٔ اسكندر كبرا

حكيم قولنجه سامر سوار بنده پهلوانلريله قارون پيل تن وزوبين پهلوانله جواب ويرمكله اتماكه بزوم قيقمز
ازار جانب سليمان حضرتنه كلديكه رحيم لعين سليمانك سلطنتين كوريب حسد التوب بن بوخاتم سليمان
الندن الدرمنجه راحتلغوم بوقدركه ديوب عنتر جاذويه كتمكدن ودنس وكنس كه وزراء
شيطاندر وامرآء ملاعيندر بني اصفر له اندلوس ملكينه ايغوا ويرمكه نيت اتمكدن • اتماكه سليمان حضرت
عليه السلام بني اصفر ملكيله اندلوس ملكين كندويه مطيع فرمان برقلوب دخي اول شاذ ولغله لقمان
حكيموك يوزنه بقدي • ايدر ياحكيم جهاندن ديه وعمر اطوالي جهاندن ديه لطف ادب يله اسكندر كبرا نك
سركذشتندن وبحر ظلماته كروب تفرج ايدوكي كوه دشتدن خبر ويراشده لوم وابحيوة نوجهله طلب ادوب
اله كنور مدوكن بلا لوم دينجك لقمان اكبر جواب ويرب • ايدركه ياسليمان زمان اكا اول كه اول
زمانكه اسكندر كبرايله اول معتبر قلعه كوردك • بادپاي مقدم كندردك بادپا دخي سحر يلي كيبي كيدي
اني كوردكده بادپاي پرخاشر كشي الوب كنوردي • اندن اول شخصك دلني كمسه بلمدي اسكندر كبرا
كميسنه اندن افلاطون كحاله امر الدي دلن بلوب سيلشدي نه ديدي ديلنجه ايتدركه نه قويدن سز ايتديكه
حق تعالينك قولاريندن شول قرشوده كورنن قلعه اولور هركون حق تعالييه عبادت قيلورز كلني كيدني

٤٥٠

1 ميمارزادلر • واما يزنه قومدن يزكه شيله يحدني شمارلشكرجكوب بوبحر ظلماته كروب كلدكوز • افلاطون
2 كحال دخي اسكندر كبراي كوسترووب ايتديكه بوكا اسكندر ذوالقرنين درلردي • اقاليمكم اداره ويرور
3 اولر بزلركي قوللريوز وبوكورنن عسكر جميعسي بوشاهك فرمانن برنده درديوب • آب حياة استيوب بو
4 بحر ظلمات كنارنه كلدي ديو • خبر ورنجه يربلوك قومدخي كلدي قلعه يكه لشكر توزكروب • اختياط
5 قلوب خبر الغا اول قومدخي كلجك مقدر كلن برمختشم انلره خبرورديي • اندن اول قوم اسكندر كبراي كوريب
6 كيدوكن بلوب عزت قلوب رحملسي طابو قلوب سكندرك دوام دولتنه دعا اول شاه سرورك ايام رفعتنه ثنا
7 قلوب ايتديلركه اي شاه هفت كشور شاد كلدوك شادي كنوردك سعادتلو سايكي يارمونه صلدك ورا اولر اولرمنه
8 خبر ورلوم حضرتكي بلدرلور نعمت نزول برلكلوب خدمت قلالم ديوب اول قوم قلعه لرنه كيدلركم مكر كم
9 انلر جاذولردن ايشي اول قلعه اولورلرا يشي بيك يدي يوز ساحر يري درلوب اسكندر شاه يكيدوكن
10 بلوب اسكندر كبرايله لشكرينه قصد ايدلر ديتدلر درسو قلعه دن اينوب سوره كلوب شاهك لشكري
11 جبجوه اوب بحر قلدلر اسكندر جرسين قونب اتوردي يري جبجوه سحرله اودتدي يانديبانا
12 جادر خيلكه ايردي اسكندر جريي اني كوريب اوركوب اسكندر اوزره قاجدلر غلو قلدلر اسكندر
13 غلوي اشيدوب نظر قلدي كوردي يكرديا لين قونب اتورن جري جورسندن اودطوتب سوره اوزرنه كلور
14 اسكندر كبرا اول زمان اول حال كوريب خيران اولب ايدر اي خضر زمان بونه حالدر نظم
15 بونه آتش بحريدركم لشكري يا قب يناور بن بوآصل كورمميشم عالم اجره دانجي ناور جاره قلكم اشبو اودي خضر تولسونيده
16 بخدا جمله لشكري يا قبن كل اندي وار نثر بس اسكندر كبرا ايله دييجك اندن خضر زمان ايدر ديمن
17 كيدلر جاذولردي كلوب سني سوزيله مفتون اتدلر كندلر بغور بحر قلوب سكا قصد ايتدلر وحم حق تعالييه
18 صيغنوب • ال كنور لوم بن دعا قلاين سز آمين دي اولاكم حق تعالى بزلري جاذو بحرندن خلاص قيله
19 دديي • بس يا سليمان اسكندر كبرايه خضر زمان ايله دييجك بوزحقه دوتب ال كنوريب خضر دعا قلدي
20 شاه آمين ددي • دعاحق حضرتنده مستجاب اولدي نظم خضر خاضر ال كنوريب اندي سوزكم اولدعا
21 حق تعالى يكندرك بوحاجتن قلدي روا ديكله اميدي قضه ندن اندن نرح ادم ليكه ورهل من صلوت بن جان مصطفا

نشر اولدقدن صكره خضر عليه السلام كه دعاسي مستجاب اولدي انلرك حق تعالا امر ايله هوادن يرلوته پيدا اولدي
شويله كه كوك يوزنك قبلدي • انلرك اول بولندقي برعجايب وهنا ك يغمور يغدي اول سحر اولدن سيندروب سيللر
يوردي يغوردي كجك اسكندر كبرا بيوردي • اون التي گز يوزبيك ارسوار الوب جادولرك قلعسين كوزليوب دريا
مثال موج اوروب خضر عليه السلام كه سكندر جري جكوب قرشو كرتن قلعه كندبلر • تاكم اوه سحرين ايدن جادولر دخي كوردكلرك
سحرلري اودي كوزليوب يناركن برقيتي يغورلوب سوندي • انلرك دريالين جري سوارالوب سردي قلعلرنه كلدر
بكي يدي يوز جادو اول حالي كوروب قلعلرنه ايروب كروب سحر ايله قلعلرين برگدنجه اسكندر دخي
اون التي گز يوزبيك ارله دريالين كوزليو كوملوب ايردلر قلعه جادولري كوردي يلدرسوغر يوقلوب يوريش
اتدلر سكندر لشكرنك هيبتندن شاشدلر سحر قلمايوب دوشدلر اسكندر سرور ايله سوره قلعنك قاپوسنه
ايردلر كوردلر قرشوكلن جادولري قردلر قصه دراز قيلمايلم قلعه الوب بكديوز جادوي درسوقروب
قلعه تابنيادندك يقوب خراب قيلدلر اول كون اول كجه دخي اندن الوب يارندا سي گوج قيلوب كندوك
اون درت كون يوريوب شادكامليلرديارنه ايردك سكندر خضر ايله وزيرلرله مقرر ايلرله وبن لقمان حكيم ايله جري
اوكنجه كدركن كوردكلري قرشودن برقج اتلو واشكلو كم بتركم يوزر كلوبلر انجه كم يقاين
ايرجك اسكندر اله وزيرلر كوردكلري قرشودن كلنلرهب عورتلر ارسوزديرلوب قنده كدر اوله
صورلمي صورميالمي ديوب كجدلر قرشولرندن برمعظم شهر دخي كوزلدي • انجه كم برين ايردلر كوردي يلر
اكي عورت اكوزلر قشوب جفت سورر لر • اسكندر ايلدر تعجب عورتلر سورر جفتي دينجه كوردلركم اكي
عورت دخي طوروب اودن كسرلر • اسكندر اني كورجك ايلدر بورك شول عورتلره صورك قاني ارلريكم
اودون كندولر كسرلر وجفت كندولر سورديي اندن واردلر اول اودن كسن عورتلر قاتنه وروب سلام
ويردلر اول عورتلر دخي بوورانلري كورجك اول نظر وهم الدلر بالفارين الدن صالدلر • بونلر ايتدلر اي خاتون
كشلر قاني ارلر كوزكم اودني سز كسرسز جفتي دخي سز سورر سز ديدلر بونلر بويله ديجك اول
عورتلر دخي اوزلرين دروب برين بقشوب تبسم قلوب ايتديلر اي سرورلر سز نكشلر سز كم بودياركه حاين بلمز سز
بونلر ايلدر بزاسكندر كبرانك آدميلري وز اسكندر كبرا آب حيوة ظلماته كيدن يورر سز لري شيله عورت

كورجك بري كوندردي كم سزلري سزدن صراوزدديلر اندن اول اودن كسن عورتلر ايتديلر اي سروزلر ايسكندر كبرا

نظم

ديدلر كم اي اميرِ تاجور ... ايجومزده يوقدر اكلاهيچ اثر

جملهٔ عورتلردر ارسوز تمام ... بويله خلقت ايلدي رب الانام ... شه يكندر ايشدوب خبر ان الور

قدرتي حقي كوربُ و آله قلور ... بلدي حقك قدرتيدر اشكار ... كم ميسوز اورر انسان كامكار

خبرته وردي تمامت تاجور ... ويرصلوت مصطفايه ماحضر ... نشر بونلر اول عورتلردن اولر

خبري ايشدب غايت عجبلدلر • اندن ايتدلر اي خاتونلر بكوكز ثمدي قندهدر ايتدلر تختكاهنده • بونلر ايدور

تختكاه قنده در ايتدلر شول قرشو كورنن شهر معظم شهر يارموزك تختكاهدر اندهاولور ادنه شادكام دررلر دديلر

بونلر دخي عورتلر خبرين الوب اول آخر خبر وردلر • ايسكندر ايشدوب خالقك قدرتين حكمتين تحسين قيلوب

بريكن دخي روشن ايتدي • اندن ايسكندر كبرا بر قاچ كشي كندوي • ايتدي يورك بوزنا نلروك شهر يارنه وارولسه

كلد كومز بلدرك كوردك نه يوز كوسترر سزه بزدخي اكاكوره ادا اولمز انلرك اعتبار ددي • ايسكندر حكم

بونلر دخي عقاب ماتندي كندلر • شادكام شهرنه يتدلر تاكم شهروك قابوسنه ايرشدلر كوردلركم قابوجلري

عورت اول قابوجي عورتلر بونلري • اول نظر كورجك وهم الوب ايتديلر نه كشيلر سزكم سز جلاين كمسنه

كردكز يقدر بونلر ايدر بزا يسكندر كبرا ادميلر يوز شادكامه الجلاله كلدوك ددلر • بونلر دخي انلري

الوب بكلري سرايته كلوب شادكامه خبر ايتدلر • شادكام دخي ايسكندر كبرا خبرين ايشدوب شاد خرم

الوب بوردي • بونلري كوردلر كوردلركه بر معتبر قصر قصرم كروب بر عجايب ديوان كوردلر بنا بر تخت اورلو

اوزرنده تاجدار بر ملك اتورمش قفاسنده قفادارلر طورمش قصر ايچي طلو ميرو سپاهيلر سائر سلبلر

كم طورمش كم اتورمش ويي جملسي عورت كم بر اري يوقدر شادكام دخي بونلري كورجك سطوت صلابتلرين

بكنوب وزيرلري عورتلر ايدرجهانده ار اولمق بونلروك بي السادي • بونلر دخي روان شادكامه قرشو

باش قيوب دعا قيلوب ايتدلر اي سلطان زمان ايسكندر كبرا ظلمات ديارنه كده يورر آب حيات بولنور • اوش

شهروكه يقين ازدي بلمش اولوك ددلر • شادكام دخي بونلردن اول سوزي ايشدنجك • روان ايغ اوزرنه طوروب

قول باش اوزره اوروب ايدر اول ايسكندره يوز سوريو قرشو طورالومر الالومر شهرمون كلالومر اندن كلدو كنجه

خذمت قلاوز مردیوب شادکام میر سپاهله سوار اولوب اوکشیلر اوکاصلب ایکندر کبرایه قرشو کتدیلر یتدیلر
بوجابندن دخی ایکندر سرور ریاله اولورکن عورتلری کوریب عجبلشوب عرتلشدیلر اندن شادکام ایکندر مرحبا ایوم
اولوب شعرنه کلدی قصرنه ایکندر یی دعوت قیلدیلر • شاه شهردن طشره قوندی اندن الت گزیوزبیک جری ایروب
اول شهر جوره اولوب قوندیلر • شادکام قومیله جیش ایکندری کوریب خبرسن قلدی اندن شادکام دیلیم نعمت نروک
اولوب ایکندره کلوب خذمت قلدی • ایکندر سریرنه اتوریب الت گزیوزبک اردیوندن دتدیکم طوردی کیم
اتوردی مرضع صندلی قودیلر شادکام دخی ایکندره قرشو اتوریب بر زمان یدیلر ایچدیلر • اندن ایکندر کبرا ایدر ای
امیر زمان نه عجب بو دیارکور قومی قوعورت هیچ اریوق فصل بر برکوزدن یه یجه اولورسز اورر سز دیدی
اندن شادکام ایدر ای ایکندر زمان بوشهر موزه بر اغاج وادر غایت اولخان یلی اکا هیچ کزندا ایرکور مز
یاز قیشی شیله سبز سرسبلند طورر • اول انجو بز قومك قبله کاهدر • اندن اول اغاج دینده بر یکار وارد ور
شیلکم صوی قوت روان اولور • یا ایکندر بز قومدن قجان برسنه عیال کرک اولسا اول اغاجه ورر بر قیون
قربان قلور اندن قرنن اول اغاجه سورسه یاخود یوجا عرورسه بر قزطغرر یا آدم دیوجا عرر سه ارا اوغلان
طغورر ودخی اول اغاجه قرنن سوریجك اول یکار صویندن دخی اجرهم غسل قلور حق تعالی امریله حامله
اولور طغور ای تمام اولیجق طوغرور اوغلان طغورسه فرق کون دیری اولور اولور قزطغورسه تغلور

نظم

یاتماز اوغلن طغنجق عمر سرمزی ثمار — یایله دیشی طغنسه یاشر عمر سورر کا مکار

خلقتمز اصل بوکه یا ایکندر اولدی شرح — بوکا هیچ تا خالقك حق قدرتینه یی قرار

نثر اندن ایکندر کبرا شادکامدن اول عورت نوجهله فصل اولدوغنی ایشدوب حق تعالینك کمال قدرتنه تحسین قلوب شادکام
برله اول کون یوب اجوب یاردیدی وداع ایدوب کوچ قلوب کندك یکرمدرت کون دخی یوردك حیرت ظلماته
ایردك ایراق یردن قراکویلی کوردی یخدسورب یقین ایروب برالوصو اوزرینه قوندق • ایکندر کبرا
لما ایشدیکم قراکولق اجنه نوجهله کرو خضر صورتی نه دیدی • ایدر ای خضر زمان بوقراکولغه نجه کرمك
کرك هم آب حیات دخی بولیجق ندن بله وزکم آب حیاندن دیدی • اندن خضر زنه ایدر یا ایکندر لشکری ایکی بولا اولور
یاردی بونه اردوده اتورسن یاروسن الم کرو لوم آب حیات بولا نوز اوردو بکلینه کنوروسون دیدی

اَنْدَنْ يَا اِسْكَنْدَرْ هَرْ قَرْقِ كِشِيهِ بِرْكِشِي بِرْ اُوبَالِقْ كُنُورُوزْ اِيرْدُوكِي صُوبَهِ اُولْ اُوبَالِغِي قَرْشُو صَلْسُونْ بَالِقْ هَرْ قَنِّي
صُودَهِ دِرْلُورْسَهِ اُولْ صُوعَيْنُ الْحَيَوَةْ دُرْدِي • اَنْدَنْ اِسْكَنْدَرْ بُيُورْدِي دَخِي جَرِي اُولْ كُونْ اُولْ كِجَهِ
اُولْ صُوا اُوزَنْ اُولْ بِيرُوبِي قَلُوبْ قَرْقِ كِشِي بِرْ بَالِقْ بُولُبْ آبْ حَيَاتِجُونْ دَخِي لُولُمْ كِمْ قِرْبَهِ حَاضِرْ قِلَادِلَرْ
اُولْ كُونْ دَخِي كِنْدِي اَنْدَنْ جِينْ سَحَرْ اِسْكَنْدَرْ يِرْدَنْ طُورُبْ سَارْ سَلَيْلَهِ طُونَبْ سُوَارْ اُولْدِي اَنْدَنْ سَرْ
عَسْكَرْ دَخِي اُولْ اَتْ گَزْ يُوزْ بِيكْ جَرِيكْ اِكِي يُوزْ بِكِي اُودُوزَهْ تُودِلَرْ دُرْتْ گَزْ يُوزْ بِيكْ اَرِي بِرَاقْ قِلَادِلَرْ
اَتْ يَكِنْلَرِنْ گَرْدَنْ زِنَهْ لَرِنْ بِنْدِلَرْ قَرْقِ كِشِيهِ بِرْ بَالِقْ لُودِلَاوَرِي بَاشِ قِلَادِلَرْ اَنْدَنْ اِسْكَنْدَرِ كُبْرَا
قَرْقِ دُرْتْ بِيكْ خَاصْ قُولِي قَفَا سِنْجَهِ اُلُوبْ وَزِيرْلَرْ سَلَاطِينْ صَاحِبْ سَرِيرْ كِرْيَا نِجَهِ خِضِرْ زِنَهْ وَبْ ضَعِيفْ بِرْلَهِ ظُلُمَاتْ
گَنَارِينَهِ كَلُوبْ طُرْدُقْ اَنْدَنْ لَشْكَرِي صَفْ صَفْ قِلُوبْ بِرْ بِرِنَهِ قُولْ وِرُبْ قُولَا يِلَشْدِلَرْ اَنْدَنْ خِضِرْ اَيْدَرْ
يَا اِسْكَنْدَرْ دِي اِمْدِي عَقَبِجَهِ يُورِي يُوبْ ظُلُمَاتَهِ كِرُوبْ قُولَا غُوزْ اُولْبْ كِنْدُكْ نِجَا يَا سُلَيْمَانْ خِضِرُوكْ اُولْ زَمَانْ
بِرْ قَجِيسِي وَارْدِي دُعَا اَقْيُوبْ قَرْشُونِهِ صَلْدِي • حَقْ تَعَالَى اَمْرِيلَهِ اُولْ قَجِيدَنْ شُعْلَهِ اُودْدِي • اَتْ يَارِدِي بِرْ يُوزِي
اُولْ شُعْلَدَنْ كُودِ فُودِي خِضِرْ زِنَهْ اُولْ شُعْلَهِ يُورْدِي • اَرْدِنْجَهِ اِسْكَنْدَرْ بِلَهِ يُولْدَكْ بِرْ بُو وَبْرْدِنْجِي بُوكِهِ
خِضِرُوكْ بِرْ مُهْرِي وَارْدِي اُوزَرِنَهِ دُعَا اَقْيُوبْ مُهْرِهِ اَتَا دِي مُهْرِهِ دِمْشِقِي طَاسْ مِثَالِ اُوتْرْدِي اَتْ يَرِشِمِي بِرِهِ
يِتْرْدِي • دُوشْدِكِي بِرْدَهِ مُهْرِهِ مَشْغَلَهِ لَيْنِ اُودِكِ يَا نُبْ شُعْلَهِ وِرُورْدِي • خِضِرْ زِنَهْ اَنْدَنْ مُهْرِهِ اَنْدُونِجِي بِرْدَنْ
دُشْدِكِي بِرِهِ دَكْ كُورْدِي كُودِكِي بِرْ صُوا وَلَهِ اُوبَالِغِي بِرْ كَبْ تَجْرُبَهِ قِلُورْدِي • اَنْدَنْ اِسْكَنْدَرِ كُبْرَا
سَلَاطِينْ • سَرْوَرْ لَرْلَهِ خِضِرْ اَرْدِنْجَهِ يُورْدُكْ بَايَقِي لَشْكَرْ صَاغُوصُولْ قُولْ قُولَهِ وِرِبْشُبْ صَفْ صَفْ يُورْدُكْ اَمَا
يُورْدُكْ لُوزْ يِرِي تَفَحُّصْ قِلُورْدِي بُلْدُقْلَرِي صُوبَهِ بَالِقْ صَلُورْ لَرْدِي دِرْلَرْدِي كِرُو اُورْلَرْدِي يُورْ لَرْدِي قِصَّهْ
دِرَازْ اِتْمَيَالُومْ بِرْ كُونْ بِرْ كِجَهِ ظُلُمَاتْ اِجِنْدَهِ كَزْدُكْ يَا نِدَا سِرْ قَرْ اَوْلُقْ قُومِنْدَنْ بِرْ فَجْ كِشِي بُولُبْ اِسْكَنْدَرَهِ
گَتُورْدِلَرْ • اِسْكَنْدَرِ كُبْرَا اُولْ قُومَهِ اَيْدِرْ نَهِ قُومْسُزْ بُو ظُلُمَاتْ اِجِنْدَهِ نَدَرْ بِزْ دِي • اُولْ قُومْ اَيْتْدِلَرْ بُو دِيَارِي
ظُلُمَاتْ قُومِيُوزْ بِرْ مُوزْ يُوزْ دُمُوزْ سُوبُزْ دُرْدِلَرْ • اَنْدَنْ اِسْكَنْدَرْ اَيْدِ بَا قُومْ بُو دِيَارِ كُوزْدَهِ بِرْ عَيْنْ وَارِيشِي
آدِي عَيْنُ الْحَيَاتْ دِرْ • اَنُوكْ صُوبِنْدَنْ اِجَنْ صُورِ اِسْرَافِيلْ اُورْلَمَا يِنْجَهِ اَلْرَبِّي اُولْ عَيْنْ قَنَهْ قَنَهْ دُرْ بُولُورْ سِرْ دِي اُولْ
قُومْ كُلْشْدِلَرْ اَنْدَنْ اَيْتْدِلَرْ اِيدِلَاوَرْ بُو دِيَارْ قُومُنِكْ دُونْ كُونْ اِيچِي كُوجِي اُولْ عَيْنُ الْحَيَاةِ اِسْتَكْدُ

٤٥٥

1 كمه بولغا اينجاره بمادي باورسز الوب بولمدي كندي ودخي اسكندر كبرا اول قومدن اول خبري اشدوب

2 كندي ظلمات اجرم اوح كون اوح كجه يوريب كزدك آب حيات بولمدي نظم

3 جوق طلب قلدي اسكندر استيب آب حياة تا قيامت عمر سوب بوله اجلدن اول لجا جاره قلوب بولمايجق اولدي عملين تاجور

4 درد موندن دوتيب جانى جكردي اضطراب نثر اول كجه بغور اسكندر جرسنه برايشي قلدكم كوزلر كورمشي دبلر خبرن

5 وبرمش دكلدر شيله كم جريتا رمدا ولدي خاص • وعام جمله شاشدي • نظم

6 برعجب بغور بغدادي غايت قتي غرقه لنكر وردي اوله الدي سيلاب راتي كوردي بعد فلك كوملدي دريا اول زمان

7 صاز يامت قيدي تيز خلق ايدي انى نثر اسكندر كوردي كم صويه جاره بولمدي بغور نوب طلمسا تلدن

8 حقق ايدجكه اولدي • سوردي لشكرله برين ايرشدوك شيلكم جمله يا قوت نيروزه لعل كوهردي ات ايا غنده اول

9 قيمتي طاشن شيله جمله خاص عام اشتدي اندن اسكندر طل اوب به اوازبلندي له جاغردي كم يا قومرات ايا غنده

10 جمله اين طاشدن كنوردي دخي بشمان كنورمينده بشمان اوله دي • اسكندر كبرا جاغردوغنى ميدسماهي

11 اشدوب ايتدلر جونكه بوطاشدن كنوردن بشمان اولور ندلومر كنوربكم ايدر كنوردن كنورمان دخي بشمان اولور

12 كنورمدر بشمان اولنجه كنورمكم اولايدي اول قيمتي طاشدن قاشدن كنوردلر كم قويان كم ايتكن

13 كم قربان كم ات توين سن لمادلر • كندوك شيخي كودن برين كلدك ظلمات اجنده قندق بردلو قوم كوردك

14 كه قومر يكي قاينا شورلر غايت جوفلق • وبر صعب قلعه وار عجكم وعالي ومنظم كومردن يا پلش • آما كه

15 يري قومر سيل برات قوشمي اوله قلعانك برجانبندن اول قومر ايروان الوب اقر • اسكندر جرسندن هركم اول قومه

16 كرمك قصد ايتدي سه قومه بانب نا بديد اولدي كوردكده قلعيه كجمكه جاره يوق • آما كه تدبيرايتدوب

17 قلعه يكنه اولاطون كحال مكنوب يازوب براوقه بغلوب بهلوانلردن برتيرانداز ه وردلر يدي سكرلو يا يله يدي

18 يكلو براوق برتاب قلوب اندي راست اوق قلعيه دشدي اوچي الوب يكلدكه الندوب نه دلجه اولدوغنى بلوب

19 اتيوب اتلردخي يازوب اسكندره لجيله كندردلر بكيله قوم جب صنجغم اسكندر كبرا مجلسنده حاضر الدلر نظر

20 قلوب كوردكده باشلري طوبي شكلنده آما كه قدو قامت وضع اندام آدم شكلي ال ايا ق يرلو يرنده وبرعجب

21 دخي بوكه ناطق انسان دكيلدر همان صدا يي طوبي اوازنه بكزر وبرعجا بيانى دخي بوكه يوزنك وبوينك وقفاسنك

يوكلري وارطوبي يوزنكي يوكركبي يشل وبلنه برقوناسروار اغاج بيراغندن وارقاسنه كيدوبي دبي اغاج يبراغندن
موزيبراغي شكلنه امّا غايب بيوك بسملهء اسكندر كبرايه صندي افلاطون كحال نامهء اسكندر كبرا
الله ويردي يتشي اكي دلدن لهشرم اولماغي عجز كسترب بكا وردي عنايت حق برله ياسليمان بوحقير لقمان كوردم مكتوبده
يازلشكله بسم الله دالتي والطول من الفقير الى الله الا الله سكندر المعتز بالله انّا مساكين لبست لنا اموالك ارجع
عنّا بس بونك معنيسنه اسكندر كبرا مقلع الوب بكا ايتدكده يا لقمان اكبر بوقاصه سيله كه بنوم مرّة دوم
بوله بوقوردن كجمر وقلميه ورم شهر لرني كوردم درياكنارنه مذهبلرنه مقلع اولكم انلرك اسكندر سوزن
قاصه سيلدم ايتديكه شبنه كيجه سيكه اولسا بوقومر قينمز اورزندن كجلور بس كلجك شبنه كيجه بي قومر اوزرندن
كجب كلوك قابلدردي جنكه شبنه كجسي كلدي قرق بك ايله وقرق عادي بهلوانله كجب اول قلميه وارد وق كجلويله
محتشملري قرشوكلوب اسكندري اول شهر اجنه ايلندلر وبرنجب دبي بوله اول شهرولك ملكي جميع دنيا يوزاسكندر
كبرايله سيلشدي اسكندري جنّت مثال سراينه قندردي اندن اسكندر انلرك شهرنه نظر ايلدي كوردي كه
سرايلري ياپشكلر قاموسي بربرنه برابر كورلري قابولري ايكيده اسكندر انلردن سوال اتدكده سببدن بويله
ادرسز ايتدلركه سرايلر موزبرابر بربرلرينه قتشو لرموز انجيمكجوندر وهم سنلوز كوزمز اوكدن اوله تاكه الوبي
اكادرلوز تاكه خلقك ياوز رغندن اولياوز اسكندر ايدر خلقك ياوزري كيدر ايتدلر الدركه دنيا
اشني دونن آخرت اشردنيا اسكندره ايتدلر حاجتك ندر ايتدي عمر جاودانى بولملر ايتدلر اولبزوم المردن
كلمز ولكن بزوم جواهر موز وارد رسنه ورلرمز اسكندرك ايلن الوب بزايماغه كنوردلر جميع طاشلر جواهر ادي

بونسنلر سزوك السوز ددلركه بولار بزوم قاتوزه لماشدر بن حاجت دكلدر نظم

قوبحقدن غيري سنه اولدي مقصودمز لمجوهرهوسكني وردي هيچ معبودمز لمجوهر نكه ورسه ياسكندر اولسنك
ماله ميل ايدرسه اندن الدي بزوم مقصودمز نثر ياسليمان جنكم اسكندر انلرك سوزن اشيدي كلامن تصديق
ادب لمجواهردن الوب دندي اولكجه اندن ياتوب علي الصباح كوجب كيدك يرقاج كون كدرك ظلمات سرحدنه
يقين لجتمز ولايتنه قرق كونك يول قلاكدسرحد ظلماندر بزعظم لماغ كورندي لاجوردن رنك كوك بوزنه بكزر اول
لماغك برقاج حاصلريله اوستنه جقدق برصار وياقوتدن برلاكوردك كم لجنلر برجثمه وار واول جثمه اوستنده

بزگر وار هفت رنگدن یا پلشر اول عظیم مروك اوزرینه برگوهر قوشلر انك کبی شب چراغ کم شعلسی اول صویه دوشش عکسیندن
اول اوجاق یاندن اولش جون کم اول کوهری واول صاروی یاقوتدن اوکم کودك تعجب قلوب اجروسینه کرد ولك
برالتون تختده وار غایت مطول اول تختك اوزرینه برقدیل یتر التینه کا قورد دن بردشك پیدا اتمشلر اوزرینه یاتور و
اذرینه یه قزل الفوندن برجار اورتمشلر زیرا نلر جورسون دیو ودخی یا سلیمان جنکم ایکندر کبرایله انوك یقینیه
وقدوق جاریه اوزرینه کنورمکه حذامدن شاه هرکمه حکم ایتدیکه ال یقاین جان وربب هلاك اولدی وهرکم اول
جشمه دن دخی اجدیسه زهر اچمش کبی جنلیوب جان ودی حکما اول تخصك جارینه کدرنکه عجزه وارجق یوز
بوده عجیبه دوتب ایکندر کبری اینديکه یا لقمان اکبر ایکندر کبرا اولمز بنده کلم بوقدیدك جارین کدروب
شکلین کورمك اولیما بکا عاد کلکم وسنك کبی اوستادم اولاکله لقمان اکبرین خلتوکا علوکا حلك
دکلی بوکا درمان اتسکنه دیجك جواب ودی مرکه یا ایکندر کبرا ایکی تسنه بکا غایت عجب کلدی اول جمتدن
سکوته وربب خیرتله یر سوال اینديکه ندر جواب ودی مکه اول عجب حق تعالی سن ایکندر عبدی ملك
اله ادملدن ظهور کتروب قدرتنی اظهار اندوکی وکادرت یوزیل یقین عمروربب سلطنتله جهان ملکایی
مسخر اندکوك اول بخشایندهٔ بخشیش عزتنه لایق ویردوکی نعمته مطابق شکر طاعت وقناعت قیلمادغك
اجلدن دنیایه حریص اولوب اب حیات طلب اندوکه حق تعالی بوفعلکی روا کورمیوب اب حیات یرینه اوش
اب مماتدن روزقلدی بوجشمه جشمهٔ مماتدر هرکم نوش اندی هلاك اولدی واکنجی تعجب بودرکه بوده یوزیل
عمر اجنه دقینلر اجوب کدخزینلر جمع اندوك سرجلسنك قیمتی بولاجوردی طاغجه یقدرکه خاص لاجوردی قیمتنه
التونله برابر در ویردیجی بوکوهر شب چراغنی کورزین یدی میل یره دکین شعله ویرمشدر تنتی پادشاه
خزینه سنده وردر ویردیجی بوقدیدکه زرین تختك اوزرینه جار اورتمشلر • یاتور وقوزیندن زیره
شکلینه کیه دوروب اوزرینه جار اورتمشلر یقین بودرکه بوده پادشاهدیکه قدیم الایامدن کلوب بوجر
لمانه کروب اب حیاة سنجابن بولمایوب اخر بو مماتی جشمه سنه کلوب هلاك اولمشدر حیات صنوب

نظم

یا کندهٔ شیله بلکه بی کمان — دیدکمدور شك دکلدر بس همان
وردهٔ تاریخ انوك کورمك کرك — شبه موزحل اوله تا کله برعیان

نثر یا سلیمان ایکندر کبرا

٤٥٨

بوسوزي تصديق قلوب احسن دلدن صكره يته سؤال اندیکه یا حکیم نه کردوکه راست بیوردك آماکه بویاد شاهك
اورتوسنه آل یوقاین یخجون هلاك اور جواب ویرمکه بولاجوردن لماغ کیه واردر زهرك برجنس لاجورددر برکمسنه بردرهم
خاص لاجوردا جسه قصدلر اوح درهم یه الدرغایت مفردر خصوصاکم بونك اجندن مماث جشمه یی جقمش اوله بس
بوزهرناك جشمه مماثك بحارندن وبولاجوردکوهك هوایی تاثیرندن روزکار مذبله بوقبیه وبوجات اثراتمش امتحان
ایتمك دلیسه مهندسلردن برینه حکم ایت بوشب چراغی یرندن قوبرب السونلر بس یکندیر کبرایله ادوب مهندسلرك
حکم ایتدیکی شب چراغی یرندن آلالر آل یوقاین کسنه هلاك الدی اندن اسکندر بکا ایتدیلکه یا لقمان بوشب چراغی وبو
جار قدیدی اوزرندن کدرو زر ثمکلی ثمایلی کوزب حالته مطلع اولاوزر دیمکدر ثریاك اکبر کنوزب مهندسلروك برقاچنه
اجوزب وکوده سنه سوزب امر ایتدی جار کدردلر نظر قلوب کوردکلرکی بولتون تخت اوزرنده یتان قدیدك باشی خنزیر
باشنه بکزر ولکن کودی آدم کبی آیاقی یرنده جارین یته اورتوب یلدوکلرکی بومکدرکی خنزیر سرلرجهان
سراینی دندی وقت اول دوردی سلطنت تختنده مقرر اولشدر آبحیاة طلب ایده کوب بونده الشدی دیو فکر
ایدرکن ناکهان اول کمرده یدی سطرخطه کوزی طوشی اولدی خنزیر سرلردن بحه یازلشکی مرتبخ دورنده خنزیر سرلر
قومنه سلطنایدوم دیمك یلدی عمر سوردم وبیك سرور سلاطین تختنده ایدردم وبك یردی کنج خانه یغدوردیمرجهانك عمری
طویمادم عاقبت آبحیاة طلب ادوب بحر ظلماته کردم اومه کریموب بو کوهستان اوزرنه جقدوم بوعین المماتدن بر
اوازکلدی یاخنزیر سرلر ملکی سنك اجلوك بوندن در وصویك دیکی بوصوی دکر اجرین جونکر بوا وازی اشیندوم
اکرچه که دهشت ایدوم والاکه اجماسنه کوکلوم تقاضا ایدی شیلکه اجدوم آبحیاة صنوب مریض ایوب یتدوم
بکلدوکمه امر ایتدوم که بنوم اوزرومه یرعالی قبه یاپوب واول کوهرشب چراق که بوبحر ظلماتك اچنده اوکونجه
مشعله کبی کنور لردی ودرت کره یوزبیك آدم که انوك شعله سنجه کدردی کیجلر کندوزکبی
وبحر ظلماتك ظلماتی اچنه یدی فرسخ یره شعله ویرودردی

نظم

اول کوهر بودر شیله که وار بوکمر اوستنده طورر اشکار ای بتم قبدوم کورن شاه جهان
بلکه باقی قلمایه بوزمان شیله بلکه یاشه سك بك یلدی عمر خدمتنه ایسه جمله شی زید عمر
بوزیل ایتسك سن طلب آبحیات بحلاین بولین عین المماث بوجهان باقی دکلدر شهریار

غرّه اولماد ولتوكا كامركار بو اولومه كا بل عبرت يتر عاقليك بو اولومه حكمت يتر
بيله ديوب اندن تاريخ اجره بسن يا سليمان آخر انمش اول نفس نثر فجانكم بو تاريخ او قدوم
ايكندر كبرا اشدوب خيرته واريجه ناكهان بو آب مما تدن برعظيم اواز كلديكه يا اسكندر كبرا جهاني شرقدن غربه
لهذا وك بك برسرور رسالا طفلري تاج وتخت دن اندرب شاه مات ادب تكلرن طتدك وسنه يا جوج يا يدك قيدا نه ملكين
بحر ينابش كب عرقه ويردك وبولت تختك كتردي عالمي قاف دن قفا كرب كردك ربع مسكونك كنجي جمع ادوب برير
دهرك دورت يوزيل عمر سوردك هنوز دخي ملكه ومالكه غرّه طيمدك شمدي آب حياة طلب ادب بحر ظلماته دخي كلوب كردك
غافل مباش كه عمرك آخرنه ايردك نظم بيله ديوب جشمدن كلدي بنداً
خيرته وردي يكندر اي فتا دهشت لدي اول صدادن اي اميز حاصل اتدي اول زمان درد وعنا
نثر اندن اسكندر له كب كندك آتاكه اسكندر ودغجه دهشتي خوفندن اول دردارتدي اولجا بندن خضر عم
دخي كلدوكنه حال احوالنه اولدوغني بلدوك خضر ماري كلسه آب حياتدن بولديسه برنشان كتورسه بودرتدن
خلاص اولنه ديو بحر ظلمات اجنده اسكندر كبرا هنوز آب حياة اجرد يو اميدله كدردي اول حالده دخي
حياتدن اميد قطع اتمامشدي • عاقبت يومز برعظيم قليه اوغردي نظر قلوب كوردك كه برعظيم قله بوقله
نك اوزرنده برفرشته آدم هيئتنه لوطاوس توشي قنا تلو بحر ظلمات اجنده اروطورمش كوزي كوكده اكي ايله
دعاده ولي اوكنده برطاش وار • جنك باشي قدر اوله جونكم اسكندر اول فرشته كوردي آيتدي يكه
يا اسكندر كبرا دوالقرنين اولدك جهان ماكين جمع اتدوك دخي طيمادي كي عمر فاينده غن بلورگن ابرهيم
بيغامبر شريعتجه خالقه طاعت قلورگن آب حياة طلب ادب اذن حق اولمادن بحر ظلماته كرمك سنك بوتكه
مطابق عقلوكه بصير توكه لايق دكلدر وبي جونكم بو آرايه كلدك بحر ظلماته كه كردوك آب حيات كولنه
نصيبك اشبو طاشدر ديوب • اول طاش اسكندره ورب فرشته غيب اولدي • اسكندر اول
طاشك سرّيني حكمارين تفتيش اتدي • نه معدندر ونه جوهردندر فرق ايدمدك دخي خضر نبي •
كله ديو اميدوار له طوردق بوطرفدن خضر دخي اول زمانكه ظلمات • اجنده كوهر شب جراغي
كتورب كدركن شعله سنده ظلمات ديارين سير ادركن ناكهان ظلمات اجنده برصوكوردي •

انوك كبي صوكه موجندن يدي قرنخ هر جانبه شعله ورديي • وكوكدكي يلدزلروك شوقي عكسي اول صوا جنه
دوشمشي • وجوه يا بي يا سمين • سنبل زعفران ضميران شقايق نركس كلزار بوريشي وسروروانلر روان كهارنلة
درسو ثملر • برجنت مثال يردركه اول روان الوب اقن اب روان سليل كوثره بكزر

نظم

برعجب جنتت مثال اولمش اويير سبزه واني كل بنفشه اولمش سريير
هم جوطورنا كوزي اقر اول بهار
عمر باقي بوله اجسه آبي بيير

نثر يا سليمان خضر بنا مبارك آبي اول صوي كورجك اجمكه جكنور خضر قومازه
اتينه صويا تكرار جهلور خضر بنه قومازه بغور اول صوطوديغي يرلرن خضروك آت آيا غندن يكا روانه الوب اقار
خضر آني كورب صوكندودن يكا اقدوغندن حكمت اكلايوب صويه قرشو وارب اتن صويه تيوب اتت عنانني
كوشلتدي تاكم اتت صوا جدي • خضر آنيي صوا جنه دكدي نظر قلدي • كوردي يكه ايله صايي تابتاك صودركه
اجندكي قومر قير كوزكور • اندن خضر ايتدي بوصوتهيدكل وقت اولاكم ابحياة بو اوله نه خوشدر ديوب
ايلدكي سكوتن صوا جنه صنجب اتت اوزرنه قول صنب اول صودن اجدي • اتت دكي قنوب صودن سرن قلدردي •
اندن خضر دكي صوندينكر سكوتن يرلرن الوب قورن • كوردي يكم سكوتي بتمش اول قوري اغاج يشارمش تكركر
اول سكوخرما اغاجيدي • خرما دكي ورمش برلنمش بدفلنمش مكركر ايكندر كبرا ظلماته كرملوا ويلحق
حكما يله مشورت قلديكه ظلماته نوجهله كرلركه جقسي اسان اوله تدبير بوني كوردكله • اوجيوز
بهادر بهلوانلر اوجيوز عربي قلونلي اته بنلر • وعسكروك اوكنجه مقدر يورييلر بواوج يوز • يوندلرك قلونني
ظلماتت بحركهارنده بغليو تيوب • اوزرلرينه اوج بيك كشيله مصر سلطانن موكل قودق • وجرينك
خسته سندن شكسته • سندن اندن يله تيوب • ايتدوكله اكر اب حياة الومز كروسه سزلره دكي
نصيبكوز كنور لوم • واكر كه خرومر قلورسوز دكي سير سفر اجرم السفر قطعة من العذاب موجنجه زحمت
مشقت جكن يزلر اولاوز • سزلر حضوريله بورده مقيم اولك • ويردكي خذاوندعالم بز • اش اكي درة تدبير موزي
تقدير حق بوزرسه ظلماتدن اب حيات بولنق مقدر دكلسكه نا اميد محروم اولدغمزدن غير ظلمات مخلوقاتنك
جبارلرينه طوش كلوب بويله هلاك اولورسوز • سزلردكي صاغ اسنلكله ولاتيتلو ولاتيتكن وارب اكلندكومزدن
هلاك اولدغمزي يله سز اقربا لرموزه خبر قلاسز • ديوب اوج يلتوازوعيله بحر ظلماتوك اجنه كردك •

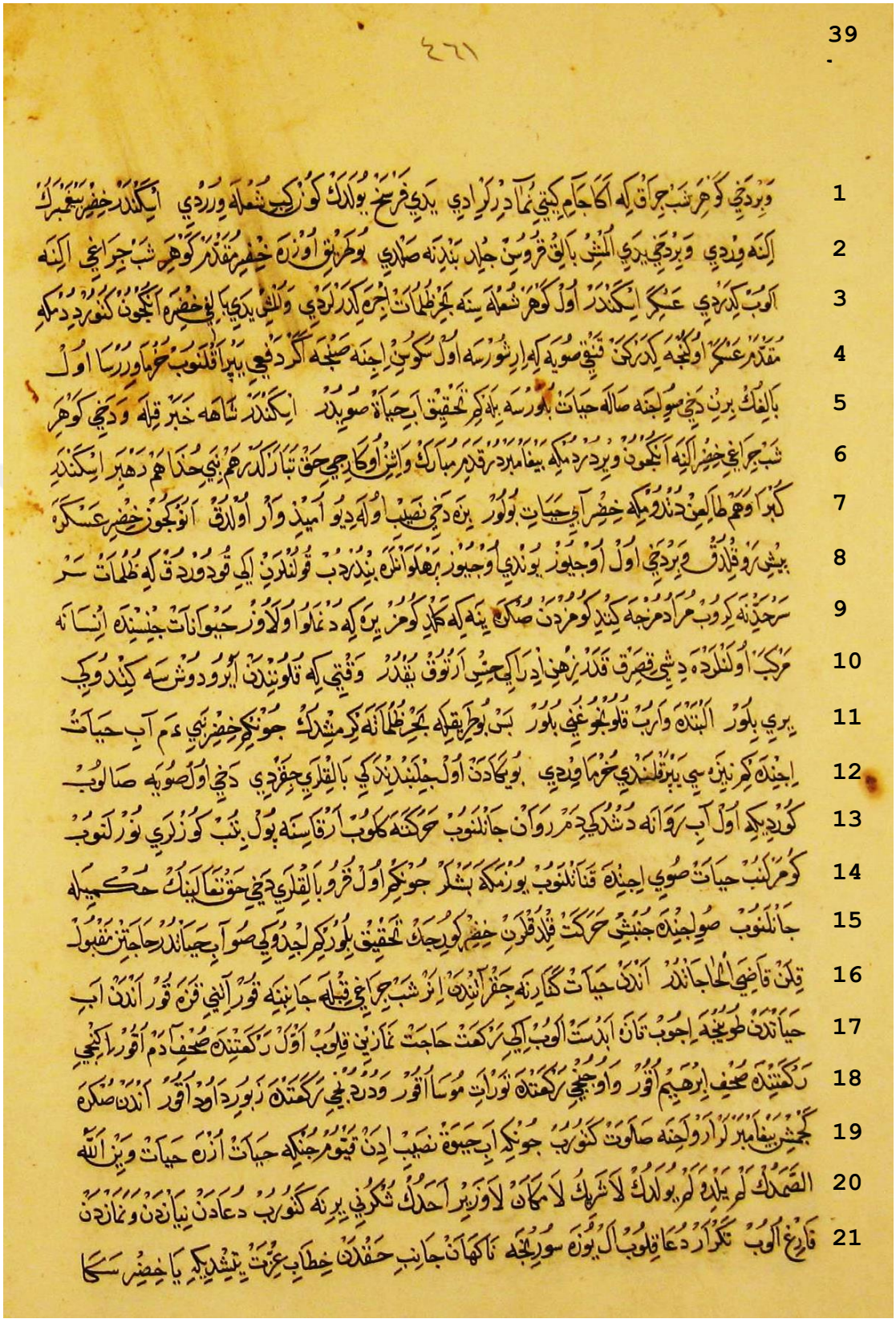

1 آبِ حَيَاتِي نَصِيبِ قِلْدُمْ تَا قِيَامَتَه دَكْ زِنْدَه اُولَاسِنْ وَعِلْمِ لَدُنِّي نَصِيبِ اَتْدُمْ دِيبْ نِدَا اِشِدُوبْ تَكْرَارْ خِضْرِ بَجَالَه

2 تَكْرَارِ دِي اَنْدَنْ بِرِ اَلْتُونْ مَشْرَبَه اَبِ حَيَاتَدَنْ اِسْكَنْدَرَه نَصِيبِ اُلُوبْ بَحْرِ ظُلُمَاتْ اِچِنَه دُنْبْ كَلُوبْ كِدَرْكَنْ

3 هَرْجَانِبَه كِه خِضْرِ نَظَرْ قِلُورْ كُورْرْ كِه بَحْرِ ظُلُمَاتْ اِچِي كَنْدُزْ بِكِ اُمِشْ اَگَرْچِه اِرَانْدَه ظُلُمَاتْ كُورِ نُورْ اَمَا كِه كَنْدُوزِي

4 هَرْجَانِبَه كِدَرْسَه اَغْزَنْدَنْ جِقَانْ نَفْسِ جِقْدُقْجَه بِرْ نُورْ ظَاهِرْ اُلُورْ وَاَنْدَنْ صُكْرَه يُوزِي نُورِ لَنْدَنْ عَالَمْ مُنَوَّرْ اُولُورْ

5 وَبِرْ عَجَبْ دَخِي بُوكِه اَنِنْكْ اَغْزَنْدَنْ هَرْ نَفَسِكِه جِقَرْ بِرِ يَنْلْ بُخَارْ اُلُورْ اَمَا كِه كُونْشْ شُعْشَعَه سِي كِبِ مَوْجْ اُورْرْ وَاُوجَنْجِي

6 عَجَايِبْ دَخِي بُوكِه كَنْدُومَكْ كُوزِي نَزَرِه يِتْشُرْسَه اَنِنْكْ اَيَاغِي دَخِي اُولْ اَرَايَه بَصَرْ وَدُرْدِنْجِي عَجَايِبْ دَخِي بُوكِمْ

7 اَنِنْكْ اَيَاغِي نَزَرِه بَصَرْسَه سُنْبُلْ نَسْرِينْ بِتَرْ بَسْ خِضْرِ حَقْ تَعَالَى وِرْدِي كِرَامَاتِ فَضِيلَتْ اَبِ حَيَاتْ قِيَامَتَه دَكْ اُلْمَزْ

8 حَيَاتْ وِيرَدِي رَازِقَه تَكْرَارْ شُكْرَ اِدُوبْ اَنْدَنْ اِنْبْ كُوسِنْ بِرِه صَنْجَه قُودِي تَكْرَارْ دُرْتْ رَكْعَتْ نَمَازْ قِلُورِ دُعَا

9 قِلْبْ شُكْرِ حَقِّي بِرِ نَه كِنُورْدِي وَاَنْدَنْ صُكْرَه دِلِدِكِه قَلْقُوبْ كِلَه نَاكَاهَانْ نِدَايِ اُلُوهِيَتْ يِتِشْدِكِه يَا خِضْرِ دُونْ بَرِي صَاغْ

10 جَانِبُكَه اُوجْ پِيرِ وَارْدِرْ سَكَا اَنْلَرْ مُنْتَظِرْدُرْ بُو شُوبْ خَيْرْ دُعَا لَرِنْ اَلْ نَصِيحَتْلَرِنْ دُوتْ قَجَانْكِمْ بُونْدَايِ خِضْرِ اِشْدِبْ

11 قُدْرَتْ اَتِنَه سَوَارْ اُلُوبْ صَاغْ جَانِبَه بَرْزِ يِرْدِكِدِ كَلُوبْ بِرْ لَطِيفْ مَكَانَه يَاتْرْ سَرْ جُمْلَسِي لَطِيفْ اَنَا جِيرْ اَغَاجْلَرِي وَاَنْكُورْ

12 اَغَاجْلَرِي نَظَرْ قِلُوبْ اُوجْ پِيرِ عَزِيزْ كُودُكِه بِرْ غَارِ اِچِنَه كَافُورْ وَشَنُوبْ اُتُورْرْلَرْ وَلِي اَيْلَه پِيرْلَرِكِه بَاشْلَرِي

13 اِكِي دِزْلَرِي اَرَاسِنَه كِتْمِشْ قَاشْلَرِي اُوزَايِبْ بُورْنْلَرِي اُوزَرِنَه دُوكُلُوبْ وَكُوزْلَرِي قَبَاقْلَرِي اُورَانْبْ كُوزْلَرِينِ بُورِيمِشْ

14 هَمَانْ حَيَاتْ لَرْنَدَنْ بِرْ نَفَسْ بَاقِي قَالْمِشْكِه اَلشُوبْ وِرِشُورْلَرْ

نظم

15 يِلَه دِيبْ اُولْ حَكِيمْ خِرَدْمَنْدَانْ خُوشْ نَفَسْ خِضْرِ خَاصِّ دِزْ رِوَايَتْ اِيدِرْ شَاهِ اُولْ نَفَسْ دِكْلَه اِمْدِي قِصَّه نَدْرْ شَرْحِ اِدَايِنْ بِيكَمَانْ

16 عُمْرِ مُهْلَتْ بِلْمِشِكِنْ دِيمَدِي اَجَلْ هَانْ بَسِّ دَرْ بَيَانِ تَمْثِيلَاتِ دَاسْتَانِ مَاضِي اِشْتْ سُوزُمْ اَيَا كَامِلْ هُنَرْلَرْ

17 سَكَا سَنْدَنْ اِدَمْ نَقْلْ خَبَرْلَرْ وُجُودُكْ بَحْرِ ظُلُمَتْدُرْ بِلَا سِنْ شَه اِنْكَنْدَرْ اُوجَانْ قَلَوُزْ اِدِه سِنْ

18 خِضْرِ مِثْلِي دُرِّ مُرَشِّيدُو كَامِلْ اَلْنَه كُوهَرِ يِدِرْ عَقْلْ عَاقِلْ سِكَنْدَرْ لَشْكَرِ يِدُرْ رُتَبَه قِلْ

19 سَكَا تَابِعْ دُرُورْ اِيدَرْ تَمَلُّقْ خَدَانُكْ دَرْكَهِ يِدُرْ آبِ حَيَوَانْ تَمَلُّقْدَنْ كِلِمَاسَه اَهْلِ عِرْفَانْ

20 قَجَانْ حَقُّكْ اِيدِيشَه دَرْكَهِ يِنَه اُولْ يَه كُونْتَادُمْ خِضْرِ مُرْشِدْ اَكَا يُولْ اَگَرْ يِلَكْ دِلَرْسَكْ اِشْبُو رَازِي

21 تَمَلُّقْدَنْ كِسِلُوبْ اِتْمَه بَازِي بَشَرْسِنْ اِتْمَكِلْ فِعْلِ ذَمِيمَه جُونْ اِنْسَانِسِنْ نَه بَكْزَرِسِنْ بَهِيمَه

٤٦٤

1 فَتَايِ ظُلْمَتِ تَرْكِ اِيتِ سَفَرْ قِيلْ — بَقَا مِلْكِ اِيتِبْ كُذَرْ قِيلْ — يِكِنْدُرُوشْ حِكَرْسَكْ نَفَسْ ظُلْمَتْ

2 بُولَامَزْ بِنْ حَيَاتِ مِلْكِ جَنَّتْ — خِضِرْوَشْ دَفْعِ اِدْرِسْكْ بُو سَوَايِ — كَمَا نُسُورْ بُولَيْنْ قُرْبِ خُدَايِ

3 دَرْ بَيَانِ مَجْلِسِ آخِرْ — حَقَّهْ مِنَّتْ اُولَدُرُورْ رَحْمَنِ رَحِيمْ — خَالِقِي رَزَّاقِ عَالَمْ حَيِّ عَظِيمْ

4 كِرْهِدَايَتْ وِرْدِي اَرْتَدِي وُسْعَتِي — سُوبَادُوكْ مَجْلِسِ دِيُوبَنْ تَمَّتِي — صَدْهَزَارَانْ شُكْرِي حَدْ حَقَّهْ هَمْ

5 يُوزِلَهْ كَمَانْ اُوجِ مَجْلِسِ بُولِدِ سَخَرْ — نَقْلِي دِيدُوكْ اَنَكْ اَمْلَحْ كَلَامْ — نَسْرِي اِنْدُومْ حَدِيثِ اَحْسَنْ تَمَامْ

6 اَوَّلْ خُدَاوَنْدِ اِيرْكُورْسَهْ يَارِنَهْ — لُوحِ اَلْوَرَقْ دِلَبَرَكْ دِيدَارِنَهْ — شَرْحِ اِدَاوْرْشَهْ سُلَيْمَانْ قِصَّهْ سِنْ

7 مُتَّصِلْ كِيدَرْبِ دِلْ غُصَّهْ سِنْ — لِيكِ بُودَمْ مَجْلِسُمْ اُولَدِي تَمَامْ — شَامِ اِرْشَدِي طَاغِلِيرْ خَاصْ وَعَامْ

8 بُوجَمَاعَتْدَنْ وَلِي اُولَدُرْ مُرَادْ — خَيْرِيلَهْ فِرْدَوْسِي اَيْلَيَا يَادْ — حَقْ تَعَالَى رَحْمَتِ اِيلَسُونْ بَسْ اَكَا

9 فَاتِحَيْلَهْ رُوحُمْزْ دَايِمْ اَكَا — يَا اِلَهِي لَمْ يَزَلْ لَا مَكَانْ — لَا يَفُوتْ لَا يَمُوتْ بِي نِشَانْ

10 خَالِقِي قَيُّومْ قَادِرْ حَضْرَتُكْ — رَازِقِينْ جُمْلَهْ خَلْقُكْ مِلَّتُكْ — اَحْمَدُو قَاسِمْ مُحَمَّدْ نُورْ جُونْ

11 هَاشِمِي مَحْمُودْ اَحْمَدْ نُورْ جُونْ — لُطْفِ اِدُوبْ فِرْدَوْسِيَهْ فِرْدَوْسِي وِيرْ — حَضْرَتِكْدَنْ غَيْرِ اَكَا يُوقْ دَسْتَگِيرْ

12 بُوكِتَابِمْ اُوقِيَانَهْ وُ يَازَنَهْ — خَتْمِنِي اِصْلَاحْ اِدُوبْ دُورَنَهْ — رَحْمَتْ اَيْلَهْ جُمْلَسِينَهْ يَا اِلَهْ

13 عَفْوُكْ اَيْلَهْ هَرْنَهْ كِهْ اِيدِرْ اَنْلَرْ كُنَاهْ — رَحْمَتِي حَقْدَنْ دِلَرْسَكْ يَا صَفَا — وِيرْ صَلَوَتْ سَنْ بِحَازِنْ مُصْطَفَا

14 سُلَيْمَانْ نَامِنَكْ يُوزْطُقَانْ دَرْدِجِي — يَدِرْ مَنْ كِهْ بُوكُونْ يَا رِيَادْ اُولَبَدْ — رَقِيبْ آهْ كِرْ اِشِيدُوبْ شَادْ اُولَبَدْ

15 مَجْلِسِنَكْ ذِكْرِنَكْ دُرْ — سَنَكْ شِيرِينْ جَمَالُوكِي كُورَلَدَنْ — بُوعِشْقَكَهْ اُوزْمْ فَرْهَادْ اُولَبَدْ

16 مَنِي لَيْلَا صَحُوكْ مَجْنُونْ اِدَلَدَنْ — كُوزْمْ قَانْ يَاشْ اِشْمْ فَرْيَادْ اُولَبَدْ — كُوزْمْ يَاشِي فُرَاتْ اُولَسَا عَجَبْ يِي

17 كِهْ حُسَيْنَهْ يُوزْكْ بَغْدَادْ اُولَبَدْ — بِقَلَدَنْ كُوكْلِي جُورْكْ اَيْلَهْ — دِيدِي دُشْمَنْ نُوَابَادْ اُولَبَدْ

18 مَنَمْ بَاشْ اُوزَنِينْ عِشْقَكَهْ بُوكُوتْ — كِهْ يُوقْسَهْ غَيْرِيَهْ عِشْقِ اَدْ اُولَبَدْ — مَنِي شَاكِرِدِ اِدَلَدَنْ عِشْقَكْ اِي دُوتْ

19 دِلْ مَدْحَكْ دِمَكَدَنْ اُوسْتَادْ اُولَبَدْ — بِگَا سَنْدَنْ وَفَا كَلْمَكْ نَهْ مُمْكِنْ — وِلِي بِنْدَمْ كُولُمْ اُفْتَادْ اُولَبَدْ

20 اَثَرْ قِلْمَزْ كَمَا اَغْلَادْ عُومْ هِيچْ — مَكَرْ كُوكْلُكْ تِتِي بُولَادْ اُولَبَدْ — طُلَشْدِي زُلْفُوكَا فِرْدَوْسِي كُولِي

21 خَلَاصِي يُوقْ طُبُكْ صَيَّادْ اُولَبَدْ — لَبَكْ خَاتَمْ طُبُكْ شَاهِ سُلَيْمَانْ — مَنَمْ مُورْكْ اِشُومْ اِيزْ شَادْ اُولَبَدْ

٤٦٤

1 اِشتِ مُوري سخن وَرْدَن حِكَايَت سُلَيمَانْ قِصَّه سِي بِيلَه نَاوُلبُدر صَلَاوَت وِيرُولِي اَحمَد رَسُولَه

2 دَخِي اَلِينَه هَم اَولَاد اُولبدْ حِكَايَت اَفرَاسِيَابْ تُرك وَقِصَّه غِيُوجَاذُو لُقمَانْ حَكِيم قُولُنجَه نَاقِلَانِ

3 مُختَارْ وَاَفلَاطُونِ يُونَانِي يَتمِش اِيكِي دِلك تَرجُمَانِي نَقلِنجَه اَول وَجهِلَه صَحِيح حِكَايَت قِلُوب آيدُرلَرَكه

4 جُونكِي لُقمَانْ حَكِيم اَول زَمَانكِه اِسكَندَرِي كَبرِي قِصَّه سِن بُوَ اَرَايَه كِه كَتُودِي ذِكر

5 اُولَندِي وَقتِ شَامدَخِي يِتدِي سُلَيمَانْ دِيوَانِ لَمَاغِتدِي خَلوَتِ خَاصَه وَارُوب صُبح اُولَنجَيَه دَكْ

6 خَالِقَه عِبَادَت اِتدِي جُونكِم اَول كِجَه كَجُوب عَلَي الصَّبَاح اَلدِي خِنكِ اِسحَاقَه سُوَار اُلُوب

7 كَوجدِي اُونِ اِيكِي بِيك اَنبِيَا عَسكَرِ اُولَنجَه كِدَر لَردِي وَعُلَمَا بَاشلَرِي اُوزَرِنَه سَكِينَه كَتُورُب

8 كِدَر لَردِي كَمِش يَغَامبَر اَر وَاحِنَه صَلَوَات كَتُورَر لَردِي وَسُلَيمَانكْ صَاغ طَرَفِنَه لُقمَان

9 حَكِيم وَصُول جَانِبِنَه آصَف بِن بَرخِيَا يُورَدِي وَسُرُور سَلَاطِينلَر عَلَملُو عَلَمِيلَه اَشَردِي

10 قُوشلَر دَخِي كُوك يُوزِنَه بُرُوَاز اُورُب بِلَه كِدَر لَردِي سِيمُرغ قُقنُوس قُوشِي قُوشلَر اُولَنجَه

11 يُورَدِي تَاكِه عَلَي رَغمِ رُوزگَار بِرِنجَه كُونَدَن صُكَرَه سِينُوب قَلمِيسِي صِنُورِنَه بَقَر مَعدَنِنَه

12 كَلُوب قُونَدِلَر اَول مَعدَن كَنَارِنَه بِركُوهِستَان وَارِدِي ثِمدِكِي حَالَه اَكَا اِلغَاز طَاغِي دِرلَر

13 اَنُوك شَمس طَلُوعِنَدَن يِگَا بِركُهنَه قَصرِ وَارِدِي غَايَت عَظِيمدِي جُورَسِي يَازُوبدِي جُونكِم

14 سُلَيمَانْ حَضرَتِ عَلَيهِ السَّلَام اَول بُرج بَارُوبَه كَلُوب خَلقِ كُورُب قَلَمَه كُهنَه كَنَارِنَه قُونَدِي

15 تَا اُونْ دُرت گَز يُوزبِيك عَرَب عَرَبَاجِرِي مِصر شَامْ لَشكَرِي قَيصَر رُومَ اُولُوسِي يُونَان

16 بَكلَرِي اَندَلُوس بَكلَرِي بَنِي اَصفَر مَلِكلَرِي اَتَالُو آتِيَدَن اِنُوب اَول صَحرَايَه قُونَدِي سُلَيمَانِي اُوتَاق

17 اُورَلدِي دِيوَانِ سُلطَانِ قُورَلدِي سُلَيمَانْ حَضرَتِ عَلَيهِ السَّلَام سَلطَنَت تَختِ اُوزَرِنَه جِقُوب

18 قَرَارَ اَيلَدِي اَول اَقَالِيم مُلُوكَدَن دَخِي اُوتَاغلُو اُوتَاغِنَه وَارُب قُونَدِي آدَم غُلُوسِيَدَن رَهرَم لَرجَاك

19 اُولَدِي اَت اَستَر فِيل كَركَدَن بِرلَه يِرُيُورِي طُولَدِي اَت سَهَيلِيَدَن اَرنَعَم سِيَدَن لَمَاس كَردُون

20 جِكلَرِي اَصحَاب كَهف بَكلَرِي اُوزبَاكِق بُولَادبُوش اَرنَلرِي كَنزِيُوب اِكلَرِي نظم

21 اَت نَلَن كُوتُرِيُوبَن اِكلَرِي كَاوِسمَك تَعرَم لَردَن كَمَلَرِي كُوك اُونَدَن لَمَاس فَلَك يِرده اَيقَدَن بَلمَرِي بِرجِنِي اِيدَه نَاقَرَار

٤٢٥

نثر — حكيم قولنجه سليمان

1 يرده كاه احمدي پيل شهبر اجمادي ملك
2 عصر وقت اولجق عصر نمازدن قيلدي خالقه شكر ايلدي نماز دن فارغ اولجق سلطنت
3 اوزرينه جقوب قرار ايلدي آدمي زاد ملكلري دركاه سليمانيه ديوان سلطانيه جمع اولوب
4 كلدلر ديوان طوردي وزرا و امرا علما حكما ظرفا وندما يرلرينه قرار اتدلركم
5 اتوردي كم طوردي خوند دخي كلدي ينلدي اجلدي عاقبت بو قصر كهندن
6 خبر اجلدي بغور قيصر رومه سليمان حضرتلرينه باش قلدروب ايدر يا قيصر روم بو نحاس
7 معدني كمكدر بو ولايته كم حاكم كمدر دي قيصر روم ايغ اوزرنه طوربوب دوام دولتنه
8 سليمانك دعاوثنا قلوب ديدكم يا شاه جهان بو ولايت نحاسدر سينوب قلعه سنوك
9 ديارنه تابع دورر زمان اولكه قيصر روم حكم ايدردي آمام زمانيندن افراسياب
10 كلوب اتامك الندن المشي شمدي كي حاله افراسياب كدر دي سليمان اشيدوب
11 آيتديكم افراسياب كمدورر نه ولايته حاكم دورر قيصر روم ايدر افراسياب
12 تورانشاهدر عجم ملكي انوك تحت يدنده دورر كيقباد اله ياغي دورر رستمي زال
13 افراسيابه جواب ويره مزانوك قورقوسندن يدي باشلو اورنلر ملكنه كيمه مزلر
14 بوكون عالم اجنده افراسياب تورانشاهدر بر بهادر بهلوانكم اولدركم نعره اورسه
15 رعد فلك قانقشانور جنكه كرسه قهرمانه يلانن قوشندورر بر ارصلاندركم
16 رستم زال انك قانينده طوشاندر — نظم — بر بهادر بهلوانكم اول مدر افراسياب
17 بيد قات كوك قوشدن اوزده كوزنه بر دبا — قيقمدن قانقشانه قهرمان كورسه اي — اوزرندن كسه دوكر كولكه پر شاهين عقاب
18 كلدكي مزرخ كيوان كورسه انك اهنكني — بكزار وجرخه كيمه هجو ثمي افتاب — القدر بر حد بهادر جمع ادب حكمشي جري
19 كاتبي جرخ عطارد اتيه اني حسنا — دكله لدي جانودلله بو سليمان قصدن — وصلوت احمده حقدن بولا بز تا ثواب
20 نثر — حكيم قولنجه سليمان حضرتي عليه السلام افراسياب
21 بو وجهله سلطنتي صلابتيني شجاعتيني كوش ايدجك بر زمان باش اشغه صاوب دخي باش قلدروب

٤٦٦

1 ايدر يا قيصر روم بو افراسياب بو وجهله جهان پهلوانى اولجق بنم دركاهمده كار كيدي
2 عجبا نه دينه طپردي قيصر روم ايتدي يا سليمان افراسياب بر عجب اصل نا بكار كافر
3 دورر بوت پرستدرر امماكم غايتده قوتلو صلابتلو كمسنه دورر فلكه كلك
4 آزدرهاي جرخه يمك دمز قوتنه يدي بشلو اورن طاقت كترمز ايلو كله دعوت
5 قلمغي بلز حقي باطلدن فرق قلماز همان انوك جاري بودركم حق تعالي سن سليمانه
6 اني كشان بركشان كتوره شرقي جهان سرايندن كتوره ديدي سليمان ايتدي
7 بزوم سينوب اوزره وارجغوم راكا قاصد كوندروب اعلام اتمك كاركدر ياكلوب باكه
8 جاكر اوله ياخود جرسنله كلوب جنك ايدوب قلجمدن خاكه برابر اوله دولتله سلطنتله
9 لايق بودركم سينوبه كلوب كمدن افراسياب اكا قلم ددي دخي بيوردي فرمان
10 حكيم افراسيابه سليمان دلندن برنامه يزدي اجنده حكمت كوهر
11 انكيزدلاويز سوزلر يازدي درى مكنون سوزلري ايجو بكي دوزدي نامه تمام
12 ايدجك اياغ اوزرينه قلقوب سليمانه اوقودي سليمان دكلوب نا منول انشاسن
13 بكنوب تحسين ايلدي دخي نامه يه اكوب دورب اوزرينه مهر خاتم اورب سيمرغه
14 حكم ايلدي هدهدي بولب كترديلر هدهد پيك سليمان اكوب قناد اجوب
15 اجروكروب صاغ قنادين قلدروب صول قنادين يره سوروب يوزي تخت پايه سوروب
16 توضع قلوب داغي باش قلدروب اياغ اوزرينه طورب دلنجه سليمانه دعا قيلوب
17 ديدكم نظم تا قيامت طرد غنجه مرديه انجم فلك حكمك محكوم انسوجن مرغ
18 كوكه مرغان تختك ازره شهريار ايدب سايبان ناكي مرير امين ايلدي هدهد بلك نظم
19 حكيم قولنجه سليمان حضرت عليه السلام هدهدك بو وجهله مدح لطيفين
20 دكلوب افرين ليوب ايدر يا هدهد بو بنم المدكي نامه الغل افراسياب تخت كاهنه
21 ورغل نامه اوكنده قويب اوجوب قرشوسنده طورغل امماكه حذر قلكم

اول عاصینك ضرری دکمیاً دیدی دخی نامهٔ هدهد صوندی هدهد داخی نامهٔ عزتله
الوب اندن تخت کنارنده عزتله قویوب ایتدیکم یا سلیمان الزمان ای شاه جهان
حکمکله فرمان پیك روان امابگا بر شهباز رهبر قوشلکم بنمله بیله اوجه
بگا نگهبان اوله بنی یرلیجی طرلجی قوشلردن صافینه دیدی سلیمان هدهدك بو سوزنی
خوش موجه کوروب شهباز لرك الوسین اکا رهبر تفادار قوشدی مکرکم بر غراب
انده حاضر ادی الروکلوب ایدر یا نبی الله گرمز قلوب بنی داخی بیله کتمکا اجازت ورکم
وارمز افراسیاب تختکاهنده ایشمز بولداشم وارد ورر کورمز هم بونلاردن قلاغوز
اولکم بنم مقاموم افراسیاب تختکاهنده درد بیجك سلیمان اکا داخی اجازت ورد ی
هدهد شاهین غراب اوجی قناد اجوب یرلوزندن فلکه جقوب کتدکده
عزم افراسیاب اتدکده اماکم شاهباز دایم هدهدك الته یانده اوجاردی غراب
اوستنه جقردی بغور هدهد سؤال ایلدیکم یا شهباز سرفراز سنوك قوتك عظیم
شجاعتك دلیم یجون بنم الته یا نمده اوجرین غراب خوف یرر وسیاه کذاب
مهملات خورهجون کلاب یجون بنم اوستمدن کتمز اوزرمده اوجاردیدی
شهباز دیدیکم یا هدهد سنوك اغزکده سلیمان یکی مرسل پیغامبرك ورسول
مطهرك سلطان اکبرك نامی وارد رکم اول نامنوك اجنده عالمی کن دمکدن
اظهار ایدنوك قوشی ساکین عرش دار ایدنك اسمی وارد ر اول خلاق عالموك
رزاق طیر آدموك اسمی اوزرنده اوجماق بکا خوش کلمز الله تعالینك جل جلاله آدینه
عزت قلوب اوجماز مرغون اول عزتی اسمی بلمز روسیاهدر باطلی حقی فرق قلماز

نظم

جنکه شاهك نامنده وردی اسمی حق تعالك — اسم حقك اوزرینه اوجمن اجبده بالك
خفه عزت اتمینلر دیو اودی آرمنی — بنده عزت اتمیمکه خور لمقدر جوز وبالك

نثر

حکیم قولنجه هدهد شهباز له غراب کلوب سلیمانك نامنی کتورمکله هوای

فنا يوزيندن اجوب نامهٔ افراسياب يتورمك قصدينده آماكه بزوم قصوز ازانجانب
افراسياب كلدي نيتا افراسياب شاه اول جبانفس وكمراه تورانتخت كاهي شهرينده
سلطنت تختي اوزرينده قرار اتمشدي روزكار شرينلدن دشمان هجومندن غافل اولوب
غرورله دماغي فساده ويرب كوني فسادك نخوستن دورستكارك شدودتن
اونتمشدي قصر وسرايي ديوان خانسنده ديوان عظيم قوريب توران بكلربله عجم سرورلربله
شيرازه كمر قندبكلربله خورزم صفاهان دلاورلربله مجلس عالي قوريب سيمين تن
ماه رو ساقيلر بلورجام دن الوان قدح اجرم شرابي ارغواني قويب نوش ايدر لردي
علي رغم روزكار خاطرلرزميله خوش ايدرلردي جونكم شراب باشه جقدي افراسياب
باشي قزدي سوزدن سوز آجلدي سليمان سوزي آجلدي افراسياب ايتدي عجب سليمانله
بني اصفر ملكي اندلوس شاهنك حالي نيه ودديي جنك جدالي انوكله نه حاله ايكوردلر
ديدي وزير خاص ايتدي شها اشتدمكه سليمان جملسين رام اولوب عزم سينوب
قيلوب شاهك قلعسي اورسه كلور ديدلر قيصر رومفلاغوز اولوب آباعن جد
بزومدد سينوب قلعسيني آلي ويرلخاس معدني سنوك اولسون دمشي ديو اشتدك
بعضيلر دركم سليمان قيصر سوزيي استماع اتمامشي بعضلر دركم جريين
جكوب سينوب ناحيه سنه يورمشي درلر واقعيين بلمازز ديوب دعا قلدي افراسياب ترك
اول ملكي كرد وقري قرد بوسوزي كوش ايدنجك كوكلنه خوش كلمادي
وايكم قاقدي رعد قلك يكي شاقدي دخي نوب ايتدي اي بنم بكلرم يكلرم سرور
سلاطينلرم بلورسزكم عالم اجره بن افراسياب نوجهله بهلوانم زال دستان بنم
آدم اشتسه قان قشانور قباد شاه تختكاهنده سندن او شنور رستم دخي بكاكين
قوشاغين قوشنور آماكه اكادايي برطنجه اورمشم بلوربني اول افراسياب بكه
تورانن ملكن خراب ايتدرم ايرانن ملكنه قاندورم منوجهرم يي نوزره سيالي اوردم

٤٦٩

نظم

نثر

1 اُولدان بكاره راحت الارواح اولوب صونرلر افراسياب ترك داعي القمشي آت ارش قذوه قامتله تخت
2 اوزره دينه اوتورمش شراب نوش ايدر نظم تخت زرين اوزره شاه افراسياب
3 اوتورور اوكنده كوزل اسياب مجلسك صفه ده طوربه مطربان كوركلي جنك جفانه كوركلي رباب
4 اول كومش پيله كا اولر النوذ قدح راحت الارواح ديوب صونر شراب رقص اورر رقاص حسناجون رمالك
5 جرخ اورر برواله وش اوده كباب ميله مجنون صفاين سورين ذوق ايله كورا ملك زينتك تراب
6 نظم حكيم قوبجه هدهد شهباز فلك يوزلدن بلخ افراسيابك
7 شهرين باغ وراغ ودشتيني قاج وخنيني عظمتيني كورجك هدهد ايتدي ياشهباز سز
8 بونده طوركز برواله قلقوكوزين وربسليمانك نامسيني افراسيابه ويره يمز خدمت
9 سليمانه يرينه وارسون ديدي شهباز غراب افراسيابك برابرلغنده طوردقلر قناد آجوب
10 برواز اوردقلر هدهد قناد سوزوب باغ اوزرينه اندي افراسيابك كوزينه قرشو
11 برسروا غاجنوك اوستنه قوندي بقور افراسياب النده جام طوتوب سليمان
12 كلدوردي يركن عزو رله انورركن وزرادن يرسي ايتدي يا افراسياب
13 بوسليمانكم عرب عربارا جنده قوبدي حقه طاپدي اگرجكم اولو پادشاه دكولدر
14 آماكم انوك درت دولو سلطنتي عظمتي سويلنوركم هيچ عقللردن خارج فضله
15 قبول اتمزدي افراسياب تركي ديدكده نيجه وزير ايدر اول بوكم پيل سليمانه
16 مطيع اولمش مغرب زمينده شائر قلعه سي كم قلعه قطران درلر بيله حكم
17 ايلمش يل مغربدن اول قلعه يي يوردي يله باغ وبستانيله كلستانيله پاسبان خلقيله
18 كتورمش بركجه اجره مدينه اجنه كتورمش جميع عرب عربا كوربه
19 سليمانه پيل مسخر اولدغن هب بلمشلر استقبال قلمشلر اكنجي تبع بن اصدع كم
20 سنوك امر لكه ايدي بغداد ملكي ايدي ركاعاصي اولوب قزين اول عرب پنجيه
21 ورمش عاقبت سليمانه داعي عاصي اولوب مقابل معارض جري جكوب دورمشلر

سُلَيْمَانَهْ غَالِبْ اَوْلْمِشْ كِنْ سُلَيْمَانْ يِيرَهْ حُكْمْ اَيْلَمِشْ يِيرْ تُبَّعْ جِرِينْ بَغْدَادْ لَشْكَرِي
قَهْرَايِدُوبْ يُوتْمِشْ هَلَاكْ اِتْمِشْ يِيرْ دَاخِي سُلَيْمَانَكْ اَمْرِنْدَهْ اُولْدُوغِينْ بَغْدَادْ مَلِكِي تُبَّعْ بِلُوبْ
سُلَيْمَانَهْ جَارْ نَلْجَارْ اِطَاعَتْ اَيْلَمِشْ اَوْجُنْجِي سُلَيْمَانَهْ كِيفْبَادْ ثَنَاءْ بَشْرْ دِكْرِنُوكْ اِجْنَهْ كِي كِي حُرُوكْ
جَامِ كِيتِي نُمَايِينْ اِسْتَمِشْ كِمْ آدَمْ اُوغْلَانِي اُولْ دَرْيَادَنْ اُولْ جَامِ كِيتِي نُمَايِي
جِقْرِمْقْ مَحَالِدِي سُلَيْمَانْ مَلَكْ مُوَكَّلْ لَجَرِي دَعْوَتْ تِلُوبْ اُولْ جَامِ كِيتِي نُمَايِي بِرْكَجَهْ
اِجْرَهْ كُنُورْ تِمِشْ كِيقْبَادْكْ اَلْجِسِي كُورْمِشْ وَرُوبْ كِيقْبَادَهْ خَبَرْ وِرْمِشْ اَنَاكِمْ
سُلَيْمَانْ جَامِ كِيتِي نُمَايِي كِيقْبَادَهْ وِرْمَهْ مِشْ دُرْدْ بَحْرِي يِنَهْ قُبَادْ شَاهْ كُوْرَهْ نَادَنْ بَكَا
سُلَيْمَانْ اُودْ كُتُورُبْ كُونْدَرْسُونْ تَاكِرْ اَكَا اُودْ دَخِي فَرْمَانْ اِدُوغِينْ بِلَاوُزْدِمِشْ سُلَيْمَانْ
مَلَكِ مُوَكَّلِهْ اَتَشِي كَتُورُبْ بَحْرِي اَتَشْدَنْ اُودْ كُنُورْمِشْ قُبَادَهْ كُونْدَرْمِشْ قُبَادْ دَاخِي
اُولْ • اُودْ لَهْ بِرْ نَجَهْ بِيكْ اَرِي اِلِي صُوْ اَيْلَمِشْ يَاشُولَكُمْ اُولْ اُودِي بِرْ بِيكَارَكْ جَشْمَهْ
جَشْمِينْ بُولُوبْ مِقْدَارْ اِنْجَهْ اَكَا كُونْ وَنَادَنْ سُلَيْمَانْ كُونْدَرْدِكِي نَارِي قَمْشِي نَهْ خُودْ
اُولْ • اُودْ اُولْ بِكَارَكْ صُوبِنِي يَقُوبْ كُو بِنْدَرْمِشْ نَهْ خُودْ اُولْ • صُوْ اُولْ • اُودِي
سُوبِنْدَرِي بُولُرْمِشْ كِمْ اُولْ اُودَكْ حَاصِّي يَغُورْ يَغْنَجَقْ شُعْلَهْ لَنُورْمِشْ بَشْبِجِي يِنَهْ سُلَيْمَانَهْ
سِيمُرْغْ قُوشِي اَطْيَارْ اَلُولَارِي فَلَكْ دَنْ يَكَا سُلَيْمَانْ اُوزَرِينَهْ كُولَكَا اُولُورْ لَارِمِشْ
خِدْمَتِي سُلَيْمَانِيَهْ يُوزْ سُورْرْ لَرْمِشْ اُولْ سُلَيْمَانْ اَيْدُورِمِشْ بَنْجِهَانَهْ سُلْطَانْ اُولُورْمِ اِنْسْ وَجِنَّهْ
وَحُوشْ طُيُورْ مُورُومَانْ جَنْدَنْدِيَهْ وَبَنْدَنْ يَهْ فَرْمَانْ قِلُورْمِ بِيلْ تَخْتُمْ فَلَكْدَهْ كُنُورَهْ جَكْدِرْ

نظم

مَغَارِبَهْ مَشَارِقَهْ يِتُورْ جَكْدِرْ دِيرْمِشْ — حَقْ تَعَالَى رُوحْ بَخْشْ اَيْلَيْلَدِنْ اَدَمَهْ
بَحَهْ قِيلَدِنْ مَلَايِكْ اَلَنِي نُورْ نَدَمَهْ — جُونْ سُلَيْمَانْ نَسْلِ آدَمْ كَلْمَدِي دُنْيَايَهْ بَسْ — اِنْسْ جِنَّهْ حُكْمِ اِدُوبْ قِيلَهْ فَرْمَانْ عَالَمَهْ
اُونِ اَكِي بِيكْ اَنْبِيَا وَ اَوْلِيَا وَ اَتْقِيَا — بَجْلِسِنَهْ جُمْلَهْ حَاضِرْ اِيدِرْ مَحْرَمَهْ — يِرْدَهْ اِنَانْ خِدْمَتِ اِيدَرْ طُورْ بِرْدِيوَانَهْ
كُولَكَهْ مُرْغَانْ بِرِي جُوبْ سَايَبَانْ بِرْ لَعْظَهْ — هَمْ بَنِي مُرْسَلْ اَلْدُرْهَمْ اَمِيرْ كَامِلْ اُولْ — اُولْ كِهَنْدَنْ اَنِي حَاكِمْ قَادِرِ اَللَّهْ خَاتَمَهْ

نثر

بِيلَهْ دِيدِي اَعْزَرَتْ اَفْرَايِسَايَبَكْ اُوزَنَهْ — اُولِ دَاكِنِ وِيرْ صَلَوتْ مُصْطَفَايَهْ عَمْ يَهْ

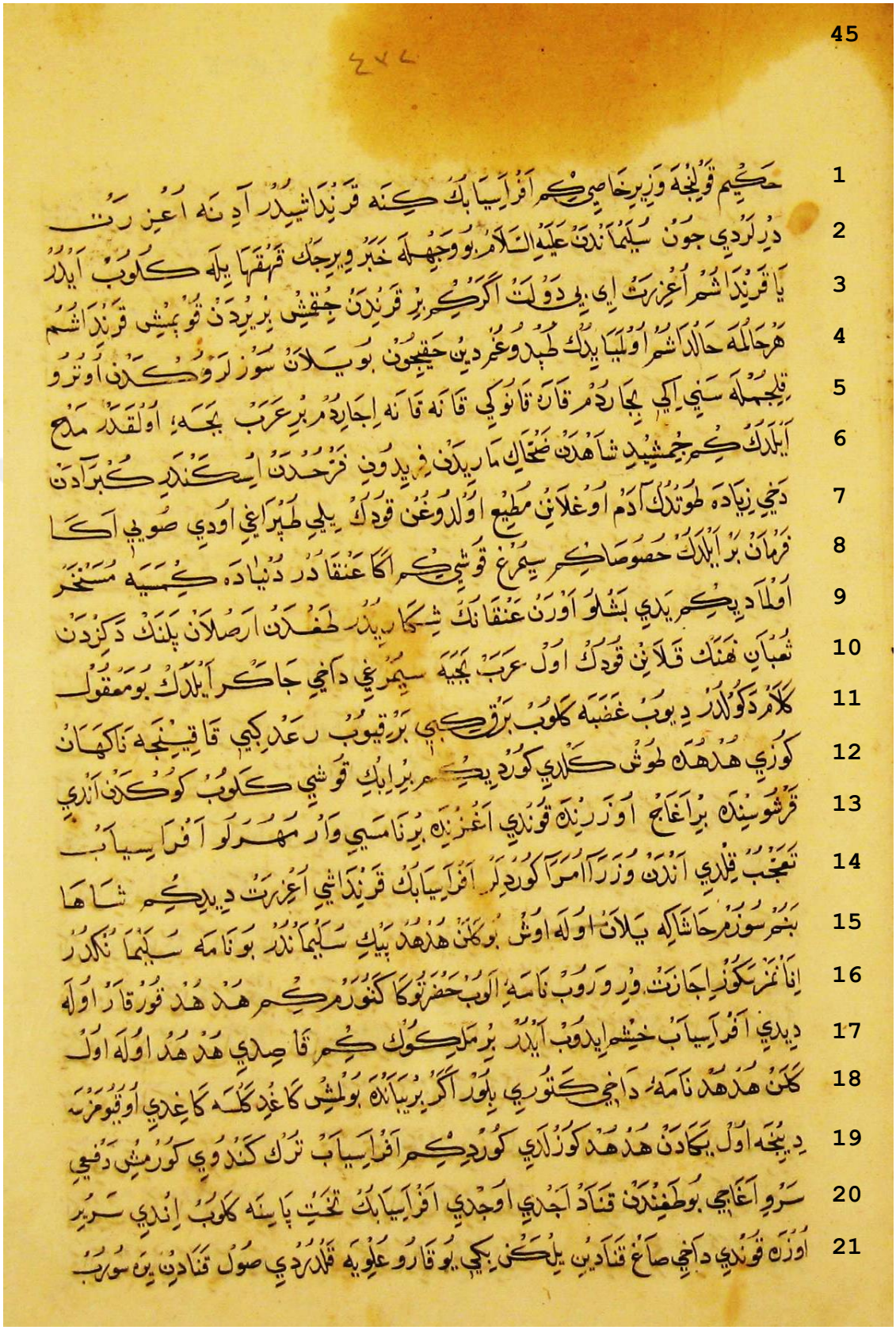

1 حكيم قولنجه وزير خاصي كم افراسياب كنه قرنداشيدر آدمنه اعزيزت
2 دركردي جون سليمان دن عليه السلام بوجهله خبر ويرجك قهقها يله كلوب ايدر
3 يا قرنداشم اعزيزت اي يلي دولت اگركم بر قرندن جقمش بريردن قوپمش قرنداشم
4 هرحالمله حالداشم اولسيا يدك طبدوغمردين حقيجون بويلان سوزلرو كدن اوترو
5 قلجمله سني اكي بجاردم قانوكي قانه قانه اجاردم بر عرب بجه اولقدر مدح
6 ايلدك كم جمشيد شاهدن ضحاك ماريدن فريدون فرخدن اسكندر كبرادن
7 دخي زياده طوتدك آدم اوغلانن مطيع اولدوغن قودك يلي طيراغي اودي صويي اكا
8 فرمان بر ايلدك حصوصا كم سيمرغ قوشي كم اكا عنقادر دنياده كميه مسخر
9 اولماديكم يدي بشلو اورن عنقانك شكاريدر طغدن ارصلان يلنك دكزدن
10 ثعبان نهنك قلانن قودك اول عرب بجيه سيمرغي داخي جاكر ايلدك بومعقول
11 كلامدكولدر ديوب غضبه كلوب برقوبي برقيوب رعدبكي قاقيجه ناكهان
12 كوزي هدهد طوش كلدي كوردي كم بر ابك قوشي كلوب كوكدن اندي
13 قرشوسنده براغاج اوزرنده قوندي اغزنه برنامه سي وار مهرلو افراسياب
14 تعجب قلدي اندن وزرا امرا كوردلر افراسياب قرنداشي اعزيزت ديدكم شاها
15 بنم سوزمه حاشا كه يلان اوله اوش بوكلن هدهد بيك سليمان دن بونامه سليمان دن در
16 انا نمز كوزاجانت ورو روب نامه اوبه حضرتوكا كتورمكم هدهد قورقار اوله
17 ديدي افراسياب خشم ايدوب ايدر برملكوك كم قاصدي هدهد اوله اول
18 كلن هدهد نامه داخي كتوري بلور اكر بريانه بولمش كاغدكله كاغدي اوقومزمه
19 دينجه اول يكادن هدهد كوزلري كوردكم افراسياب ترك كندوي كورمش دفعي
20 سرو اغاجي بوطغدن قناد اجدي اوجدي افراسياب تخت پاسنه كلوب اندي سريز
21 اوزه قوندي داخي صاغ قنادين يلكن بكي يوقارو علويه قلدردي صول قنادين يره سوروب

٤٧٤

1 سُفلیه ایدردی دخی یوزن یره سوریوسوریو کوکسی اوزره یوریوب تخت کنارنه کلوب
2 نامهٔ سلیمانی تخت کنارنده قودی دخی قچین قچین کیدوب قوندوغی یره وارب
3 قناد اچوب اچوب وربکینه اول سروینک کلوب قوندوغی بوداق اوزرینک
4 اتوردی یوننی افراسیاب دخی کوروب کلوب
5 قناد بکوب اول سروینک یانده برچنار اغاجی واردی شهبازله غراب اکا اینوب
6 قوندلر افراسیاب هدهدک ادبن کوربن تعجب قلوب نامهٔ النه الوب دخی دنوب
7 بکلرینه ایدر یا تورک سروردی عجم دلاوردی بو هدهد قاصد ایدوغین بر ملکدن
8 کلدوکین نه خوش کندوزین بلدردی ادبله یرینه وارب قوندی یوننی داخی نسدن
9 یکا دندی نظم زی ملک کم هدهد اولش کاتبی صح نبیدر کرچه قوشلر قاصدی
10 اولیادی نولدی یا غی یکا ایلوکیله اگدم اول عابدی نثر
11 حکیم قولنجه افراسیاب ترک ایله دیدیکه وزرا حکما علما ایتدلر یا شاه جهان هدهدک
12 ادبنده حکمت عبرت جقدر اماکم بلسا وز نامه کیکدر نامه نه یازلمشدر اول
13 وقت مشکلمز اسان اولور دیدی افراسیاب نا منوک مهرن کنوروب اعزرت وزیر
14 خاص الله صوندی وزیر دخی ادبله یرندن طوروب تخت کنارنه وارب نامهٔ سلیمانی
15 اوب یرنه کلوب مطالعه قلوب نا منوک مفهومنی بلوب اقوب بیان ایلدی دیدیکم
16 شها نامه سکا عرب عربا اجنده قوبان داود بیعامبرا وغلی ابرهیم خلیل اصلی یعقوب
17 یهودا نسلی قدسی مبارک سلطان روم یونان حاقانی سلیمان زمان کندرمشی نامه شویله
18 یزمشکم نظم لله سلیمان نامینه اول زمان بویله دیمش نام ازل حق لامکان
19 خالق رزاق عالم لم یزل قادر قیوم حی دوری خلل لا یفوت ولا شریک ولا مشیر
20 لا یموت ولا ینام لا وزیر خاک کویا ایدن قادر در اول جرخی اعلا ایلین ناظر در اول
21 خاک آدم اود بستان ایدن اول لفظ کندن جرخی دوران ایدن اول واحد اولکم ساجد اکا نه فلک

٤٧٤

1 حَامِدًا وَلِكُلِّ مَدْحٍ اِدْرَاسِ مَلَكَ — حَيِّ بَاقِي اَوْلَكِهِ اَكَا يُوقَدْ مَمَاتْ — حَكِيمِدْرِ مُرْدِيهِ وِيرُرْ حَيَاتْ

2 ذَرَّهْ ذَرَّهْ نَاكِهِ وَارِسَهْ جُمْلَهْ شَيْ — بِرْ لِكِيكَهْ شَاهِدُ وَحَامِدِلَهْ حَيْ — نَايَهْ قَدْرُ وَكَانَهْ كُوهَرْ بَخْشِشْ اِيدَرْ

3 بَحْرِ اَمْوَاجِي دَكِزْدَهْ نَقْشِ اِدَرْ — شَهْ كِ شَاهَانْ اَمْرِنَكْ نَامُورِدُرْ — بُوسُلَيْمَانْ دَرْ كَهِينَكْ مُورِدُرْ

4 اِيتَسَهْ اِسْكَنْدَرَهْ سَدِّ يَاجُوجْ — دِيكَسَهْ جَمْشِيدِنَهْ جَامْ قَابِدُورُرْ — شَهْ فَرِيدُونْ دَرْ كَهِينَهْ فَرْدَكُلْ

5 قُدْرَتِي قَافِنَهْ عَنْقَا بَرْدَكُلْ — قَادِرُ اَوْلَدْرْ قُدْرَتِيدَرْ بِي شُمَارْ — حَاكِمُ اَوْلَدْرْ حِكْمَتِيدَرْ بِي قَرَارْ

6 اَوْلْ خَدَادَرْ بَاكَهْ وِيرَنْ خَاتِمِي — خَاتَمِ قَبْضَنَهْ قُوِينْ عَالَمِي — جُمْلَهْ خَلْقِي بَاكَهْ جَاكَرْ اِيدِي حَقْ

7 اِنْسْ وَجِنِّي هَمْ مُسَخَّرْ اِيدِي حَقْ — كُولَكَهْ يِلْدَرْ كُو تَرِيسَرْ تَخْتِمِي — يِرْدَهْ جِنِّي هَاشِيسَرْ رَخْتِمِي

8 شَمُومَكْ بُرْوَانِسِي خُرْشِيدْ اُولُورْ — جُمُومَكْ كُمْ مُونِسِي جَمْشِيدْ اُولُورْ — خِدْمَتُومَهْ يُوزْ سُورُرْ شَهْلَرْ زِيَادْ

9 كُمْ قُلُومَكْ نُوكَرِيدُرْ كَيْقُبَادْ — حُكْمُومَكْ حَكْمُ وِيدُرْ سِيمُرْغْ قَافْ — كِ اَمْرُهْ بَاشِينِ اَكُوبْدَرْ هُجُومْ قَافْ

10 تَخْتِمِي اِيدَرْ اِحَاطَهْ اِنْسَانْ بَنُمْ — اُوسْتُهْ مُرْغَانْ طُوتَرْ سِيوَانْ بَنُمْ — عَالَمِي قَاقْدَنْ قَفَا كَزْمِشْ كُرَكْ

11 بُوسْتَنِي حَاسِدْ لَوُوكْ يُوزْمِشْ كُرَكْ — يِيكِ بِرَامَتْ اُولَسْ فَرْمَانْ بَرُمْ — شَرْقِ غَرْبِي دُوتَسَرْ سُرُورْ بَنُمْ

12 بُوهَقِينَهْ كُوهِ سِينْ رَبُّ الْعِبَادْ — اَمْرِ اِيدَهْ تَخْتُمْ كُنُورَهْ كُولَكَهْ بَادْ — شَاهِ مَارَانْ اِيدِسَرْدَرْ خِدْمَتِمْ

13 كِهْ اَوْرَنَكْ حُكْمِ اِدِيسَرْ خِدْمَتِمْ — شَاهِي اُولَمْ يَتْمِشْ اِيكِي مِلَّتَكْ — خَانِي اُولَمْ اِشْبُو فَانِي مِلْكَتَكْ

14 يُوزْ بِكِرْمِي دُرْتْ صِفَتْ مَخْلُوقِهِمْ — بَحْرِ بُرْدَهْ نَاكِهِ وَارِسِلَكْ بِرَامَمْ — حُكْمِكْ قَبْضَنَهْ قُودِي حَقْ تَعَالَكْ

15 كِهْ اِنْدِي خَاتَمْ بَاكَهْ رُوزِي ذُو الْجَلَالْ — تَخْتِ بَاكَهْ وِدِي رَبُّ الْعَالَمِينْ — كِرْ بَنُمْ اُولَهْ تُمُو رُوِي زَمِينْ

16 اِيدِي يَا سُلْطَانِ تُورَانْ اُكَلَهْ سَنْ — بِرْ نَصِيحَتْ وِيرَمْ اُوكَاتْ دِكَلَهْ سَنْ — جُونْكِهْ نَامَمْ اُوقْدُبْ دِكْلَايَهْ سِنْ

17 بُوسُلَيْمَانْ نَصِيحِي اَكْلَايَهْ سِنْ — نُصْحُمْ اُولْدِرْ اِي اَمِيرْ اَفْرَاسِيَابْ — كَرْمَهْ كُوكْسُكْ كُورَهْ اُوزْكْ جُونْ غُرَابْ

18 اَمْرُهْ جَاكَرْ اُولُوبْ اِيمَانَهْ كَلْ — كَرْدِ نُوكَهْ طَاقْ كَفَنْ دِيوَانَهْ كَلْ — بَهْلَوَانِسِنْ كَرْجِهْ سَنَانْ پِيلْ مَسْتْ

19 لِيكِنْ اُولُورْ دَسْتِ بُرْيَالَا دَسْتْ — دِيمَهْ بَنُونْ بَهْلَوَانْ اَفْرَاسِيَابْ — كِمْ قَتَمْدَهْ سَنْ دَكُولِينْ بُرْزُبَابْ

20 كِمْ اُوَهْ كَافِرْ اُولُوبْ آتَشْ پَرَسْتْ — يَخْسَا اُورْمَاكَهْ تِيغِي ضَرْبِ دَسْتْ — يَا بُودُرْكِهْ حُكْمُومَكْ مَامُورِ اُولْ

21 بُوسُلَيْمَانْ دَرْ كَهِينَكْ مُوزِ اُولْ — حَقِّي بِرْ بِيلُوبْ طُوتُوبْ حَقْ يُولِنِي — كُفْرِلَهْ اِيجْتِمَهْ اَللَّهْ قُولِنِي

٤٧٥

كَرْسُلَمَانْ اُولَيِنْ اِشْبُو زَمَانْ قِيلِجْمَدَنْ بُولَيِنْ اَمَنْ وَاَمَانْ يُوقْ دِرِيسَكْ بَاشْكِي يِتِغْلَهْ كَسَمْ
قَلْعَهْ سِنُوبَكْ اُوسْتُنَهْ اَصَمْ سَنْ دِمَاكِمْ قُوَّتُمْ وَارْ سُرُورُمْ هَيْبَتِ اِجْرَهْ يِدِي بَشْلُوا اَرْدَرَمْ
لَهْشَهْ اُورَنْ دُورِسَكْ يَاخُو بِلَنَكْ صُودَهْ نِنْتِينْ اُولَسَكْ يَاخُو نَهَنَكْ لَهْاغَنَهْ لَهْاشَهْ قُومِيُونْ صِيدْ اِيدَرْ
قُورْدَاوْ يَاشَهْ سَايِنِي قِيدْ اِيدَرْ مَزِجْ كِيوَانْ اَلُورْسَكْ كُولَكَهْ كَرْ دُكْدُورَمْ قَانَكْ اُورَمْ تِيرُوتَبَرْ
يِيدِ قَاتْ جُوشْنْ كِيوبْ بِنْسَكْ اَقَا جَانَكْ اَلَمْ اَغْلَشَا قُومْ اَنَا كَرْدِرِيسَكْ لَشْكَرُمْ جُقْدُرْ زِيَادْ
اَلْتِي اُوسْتِنْ دُونْدَهْ اَمْرُمْلَهْ بَادْ كُوهْ قَانِي لَهْاغَهْ صَرْصَرْ دِيسَمْ يِيرِيرِدَهْ دُنْرَهْ دُرْ صَرْصَرْ دِيسَمْ
بِيكْ دَنْ اَرْتُقْ وَارْ بَهَادُرْ اَرْلَرُمْ هَرْبِرِي عَادِي جِهَانْ سَرْوَرْلَرُمْ بَحْرِ عُمَّانَهْ كِرُوبْ بُونْلَرْ گَجَرْ
يُوزْ بِيكْ اَرِي يَابْ يِلَكْ قِيرُبْ گَجَرْ هَرْبِرِينَكْ قَدِّي قَافْ اَلْبُرْزْ اُلُورْ كِرْدَكْ كِرْمَنْ طَاشِي اَلْدَهْ كُورْزْ اُولُورْ
اُوگَجَهْ قَاشَهْ رِينْ اُولُورْ كَاوِي سَمَكْ يِلَهْ صَلْسَهْ بُوزْلُورْ جَرْخِي فَلَكْ نَعْرَهْ اُورُبْ قَبْضَيَهْ صَالَرْسَهْ كَفْ
قُورْقُونْ بَالِكْلَيَهْ اَصْحَابِ كَهْفْ بَقْسَهْ يِرْدَنْ كُوكَا خِشْمِيلَهْ يِيَاقْ مَزِجْ كِيوَانْ بُولَا قُورْقُوبْ يِيَاقْ
جَنْكِي كُورْسَكْ اَگَرْ اَفْرَاسِيَابْ يِرْيَكَكْ سِيكَكْ اُولُورْ دَرْيَا ذُبَابْ سَنْ بَغْلَهْ اِيدَهْ مَزِنْ جَنْكَهْ هَنَكْ
اِتْسَكْ اِيدَمْ عَالِمِي كُوزُولَهْ تَنَكْ اَفْضَلْ اُولُدُرْ طُوتَنْ بُونْدِ سَنْ گَدُوا اُولَكَلَهْ اُورَهْ اَيَاغَهْ بَنْدِ سَنْ
نُصْحِي طُوتُبْ بَنْمْ اَنْدِيشَهْ قِيلِ اَنْدِ شَيْلَهْ اِيشْ اَتْمِيشِي بِيشَهْ قِيلِ دُولْتُوكَهْ لَايِقْ اِشْلَرْ قِيلَهْ سِنْ
صُوكْ بِشِمَانْ اَضِي قِلْمَزْ بِيلَهْ سِنْ سَنْ جَتَكْ سِنْ قِيلِجْمَدَرْ اَتْدِهَا كُرْبَهْ اَتْدِرْدَنْ بُولَا يِي هِيجْ رَهَا
دَعْوَتُمْ اَيْلَهْ قَبُولْ اِيمَانَهْ كَلْ خِذْمَتُمْ اَمْرِنْ كُوزَتْ دِيوَانَهْ كَلْ يِنْجَهْ اُولُورْسَنْ كَافِرُوا تَشْ بِرَسْتْ
يِنْجَهْ اِلْجَرْسَنْ خَيْرِ اَيِ بِيلِ مَسْتْ سُنِّي اُولُوبْ اِيمَانَهْ كَلْ كِلْ حَقِّي بِيلِ بَالْطِلْ اِيشِي تَرْكْ اِدُوبْ حَقِّي بِيلِ
يُخَهْ خَاضِرْ اُولَكِلْ اِيدَمْ سِنْكَلَهْ جَنْكْ كِرْ اُولَهْ وَاسِعْ جِهَانْ جِمُوكَهْ تَنَكْ سُوزْ بُودُرْ كِهْ سُلَيْمَيشْمْ تُخْتَصَرْ
عَاقِلْ اُولَكِلْ دُولَتَهْ لَايِقْ اِدَرْ بُويْلَهْ دِيوبْ شَهْ سُلَيْمَانْ نَامَهْ اَنْجَرْ اِتْمِشِي اُوقُنُورْ هَنَكَامَهْ
بُويْلَهْ دِيمِشْ نَامَهْ اَفْرَاسِيَابْ وَرْصَلَاوَتْ اَحْمَدَهْ بُولُبْ ثَوَابْ

نظم

حَكِيمْ قُولِنْجَهْ اَعْزِرَتْ كِهْ نَامَهْ سُلَيْمَانِي اُوقُدِي اَفْرَاسِيَابْ دِكْلِيُوبْ نَامَهْ سُوزِينَهْ
قَادِرِي اِلْدِرْمْ بِكِي شَاقِدِي رَعْدِ مِثَالْ حَيْقِرُونَنْ بَرْقْ كِبِي بَرْقِيُونْ دَكِزْلَرِينْ كُوكْرَدِي

بنوم قورقودن كيقباد تختي اوستنده راحت اينله آرام قلوب اوتورمازلر الفون كوشك

بقريحقان معدنلر بنم طاغلرمده در الوان الوان ميوه لر نعمتلر بنم بوستانمده در جنت

كلاري بنم باغمده در اول كوهر جقن اينجوبتن بحر قلزم بنم دكزمده در ماغمده در

جهانك ارقسي ثمدي بغله طوغرلشدر بنم جنك ميدانمه يرى قابله يغمرلشي در

عود عنبر دكزي بنم ايلمده در الفونك كوشك خود حسابي يوقدر مفتاح معادن هب

الومده در جميع دنلره دن مان اولن اوتلر بنم ولا يتمده در كليد دشمانه قلجله

جواب ورن قوتلو پهلوانلر بنم تختي حكومتمده در بن اول شاهم كه ايران زمينندن

تا مغارب سرحدينه وقره دكزدن دشت ديارندن تا اغاج دكزنه وارنجه بنم ولا يتمدر

اجنده نقدر هنرمندلر نقدر الولاد وارسه بنم الومده تورانن پهلوانلري عجم

مردانلري بنم جاكرمدر بكارام اولوب دورلر شهر مدايندن تا سينوبه وارنجه

قره دكزدن اق گرميه وارنجه قلعه دكي پاسبانلر بنم آدم جاغروورلر

بونجه ولا يتك شاهلري بنم تاجم كيرلر وبنم علملرم جكرلر وبكا قوللق

قيلورلر بن اول افراسياب جهانن اجره هم پهلوانن جهانن هم ملكي تورانن هم سلطانن

صاحب قرانن بلورلر قفقور جين كبي پادشاهك قزي بنم سرايمده دورر اندن برارصلانن

اوغلم وارد ركم قلجله طاغده ارصلانلرك آدميله طاشي اورنلرك بغرين ازر قورودم

پلنك دكزده نهنك صيدايدر بن اول افراسياب كه اوزرمدن عنقاي فلك اوجسه

پرد وكر ايلمدن ارصلان كرسه در وكر قهرمانن كريمانن قفقدن كرسه

سرد وكر بيك كيقباد قفقده زارحور دكلدر بيك سليمانن كوزلرمده ذرة مور دكلدور

نظم

پهلوانم عالم اجره بر كزيدم — طوتسادم ريتغله يركه يوزيدم

دنيه اريو قدر رستم قدر — جوشيدم يرتدم طوتب تلغم قدر — پنجه دستانن جشمه عنتر دكل

تره كلمز شلغم و مناتر دكل — پهلوانم آدله افراسياب — پرد وكر اوستمدن اوجسه كرعقاب

جنگ كيرب اله اسم عمود — قويمز مفسد تنده هيچ وجود — قوة ايدب صاقلر اسم من صاق
يرير يلوب خرده اوله اوكوز بالق — جنك ايدب خصمانه جسم مصر تيغ — قان بخارندن قرآن كوكده ميغ
نعره مزدن كهف اصحاب اوينوق — تيغم اودنه شفق كوكده ينوق — خنجرلرندن سرصقينوب سركشان
كيم ايدب كوكك كوزلر كشان — خصمه الدن جنك اجنده تيرسيدر — جوخ مرتيخ ايدر نور باشه سپر
هم بهادر بهلوانز تنه شير — هم ملك تورانه شاهز بنامير — اول عرب بجه دمورجي اوغلي صيح
كه اولادي معروف اول سليمان نبي — كمدورر لشكر جكوبن هنك ايده — بن بهادر بهلوانله جنك ايده
بويله ديبوب اوردي لاف افراسياب — ورصلوت مصطفايه بول ثواب

نثر

حكيم قونجه افراسياب بويله ديمكله قرندا شيي اعزرمت ايتدي ياشاه جهان سليمانك
نه طاقت وارد ركم سكا مقابل معارض اولا اتاكز نامينه كوره جواب ويروب
دخي عساكر جمع ايدب اوزرينه وارلرسه سيوب قلسنك اوزرندن شرني ايره لرسه
سليمان هنوز جواندر كندوزين بك اولدرصنورلر حكم ايدرسه انجه ساحرلر
كوردكده كوبه سوار اولوب بيلانر اسدورب عالمي طوفان ايدورلر اوده حكم
ايدرسه دريا يي يكي كوسترر صويه حكم ايده رسه
درسه دشت اليده آدميلر سحرله كوكا بلوت اغدرلر يغدورلر اكركم
قوشلر بكا فرمان اولدي درسه آدمه جمله وحوش طيور مورمار فرمان دورر طوغان
اولدر قوشي اولدرتا زيلري سكسونلري شكاره صلوب هوكورك اوشق وسنين
اولدورب اولدوردر هنر بودركم مقابل معارض اوله كلوب بزمله جنك ايده
يخسه هدهدي له نامه كوندرمك نه نسنه دورر عرب ولا يتنده قاصد كوكرجين
دورر جيي جري بكلرينه نامه كوكرجينله كوندررلر كوكرجين وروب دشمنه
ايرب كوندجيلر كوزه دب كوكرجين ايا غندن نامه اوقوب خبر اشينه اوقوب خبر
بلدورلر سليمان كوركم انوك سوزندن انجنورسن عرب اصلي لو اولور كندزين

٤٧٩

بلماز اوزين بلدورلر جهان خلقيني اكا كولدورلر بيورياز يحيا نامه يزسون ديدي افراسياب
بغور قوندا شنوك سوزين بكندي بيوردي كاتب دوات قلم كتردي سليمانه افراسياب
ترك اغزيندن نامه يزدي قيلجدن اتي كسكون سوزلر يزوب تمام ايدب نامه دورب
كتورب افراسيابه ويرب افراسياب اونه رينه مهر اوردي يحي نامه تخت كنارنه
قودي كونه دركم هدهد بخه كوب نامه الور هدهد يحي نامسنوك يزلدوغني
كوردي بلدركم افراسياب جواب نامه يزدي في سريرينوك اوزرينده اوجوب
الروواردي تخت كنارنه قنوب باشي يره سورب ادبله نامه اغزنه الدي يحي اوجدي
هوايه دوكدي اولدبكادن غراب شاهينه ايدرهيج بلورسين افراسياب نيلدي
نه دي شاهين ايدر بن آدم دين بلماز سركم افراسياب نه ديدوكين فهم ايدمز امامكم
سليمان دلمزجه سويلا انكله سويلا تورزدي اندن قرعون ايدر افراسياب سليمانك نامسي
اقوبخق بلدمكه قادي زيراكم بكزي صمان رنكينه دوندي قادوغندن قاتي قاتي
جاغروب سويلردي كم بله كم نامه اجره نه وجهله هرزه يوبطورر امامنجه دررکم
افراسيابك هوايوزندن راست كوزليوب اول مغاره يكي اغزينه يستهلبسم ديدي
شاهين ايتدي اگركم سن بونزاكتي افراسيابه كاجاجك اولورسك هزاران آفرين
داخينه آنجاق اولوردي اندن قرعون اوتمكابشلدي افراسيابك اونه رندن يكا هوايه
قلقوب اوتدي افراسياب اينجدي بوقرعون قندن بولدق ديوب بشلدي هدهدك
مكتوب الوب كندوكين كوربدخي حكم ايلدي كاتبلر نامه يزدلر تورآن
بكلرينه جمع اولماق ايجون سياست نامه لر يزدلر تورآن تاكيدله نامه لر تمام اولحق
اوزرلرينه نشان افراسياب اورلوب دخي بيكلره ويرب ولايته بكلرينه كوندردكم
اون كون اچره جمع اولوب كلالر بيكلر نامه لرينه كتدلر بنور افراسياب باشي قلدروب
ايدر ايتم بكلرم بودمودجي اوغلي زنبيل اوردي عرب بجه بتم اونه روحه قورقدين

1 يَجَه كَلدِي اُولَا بَنْ خُود اَفْرَاسِيَاب كُورْدُم جَنْكِي هَمَان كُورمِشْ اِيكِي قُوْدُم بَنْم اُوزَرِمْدَن
2 قُورقُوسَنْدَن عُقَاب اُوجْمَاز اُوجَارَسَه بَرْدُوكَرْدِيجَه اَفْرَاسِيَاب اُوقَنْ يَا بِنْ اَلَه اَلُوب
3 قَرْغُونِ كُوزْتَدِيكِم اَتَا قَرْغُون رَاسْت اَفْرَاسِيَاب يُوقَارُو بَقَارِكَنْ كُوك يُوزْنَدَن
4 كُوزْلِيُوب تَرَازُو لِيُوب يَسْتَهْلَدِي رَاسْت اَفْرَاسِيَابَك قَرْغُون جَسِي اَغْزِنَه كَلُوب اَغْزِي
5 طُولَدِي نَفَسِي طُوتَلَدِي جَانَ اِجِفْنَدَن نَفَسِين اَلِيُوب تَخْت اُوزَرِنْدَن طَرُو كَلُوب قَدَم
6 خَانَيَه تَجَدِي نَه جِقَا جَق نَفَسَ قَلَدِي زَبُون اَلُوب اَصِّي كِتْدِي اَزْ قَلَدِيكِم جَانَ وِيَرَه
7 بِيك اَدَبْلَه عَاقِبَت صُو وِرْدِ لَرْصُوبِلَه اِجْمَكَا قَرْغُونَك بَجِسِين يُوتَدِي يُوزْنِ كُوزْنِ يُودِي
8 اَلْ اُوبْ اَه كُورْدُكِي سَلِيمَانَك قَرْغُونِي نَه يَرَه مَزْلِق اَيْلَدِي دِيُوب خِشْمَه كَلَدِي
9 غَيْرَتَنْدَن جِكَرِي خُون اُولُوبَن شَجَاعَت جَوْهَرِي اَرْلِك لَمَرِي اِجِنْدَن بَرَق اُورُوبَن
10 اَلْدِيرِكِي شَاقِدِي دَخِي دَكِرْكِي كُلَيُوبَن كُوك كِي كُوكَرْدِي كُورْلَدِي مَرْتِيج
11 بِكِي قَاقِدِي اَمْرَ اَيْلَدِي خَزِينَلَر اَجُوب حَاضِر اُولَان بَكْلَرَه يَكْلَرَه جَبَه جَوْشَن
12 اِشْق قُولْجَاق قِلِج قَلْقَان تَبَرْ وَسُكُو خَنْجَر بُوزْدَغَان وَكُورْزْ عَمُود اُولَشْدُورْدِي
13 بَهْلَوَانْلَرَه خَاصْ خِلْعَت كِيُودِي دِلَاوَرْلَرِي مَال وَنِعْمَتْلَه طُبُورْدِي وَهَرْ بِرِ سِينَه
14 اِسْتِمَالَتْ وِرْدِكْجَه جَرْلُوجَه كُوزِي جَمْع اَيْلَكُوزْ بِرَاكْسَك سُوزْدُشْمَان بَرَاغِين
15 كُورُوكْزَاوُن بِرِ يَجِكُونَدَه كُوجَرَم وَرَبّ سُلَيْمَان جُوغْرَجَه سِينُوك قَانِن اِجَارَم
16 اَلِنْدَن سُلَيْمَانَ لَيْق خَاتَمِين اَلُوب عَالَمَدَه سُلَيْمَان اَلُوب خُوشْ كَجَارَم دِيُوبَن اَفْرَاسِيَاب بَكْلَرِينَه
17 تَنْبِيه اَيْلَدِي مَع اَلْقِصَّه سُوزِي دِرَازْ قِلْمَيَا لُوم اَوْن كُون اِجْرَه جَمِيع تُورَان بَكْلَرِي جَمْع
18 اُولُوب كَلَدِيلَر جَنْك يَرَاغِيلَه حَاضِر اُولَدِلَر جَرْلُوجَه سِين كُنُورَب اَفْرَاسِيَابَك تَخْتَكَاهِينِي
19 قُوشَتَدِلَر وَهَرْ بِرِ مَلِك كَلُوب دَسْت بُوسْ قِلُوب عَظِيم بِيشْكَشْلَر جَلَدِلَر اَنْدَن اَفْرَاسِيَاب
20 اَمْر اَيْلَدِي اُوتَاغِينِي شَهْرِدَن لَشْكَرَه قُورْدِلَر بَكْلَرَه يَارِين كُوجَلَدِ دِيُوب خَبَر وِرْدِلَر
21 اَنْدَن اُولْ تُورَان لَشْكَرِيَك يَكْلَرِي دَاخِي دَرْكَاهِ اَفْرَاسِيَابَه جِقُوب هَرْ بِرِي اَتْلُو اَتِنَه

سوار اولوب اوتاغلو اوتاغنه كلوب لشكره كوچ خبرين ويرب جوشنلو جوشنلرين
كيوبن باشلرينه اشيق اورندلر وبيللرينه خنجر صوقندلر وقلچلرين حمايل وار قوشندلر
اوتوز التي پاره جنك آلتي اوستلرينه كينوب كومركوك بولاد دموندن غرق اولدلر
اوچ سكر لو قاچي يايلرين قوردلر اوچ قناد لو قاعين آغاجندن اوقلرين قربانغ آغزينه
كيش آغزنه عقاب يلكلوسين ديرك قوردلر اندن صكره اول عجم آتلرين آشفار
ودلدل صفت پري پيكر آهوي ناخن تازيكه زرين آبرلر اوردلر جميع جنك يراغن كوردلر
صباحك اينظاريله طوردلر جونكم اول يكه كوب صباح اولدي

نظم

جونكم اولكيجه كوب اولدي محرك اندي لحاك ... شيلماني موذن ويدي نجيد اندي باك ... آت سهيل اوزره قياذن لهذه كمرندي لهنك
اگردي بيرله ارصلان كمالدي كوكياك باك ... باسيان جرب اندي فانوس جلدي راهي جليا ... كوس حربي اوندي اوزره ويدي كلمه آزره جاك
برهلو آلركيد جوشن دراقب خنجر له تيغ ... جنگ حاضر الدي قاموا ولدير آنده اوصاك ... دكله امدي اشيرجنكي اصل برله شرح ايده

نثر

ورصلوة احمده اما انبيانك ختمي اكا ... حكيم قولنجه علي الصباح

الوب طاك كر اندي افراسياب كلسه سنده جاك جلنوب ناقوس كم اوندي نوران
بهلري پرلرندن طوري كلوب آتلرينه سوار اولوب لشكرلو الوب افراسياب
اوتاغني جوره الوب صاف طوتب طوردلر اول يكادن افراسياب ترك دخي يرندن طوردي
باشنه تاج شهري اوردي بلينه بوز پاري كبي برقلچ حمايل قوشندي اوچ سكر لو
الكر صغما مثال طمشتي يايين قوردي بولاد بيكانلو سيمرغ يلكلو اوقلرين
كيش آغزنه صلدي بزير خانه ستون بكي سكوسين آلنه الدي دخي عرصاتله
صلا بتله يرندن طوروب صحرايه يردن رخشنه سوار اولدي كوس حربي
اوتدي طبل ودهول يوزي اورلوب جهان اجين ولوله علاله طوتدي اول سكز
كز يوزبيك تورآن جرسين جكوب دخي عزم سليمان قلوب كتدي سينوب قلعه سنه
لحضر ويورتدي آتلر نعلندن يريوزي مور بولاد الوبن ميخلدن يرلر يوزنك طاشي

1 اَغَاجِي اُوتِي دِيدِلُوبْ اُكُوزْ اَرْتَسِي دِلْنُوبْ بَاقِي صِرْتِي دُورِيَه دُونْدِي سُكُولَرْ كَاوِي
2 عَلَمْرَايِ اُجِنْدَنْ فَلَكْ اَثْدَرْهَايِي اُوقْلُوكْ دِيَه دُونْدِي اَلْتُونْ بَاشْلُو سَنْجَاقْلَرْدَنْ كُوكْ
3 يُوزْنَدَكِي آيَه بَرَابَرْ اُولْشْدِي وَسُكُولَرِيلَه اَنِي كُولَكْدِكِي اَلْدُوزْلَرْ شَعْلَه وِيرُبْ شَعْلَلَرْدَنْ
4 كُوشِ جِهَانِي طُوتْمِشْدِي قِلِجْ بَجَاقْ يَلَانِدَنْ بَجَاقْ بُوزْدُغَانْ عَمُودْ اِ شِقْلَقِ اِشِغِنْدَنْ
5 صَنَا سِنْدِكْمْ كُوكَبْ يَزِينْ يُرْ يُوزِينَه دُوشْمِشْدِي اَنْلَرْ سُهَيْلِنْدَنْ بِيلَلَرْ نَعْرَه سِنْدَنْ
6 يَدِي فَلَكُوكْ لَاجِي جَمْلِيُوبْ اُونَادِي مَرِّيخْ قُولَاغِنْ كُوسْ اُوَازِي كُزْ ايِدَرْدِي
7 اَفْرَاسِيَابْ صَاغْ يَانِنْدَه قَرَنْدَاشِي اَغْرِيرَتْ اَشْرَدِي صُولْ طَرَفِنْدَه گَرْمْ بِنْ بَهْرَامْ بَهْلَوَانْ
8 اَشْرَدِي نظم بُوجِلَاجِنْ لَشْكَرِيلَه اَفْرَاسِيَابْ جَگَلِي لَشْكَرْ خَصْمِ بُولَا فَتْحْ بَابْ
9 يِرْدَه اَيْقَدَنْ جَالِشُبْ گَجْرَدَنْ مُورْ كُولَكَه اُوجُوبْ گَجْرَلَرْدَنْ زِيَابْ اَتْ تَلَنْدَنْ يِرْ يُوزِيدِي كُوكْ دَمُورْ
10 اَرْدَمِنْدَنْ قَزْدِي گُولَكَه اَفْتَابْ اَتْ مِنْدَنْ خُوتْ جُوشَنْ يِرْتُلُوبْ يَنَه اُوجِنْدَنْ جِقْدِي جَشْمِ اَفْتَابْ
11 فِيلْ بَادَنْ تُوزِدِ ظُلْمَتْ طُولْدِي جَرَخْ جَالِشُوبْ اَتْمَزْ عَطَارِيكَه حِسَابْ بُوجِلَاجِنْ سَلْطَنَتِلَه كِنْدِي بَسْ
12 شَاهِ تُورَانْ تَاجْوَرْ مَالِكِ رِقَابْ دِكْلَه اِمْدِي جَانْ وَدِلْدَنْ قِصَّه اَحْمَدَه اَمَا وِرْصَلَاوَتْ بُولْ ثُوَابْ
13 دَاسْتَانِ سِيمُرغ وَقِصَّه سُلَيْمَانْ عَم حَكِيمْ قُولَجَه تُورَانْ سُلْطَانِي اَفْرَاسِيَابْ اُولْ مَلِكْ
14 وَسَرِ گُذَشْتِ سِيمُرغ قَافْ دُورَانْ مَالِكِ رِقَابْ بُوجَهِلَه عَظِيمْ لَشْكَرْ جَگُوبْ
15 سُلَيْمَانْ حَضْرَتِلَه جَنْكْ اِتْمَكَه سِينُوبْ قَلْمَسِي اُوزَرِينَه كِمْ عَزْمِ اِدُوبْ كِتْمَكَدَه
16 لَافْ اُورُبْ مَرْدِ دَعْوِي اِتْمَكَدَه اَمَاكِ بِزْمِ قِصُوزْ اَزَانْ جَانِبْ سُلَيْمَانْ حَضْرَتِنَه كَلَدِي
17 نِتَه اُولْ زَمَانْ كِمْ نَامَه يَزُوبْ عُقَابِلَه اَفْرَاسِيَابَكِ كُوندَرِمِشْدِي نُبُوتْ تَخْتِ
18 اُوزَرِينَه اُوتُورِ مِشْدِي سَرْوَرْ سَلَاطِينْلَرْ صَفْلُو صَفْنَدَه اُوتُورِمِشْلَرْدِي بَهْلَوَانْلَرْ بُولَادْ
19 كُرْسِيلَرْ اُوزَرِينَه دُزْجُوبْ طُورِمِشْلَرْدِي سِيمُرغْ قُوشِي دَاخِي سُلَيْمَانْ تَخْتِ
20 كَنَارِينَه اَلْتُونْ نِشَانَه اُوزَرِينَه جَنَتْ طَاوُوسِي كِبِي كَنْدُوزِينْ زِينْ اَيْلِيُوبْ
21 سُلَيْمَانَه دُعَا قِلُوبْ مَرْكَزِكِمْ سُلَيْمَانْ حَضْرَتِي سِيمُرغَه نَظَرْ قِلُوبْ اَيْتْدِي يَا سِيمُرغِي

٤٨٤

قاف بالله العظيم سنوك سركذشتلرندن بر خبر ورمكه بكا اندن عجيب رقت قصه كلدي ددي اندن
سيمرغ داخي دعا قلوب ايتديكه يا سليمان جونكم نسر طايرلر بزه باشلرندن كجن قصه سليمان
بن داود حكايت ايلدي وكوردكي عالملرك روايت ايلدي بس علم اليقين بلدرك كه بو سيمرغ
عاري غيري داخي عالملر وارمش بس بو بحثله وارن سيمرغلرايكي بحث اولدلر بر بلوكي ايتديكه
جونكه بلدرك كه بو عالمدن غيري دخي الله تعالينك عالملري وارمش ايله اولسه عالمو مزدن
جقوب نسر طايرلر كبي زحمت جكمك نه حاجت ديوب دنوب كيتدلر اما كم بنم كوكلمه
بوكلديكم طاقتم يتدوكنجه قناد اجوب وجام اول نسر طايرلر كوردكي عالملري وارب كجم
ايله اولسا يا نبي الله بكا تابع اولن سيمرغلردن درت سيمرغ قوشن بولداشي ايتدوم واكي سيمرغ
دخي قرانداشم واردي يدي سيمرغ اولوب اتفاق ايدكلرى اول عالملره كجاوز اماكه قرنموز
طوق قلوب اجلق بزي صعيف ايماد ديوب نسر طايرله وداع لشوب كيتدك قناد اجوب فلك
يوزينه جقدوق بر يوزنك شكار كوزندكي كوردكلرى ناكاه اكي طاغوك قلسي بر يرينه
قاوشملي اولمش بر ده جهنم دره سي مثال بر دره ده بر عجايب دنوز جقارلر كه فلكه قرا بولود
كبي جقارلر عجبا ندر ديوب دره نوك اغزنه ايندوك كوردك كه بر يدي باشلو اورن دركم
بو دريه طوب طولو اولوب يتورالتي باشي اوير بر باشي فلكه دكمش ايومارلر اماكم
انوك بكي عظيم اژدرهادر كه كوديي بر قراطاغه بكزر اغزيندن كه دم جقار صنكه
جهنم اوديدر علو وير رهرزيه كه طقنورسه قرارو طوتوب بقار تجنكه يديمزداخي
اول اورني كوردك بر زمان بر وازه قلقوب دوردق اندن يلدا شلرمه ايتدم كه يا سيمرغلر
اژدرهانوكه باشي يدي وبزمسه بير امدي بوهفت سر اژدرهاي هلاك ايتمك دكل سكوز
يديموز داخي يدي باشنه انوب جنكال اوروب هلاك قلوب غدا الالم دوروك يا سليمان
اكر جكر بوتدن بير قلدق يدي مزدكه اژدرهانوك باشلري اوزرينه كه اندك قيناق اوردق
جيناق كه جلدوق اژدهانوك بشموز بشنك باشلرن پاره لدي اماكه بنم قرنداشلرم

٤٨٤

1 اَژدَها كُورُمِشلَردِي اَورَن جَنكِيندَن غافِلدِي اَژدَهانُك اَغزِ قِينغالَه مِشلَر اوزَرِينَه دَمر
2 صَحوب زَهرِي يُوزلَرِينَه طوقَمِش اوَل اِكي قَرِنداشُجُغُم اوَل اَورَن اَلِندَه هَلاك اوَلدِي
3 اَكَرجِكِم اوَل اَورَنِي هَلاك اَيلَدِك نَمُسمُز غِدالِن اَلدِق اَمّا كِه يا نَبِيَ اَللَه اوَل قَرِنداشلَرُمدَك
4 آجِغِي اِجمَدَن جِقمَدِي • نظم اِشبُو قَرداشلَر اَجِيدَر كِي قَتِي
5 كِي يِقادَر بُوجاق وَجهِي حَسرَتِي كَجمِش اَتادَن قَرِنداشلَر كالمِيا بُولَدِن اوزاك وارمِجَرخَك شِدَتِي
6 نَثر حَكِيم قُولُنجَه سِيمُرغ بُويلَه دِيوب قَرِنداشلَري حَسرَتِندَن
7 آه وآه اِيدِجَك سُلَيمانُن حَضرَتِي اَيتدِي يا سِيمُرغ اوقَرِنداشُجُغلَرُك سَنُوك نَه وَجهِلَه اَژدَرهايلَه
8 جَنك اِيدايدِي كِه اَنلَري اَورَن هَلاك اِتمِيَدِي سِيمُرغ اَيتدِي يا نَبِيَ اَللَه بُو سِيمُرغ عالَمِنَه
9 اَورَن وَاژدَرهالَر غايَت جُوغ اوُلوب اَكثَر غِدالُمُز اَژدَرهادُر اَمّا قَجَنكِم اَژدَرهاي كُورُسَك
10 قَنادا جُوبُ كِه اوزَرِينَه كِه وارُورُز يِلانَه يِلانَجِيل وارِرَكِبي اَورَن داخِي يِزي بِلُورُدُشمانِيدُوغُز
11 فِكرِ قِلُور قَصدِ اِيدَرَكِه زَهرِ اَتُوبِ يِزي يِقا بَسَ بِزدَخِي اَژدَرهانُوك زَهرِي كُوزادُورُز
12 شُول جَنك اِجِندَه تِيرِ اَندازدُشمانُك اوقُن كُوزَتلَوكِي كِبي نِشَه شِيلَكِم اَژدَرهالَر زَهرِين
13 صاچِنجَق دَفعِي يُولِندَن اِريلُورُز زَهرِي دُوقُمازُ وَياخُود اِرشُورسَه قَنادا كَرارُز قَنادَه
14 اَلُورُز اَكَركِم قَنادُمُزَه طوشُ كَلَه قَنادُمُزكِه اِصلاق بُولُنمِيا بِرُو بالمُزي يِقارُ
15 سُوينَدُرُمُز سُوزُ اَكثَر وَقتِكِم اَژدَرهايَه وَاهُوزُ قَنادا لَرُومُزي صُويَه اِصلادُورُز
16 اَغزُومُزَه داخِي صُو اَلُورُز اَتَيِن دِمِي سُوينَدُرمَكِيجُون اَمّا كِه يا نَبِيَ اَللَه اَژدَرهادَخِي بِير
17 دَكلادُر شُول اَژدَرهاكِه صُويَه يِقِين دُرصُو اِجَرانُوك دِمِندَكِي اوُدجِقمازُ جِقَرسَه داخِي
18 بالمُزي يِقمَز اَمّا شُول اَورَنكِه صُوسُز لِق بِردَه واقِع اوُلُورُ انُوك كِبي اَژدَرهاي قُرُق كُون
19 صُواجمَسَه قُرُق بِر يِلِي كُون جِقانُ نَفسِي تاصُو اِجِنجِيَدُك هَردَمِندَن اوُد صَچِلُور وَهَر
20 نَرَيَه كِه طوقُنُرسَه يَقرَبَسَ اوُل اَژدَرهادَخِي يا نَبِيَ اَللَه صُوسُزلِق دَرَيَه دُوشمِشدِي
21 اَكَرچِه بِلُورُدُك كِه اَژدَرهانُوك دِمِي اَتِشدِر اَمّا اِتِفاق شُويلَه اِتمِشدُك كِه اَژدَرهانُك

اوزرينه كه انوب ايراوزيوز بيوزكه باشلوباشين كوره وزر عجال ويرميوب اغزيني قينغه
انوب جكاسيني صقاوزتاكم اژدهابزومرزوبالمز يقمايه اگرجكم بزوتدبيرا ژدك
انماكه اول قرينداشلرومك قوتي يتمامثاكه جكاسين صقالر اول سببدن اژدرها دمنه
دوشوب هلاك اولدلر نظم برعجايب اورنيدي اول ايلان
كه مثالين كورمدي چشم جهان اگه بكزركورمدم شبانهم مگروار اولاجيم اجره همان
نثر حكيم قولنجه سيمرغ بويله دييجك اندن سليمان حضرتلرينه سوال قلوب ايتديكه يا سيمرغ بواورن واژدرهاكه جوغ اولوردرسن اول
يردي ديرلور ويا خود اخر يردي كلورلر اندن سيمرغ ايتدي يا نبي الله اول عالمي سيمرغدن
نه ايلان جيان واردر ونه خود انده صيغين كيكي واردركه اژدها طفوه انمانا كاه آني
كورورزكه رعدي فلك حيقرور عالم يوزندن قرا بولوط قوبار يغمور يغار شمشك شاقر
كورولدي جاتلدي اولوب الدرملر اوينار وبادبيجان كبي بيلرا سرنه جانبده اولورسه
بلورزكه اورن اژدهايي كلدي بن واربم اول اژدهاي بولوب غدا ايدينورز انماكه
بلماززبلوط اژدهايه يردن قبدي كتوردي ديجك سليمان حضرتلرينه تعجب قلوب دنوب
لقمان حكيم ايتدي يا حكيم الزمان سيمرغ قاف نه عجب سوز سويلدي اول
اژدرهالري بوعالمه اتندوكنه سبب ندورركوردكي ديدي لقمان جواب ويروب
ايتديكه يا سليمان اژدرهانوك حقنده سوزجوقدر بعضي حكمادير كه قول ادريس
درکه ايدرشول اژدرهاكه كركدندن طوغار شاه مهرسي اولور اول شاه مهره نوك
اوزرينه برده واردر قرق كون تمام اولماينجه شاه مهره كوزكمز قجنكم شاه
مهره پيدا اولوب كورنه كنه نار اول شاه مهره نوك مقنا طيسي درجزم ايدوب كندويه
جكركم يا صمان قبركبي ومقناطيس طاشي موري كندويه حكركبي جكر
فلكه اوب جقارورحرق ايدوب يقار برقولك بودركه شاه مهره يندوغي كبي

اول اژدرها اتلوب بعضي يري حرق ادوب كلدر قول بودر بر قول داغي اژدرها نوك
بلوط مقناطيسدر وقتي كه بلوط طوشكله قبارسه ناره يقين كلجك حرق
ايدر يقارو بعضلرده مستدركه بحر ظلماته ادالرو اژدركه اول بلوتلروك اجنده
اژدرهالرو اما كه صحيح اهل مذهب سنتي بودركه وقتيكم اژدهايي كيك طوغورر
قرق كون تمام اولنجاق اول يردن انوك شرني دفع ايتمكجون حق تعالي يدي كوكلوك
فرشتهلرينه امر ايدر اول اژدرهاي زنجيره اوب بعضي ياجوج ملكتنه النزلر بعضي

غنقا عالمنه الدورلر باقين خداي رب العالمين بيلور

نظم

بيلدركومز بو قدر دور شهريار غيب كمسه بيلمز الا كردكار
بيله ديبوب اولدخاموش اوحكيم ورصلاوت مصطفايه يادكار

نثر

حكيم قولنجه لقمان حكيم بويله ديمكدر يقين بلديركه عنقا عالمنه وارن اژدها ربع مسكون عالمندن
وارر مش اندن سليمان حضرتلري سيمرغ ايدر ياعنقاي تاف جونكم غدا الدوكز نريه
كتدوكز خبر ويركل ديدي جواب ورب ديدركه يا نبي الله جونكم اژدهاي
دبلدك غداك الدق اما كه قناد اجوب اوجدق قرق كون يكه وكندن فلك يوزنه جقوب
كتدوك شول قدر كوك يوزنه اوجوب جقدقده سيمرغ عالمي بزه برغلبور قدر
كورنوردي اندن برياكون دكي اوجدق كوردكده يريوزي كورنمز عالم طوفان
اولدي اندن برياكون دكي اوجدق يريوزينه نظر قلدق كوردكه يريوزندن
وديادن نشان بولورمز اما كه كوك يوزنك الدرلري كوزمونه روشن كوري نور وبر
عجب داغي بوكه كوك يوزي غايت روشن شويله كه كجبله كندوز قرق اولماز
كيجه اولدوغني اندن بلدكه اي طوغار وكندوزي اندن بلوردكه كون طوغاردي
ولاكن كندوزك اتيي اولورو كيجه غايت صوق اولوردي ولكن اجلقدن غايت
بوكلدك شويله كه اوجماغا طاقنمز قلمدي اندن كوكلومزدن الله تضرع ايدوك

٤٨٩

1 فاتحه بو فقيري كم آكا حاجتيني بنده ورسون حق آكا دينى وارسه دين الله اود به
2 عاشقيسه خوب كلور اود به منصبندن اندييه عزل اني شاه حق تبارك ياري قيله بوله جاه
3 اي كريم ذوالجلال كم يزك وي رحيم وپادشاه بي بدل دوجهانك فخري قاسم حرمتي
4 احمد و محمود هاشم عترتي هر نكم فرد دوني ايلادي كناه عفوايتي اني لطف ايدوبن پادشاه
5 سليمان ناميله يوز فسانه بشنجي اي يوري كل صاحبي سن خيال قلفل غم كسار جنتم قنار لعل جوان غنچه خندان كلمذار
6 مجلسنك ذكرنده در لعل آسمر درده مه آسمر دينم آسمر اي يكانه يار
7 سرو قدين لاله حدين سيم بدين زرنثار كامكارونامدارو بختيار وشهريار
8 حسني لحن هوي توس زلف موزن كيبار ايشي آلوياكني آل جانم آل وبوسه وير پادشاهم آلمه آهم گوكاهم بي شمار
9 بوحماك بوكال وبومقال نطقه بق ايتم قهر وايله مهر وكيم اوله معمور آشكار كازدولت اهل مروت ايله مثبت حضرتك
10 قول صادق سالكه عاشق بوخلايق نكيدار اي قيامت حسن آفت بر حكايت دكله كل ثناء محمود ابن داود آكله موجود آني اي يار
11 كه اوسليمان اشبو دوران ايچره جانان ايسه خوش حكايت اوله غايت وصلته بي شمار داستان سيمرغ قاف
12 لقمان ابن عاد اول حكيم اوستاد نقلنجه وافلاطون يونانى وقصة سليمان عليه السلام
13 يتمشي اكي دلك ترجماني ناقلان مختار ومحدثان اخبار اول وجهله صحيح حكايت قلوب آيدر لركله
14 جونكم سيمرغ قاف قصه كم بوآرايه كنوردي سليمان حضرتي دكليوب هزاربار تحسين بليغ
15 بيوردقدن صكره ايتدكم يا سيمرغ عنقا واي الفاظ دررباري كوكجك حسن زيبانه عجب
16 شيرين نازك نادر الوقوع عجايب غرايب داستان ذكر ايلدك كه سليمان نبي بونك آمثالي
17 املح حكايت صحيح روايت دكلمدر بالله العظيم اشبو سركذشتكي تمام ايله دكليوب مشرف اولا لم

نظم

18 ديمكدر عنقا دعا قلوب آيدكم اي اميري انس وجن وي ثري وحش طيور
19 تا قيامت دولتوكا ارمسون خرم كان خسور سليمان درگهنده خرادر عنقاي قاف خدمتوكا يوزسروب اوله تخدار مثل مور

نثر

20 يا سليمان جونكم ملاكل سوزن ايتدم طاقتم دايمي
21 قلمديكه برارش يوقارو جقام هماندم كوك يوزندن يوبوزنه انمكا باشلادم تاكه وارد وغنجه

سوزلوب كوك يوزندن يير يوزنه اينارو دوك آماكه انمسين جقمقدن تيز اينارو دوك
تاكه فلكدن براي مقداري انمكله يرلوزنه برعالم كورندكي دخي يقين اينجك
زبرجددن طاغلري قلاري كورندي جونكه اول طاغ قلسنه اندك برعظيم اغاج اوزرينه
قوندق بزي اول عالمكه يتشدورن پادشاه شكر اتدك اندن اول عالمه نظر اتدوك
كوردكمز برعالمه كلشوز سيمرغ عالي كبي دكل آماكه اول عالمده داغي يدي دريا ويدي
اقاليم اجنده بربلوك قشجوغز لرصارو كوركجين شكلنده آماكه قدوقامتلري موزون
وقويروقلري قناد لري اوزون بزمرعظمقوز كوربه تجدلر اندن منطق الطيرجه جاغروب
ايتدوكمز بزبوولايته غريب كلدك جونكه سوزمز اشتدلر برقاي دوب كلدلر
شجرطاليي اوزرينه قرشومزه قونديلر باشقيوب ايتدلركه ندديادندن كلدوكز
ملك سيز يامرغان جنسيي سيزكي بزبوعالمده سزجلين هيبتاو صلابتلو قوتلو كوردكمز
يوقدر اندن جواب ويرب ايتدك بزبرعالمدن كلورزكه اكاعالي سيمرغ درلو وبوندن
غيري حق تعالينك عالي وارى ديوب اوج آي مسافه اري فلك يوزنه جقوب
اوجدق برلجه قات فلكه يتدك ملكوت نسا بجين قولا غموزله اشندك
شولقدر يوكسك كيدوك كه اوجماغا طاقتوموز قالمدوغي سببدن كنه مكانمز
لهلب ايدب يرلوزينه اندوك آماكه عالموموز ياوقلرق ايندوكمز عالم اول
عالم دكل امدي برزه خبر ويروك كه بوعالم ندعالمدر وبرزدخي سزجلين مرغان
جنسيي كوردوكمز يوق منطق الطيرجه سزه كملر درلر وادلرلوكز ندور
ديوب جشم كوشش اولدي بس منطق الطيرجه خبر ويرب ايتدلركه بوعالمه عالي همادرلر
بومملكتده هماداغبري دخي قوش جنسيي بوقدر اندن ايتدككه غدا كوزندن بزه ديوبرك
بزدخي غدا كنلومز برزه قونقلق ايلك ديدوك ايتدلركه برمرغدا موز نسيم يليدور
ويربوزينه دخي انماز وز اماكم اكر غدا استرسكوز بوعالمده هيچ جانلو بوقدر

ذباب ومكدن غيري آماكه دكز لرده زياده بالقلر وارد ور اژدرهالري ديجي وارد ر اكر
آنلري شكار ايده بلور سكوز سزه غدا اولور كلوك كسترا اومر قولاغوزلق ايده اومر

نظم

مهما نمز سز ضيافت قلوب خدمت ايده اومر ديدي
عاقل اول مهمانه خدمت قيله خوش ضيافت ايليوب عزت قيله جاهل اولكم قونغن كوزلا ميه

نثر

خدمت ايده دونه اكا هنت قيله ياسليمان جونكم همما

قوشلري بزه اولجوابي وردي نفسومزه غذا اولرمكجون اوجدق انلرد اخي قلاغوزلق ايلدي
تاكه اول همما عالمنوك محيطي كنارنه وارد ق اندن دكز يله كوك اورتاسندن قناد اجوب
برواز طوردق جورة يكا كوز اوردق اي كورد وكه بود ريا يي محيطك وسطنده هيچ جزيره
كوزكمازالا كه اي كم كوزو كور صوايجندن جقوب بر بريله بتشميوب طور ر عجبا
ندر دركن بنم اركك جفتم سيمرغ هوا يوزندن سوزلوب كم اوزرينه اندي
قحنكم قوندي اول خود ينكج امش خرجنك عظيم نهنك امش قصاجيله ايشم سيمرغي
ايله طوتب صقديكه عمري عزيزي آخر ادب جاني شيريني اول اجي دكز اوزرنده
قصح جنكايي اجنده يله ويردي اندن جنكايله خرجنك باشر جقاريب مفاره يي اغزن
اجدي بر لقمه يي سيمرغي اغزينه الوب يوتدي انوك اولدوكنه آه ايتدم آهم دخا تندن

نظم

بندن اوزكه يقدر زرخك كورك هيچ اشي فلك يوزرسياه ايتدم
كم اشندن اردوده وشب يالكوز قالا كيشي يالكوز لوكسيه يارشمز الا خالقه كم احده بركم صداقر يقدر انوك بكدشي

نثر

ياسليمان جونكم ايشوي اول ينكج يدي بجه زمان قريا دواه

ايتدم عاقبت آي كوردم كه دكز اجندن بر عظيم اژدرها باش يوقاروجقردي همان ندم
اول اجوغيله دكز يوزنه انوب اژدهاي قينا غومه آلدم ايلان جيل الان اوريب الوب
كدر يي عالي هما اوزرندن الوب اول اوكي منتها شجرك اوزرينه وارد م قناد
بكوب سوزلوب اغاج اوزرينه ايندم برمنتها عظيم طال اوزرينه قوندم ايشم اجوغيله

1 اُول عظیم نهنگ بنجه اوروب دیندر لقمه آیلیوب یوتدم یامدن آرتوغنی یبا نه
2 آتدم رزقی ویرن رزاق عالمه شکر ایتدم آندن بوها قوشلرنه کیه بکا قلاغوز اولمشلردی
3 ایتدرکه هیچ سز بکا مونس اولجق کیمسه یوقیمی کیه یالکوز لق آلله یراشور واحد
4 لاشریکدر نولیدی برقاچکوز بکا مونس اولیدوکز واروب سیمرغ عالمنه کیده یدک
5 اول عالمی دایخی تفرج قلیدوکز دیجک قرق آلبی مقداری هما بکا موافق اوکوب یولداش
6 اولمغه رضا ویردی آندن اول آتدرهانک برپاره سین قیبنا غمه اکوب غدا کتوروب
7 کیتدک اوجدق شول قصد اوزرینه کیه عالمی سیمرغه واروب برغیری آشی بولوب عمر
8 سوزم آماکه تقدیر ربانی تدبیری بوزوب راست کلمز مدیتنه اوچ ای تمام یا سلیمان
9 کنه اول فلک یوزنه اول هما لریله اوجوب کیدوکی شول قدر اولدیکه کره نسیمه
10 یتدوک آندن اجقدق دیی غایت بوکلدم الا هما قوشلرنوک دردی یوغدی زیراکه آنلروک
11 غدایی کره نسیمدی جوکه بن حاضر اولن غدای دوکتدم طاقتم طاقتم اولدی آندن
12 دلاده کیه یوزینه اینمز امیدی واردکه سیمرغ عالی بولم بونک اوزرینه نیت ایدوب
13 هما لره یوزینه اینادوک کاه برواده قلقوب دونزدوک عاقبت شول قدر ایندوک که
14 یوزی دریایی کورندی شول برجام مثال برنجه زمان دیی یوزینه اینجک عالم
15 کورندی ماحصل یا سلیمان قصه دراز قیلیا لم برعالمه کلوب ایندوک که آنوک داغی
16 یدی دریایی ویدی اقلیمی وار آماکه اغاجلری آبنوس واتی اوتلر اغاجلری بخشی وارماقلری
17 روان اکوب آقار آما برایی عالمدرکه ایتیدن وجودم عرقه غرق اولدی آندن برمنتها
18 شجر طالنه اینوب قوندم ولکن بوها قوشلری یوزینه اینمدیلر اغاجه داغی قونمادیلر
19 برواده طوردیلر آندن بوعالمه نظر قلوب کوردم کیه بوعالم دیی برعالمدرکه نه ها عالمنه
20 بکزرنه عالی سیمرغه بکزر عجبا بونه عالمدر دیو فکر ایدرکن ناکهان آیغی
21 کوردوکه برباوک قوشلر کلدی غایت معتبر اولوب بورنلرنده بیک برد لوکی وار

وكندولردنجي اولقدر الودركه هرزبرسنوك كوديي قراطاغ بكزر وقناد لري
بحرظلماتدن جيقان قرابلوطلر ماتندي هرزسنوك قنادي يرپوزن بورر وبردنجي عجب
بوكه يا سليمان بورتوك دلوكلرينه يلكروراغنوك كبي بيك بردلوكندن اوان ويرورجونكر
يقين كلوب بزي كوردلرجون تعجب قلوب طوردلر اندن بريي الروكلوب منطق الطير
دلنجه سلام ويروب ايتديكه يامرغ عجيب نه خوب شكل شمايلك وارنه عالمدن
كلدك كه بزسنك ماتندي شاه مرغان كوردوكمز يوق يوقسه كزوبيوف
ملك سين بونك حق خدمتيني كلدك ديدي جواب ويروب ايتدمكه يامرغان
بكا سيمرغ درلركوه قاف عالي درلر برعالمدن كلورين كه اكا عالي عنقا درلر بر
نجه سيمرغلر اتفاق ايدوك كه عجبا حق تعالينك بوعالي عنقادن غيري عالي
وارمي بوقمي بزنجا مزديديكه برغيرعالم وارمش سه بزنشان ايشيدديك بر موز
ايتديكه بن برنر طايرکوردمكه سليمان بزجانله بوربيي مسكون عالمنه ايمش
نجه بونك امثالي عالملر كوردمش ديوب خبر ويرنجه اونسر طايره وارديغ ماحصل
نسر طايرك سوزني وباشندن كجن سركذشتيني سرجمله سين حكايت وهاعالمين
داغي روايت وايشمدن بولدا شمدن جذادوشدوكي تقرير قلوب دورالندن
شكايت ايلدم قحنكم اولعظيم قوشلر بنم سوزمي ايشتدلر تعجب قلوب
كلوب بنومله كورشدلر خال خاطرصورشدلر اندن برقابي وارديب فيل وكركدن
قينا قلرينه الوب كتوردلر بني ضيافت ايتديلر جونكه طعامدن مرادنجه يدوم
اندن ايتدلركه بوسنوكله كلن قوشجوغزلره حبوبا تمي كتورلوم كه انلر داغي
ضيافت اولله ديدي جواب ويدمكه انلروك غدايي كزن فيل ديمدر ودلرنجه
خالقي تسبيح ايتمكدن غيري سوزلمزلركيجون وكندوزده نظم

انلرك ايمي دورر بلكل همما جملنوك تسبيحدر نام خدا
يده قوغزكوك بوزندن اولور بولار

٤٩٤

نسيم

1 كُنْ بَادِي نَسِيم اُولُور غِدَا قَجَنَكِر يَا نَبِيَ اَللّٰه بُو سُوزِ كِه
2 اِشْتِدِلَر بِغَايَت تَعَجُّب اِتْدِلَر اَنْدَنْ بَن اَيْتْدُم يَا مُرْغَان سِنَه حَالِمِزِي تَقْرِير اَيْلَدِك نَه عَالَمْدَن كَلْدُوكُمِزِي
3 سُوَيْلَدِك اَمَا سِزْدَنِي خَبَر وِيرُوك بُو عَالَمْ نَه عَالَمْدُر وَسِزْلَر نَه جِنْس مُرْغَان دِرْلَر جَوَاب
4 وِرْدِلَر بُو عَالَمَه عَالِي قُقْنُوس دِرْلَر وَبِزْم جِنْسِمُوز قُقْنُوسْلَر طُبْطَاوُدُر بُو سَن دِيدُوكْ
5 عَالَمْلَرِي بِز اِشِتْمَدُوك بُو عَالَمْدَن غَيْرِي دَخِي عَالَم وَارِدُر وَغَيْبِن دَخِي فِكْر اِتْمَادُك هَمَان
6 كَارِكْسُبُومُز بُو عَالَمُوك كُوهِسْتَانْدَه پِيل بَبْرُو نَهَنَك جُوغ اُولُور اَنْلَرِي شِكَار
7 اِيدُوب نَفْسُومُزَه غِذَا وِيرُورُز دِيلُونْجَه خَالِقُوك شُكْرِين قِيلُورُز اَمَا كِه سَن بُو نَدَه
8 مُقِيم اُولُوب قَلُورْسَك سَمَا اُولُنْجَه خِدْمَت قِيلَالُمْ وَسِنِي اَرَامُزْدَه پَادِشَاه نَصَب
9 اِيدَلُومْ سَرْجُمْلَمُوز اَمْرُوكَه فَرْمَان اُولَالُومْ دِيدِيلَر بِرِينْجَه كُونْ اَنْلَرُوكَلَه اُولْ عَالِي
10 سَيْرَان اَيْلَدُومْ اَمَاكِ زِيَادَه اَكْلِنْجَك اُولْ بِلْجَه كَلُوب كِدَن هَا قُوشْجُو غَزْلَرِي رَنْجِيدَه دِلْ
11 اُلُوب بَكَا اَيْتْدِيلَر كِه يَا سِيمُرغ بِزْسَنُوك سُوزُوكَه اُويْدُق وَكْمُنُوزْدَن جُدَا دُوشْدُك
12 بُو عَالَمُوك هَوَايِي دَاخِي غَايَت اِنْسِي بِزْمِ غِذَامُوز كُنْ نَسِيمْدُر بِن بُو عَالَمْدَه دِرْلِك قَلْمَا يُوب
13 هَلَاك اُولُورْ كَل بِزُومَلَه مُوَافَقَت قِلْ بِن بِيشْمَرُوا اُولْغِل اُوجُوب فَلَك يُوزِنَه جِقَا لُومْ
14 وَقْت اُولَاكِه عَالَمُوزْ كُورَاوُزْ عَالَمْلُو عَالَمْمُوزَه وَارُب اِيشْ دُوشْ بُولُوب عُمْر سُورَه وُزْ دِيدِلَر
15 اَنْلَر اَيْلَه دِيجَك بَنْدَخِي سُوزْلَرِنْدَن جِقُوب كِدَر اُولْدُق سَفَرِ نِيَّتَ اِيدُب كِدَر اُولُنْجَاق
16 قُرْق اَللِي مِقْدَارِي قُقْنُوس قُوشْلَرِي بِزْمَلَه بِلَه كَلْمَاكَه نِيَّتَ اِتْدِلَر اُولْ عَالَمْلَرِي تَفَرُّج
17 اِيدَارُزْ دِيُوب سَفَرِ يَرَاغِنْ كُورْدِلَر بِر قَلَارِي دَاخِي بُوكُم هَزْهَرِي بِرَرْ فِيل بِرَرْكَرْكَدَانْ
18 بِدُوكْلَرِنْدَن صُكَرَه هَزْهَرِي بِرَرْ فِيل بِرَرْكَرْكَدَانْ قِينَا قُلَرِنَه اَلُوب كُوتُرْدِلَر بَنْدَاخِي
19 نَفْسُومَه غِذَا وِيرُب صُكَرَه صَاغْ قِينَا غُومَه بِرْهَنَك وَصُول قِينَا غُومَه بِرْ بِيل اَلُوب
20 قَنَادَ اَجُوبْ هُمَا لَرِيلَه وَقُقْنُوسْلَرِيلَه فَلَك يُوزِنَه اُوجُرُق اُولْقَدَر بُوكْسَك اُوجُدُق كِه
21 اُولْ عَالَمْ كُورْنَمَز اُولَدِي اَمَاكِ بِرْيُوزِي دَكْزُ اُورْتَا سِنَدَه بِرْ غَلْبَر مِقْدَارِي كُورِنُوردِي

٤٩٥

1 بِرْنَجَه كُونْ دَاغِي اُوجُوب يِرْيُوزِنَه نَظَرْ اِيدُوك اَنْدَنْ يِرْيُوزِنَه نَظَرْ اِيدُوب كُورْدُوك كِه يِر
2 يُوزِي هِيچ كُورْنَمَز عَالَمْ يُوزِي دَرْيَا وَاُسْتُونْ مِزَاسْمَانْ كُوزْكُور وَبِرْنَجَه كُونْ دَاغِي
3 اُوجُوب نَظَرْ قِلُوب كُورْدُك كِه نَه يِرْيُوزِي كُورْنُور وَنَه دَرْيَا كُورْنُور اَمَاكِه عَالَمِي
4 لُومَاتْ كُورْنُور بِرْنَجَه كُونْ دَاغِي كِتْدُك تَاكِه زَوَادَمُوز دُوكَنْدِي لَمَا قَنُمُوزْ
5 قَالَمَدِي تَاكِه كُزْه نِسَمَه اِيرِشْدُوك بِلْدُوك كِه اَنْدَنْ يِقَارُو جِقْمَغَا لَمَا قَنُومَزْ يُوقْدُر
6 اَنْدَنْ يِرْيُوزِنَه اِنْمَك بَشْلَدِقِي كُوكُلُو مُزْدَنْ بُوكَرْكِه هُمَا عَالَمِينْ بُولَرْ وَقَفْنُوس
7 قُوشْلَرِي كَنْدُو عَالَمِينْ اِسْتَرْلَرْ نَاكَاه بِرْنَجِه كُونْ اِينَارِكَنْ يِرْيُوزِي دَاغِي مَعْلُومْ
8 اُولَدِي بِرْكُولْ صُوبِي اُورْتَا سِنْدَه يَدِي قَاتْ قُلْه كِبِي كُورْنَدِي جُونْكُم دَغِي يَقِينْ
9 اِيدُوك بِرْعَالَمْ كُورْنَدِيكِه نَه قَفْنُوس عَالَمِنَه بَكْزَرْ وَنَه سِيمُرْغ عَالَمِنَه بَكْزَرْ وَنَه
10 هُمَا عَالَمِنَه بَكْزَرْ دَرْلُو دَرْلُو جَانَوَرْلَرْ اَغْلَرِنَدَه يُورْيُوب وَاَنْوَاعْ دَرْلُو عَجَايِبْ غَرَايِبْ
11 قُوشْلَرْ بَرْوَازْ اُورْرْلَرْ وَاَيْرِي رَوَانْلَرِي جِنْتْ اِدْمَاغِي كِبِي رَوَانْ اُولُوب اَقَرْ وَكِيَاهِي
12 سُنْبُلْ وَسَمَنْ وَزَعْفَرَانْ بِتْمِش يِيرْيُوزِنِي سَبْزَه حَضْرَا اُورْتَمِش جُونْكُم كَلُوب بُوطَاغ
13 قَلْسَنْدَه قَرَارْ قِلْدِق اَنِي كُورْدُك كِه طُونِي يَشِل اَغْزِي بُورْنِي فِيزِل اُوشَا جُوق
14 قُوشْجُوغَزْلَرْ بَرْوَازْ اُورْبْ اُوجَارْلَرْ اَمَاكِم فَصِيح اَلْحَانْلَرِي وَارْ لَعْلِينْ طُولَا قَلَرْنَدَنْ
15 شُكْرْ اَفْشَانْ لِقْلَرْ اِيدَرْلَرْ اَنْلَرْك بِرْقَاجِينْ قَامُوزَم دَعْوَتْ اِدُوب سُؤَالْ اِتْدُوك
16 بُوعَالَمْ نَه عَالَمْدَرْ جَوَابْ وِرْدِلَرْ كِه بُوعَالَمَه رُبْع مَسْكُونْ عَالِمِي دَرْلَرْ نَسْلِي اَدَمِيلَه
17 مَالَا مَالْدَرْ وَبَحْرُو بَرِي وَارْدَرْ بِيك بِرْدَرْلُو اُمَتْ وَارْدَرْ وَاَدِي نَسْلِنْدَنْ يُوزْ يِكِرْمِ
18 دُرْت دَرْلُو غَلُوقَاتْ وَارْدَرْ قَجَنْكُم بُوسُوزِي اَلْدُوق اَللَّهُمَّ اَمْرِنَه رِضَا وِرْدُوك كُوه
19 اَلْبُرْزْ دَاغِي بُوه لَايَتِي دِكَاوُزْكُوه اَلْبُرْزْ قَلْسَنْدَه مَقَامْ طُوتَنْدَقْ قَفْنُوس قُوشْلَرِي
20 هِنْدُوسْتَانْ مَمْلَكَتِنْدَه مَكَانْ طُوتْدِرْلَرْ اَمَاكِه هُمَا قُوشْلَرِي بُوعَالِمِي بَكْمِيُوب
21 يِرْيُوزِنَه اِنْمَادِلَرْ اُولْ وَقْتَنْدَنْ بَرُو يِرْلَه كُوك اُورْتَا سِنْدَه بَرْوَازْ اِتْمَكَدَه دُورْرْ

غذالري هوايوزنده كنده نسيمدر هوايوزنده بردلر وهوايوزنده طورر لر
اولما بنجه يرده دوشمزلر ودخي قفنوس قوشلري اول وقتدن برو هندوستانده
نسلري واردي بندخي يا سليمان اي يا ورو يا ورو ولدم اماكه بوعالمك هوايي
مخالف دوشمكين قنادلري يتلوب ينمدي اوجمقاطا قتلري يتمدي بندخي شول
اميذله اتوردم كه بوايكي هانه برتانه سليمان كله نبوت تختينه سوار اولوب
قاف عالمنه كيدجك بني دخي بيله الوب كده تاكم وارووب عالي سيمرغي بولم
جوق شكر الله كه سن سليمان حضرتنه يتشدوم اميذ وارمكه سيمرغ عالمنه كروارم

نظم

وارايمذر شكرزن قافه وارام — دولتكده اولديارين بولدم
بيله ديبوب ساكن اولديم قاف — وبرصلاوت احمده داخد برم — دربنا امدين هدهد لحضرتي
حكيم قولنجه جونكم سيمرغي قاف سركذشتيندن قصه — سليمان ء اوردي فاصه ء افراسياب
بوارايه كم كنوردي اني كوردلر غراب كه جاسوسيدر براجوب وجوب سيمرغ نظرنده
كلدي يوزيره سوديي منطق الطير جه ايتديكه هدهد وعقاب كلي يورر دينجه
ناكاه اني كوردلركه هدهد وعقاب وهرايكي غراب هريسي بزوبال اجشوب
بربرينه كجشوب هواي قنادن سوزلوبيه اندلر قوشلر صفنده ديواني سليمانيه قوندلر
هدهدك نامه ء افراسياب اغزنده تاج اده مسي باشنده وخرقه ء شاهي سي اكنده
انذدن سيمرغ قاف حضرتي سليمانه هدهدك كلدوكني عرض ايدوب نامه ء تخت
مركزنه التمكه اجازت استدي اندن هدهد براجوب اوجوب تختي پايه جقوب
دخي صاغ قنادجوغين غاذيلر علي كبي يوقاروقلدرب وصول قنادين داخي سجاده ء
زهاد كبي يريوزينه صلدي سريراوزره يوزين سوريورك نبوت تختي كنارنده
نامه ء افراسياب قويب دخي قجين قجين دخي ينه يرينه كلدي دخي يوزين يردن
كتورب سريردن سرقلدوروب سليمانوك دوام دولتنه وايام رفعتنه دعاوثنا

1 قلوب ايتدي ومنطق الطير حه ديدكي نظم ديدي شاهادولتيله مستدام اول مستدام
2 بختيغزغوشوكيتله شادكام اول شادكام انس وجن وحش ولير مورمار حكم ايدوب تا قيامت صخنيله شه همام اول شه همام
3 نثر حكيم قولنجه هدهد بودعايكم قلدي ايتدن نامه افراسياب
4 حضرت سليمانه عرض كجن ماجراي تقرير اولن حكايتي ايتدي سليمان نبي كوش ايدوب
5 قتم ضاحكا موجبنجه تبسم ايتدي دخي حكم ايتدي لقمان حكيم نامه افراسياب اوقودي
6 نظم بويله ديمش نامه افراسياب كريم اتش رست اول كاميياب
7 بيدي اتايه پادشاهم همواره تيغ اوريجي دشمنه صاحبقران نادر نوردن اومرم بن همتي
8 زرده هوشوك اولشمدر امتي يتغزندر كولكه مرتج رزمه جنكي زندر زهره مطرب بزمومه
9 يله سلسبوز له ذات فلك پشت پا اورم الور كاوي سمك كورز اورم قاف صيغ صرحه جه
10 قاف عنقا يوق كزومله سرحه جه نه فلكدر كوزلرومه بركلك عرش ازدردر قفقان بريمك
11 خنجر مدن قجدي مرتج بوسيه هيبتمدن كردي باليق بوصويه بوف دريم سوينه شمسي جراغ
12 موشت اورم يقله كردون تاغ دم اورم قوبرم طوفان نوح نعره اورم ياكلور تسبيح روح
13 جرخ طاسي اوزمز كف كير ادر بوشت كاوي نين موزغلبير ادر رستم دستانله برزين كيو
14 قرقوسندن قاز تشانراي خدبو جنكه كيرب صاقر اولسم صالغي اولدورم برضربله اوكوز بالغي
15 كمه يوقدر باكه همتا تن شير هيبتمدن تسي ارصلان دكدشير شرق عزبي طوتحق سرور بنم
16 دم جكوب قانلر اجن آزدر بنم بك سليمان كوزلرومه اوله مور جمله جانلر امره مامور حضور
17 اي دوريجي اوغلي سليمان اج كوزك زنبيل اوريجي عرب دوشر اوزك سن نسين كم ايلمه بصدك قدر
18 غافل اولما جودكي قلدم عدم كم ديكم ملكم اجن كبره سن قلعوك صينوري اوزن ايره سن
19 سرحه شاهين آشيانين طوتميا الفي شهباز له قاز اوتميا سن جلك سن اولشم بنده بلنك
20 سن بيرسن اولشم بنده نهنك مورجه بن سن هفت ترآورن اوزمر سن سليمان بنده شه تورآن اورم
21 جمع ايدرمك نوله عنقا شاهباز لاغ دم دولنله اورم طبل باز نوله كرجوق اولورسه قوين سروي

1 يكنه بيتر قصابك يريسي نوله عسكر درسه اعدايكي جهان لشكر بندن طواله تاميلك جهان
2 صيد ايدر سيمرغيكي صياد وش قيد ايدم جوق لشكرك جلاد وش يا كفن طاق كردنوكا كل بكا
3 كم عرب ملكين ويرم كيدرو سكا تختكيله خانمك ورارمغان قيلجمده ورميانين تاكه جان
4 يقسه لشكر جاكر وردم اوستكا كم اورمز شمات قيلج دوستكا اوقيوب نامم ارسك كرعمل
5 دولتوكا كلميا هركز خلل كر نصيحت طوتمزيسك ياعرب تاج وتختكله ايلك قيلم خراب
6 بويله ديبوب نامه آفرآسياب آخر اتش سوزلرن اويخراب شه سليمان ايتدرب تاقرقتي
7 الدرم وش اول زمان تاقرقتي دكله املاي قصه نادر ياجان وصلوت مصطفايه اول زمان
8 نثر حكيم قولنجه جوندكم سليمان حضرتي عليه السلام
9 آفرآسيابك نامسين كم كوش اندي غايتده غضبه كلوب اون اكي سيطوك بكلرينه امر ايتدي كه
10 جنكه آفرآسيابه جمع اولوب سينوب قلعسي اوزرنده جنكي سليمان درديو تنبيه اديوب
11 سروري سلطنلر ديجه جنك يراغنه حاضر مهنيا قلدلر اندن سليمان طونوب خيمه خيمه سينه
12 كلوب جبه وجوشنلري كيوب باشلرينه اشقلرين اورنوب وبيللرينه خنجر صوقنوب
13 قلجلرن حمايل بغلنوب قولرينه قولجاق اورندلر اتوزاليتي پاره جنك آلتن اوستلرينه
14 كيوب كومكوك دمور بورندلر اوچ سكرلو دمشقي يايلرن قورن اوچ قنطاربر آيقلو لعلين
15 طوقلو بلور تلوكمشي بيلكلو سيمرغ يلكلو قيني اغاجي اوقلرن قربانه قويوب
16 كيشي اغزنه دزه قودلر وعشقردلر دوصفتلو پيل قوتلوكركدن شوكتلو
17 برق رواهن ناخون يوركن يوركك آتشكين آتلره زين عنان اوروب لجامندن ابر
18 قاشنه قزه قودلر وعلما دايجه خصمه نصرت بولمايجون اون اكي بيك معجزاتي ظاهر اولشي
19 انبيا اخلاصله حقه طاعت قلوب قبليه قرشو دزجكوب اولردلر آدم صفي
20 ونوح نجي ابراهيم خليل وموسايي كليم وداود اروا حنه صلوات كتوردلر
21 سليمان حضرتي دايجه خلوتي خاصه واربو عبادتي حقه يوزسوربو توراة زبور

نظم

تيغ توحيدله ديو شيطان بوينز طقيوب نمازيانه مشغول اولدي
حضرت شاه سليمان صحبدك قلدي نماز قاضي الحاجاته ناشير له ايدي حق نياز جنكه حاضر اولدي جمله سروران ركشان
كوردلر دشمن يرانغ صف تكذهر سرفراز قصه غيوري جاذو اغواكردن شيطان رجيم

حكيم قولنجه جونكم لشكري سليمان جنكه حاضر اولدلر سيمرغ قاف داغي تقفونسله
ورخنه قوشيله ومرغي رخيله وجميع الهيار اولريله شاهين وسهباز سنقور يله عاجزي
قرتال وبلبان وطيهو ويرتجي يله اول كجه تحركاه پروازه تلقوب اوجدلر فلك يورنه
پراجوب پرواز اورب كجدلر هم شكار ايكلرهم افراسياب جرسين كوربه خبر
بلالر وسليمانه دل كنورلر آدم قبوب آما بزم قصمز ازان جانب غيوري جاذويه
كلدي نتا روايت صحيح بودركه ضحاك ماري زمانينده بر جاذو واردي كه اكا خوتخوري
جاذو درلردي شويلكم بحري ايليسدن ابتدا اول جاذوا اوكرنمشدي ويي
بحرده اول لعين شيطانه شهرت بولوب ساحر اولمشدي كه عالمك جاذوسنه بحري
تعليم ايدن ولايت بابلده انجه ساحر يوغدي بركون هاروت ماروت جاهنه وروب
انلردن دخي تمام فرق بحر تعليمين الدي اولفقده اولديكه ضحاك ماريناك تاجيني
الندن الماغجون اون كره يوزبيك جاذو لشكري جمع ايدوب ضحاكله فرق كون
جنك ايلدي نقدركه ضحاك ماري دايي جهاندهه ساحر لر وارسه جملسين جمع ادوب
خوتخوريله جاذويله مقابل معارضه كه اولدلر جميسين خوتخوري جاذو
هلاك ايدوب قالنلرين اجدي عاقبت ضحاك جاذو عاجز قلوب قز قرندا شي
خوتخوري جاذويه بارشدي انلدن صكره ضحاك ماري خوتخوري جاذو بحر قوتيله
جمشيد شاهي دخي بلوب اكا كتردي هلاك ايدوب اشين بتوردي سلطنتنه
تخنيه لجوب اوتردي آماكه جاذو سوزيله عمل قلوب عامل اولوب ظلمله جهان
ملكين خراب ايدوب عدل وعنايتي دينمي ودنايتي آرادن كتوردي اول

1 اَنْدَهَا لَرِكِه اُمُوزْنَدَه يَتْشِ اِدِي كُونْدَه اِيكِي كَدَمْ بَنِسِي اَنْلَرَه غِذَا وِرِرْلَر اِدِي وَقَانْلَرِي طَاسَلَمَه

2 قُويُوبْ خُوخُورْجَاذُوبِه اَلْتَرْلَر اِدِي غِذَا سِي قَانْ اُولْدُوغِي سَبَبْدَنْ لَغَبِي خُوخُورِ اِدِي

3 اَمَاكِه اَصِلِ اِسِمِي عَارِجْ اِدِي مَارِجْ اُوغْلِي اِدِيكِه مَارِجُوكْ اَتَاسِي يَافَتْ نَسْلِنْدَنْ

4 آدَمْ اِدِي آتَاسِي دَاخِي اَصْلِي اِدِي كِه اَنُوكْ اَصْلِي شَيَاطِينْ نَسْلِنَه جِفَا رَدِي عَجَايِبْ

5 اَلْمَخْلُوقَاتِ كَبِيرْدَه كُورْدُمْ كِه اِبْتِدَايِ سِحِرْ مَارِجْ زَمَانِنْدَه لَمَاهِرْ اُولْدِي اَمَاكِه

6 عَارِجْ زَمَانِنْدَه شُهْرَتْ بُولْدِي قَجَنَكْ ضَحَّاكْ دَوِرِنْدَه خُوخُورْجَاذُو اَوْلَنُوبْ

7 ضَحَّاكْ قِزْقَرِنْدَاشِي اَلْدِي دِرْتْ اُوغْلِي وُجُودَه كَلْدِيكِه اَوَّلْكِي اُوغْلِي عَنْكُورِي

8 جَاذُودُرَاكِنِي عَيُّوقْ جَاذُودُرْ اُوجِنْجِي عِفْوَانْ جَاذُودُرْ دُرْدُنْجِي قَتَّالْ جَاذُودُرْ كِه

9 سُلَمَا نْلَرِي زِيَادَه اِبْتِدُوكِي سَبَبْدَنْ خَلِيلْ رَحْمَانْ دُعَاسِيلَه حَقْ تَعَالَى اُولْ مَلْعُونِ

10 اِبْلِيسْ اُودِنَه يَقُوبْ هَلَاكْ اِيلَدِي شَرْزِنْدَنْ يِرْ يُوزِنِي پَاكْ اَيَلَدِي اَمَاكِه اُوجْ اُوغْلِي

11 تَاسُلَيْمَانْ زَمَانِنَه دَكِنْ بَاقِي قَلَدِي مَعَ اَلْقِصَّه عَيُّوقْ جَاذُوكُوه اَلْبُرْزْ كْ قَلْسِنْدَه

12 مُقِيمْ اُولُبْ اِدِي بِرْ عَالِي بُلَنْدْ مُصَنَّعْ مُرَصَّعْ قَلْسِي وَاِدِي جَوْه سِنْدَه اُولْ قَلْعَنْكْ

13 وَادِي جَهَنَّمْ يَكِي قَدَرْ تَلَدَنْ دَرْكِ خَنْدَقِي وَارِدِيكِه اُولْ خَنْدَكُوكْ اِجِنْدَه يِرْ يِرِينْ

14 جَاجَا نَقْطْ جَشْمَلَرِي وَارِدِي بُوجَاذُو اُولْ جَشْمَلَرَه اُودْ اَنُوبْ اُودْ نَفْتِي طُوتُوبْ

15 عَلَوِي فَلَكَه جِفْتِشْ اِدِي نَه نَفْتْ جَشْمِيدُوكُورْدِي نَه اُودْ نَفْتْ حَشْمَسِنْ

16 يَقْغِلَه كُوبْدُرِي بُلُورْدِي نَه خُودْ نَفْتْ جَشْمِسِي اَقْغِلَه اُودِي سُوبْدُرِي بِيلُورْدِي

17 كِمسه اُولْ قَلْعَيَه جَنْكْ اِيلَه بُولْ بُولُوبْ اِجْرُوكِيرَه مَزْدِي اُولْ قَلْعَنْكْ طُولْ

18 اَرْضِي اَلْلِي مِيلْ وَارِدِي جَوْه سِي خَنْدَه كُكْ اِيچْ يَانِي اُودْ لَاشِنَلَه يَابِلِشْ مُحْكَمْ يُوجَه حِصَارِدِي

19 عَاشِقْ عَدِيكِي حُكْمْ حِصَارْ اَعْلَى قَنِي جُونْ يِكَنْدَرْ سَدِّ بَرْكْ اَدُوَارْجَرَخْ اَسْرَافِنِي

20 خَنْدَكِي قَرْنُدَه يَاتَرْ لُورْجُوتْ بَرِي اَنُوكْ قَلْعِيسِي بُرْجُنْدَه طُوغْرَ بِهِرَمْ هَرْجَا قَنِي

21 حَكِيمْ قُولُنْجَه عَيُّوقْ جَاذُو قَلْعَه اَتَشَدَه مُقِيمْ اُولُوبْ اِي اَنُوزْ كَرْ يُوزْ بِيلْ

جاذو بخي اوكرنمك ايجون اندن سبق الوردي بن اول جنده بركون عيور جاذو ساحر لر
بهتر لريله مجلس قروب انور مشدي شراب يرينه آدم قانلرين اورته يه كتورمشلر ادي
آدم قانن انسان قفا لرندن اجر لردي كحشر دنيا پادشاهلرندن سيلشوب خبر لر اجر لردي
بعضي جاذو ايتديكه جهان سرايند جمشيد شاه كبي پادشاه كلمديكه جهان خالي
انوك حكمنه ديي انس وجن تحت يدنده عيور جاذو ايتدي جهان ملكنه
ضحاك ماري كبي سلطان كلمديكه هيچ بر ملك قلمديكه حكمنه فرمان اولمدي
حصوصا كه بيك يل عمر سوردي كه بويك ييل اجنده دولتله تختنده قرار تيلدي عيور ي
جاذو ايله دييجك وزيري قنطور جاذو ايتديكه يا سرور ساحران اي مهتر كافركن
جهان سرايند فريدون فروح كبي اسكندر كبر اكبي ادي زادگان جمجمه كبي ديوزادگان
تخمه كبي يخه سلطانلر كلوب كيتدلر كرچيسي جهان سرايندن خلقنه حكم ايتدلر
آماكه ثمدي عصرده مكر ديارنده قدس مبارك كارنده جهان سرايند عرب عربا اجنده
ابراهيم خليل اصلندن يعقوب يهودا نسلندن داود يغمبر اوغلي سليمان حق تعالي
سليمانه لق ورمش نبوت خاتمن النه المش ادي زاد لشكري قاتن جمع اولمش حتي ايدر لركه
سيمرغ قوشي جميع قوشلر ايله دايم خدمتنه كلوب يوز سرون عمش هوايوزنده اتي كونلر
اجنده اول سليمانه كولكه اولمايغجون اطيار الولوي قناد قناده جتوب اول سليمانه
اوزرينه كولكا الور لا رعش ودخي اول سليمان بود عواي قلور مشكر حق تعالي
بكا نبوت خاتمين كه احسان ايلدي انس وجني وحوش طيوري مور ماري جزنده وبزنده
حكمومه فرمان ايلدي ييل تخميي كونرسه كرك مغاربه مشارقه يتورسه كرك
شياطين تسليمي هلاك ايدي سائر يزدان شكر كزدن باك ايدي سائر ديوب دعوا قلور مشي
حتي مصر سلطاني جلال الدين وبغداد ملكي تبع ابن اصدع وعمالقه سلطاني سهراب
شاه واندلوس ملكي عقران شاه بني اصفر ملكي اطغاش خان اصفري ويونان سلطاني

قطاط خانی یونانی وعرب عربا بحملری مکه ومدینه سرور لری قدس مبارک دلاور لری
جمله سی اول سلیمان مجلسنه دیر لشکر دیو اشتدکم کجه شاهلردن قیصه سندن سلیمانک
کنج ومال وخزینه سی بنوک ایدی نولیدکم اول سلیمانوک اوزرینه جاذو لشکرن
جکوب واره یدوق تاج وتختن خاتمین الندن الایدق ادمی زاد لشکرن اورایدق
سلیمان تختنه کجوب سلیمانلق قلوب انس وجنه فرمان قلوب حکم حکومت ادب ادمی زاد
قانلرنی لجا یدوک انسان ولا یتنده بر زمان سلطنت ایله خوش کجیدک فرصتی غنیمت بلیدوک

نظم

دولتکده هر وقت شاه اولیدق بنجه ساحر یقدر علاده جوز جاذو بلیدیک

نثر

قحط اکلم بحرله عالم طوتاوزجون شدید بحر ایچک آبی اینک ادمی ایشک ایله رزق مکر ایچک برقوبحری ایله ارزانلدیدک

حکیم قولنجه قنطور جاذو ویله دیلجک عیور جاذو انوک
بوسوزنه انمادی سلیمانه سلیمانلق ویرلوب بنوت خاتمی الینه کردوکنه کوکلی فانمدی ایتدیکمی
اکر اول عرب بجه یه سلیمانلق صونلردی بنوت خاتمی الینه کردوکی دنیا بحملری قاندجمع اولدی
سیمرغ قوشی داخی الطیار الولریله قاتنه کلدوکی ظاهر کرجک ایسه جاذو لشکرینی جکوب
اوزرینه واریدم خاتمن الندن الوب تاج وتختن طاغدب کوشکو سرایین اوده یاقوب
ادمی زاد مملکتنی یقوب عاصیلرینوک بینلرینی بیلرندن ایکی بجیدم سحر قوتیله قانلرین قانه
قانه اجیدم انس وجنه سلیمانلق قلوب بر زمان بوعالمده خوش کجیدم رکاه تختمی لشکرمله
بیل فلکده کنورب مفادیه مشاریقه کجیدم رکاه حاذولر لشکریله کوبلره سوار
اولوب سحر قوتیله کوه البرز طاغلرندن اوجیدم اماکه بوسوز واقع دکلدر سلیمان
خاتمی اوجلدن انس وجن اورتاسنده ادمی صفی زمانلرنده تا بودوره کلنجه جنک وجدال
ولاف ومردد عوای قیل قال جوق اولمشدور اماکه سلیمان خاتمین کیمسه بولمدی کیمسه
دیمیه جهانه سلیمان اولمدی خود سیمرغه بولشمز کیمسه کوردم نه سلیمان خاتمین بلور کیمسه یه ایردم

نظم

نه سلیمان خاتمین کوردم نه دخی رجمی فلک نخوعنقا کوردیکیمسه انسی وجندن نه ملک

نظم

1 بريلان اخبر دررايد رحمان خلجي قياس يقه صح بلدكي يقدر حملي دهول امك
2 حكيم قولنجه عيوري جاذو اول مكار بدخو اول نابكار يي نرشت رو بو وتحمله لاف
3 اورنجه ناكهان شيطان لعين بي دين دخي عيوري جاذونك سرو قتنه ايرمش ادي
4 ساحر لوك كوزلرندن نهان جام منظم سندن طورمش ادي فلاك عيور جاذو سوزنه
5 اورمش ادي بونلرك سليمانندن بي خبر ايدوكن بلوب شاد اولوب دفعي كندوزين
6 لماهر قلوب دزيا تي ايله عيور جاذو دوانته كردي جاذو داخي شيطان بلودي
7 بريرينه دايم دوستلق قلودي اماكه سليمان زمان كلنجه كلدوكي بوغدي عيوري جاذو
8 شيطان كورمكه مشتاق اولمشدي بس رجيم جاذو كروب يرندن عزت اجون طوروب
9 تخنه دن اشغا اوب يقين واروب يوزين سوروب ال اله اورب كورشدلر بريرينك
10 نابي خاطرين صورشدلر اندن كلوب تخته كوب اوردي ديز بديز قرارقلوب تكليف
11 تعظيم اورتادن كتوردلر اندن شيطانوك وزيرلري جون نيل شيا لمنيك اميرلري اجون
12 التون كومش صندل قودلر بيربرين كوب اوردلر اندن جاذو حكم ايلدي رطبي يابس
13 بخورات كوروب التون كومش بخمر لرده بخور ايتدلر بعضيكم غدايي روحانيون بخور دنسو
14 ايتدلر انلركم جاذو نسلدن ادمي زاد اصليدن اكل شراب ايتدلر شونلركم شياطين نسلدن
15 غدا يجون عودكا فور دتوردلر اندن مجلسي التن اورتيه كتوردلر ادم قفا لرندن بنه
16 قابو قلرندن بعضي شراب وبعضي خون مردمي ممزوجي طمع قلوب اجدلر كرميت حاصل
17 ادوب خوش كجدلر شراب باشه جقجاق سوزدن سوز اجدلر سويليرك جون سوزلشدن
18 بجلدي سليمان ابن داود دن سوز اجلدي بشلدي ابليس لعين پرتليس بي دين يرندن
19 طوروب اك يقاسنه اوروب جاك كوزلرين غمناك ايليوب سليمان دن شكايت كجن ماجراي
20 حكايت خاتمين خواصين روايت ايلدي زمان ماضيده اولان جنك وجدال سليمانله
21 كندو اراسندغي قيل وقالي جميع احوالي اقوالي بيان اظهر من الشمس عيان روان سويلدي

٥ - ٤

1 شويلكم عيوري جاذو لشكرين ديره سليمان اوزرينه واره تاج وتختين يوزكين ايلدن
2 اله شيطاني وزيرادنوب عالمده سليمانلق قيله بيقوشكن شاهين سنقور اوله جهنم اتي جاذو
3 يكن رحمت بولوب مغفور اوله نظم اوسليمان قصيد بودركه ايلادم صح انكار
4 غافل اولما حضرتندن اي لعين ناباكار بيله ديبوب انده شيطان اولدياكين اوزمه دكله اميدي قصه نادر روصلوه يارجان
5 نثر حكيم قولنجه عيوري جاذو سليمان اذن اشيدوب خاتيجون
6 كلوب شاد اولوب ديدي اشيدب ايتديكم ياسروري شياطين همتر ملاعين بو ذكر
7 ايدوكك سليمان كم سليمان يوزكين برماغنه الدي انسانه مرغانه حكم قيلدي ديرسين
8 شمدي كي حالده شول عرب بچه مغيلان دكنن يانچي شياطين اوين يقيجي دوه كودجي بريه قومنله
9 فحرا ايديجي دشت يابانه كيجي زنبيل اوريجي دمورجي داود اوغلي قنده دركه وارم تاج وتختيني
10 الندن الوب قانيني طبر اغه قارمريوزكين برمغندن الم بندجي انس وجنه سليمان لق قيلم جاذو لشكرينه
11 انسان جرسين تالان ايدورمكه ومدينه يقوب قدسي مباركي ويران ايدمرديجك رحيم
12 ايدر ياسروري ساحران همتري كافران اول سليمان حوكز قدسي مبارك يرندنكه قوبدي الله بر
13 بلوب حقه لهيدي اتاسي داود شريعتين طوتدي موسايغامبر طريقنه كيتدي وقتي اون
14 ياشنه كم اردي حق تعالى اكا نبوت خاتمين وردي سلطنت ملكنه الي ايردي وجودنكم
15 اتاسي داود اولدي عرب ملكي اكا ميراث قلدي دعواي سلطنت قلدي سليمانلغي دجي ظاهر اولدي
16 اول مصر سلطاني كلدي اندن بغداد ملكي تبع مطيع اولدي صكره سهراب شاهله جنك
17 ايدي عاقبه قويمي كوزلرينه جهاني تنك ايدي اندن صكره قيصر روم اوزره يوردي انلر
18 ايا غيندن جقان توزجهاني بوردي قيصر روم ايله جنك جدال ايلدي عاقبت قيصري طوتوب
19 كندويه فرمان قيلوب مكروال ايلدي دفعه يونان ملكي اوزرينه واروب مملكتيني
20 اوروب جنك اويني اجنده شاهي ماتت ادوب اوندي كندويه كلوزين قول ايتدي
21 انك سلطنتن اشيدب بني اصفر ملكي قرودن لشكر جكوب واردي واندلوس ملكي لشكريله

كيلر بنوب دكزدن كمادي اكسيك اخي سليمان يله بلوشوب جنك قلدي عاقبت سليمان مظفر
دوشوب اولر اكي سلطاني طوتدي كندويه قول اتدي امدي بن بلورمكم بو سليمان ندن مقدم كلن
سليمان لر كبي عالم ملكنه سليمان اولمقدر خلايقين كندويه فرمان قلمقدر بنم
ذريات م ايقدن قلمقدر بس بو سليمان نك تخت هنوز الندن كرمدين بيل تختني مركب اولوب
مغاربه مشارقه لشكريله وارمدين يتمش اكي ملت يوز يكرمي درت دولو مخلوقات
بحر و برا جنده كي بيك بردرلو موجودات قول اولوب سليمان نق سلطنتنه اكي ايرمدين بو يدي بشلو
اورن قنت لنوب اوجمدين يدي يردن يدي باش جقاروب يدي اقليموك ادملرين يودوب قانلرين
اجمدين جاذولكرين جمع ايدوب اوزرينه وارلوم قانيني طبراغه قارلوم شياطين نسلي اوزرندن

انسان نسلنوك شرين ايرلوم — نظم — اولدموريجي اوغلي سليمان دن اولوبن خاتمي
ث سليمان نق قلوبن طوتمق ايسترعالمي — ديو شيطان لشكرندن جمع ادوبن بي شمار — سولكم ملكني هما ندن اولدروب نسلي ادمي
ايجلوم ادم قفاسندن شرارت شاد اولوب — بيلوم انسان دن اتلدن تركباي لطمي — تيغ وخنجر يله ادالم خاكنك نسلين خراب
پريلرين طوتسون شياطين نسلي نار لعظمي — خاكنك الليرين جاينده رزنار اصلكم — سفيلدن علوي هما نده يكدر اكلا بودمي

نقش — حكيم قولنجه رحيم لعين بويله ديمك عيوب جاذو بيدين

بوسوزي موجب كوروب سليمان يوزوكنه عاشق اولوب جان ويروب حكم ايلدي سكز كوندك
لشكر جاذو جمع اولدي اندن بيودي عايي انبوسدن برتخت قورلدي فوق تختنه نقش ادوب
لاجورد له التورله يازدلر شيطان لعين ايله اكسيك تخنه جقوب اوتوردلر وزيرلري اميرلري تختي
پاده اياغ اوزرينه طوردلر بايقي اوزركنه يوزبيك جاذو لشكري سحر التلريله جنك
يراغين كوردلر طقوزنجي كون اولنجق سكسان جاذو كلوب تخت عيوري شياطين ايله كتورب
اوجدلر بايقي لشكر بعضي كوبلن سوار اولوب بعضي سحريله بلنكلر بعضي اژدرها لر وبعضي
نهنك لر وبعضي خنزير لر سوار اولوب تخت جورنجه فلك يوزنه اوجديلر يردن فوق الملا به
كجدلر اندن خروج ايدوب عزم سليمان ايلوب كندلر جاذو لشكر ندن كوك يوزي كورغز

اولدي نفسدن كون يوزي طوندي صنكر بحر علا منيدن كون قوبوب يير ده اوكون بالغه كز لنوب
اي اينك اولوب يير اندي نظم طولجاذوب لشكر ندن بوزمينيله زمان
كوملدي طاس فلك كوبنيله طولدي جهان بحر له كونش طوتلدي كردفورك شاخنه اي بلور نزاولد كولدك صنكه لنك اولدي جان
حكيم قولنجه عيور جاذوا ابليس لعين بيد ينله سليمانه نثر
طوغرو كلوب كتمكدن آما بزوم قصدمز بوجانبدن دنسله كنسه كلدي جونكم دم جكوب شياطين
يانندن كيتدكر كلوبن سليمان لشكرينه يتدكر كوردكر سليمان بي سينوب صحرا يندن قونمش
يريورني سليمان لشكري بوريمش آدم غلو سندن كاوسمك بالكلمش آت سهيلندن بيلكر نعره سندن
لحاس كردون كم كرادوب كلمش بيلكر قزغرما سندن عقل وزهره جاك اولوب وقوشلر بيرغ قوتمله
فلك يوزنده سايبان طوتمش جفتي جفتيله الحيار اولري قناد قناده جتمشكر طوررلر سليمان
اوزرنده بروار اورررلر وينه يريوزنده لشكر اجنده قزل الملاسدن براوناغ قورلمش انسان اول اوناغ جوره
سينه ديرلمش نظم برعجب ديوان قورمش شاه سليمان كامكار كه آجز ديوان قورمدي جمشيد ايمن نامدار
اون اكي بيك انبيا واون اكي بيك اوليا اونبوقت لحتي انمش كمي الحاطه بي شمار سيم زرين كرسيده اوتورر شاه شهار
قيصر وفغفور دارا خسرو حاقان زبار جمله بر بر طولمش انسان ثرق غربي طقمش انس صاز قيامت كوندر محشر يرنده خلق ايجار
كولك يوزن مرغان بوريمش نه فلك طلمش يلك بال بردن كون كورنمز شمله ويره آشكار قوش صدا سندن جكلدي جرخ كردون طاسده
كه اولدي زهره زهر سي جاك اينجز مزيخ وار خاكه آدم بورمش كولك يوزني شهيرله بال يره ايقدن كوجمز مور بردن آسمز روزكار
حكيم قولنجه دنسله كنس سليمانك عظمتن لشكرين كورجك نثر
سلطنتي تعجب ايتدكر شويلكم متذكر كان سليمان تركك شوكتن صلابتن اونتدكر اندن خلق انسا يندن
بنهان ملايكه جشمندن عيان وحش طيوردن زهان سوريب ايكي بيله لشكر اجنه كلوب
ايندكر اول اندلوس يكي اوتاغنه قوندكر كنس اندلوس ملكي عقرآن شاهك سحر يله
اغزندن دماغنه كردي وسوسه قلدي كوكلنه اغوا يله اولقدر القا ايتدي يكدنسله
يوسك وسوسه سي عفرآن شاهي اندلوسنك دماغني فساد ودي ازدوردي سليمان دن بيزدوردي

ايمان خطي كوكل لوحندن تيغ شركيله قزدوردي نتاكوكلنه بوغروري ودديكه عفران
شاه كزلو كوكلنده ايتديكي بن خود اندلوس ملكتوك واليوم مغرب زمين پادشاهلرنوك
اولسيم سبب ندركي بزعرب بحيه كلوب فرمان اولمز اندلوسك سلطانيكن عرب بحه نوك
جوبايي اولمز علي الخصوص كه بنم اتمز دموريي اوغلي سليمان اوحندن هلاك اولمش اوله واندن
صكره بنم بونجه لشكروي سليمان يوزكينه طمع ايدوكمز اجلدن قردرم بني اصفر پادشاهنه
تاج تختي ايردرمز خانمانمزدن جقدمز اخر خبسي دنيي اولدربنجه مصيبتلر جكمشي ايكن
قاني بنم غيرتمز كه سليمانوك ايتدوكني يرنه قويوب انتقامم اليام وياخود بني اصفر ملكنوك
قانني يره اقدوب باشني بدنندن جدا قيلمام ديوب فكره واردي دنسكه وسوسه ايله
دماغيني بغلدي غيرت اودي اندلوس شاهنوك جكرين لمغلدي تيز يرندن طوربوب ديوانن
طاغدوب خلوت خاصنه واردي وزيرلرني قيزدي ايتديكه هيچ بلورمسزكه بونم كوكلمدن
نه كجدي ايتديلر شها بيورا شيدوب دكليا لم اكاكورم بزراي ايدوب بزدنجي بزايشي ايده لورمز
اندلوس شاهي بزاه ايتدي دخا بنله عالم يوزيزسياه ايدي هنوز سويلمدن عاقللرن سرندن
اكاه ايدي ايتدكي اي اندلوس عاقللري عقل راي اولسي كاملري هيچ بلورمسز بو
سليمان بحوعز اوحندن بنم باشمه نه واقعه كلدي اول بوكره بنم اتمز اندلوس سلطاني
ايكن خاتمي سليمانه طمع ايتدوكي سببدن خاندومندن باش جاندن جقدي اكنجي بندانجي
سليمان يوزكيني الكم جهاندن سليمان اولمز ديوب لشكرمز جمع ايليوب كيه كردم مغرب
زمينندن كجوب سرحد روصه ايردم بني اصفر لشكرينه ارشدر خاتمز اوحندن انوكله
جنك ايدوبن طورشدرمز عاقبت خاتمز اوحندن ايشمز ختم اولدي ايوادي يويدي بني اصفر
ملكي بني طوتوب قفصه قويدي مالك گنجي الدي بكا جفالر قيلدي اكرچه سليمان
اندن انتقامم ايي ويدي ويلي تيليم كه بونوم كوكلومز اته دده دينن ترك ايدوب سلمان اولدوغمز
ايشمز سليمانه قول اوب فرمان اندلوس شاهيكن جوبان اولدوغمز ايشمز ايشترمكي

سُلَيمَانْ دِينِي تَرْكْ اِيدَمْ غَيْرَتْ قُوشَغِينْ بِيلَه بَرَكْ اِيدَمْ بِزِكِه جَرِيمْ جَمْعْ اِدُوبْ سُلَيمَانْ لَشْكَرِينَه
شَيخُونْ قِيلَمْ اَدَمْ قَانِي بِرْ يُوزِنَدَه جِيخُونْ قِيلَمْ يَا سُلَيمَانْ دَدَه خَانِمِي اِنْتِقَامِمْ اَلَمْ جَهَانَدَه سُلَيمَانْ اُولَمْ
يَا خُودْ طَالِعْ يَارْ قِلْمَازْسَه بُويُولَانْ اُولَمْ خَاكَه يَكْسَانْ اُولَمْ كِه بِيكْ بِيلْ عَالَمَدَه غَيْرَتْ سُوزْلَكْ اِيلَه
دِرْلِكْدَه اُولَكْ يَكْدَرْدِ بُوبْ

نظم

صَفْرْ تُكَنْ بُويْلَه وِيرْمَه دِيَه بَاكَه بَنْدِي اِيُولَمْ
كِه جَهَانَدَه يَاوَزَادَدَنْ يَكْدَرْدَرَه اُولَمْ
يَا بُوَه وَ ثَمَانْ بُولِنَه جَانْ وَبَاشْمْ تَرْكْ اِيدَمْ
يَا خُودْ اَوْلَادْ مِلْكْ مَالِينَه عَدُوكَ اِيَه اَلَمْ

نثر

حَكِيمْ قُولِنْجَه اَنْدَلُوسْ مِلْكِي عَقْرَانْ شَاهْ بُويْلَه دِيجَكْ بِنُورْ
وَزَرَا اُمَرَا اَنْدَلُوسْ بَكْلَرَنْدَنْ مَغْرِبْ زَمِينْ بِكْلَرَنْدَنْ اَنْدَلُوسْ بَهَادِرْلَرَنْدَنْ شَاهْ سُوزْ بِرِكْ
اِشِيدِلَرْ رَحْمَلِيسِي شَاهُوكْ سُوزْنِي مَكْتُوبْ تَحْسِينْ اِيدِرْلَرْ سُلَيمَانْدَنْ اِنْجِيشْلَرْدِي بَنِي اَصْفَرْ
شَاهِنْدَنْ قُوجَنْشْلَرْدِي وَاكْثَرْ دَانِجِي سُلْمَانْ اُولْ قُرَنِيه بَشِيمَانْ اُولْشْلَرْدِي كُورْدِ لَرْكِه
شَاهْلَرِي سُلَيمَانَه عَاقْ عَاصِي اُولْشْ غَيْرَتْ نَدَنْ جِكْرِي خُونْ سُلَيمَانْ جَرْسِنِي شَيخُونْ اِتْمَكْ
دِلَرْ جَمِيعِسِي بُو اِتْفَاقْ اُوزَرِينَه مُتَّفِقْ اُولُوبْ سُلَيمَانْ يَحُونْ كِينْ قُوشَاغِينْ قُوشَنْدِلَرْ
سُلَيمَانْدَنْ نَه قُورْقُوبْ نَه اُوشَنْدِلَرْ اَمَا وَزِيرِ خَاصِي اَيْتْدِكِه يَا شَاهِ اَنْدَلُوسْ وَارِسَه سَنْدَه
عَقْلِلَه رَايْ اُوسْ دَوْلَتُوكَه سَعَادَتُوكَه لَايِقْ تَدْبِيرْ بُودُرْ كِه بَنِي اَصْفَرْ مِلْكِي اَطْغَاشْ
خَانِ اَصْفَرِي اِيلَه دُوسْتْ اُولَاسِنْ اِكِي كُوزْ اِتِّفَاقْ اِيدُبْ سُلَيمَانَه شَيخُونْ قِلَاسْ تَاكُمْ
سُلَيمَانْ لَشْكَرِينَه مُظَفَّرْ دُوشُبْ مَنْصُورْ اُولَاسْ زِيرَا كِه سُلَيمَانْ لَشْكَرِي عَظِيمْ دُرْ
بَهَادِرْ اَنْلَرِي دَلِيمْ دُورْكِه جَرِي اَكَا شَيخُونْ دِيجِي اِتْسَه صَفَرْ بُولَمَزْ وَعَاقِلْ كِمْسَنَه دُشْمَانِي
خُورْ كُرْمَزْ كِه مُورْجَه لَرْ اَرْصَلَانَه اُوشُوبْ زَبُونْ اِدَرْلَرْ وَبَكْلَرْ فِيلْ اُوشَه لَرْجِكْ كُونْ اِدَرْ لَرْ

نظم

شَه سُلَيمَانْ لَشْكَرِيدَرِي شُمَارْ
صَفْ شِكَنْدَرْ جُمْلَسِي جُوَانْ اِفْغَنْدِيَارْ
يُوزْ بِيكْ اُولَه بَهَادِرْ اَنِي سَرْكَشَانْ
قَانْ دَكُوجِي هَه لَوَانْ صَاحِبْ قِرَانْ
بِيكْلَرْ اَرْتُوقْ وَارْدَرْ رَعَادِي دِلِيرْ
صَفْ شِكَنْ قَلْعَه كُشَادَرْ تَنْ شَدِيدْ
آتِي لَشْكَرْدَنْ زِيَادَه بِي فُصُورْ
كُوكْ يُوزْ دَنْ طُمْطُمْ دُرْ مُرْغَانْ طُيُورْ
خَرْمَنِينَه يُوزْ سُورْ رَعَنْقَا عُقَابْ
كُوكْ لَكَه شَهْبَرْدَنْ كُورْ عَزْ اِفْتَابْ
خَرِيجِي مُرْغَانْ طُوتُوبْ بِيرْكْ يُوزْ

يِرِتِي كُولَكَه بِرُودِي كُوتْ يُوزِنْ خَاكِي اِنْسَانْ بُورْمِشْدِي جَرْخِي بَالْ كُولَكَه بِلْ بُولْمَادِي بِرْدَه نُمَالْ
بُرْقَعْ اُولْمِشْ كُوتْ يُوزِنِه كُولَكَه بَرْ بَغْمَشْ صَدْ بِرْدَه تِيغِيلَه تَبَرْ شَه سُلَيْمَانْ لَشْكَرِنْدَنْ شَهْرِيَارْ
غَافِلْ اُولْمَا قِلْ حَذَرْ شُويْلَاكِه وَارْ بُويْلَه دِيبُوبْ اُولْ اَمِيرُو اُولْ وَزِيرْ وِيرْ صَلَاوَتْ مُصْطَفَايَه لَا نَظِيرْ

نعت شريف

جُونْكِمْ وَزِيرِ اَعْظَمْ شَاهِ اَنْدَلُوسَه بُورَكِي تَدْبِيرِ اِدِيجَكْ
شَاهْ دَايِمِي اَنُوكْ دَانِشِينِ دِلْ بَزِيرْ كُورُبْ قَصْدِ اِتْدِيكِمْ اَطْعَاشِ خَانِ اَصْفَرِيَلَه مُدَارَا
قِلُوبْ دُوسْتِلُقْ اِيكَه فُرْصَتْ اَلْ وِيرْمَجَه دُشْمَانْ اُولُوبْ بَاشِنْ گَه اَنْدَنْ اَمْرِ اِتْدِي اُولْ
وَزِيرِ سُلَيْمَانْ اَنْدَنْ نِهَايِنِي اَصْفَرْ پَادِشَاهِنَه وَارَه بُويْرِي خَلْوَتِنَه اَگَا سُويْلَيَه اَنْدَلُوسْ پَادِشَاهِنَكْ
سُلَيْمَانَه عَاصِي اُولْدُوغِينِ بَيَانْ اَيْلَيَه وَاَصْفَرْ مَلِكِنِ دَايِمِي اُويْدُورَه مَعَ الْقِصَّه دَنَسْلَه
كَنَسْ بُوحَالَه مُطَّلِعْ اُولُوبْ دَنَسْ كَنُوكْ اِغْوَاسِنَه تَحْسِينْ قِلُوبْ اَنْدَنْ اِكِسِي بِيلَه اُولْ
اَوْلَدَنْ دَمْ جَكُوبْ جِقُوبْ اُوجُوبْ اَصْفَرْ مَلِكِي اُوتَاغِنَه كَجُوبْ كَلْمَجَنْ نِصْفُ اللَّيْلْ دَايِمِي
اِيرْمِشِ اِدِي بَنِي اَصْفَرْ مَلِكِي خَلْوَتِ خَاصِّنَه اَيْقُويَه وَارِمِشِ اِدِي يَانِنْدَغِي خَاصْ لَرْدَخِي بِيرْ لُو
بِرْنَه اَيُورْدِي بَسْ كَنَسْلَه دَبَسْ بَرْ رُمْلَكْ شَكْلِنَه كِيرُوبْ اَصْفَرْ شَاهِنُوكْ
تَخْتِي قَفَاسِنَه طُورْدِلَرْ اَنْدَنْ كَنَسْ اُولْ قَدَرْ صَبْرِ اِيتْدِيكِه پَادِشَاهْ اِلَكْ اَيْقُوسِنِي
اَلْدِي كُوزِينِ اَيْقُودَنْ كِه اَجْدِي عَقْلِنْ بَاشِنَه دِيرُوبْ نَظَرْ قِيلُوبْ بَاشِي اُوجُنَه اِكِي
كُورُبْ تَعَجُّبْ اِدُوبْ وَهْمَه وَارُبْ كَنْدُوي يِنَه اَيُورْلِغَه اُوْرْدِي عَجَبَا دُوشْمِيكِي
اَشِكَارَا مِيكِي بُوكُورْنَنْ مَلَكْ مِيكِي يَا بَرِي مِيكِي صَبْرِ اِيدَيْنْ كُورْ يِنِكِه بُونْكَرْ نَه جُنْبُشْدَه
وَنَه حَرَكَتْدَه وَنَه سُوزْدَه وَنَه كَلِمَاتْدَه دُورْ لَرْدِي بُونْلَرْ جَشْمِ كُوشِ اِيدُوبْ قُولَاقْ
اُوْرْدِي دَنَسْلَه كَنَسْ دَايِمِي پَادِشَاهِمْ اُويَانْدُوغِينِ بِلُوبْ اِغْوَا قِلُوبْ كَنَسْ دَنَسْ
اَيْتْدِيكِه يَا مَلِكِي اَعْظَمْ حَقْ تَعَالَى خُودْ سَكَا شُويْلَه اَمْرِ اِتْدِيكِه خَاتَمِي سُلَيْمَانِي اَلُوبْ
بُوپَادِشَاهْ وِيرَه سِنْ تَاكِه بِجَانَه سُلَيْمَانْ لَايِقْ قِلَه جِنْ وَوَحْشْ وَطُيُورْ مُورْمَارْ جَزْنَدَه وَبِزْنَدَه
حُكْمِنَه مُطِيعْ اُولَه بَسْ وَارُبْ سُلَيْمَانْ خَاتَمِينِ اَلُوبْ بُوپَادِشَاهْ تَسْلِيمْ اِتْكَه كَنَسْ

ايتدي حق تعالى مسبب الاسباب بدر سبب سوز نسنه قلماز بس امري حق بود ركه اندلوس
شاهي عقران شاه اندلوسي سليمانه عاصي اولجقدر بو اصفر ملكيله اتفاق ايدوب
سليمانه شيخون ايله جلدر اتاكه سليمان بو بني اصفر ملكي الندن هلاك اولجقدر
خاتمي سليمانى كندو بيسليمان برمغندن كندو اليله الجقدر عالم درت يوزيل سليمان
اولجقدر جميع بكلر بونوك امرينه فرمان اولجقدر يارين كيجه بو شبيخون اولسه
كرك عيور جاذو داغي كوب بونلر يردم قيله كرك شمدي وقتي دكلدر كل
كدالوم اوجبني كون كنه كلوز سليمانلق قوتلو لباوزدن سويلشورك غيب الوب
كتدلر بني اصفر ملكن واله وخبر ان اندلر بوبكادن پادشاه جاه خوابدن باشين
قلدوردي نقدر كم كوزلري كورامدي نقدركم فكر ايتدي بو سنه ايرامدي اتاكم
بو سوزكردماغني فساده وردي يرندن دفع طوردي اكسنه خلعت كوب باشنه تاج اوردي
تختنه كوب اتوردي حكم ايلدي جميعي خاص وزيرلر خلوتي خاصنه كلدي اندن
وزيرلره كجن ماجراي بزم سويلدي دونله كنس نه دديسه بيان ايلدي وزرادن انلري
ملك صنوب سوزلرينه اتانوب يوملرينه كوندلر بكلربني سليمان اولا صندلر بو شاذ لق
ايله اوتوروب راي ايدركن اندلوس ملكنه نجه تدبير ايدلوم بني سنه آدم كوندلم
ديوب فكر ايدركن ناكاه برحاجب اجاروكيروب دعا قلوب يوزينه سوروب
ايتدي بكم شها بني اصفر ملكنوك وزيري مهراقي اصفريكم وزيري خاصيدر اونا ق
قبوسنده طوروب اجاروكرمكه اجازت استزدي شاه اشيدوب شاد الوب
اجازت وردي مهراق وزيردن كاهدن اجاروكردي بوزييه اوردي دعاوشنا
ايلدي اندن شاه بيوردي قارشوسنه بر صندل قويوب كوب مهراق وزير اوتوردي
بغور شاهي اندلوس ملكندن خبر صوردقده قصه يه دراز قلمايلوم اندلوس شاهنك
سترندن بني اصفر ملكن واقف ايلدي اول من آخر ما جراي سويلدي الطغاش خان

اصفري اندلوس ملكيني سليمانه عاصي اولدوغيني بلجك بغايت شاد اولدي دلسله
كشي داخي ملك صنوب سوزلري راست كلدوكنه كوه نوب اول حرمزم لغله تبسم
قلدي كندويي سليمان اولم صندي سلطنتنه طاينمدي اندن غروريله باشي قلدوب
ايتديكم اي بني اصفر بكلري بتون تونه ولا يتنوك يكلري كوردكزي كم اول ملككدك
سوزلري واقع اولدي دولت بكا يور طنوب طالع يا ري قلدي امدي بوسزي كوكلوكزده
صاقلكوز اظهار ايلمك كمسنيه سويلنوب تكرار اشكاره ايلمك اتفاقي شويله
اولسونكه سليمان سينوب قلمسني وارب يارين اشبو كدرجه سني جنك ايدب زبون
اولجقدر جونكم يارين كجه اولا صاغ طرفدن قرنداشم اندلوس پادشاهي يورسون
صول طرفدن بني اصفر لشكريله بن يوريين شيخون قلوب سليمان لشكرين بصالوم
دشمنوك قورلويا بين يا صلوم بزه قالج جكندرك باشين كسالوم سينوب قلمسي برجنه
اصلوم ديوب معراق وزيره خلعتي خاص كيوردي معراق داخي كلوب اندلوس
ملكنه عهدنامه يمان يازه اولدوغيني رانه بنهان يازه سويلندوكني بيان ايلدي عفران
شاه اندلوبي اشيدوب شاد اولدي جميع بكلرين وزيرلرين كتوردب عهدنامه يمان
ايله قول قوارايدوب شيخون يراغنده اولدلر معالقصه اول ايكي ملك سليمانه عاصي
اولوب شيخون نيتنه كين قوشندلر راي تدبيرلرينه انا نوب شيخون يراغنه بوشندلر

نظم

جمله سرور بهلوان كردن كشان حاضر اولدي ايليا جنكه كران
كوش هوشي باكه طوتكم يا اميد سويلاوز سين املح داستان
داستان غيور جاذو و امدن صفت
حكيم تونجه بونلر نهاني اتفاقدن يراقده اماكه بزوم سليمان و اندن صفت عسكر ساحران
قصه مز غيور جاذويه كلدي نتاجونكم غيور جاذو ساحر لشكرنله كلدوب
هوا يوزندن سحر قوتيله اوجوب دشتي بيابانه كجوب سينوب قلمسنك
جانبنه قرار كزكنارنه كلوب كفنوك صاغ طرفنده دشت اقليمنوك صولنده

بر طاغ اوزره کوکدن اندلر قوندلر دیکجه عیوری جاذو ابلیسه دیدکم یا رحیم
یخید لوم سلیمان دن خبر بلسا وزهم اکا آیچی کوندر سوز خاتمی دلاسوز ویردیسه خود
خاتم اومده اولجاق جمیعی آدمی زاد لشکرین هلاک ایده وز ولاکن شمدیکی حالده
آیچی کوندرسون دیجک ابلیس لعین بیدین جواب ویروب ایدر یا سرور ساحران
سردفتری جاذو یاخود اکاه اولاسنکم سلیمانک یانده لشکری بی حد دور اکا غافل
وارب کیله شیخون اتمک کرکدر کم سلیمانه ظفر بولاسین سلیمانه آیچی
کوندرمکدن ایسه غافل وارمق اولادور اول سکا خاتمی ورجک دکلدر ضرب دست
المغه جان ایلکمل بودم برجاسوس کوندرملوم وارب سلیمانک قدر لغزبلسون خبر کترسون
اکا کوره بزدنجی یراق کوره لوم دیدی رحیمک بوسوزین خوش کوروب جاسوس کندی رلوم
دینجه ناکهان دنسله کنس ملعون کلوب طاپوقلوب رحیملی عیوری جاذونک قدمینه
باش قودلر اتدکلری اشکردن تلیسله اغوا ویروب جنبشلرندن سویلادیلر جمیعی اول
قضیه دن بیان ایلدیلر بنی اصفر ملکین اندلوس ملکین ازدروب حقدن بزدروب
دینلرندن دونه رب کافر ایلیوب سلیمانه قصد ایلدکلرنی بیان ایلدیلر سلیمانی
برکه شیخون قلجاغین اتفاق اتدکلرین سویلادلر رحیم عیوری جاذو یاله
دکلیوب موزی اکلیوب دیجک حکم اتدلر جاذو جرسنوک یراغین یانین کوردلر
بس عیوری جاذو حکم ایدنجه جاذو سرورلرندن جلسی جرلو جرسین جمع ایلدی
یراغ یاتله صاف صاف طوردلر ابلیس لعین دیجی عیور جاذویله تختی عاج اوزرنده
اتوردلر جاذو لرسرورلرندن سکسن جاذو تختی اموزلرنده سجده کتوروب
کوبکره سوار اولوب یوزلرندن یوقاروهواده بر میل مقداری یرده طوردلر لشکری
ساحرلرک عسکری کافرلرک کوزاوردلر اندن عیور جاذو حکم ایلدی
صورا ورلدی اون ایکی بیک قره عسکر جمالدی اون بیک کوسی اوندی اون ایکی بیک

اوڭ اِيكي جالِنْدي اوڭ اِيكي بيك بوري اوتدي اوڭ اِيكي بيك صورنا اوڭ اِيكي بيك قرابه
واوڭ اِيكي بيك ناقوص جلنْدي غلغله اوجي آسمانه يتشدي اوّل برق جاذو يوزبيك مردم
سوارلريله جاذو لشكريله مسلح ومزين كلوب كجدلركم هر برسينوك الرنده
دمردن طرقلر واريدكم يريوزينه سحر اوقيوب اتجق روي زهينده دمودن طاغلر
يشلر الوردي اِيكيجي كنه صفصحه جاذو اِيكي يوزبيك جاذو عسكريله كلوب كجدكم
هر برسي بلنكه سواريدي الرنده تفتله اود طوتر لاريدي سحريله كم
يريوزينه دشمان دس اود اتسالر كاينات ايجين يقوب جهان سراين طلو اود كسترلريدي
اوجيجي اوج يوزبيك جاذو جرسنله قبسون حاذو كلوب كجدكم هر برجادونك
الرنده طاسله طلو سحريله اولمش صولر طوتدلركم هر برسينوك طاسي كم يسكه
دوشه جهان اجره قرويرقماز بحري عمان الوردي دوديجي درت كزيوز بيك
لشكر جاذو يله دمدي كه جاذو كلوب كجديكم جملسي اژدرهايه سواريدي هر بر
جاذونك الندن براتث قيروجي واريدكم سحريله يريوزنه برقسه جهان اِيجي اودن
اژدرها الوردي اديجي زادك زهرمي جاك الوردي بشيجي انوك عقبنجه بشيوز بيك
جاذو جرسنله دغدغه جاذو كلوب كجديكم هر برسي خنزير سواريدي الرنده
طاسلر طلوسي زفتلر كتورر لاريدي قره لر كيمشلريدي قجنكم برطاسي زفتيله يره اورسه
عالم اِيجي عمان بحرنه دونب آدم آديجي كوزكوري كورمزدي يريوزنده بحري عمان
يكي موج اورريدي زفت دوتوشدن جهان قوالوقي الوردي ايشيجي انوك عقبنجه اهلاهه
جاذو الت كزيوزبيك جاذو لشكريله كلوب كجديكم هر برسي ميمونه سواريدي الرنده
برر طغرجق قرنجه واريدي وقتيكم بونلوك يري يريوزنه سحريله اوقيوب ديجي
قرنجلري برقسه هر برقرنجه بر بلنك يا فهنك يا ارصلان يا قوردا يا ببر اولوردي
جهان ملكي يريجي جانوردن طولوديي يديجي انوك عقبنجه يديكزيوز بيك

٥٢٤

1 جَادُو جَرِ سِنْلَه مَعْرَكَه جَادُو كَلُوبُ كَجِدِكُم هَرْبِر جَادُونُك اَلْرِنْدَه كُورَك وَارِدِي

2 وَقِيتِكِم بُونْلَر بِحْرَاوِ قُيُوبْ كُورَك جَكَا لَرْدِي بِهَ اَنْ اِجْرَه بَادِ صَرْصَر قُوبُوبْ جَهَانْ

3 اِيجِي بِيلْدِرْدَن طُولَرْدِي طَاغِ يِزْيُوزِنَه بِنْبُوقْ كِبِي اِتِلُورْدِي

نظم

4 بِرْعَجَبْ جُوقْلُقْ جَرِكِم يُوقْ ثُمَارْ كُولَه اَسْمَرْ جَادُو لَرْدَن رُوزِكَارْ قِبْلَدِي دِيرُك يُوزِينْ جَادُو عَفُوبْ

5 طُوتْدِي اَفْلَاك اِيلَجِنِي سَاحِرْلَه كُوبْ سِحْرَاقُورْلَر كُولَه اَيْ اِبْنَك اُولُورْ مَگَر اِيدَرْ لَر بِيرْدَه اِنْسَانْ اَشَك اُولُورْ

6 جُونْ بُولَرْ اَقْسُونْ اُوقْرِجَا تَبْلَه قَاشْ يَاشِي قُورِي قُورِي اِيدَرْ لَرْدِ يَاشْ دُرْلُودُرْ لُوشَكْلَه كَرِمْشْ هَرْبِرِي

7 سِحْرِلَه عُمَانْ اِيدَرْ اَنْلَرْ بِرِي اَيْلَه يَحَدْ كَلْمَشْ اَنْدَه سَاحِرَانْ كِرْطَاوْ جَادُو جَرِ بِيلْدِرْدِنْ جَهَانْ

8 بَعْضِي بِزْدَه يُورُرْ اَنْكَا لِحُوشْ بَعْضِ اُوجَرْ سِحْرِلَه كُولَه سَجُوقُوشْ

نثر

9 حَكِيم قُولِنْجَه اُولْ زَمَانْ كِم عَيْتُورِي جَادُو كَنْدُونُك بُوجَهِلَه سَاحِرْلَرْ لَشْكَرِنِي

10 كُوِجَك بَغَايَتْ دَوْلَتِنَه سِحْرِ قُوَّتِنَه مَغْرُورْ اُولُوبْ دَخِي دُونُوبْ رَحِيمَه اَيْدَرْ اِي

11 سَرْوَرِ شَيَاطِينِ مِهْتَرِي مَلَاعِينْ بُنْجُرِ بِرِ اُولْ سُلَيْمَانْ خُوغَه ظَفَرْ بُولَا تَاجِي تَخْتِي

12 خَاتَمِي بُوغَيْتُورْ سُلَيْمَانْدَنْ اَلَايِ بِلَه بِلُورْسِينْ بُولَشْكَرُوبِي بِلَه كُورُرْسِينْ دِدِي

13 رَحِيمْ كُوكُلُنْدَه اَيْدُورِ هِيْ سُلَيْمَانَه بِيكِ بِيكِ جَادُو ظَفَرْ بُولَامَزْ اَمَاكِم بُومَلْعُونْ

14 دَخِي سِحْرِلَه اَزْقُلُوبِ سُلَيْمَانْ اُولَه يَزْمِشْ بِلَه مَغْرُورْ دُرْكُوبَه بَوَادِلَه بِلَه خُودْ سُلَيْمَانْ

15 بَكَا فَايَدَه يُوقْ دَكُلْدُرْ دُنُوبْ عَيْتُورَه اَيْدَرْ يَا عَيْتُورِي جَادُو سَنُوكْ سَلْطَنَتِي اِسْحَارَكْ

16 كُورْلَدَنْ سُلَيْمَانْ كُونْدُرْدَنْ جِقْدِي حَقِيقَتْ سَنْ سُلَيْمَانَه ظَفَرْ بُولُورْسِنْ اَلَنْدَنْ سُلَيْمَانْ اَنْلَقْ

17 يُورْكِيْنْ اَلُورْسِينْ اَمَاكِرْ بِلَمَازْ مَصْكَرَه سَنْ دَايِي سُلَيْمَانْ بِكِي بَكَا عَافْ عَاصِي

18 اُولْيَاسِينْ بُنْجُرِ مَشْوَرَه تُسُونْ بِهَانَه بِرَايِشْ اِتْمِيَا سَزْدِدِي عَيْتُورْ جَادُو اِبْلِيسُوك

19 سُوزِينْ اِشْدُوبْ كَلُوبْ اَيْدُرْ كُوكُلِنَه بُومَلْعُونْ رَحِيمْ كُورْدُو بُكِي بَكَا وَزِيرْ

20 اُولْمَاقْ بَنِي حُكْمُنَه قِلْمَاقْ اِسْتَرْ هَلَه سُلَيْمَانْ مَهْرِي اَلُوبَه كِرْسُونْ بَنْ بِلُورْ مَكَه

21 سَنُوكْ ذُرِّيَاتُوكَه نَه بَنَا لَرْ بِيدُورْمَرْ دِيدِي دَخِي اِشْكَارَه سُوزِي بُو اُولْدِكِم اَبْدَرْ

1 ... شاطين وابليس ملاعين بنم اومه سليمان يوزكي كرسوت كوزوم اول سلطنتي
2 كورسون قتمه سندن خاص اوليا كم جاذولرك اولوسي ساحر لرك يوزي صلوسي
3 كافولرك بخناوسي سين اتاكم بودم نتمك كرك نيلمك كرك بكا خبرو ركل ديدي
4 رحيم ايدر كس دنسركم بنم وزيرلر مدبر بني اصغر ملكنه واندلوس شاهنه
5 انوك يكي اغوا ورمشلركم جمعدايه لر اول ملوك سلاطين بوكيجه دكل يارين
6 كيجه سينوب قلمسنوك اورزنده شخصون ايه لر بزدخي يارين كيجه وارو سليمانوك
7 لشكرين اوروب هواي فنادن كوزدي دوه لوم كوره لوم اول اكي ملوك شيخونكم
8 ايه لر بزدخي هواي فنادن سليمان لشكري اورزنه سحريله لشكري جاذوي جنكه
9 قرشدورلوم سليمان جرسين السون اول پادشاهنه ورسون كوك يوزندن بزه هلاك
10 ايه لوم سليمانك وارجه جرسين طاغدالوم اندن الا لوم جهان خلقنه سليمان
11 اولا لوم سليمانلق قلا لوم ديدوكك ندر مشترك بكا كي اولماز بن سليمان اولورم
12 سن وزيري اصف بن برخيا يرنده اوتور وزرات مسندي سنوك اولا ديدي رحيم
13 ايدر سليمانلق بكا لا يقدركم سندن عمرده اولورجيم اسحار جاذويان اجره
14 ساحر لرك معلومدركم خوجيم سحرك معدني پير بن اولماسر عالمده اسحار اوليادي
15 عيتوري جاذو ايدر سليمانلق بكا لا يقدركم لشكر بمدرجنك ايدن سرور بمدر
16 بن وارما يخه سليمانه جوابي ورلور ديدي ورهم ايلدي ابليس كوكلنه كندوبه
17 ديدكم بودم صبر خوشدر مرادنجه جواب ورير ديدي سمعنا ديوب
18 عيتورك كوكلنجه اولدي عيتور جاذو شاداوب كوكلنده كندوبه ايدر كوردوكمي 21
19 ابليس ملعون بكا سليمانلق ورجاكن باوبدورر اوكيجون بكا مطيع وجاكر
20 اولبدورر ديوب اول ملعون مطلق كندوزين سليمان توغيكن طغان دلكو يكن
21 ارصلان اولدم صندي نظم موركن اوزين سليمان صندي اوك

١ سرجكان اوزره بلايان صندلي اولمز زيبا جتك اولمق دلرطشاه يلنك ذي شغال اولمق صوده نهنك

٢ ناخوشرج اولمز شهباز و باز ناخوجاذوشه سليمان سرفراز تربيتله صرجه جوهر اولميا

٣ تربيتله دلكي شهپر اوليا نه سليمانه بولور جاذو وخلك نه ايدر شيطانه رحمت لم يزل

٤ نثر حكيم قولنجه عيوري جاذو برله بحيم لعين شركرك

٥ يرآغيني كوربه شاد اولوب ديكي اول كون آنده آرام قلوب سليمان جانبندن يكا برق

٦ جاذوي قرق درت جاذو سرور لريله جاسوسلغه كوندردلركم وروب سليمانوك

٧ سينوب قلمسي اوزرينه لشكرني كوره لر شول قدر صبر قلالر كم سليمان اول اكي

٨ ملوكي سلاطيني خروج ايدجك كلوب خبر قيلالر تاكم جاذو جريي داغي وار وب

٩ هوا يوزندن سحري ابطالله سليمان جرسين هلاك ايدلر بسي عيوري جاذو امريي برله

١٠ برق جاذو نهنكدن يلنكدن سحريله سوار اولوب دم جكوب اوجوب كيدلر كلوب

١١ سينوب اوزرينه توجه ايدلر مكركم اول حينده سيمرغ قوشي روح قوشنله

١٢ قفنوس قوشنله اوچ درت بيك لخيار اولو لاريله كوه البرز قلسنه طغرو وروب

١٣ كيمي نهنكدن كمي كركدن كي فيل قوب سيمرغ قوشي داغي يديي بشلو براورن شكار

١٤ قلوب بنجه سين اوزب الاني الان صرقدر يكي فلك يوزندن اغز اجوب كورونك

١٥ بكزي قاني اوجوب طريقي بريقي قوشلر هيئتيندن قجوب كوك يوزين قوشلر قنادندن

١٦ يلك طوتمشدي يديكي قات كوكدن كي ملكه سيمرغ قوشي هيئتيندن اركوب

١٧ عرشه قجوب كتمشدي قنادي غزلدوسندن رعدي فلك بلوتلره سكمشدي

١٨ اوآري نعره سندن جرخي اسمان طاي كلوب اكوز بالق بالكلوب هاروت

١٩ ماروت افغان دكمشدي نظم كوش هوشي باكه طوت صاحبهنر

٢٠ ساكه سندن نقل اولا برخوش خبر كندو نفسكدن ويرمه سكا شاك حضرتكدن بيله بن صاحب كمال

٢١ بوجودك قاف الور عنقاده روح تابي نفسك قوايي قل صلوح شه سليمان حضرتي درگاه حق

1 جهد قلكم حل اوله مشكل سبق ترك ادرسك بوهواي نفس بد درهي حقله اغلورسين دست رس
2 ايله عنقايكبي قاني جود ترك حقه ايرشماكه بعله بيلي برك بوهوايله هوسدن قل كذر
3 كه ايرشاسن قرب حقه ماحضر بردخي وار تاكه سندن خوش مثال شرح ايدايين كوش ادرسك بركمال
4 بوجهان جسم كدر راي برهنر في المثل روحك سليمان تاج ور تابي عقلوك قواسي بيشكم
5 عقل وهم ادراكله درذهن وهم قلعه سينوب اولورجاذوبر غضب نفس امّاره اولورجاذوبر غضب
6 تابي جاذوبله شيطان رجيم خاتمي تنزيل حقدر اي كريم صحف حقله ايدر اولسك كرعمل
7 ديو شيطان كوكله ويرمز خلل قاضي الحاجاته قيل طاعت دليم كوكلوكا يول بولميا ساحر جيم
8 صحف خاتم برله نفسي جاكرايت ويررياضت كوثمالين ابترايت نفسكي اتسك سليمان بي كمان
9 جنتيله بولسين حوري جنان جهد قل نفسك طوتاخوي ملك كم اولاحولا كافكك علوي فلك
10 ماسوادن كج تعلقدن كسل ماومندن كج تعلقدن كسل خدمت ايله برامره يوق مثال
11 لماعت ايله اولخذايه يوق زوال شاه شاهان اولكه يوق محتاجي هيچ ملكي باقي خلقنك يوق باجي هيچ
12 لاشريك ولايموت اول حي دور لايفام ولايفوت اول حي دور حي قيوم اولدر آخر بي خلل
13 ملكتينوك نقصي يوق اولمز ذلل سذي خربشتي سكندر تاج دور تخت مينوي شه سليمان باجي در
14 بك سكندر امرن مأمور انوك يوز سليمان امرنه مأمور انوك جمله شاهان درگهينك بنده سي
15 حسرويخاز بانوك آفكنده سي مالك اولكه ملكنه يوقدر زوال خالق اولكه لاشريك ولايزال
16 درد عاء فرد وسي ودرختم الهي هر بنده نوك بر يوزدن عزتي وار هرزي دولتوك
17 كتاب الجلد التاسع الثلاثون برنوع فضلدن بردرلو دولتي وار الهي هركا ميلدن برنوعه
18 جالاكك وار وهر مرداره داخي بر يولدن باكلك وار كم هر صورت رمعنا سوز
19 اولماز وهر معني بر صورتسوز بولنماز زيراكه صورت معنا سوز الله بكزر
20 صورت معني كه صورتسوز اولا برخيالله بكزر الهي لطف عنايتوك اولماسه
21 بوفردوسينوك نه مقداري اولا يديكه بوبخلاين كتاب تاليف ايده بلايدي

إلهي تقديرك مقدر اولماسه بو حقيرك نه كما إلهي معرفتي واريديكه بو اثوز طقوز نجي
مجلد كتاب سويلبوب قلمه رقمه كتون بليدي إلهي اول رسالت احمدوك نوري
حقيجون إلاهي اول سرور انبيا محمود محمد نوري حقيجون بو سليمان نامنوك
إختينا من ميسر ايله فردوسنوك عفو ايتدوب فردوسي جنتي مقدر ايله

نظم

جرمومه توبه هر زمان استغفر الله العظيم — عفو ايلكلي اي مستعان استغفر الله العظيم
يا رب توبه قلدم خطا استغفر الله العظيم — هردم كوكلمخون اديي آه إلهي كوزمز تونه الديي
إي نفس مسكين توبه قل وار اولمه مؤمن توبه قيل — جا اتمه يحين توبه قيل استغفر الله العظيم
هر جرمنه اول توبه ديرا استغفر الله العظيم

إيتدم ندم بي حد خطايوزم سيه سمك خطا
حالم دگرگون اولدي آه استغفر الله العظيم
فردوسيدر غايتك پير فردوسي ويرا ول دستگير

دعاء پادشاه اسلام والمسلمين

شكر وبي حد اول كريم وقادر وخلاقه كم بو كتاب سليمان نامه كبيروك اوتوز
طقوز نجي جلدي اتمام اتسين ميسر ايتدي وحمدوبي حد اول غافر ورحمن الرحيم
پادشاه كم بيك سكزيوز اوتوز التي مجلسك بو طقسان بشنجي مجلسين دخي
آخر اتمك يكي مقدر ايتدي بعدزان انشاء الله باقسين دخي ظل ايزد سلطان
بايزيد بن محمد خانوك آل عثمانوك حاي حاقانوك كيخسرو دورانولك
اسكندر زمانوك سليمان زمانوك اطال الله دوامه ولتنده واياميرفعتنده تمام
ايده وز نثري احسن الحديث نظمي املح الكلام سويليا وز تاكم اول
ظل سبحانوك شاه شاهانوك نام ينه كوي بو بحانه ايجنده بو كتاب سليمان نامه
بر له عالمده يادكار اولمه وبو فردوسي حقيردن تاريخ روزكار اولمه

نظم

شهنشه الدر سلطان كامل شمس طالع — سلاطين جهان جاكر ملكلر اكه راجع — جو ظل الله ارض اولدي ذاتك پاك انوك
يوزلرك نور اورسه نوله كر انجم مطالع — نخاندر پاك ذاتينه انوك يوق مثل شايع — نه كامل در كجودينه شبيهمله يوق مضارع
دعاي ويردن ايدر دايما اصحاب خلوت — ثناي ذكرن ايدر حمله انوك اهلي سوايع — يكندر دور مخرق شرق غرب اقليم سايع
سليمان در مطيع خلق عالم جرخي تاسع — فلكده يكرمي زهره جلر جنكينه ايدر عيشي — فلكده نيتاكم درس اوقور رجيس سايع

٥١٩

1 حسودك جانب كلون قضا يله مصاحب عدوكك باشنه اولسون قدر رحمت وقايع

2 سليمان الدهر خاندركه ملت اكا دايع بو فردوسي سخندان موجه سلطانه تابع

ÖZGEÇMİŞ

ÖZGEÇMİŞ			
Adı-Soyadı	Sinan		KAZANCI
Doğum Yeri ve Yılı			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Eğitim Durumu	**Başlama - Bitirme Yılı**		**Kurum Adı**
Lise	1992	1995	Osmangazi Lisesi
Lisans	1996	2000	Selçuk Üniversitesi
Yüksek Lisans	2014	2017	Selçuk Üniversitesi
Doktora	2018	2022	Bursa Uludağ Üniversitesi
Çalıştığı Kurumlar	**Başlama - Ayrılma Yılı**		**Çalışılan Kurumun Adı**
1.	2000		Milli Eğitim Bakanlığı
2.	2020	(MEB Görevli Okutman-devam ediyor)	Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi-Kuzey Makedonya/Üsküp
Yayınlar:	ÇERİKAN F. U., KAZANCI S. (2020). "Arzu İle Kanber Hikâyesinin Yeni Bir Varyantı Ve Çözümlemesi", Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 8(23), 20-44. KAZANCI, S. (2022). "Makedonya'da Romanlar Üzerine Bir Araştırma: Üsküp, Şutka Örneği", Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 7(1) , 31-57.		
Diğer:			
İletişim (e-posta):			
Tarih **Adı-Soyadı**		25.04.2022 Sinan KAZANCI	